

33) 340 L 455

OEUVRES

COMPLÈTES

D'HIPPOCRATE.

VIII.

Imprimerie de Ch. Lahure (ancienne maison Crapelet) rue de Vaugirard, 9 Après de l'Odéon.

OEUVRES

COMPLÈTES

D'HIPPOCRATE,

TRADUCTION NOUVELLE

AVEC LE TEXTE GREC EN REGARD,

COLLATIONNÉ SUR LES MANUSCRITS ET TOUTES LES ÉDITIONS;

ACCOMPAGNÉE D'UNE INTRODUCTION,

DE COMMENTAIRES MÉDICAUX, DE VARIANTES ET DE NOTES PHILOLOGIQUES, Suivie d'une table générale des matières,

PAR É. LITTRÉ.

DE L'INSTITUT (ACADÉMIE DES INSCRIPTIONS ET BELLES-LETTRES), DE LA SOCIÉTÉ D'HISTOIRE NATURELLE DE HALLE, DE LA SOCIÉTÉ DE BIOLOGIE DE PARIS, DE LA SOCIÉTÉ MÉDICALE D'ATHÈNES. ET MEMBRE CORRESPONDANT DE L'ACADÉMIE HERCULANÉENNE D'ARCHÉOLOGIE.

> Τοῖς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν όμιλησαι γράμμασι. GAL.

TOME HUITIÈME.

A PARIS, CHEZ J. B. BAILLIÈRE,

LIBRAIRE DE L'ACADÉMIE IMPÉRIALE DE MÉDECINE, RUE HAUTEFEUILLE, Nº 49.

LONDRES, CHEZ H. BAILLIÈRE, 219, REGENT-STREET; A NEW-YORK, CHEZ H. BAILLIÈRE, 290. BROAD-WAY. A MADRID, CHEZ CH. BAILLY-BAILLIÈRE, LIBRAIRE, CALLE DEL PRINCIPE, 11. OHUYRES.

PHIPPOGRATE

common as of the first of the processing and the first of the first of the processing and the first of the fi

, and an emission of the section in the

Company of the state of the sta

R126 H49 L8 24697

A PARIS,

It who can the tree space and some reporter of the record

PRÉFACE.

I. Platon, dans un de ses dialogues, nous représente Phèdre rencontrant Socrate et lui parlant d'un discours dont Lysias, un des bons écrivains de ce temps-là, avait régalé (c'est le terme de Platon) une compagnie où lui, Phèdre, s'était trouvé. Socrate, qui était très-curieux de ces sortes de compositions, demande avec instance que son interlocuteur la lui fasse connaître; et bientôt, tous deux assis sous un frais ombrage, au bord de l'Ilissus, le discours ou thèse de Lysias sur l'amour est récité. Je ne rapporte ceci que pour montrer qu'à cette époque, au sein d'Athènes si occupée, malgré les armes et le commerce, les choses de l'intelligence et de la littérature tenaient une grande place. et que c'était l'habitude de lire, dans les sociétés, de petites compositions sur un sujet déterminé.

Ceci établi de la sorte, on peut revenir sur la Collection hippocratique et s'apercevoir qu'elle aussi contient des traces d'un pareil usage. Elle renferme un certain nombre de *Discours* qui ont dû être prononcés comme celui de Lysias, et qui, tous, soutiennent un point médical. Qu'ils aient été lus devant des assemblées plus ou moins étendues, c'est ce qui résulte du début même d'une de ces compositions, début qui prouve que de telles thèses scientifiques et littéraires étaient fort communes. L'auteur du livre de la *Nature de l'homme*

TOM, VIII.

nous montre (§·1) des philosophes prétendant qu'un seul élément est le fondement de toutes choses, mais se divisant sur ce qu'est cet élément; et il ajoute que le succès de ces diverses opinions devant les auditeurs n'est que passager, et que le vainqueur est celui qui se trouve avoir le débit le plus facile devant la foule. Ainsi on traitait devant la foule, pour me servir de l'expression de l'auteur hippocratique, en des compositions peu étendues, des questions quelquefois fort subtiles.

Au reste, c'est ce que fait lui-même l'auteur hip pocratique que je viens de citer. Les expressions dont il se sert en commençant témoignent qu'il s'adresse à des auditeurs, les avertissant tout d'abord que, s'ils cherchent dans le Discours qu'il va prononcer sur la Nature de l'homme, autre chose que ce qui se rapporte à la médecine et des excursions sur la constitution primordiale du corps humain, ce qu'il va dire ne leur conviendra pas. Ainsi le traité de la Nature de l'homme, au moins jusqu'au § 9 exclusivement, est un Discours qui a été prononcé ou destiné à être prononcé devant une réunion curieuse de pareilles argumentations.

A la même catégorie appartient le traité de l'Art. Ce traité se propose de combattre ceux qui prétendaient que la médecine n'existait pas et que la guérison, quand elle arrivait, était due non à l'art médical, mais à la fortune. On le voit, c'est encore ici une thèse purement générale. Du temps des Hippocratiques, comme à toutes les époques, il se rencontra des esprits qui, frappés des incertitudes

de la médecine et voyant des maladies se terminer d'une manière fatale en maintes circonstances, malgré son intervention, ou d'une manière heureuse sans son intervention, nièrent qu'elle eût aucune puissance réelle, et pensèrent que les cas qui guérissaient auraient aussi bien guéri si le médecin n'avait pas été appelé. Quoique, dans le siècle des Hippocratiques, la médecine fût beaucoup moins savante et, par conséquent, moins puissante que de nos jours, et qu'ainsi la réfutation fût moins facile, toutefois l'auteur, bien que subtil, argumente avec une certaine habileté, et termine en se référant aux exemples des hommes sachant leur métier, qui se plaisent plus à prouver par des faits que par des paroles, et qui, sans s'occuper de discourir, sont persuadés que le vulgaire a plus de confiance en ce qui frappe ses yeux qu'en ce qui frappe ses oreilles.

C'est encore un Discours que le livre des Vents. L'intention de l'auteur est d'établir que toutes les maladies ont une cause unique, et que cette cause unique est l'air, ou, plus particulièrement, l'air qui est dans le corps, põsa. Lui-même résume son œuvre en ces termes : « Les vents sont, dans toutes les maladies, des agents principaux; tout le reste est cause concomitante et accessoire, cela seul est cause effective, je l'ai démontré. J'avais promis de signaler l'origine des maladies, et j'ai établi que le souffle, souverain dans le reste, l'est aussi dans le corps des animaux; j'ai fait porter le raisonnement sur les maladies connues, où l'hypothèse s'est

montrée véritable. Si j'entrais dans le détail de toutes les affections, mon discours en deviendrait plus long, mais il n'en serait ni plus exact ni plus convaincant. » L'auteur qui a écrit cet opuscule est un homme qui sait trouver de belles expressions pour rendre de belles pensées; on n'a qu'à voir son préambule. Toutefois, il est certain qu'il a donné dans les hypothèses scientifiques, qui, à cette époque, menaçaient de toutes parts la médecine, et qu'il a eu, de ce côté là, un esprit moins ferme que l'auteur du traité de la Nature de l'homme, ou que celui du traité de l'Ancienne médecine. Il n'est pas impossible même que son Discours ait été positivement l'objet de la critique de ces deux écrivains. Toujours est-il que le traité de la Nature de l'homme et celui de l'Ancienne médecine combattent vivement des opinions qui sont les siennes.

Le traité de l'Ancienne médecine nous montre aussi cette habitude de soutenir en public des thèses sur des sujets médicaux comme sur tout autre sujet; car il dit, en commençant : « Tous ceux qui de vive voix ou par écrit ont essayé de traiter de la médecine....» Le but de l'auteur est de faire voir le néant des hypothèses qui, admettant, comme c'était l'usage dans ce temps-là, le chaud ou le froid, ou le sec et l'humide dans le corps humain, faisaient dériver toutes les maladies de ces qualités ou éléments. Nul, dit l'auteur, n'est autorisé à placer la médecine sur une hypothèse, quelle qu'elle soit; car la médecine a des faits positifs desquels il faut partir de préférence à toute supposition.

On doit sans doute rapporter au même ordre de compositions le livre de la Maladie sacrée. En effet l'auteur s'est beaucoup moins occupé de donner la description technique de l'épilepsie et d'en exposer le traitement que de combattre une opinion qui avait cours de son temps. C'était une idée fort accréditée parmi les Grecs que cette affection si étrange par ses phénomènes était due à la colère des dieux; et, partant de là, des charlatans de toute espèce prétendaient la guérir à l'aide de pratiques superstitieuses. L'auteur hippocratique s'élève avec beaucoup de force contre une pareille crédulité. Au reste l'épilepsie n'était pas la seule maladie que l'on attribuât à une infliction divine; toutes, dans les âges pleinement théologiques, avaient été considérées comme provenant de cette cause générale. Ce furent les médecins qui successivement les ramenèrent dans la catégorie des phénomènes naturels; et les Hippocratiques, Hippocrate en tête, comme on peut le voir dans son traité des Airs, des Eaux et des lieux, tinrent serme pour cette doctrine, qui est le couronnement de toute science, et, par conséquent, de toute philosophie.

En résumé, le caractère de ces dissertations est de porter sur un point philosophique de la science; elles ont été lues en public ou du moins elles ont été écrites pour l'être. De fait, du temps d'Hippocrate et de ses successeurs, à Athènes et sans doute dans le reste de la Grèce, on était dans l'usage de réciter de telles dissertations.

II. Il est bon de rappeler tous les indices, même

fugitifs, qui peuvent montrer une sorte de chronologie relative entre quelques-unes des pièces qui composent la Collection hippocratique.

J'ai fait voir, t. V, page 28, qu'il est un bon nombre de propositions communes entre les Aphorismes et les livres des Épidémies. J'ai établi, ib. p. 32, que les Épidémies peuvent servir soit à corriger dans les Aphorismes des fautes qui y sont depuis la première copie livrée au public dans l'antiquité, soit à suggérer une interprétation qui est la véritable. En un mot, cette comparaison, faite minutieusement, témoigne qu'en plusieurs cas les observations et remarques consignées dans les Épidémies ont été employées pour rédiger les propositions générales parallèles qui figurent dans les Aphorismes. Il en résulte donc de toute certitude que les Épidémies, du moins en ce qui concerne ces propositions, sont antérieures aux Aphorismes.

On doit considérer comme un des livres les plus récents de la Collection, les *Prénotions de Cos*. Cette compilation a été faite à l'aide de morceaux textuellement empruntés à plusieurs des traités que nous possédons. Voy. en preuve quelques remarques que j'ai mises là-dessus dans *l'Argument du Traité des semaines*, p. 628.

Les livres qui ne sont que des extraits, tels que le Mochlique, par rapport au Traité des fractures et des Articulations, et le livre de la Nature de la femme, par rapport à ceux des Maladies des femmes, sont, cela va sans dire, postérieurs à ceux dont ils émanent.

La composition du livre du Régime dans les maladies aiguës est, d'après le dire même d'Hippocrate, venu après les deux éditions des Sentences enidiennes. De là, on peut croire, sans pourtant que cela soit tout à fait sûr, qu'un des livres cnidiens qui se trouvent dans la Collection hippocratique, c'est-à-dire le deuxième Livre des maladies, qui paraît tenir de près aux Sentences enidiennes, est, lui aussi, antérieur au traité du Régime dans les maladies aigués.

Dans l'Argument du Traité des chairs, p. 577, j'ai constaté, entre ce livre et celui de la Nature de l'enfant, un rapprochement qui ne permet guère de douter que le premier ait fait un emprunt au second.

Ce sont autant de remarques qui fournissent quelques lumières à celui qui étudie la Collection hippocratique dans sa constitution interne et cherche à se faire une idée du mouvement scientifique considérable qui y est représenté.

III. M. Meinecke a publié un mémoire sur les noms propres qui sont dans les Épidémies¹. Il est vrai, comme il le remarque, qu'un livre tel que les œuvres hippocratiques, contient nécessairement une somme non petite de notions archéologiques ayant pour le philologue un intérêt plus qu'ordinaire et profitant par plus d'un côté à l'érudition; mais il est vrai aussi que, pour en tirer bon parti,

¹ L'eber die Epidemien des Hippocrates, besonders in Rücksicht auf griechische Namenkunde; lu à la classe philosophico-historique de l'académie royale des Sciences de Berlin, séance du 25 octobre 1852.

rien de mieux que la main d'un homme aussi versé que M. Meinecke en la connaissance de la littéra-

ture grecque.

Dans l'argument relatif aux *Epidémies*, t. V, page 14, j'ai entamé quelques recherches sur la clientèle des Hippocratiques. A ces premières notions, M. Meinecke en a ajouté d'autres fort intéressantes, en ce qu'elles montrent les médecins hippocratiques en relation avec les premières familles de la Thessalie et avec des hommes qui appartiennent bien à l'époque où l'histoire place Hippocrate, de sorte que tout concorde et concourt.

Il y avait en Thessalie, à Larisse, une illustre famille, les Alévades, dont Simonide, longtemps avant Hippocrate, fait mention. (Voy. Théocrite, XVI, 34; et son Scholiaste.) Un Alévas est mentionné Ép. II, 1, 10.

Il est parlé, Ép. V, 25, à Larisse, d'une domestique de Dyseris. Dyseris, on le sait par Théocrite, ib., et par Aristide, Orat. X, p. 137, Dind., appartenait aux grandes familles de Thessalie.

Comme l'ancienne Dyseris, dont parle Simonide, fut mariée à un Échécratidas et que ce nom était particulièrement fréquent dans la famille des Alévades, il ne paraît pas douteux que l'Échécrate nommé \acute{Ep} ., VII, 78, ne doive être considéré comme appartenant à cette famille.

Un nom non moins célèbre dans la famille des Alévades est Simus. Un personnage de ce nom était à la tête du parti qui ouvrit à Philippe de Macédoine le chemin à la domination sur la ThesPRÉFACE. IX

salie. De ce Simus doit être distingué un Simus plus ancien, qui, dans Simonide (Voy. le Scholiaste de Théocrite, l. c.), est dit le père d'un Alévas, aïeul de la famille. A un troisième Simus, intermédiaire entre les deux, se rapporte vraisemblablement le Simus nommé $\acute{E}p$. V, 53.

Il est parlé, Ép. V, 16, de Palamède de Larisse d'une façon qui paraît indiquer la maison d'un noble. Le médecin hippocratique fut appelé pour y traiter le maître d'écurie, et un maître d'écurie ne peut guère se trouver que dans une grande maison. A ce propos, M. Meinecke remarque que, d'après Thucydide, II, 22, Polymedès et Aristonoüs de Larisse appartenaient au parti qui combattait le gouvernement des Alévades. Il est donc vraisemblable qu'en place de Palamedès dans Hippocrate, il faut lire Polymedès, d'autant plus que Polymedès se trouve nommé ailleurs, Ép. VI, 8, 48¹.

On peut aussi compter comme appartenant aux grandes familles de Larisse Gorgias, $\not Ep$. V, 44; Antimachus, $\not Ep$. V, 48; Eumelus, $\not Ep$. V, 23; Hippolochus, $\not Ep$. IV, 31; Theophorbus, $\not Ep$. V, 47; Ænesidemus, $\not Ep$. V, 49; Hipposthenès, $\not Ep$. V, 44; Scamandre, $\not Ep$. V, 45; Eudème, $\not Ep$. V, 20; Apellæus, $\not Ep$. V, 22; tous ces personnages sont dits expressément de Larisse, à l'exception du seul Hippolochus. Mais M. Meinecke ne doute pas qu'il ne fût aussi de cette ville; car Eusèbe, Can. chron.

^{&#}x27;Là, le texte est στον Φαρσάλω Πολυμήδει. M. Meinecke pense qu'il faut considérer Φαρσάλω comme un nom propre d'homme, et lire, avec Palladius, στον Φαρσάλω και Πολυμήδει.

page 181, cite parmi les princes thessaliens, un Hippolochus de Larisse, fils d'Alexippus; Tite-Live, XXXVI, 9, fait mention de celui-ci, et Polybe nomme souvent, entre autres V, 70, un Hippolochus thessalien. Ce qui prouve que l'Hippolochus d'Hippocrate était un homme riche et puissant, c'est qu'il possédait un village. Cette indication de M. Meinecke mérite d'autant plus l'attention que de la sorte on trouverait un lien de plus entre le IVe livre des Épidémies et le Ve, relations qui sont rares, comme on peut le voir dans ma dissertation sur la division de cinq livres des Épidémies, t. V, p. 3.

On trouve encore plusieurs personnages indiqués comme possédant des villages : Bulagoras, Ép. IV, 35; Amphilochus, Ép. IV, 35; Sosileos, Ép. IV, 30; Médosades, Ép. IV, 45. De pareilles désignations font voir certainement qu'il s'agit d'hommes riches; mais rien n'indique s'ils appar-

tiennent à la Thessalie ou à un autre pays.

Un Antilochus, Ép. II, 4, 40, est nommé à côté d'Alévas. D'une part on sait que les copistes ont confondu les noms d'Antilochus et d'Antiochus; d'autre part on sait par Théocrite, l. c., et par d'autres auteurs, qu'Antiochus fut le nom de plusieurs personnages d'une même famille, à Larisse, souvent alliée à celle des Alévades. Il est donc vraisemblable que, dans le passage hippocratique, au lieu d'Antilochus, il faut lire Antiochus.

Comme Scopas est un nom des princes de la Thessalie, M. Meinecke pense qu'il faut voir un de ces Scopas dans celui qui est nommé, Ép. II, 3, 41;

mais cela me paraît tout à fait douteux. En effet, par un autre ordre de considérations, par l'examen de l'affection qu'éprouva ce Scopas, j'ai été conduit à croire qu'il est non pas de Larisse, mais de Périnthe; dès lors il n'aurait plus rien de commun avec les princes thessaliens.

Quoi qu'il en soit de ce dernier cas, il résulte des curieuses recherches de M. Meinecke, que les médecins hippocratiques ont exercé leur art à Larisse parmi les familles les plus considérables de la Thessalie. Ceci ne contribue pas peu à mieux asseoir et à mieux déterminer tout ce que l'on sait sur le rang qu'Hippocrate occupait parmi les hommes de son temps.

Il faut remarquer aussi que Anaxenor et Polyphantes, cités $\acute{E}p$. VII, 412 et 414, comme étant d'Abdère, figurent en qualité de magistrats sur des médailles de cette ville; c'est un nouveau point de repère entre les médecins hippocratiques et les personnages considérables des villes où ils exerçaient.

IV. Dans son travail, M. Meinecke a divisé les noms propres des Épidémics en trois groupes: 1° ceux qui, jusqu'à présent, ne figurent dans aucun ouvrage onomatologique; 2° ceux qui sont altérés ou suspects d'altération; 3° ceux qui étaient connus seulement comme noms mythologiques ou héroïques, et non pas comme appellations usitées dans la société.

4° Noms qui n'ont pas encore été notés: Agesis, Ép. VI, 4, 4; Aglaotelès, Ép. V, 65; Agrianus, Ép. VII, 4; Amphiphradès, Ép. VII, 12; Ane-

chetus, Ep. VII, 46; Apellaus, Ep. V, 22; Aristocydès, $\not Ep$. I, p. 644; Harpalidès, $\not Ep$. VII, 6; Apomotus, $\dot{E}p$. VII, 97^1 ; Empédotime, $\dot{E}p$. II, 3, 4; Erasinus, Ép. I, p, 702 2; Eratolaüs et Eratyllus, $\not E_p$. VII, 3 et 105; Evergetès, $\not E_p$. V, 97; Hermoptolème, Ép. VII, 41 et 14; Théophorbe, $\acute{E}p$. V, 47; Cænias, $\acute{E}p$. VII, 4; Cleogeniscus, \vec{E}_p . V, 65; Cleocydès, \vec{E}_p . VII, 1; Cydis, \vec{E}_p . VII, 5; Cous, Ép. II. 2, 23; Léophorbides, Ép. VII, 233; Métron, Μέτρων, Ép. VII, 48, nom singulier en place duquel il faut peut-être lire Μήτρων ou Μέτων; Mnesianax, Ép. VII, 45; Neopolis, Ép. V, 99, et VII, 30 4; Nicoxène, Ép. VII, 80; Prodromus, Ép. VII, 22; Posidocréon, Ép. VII, 35; Pantimidès, $\not Ep$. III, p. 60; Posidonie, $\not Ep$. VI, 7, 2; Sosiléos, $E\rho$. IV, 30; Stymargès, $E\rho$. II, 2, 4, et II, 4, 5; M. Meinecke, contrairement à l'opinion de Galien dans son Glossaire, pense que c'est un nom propre et non un sobriquet donné par dérision; c'est aussi l'opinion que j'ai suivie; Scomphus, Ép. V, 3; Terpidès, Ép. VII, 97; Temenès, Ép. II, 1, 7; IV, 25, IV, 26, et VI, 2, 19; Phaëthuse, Ép. VI, 8, 32; Philotimès ou Philotimas, Ep. VII, 424; Philistès, Ep. III, 2, et Philistis, Ep. VII, 120^{5} ; Phrynichides, Ep. I, p. 704;

^{&#}x27; Il faut lire 'Απώμοτος, comme le remarque M. Meinecke, et non, comme j'ai imprimé, 'Απόμοτος, quoiqu'il n'y ait pas de variante.

² Epasivos et non Epastvós.

³ Λεωφορδίδης, et non Λεωφορδείδης.

^{*} Νεόπολις, et non Νεάπολις.

⁵ Φιλιστίς ou plutôt, suivant la remarque de M. Meinecke, Φιλίστις.

Charion, Ép. II, 2, 4; il y a Chærion, Ép. III, p. 46, et VI, 6, 5; Chartades, Ép. VII, 40¹. 2° Noms corrompus ou suspects de l'étre:

Androphanes, Ép. V, 80; si ce nom était bon, il devrait être accentué ἀνδροφάνης, et non ἀνδροφανής; mais il faut lire, d'après le manuscrit C, ἀνδροβάλης.

Artigenès, $\not Ep$. V, 20; ce paraît être une altération d'Antigenès, lecture qu'a en effet le manuscrit C; peut-être est-ce le même Antigenès que celui qui est mentionné $\not Ep$. II, 3, 41.

Archigetès, $\not Ep$. I, p. 694. Archigetès ne peut guère avoir été un nom propre. Les manuscrits ont $\not \alpha \not \gamma \not \gamma \gamma \not \in \tau \not \gamma \varepsilon$, et c'est la vraie leçon; mais il faut y voir, non pas le nom d'un homme, mais l'épithète du Dieu sous les auspices duquel la colonie avait été fondée. M. Meinecke fait remarquer qu'il y a ainsi dans les $\not E \not pidémies$ plusieurs désignations de lieux consacrés.

"Ασανδρος, Ép. VII, 54. Ce mot n'offre en soi aucune difficulté; mais, comme les manuscrits varient et que le manuscrit C a 'Οσάνδιος, M. Meinecke pense qu'il faut lire en deux mots ὁ Σάνδιος, le fils de Sandis. Sandis est un nom tout à fait accrédité.

Αὔδελλος, Ép. VII, 34. Dans le passage parallèle, Ép. V, 96, ce nom est écrit Βίλλος; et, quoiqu'on n'en connaisse aucun autre exemple, on pourrait s'y tenir, car Strabon cite un certain Βίλλαρος à l'égard duquel Βίλλος se comporte comme Κύλλος à

^{&#}x27; Il faut écrire Χαρτάδη et non Χαρτάδει, de même que Εὐτυχίδη et non Εὐτυχίδει, Ép. VII, 67; remarque de M. Meinecke.

l'égard de Κύλλαρος. Mais l'autre forme du nom, Ép. VII, 34, est trop singulière, quelque altérée qu'elle paraisse, pour être née de Βίλλος par erreur. En considérant les variantes, M. Meinecke pense que Ἄδδελος est la forme véritable, bien qu'il n'en existe aucun autre exemple à sa connaissance. Il regarde ce nom comme phénicien, n'y ayant rien d'impossible à ce qu'un Phénicien eût pris du service militaire dans la Thrace. Ne trouve-t-on pas dans les Épidémies la mention d'une femme esclave qui était de l'Idumée, Ép. II, 4, 5¹?

Dyschytas, Ép. VII, 34, doit être, sans aucun doute, remplacé par Dyslytas, donné par V, 85.

Hécason, Ép. V, 30 et 31, doit, sans doute, être lu Hécaton.

Έξάρμοδος, Ép. VII, 35. Ce mot est inadmissible. Le texte est ὁ Ἐξάρμοδου παιδίσκος, qu'il faut écrire ὁ ἐξ Άρμοδίου παιδίσκος, le jeune esclave de la maison de Harmodius.

Déalcès, Ep. III, p. 142, mot inadmissible, duquel il faut rapprocher la forme Éléalcès, qui se trouve VII, 122. Vu les variantes, la leçon véritable est Déléarcès, qui est dans le texte du commentaire de Galien.

"Ενμυρις; ή Ἐνμύριος, Ép. IV, 51 et 52. Il faut lire ή ἐν Μύριος, la jeune fille dans la maison de Myris².

On lit, Épid., IV, 11, ὁ Μητροφάντου; plusieurs mss. ont ὁ ἐν Μητροφάντου le garçon de la maison de Métrophante. M. Meinecke pense que c'est la véritable leçon.

¹ Le texte est ἦ οὐδὲ αξια ἐγένετο, en place de quoi M. Meinecke lit : ἢ ἱδυμαία ἐλέγετο. La vérité est que ἰδυμαία est donné par plusieurs mss.; mais ἐγένετο se trouve dans tous et même dans plusieurs citations de Galien que j'ai rapportées; la chose reste donc douteuse.

Μυριοχαύνη, Ép. II, 1, 12. Ce mot a beaucoup embarrassé même les interprètes de l'antiquité; voyez les notes sur ce passage. Rejetant les anciennes explications, M. Meinecke propose de lire Μύριος χαύνη, l'esclave chaunienne de Myris. Les Chauniens étaient une peuplade de la Thesprotie.

M. Meinecke pense, ce qui est vrai, en effet, que, en certains cas, les exemplaires mêmes dont se servaient les anciens avaient des fautes qui les ont induits en erreur. On lit, Ép. VI, 3, 22, οἴα ἐν πληνῷ. Les commentateurs qui admettaient cette leçon disaient que Plènos était le nom d'une localité, sans pouvoir indiquer où elle était. D'autres exemplaires portaient ὡς ὁ σπλὴν οἴω. Ceci, dit M. Meinecke, conduit à la vraie leçon, qui est sans doute ὡς ὁ ἐν Πλινθίω, comme l'homme habitant le Plinthium; le plinthium étant le nom d'un quartier, probablement du marché, comme à Tégée dans le Péloponèse; voyez Meinecke, Vindiciæ Strab., p. 419.

Il trouve un autre exemple de ces anciennes leçons vicieuses dans $\acute{E}p$. II, 2, 3 : ἡ σεράπις. On peut voir dans les notes sur ce passage l'explication donnée par Galien en son Glossaire. Profitant d'une variante fournie par C, M. Meinecke lit ἡ Σέρα παῖς, la fille de Seras; Seras est un nom spartiate, duquel il se trouve des exemples dans le Corpus inser., n° 4279 et n° 4384.

Ήγησιστράτιος, Ép. IV, 25. M. Meinecke suspecte ce nom et pense qu'il faut lire Ἡγησίστρατος, attendu que la forme allongée des noms composés avec

στρατός ne se trouve que dans la grécité du moyen

âge.

Θρίνων, Ép. V, 76, n'étant susceptible d'aucune explication étymologique, doit être remplacé par 'Ρίνων, qu'il faut mettre aussi dans le passage parallèle, Ép. VII, 38, en place de ζήνων; car là les manuscrits ont ἐήνων et ῥίνων.

κλινία, Ép. IV, 48, a été pris pour un nom de femme; mais le masculin κλινίας ou κλεινίας ne peut donner au féminin κλινία; or les manuscrits ont λινία, et nous sommes à Ænos, ville de la côte de Thrace; en conséquence M. Meinecke lit Αἰνία.

Κρατίη, Ép. I, p. 650, est donné comme nom de femme, mais il est mal formé; et, venant de Κράτης, il devrait être ou Κράτεια ou Κράτις; c'est, en effet, à cette dernière leçon que conduit le manuscrit A, qui a, non κρατίη τῆ, mais κρατιαίτη, en place de quoi il faut lire Κράτιδι τῆ.

Κλόνιγος, Ép. VII, 415; lisez: Κλόνηγος, avec le manuscrit C.

Cléonactidès, Ép. I, p. 698; lisez, avec les manuscrits, Cléanactidès.

Κυρήνιος, $\acute{E}p$. V, 29. M. Meinecke regarde ce nom comme corrompu, mais sans pouvoir le restituer.

Λεάμειος, $\acute{E}p$. IV, 41, mot inexplicable; la leçon primitive était peut-être Λεάνδριος.

Mελιδίη, Ép. I, p. 716, nom altéré; la correction est incertaine, peut-être Μελησίη, nom conservé par Suidas, ou Μελισίνη, voyez Franz, Corpus inscr., vol. III, p. 1141.

Νέριος, Ερ. V, 50, ή παρθένος ή τοῦ Νερίου. Le nom

Νέριος n'est pas sans exemple; mais l'article, que notre auteur n'emploie que très-rarement dans de telles liaisons, montre qu'il y a ici quelque altération. M. Meinecke propose ή τοῦ Λερίου, la fille de l'homme l'île de de Leros; Hippocrate désignant souvent ses malades par le nom de leur pays, par exemple ὁ Πάριος, Ép. III, p. 102° , et ὁ Λἰνιήτης, Ép. V, 61° .

'Ονισαντίδης, Ép. VII, 78; lisez: 'Ονησαντίδης, nom patronymique qui suppose un simple 'Ονήσας.

Τηχομαῖος, Ép. IV, 24, ἡ παρὰ Τηχομαίω ἀγορηνόμου θυγάτης, la fille de l'intendant du marché qui se trouvait chez Tecomeus. Le nom est corrompu, puisqu'on ne peut y discerner aucune étymologie.

M. Meinecke veut qu'on lise : ἡ παρὰ τῆ Κόμεω ἀγορηνόμου θυγάτης, la fille d'un intendant de marché (ou plutôt, à cause de l'absence de l'article, prenant ἀγορηνόμου pour un nom propre), la fille d'Agorènome, laquelle habitait chez la femme de Comès. Le nom Κόμης, avec son génitif ionien Κόμεω, est donné par Chœroboscus dans Bekker, Anecd., p. 1488.

Φιλὶς, $\acute{E}p$. IV, 4, est un nom de femme, comme l'accent l'indique.

Φιλία, Ép. VII, 35; il y a, dans le passage parallèle, V, 97, Φίλη; c'est cette dernière forme qu'il faut prendre; Φιλία est suspect, ne fût-ce que par l'absence de l'ionisme.

¹ L'homme de Paros, et non, comme j'ai traduit, l'homme de Parium.

² D'après Galien, dans son Glossaire, αἰνιήτης siguifie l'homme d'Ænos; mais il a confondu Ænos et Ænia.

3º Noms mythologiques et héroïques qui étaient passés dans l'usage de la vie civile :

Andreus, Ep. V, 4. Toutefois, comme les manuscrits ont des variantes, il serait possible qu'il fallût lire Andreas.

'Aγέλωνς, Ep. IV. 6. Ce nom appartient vraisemblablement à la Thessalie, où on cite un sleuve de ce nom dans la Phthiotide. Les Thessaliens étaient une peuplade venue de la Thesprotie, et l'on concoit très-bien qu'il v ait eu, dans leur nouvelle patrie, le nom d'un fleuve de leur séjour primitif. Le même nom doit être rétabli Ep. II, 2, 48, où on lit ώκει δε ώς εγώ οξμαι' τὰ 'Αργελάου πρός τῷ κρημνῷ. Mais deux manuscrits ont 'Ayeloo, et deux autres 'Acychow, ce qui conduit également à 'Aychow. Six manuscrits ajoutant & devant 72, M. Meinecke prend cette lecon et traduit: Il demeurait, je crois, où se trouve la maison d'Achelous. Il y a des exemples de 6; dans la signification de localité; et quant à τά 'Αγελών, pour signifier la maison ou le domaine d'Acheloüs, il y en a plusieurs exemples dans Hippocrate: Ep. I, p. 684; III, p. 52, et III, p. 542.

Ήρακλάς, Ép. II, 2, 44. Cependant M. Meinecke doute que ce nom ait jamais été en usage dans la vie ordinaire, et il pense qu'il faut lire ici Ἡρακλείδη, ce à quoi conduit aussi le manuscrit C, qui a Ἡράκλειδες; comparez Ép. IV, 34.

Thestor, Ep. IV, 9.

1 Le manuscrit C a έγωμαι, ce que M. Meinecke préfère.

Dans ce dernier exemple, πλησίον του Πυλάδου φάκει, les manuscrits ont των, qui doit être préféré.

Hippothous, Ép. VI, 8, 10.

Cecrops, Ep. IV, 25.

Cleochus, Ep. VII, 47.

Minos, Éρ. IV, 39; mais comme le manuscrit J a Μίνωνος, il faut peut-être lire Μίχωνος ου Άμείνωνος.

Μεγαρεύς, \acute{E}_{P} . IV, 20; τῷ Μεγάρεος, ou plut \acute{o} t Μεγαρέος.

V. J'ai réservé pour un paragraphe à part un nom propre que j'ai supprimé et que M. Meinecke rétablit. Comme il s'agit d'un endroit difficile à plus d'un titre, je vais, avant toute discussion, mettre, à la suite les uns des autres, les passages nécessaires.

Ép. IV, 7: « Après les neiges on eut le vent du midi et de petites pluies; des coryzas éclatèrent avec fièvre et sans fièvre; chez un qui avait antécédemment souffert dans le milieu de la mâchoire, le mal se jeta à droite sur les dents, les sourcils et l'œil. »

Ép. IV, 40: « Les médicaments mis dans les narines, quand il y a fièvre: si la douleur se calme, il coule des humeurs épaisses par le nez; si ni la douleur ni la fièvre ne cèdeut, des humeurs ténues et peut-ètre enflammées. Ainsi il coula des humeurs ténues chèz Hégésippe, à qui on mit un errhin pour la nuit; mais des humeurs épaisses chez l'eunuque résidant à Corinthe; s'il le faut, gratter les dents; le poivre. »

Τὰ ἐντεθέντα ἐς τὴν βῖνα, ἢν πυρετήνωσιν, ἢν μὲν λυθῆ ἡ δδύνη, παχέα κατά τὸν μυντῆρα ρεῖ ' ἢν δὲ μήτε δδύνη μήτε πυρετὸς, λεπτα καὶ ἴσως πυρωδεα, οἶον τὰ μὲν λεπτὸν Ἡγησίππφ ἐς νυκτα προσθεμένφ ' τὸ δὲ παχὺ τῷ ἐν Κορίνθω εὐνούχω ' εἰ δεῖ, τὸ σκαλεύειν πέπερι. On peut voir dans les variantes que le texte de vulg. était pour la fin : τῷ ἐν Κορίνθῷ εὐνουχοειδεῖ τῷ Κελεύρεος ἢν. Πέπειροι. Je ne reviens point sur πέπειροι, qui doit être lu en effet πέπερι, et je rappelle que le manuscrit C a la variante σκελέβρεος.

Ép. VI, 6, 43: « Chez ceux qui, souffrant des dents, ont un écoulement ténu venant de la région sourcilière, chez ceux-là un errhin fait avec du poivre et bien appliqué amène le lendemain un écoulement épais, pourvu que les autres accidents ne l'emportent pas; chez Hégésippe, le somnifère introduit ne fut pas le plus fort; mais Hégésippe avait eu les dents grattées avec un peu trop de force.»

Ép. IV, 52: « La fille d'Enmyris (voy. plus haut p. xv, la correction de M. Meinecke) eut de la fièvre, et il s'écoula de l'oreille une humeur purulente vers le huitième jour. Il y en eut aussi qui avaient une dent cariée; là se fixait une douleur, et parfois il se formait tout autour une suppuration. »

Ép. VII, 25. « La dent d'Hégésistratius (voy. plus haut, page xvi, la remarque de M. Meinecke sur ce nom) : lui, avait une suppuration près de l'œil; il se forma une suppuration vers la dernière dent; aussitôt, guérison complète de l'œil; un pus épais venait par les narines; à la gencive, des lambeaux de chair, petits, ronds, se détachèrent; chez lui il semblait devoir s'opérer une suppuration à la troisième dent, puis cela se détourna, mais tout à coup se tuméfièrent les mâchoires et les yeux. »

Ép. V1, 6, 12 : « Les oreilles en été : rupture de l'abcès au cinquième jour, quelquefois même plus tard; les tumeurs aux gencives et à la langue abcè-

[΄] Ήγησίππφ γάρ τὸ ὑπνικὸν ἐντεθέν.... Je doute maintenant beaucoup de la leçon ὑπνικόν; j'y reviendrai un peu plus loin.

dent le septième, et particulièrement les suppurations dans les narines. »

Je regarde tous ces paragraphes comme se rattachant à une seule et même affection qui a fourni, suivant moi encore, la proposition, $\acute{E}p$. II, 1, 7, où il est dit que, la crise par l'expectoration, par l'hémorrhagie, etc., faisant défaut, il y a des dépôts sur les dents, sur les yeux, sur le nez. Quand on examine les différentes connexions de ces passages, on reconnaît qu'ils tiennent à cette grande épidémie de Perinthe pour laquelle je renvoie au sixième livre des $\acute{E}pid\acute{e}mies$ (t. V, p. 260). Au résumé que j'en ai donné il faut ajouter ces inflammations et ces suppurations des oreilles, des narines et de la bouche. Du reste, voyez, sur ce point, ce que j'ai mis en tête du paragraphe 25, $\acute{E}p$. IV.

Cela étant, la conjecture de M. Meinecke, qui veut qu'au lieu de lire èν Κορίνθω on lise èν Περίνθω, se trouve justifiée. Il s'appuie surtout sur un passage de mon argument aux livres des Épidémies, t. V, p. 40, où l'on voit que les Hippocratiques avaient beaucoup exercé leur art à Périnthe; mais ceci était trop général pour effacer, sans manuscrit, un nom de lieu dans le texte, au lieu que la connexion des cas pathologiques, si elle est réelle comme je le pense, détermine posi tivement l'endroit où l'observation fut recueillie.

M. Meinecke prend en main la déssense de la le con σκελεθρέος du manuscrit C. Du imoment qu'un homme aussi versé dans l'onomatologie grecque ne trouve aucune difficulté à recevoir ce nom, je retire

ma conjecture, qui m'avait été suggérée surtout par l'étrangeté de ce nom; et on lira, Ép. IV, 40: τὸ δὲ παρὸ τῷ ἐν Περίνθω εὐνουροειδεῖ τῷ Σκελεβρέος ἦν πέπερι; mais des humeurs épaisses à l'homme d'apparence d'eunuque résidant à Périnthe et appartenant à Scelebreus; le poivre. Il reste certain que, dans ces cas, les médecins hippocratiques employèrent le poivre en errhin; il reste certain aussi, par le passage parallèle, Ép. VI, 6, 43, qu'ils grattèrent les dents; c'est ce qui m'avait suggéré σκαλεύειν; mais, quand un texte peut aller, il est plus sûr de n'y rien changer.

Dans ce même passage, Ép. VI, 6, 43, il est un mot auquel, dans le temps, je n'osai pas toucher, mais qui maintenant ne me paraît pas pouvoir être supporté. Il s'agit de τὸ ὑπνικόν. Ce n'est pas un somnifère qu'on mit en errhin, ce fut du poivre; on a d'ailleurs la vraie leçon donnée par le passage parallèle, Ép. IV, 40; c'est ἐς νύατα; on mettra donc ἐς νύατα au lieu de ὑπνικὸν, et l'on traduira: Chez Hégésippe, l'errhin mis pour la nuit....

VI. M. le docteur Landsberg, de Breslau, a publié une bonne dissertation sur la peste d'Athènes¹.

L'intérêt ne cesse jamais de s'attacher à ces grandes épidémies qui ravagent les sociétés et effrayent les hommes. Comme, fort heureusement d'ailleurs, elles ne se reproduisent qu'à des intervalles éloignés, la connaissance n'en peut être acquise que par le travail collectif des générations, c'est-à-dire

¹ Ueber die in Artica zur Zeit des Peloponesischen Krieges herrschende 'Pest, eine Nachlese.

PRÉFACE. XXIII

par l'histoire. Et comme, d'un autre côté, elles attirent vivement l'attention, soit par rapport à la théorie (quoi de plus obscur que leur étiologie?), soit par rapport à la pratique (quoi de plus meurtrier que leurs apparitions?), l'histoire bien dirigée s'occupe de jour en jour davantage de les décrire et de les comparer pour parvenir à en faire, s'il est possible, un système. Ce sont des considérations de ce genre qui ont conduit M. le docteur Landsberg dans la composition de son travail, et je suis heureux de revenir, avec un si bon guide, sur un sujet qui m'a déjà occupé. Voy. t. V, p. 63.

Fixons tout d'abord le point du débat. M. Landsberg est d'avis que la peste d'Athènes fut le typhus pétéchial si souvent observé par les modernes dans les armées, dans les hôpitaux encombrés, dans les prisons, etc., et qu'elle naquit dans cette ville par des causes tout à fait locales. Au contraire, mon opinion, se conformant à celle de Hecker, est que l'épidémie qui sévit à Athènes ne fut qu'un épisode dans une grande maladie dévastatrice de beaucoup de pays, et qu'en conséquence, très-vraisemblablement, elle diffère du typhus pétéchial.

Le premier et le plus fort argument de M. Landsberg est tiré de la situation d'Athènes à cette époque. La guerre du Péloponèse avait éclaté; et, conformément à l'admirable plan de Périclès, les Athéniens se renfermaient dans leur ville imprenable, laissant les Lacédémoniens dévaster leurs campagnes; puis ils prenaient leur revanche à l'aide de leur marine, qui alors n'avait point de rivale. Mais, NXIV PRÉFACE.

tant que l'armée lacédémonienne était dans l'Attique, les gens de la campagne cherchaient refuge à Athènes avec toute leur famille; de là un encombrement extrême dans cette grande ville, c'est-à-dire la condition essentielle au développement du typhus pétéchial. On est donc tout porté à croire qu'en effet il s'y développa; et, si on ne connaissait que ces deux choses, l'encombrement et la maladie fébrile qui éclata, on serait inévitablement conduit à y voir le typhus. A la vérité, il y eut autre chose, à savoir que la maladie régna ailleurs qu'à Athènes; mais M. Landsberg en tient peu de compte, ou plutôt il écarte cette objection en rappelant que Thucydide dit expressément que la maladie fit explosion à l'improviste parmi les Athéniens (ἐς δὲ τὰν 'Αθηναίων πόλιν έξαπιναίως ένέπεσε); ce qui donne à penser que pour Thucydide la maladie était sans connexion avec celle qui régnait ailleurs. En troisième lieu, M. Landsberg fait remarquer que Thucydide rapporte seulement comme un bruit (ώ; λέγεται) l'origine éthiopienne de cette peste; la malignité en fut si grande tout d'abord que les Athéniens accusèrent les Péloponésiens d'avoir empoisonné les puits du Pirée, localité où se montrèrent les premiers cas; et M. Landsberg pense que Thucydide ne rappela les dires sur l'Éthiopie que pour effacer de la mémoire ces haineuses impressions.

Quant aux symptômes en eux-mêmes, ils sont tels que rien n'empêche d'y voir ceux du typhus, quoique rien n'empêche, non plus, de les rapporter à quelque fièvre différente. Car on sait combien les fièvres éruptives présentent de variétés dans leurs transformations épidémiques. Ceci soit dit en passant pour ceux qui chercheraient dans l'étude seule des symptômes la solution de la difficulté qui nous occupe ici.

M. Landsberg pose quelque part dans sa dissertation qu'il ne faut pas perdre de vue un seul moment la description de Thucydide; car ce n'est que par elle, en la comprenant bien, que nous pouvons arriver à un résultat, si un résultat est possible. Il importe donc de le suivre pas à pas avec toute l'attention que méritent l'importance du sujet et la gravité de l'historien.

Tel est aussi mon avis. En conséquence, laissant de côté la mention hypothétique de l'Éthiopie, mais remarquant que Thucydide affirme positivement que la maladie s'étendit en Égypte, en Libye, et dans la plus grande partie de la terre du grand roi, remarquant, en outre, qu'il ajoute, comme un bruit, il est vrai, qu'elle avait régné à Lemnos et en d'autres lieux, je ne puis me dispenser de faire entrer ces renseignements dans l'histoire de la maladie. Il est clair que, pour Thucydide lui-même, la peste d'Athènes n'était pas chose isolée, et qu'il la rattachait à l'épidémie qui avait sévi dans l'empire des Perses. Je ne vois aucun moyen d'écarter ces dires de l'historien; ils pèsent de tout leur poids sur la nature de cette affection; et, s'il est vrai qu'elle avait régné en Égypte, en Libye, en Perse, la peste d'Athènes n'est plus une fièvre autochtone, née dans la ville sous des inXXVI PRÉFACE.

fluences locales. Il faudrait donc dire qu'il y eut deux maladies contemporaines, mais isolées; l'une qui sévit en Orient et qui fut une peste indéterminée; l'autre qui sévit à Athènes et qui fut le typhus pétéchial. Une telle coïncidence n'est pas facilement admissible; en tout cas, Thucydide n'y crut pas; car il se sert du même mot, la maladie, vósos, pour désigner et celle de l'Orient, et celle d'Athènes.

Mais, dit M. Landsberg, la maladie éclata soudainement dans Athènes. Ceci ne me paraît pas un argument suffisant pour rompre toute connexion. Nous avons vu, en 1832, lors de la grande épidémie du choléra, le fléau sauter de Londres à Paris sans intermédiaire; un historien aurait pu dire, comme Thucvdide, que tout à coup le choléra fit explosion dans la capitale de la France; ce qui n'empêchait pas qu'il venait de loin et qu'il n'était pas particulier à Paris. Au reste, les grands centres de populations paraissent avoir la propriété d'attirer, à longue distance, ces fléaux voyageurs, et il n'y a rien d'étonnant à croire qu'Athènes, si peuplée en tout temps et chargée alors de tous les campagnards qui avaient reflué dans ses murs, fût subitement envalue, quoiqu'alors la maladie se trouvât encore loin d'elle

Ce fut par le Pirée, par le port, que l'invasion s'effectua. En effet, dans ces communications pathologiques, les ports des villes sont toujours attaqués les premiers; et, s'il n'y avait pas eu arrivée de la maladie par le dehors, la chance était aussi grande contre la ville que contre le Pirée. L'élec-

PRÉFACE. XXVII

tion du port est un argument qui a une certaine force pour une origine extérieure.

On a fait aussi valoir en faveur de la localisation de la maladie à Athènes l'immunité du Péloponèse. Mais d'abord Thucydide ne dit pas que cette contrée fut absolument exempte; il dit seulement qu'elle fut à peine affectée (ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν ὅ τι καὶ ἄζιον λόγου). Puis, quand même le Péloponèse aurait été exempté du fléau, cela ne suffirait pas pour la conclusion qu'on veut tirer. Ainsi, dans le choléra, que je prends encore pour exemple, tandis que la France était ravagée en 1832, une de ses grandes villes, Lyon, et la campagne environnante, étaient épargnées.

Scinder le témoignage de Thucydide est impossible. Il a dit que la maladie régna dans plusieurs contrées autres que l'Attique. Il faut le croire, et dès lors nous n'avons plus affaire à une maladie engendrée à Athènes; il s'agit d'une maladie dont le domaine fut bien plus étendu, et dont les causes furent tout autres que des causes locales. Ce ne fut certainement pas la peste orientale; pour décider cela, les symptômes suffisent; quand les bubons manquent, la peste est absente. En ceci je suis tout à fait de l'avis de M. le docteur Landsberg; je suis encore de son avis quand, dans la peste d'Athènes, il voit une sièvre éruptive; mais je me sépare de lui quand il la prend pour un typhus pétéchial né d'un encombrement. Je me tourne du côté de Hecker, qui en fait une maladie à part régnant dans l'antiquité par grandes épidémies et se rapprochant, en raison de son éruption phlycténoïde et ulcéreuse, de la variole des modernes. Je
dis se rapprochant, mais je ne l'identifie aucunement
avec la variole. C'était une fièvre éruptive différente de la variole, ai-je dit t. Ier, p. 122, et t. V,
p. 69; j'ai cherché à établir que la peste d'Athènes
a, il est vrai, des ressemblances considérables avec
la petite vérole, mais qu'elle en diffère, ajoutant
que l'existence de la petite vérole n'est attestée
qu'à partir du vre siècle de l'ère chrétienne. Mon
opinion est donc que la peste d'Athènes ne rentre
dans aucune des affections qui sont décrites dans
nos livres de médecine, et qu'elle appartient à une
épidémie qui venait de l'Orient et envahit les domaines du roi de Perse avant d'envahir l'Attique.

Le lecteur ne se plaindra pas, j'espère, de voir débattre de nouveau devant lui cette question historique, et je lui recommande la lecture de la dissertation de M. Landsberg; il y trouvera savamment défendue l'opinion contraire à la mienne.

VII. Il y a dans le livre des Airs, des Eaux, et des Lieux, § 22, un passage où il est dit que les Scythes sont fort sujets à l'impuissance, et que, pour se guérir, au début de la maladie, ils se font ouvrir la veine qui est derrière chaque oreille; après cette opération, le malade s'endort; puis, réveillé, il se trouve tantôt guéri, tantôt non guéri.

M. Landsberg a essayé de jeter quelque clarté sur ce récit¹. Un médecin, M. Upmann, dernier

 $^{^{\}rm I}$ Ueber die Hippocratische Behandlung der Ischias , Janus 1851 , t. I , p. 48

traducteur allemand d'Hippocrate, a rapproché ce procédé employé par les Scythes de la cautérisation du bout de l'oreille recommandée dans ces derniers temps contre la sciatique. M. Landsberg fait voir d'abord qu'il s'agit, dans le texte hippocratique, non d'une névralgie, mais de l'impuissance; non d'une cautérisation, mais d'une saignée. Toutefois il est porté à croire que, si certains succès obtenus par la cautérisation du bout de l'oreille témoignent d'une relation quelconque entre cette partie et la sciatique, l'emploi de la saignée aux environs de l'oreille pour l'impuissance témoigne aussi d'une relation entre cette région et les parties génitales.

Il se trouve là un mot fort obscur sur lequel, de tout temps, les interprètes ont été en désaccord; je veux dire κέδματα. On peut voir, t. V, p. 320, note 4, diverses explications qui avaient été données. M. Landsberg pense qu'il faut l'entendre d'une lésion quelconque des organes génitaux produite, chez les Scythes, par une équitation perpétuelle; par exemple, l'engorgement du cordon.

M. Landsberg se demande quelles sont les veines qui étaient ainsi ouvertes dans l'opération. Galien, en son commentaire sur Ep., VI, 5, 15, s'était déjà fait cette question, disant qu'il y a, en effet, des veines assez considérables derrière les oreilles, mais que, dans les oreilles mêmes, il n'y en a que de petites à peine visibles. M. Landsberg trouve que même la veine occipitale ou la veine auriculaire postérieure sont beaucoup trop exigues pour avoir

pu donner une saiguée abondante; et il croit qu'il s'agit de la veine jugulaire, dans le voisinage de l'oreille, s'appuyant sur un passage du livre de la Nature des os, où le parcours de la grosse veine jugulaire est décrit dans la direction de l'oreille.

M. Landsberg paraît supposer qu'Hippocrate attribue l'impuissance à la saignée pratiquée derrière les oreilles, tandis qu'elle doit être considérée comme symptôme et suite de l'affection primitive des organes génitaux (κέδματα). Mais, dans le passage cité, Hippocrate attribue l'impuissance à l'équitation, et ajoute que les Scythes cherchent à y remédier par l'opération indiquée. Quant à lui, il regarde cette opération comme plus propre à causer l'impuissance qu'à la guérir, persuadé qu'il était qu'il y a derrière les oreilles des veines qui, coupées, privent ceux qui ont subi cette opération de la faculté d'engendrer; or, c'étaient ces veines-là que les Scythes lui semblaient couper. Du reste, cette opinion ne lui était pas particulière; on la retrouve aussi chez l'auteur du livre de la Génération, qui dit, § 2 : « Ceux qui ont subi des incisions à côté des oreilles usent, il est vrai, du coît et éjaculent; mais leur éjaculation est peu abondante, inactive et inféconde; car la plus grande partie du sperme descend de la tête, le long des oreilles, à la moelle épinière; or, cette voie est fermée par la cicatrice qui suit l'incision. »

Ainsi, il y a là deux choses : les Scythes, qui essayaient de se guérir de l'impuissance en se pratiquant une saignée dans le voisinage des orcilles ;

et Hippocrate, ainsi que d'autres, qui croyaient que de pareilles incisions compromettaient la faculté d'engendrer.

Toutesois, faut-il laisser complétement tomber le rapprochement fait par M. Landsberg entre une opération quelconque, pratiquée près des oreilles, et les affections connues sous le nom très-mal déterminé de zédyzzz? Ici se présente le passage d'Ép., VI, 5, 15 : « Pour les κέδματα, inciser les veines aux oreilles1. » Galien, dans son commentaire, assure que l'expression n'est pas correcte, et qu'il fallait écrire non les veines aux oreilles, mais les veines dans le voisinage des oreilles, attendu que les veines qui sont dans les oreilles sont trop petites pour être saignées. Malgré ce dire du grand commentateur d'Hippocrate, est-il bien vra: qu'il faille changer le texte? Cette proposition d'Ép., VI, 5, 45, ne peut pas provenir du livre des Airs, des Eaux et des Lieux; car la saignée de chaque côté des oreilles est pratiquée par les Scythes contre l'impuissance, et Hippocrate, loin de la recommander, s'en défie, en raison, il est vrai, d'opinions préconçues. Ici, au contraire, l'incision des veines aux oreilles est recommandée contre les κέδματα, quelle que soit la lésion que ce mot signifie. Tenons-nous-en au texte tel qu'il est, et nous y verrons des incisions faites aux oreilles pour remédier à des affections qui occupent les parties inférieures, soit les hanches, soit les or-

[•] Κεδμάτων, τὰς ἐν τοῖσιν ὡσὶν ρλέβας σχάζειν.

ganes génitaux. N'est-il pas possible que les Hippocratiques aient rencontré quelques phénomènes semblables à ceux qui ont été observés dans la cautérisation du bout de l'oreille pour la sciatique? Seulement, au lieu de la cautériser, ils l'auraient incisée. En tout cas, il me paraît certain qu'il ne faut pas suivre l'opinion de Galien, ni toucher au texte du passage des Épidémies, puisque ce texte renferme peut-être la trace d'une pratique singulière, inconstante dans ses effets, mais qui pourtant n'est pas dénuée de toute réalité. Et en même temps il faut savoir gré à M. Landsberg d'avoir appelé l'attention sur ces obscures notions d'histoire médicale; car plus nous retrouvons de points de contact entre la pathologie ancienne et la pathologie moderne, plus nous agrandissons le champ de la science, et plus nous donnons à la théorie, qui devient de plus en plus féconde pour la pratique, sûreté et consistance.

VIII. J'ai dit t. Ier, p. 415, que le livre des *Préceptes* n'était mentionné par aucun auteur ancien et se trouvait destitué de tout témoignage. Ce qui était vrai alors ne l'est plus maintenant : M. Daremberg a rapporté de ses voyages dans les principales bibliothèques d'Europe d'importantes scolies provenant de manuscrits du Vatican ¹. Une de ces scolies est relative au traité des *Préceptes*; on y apprend que Galien avait écrit un commentaire sur ce livre, commentaire perdu; que Archi-

¹ Notices et extraits des manuscrits médicaux grecs, latins et français des principales bibliothèques de l'Europe, Paris, 1853, I.º partie, p. 198.

gène en avait parlé, sans doute dans son livre sur les Temps des maladies; qu'enfin le philosophe stoïcien Chrysippe s'en était occupé, probablement dans son ouvrage sur les Dictions ou sur les Définitions. De la sorte, ce livre des Préceptes, qui manquait de tout appui dans la tradition, se trouve aussi bien assuré qu'aucun autre de la Collection hippocratique, puisque les témoignages qui le concernent remontent jusqu'à Chrysippe.

Il faut aussi, grâce à ces scolies, ajouter un commentateur de plus à la liste que j'ai donnée t. Ier, p. 80-432. Il s'agit d'un certain Pasicrate, qui avait expliqué le Mochlique 1. M. Daremberg, rappelant que Galien (Sec. Loc., VIII, 8, t. XIII, p. 213) nomme un Pasicrate comme auteur d'une recette d'un médicament diurétique, émet la conjecture que le Pasicrate du commentaire du Mochlique est peut-être le même que celui qui est cité par Galien; ajoutant qu'il serait en même temps possible qu'il fût un des deux Pasicrate dont il est question dans une vieille inscription d'Ancyre : Καπίτωνι Πασικράτους, Πασικράτης καὶ Μηνόδωρος υίοι αὐτοῦ (voy. Fabr., Bibl. græca, ed. vet., t. XIII, p. 357, et Corp. inscript., ed. Beeck, nº 4064). On sait par Athénée (II, p. 58, f) que Ménodore était un médecin érasistratéen; et, si l'on en croit une médaille expliquée par Mead (Diss. de nummis quib. a Smyrnæis in medic. honor, percussis, Lond., 1728, nº VI, p. 68 et

¹ Καὶ Πασικράτης ἐν τῷ ἐξηγητικῷ τοῦ Μοχλικοῦ, p. 209. ΤΟΜ. VIII.

XXXIV PRÉFACE.

suiv.), il y a eu un Pasicrate de Smyrne appartenant à l'école d'Érasistrate. Sans doute c'était le frère de Ménodore ou le grand-père de ces deux frères; le Pasicrate mécanicien pourrait être ou le

grand-père ou le petit-fils.

M. Daremberg relève 1 une confusion que j'ai commise entre Épicéleuste et Épiclès, tous deux commentateurs des écrits hippocratiques (voy. t. I, p. 91 et 92). J'ai dit t. 1, p. 332, que Bacchius avait connu le traité des Airs, des Eaux et des Lieux, me fondant sur ce que Épiclès, abréviateur de Bacchius, avait expliqué un mot de ce livre; mais c'est Épicéleuste qui avait mis en un ordre, meilleur suivant lui, le lexique de Bacchius; et Épiclès était un commentateur indépendant dont le travail avait porté, suivant la liste que donne M. Daremberg 2, sur le traité des Airs, des Eaux et des Lieux, sur les Plaies de tête, sur le sixième Livre des Épidémies ou sur le livre des Articulations, sur le Mochlique, sur l'Officine, sur le cinquième Livre des Épidémies, et probablement sur le livre des Humeurs.

M. Daremberg, p. 227, suppose qu'Érasistrate avait expliqué un mot du traité des Articulations, parce que Érotien, au mot auen, p. 86, rapporte une interprétation qu'Érasistrate avait donnée de ce mot. Il est possible, en effet, que le médecin alexandrin ait parlé du traité des Articulations,

¹ P. 224.

² P. 226.

mais cela n'est pas prouvé par l'article d'Érotien. En effet, le contexte de sa glose montre qu'il rapporte différentes interprétations du mot auen prises à des auteurs dont rien ne prouve qu'ils aient fait allusion au traité hippocratique. Il faut en dire autant du deuxième Livre des Épidémies, quant à un travail d'Érasistrate qui aurait eu ce livre pour objet. Il s'agit de la glose de Galien au mot Στουμάργου; d'après Galien, Dioscoride voyait dans ce mot non pas un nom propre, mais un sobriquet; sobriquet dont, disait-il, il y avait d'autres exemples dans Hippocrate, comme μυσχάνη, σαράπους, γρυπαλώπης, άλλα καὶ παρ' Έρασιστράτω, φησίν, ό έινοχολοῦρος. Cette fin 'de phrase ne veut pas dire qu'Erasistrate avait interprété Στρυμάργου par ρίνο-κολούρος (ce qui en ferait un commentateur du deuxième Livre des Épidémies), mais que, chez lui, on trouvait de pareils sobriquets, par exemple celui de βινοπολούςος, l'homme au nez coupé. C'était sans doute dans son livre des Divisions, Διαιρέσεις, (car lui aussi avait composé un livre d'Épidémies ou recueil de cas) que ce mot se lisait (voy. t. IV, p. 646).

M. Daremberg a rectifié en plusieurs points ce que j'ai dit de Bacchius et de son lexique. Il a aussi, dans un article inséré au Journal des savants, et relatif à mon travail sur Hippocrate, exposé des vues différentes des miennes touchant la publication de la Collection hippocratique, publication qu'il reporte encore plus haut que je ne fais. Cela pourra être examiné à fond, si jamais je donne une seconde édition de mon introduction.

En attendant, je constate avec satisfaction que des hommes érudits et pénétrants confirment d'un côté, par leurs recherches, les bases mêmes que j'ai établies pour la critique de la Collection hippocratique, et, d'un autre côté, développent et agrandissent cette part de l'histoire médicale.

IX. Certains interprètes anciens d'Hippocrate avaient fait, dans les traités intitulés des Maladies, deux séries, l'une intitulée : Le premier Livre des Maladies le grand et le deuxième Livre des Maladies le grand; l'autre intitulée : Le premier Livre des Maladies le petit et le deuxième Livre des Maladies le petit (voy. t. 1^{cr}, p. 360 et suiv.). La première série répond à notre deuxième Livre des Maladies et à notre traité des Affections internes; la seconde, au traité des Semaines et à notre troisième Livre des Maladies. Ces interprètes, en créant de telles séries et de telles dénominations, avaient certainement voulu indiquer des connexions qu'il s'agit de rechercher.

Le premier Livre des Maladies le grand et le deuxième Livre des Maladies le grand, autrement dit le deuxième Livre des Maladies et le traité des Affections internes, ont des rapports évidents, en ce sens du moins qu'ils proviennent tous deux d'une origine cnidienne et qu'un bon nombre de paragraphes sont communs entre eux. Mais, si l'on cherche quelque renseignement de plus, et si l'on veut voir, par exemple, jusqu'à quel point ces deux ouvrages peuvent avoir fait partie d'un seul tout et être la suite l'un de l'autre, on ne trouve rien qui

conduise d'une façon positive dans cette voie. Ce sont des écrits qui se tiennent de très-près, mais desquels on ne peut pas dire autre chose. Toutefois il est remarquable que les premiers chapitres du livre des Affections internes sont justement ceux qui ont leurs parallèles dans le deuxième Livre des Maladies, tandis que les derniers chapitres de celui-là sont indépendants de celui-ci. Peut-être apercevra-t-on en cela la raison pour laquelle ces interprètes dont je parle ont donné au traité des Affections internes la qualification de second, et à notre deuxième Livre des Maladies la qualification de premier.

Pour les Livres des Maladies les petits, la question ne se présente pas de même. Il est certain que la phrase qui termine le traité des Semaines ou premier Livre des Maladies le petit, est la phrase qui commence notre troisième Livre des Maladies ou deuxième Livre des Maladies le petit (voy. argument des Semaines, p. 623). Ceci étant constaté, il est aisé de comprendre que les interprètes, qui avaient remarqué aussi cette particularité, ont établi un rapport de subordination entre ces deux ouvrages, appelant l'un le premier et l'autre le second. Faut-il dépasser ce simple fait et considérer ces deux traités comme étant la suite l'un de l'autre? Il y a beaucoup à dire en faveur de cette opinion.

4° L'auteur du traité des Semaines attache la plus grande importance à l'examen de la langue dans les maladies, comme on le peut voir par les §§ 42 et 51. L'auteur du troisième Livre des

Maladies ne porte pas moins d'attention sur l'état de cet organe pour en tirer des signes pronostiques; voy., par exemple, les §§ 6, 15 et 16.

2° L'auteur du traité des Semaines se sert d'une formule pour restreindre la généralité de ses propositions pronostiques. Cette formule est : quand il manque quelqu'un de ces signes.... ὅταν δὲ τούτων ἀπῆ τι τῶν σημήτων.... § 54. L'auteur du troisième Livre des Maladies emploie cette même formule, et dans les mêmes termes ; voy. § 10 et § 45.

3º L'auteur du traité des Semaines dit, en parlant du tétanos, qu'il y a régurgitation par les narines, ἀνεμέει διὰ τῶν ῥινῶν, § 51, p. 671. L'auteur du troisième Livre des Maladies use de la même expression; voy. le § 12.

4° L'auteur du traité des Semaines emploie une grande partie de son livre à exposer le caractère et le traitement de cette grande fièvre pseudo-continue des pays chauds, que les anciens appelaient causus. Or, dans le troisième Livre des Maladies, § 17, on trouve une longue énumération des préparations rafraîchissantes que l'on doit administrer dans les causus, préparations qui, dit l'auteur, ont beaucoup de propriétés, les unes étant diurétiques, les autres purgatives, certaines étant l'un et l'autre, certaines étant ni l'un ni l'autre et rafraîchissant seulement, comme quand on verse de l'eau froide sur un vase plein d'eau bouillante ou qu'on expose ce vase à l'air frais. Un tel paragraphe paraît vrai ment le complément naturel de tout ce qui est dit sur le causus dans le livre des Semaines.

5° Les Prénotions de Cos, qui ne sont composées que d'extraits pris à divers ouvrages de la Collection hippocratique, ont fait des emprunts au traité des Semaines, comme on peut s'en assurer en feuilletant ce traité; mais ils en ont fait aussi au troisième Livre des Maladies; voyez entre autres le § 16. Et, d'un autre côté, elles n'en ont fait aucun soit au deuxième Livre des Maladies, soit au traité des Affections internes. Il y avait donc pour le compilateur des Prénotions de Cos, lequel est d'une date antérieure à la première fondation des bibliothèques d'Alexandrie, une certaine connexion entre le traité des Semaines et le troisième Livre des Maladies.

Ces rapprochements me portent à croire qu'en effet ces deux écrits émanent d'un même auteur, et font suite l'un à l'autre.

Dans l'argument qui est en tête du troisième Livre des Maladies, t. VII, p. 416, je n'ai considéré que ses rapports avec le deuxième Livre des Maladies, rapports qui sont en effet notables. Mais, maintenant que de nouveaux faits ont été fournis à la critique, il faut mettre en ligne de compte les différences, qui le sont aussi. Or, il est certain que ce livre et surtout le traité des Semaines ont un caractère bien plus pronostique que ne l'ont les livres cnidiens qui figurent dans la Collection hippocratique, à savoir le deuxième Livre des Maladies et le traité des Affections internes. Notez encore que les Prénotions de Cos, qui ne prennent pas dans ces deux derniers livres, ont pris dans les deux premiers; mais, en opposition,

notez que des paragraphes du deuxième Livre des Maladies se retrouvent, d'une façon très-semblable, dans le troisième, et que l'infusion, pratique enidienne (voy. t. VII, p. 162), est aussi dans le troisième Livre des Maladies, § 16, p. 152; notez surtout la chute du poumon contre la poitrine, § 46, p. 456; cette chute du poumon, expression singulière qui, comme je l'ai fait voir t. VII, p. 1, signifie le bruit de frottement produit par de fausses membranes dans la pleurésie, est tout à fait caractéristique d'une communauté entre les deux ouvrages, d'autant plus qu'elle ne se retrouve pas dans le reste de la Collection hippocratique. En conséquence, s'il est permis d'émettre une conjecture au milieu de ces difficultés, je suis porté à supposer que nous avons, dans l'œuvre intitulée traité des Semaines et troisième Livre des Maladies, une composition intermédiaire entre Cos et Cnide; que l'auteur est un médecin hippocratique, et que c'est pour cela qu'il a été mis à contribution par les Prénotions de Cos; mais qu'en même temps quelque chose l'avait dirigé vers les livres cnidiens, et que c'est pour cela qu'on retrouve, dans ses écrits, des passages et des pratiques qui rappellent les livres et la pratique de l'école de Cnide.

ΓΥΝΛΙΚΕΙΩΝ ΗΡΩΤΟΝ ΚΑΙ ΔΕΥΤΙΡΟΝ.

ΠΕΡΙ ΑΦΟΡΩΝ.

DES MALADIES DES FEMMES,

LIVRES PREMIER ET DEUXIÈME.

DES FEMMES STÉRILES.

ARGUMENT.

En parcourant ces traités sur les maladies des femmes et sur la stérilité, on acquerra bientôt la conviction que l'auteur ciait un médecin singulièrem nt versé dans la connaissance des affections du sexe. Lui-même s'attribuait incontestablement une certaine supériorité en ce genre; car il avertit de ne pas soigner les maladies des femmes comme celles des hommes; il accuse les médecins de se méprendre souvent à cet égard et de causer des accidents par de telles miprises; en un mot, il traite le sujet comme une spécialité qui l'a beaucoup occupé, et dans lequel il possède une expérience particulière. Là même ne s'était pas arrêté le cours de ses meditations. Conduit sans doute par les objets que lui offrait sans cesse sa pratique quotidienne, il avait étendu ses recherches, sinon sur les maladies des enfants, au moins sur les phénomènes de la conception et du développement de l'embryon, ainsi qu'en témoigne son livre de la Nature de Tenfant.

Ses connaissances sur l'utérus et les affections utérines sont étendues. Il distingue le corps du col, l'orifice du corps dans le col, et l'orifice du col dans le vagin. Il a une évaluation de

TOM. VIII.

la quantité moyenne du sang menstruel et des lochies, il se fait une juste idée de l'influence que ce flux exerce sur la santé des femmes. Il ne s'en fait pas une moindre de toutes les perturbations qu'occasionnent les divers déplacements de cet organe. Les obliquités, l'antéversion, la rétroversion ont été observées par lui; le renversement de la matrice y est noté sous une forme qui paraît contraire aux observations des modernes. L'abaissement de l'utérus et sa chute complète sont signales. Au reste, ce tableau des affections utérines qui affligeaient les femmes grecques, il y a plus de deux mille ans, est tout à fait semblable à celui que nous avons présentement sous les yeux; et il est évident que rien, dans leur existence, ne les mettait, plus que nos femmes, à l'abri de ces maladies si fréquentes et si pénibles. L'auteur insiste, à diverses reprises, sur la facilité avec laquelle de pareils accidents se produisent. On remarquera aussi un chapitre intéressant sur les causes de la stérilité, en tant que rapportée à des lésions matérielles qui la produisent; mais on remarquera aussi (et ceci est une lacune frappante) qu'il n'est pas dit un mot des maladies de l'ovaire. Une pareille omission peut être attribuée à l'absence de notions anatomiques sur cette glande.

Il y a, dans les Aphorismes, V, 28-63, une série de propositions relatives aux femmes, à leurs maladies, à la grossesse. Si on les compare avec les livres qui sont ici, on y reconnaît des différences et des ressemblances. Ainsi l'aph. 41 donne pour signe de grossesse des tranchées survenant dans le ventre quand, le soir, avant de se coucher, la femme a pris de l'hydromel. Au § 215 de nos livres, le même signe est indiqué, sauf qu'au lieu d'hydromel la femme prend un mélange de rubrique et d'anis. Il faut en dire autant du moyen indiqué aph. 59 pour savoir si une femme est stérile par elle-même; autant du 42, où il est noté qu'une femme enceinte d'un garçon a bonne couleur, et mauvaise couleur, enceinte d'une fille; autant du 44, suivant lequel les femmes maigres avortent tant qu'elles n'ont pas d'embonpoint; autant du 46,

où, chez les femmes grasses, le défaut de conception est attribué à la pression de l'épiploon sur l'orifice utérin; autant du 54, où il est assuré que l'orifice est fermé toutes les fois qu'il est dur; autant du 47, où il est parlé de la suppuration au flanc, quand la matrice vient s'appliquer sur l'ischion. Ce dernier surtout, qui, dans les livres des Maladies des femmes, fait partie d'un ensemble, semble en avoir été extrait.

Voici maintenant des differences : outre plusieurs aphorismes qui sont indépendants de ces livres, l'aph. 45, qui traite de l'avortement périodique à deux ou trois mois, l'attribue à ce que les cotylédons utérins sont pleins de mucosités, tanais que notre auteur l'attribue à ce que la matrice ne peut pas se developper suffisamment. L'aph. 28 loue les fumigations aromatiques comme emménagogues, et les recommanderait pour beaucoup d'autres cas si elles ne causaient pas de la céphalalgie. Notre auteur les recommande en une foule de cas très-divers, et ne signale pas l'inconvénient que l'aphorisme y trouve. Enfin l'aph. 62 attribue la stérilité aux qualités de la matrice, suivant qu'elle est froide et dense, ou humide, ou sèche et ardente. Notre auteur est beaucoup plus positif : car c'est à des lésions palpables, les unes tres-bien déterminées, les autres, il est vrai, beaucoup plus vagues, qu'il rattache le defaut de conception chez les femmes

On connaît trop mal la littérature médicale de ces temps recules pour rien affirmer. Cependant, comme Hippocrate a critiqué les Cnidiens dans le traité du régime, il ne serait pas impossible que l'aphorisme qui pose une restriction à l'emploi des fumigations aromatiques dans les maladies des femmes eût en vue notre auteur même, qui, lui, en fait un si grand usage. Il faut aussi se rappeler que le Cnidien qui a écrit le livre des Affections internes a critiqué expressément, sans toutefois nommer Hippocrate ou Cos, une opinion qui est formellement exprimée dans les Aphorismes. (Voy. t. V, p. 423 et t. VI, p. 306.)

En examinant les rapports qui existent entre cette portion

des Aphorismes et les livres des Maladies des femmes, on est conduit à y voir des œuvres à peu près contemporaines. S'il était vrai que l'auteur du livre des Affections internes eût critiqué formellement un aphorisme, ce livre serait postérieur aux Aphorismes. S'il était vrai que les Aphorismes eussent critiqué une proposition de l'ouvrage des Maladies des femmes, ils seraient postérieurs à cet ouvrage. Mais, comme ces critiques peuvent aussi bien se référer à l'enseignement qu'à des livres, il n'y a rien à dire de précis là-dessus. Seulement ce qui en résulte, c'est la contemporancité, à peu de chose près, de ces écrits. Par ce mot, j'entends un certain intervalle plus ou moins étendu, en delà et en deçà, dans lequel se sont touchés ces hommes, ces livres, ces écoles. Telle est la situation d'Hippocrate lui-même par rapport aux Sentences enidiennes, dont il fait la critique, et dont il y avait eu deux éditions de son temps.

J'étendrai même ce rapport jusqu'à Aristote, disciple de Platon, qui fut disciple de Socrate, qui fut contemporain d'Hippocrate. C'est la relation des grands-pères aux petitsenfants. Quant à lui, il me paraît incontestable qu'il a consulté, pour ses compositions d'histoire naturelle, notre auteur. On en jugera. Aristote dit : « Un signe de conception chez les femmes, c'est quand, immédiatement après le coît, les parties sont sèches 1. » La sécheresse des parties en cette circonstance ou leur humidité est un point sur lequel le traité des Maladies des femmes revient fort souvent; des indications, soit quant aux lésions attrines, soit quant au traitement, en sont tirées; tout cela y fait un ensemble, un corps, tandis que pour Aristote, qui traite de l'histoire des animaux, ce n'est qu'un détail. Il en est de même de ce passage : « La conception ne s'opère pas quand les lèvres utérines sont lisses, car le sperme glisse; elle ne s'opère pas non plus quand elles sont épaisses 2. »

¹ Γίνεται δὲ σημεῖον τοῦ συνειληφέναι ταῖς γυναιξίν, ὅταν εὐθὺς μετὰ, τὴν ὁμιλίαν ὁ τόπος ξηρός. Η. Α. 7, 3.

^{2 &}quot;Αν μεν οδν λετα τὰ χείλη τοῦ στόματος, οὐ θέλει συλλαμβάνειν ἀπολισθαίνει γάρ • οὐδ' ἄν παγέα. Η. Α. ib.

L'etat lisse de l'orifice utérin, l'épaisseur des lèvres sont signales dans les livres des Maladies des femmes comme autant d'obstacles à la conception; et certainement c'est le naturaliste qui a copié le médecin. Les déplacements de matrice sont indiqués par Aristote comme empêchant la femme de devenir grosse : « Si la matrice n'a pas une situation droite, mais regarde soit vers les ischions, soit vers les lombes, soit vers l'hypogastre, il est impossible que la femme concoive, pour la cause susdite, à savoir parce qu'elle ne peut prendre le sperme 1. » Toutes ces directions vicieuses de l'uterus figurent dans le traité des Maladies des femmes; la stérilité v est rattachée; et toutes sortes de movens sont exposés pour y remédier. Ici encore le naturaliste emprunte à l'auteur médical. Les deux propositions suivantes appartiement également aux Aphorismes et aux livres des Maladies des femmes : « En général, les femmes grosses de garçons se portent mieux et gardent meilleur teint; c'est le contraire pour les femmes grosses de filles, elles ont mauvais teint, et leur grossesse est pénible 2. » « On éprouve à l'aide de pessaires si les femmes sont fécondes; en cas de fécondité, les odeurs de ces pessaires vont, de bas en haut, se faire sentir dans l'air de l'expiration 3. » D'un autre côté, tandis que l'auteur des livres des Maladies des femmes soutient que, dans l'acte de la conception, la femme fournit de la semence, Aristote combat fortement cette opinion *. Le naturaliste avait certainement raison, au point de vue de son temps; car ce que les médecins d'alors prenaient pour une semence était le sang menstruel ou quelque chose de très-hypothétique. Toutefois, les

^{&#}x27; Έλν δὲ μὴ εἰς ὀρθὸν βλέπωσιν αι ὑσπέροι, λίλ' ἢ πρὸς τὰ ἰσχία, ἢ πρὸς τὴν ὀσφύν, ἢ πρὸς τὸ ὑπογάστριον, ἀδύνατον συλλαθείν ὸια τὴν προειρημένην αἰτίαν, ὅτι ὰ ελέπθαι οὐα ὰν δύναιντο τὸ σπέρμα. Η. Α. 10, 2.

² 'Ως μέν οῦν ἐπιτοπολὺ ρᾶον ἀπαλλάττουσιν αι τὰ ἄρρενα κύουσαι καὶ μαλλον μετ' εὐχροίας διατελούσιν ἐπὶ δὲ τῶν θηλείων τούναντίον ἀχρούστεραι γὰρ ὡς ἐπιτοπολὺ καὶ βαρύτερον διάγουσι. Π. Α. 7, 4.

³ Τὰς δὲ γυναϊκας βασανίζουσι τοῖς τε προσθέτοις, ἐὰν διιχνῶνται αὶ ὀσμαὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ θύραθεν κάτωθεν ἄνω. De Gener. an. 2, 7.

⁴ Ib. 1, 20.

6 DES MALADIES DES FEMMES, LIVRES PREMIER ET DEUXIÈME.
recherches modernes ont mis dans tout son jour ce qu'il faut
entendre par semence feminine : ce sont les ovules qui, à
chaque époque menstruelle, se détachent de l'ovaire.

Les traités de la Génération, de la Nature de l'enfant et le Quatrième liere des maladies, lesquels trois ne forment qu'un seul et même ouvrage (vov. le tome VII), sont du même auteur que les livres des Maladies des femmes; mais, tandis que les premiers n'indiquaient aucunement à quelle école le medecin qui les avait composés pouvait se rattacher, les seconds portent des signes qui ne laissent guère de doute sur ce point, Suivant moi, l'auteur est non pas seulement tout autre qu'Hippocrate, mais encore il n'appartient pas à Cos, il est de Cnide. Voici mes raisons : 1º L'auteur administre le lait, le petit-lait et les purgatifs, comme les Cuidiens (voy. t. VII, p. 305); 2° il divise et subdivise, comme eux, les maladies; je renvoie à l'hydropisie de matrice, \$ 61 et suivants; aux ulcerations uterines, §\$ 62, 63, 64; aux métrorrhagies, \$\$ 110, 112 et 113; aux leucorrhées, \$ 116 et suivants. Ces divisions sont multipliées, et fondées beaucoup plus sur les mots que sur les choses; on en retrouve des exemples trèsmarqués dans les livres II et III des Maladies et dans celui des Affections internes, qui sont ouvrages chidiens. C'était aussi un caractère des Sentences enidiennes, caractère critiqué par Hippocrate lui-même; 3º quand l'auteur a terminé une description de maladie, il ajoute, comme fait celui des Affections internes, ces mots: L'affection est dangereuse, et peu en réchappent. Cette particularité montre une certaine communauté dans le mode d'exposition; 4º l'auteur emploie l'échelle pour la succussion en certains cas d'accouchement laborieux. Or, nous savons par Soranus qu'Euryphon, le célèbre Cnidien, l'employait aussi dans les mêmes circonstances. (Vov. t. VII, p. 416.) Ce rapprochement nous apprend tout d'abord, quand même nous n'aurions pas tant de raisons pour reconnaître dans les Maladies des femmes un Cnidien, qu'ils ne sont pas d'Hippocrate lui-même; car Hippocrate sait la critique de la

succussion (voy. des Artic., t. IV, $\S\S$ 42, 43 et 44), bien que considérée seulement dans son application aux luxations des vertèbres. Ses remarques sévères portent probablement sur les Cnidiens, qui, usant de la succussion pour les femmes en couche, devaient aussi s'en servir en d'autres cas. Et dès lors disparaît la contradiction qui venait immédiatement à l'esprit quand, dans la Collection hippocratique, on voyait d'un côté la succussion blàmée et de l'autre recommandée; c'est que celui qui blâme et celui qui recommande non-seulement ne sont pas la même personne, mais n'appartiennent pas à la même école. On peut consulter, dans Ep., V, \S 103, l'histoire d'une malade qui, ayant été soumise au procédé de la succussion, en ressentit de la douleur à la poitrine et succomba à la phthisie.

Ce point gagné, il s'ensuit que les ouvrages connus sous les noms de livre de la Génération, livre de la Nature de l'enfant et Quatrième liere des maladies relèvent aussi de l'école enidienne. Il est donc possible de rattacher ce qu'ils ont de spécial à une direction déterminée et de les comparer, à cet égard, avec des livres généraux aussi et qui proviennent certainement de Cos, par exemple le Pronostic et le traité des Airs, des caux et des lieux. Ce qui y est saillant, c'est le désir d'asseoir les notions relatives à l'être vivant sur des phénomènes pris dans ce que nous appellerions la physique. Cette physique, à la vérité, n'est point la nôtre, avec son électricité, son magnétisme, ses théories sur la lumière, etc.; elle se borne à quelques observations sur la chaleur, l'équilibre, la pesanteur. Mais, au fond, ceci importe peu; notre physique, toute savante qu'elle est, ne peut pas être l'explication de la vie; l'électricité n'est pas l'agent nerveux, quoi qu'on ait prétendu là-dessus; et philosophiquement, on ne doit voir, dans cette grande science, par rapport à la biologie, que l'ensemble des lois qui, en pesanteur, en chalcur, en électricité, en magnétisme, en lumière et en son, bornent, règlent et déterminent la vitalité sans la causer.

Telle est donc la tendance de l'auteur cnidien (appelons-le

ainsi; nous le pouvons sans grande erreur) : il croit avoir compris les phénomènes vivants quand il croit en avoir trouvé la contre-partie dans les phénomènes physiques. Autre est la tendance d'Hippocrate, dans les deux traités indiqués plus haut. C'est dans les phénomènes vivants euxmêmes qu'il cherche l'appui de sa théorie. Le Pronostic est un système où les maladies aiguës sont considérées dans ce qu'elles ont de commun. Le traité des Airs, des eaux et des lieux est une vue où sont embrassées les modifications générales imposées au corps humain par les influences extérieures. On concoit que, placé dans un tel ordre d'idées, Hippocrate ait senti le faux des tendances cuidiennes et n'ait pas hésité à entamer contre elles une polémique digne de son génie; car elle porte sur un élément essentiel dans la conception de la biologie. Malgré cette remarque, que je crois très-fondée, il ne faut pas oublier non plus les services que les Cnidiens ont rendus. (Voy. t. VII, p. 309.)

J'ai réuni ensemble, pour la série des numéros, les livres des Maladies des femmes et celui des Femmes stériles. Non-seulement ils sont du même auteur, mais encore le commencement même du second ouvrage indique qu'il est la suite du premier. Dans une collection qui contient tant de morceaux divers et souvent étrangers l'un à l'autre, il importe de réunir sciencusement tout ce qui tient ensemble, surtout quand il s'agit de traités sortis d'une même main.

BIBLIOGRAPHIE 1.

MANUSCRITS.

2146 = C, 2254 = D, 2144 = F, 2141 = G, 2142 = H, 2140 = I, 2143 = J, 2145 = K, Cod. Serv. ap. Foes

¹ Cette bibliographie est commune aux deux livres des Maladies des femmes et au livre des Femmes stériles.

L., 2332 = X, Imp. Cornar. ap. Mack = K', Cod. Fevr. ap. Foes = Q', Cod. Vindob. = θ^4 .

EDITIONS, TRADUCTIONS ET COMMENTAIRES.

Mauricius Cordæus, Paris, 1585, in-4°; Basil., 1586, in-4°, et in Gynæc., t. III; et in Gynæc. Isr. Spach, Argent. 1597, in fr. — Slevogt, Prolusio de Embryulcia Hippocr., Jenæ, 1709. — Bauer, de Arte obstetricia Hipp., Tubing. 1823. — Ritgen, die Geburtshülfe des Hippocrates, Busch u. s. w., Zeitschrift für Geburtskunde, 1829. — Helm, Metro-phlebitis puerperalis von Hippocrates beobachtet. Med. Jahrbücher des Oestr. Staates, Bd. 17, Heft 1. — Éd. Lacroix, De l'antéversion et de la rétroversion de l'utérus (où il est dit qu'Hippocrate a connu l'antéversion). Annales de la chirurgie, Paris, 1845, t. XIII, p. 420.

Le manuscrit 0 ne contient pas le livre des Femmes stériles.

ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΠΡΩΤΟΝ.

1. Τὰ δὲ ἀμφὶ γυναικείων 1 νούσων ο φημὶ γυναϊκα άτοκον έουσαν ή τετοκυίαν γαλεπώτερον καὶ θᾶσσον ἀπό ²των καταμηνίων νοσέειν δχόταν γὰρ τέχη, εὐροώτερά οἱ τὰ φλέδιά ἐστιν ἐς τὰ καταμήνια· εύροα δέ σριν ποιέει ³γίνεσθαι ή λογίη κάθαρσις καὶ ή κατοβραγή τοῦ σώματος • τὰ πλησιάζοντα ε δὲ μάλιστα τῆς τε κοιλίης και των μαζών καταβέν,γνυται · καταβέν,γνυται δέ και τὸ άλλο σώμα · ὑπ' ὅτευ δὲ γίνεται, εἴρηταί μοι ἐν τῆ φύσει τοῦ παιδίου τοῦ εν τόχω καταβραγέντος δε τοῦ σώματος, ανάγχη τὰς φλέδας μάλλον στομούσθαι καὶ εὐροωτέρας γίνεσθαι ἐς τὰ καταμήνια, καὶ τάς μήτρας μαλλον στομούρθαι, οία του παιδίου 6γωρήσαντος διά σφέων καὶ βίην καὶ πόνον παρασγόντος * καὶ τουτέων ὧδε ἐγόντων, τὰ καταμήνια Γάκαματώτερον ἀποκαθαίρεται ή γυνή, ἐπὴν λογίων έμπειρος γένηται. Εὶ δὲ καί τι πάθημα τῆ γυναικὶ γένοιτο τῆ ήδη τετοκυίη, ώστε ⁸τὰ καταμήνια μή δύνασθαι καθαρθήναι, βηϊτέρως τον πόνον οίσει ή εί άτοχος 9 ήν . ήθαθες γάρ αί μήτραι καὶ τὸ σώμα ἐπιτήδειον πληρούσθαι, άτε ἐν γαστοὶ ἐγούση, καὶ άμα εὐρυγωρίη έστιν εν το σώματι 10 πλείων το αίματι, επήν τέκη, εία του σώματος καταβραγέντος, καὶ εν εθρυγωρίη εδν το ¹¹ αξικα απονώτερον γίνεται, ήν μη ύπερπιμπλώνται αξ φλέβες καὶ ύπερτονέωσιν. Ατόκφ

Νούσων διδε φημί· γυναίνα vulg. -νούσων · φημὶ γυναίνα C0. -τετοκυίαν G, Frod. - τετοκοιαν (sic) θ. -ταχύτερον F. - 2 τῶν om. CHIΚθ. -νοσσέειν · δταν εὐροώτερα θ. - φλεθία CDJ. -εἰς J. -σφι J. -σφε α. -σφε θ. - 3 γίνεσθαι C. -γίν. om. vulg. - λοχείη Cθ. -καὶ 3 τις σπ. CJ) ἐοῦσα ξ. om. Cθ vulg. -καὶ 3 ναταρραγή C. - 4 δε C. -δὲ οm. vulg. -ύπο του C. -ύπο τευ DGHIJK, Ald., Frod., Lind. - 3 εν τῶ τ. C. -μάλλον τὰς φλ. C. -εὐροτέρας G. -εὐροτέρας J. -γιγν. C. -εὶς J. - 4 χωρέοντος C. -πόνου J. -παρέχοντος C. - 5 ἀχαματώτερα J. - ἀποιαθαίρεται Cθ. - παθαίρεται vulg. -λοχείων θ. -τετοκοίη θ. - 8 τὰ CDHIJKθ, Ald. -τὰ om. vulg. - δύνασθαι ελθόντα εὐ (έλθ. εὖ οm. Cθ) καθ. vulg. -οἴση θ. -8 9 η vulg. -εὶ D. - 9 ην Cθ. - ἐθάδες HJ. -ἐστί (ἐπι sic 6) ρτο ἐπιτήδειον C. -χονομίη -Ενρυχωρία C. -πολλή (πουλλή DIJK; πουλή H; πολλή οm. Cθ) ἐστιν vulg. -10 9 η εἰρονομία γίνεται καὶ (δὲ ή εὐρ. 9 0 καὶ οπ. C) (ἐν ρτο καὶ H; καὶ om. Lind.) τῷ αἴματι vulg. -110 αῖμα C. -σῶμα vulg. -10 γρονομία νυlg. -110 γρονομία νυlg. -110 γρονομίαν νυlg. -1110 γρονομίαν νυlg. -1110 γρονομίαν νυlg. -1110 γρονομίαν νυlg. -1110 γρονομίαν νυlg. -11110 γρονομίαν νυlg. -11111

DES MALADIES DES FEMMES. LIVRE I".

1. (Les femmes qui ont eu des enfants, moins sujettes aux sui pressions de menstrues et aux dérangements que celles qui n'en ont pas eu. Comparaison, pour justifier cette proposition, entre le corps féminin et le corps masculin, Preuve tirée d'une physique grossière.) Ceci est sur les maladies des femmes. Je dis qu'une femme qui n'a pas eu d'enfant est affectée plus vite et d'une façon plus grave par les menstrues que celle qui a eu des enfants. En effet l'accouchement a rendu à celle-ci les veines plus coulantes pour les menstrues; ce qui les fait devenir coulantes, c'est le flux lochial et la fonte du corps; les parties voisines du ventre et des mamelles se fondent le plus, mais le reste du corps se fond aussi (j'ai dit dans la nature de l'enfant en voie d'enfantement pourquoi cela arrive). Le corps se fondant, il est inévitable que les veines deviennent plus dilatées et plus coulantes pour les règles, et que la matrice s'ouvre davantage, vu que l'enfant les a travers es avec effort et douleur. Les choses étant ainsi, la purgation menstruelle s'opère moins péniblement chez la femme qui a l'expérience des lochies. Et même, s'il survient à la femme qui a déjà enfanté quelque affection empéchant l'évacuation cataméniale de s'effectuer, elle supportera le mal plus aisement que si elle n'avait pas enfanté. En effet, à se remplir, la matrice y est habituée et le corps y est disposé, yu la grossesse; en même temps plus d'espace après l'accouchement est dans le corps pour le sang, à cause que le corps s'est fondu; et le sang, étant au large, cause moins de mal, à moins que les veines n'éprouvent un excès de plénitude et de ton. Mais,

ἀπονωτέρη 0. - γίγν. C0. - εί C. - ὑπερπονέουσιν DIII. - ὑπερτονέωσιν θ. - ὑπερτονείν est un mot qui manque dans les dictionnaires.

ĉὲ ἐούση, ¹τοῦ τε σώματος οὐ ζυνήθεος ἐόντος, ἐπὴν πληρωθῆ, ἰσχυροτέρου τε καὶ στερεωτέρου καὶ πυκνοτέρου εόντος, εἡ εἰ λογίων έμπειρος γένοιτο, και των μητρέων αστομωτέρων εουσέων, τα έπιμήνια έπιπονωτέρως γωρέει, καὶ τὰ παθήματα προσπίπτει πλείονα, ώστε τὰ καταμήνια ἀποφράσσεσθαι, ἐπὴν ἄτοκος ἦ. *Εχει δὲ ὧδε δος μοι καὶ ποίν εξοηται · σημὶ την γυναϊκα άραιοσαρκοτέρην καὶ άπαλωτέρην είναι ή τὸν ἄνδρα καὶ 4τουτέου ὧδε έγοντος, ἀπὸ τῆς χοιλίης έλκει την λιμάδα καὶ τάγιον εκαὶ μαλλον τὸ σῶμα τῆς γυναικὸς η του ἀνδρός. Καὶ γὰρ εἴ τις θύπλο βόατος η καὶ γωρίου ύδρηλοῦ δύο ήμερας καὶ δύο εδφρόνας θείη εἴρια ⁷καθαρὰ καὶ εἶμα καθαρὸν καὶ βεδυσμένον εύστάθμως ίσον τοΐσιν εξρίσισιν, ανελών εύρήσει στήσας πολλώ βαρύτερα τὰ είρια ή τὸ εξιια. ότι δὲ τοῦτο γίνεται, 8 αἰεὶ απογωρέει ες τὸ ἀνεκὰς ἀπὸ ύὸατος εν ἀγγείω εδρυστόμω ἐόντος, καὶ τὰ μεν είρια, άτε άραιά τε καὶ μαλθακὰ ἐόντα, ἀναδέξεται τοῦ άπογωρέοντος πλέον, τὸ δὲ εἶμα, άτε πλῆρες ἐὸν καὶ ⁹ βεδυσμένον, άποπληρώσεται τὸ πολλὸν οὐκ ἐπιδεγόμενον τοῦ ἀπογωρέοντος. Ούτω 10 δή καὶ ή γυνή, άτε άραιοτέρη ἐοῦσα, είλκυσε πλέον ἀπὸ τῆς κοιλίης τῷ σώματι τῆς ἰκμάδος 11 καὶ θᾶσσον ἡ ὁ ἀνὴρ, καὶ ἄτε άπαλοσάρκω έρύση τη γυναικί, έπην πλησθή του αξιματος το σώμα, ήν μή ἀπογωρήση ἀπ' αὐτέου, πληρευμένων τῶν σαρχῶν 12 καὶ θερμαινομένων, πόνος γίνεται · θερμότερον γὰρ τὸ αἶμα ἔχει ή γυνὴ, καὶ διὰ τοῦτο 13 θερμοτέρη έστι τοῦ ἀνδρός * ἢν δὲ τὸ πλεῖον ἐπιγενόμενον άποχωρέη, οδ γίνεται ό πόνος καὶ ή θέρμη ύπο τοῦ αξματος. 'Ο δὲ

¹ Τοῦ δὲ (τε CDFHIJθ, Frob.) vulg. -πληρωθῆ (πληρωθῶσιν C) καὶ (καὶ om. Cθ) vulg. <math>-lσχύρου sine τε Cθ. -lσχνοτέρου καὶ στενοτέρου L, Cordæus. <math>-²ὲπὴν (ἢ εὶ Cθ, Lind.) vulg. -λοχείων θ. - γένηται CJ. -ἀναστομωτέρων vulg. <math>-ἀστομωτέρων Cθ, Cordæus. <math>-ἐουσῶν vulg. - ἐουσέων θ. - καταμήνια C. - ῶστε δια τοῦτο (δια τ. om. θ) vulg. <math>-³καὶ ῶς μοι ρτο ῶς μοι καὶ DGHIJK. - πρῶτον <math>θ. - προείρηται ρτο πρὶν εἰρ. L, Cordæus, Lind. - φημὶ [δὲ] Lind. - Απι. ἀρ. αddit μὴ C. - ἀραισσαρκοτέρην CDK. - ἀραιστέρην <math>J. - ἀπαλ. D. - ἀπαλοτέρην C. - ἀπαλοσαρκοτέρην J. - ἀπούτου (τουτέου θ) δὲ (δὲ om. C, D restit. al. manu, HKθ) vulg. <math>-⁵καὶ om. (D, restit. al. manu) FIJK. -εὐρώου sic prο ὑπὲρ C. - ΰδατος καὶ (ἢ καὶ θ) διὰ (διὰ om. θ) χωρίου vulg. -εὐρία (bis) C. - ἔρια Fθ. - ²καθαρὰ... καὶ τὰ μὲν εἴρια om. (D, restit. al. manu) FGIJK. -εὐρταθμῶς vulg. -εὐστάθμως D. - εὐστάθμω Cθ. -συστάθμως Gal. Gl., Cordæus, Lind. -εὐρήσεις D. -πολλὸν vulg. -πολλῶ CD. -ἔρια θ. -8 ἀεὶ GII. -εἰς II. - ἀνενεγχάσθαι pro ἀνεκὰς C. -ἀνακὰς Gal. Gl. -ἀπὸ τοῦ θ. -ἐόντι CH, Λld. -εῖρία ubique C. -τε pro ἄτε Κ. -αται (sic) θ.

sans grossesse antécédente, le corps, qui n'est pas habitué, si la plethore y survient, est plus resistant, plus ferme, plus dense que s'il avait passé par les lochies; la matrice est moins ouverte; aussi les règles coulent plus laborieusement, et il y a plus d'accidents supprimant le flux menstruel chez les femmes qui n'ont pas été enceintes. Il en est comme je l'ai exposè précédemment : la femme a la chair plus lâche et plus molle que l'homme; cela étant ainsi, le corps féminin tire du ventre le fluide plus vite et plus que le corps masculin. En voici la preuve : mettez par-dessus de l'eau ou même en un lieu humide, pendant deux jours et deux nuits, de la laine nettoyée et un drap nettové d'un tissu dense, pesant exactement autant que la laine; quand vous les retirerez, vous trouverez, à la balance, que la laine est devenue beaucoup plus pesante que le drap; ce qui produit cet effet, c'est que, l'eau qui est dans un vase à large ouverture exhalant sans cesse vers le haut, la laine, étant lâche et molle, recoit davantage de cette exhalation, et le drap, étant plein et dense, se trouve rempli sans en avoir beaucoup recu. De la même facon, la femme, étant d'une nature plus lâche, puise dans le ventre, pour le compte du corps, plus de fluide et plus vite que l'homme ne fait; et, avec cette laxité, quand le corps s'est rempli de sang, s'il n'y a pas évacuation en l'état de pléthore et de chaleur où sont les chairs, la souffrance survient. La femme a le sang plus chand, et c'est pourquoi elle est plus chaude que l'homme. Mais si la plénitude qui s'est formée s'évacue, ni la souffrance ni la chaleur ne se produisent par le fait du sang. L'homme,

-τε οπι. DGIJK. - μαλακά C. - ἀναδέχεται C0. - Απιτε ἀν. addit θᾶττον J. - ἐπιχωρέοντος IΗ. - πλείον C. - 9 βεθυθισμένον DQ'. - ἐπιχωρέοντος (D, al. manu ἀπο) <math>G0. - ἐπιχρρέοντος J. - 10 δὲ 0. - δὴ οπι. C. - ελκύσει L, Lind. - πλείονα vulg. - πλέον 0. - τῆς ἰκμάδος C0. - τὴν ἰκμάδα vulg. - 11 καὶ οπι. D1 G1 I1 I1 I2 - I3 I3 I4 - I4 I5 I7 - I7 I8 I7 - I8 I8 I9 - I9 I9 - I9 I9 - I9 I9 - I9 -

ανήρ στερεοσαρχότερος εων τῆς γυναιχός οὐτε ὑπερπίμπλαται τοῦ αἴματος τόσον, ώστε, ἢν μὴ ἀποχωρέη τι τοῦ αἴματος χαθ' ἔχαστον μῆνα, ²πόνον γίνεσθαι, ἔλχει τε δκόσον ἐς τροφὴν τοῦ σώματος, τό τε σῶμά ³οἱ οὐχ ἁπαλὸν ἐὸν οὐχ ὑπερτονέει, οὐδ' ὑπερθερμαίνεται ὑπὸ πληθώρης ὡς τῆ γυναιχί μέγα ἐὲ ζυμβάλλεται ⁴ὲς τοῦτο τῷ ἀπάγει τῆς ἐχμάδος.

2. ⁵ Έπην οὖν γυναικὶ ἀτόκιο ἐούση κρυφθῆ τὰ ἐπιμήνια καὶ μὴ δύνηται όὸὸν ἔξω εὐρεῖν, ⁶νοῦσος γίνεται, τοῦτο δὲ ξυμβαίνει, ἢν τῶν γὰρ τουτέων τι ἦ, οὐ δυνήσεται ἔζοδον εὐρεῖν τὰ ἐπιμήνια, πρὶν ⁸ἀν αἱ μῆτραι ἐς τὴν φύσιν τὴν ὑγιεινὴν μεταστέωσι. Γίνεται δὲ τὸ νούσημα τοῦτο μάλιστα, αἰτινες στενοστόμους τὰς μήτρας ἔγουσιν, ἢ τὸν αὐγένα πρόσω τοῦ αἰδοίου κείμενον ^{*}ἢν γὰρ τουτέων θάτερον ἢ, ⁹καὶ μὴ μίσγηται ἡ γυνὴ τῷ ἀνὸρὶ, καὶ κενωθῆ ἡ κοίλίη μᾶλλον τοῦ καιροῦ ὑπό τευ παθήματος, στρέφονται αἱ μῆτραι ^{*} οὐτε γὰρ ἰκμαλέαι εἰσὶ κατὰ ¹⁰ σφέας, οἶα μὴ λαγνευομένης, εὐρυχωρίη τε σφίσιν ἐστὶν, ἄτε τῆς κοιλίης κενοτέρης ἐούσης, ¹¹ ώστε στρέφεσθαι ἄτε ξηροτέρης καὶ κουφοτέρης ἐούσης τοῦ καιροῦ. Καὶ ἔστιν ὅτε στρεφομένων ¹²σφέων τυγχάνει τὸ στόμα πρόσω παραστραφὲν, ¹³ἄτε τοῦ αὐγένος πρόσω τοῦ αἰσοίου κειμένου ^{*} ἢν γὰρ ¹⁴ ἰκμαλέαι ἔωσιν αἱ μῆτραι ἀπὸ λαγνείης καὶ δοίου κειμένου ^{*} ἢν γὰρ ¹⁴ ἰκμαλέαι ἔωσιν αὶ μῆτραι ἀπὸ λαγνείης καὶ

Post. αίμ. addit ές (είς J) τὸ ἄνω τῆς κοιλίης vulg. - ές τὸ ἄ. τ. κ. om. θ. - τόσσον θ. - ώστ' Co. - 2 πόνον χοὴ ἔσεσθαι vulg. - πόνον γίνεσθαι Co. όσον Co. - αξματος vulg. - σώματος Co. - ot om. DFG (H, restit. al. manu) IJK. - odn vulg. - ody CDGIJKO, Ald. - uneprovési Co. - uneprovési vulg. οὐδὲ θερμαίνεται Co. — εἰς C. -ἀπάγη Do. - τι (τι om. θ) τῆς vulg. — 5 δκόταν C. - όταν θ. - καταμήνια C. - έξω όδον Cθ. - 6 ή (ή om. Cθ) ν. vulg. -συμβ. θ. — λοξωθή H, in marg. cadem manu) (I, supra lin.). - ή ξ. om. θ . –συστ. C. –τι τουτέων θ . – ἔξω όδὸν εύρεῖν θ . — 8 ἢ pro αν C. –αν om. θ . -ύγιεικήν, al. manu νήν D. -μεταστῶσι 0. -νόσημα CD9. -μάλιστα ταύταις (τ. om. C6) vulg. - αί DGHI. - στενοστόμους Cθ. - στενοχώρους vulg. (Η, al. manu στενοστόμους]. – έγωσιν D. – τοῦ αίδ. πρόσσω θ . — θ καί om. F. – η pro καὶ DGHIJK. - ὑπὸ τουτέου τοῦ παθ. vulg. - ὑπὸ τοῦ παθ. C. - ὑπό τευ παθήματος θ. - Ινμάλαιαι (sic) θ. - οτας ελέδας pro σεέας DFGIK. - οία μης' άγνευομένης (sic) C. - σφήσιν II. - κενοτέρης Co. - κενωτέρης vulg. -Voy. t. III, p. 502, n. 18. - έχούσης D. — " ωστε.... ἐούσης om. C. — " σφων vulg. - σφέων (β. - πρόσσω θ. -πρ. om. vulg. - παραστρέφειν vulg. (II, al. manu παραστραφέν, -παρασταθέν DFGIJKQ'. - παραστραφέν 0, Lind. -¹ οἴά τε DFGHJ. - οἶα θΩ΄, Lind. - πρόσσω θ. - Βίκμάλαια: θ. - ἐῶσιν C. -

étant de chair plus dense, n'éprouve point de plénitude sanguine telle que, s'il n'évacue mensuellement une certaine quantité de sang, il ressent du malaise; il puise ce que demande la nourriture du corps, et le corps, n'étant pas mou, n'est sujet à un excès ni de ton ni de chaleur par l'effet de la pléthore comme chez la femme. Ce qui contribue grandement à cet effet chez l'homme, c'est qu'il fatigue bien plus que la femme; la fatigue dissipe une partie du fluide.

2. (Suppression des règles chez une semme qui n'a pas cu d'enfants. Accidents que cette suppression cause. Déplacement de l'orifice utérin qui en résulte. Diverses voies que prennent les menstrues supprimées : transport sur le poumon et phénomenes de phthisie; transformation des règles en un pus qui s'échappe par les parties génitales, ou qui forme une tumeur au-dessus de l'aine; issue des règles par une ouverture qui se fait à l'aine; issue par le vomissement, par le siège.) Quand chez une femme qui n'a point été grosse les menstrues se suppriment et ne peuvent trouver issue au dehors, une maladie survient. Cela arrive si l'orifice utérin s'est fermé ou dévié ou si quelque point des parties génitales offre une contraction. Dans un tel cas, les règles ne pourront pas trouver issue tant que la matrice ne sera pas remise en sa condition naturelle. Cette maladie se produit surtout chez celles qui ont l'orifice utérin étroit ou le col situé en avant dans les parties génitales. Si l'un de ces cas existe, que la femme n'ait pas de rapports sexuels et que le ventre se vide plus qu'il ne faut par quelque soulfrance, la matrice subit un deplacement; car elle n'est pas humide par soi-même, vu qu'il n'y a pas eu de coit, et elle a de l'espace, vu que le ventre est devenu vide, de sorte qu'elle se déplace en raison de sa sécheresse et de sa légèreté plus grandes qu'à l'ordinaire. Et parsois, quand elle est ainsi déplacée, l'orifice se trouve détourné en avant, attendu que le col est situé en

όπο C. - και κοιλία vulg. - και ή ποιλίη C9, (Lind., κοιλία). - κοιλίαι μή κενώνται FGHIJ.

ή ποιλίη μή πενώται, οὐ ρηϊδίως στρέφονται. "Τοῦτ' οὖν αἴτιον γίνεται ώστε αυτάς ζυμμύειν, οία μη λαγνευομένης της γυναικός. Έν δέ τοῖσι ²τρίτοισιν ἄριστα μὲν πείσεται, ἤν οἱ κατελθόντα ἔξαγάγη τὰ προϋπάργοντα * εἰ δὲ μή, πείσεται τάδε ή γυνή * πνίξ τέ οἱ άλλοτε καὶ ἄλλοτε ³ζυμπεσεῖται, καὶ πῦρ λήψεται ἄλλοτε ⁴καὶ ἄλλοτε καὶ φείκη καὶ όσφύος άλγημα. Ταθτα πείσεται εν τοῖσι τρίτοισιν επιμηνίοισεν, ην μή οί εξίη· εν δε τοΐσι ⁵ τετάρτοισιν, ην μή οί εξίη τοῖσί ⁶τε προτέροισιν έξοδον ποιήση, ⁷τά τε μήν τρίτα πονήματα πάντα υάλλον πονήσει, καὶ ⁸μάλιστα ἐν τῷ γρόνω τῶν καταμηνίων, έπειτα ήσσον, πολλάκις δὲ καὶ δόζει ἄπονος εἶναι· 9 ἔσται δὲ ἐπὶ τοῖσι καὶ τάδε έτερα σημήτα ολρήσει τε πουλύ παγύ άλλοτε καὶ άλλοτε, καὶ ή γαστής ¹⁰ αὐτῆς σκληρή ἔσται καὶ μέζων ἢ τοπρόσθεν, 11 καὶ βούζει τοὺς οδόντας, καὶ ἀσιτήσει, καὶ ἀγρυπνήσει. Τοιαῦτα δὲ πείσεται έπὶ τοῖσι τετάρτοισι καταμηνίοισι: μελεδαινομένη δὲ καὶ ἐν 12 τουτέοισιν ύγιαίνει. Καὶ ἐν τοῖσι πέμπτοισιν, ἢν μή οἱ πολλὰ τὰ επιμήνια κατίη, καὶ δ πόνος ἐσγυρότερος προσπίπτει. Έν δε τοΐσιν 13 έκτοισιν ήδη ἀνίητος ἔσται. Καὶ τὰ μεν πρότερα σημήϊα μαλλον πονήσει, 14 ἐπέσται δὲ ἐπ' αὐτοῖσι καὶ τάδε * ἀλύξει τε καὶ ῥίψει έωυτην άλλοτε καὶ άλλοτε, καὶ λειποθυμήσει, καὶ ἐμέσει ολέγμα, καὶ δίψα λογυρή μιν λήψεται, άτε καιομένης της κοιλίης ύπο των μητρέων έουσέων πληρέων αξιιατος, καὶ ψαυρμένη άλγήσει, 18 καὶ μάλιστα τὸ ήτρον, καὶ πυρέζει άλλοτε καὶ άλλοτε όζέως, καὶ βορδορύζουστν αί

¹ Τοῦτο $K\theta$. $-\gamma i \gamma \nu$. αἰτιον C. $-\gamma i \nu \epsilon \nu \tau \alpha \iota$ (sic) αἰτιον θ . $-\sigma \nu \mu \nu$. $C\theta$. $-^2 \tau \rho i$ τοισιν Co. -τριταίοισιν vulg. - έξαγάγοι D. - ή γυνή om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. - 3 συμπ. θ. - συνεμπέση C. - 4καὶ άλλ. om. C. - τρίτοισιν C0. τριταίοισιν vulg. - ἐπιμηνίοις θ. - ἐξῆ C. - 5 τετάρτοισιν θ. - τεταρταίοισιν vulg. - ήν μή οἱ ἐξιόντα (ἰόντα DFGHIJK; ἐξίη θ) vulg. - ετὸ pro τε C. πρότερον C. — 7 καὶ (καὶ om. $C\theta$) τότε (τά τε $C\theta$) μιν (μὴν C) τρ. πον. πάντα (πάντα πον. C) vulg. - μάλιστα θ. - πονήση CJθ. - 8 μάλιστ' C. - δόξει C. δοκέει vulg. — ⁹ἔστεγεπίστοισι (sic) pro ἔσται δὲ ἐπὶ τοῖσι C. – τεταρταίοισι (τετ. om. 6, καὶ vulg.-τάδε τὰ (ἔτερα pro τὰ C9) σημεῖα (σημήῖα C) vulg. -τε om. Cθ. -πολύ vulg. (π. om. θ). -πουλύ DHK. -παχύ om. C. -10 αύτης om. θ. - κληρή (sic) Κ. - μέζων C. - μείζων vulg. - 11 βρύζει τε pro καὶ βρ. J. - δὲ θ. - δὲ om. vulg. - τεταρταίοισι vulg. - τετάρτοισι θ. - μελαιδενομένη 0. - 12 τούτοισιν θ. - πεμπταίοισιν vulg. - πέμπτοισιν CDFGHIJK, Ald. πουίλα DGHIJK, Ald., Frob. - ό om. θ. - Ισχυρός Cθ. - προσπίπτη DFGHIJ. - 10 έκταίοιστη vulg. - έκτοιστη CDFGHIJKO, Ald. - ἀνίατος ΗΚ. - καὶ κατά (τὰ pro κατὰ θ; τά τε pro κατα C. μὲν (μὰν C) (addunt τὰ O', Lind) ποότε α

avant dans les parties génitales. Au contraire, quand la matrice est humide par le coît et que le ventre ne se vide pas, elle ne se déplace pas facilement. Telle est la cause pour laquelle elle se ferme, la femme n'usant pas du coit. Au bout de trois mois, la malade se trouvera aussi bien que possible, si l'éruption cataméniale venant à se faire entraîne ce qui s'était amassé. Dans le cas contraire, voici les accidents qu'elle éprouvera : suffocation par intervalle, sièvre aussi par intervalle, frisson et douleur lombaire. Tels sont les accidents dans la troisième époque, si l'éruption ne se fait pas. A la quatrième époque, si l'éruption ne se fait pas et ne procure pas l'évacuation du sang antécédent, toutes les souffrances qui se faisaient sentir à la troisième époque s'exaspèrent, surtout au temps des règles ; puis cela s'adoucit, et souvent même la femme paraît sans souffrance. En surcroît il y a encore d'autres signes que voici : elle rend de temps en temps beaucoup d'urine épaisse, le ventre se durcit et se tumésie; elle grince des dents, elle perd l'appétit et le sommeil. Voilà ce qu'elle éprouve à la quatrième époque, où, soignée, elle peut guérir. A la cinquième époque, si les règles ne viennent pas en abondance, la souffrance croît en intensité. A la sixième époque le mal est devenu incurable. Les accidents précédents sont plus douloureux, et il s'y ajoute ceux-ci : la malade a parsois de l'anxiété et de la jactitation, des lipothymies, des vomissements pituiteux; elle est en proie à une soif intense, vu que le ventre est brûlé par la matrice surchargée de sang; le palper est douloureux, surtout à l'hypogastre; il y a parfois une fièvre aiguë; la matrice gargouille, vu que le sang s'y agite et n'y chemine pas; les

(πρότερον C6) στμεΐα (σημήτα C) vulg. –ποιήσει C. — "έπειτα (ἐπέσται C0 ; ἐπέσται ἐπειτα Vatic. Codd. ap. Foes) δὲ (δ' C0, Vatic. ap. Foes) ἐπ' vulg. – ἀλύξει, supra lin. ἡ ἀπορήσει H!. – Vide Gal. Gl. – έπυτὴν, sup. lin. ἐωυτὴν H. – σωυτὴν (sic) θ. – ἀλλοθι καὶ ἀλλοθι C. – λυπ. C. – λιπ. θ. – ἐμέσεται θ. – ἐμέσται C. – μιν om. θ. – πληφέων ἐουσών C (θ, ἐουσέων). — 15 καὶ... μῆτραι om. J. – ἰητρὸν C. – ἄτε om. (l), restit. al. manu) FGHIK. – ἐγκλονευσμένου C. 15

μήτραι αλλοτε και άλλοτε, άτε τοῦ αίματος εγκλονευμένου και 1οὐ διαγωρέοντος εν αυτήσι, καὶ ή κοιλίη οὐ διαγωρήσει κατά τρόπον. ²ούτε ή κύστις διηθήσει τὸ ούσον, ἐπήν ³οί αὶ μῆτοαι προσπέσωσι ποὸς τὸν στόμαγον νευρώθεα ἐόντα, * καὶ ἐς τὴν κοιλίην ἐμβάλωσιν · αλγέει την δάγιν καὶ ⁵τὸ νῶτον πᾶν, καὶ την γλῶσσαν αὐτῆς γαλινούται, καὶ ἀσαφή ταύτην έγει, καὶ λειποθυμίη, 6 έστι δ' ἦσι 7 καὶ ασωνίη, καὶ δάκνεται τον στόμαχον, εκαὶ ξανθή γολή έξεισι, καὶ πνεύνια ⁹προσπταϊον, καὶ άλιύει, καὶ βίπτει έωυτην, καὶ ¹⁰ ἐμπίπραται. Ἐπὴν δὲ μεταστέωσι καὶ εἰρύση ή κύστις τὸ λεπτὸν τοῦ αίματος τοῦ ἀπὸ τῶν μητρέων, 11 τότε τὸ οὖρον διουρέεται ἐρυθρὸν, καὶ πονέει 12 μέν το άλλο σώμα, μάλιστα 13 δὲ τον τράγηλον καὶ την ράγιν καὶ την δσούν, τούς τε βουδώνας, καὶ ἐς τοῦτο ἐλθούση αὐτῆ ή τε γαστήρ αείρεται, και τά σκέλεα ύπερ το γρεών διοιδίσκεται και αί κνημαι καὶ οί πόδες, καὶ ὁ θάνατος ἔπεισι. Καὶ περὶ μέν ταύτης 14 οΰτω τελευτα ές έξ μήνας τὰ ἐπιμήνια ἀδηλεύμενα. 45 Γίνεται δὲ καὶ ταῦτα. รัฐระเท ที่ฐะ รถึง ขุบทลเหลีย , 16 ริสทาง อิโนทุทล ที่ รณ หลรลบทุ่ทเล ริง รที่ฐะ เมาτοησι πολλά δόντα, δογεται δε ¹⁷πλεύμονα, δπήν ἀποληφθή, καὶ πάσγει πάντα άπερ εν φθινάδι εξρηται, καὶ οὐχ οξη τέ έστι περιεξναι. 18 Γίνεται δε και τάδε · έστιν ήσι διάπυα 19 γίνεται τὰ ἐπιμήνια γρογίσαντα, έπην γένηται δίμηνα ή τρίμηνα τούτο δέ μάλιστα γίνεται. ην ζυγκαή δπό τοῦ πυρός. Σημεῖά 20 δέ ἐστιν, ην διάπυα ή · δδύναι τε γὰρ εμπίπτουσιν ες τὸ ἦτρον ἐσχυραὶ καὶ σφύζιες, καὶ ψαυομένη ούκ ἀνέγεται, καὶ ἢ ι μέλλη βελτιόνως ἔγειν, δήγνυται αὐτῆ τὰ ἐπιμήνια κατά το αίδοῖον, καὶ γωρέει πύον καὶ αξικα· 21 δζοίμενον δὲ γωρέει επὶ ήμέρας έπτὰ ἢ όκτὸ ἢ ἔννέα * ἔν δὲ τῷ πρὶν γρόνο πονέεται,

selles ne sont pas régulières; la vessie, non plus, n'émet pas l'urine, attendu que la matrice tombe sur le col vésical, lequel est nerveux, et qu'elle se porte sur le ventre. Le rachis et le dos tout entier sont douloureux; la langue devient empêchée et n'articule plus distinctement; lipothymie; quelquesois aphonie; mordications au cardia, vomissement de bile jaune; respiration entrecoupée, anxiété, jactitation et inflammation. Quand, dans ce déplacement, la vessie attire la partie ténue du sang qui est dans la matrice, l'urine est rendue rouge; des souffrances se font sentir dans tout le corps, mais surtout au cou, au rachis, aux lombes et aux aines. A ce point, le ventre se gonfle, les membres inférieurs enslent, les jambes et les pieds; et la mort est imminente. En un tel cas la suppression des menstrues amène la mort au bout de six mois. Il y a encore ces phénomènes-ci : chez quelques femmes, les règles ayant été retenues en abondance pendant deux mois dans la matrice, le transport du flux supprimé se fait sur le poumon; la malade éprouve tout ce qui a été dit dans la phthisie, et elle ne peut résister au mal. Voici encore ce qui arrive : chez d'autres, les règles, avant manqué à deux ou trois époques, deviennent purulentes avec le temps; cela s'opère surtout quand elles sont échauffées par la chaleur febrile. Les signes de cette purulence sont : douleurs intenses et battement dans l'hypogastre, impossibilité de supporter le palper; s'il doit y avoir amélioration, les règles font éruption par les parties génitales; du pus et du sang s'écoulent; cet écoulement fétide dure sept, huit ou neuf jours. Dans le temps

1 ώς είσηται έμπροσθεν · έπην δε αποκαθασθή, άριστον μεν 2 εί μη γένοιτο έλχεα • ήν ε δε υπολίπηται έλχεα, πλέονος δεήσει θεραπητης όχως τὰ έλκεα μὴ μυθήσει καὶ κάκοθμα ἔσται· ἄρορος ⁴ δὲ ἔσται καὶ Αν δαίση, Αν μεγάλα ή τὰ έλκεα γενόμενα εν τησι μήτρησιν. Ήν δὲ μή οί κατά τὸ αἰροῖον γωρήση τὰ ἐπιμήνια διάπυα γενόμενα, ξυμθήσεται ύπερ του βουδώνος κατά την λαπάρην βαγήναι, άτερ σύματος, άτε τοῦ πύου 6 διαφαγόντος, καὶ κείνη γωρήσει πυώδεα οδικαλέα· καὶ ἢν τοῦτο γένηται, οὐ περιγίνεται ἡ γυνή· ἢν δὲ καὶ περινένηται, αιεί άφορος έσται ταύτη γάρ οί το λοιπον ή δοδος 8 γίνεται τοϊσιν ἐπιμηνίοισιν ἔξω το γάρ στόμα τῶν μητρέων πρὸς τούτο τὸ γωρίον προσπέπτωκε. Γίνεται δὲ καὶ τόδε · ἔστιν ἦσιν, έπην δίμηνα ή τρίμηνα ή γρονιώτερα ή τὰ ἐπιμήνια καὶ προσπέση πρός την λαπάρην, μή διαπύων των καταμηνίων ξόντων, ώς φύμα 9 γίνεται ύπερ τοῦ βουδώνος ἀκέφαλον, 10 μέγα, ερυθρόν. Καὶ τῶν ἐπτοῶν πολλοὶ ήὸη οὐκ εἰὸότες τοῦτο δκοῖόν τί ἐστιν ἔταμον καὶ ἐς κίνδυνον ήγανον ούτως. Το δε 11 ως ούμα γενόμενον γίνεται τρόπω τοιώδε. 12 ἐπαυρίσκεται τοῦ αξματος ἡ σάρξ, ἄτε προσκειμένου τοῦ στόματος των μητρέων τη λαπάρη, καὶ ἐμπίπλαται ἀπ' αὐτέου, καὶ ἐξίσταται άτε πληρευμένη του αίματος ή σάρζο καὶ έστιν ότε, ήν μεταστή τὸ στόμα τῶν μητρέων καὶ γένηται κατά τὸ αἰδοῖον, καὶ γωρήση διά τοῦ αίδρίου τὰ καταμήνια, καθίσταται τὸ ἐξεστηκὸς κατὰ τὴν λαπάεην, διαδιδιζ γάρ ές τὰς μήτρας, αί δὲ ἔζω ἐγάλασαν ἡν δὲ 13 μή στοκοή κατά το αλοοίον το στόμα των μητρέων, διαπυέει κατά την λαπάρην, καὶ 14 ταύτη δόὸς γίνεται τοῖσι καταμηνίοισι, καὶ οἱ κίνδυνοι 15 οί αὐτοί εἰσιν οί καὶ πρόσθεν εἰρημένοι. Τρέπεται δὲ καὶ 16 ἐς

 $^{1^{\}circ}\Omega$ σπερ C. – πρόσθεν C. — 2° ην vulg. – εὶ C0. – γένηται K. — 3° ο C0. – 6πολείπηται vulg. – 6πολίπηται CJ. – πλέονος Cθ. – πλείονος vulg. – 6εραπείης vulg. – 6εραπαίης CDHIJK. – 6πως C0. – μυδήση vulg. – 4ο C0. – 7ενόμενα καὶ εν C. — 8 τὰ (τὰ οπ. DGHIKθ, Lind.) κατὰ vulg. – γενόμενα ες (εἰς J) τὰ 6περ τοῦ β. ξυμθήσεται (ξ. οπ. C) κατὰ vulg. – γενόμενα συμθήσεται ὑπὲρ τοῦ β. κατὰ 6. – 6αγῆναι οπ. 6. – 6αγ γοπίτιτ ροεί φύματος C. — 6οιαβόραγόντος vulg. – 6αγαγέντος DHI. – 6ασταγείντος K. – 6αγοντος C. – 6αιαραγόντος 6. – κακείνη Cθ. – 6εμαλαῖα C. — 7περιγίγν. C. – 6εὶ vulg. – 6εὶ θ, Lind. — 8 γίγν. C. – συμπέπτωκε J. — 8γίγν. C. – τὸν βουδῶνα C. — 10μετὰ 6. – 61ον εστιν vulg. – 6κοῖόν τί εστιν C. – 1ταμὸν C. – 6το CJθ. — 10σῶμα

antécédent, la femme souffre comme il a été dit plus haut. Après l'évacuation, le meilleur serait qu'il n'y eût pas d'ulcération; s'il en est resté, il faudra plus de traitement, afin que les ulcérations ne deviennent pas humides et de mauvaise odeur. Mais la femme demeurera stérile, même après guérison, si les ulcérations ont été considérables dans la matrice. Si les menstrues devenues purulentes ne s'échappent pas par les parties génitales, il arrivera qu'elles feront éruption audessus de l'aine, dans le flanc, sans tumeur, vu que le pus a corrodé: et par là sortiront des matières purulentes et fétides. A ce point, la malade ne guérit pas; et, dans le cas même où elle guérirait, elle resterait stérile; en effet, dorénavant, c'est par cette voie que s'échapperont les menstrues, l'orifice utérin étant appliqué vers cette région. Voici un autre cas : chez certaines femmes, à la seconde ou à la troisième époque de la suppression, ou même plus tard, si les menstrues se portent vers le flanc, sans être devenues purulentes, il se forme audessus de l'aine une tumeur acéphale, grosse et rouge. Il est arrivé plus d'une fois que des médecins ne sachant pas ce que c'était, l'ont incisée et ont mis la malade en danger. Cette espèce de tumeur se forme ainsi : la chair puise du sang, vu que l'orifice utérin est appliqué au flanc, elle s'en remplit, et elle se soulève à cause de ce sang qui la pénètre. Parfois, quand l'orifice utérin, se déplacant, revient vers les parties génitales et que les règles sortent par cette voie, le gonslement du flanc s'affaisse, car il communique avec la matrice, laquelle a versé au dehors. Mais si l'orifice ne se tourne pas vers les parties génitales, la suppuration se forme

ρτο ώς C. $-\gamma$ ινόμενον 0. - τὸ γιγνόμενον γίγνεται pro γ, r . $\mathrm{c.}$ - $\mathrm{i}^2\mathrm{In}$ marg. ἀντὶ ἀπολαύει καὶ ἀναπίνει 0. - έμπίπλαται $\mathrm{DQ'}$. - πίμπλαται vulg . - αύτοῦ 0. - ἀρίσταται 0. - πληρευμένη 0. - πληρουμένη vulg . - χωρέουσι vulg . - χωρέουσι vulg . - χωρέουσι Lind . - χωρέη 0. - $\mathrm{c.}$ - εξεστικός 0. - λαπάρην \cdot έξεδιαδιδου (sic) γὰρ 0. - δ΄ έξω 0. - i^3 μεταστραφή pro $\mathrm{μἠ}$ στρ. $(\mathrm{D}$, $\mathrm{μἡ}$ restit. al. manu) $\mathrm{Q'}$, Lind . - κατά ponitur post αλδοίου G , Ald . - διαπύει vulg . - διαπύει C . - i^3 είσὶν C 0, - i^3 είσὶν αλτή οῖ (οἱ $\mathrm{θ}$) καὶ $\mathrm{C}\mathrm{O}$. - εῖρηται $\mathrm{C}\mathrm{C}$. - i^6 εἰς $\mathrm{D}\mathrm{K}$. - δσα pro ές $\mathrm{C}\mathrm{C}$.

έμετον εστιν ήσι 1 και κατά την εδρην, ώσπερ μοι είρηται έν τήσι παρθενίησι νούσοισι, καὶ σημήϊα καὶ πόνους τοὺς αὐτοὺς δείκνυσι τοῖσι κεῖθι εἰρημένοισιν ² ήσσον δὲ ταύτην τὴν όδὸν ποιέεται τὰ ἐπιμήνια τῆσι γυναιζίν ἡ 3 τῆσι παρθένοισιν.

3. *Όνόταν δὲ τὰ ἐπιμήνια κρυφίῆ, δούνη εχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ δοκέει τι ἐγκεῖσθαι βάρος, καὶ τὰς ἰζύας ἐκπάγλως πονέει καὶ τοὺς κενεῶνας. *Ην ε δὲ τὰ ἐπιμήνια παντάπασι μὴ γίνηται ὑπὸ νούσου ἢ παγέα καὶ γλίσχρα καὶ κολλώδεα ἔη, πρῶτον κρὴ τὴν κοιλίτην καθῆραι ἄνω τε καὶ κάτω ' ἔπειτα τὰς ὑστέρας προσθέτω, ὑφὶ οὖ αἷιμα καθαίρεται, καὶ διαλιπεῖν, καὶ πῖσαι εὑφὶ οὖ αἶιμα καθαίρεται, καὶ διαλιπεῖν, καὶ πῖσαι εὑφὶ οὖ αἶιμα καθαίρεται, καὶ διαλιπεῖν, καὶ πῖσαι εὑφὶ οὖ αἶιμα καθαίρεται καὶ διαλιπεῖν, καὶ πῖσαι εὐφὶ καὶ μισγομένη ἀνδρὶ ἀλγέει, ὥστε δοκέειν ἐγκεισθαί τι, καὶ βρίθος ἐν τῆ γαστρὶ ἔγγίνεται, καὶ ἡ γαστὴρ πρόκειται, καὶ ἱμείρεται ἡδελφισμένως ἐν γαστρὶ ἔγούση, καὶ καρδιώσσει, ἐπὴν ἡμέραι πεντήκοντα μάλιστα ἔωσι, καὶ πόνος ¹¹ ἔγει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε τῆς γαστρὸς τὸ οφόν. Καὶ ¹² ἐπὴν μῆνες δύο ἢ τρεῖς γένωνται, ἔστιν ὅτε ἐρράγη οἱ κατὰ τὸ αἰδοῖον τὰ καταμήνια ἀθρόα, καὶ δοκέει ὧσπερ σαρκία εἶναι

1 Kai om. D. - ως 0. - μοι om. Cθ. - πασθενίοισι D. - νούσησι HJ. - σημήτα C. - shusta vulg. - deinyúsi C. - elphusyois C. - 2 noetsov C. - 3 totsi C. - 4 ἐπὴν θ. - δὲ Dθ. - δὲ om. vulg. - 5 ἔχει Cθ. - ἔξει vulg. - νειέρην GIK, Ald., Frob. - νειαίρην DHJ. - νειαίραν C. - νιεραν (sic) θ. - νείαιραν vulg. νειαιρήν Lind. - τι βάρος C. - ιξίας Η. - Erot. p. 170: ἐκπατίη, ἐκτρόπως καὶ όδους άγνοοῦντες · ἔνιοι δὲ γράφουσιν ἐκπάγλως. — · δὲ om. C. -μὴ ζ (ἢ om. DFGHIJK, Ald) χωρέρντα, γίνεται (γίνηται JK) δπό νόσου (νούσου HIJK, Lind., η π. καὶ γλ. η (καὶ pro η Κ) κολλ. χρή οδν (γοθν J) πρώτον την vulg. -μη γίγνεται (γίνηται θ) ύπο νούσου η π. καί γλ. καί κολλ. είη, πρώτον χρή την Ch.-Je prends la leçon de C et b, lisant seulement έη pour είη. - καθαίρειν Gal. in cit. t. XVII, p. 452. - 7 έπ. [ἐπὶ] τὰς Lind. προστεθώ C_* –πρ. om. L_* – $\delta \phi$ $C\theta_*$ – $\delta \phi$ $vulg_*$ – $\delta ιαλείπειν <math>vulg_*$ – $\delta ιαλιπεῖν$ C. - διαλείσειν L. - διαλιπών [ήμερην μίην ή δύο, ἔπεισα] Lind. - πείσαι θ. -⁸ ύφ' ὅτου τὸ αἴμα καθαίρεται C. - ὑφ' οὖ αἴμα ἴη vulg. -⁹ καὶ et ἐν om. 0. - πριθμόν J. - πρίθμον D. - πρηθμόν vulg. - πρήθμον Cordæus. - τό pro τῷ G. - ἀποδίδος (sic) C. - δαιδόσιος (sic) D. - δάδος Lind. — 10 of om. DGHIJKO. - γίγν. C. - γένηται Η. - ἔσται om. DGIJ. - μισγομένην vulg. - Je lis μισγομένη. – άλγέειν άλ. om. J) vulg. – άλγεϊν θ . – άλγέει FG. – έγχυεῖσθαι Q', Lind. - βρίθος CDIJKO, Lind. - ἐγγίνεται θ, Lind. - ἐγγίνεσθαι C.-

vers le flanc, les règles se font jour par là; et les dangers sont les mêmes que dans le cas précédent. Elles prennent aussi la voie du vomissement, et parfois celle du siège, comme je l'ai dit en parlant des maladies des jeunes filles; les signes et les souffrances sont les mêmes que dans cette description; mais cette issue est moins commune chez les femmes que chez les jeunes filles.

3. (Suppression des règles chez une femme qui a eu des enfants. Énumération d'accidents très-semblables.) Quand les règles sont supprimées, il y a douleur dans le bas-ventre, la malade semble y avoir un poids, elle souffre cruellement dans les flancs. Si les règles sont absolument supprimées par l'effet d'une maladie ou qu'elles soient épaisses, visqueuses, collantes, il faut d'abord évacuer le ventre par le haut et le bas; puis purger la matrice à l'aide d'un pessaire qui évacue le sang; alors on met un intervalle; après quoi on administre un purgatif qui agisse sur le sang; la malade boira aussi le crethmon (crithmum maritimum L.) dans le vin de branche de pin. Si le flux menstruel ne s'opère pas, il arrivera qu'elle paraîtra être enceinte; le coît lui est douloureux de sorte que quelque chose semble être dedans; un poids se fait sentir dans le ventre; le ventre proémine; elle a les mêmes envies qu'une femme grosse; les nausées la prennent quand il s'est passé environ cinquante jours; de la douleur se fait sentir par intervalle à la région ombilicale, au cou, aux aines et aux lombes. Au bout de deux ou trois mois, les règles font parsois une éruption abondante par les parties génitales, les matières évacuées sont noires et semblent être des caroncules comme

εγγένεται (sic) Ald. - εγγένηται vulg. - προκέηται J. - Ιμείρει C. - επαίρεται (D. restit. al. manu) FGHL. - επαίρηται J. - αείρεται Lind. - είμείρεται 0. - Supra lin. ή οίνείως ΗΙ Κ, in marg.). - ως (ως om. 0) εν γ. εγρυσα (εχούση 0) vulg. - καρδιώξει C. - εωσιν CO. — " τσγει 0. - εγη DHJK. - [μάλιστα] τὸ Lind. - κάτω CHθ, Gal. in cit. ib. sine τό. - καὶ τὸν τρ. C. - " τσν δύο μῆνες CO. - μῶες D. - σάρκα vulg. - σάρκια FGLQ', Cordæus. - σαρκία DHJO, Lind. - σάρκεια C. - διαρθορᾶς vulg. - διαρθορῆς CDGHIKQ', Cordæus, Lind. - μέλαινα GIK, Ald., Frob.

τὰ ἀπιόντα ὡς ἐκ διαφθορῆς καὶ μέλανα. "Εστι ¹δ' ἦσι καὶ ἕλκεα γίνεται εν τῆσι μήτρησι, καὶ δεήσεται *προσέχειν τῆ μελέτη. Πολλησι δε ζυμβαίνει ώστε δοχέειν εξ μηνας έχειν εν γαστρί ή δλίγω έλώσσονα γρόνον, καὶ ή γαστήρ πρόκειται, καὶ τάλλα οἱ δοκέει γίνεσθαι ώς τῆ ἐν γαστρὶ ἐγούση· ἔπειτα ἔστι ³μὲν ἦσι διαπύοντα έββάγη ύπερ τοῦ βουδώνος άμα τῷ πέμπτῳ ἢ ἔκτῳ μηνὶ καὶ δόὸν ταύτη ἐποιήσατο · ἔττι δὲ 4 καὶ ἦσιν ἕλκεα γίνεται ἐν τῆσι μήτρησι κατά τὸ δπέρ τοῦ βουδώνος, καὶ κινδυνεύσει ἀποθανεῖν, ἢν δὲ καὶ περιγένηται, ἄφορος ἔσται. Έστι ⁵δε ήσι κατά το αἰδοῖον ρήγνυται, καὶ γωρέει αὐτέησι σεσηπότα καὶ πυώδεα, καὶ ἀπὸ ⁶ τουτέων έλκεα έγγίνεται έν τῆσι μήτρησι, καὶ κινδυνεύσει, πκαὶ γρή, ὅκως μή τὰ έλκεα παλαιά γένηται, ἐητρεύειν προσέγοντα · ἄφορος δὲ καὶ αὐτή γίνεται, ήν γε καὶ ὶηθῆ. *Πν δὲ 8μή οἱ καταβραγῆ τὰ καταμήνια διενεγθέντα ες εξ μήνας, πείσεται πάντα άπερ τη άτόκω τὰ καταμήνια δόδον οδ δυνάμενα έφευρείν καὶ ην μέν θεραπευθή, ύγιης έσται 9 ην δε μή, διαρκέσασα καὶ ες διτώ μηνας άποθνήσκει. Πολλησι δε γίνεται, ἢν τὰ καταμήνια 10 φλεγματώδεα χωρέη, ἐπὶ πολλὸν χρόνου λωδεειλ και εγκασορία είναι των ρλιάδων. ρλιάζ οξ λίνεται ξη 11 κόσμω ὶηθεῖσα.

4. 3 Ην δὲ τὰ ἐπιμήνια γυναικὶ 12 χωρέη μὲν, ἐλάσσονα δὲ τοῦ δέντος 13 χωρέη, ἄτε τοῦ στόματος τῶν μητρέων παρακεκλιμένου

 $^{^1\}Delta$ ° om. C0. – ĕστι δὲ καὶ ἦσιν Gal. ib. – οἶσι J. – γίνονται θ. – γίγνονται C. -2τῆ μ. πρ. C. -τὴν μελέτην πρ. θ. -ξ. DHIJK. -σ. vulg. -η καὶ (καὶ om. Cθ) vulg. - τάλλ' οἱ γίγνεται C. - γίνεται (sic) δοκέει θ. - ώστε (ώς pro ώστε $C\theta$; $\dot{\omega}_{5}$ τη HIJ) έν vulg. → $^{3}μὲν$ $C\theta$. −μὲν om. vulg. − διατείνανταDGHIJK'Q', Lind. - διατείνοντα θ. - Ante δπέρ addit διά τινα τὰ C. - τὸν βουδώνα Q'. – άλλά pro άμα θ . – τ $\tilde{\phi}$ om. CDGH1 $K\theta$. – ταύτησε ποιήσεται DFGHIJK. - π οιήσεται Q'. - $\frac{1}{2}$ καὶ om. C. - καὶ post ήσι θ . - $\hat{\epsilon}$ ν τ. μ. γίγνεται C (θ, ἐνγίνεται). -ἐν om. DFGIJK. - μήτρησι καὶ κάτω (καὶ κατὰ τὸ Lind.; κατά τὸ Cô) ὑπὲρ vulg. – κινδυνεύει C. — 5 δ' θ. – καὶ (καὶ om. Cθ) κατά vulg. - αὐτέησι CD. - αὐτέη (αὐτῆ Cordæus; αὐτ. om. 0) vulg. - τε καὶ πν. Co. - 6 τούτων 6. - Ante ελκ. addit καί C. - γίγνεται C. - καί κινδ. om. C. - κινδυνεύει DHJK0. - εάλλά pro καί Cθ. - γρονικώ: pro γρή όκως C. - \ddot{o} πως θ . – γένωνται θ . – αὕτη $HK\theta$. – καὶ ἢν ἰηθῆ θ . – γε καὶ om. C. — s οἱ μὴ C. – οί om. 0.-καταρραγή 0.- ραγή vulg.- διενεχθέντα ές εξ Cθ.- διενειρχθέντα έξ vulg. - άπεο απόνω ἐούση τὰ κ. όδον οὐκ ἡδύνατο εύρεῖν Co. - ὑγρὸ; pro ὑγιὴ; C. - 9εί C0. - ἐνέγκασα <math>C. - διενέγκασα <math>θ. - ἀποθνήσκει <math>C. - θνήσκει vulg. - 10 σ). γωρέοντα (χωρέωντα: L, Cordæus, Lind.; ὄντα pro γ. C; χωρέει

après un avortement. Parfois aussi il se forme des ulcérations dans la matrice, et il faudra s'appliquer au traitement. Souvent il arrive que la femme paraît être grosse pendant six mois ou un peu moins, le ventre proémine, et tout semble être chez elle comme dans l'état de grossesse; puis, chez quelques-unes, les menstrues, devenues purulentes, font éruption au-dessus de l'aine, vers le cinquième ou le sixième mois, et prennent leur voie par là; parfois aussi il se forme des ulcérations dans la matrice au point au-dessus de l'aine, la femme courra risque de mourir, et, quand même elle réchapperait, elle sera stérile. En d'autres cas l'éruption se fait par les parties génitales, et il sort des matières pourries et purulentes; il en résulte des ulcérations dans la matrice, le danger est grand, et il faut, asin que les ulcérations ne deviennent pas chroniques, s'appliquer au traitement; celle-ci aussi sera stérile, même quand le traitement réussirait. Mais si les menstrues, retardées six mois, ne font pas éruption, la malade éprouvera tous les accidents qu'éprouve la femme qui n'a pas eu d'enfant et chez qui les règles ne peuvent trouver issue; si on la traite, elle guérit. Dans le cas contraire, ayant résisté jusqu'à huit mois, elle succombe. Chez plusieurs, si les menstrues sont pituiteuses, il arrive qu'elles coulent longtemps et qu'elles sont moindres que les menstrues saines. Traitée convenablement, la femme guérit.

4. (Règles moins abondantes qu'il ne faut. Accumulation qui en résulte. Accidents.) Les règles, venant il est vrai, sont pourtant moins abondantes qu'il ne faut; l'orifice utérin est

Vat. Codd. ap. Foes; χωρέη θ) ἐπὶ πολλόν (πολύν θ) χρόνου (πολλού χρόνου) (addunt χωρέειν Cθ) καὶ ἐλ. νulg. — παόσμω τῷ προσήκοντι (τῷ πρ. οπ. Cθ) νulg. – ἐηθεῖσα G. – τηρηθεῖσα J. — το χωρέει H, Ald. – ἀποσράσσεσθαι δὲ χωρέει οἰα pro ἐλ.... ἄτε (DK, ἀποσράσσεται) FG (J. χωρέη). — το χωρέει Ald., Frob. – οἰα pro ἄτε Hθ, Lind. – παρεγκεκλιμένου (Υ, Lind. ἀρμοῖ vulg. – ἀρμοῖ Cordæus. – ἀρμαῖ CJK. – ἀρμαῖ (D, al. manu ἀρμοῖ) FGHlo. – Comp. Erot. p. 56, Gal. Gl., et la note du Suppl. du Dict. de Schneider, οὰ l'on voit que ἀρμοῖ ου ἀρμῷ ont deux sens, l'un qui est sur le champ, récemment, l'autre qui est doucement, un peu. – ἐς τουτέωστε (sie) θ. – χωρέει Lind.

ολίγον τοῦ αἰδοίου ή άρμοι μεμυκότος ές τοῦτο, ώστε γωρέειν μέν, 1 αποφράσσεσθαι δὲ ἀπ' αὐτέων καὶ αί δίοδοι αί περαιούσαι, 2ἐπὴν κατέλθη ες τὸς μήτρος, ἄτε τοῦ αξικατος ἐπικειμένου τῶ στόματι αίει, προέργεται όλ κατ' όλιγον. 3 έπειτα δε επήν αί ήμεραι παρέλθωσιν ήτι καθαίρεσθαι μεμαθήκει, καὶ έργθη τὸ αξμα ἐν τῆσι μήτρησι το επολειφθέν, καὶ έτερα ἐπικατιόντα ἐπιμήνια μὴ ἐξωθῆ τὸ έργθεν αίνα, ἀλλ' αἰεί βαρύνη κατιὸν, ἔσται τῆ γυναικὶ ώστε τους πρώτους μήνας ή επί δύο ή επί τρείς μή εσαίειν κάρτα. Έπην δέ οί μηνες ⁵ πλέονες γένωνται, έτι μάλλον πονήσεται, καὶ ⁶ουγ έζει έν γαστοί μέγοις αν ούτως έγη, και πύο λήθεται μιν μάλιστα τάς ήμέρας τέν ήτι καθαίρεσθαι μεμαθήκει, ήπεδανόν ελκός δέ έστι καλ εξν τῷ μεστηνὸ γρόνω πυρεταίνειν καὶ φρίσσειν καὶ καρδιώσσειν καὶ ⁹ ἀνάγειν ἐπὶ τὸ πλῆθος ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην · καὶ 10 ἀλγέει ἄλλοτε καὶ άλλοτε τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα την όσφυν καὶ την βάγιν καὶ τοὺς βουδώνας, τά τε άοθοα των γειοών και των σκελέων. Ταθτα δε ούγ δμοῦ άλιτέει, 11 άλλι' άλλοτε άλλο, όπη αν βείση το αξιμα αποκεκριμένον και ωή δυνάμενον είναι εν τησι μήτρησι και όπη αν στηρίζη τοῦ 12 σώματος, οίδημα έστιν ότε γίνεται καὶ σπασμός ἰσγυρός τῶν άρθρων τοῦ σώματος, καὶ τῶν άλλων σημείων τῶν προειρημένων φαίνεταί οἱ ἄλλοτε ¹⁹ ἄλλο. Λύτη ἢν μέν θεραπευθή κατὰ τρόπον, ύγιλς έσται· εί δὲ μλ, ή νοῦτος έπτάμηνος 15 ή καὶ γρονιωτέρη γενομένη θανατώσειεν αν, 18 ή γωλεύσειεν, ή ακρατέα τινά τῶν μερέων

^{1 &#}x27;Αποσράσσεται Q', Lind. - ελάσσονα δε τοῦ δέοντος pro άποσο. δε DFG IJK. - 6' C. - na: al al om. C; ob pro al H) diodet as (as om. DFGHIJK; αί pro ώς θ περαιούσιν (πορέουσιν Η; παρέουσιν Ε; περεούσιν DJK; παρέωσιν J; περαιρύσαι θ vulg. - Post έπην addit γορ θ. - τὰ μέτρια τελείως (άτε pro τὰ μ . τ. C) τοῦ vulg. -ἀεὶ C. -εὴ om. θ. <math>-ἤοη pro εὴ C. -ελίγα θ.- 3 καὶ ἐπὴν αί vulg. - ἐπειδάν δὲ αί C. - ἔπειτα δὲ ἐπὴν αί θ. - ἐν ῆσι C. μεμάθηκε θ. - εἰργθη vulg. - ἐργθη Cθ. - εἰρχθη D. - ἐπικατιόντα Cθ. Lind. - ὑποκατιόντα vulg. - έρχθεν vulg. - έρχθεν D. - * βαρύνει (βαρύνη θ) κατ' όλίγον (κατιόν pro κατ' όλ. C. (addunt έσται τῆ γυναικί Ch) ές τε (ώστε J ; ές τε om. Co τους addit μεν Lind.) πρώτους μήνας (μήνας C) ή (η om. 6) επί δύο η επί τρεῖς (τρὶς θ) ($\hat{\eta}$ έπὶ όὐο $\hat{\eta}$ έ. τρ. om. C) μή ἐσίει (εἰσήει D; ἐσήει HK; ἐσίη J; εσαίε: Lind.; εσαίειν Cb) κάρτα vulg. - Voy. έσται ώστε p. 22, l. 12. - 5 πλέωνες θ. - επί pro έτι C. - πονήσει θ. - ο ούχ έξει C. - ούχ ίσχει vulg. - μέχοι Cθ. - ούτω C. - i èv τησιν vulg. - èv ησι CDGHIKO, Lind. - η πέδανον 0. ε εν CDFGHJKO. - εν om. vulg. - μεσσηγό J. - πυρετταίνειν Frob., Lind. -² ἀλγεῖν DFGHIJKQ'. - ἀλγέει / θ. - ἀνὰ πάσας τὰς ήμέρας Cθ. - 10 ἀλγέη J.

ou un peu dévié de la direction des parties génitales, ou un peu fermé, au point d'obstrucr, sans emp cher tout écoulement, les voies de transmission; le sang, étant arrivé dans la matrice, presse constamment sur l'orifice, et il s'écoule peu à peu. Les jours que la purgation menstruelle a l'habitude de durer passent, le sang qui est de reste demeure retenu dans la matrice; une nouvelle époque ne chasse pas le sang retenu, et la pesanteur croît par des accessions continuelles; pourtant la malade restera, les premiers mois, deux ou trois, sans se ressentir grandement de ce dérangement. Mais quand il y aura plus de mois de passés, les souffrances augmenteront; elle ne deviendra pas enceinte tant que cet état durera; une petite fièvre la prendra, surtout aux jours de son époque; toutefois, il est probable que, dans l'intervalle aussi, elle aura de la sièvre, des frissonnements, de la cardialgie, des vomissements abondants chaque jour, de la douleur par intervalle dans le corps, surtout aux lombes, au rachis, aux aines et aux articulations des membres supérieurs et inférieurs. Elle n'a pas ces douleurs à la fois, mais tantôt l'une et tantôt l'autre, suivant que se jette le sang qui a été sécrété et ne peut rester dans la matrice. Là où il se fixe, on voit survenir parfois de la tuméfaction, un spasme violent des articulations, ou quelqu'un des signes susdits. Cette malade, traitée convenablement, guerira; sinon, la maladie, avant duré sept mois ou même plus, causerait la mort, ou une claudication, ou

⁻ ἀλγέειν CK. - ἀλγ. om. 0. - γειρών καὶ τῶν ποδῶν (σκελέων $C\theta$) (addit ἀλγέειν θ). Ταῦτα vulg. — " ἀλλ' ἀλλοτε καὶ ἄλλοτε vulg. - ἀλλὰ (ἀλλ' θ) ἀλλοτε ἄλλο $C\theta$. - βρήση IK. - τὸ αἰμα τὸ τὸ οπι. C. - ἀποκεκρυμμένον C. - είναι C. - στηρίζη C. — " αἴματος $C\theta$ 0. - οἰδημα (οἴδη sic I) ἐστιν. "Ο τε (ὅτε $C\theta$ 0; ὁτὲ Lind.) γίνεται (γίγν. C). - Supprimez le point et lisez ἔστιν ὅτε. - Post ἄλλων addit δὲ θ 0. — " ἄλλο ἔστιν ὅτε (ἔστιν ὅτε οπι. $C\theta$) vulg. - Lind. joint ces deux mots à ce qui suit; il faut les supprimer avec C0 et θ 1. - γίνεται pro ἔσται $C\theta$ 2. — " ἢ οπι. $C\theta$ 3. - χουνιστέρη C3. - γενομένη θ 4. - γίν. vulg. - θ 4 ανατώσειεν θ 6. - θ 6 ανατώδης εἴη vulg. - αν οπι. θ 7. - θ 7 καὶ χ. θ 8. - ἢ άλροα τινὸς τῶν μερέων ἀκρατέα π. θ 7. - μακρά τε (sine ἢ) ἄτινος τῶν μελέων π. θ 7. - ἐγγέον (sic) θ 7. - ἀπέλθη θ 7. - ἐλθη θ 7. - ἔσχει vulg. - ἔσχη θ 7. - ἔχη θ 8.

ποιήσειεν, ἢν ὑπὸ ῥίγεος καὶ ἀσιτίης τὸ αἶμα, ἔνθα ἄν ἐπέλθη, πῆξιν ἄσχη περὶ τὰ νεῦρα. Τοῦτο ¹όἐ τὸ νούσημα γίνεται μᾶλλον τῆσιν ἀνάνδροισιν ²ἢν δὲ ἐμπειροτόκῳ ταῦτα τὰ νοσήματα ἐμπέση τὰ εἰρημένα ἢ ἄσσα μέλλει εἰρήσεσθαι, ³πουλυχρονιώτερα ἔσται καὶ ἢσσον ἐπίπονα τὰ δὲ σημεῖα ταὺτὰ καὶ τελευταὶ αί ⁴αὐταὶ γίνονται τῆ τε ἀτόκῳ καὶ τῷ ⁵λοχίων ἐμπείρῳ, ἢν μὴ θεραπεύωνται χρὴ δὲ αὐτίκα τὴν θεραπηίην ποιέεσθαι εἰ δὲ μὴ, 6 ἐπιφαίνεται τὰ νουσήματα.

5. * Μν δὲ τὰ ἐπιμήνια ⁷ πλέονα τοῦ δέοντος γωρέη καὶ παχύτερα, οἷα τοῦ ⁸ σώματός τε φύσει εὐρόου ἐόντος καὶ τοῦ ⁹στόματος τῶν μητρέων πλησίον τοῦ αἰδοίου κειμένου, καὶ ἐπὶ τουτέοισιν ἀνδρί τε ¹⁰ ξυνίη πολλὰ καὶ εὐωχέηται ἐσάπαξ ποτὲ, ¹¹ πολλὰ ἄλεα κατελθόντα καὶ χωρεῦντα βύζην ἔπευρύνει μᾶλλον τὸ στόμα τῶν μητρέων βιησάμενα καὶ ¹² ἢν ἐπὶ τουτέοισι μὴ ἐπιπέση κενεαγγείη, ἀλλ' αὖθις ¹³ πολλὰ ἐσθίη ἄλεα, καὶ τὸ στόμα εὐρὸ ποιέη, καὶ τὸ σῶμα, ἄτε εὐωχεομένης καὶ ἱμειρομένης ¹³ τε καὶ συνιούσης ἀνδρὶ, εὐροον ἢ ἐπὶ τὰς μήτρας, καὶ ἄλεα ἐπιρέρηται, ἄχροός τε ἔσται μέχρις ἀν όὕτως ἔχη, καὶ ¹⁸ ἢν ὕστερόν τι νόσημα ἢ πάθημα ἐπιπέση ὥστε τρυχωθῆναι τὸ σῶμα, ὁμοίως αἴ τε μῆτραι κατὰ τὸ εἰωθὸς εὐρύστομοί εἰσι καὶ τὸ σῶμα εὔροον ἐπ' αὐτάς ἐστιν καὶ μετὰ ταῦτα πῦρ ἔχει, καὶ

¹ $\Delta \hat{\epsilon}$ om. C. – givetal tò vósqua $C\theta$. — ² $\epsilon \hat{\epsilon}$ C0. — $\delta \hat{\epsilon}$ $(\hat{\epsilon}' C)$ $\mu \hat{\eta}$ ($\mu \hat{\eta}$ om. $C\theta$, Cordwus, Lind.) έμπειοοτόχω (έμπειροτόχων DFGIJK0; έμπείρω τόχου C) vulg. - νουσ. Lind. - προσπέσοι C0. - τὰ είρ. om. (D, restit. al. manu) FGHI JK. - μέλλη vulg. - μέλλει CL0, Cordæus, Lind. - εἰρήσεσθαι om. (D. restit. al. manu) FGHIJK. $-\epsilon i \epsilon \tilde{\eta} \sigma \theta \alpha i \theta$. $-3 \pi o \lambda$. $K\theta$. $-\tau \epsilon \tilde{\epsilon} \sigma \tau \alpha i C\theta$. $-\tau \alpha \tilde{\upsilon} \tau \alpha$ vulg. -ταύτα Lind. - τελευταΐα pro τελ. αί D (G, τελευταΐαι) IJK. - 4 ταύτα pro αύταὶ J (L, αύταί). - γίγν. C. - πρωτόχω (sic) pro ατόχω C, (Vat. Codd. ap. Foes, προτοτόχω). — 5 λοχιῶν C. — 0εραπεύονται θ . — θ εραπεύσηνται (sic) D. -θεραπεύτωνται Q'. -θεραπηίην C. -θεραπείην vulg. <math>-ϵ έπιφ. αὐτίκα (αὐτίχα om. DFGHIJKθ) vulg. - νοσ. CDθ. - 7 πλείονα vulg. - πλέονα θ. χωρήση 0. - οία om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. - 8στόματος θ. - φύσει τε εὐρέος vulg. - La suite montre qu'il faut lire τε φύσει εὐρόου. - 9 στομάχου $C\theta$. – τούτοισιν θ . — 10 σ. C. – συνή θ . – ἀσάπαξ (sic) J. – εἰς ἄπαξ C. - πολλά κατελθόντα καὶ χωρέοντα vulg. - πολλά άλεα κατ. καὶ χωρέοντα 0. - πολλ' άλλοῖα κατ. καὶ χωρεύντα C. - βύζην, supra lin. άθρόως I (K, in marg.). - ἐπευρύνει... ἐπι [πέση om., ἐπι solum deest, πέση adest] D. restit. al. manu. - ἐπαυρύνει (sic) Κ. - βιησάμενα Cθ. - βιασ. vulg. — 12 ην Cθ, Cordæus, Lind. - ήν om. vulg. - τούτοισι Cθ. - 13 πολλά (πολλή Lind.)

quelque impotence des parties, si le sang, par le fait du froid et de l'abstinence, se coagulait autour des nerfs là où il se porterait. Cette maladie survient de préférence chez les femmes non mariées; mais si ces affections ou celles qui seront dites attaquent une femme qui a éprouvé les lochies, elles seront de plus longue durée et moins douloureuses; toutefois les signes et les terminaisons seront les mêmes pour les femmes qui ont eu des enfants et celles qui n'en ont pas eu, si elles ne sont pas traitées. Il faut employer sur-le-champ le traitement; sinon, les maladies surviennent.

5. (Règles plus abondantes qu'il ne faut. Accidents qui en résultent.) Quand les règles sont plus abondantes et plus épaisses qu'il ne faut, c'est que la personne a un corps naturellement disposé à fluer et l'orifice uterin placé près de la vulve. En cet état, si elle a de fréquents rapports conjugaux et qu'une fois en passant elle fasse un repas copieux, les règles, descendant en abondance et marchant avec plénitude, clargissent l'orifice utérin par leur effort; cela étant, si les vaisseaux ne sont pas désemplis et qu'au contraire elle mange beaucoup derechef, l'orifice utérin devient large, le corps, attendu qu'elle mange bien, qu'elle a des désirs et qu'elle use du coît, flue vers la matrice, l'écoulement menstruel est abondant; tant qu'il en sera ainsi, la femme sera décolorée; et, si par la suite il survient quelque maladie ou quelque souffrance qui l'épuisent, la matrice n'en restera pas moins avec l'orifice élargi, et le corps avec la disposition à fluer de ce côté. A la suite vient la sièvre, l'anorexie, l'anxiété, l'amaigrissement, la faiblesse par le fait des menstrues; il y a

ασιτέει, καὶ αλυκτέει, καὶ λεπτή καὶ αμενηνή ἐκ τῶν ἐπιμηνίων, καὶ τὴν ἀσφὸν πονήσει, καὶ τοῦ χρόνου προϊόντος, ἢν μὴ θεραπευθῆ, πάντα ²μιν μᾶλλον πονήσει ἐν τῷ μεταξὸ χρόνω, καὶ οἱ ἔσται κίνοὐνος ἀφόρω γενέσθαι ἢ τρυχωθείση ὑπὸ χρόνου ³τε καὶ τῆς νούσου, ἡν τί οἱ ξυμπέση καὶ ἄλλο νόσημα, ἐπὶ τουτέω θανεῖν.

6. Χωρέει δὲ τὰ *καταμήνια παγύτατα καὶ πλεῖστα τῶν ἡμερέων τῆσιν ἐν μέσω, ἀργόμενα δὲ καὶ τελευτῶντα ἐλάσσονα καὶ λεπτότερα. "Μέτρια δ' έστὶ πάση γυναικὶ γωρέειν, ἢν υγιαίνη, τὰ ἐπιμήνια ελθόντα όσον κοτύλαι δύο άττικαὶ ἡ ολίγω πλέονα ἡ ελάσσονα, ταῦτα 6 δὲ ἐρ' ἡνέρας δύο ἢ τρεῖς δ δὲ πλείων γρόνος ἢ ἐλάσσων ἐπίνοσος καὶ ἄφορός ἐστι. Τεκμαίρεσθαι δὲ τρρή ἐς τὸ σῶμα τῆς γυναικός ἀφορέοντα, καὶ ἐρωτῷν πρὸς τὰ πρότερον ζυμδαλλόμενον, είτε ἐπίνοσα ζοι είτε μή ἐπίνοσα: ἢν γὰρ ἐλάσσονας ἢ 8πλέονας ἡμέρας τοῦ μάθεος φοιτέη, ἢ αὐτὰ θἐλάσσονα ἢ πλείονα ἔη, ἐπίνοσά ἐστιν, รึง แท้ ห์ อุปรเร ฉบิรที่ ขอรทุวที่ หลา สัจกุวกร ที่ * รึง อิธิ รอบิรอ 10 ที่ หลา นะ0ίστηται έπὶ τὸ ύγιηρότερον, ἄμεινον, Χωρέει δὲ αξμα οξον ἀπὸ 11 ξερείου, καὶ ταγὸ πήγνυται, ἢν ὑγιαίνη ἡ γυνή. Ἦσι δὲ ἐν φύσει εστί πλέονας καθαίρεσθαι πεσσάρων ήμερέων και πολλά κάρτα χωρέει τὰ ἐπιμήνια, αδται λεπταὶ γίνονται, καὶ 12 τὰ ἔμιθρυα αὐτέων λεπτὰ καὶ ἀμαλδύνεται. ἩΙσι δὲ τριῶν ἡμερέων ἔλασσον ἡ κάθαρσις γίνεται ή δλίγα γωρέει, αδται παγεῖαι 18 καὶ εύγροοι ἀνδρικαί τε, οὐ μνησίτοκοι δέ είσιν, οὐδὲ κυίσκονται.

¹ Άλύκτει θ. - ά) εκτεῖ FGIJK. - άλυκτεῖ (D, al. manu ἀλύει) H. - άλύει vulg. - άλυκτέει Lind. - Erot. p. 96: άλυκτέει, ουκ ήρεμετ. - άμενηνὸς θ. - καὶ τὴν δσφον (δσφον D) έκ των έπιμηνίων πονήσει (χωρήσει G) vulg. - [γίνεται], καὶ τὴν ὀσφὸν ἐκ τῶν ἐπ. π. Lind. -ἐκ τῶν ἐπιμηνίων, καὶ τὴν ὀσφῦν πονήσει Cθ. - καὶ πρ. τοῦ χρ. C. - 2δὴ pro μιν DFGHIJKQ'. - πονήσειε τῶ C. - ἀφόρω τε (τε om. C) vulg. - τρυχωθείσαν vulg. - τρυχωθείση Cθ. ο τε om. Cθ. -νόσου ΙJ. - συμπ. Cθ. -νούσ. Lind. - τούτω θ. -θανεῖν αὐτὴν (αὐτὴν om. Cθ) vulg. - 4 ἐπιμήνια C.-παχύτατα θ. -παχύτερα vulg. - τῆ pro τήσιν DFHIJK. - 5μέτρι (sic. C. - δὲ θ. - όκόσον C. - πλείονα ἡ ελάττονα $J. = 6\delta^{2}$ C. $-\frac{1}{6}$ επένουσος vulg. $-\frac{1}{6}$ πένοσος CK. $-\frac{1}{6}$ στιν pro χρή C. - ὁρέοντα vulg. - ὁρῶντα 0. - ἀρορέοντα C. -πρὸς τὸ (τὰ Lind.) πρότερον ζυμβαλλόμενον είτε επίνοσος (επίνοσον J) αεί ζή (ή pro ζή DFGH IK; no J; (nom. All) (sin pro del (n Vatic. Codd. ap. Foes in not., Lind.) είτε μή: ήν vulg. -πρός τὰ πρότερον συμβαλλόμενον (συμβαλλόμενα 6) εἴτ' (εἴτε θ) ἐπίνοσα εἴη (ἴοι θ, εἴτε (ἢ θ) μὴ ἐπίνοσα · ἢν $\mathbf{C}\theta$. — 8 πλείονας C0. - συνήθεος vulg. - μάθεος CFGHIJKO, All. - βάθεος, al. manu συνήθεος

douleur aux lombes. Avec le temps, si elle n'est pas traitée, tous les accidents s'exacerberont par intervalles; et elle courra risque ou de devenir stérile, ou, s'il lui survient quelque autre maladie, d'y succomber après avoir été épuisée par la durée et par le mal.

6. (Remarques générales sur les règles. Quantité moyenne. Qualité du sang.) Les règles sont le plus épaisses et le plus abondantes dans les jours du milieu, mais, au début et à la fin, elles sont moins abondantes et plus ténues. Chez toute femme en santé, la quantité moyenne du flux menstruel est de deux cotyles attiques, un peu plus, un peu moins (cotyle=0litre, 27); et cela, pendant deux jours ou trois; une durée plus grande ou moindre est morbide, et la stérilité s'ensuit. Il faut porter son jugement en considérant le corps de la femme, et interroger de manière à savoir par la comparaison avec les précédents si le flux est morbide ou non; si en effet il dure plus ou moins de jours que d'habitude, ou si le flux est plus ou moins abondant, il y a dérangement, à moins que la constitution même ne soit maladive et stérile. Dans ce cas, le changement se faisant en mieux, ce serait avantageux. Le sang qui s'écoule est semblable à celui d'une victime, et se coagule promptement, si la femme est en santé. Les femmes chez qui naturellement l'évacuation dure plus de quatre jours et est trèsabondante, deviennent maigres; et leurs fœtus sont maigres et débiles. Celles chez qui l'évacuation dure moins de trois jours ou est peu abondante, ont de l'embonpoint, un bon teint, un aspect masculin, mais elles sont peu portées au plaisir de l'amour, et ne conçoivent guère.

D. - φοιτέη C. - φοιτά vulg. -0 ἐλάσσω C. - εἴη vulg. - ἴη θ. - ῆ D. -αὕτη CKθ. - νοσερή Lind. - νοσηλή Cθ. - ἐστιν pro ἢ C. -10 ἔη θ. - εἴη C. -11 ἐρίου θ. - βοαχὸ (D, al. manu ταχὸ) FGIJK. - δ' ἐμφύσει θ. - πλέονα vulg. -πλείονα; C. - τεσσέρων θ. - χωρέη Cθ. -12 τὰ om. DK. - λεπτὰ om. J. - ἀμωλδύναιτοι θ. - ἐλάσσων J. - χωρέη θ. -13 τε καὶ Cθ. - ἀνδρί τε (D, al. manu ἀνδρικαί τε) FGIJK. - τε [καὶ] οδ Lind. - μνησιτόχοι vulg. - μνησίτονοι ΠΙJK. - δὲ Cθ. - δὲ om. vulg. - εἰσιν, αἱ δὲ (αἱ δὲ om. J) οδὸὲ vulg.

7. Ἡν δὲ πνὶξ προστή εξαπίνης, γίνεται δὲ μάλιστα τῆσι μή 1 ζυνιούσητιν ανδράσι καὶ τῆτι γεραιτέρησι μᾶλλον ἡ τῆσι ενεωτέρησι. κουφότεραι γάρ αί μῆτραι σφέων εἰσί· γίνεται δὲ μάλιστα ³ διὰ τόδε· έπην κενεαγγήση καὶ ταλαιπωρήση πλέον τῆς μαθήσιος, *αὐανθεῖσαι αί μήτραι ύπο της ταλαιπωρίης στρέφονται, άτε κενεαί ἐοῦσαι καὶ κουφαι · ευρυγωρίη γάρ σφίν έστιν ώστε στρέφεσθαι, άτε της κοιλίης κενεής εούσης στρεφόμεναι δε επιδάλλουσι τω ήπατι, καί όμου γίνονται, καὶ ἐς τὰ ὑπογόνδρια εμβάλλουσι. Θέουσι γὰρ καὶ ἔρχονται άνω πρός την λαμάδα, άτε ύπο της ταλαιπωρίης ξηρανθείσαι μάλλον 6 τοῦ καιροῦ · τὸ δὲ ἦπαρ ἐκιναλέον ἐστίν · ἐπὴν δὲ ἐπιβάλωσι τῷ ήπατι, πνίγα ποιέουσιν εξαπίνης επιλαμβάνουσαι ⁷ τον διάπνοον τον περί την κοιλίην. Καὶ άμα τε άργονται έστιν ότε προσδάλλειν πρὸς τὸ ἦπαο, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς φλέγμα καταββέει ἐς τὰ δύπογόνδρια οία πνιγομένης, καὶ ἔστιν ὅτε άια τῆ καταβούσει τοῦ φλέγματος έργονται 9 ες γώρην από τοῦ ήπατος, καὶ παύεται ή πνίξ. Κατέργονται δέ καθελκύσασαι ἐκμάδα 10 καὶ βαρυνθεῖσαι * τρυσμός δέ ἀπ' αὐτέων γίνεται, επήν γωρέωσιν ες έδρην την 11 σφέων αὐτέων · επήν δε κατέλθωτιν, έστιν ότε ή γαστήρο μετ' έκεινα ύγροτέρη γίνεται ή έν τῶ πρίν γρόνω γαλᾶ γὸρ ἦδη ἡ κεφαλή τοῦ φλέγματος ἐς τὴν κοιλίην. επην δε πρός τῷ ήπατι 12 ἔωσιν εί μῆτραι καὶ τοῖσιν ὑπογονδρίοισι, καὶ πνίγωσι, τὰ λευκὰ τῶν δοθαλμῶν ἀναδάλλει, καὶ ψυγρή γίνεται. είσὶ δὲ 13 αξ καὶ πελιοναὶ γίνονται ήδη· καὶ τοὺς δδόντας βρύγει, καὶ σίελα επί τὸ στόμα βέει, καὶ ἐρίκασι τοῖσιν ὑπὸ τῆς ἡρακλείης νούσου έγομένοισιν. *Ην δε γρονίσωσιν αξ μήτραι πρός τῷ ήπατι καὶ τοίσιν υπογονδρίοισιν, αποπνίγεται ή γυνή. Έστι δ' ότε, έπην

 1 Σ. C. – συνούσησιν θ. — 2 νέοτις (sic) C. –νέησι θ. — 3 τότε sine διὰ vulg. – διὰ τόδε Cθ. – πενεαγγειήση (sic) C. – In marg. ἀντὶ τοῦ κενὸν ἐξ ἀσιτίας γίνηται, καὶ τὸ πᾶν μὲν σῶμα, μάλιστα δὲ γαστὴρ καὶ ἔντερον θ. – πλείονα vulg. – πλέονα θ. – πλείονα C. — μεθήσησς C. — 4 θερμανθεῖσαι θ. – κεναὶ CDIII0. – ἐστί σφιν θ. – σφῆσιν pro σφίν ἐστιν C. — 5 ὲμβάλουσιν (sic) C. — 6 Ante τοῦ addit δὲ C. – ἰκμάλαιον (sic) θ. – ἐπιδάλωσι vulg. – ἐπιδάλωσι θ. — 7 τὸ διάπνοον τῶν C. –διάπνουν vulg. – διάπνοον θ. – In marg. ἀντὶ τοῦ τὴν ἄναπνον, κοιλίαν δὲ τὸν θώρακα λέγει θ. – ἔστιν ὅτε ἄρχονται J. – καταβρέεῖ vulg. – κατανείες C. — 8 In marg. ἀντὶ τοῦ εἰςτὴν οἰκείαν χώραν θ. – καθέλκουσαι vulg. – καθελκύσασαι C. — 10 καὶ οπι. DFGHIJ. – δ' θ. – αὐτῶν C. – Ιn marg. ἀντὶ τοῦ ψόφος τις θ. — 11 σφέων C. – σφῶν vulg. – αὐτῶν Dθ. – δὲ (δ' θ) ἔλθωσιν vulg. – δὲ κατέλθωσιν C. – γαστὴρ οπ., restit. al. manu D. – καλὰ γὰρ θ. — 11 ἐῶσιν C0. — 12 ἐῶσιν C0. —

7. (Suffocation utérine. Théorie des déplacements imaginaires de la matrice pour expliquer les divers accidents qui se produisent, Cas où la matrice se porte au foie. Cas où elle se porte au col de la ressie. Cas où elle se porte soit aux lombes, soit aux hanches.) Suffocation utérine subite : cette affection survient surtout chez les femmes qui n'ont pas de rapports sexuels, et chez les femmes d'un certain âge plutôt que chez les jeunes; en effet leur matrice est plus legère. Voici comment cela se fait : la femme avant les vaisseaux plus vides que d'ordinaire et avant plus fatigué, la matrice, desséchée par la fatigue, se déplace, attendu qu'elle est vide et légère; la vacuité du ventre fait qu'il y a place pour qu'elle se déplace; s'étant déplacée, elle se jette sur le foie, y adhère, et se porte aux hypocondres; en effet elle court et va en haut vers le fluide, vu qu'elle a été desséchée à l'excès par la fatigue; or, le soie est plein de fluide. Quand elle s'est jetée sur le foie, elle cause une suffocation subite, interceptant la voie respiratoire qui est dans le ventre. Parfois, en même temps que la matrice commence à se jeter sur le foie, du phlegme descend de la tête aux hypocondres, attendu que la femme est suffoquée; et parfois, avec cette descente du phlegme, la matrice quitte le foie, retourne à sa place, et la suffocation cesse. La matrice retourne, avant pompé du fluide et étant devenue pesante; elle produit un gargouillement en revenant à sa place. Après ce retour, il peut arriver qu'à la suite le ventre devienne plus humide qu'auparavant; car la tête laisse aller du phlegme dans le ventre. Quand la matrice est au foie et aux hypocondres et produit la suffocation, le blanc des yeux se renverse, la femme devient froide, et même quelquefois livide. Elle grince des dents; la salive afflue dans la bouche, et elle ressemble aux épileptiques. Si la matrice reste

δποχονδρίσισι (addunt καὶ CDFGHIJKO, Ald.) πνίγουσι (πνίγωσι CDFGHIJK, Ald.), καὶ (καὶ οπι. θ) τὰ vulg. - ἀναδάλλη FGJ. - γίνον C. - θ καὶ αὶ C. - γίνονται ἡ δὲ (ἤδη ρτο ἡ δὲ C) καὶ vulg. - σίαλα vulg. - σίελα - Cθ. - τὸ C. - τὸ οπι. vulg. - γούσου CDθ. - νόσου vulg. - συνεγομένοισιν vulg. - ἐχομένοισιν Cθ.

κενεαγγήση ή γυνή καὶ ἐπιταλαιπωρήση, αὶ μῆτραι στρεφόμεναι πρὸς τῆς κύστιος ¹τὸν στόμαχον προσπίπτουσι καὶ στραγγουρίην ποιέουσιν, ²ἄλλο δὲ οὐδὲν κακὸν ἴσχει, καὶ ἐν τάχει ὑγιαίνει θεραπευομένη, ἔστι δ' ὅτε καὶ αὐτομάτη. ⁴Εστι ³δ' ἤσιν ἐκ ταλαιπωρίης ἢ ἀσιτίης πρὸς ὀσφὸν ἢ πρὸς ἰσχία προσπεσοῦσαι πόνους παρέχουσιν.

8. *Ην δὲ γυνή τὸ σῶμα φλαύρως ἔχη καὶ ἔη χολώθεα τὰ *καταμήνια, εύγνωστά έστι τῷδε · μέλανά εστι κάρτα, έστι δ' ότε 6 μέλανα λαμπρά, καὶ κατ' δλίγιστα έρχεται, τκαὶ οὐ ταχὺ πήγνυται, καὶ ὁ γόνος ἀμαλούνεται ἀμφοῖν, τοῦ τε ἄρσενος καὶ τοῦ θήλεος, καὶ οὐκ ἴσγει ἐν γαστρὶ, καὶ ἀργομένης μέν τῆς νούσου, καθαίρεται 8 τὰς ἡμέρας ᾶς μεμαθήκει, οὐ πλέονας προϊόντων δὲ τῶν ἐπιυηνίων, ⁹πλέονάς τε ἡμέρας καθαίρεται καὶ ἐλάσσονα τὰ καταμήνια καθ' έκάστην ήμέρην φαίνεται, πυρετοί τε επιγίνονται πλανήται όξεες ξύν φρίκη, και άσιτίη άλλοτε και άλλοτε, και καρδιωγμός, καὶ 10 πονήσει μάλιστα ἐπὴν πλησιάζη τὰ καταμήνια αὐτέη. επήν δε 11 αποκαθαρθή, βηίτει επ' δλίγον γρόνον πρός τὰ πρόσθεν, έπειτα δὲ αὖθις ἐς τωὐτὸ καταστήσεται· 12 μελεδαινομένη δὲ ἐν τάγει δγιαίνει. *Ην δε μή θεραπεύηται καὶ δ γρόνος προίη, πάντα μιν μαλλον πονήσει τὰ πρόσθεν εἰρημένα, καὶ δὸύνη λήψεται, τοτὲ μὲν τῆς γαστρός τὸ κάτω τοῦ όμφαλοῦ, 13 τοτὲ δὲ τοὺς βουδῶνας, τοτὲ δέ την δοφύν τε και κογώνην, τοτέ δέ τον τράγηλον, τοτέ δέ πνίζ προσπεσείται 16 ζογυρή, και πρό των δωθαλμών ζόφος έσται οί και

¹ Τὸ στόμα C.- τῶ στομάχω J. - ² ἄλλοτε ἐὲ DK.-δ' C9. - Ante ἐν addit ἔστιν ὅτε C. - αὐτομάτησιν DFGHIK9. - αὐτομάτως J. - " δ' om. θ. - καὶ ρτο ἢ Cθ. - ⁴ ἐπιμήνια θ. - συχνὰ, γνωστὰ ρτο εὐτνωστα C. - γνωστὰ θ. - μελάννα Κ. - ˚ ἐστι om. DFGHIK. - ἐστίει 'sic) ρτο ἐστὶ Ald. - ˚ μελάνεα λαμπρὰ C (θ, λαμπρὰ). - μέλανα ἢ λαμπρὰ vulg. - Supprimez ἢ, ou bien, en place, lisez καὶ. - ὀλίγα DFGHIK9. - ἔρχονται C. - ΄ καὶ ταχύτατα (παχύτατα FG; παχύτερα BK; ταχύτερα MQ) πήγνυται vulg. - καὶ οὐ ταχὺ πήγνυται C (θ, πήγνυται). - ἢ γονὴ θ. - ἀμαλδύναιται θ. - ἀναμαλδύνετοι C.-τε om. C. - ἀρσενος CJθ. - ἀβρενος vulg. - νούσου CDHK6, Lind. - νόσου vulg. - καὶ οὐ ταχὶ πλέονάς τε θ) ἡμ. vulg. - πλανίται G, Ald., Frob. - πλανίται Κ. - πλανητες (sic) θ. - σὸν Cθ. - ἢ πονήση Hθ. - πλησιάζη Cθ. - πλανίται κ. - πλανητες (sic) θ. - σὸν Cθ. - ἢ πονήση Hθ. - πλησιάζη Cθ. - πλανίτανται vulg. - αὐτη θ. - □ ἀπον. καὶ ⟨καὶ οm. Cθ) ἐρὶτη (ἐρὶσει C; ἐρὶση θ) νulg. - προσθετὰ pro πρόσθεν C, Vatic. Codd. ap. Foes in not. - αὖτις C. - ἔστω ὑποκαταστήσεται BFHI. - ἐς τὸ ὑποκαταστήσεται J. - ἐς τοῦτο ὑποκαταστήσεται Κ.

longtemps fixée au foie et aux hypocondres, la femme succombe étouffée. En d'autres cas, après que la femme a eu les vaisseaux vidés et éprouvé de la fatigue par surcroît, la matrice, se déplaçant, se porte au col de la vessie, et cause de la strangurie; c'est tout le mal qui en résulte; et, traitée, la malade guérit promptement, parfois même spontanément. En d'autres cas, la fatigue ou l'abstinence font que la matrice se porte vers les lombes ou vers les hanches et cause des souffrances.

8. (Menstrues bilieuses. L'auteur en distingue deux cas : quand la femme est en mauvais état, et quand elle est en bon état. Accidents qui en résultent, entre autres un flux utérin bilieux qui amène des ulcérations. Voy., \$ 22, un autre signe auquel l'auteur reconnuît que les menstrues sont bilieuses.) Si la femme a le corps en mauvais état et les menstrues bilieuses. cela se connaît ainsi : les menstrues sont très-noires, parfois noires et brillantes, elles viennent très-peu à la fois, elles ne se coagulent pas promptement, la semence des deux individus, l'homme et la femme, perd sa vertu, et la femme ne devient pas grosse. Au début de la maladie, la purgation menstruelle dure le nombre habituel de jours, pas davantage : mais avec le temps elle se prolonge au delà de cet intervalle, et elle est moins abondante chaque jour ; il survient des sièvres aiguës erratiques avec frisson, de l'anorexie par intervalles. de la cardialgie. Les souffrances augmentent à l'approche des règles. Les règles passées, il y a, pour un peu de temps, du mieux en comparaison de l'état antécédent; puis la situation redevient la même. Traitée, la malade guérit promptement. Mais si elle n'est pas traitée et que le mal se prolonge, toutes les souffrances susdites s'aggraveront; de la douleur surviendra tantôt dans le ventre à la région sous-ombilicale, tantôt

[—] μελεδαινωμένη C. – μελαιδαινομένη 0. – δὲ om. C. – ύγιασθήσεται C. – μέν pro μιν θ. – μάλλον CKθ. – μάλα vulg. – προειρημένα pro πρ. εἰρ. DFG JK. – τότε (quater) I. — 13 τοτὲ δὲ τ. β. om. Κ. – τε om. J. – κοχόνην G. — 14 ίσχ. om. C. – In marg. ἢ ἐξ ἀναχύσεως δηλονότι θ.

1 δίνος, οία της καθάρσιος άνω στελλομένης καὶ ἀνιούσης. *Ην γάρ τὸ σῶμα Φλαύρως ἔγη, γυναικὶ τὰ καταμήνια ἐλάσσονα γίνεται, καὶ ἦσιν ἄν τὸ σῶμα ἔμπλεον ἦ, τὰ καταμήνια ταύτησι πλέονά ἔστι• τη δε γολώδεα τὰ καταμήνια ην εξγηται, δλιγοψυγίη εμπίπτει, καὶ ἀποσιτίη άλλοτε καὶ άλλοτε, καὶ ἀλύκη, καὶ ἀγρυπνίη, καὶ ἐρυγγάνει 3 θαμινά, καὶ οὐκ ἐθέλει περιπατέειν, καὶ ἀθυμέει, καὶ ἐμβλέπειν οὐ δοκέει, καὶ δέδιεν. Καὶ ἢν μελεδαίνηται, ἐκ τουτέων ὑγιὴς ἔσται. Αἢν δε δ γρόνος προίη, έτι μαλλον πονήσει · ζυμδαίη δ' αν άριστα, δην έμετος γολώδης επιγένηται, 6 ή ή κοιλίη ταραγύη μή ἰσγυρῶς καὶ ύπίη γολώδεα, τη δόος επιγένηται αὐτέη μη ἐσγυρός. 8 ήν γάρ τι τουτέων επιπέση ζογυρον επί σωμα τετρυγωμένον; κινδυνεύσει ήν δε ήσειμέως αποκαθαίρηται του γολώδεος τι ή παν το λυπέον, ύγιης γίνεται. *Ην δὲ ο μήτε μελεδαίνηται μήτε μηδὲν τουτέων γίνηται, αποθνήσκει ή γυνή ώς δε επί το πλείστον ξυμβαίνει ρόον έμπίπτειν γολώδεα εκ τοιουτέου νοσήματος. 10 *Hv βόος γένηται, τὰ μέν ποώτα ολίγα οί τὰ φαινόμενα έσται, 11 ἀνὰ πάσας δὲ τὰς ἡμέρας ὡς επίπαν πλέονα ζυμδαίνει· δκόταν δε ό γρόνος προίη, 12 ως επιτοπλέον καὶ ἡ νοῦσος οξέη γίνεται, 13 καὶ αί μῆτραι δάκνονται ὑπὸ τῆς καθάρσιος της γολώδεος γωρεούσης καὶ έλκοῦνται. Ετι δὲ καὶ ἐν τούτω έγιαίνει μελεδαινομένη, ήν οί έρχθη ό ρόος ήν δε φλεγμαίνωσιν αί μήτραι ύπο των έλκέων, έτι όζυτέρη 14 οί ή νούσος έσται,

1 Δεινός DGHIJKO, Ald. - παθάρσησς C. - ἀναστελλομένης pro ἄνω στ. ΗΙΙΚΩ', Lind. - ελάσσονα θ. - ελάσσω (ελ. om. C) vulg. - ελ.... καταμήνια om., restit. al. manu D. - έμπλεων CGJ, Ald., Frob., Lind. -πλείονα vulg. -πλέονα C.- πλέα θ. - γολώδει vulg. - γολώδει DGHIJK. - γολώδεα C. Ald. - $\bar{\eta}$ pro $\bar{\eta}$ V. C. — 2 Eynta: C0. – Ecynta: vulg. – Oliyooitín C0. – Emintn 0. – καὶ άπος, om. Cθ. - άλυσμὸς vulg. - άλυσμὸς DIK, Lind. - In marg. ἀποσία, ριπτασμός Η. - άλύκη C (0, άλ.). - Erot. p. 48: άλύκη, απορία μετά χασμής. - Gal. Gl. : καὶ ἡ ἀλυχὴ (sic) δὲ ταυτὸν τούτω (τῷ ἀλυσμῷ). - 3 καὶ θαμινὰ ούκ C. - ἐθέλη C. - In marg. ἀντὶ τοῦ οὐ δύναται θ. - περιπατεῖν θ. - ἀθυμέσιν J. - μελαιδένηται θ. - τούτων Cθ. - γίνεται pro εσται Cθ. - 4 εστι pro $\tilde{\eta}_{\gamma}$ ν C.- ἐπὶ pro ἔτι C0. - πονήση θ. - συμδ. C0. - εί θ. - ἐπιγένοιτο αὕτη μὴ λοχυρός καὶ ὑπίη χολῶδες καὶ ροὸς (sic) θ . — θ ην ή (η pro ην η C) κ. vulg. - Lisez η ή. - ταραχθείη C. - γκαί vulg. - Cordæus lit η, et il a raison. ἐπιγένοιτο C.-αὐτέη C.-αὐτῆ vulg. - "ἢν μὴ (μὴ om. C0; μὲν pro μὴ FGK, Frob., Cordæus, Lind.) γὰρ vulg. - τουτέων (τούτων θ) τι Cθ. -ἰσχ. ἐπιπέση θ . – $i\sigma\chi$. om. C. – τετρυχομένον θ . – ήρεμαίως H. – ήρεμαίως C. – τι τοῦ γολ. θ . εμή θ. - μελαιδένηται θ. - Post μηδέν addit τι Η. - γίγνεται C. - γίγνηται 0. γένηται vulg. - ἀποθνήσκει θ. - θνήσκει vulg. - δ' C. - τὸ πλέον θ. - συμβ. aux aines, tantôt aux lombes et aux hanches, tantôt au cou. Parsois une suffocation violente saisit la malade; ténèbres devant les veux, vertige, vu que la purgation remonte et se porte en haut. Chez la femme dont le corps est en mauvais état, les règles sont mauvaises; chez celle dont le corps est plein, elles sont plus abondantes; en ce cas, si les règles bilieuses (cor. § 9) sont supprimées, il survient des défaillances, de l'inappétence parfois, de la jactitation, de l'insomnie; la malade a de fréquentes éructations; elle ne veut pas marcher, elle est découragée, ne paraît pas voir, et est en proie à la crainte. Soignée, elle en guérira. Mais, si le temps se perd, les souffrances s'aggravent. Le meilleur événement serait qu'il survint un vomissement bilieux ou un dérangement de ventre bilieux et non violent, ou un écoulement de sang non considérable; car, si une de ces évacuations était violente en un corps déjà épuisé, il en résulterait du danger; au lieu qu'avec une évacuation modérée qui emporte partie de l'humeur bilieuse ou toute l'humeur peccante, la femme guérit. Mais, quand elle n'est ni traitée ni soulagée par une de ces solutions, elle succombe. Touteseis, la plupart du temps, il arrive qu'une telle maladie amène un écoulement bilieux. Si l'écoulement s'établit, d'abord il est peu abondant, mais chaque jour il va croissant en général. Se prolongeant, la maladie devient aiguë la plupart du temps, la matrice est irritée par le flux bilieux et s'ulcère. A ce point encore, la malade guérit, si l'écoulement est arrêté. Mais, quand la matrice s'enflamme par le fait des ulcérations, la maladie devient encore plus

C0. -ξυμδ. ἐπὶ τὸ πλ. DGHIJK. -ἐκ τοῦ τοι. C. -τοιούτου 0. -νουσ. Lind. — 19 κῆν C. - In marg. ἐνταῦθα τὸ πάθος νοῶ θ. - καὶ ἢν ῥόος ἐνγένηται θ. - κατὰ (τὰ pro κατὰ C6) μὲν (addunt τὰ Q', Lind.) πρῶτα (πρῶτον J) vulg. — 11 κατὰ J. -πλέονας C. - συμδ. C0. - ὅταν θ. — 12 ἐπὶ πλέονα sine ὡς C0. - ὁξείη vulg. - ὁξείη θ. - ὁξεία C. - γίνηται vulg. - γίνεται CIKθ, Cordæus, Lind. — καὶ οπ. DFH (I, erasum al. manu) Κ. - καθάρσηος C. - ἐλκοῦται J. - ὑγιαίνεται C. - ὑγιαίνη Lind. - μελαιδενομένη θ. - οἱ οπ., restit. al. manu D. - ἐρχθῆ vulg. - ἑρχθῆ D. - ὀρθὸς pro ὁ ῥόος θ. — 11 οἱ (οἱ οπ. vulg.) ἡ C0. - ὁλμαδέα (sic) C. - ἔχωρ θ, Vatic. Codd. ap. Foes, Lind. - ἔχωρ οπ. vulg.

καὶ πολλά τε καὶ δομαλέα καὶ πυώδεα έλεύσεται ἀπ' αὐτέων τῶν μητρέων, ἤοη ἀπιόντα καὶ ἐκάστοτε οἷον ἀπὸ κρεῶν ἔχωρ, καὶ τὰ πρότερον εἰρημένα ¹ ἄπαντά μιν μαλλον πονήσει, καὶ τὰ ἔλκεα ἔτι μαλλον ἀγριώτερα ἔσται μέχρι ² μιν ἀπενείκη ' ἢν δὲ καὶ ἰηθῆ, ἄφορος ἔσται ἀπὸ τῶν οὐλέων.

9. "Ην δὲ γυνὰ ³ τὸ σῶμα φλαύρως ἔχῃ καὶ ἢν φλεγματώδης ἢ, τὰ ἐπιμήνια χωρήσει οἱ φλεγματώδεα · γνωστὸν δέ ἐστιν ⁴ἢν χωρέη τὰ ἐπιμήνια χωρήσει οἱ φλεγματώδεα · γνωστὸν δέ ἐστιν ⁴ἢν χωρέη ἐνδιατείνεται , καὶ ὅπόλευκά ἐστι. Τοῦτο δὲ γίνεται, ⁵ἢν οἱ τὸ σῶμα ἐνδιατείνεται , καὶ ὅπόλευκά ἐστι. Τοῦτο δὲ γίνεται, ⁵ἢν οἱ τὸ σῶμα καὶ ἡ κεφαλὴ φλέγματος πεπληρωμένα ἢ, καὶ ὅτοῦτο μὴ ὑποκαθαίρηται μήτε κατὰ τὰς ρῖνας μήτε κατὰ τὰν ἔδρην μήτε κατ' οἰρήθρην, ἀλλ' ἐν τοῖσι καταμηνίοισι καὶ ἐν τῷ ταράχω τοῦ αἴματος σὸν τῷ καθάρσει ἔξω ¹ ἔῃ · καὶ ἢν ταῦτα ὧδε ἔχῃ, ἐπὶ μὲν δύο ἢ τρεῖς μῆνας οὐκ ἐσαίει, ἐπὴν δὲ ὁ Χρόνος πλέων γένηται καὶ μὴ μελεδαίνηται, μὰλλον πονήσει, καὶ πυρετὸς ἐπιλήψεται πλάνος, καὶ ἀσιτήσει πλησιάζῃ τὰ ἐπιμήνια · ὁκόταν δὲ ἀποκαθαρθῆ, ρηίζει ἐπ' ὁλίγον χρόνον πρὸς τὰ πρόσθεν, ἔπειτα ἐς τωὐτὸ καθίσταται, καὶ ἢν μὴ μελεδινήται ¹⁰ καὶ ὁ Χρόνος προίῃ, γενήσεται πάνθ' ὅσα περ εἰ Χολώδεα ἐνώρεε τὰ καταμήνια, ἄχρις οδ ὁ βόος οἱ εἴχετο. Œπεται δὲ ¹¹ ταὐτη

¹ Πάντα C0. - μην (sic) C. - επί pro ετι θ. - 2 μην C. - υπερνική vulg. άπενείωη, al. manu όπερνικεί D. - ὑπενείκη C, Ald. - ἀπενείκη FGHIJK. απενίκη 6. - ην Co. - εί vulg. - ο τὸ σῶμα om. Vatic. Codd. ap. Foes in not. - καὶ ἢν (εἰ L, Cordæus, Lind.) ελεγματώδεα (ελεγματώδη GHIJK) τὰ ἐπιμήνια χωρήση, γνωστὸν δέ (δόέ pro δέ L, Cordæus, Lind.) ἐστιν vulg. -καὶ ἢ φλεγματώδης, οἱ τὰ ἐπιμήνια χωρέει φ) εγματώδεα Vatic. Codd. ap. Foes in not. - καὶ ἢ φλεγματώδης (φλεγμ. ἢ θ), τὰ καταμήνια χωρήσει οί φλεγματώδεα, γνωστόν δέ έστιν (C, sine γν. δέ έστιν) θ . — 4 ην χ. φλ. om. C. - ήν γαρ χωρέη L, Cordæus, Lind. - τε om. Co. - καὶ pro τε (D, restit. al. manu) HIJK. - γάρ om. Cordæus, Lind. - οί om. Co. - ἐνδιατείνεται C. - διατείνεται vulg. - δεάν αύτῶ pro ήν οἱ τὸ σ. καὶ DFGI(J, αὐτὴ) Κ. - οἱ om. H. - καὶ om. Ald. - πεπληρωμένη DFGIJK. <math>- πλέη C. - πλέα θ. - 6 τδφλέγμα θ. - δποκαθαίρητε (sic) D. - ἀποκαθαίρητα: C. - καθ' ἔδρην Cθ. - ἔδραν IJ. — ¹ ημε: vulg. - η C0. - ταύτη C. - οὐδὲν νοσέει vulg. - οὖκ ἔσω τη 0. οὐκ ἐσαίει G. - sο' $\theta. - πλείων vulg. - πλέων <math>\theta. - γίνηται H. - γίγνεται <math>G. - s$ ο' g. - πλείων vulg. - πλέων <math>g. - γίνηται H. - γίγνεται G. - sο' g. - γίνηται G. - sο' g. - γίνμελαιδένηται θ. - πλανήτης καὶ ἄσιτα ἔει (sic) C. - καρδιώσσει DFGHIJK. - 9 οξ CFGHIJo, Ald. - οί om. vulg. - πλησιάζει J. - όταν ο. - ὁἡῖα (ῥήι' GIJ) ἀπὸ (ἀπ' GIJ; ἐπ' DK) ολίγων χρόνων vulg. - ἐπίζει (ἐαίζει θ) ἐπ' (ἀπ' C) ολίγον

aiguë, des matières abondantes, fétides purulentes sont fournies par la matrice même, ce qui s'écoule étant dès lors et toujours semblable au liquide provenant de chairs; toutes les souffrances susdites s'exaspèrent; les ulcérations deviennent plus férines, jusqu'à ce qu'elles causent la mort. Quand même la malade guérirait, elle resterait stérile à cause des cicatrices.

9. (Menstrues pituiteuses. Accidents qui en résultent. Ils sont très-semblables à ceux du cas précédent, seulement un peu moins pressants, parce que, dans la théorie antique, la pituite est moins active que la bile. For., § 22, un autre signe auquel l'auteur reconnaît que des menstrues sont pituiteuses.) Si une femme a le corps en mauvais état par le fait de la pituite, les règles seront pituiteuses. Voici à quoi on reconnaît cet état : elles paraissent membraneuses, des espèces de toiles d'araignées y sont étendues, et la couleur en est blanchâtre. Cela arrive, quand la pituite, emplissant le corps et la tête, n'est évacuée ni par les narines, ni par le siège, ni par l'urèthre, mais sort avec les règles dans l'agitation que l'époque menstruelle donne au sang. La chose étant ainsi, la malade ne se sent de rien pendant deux ou trois mois; mais, à la longue et aucun traitement n'intervenant, elle souffre davantage, une sièvre erratique survient, il y a anorexie par intervalles et cardialgie. Les souffrances s'aggravent surtout à l'approche des règles. Les règles passées, son état s'améliore comparativement pour un peu de temps, puis il revient au même point; et, si cela se prolonge sans traitement, il arrivera ici aussi tout ce qui arrivait dans le cas des règles bilieuses, tant que le flux était arrêté. Une conséquence de cette af fection est aussi un écoulement, mais un écoulement pitui

χρόνον C0, Vatic. Codd., Lind. – προσθετὰ pro πρόσθεν C. – τὸ ἀυτὸ (αὐτὸ DGHK, vulg. – τωὐτὸ C. – μελαιδένηται θ. — 10 παὶ ὁ (ἀλλὰ pro καὶ ὁ vulg.) C. – πάντα C. – ὅσα τῆ vulg. – ὅσα περ τῆ C. – ὅσα περη (sic) θ. – Je lis εἰ au lieu de η de θ. – ἐχώρει θ. – τὰ οιπ. Κ. – μέχρι C0. – οδ οιπ. CH9. – οἱ ὁ ῥόος (C, sine ὁ) θ. – εἰρχθῆ exempl. quædam ap. Foes in not., Lind. — 11 καὶ ταύτη C0. – καὶ…, ἔρέω οιπ. J.

καὶ ρόον φλεγματώσεα γίνεσθαι, ἢ ¹ ἄλλα ἄσσα ἐγὼ ἐρέω ὀλίγω ὑστερον · καὶ ἢν προσεπιγένηται, αἰεὶ πορεύεται ἀνὰ πάσας τὰς ἡμέρας, ὁτὰ μὰν ἀθρόα, ὁτὰ δὰ δλίγα, καὶ ἔστιν ὅτε οἶον ²ἀπὸ κριθέων ὑδωρ χωρέει, ὁτὰ δὰ οἶον ἰγὼρ, καὶ ἀν αὐτέω θρόμβοι πολλοὶ αἴματος ἐγγίνονται, καὶ ξύει τὴν γῆν ὡς ὅξος, καὶ δάκνει τῆς γυναικὸς ³ ἢ ἄν ἐπιψαύση, καὶ ἐλκοῖ τὰς μήτρας. Καὶ ἐλθοῦσα ἐς τοῦτο τὰ μὰν ἄλλα πάσχει 'τὰ αὐτὰ ὡς ἡ προτέρη · ἦσσον όὰ τὴν κεφαλὴν ἐκείνης πονήσει, καὶ τὰ ἔλκεα οὕτε δυσειδέα οὕτε μεγάλα οὕτε πυώδεα οὕτε δὸμαλέα ὁμοίως ⁵κείνη γίνεται, ἀλλὰ ταύτη ἦσσον · ἐπιμελεδαινομένη δὲ ὑγιαίνει καὶ προεληλυθυίης τῆς νούσου, καὶ οὐ μάλα ἀποθνήσκει, φορὸς δὲ οὐ δύναται εἶναι ὧδε ἔγουσα.

10.6 Όκοσαι δὲ ξυνοικεῦσαι οὺ δύνανται ἐν γαστρὶ ἔχειν, πυθέσθαι χρή εἴ σφιν ἐπιφαίνεται τὰ καταμήνια ἡ οὸ , γκαὶ εἰ αὐτίκα ἄπεισιν ἡ γονὴ 8 ἢ τῇ ὑστεραίη ἡ τῷ τρίτη ἡ τῷ ἔκτη ἡ τῷ ἑδδόμη · 9 ἢν μὲν οὖν φῷ αὐτίκα ἀπιέναι ὅταν εὐνασθῷ , τὸ στόμα οὐκ ὀρθόν ἐστι

'All' og' έγων C. - δλίγον CDiKO. - δλίγα J. - Post ήν addunt όδος Co. - ἐπιγένηται θ. - ἀεὶ πορεύσεται C. - τὰς om. ΗΙΚθ. - ² ἀπὸ κρεῶν vulg.αποκρίων (sic), in marg. αντί τοῦ κριθών πλύματος θ. - Lisez κριθέων.- αὐτῶ CJ0. - πολλοί om. J. - ωσπερ Co. - ot vulg. - of Ald. - ή CL0, Cordens, Lind. - πάσχη J. - ταύτη vulg. - ταθτα 0. - αθτά Lind. - αθτή Cordeus. - τά αύτὰ C. - ώσπερ καὶ ή 0. - κείνης C. - δυσίδεα 0. - δυσίατα C. - πυρώδεα C - 5 εκείνη DHK. - γίγν. C. - επιμελαινομένη G. - επιμελομένη Co. - προεληλυθείης G. - προεληλυθύης I. - προεληλυθείσης (sic) C. - θνήσκει C. -Post έγουσα addit ην δέ οἱ όδος μη γένηται, συμδήσεταί οἱ ώστε δοκέειν εν γαστρί έγειν καὶ ταύτα πείσεται άπερ τόκφ τὰ καταμήνια όδὸν οὐκ ἡδύνατο εύρεζν η παγέα και γλίσγρα και κολλώδεα ζη C. - ην δέ οι ρόος μη γένηται, συμβήσεται οί ώστε δοκέειν έν γαστρί έγειν μισγομένη τε άνδρί άλγέει ώσπερει ύπ' ακάνθης κεντοίτο • καὶ βρίθος έν τῆ γαστοὶ ἐπιγίνεται • καὶ ή γαστήρ πρόκειταί οἱ καὶ μετεωρίζεται όμοίως ώσπερει ἐν γαστρὶ ἔχουσα καὶ καρδιάζει • ἐπὴν ήμέραι τριάκοντα μάλιστα ἐῶσι • καὶ πόνον ἴσχει άλλοτε καὶ άλλοτε τῆ; γαστρὸς τὸ (correctum ex τῶ) κάτω τοῦ ὁμεαλοῦ καὶ τὸν τράχηλον καὶ τοὺς βούδωνας καὶ τὴν ὀσεῦν καὶ ὅταν δύο μῆνες γένωνται ἢ τρεῖς, ἐοράγη οἱ κατὰ τὸ αἰδοῖον τὰ καταμήνια ἀθρόα καὶ δοκέει οἱ ὥσπερ συρκία είναι τὰ ὑπιόντα ὥσπεο ἐκ διασθορῆς καὶ μέλανα. ἔστι δ' ἦσιν έλχεα γίνεται εν τήσι μήτρησι καὶ δεήσεται τὴν μελέτην προσέχειν. πολλήσι δὲ συμβαίνει ὥστε δοχέειν εξ μήνας ἔχειν ἐν γαστρὶ ἡ ὀλίγω ελάσσονα χρόνον· καὶ ή γαστήρ πρόκειται, καὶ τὰ οὐτὰ γίνεται ώσπερ έν γαστοί έχούση. ἔπειτα ἔστι μέν ἦσι διάπυα ἐρράγη ὑπέρ τοῦ βόμδωνος (sic) αμα πέμπτω ή έκτω μηνί· καὶ όδὸν ταύτη ποιέεται, καὶ έλκεα ἐν τῆσι μήτρησιν ἐνγίνεται, καὶ περὶ βούδωνας, καὶ κινδυνεύσει ἀποθανείνο ήν δε και περιγένηται, άφορος έσταιο έστι δε ήσι κατά το αιδοίον

teux, ou tout ce que je dirai un peu plus loin. Si cela arrive en surcroît, il y a tous les jours un flux tantôt abondant, tantôt peu considérable, parfois semblable à de l'eau d'orge, parfois à de la lavure de viande; de nombreux caillots de sang s'y trouvent; il ronge la terre comme le vinaigre, irrite les parties de la femme qu'il touche, et ulcère la matrice. A ce point, elle éprouve les mêmes accidents que dans le cas précédent; cependant elle souffre moins de la tête, et les ulcères ne sont ni d'aussi mauvaise apparence, ni aussi grands, ni aussi purulents, ni aussi fétides. Traitée, elle guérit, même après que la maladie a duré; il n'y a pas beaucoup de crainte de mort; mais, en cet état, elle ne peut pas devenir enceinte.

10. (Femme ne pouvant pas devenir enceinte, parce que le sperme n'est pas retenu. Trois cas: il sort le jour méme; il sort le lendemain ou le surlendemain; il sort le sixième ou le septième jour. Dans le premier cas, l'orifice utérin est dévié; dans le second, la matrice est humide; dans le troisième, la matrice et le corps entier sont en cause.) Quand une femme qui cohabite avec son mari ne peut devenir enceinte, il faut s'informer si les règles viennent ou non, et si le sperme s'en va sur-le-champ, ou le lendemain, ou le surlendemain, ou le sixième jour, ou le septième. Dit-elle qu'il s'en va aussitôt après le coit, alors l'orifice utérin n'est pas droit, il est dévié

ρήγνυται καὶ χωρέει σαπρά τε καὶ πυώδεα, καὶ έλκεα γίνεται ἐν τῆσι μήτρησι, καὶ δεήσει μελεδώνης ὅκως μή οἱ τὰ ἔλκεα σαπρά γενόμενα θάνατον επάζει · άσορος δὲ ἔσται καὶ αύτη ἢν ἰηθῆ · ἢν δέ οἱ μὴ ῥαγῆ τὰ καταμήνια διενεγθέντα ες εξ μήνας πείσεται πάντα άπερ άτόκω ἐούση τὰ καταμήνια όδον ούν εδύνατο εύρεῖν · καὶ ἢν μεν μελαιδανθῆ (sic), ὑγιὰς ἔσται · εἰ δὲ μή, διενέγκασα καὶ ἐς ὀκτώ μῆνας ἀποθνήσκει · πολλῆσι δὲ συμβαίνει ἢν τὰ καταμήνια φλεγματώδεα χωρέη, έπὶ πουλύν χρόνον φλεγματώδεα χωρέειν καὶ ἐλάσσονα είναι τῶν ὑγιηρῶν • ὑγιὴς δὲ γίνεται μελαιδανθεῖσα κατά τρόπον 0.-Ceci est une repétition, sauf quelques variantes, de p. 22, l. 12, jusqu'à p. 24, l. 19. — 6 οσαιθ. – ξυνοικέουσαι (σ. C) vulg. – συνοικεύσαι (sic) 0. - μή pro ού C. - γρησι σρισιν (sic) επιραίνονται 0. - σρίσιν C. - επιγένηται vulg. - ἐπιφαίνηται DFIJK. - ἐπιφαίνεται C. - ἐπιμήνια CHIJo. - * καὶ γίνεται (γίνηται Lind.) πυώδεα ή ψυγρά· ήν μέν ούν εξ (γίνεται... εξ om. Co) εί vulg. - εί om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. - * η om. C. - η τριταίη η έκταίη η έβδομαίη C. - "εί μ. ο. ταίη C. - ἔστ' αν pro ὅταν C. - τῆς μ. om. Co. - μήτρας DHIJK.

τῆς μήτρης, ¹αλλ' ιδνούται καὶ οὐ λάζυται τὴν γονήν ' ἢν δὲ φῆ δευτέρη ἢ τρίτη, ἡ ὑστέρη ἐξυγρασμένη ἐστὶ καὶ ἡ γονὴ ἐκπλύνεται ' ²ἢν δὲ ἔκτη καὶ ἔδδόμη, ἡ γονὴ κατασήπεται, κατασαπεῖσα δὲ ἀπέρχεται. Τοῦ μὲν ⁸ οδν ἀρχὴν μὴ προσδέχεσθαι τὴν γονὴν, τῆς ὑστέρης τὸ στόμα θεραπευτέον πρῶτον, ὅκως δρθὸν ἔσται ' τοῦ δὲ καταπλύνεσθαι δευτεραίη ⁴ καὶ τριταίη, ἡ ὑστέρη ⁵ καὶ ἡ κεφαλή ' τοῦ δὲ κατασήπεσθαί τε καὶ ἀπέρχεσθαι, καὶ ἡ ὑστέρη καὶ τὸ σῶμα ἄπαν ἔνυγρον ὄν. Τουτέων ἕκαστα ⁶γινώσκειν ὧδε χρή.

41. Όποίης δὲ χρήζει καθάρσιος, ⁷γνώση ὧδε ὅταν τὰ ἐπιμήνια γίνηται, ράκος πτύζας ὅσον σπιθαμής, ⁸ἐπιτανύσαι ἐπὶ σποδιὴν λεπτήν· κάπειτα ποιέειν ὡς ἐπὶ τοῦτο ἐπιβρῦῆ τὰ ἀπιόντα· εῖναι δὲ δύο τὰ τρυχία χωρὶς ἐκάτερα, ¹⁰ τὰ μεθ' ἡμέρην τε καὶ νύκτωρ, ¹¹ καὶ τὰ μὲν ἡμερήσια πλύνειν χρὴ τῆ ὑστεραίη, τὰ δὲ νύκτωρ, ὁκόταν αὐτέοισιν ἡμέρη καὶ ¹²νὸς γένηται, ἐπὶ τῆσι σποδιῆσι κειμένοισὶν · ἐν δὲ τῆ πλύσει σκέπτεσθαι ¹⁶δκοῖα ἄσσα γίνεται τὰ ράκεα πλυθέντα, ὅταν ἐν ἡλίω τέρσηται· κράτιστον ¹⁴ δὲ ἐν σκοταίω χωρίω. ¹¹ Νι μὲν οὖν φλέγμα ἢ τὸ κωλῦσν, μυζώδεα τὰ ράκεα ἔσται· ἢν ¹⁵ δὲ ἄλμη τε καὶ χολὴ, πυρρά τε καὶ ὑποπέλιδνα. Ταῦτ' οὖν ἐσιδὼν, καὶ γνώμη ¹⁶ σκεθρῆ βασανίσας, δλον τὸ σῶμα ἀθρέειν, ἤν τε πολλῆς καθάρσιος δοκέη δεῖσθαι, ἤν τε μὴ, ἀποσκεψάμενος ἐς τὴν χροιὴν καὶ τὴν ἡλικίην καὶ ρώμην καὶ ὅρην καὶ οἴη διαίτη χρέονται· ἰητρείη δὲ καὶ τοῦ σώματος παντὸς ¹⁷ προνοεῖσθαι, καὶ τὰς ὑστέρας καὶ τὸ στόμα

^{&#}x27; Άλλα Co. - λάζεται CDo. - δευτεραίη vulg. - δευτέρη CDH. - τριαίη vulg. -τρίτη C0. - ή τεταρταίη (ή τετ. om. CDFGHIJKO, Ald.), ή ύστέρη (ή ύστεραίη CDFGHIJK, θ ύστέρη, Ald.) έξυγρασμένη (έξυγρευσμένη sic C) έστλ vulg.—² ἐὰν δὲ ἕκτη εἴτε καὶ ἑβδόμη C.- ἢν δὲ (ἐὲ om., restit. al. manu post έκταίη D) έκταίη καὶ έβδομαίη vulg. — 3 ούν om. J. - τὸ στόμα τῆς ὑστέρας « J. - υστέρας CDGHIK. - τὸ σῶμα θεραπευταῖον θ. - ὅπως θ. - ⁴καὶ τρ. om. C. - 5 καὶ om. GJ.- ή C.- ή om. vulg. - τοῦδε κατασήπεταί τε καὶ ἀπέρχεται C.ενυγρον δν om. θ. - δν om. C. - εγίγν. C. - όποίης θ. - δε om. θ. - καθάρσησς C. - γνώτητα: vulg. - γνώσεται DJ, Cordæus, Lind. - γνώση CHK. - Post γν. addit δὲ θ. - γένεται vulg. - γένηται DGHIJKθ. - γέγνηται C. - ρακους (sic) θ. - πτύξασθαι ού (sic) σπ. C. - σπιθαμιλν θ. - 8 καὶ ἐπ. C. - ἐπιταννύσαι G, Frob. - σποδίην GHIK, Ald., Frob. - κάπιτα θ. - ο ποιέειν ἐπὶ τούτω ὡς επιδουή vulg. - ποιέειν ως έπὶ τοῦτο ἐπιρυή θ. -Ante τὰ addit ήδη J.-ἐπιόντα C. -τριχία DJ. - Supra lin. πτυγία Κ. - ἐφ' (ἐφ' om. θ) έκ. vulg. -- 10 τὸ vulg. -τὰ θ. — 11 καὶ om. θ. – ὁπόταν αὐτοῖσιν θ. — 12 νύκτωρ vulg. – νὺξ θ. – τοῖσι D. - τῆ σποδιῆ θ. - σποδίησι GHIK, Frob. - 13 όποῖα θ. - όκοῖ' C. - γένηται

et ne prend pas le sperme. Dit-elle que c'est le second ou le troisième jour, la matrice est humide, et le sperme est balayé par le liquide. Dit-elle que c'est le sixième et le septième, le sperme se putréfie, et, putréfié, il sort. Pour le cas où tout d'abord le sperme n'est pas reçu, il faut en premier lieu s'occuper de l'orifice utérin, de manière à le redresser; dans le cas où le sperme est balayé le second ou le troisième jour, de la matrice et de la tête; dans le cas où il se putréfie et sort, de la matrice et du corps entier, lequel est humide. Tels sont les signes par lesquels ces trois cas se distingueront.

11. (Traitement du cas où le sperme n'est pas retenu parce que le corps entier est en cause.) Quant à la purgation qui convient, on la déterminera ainsi : au moment des règles, on plie un linge en plusieurs doubles, de manière qu'il soit de la grandeur d'un empan, et on l'étend sur de la cendre légère; puis on s'arrange pour que le flux tombe dessus. On aura deux de ces tampons, l'un pour le jour, l'autre pour la nuit; celui du jour, on le lavera le lendemain; celui de la nuit, quand un jour et une nuit auront passé dessus; bien entendu qu'ils seront restés sur la cendre. Après le lavage, on remarquera ce que deviennent ces linges, séchés au soleil, ou, mieux encore, dans un lieu obscur. Si c'est la pituite qui fait obstacle, le linge sera taché de pituite; si c'est la salure et la bile, il sera rouge et sub-livide. Cela étant vu et soumis à un examen attentif, on portera le regard sur tout le corps pour décider s'il réclame ou non une évacuation abondante, prenant en considération la couleur, l'âge, la force, la saison, le régime. Le traitement, qui s'occupe du corps entier, s'occupe aussi de

vulg. - γίνεται θ. - γίγνεται C. - ἐν ήλικίη πέρσηται (D, restit. al. manu) FGIK. — ¹⁴δ' θ. - σκοταίω C0. - σκοτιαίω vulg. - τὰ δ. μυξ. C. — ¹⁵δὲ δι' ἄλμην τε καὶ χολήν vulg. - δὲ ἄλμη τε καὶ χολή θ. - πυρὰ D. - τοῦτο γοῦν J. — ¹⁶ σκερρη (sic) θ. - βασανίσας, (addit ἐς C) δλον τε 'τε οπι. θ' τὸ vulg. - καθάρσηρς C. - δοκέε: J. - ἤν τε καὶ (καὶ οπι. CDFGHIKO) μὴ vulg. - ὑποσκεψάμενος θ. — ¹⁷πρ. οπι. C (D, restit. al. manu) FGIIΚο, Ald. - καὶ τὰς ὑστ. οπι. θ. - σῶμα pro στόμα Vatic. Codd. ap. Foes in not.

ίῆσθαι · καὶ ἢν 1 μεν μεμυκός ἢ, ἀναστομιώσαι · ἢν δε λοζωθέωσιν, έξιθύνειν γρή · ήν δε ύγραι έωσιν, αὐαίνειν, και τάλλα δρήν έναντίου. Σγεδον 2 δε πάσησιν ή πολλή θεραπείη ή αὐτή έστι, πλήν τοῦ κατασπάσαι τὰ ἐμμήνια • ὅσησι γὰρ γίνεται , οὐδὲν δεῖ ³ ταύτησι κατασπάν, άλλ' ό τι κακόν έν τοῖσιν έπιμηνίοισιν ένι, τοῦτο άφαιρέειν γρή, όταν φλεγματώδεα καὶ ύμενώδεα ' τη καὶ γολώδεα καὶ ἰγωροειδέα καὶ λεπτά ή λευκά καὶ Ορομδοειδέα, καὶ όταν μέλανά τε καὶ άνθρακώδεα, ή ζοφοειδέα, ή δριμέα, άλμυσά, θολερά, πυώδεα. Αξται πάσαι αί προφάσιες ύπεξαιρετέαι κωλύουσι γάρ λαμβάνειν έν γαστρί. 5 Όκοσα μεν οὖν φλεγματώδεα καὶ διμενοειδέα τῶν ἐπιμηνίων έστὶ, καὶ αξται σαρχώδεές εἰσι, 6 ταύτησι τὸ στόμα ἔξυγρον, καὶ πτύελον πουλύ και γλίσγρον, και ην όξέος γεύηται η δριμέος, τὸ πτύελον εν τῶ στόματι πλαδωδέστες όν τε ἔσται καὶ ἄναλτον, καὶ πρός παν ό τι αν φάγωσιν ή πίωσιν όγλος προσίσταται αὐτέησι, καὶ 7 ἀείρεται ή κοιλίη, καὶ ναυσίη, καὶ ἀλυσμός πουλύς * ἀπό τε κεφαλής δεύμα καταβρέει, και πάντ' έμπλάσσεται, και πολλήν ύγρασίην ἐπάγεται, καὶ τὰ ὑποφθάλμια πελιονὰ καὶ πεφυσημένα. Ταύτας γρὴ όλας ⁸πυρίην, καὶ πυκνά ἐμιέειν καὶ ἀπὸ σιτίων καὶ ⁹ἀπὸ νηστείης · μαλάσσειν δε την κάτω κοιλίην φυρμάκοισι πάμπαν κούφοισιν, δκόσα ήκιστα γολήν άγει, καὶ μονοσιτέειν, καὶ γυμνάζεσθαι συγνά, καὶ ως 10 ξηροτάτη τρουή διαιτάσθαι, καὶ ποτῷ ελαγίστω ἀκρητεστέρω· κοιλίη δὲ εύλυτος ἀμείνων διαφυλάσσεσθαι. Τὰς 11 δὲ ὑστέρας χρή, ήν μή πρός ταύτην την διαίτην έναχούωσι, καθαίρειν φαρμάκοισιν άδήκτοισι προσθέτοισιν προπυρίην δέ πρό των καθαρσίων 12 αἰεὶ, πρότερον μὲν τῆ πυρίη τῆ ἐκ τῶν μαράθρων, ἔπειτα οὲ τῆ ἐκ

Μέν C. – μὲν om. vulg. – λοξωβώσιν θ . – λοξοθέωσιν DHK. – λοξῶς θέωσιν J. – δοξοθέωσιν C. – έξιθύειν vulg. – έξιθύνειν DGIJK, Ald., Cordœus, Lind. – έξιθύνειν (sic) θ . – εῶσιν C. – ἄσιν θ . – δρᾶν vulg. – δρᾶν C. – αλτασπάσαι CDGK, Lind. – ἐπιμήνια CQ'9. – ὅσοισι C. – αντασπάσαι CDGK, Lind. – ἐπιμήνια CQ'9. – ὅσοισι C. – ἐσαις θ . – γίγν. C. – ἢ ταῦτα θ . – ὅτι vulg. – Lisez δ τι ανεο Cordæus. – ἐννι C. – ἐν οἰσι pro ἐνι C. – χρὴ ante τοῦτο C. – χρὴ καὶ ὅταν μὲν ϕ λ. θ . – τε (τε om. θ) καὶ vulg. – καὶ ὑμεν. om. (D, restit. al. manu) FGIJK. – ἔτη θ . – ἱη om. vulg. – καὶ χολώδεα $C\theta$. – καὶ χολ. om. vulg. – χωροειδέα [sic) τε C. – άνικὰ pro λευκὰ C. – ζωφοειδέα δριμεαλμυρὰ (sic) θ . – προράσηες C. – ὑπερεξαιρετάκι θ . – θ . θ . – τε καὶ θ . – ὑπερεξαιρετάκι θ . – ὑπερεξαιρετάκι θ . – θ . θ . – τε καὶ θ . – ὑπερεξαιρετάκι θ . – ὑπερεξαιρετάκι θ . – θ . θ . – θ . θ . – θ . θ . – τε καὶ θ . – ὑπερεξαιρετάκι θ . – ὑπερεξαιρεταίκι θ . – ὑπερεξαιρετάκι θ . – ὑπερεξαιρεταίκι θ . – ὑπερεξαιρετάκι θ . – ὑπερεξαιρεταίκι θ . – ὑπερεξαιρετάκι θ . – ὑπερεξαιρετάκι θ . – ὑπε

la matrice et de son orifice. S'il est fermé, on l'ouvrira; si elle est déviée, on la redressera; si humide, on la desséchera, et ainsi du reste, par le contraire. Chez toutes, le gros du traitement est à peu près le même, sauf l'emploi des emménagogues; car, lorsque les règles viennent, il n'v a pas lieu de les provoquer, il faut seulement ôter ce qui y est mauvais, par exemple l'état pituiteux, membraneux, bilieux, ichoreux, ténu, blanc, grumeleux, noir, charbonneux, sombre, âcre, salé, trouble, purulent. Toutes ces conditions morbides doivent être enlevées; car elles empêchent la grossesse. Quand les règles sont pituiteuses et membraneuses, et que la femme est charnue, la bouche est très-humide, une salive copieuse et gluante y abonde. Si la femme prend du vinaigre ou quelque chose d'acre, la salive devient plus liquide et plus insipide. Tout ce qu'elle mange ou boit provoque un nouveau malaise; le ventre se gonfle; nausées, beaucoup d'anxiété. De la tête descend de la pituite qui obstrue tout et amène beaucoup d'humidité. Le dessous des veux est livide et soufflé. Dans ce cas, on prescrira des bains de vapeurs entiers et de fréquents vomissements tant avec nourriture qu'à jeun. On amollira le ventre inférieur à l'aide de purgatifs très-légers qui ne seront aucunement cholagogues. La femme ne fera qu'un repas par jour; elle s'exercera fréquemment, usera du régime le plus sec, et prendra très-peu de boisson, et cette boisson sera du vin pur. Il vaut mieux que le ventre reste libre. La matrice, si ce régime n'opère pas sur elle, sera purgée à l'aide de pessaires qui n'aient rien d'irritant. Il faut toujours donner des bains de vapeur avant

J9, Lind.; προίσταται C) vulg. – Je supprime le καί. – αὐτέσισιν vulg. – αὐτήσι θ. — ἐἀειρ. καὶ (καὶ om. θ) ἡ (ἡ om. θ) κ. vulg. – ναυτή DJ. – άλ. D. – πολύς θ. — καταρρεῖ $C\theta$. – πάντα D. – ἐμπλάσσεται D. – ἐπιπλάσσεται C. – ἔπισκάσσεται vulg. – πελιά C. – περυσσημένα D. – περυσαμένα D. – ὅπυριαν D. – πυριαν D. – σίτων D. – ἀλαὸ om. D0. – νηστείας D0. – χαρμ. δὲ (δὲ om. D1) πάμπαν vulg. – ὅσα D0. – Ἦξηροτάτησι τροφήσι D0. – καὶ ἀπὸ τῶ ἐλαχίστω D0. – Ἡδ΄ D0. – δίαιταν D0. – προσθετοίσιν D0. – προπυριάν D0. – ὑτὰεὶ D0. – τῆ ἐν τῶν D1. ἐν τῶν D1. ἐν τῶν D2. – ἐν τῶν D3. – ἐν τῶν D3. – ἐν τῶν D4. – ἔκον D5. – ἐν τῶν D6. – ἐν τῶν D7. – ἐν τῶν D8. – ἐν τῶν D9. – ἐν τῶν

τῶν 1 θυμιημάτων. Τὰς δὲ πυρίας ποιέεσθαι καὶ τὰς 2προσθέσιας τεκμαιρόμενον δκως άπαντα πεποιήσεται καὶ κατὰ τρόπον έσται, ἐν δί γρόνω τὰ ἐπιμήνια είη. 3 Ἡν μέν οὖν καθαρά τε καὶ ἀκραιργέα καὶ έναιμα γίνηται, ούτως ίτω παρά τον άνδρα έν άργομένοισι τοῖσιν επιμηνίοισιν· άριστον ⁴ δε εν απολείπουσι καὶ ετι δόντων μαλλον ή άφανέων. "Οταν δὲ μέλλη ἰέναι παρά τὸν ἄνδρα, ὑποθυμιήσθω τι τῶν θυμιημάτων τῶν στυπτικῶν. 5 θυμιήσθω δὲ διὰ τοῦ κανείου καὶ τοῦ καλάμου, ἐπὶ σποδιὴν θερμήν ἐπιπάσσουσα τὸ φάρμακον ὅταν δε επιπάσση, καὶ τὸ ο κανεῖον περιθεῖναι καὶ τὸν κάλαμον, ⁷καὶ καθεζομένην πυριησθαι. Οκόταν δε δέη αυτήν θυμιησθαι, τῷ μολυβδίω γρήσθω, ως ανεωγιμένω τῷ στόματι 8 θυμιῆται · εἶτα ὅταν ανίστηται, πάλιν εν τη κλίνη προσθέσθω το μολύβδιον είτα αφελομένη, αὐτίκα ζυνευναζέσθω τῷ ἀνδρὶ, καὶ θην τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς μή δηλά οί η, έκτείνασα τὰ σκέλεα καὶ ἐπαλλάζασα ἡοεμείτω. Νηστείη 10 δε δωελος εν ταύτη τη ήμερη, πλην κυκεώνα, ην εθέλη, αναλτον έφ' ύδατι · τούτο δε πιέειν τότε, δκόταν μέλλη θυμιήσθαι. 11 *Hv δε ζυγγενομένη τῷ ἀνδρὶ κατάσγη τῆ ὑστεραίη τὴν γονὴν καὶ μηδὲ ἐς τὴν έτέρην ἀπίη ήμερην, σιτίων μέν εἴργεσθαι καὶ λουτρών, πίνειν δὲ άλωιτον εν δόατι άναλτον και δίς και τρίς της ήμέρης. Αύτη 12 δε ή δίαιτα έστω ήμέρας έξ, αμείνων 18 δε και έπτα, ην μη απίη τα από τοῦ ἀνδρὸς ὅταν ξυγγένηται. Αλουτείτω 14 δὲ πάντα τὸν γρόνον, καὶ ακινητέειν επιτηδευέτω. Την δε βούληται περιπατείν, περιπατείτω εν δμαλώ γωρίω και λείω, πρὸς ἄναντες δὲ μηδὲν, μηδὲ κάταντες. καθέζεσθαι δὲ ἐπὶ μαλθακά, τρ 15 ξυλλάδη • την δ' άλλην δίαιταν την

"Θυμάτων 0.- θυμιημάτων C.- Ουμιαμάτων vulg. — "προσθέσηας C.- τεκμαιρόμενος vulg.- τεκμαιρόμενον 0.- όπως Cθ.- περιποιήσεται C.- ήη pro είη C.- "εί pro ήν D.- καθαρά τε καί om. 0.- ἀκραιφναια (sic) ή καὶ εν αίμα θ. - γένηται vulg.- γίνηται HIΚθ. - γίγνηται C.- ούτος θ. — 4δ' θ. - επιόντων pro ετι ίόντων θ. - ἀπορανέων Gal. in cit., XVII, p. 442. - μέλη C.- ύποθυμισμάσων θ.- Ουωμάτων C.- δυμισφόσω θ.- Ουωμάτων θ.- όποθυμισμάτων vulg.- Ουμιημάτων C.- δυμιείσθω C.- θυμιάσθω θ.- κανίον CJθ.- καλαμίου C.- σποδίην GHIK, Ald., Frob. - επιπάσουσα C.- ε κανίον CJ-- κανουν (sic) θ.- γαὶ Cθ.- καὶ οπ. vulg. - πυριάσθω θ.- οξές οπ. Κ.- όταν δὲ όῆτ τε ἢ θυμιάσθω θ.- καὐτὴν pro κυὶτὴν Κ.- αὐτέην C.- θυμιείσθω C.- μοὶ εδίς ω DGHIKθ, Ald.- μολίδδω J.- μολίδδω C.- χρήσθω FIΚLθ.- χρήσθω vulg.- χρέσθω Q'.- δυμιάτω θ.- εδίς C.- μολίδδων DGHIΚθ, Ald.- ἀφελομένη θ.- ὑφελομένη vulg.- τηνικαῦτα (H, αὐτίχα in marg.) vulg.- αὐτίχα Cθ.- συνευν. Cθ.- "ἢν ponitur ante μὴ C,- οἱ οπ. J.- εξη C,- ἐχτίγασα θ.- ἀπαλλ. D.- ἡρεμ. I.- νηστής C.

ces purgations, d'abord avec l'eau de senouil (anethum faniculum, L.), puis avec les substances balsamiques. Les bains de vapeur et les applications de pessaires seront conduits de manière, que tout sera terminé et en ordre au moment où les règles devront paraître. Si donc elles sont pures, sans alteration et bien sanguines, la femme îra auprès de son mari au début, ou, mieux, quand elles finissent, et plutôt coulant encore que complétement disparues. Au moment d'aller auprès de son mari, elle fera quelqu'une des fumigations aromatiques et astringentes; la fumigation se fera par le couvercle et le roseau, le médicament ayant été jeté sur de la cendre chaude; quand le médicament est jeté, elle dispose le couvercle et le roseau, et, s'asseyant, recoit la fumigation. Quand il faut faire la fumigation, elle se servira de la sonde de plomb, afin que la fumigation trouve ouvert l'orifice utérin. Puis, levée de dessus sa fumigation et s'étant mise au lit, elle appliquera de nouveau le plomb; enfin, le retirant, elle usera aussitôt du coït; et, si la semence de l'homme ne vient pas en dehors, elle étendra jes jambes, les croisera et se tiendra immobile. Ce jour-là, il faut faire abstinence, sauf, si elle veut, un cyceon sans sel à l'eau; elle le boira au moment de la fumigation. Si, après le coît, elle garde la semence le lendemain et le surlendemain, elle se privera d'aliments solides et de bains, elle boira de la farine d'orge à l'eau sans sel, deux ou trois fois le jour. Ce régime en durera six, et, mieux encore, sept, si, après le coit, la semence de l'homme ne sort pas. Pendant tout ce temps, elle restera sans bains et se gardera de se donner du mouvement. Si elle veut se promener, elle se promènera en un terrain plan et uni, évitant absolument les montées et les -10 δ' C.-εὶ ἐθέλοι θ. -ἐν pro ἐφ' CJ. -ποιέειν CKθ, Cordæus, Lind. -μέλη Ald. — " $\epsilon i J. - \sigma v \gamma \gamma$. $C \theta. - \mu \eta \delta' \theta. - \mu \dot{\eta} C$, $C ordens. - \mu \eta \delta \dot{\epsilon} v Lind. - \dot{\alpha} \pi i \phi \iota$

^{—10} δ' C.—sì δθέλο: 0.—èν pro ἐφ' CJ.—ποιέειν CK0, Cordæus, Lind.—μέλη Ald.—"εὶ J.—συγγ. Cθ.—μηδ' 0.—μή C, Cordæus.—μηδὲν Lind.—ἀπίοι vulg.—ἀπίη CJ.—πινέτω θ.— 12 δὲ οπι. θ.—ἔστω οπι. θ.— 12 δὲ καὶ εἰ ἔπτὰ (DHK, ἡν) FJ.—ἡ pro δὲ καὶ Cθ.—ἀπὸ Cθ.—ἀπὸ οπι. vulg.—συγγ. θ.—11 δὲ οπι. Cordæus, Lind.—ἀκεινητέειν θ.—ἀκινήτεῖν vulg.—χοὴ pro ἐπιτ. Cθ.—περιπατείτω οπι. Cθ.—προσάναντες vulg.—πρὸς ἄναντες DHK.—πρόσαντες CJθ.—μηδαμῶς vulg.—μηδὲν, Cθ.—15 συλ. θ.—δὲ θ.—μέχοι GHIJθ.—μέχοη (sic) ἡμερῶν τριακ. C.—ἡμερῶν G.

αὐτὴν ποιέεσθαι μέχρις ήμερέων τριήκοντα. ¹ Άλουτεέτω δὲ, ἢ καὶ, ὅτε δέοι, λουθῆναι ὀλίγω καὶ μὴ λίην θερμῷ τὴν δὲ κεφαλὴν μὴ βρέχειν. Σιτίοισι δὲ χρεέσθω καὶ ἄρτοισι καὶ μάζη, ἤν γε βούληται κρεῶν δὲ φάσση καὶ τοῖσι παραπλησίοισι, θαλασσίων ² δὲ ὁκόσα κοιλίην ἴστησιν εἴργεσθαι δὲ λαχάνων δριμέων οἴνῳ ³ δὲ μέλανι χρεέσθω, κρέασι ⁴ δὲ ὁπτοῖσι μᾶλλον ἢ ἑφθοῖσι, καὶ τῶν ἡμέρων καὶ τῶν ⁵ θηρείων.

12. Καὶ ταύτην, ἢν μὲν ξυλλάδη, οὕτω χρὴ ποιέειν ἢν οδὲ μὴ ξυλλάδη, ἀλλ' οἴχηται δευτεραῖα ἢ τριταῖα τὰ τοῦ ἀνδρὸς ρεόμενα παμπόλλη ὑγρασίη, δῆλον ὅτι ὑγρότεραί εἰσιν αἱ ὑστέραι. Θεραπεύειν οὖν χρὴ κατὰ τὸν ὑφηγημένον ττρόπον, μέχρις ἀν ξηραὶ γένωνται ὁκόταν δὲ δοκέωσι ξηραὶ εἶναι, ἰητρείη ἤδε ἀρίστη, φάρμακον μαλθακτήριον κατόπιν τε καὶ ἐς τοὔμπροσθεν, δάχρις οὖ αὖπαι κατὰ φύσιν γένωνται καὶ αὖθις ἔτω παρὰ τὸν ἄνδρα, ὅταν τὰ ἐπιμήνια μηκέτι πολλὰ ἦ, ἀλλ' ὀλίγα καὶ εὔχροκ, καὶ ὀργὰ. Καὶ ἐν τῆσιν ἀλλησιν ἡμέρησιν ἱμεροῦσθαι χρὴ τοῦ ἀνδρὸς, ἢν ἄριστα ἔχωσιν αἱ ὑστέραι. "Όταν δὲ ¹ο ζυγγένηται ἐν τῆσιν ἡμέρησι τῆσιν εἰρημένησιν, ἢν εὐτρεπισθῶσιν αἱ ὑστέραι, ἢν κατάσχη ¹¹ τὴν γονὴν ἡμερέων δέκα ἢ δυοκαίδεκα, μὴ ἰέναι ὡς τὸν ἄνδρα. Ἦν δὲ ¹²μὴ ξυλλάδη, ὑγιέες δὲ ἔωσιν αὶ μῆτραι, γίνεται γὰρ δὴ καὶ τοῦτοπολλῆσιν, ἐπειὸὰν ἀκιδναὶ αἱ ¹³ μῆτραι, εὐτροφοι ἐοῦσαι, ὑπὸ πάθεος γένωνται

¹ Άλουσίη δε καὶ ότε δέει (δέοι θ) όλίγω Co. - δέη Cordæus, Lind. γεήσθω θ. - καὶ ἄρτοισι om. θ. - καὶ ἢν βούληται μάζη Cθ. - καὶ τοῖσι παραπλησίοισι om, Cθ. — 2 δὲ om. C. – ὅσα θ. — 3 δὲ om. C. – γοήσθω θ. – τοῖσι κρέασι θ. - 'δὲ om. Cθ. - η DFHIJKO, Ald., Cordæus, Lind. - η om. vulg. - ήμερέων vulg. - ήμερων J0, Lind. - εθηρίων C0.- In marg. ἀντὶ τοῦ τῶν άγριμίων θ. - καί om. Cθ. - ταύτην C. - ταύτα vulg. - μέν ήν vulg. - ήν μέν θ . - μέν εἰ ξυλλάθοι DFG (HK, ξυλλάδη) IJ, (Ald., ἤν). - συλλ. C θ . - οὕτω Cθ. - οῦτως vulg. - οῦ, γρη π. om. (DH, restit. al. manu) GHIJK. - εδέ γε (γε om. (b) μή vulg. - ξυλλάβο: J. - οίχεται vulg. - οίχηται CJ0. - δευτεραίη ή τριταίη C. - τὰ τοῦ ἀνδρὸς om. C0. - ἡρεόμενα (sic) C. - παμπόλλω vulg. παμπόλλη J.- παν (sic) πολλή $\theta.-$ λόγον $\theta.-$ οδ pro αν C (θ , εδ).- ξηραίνωνται 0. - όταν 0. - Ιητρεύεσθαι (Ιητρευέσθω DFIK) ούτως * άριστον (Ιητρείη ήδε άριστον C; ἰητρείη οὖν ἀρίστη θ) φάρμ. μαλθ. μιν (μην C; μο: pro μιν FG; μεν om. θ) κατόπεν vulg. — * άχρε C. - μέχρε θ. - ούν (sic) pro ού J. - αὐαε (sic) pro autai θ . - autic C. - eitw θ . - π ollà om. θ . - $\tilde{\eta}$ C $(\theta, \tilde{\eta})$ - $\tilde{\eta}$ om. vulg. - άλλά C. - καί om. C. - εύχροια θ. - όργαὶ θ. - ο ή έτέρησιν C. - ήμεροίσθαι Co. -τοῦ ἀνδρὸς om. Co. - Post ἔχωσιν addit αὶ γυναϊκες τὲ καί (. - "σ. Cθ. - τίσιν είρ. ήν om. C. - εύτρεπεῖς ἐῶσιν ('. - "τε (-ε om.

descentes. Elle se tiendra assise sur des siéges mous, si elle conçoit, et observera le même régime pendant trente jours; elle continuera de s'abstenir de bains, ou, s'il lui en faut prendre, elle se lavera avec peu d'eau qui ne sera pas trèschaude; elle ne se mouillera pas la tête. Pour aliments de céréales, elle aura le pain et la pâte d'orge; pour viandes, le pigeon et autres semblables; pour poisson de mer, tout ce qui resserre le ventre; elle s'abstiendra des herbages âcres; elle usera d'un vin noir; les viandes seront plutôt rôties que bouillies, aussi bien d'animaux domestiques que de gibier.

12. (Traitement du cas où le sperme n'est pas retenu parce que la matrice est trop humide. L'auteur y ajoute le cas où la matrice ne retient pas, parce qu'elle a été affaiblie par les pessaires ou les fumigations.) Voilà ce que fera la femme, si elle concoit. Mais si elle ne concoit pas, et que la semence de l'homme, s'écoulant avec beaucoup d'humidité, sorte le deuxième ou le troisième jour, évidemment la matrice est trop humide. Il faut traiter suivant le mode exposé précédemment, jusqu'à ce qu'elle devienne sèche. Quand elle paraît être sèche, ce qu'il y a de mieux c'est d'appliquer un médicament émollient en arrière et en avant, jusqu'à ce qu'elle reprenne son état naturel; et, derechef, la femme ira auprès de son mari, lorsque les règles, cessant d'être abondantes, seront en petite quantité, de boi ne couleur, et que les désirs se feront sentir. Dans les autres jours aussi, les désirs doivent se faire sentir, si la matrice est en bon état. Quand la femme a usé du coît en ces jours, la matrice étant bien disposée et la semence ayant été retenue dix ou douze jours, la femme n'ira pas auprès de son mari. Si elle ne concoit pas, tout en avant néanmoins la matrice saine (cela se voit souvent aussi), c'est que l'utérus, quoique en état de bonne nutrition, a été affaibli

C0) την vulg. - δυωκαίδεκα θ. - εἰς pro ὡς J0. — τομή οπ. (Κ. - ξυλάθη (sic) Κ. - ξυλλαμβάνη θ. - εἰωτιν θ. - γίγν. (. - δή οπ. θ. - δή καὶ οπ. C. — τημητραι ἐοῦσαι ἄτροφοι (εὕτροφοι C, θ al. manu ἄτροφοι, FGIIJK, Ald.) (εὕτροφοι οῦσαι θ) ὑπὸ π. γίνονται (γίνωνται Κ; γίγνονται C; γενῶνται sic θ) vulg. -μή pro ή θ. - / nte οὐ addit καὶ θ.

η όπὸ φαρμαχείης τε καὶ πυρίης πολλής, οὐ δύνανται φέρειν την γονήν, πρὶν ¹ ἢ ἐθάδες γίνωνται καὶ ἐσχύωσιν · γνωστὸν δὲ τοισίδ' ἐστὶν ὧὸε · δικόταν ἀπίη οἱ, ἄπεισι δὲ δευτεραίη ² ἢ καὶ τριταίη καὶ ἔτι ἀνωτέρω, ἀπέρχεται δὲ παχέα τε καὶ ξυνεστεῶτα οἷον βλένναι, ἢν μὴ κακόν τι ἢ καὶ διὰ νοῦσον ἐτέρην ὑστερέων ἡ γονὴ ἀπαλλάσσηται. οΌταν ³ οῦν τοιαῦτα φανθῷ, θεραπηίης μὲν ἀπόχρη ὑστερέων · τοῦ δ' ἄλλου σώματος ἐπιμελείην ἔχειν, ⁴ ὡς εὐεξίη τοιαύτη οἱ ἢ , ὡς ξυνεσταλμένον τε ἄμα τὸ σῶμα εἶναι καὶ εὔογκον, ⁵ λουτροῖσιν δλίγοισι, πόνοισι πρηέσι πλέοσι · δριμέων καὶ εὔογκον, ⁵ λουτροῖσιν δλίγοισι, πόνοισι πρηέσι πλέοσι · δριμέων καὶ εὔογκον, ⁵ λουτροῖσιν δλίγοισι, πόνοισι πρηέσι πλέοσι · δριμέων καὶ εὔογκον, ὅ λουτροῖσιν δλίγοισι, πόνοισι πρηέσι πλέοσι · δριμέων καὶ εἴογκον, ὅ λουτροῖσιν δλίγοισι, πόνοισι πρηέσι πλέοσι · δριμέων καὶ εἴογκον, ὅ λουτροῖσιν δλίγοισι, πόνοισι πρηέσι πλέοσι · δριμέων καὶ εἴογκον, ὅ δουτροῖσιν δλίγοισι, πόνοισι πρηέσι πλέοσι · δριμένοισι · καὶ τάλλα ἐπιτελεῖν ἄσσα εἴρηται. Αὐτη μὲν θεραπηίη ἀμφὶ τῶνοῖε.

13. Το Οσησι δὲ, ὅταν ξυγγένωνται, αὐτίκα διαβρέει τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ταύτησι τὸ στόμα τῶν ὑστερέων πρόφασις. Θεραπεύειν δὲ δεῖ οὕτως · 8 ἢν μὲν σφόδρα μεμυκὸς ἢ, ἀναστομῶσαι τοῖσι ἐαιδίοισι καὶ τοῖσι μολιβδίοισι · πυριἢν δὲ μαλθακἢ πυρίῃ, τἢ ἐκ τοῦ μαράθρου, καὶ θκαθαίρειν προσθέτοισιν ὅσα λεπτύνει τὰς ὑστέρας καὶ ἐς τοισίδε ἄσσα ἐναντία τἢ προφάσει. ¹¹ Οσησι δὲ τὸ στόμα ἀπεστραμμένον ἐστὶ καὶ προσπεπτωκὸς πρὸς τὸ ἰσχίον, γίνεται γὰρ καὶ τοιαῦτα ἀπακολύοντα τὴν ὑστέρην τὴν γονὴν προσδέχεσθαι, ὅταν οὖν τι τοιστον ζυμβῆ, πυριἢν Χρὴ τῆσιν εὐωδεσι ¹² τῶν πυριῶν · μετὰ δὲ τὴν

1 Hom. θ. - έωσι θ. - γίνονται vulg. - γένωνται CDJK, Cordæus. - γίνωνται III, Froh. - Ισγυρωθώσι C. - Post δε addit καὶ θ. - τοῖσο θ. - τοῖσιν pro τοισίο' (D, τησιν) HJK. - τοῖσιν δὲ C. - ὅταν θ. - ²ἢ om. C0. - ἐπανωτέρη pro ἔτι άνωτέρω θ. -τε om. Cθ. -ξυνεστώτα θ. -ξυνεσταώτα (sic) C. -βρένναι, al. manu βλ D, - ἀπαλλάσσεται C. - 3 ούν om. C. - σανθή om. C. - θεραπείης vulg. - θεραπηίης C. - ἐπιμελίην vulg. - ἐπιμελείην DHIKO, Cordæus. — 4ώς καὶ (καὶ om. θ) vulg. - εὐεξείη θ. - εὐεξίην τοιαύτην οἱ ἴη C. - συν. CJ0. - τε om. 0. - αυα om. 0. - καί om. D. - εύογγον GK. - 5 λουτροΐσιν δλίγοισιν, πλείοσι (πλέοσι J) δε δριμέων vulg. - λουτροΐσιν ολίγοισιν, πλείοσι δε πόνοις δριμέων Cordæus. - λ. όλ., πλείοσι δε πόνοις καὶ κουφοῖς χρησθαι · δριμέων Foes in not. -λουτροΐσι [ολ] ολίγοισι, πλείοσι δε πόνοισι καὶ κουφοΐσι δοιμέων [ĉὲ] Lind. - λ. δλίγοισι, πόνοισι πλείοσι · δριμέων θ. - λ. δλίγ., πόνοισι πρηέσι πλείοσι · δριμέων C. - λ. όλ., εμέτοισι χρησθαι πρό των ήμερέων ων μεμαθήκει τὰ ἐπιμήνια γινέσθαι, πλείοσι δὲ δριμέων καὶ άλμυρων εἴργεσθαι DQ'. — 6 διαλμύρων C. - εμέτοισι [ôε] Lind. -πρῶτον pro πρό τῶν C. - ών om. FG. - μεμάθηκε Cθ. - γίγν. C. - αύτις C. - τὰ άλλα C. - θεραπείη vulg. - θεραποιύη (sic) C. - τησι θ. - ξυγγένηται C. - συγγένηται θ. - απίσει

par une affection, ou par des purgations ou des fumigations excessives, et il ne peut porter la semence, tant qu'il ne s'est pas habitué et fortifié. Voici à quoi on reconnaîtra ce cas : quand la semence sort, elle sort le second ou le troisième jour, ou même plus tard; ce qui sort est épais et grumeleux comme du mucus, à moins qu'il n'y ait quelque mal et que la semence ne s'en aille par une autre maladie de la matrice. Quand donc la semence sort ainsi, il faut soigner l'utérus, sans négliger le corps entier. On mettra le corps en bon état, de manière qu'il ait à la fois fermeté et embonpoint. Peu de bains; beaucoup d'exercices légers; abstinence des substances âcres ou salées; vomissements avant les jours où viennent les règles, puis diète rigourcuse, et tout le reste comme il a été dit. Voilà le traitement de ces cas.

13. (Traitement du cas où, par la faute de l'orifice utérin, le sperme n'est pas retenu.) Quant à celui où, après le coït, la semence de l'homme sort incontinent, la cause en est dans l'orifice utérin. On traitera ainsi : si l'orifice est très-fermé, on l'ouvrira avec les bâtonnets de pin et avec les plombs ; fumigation émolliente, avec le fenouil; purgation avec les pessaires qui atténuent la matrice et en favorisent le redressement. Après les purgations et les fumigations, on administrera en injections ce qui est contraire à la cause du mal. Chez quelques-unes l'orifice utérin est dévié et appliqué du côté de la hanche; car c'est aussi un des empêchements pour

(sic) pro διαρό. 0. – διαρό, τὰ οπι. C. – προφάσεις 0. – οὕτως οπι. C0. — $^{\circ}$ εί J. – δεδίσιστι 0. – δ' αἰδοίσιστι C. – μολυδδίσιστι GH0. – μολιβδίνιστι C. – μαράσου CFGIRK9, Ald. — $^{\circ}$ καθαίρεις J. – πρόσθεν οἴστιν C. – ὅσα C0. – οῖα vulg. – ἐς οπι. Κ. – ἐστι ου καταστήσει (sic) 0. – εὐθύ vulg. – ἰθύ D. – καθιστᾶ DGIK. – καθάρτηκς C. — 10 τὰς Ciκθ. – τὰς οπι. vulg. – τοῖσδε vulg. – τοῖσδε 10 D. – ταῖσδε 10 D. – ταῖστι DGIK. – καθάρτηκς C. — 10 τὰς Ciκθ. – τὰς οπι. vulg. – τοῖσδε 10 D. – τοῖς ἡδέστιν C. — 10 δοστε 10 C. – συμβή θ. – ταῖς θ. — 10 τον πυριών C0. – πυρίπστ vulg. – παρασπασαμένην vulg. – παρασπασαμένην aut παραφμάγικην legrer vulg. – παρασπάσει τῶ δαπτύλω ἀποστήσει τοῦ ἰσχίου 10 δταν δ' ἀποστήσα 10 ἐξορθοῦν θ. – ἀποστήσης D – δ' αἰδοίσστ C. – μολυθδίω G. – ἐξορθωμέναι (sic) DGIJ, Ald., Frob. – ἐξορθωμέναι H. – ἀνωστομωμέναι (sic) Ald. – προσθετοῖς μαλαποῖς C. – μαλθαποῖτι θ. – τὰ ἄλλα C. – τρόπον Q', Lind.

πυρίην παραφασσαμένη» τω δακτύλω αποσπάν του ζογίου. όταν δέ άποστήση, έξορθοῦν τοῖσι δαιδίοισι καὶ τῷ μολιβδίῳ κατά τὸν ἔμπροσθεν λόγον: όταν δε εξωρθωμέναι τε καλ άνεστομωμέναι γένωνται, προσθέτοισι μαλακοΐσι καθαίρειν, καὶ τάλλα ποιέειν κατά τὸν ύρηγημένον λόγον. 1 Οταν ανεστομωμέναι μαλλον του δέοντος αι ύστέραι έωσι, καθάρτιος δέονται · μετά δὲ τὰς καθάρσιας, ²κλυσμῶν καὶ θυμιημάτων. *Ην 3 δε εγγύτερον έωσι τοῦ δεοντος, εμέτων δεονται αξ ύστέραι καὶ πυρίης δυσώδερς, μέγρις ότου ές γώρην έλθωσι. 4τη διαίτη δὲ τῆ ὑρηγημένη γρῆσθαι. *Ην δὲ 5 τὸ στόμα πιμελῶδες ἡ καὶ πάγετον, καὶ διὰ τοῦτο μὴ κυΐσκηται, νᾶπυ έφθὸν ἐσθίειν νῆστιν, καί ακρητον επιπίνειν πρόσθετον δε νίτρον ερυθρόν γκαι κύμινον *καὶ ρητίνην * άριστον δ' εν οθονίω * ή νίτρον ξύν σμύρνη καὶ ρητίνη και κυμίνω και μύρω λευκώ - ή ελάφου κέρας καῦσαι και μίζαι θωμήλυσιν διπλασίην, εν οίνω επί ήμερας τέσσαρας πινέτω. Ήν δε μή βηίζη, ποάσα έψεῖν καὶ ἀμφικαθίζεσθαι· ἡ φηγὸν τρίδουσα προστιθέσθω. σχόροδά 10 τε τρώγειν νεαρά, καὶ μελίκρητον ἐπιπίνουσα ἐμεέτω.

44. "Οσησι δὲ ἐμμένει καὶ ¹¹ἐνσήπεται καὶ ὅχλον ποιέει, ἀνὅραράζιος ἀγρίης καρπὸν ἢ χυλὸν ξὸν μεκλιτι ἢ ¹²ξὸν κυμίνο ἐκλεικτὸν διδόναι.

15. "Όταν δὲ δύσοδμα ¹³ἔη, καὶ οὐ κυἴσκηται, ἀνδράχνην καὶ χηνὸς ἔλαιον μίσγειν καὶ προστιθέναι.

' Οταν δὲ ΕΚΩ', Lind. - ἀναστομώνται Cθ. - ἐῶσι GI. - ἔωσι om. Cθ. καθάρσηρς C.-καθάρσηας C. - "κλυσμών άξιουν (άξ. om. C6) καὶ θυμιαμάτων (θυμιημάτων C6) vulg. — 36' θ. - έγγιον C. - έωσι CGIKθ. - πυριής GI. - Ante ουσ, addit καὶ 0.- μέχρι 0. - 4τη om. 0. - 5τὸ στ. om. C.- πημ. C. - 6 παγὸ vulg. - πάχετον Cθ. - καὶ om. C. - διὰ τοῦτο om. θ. - μυίσκηται pro μή κ. FGIJ. - πυίσκεται DK. - πυίσκεσθαι C. - προσθετόν C. - λίτρον θ. - 7 καὶ om. 0. - 8 καί om. Cb. - βιτ. GI. - άριστον δὲ οἴνω νίτρον ξυμμίσγειν καί ρητίνη άμα καὶ κυμίνω vulg. - άρ. δὲ οίνω νίτρον ξύν σμύρνη (D, al. manu ξυμμίσγειν) καὶ όητ. (όιτ. GI, Ald.) άμα καὶ κυμ. GHIJK, Ald. - άρ. δ' έν οίνω η νίτρω ξύν σμύρνη καὶ όητ. άμα καὶ κυμ. C. - άριστον δ' εν όθονίω. η λίτρον σύν σμύρνη καὶ έητίνην καὶ κυμίνω 0. - ο ώμην λύσιν Κ. - ώμίλυσιν Ald. - ώς μή λύσιν ΗΙ. - ώμήλυσι 0. - διπλήν vulg. - διπλήν ΙΚ. - διπλασίην θ. - ἐπὶ (ἐπὶ om. C, Lind.) ήμέρας τέσσαρας (τέσσερας θ) πινέτω Cθ, Lind. $-\hat{\epsilon}$. $\hat{\eta}$. τ . π . om. vulg. $-\hat{\epsilon}\eta$ iζη C. $-\hat{\epsilon}\alpha$ iζη vulg. $-\hat{\epsilon}\psi$ ει $\hat{\eta}$ καὶ C. $-\hat{\alpha}\psi$ εικαθέζεσθαι vulg. - άμφικαθέζεσθαι Κ. - άμφικαθίζεσθαι θ. - φυγόν G. - φητόν (sic) C. — 10 δε pro τε C. – νεηρά C. – πίνουσα Cθ. — 11 σήπεται Jθ. – άδραφάξιος, al. manu άνο D. - άνδραράξηος C. - σύν DHIK. - έν pro ξύν CO. -ούν θ. - Ελικτού DJ. - Ελλικτού Ο. - Ελικτού Η. - Εκλικτού C. - Εκλεικτού

la matrice de recevoir la semence. En ce cas, on fera les fumigations aromatiques; après la fumigation, la femme, portant le doigt, écartera l'orifice de la hanche; l'avant écarté, elle le redressera avec les bâtonnets de pin et le plomb, comme il a été dit plus haut. La matrice étant redressée et ouverte, on la purge avec des pessaires émollients, et tout le reste dans l'ordre susdit. Quand la matrice est plus béante qu'il ne convient, elle a besoin d'être purgée, et, après les purgations, d'injections et de fumigations aromatiques. Si elle est abaissée, on prescrit les vomissements, les fumigations fétides, jusqu'à ce qu'elle revienne à sa place ; le régime est comme plus haut. Si l'orifice est gras et épais et que ce soit la cause qui empêche de concevoir, la femme mangera, à jeun, de la moutarde blanche cuite, et boira par-dessus du vin pur; en pessaire, elle aura du nitre rouge, du cumin et de la résine; le mieux est de mettre cela en un linge; ou bien mélanger du nitre avec de la myrrhe, de la résine, du cumin et du parfum blanc; ou bien brûler de la corne de cerf, y mêler le double de farine, dans du vin, et boire cela pendant quatre jours. S'il n'y a pas d'amélioration, faire cuire des poireaux; la femme prendra un bain de siège dans cette eau; ou bien piler du hêtre et l'appliquer. Manger de l'ail frais, boire de l'hydromel pardessus et vomir.

- 14. (Remède pour le cas où le sperme séjourne et se putréfie.) Pour les femmes chez qui la semence séjourne, se putréfie et cause du malaise, donner en éclegme le fruit ou le suc de l'arroche sauvage (atriplex hortensis, L.) avec du miel ou avec du cumin.
- 15 (Remède pour le cas où, les règles ayant mauvaise odeur, la femme ne conçoit pas.) Quand les règles sont de mauvaise odeur et que la femme ne devient pas enceinte, mêler l'arroche et la graisse d'oie, et appliquer en pessaire.

Lind. — 10 είη (ίη θ), addit καὶ C) οὐ κυίσκεται (οὐ ἀκυίσκεται sic Ald.) (κυίσκηται C) vulg. Je lis ἔη et je prends καὶ. – ἀνδράχλην FG. – ἀνδράχχνον C. – Post ἀνδρ. addit οὖν (γοῦν IIIJK) vulg. – οὖν οπ. C. – συμμίσγειν θ

16. 10 Οσησι δε έκταῖα καὶ έβδουαῖα τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς κατασηπόμενα χωρέει, ταύτησιν είκὸς γίνεσθαι δπ' άμφοῖν ἐπιβροῆ, χολῆς καί άλμης • θεραπεύειν εδέ γρη ώδε έλλεβόρω 3 ή σκαμμωνίη καί πεπλίω · καθαίρουσε γάρ άνω τε καὶ κάτω 4 Φλέγμα τε καὶ γολήν, καὶ φύσας ἄγει · πρὸ δὲ τῶν καθαρσίων τῆσι πυρίησι 5 γρῆσθαι τῆσιν έχ των θυμιημάτων όταν δέ πυριήσης, καθαίρειν προσθέτοισι τον αὐτὸν τρόπον ὡς ἐν ⁶τῆσι πρόσθεν, καὶ μετὰ τὰς πυρίας καὶ καθάρσιας τοῖσι μαλθακτηρίοισι γρέο, καὶ τὸ ἐκ τῆς λινοζώστιος πρόσθετον, καὶ ἀρτειισίης ποίης καὶ ἀνειιώνης καὶ ἔλλεδόρου λευκοῦ ἢ μέλανος. Τὰ μέν τῶν φαρμακηίων ταύτησιν ὧὸε γρή τὴν δὲ δίαιταν αποσκεπτόμενον ⁷της ανθρώπου ές τὸ οὖλον σῶμα ποιέειν, ήν τε αθγμηροτέρη δοκέη είναι, ήν τε σαρκωδεστέρη. 8κήν μέν αθγμηροτέρη, λουτροΐσι πλείοσι καὶ έφθοῖσι πᾶσι ⁹τοῖσιν ὄψοισιν, ¹⁰ εἴτε θαλασσίοισιν 11 είτε πρέασιν, οίνω δε ύδαρεί, λαγάνοισιν έφθοῖσι καὶ λιπαροίσι πάσι καὶ γλυκέσι · ταῦτα γὰρ ὡς ἐπιτοπουλὸ ποιέει ὑγρηδόνα είναι καὶ εν τῷ ἄλλῳ σώματι καὶ ἐν τῆσιν ὑστέρησιν. *Ην δὲ 12 ύγροτέρη η, δέονται αί τοιαθται ύστέραι τούτων οδδέν, αλλά τάναντία · οὐ γρή ψαύεσθαι οὐοὲ κλύζεσθαι νεοχμώς οὐοὲ θυμιῆσθαι · πρὸς γάρ τὸ 13 κινεύμενον φιλέει ἐέναι. Καὶ ἢν ἐξυγρανθέωσι μᾶλλον τῆς φύσιος, γρη 14 δη ξηραίνειν και θυμιην. ην δε γολώδεα τη έπι σφέας, δ τι χολήν καθαίρει διδόναι · 15 ήν δε άλμυρώδεα, γάλα όνειον καὶ οίνον καὶ τάλλα ἀλεξητήρια.

^{1 &}quot;Οσοισι G. - ησιν 0. - δε om. Co. - ύπ' άμφοῖν · ην (ην om. 0) (addit οθν Lind.) ἐπιβροή (ἐπιρροήν θ; ἐπιρροή C) (addunt ή Cordæus, Lind.) γολής vulg. - ὅτι ἄλμην τὸ φλέγμα λέγει in marg. 0. - ²δὲ C0. - δὲ om. vulg. χρή om. C. — 3 ή καὶ Co. - σκαμμονίη G. - σκαμωνίη O. - σκαμμωνίω καὶ πλείω (sic) C. - γάρ ταῦτα (ταῦτα om. Cθ.) vulg. - 4 φλέγμα τε (τε om. vulg.) καὶ Cθ. — 5 χρῆσθαι om. Cθ. - τῆσιν Cθ. - τῆσιν om. vulg. - θυμιαμάτων DGH. - θυωμάτων θ. - δε om. II. - προσθετοῖσιν C. - 6 τοῖσι vulg. - τῆσι CFGK0. - προσθέσιας (προθέσιας GI; προσθέσηας C; πυρίας θ) καὶ καθ. vulg. - γρέω θ. - λινοζώστεος Κ. - λινοζώστησς C. - προσθετόν C. - άρτεμησίης Ald. - έλεβόρου C. - έλλεβόρου θ. - φαρμακειών τυlg. - φαρμακηίων C. - ύποσκεπτόμενον θ. - 7τοῦ C. - οδλον Cθ. - όλον vulg. - σωματοποιέειν GI, Ald., Frob., Cordwus, Lind. - άχμηροτέρη (bis) FI. - αθχμηρεστέρη C. - 8 ήν Co. - μέν γάρ O. - Post αύχ. addit ή C.- Ante πλ. addit πασι C. - έφθ. I. — 9 τοῖς vulg. - τοῖσιν DH. - τ. οঁψ. om. Cθ. — 1 καὶ pro είτε C0. — "καὶ τοῖσι pro είτε C0. - ύδάρει 0. - λαγάνοισί τε (τε om. C0) vulg. - ἐπὶ τὸ πολὸ θ. - παντὶ pro ἄλλω GHIJQ', Lind. - 12 δγρότεραι DH.

16. (Autre détail sur le cas où le sperme sort putréfié le sixième ou le septième jour.) Quand la semence de l'homme sort putréfiée le sixième jour ou le septième, cela sans doute vient de l'afflux des deux humeurs, bile et salure. On traitera par l'hellébore, ou la scammonée et le peplion (euphorbia peplis, L.); car ils évacuent par le haut et par le bas la pituite et la bile, et expulsent les vents; avant les purgations on emploiera les fumigations aromatiques. Après les fumigations, on purgera avec des pessaires de la même facon que dans les cas précédents. A la suite des fumigations et des purgations, on emploiera les émollients, le pessaire avec la mercuriale, l'armoise, l'anémone et l'hellébore blanc ou noir. Tels sont les médicaments qu'il faut mettre en usage. Quant au régime, on examinera le corps de la femme en son ensemble, considérant si elle paraît sèche ou charnue. Si elle est sèche, beaucoup de bains, pour mets toutes choses bouillies, soit poissons de mer, soit viandes; vin léger; herbages bouillis, tous gras et doux; car toutes ces substances en général produisent de l'humidité et dans le corps entier et dans la matrice. Si la femme est humide, la matrice n'a besoin d'aucune de ces choses; c'est tout le contraire qu'il faut : on ne touchera pas la matrice, on ne fera ni injections ni fumigations à nouveau; car le flux se porte facilement vers la partie excitée. Si la matrice s'humecte plus qu'il ne convient, il faut dessécher et faire des fumigations. Si un flux bilieux va sur la matrice, donner ce qui évacue la bile; si un flux salé, donner du lait d'ânesse, du vin et les autres secours.

⁻ ὑγρότερα (sic) J. - τευτων (sic) θ. - τῶν τοιούτων pro τ. J. - ταντια (sic) θ. - In marg. ἀντὶ τοῦ ἐπ' ἀλήλων Η (IK, ἐπ' ἀλήλως). - Ante νε. addit τῶν τοιούτων οὐθὲν J. - νεογθμῶς (sic) C. -θυμιεῖσθαι C. - θυμιῶσθαι θ. - ¹³ κιν-δυνεόμενον vulg. - κινδυνευόμενον ΒΚ. - κινεύμενον CH. - κεινεόμενον θ. κινεῖν est le mot propre à cette ancienne médecine. - φιλεῖ θ. - ἐξυγραν-θῶσι vulg. - ἐξυγρανθέωσι C. - φύσηος C. - ¹³ δὲ CDGHIJK. - ἔηρ. καὶ θυ. ἢν δὲ χολώ οπ. (δεα superest) C. -θυμία θ. - τῆ pro ἔη C. - σφᾶς θ. - διδόναι καθαίρει θ. - ¹³ εὶ DHI. - ἀλλόνιον (sic) pro γάλα ὄν. καὶ οἴ. C. - τὰ ἀλλα C. - ἀλεξιτήρια GHJK, Ald., Frob., Cordœus, Lind.

47. Χρη δέ σκεψάμενον τῶν νοσημάτων τὰς δυνάμιας καὶ ὑφηγεύμενον τὰς προφάσιας ώς γρη έξ ών αί νοῦσοι γίνονται, 1 ἐπὶ τὰ άλλα λέναι ώδε καὶ ² τὰ ἀμφὶ τὰ γωρία ἐῆσθαι. δαὶ όσαι μέν διὰ τὴν τῶν στομάτων αλτίην διακωλύονται μή ζογειν έν γαστρί, τούτων εὐτρεπίζειν τὰ στόματα, ὡς εὐκρινέα ητ. 400σων δὲ ή ὑγρηδών εἴργει, ταύτην ἐσορῆν ὡς μὴ διακωλύη, σκεπτόμενον ἐς ὅδλα τὰ πρήγματα τῶν γυναιχῶν, ἦν τε ἐξ ἄπαντος τοῦ σώματος δοχέη τι χινέεσθαι , ἦν ε τε ἀπ' αὐτέων τῶν ὑστερέων, ἤν τε ἀπ' ἄμφω. Τὰς τὸὲ ὑστέρας ὧὸε μελεδαίνειν, όκως μήτε ύγραὶ έωσι μήτε λίην αὖαι · άλλὰ τὰς μέν ξηροτέρας εὐγύλως, 8 όσω αὐγμηρότεραί εἰσι, τοιαύτη ἰκμάδι, ὡς πιαλέαι μάλλον έσονται ή ζογναλέαι τὰς δὲ ἐξυγρασιμένας καὶ διαβρόγους ξηραίνειν υπολειπόμενον ενίκμους είναι καὶ μὴ ⁹λίην ἀπεξηράνθαι · αί γὰρ ὑπερβολαὶ τουτέων πάνυ φευκτέαι. 10 Λαμβάνει δὲ ἐν γαστρί ούτε ή υγοηδόνα έγουσα, ατάρ ούδε ή αδαινομένη, ήν μή ή έν τῆ ἀργαίη φύσει τουτέων τι. Ἰέναι δὲ γρὴ παρὰ τὸν ἄνδρα, ὅταν τὰ 11 ύπὸ τῆς θεραπείης χαλῶς ἔ/η, ληγόντων ἡ ἀργομένων τῶν ἐπιμηνίων * ἄριστον δὲ καὶ ἐπὴν παύσηται * μάλιστα 12 δὲ ἐν ταύτησι τῆσιν ἡμέρησι πειρηθῆναι, ἢν δύνηται κυΐσκεσθαι αδται γάρ κυριώταται. *Ην δὲ μὴ αὐτίκα 13 ξυλλάβη, τάλλα δὲ καλῶς ἔγη, οὐδὲν κωλύον εν τησιν άλλησι των ήμερεων ξυνιέναι τῷ ἀνδρί· προθυμίην γὰρ 14 σφίσι ποιέει ή μελέτη, καὶ ἀναγαλᾶται τὰ φλέβια, καὶ ἢν τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀπιόντα δικοβροθή κατ' ἔξιν τῷ ἀπὸ τῆς γυναικὸς, κυήσει:

¹¹Ωδε ἐπὶ τὰ (ἔπειτα). ἄλλα ἰέναι C0. - ²τὰ οπι. K. - Post τὰ addit μὲν C. - ἶασθαι <math>J0. - ³ καὶ 0. - καὶ οπι. vulg. - διὰ τῶν στ. προφανέων τὴν αἰτίην κωλύονται vulg. <math>- διὰ τὴν τῶν στ. αἰτίην διακωλύονται <math>0. - διακωλύειν ἢ ἴσχειν C. - ἔχειν <math>0. - σωματα pro στόματα J. - ⁴ ὁκόταν vulg. <math>- δσων 0. - ἢ οπι. K. - εἰργη vulg. - εἰργει <math>0. - ἔσορᾶν vulg. - ἔς όςᾶν H. - ὲσθραν (sic) 0. - ἐσορῆν 0. - αὐτῶν <math>0. - πολύη 0. - μελαίνειν 0. - μελαιδένειν 0. - μς <math>0. - εἰργη 0. - αὐτῶν 0. - πολίην 0. - αὖαι 0. - Γειναμαιδένειν 0. - μς <math>0. - εἰργη 0. - αὐαι 0. - εἰργη 0. - εἰργη <math>0. - εἰργη 0. - εἰργη 0. - εἰργη <math>0. - εἰργη 0. - εἰργη 0. - εἰργη <math>0. - εἰργη 0. - εἰργη <math>0. - εἰργη 0. - εἰργη <math>0. - εἰργη 0. - εἰργη 0. - εἰργη <math>0. - εἰργη 0. - εἰργη 0. - εἰργη <math>0. - εἰργη 0. - εἰργη 0. - εἰργη 0. - εἰργη 0. - εἰργη <math>0. - εἰργη 0. - εἰργ

17. (Réflexions générales sur les cas où la femme ne peut concevoir.) Il faut, considérant la force des maladies et déterminant convenablement les causes qui les engendrent, procéder au reste comme il a été dit et guérir les parties. Quand c'est l'orifice utérin qui empêche la femme de devenir enceinte, c'est l'orifice qu'il faut mettre en bonne disposition. Chez celles où l'humidité est l'obstacle, on prend les movens pour l'écarter; examinant toute la condition de la femme, soit que quelque fluxion paraisse provenir de tout le corps, ou de l'utérus même, ou de l'un et de l'autre. On traitera la matrice de manière qu'elle ne soit ni humide ni trop sèche. Pour celle qui a trop de sécheresse, on prescrit, en proportion de la sécheresse, une abondance de suc, et un suc tel qu'elle soit plutôt grasse que maigre. Quand la matrice est abreuvée d'humidité, on la dessèche, lui laissant toutesois assez de suc pour qu'elle ne reste pas desséchée; car l'excès d'un côté ou de l'autre doit être soigneusement évité. On ne voit devenir enceintes ni celle qui a l'humidité, ni, non plus, celle qui a la sécheresse, à moins que ces conditions ne soient de leur constitution propre. La femme ira auprès de son mari, quand la cure a bien opéré, au début ou à la fin des règles; le mieux est quand elles ont cessé. C'est surtout dans ces jours qu'il faut essayer si elle peut concevoir; car ils sont les plus décisifs. Si la femme ne concoit pas sur-le-champ, tout en étant bien du reste, rien n'empêche que dans les autres jours elle n'ait des rapports conjugaux; car le traitement excite des désirs, les veines sont béantes; et, si la semence de l'homme concourt directement avec celle de la femme, il y aura conception. Chez quelques femmes, en effet, la chose s'accom-

οὐδὲ (οὕτε θ)ή αὐαινομένη $C\theta$. – ἤν μή τι ἐν τἢ ἀρ. φ. τοὕτο ἐνῆ C. – τι pro ἢ θ . – ἐν οm. J. – τούτων τι ἡ θ . — " ἀπὸ $C\theta$. – θεραπίης C. – καλῶς C, Lind. – καλῶς om. vulg. – τῶν ἐπικαταμηνίων DQ'. — " μὲν pro δὲ θ . — " συλλαμθάνη θ . – τὰ ἀλλα C. – οὐδὲν τὸ (τὸ om. C) κ. vulg. – τοῖτιν C. – τῶ $J\theta$. – τῷ om. vulg. — "σριν θ . – ϙλεθία C. – κατιξι (sic) θ . – ἱξιν C. – τὸ DGHK. – τανύτερον (παχύτερον DFG); ταχύτερον om. C) κυήσει vulg.

καὶ γὰρ ¹τόδε ἄρτιον ἔστιν ἦσιν, ἤν τε αὐτίκα ἤν τε ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ. Ταῦτα μὲν ἀμφὶ τούτων λέλεκται.

- 18. *Ην ² δὲ ὕγρότερον ἢ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων, οὐ δύνανται εἰρύσαι τὸν γόνον ταροσθέτοισι ἐἐ χρόεσθαι ἐριμέσι ἐρηχθεὶς γὰρ καὶ φλεγμήνας ὁ στόμαχος στερέὸς ἔστιν ὅτε γίνεται κατὰ δὲ τι ³ήδελφισται, ἢν σκιρέωθέωσιν ἄρειον γὰρ τὰ δριμέα προστιθέναι ἀδαξῶντα γὰρ, λεπτὰ καὶ πυρώδεα ἐόντα, τὸν ⁴σκιρέον διαχέει ἢν δὲ λαπαχθῆ ὁ σκίρέος, μαλθακοῖσιν ἔῆσθαι καὶ ὅ τι μὴ δήζεται.
- 19. *Ην δὲ διὰ ὁ πολλοῦ μὴ κυίσκηται τῶν καταμηνίων ἐπιφαινομένων, ὅταν ἢ τριταίη ἢ τεταρταίη, στυπτηρίην λείην τρίψας, διεὶς μύρω, εἰρίω ἀνασπογγίζων προστίθει, καὶ ἔχέτω ἡμέρας τρεῖς τἢ δὲ ⁷τετάρτη, χολὴν βοὸς αὕην ἐν ἐλαίω ἀναζέσας, καὶ ἄχνην ἀναδεύσας πρόσθες, καὶ ἐχέτω ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς · ⁸τἢ δὲ ὑστεραίη ἔξελέσθω, καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνίτω.
- 20. 9*Ην την γονην μη δέχηται ή γυνή των γυναικητων κατά φύσιν έρχομένων, 10 μηνιγξ ἐπὶ πρόσθεν ἔσται · γίνεται δὲ καὶ ἐξ ἄλλων· γνώση δὲ τόθε τῷ δακτύλῳ εἰ ἄψη τοῦ προδλήματος. Πρόσθεμα δὲ 11 ποιῆσαι βητίνην καὶ ἄνθος Χαλκοῦ, ἐν μέλιτι διεὶς, δθόνιον 12 ἀρδαλώσας,

1 Τόδε αίτιον (τὸ διαίτιον θ) (ἄρτιον C) ἔστιν ἦσιν ἤν τε αὐτίνα ἤν τε (τ' θ) εν θστέρω (ήν θ' θστέρω C) χρ. ἀπίη (ἀπίη om. θ) vulg. — 2 δε om. C. – δύναται CJ. - εἰρῆσαι C. - τὴν γονὴν πρόσθε • τοῖσι δὲ δριμέσι γοῆσθαι • δειχθεὶς γὰρ θ. - χρίεσθαι DFHJK. - γίγν. C. - ο ἢδέλφισται. Καὶ (καὶ om. θ) ἢν σχυρωθώσιν (σχυρωθέωσιν θ; σχιρωθέωσιν C; πληρωθώσι, D al. manu σχυρωθώσιν, FGHIJKO) ἄρειον (ἀρεῖον DGI; ἄριστον C) (addunt γὰρ Cθ) τὰ δριμέα τε (τε om. CDHIK6) προστιθέναι (addit καὶ Lind.) & δήξονται (άδάξων pro & δ. Η) (δάξονται DFG, Ald.; δάξων sic IJK). Τὰ (ἀδαξῶντα pro & δήξονται. τὰ C0; ἀθάξοντα Vatic. Codd. ap. Foes in not.) λευκὰ (λεπτὰ C,H al. manu, 0, Lind.; γλυκέα Cordæus) καὶ πυρώδεα (πυρρώδεα ΙΗΙΙΚ) vulg. -Il faut prendre les leçons de C et de 6, avec leur ponetuation. On remarquera que πληρωθώσε de plusieurs mss. est pour πωρωθώσε; Gal. Gl.: σχυρωθώσι, πωρωθώσι. — 4 σκύρον vulg. - σκίρον CK. - σκίρρον DHJ. - σκύρον I, Ald., Frob. - Erot. p. 346 : καὶ ἢν σκυβέωθέωσιν, ἄρειον τὰ δριμέα προστιθέναι • δδάξοντα γάρ καὶ λεπτά καὶ πυρώδη ἐόντα τὸν σκύβρον διακή • ήν δε λαπαγύη, μαλακοίσων δήσασθαι. - λαπαθή D. - παχθή (sic), emend. al. manu H. - σκύρος vulg. - σκίροος DHJ. - σκίρος IK. - ίᾶσθαι 0. - δήξηται vulg. - δάξηται F. - δάξεται DGIIIJK0, Ald. - δήξεται C. - 5 παλαιού Co. ού μή C. - κατ. μή (μή om. 9) φαινομένων (ἐπιφαινομένων θ) vulg. — εἰρίνω C. - τρίτη θ. - αίεν FG H, emend. al. manu, IJ, Ald. - 8 τη δε τετάρτη γολήν βοός αύειν εν ελαίω pro τζ.... ξυνίτω J.- δ' C0. - συν. C0. - 9 ήν δε plit, soit sur-le-champ, soit plus tard. En voilà assez sur ce cas.

- 18. (Orifice utérin trop humide, empéchant que le sperme ne soit attiré.) Si l'orifice utérin est trop humide, la matrice ne peut attirer la semence. On emploiera les pessaires âcres; en effet, l'orifice, irrité et s'enflammant, devient ferme parfois; il y a là une sorte d'affinité avec l'état squirrheux; état où il est bon d'appliquer les substances âcres. Les substances mordantes, étant atténuantes et chaudes, dissipent le squirrhe; et s'il se ramollit, on a recours aux émollients et à ce qui n'irrite pas (de la Nature de la Femme, § 24).
- 19. (Moven pour faire concevoir une femme qui est restée longtemps sans devenir grosse.) Si la femme demeure longtemps sans concevoir, bien que les règles paraissent, prenez, le troisième ou le quatrième jour, de l'alun, broyez fin, détrempez dans un parfum, absorbez avec un lainage, et appliquez en pessaire; la femme le gardera trois jours; le quatrième, faites bouillir de la bile desséchée de bœuf dans de l'huile, mouillez-en de la charpie, et appliquez ce pessaire; elle le gardera pendant trois jours; le lendemain, elle le retirera, et ira auprès de son mari.
- 20. (Membranes empéchant la conception.) Si la femme (ibid., § 67) ne reçoit pas la semence, bien que les menstrues aillent naturellement, une membrane est en avant; cet empêchement provient aussi d'autres causes; le doigt, touchant l'obstacle, le fera reconnaître. Faites un pessaire avec résine et fleur de cuivre, délayées dans du miel, et étendues sur un

^{6. -} τὴν (τὴν em. vulg.) γ. 0. - ἡ γ. οπ. C. - γυναικείων vulg. - γυναικήων C. - φύσιν μὴ γιγνεμ.νων C. - γινεμένων 0. - πο ἡ (ἡ οπ. C; ἢ Ι) μὴνιγξ (μήνιξ Β΄) νιlg. - ἐπιπρόσθεν Κ. - γίγν. C. - γνώση (γνώσει θ) δὲ (addit ἢν Lind.) (addit τόδε C; τῶδε θ) τῷ δακτόλφ (addit εἰ Ι) ἄψη (ἄψι L, Cordœus) vulg. — ποιήσας Cordœus, - ἡιτίνην GI, Ald. - ἡιτίνης C. - μέλιτι εἰς (ἐς θ) δθόνιον vulg. - μέλιτι διεἰς, δθόνιον Foes in not., Lind. - La correction de Foes est très-bonne. — πὶ marg. μολύνας, χρίσας ΙΗΚ. - πρὸς θεράμμα [sic) C. - ἐσώτατα θ. - μυρρίνην θ. - μυρσύνην Ι. - χλιερῶ DGII JK, Ald. - χλιαρῷ vulg. - διανίξεσθαι θ. - Αnte περιε. addit ἢ C. - δε οπ. G.

περιεγείν δε τον χιτωνα άπεινον. το οίνω γλιερώ διανιζεσθω. προσθες βάμμα εχούσας εκ του άκρου ως εσωτάτω. όταν δε εξεγ-

21. ¹Εἰσὶ δὲ γυναῖκες αἴτινες λαμβάνουσι μὲν βηϊδίως ἐν γαστρὶ, ἐξενεγκεῖν δὲ οὐ δύνανται, ἀλλὰ σφέων τὰ παιδία διαφθείρονται ἄμα τῷ τρίτῳ μηνὶ ἢ ²τῷ τετάρτῳ, οὐδεμιῆς βίης ἐπιγενομένης, οὐδὲ βορῆς ἀνεπιτηδείου. ⁵ Καὶ ταύτησιν αἴτιόν ἐστιν ἐν τῶν εἰρημένων καὶ μάλιστα ἐπὴν παραμεθίωσι τῆς αὐξης τῷ ἐμβρύῳ αἱ μῆτραι. ⁴Κοιλίη σφιν ταράσσεται, ⁵ καὶ ἀσθενείη καὶ πυρετὸς σφοθρὸς καὶ ἀσιτίη ἐμπίπτει τῷ χρόνῳ τούτω, ῷ ἀν τὰ παιδία φθείρωσιν. ⁴Εστι δὲ καὶ τόδε αἴτιον, ἢν αἱ μῆτραι ⁶ ἔωσι λεῖαι ἢ φύσει ἢ ἑλκέων αὐτέροιν ἐγγενομένων · ἢν γὰρ λεῖαι ¾ ἔωσιν, ἔστιν ὅτε οἱ ὑμένες ἀπ' αὐτέων ἀφίστανται, ἐπὴν τὸ παιδίον ἄρχηται κινέεσθαι, οἱ περιισχόντες αὐτὸ, ἄτε ἡσσόνως ἐχόμενοι τῶν μητρέων ἢ ὡς δεῖ, οἷα λείων ἐουσέων. ⁶ Εἰδείη δ' ἀν τις τουτέων ἕκαστα, εἰ ἐρωτώη ἀτρεκώς ταῦτα · ⁰ περὶ δὲ τῆς λειότητος, εἰ ἐτέρη γυνὴ ψαύσειε τῶν μητρέων κενεῶν ἐουσέων, ¹0 οὺ γὰρ ἄλλως διάδηλον γίνεται. *Ην δὲ ¹¹ἴη

¹ Είσί.... τόχου p. 62 l. 3, transponitur p. 64 l. 12 post έγουσέων CA. - δέ om. C. - σφων θ. - φθείρονται C. - η (η om. θ) αμα vulg. - 2 τω om. C 6. - βίης Co. - αίτίης vulg. - ἐπιγινομένης CDHK. - ἐπιτηδείου (D, emend. al. manu) FGHJ, Ald. — 3 καὶ τοῦτό (τούτω Κ) ἐστιν αἴτιον τὸ εἰρημένον (τῶ εἰρημένω Κ; τοῦ εἰρημένου Cordæus) vulg. - καὶ (καὶ om. C) ταύτησιν αϊτιόν έστιν εν (εν om. θ) των εξοπμένων Co, Lind. - παραμινυθέωσι vulg. παραμυθέωσι GJ. - παραμηθέωσι DK. - παραμεθέωσι HI. - παραμεθίωσι Cθ. -Cette correction, justifiée par les mss., a été indiquée par Schneider dans son Dict. au mot παραμινύθω. - αυξήσεως vulg. - αυξής Co. - 4 η ή (η ή om. Cθ) κ. vulg. - σεων DHK. - σεῖν I. - 5 καὶ Cθ. - καὶ om. vulg. - ἀσθένεια vulg. - ἀσθενείη θ. - ἀσθενέει C. - ἀσθένεια δὲ καὶ Cordæus, Lind. - αὶτίη pro ἀσιτίη θ . — θ λεῖαι ὧσιν C $(\theta$, ἐῶσιν). – ἐῶσι GIK. – λεῖαι.... ἔωσιν om. J. - έν (έν om. C) αὐτῆσιν (αὐτέησιν C) vulg. - εδωσιν 0. - έστιν ότε περιέχοντες αὐτὸ ὑμένες ἦσσον ἡ ὡς δεῖ ἐχόμενοί εἰσιν ἡ τῶν μητρέων ἀλέων εουσέων vulg. - έστιν ότε περιέχοντες αυτό άτε ήσσον ως έχόμενοι των μητρέων ως δεί οι άλίων εουσέων (D, restit. al. manu textu vulg., cum δή pro δετ et άλέων pro άλέων) FG(III, Ald., cum άλίων) (J, cum άλλοίων) K.έστιν ότε οἱ ὑμένες ἀπ' αὐτέων ἀφίστανται, ἐπὴν τὸ παιδίον ἄρχηται (ἄρα ή τε θ) χινέεσθαι (κεινέεσθαι θ) οἱ περισχόντες (περιισχόντες θ; περιέχοντες Valic.) αὐτὸ ἄτε ήσσόνως (ἦσσον ὡς θ, Valic.) ἐχόμενοι τῶν μητρέων ἢ ὡς δεῖ ἀτελέων (οἶα λείων θ) ἐουσῶν (ἐουσέων θ) Cθ, Vatic. Codd. ap. Foes in not. - έστιν ότε περιέχοντες εμβουον ύμένες ήσσον ή ώς δεῖ έχόμενοί είσιν,

linge, qu'on introduira aussi avant que possible, après avoir mis un fil à un des bouts; en le retirant, la femme se lavera avec du vin tiède où du myrte aura cuit. Il vaut encore mieux enlever la membrane.

21. (Indication des causes qui font que certaines femmes avortent spontanément le troisième ou le quatrième mois.) Il est des femmes qui, à la vérité, concoivent facilement, mais ne peuvent aller jusqu'au bout de leur grossesse; elles avortent le troisième mois ou le quatrième, sans aucune violence, sans aucun aliment nuisible. Chez ces femmes, la cause en est une de celles qui ont été indiquées, mais surtout quand la matrice laisse échapper une partie de ce qui est destiné à la croissance de l'embryon. Le ventre se dérange, il survient de la faiblesse, une forte sièvre et de l'anorexie au moment de l'avortement. Il faut aussi compter parmi les causes l'état lisse de la matrice, soit naturellement, soit à la suite d'ulcérations : en effet, quand la matrice est lisse, parfois les membranes enveloppantes s'en détachent, quand l'enfant commence à se mouvoir, attendu qu'elles tiennent moins à l'utérus qu'il ne faut, en raison de l'état lisse de cet organe. On reconnaîtra ces diverses conditions, en interrogeant exactement; mais, pour l'état lisse, il faut qu'une autre femme touche l'utérus quand il est vide, car autrement la chose ne serait pas apparente. Quand les règles vont chez ces femmes, elles sont très-abon-

τῶν μεγάλων οὐλέων ἐουσέων Cordæus. – ἔστιν ὅτε οἱ ὑμένες, οἱ περιέχοντες τὸ ἔμβρυον, ἤσσον ἢ ὡς δεῖ ἐχόμενοἱ εἰσι, τῶν μητρέων ἀλέων ἐουσέων, καὶ ἀπ' αὐτέων ἀρίσταται, ὅταν τὸ παιδίον ἄρχηται κινέεσθαι Lind. — ε εἰ δ' εἴη δ' ἄν τις 0.— δ' οπ. C. – τουτέων CG. – τούτων vulg. – ἐροτῶν C. — υπερὶ δὲ ἢ ὡς δὲ ἀτελέως ρτο π. δὲ τῆς λ. Vatic. Codd. αρ. Foes in not. – ἐρετέρη (sic) ρτο εἰ ἐτέρη θ. – ψαύσειο FG. – κενέων (sic) C. – κενῶν θ. – ἐουσῶν θ. — υθο ὑ γὰρ ἀρμόδια (ἀρμόδια G, Ald.; ἀρμόδεια Η; ἀρμωδια sic θ), δῆλον γίνεται vulg. – οὐ γὰρ ἀλλω (ἀλλως Lind.) διάδηλον γίγνεται C. – La correction de Lind., αρμυγέε sur ἄλλω de C, me parait bonne. Cependant on pourrait conjecturer: ἀρμῷ διάδηλον; car, tant que l'orifice est fermé, la chose n'est pas apparente; prenant ἀρμῷ dans le sens qu'il a en ce passage du livre du Cœur: κλείεται δὲ ἐς τὴν καρδίην οὐχ ἀρμῷ. — "τωσι vulg. – τη C. – ἰῶσι GI, Ald. – ἀλέα vulg. – ᾶλέα C. – ἔρχονται GIHK.

τὰ καταμήνια ταύτησιν, άλέα ἔρχεται. ¹ Εστι δ' αὐτέων ἦσι γίνεται, ὥστε ἐκφέρειν τὰ ἔμβρυα ² μελεδαινομένησι δὲ ἐλπίδες εἰσὶ τόκου. Ἰλμοὶ δὲ τῶνδε ὧδε ἔχει.

- 22. *Ην ³ γυναϊκα μὴ δυναμένην τεκεῖν τοχήεσσαν ἐθέλης γενέσθαι, χρὴ τὰ ἐπιμήνια σκέψασθαι, ἤν τε φλεγματώδεα ἤν τε χολώδεα ἢ. Γνώση δὲ τῷδε * ψάμμον ὑποθαλεῖν λεπτὴν * καὶ ἔηρὴν, ὅταν οἱ τὰ ἐπιμήνια γίνηται, ⁵ καὶ ἐν τῷ ἤλίῳ ἐπιχέαι τοῦ αἴματος, καὶ ἔᾶν ἔπρανθῆναι · καὶ ἢν μὲν χολώδης ἢ, ἐν τῷ ψάμμῳ ἔπραινόμενον τὸ αἶμα χλωρὸν ἔσται, ἢν δὲ φλεγματώδης ἢ, οἶον μύξαι. Τούτων ⁶δκότερον ἀν ἢ, καθῆραι τὴν κοιλίην, ἤν τε ἄνω δέη ἤν τε κάτω · ἔπειτα τὰς ὑστέρας καθαίρειν.
- 23. *Ην ⁷οὲ θέλης ξυλλαθεῖν, τοῦ κισσοῦ ἐπτὰ κόκκους, ἢ τῶν φύλλων κατὰ μῆνα πίνειν ἐν οἴνῳ παλαιῷ, παυομένων τῶν ἐπιμηνίων. ⁸ἢ σίδιον ἐψήσας ἐν οἴνῳ εὐώδει ἀκρήτῳ, ⁹βάλανον ποιήσας, προσθεῖναι ἔς τε μεσημθρίην. ἢ στυπτηρίην αἰγυπτίην τρίψας λείην, ἐς εἴριον ἐνδήσας προστίθεσθαι, ἢμος ἄλιος δύνη, εἶτα ἀφελομένη διανιζέσθω οἴνῳ εὐώδει. ποιέειν δὲ ταῦτα, παυομένων τῶν ἐπιμηνίων.
- 24. *Εχει δὲ καὶ τόδε οὕτως · ἐπὰν ¹⁰ ἀποκαθαρθέωσιν αἱ γυναῖκες, μάλιστα ἐν γαστρὶ λαμβάνουσιν ¹¹ ἱμερωθεῖσαι, καὶ ὁ γόνος σφίσι βώννυται, ἢν μιγέωσιν ὅτε χρὴ, καὶ ¹² ὁ τοῦ ἀνδρὸς βηῖδίως μίσγεται,

' Καὶ εἰσὶν \mathbf{C} . – δ' αὐτῶν $\mathbf{\theta}$. – δ' om. vulg. – γίγν. \mathbf{C} . — 2 μελεδαινομένη vulg. - μελεδαινομένης C. - μελεδαινομένησι θ. - ενεισι vulg. - ένεισι (sic) Η. -εἰσὶ $C\theta$. - δὲ om. C. - 3 μἢ δυν. γυν. C. - τεκεῖν $C\theta$, Cordæus, Lind. - τεκεΐν om. vulg. - τοκήεσαν DHK. - (Addit έν Cordæus) τοΐσιν έπιμηνίοισι vulg. - τὰ ἐπιμήνια θ. - ἴη θ. - γνώσει θ. - ὑποβαλεῖν Cθ. - ὑποβάλλειν DGHK, Ald. - $6\pi \circ 6\pi \wedge \lambda \wedge \omega$ vulg. - $4\pi \times 1$ om. C. - $7\pi \times 1$ om. $9\pi \times 1$ × 1 × 1 × 1 om. vulg. – ἀποχέαι θ. – αθανθήναι C. – λυανθήναι (sic) θ. — 6 όπ. θ. – καθάραι C. - δέη om. K. - δέη post κάτω C0. - η pro δέη (D, restit. al. manu) FGHIJ. -- ' δ' έθελης C. - Ante ξυλλ. addunt του DHIJK. - συλλ. 0. - πιέσσου (sic) 0. - έπτα om., al. manu ζ Η. - παλαιφ om. C0. - ε έψήσας καὶ σίδιον (καὶ η σίδιον F; καὶ ἡσίδιον GIJ, Ald.; καὶ ἡσίον, D al. manu σίδιον, K) vulg.νησίδιον (ής ϊδιον 0; η σίδιον Η) έψήσας CHθ. — 9 καὶ (καὶ om. C6) βάλανον (βαλάνιον θ; βαλάνειον C) έκ τούτου (έκ τ. om. C6) π. vulg. - προσθήναι I. - προστιθέναι θ. - εἰρίην C. - ἐνδύσας Η. - προστ. ἐνδήσας J. - ἡμος δ' (δ' om. C6) ήλιος (ήελιος DHIJK) δύνη (δύνει C6), εξτα άφελκομένη (άφελομένη C,D al. manu ἀφελχομ., Q'θ, Lind.) vulg. - τῶν C0. - τῶν om. vulg. - 10 ἀποκαθαρθώσεν vulg - άποκαθαρθέωσεν C. - άποκαθαρσέωσεν (sic) 0. — " ήμερωdantes. Dans le nombre, il en est qui portent l'enfant à terme. Avec le traitement, on a des chances pour amener à bien la grossesse. Voilà ce qui en est là-dessus.

- 22. (Moyen de reconnaître si les règles sont pituiteuses ou bilieuses. Cette connaissance sert à procurer la conception.) Si vous voulez faire avoir des enfants à une femme qui n'a pas pu en avoir (de la Nature de la Femme, § 106), il faut voir si les règles sont pituiteuses ou bilieuses. On s'en assurera ainsi: on répandra, au temps des règles, du sable léger et sec, et sur ce sable, au soleil, on versera du sang menstruel, le laissant sécher. Si la femme est bilieuse, le sang séché sur le sable sera jaune; si elle est pituiteuse, il sera comme de la pituite. On administrera l'évacuant qui convient à l'une ou à l'autre de ces conditions, soit par le haut, soit par le bas; puis on purgera la matrice.
- 23. (Autres recettes pour faire concevoir.) Si vous voulez faire concevoir, administrez en boisson sept graines de lierre, ou des feuilles de lierre, chaque mois, dans du vin vieux, à la fin des règles; ou faites cuire une écorce de grenade dans du vin pur de bonne odeur, faites-en un pessaire que vous appliquerez jusqu'à midi; ou broyez fin de l'alun d'Égypte, attachez-le dans un lainage, et appliquez-le en pessaire, jusqu'à ce que le soleil se couche; puis, le retirant, la femme se lavera avec du vin de bonne odeur; cela se fera à la fin des règles.
- 24. (Leucorrhée, que l'auteur désigne sous le nom de flux de semence; c'est de cette idée que vient le mot de gonorrhée.) Voici encore un cas: c'est surtout quand la purgation menstruelle s'est opérée, que les femmes, ayant des désirs, conçoivent; la semence, chez elles, se fortifie, si elles usent du coît quand il faut; celle de l'homme se mèle facilement; et,

θείσαι C. – ημειρωθισαι (sic) θ. – σφήσι CGIK, Ald., Frob. – μισγέωσιν vulg. – μιγέωσιν DHJK, Ald., Frob., Cordæus. – ήν δτε χρή μισγέωσιν C (θ. μιγέωσιν). — ¹⁸ ή pro 6 θ. – καὶ ήν ἐπικρατής ότω δὲ ἡδελφισμένον C. – τάδε pro τῷδε Cordæus, Lind.

πρὸς βόον γεγράψεται.

25. Νου δὲ τερεω ἀμφὶ νουσημάτων τῶν ἐν γαστρὶ ἐγουσέων.

Φημὶ γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐγούση δίμηνον ἢ τρίμηνον καὶ περαιτέρω, ἢν τὰ ἐπιμήνια εχωρέη αὐτῆ κατὰ μῆνα ἔκαστον, ἀνάγκη λεπτήν τέ μιν γενέσθαι καὶ ἀσθενέα · ἔστι δ' ὅτε καὶ πῦρ ἐπιλαμ- βάνει τὰς ἡμέρας ἔως ὰν χωρέη τὰ ἐπιμήνια, καὶ ἐπὴν ¹0 χωρέη · καὶ μετὰ τὴν χώρησιν χλωρὴ γίνεται, ¹¹ χωρέει δὲ δλίγα. Ταύτησι κεχήνασιν αὶ μῆτραι μᾶλλον τοῦ καιροῦ, παραμεθίασί τε τῆς αὕξης τοῦ ἐμβρύου · κατέρχεται γὰρ, ἐπὴν ἐν γαστρὶ ἔχη ἡ γυνὴ, ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος αἶμα ἐπὶ τὰς μήτρας κατ' δλίγον, καὶ περιιστάμενον

Téravos vulg. - retavês H. - retavês Co, Cordæus, Lind. - nai (na) om. 0, Cordæus, Lind.) μετά vulg. - καθάρσηας C. - 2 την.... φλέθες om. C. σιτώσιν (sic) bis θ. - έν τω δὲ πρίν 1. - κέχηνε pro μέμυκε J. - μέμυκε, καὶ μάλλον vulg. - μέμυνε μάλλον, και θ. - πλεΐαι vulg. - πλέαι θ. - οδσαι θ. -3 ην δε (addit ὁ Lind.) γόνος ἀποβρέη διιπέτης, καὶ ή γυνή τῷ ἀνδρὶ οὐ ξυμμίσγεσθαι σιλεί, καὶ ξυνεούσα οὐ κυίσκεται, καὶ ἢν ὀσρύς καὶ τὰ ἰσγία πόνους παρέχωσι (καὶ ή γυνή.... παρέχωσι om., D restit al. manu, FGHIJK, Ald.), καὶ μὴ (καί μιν Lind.) πῦρ ἔχη βληχρὸν, καὶ ἀδυναμίη καὶ ἀψυγίη ἐπιγένηται (ἐπιγένη FG, Ald.; ἐπιγίνεται Lind.), καὶ ἔστιν vulg. - ἤν δὲ γόνος (δ' ή γονή θ) ἀπορρέη διιπετής (διειπέτης sic θ) καὶ μή λήγει (λήθη θ). (hic addunt καὶ ή γυνή Vatic. Codd.) οὐ μίσγεται (ξυμμίσγεται Vatic.) ἀσπασίως τῶ ἀνδρὶ, καὶ οὐ (οὐδὲ pro καὶ οὐ θ) κυέσκεται (καὶ οὐ κ. om. Vatic.), καὶ ἰξύες ἐπώδυνοι, καὶ πῦρ ἔχει βλυσχρὸν (βληχρὸν θ), καὶ ἀδυναμίη καὶ ἀψοχίη, καὶ ἔστιν Co, Vatic. Codd. ap. Foes in not. - Erot., p. 132: διηπέτης ό γόνος, άντὶ τοῦ διαυγής καὶ καθαρός. — 4 ἐν τῆ om. θ. – τῶ pro τη C. - σρών αύτων 0. - μη om. CDFGH!JKO, Ald. - έδρην εἰσίν 0. - 5 δ' DHIJK, Ald. - ή θ. - ή om. vulg. - ὑστέρην DFGHIJK, Ald. - διαιτάν C. οίειον ΙΙ. - εάσης C. - 6η (η om. C9) οίνος vulg. - ποτ. δὲ (δ' DGHIJK; δὲ om. C5) δσα vulg. — ⁷ έρρέω C. - νοσ. C0, Cordæus. — ⁸ φημί [δέ] Lind. - s'il arrive qu'il y ait prédominance, c'est de ce côté que se fait la coalescence. A ce moment, surtout, après la purgation menstruelle, la matrice a l'orifice béant et tendu, et les veines attirent la semence; mais, dans le temps précédent, l'orifice est plus fermé, et les veines ne l'attirent pas aussi bien, étant pleines de sang. Si la semence s'échappe pure et sans intermission, la femme n'aime pas à avoir des rapports avec son mari, elle ne devient pas enceinte, les lombes sont douloureuses, il y a fièvre lente, adynamie, lipothymie; et parfois la matrice n'est pas à sa place. Si le flux vient de plénitude, le mieux est de le laisser aller; si, au contraire, la matrice est relâchée, on prescrira pour alimentation le gruau d'orge, la viande de porc ou de pigeon, le vin rouge, et les boissons qui seront indiquées contre les écoulements.

25. (Maladics des femmes enceintes, Diverses causes d'acortement: persistances des règles; diarrhée; saut; chute; frayeur; excès d'alimentation, etc.) Maintenant, je vais parler des maladies des femmes grosses. Je dis que, chez une femme grosse de deux mois, ou de trois, ou plus, si les règles viennent chaque mois, nécessairement elle sera maigre et faible. Parfois même, la fièvre la prend à l'approche des règles, jusqu'à ce qu'elles coulent et pendant qu'elles coulent; après qu'elles sont passées, elle devient pâle; à la vérité, elles sont peu abondantes. Dans ce cas, la matrice est plus ouverte qu'il ne convient, et laisse échapper une partie de ce qui est destiné à la croissance de l'embryon. En effet, dans l'état de grossesse, il va de tout le corps à la matrice du sang peu à peu; ce sang, se disposant circulairement autour du produit de la conception, en détermine la crois-

τή τή οιπ. C) γ. vulg. - καίπες έτέςω θ. - θ παραχωρές (χωρέη θ) αὐτίκα (κύτη Cθ, Cordens κατά vulg. - εν αἰς pro εως J. - ἐπειδάν θ. - θ χωρέει Ald. - Post χ. addunt τὰ καταμήνια Cθ. - γίγνεται C. - γίνηται GIJ. Ald. - θ καὶ ήν pro καὶ Lind.; καὶ οιπ. θ χωρέη (χωρέει C. Η al. manu, Κθ δὲ (δἡ Lind.) δλ. vulg. - Ante παραμ. addit καὶ θ. - παραμεθιᾶσιν C. - τε οιπ. GFGHIJKθ, Ald.

1 χύκλω περί το έν τῆσι μήτρησιν έον αύζει κεῖνο ' ἢν δὲ χάνωσιν αί μήτραι μάλλον του καιρού, παραμεθίασι του αξματος κατά μήνα, ώσπερ είωθε γωρέειν, καὶ τὸ ἐν τῆσι μήτρησιν ἐὸν λεπτόν τε καὶ ασθενές γίνεται. ² Μελεδαινομένης δέ της γυναικός, άμεινόν τε τὸ έμδρυον, καὶ αὐτή ή γυνή ύγιαίνει · ἢν δὲ μή μελεδαίνηται, φθείρεται τὸ ἔμβρυον, κινδυνεύει δὲ καὶ 3 αὐτὴ τὸ νούσημα γρόνιον ἔγειν, ἤν οί ή κάθαρσις πλεΐον τοῦ δέοντος γωρέη μετά την διαφθορήν, οξα τῶν μητρέων μαλλον έστομωμένων. 4 Καὶ κίνδυνος έσται, ἢν γυναικὶ ἐν γαστρί έγούση ή κεφαλή φλεγματώδης 5 ή, καὶ καταδαίνη τὸ φλέγμα δριμύ ές την κοιλίην, και 6 καταρρήση από της κεφαλής την κοιλίην, καὶ πὸρ ἐπιλαμβάνει αὐτὴν βληγρὸν, καὶ παλμοὶ ἔστιν ἦσιν ἀσθενέες, ύπεκλυόμενοι, ἐπαναδιδόντες, όζέες την δὲ καὶ ἀσιτίη ἔχη καὶ ωδυναμίη, χίνουνος έν τάγει φθαρήναι το έμβρυον, 7 καλ αυτή έν χινδύνω έσται άπενεγθηναι, ήν μη μελεδαίνηται, έπην άποφύγη, άτε της ποιλίης ευρόσου ἐσύσης, αλλ' αυτίπα δεῖ παταλαμβάνειν. Πολλοί δε και άλλοι εἰσὶ κίνδυνοι, 8 εν οἶσι τὰ ἔμιδρυα φθείρονται και γὰρ ην ή γυνή εν γαστρί έχουσα νοσήση καὶ ἀσθενής η, 9 καὶ ἄχθος βίη αείρη, ή πληγή, ή πηδήση, ή ασιτίησιν 10 ή λειποθυμίησιν έγηται, ή πλέονα ή ολίγην τροφήν λαμβάνη, ή διδίσσηται καὶ πτύρηται. η κεκράγη η ακρατήση • 11 καὶ τροφή δὲ αἰτίη φθορῆς καὶ τὸ αξμα πουλύ. Καὶ 12 αὐταὶ δὲ αἱ μῆτραι ἔγουσι φύσιας ἦσιν εξαμβλέεται,

¹ Κυκλόσε Cordæus. - παραμεθιάσι J. - καὶ παραμεθιάσι τῆς αὐξης τοῦ έμδρίου καὶ τοῦ αἴματος κατὰ C. — 2 μελαιδενομένης 0. – τε τὸ 0. – τό τε vulg. -Post έμβρ. addit [έχει] Lind. - αύτη HKO. - ύγιαίνει CO, Lind. - ύγιαίνει om. vulg. — 3 αύτη $HK\theta$. – νόσημα $CK\theta$. – ἴσχειν θ . – οἴμαι pro οἱ ή C. – πλείων Cθ. - χωρέει C. - φθορήν J. - 4 καὶ κίν. ἔσται. "Ην δὲ γυναικὶ vulg. - Je supprime le ôè et le point. La marche de la phrase indique cette correction.- $\tilde{\eta}$ pro $\tilde{\eta}$ J. — $\tilde{\eta}$ (εἴη C), καταδαίνει (καὶ καταδαίνη CDFHIJ, K καταδαίνει, Ald.) τὸ vulg. — 6 καταρήσσει DGHIK, Ald. - καταβρήσσει vulg. - καταρρήσση C. - καταρήσση 0. - ές την C0. - Post πύρ addit μιν 0. - αὐτην om. C. - In marg. ἀντὶ τοῦ σφυγμοὶ θ. - εἰσὶν pro ἔστιν C. - ἀσθενές θ. - ἐσαναδιδόντες $C. - \delta \xi$ έεσι (sic) δὲ καὶ C. - ην δὲ om. $\theta. - καὶ$ om. $K. - ἔγει <math>\theta. - Post$ χίνδ. addit έστιν 0.-7 καὶ om. 0.-αύτη CHK. -ξσται (addit η C) ἀπενηνεγμένη (ἀπενεχθήναι Co, Vatic. Codd. ap. Foes in not., Cordæus, Lind.) vulg. - μή om. C. - με εδαίνηται. Ἐπὴν δὲ (δὲ om. C, D restit. al. manu, FGH1Kθ, Ald.) àπ. vulg. - Il vaut mieux supprimer le point et δέ. - κοιλίας J.-εὐρόους ούσης θ .-άλλ' C0.-άλλ' om. vulg. — s έν om. C0.-οίς 0.άσθενήση vulg. - ἀσθενής ή θ, - ο καὶ ἄνθος (πάθος J' βιήσηται vulg. - ή (ή

sance. Mais si la matrice est trop ouverte, elle laisse échapper du sang chaque mois, comme c'est l'habitude; et le produit de la conception devient maigre et faible. Avec un traitement, l'enfant profite, et la femme elle-même se rétablit; sans traitement, la femme avorte, et elle court risque d'avoir une affection chronique, si, après l'avortement, la purgation est plus abondante qu'il ne faut ; ce qui peut arriver , vu que la matrice est trop ouverte. Il y aura encore danger, si, chez une femme grosse, la tête est pituiteuse et qu'il en descende dans le ventre de la pituite âcre, qui provoque la diarrhée; il survient une fièvre sourde; en quelques cas, des battements faibles, s'en allant, puis reprenant et précipités. Si, en outre, il y a anorexie et adynamie, il est à craindre qu'elle n'avorte promptement, et elle-même, après l'avortement, sera en danger de succomber, si elle n'est traitée, vu que le ventre est dérangé, aussi faut-il le resserrer sur le champ. Il est encore bien d'autres périls qui compromettent le fœtus; en esfet, la femme enceinte peut avorter si elle est malade et s'affaiblit, si elle soulève un fardeau avec effort, si elle recoit un coup, si elle saute, si elle est affectée d'anorexie ou de lipothymies, si elle prend beaucoup ou peu de nourriture, si elle a une frayeur, un tressaillement, si elle pousse des cris, si elle se livre à ses passions. La nourriture et beaucoup de sang sont causes d'avortement. La matrice elle-même a des conditions qui font avorter, étant venteuse, dense, lâche, grande, petite, et autres états analogues. Si une femme enceinte

οπ. θ) καὶ (καὶ οπ. Vatic. Codd.) ἄχθος βίη ἀείρη C0, (Vatic. Codd. ap. Foes in not., ἀείρει). –πληγή DHΚθ. – ἀσιτίησιν C. – ἀσιτήση vulg. – ½ η οπ. C. –λιποθυμίης ἴσχηται θ. – λειποθυμίη vulg. – ἡ πλέον ἀπ' ολίγην θ. – πλείονα C. – λαμθάνει C. – δεδίσσηται CDK. – δειδίσσηται θθ. – πύρηται D H, al. παυμ πτ HK. – κεκρακτηση (sie) sine ἡ ἀκρατήση θ. – ὑ καὶ γαρ (καὶ γὰρ οπ. C0) καὶ vulg. – Απία τρ. addunt ἡ L, Lind. – δὲ C0. – δὲ οπ. vulg. – ζορά: D. – τὸ αίμα θ. –πόμα pro τὸ αίμα vulg. – Cette leçon de θ empêche une répétition. – πολύ θ. – μ² αὐται vulg. – αὐταὶ Cordæus, Lind. – δὲ οπ. C. – ἀι CDIHLθ, Ald., Cordæus, Lind. – αὰ οπ. vulg. – φυσηας C. – ουσαι οπ. θ. – ἐοθσαι L, Lind. – ποκναὶ C0. – μαναὶ θ. – μαναὶ οπ. vuig. –μικραὶ vulg. – σμικραὶ C. – όκόσα D.

ούσαι πνευματώδεες, πυκιναί, μαναί, μεγάλαι, σμικραί, καὶ άλλά όσα ἔοικεν. Ήν γυνή ἐν γαστρὶ ἔγουσα τὴν κοιλίην ἢ τὴν ὀσφύν 1 πονέη, δρόωδέειν γρή το έμβρυον αμβλώσαι, ραγέντων των 2 ύμένων, οἱ αὐτὸ περιέγουσιν. Εἰσὶ δὲ αἱ φθείρουσι τὰ ἔμδρυα, ἢν δριμύ τι 3 ή πικρον φάγωσι παρά το έθος ή πίωσι, νηπίου τοῦ παιδίου έόντος. Την γάρ τῷ παιδίῳ παρὰ τὸ ἔθος τι γένηται, καὶ ἢν σμικρὸν ἔτι ἦ, θνήσκει, καὶ ἢν τοιαῦτα φάγη ἢ πίη ἡ γυνὴ, ὅστε οἱ ίσγυρῶς ταραγθήναι τὴν κοιλίην, νηπίου ἐόντος τοῦ παιδίου ἐπαίουσι γάρ αί μήτραι τοῦ ρεύματος γωρέοντος έκ της κοιλίης. Καὶ ήν ταλαιπωρήση ή γυνή 5 πλέονα τοῦ καιροῦ καὶ οί ή κοιλίη έργθη ή καὶ μεγάλη γένηται, 6 ἀπογίνεται καὶ ούτω τὸ παιδίον οἶα θερμανθέν δπό της ταλαιπωρίης καὶ πιεζεύμενον δπό της κοιλίης κάρτα γάρ τὰ πολλά, σμικρά ἐόντα, ἔστιν ἄγυια. Τὰ δὲ καὶ μεγάλα 7 φθείρεται παιδία · ώστε οδ γρή θαυμάζειν τὰς γυναϊκας, ὅτι διαφθείσουσιν άκουσαι · φυλακής γάρ καὶ ἐπιστήμης πολλής δεῖ ἐς τὸ διενεγκεῖν καὶ ἐκθρέψαι τὸ παιδίον ἐν τῆσι μήτρησι, καὶ ἀποφυγεῖν 8 αὐτὸ ἐν τῷ τόχῳ.

26. ⁹ Εὶ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα τὸ σῶμα φλαύρως ἔχοι, καὶ εἴη χολώδης καὶ ἐπίπονος, καὶ πυρεταίνοι ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ τὸ στόμα ἐκπικράζοιτο, ¹⁰ γλῶσσα χλωρὴ, ὅμματα ἰκτερώδεα, ὅνυχες χολώδεες, οὖρον δριμὸ, ἄλλως τε καὶ ¹¹ εἰ πυρεταίνοι, ¹² ταὐτη ξυμ-

1 Πονέση L. Cordæus, Lind. - 2 ὑμενέων DGHIJ, Ald. - αὐτὸ om. θ. σθείρουσι D10. - σθείρουσαι C. - διασθείρουσι vulg. - κήν pro ήν CDH10. - $3 \times \eta v$ pro $\eta \theta = -\pi i \omega \theta i$ (sic) $\theta = -\pi \alpha i \theta = i \sigma \omega$ ($\epsilon i \sigma \omega$ om. C θ) $\epsilon i v v \sigma = v v v g = -4 \epsilon \pi i v$ $C\theta$. - givental θ : - minson θ . - etc $\tilde{\eta}$ om. $C\theta$. - θ vious θ . - ϕ ays $\tilde{\eta}$ π in $\tilde{\omega}$ ored είπομεν (ώς προείπομεν H), ώστε οἱ ἀνάγκη ταραχθῆναι vulg. - πίη ἢ φάγη ή γυνή, ώστε οἱ ἰσχυρῶς (ἀνάγκη ἰσχυρῶς Vatic.) ταραχθήναι CO, Vatic. Codd. ap. Foes in not. - χωρεύντος C. - χωρέοντος θ. - χωρούντος vulg. -5 πλείονα C. - εὶ pro οἱ L. - ἔργθη D. - ἐργθη vulg. - γίγνηται C. — εἀπογίγν. C. - ούτως vulg. - ούτω DJO. - οία om.6, Lind. - διαθερμανθέν CDHIJKLO'0, Lind. - τῆς om. GJ. - ταλαιπωρίας J. - πιεζόμενον θ. - μικρά θ. - άγυτα (Η, in marg. ήτοι ἄταρια) (Κ, ἄσωμα). — † φθείρονται θ. – ακούσαι C. – Gal. Gl.: άπουσα πεπληρωμένη. - Il y a sans doute quelque faute dans le texte de Galien. - τη μήτρη θ. - s αὐτῷ vulg. - αὐτοῦ Cordæus, Lind. - αὐτὸ CDJK L0. — ⁹ ην δὲ ή γυνή θ. – ἔχει J. – πυρεταίνη J. – πυρετταίνοι Frob., Lind. — 10 καὶ (καὶ om. Co) γλωρή γλώσσα (γλώττα J) (γλ. χλ. DHIKo) vulg. — 11 el om. (D, restit al. manu) K. - πυρεταίνη (πυρεταίνοι CDFHJ0; πυρεταίνει Κ), άλλοτε καὶ άλλοτε (άλλ. κ. άλλ. om. θ) vulg. — 12 ταύτη ξυμβήσεται' ἐπὴν δὲ συμοῆ οί καὶ (καί τι pro δὲ σ. οί καὶ, D κέτι sic, FGHIJK, Ald.)

souffre du ventre ou des lombes, il est à craindre qu'elle n'avorte, les membranes qui enveloppent l'ensant s'étant rompues. Il en est qui avortent, si elles mangent ou boivent quelque chose d'acre ou d'amer contre leur habitude, le fœtus étant encore petit. En effet, pour peu qu'il survienne quelque chose d'inhabitué au fœtus alors qu'il est jeune, il meurt; ce qui arrive aussi, quand la femme mange ou boit des substances qui lui dérangent fortement le ventre à cette époque de la vie fœtale, vu que la matrice se ressent du flux intestinal. Un excès de fatigue, ou le resserrement du ventre, ou le gonflement abdominal suffisent encore pour expulser le fœtus, qui est échauffé par la fatigue et pressé par le ventre; car, en général, les fœtus tout petits sont sans force. Il arrive aussi qu'on avorte d'enfants déjà grands. Aussi les femmes ne doiventelles pas s'étonner d'avorter involontairement; car il faut beaucoup de précaution et de connaissance pour mener à terme le fœtus, le nourrir dans la matrice, et le mettre au monde dans l'accouchement.

26. (Influence d'un état bilieux pendant la grossesse sur l'état des lochies. Lochies bilieuses. Accidents qui dérivent de la diminution ou de la suppression des lochies. Comparaison de ces accidents avec ceux que déterminent les règles bilieuses.) Si la femme enceinte a le corps en mauvais état, est bilieuse et souffrante, a de la fièvre par intervalles, la bouche amère, la langue jaune, les yeux ictériques, les ongles bilieux,

τὴν κάθαρσιν χολώδεα εἴναι, 'addunt καὶ DFGHIJK') πᾶσα ἐλπὶς καὶ τὰ παιἐια ἀσθενέα ἔσεσθαι (ἔσεσθαι om., D restit. al. manu, FGHIK, Ald.): ἡν
χολώδεα ἀποπατέη, κάρτα δὲ (addunt εὶ DFGHIJLQ') γίνεται τοῦτο, ἐκίτερον διάξει 'καὶ ἡν χολώδεα τυα]ς. – ταύτη ἔυμθήσεται (σ. θ), ἐπὴν τέκη, τὴν
κάθαρτιν χολώδεα είναι καὶ τὸ αἰδοῖον (παιδίον θ) ἀσθενές 'ἡν δὲ χολώδεα
ἀποπατέη, κάρτα δὲ γίγνεται τοῦτο, ἐκίτερον διάξει (ἡν δὲ.... διάξει om.
θ) 'καὶ ἡν (εὶ θ) χολώδεα Cθ. – Les variations des mss. montrent que ce passage a souffert. Le texte le meilleur me paraît être celui de θ, vu la còmparaison avec les passages parallèles p. 72 l. 4, et p. 74 l. 6. La même
considération m'a conduit à supprimer ἡν devant χολώδεα, eu, du moins,
à lire ἡ pour εἰ de θ.

βήσεται, έπην τέκη, την κάθαρσιν γολώδεα είναι, και το παιδίον ασθενές · καὶ ἡ γολώδεα τὰ ¹ λογεῖα ἡ υ.έλανά ἐστι κάρτα, καὶ² ἐπιπολής λίπος ἐπιγίνεται, καὶ ἔργεται κατ' δλίγον, καὶ οὐ ταγὑ πήγνυται καὶ τὸν μέν πρώτον γρόνον βηϊτέρως οἴσει, ἔπειτα γαλεπώτερον, καὶ ἐπικαθαίρεται ἐλάσσονα τοῦ δέοντος. ὅἢν γὰρ τὸ σῶμα φλαύοως έγη, καὶ τὰ λογεῖά οἱ ἐλάτσονα γωρήσει καὶ πονηρότερα. Πείσεται δὲ * ταὐτὰ πάντα καὶ ἦ τὰ καταμήνια γωρέει γολώδεα, ελάσσονα δε γρόγον νοσήσει, καὶ εκινδύνους τοὺς αὐτοὺς έζει ή νούσος, καὶ σημήτα, καὶ μεταλλαγάς • 6 ή γαο έμετος ταύτησι γολώδης τη κατά την κοιλίην κάθαρτις γίνεται, [καὶ έλκοῦνται αί μῆτραι. Φυλακής δέ πολλής δέεται ή εγονή, έταν τοιούτον τι γένηται, όκως μή θανείται ή άφορος έσται. Ήν δε μηδέν τουτέων γένηται καὶ μή θμελεδαίνηται, άλλα οί τὰ λογεῖα κουφθῆ, θνήσκει ἐν τριήκοντα καὶ μιῆ ἡμέρη ὡς ἐπιτοπολύ. 10 Ταύτην φάρμακον πῖσαι γοληγὸν, καὶ άνησον ἀρήγει, καὶ όσα ἐς ούρησιν ἐμέειν δὲ, καὶ ίδοῶτας άγειν, καὶ τὴν κοιλίην κλύζειν γυλώ πτισάνης 11 ή μέλιτι 12 καὶ ώρισι καὶ μαλάγης δόατι.

27. 13 τ Ησιν εν γαστρί εγούσησι περί τον Εβδομον ή δγδοον μήνα εξαπίνης το πλήρωμα των μαζών καὶ τῆς γαστρός ξυμπίπτει, καὶ οί μαζοί ξυνισγναίνονται, καὶ τὸ γάλα οὐ φαίνεται, 16 φάναι τὸ παιδίον ή τεθνηκὸς εἶναι ή ζώειν τε καὶ εἶναι ήπεδανόν.

¹ Λόχια CDJ. – μέλαινα θ . – $\tilde{\eta}$ pro έστι CL, Cordæus, Lind. — ² έπιπολύ vulg. - ἐπὶ πολλῆς θ. - ἐπιπολλῆς Κ. - ἐπιπολῆς CDHJLQ', Cordæus, Lind. λίπος C. - ἐπιγίγνεται C. - γίνεται θ, Cordæus. - ἐπιγίνηται Lind. - οἴσει om. C. — 3 ην γάρ om. C. - τὸ γάρ pro ην γάρ τὸ θ. - ἔχει Cθ. - λόγια CDJ. οῖ Ald. - γωρέει C. - γωρήση DJ. - 4 ταῦτα vulg. - πάντα ταῦτα θ. - Je lis ταύτά. - καὶ ἢν (ἦ θ, Cordæus, Lind.) τὰ vulg. - ἐς τὰ καταμήνια L. - γωρέηται vulg. - χωρέεται DHK. - χωρέη CL, Cordæus, Lind. - έχώρει θ. - τὰ χολώδη θ (Cordæus, χολώδεα). - χολ. om. C. - νοσήση G. - νοσεί θ. - 5 κινδυνεύσει C. - ές (ές om. Cb) τοὺς vulg. - ήξει vulg. - έξει Cb. - σημεΐα b. -6 εἰ (ἡ θ; ἢ Cordæus, Lind.) γὰρ vulg. - ταύτη Co. - Ante χολ. addit ἢ C. τη CDHIJK. - κοιλίαν vulg. - κοιλίην CDHJ0, Lind. - κάθαρσις έπὶ ταύτη (πρὸς αὐτῆσι θ; ἐπὶ τ. om. Cordæus, Lind.) γίνεται (γίνονται θ; γίγνεται C; έπιγίνεται L, Cordæus, Lind.) vulg. - La suppression faite par Cordæus me paraît fort bonne. – δὲ om. L. – πουλής D. – πουλλής HK. – δεῖται θ . — 8 γυνή. Οταν (όκόταν DK) οὖν (οὖν om. θ) τοιοῦτόν τι (τι τοιοῦτον Jθ) γίνηται (γένητοι C6) (addunt αδτή CHIKQ'; αδτή L, Cordæus, Lind.; αύτη 6) όχως (ὅπως θ) μὴ θανῆται (θανεῖται C6) (addit ἢ θ) ἄρορος ἔσται vulg. — ⁹ μελαι-

l'urine âcre, si surtout elle a de la sièvre, il lui arrivera, après l'accouchement, d'avoir des lochies bilieuses et un enfant faible. En ce cas, les lochies sont bilieuses ou trèsnoires, de la graisse y surnage, elles ne vont que peu à peu, et ne se coagulent pas promptement. D'abord la femme n'en souffrira pas beaucoup, puis elle en souffrira davantage; et la purgation lochiale ne coulera pas autant qu'il faut. En effet, si le corps n'est pas en bon état, les lochies seront moindres et de plus mauvaise nature. La femme éprouvera tout ce qu'éprouve celle dont les menstrues sont bilieuses, mais elle sera moins longtemps malade; memes dangers, mêmes signes, mêmes métastases. En effet, il lui survient ou un vomissement bilieux, ou un flux de ventre; et la matrice s'ulcère. La semme a besoin d'être suivie de près, quand quelque chose de semblable survient, pour qu'elle ne succombe pas ou ne reste pas stérile. Si aucun de ces phénomènes ne survient, qu'il n'y ait pas de traitement, et que les lochies se suppriment, elle succombe en trente et un jours généralement. Dans cette maladie, on donne un cholagogue; l'anis aussi est utile ici, et tout ce qui pousse aux urines; faire vomir, provoquer des sueurs, et laver le ventre avec la decoction d'orge, ou avec du miel, des œuss et l'eau de mauve.

27. (Signes de mort ou de maladie du fœtus dans l'utérus.) Quand, chez une femme enceinte de sept ou huit mois, la plénitude des mamelles et du ventre s'affaisse subitement, que les mamelles deviennent petites et que le lait ne paraît pas, on dira que l'enfant est mort, ou, s'il vit, débile.

δένηται 0, -λόχια CDJ. - έν om. 0, -λεπὶ τὸ πουὶ CDHIJK. - ἐπὶ τὸ ποὶὶ 0, -πτισσ.— 10 ταύτη DH. - ἄνησσον 0, - ἄνισον CHJ. - ἐμεῖν 0, - κλύσαι 0, - πτισσ.

DHK. — 11 $\mathring{\eta}$ 0, - καὶ pro $\mathring{\eta}$ vulg. — 12 $\mathring{\eta}$ pro καὶ 0, - καὶ $\mathring{\omega}$, om. $G, -\mathring{\omega}$ σῖς 0, - 13 δσησιν C0. - δὲ pro ἐν DFGI. - δὶ ἐν H. - δὲ ἐν JKL, Lind. - τε pro τὸ G, - συμπ. 0, - ἐξισχνούνται vulg. - ἐνισχνούνται D. - ξυνισχνούνται G, - συνισχναίνονται G, - G, - τε καὶ εἶναι om. J.

28. 1 Οσησιν έχούσησιν εν γαστρὶ επιφαίνεται τὰ επιμήνια, 3 τρωσμοὶ γίνονται, 3 ν πλέονα 3 3 7 χαὶ χάχοδμα, 3 γνοσώδεα τὰ έμ- δρυα γίνεται.

29. Την γυνή εν γαστρί έγουσα φλεγματώδης ή, καὶ την κεφαλήν *άλγέη, καὶ πυρεταίνη άλλοτε καὶ άλλοτε, "ἐν τῆ κεφαλῆ εἰλέεται τὸ Φλέγμα, καὶ βάρος ἔγει καὶ ψύζις, 6καὶ ἐς τὸ σῶμα διαγωρέει καὶ ἐς τὰς ড়λέδας ὅταν ἡ κεφαλή ἢ πλήρης · γίνεται ἐὲ παὶ μολίδω την γροιήν ἴκελος, καὶ ἐμέει Φλέγμα, γλώσσα λευκή καὶ ούρησις, κοιλίης έκλευκος ψυχρή τάραξις, δυσκινησίη. Έπην δὲ 8 τέκη, γωρήσει οί ή κάθαρσις φλεγματώδης, καὶ φανεῖται διμενώδης, καὶ ώσπεο ἀράγνια διατεταμένα έν 9 ταύτη ἔσται * καὶ πείσεται μέν τὰ αὐτὰ πάντα καὶ ἦ τὰ καταμήνια ἐχώρεε φλεγματώδεα, ἐλάσσονα δὲ γρόνον νοσήσει, καὶ κινδύνους τοὺς αὐτοὺς ἡ νοῦσος έξει, καὶ σημίζα, καί μεταλλαγάς · ξυμβήσεται 10 γάρ αὐτῆ, έμετον γενέσθαι φλεγιιατώδεα καὶ παθήματα δμοια έκείνη γρονίσαντα. Ἐξήρτηται γὰρ τῷ αὐτέῳ τρόπῳ τὰ λογεῖα καὶ 11 τὰ καταμήνια τὰ φλεγματώδεα, ἐλάσσονα δὲ γρόνον μένει τῶν καταμηνίων. Καὶ ἢν μὴ ῥαγῆ 1º αὐτῆ ἡ κάθαρσις γρονισθείσα, θνήσκει έν πέντε καὶ τεσσαράκοντα ήμέρησι . καὶ ἦν οἱ ψλεγματώδης ἡ λογίη κάθαρσις ¹³γωρέη, ἐλάσσονα τῶν ύγιης ων γωρήσει, μελεδαινομένη δε ή γυνή ύγιης έσται, καί φυση-

^{1 &}quot;Ην γάρ έγωσιν vulg. - εὶ γάρ έχουσιν C. - σσησιν έχουσιν θ. - Lisez έχούσησιν et prenez la leçon de θ. - γαστρί καὶ (καὶ om. θ) vulg. - φαίνεται GHIKQ'. - ἐπισαίνηται Cordæus, Lind. - φαίνηται DJ. - 2 καὶ (ή pro καὶ L, Cordeus, Lind.; xai om. 0) τιτροσμοί (τιτρωσμοί DGHIJ, Ald., Cordeus, Lind.; τρωσμοί C6, γίνονται (γίνωνται C) vulg. - πλείονα vulg. - πλέονα θ. -3εξη $C.-\gamma$ ίγνεται C.-4 άλγέει καὶ πυρεταίνει vulg. - άλγέη καὶ πυρεταίνη Cθ. — 5 καὶ (καὶ om. Cθ) ἐν τ. κ. εἰλ. (είλ. DJ) vulg. - ψύξιν vulg. ρῦξις (sic) θ . $-\psi$ ύξις C. -6 καὶ ές om. C. - ὁκόταν DH. $-\frac{\pi}{2}$ καὶ om. $C\theta$. μολίβδω K_* – μολύβδω ή χροιή ἰχέλη θ_* – την om. C_* – εἴχελος CH_* – ἵχελλος I. - έμέσει G. - έμετ θ. - ούρησις κοινή (κοινή Q', Cordæus, Lind.; κοιλίης θ) ἔχλ. vulg. – δυσκεινεσίη θ . – δυσκίνησις C. – κοινή de vulg. ne me paraît pas intelligible, non plus que la correction zovvi. Je pense qu'il faut recevoir la leçon de 0. — * τάμη, al. manu τέκη D. - φαίνεται C. - ύμενώδη; Co. -ύμενῶδες vulg. — 9 αὐτῆ θ . - αὑτὴ (sic) C. - μὲν om. θ . - ταῦτα πάντα vulg. - τὰ αὐτὰ πάντα θ. <math>- ή θ. - κατὰ μῆνα pro τὰ κατ. <math>C. - ἐχώρει θ. - τὰ(τὰ om. 6) ελεγμ. vulg. - σημήτα C. - σημεῖα vulg. -- 10 δ' pro γὰο L, Lind. - γίγνεσθαι C. - καὶ παθήματα.... φλεγματώδεα om. J. - ἐκείνη χρονίσαντα Cb.-κείνη χωρήσαντα vulg.-αὐτῷ vulg.-αὐτέω CDHIKLQ', Cordæus, Lind.

- 28. (Écoulement de sang, chez une femme grosse, indiquant l'avortement ou la maladie du fætus.) Quand, chez une femme enceinte, les règles se montrent, elle avorte si elles sont abondantes et de mauvaise odeur, ou l'enfant est maladif.
- 29. (Influence d'un état pituiteux pendant la grossesse sur l'état des lochies, Lochies pituiteuses, Comparaison de ces accidents avec ceux que déterminent les règles pituiteuses.) Une femme enceinte est pituiteuse, elle a mal à la tête, et de la fièvre par intervalles; la pituite lui roule dans la tête, cause de la pesanteur et du froid, et s'épanche dans le corps et les veines, quand la tête est pleine. La malade prend une teinte plombée et vomit de la pituite; langue blanche; urine blanche: selles blanchâtres, froides; difficulté à se mouvoir. Après l'accouchement, le flux lochial sera pituiteux, il paraîtra membraneux, et contiendra comme des toiles d'araignée étendues. La femme éprouvera tous les mêmes accidents que celle chez qui les règles étaient pituiteuses, mais elle sera moins longtemps malade. La maladie aura les mêmes dangers, signes et métastases. Car il lui arrivera un vomissement pituiteux et toutes les souffrances semblables au cas susdit, s'il v. a prolongation. Les lochies et les règles pituiteuses ont une dépendance de même sorte, mais le mal dure moins pour les lochies que pour les règles. Si la purgation lochiale arriérée ne fait pas éruption, la mort survient en quarante-cinq jours; et si cette purgation coule pituiteuse, elle coulera moins abondamment que dans le cas de santé; mais, traitée, la femme guérira, et elle aura du météorisme dès le début jusqu'à guérison. Cette affection est, en effet, difficile. On donnera

⁻λόχια CD. — "τὰ om. CD. - χρόνον μὲν (μὲν om. K) τῶν vulg. - χρόνον μὲν νοσήσει τῶν L, Lind. - χρόνον βαίνει τῶν C. - χρόνον μένει τῶν θ, Yatic. Cod. ap. Foes in not. — " αὐτῆ om. CDHIJK. - αὐτῆ Ald. - ἡ om. C. - Ante χρον. addunt αὐτὴ DH; αὐτῆ J; αὕτη CK9. - λοχίη om. θ. - λοχείη GHIJK. — "νχωρέη, ἐλάσσονα τῶν εγιεινῶν C θ, ὑγιηρῶν . - χ. ἐλ. τῶν ὑγ. om. vulg. - μελαιδενομένη θ. - Post φυσ. addit δὲ θ.

θήσεται εξ ¹άρχης μέχρις ἄν ύγιανθη γαλεπον γάρ. Ταύτη ²χρη διδόναι φάρμακον, ὅ τι φλέγμα άγει, καὶ ἐπιπίνειν γάλα έφθον αξγειον ξὸν μέλιτι ἢν ³δὲ μὴ ἐσακούη, κάρδαμον ἢ κνῆκον ἢ κνέωρον ἢ πουλυπόδιον ἢ δβρόν, ἢ τὸ ἀπὸ άλῶν ξυντιθέμενον διδόναι, καὶ ὅσα ⁴ φλέγμα χαλᾶ καὶ ἄγει.

- 30. *Ην δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔγουσα σπληνώδης ἢ ὑπὸ παθημάτων ὧν εἴρηται ⁵ ἐν τἢ νούσω τἢ τὰ καταμήνια τὰ ὑδρωποειδέα καὶ ἀλεγματοειδέα ἀφιείση, τὰ λογεῖα χωρήσει ὑδρωποειδέα, καὶ ἐλεύσεται ⁶ότὲ μὲν πολλὰ, ὅτὲ ἐὲ ὁλίγα, καὶ γίνεται ⁷ότὲ μὲν ιόσπερ ἀπὸ κρεῶν ὑδωρ, ὡς εἴ τις κρέα αίματώδεα ἀποπλύνοι, ὁτὲ δὲ ὁλίγω παγνύτερα, καὶ οὐ πήγνυται. Καὶ ⁸ πείσεται ταὐτὰ πάντα καὶ ἢ τὰ καταμήνια τὰ ὑδατοειδέα ἐγώρεε, καὶ κινδύνους τοὺς αὐτοὺς ⁹ἡ νοῦσος ἔξει καὶ μεταλλαγάς ^{*} ξυμδήσεται γάρ οἱ ρόον γενέσθαι ὑδατώδεα, ἢ κρυφθήναι τὴν κάθαρσιν καὶ τραπέσθαι ¹⁰ περὶ τὴν κοιλίην καὶ τὰ σκέλεα ¹¹ ἢ ἐς τὸ στέρνον ἢ τι τούτων, ¹²καὶ κίνδυνοι ἔσονται οἱ αὐτοὶ, οῖ καὶ πρόσθεν εἴρηνται.
- 31. *Ην κύουσα ¹⁸οίδέη, κνίδης καρπὸν ὡς πλεῖστον καὶ μέλι καὶ οἶνον κεκρημένον εὐώδεα διδόναι ποτὸν δὶς τῆς ἡμέρης. ^{*}Ην κύουσαν χολὴ ¹⁴λυπέη, πτισάνης χυλὸν δίδου, ῥόον ἐπιπάσσων τὸν ἐρυθρὸν ἢ τὸν ἐκ τῆς συκαμίνου, ψυχρὸν δὲ ῥοφεέτω, καὶ καταστήσεται.
- 1 λογής ην υγιανθή vulg. άρχης μέχρι υγιανθή θ. άρχης μέχρις αν ύγιασθη C Lind., ύγιανθη'. - γαλεπόν γόρ τοῦτο ἔσται (addit τὸ C) νόσημα (νούσ. Lind.) vulg. - χαλεπόν γάρ τουτέστι τὸ νόσημα θ. - La leçon de θ met sur la voie du véritable texte. Τουτέστι τὸ νόσημα est une glose qui a passé de la marge dans le contexte et qui a fini par s'altérer en τοῦτο ἔσται νόσημα. Il faut supprimer la glose et ce qui en est résulté. — 2χρη om. Ch. - καὶ μέσγειν (ἐπιπίνειν θ) γάλα vulg. - ξυμμέλιτι Κ. - έν pro ξύν θ. -3 δε πολλάκις (πολλ. om. Cθ) μή vulg. - κνήκος Gθ, Ald. - κνίκον D. ανίκος CJ. - πουλιπόδιον θ. - πολυπόδιον vulg. - δρόν Cθ. - ύπὸ (ἀπὸ Vatic.) πολλών pro ἀπὸ άλων C, Vatic. Codd. ap. Foes in not. - συντιθ. θ. - 4πνεύματα $C.-\chi$ αλᾶ τε καὶ ἄγει $\theta.-$ ἀγάγη C.-ἀνάγει vulg. - 5 ἐν τῆ (τῆ om. Ald.) νούσφ (addunt τῆ C5) τῶν καταμηνίων (τὰ καταμήνια C6) τὰ ύδρωποειδέα (Εδρωπος είδέα sic C) καὶ φλεγματοειδέα (φλεγματώδεα C) ἀφίησι (ἀφιήση D; ἀφιείση CHΙΚ) καὶ (καὶ om. CDFGHΙΚ, Ald.) τὰ λοχεῖα (λοχία CDJ χωρήσει (χωρέει C) vulg. — εμέν ότε μέν G. - γίγν. C. — τότε Cb. - ότε om. vulg. - ώς pro ώσπες C. - παχύτερα CJ0. - παχύτερον vulg. — * είσεται FGHIJK, Ald. - ταῦτα πάντα (πάντα ταῦτα θ) καὶ εἰ (ἢ C, Cordæus, Lind.;

un médicament phlegmagogue, et, par-dessus, avec du miel, le lait de chèvre cuit; s'il n'y a pas d'effet, le cardame (erucaria aleppica d'après Franz) ou le cnecos (carthamus tinctorius) ou le cnecoron (daphne tartonraira L.), ou le polypode (polypodium culgare L.), ou le petit-lait, ou la préparation avec le sel, bref tout ce qui relâche et expulse la pituite.

30. (Femme enceinte dont la rate est malade.) Si la femme enceinte a la rate affectée par suite de souffrances exposées dans le cas de la femme dont les règles sont aqueuses et pituiteuses (§ 9), les lochies seront aqueuses, et il en coulera, tantôt beaucoup tantôt peu; c'est comme de l'eau qui aurait servi à laver de la viande sanguinolente, parfois elles sont un peu plus épaisses; elles ne se coagulent pas. Elle éprouvera tout ce qu'éprouve la femme dont les règles sont aqueuses; la maladie aura les mèmes périls et les mêmes métastases, car il arrivera à la patiente d'avoir un écoulement aqueux, ou de voir se supprimer la purgation, qui se portera sur le ventre, sur les jambes, sur la poitrine, ou quelque autre part; et les dangers seront les mèmes qu'il a été dit précédemment.

31. (Remèdes pour l'enflure, pour la bile, dans l'état de grossesse.) Si une femme enceinte enfle, donnez la graine d'ortie le plus possible, du miel, et du vin coupé ayant du bouquet, le tout à prendre en boisson deux fois par jour. Si une femme enceinte est tourmentée par la bile, donnez la décoction d'orge, la saupoudrant avec le fruit du sumac rouge ou avec celui du mûrier; cela sera pris froid, et le mal s'apaisera.

τ θ) τὰ (τὰ οπ. C) vulg. – Je lis ταὐτά. – ὑδατώδεα C. – ὑδαρέα 0. – χωρέει vulg. – ἐχώρεε C0. – χωρέοι D. — ͽ ἢ νούσους G, Ald. – ἢ νόσους DHiK. – συμθ. 0. – ὑδατωειδέα DLQ'. – ὑδατοειδέα Lind. – ὑδαρέα 0. — 10 Ante περὶ addunt αὰ DHiK; τὰ 0. — 11 η οπ. C. – ἢ τι οπ. 0. — 12 αὰ οπ. 0. – πρόσθεν οπ. C0. — 13 οἰδαίνη J. – νυήδης G, Ald., Frob., Cordæus. – ανίδεως C. – αεκραμένον 0. – τρίτης pro δὶς τῆς 0. — 13 λυπέει H. – λυπῆ 0. – πτισσ. DH. – πτισάγην 0. – χυλὸν οπ. 0. – ἐπιπάσων Ald. – ῥυφίτω 0.

32. Ήν δὲ πνὶξ προσπέση εξαπίνης εγούση εν γαστοί, γίνετα: δὲ τοῦτο μάλιστα ἐπὴν ἡ γυνὴ ταλαιπωρήση καὶ ἀσιτήση, θερμανθεισέων των μητρέων υπό της ταλαιπωρίης και ελάσσονος της ικμάδος 2 γενομένης τῷ ἐμβρύω, άτε τῆς μητρὸς κενεωτέρης τὴν κοιλίην τοῦ καιροῦ ἐούσης, ὶθύει τὸ ἔμιβρυον πρὸς τὸ ἦπαρ καὶ τὰ ὑπογόνδρια, άτε εκμαλέα έόντα, και πνέγα ποιήσει εσγυρήν έξαπίνης. 3 Ἐπιλαμβάνει γὰρ τὸν διάπνοον τὸν ἀμφὶ τὴν κοιλίην, καὶ ἀναυδίη ἔσχει τὴν γυναϊκα, καὶ τὰ λευκὰ ἀναβάλλει τοῦν ὀσθαλμοῖν, καὶ τάλλα πάσγει πάντα όσα περ εξρηται, ήν τινα έφησα τὰς μήτρας πνίγειν. 5 Καὶ άμα ἄργεταί τε ἡ πνὶξ γίνεσθαι τῆ ἐν γαστρὶ ἐγούση γυναικί, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταρδεῖ φλέγμα ἐς τὰ ὑπογόνδρια, οξα τοῦ σώματος μή δυναμένου την άναπνοην έλκειν. Καὶ ήν μέν άμα τοῦ Θρλέγματος τῆ κατελεύσει ἴη τὸ ἔμβρυον ἐς γώρην τὴν έωυτου, οξα την ικμάδα έλκύσαν ται κατενεγθέν ύπο του φλέγματος, ύγιης γίνεται ή γυνή. 8 τρυσμός δέ γίνεται, απιόντος τοῦ έμδρύου ες γώρην την έωυτοῦ, καὶ ή γαστηρ ύγρη γίνεται ώς ἐπὶ τὸ πλεῖον τῆς γυναικός. 9 *Ην οὲ μὴ ἔη τὸ ἔμιβρυον ἐν τάγει ἐς γώρην την έωυτοῦ, δύο γίνεται ήδη τὰ πονέοντα τὸ ἔμιδουον, τὸ φλέγμα τὸ καθελθον από της κεφαλής, βαρύνει 10 τε γάρ καλ ψύγει ἐπιμένον, καὶ ἡ ἀηθείη τοῦ γωρίου· καὶ κινδυνεύσει, 11 ἤν γε μή τις ἐν τάγει επιτηδειοτέρως διαιτώη, αποπνιγείη γάρ αν ή γυνή. Καὶ τὰ μέν άμφὶ τούτων ὧο̂ε έγει.

1 Γυναικί pro έξ. 0. - έν γ. έγούση θ. - ταλαιπωρέη vulg. - ταλαιπωρίη D. τα) αιπωριήση (sic) C. - ταλαιπωρήση θ. - ασιτιήση (sic) C. - θερμανθησέων (sic) CK. - θερμανθεισών θ. - 2 γιν. vulg. - γεν. CKθ, Cordæus. - εμβρύω, καὶ ἄτε (ἄτε om. L) τῆς μήτρης κενεωτέρης τὴν κοιλίην (καὶ τῆς κοιλίης Foes in not. ex Cornario) τοῦ καιροῦ ἐούσης (ἐχούσης J) vulg. - D'abord, en considérant la phrase, il est clair que le zai de vulg. est de trop; il faut donc le supprimer. Puis, la correction de Cornarius, approuvée par Foes, est sans doute ingénieuse; mais on peut se tenir plus près du texte en lisant untede pour uniteres, deux mots que les copistes confondent quelquefois. -ἐθύη K.-εἰθύει C.-ίαμ. C.-ποιέει $C\theta.-$ 3 ἐπιλαμδάνεσθαι vulg.-ἐπιλαμβάνεται J. - ἐπι) αμβάνει Cθ. - διάπλοον DGIJK. - ἀναβδίη G. - ἀναιδίη C. - αναθάλλει των οφθαλμών (τοτν αφθαλμοϊν 0; των οφθαλμών αναδ. C) vulg. -τὰ ἄλλα C. - ¹ ὅσα περ εἴρητα: C (περιείρητα: L). "Ην τινα (addit δὲ L) έφεῖσα (έφησα Cθ) τὰς μήτρας πνιγείη (πνηγείη G, Ald.; πνίγειν Cθ) vulg.όσα περ εἴρηται, ἤν τις οὐ κύουσα τὰς μήτρας πνιγείη Cordæus. - ὅσα προείρηται. Ήν τινι δὲ ή φύσα τὰς μήτρας πνιγείη Lind. - La vraie leçon

32. (Suffocation subite chez une femme enceinte. Comp. avec le § 7.) Une semme enceinte est saisie de suffocation subite; cet accident survient surtout quand elle a éprouvé de la fatigue ou fait abstinence; la matrice avant été échauffée par la fatigue, et le fluide étant devenu moins abondant pour l'enfant, attendu que la mère a le ventre plus vide qu'il ne faudrait, l'enfant se dirige vers le foie et les hypocondres, attendu qu'ils sont pleins de fluide, et cause soudainement une violente suffocation. La voie de respiration à travers le ventre se trouve interceptée, la femme perd la parole, le blanc des yeux se renverse, et elle souffre tout ce que j'ai dit qu'éprouve une femme suffoquée par la matrice. En même temps que la suffocation commence chez une femme enceinte, de la pituite commence aussi à couler de la tête aux hypocondres, vu que le corps ne peut tirer la respiration. Et si, simultanément avec la descente de la pituite, l'enfant retourne à sa place, attirant le fluide et refoulé par la pituite, le mal cesse; un gargouillement se fait entendre, l'enfant revenant au lieu qu'il a quitté; et le ventre devient humide la plupart du temps. Mais, si l'enfant ne reprend pas promptement sa place, deux conditions le font souffrir, à savoir la pituite qui, descendant de la tête, le presse par son poids, et le refroidit par sa permanence, et un lieu inhabitué. Il y aura danger, si un meilleur régime n'est pas vite institué, et la femme sera suffoquée. Voilà ce qui en est sur ce suiet.

cst de prendre έτησα et πνίγειν de C et 0, supprimant le point après είρησα et lisant ην τινα. - 5 καὶ άμα τε (τε οπι. 0) άρχεται (addit τε 0) ή vulg. - γίγνεσθαι C. -εἰς vulg. -εἰς C0. -6 φλέματος (sic) C. -εωυτοῦ δλην (ὅσα, D al. manu δλην, FGHI, Ald.; ώς άν Κ; οἶα C0) τὴν vulg. -ελιῦσαν Cl. -7 καὶ οπι. J. - κατενεχθη L. - δτρυλλισμὸς C. - τρυλλισμὸς 0. - λιπόντος (ἀπιόντος C0) τ. ἐμ. τὴν (ἐς pro τὴν C0) χώρην τὴν vulg. -γίγνεται C. - πλεῖστον CDK. - 6 εἰ D. -δύο ήδη γίν. (C, γίγν.) - Β0. -πονεῦντα C. - 10 ται pro τε 0. - γάρ οπι. C0. - ἐπιμένων 0. - ἐπιγενόμενον L, Lind. - ή οπι. C0. - ἀηθίη C0. - κινδυνεύει C. - - 11 καὶ ην J. - καὶ ην μή τις 0. - κην μέν τις pro ην γε μή τις C. - διαιτών η C. - ἀποπνιγήν 0. - γάρ οπι. C (D, restit. al. manu) - ΗΙΚ0. - ἀμφὶ μὲν sine καὶ τὰ C. - ὧνδε pro ὧδε 0.

33. ¹¹Ην δὲ γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούση ὁ χρόνος ἤδη τοῦ τόκου παρῆ, καὶ ἀδὶς ἔχη, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἀποφυγεῖν ή γυνή τοῦ παιδίου μὴ ²οῦη τε ἢ, ὡς ἐπίπαν ἔρχεται πλάγιον ἢ ἐπὶ πόδας, χρειὼ δ' ἐπὶ κεφαλὴν χωρέειν. ³²Ωδε δὲ γίνεται τὸ πάθημα τω ἄσπερ εἴ τις ἐς λήκυθον ⁴σμικρόστομον πυρῆνα ἐμιδάλοι, οὐκ εὐφυὲς ἔξελεῖν πλαγιεύμενον, ⁵οὕτω δὴ καὶ τῆ γυναικὶ χαλεπὸν πάθημα τὸ ἔμιδρυον, ἐπειδὰν λοξωθῆ, ⁶οὐκ ἔξεισι γάρ. Ἦχλεπὸν δὲ καὶ ἢν ἐπὶ πόδας ἀμφω. ὁ ἔκαὶ πολλάκις ἢ αί μητέρες ἀπώλοντο, ἢ τὰ παιδία, ἢ καὶ ἄμφω. ὁ Ἑστι δὲ καὶ τόὸε μέγα αἴτιον τοῦ μὴ βηϊδίως ἀπιέναι, ἢν νεκρὸν ἢ ἀπόπληκτον ἢ διπλόον ἦ.

34. Ἐπὴν ἐν γαστρὶ θή γυνὴ ἔχῃ, χλωρὴ γίνεται πᾶσα, ὅτι αὐτέης τοῦ αἴματος αἰεὶ τὸ ἀκραιφνὲς καθ' ἡμέρην ὑπολείδεται ἐκ τοῦ σώματος, καὶ κατέρχεται ἐπὶ τὸ ἔμβριον, καὶ αὐξη ¹⁰ οἱ γίνεται, καὶ ἐλάσσονος τοῦ αἴματος ἐοντος ἐν τῷ σώματι ἀνάγκη εἶναι χλωρὴν, καὶ ἱμείρεσθαι ἀλλοκότων αἰεὶ βρωμάτων, ¹¹ καὶ ἐπ' ὁλίγοισιν ἐμετώθεα ἀσᾶται, καὶ ¹² ἀσθενεστέρη γίνεται, ὅτι τὸ αἷμα μινύθει. Φημὶ ¹³ δὲ γυναῖκα, ἢν ἐπίτες ἢ, πνεῦμα πυκνὸν ἀριέναι, καὶ ἢν ¹⁴ ἢ κάθαρσις ἄρχηται, ἡ κοιλίη πλήρης ἐστὶ καὶ θερμὴ πιεζομένη.

1 Hv δε om. θ. - δε om. C. - ωδεις (sic) θ. - In marg. οὐ πᾶς πόνος ώδιν λέγεται, άλλά κατά τὸν τοκετὸν ἐπὶ τῆς γυναικὸς μόνον λεγόμενος G. - 2 ĭη pro οἵη G.-οῖα (sic) J.-η pro $\bar{\eta}$ $\theta.-$ χρειὼ δ' ἐπὶ G.-χριωδε (sic) $\hat{\epsilon}$ πὶ θ. $-\gamma$ ρειῶδες δ' ἐπὶ vulg. -3 καὶ ἢν πλάγιον ἴη (εἴη L, Lind.), χαλεπὸν γίνεται τὸ πάθημα vulg. - ὧὸε (addit δὲ θ) γίνεται τὸ πάθημα Cθ. - ὡς γὰρ εί vulg. - ώσπερ εί Cθ. - λύχηθον C. - 4 σμ. CHIJ. - μι. vulg. - πυρίνα CI. - πυρινα (sic) 0. - εμβάλλοι vulg. - εμβάλοι 110. - πλαγιούμενον 0. - 5 ουτως C.-δέ pro δή C.-λοξευθή DFGHIJK. - 6 καὶ γάρ γαλεπὸν έξελθεῖν vulg. - ούκ έξεισι (έξισι θ) γάρ C0. - γχαλεπώτερα C. - αδται pro αί μητέρες (16, αύταί). - απώλλοντο vulg. - απώλοντο DHIJCo, Cordaus, Lind. - ἀμφότερα C0. — 8 καὶ τόδε δὲ μετὰ (sic) αἴτιον pro ἔστι... αἴτιον C. έαδίως DGHIJ - διάπλοον η C (Vatic. Codd. ap. Foes in not., η). - 9 έχη ή γ. DJK. - ἔχοι γυνή, χοωρῆ (sic) γίνεται 0. - ἀεὶ JK. - ἀκρεφνὲς Κθ. ύπολίθεται 0. - ύπολείπεται C. - Gal. Gl. : ύπολείθεται, ύποστάζει, ύποβόει - 10 οι om. θ. - ειμίρεσθαι θ. - ατόπων Cθ. - αιεί K, Lind. - αεί vulg. - 11 καὶ ἐπὶ κοιλίην αίματώδεα ἰέναι (ἡσσᾶται pro ἰέναι C) vulg. - Tous les traducteurs mettent : Atque ad ventrem sanguinea subire. Ceci, manifestement, ne signific rien dans le cas actuel. Maintenant remarquons que C a ήσσᾶται, lequel est pour ἀσᾶται; remarquons que, chez une femme enceinte, un tel mot est attendu; remarquons que Gal. dans son Gl. a : άσᾶται, τό τε πυρούται les mss. ont πληρούται, et c'est, je pense, la bonne leçon) ώς εν τῷ πρώτῳ γυναικείων καὶ τὸ προσκόρως (καὶ ἐπα33. (Difficultés d'accouchement: présentation par les pieds, par le côté; enfant mort ou double.) Une femme est enceinte, l'époque de l'accouchement est arrivée, le travail dure longtemps, et elle ne peut se délivrer; en général, c'est que l'enfant vient de côté ou par les picds; or, il faut qu'il vienne par la tête. Ce cas peut se comparer à un noyau d'olive qui, mis dans un vase à goulot étroit, n'en peut être retiré de côté. De même, chez la femme, l'obliquité de l'enfant est fâcheuse; car il ne sort pas. Venir par les pieds est encore une mauvaise position; et souvent il en résulte la mort de la mère, ou de l'enfant, ou de tous deux. En troisième lieu, l'accouchement est grandement entravé, quand l'enfant est mort, ou apoplectique, ou double.

34. Remarques sur la grossesse et l'accouchement. Quelque accidents qui surviennent et leurs remèdes.) Quand une femme est grosse, elle devient toute pâle, parce que la partie pure de son sang distille journellement du corps et se porte à l'embryon, qui en reçoit accroissement. Or, le sang étant moindre dans le corps', nécessairement elle est pâle, elle a des envies d'aliments étranges; même peu de nourriture cause des dégoûts et des nausées; et elle s'affaiblit, parce que le sang diminue. Je remarque que la femme, quand elle accouche, a la respiration fréquente; et, au moment où la purgation commence, le ventre est plein et chaud au toucher. La res-

χθῶς διατίθεται ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι; remarquons enfin que ce mot, qu'on ne lit plus dans le premier livre des Maladies des femmes, s'y trouve restitué par la leçon du bon ms. C. Toutes ces circonstances prouvent qu'il faut lire en effet ici ἀσᾶται au lieu de ἰἐναι. Mais que faire du reste? D'abord, pour κίματώδεα, une correction faeile se présente, c'est ἐμετώδεα. Puis vient ἐπὶ κοιλίην; iei la conjecture, qui jusqu'à présent n'avait eu rien à faire puisque ἀσᾶται est donné par C et qu'on peut toujours lire un ε pour un αι, est requise; et je change ἔπὶ κοιλίην en ἐπὶ δίγριστα. De cette façon, on retrouve, pour ἀσᾶται, le sens que Galien lui attribue : πληρούται, suivant, du mo'ns, la lecon des mss. — μὰ ἀσθενεστέρα γίγν. C. — μενύθεῖ θ. — μενύθη D. — 13 δὲ L. – ἐπιτεύξη vulg. — θεριμή D. — ἐπίτεξ ἢ CL, Cordieus, Lind. — μή om. θ. – θέρμη vulg. — θεριμή D.

Μάλιστα 1 δε αναπνέει πυχινόν, επήν τόχου πελάζη, και την δοφύν τότε μάλιστα πονέεται. 2 φλαται γάρ καὶ ή όσφὸς ὑπὸ τοῦ ἐμβρύου. καρδιώσσει δὲ ἐν τῷ ³ μεταζὸ ζύμπαντι γρόνω άλλοτε καὶ άλλοτε, άτε της χοιλίης περιστελλομένης άμφὶ τὸ ἔμβρυον, μάλιστα δὲ τῆς ύστέρης. Καὶ ἢν τεκούση ἡ ύστέρη ἐξανεμωθῆ, ἦπαρ ὅἰος ἡ αἰγὸς ές τέωρην κρύψαι, καὶ μετέπειτα έψεῖν, καὶ λαμβάνειν, καὶ οἶνον, ήν μή τι κωλύη, πίνειν ζωρότερον παλαιόν ἐπὶ τέσσαρας ήμέρας, ἡν ποδόωτέρω η ἀπό της τέξιος. *Ην δὲ τὰς ὶζύας δ ἀλγέη, ἄννησον καὶ κύμενον αλθεοπικόν πενέτω, και τῷ θερμῷ λουέσθω. *Ην δ' ἇσθμα λάζηται, θείου όσον κύαμον και καρδαμιώμου τσον και πηγάνου και χυμίνου αλθιοπιχού, ταύτα 6 τρίψας χαλ διελς οίνω, δίδου πιείν νήστει πυχινά · καὶ σιτίων ἀπεγέσθω. 7 *Ην εν τόχω κάθαρσις ἴη πολλή, 8 ή δστέρη ζυνέλκεται καὶ ή κύστις καὶ ⁹ τὸ ἔντερον, καὶ οὖτε τὸ κόπριον κατέγουσιν 10 ούτε το ούρον, προίενται δέ · ωὰ οῦν ροφεῖν δίδου, καὶ άρτον έγχρυφίην τρώγειν καὶ άσσα λοιπά γέγραπται. 11 "Hy δὲ ἢ ἐν τόχω ξηρή καὶ δύσικωρς, έλαιον πίνειν, καὶ καταιονών τὰ γωρία 12 ἐλαίω θερμῷ, μαλάγης ΰδατι, κηρωτῆ 13 τε ύγρῆ διαγρίειν, καὶ έγγυτον γηνὸς άλειφα ξὸν ἐλαίω. "Ην δὲ μή δύναιτο τίκτειν, 14 ύποθυμία δητίνην ή κύμινον ή πίτυος φλοιόν · 15 καὶ τούτω ὑποθυμία. Ασσα 16 δε οξοήματα γίνεται ύστερικά εν τόκω ή εκ τόκου, οὐ γρή στύφειν, οία οί ίητροὶ ποιέουσιν · 17 φάρμακα δὲ τάδε ἄριστα προσφέρειν, κύμινον αίθιοπικόν, όσον τοῖσι τρισί δακτύλοισι, καὶ 18 τοῦ αννήσου, 19 καὶ τοῦ σεσέλιος πέντε ἢ έξ, γλυκυσίδης 20 χηραμύδος ήμισυ

 $^{^1\}Delta'$ CDHIJK.— ἀναπνεῖ 0.— πυχνὸν 0.— ὀσφὺν D. — 2 σπᾶται θ.— θλᾶται FGIJ. — 3 μετ. om. C0.— συμπ. (ξ. C; σ. om. FGJ) vulg. — ἄτε om. θ. — Post ξμέρουν addit ἢν τίκτη θ.— μάλιστα δ. τ. ύ. om. C. — 4 καὶ om. C. — τεκούση C. — τεκούσης (τεκ. om. θ) vulg. — ἢ C. — ἡ om. vulg. — ἐξανημωθῆ vulg. — ἐξανεμωθῆ CDFGHIJK. — ἐξινεμωθῆ (sic), in marg. ἀντὶ τοῦ ἐκουναμωθῆ θ.— ἔνοιν C. — πορωτέρω C. — τέξηος C. — ὁ πονέη J. — ἀνισον CDHJ. — ἄνησον Κ. — ἀννησον θ. — λούσθω θ. — ͼ τρίψαι DGHIJK. — δίδου (διδύναι ὅστε J) πιεῖν (πιεῖν δίδου C) νήστει (νῆστι C), καὶ σιτίων ἀπεχέσθω θ. — ε C) πυκινὰ νυlg. — πιεῖν δίδου νήστι πυκνά καὶ σιτίων ἀπεχέσθω θ. — ε L. — δ έν θ. — τόπω I.— εἰη Lθ. — δ ἢ β. — δτὸ θ, Lind. — τὸ om. vulg. — καὶ (οὕτε pro καὶ θ, Lind.) τὸ vulg. — δὲ om. CJL. — σὸν ρόω pro οὖν C. — γοῦν J. — ροφῆν J. — ρυφεῖν θ. — δίδου om. C. — διδόναι θ. — ἐγκρυφίαν C. — λοιπὰ om. Cθ. — "ἢν (εὶ J) δε ἢ (ἡ DGK, Ald.; ἢ om. C, Cordæus, Lind.) εν τόκω οὖσα (ἐοῦσα Lind.; οὖσα om. Cθ. ξηρὴ (addunt ἢ Cordæus, Lind.) καὶ vulg. — καταιονεῖν CDQ'. — κατεοναν (sic) θ. — 1² ἔλαιον (addit καὶ Lind.)

piration est surtout fréquente quand elle approche de la délivrance, et les lombes sont surtout douloureuses alors; car les lombes sont contuses par l'enfant; dans tout l'intervalle, elle a de la cardialgie de temps en temps, vu que le ventre et surtout l'uterus se contractent autour du fœtus. Si, chez une femme qui accouche, l'utérus se remplit d'air, couvrir de cendre un foie de brebis ou de chèvre, puis le faire cuire, le prendre, et boire, si rien n'empêche, du vin vieux pur pendant quatre jours, si elle est à quelque distance de l'accouchement. S'il v a douleur aux lombes, la femme boira de l'anis et du cumin d'Éthiopie, et se lavera à l'eau chaude. S'il y a dyspnée, prenez soufre gros comme une fève, autant de cardamome, de rue et de cumin d'Éthiopie, pilez, délayez dans du vin, et donnez à boire à jeun fréquemment; s'abstenir d'aliments. Si, dans l'accouchement, la purgation est abondante, l'utérus, la vessie et l'intestin se contractent simultanément; les excréments et l'urine. qui ne sont plus retenus, s'écoulent. Prendre des œufs en potage, manger du pain cuit sous la cendre et le reste qui est écrit. Si la femme est sèche et sans eau dans l'accouchement. faire boire de l'huile, et étuver les parties avec de l'huile chaude, de l'eau de mauve, les oindre avec du cérat liquide, et faire une injection avec de la graisse d'oie associée à l'huile. Si l'accouchement ne peut se faire, employez en fumigation la résine ou le cumin ou l'écorce de pin. Quand des gonflements surviennent à la matrice ou dans l'accouchement ou après l'accouchement, il ne faut pas, comme font les médecins, employer les astringents. Les meilleurs remèdes sont le cumin d'Éthiopie, à la dose d'une pincée, cinq ou

θερμόν μαλαχής 5δωρ vulg. - ελαίω θερμώ μαλαχής 5δατι θ. — 10 τε θ (Lind., δέ). – τε om, vulg. - άλειφαρ D. - άλιφα C. - σύν CD0. — 11 θυμία C. - πίτυον φλοιός D. — 15 καὶ τ. ύ. om. Cordæus. - τοῦτο Κ. - ύποθυμιᾶν θ. — 16 δὲ om. C. - γίγν. C. - οὐ om. G. - οἱ om. θ. - ποιοῦσιν οἱ ὶ. C. - 17 τὰ δὲ φάρμακα ἄριστα προσφέρειν vulg. - φάρμακα δὲ τάδε ἄριστα sine προσφέρειν θ. - τοῖσὶ DGHIJKO. - τοῖσὶ om. vulg. — 18 τοῦ om. θ. - ἀνήσου Κ. - ἀνίσου CDHJ. — 19 καὶ τοῦ om. C. — 39 χηραμίδος Κ. - ἡδιόδμω JK, Ald., Frob. - 39 δυόσμω (sic) θ. - νήστι C. - νήστι θ.

τῆς ρίζης, ἢ καὶ τοῦ σπέρματος, ταῦτα ἐν οἴνῳ λευκῷ ἡδυόδμῳ μά-λιστα νήστει διδόναι ἢ δαύκου ¹ ρίζην αἰθιοπικοῦ, σέσελι, γλυκυσίδης ² ρίζην τὸν αὐτὸν τρόπον ἢ ἱπποσελίνου ³καὶ δαύκου αἰθιοπικοῦ καρπὸν ὡσαύτως ⁴ ἢ κρήθμου ρίζαν, ἢ κυμίνου αἰθιοπικοῦ ἀττικὸν τετρώβολον, ἢ πέπερι, ἄννησον, δαῦκος, ἀκτέα, γλυκυσίδης ρίζα ταῦτα ἐν οἴνῳ τρίβειν καὶ διδόναι ⁵πίνειν ἢ μυρτιβάνου κλωνία δύο ἢ τρία, καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν, γλυκυσίδης ρίζην, ⁶ ἢ λίνου σπέρμα ὁμοίως, δ καὶ τὰ παιδία βήσσοντα ψωμίζουσι ξὸν ὡῷ ὁπτῷ λεκίθῳ, ξὸν σησάμῳ πεφρυγμένῳ. Ἦνη παιδοῦσα ἀφθῷ τὰ αἰδοῖα, ἀμύγδαλα τρίψας καὶ βοὸς μυελὸν ἐν ὕδατι έψεῖν, καὶ ἄλητον ἐμβαλὼν σμιμόρτων.

35. Νου θ δε ερεω αμφί λοχείων και των μετά τον τόκον ίόντων. Οταν γυνή ή τα λοχεία μή καθαρθή, ή τα επιμήνια μή ίη, 10 ή και ή υστέρη σκληρή ή, 11 δούνη έχει την δσφύν, και τους μεν κενεωνας και βουδώνας και μηρούς και πόδας 12 άλγέει πικρώς, και ή γαστήρ επαίρεται, και φρίκαι διά του σώματος διαίσσουσιν, εκ δε των τοιουτέων πυρετοί γίνονται δξέες. Ταύτην 13 την ούτως έχουσαν, ήν μεν άπυρος ή, διαιτάν λουτροίσι, λιπαίνειν δε και την κεφαλήν ελαίω ανθινώ εξείν δε μαλάχην, ή έλαιον κύπρινον ες ύδωρ εγχέειν και εγκαθίζεσθαι παρηγορικώς εν πάσησι 14 δε τήσι νούσοισιν, εφ' ων πυρίη

^{1 &#}x27;Ρίζην D, Lind. - ρίζαν vulg. - αλθιόπικον (sic) θ. - - ρίζαν vulg. - δίζην D, Lind. - 3 η (καὶ pro η θ) vulg. - καρπόν αίθιοπικοῦ CDGHIJK (θ, Ald., αξθιοπικόν) - ωσαύτως om. C. - 4 η κ. ρ. om. C. - κρηθμού vulg. - πρίθμος D. - Post ρίζαν addunt αθιοπικήν GIJK (D, αιθιοπικού ; θ, αιθιόπικον). - κύμινον CDGHJKO, Ald. - αἰθιοπικοῦ om. CDGHIJKO, Ald. - αννησσον 0. - άνησον Κ. - άνισον CDHJ. δαύκον (D, al. manu o5) HK. - άκταίης vulg. - άκταιη (sic) θ. - άκταίην Κ. - άκταΐα C. - δίζην, D. - δίζαν CJK. -5 πίνειν om. θ. - ξυκυσίδης (sic) φίζα θ. - φίζαν vulg. - φίζην D, Lind. - 6 η καὶ (καὶ om. Co) vulg.-λινούσπερμα 0.- ω pro & J. - ωου L, Cordæus, Lind. - έπτῶ (sic) G, Ald. - λεπτοῦ pro ὀπτῷ L. - σὸν θ. - ' ἢν (addunt δὲ θ, Lind.; addit διά Cordæus) παιδίου (παιδίον Κ; παιδιούση Foes in not.: παιδεούση Lind.) ἀφθά (ἀφθὰ J; ἀφθαι sic θ) vulg.-Je lis παιδούσα: voy. les variantes, t. VII, de la Nat. de la femme, § 100. - εψειν C0. - εμδαλεῖν μικρὸν θ . - * τὸ H. - ° δ' D. - λοχίων C. - τόκετον FGL. - τοκετὸν I, Lind. - τοκηγον (sic) θ. - λοχία CDJ. - 10 ή (καὶ pro ή C; addunt καὶ θ, Ald.) (addit ή θ) ὑστέρη vulg. - ή om. C (D, restit. al. manu) FGHIJK. -11 η (η om. C6) δούνη vulg. - ἔχη HIJK, Cordæus. - μὲν om. Κθ. - 12 ἀλγέη

six pincées d'anis et de seseli (tordylium officinale, L.), une demi-chéramys de la racine de pivoine ou même de la graine (chéramys = 0 litre, 018); donnez cela dans du vin blanc de bonne odeur, à jeun surtout. Ou bien la racine de daucus d'Éthiopie, de seseli, de pivoine, de la même façon. Ou bien la graine d'hipposelinon (smyrnium olusatrum, L.) et de daucus d'Éthiopie, de la même facon. Ou bien la racine de crithmon (crithmum maritimum, L.), ou quatre oboles attiques de cumin d'Éthiopie (obole attique = 0 gr, 75), ou poivre, anis, daucus, (lophotania aurea Griesbach, d'après Fraas), sureau, racine de pivoine, pilez dans du vin, et donnez à boire. Ou bien deux ou trois rameaux de myrtidanum (plante indéterminée), cumin d'Éthiopie, racine de pivoine, ou semblablement la graine de lin, que les enfants qui toussent prennent avec un jaune d'œuf cuit et du sésame grillé. Si une accouchée (de la Nature de la Femme, § 100) a des aphthes aux parties génitales, broyez des amandes et de la moelle de bœuf, faites cuire dans de l'eau, ajoutez un peu de farine, oignez les parties, et lavez avec de l'eau de baies de myrte.

35. (Des lochies. Accidents causés par l'absence de lochies.) Maintenant je vais parler des lochies et de ce qui coule après l'accouchement. Quand une femme n'a pas ses lochies ou ses règles, ou que la matrice est dure, il y a douleur aux lombes; elle souffre cruellement dans les flancs, les aines, les cuisses et les pieds; le ventre se gonfle; des frissons traversent le corps, et il en résulte des fièvres aiguës. En cet état, s'il n'y a pas de fièvre, on prescrira les bains, on graissera la tête avec de l'huile de lis; faire cuire de la mauve, ou verser de l'huile de cypre (laussonia inermis) dans de l'eau, et prendre là-dedans un bain de siége émollient. Dans toutes les maladies où les fo-

vulg. - ἀλγέει ΗΚθ, Lind. - πικρῶς om. C. - ἐπαίρεται CKθ, Lind. - ἐπαίρηται vulg. - διαίσσωσιν vulg. - γίνωνται J - διαίσσωσιν Κθ. Lind. - τοιούτων CH. — ¹³ τὴν ο. ἔχ. om. Cθ. - ἀπύρετος Κθ. - ἐστὶν pro ἢ C. - καὶ τὴν om. C. - ἀνθεινῶ GΗΙΚ. - ἔψειν C. - μαλάχη J, Frob. - ἔγκαθέζεσθαι C. — ¹⁶ δὲ τῆσι om. C. - νούσησιν ΗJ. - ἀρμόζει pro ἀρήγει C. - καὶ (καὶ om. Cθ) λίπα (λιπᾶν Cordæus) vulg.

Χυγόν. Εφήρον υστερον Χρίεσθαι λίπα η ην δε πυρ έχη, λουτρών αρήγει, άμεινον υστερον Χρίεσθαι λίπα ην νειαίρην γαστέρα και την απομμίσγοντα η της σηπίης των ώων η του καστορίου μετά δε απέχεσθαι. πυριάν δε και χλιάσμασι την νειαίρην γαστέρα και την δε και χλιάσμασι την νειαίρην γαστέρα και την δε αρήγει, άμεινον υστερον Χρίεσθαι λίπα. Ην δε πυρ έχη, λουτρών

36. *Ην δε γυναικί μετά τοῦ παιδίου εν τῶ τόκω μή ἔη τὸ ύγρὸν ώς γρη, 3 άλλά μεῖον, ἢν μέν ἐν τῆ κεφαλῆ ἔγη τὸ ύγρὸν ὑπὸ θέρμης είουσθεν εν τόκω και ποίν δλίγον, κεφαλαλγήσει • ήν 4 δε ες την κοιλίην έλθη άλες, επειδάν 5 συθή, διαταράζειεν αὐτήν καὶ οὐγὶ πόβρω. Τιμωρέειν δε ώς μη έχ τούτου διάββρια επιγενομένη σώματι φλαύρως έγοντι 6 πονήσει μιν. Ήν δέ ἀπὸ κεφαλής έλθον το ρεύμα ές την λογείην κάθαρσιν τραπή καὶ πολλά συθή, βηίζει ήν δὲ πλέον τοῦ μετρίου, μελεδαίνειν . ήν δε ές την κοιλίην, ρηϊτέρη αν ή έξοδος τώ παιδίω γένοιτο. Εἰ δὲ τή κάθαρσις τῆ γυναικὶ ολίγη γωρέοι, πόνος λάζυται ζογυρός ζζύας τε καὶ τὸν ἀμφὶ τὰ αἰδοῖα πάντα γῶρον, καὶ ολδέει, καλ οί μηρολ πίμπρανται, καλ έκ τοῦ στόματος καλ έκ τῶν δινέων δέει8 φλέγμα ύδαρες, καὶ άλγέει κεφαλήν, καὶ πῦρ ἔγει, καὶ φρίκη, καὶ ἰδίει, καὶ οἱ ὁδόντες βρύγουσι, καὶ ἀψυγέει, καὶ ή γαστήρ 10 οί στεγνή έσται καὶ ή κύστις, καὶ τινιματα αναδινέει, καὶ ζοφοειδές δρη. Γυναικί 11 δέ έκ τόκου ἐούση ή κάθαρσις ἐπὴν ἦ, οὐκ εθμαρέως γωρέει, οξα των μητρέων εν φλογμώ γενομένων, καί τοῦ στόματος σψέων μύσαντος περιεδνοῦται 12 γάρ δ στόμαγος τοῦ

mentations sont bonnes, il vaut mieux s'oindre ensuite avec de la graisse. S'il y a sièvre, s'abstenir de bains; saire des somentations sur le bas-ventre, et traiter les lombes; donner à boire les médicaments utérins, mélant ou des œuss de séche ou du castoréum; après donnez en potage ou la sarine cuite avec de la rue ou la décoction d'orge.

36. (Lochies coulant mal. Cing cas: 1º rien ne vient avec l'enfant; 2º les lochies sont exiguës; 3º le flux lochial ne marche pas facilement; 4º la purgation lochiale retenue fait éruption soudaine, il peut survenir des ulcérations; 5º la purgation lochiale, marchant bien les premiers jours, se supprime.) Chez une femme, dans l'accouchement, le liquide ne va pas comme il faut avec l'enfant, il est moindre; et, si le liquide attiré par la chaleur dans l'accouchement et peu auparavant est dans la tête, il v aura de la céphalalgie; s'il arrive en abondance dans le ventre, il le dérangera par son irruption, et cela n'ira pas plus loin. Il faut venir en aide, de peur que la diarrhée, survenant à la suite dans un corps en mauvais état, ne la fasse souffrir. Si le flux venant de la tête se tourne sur la purgation lochiale et est abondant, il y a amélioration; s'il dépasse la mesure, il faut traiter; s'il se porte sur le ventre, l'issue devient plus facile pour l'enfant. La purgation est-elle exiguë, une douleur intense est ressentie aux lombes et à toute la région des parties génitales, il v a gonslement, les cuisses se remplissent; de la bouche et des narines s'écoule une pituite aqueuse; céphalalgie, fièvre, frisson, sueurs, grincement de dents; lipothymie; le ventre et la vessie se resserrent; les yeux roulent et la vue devient ténébreuse. Une accouchée a le flux, mais ce flux ne marche pas facilement, vu que la matrice est échauffée et que l'orifice en est fermé; en esset, l'orifice se recourbe après que l'enfant

αίδοίου μετά το παιδίον ποιήσασθαι την έχγωρησιν. 1 ήν γάρ τούτων τι η, ου γωρήσει οί ή κάθαρσις ην δε μη γωρέη οί ή κάθαρσις, ζυμβήσεται ώστε αιν πυρεταίνειν, καὶ φρίκην έγειν, καὶ την γαστέρα μεγάλην είναι * 3 ήν δε ψαύση αὐτῆς, άλγέειν πᾶν τὸ 4 σῶμα, μάλιστα ήν τις της γαστρός θαύση, καὶ καρδιώσσει άλλοτε καὶ άλλοτε, καὶ δοφύν πονέει, καὶ ἀσιτίη καὶ ἀγρυπνίη καὶ νυγμός. Ἐπειτα ήμέρη πέμπτη ή έβδόμη έστιν ότε ή κοιλίη ταράσσεται, καὶ υπογωρέει μέλανα καὶ εκάκοδμα κάρτα, άλλοτε καὶ άλλοτε καὶ ὡς ὄνειον οὖρον, καὶ ἢν ὑπέλθη, δοκέει οἱ βηΐτερον εἶναι, καὶ μελεδαινομένη ἐν τάγει ύγιλς γίνεται · 6 λυ δέ μλ, κινδυνεύσει διαββοίης αὐτῆ ἰσγυρῆς ἐπιπεσούσης, καὶ τὰ λογεῖά οἱ κεκρύθεται. Ήν δὲ ἡ κοιλίη τοί μὴ ταράσσηται, μηδε ή κάθαρσις γωρέη αὐτομάτη, μηδέ οἱ προσφέρηται έν τάγει τὰ ἐπιτήδεια, δ δὲ χρόνος προίη, πονήσει τὰ προειρημένα μαλλον, καὶ ἐπὶ τουτέοισι κινδυνεύσει πελιδνή γενέσθαι8 ώς μόλιβδος, καὶ δδερωθήναι, καὶ δ όμφαλὸς ἐκστήσεται αὐτῆ, ἀειρόμενος ὑπὸ τῶν μητρέων, καὶ ἔσται μελάντερος τῶν πέριζ. Καὶ ἐπὴν ταῦτα γένηται, ούγ οίη τέ θέστι περιγενέσθαι ή γυνή · θνήσκουσι δέ άλλαι άλλω γρόνω, όχως αν καὶ τὰ τοῦ σώματος έγωσι καὶ τὰ τῆς πάθης. μιῆς δὲ καὶ εἴκοσιν ήμερέων οὐγ ὑπερδάλλουσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλέον ούτω ξυμβαίνει. *Ην δέ οἱ ραγη 10 ή κάθαρσις εἴτε καὶ ὑπὸ φαρμάκων είτε καὶ αὐτομάτη, γίνεται γὰρ καὶ τοῦτο, ἢν γαλάσωσι τὸ στόμα αί μήτραι βιασθείσαι ύπό του αίματος αλέως έξαπίνης κατελθόντος. καὶ ἢν ραγῆ, ἀποκαθαίρεται 11 δύσοδμα καὶ πυώδεα, ἔστι δ' ὅτε καὶ μέλανα, καὶ δηΐτερον έσται, καὶ μελεδανθεῖσα δγιαίνεται. 12 Γίνεται δε και έλκεα εν τησι μήτρησιν οξα των λογείων σαπέντων και ήν

¹ Ἡν... κάθαρσις om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. -εῖη pro ἢ C. -² ὁ ἰχωρ εοι (sic) pro χωρέη οἱ θ. - ἡ Cθ. - ἡ om. vulg. - συμθ. θ. - ³ εὶ D. - ψαύσοι D. - Post ψ. addit τις θ. - ⁴ στόμα C. -μάλ. δὲ (δὲ om. CDFGHIJK6) τulg. - καὶ ἄλλ. om. C. - μυγμος (sic) θ. - νυγμὸς ἔπεται ˙ ἡμέρη δὲ (Cordœus, sine δὲ), Lind. - * κάκοσμα θ. - ὅνιον θ. - σύρον ὄν. C. - ὑπελθοι vulg. - ὑπέλθη CDHIKθ, Cordœus. Lind. - μελαιδενομένη θ. - ὑγιαίνεται Cθ. - 6 εἰ Cθ. - κινδ. αὐτὴ διαρροίη ἰσχυρὴ ἐπιπεσοῦσα ἀπίναι (sic) καὶ θ. - κινδ. αὐτὴ διαρροίη ἰσχυρὴ περιπεσοῦσα καὶ C. - ἐπεισπεσούσης L, Lind. - λόγια CD. - λογία J. - οἱ om. J. - κεκρύψεται CJθ. - κρύψεται vulg. - 7 οἱ om. Cθ. - Λαια αὐτ. addit ἡ Κ. - τὰ ἐπιτ. ἐν τάχει Cθ. - προείη θ. - πονήσει πολὶὰ (πολ. om. Cθ) τὰ πρ. (addit μάλλον C, vulg. - 8 ὁ (ὁ om. Cθ) μόλιθδος (μόλιθος FGHI, Ald.) vulg. - 9 ἔσται Cθ. - γὰρ pro δὲ C. - ἄλληι pro ἄλλαι θ. -

a fait sa sortie. S'il en est ainsi, la purgation ne marchera pas; et, ne marchant pas, il arrivera que la femme aura de la sièvre, le frisson et le ventre tumésié. Si on la touche, tout le corps est douloureux, le ventre surtout; cardialgie de temps en temps; douleur aux lombes; inappétence, insomnie, sensation de piqure. Puis, au cinquième ou septième jour, parfois le ventre se dérange, les déjections sont noires et trèsfétides, et parfois aussi l'urine est comme l'urine d'âne. Si ces évacuations arrivent, la femme se sent mieux, et, traitée, elle guérit promptement. Dans le cas contraire, il y a risque que, une diarrhée violente survenant, les lochies se suppriment. Alors, si le ventre ne se dérange pas, si les lochies n'apparaissent pas spontanément, si on n'administre pas promptement ce qui convient, et que l'état se prolonge, les accidents susdits s'aggraveront, et, en surcroît, elle sera en danger de devenir plombée et hydropique; l'ombilic fera saillie, soulevé par la matrice, et il sera plus noir que les parties environnantes. A ce point, il n'v a plus moven de guérir; les malades succombent les unes à une époque, les autres à une autre, suivant les conditions de leur corps et de leur mal; elles ne passent pas vingt et un jours; c'est du moins ainsi qu'il arrive la plupart du temps. Si la purgation fait éruption soit par médicaments soit, ce qui arrive aussi, spontanément, quand la matrice laisse l'orifice se relâcher violemment par le sang affluant tout à coup en abondance, l'écoulement est fétide, purulent, parfois même noir; l'état s'améliore, et, traitée, la malade guérit. Il survient aussi des

δκως (ὅπως θ) τε (ἀν pro τε Cθ) καὶ vulg. - νοσήματος (D, al. manu σώματος) HK. - ἔχουσι HK. - τὰ om. J. - πλέον [δὲ] Lind. - οὕτως συμβ. θ . - θ Cordwus. - ἡ om. vulg. - ἤν τε καὶ ὑπὸ θ . - αὐτομάτης C. - γίγν. C. - μῆτραι ἢ (μή pro ἢ C, Lind.; ἢ om. θ) βιασθ. vulg. - ἀλεος (sic) θ . - αλεος (D, al. manu ἀλέως) GHIJK, Ald. - ἀλ. om. C. - θ εὐσοσμα θ . - μελαιδανθεῖσα θ . - μελανθεῖσα θ . - μελαιδανθεῖσα θ . - μελανθεῖσα θ . - μελαιδάνης θ . - μελαιδόνης θ . - μελαιδόνης θ . - μελαιδόνης θ . - μελαιδόνης θ . - μελαιδάνης θ . - μελαιδάνης θ . - μελαιδάνης θ . - θ εἤσηται θ . - μελαιδάνης θ . - θ εἤσηται θ . - γενήσεται θ . - δεηθήσεται θ . - δεηθήσεται θ . - δεηθήσεται θ . - δεηθήσεται θ .

γένηται, πλέονος μελεδώνης δεήσεται, δχως μή οί τὰ έλχεα μεγάλα καὶ σηπεδονώδεα ἔσται * 1 κίνδυνος δὲ ἡ θανεῖν ἡ ἄφορον γενέσθαι. Σημήτα δε ταῦτα γίνεται ην έλκεα ενη επην γωρέη ή κάθαρσις, δοκέει ως ακάνθια διὰ τῶν μητρέων ἰέναι, * καὶ πῦρ λάζεται τὴν κοιλίην. Φιλέει δε ταύτα επιλαμβάνειν - άλγεει επαρωμένη το κάτω τοῦ όμφαλοῦ, ὡς έλκεος καθαροῦ νευρώδεος εἰ θίγοις • ἔπειτα δδύναι έσγυσαὶ άλλοτε καὶ άλλοτε ἐμπίπτουσιν ⁵ ἐς τὰς μήτρας, καὶ πυρετὸς, ἔστι δ' ὅτε πρὸς γεῖρα βληγρὸς, καὶ άλλοτε 6 καὶ άλλοτε ὑποκαχοήθεα γωρέει τὰ λογεῖα, πυώθεα, δύσοδμα. Ταῦτα σημήϊά ἐστιν, ην έλχεα εν τησι μήτρησιν η, καὶ δέεται πολλης μελεδώνης. Ταύτης μέν 7 οῦν ἀμφὶ τῆς νούσου τόσαι τελευταί είσιν. 8 *Ην δὲ ἡ κάθαρσις 9 ή λογείη τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας γωρήση, ἔπειτα ἀπόληται έξαπίνης, αύτη πάσγει παθήματα τῆ προτέρη ἀδελφέα, ήσσον δέ· καὶ 10 ην μεταπίπτη ή νούσος, ές τωὐτὸ μεταπείσεται· γρονίη δε και βληγροτέρη έσται της προτέρης. Διαιτεομένη 11 δε ή γυνή περιγίνεται, ήν άρμοι μελεδαίνηται. Άμφὶ 12 οὲ τῆς νούσου ταύτης δόδε έγει.

37. *Ην δὲ ἐκ ¹³ τόκου μὴ καθαρθῆ, οἰδέει ἡ γαστὴρ καὶ ὁ σπλὴν καὶ τὰ σκέλεα, ¹⁴καὶ πῦρ ἔχει, καὶ ρῖγος λαμβάνει, καὶ δδύναι ἀτσσουσι πρὸς τὰς ἰζύας, ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς τὰ σπλάγχνα, καὶ ἀποψύχεται, ¹⁵ καὶ πῦρ ἔχει, σφυγμοὶ βληχροὶ, ἔστι δ' ὅτε ¹⁶ καὶ όξέες, ἄλλοτ' ἀειρόμενοι, ¹⁻ ἄλλοτε ἐλλείποντες. Ταῦτα πάσχει ἀρχομένης τῆς νούσου, καὶ ὧδε ἔχει ' ἢν δὲ προίη τοῦ χρόνου, τὰ ¹³ κῦλα τοῦ

^{&#}x27;Κ. γὰρ ἀποθανεῖν θ. – σημεῖα θ. –² γίγν. C. – ἀχάνθια C, Lind. – ἄχανθα vulg. — ³ καὶ πῦρ μιν (μιν om. D) λάζεται (addunt καὶ Cordæus, Lind.) μάλιστα τὴν κοιλίην ἐπιλαμβάνειν (ἐπιλαμβάνει DK, Cordæus, Lind.) vulg. — καὶ πῦρ μιν (μιν om. θ) λάζεται (λάζηται C) μάλιστα (μάλ. om. θ) τὴν κοιλίην, φιλέει (φιλεῖ θ) δὲ ταῦτα (ταῦτ' θ) ἐπιλαμβάνειν Cθ (Vatic. Codd. ap. Foes in not., μάλιστα δὲ τὴν κοιλίην φιλέει ταῦτα ἐπιλαμβάνειν). — ⁴ ἀλγ. δὲ (δὲ om. θ) ἐπ. (ἔπαφομένη θ) vulg. – θήγοις G, Ald., Frob. – οιγοι (sic) θ. – θίγεις J. — ἑ εἰς J. – βλῆχρος C — ͼ καὶ άλ. om. Cθ. – ὑπο κακοήθεα vulg. – ὑποκακοήθεα HIJ, Cordæus, Lind. – ὑπακοήθεα (sic) L. – ὑποκακειθεα (sic) θ. – λόχια CD (J. λοχία). — Ante πυ. addunt καὶ DK. – δύσοσμα θ. – σημεῖα vulg. – σκμήῖα C. – ἢ om. (D, restit. al. manu) FIJK, Ald. – ἢ ponitur ante ἐν Cθ. – μελεδωνῆς G. – μελελαδόνης θ. – † νῦν vulg. – οὖν CJ. – τοσαίδε τελευταῖαι C. — ε εἰ C. – ε ἢ C. – λοχίη CD. – τρὶς θ. – χωρήσει C. – ἀπόλωλεν (ἀπολεῖται θ) ἐξ. ταύτη (αὕτη Cθ) πάσχει vulg. – Lisez ἀπόληται. – ἀδελφὰ Cθ. — 10 εὶ μεταπίπτει C. – εἰς vulg. – ες C, Lind. – χονίει θ. – βληχροτέρα J. –

ulcérations à la matrice, par la corruption des lochies; si cela arrive, il faudra plus de soin, afin que les ulcérations ne deviennent pas grandes et putrides; il y a danger que la femme succombe ou devienne stérile. Voici les signes quand des ulcérations existent: la purgation venant, il semble que des épines passent par la matrice; de la chaleur tient le ventre. Voici encore ce qui survient souvent : palpée, la région sous ombilicale est douloureuse comme si on touchait une plaie pure sur une partie nerveuse; puis des douleurs intenses saisissent par intervalles la matrice; il y a de la sièvre, qui est parfois douce à la main; de temps à autre, les lochies coulent avec un assez mauvais caractère, purulentes, fétides: voilà les signes quand il y a des ulcérations à la matrice, et beaucoup de soin est nécessaire. Telles sont toutes les terminaisons de cette maladie. Si la purgation lochiale marche les trois ou quatre premiers jours, puis se tarit tout à coup, la femme éprouve des accidents analogues aux précédents, mais à un degré moindre; semblablement, la maladie, venant à se déplacer, a la même métastase; elle est de durée et moins intense que dans l'autre cas. La femme, mise au régime, guérit, si elle est soignée de près. Voilà ce qu'il en est touchant cette maladie,

37. (Traitement du cas où manque la purgation lochiale.) Si après l'accouchement il n'y a pas de purgation, le ventre, la rate et les membres inférieurs se gonflent, la fièvre vient, le frisson saisit, des douleurs se font sentir aux lombes, parfois aussi aux viscères; refroidissement, fièvre, battements faibles, parfois fréquents, tantôt élevés, tantôt se dérobant. Tels sont les accidents et l'état au début de la maladie; avec le temps, le dessous des yeux devient rouge.

προτέρας J. — " τε pro δὲ C0. – άρμοὶ IK0. – άρμοὶ (sic) G. – άρμοὶ I. – άρμῶ C. — " δὲ οπι 0. – ταύτης τῆς v. C. — " τοῦ (τοῦ οπι C0) τόκου vulg. – καθαρέη (sic) C. – ἕλκεα pro σκέλεα 0. — " καλ.... ἀποψύχεται οπι, restit. al. manu D. – λαμβάνει οπι D. – καὶ δδ. ἀίσσ. οπι 0. – ἀΐσσουσαι C. – ὅτι pro ὅτε C. – λιποψυχέει pro ἀποψύχεται L. — " αλλοτε C. – ἐλλίποντες (sic) GHJK, Ald., Frob. – προείη τὰ τοῦ 0. — " κοῖλα vulg. – κυλὰ 0. – γίνονται 0.

προσώπου έρυθρα γίνεται. Όταν δόε έγη, διδόναι κούσα σιτία. 1 κήν δργά, φάρμακον πίσαι κάτω. ήν μέν γολώδης ή, δ τι γολήν καθαίρει, ήν δε φλεγματώδης, ὅ τι φλέγμα μετὰ δε 2 τοῦτο πυριήσθαι τὰς ὑστέρας εὐώδεσι, καὶ προσθεῖναι μαλθακτήριον τὴν ἡμέρην. *Ην δε 3στερεον ή το στόμα, πυριήν άπασαν ήμερην, καὶ τὰ μαλθακτήρια προστιθέναι · ἔπειτα λοῦσαι θερμώ ὕδατι, καὶ 4 ἐντιθέναι τούς μολίδδους · μετέπειτα δε άλος γόνδρους καὶ σμύρναν ες τρυγίον αποδήσας και την πίσσην την έφθην εν είρίω, ήδύσματα ζυμμίζας, 5 ἔσον ξκάστου, ποιέειν 6 ἔσον κικίδι σμικρῆ • προσκείσθω δὲ ήμερην καὶ εὐφρόνην · μετὰ δὲ τοῦτο διαλείπειν ήμέρας τρεῖς, καὶ πυριῆσθαι τοῖσιν αὐτέοισιν • τπροστιθέναι δέ καὶ κόκκους ἐκλέψας όσον δύο πόσιας καὶ πεπέρεος, τρίψας λεῖα, παραμίζας έλαιον αἰγύπτιον λευκὸν καὶ μέλι ως κάλλιστον, 8 έμπλάσας έν εἰρίω, περιελίζας περὶ πτερὸν, προστιθέναι ήμέρην καὶ εὐφρόνην, καὶ ἤν σοι δοκέη κεκαθάρθαι, άμεινον εάν· ήν δε δοχέη 9 έτι δέεσθαι καθάρσιος, δύο ήμέρας διαλείπειν, καὶ αὖθις τὸ ζὸν τῆ σικύη ἡμέρην καὶ εὐφρόνην προστιθέναι * κάπειτα νέτωπον 10 καὶ ρόδινον έλαιον ως εὐωδέστατον καὶ ἐλάφου στέαρ τήξας, εν εἰρίω προστιθέναι μίην ήμέρην, καὶ λούειν πολλῷ τῶ θερμῶ, ὡς 11 οἷόν τε ἢ εὐμενές • καθαρτηρίοισι δὲ αὐτίκα καὶ θερμῷ καθηραμένη τὰ πονεύμενα γωρία, ἐναλειφέσθω τὸ στόμα τῶν μητρέων γηνείω στέατι καὶ σμύρνη καὶ βητίνη γλιαρή, καὶ θάλπειν · κλυζέτω δε τὰς ύστέρας τῷ οἴνω καὶ τῷ ναρκισσίνω ἐλαίω τῆ

^{&#}x27; Καὶ ἢν 0. — ² τοῦτο om. θ. – πυριᾶσθαι θ. – πυριῆσαι DHKL. – προσθῆναι 0. - μαλθακώτερον F. - μαλθακότερον G. - μαλθακτήρια DHJKLQ', Lind. — ο στερρή (στερεον (sic) 0; στερρή D; στερή KL; στερρόν Lind.) ή τὸ στόμα πυριήν (ήν τὸ στόμα, πυριάν 0; ή τὸ στόμα, πυριήν Lind.) vulg.- άπαν 0. - 4 τιθέναι vulg. - έντιθέναι θ. - προστιθέναι J. - μολίβους CFGHI, Ald. έπειτα J. - τριγίον DJ. - τρύχιον C. - πίσσαν θ. - ήδύσμα (sic) Κ. - συμμ. $C\theta.$ — 5 town FG. – motéwn vulg. – motétin J. — 6 todon G. – η pro toon C. – κηκίδι μικρή θ. - κεκίδης (sic) μικρής D. - προσκείσθαι Cθ. - τούτο om. θ. καταλιπεῖν vulg. - διατιπεῖν (sic) θ. - διαλιπεῖν Vatic. Codd. ap. Foes in ${f not}$. - διαλείπειν ${f C}$. - πυριάσαι ${f 0}$. - τῆσιν ${f K}$. - αὐτοῖς ${f 0}$. - 7 καὶ πρ. δὲ καὶ C.-δύο κόκκους ἐκλέψας δύο πόσηας C.-κόκκους δύο ἐκλέψας ὅσον δύο πόσιας Vatic. Codd. ap. Foes in not. - έψήσας pro ἐκλέψας DFGIKL, Lind. - πεπέρεως CHJK. - παραμίζα: G. - παραμείζας C. - κάλιστον Κ. - 8 τούτο (τ. om. C) έμπλ. vulg. - ἐσίριον (sic) 0. - καὶ (καὶ om. Cθ) πιριελίξας (περιειλίξας D) περί πτερον (περί πτερον ελλίξας C, θ ελίξας) vulg. - προσθείναι (προστιθέναι θ) ήμερην άπασαν (άπ. om. Cθ) καὶ εὐφρόνην (εὖ φρονεῖν θ)

Les choses étant ainsi, donner des aliments légers; les humeurs sont-elles en mouvement, prescrire un purgatif : si la malade est bilieuse, un cholagogue; si pituiteuse, un phlegmagogue; puis fumigation aromatique de la matrice, et, pendant le jour, un pessaire émollient. Si l'orifice est dur, fumigation chaque jour, et application de pessaires émollients; puis laver à l'eau chaude, et appliquer les plombs; ensuite, liant des grains de sel et de la myrrhe dans un chiffon, la résine cuite dans de la laine, mêlant des aromates, de chaque autant, faire un pessaire gros comme une petite noix de galle, et le laisser en place un jour et une nuit; puis, interruption de trois jours, et fumigation avec les mêmes ingrédients. Autre pessaire : écorcez des baies du daphné Cnidium, prenez de ces baies et du poivre la dose de deux potions, pilez fin, mêlez de l'huile blanche d'Égypte et du très-beau miel, emplatrez dans de la laine, roulez autour d'une plume, et appliquez pendant un jour et une nuit; si la purgation paraît complète, il vaut mieux s'en tenir là; si non, interrompre pendant deux jours, et, de rechef, appliquer le pessaire avec le concombre sauvage pendant un jour et une nuit; puis, prendre du nétopon, de l'huile de rose très-odorante, faire fondre de la graisse de cerf, et appliquer dans de la laine pendant un jour; on lavera avec beaucoup d'eau chaude, de la facon la plus douce pour la femme. Aussitôt après avoir purgé les parties souffrantes avec les mondificatifs et l'eau chaude, elle oindral'orifice utérin avec de la graisse d'oie, de la myrrhe et de la résine tiède, et fomentera. Le lendemain, elle fera des injections pour l'utérus avec le vin et l'huile de

vulg. — $^{\circ}$ έτι 0. – έτι om. vulg. – δεΐσθαι 0. – καθάρσηος C. – διαλειπεῖν (sic) 0. – διαλιπεῖν vulg. – αὖτις C0. – σὑν 0. – νύκτα C0. – κάπιτα 0. – τὸ (τὸ om. C) νέτωπον vulg. — 10 Post καὶ addunt τὸ CDFGHJK. – ροδιον D. – έλεον K. – ὡς om. 0. – ήλίω τήκειν pro τήξας C. – ἐν C0. – ἐν om. vulg. – προστ. om. C. – μιᾶν (sic) 0. – τῷ om. JL. — 11 οιηι (sic) 0. – τὸ pro τε $\frac{\pi}{4}$ C. – τε $\frac{\pi}{4}$ om. 0. – τὰ ἀμφιπονεύμενα (ἀμφιπνεύμονα sic J; ὰμρὶ πονεύμενα L; πονεύμενα $\frac{\pi}{4}$ χωρία (χόρια C) vulg. – ἐναλιφέσθω 0. – ἐναλείφεσθαι Κ. – χηνίω 0. – ριτίνη GI. – κλυζέσθω 0. – ναρκισίνω C. – ἐλέω D.

¹ ύστεραίη ' ἢν δὲ μὴ ἢ ναρκίσσινον, οἴνῳ μόνῳ · ταῦτα ὅκως σοι πρὸ τῶν ἐπιμηνίων ἡμέρη μιἢ πρόσθεν πεποιήσεται. 'Επὴν δὲ τὰ ἐπιμήνια γενήται, ² τὰς μὲν ἐν ἀρχἢ ἡμέρας τρεῖς, τρίδουσα μέλαν τὸ κύπριον, καὶ ἀλὸς χόνδρον ἐπιχέασα, εἰρίῳ ἀναφορύζαι · τοῦτο ἐν τῷ σώματι ἐχέτω ἐπ' ὀλίγον, καὶ νῆστις οἶνον ἄκρητον εὐώδεα ἐπιρροφεέτω. 'Επὴν δὲ παύσηται τὰ ἐπιμήνια, τὴν ἡμέρην τὸ ³ ἔὐν τῷ γλήχωνι προστιθεῖσα, πρὸς τὸν ἄνδρα ἴτω · κὴν ἐν γαστρὶ σχἢ, ὑγιὴς γίνεται. Σιτίοισι δὲ χρήσθω ἐν τῷ καθάρσει. ⁴Πρὸς τούτοις ἀρήγει ἐψεῖν τὴν λινόζωστιν, καὶ ξυμμίσγειν πράσα εκαὶ σκόροδα καὶ κράμδην κόκκωνά τε, καὶ τὸν χυλὸν βοφεέτω · ⁴τοῖσι δ' ἄλλοισι, θακασίοισι μᾶλλον ἢ κρέασι χρήσθω · ¹τῶν δὲ γλυκέων εἰργέσθω καὶ ελαιηρῶν · πίνειν εδὲ αἰεὶ νῆστιν τὸ ἀπὸ τῆς δαίδος, ἔστ' ὰν καθαίρηται · ἐν δὲ τοῖσιν ἐπιμηνίοισι μάλα πινέτω.

38. *Ην δὲ δλίγω ἐλάσσονα τοῦ δέοντος ⁹χωρήση γυναικὶ τὰ λο-Χεῖα, οἶα τῶν μητρέων στενοστόμων ἐουσέων καὶ παρεστραμμένων, ἢ τοῦ ¹⁰ αἰδοίου ἐπιμεμυκότος κάρτα ὑπὸ φλεγμασίης, ἡ γυνὴ πυρεταίνει δξέως, καὶ καρδιώσσει, καὶ ἀλγέει τὸ σῶμα πᾶν, καὶ σφαδάζει, καὶ ¹¹ ἐς τὰ ἄρθρα τῶν Χειρέων καὶ τῶν σκελέων καὶ τῆς ἀσφύος ἡ δδύνη φοιτᾶ, καὶ τὸν ἀμφὶ τὴν δειρὴν ¹⁸ χῶρον καὶ βάχιν καὶ βουδῶνας ἀλγήσει, καὶ ἀκρατέα τινὰ τῶν ¹⁸ μελέων τοῦ σώματος γενή-

¹ Υστέρη $C. - \tilde{\eta} v$ pro $\tilde{\eta}$ K. - ναρκισσίνω <math>C. - μόνω om. C0. - δπω; θ. - ποιήσηται vulg. - πεποιήσεται Co. - 2 τρεῖς pro τὰς Vatic. Codd. ap. Foes in not. - τρεῖς Ch. - τρεῖς om. vulg. - τρίδουσαν vulg. - τρίδουσα CDHIKL, Cordæus, Lind. - μέλαν θ. - μελάνθιον vulg - καλ κύπειρον pro τὸ κύπριον Lind. - Gal. Gl. : μέλαν τὸ κύπριον, τὴν κυπρίαν σποδὸν, ἢ πρὸς τοὺς όφθαλμούς χρώμεθα. - χόνδριον C. - ἐπιχέας C. - ἐπιχέαι θ. - ἀναφορίξαι D. - έπόμενον pro ἐπ' ολίγον C. - Ante οίνον addunt καὶ Ch. - ἐπιροφίτω θ. - 3 σύν θ. - γλείχωνι G, Ald. - γλίχωνι GHIJ. - προστιθείς (προστιθή θ) καὶ (ώς pro καὶ GHIJK) πρὸς (ώς pro πρὸς LQ', Lind.) τὸν vulg. - Je lis προστιθείσα πρός τόν. - είτω · καὶ ήν 0. - ίσχη C. - έχη 0. - χρήσθω θ. - χρέο vulg. — * πρός τε (τε om. 6) τὰ έίγη pro πρὸς τ. ἀρ. Co. - ἀρήγει om. (D, restit. al. manu) FGHIJKL. - λινόζωστιν CHIK, Ald. - λινοζώστιν vulg. ξυμμ. Cθ. - συμμ. vulg. - πράσσα C. - 5 καί θ. - καί om. vulg. - κυκεώνα δὲ καί Lind. - Gal. Gl. : κόκκωνα, κόκκον τὸν κοινῶ; ὀνομαζόμενον, οὐ τὸν ανίδιον, δν καὶ αὐτὸν ἔστιν ὅτε κόκκον ἄνευ προσθήκης ὀνομάζει. - ἐυσείτω 0. - βοσεέτω C, Lind. - βοσείτω vulg. - ' τοῖσι (τισί pro τοῖσι Cordæus) δακεύλοισι, καὶ όψοισι θαλασσίοισι rulg. - τοῖσι δὲ σιτίοισι καὶ όψοισι θαλασσίοισ: Lind. - τοίσι δὲ (δ' θ) άλλοισι θαλασσίοισι Cb. - χρήσθω ή κρέασι Cθ. — : σίτων pro των C. — 8 δ' εάσει νήστις ή το C. - δαιδός vulg. - δαδός C.

narcisse; s'il n'v a pas d'huile de narcisse, avec le vin seul. Il faut s'arranger pour que tout cela soit fait un jour avant les règles. Les règles venues, pendant les trois premiers jours, piler de la spode noire de Chypre, répandre des grains de sel, et prendre le tout dans de la laine; la femme gardera cela quelque temps dans son corps, et boira à jeun du vin pur de bonne odeur. Les règles ayant cessé, elle appliquera pendant le jour le pessaire avec le pouliot, et ira auprès de son mari; si elle devient grosse, elle guérit. Elle mangera pendant la purgation menstruelle. En outre, il faut faire cuire la mercuriale, mèler des poireaux, de l'ail, du chou, des grains de grenade, et boire ce bouillon; du reste, user plutôt de poissons de mer que de viande; éviter les choses douces et huileuses. Il faut boire continuellement à jeun la préparation avec les branches de pin, jusqu'à ce que la purgation vienne; et la boire surtout pendant les règles.

38. (Cas où les lochies coulent moins, parce que la matrice a l'orifice étroit et dévié, ou parce que les parties génitales sont resserrées par l'inflammation.) Si les lochies coulent moins qu'il ne faut, parce que la matrice a l'orifice étroit et est déviée, ou parce que les parties génitales sont fortement resserrées par la phlegmasie, la femme a une fièvre aiguë, de la cardialgie, tout le corps douloureux, de la jactitation; la douleur s'empare des articulations des membres supérieurs et inférieurs et des lombes; elle souffre au cou, au rachis et aux aines, et quelques parties du corps seront frappées d'impuissance; puis une fièvre tranquille, un frisson tout à fait manifeste; elle vomit aussi des matières pituiteuses, amères,

⁻ δαίδος ΙΙ. - δαίδος (sic) Κ. - γάλα pro μάλα θ. - $^{\circ}$ χωρέη θ. - χωρήσει $^{\circ}$ $^{\circ}$ $^{\circ}$ $^{\circ}$ λόχια $^{\circ}$ $^{\circ}$

σεται · έπειτα πῦρ ἠρεμαῖον, φρίκη πάνυ φανερή · ἐμέουσι δὲ ¹ καὶ φλεγματώδεα, πικρά, δριμέα. Καὶ άμιρὶ τῆσδε ὧδε ἔγει καί οἱ ζυμβήσεται, ην μελεδανθη, δγιέα γενέσθαι· ²ην δέ μη, γωλήν καί ακρατέα τῶν μελέων γενέσθαι τοῦ σώματος. "Αφορος δὲ ή νοῦσος οὐ πάνυ. Ήν 3 μεν αί μῆτραι έλκωθέωσι καὶ τὰ λογεῖα μὴ παρῆ, ὡς χρή, πάντα πονήσει, καὶ ἢν μὴ μεγάλα ἢ τὰ έλκεα, μελεδαινομένη εν τάχει δγιαίνει. Χρή δε την μελέτην ατρεκέως ποιέεσθαι έλκέων τῶν ἐν τῆσι μήτρησιν · άτε γὰρ ἐν ἁπαλῆ ἐόντα καὶ εὐεπαισθήτω καὶ νευρώδει κοιλίη, 5 πολλά δὲ τὰ κοινωνέοντα, βρέγιια, στόμαγος, γνώμη, αξέται, καὶ κακοτροπέει, καὶ οὐ βηϊδίως ἐθέλει ζυνιέναι. "Ην δέ 6 οί αί μῆτραι στενόστομοι γενοίατο, καὶ μὴ παραγαλάσωσι την λοχείην κάθαρσιν, καὶ φλεγμήνωσιν, την μη μελεδαίνηται έν τάγει, πάντα μιν μαλλον πονήσει, καὶ όδμη πονηρή, καὶ οἰδίσκεται ή έξοδος · καὶ ήν μή ολεγμήνωσιν αί μήτραι, αὐτόματον έξεισι κακὸν οζόμενον καὶ πελιονόν ἐὸν ἢ μέλαν ἐὸν θρομβοειδὲς, καὶ ἡ γυνὴ καθαίρεται τὰ λογεῖα · ἔστι δ' ὅτε οὐκ 8 ἔζεισιν, ἀλλὰ τῆ γυναικὶ θάνατον σημαίνει, εί μή τις εν τάχει φλέδα τάμοι ή την ποιλίην μαλθάξειεν · άμεινον δε καὶ κλύσμα ποιῆσαι · ἢν δε 9 εὐήμετος ἦ, καὶ ἐς έμετον άγειν · κρέσσον δε διουρέειν καλ ζδίειν · τουτέων δε καιρός, ότε δέοι, άριστος.

39. ^{*}Ην δὲ ἐκ τόκου γυνὴ καθαρθῆ δλίγω πλέονα ὧν χρὴ, γίνεται γὰρ καὶ τοῦτο, ¹⁰ ἢν αἴ τε μῆτραι εὐρύστομοι γενοίατο καὶ τῶν φλεδῶν τινες ¹¹ καταββαγέωσιν, αὶ τείνουσιν ὑπὸ τὰς μήτρας, ὑπὸ

 $^{^1}$ Καὶ οπ. Cθ. – συμβ. θ. – μελεδανθῆ Cθ. – μελεδαίνηται vulg. – 5γιᾶ Cθ. — 2 εὶ Cθ. – χολὴν θ. – ἀχραιφνέα C. – μελέων Cθ. – γίνεσθαι vulg. – τοῦ σ. γίνεσθαι C (θ, γενέσθαι). — εδε pro μὲν θ. – μὴ pro μὲν CFGHIΚ. – μὲν αὶ οπ. J. – αὶ οπ. θ. – έλχωθέωσι C. – έλχωθῶσι vulg. – λόχια CD. – λοχία J. – πάντα μην (sic) (μιν θ) πον. Cθ. — εδικωθῶσι vulg. – λόχια CD. – λοχία J. – πάντα μην (sic) (μιν θ) πον. Cθ. — εδικωθῶσι vulg. – ἀπαλῆ θ. – εδικωθῶσι νυlg. – ἀπαλῆ θ. – εδικωθῶτις νιιg. – αιδικαταί νυιg. – αιδικαταί μες τα με traducteurs on fait de γνώμη le sujet de αίσσεται, et ont entendu ξυνιέναι au sens de intelligere, traduisant : Mens concutitur, depravatur, nec facile intelligere solet. Ce n'est pas le sens : πολλά.... γνώμη forme une parenthèse ; et ξυνιέναι signifie se réunir. Sì l'on en doute, que l'on consulte ce passage-ci du traité des Ulcères, § 8 : ἕλκεα οὐ κεκαθαρμένα οὐα ἐθέλει ξυνιέναι ξυναγόμενα, οὐδ' αὐτόματα ξυνέρχεται. — εγε pro ot D. – λοχίην DJ. – κάθαρσιν, (addit καὶ H) φλεγμαίνουσιν (φλεγμήνουσιν DFGHIK, Ald., Cor-

acres. Tel est ce cas. Traitée, elle guérira; si elle n'est pas traitée, elle restera boiteuse ou paralysée de quelque partie du corps. Cette maladie ne rend pas absolument la femme stérile. Si la matrice s'ulcère et que les lochies ne viennent pas comme il faut, la femme aura tous les accidents; traitée promptement, elle guérit dans le cas où les ulcérations ne sont pas étendues. Il faut traiter avec beaucoup de soin les ulcérations utérines; car, étant dans une cavité molle, d'une sensibilité exquise et nerveuse, avec beaucoup de sympathies, le bregma, le cardia, l'intelligence, elles s'accroissent, deviennent malignes, et ne sont pas disposées à se fermer. La matrice devenant étroite à l'orifice, ne laissant pas couler la purgation lochiale et s'enslammant, si le traitement n'est pas appliqué promptement, tout s'aggrave, odeur mauvaise, gonflement du conduit; dans le cas où la matrice n'est pas enflammée, il sort spontanément des matières sentant mauvais, livides ou noirâtres, contenant des caillots, et la femme a la purgation lochiale; mais parfois il ne sort rien, ce qui est indice de mort, à moins que promptement on n'ouvre la veine ou lâche le ventre; en ce cas, il vaut mieux employer un lavement; si la femme vomit facilement, on peut encore provoquer le vomissement; il est excellent d'uriner et de suer. Pour ces moyens le meilleur moment est celui où besoin en est.

39. (Cas où les lochies sont plus abondantes qu'il ne faut.) Après l'accouchement, la femme a un flux un peu plus abondant qu'il ne faut; cela arrive en effet aussi quand la matrice devient large de l'orifice et que quelques veines qui s'étendent sous la matrice se rompent par l'effort de la sortie

daus; ελεγμήνωσιν θ) vulg. — * κῆν J. – ἐν τῷ (τῷ om. Jθ) τ. vulg. – Ante πάντα addit έκταῖη: ἢ έδδομαῖη: (sic) ἐοῦσαν θ. – ἔξισι θ. – ὑπό μελάνεον pro μελαν ἐὸν θ. – λόχια D. – λοχία J. — * ἔξισιν θ. – ἢν vulg. – Je lis εἰ pour ἢν. – τάκοι θ. – τέμη vulg. – τὴν om. θ. – κλοσματεσσιν (sic) pro κλ. ποιῆσαι θ. — * εὐέμετος vulg. – εὐάμετος G. – εὐήμετος θ. – κρεῖσσον J. – τούτων vulg. – τουτέων θ. – ὅτε δὲ οἱ ἄριστος Ald., Frob. — * εἰ vulg. – ἢν θ. — * ακταρραγεσιν (sic) αἴ τίνουσιν θ.

βίης τῆς ἐξόδου τοῦ ἐμδρύου, ¹ πυρετὸς ἔξει αὐτὴν λεπτὸς, θέρμη τε ἀνὰ πᾶνι τὸ σῶμα, ἔστι δ' ὅτε καὶ φρίκη καὶ ἀσιτίη, καὶ βὸελύζεται πάμπαν, ² καὶ λεπτὴ ἔσται καὶ ἀσθενὴς καὶ χλωρὴ καὶ οἰδαλέος, καὶ ἀσιτιεῖ · ἢν ³ δέ τι φάγη ἢ πίη, οῦ πέσσεται · ἐνίησι δὲ καὶ κοιλίη καὶ κύστις καταρρήγγυσαι, καὶ φρίκη ἔχει μᾶλλον. ᾿Αμφὶ δὲ ¹ ταύτης ὧδε ἔχει.

40. Ήν δ δὲ ἐκ τόκου ἐσύση συμφραχθῆ τι τοῦ αἰδοίου, ἤδη δὲ καὶ τοῦτο εἶδον, ἤν ἑλκωθῆ τὸ στόμα τοῦ αἰδοίου, καὶ ἐπειδὰν ⁶ ἑλκωθῆ ἐν τῷ τόκῳ βιησθὲν ὑπὸ τῆς ἐζόδου τοῦ παιδίου, ἐγένετο ἴκελόν τι ἄφθη, καὶ ἐφλέγμηνε κάρτα, καὶ τὰ χείλεα ὑπὸ τῆς [†]φλεγμάνσιος ζυνέπεσε πρὸς ἄλληλα καὶ ἐλάβετο ἀλλήλων, ἄτε ήλκωμένα ἐόντα. ⁸ Καὶ θίξις γίνεται καὶ μύκης, δς ἄμφω τὰ χείλεα ἔγει ξυνδήσας, ἄτε τῆς καθάρσιος ἀπολελαμμένης εἰ δὲ ἐχώρεεν ἡ καθαρσις, οὐκ ὰν ἐμυκώθη τὰ ⁹ἔλκεα 'νῦν δὲ ἐπιβρεῖ, καὶ παχύνεται ἀλλοκότῳ σαρκί. Ἰῆσθαι οῦν ὡς τὰ ἐν ¹0 τῷ ἄλλῳ σώματι, καὶ ἐς ἀτειλὰς ἄγειν 'τὸ δὲ χωρίον λεῖον ἔστω καὶ ὁμόχροον. Ἡ Φροντὶς ἔπασχε ταῦτα ἀ πάσχουσιν ¹¹ αἱ μὴ ἀποκαθαιρόμεναι τὰ λοχεῖα, καὶ ἐπὶ τού-

' Πυρετός (addit δὲ D) καὶ όῖγος ἔξει (ἔχει θ) vulg. - καὶ όῖγος de vulg. ne me paraît pas pouvoir être gardé, non-seulement à cause de λεπτὸς qui ne peut se rapporter à έξγος, mais encore à cause du sens, θέρμη et φρίνη excluant ρτγος. — 2 καί om. DFGHIJK. — 3 γάρ pro δε D. — 4 τησδε θ. — C. - τω Co. - τω om. vulg. - τκελλον DFGHIK. - είκελον C. - τη pro τι C. άρθη D. - ελέγμηνε (sic) C. -- ⁷ ελεγμάντυος FGHIθ, Ald. - ελεγμάντιος (sic) $K_* - \varphi \lambda \epsilon \gamma \mu \alpha \nu \tau \psi \circ \zeta = C_* - \xi \psi \nu$. $C_* - \sigma \psi \nu$. $vulg_* - \epsilon \lambda \kappa \omega \mu \epsilon \nu \alpha$ (sic) $IK_* - \eta \lambda \eta$ ήμμενα (sic) G. - είλκωμένα θ. - 8 καὶ ψύξις (θίξις pro ψ. C) δὲ (δὲ om. C) γίνεται (γίγν. C) (καὶ ψ. δὲ γ. om. θ) καὶ μεμύκει (μυκηι sic θ; μυκησσός sic C) άμφω τὰ γείλεα (addunt έγει CO) ξυνδήσασα (ξυνδ. om. K; ξυνδήσαντα Foes in not., Lind.; συνδήσας θ) τὸ (τῶ pro τὸ H; τε pro τὸ C; άτε pro τὸ θ) τῆς καθάρσιος (καθάρσηος C) ἀπολελειμμένης (ἀπολελαμιμένης CDFGHIK9, Cordæus) vulg. - Tous les éléments de la correction sont fournis par les mss. C et θ: θίξις au lieu de ψύξις; μυκησσός, c'est-à-dire μύκης δς, au lieu de μεμώκει; ξυνδήσας de θ, ce masculin étant expliqué par μύκης, enfin le τε de C se joignant avec l'a final de ξυνδήσασα et reconstituant άτε fourni par θ. Il y a dans Gal. Gl. la glose μήκη, μύσις. Faudrait-il rapporter cette glose à la leçon de θ, μύκη? - 9 χείλεα L.-Gal. Gl. : ἐμυκώθη, Διοσκουρίδης μέν φησι, τὸ συνέμυσεν, οι πλείστοι δὲ τὸ έπιφύσεις έσχε πλαδαράς, ώσπερ καὶ οἱ μύκητες. - καὶ (καὶ om. 0) ὶ. οὖν (γοῦν J; οὖν om. C) vulg. — 10 τῷ om. C. - ἀτιλάς θ. - δὲ om. D. - χωρεῖον D. - όμόχροον (δμόχρονον DJQ'), εἰ (ή C) φροντίς. Επασχε δὲ (δὲ om. C)

de l'enfant; il y a une sièvre légère, de la chalcur sur tout le corps, parsois du frissonnement et de l'anorexie; la femme a du dégoût pour tout, elle maigrit, s'affaiblit, pâlit, s'œdématie, et perd l'appétit; mange-t-elle ou boit-elle quelque chose, la digestion ne s'en fait pas; chez quelques-unes même le ventre et la vessie sont éruption, et le frissonnement augmente. Tel est l'état dans ce cas.

40. (Adhérence des parties génitales, suite d'ulcérations. C'est l'absence des lochies qui permet à ces adhérences de se former. L'auteur rapporte le cas d'une de ses malades.) Après l'accouchement, les parties génitales se ferment par quelque adhérence; j'ai, en effet, vu cela aussi survenir lorsque l'orifice des parties s'ulcère. L'ulcération avant été produite dans l'accouchement par l'effort de la sortie de l'enfant, il survint quelque chose de semblable à un aphthe; l'inflammation fut forte, et les lèvres, par l'inflammation, vinrent au contact et contractèrent adhérence l'une avec l'autre, vu qu'elles étaient ulcérées. Il y a contact, et il se forme un champignon qui tient réunies les deux lèvres, parce que la purgation lochiale est supprimée. Si la purgation allait, les plaies ne deviendraient pas fongueuses; au lieu qu'une fluxion survient qui s'épaissit en une chair contre nature. Il faut traiter ces ulcerations comme dans toute autre partie du corps et les mener à cicatrisation, de sorte que la place soit lisse et de coloration uniforme. Phrontis éprouva ce qu'éprouvent les femmes chez qui la purgation lochiale ne se fait pas; de plus elle eut de la douleur dans les

ταύτα (ή γυνή πάντα pro ταύτα θ; post ταύτα addit ή γυνή πάντα C) & vulg. – Sans parler de εἰ φροντὶς, qui va mal avec l'impératif ἔστω, on reconnaît aisément qu'il s'agit d'une observation particulière que raconte l'auteur. Mais le verbe ἔπασχε est sans sujet; et il est très-difficile de savoir quel était le véritable texte. Je suppose que dans εἰ φροντὶς il γ a un nom propre caché; alors je supprime le δὲ avec C. — " αὶ μῆτραι (μή pro μῆτραι θ) (post μῆτραι addunt οὐκ Cordæus, Lind.) ἀποκ. vulg. – λόχια CD. – λοχία J. – τούτοισιν θ. – ψηλαφωδείσα D. – ψηλαφωσέσα (sic) Q'. – ψιλαφωσα Ald. – οἱ Cθ, Lind. – οἱ om. vulg. – ἔυμπέφρακτο C. – συνεπέφρακτο δ. – ἔυρασσε vulg. – ἔυρασσε vulg. – ἔυρασσε vulg. – ἔυρασσε vulg. – ἔνρασσε Vulg. – ἔνρασσε Vulg.

τέοισιν ήλγει το αἰδοῖον, καὶ ψηλαφῶσα ἔγνω ὅτι οἱ ξυνεπέφρακτο καὶ ἔφρασε, καὶ μελεδαινομένη ἀπεκαθήρατό τε καὶ ὑγιὰς ¹ἐγένετο καὶ φορός · εἰ δὲ μὰ ἐμελεδάνθη, μηδέ οἱ ἡ κάθαρσις ἐββάγη αὐτομάτη, τὸ ἕλκος μέζον ἐποίησεν ² ἄν, καὶ ἐκινδύνευσεν, εἰ μὰ ἐμελεδάνθη, καρκινωθῆναι τὰ ἕλκεα.

41. Εί δ' 3 δραηθείη γυναικί λογείη κάθαρσις ώς ές κεφαλήν, θώρηκά τε καὶ πλεύμονα, γίνεται γὰρ καὶ τοῦτο, θνήσκουσι πολλάκις αὐτίκα, ἢν ἴσγηται· εἰ οὲ ⁴γωρέοι κατὰ στόμα ἢ ῥῖνας καλῶς, έζάντης γίνεται· 5 εἰ δὲ όλίγον ή νοῦσος γρονιωτέρη γένοιτο, πάσγοι αν ή γυνή δχοΐα είρηται αμοί της παρθένου, 6 ή τὰ ἐπιφαινόμενα πρώτα ώρουσεν άνω: ή δε γυνή πλέονα γρόνον περιέσται της παρθένου, καὶ βληγρότερα τὰ παθήματα ἔσται οἱ, μέγρις οὖ ὁ πλεύμων διάπυος γένηται. 7 *Ην δὲ μή γωρέη οἱ ή λογείη κάθαρσις κατὰ τὸ στόμα, 8 άλλ' άνω δρμηθεΐσα τράπηται, κεκρύψεται τὰ λογεΐα καὶ οὐ γωρήσει, κατά γε δίκην, καὶ βήξ δπολήψεται καὶ ἄσθματα, καὶ πληρευμένου τοῦ πλεύμονος ὑπὸ τοῦ αίματος πονήσει τὸ πλευρὸν κάρτα καὶ ⁹τὸ μετάφρενον, καὶ ὅταν βήξη, ξηρὸν ἀποδήξεται, άλλοτε δὲ ἀφρῶδες πτύσεται τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, πτύαλον 10 ἐπιφαίνεται ύπόμελαν έὸν καὶ θολερὸν, καὶ τὰ στήθεα πῦρ ἔγει τοῦ ἄλλου σώματος 11 πλέον, οξα τοῦ αξματος θερμήναντος αὐτά καὶ πυρεταίνει ή γυνή, καὶ ή γαστήρ οί στεγνή έσται, καὶ ἀσιτήσει καὶ άγρυπνήσει, καὶ βδελύζεται, καὶ οὐ περιγίνεται, άλλὰ θανεῖται ἐν

1 Exivero C. - popen (sic) C. - eushavon DFGHIJK, Ald. - oin pro of n DFGHI, Ald. - καθάρσιος FGHI, Ald. - τε pro τὸ DHK. - 2 αν 0. - αν om. vulg. - καὶ (καὶ om. CDFGHIJK, Ald.) μὴ ἀνεῖσα (ἀνεῖσα μὲν pro μὴ ἀν., C ἄνισα, DFGHIJK, Ald; μή ἀν. οπ. θ) ἐκινδύνευσεν ἐς τὸ (εἰ δὲ μή ἐμελάνθη pro ές τὸ, C ἐμελεδάνθη, DFGHIJK, Ald.; εὶ μὴ ἐμελεδάνθη θ) καρκιν. vulg. - 3 όρμιθείη C. - λογίη CD. - πν. DHK. - γάρ (addunt καὶ θ, Lind.) τοῦτο, καὶ (καὶ om. 0, Lind.) θν. vulg. - αὐτίκα ἐν τάχει pro πολλ. αὐτίκα C. -έν τάχει pro πολλ. αὐτίκα θ. — 4 χωρέει J. - βῖνας CDHIKL. - βῖνα vulg. γίγν. C. - 5 ήν 0.- χρονιωτέρα DHJ .- γίνοιτο (γέν. CD9) καὶ πάσχοι vulg.-Le καὶ, évidemment, doit être supprimé. - ὁποῖα θ. - 6 η DFGI. - η HK, Ald. ἐπιμήνια pro ἐπιο. L, Cordæus, Lind. - προτα (sic) θ. - ἄνω δὲ ἡ γυνὴ C. βληχότερα, al. manu χρό F_* – τὰ om. C_* – μέχρι sine οδ $C\theta_*$ – πλ. $CI\theta_*$ – πν. vulg. - ἔσται pro γένηται C. - 7 εί θ. - χωρέοι DFHIKθ. - οί C. - οί om. vulg. λοχίη CDJ.-τὸ om. C0. - 3 ἀλλά C. - ὁρμ. om. θ. - τραπῆναι vulg. - τραπῆται Valic. Codd. ap. Foes in not., Cordæus. - τράπηται CLθ, Lind. - λόχια CD. λοχία J. - χωρήση FGI, Ald., Frob., Cordæus, Lind. - λικήν (sic) θ. - ασθμα

parties, et, touchant, elle reconnut qu'il y avait obturation; elle le dit, et, traitée, elle eut ses lochies, guérit et resta feconde. Si elle n'avait pas été traitée et que les lochies n'eussent pas fait éruption spontanément, l'ulcération se fût agrandie, et il y aurait eu danger, le traitement faisant défaut, que les ulcérations devinssent carcinomateuses.

41. (Déplacement des lochies, et transport sur la téte, la poitrine, les poumons.) La purgation lochiale se porte à la tête, à la poitrine et au poumon; cela arrive en effet, et souvent les femmes succombent sans retard, s'il y a suppression; mais si un flux se fait bien par la bouche ou par les narines, la malade réchappe. Si la maladie se prolongeait un peu davantage, la femme éprouverait tout ce qui a été dit au sujet de la jeune fille chez qui la première éruption menstruelle s'est portée en haut; toutefois la femme résistera plus longtemps que la jeune fille, et les accidents seront moins intenses jusqu'à ce que le poumon devienne purulent. Mais si la purgation lochiale ne se fait pas par la bouche et qu'elle se tourne en haut où elle s'est portée, les lochies demeureront supprimées, conme cela doit être en effet; de la toux et de la dyspnée se feront sentir; le poumon étant rempli par le sanc, le côté et le dos deviendront très-douloureux; quand elle tousse, la toux est sèche; parfois, elle a une exspuition écumeuse; avec le temps, l'exspuition devient foncée et bourbeuse; la poitrine est plus chaude que le reste du corps, attendu que le sang l'échauffe. La femme a la fièvre, le ventre resserré, de l'anorexie, de l'insomnie, du dégoût; elle ne guérit pas, mais succombe en vingt et un jours d'ordinaire.

C6. – πληρουμένου vulg. – πληρευμένου C. – πνεύμ. CDHK. – Ante πον. addit καὶ C. — ⁹ τὸ om. C6. – ἀποδήσσεται vulg. – ἀποδήτεται J. – ἀποδήξεται C6 – δὲ om. θ. – πτύεται vulg. – πτύσσεται CDJ, Ald. – πτύσεται FGHIKL. — ¹⁰ φαίνεται CD. – ὑπομέλαν J. – ὑπομέλανον sine ἐὸν C. – μελάνον sine ἐὸν θ. — ¹¹ πολλόν vulg. – πλέον Cordæus, Lind. – Cette correction me parait fort honne. – αἴα sic) θ. – τοῦ C (H, al. manu, θ. – τοῦ om. vu g. – βεύματος pro αἴμ. θ. – αὐτὸ vulg. – αὐτὰ L, Cordæus, Lind. – Co ion commandée par la précédente. – βδελλ. C. – μιᾶ C.

της καὶ εἴκοσιν ἡμέρησιν ὡς τὰ πολλά. Ἡν δέ οι ¹ ἡ κάθαρσις ἄνω δριμηθεῖσα κατὰ τὸ στόμα μὴ ἔλθη, μηθὲ ἐς τὸν πλεύμονα τράπηται, τρέψεται οι ²ἐς τὸ πρόσωπον τὰ λοχεῖα, καὶ ἔτται ἔρυθρὸν κάρτα, καὶ ἡ κεφαλὴ βαρέη, οὐθὲ κινῆσαι αὐτὴν ἔσται πόνων ἄτερ, ³ καὶ οἱ ὁθθαλμοὶ ἔρυθροὶ κάρτα ἔσονται, καὶ ἐκ σφέων αἶμα ρεύσεται λεπτόν καὶ ἐκ τῶν ρινῶν ἑἔστιν ἦσιν αἶμα ρέει, καὶ ἢν τοῦτο ἔη, ὧθὲ χρονιωτέρη ἡ νοῦσος γίνεται τοῖσί ὅ τε οὐασιν οὐκ ὀξέως ἔστι τὸ ἀκούειν ἔκ τῆς νούσου καὶ ⁶ καρδιώζει, καὶ ἐρεύξεται, καὶ ἀλλοφάσσει, καὶ παράνοιαι γίνονται μανιώδεες ' ἔστι δ' ἦσι θράσος ὀμμάτων ἰλλωρὸέων καὶ ¹τάλλα πάντα πονήσει, ὅκως καὶ ἐς τὸν πλεύμονα, ὡς εἴρηται, ἢν ἡ κοθαρσις τράπηται, πλὴν οὐ βήζει οὐθὲ πτύσεται τοιαῦτα, οὐθὲ τὸ μετάφρενον ἀλγήσει ὁμοίως. Μελεθαινομένη μὲν ὑγιαίνει ' οὐ πολλαὶ ὁ ἐὲ ἐλπίδες εἰσὶ περιγενέσθαι ' ἢν οθὲ ἄρα κὰὶ περιγένηται, κώφωσις ἔσται ὀφθαλμῶν ἢ ἀκοῆς τὸ ἐπίπαν. Ἀμφὶ τῆσδε τῆς νούσου ὧδε τελευτῆ.

- 42. *Ην 10 ἐχ τόχου ρόος λαμβάνη καὶ τὰ σιτία ἐν τῆ γαστρὶ μὴ ἐμμείνη, ἀσταφίδα μέλαιναν καὶ ροιῆς γλυκείης τὰ ἔνδον τρίψας, οἴνω διεὶς μελανιγρόω, τυρὸν ἐπιζύσας αἴγειον, καὶ ἄλφιτα πύρινα πεφρυγμένα ἐπιπάσας, εὔχρητον δίδου.
- 43. *Ην 11 δὲ αἶμα ἐκ τόκου ἐμέση, τοῦ ἤπατος θρὶς τέτρωται, καὶ δδύνη πρὸς τὰ σπλάχνα φοιτᾳ, καὶ τὴν καρδίην σπᾶται. Ταύτην χρὴ λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ τῶν χλιασμάτων ἃ μάλιστα προσδέ-

1 'H DHIJK.- ή om. vulg.- άνοςμήσασα (άνω όςμήσασα C; άνω όρμιθείσα 0) vulg. $-\tau \delta$ om. C0. $-\mu \eta \delta$ C0. $-\eta$ $\delta \epsilon$ pro $\mu \eta \delta \epsilon$ L. $-\epsilon i \zeta$ vulg. $-\epsilon \zeta$ C0. $-\pi \lambda$. CIJO, Lind. - πν. vulg. - 2 εὶς DK. - λόχια CDJ. - καί οἱ ἐρ. κάρτα ἔσται Cθ. - βαρείη vulg. - βαρέη 0. - Ante οὐδὲ addit καὶ J. - οὐδὲ κινῆσαι ἄτερ πόνου οίη τε Co. -αὐτὰ pro αὐτὴν Ald. - 3 Ante καὶ addunt ἢν δὲ DFGHIJK, Ald. - of om. C. - ή pro of Ald. - έρυθροί om. (D, restit. al. manu post έσογται) FGHJ, Ald. - ἔσοιντο (sic) J. - σφων vulg. - σφέων θ. - ἐρεύσεται (sic) θ. - 4 ἔστιν (ἔστι δ' DGHIK) οξσιν (ήσιν DFGHIJKO) (ἐς τὴν ἴησιν C) αξ. ὁεξ (δέει C) vulg. – καί τ' ἢν τοῦτ' εἴη C. — 5 δὲ pro τε C0. – οὐκ ἀκέως εἰσαπούει θ. - δξέος Ald. - ἀποῦσαι sine τὸ C. - ἐν τῷ νούσω (νόσω HIJK) vulg. -έκ της νούσου θ. — 6 καρδιώσσει θ. - άλλοφρονήσει vulg. - άλλοφάσσει θ. παράννοιαι G.-παράνοια C.-γίγν. C.-δε C.-οίσι FIII, Ald., Frob.θάρσος θ. — 7 τὰ ἄλλα C. – πον. πάντα J. – ὅπως θ. – πν. DFGHJK. – πτύσσεται DJ .- μελεδ. δε ύγιαίνει vulg. - καὶ μελεδ. ύγιαίνει θ. - μελεδ. μεν ήδε ύγιαίνει C. -3 δ' θ. -3 δ' DFGHIJK, Ald., Cordæus. -3 2 θ. $-\pi$ εριγίγνηται C. - ἔσται οἱ ἢ τύτλωσις (ὀτθαλμῶν ἢ ἀκοῆς pro οἱ ἢ τ. Cθ) vulg. - τουπίπαν J. - τησδε om. C. - της om. θ. - γόσου vulg. - γούσου FHIJKO, Lind. - αί δε

Si la purgation lochiale, s'étant portée en haut, ne s'échappe pas par la bouche et ne se tourne pas non plus sur le poumon, elle se tournera sur le visage, qui deviendra très-rouge, la tête sera pesante, et la femme ne pourra la mouvoir sans douleur; les veux seront très-rouges, et il s'en écoulera du sang ténu. En quelques cas, du sang s'échappe par les narines, et, quand il en est ainsi, la maladie a une durée plus longue. Dans cette affection, l'ouïe devient dure; il y a de la cardialgie, des éructations, du délire, des transports maniaques; en quelques cas, les yeux sont égarés et convulsés. La femme éprouve toutes les souffrances qui surviennent, comme il a été dit, quand la purgation se tourne sur le poumon, si ce n'est qu'elle ne tousse pas et ne crache pas de même; elle ne souffre pas, non plus, dans le dos. Traitée, elle guérit; toutefois les chances de guérison ne sont pas nombreuses; et si elle réchappe, il restera, en général, cécité ou surdité. C'est ainsi que se termine cette maladie.

- 42. (Diarrhée après l'accouchement et remèdes.) Si après l'accouchement (de la Nature de la Femme, § 51) il survient de la diarrhée et que les aliments ne demeurent pas dans le ventre, prenez du raisin sec noir et le dedans d'une grenade douce, pilez, délayez dans du vin noir, ratissez du fromage de chèvre, saupoudrez avec de la farine de blé grillée, et donnez à boire bien mélangé.
- 43. (Hématémèse après l'accouchement, attribuée à une lésion du foie; traitement.) Si la femme vomit du sang après l'accouchement (de la Nature de la Femme, § 52), le lobe du foie est blessé; de la douleur gagne les viscères, et

⁽sic) pro ώδε J. - τελευτά CFL, Lind. - τελευτή Cordæus. - τελευταί DHIKO. - 10 δ' ἐκ Ο. - λαμδάνει CH. - γαστρί μείνη vulg. - γαστρί μή ἐνμένη Ο. - χρή (χρή om. θ) μέλαιναν vulg. - τάνδον CO. - τρῦψαι vulg. - τρίψας Ο. - οίνω διείς (οίνωδίης sic C) ἐν μέλανι χρώ (μελιχρόω pro ἐν μ. χρώ C, θ μελανιχρώ) vulg. - ή τυρόν D. - αἴγιον C. - πύρρινα FGIK. - περριγμένα FI. - ἐπίπασαι ἐπιπάσσαι FG; ἐπίπασσε CJL; ἐπιπάσας θ) καὶ (καὶ om. θ) εὐκρ. (ἀκρητον C) vulg. - 11 δὲ om. C. - ἐμέη CDHKO. - τοῦ ἤπ. om. L. - ή σύριγξ (θρίξ pro ή σ. 0) vulg. - καρδίαν vulg. - καρδίην JO.

γεται προστιθέναι, καὶ πιπίσκειν όνου γάλα έπτὰ ἡμέρας ἡ πέντε · μετὰ δὲ ¹ ταῦτα ² πιπίσκειν βοὸς μελαίνης γάλα ἄσιτον ἐοῦσαν, εἰ νοῖη τε εἴη, ἡμέρας τεσσαράκοντα · ἐς δὲ τὴν ἔσπέρην σήσαμον τριπτὸν πιπίσκειν. Ἡ δὲ νοῦσος κινδυνώδης.

44. Το δὲ γάλα *διως γίνεται, εἴρηταί μοι ἐν τῆ γενέσει τοῦ παιδίου τῆ ἐν τόκῳ καὶ τάλλα παραπλησίως. Ἡν δὸὲ γάλα σδεσθῆ, πράσα τρίψας, διεὶς ΰδατι, δίδου πιεῖν · 6 καὶ τῷ θερμῷ λουέσθω; ταὶ πράσα καὶ κράμδην ἐσθιέτω · συνεψεῖν δὲ 8 καὶ κυτίσου φύλλα, καὶ τοῦ γυλοῦ βοφέειν · πιπίσκειν δὲ τοῦ μαράθρου τὸν καρπὸν καὶ τὸς ρίζας, καὶ κριθὰς ἐπτισμένας καὶ βούτυρον ἑψήσας ὁμοῦ 9 καὶ ψύζας, δίδου πίνειν. Ἁγαθὸν δὲ καὶ τὸ ἱππομάραθρον καὶ τὸ ἱπποσέλινον καὶ κύτισος · δμοῦ ταῦτα πάντα γάλα πουλὸ ποιέει καὶ ¹θ αὕξει · σκυρίαι αἶγες, τυροὶ δὲ μάλιστα · ἀγαθὸν καὶ τὸν ἐλελίσφακον ἐψεῖν, ν ¹¹ ἀρκευθίδων ἢ κεδρίδων ἀπογέουσα τὸν γυλὸν ¹² καὶ οῖνον ἐπιγέουσα πινέτω, καὶ ἐς τὰ λοιπὰ ἔλαιον ¹³ ἐπιγέουσα ἐσθιέτω · καὶ τῶν δριμέων καὶ ¹⁴ τῶν άλμυρῶν καὶ δζέων καὶ ἀμῶν λαγάνων πάντων εἰργέσθω. Τὸ δὲ κάρδαμον ἐν οῖνῳ πινόμενον ἀγαθόν · καὶ γάλα τὸ γάλα καθαί / ρει · καὶ τῷ θερμῷ ¹⁵ λουέσθω, καὶ ἀπόθερμον πινέτω. Καὶ ἄγνου καρπὸν ἐν οῖνῳ διδόναι πίνειν · ¹6 καὶ γάλα πουλὸ ποιέει τεύτλου γυλὸς καὶ πὸν ἐν οἴνο διδόναι πίνειν · ¹6 καὶ γάλα πουλὸ ποιέει τεύτλου γυλὸς καὶ

¹ Ταῦτα om. θ. —² π. om. DFG (II, restit. al. manu) IJL. - ἀσιτεύσασα vulg. – ἀσιτήσασα Lind. – ἄσιτον ἐοῦσαν θ. – 3 οἰη F. – οιηται (sic) θ. – μ vulg. - τεοσαράκοντα CDHIJKθ. - 4 ὅπως θ. - γίνηται vulg. - γίνεται Jθ. γίγνεται C. - φύσει pro γεν. L, Lind. - τὰ ἄλλα C. - παραπλ. om. Cθ. -5 δὲ θ. - δὲ οm. vulg. - πράσσα Ι - πράσω C. - διείς τε (τε om. Cθ) vulg. πίνειν θ . — θ καὶ ἐν (τῶ pro ἐν Cθ) θ . vulg. — θ καὶ εἰς βρῶσιν (εἰς βρ. om. C) πράσα (πράσσα C) vulg. - συνέψειν C. - 8 καί om. C0. - κυτισού F. - κυτίσσου Β. - χυτισσού CJK. - τὸν χυλὸν Cθ. - ροφεῖν θ. - πιπίσκειν δὲ καὶ τοῦ χυλοῦ τοῦ μαράθρου (μαράθου FGHIJKL), καὶ τοῦ ἀπὸ τῶν μαραθρείων (μαραθείων FGIJ, Ald.; μαραθρίων D; μαραθίων HKL) βιζών, καὶ κοιθάς vulg. - πιπίσκειν δε του μαράθρου (μαράθου θ) τον καρπόν και τὸς βίζας, καὶ κριθάς Cθ.-Επτισμένας F0.-Επισμένας (sic) C. - 9 καὶ om. Cθ.-δὸς πιείν C. - πιείν θ. - ίππομάραθον CFGHIKL, Ald. - κυτισός DJ. - κύτισσος D. - χυτισσός CK. - πάντα ταύτα C. - πολύ θ. - 10 άξει FGIJL, Vatic. Codd. ap. Foes in not., Ald. - άγει Lind. - άζει σχύρται άγέστεροι δὲ (sic) C. έξισκυριαι αιγες, τύροι δε (sic) θ. - σκύριαι J. - σκυαίγες (sic) pro σκ. αίγες L. - Phrase probablement altérée, mais où je n'ai rien pu trouver qui me satisfît. - μάλιστα ἀγαθόν · ἀλλὰ καὶ vulg. - μάλιστα · ἀγαθόν καὶ Cθ. - ἕψειν C. — 11 $\ddot{\eta}$ $\dot{\alpha}\pi\dot{o}$ ($\dot{\alpha}\pi\dot{o}$ om. θ) $\tau\tilde{\omega}\nu$ ($\ddot{\eta}$ $\dot{\alpha}\pi\dot{o}$ $\tau\tilde{\omega}\nu$ om. θ) $\dot{\alpha}\rho\nu$. ($\dot{\alpha}\rho\nu$) $\dot{\alpha}\rho\nu$. ($\dot{\alpha}\rho\nu$) vulg. - η κεδ. om. θ. - Voy. le passage parallèle, de la Nat. de la Femme,

des spasmes saisissent le cardia. En ce cas, laver avec beaucoup d'eau chaude, appliquer les fomentations qui sont le mieux recues, et donner à boire du lait d'Anesse pendant sept jours ou cinq; ensuite prescrire du lait de vache noire, à prendre à jeun, si elle peut, pendant quarante jours. Le soir, elle boira u sésame broyé. Cette maladie est dangereuse.

41. (Moyens pour rappeler le lait supprimé.) La formation du lait a été expliquée par moi dans la production de l'enfant, lors de l'accouchement, et le reste semblablement (de la Nature de l'Enfant, § 21). Si le lait (de la Nature de la Femme, § 93) se supprime, pilez des poireaux, trempez avec de l'eau, et donnez à boire. La femme se lavera aussi à l'eau chaude; elle mangera des poireaux et du chou; on y fera cuire dedans des feuilles de cytise, et elle boira cette eau. On donne en boisson la graine et la racine du senouil, l'orge mondé, le beurre, qu'on fait cuire ensemble et qu'on laisse refroidir. Il est bon encore d'administrer l'hippomarathron (anethum segetum), et l'hipposelinon (smyrnium olusatrum), et le cytise. Tout cela ensemble rend le lait abondant, les chèvres de Sevros, et les fromages surtout. Il est bon encore de faire cuire de la sauge, d'ajouter des baies d'arkeuthos (juniperus phænicea) ou de cedros (juniperus oxycedrus), transvaser, ajouter du vin et boire; pour ce qui reste, elle y versera de l'huile et mangera. Elle s'abstiendra de ce qui est âcre, salé, acide et de tous les légumes crus. Le cardame (erucaria aleppica), pris dans du vin, est bon; car il provoque le lait; elle se lavera à l'eau chaude et boira l'apothermon (sorte de boisson). Donnez à boire le fruit du vitex dans du vin. Abondance de lait est produite aussi par la décoction de

^{§ 93. -} Ante κε, addit τῶν D. - κεδρίνων DFHIJK, Ald. - κεδρίων C. - ¹² καὶ om. 0. - ¹³ ἐπιχέασα θ. - ¹³ τῶν om. J. - Αnte ἀξέων addit [τῶν] Lind. - δὲ om. J. - γὰρ om. C. - ¹³ λούσθω FIJK. - ἀπὸ θερμῶν θ. - αινου (sic) pro ἄγνου θ. - ¹³ γολα ποιὸ ποιεῖ (ποιέει θ) (addit καὶ θ) τεύτλου χυλὸς καὶ σ. ὰπ' αὐτοὸ C (θ, ἀπλύτου). - καὶ ὁ χυλὸς τοὺ τεύτλου γαλὰ πουλὸ ποιεῖ πινόμενος (πινόμενον III) καὶ σ. ἀπ' αὐτοῦ vulg. - τριμηνιέων CFGIJ, Ald., Frob. - εἰς C. - θυίαν CDFGHIJKθ, Ald., Frob., Cordæus, Lind.

σποάμου απλύτου καὶ κριθέων τριμηνιαίων, ἐμδαλών ἐς θυείαν, τρίψος πάντα, δι' ¹ δθονίου ἐκχυλίσας, παραμίζας μέλι ἢ ἀμαμηλίδας, εἶτα ἐπ' οἴνω μέλανι διδόναι πίνειν.

45. 2 Όταν γυνή τέκη καὶ τοῦ ὑστέρου ἀπαλλαγῆ, διδόναι ἄμεινον, ὑφ' ὧν μάλιστα καθαίρεται τὰ λογεῖα, σκόροδα έφθὰ ἢ ὀπτὰ ἐν οῦνος καὶ ἐλαίος μετὰ πουλυποδίων καὶ σηπιδίων ἐπ' ἀνθράκων, ὅ τι ἀν βούληται τουτέων. ¾ κάστορα δὲ ἢ νάρδον πινέτω · πίνειν δὲ καὶ πήγανον ἐν οἴνος μέλανι γλυκεῖ, νῆστις ἢ ἄνευ οἴνου ἢν δὲ μὴ γλυκὸς ἢ, ἄμεινον μέλι παραμίσγειν. ⁴ καὶ κράμδην ἑρθὴν ὁμοῦ πηγάνος καὶ λινοζώστει, καὶ τῶν σπερματίων τι πίνειν τῶν ὑστερικῶν. Ἦν δὲ ὁ θρομδωθἢ καὶ πόνος ἐν νειαίρη τῆ γαστρὶ γένηται, διδόναι πράσα ἐφθὰ, καὶ δια άγρια καὶ ἤμερα · λιπαρὰ δὲ ποιέειν ἄπαντα · λούεσθαι δὲ ⁶ καὶ διὰ τρίτης ἡμέρης ἐν εὐδίη, ¾ τὸ γὰρ ψῦγος ταὐτησιν ἐναντίον · καὶ μετὰ τὸ λουτρὸν ἐπαλείφειν · ἄμεινον μὴ πολλῷ θερμῷ γρῆσθαι.

46. "Οταν τὸ ὕστέρον μὴ αὐτίκα δάπίη μετά τὸν τόκον, τῆς νειαίρης γαστρὸς γίνονται πόνοι θα καὶ ἐν κενεῶσι, καὶ ῥίγεα καὶ πυρετοί κὴν ἀπαλλάσσηται τὸ ὕστερον, ὑγιαί κι καὶ ἡ γυνή σήπεται δὲ ἐπὶ τὸ πουλύ 10 ἀπαλλάσσεται δὲ ἐπταίῃ ἢ ἐβδομαίῃ 11 ἢ καὶ ἀνωτέρω ἔτι.
Τῆ τοιαύτη χρὴ διδόναι φάρμακα, ὧν ὰν ἐγὼ γράψω, καὶ πνεῦμα κατ-

1 οθονίου τὸν χυλὸν ἐπιχέας (ἐπιχέουσα FGHIJ, Κ ἐπιχέων, Ald.) καὶ (καὶ om. FGHIJK) (τὸν γ. ἐπ. καὶ om. Cθ) ἐκγυλίσας (ἐκχυλήσας C) παραμίξας (παραμάζας C) δε καὶ (δε καὶ om. Cθ) μέλι vulg. -. εἶτ' έν C. - πιεῖν C. -Gal. Gl. : ἀμαμηλίδας, είδός τι μεσπίλου πλείστον έν Ἰταλία γενόμενον, ώς καὶ Διοσκουρίδης λέγει * τινὲς δὲ τὰς ἐπιμαλίδας φασίν είναι μῆλα σμικρά αγρια. - 2 όταν γάρ γυνή DLQ'. - Post όταν addit τοίνον Κ. - γάρ pro γυνή FG (Η, γυνή al. manu) J. - μή (μή om. θ) ἀπαλλ. vulg. - Ante 22θ. addit καὶ J. - λόχια CD. - λοχία J. - όπτὰ ἢ έφθὰ C. - πολυποδίων C. - σιπιδίων FI. - σηπίων θ. - σιπυδίων J. - ἐπ' ἀνθρ. (ἀπανθράκων C6) δὲ (δὲ om. C6) δ τι αν (ην pro αν C) β. τ. (τ. δὲ ὅ τι αν β. Lind.) vulg. — * η κάστοςα sine δὲ C0. – πινέτω om. 0. – πίνειν om. C. – ή pro δὲ καὶ 0. – καὶ om. C. – νῆστιν θ . – γλυκύς δ οἶνος $\tilde{\eta}$ vulg. – γλυκύς $\tilde{\eta}$ C $(\theta, \tilde{\eta}$ γλυκύς). — ϵ καὶ θ . – καὶ om. vulg. - λινοζωστι (sic) θ. - λίνω ζωστή (sic) C. - σπερμάτων C. - τι om. CK. - 5 θρομβοθή 0.-νιαίρη θ.-νειέρη FGIK, Ald., Frob.-τή νειαιρή γ. τυύχος (ψύχος θ) γάρ sine τὸ Cθ. - ταύτησιν om. (D, restit. al. manu) FG HJL. - ὑπαλείφειν vulg. - ἐπαλείφειν C. - ἐπαλίφειν θ. - Post ἄμ. addunt δὲ Lind.; καὶ J. - χρῆσθαι om. Co. - 8 ἀνίη C. - τῆς om. (D, restit. al. manu) H. - νιαίσης θ. - νειαισής Lind. - νειέρης FK, Ald., Frob., Cordæus. - νειεbette, de sésame non lavé et d'orge de trois mois; on jette dans un mortier, on pile le tout, on extrait le jus à travers un linge, on mele du miel ou des amamélides (sorte de sorbe ou de poire, voy. note 1); puis on donne à boire dans du vin noir.

- 43. (Movens pour faire bien couler les lochies.) Quand une fomme avant accouché est délivrée des secondines, il vaut mieux donner ce qui évacue surtout les lochies : de l'ail bouilli ou grillé, dans du vin et de l'huile, avec de petits poulpes et de petites sèches sur des charbons, celui des deux aliments qu'elle voudra; elle boira du castoreum ou du nard; elle boira aussi de la rue dans du vin noir doux, à jeun ou sans vin; s'il n'y a pas de vin doux, il vaut mieux y mêler du miel. Prendre aussi du chou cuit avec de la rue et de la mercuriale, et boire quelques-unes des graines qui sont bonnes pour l'utérus. Si les lochies se coagulent et causent de la douleur dans le bas-ventre, donner des poireaux bouillis, et ce qui est sauvage et cultivé; il faut tout préparer au gras; la femme se lavera tous les trois jours par un temps chaud; car le froid est nuisible en ce cas; après le bain, elle s'oindra; il vaut mieux ne pas user de beaucoup d'eau chaude.
- 46. (Moyen pour faire sortir l'arrière-faix. L'auteur explique comment il est quelquefois retenu.) Quand l'arrière-faix ne s'en va pas aussitôt après l'accouchement, il survient des douleurs au bas-ventre et aux flancs; frissons, fièvres; quand l'arrière-faix s'en va, la femme guérit; il se corrompt le plus souvent; il s'en va le sixième jour, ou le septième ou même plus tard. Dans ce cas, il faut donner les remèdes que j'écrirai, et retenir la respiration. Ce qu'il y a de mieux, c'est l'armoise, le dictame, la fleur de violette blanche (chei-

ρῆς $GI. - \gamma \acute{\eta} \gamma v.$ C. - 9 xal 0. - xal vulg. - xeveñve 0. - xal C. - xal pro xῆν 0. - Λnte $\dot{0} \gamma v.$ addunt xal $C0. - \dot{0} \gamma \dot{\gamma} \dot{\gamma} \dot{\gamma} \dot{\gamma}$ $C. - \ddot{0} \dot{z}$ πουλύ $(πολύ C; \dot{z} \dot{m})$ τὸ πολύ 0) vulg. $- \dot{10}$ ἀπαλάσσεται $K. - \ddot{\alpha} \pi \alpha \lambda λάσσηται <math>C. - \ddot{11}$ $\dot{\eta}$ om. $C0 - \dot{\alpha} \dot{\gamma}$ om. (D, restit. al. manu) $FGHIJK. - \ddot{\alpha} \gamma \dot{\omega} \dot{\tau} \dot{\varphi} \dot{\omega}$ $\dot{z} \dot{\eta}$ $\dot{\zeta}$ $\dot{$

έχειν · ἄριστον ¹ δὲ πάντων ὰρτεμισίη βοτάνη, καὶ δίκτυμνον, καὶ λευκοΐου ἄνθος · καὶ ὀπὸς σιλφίου, κράτιστον ἐν ὕὸατι πινόμενος ὅσον κοικοΐου ἄνθος · καὶ ὀπὸς σιλφίου, κράτιστον ἐν ὕὸατι πινόμενος ὅσον κόμος ἐλληνικός. ² Ἡν τὰ ὕστερα μὴ δύνηται ἀποφυγεῖν, ὰσιτέειν · Κάπειτα πέταλα τῆς ἄγνου τρίψας ἐν οἴνω καὶ μέλιτι καὶ ἔλαιον ἐπινάμς, χλιάνας, δίδου πίνειν ὅσον κοτύλην, ³ καὶ ἔξεισιν. Ἡν ⁴ δὲ γυναικὶ τὸ χορίον ἐλλειφθῆ ἐν τῆσι μήτρησι, τοῦτο ⁵ δὲ γίνεται, ἢν ραηῆ βίη ὁ ὀμφαλὸς ἢ ἀμαθίη ὑποτάμη ⁶ ἡ ὀμφαλητόμος τὸν ὀμφαλὸν τοῦ παιδίου πρόσθεν ἢ τὸ χορίον ἐξιέναι ἐκ τῶν μητρέων, αἱ μῆτραι ἀνασπῶσι τὸ ὕστερον ἄνω, ἄτε ὁλισθηρὸν ἐὸν καὶ χεύμενον, καὶ κατίσχουσιν ἐν ἑωυτῆσι · τέταται γὰρ τὸ χορίον ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ τοῦ παιδίου, καὶ ὕστερος ἔξεισὶν ὁ ὀμφαλὸς ἐκ τῶν μητρέων · ἢν γὰρ πρότερος ε ἔξίη, δι' αὐτοῦ οὺκ ᾶν διέλθοι τῷ παιδίω ἡ τροφὴ, ὅτι ἐξήρτηται ἐξ αὐτέου.

47. "Οταν ⁹ δὲ ἐν γαστρὶ ἔχουσα φθείρη τὸ ἔμβρυον μηνιαῖον ἢ διμηνιαῖον ἐὸν, καὶ ἐξιέναι μὴ δύνηται, ἢ δὲ λεπτὴ, ταύτης χρὴ ¹⁰ τηνικαῦτα καθῆραι τὸ σῶμα καὶ πιᾶναι · οὐ γὰρ πρότερον ἔξεισι τὰ ἔμβρυα σαπέντα, ἢν μὴ ἰσχυραὶ αί μῆτραι ἔωσι καὶ εὐπηγέες.

48. 11* Ην γυναικὶ τὸ χορίον ἐλλειφθῆ, ἢν μὰ εἰρύστομοι αί μῆτραι εἴωσιν, χωρέει ἡ κάθαρσις εἴλασσον τοῦ καιροῦ, καὶ ἡ γαστὰρ σκληρὴ γίνεται καὶ μεγάλη, καὶ 12 περίψυξις γίνεται, καὶ πυρετὸς όξὸς, καὶ πόνος καθ ἄπαν τὸ σῶμα, γαστρὸς δὲ τὸ κατώτερον τοῦ ὁμφαλοῦ, καὶ βρίθος γίνεται ἐν τῆσι μήτρησι, καὶ στροφὴ 13 ὡς ἐμβρύου

 $^{^1}$ Δ΄ έγω J. – πάντων οἶδα (οἶδα οπ. Cθ) ἀρτεμισίην (ὰρτεμισίην FG, Ald.; ὰρτεμισίη; C; ὰρτεμισίη θ) βοτάνην (βοτάνη θ) καὶ δἰκταμνον (δίκταμνον H) (addit καὶ θ] λευκοῖου ἄνθος, καὶ (καὶ οπ. C) ὁπὸν (ὁπὸς θ) σ. κρ. ἐν τῶς πινόμενον (πινόμενος θ) vulg. — ² καὶ (καὶ οπ. Cθ) ἢν vulg. — ἀποτεῦγειν Cθ. — ἀπιτεῖν κάπιτα θ. — τρίψαι θ. — ἐπιχέειν C. — ἐπιχεῖν καὶ χλιήραντα (sic) διδόναι θ. — δὸς πιεῖν C. — ³ καὶ οπ. C. — ἔξισιν θ. — ⁴ δὲ οπ. θ. — τι pro τὸ IK. — χορίον τι pro τὸ χ. G. — τι χόριον DJ. — χόριον C. — χωρίον H. — ἐνειφθῆ (sic) FGI. — ληψθείη C. — ἐνλιφθῆ θ. — τῆ μήτρη θ. — ⁵ δὲ ώδε (ὧδε οπ. C) γίν. ὅδε DFIJK) vulg. — βίη οπ. θ. — ⁶ ἢ FJ. — ἡ οπ. C. — ὀμφαλιτόμος FGHIK, Ald., Frob. — ὀμφαλοτόμος J. — ὀμφαντόμος (sic) C. — ὀμφαλιτόμος νίε) ὀμφαλόν θ. — πρόσθεν ταμοῦσα πρὶν (τα πρὶν οπ. Cθ) ἢ (ἢ οπ. C) vulg. — χόριον CD. — χωρίον HK. — ² μἤτραί τε (τε οπ. θ) vulg. — τὸ CDH INθ, Cordæus, Lind. — τὸ οπ. vulg. — κατισχοῦσιν vulg. — κατίσχουσιν, CHI, Cordæus, Lind. — κατισχοῦσιν JLθ — ἐν οπ. θ. — χόριον CDJ. — χωρίον H. — ἔξίσιν θ. — § ἐξίσι vulg. — ἐξίη Κθ. — ἐξίη DJ. — δι' οπ. C. — διέλθη D. —

ranthus); bu dans l'eau, gros comme une fève grecque, le sue de silphion est très-puissant. Si l'arrière-faix ne peut pas sortir, garder l'abstinence; puis piler les feuilles du vitex dans du vin et du miel, verser de l'huile, faire tiédir, et donner à boire à la dose d'une cotyle (0^{htre},27); l'arrière-faix sort (de la Nature de la Femme, § 56). Le chorion demeure dans la matrice; cela arrive quand le cordon ombilical se rompt par une violence ou quand la femme qui le coupe le coupe, par ignorance, avant que le chorion soit sorti de la matrice; l'utérus attire en haut l'arrière-faix, qui est glissant et humide, et le retient en elle-même, car le chorion prend son origine au cordon ombilical de l'enfant; le cordon sort le dernier de la matrice; s'il sortait d'abord, ce ne serait pas lui qui conduirait la nourriture à l'enfant, parce qu'il y est suspendu.

- 47. (Moyen pour faire sortir un fœtus mort à un ou deux mois.) Quand chez une femme enceinte l'enfant meurt à un mois ou deux et ne peut sortir, si elle est maigre, il faut lui purger le corps et lui donner de l'embonpoint; car les embryons putrefiés ne sortent pas avant que la matrice soit forte et épaisse (Comp. de la Nat. de la F., § 49).
- 48. (Chorion retenu, empéchant les lochies de couler.) Quand le chorion est retenu, si la matrice n'a pas un orifice large, la purgation lochiale va moins qu'il ne faut, le ventre devient dur et gros; grand refroidissement, fièvre aiguë, douleur dans tout le corps et surtout à la région sous-ombilicale; un poids se fait sentir à la matrice, et des tranchées comme si un en-

διέλθοι om. θ. - ή τρ. τῶ π. Cθ. - καὶ ὅτι Cθ. - αὐτοῦ θ. - 9 δὲ om. Cθ. - διαρθείση θ. - η διμ. om. DK. - ἐδν C. - ἐδν om. vulg. - καὶ τὰ ὕστερα (τὰ ὅ. om. Cθ) ἐξ. vulg. - ή pro η Cθ. - 10 αὐτίκα Cθ. - καθήραι (sic) I. - πάναι CGIIK. - ἐξείοισι (sic) C. - ἔμδρια C (ὕστερα, θ). - ἐῶσι θ. - εὐπατέες (sic) θ. - 11 ἤν δὲ Kθ. - γυν. om. θ. - χόριον CDJ. - χωρίον Η. - ἐλλερθῆ (sic) C. - μὲν pro μὴ CDFIIJKθ, Ald. - αἱ μ. εὐρ. CDIIIΚθ. - ἐῶσι θ. - εἰσχωρέει ΓGIJK. - ἐσχωρέει D. - χωρέειν C. - ἐλάστων C. - ἰσχυρὴ pro σκληρὴ θ. - γίγν. C. - 12 ψύξις (περίψυξις Cθ) ἔχει (γίνεται θ) vulg. - Post πυρ. addit μων C. - κατὰ πᾶν θ. - βρίθος Fl. - γίγν. C. - μήτραισι G. - 13 ἔως vulg. - δς Cl.θ, Cordæus, Lind. - μελανθεῖσα DFGIJK, Ald. - χόριον CDJ. - χωρίον HK.

έόντος, καὶ μελεδανθεῖσα ἐκδάλλει τὸ χορίον ἐν τάχει σεσηπὸς, καὶ Εγιαίνεται.

- 40. Ἡν ¹ἐκ τόκου ἡ μήτρη ἐλκωθῆ, ρόδων ἄνθη ἔῆσθαι · διακλυζέσθω δὲ καὶ στρυφνοῖσιν. Ἡν ²δὲ ἐλκωθῆ τὸ στόμα καὶ φλεγμήνη, σμύρναν καὶ στέαρ χήνειον καὶ κηρὸν λευκὸν καὶ λιδανωτὸν λαγωῆσι θριζὶ τῆσιν ὑπὸ τὴν γαστέρα μίσγειν, καὶ προστιθέναι ἐν εἰρίω λεῖα ποιεῦντα.
- 50. *Ην ⁸ ἐκ τόκου φλεγμήνωσιν αι υστέραι, πυρετὸς ἴσχει τὸ σῶμα βληχρὸς, καὶ ἀχλύς * ἐκ δὲ τῆς κοιλίης οὐδέκοτε ἐκλείπει ⁴ τὸ πῦρ · καὶ διψῆ, καὶ τὰ ἴσχία ἀλγέει, καὶ οἴδέει τὴν γαστέςα τὴν νειαίρην ἰσχυρῶς, καὶ ἡ κοιλίη ταράσσεται ὁ ποχιώρημα δὲ κακὸν κατὰ τὸ βρέγνα δὸὐνη, καὶ οὐ δύναται εἰρύσαι τῆς κοιλίης ὁ στόμα-χος ποτὰ καὶ σιτία, καὶ ἀδυνατέει πέσσειν · καὶ ἢν μὴ θεραπεύωνται εὐδέως, ⁶αὶ πλεῖσται θνήσκουσιν, ἡ κοιλίη δὲ αἰτίη. Τῆς ἀκτῆς οῦν τὰ φύλλα ὡς ἀπαλώτατα ἐν πυρῶν κριμνοῖσιν ἑψήσας σιτανίοισιν, ἀκροχλίερον ροφέειν, ⁷ καὶ διδόναι μελίκρητον καὶ οἴνον ὑδαρέα, καὶ τὸ ἦτρον καταπλάσσειν τοῖσι ψυκτικοῖσι, σιτίον δὲ ὡς ἐλάχιστον προσφέρειν, καὶ τὴν γαστέρα ἴστασθαι, καὶ τὴν κεφαλὴν * ἔῆσθαι, · ὑποχόνδριον δὲ καταπλάσσειν.
- 51. Μητρέων ποτόν 'θην άλγέη εκ τόκου, δκόταν άλγέη την έδρην ή άλλο τι, άρκεύθου καρπόν ή λίνου σπέρμα καὶ κνίδης τρίθειν, καὶ διδόναι πίνειν. 10 'Hν έκ τόκου άλγέη, ρητίνην τερεδινθίνην καὶ μέλι

 $^{\rm t}$ Δ' ἐκ θ. – ἄνθει DLθ, Cordæus , Lind. – ἰήσασθαι θ. – καὶ οπι. Cθ. — ²δ' θ. – ἑλκεωθῆ CGHJK. – χοἰρινον pro χ. C. – χοίρινον Vatic. Codd. ap. Foes in not. – χηνὸς θ. – θρηξὶ G. – τριζιν (sic) C. – τὴν θ. – τὴν οπ. vulg. – λια (sic) θ. – ποιούντα vulg. – ποιεόντα θ. – ποιεύντα C (H, al. manu). — ³δ' ἐκ θ. – ἔχει βλ. τὸ σ. Cθ. – οὐδέποτε vulg. – οὐδέκοτε C. — ⁴ τὸ οπι. D. – νειαιραν (sic) θ. – νειαιρὴν Lind. – νειέρην FK, Ald, Frob., Cordæus. – νειαιραν (sic) θ. – νειαιρὴν Lind. – νειέρην FK, Ald, Frob., Cordæus. – νειαιραν (sic) θ. – ἀστία Ald. – ἀποστίη θ. – ἀστίτεῖ pro ἀ. ἔχει C. – ἄ pro οὐ C. – εἰρῦσαι θ. – εἰρῆσαι Κ. – σιτα (sic) θ. – ἀσυναταίει θ. – θεραπεύονται θ. – ͼἀπλεισται (sic) pro αὶ πλ. θ. – αὶ πλ. οπ. J. – οὖν θ. – οὖν οπ. vulg. – ώ (sic) pro ώς C. – ἀπαλώτερα GHIJ. – ἀπαλότατα C. – ἐμπύρρων (sic) pro ἐν π. DFGHI. – ἐμπύρων CJK. – σηταν. Dθ. – ἀκροχλίαρων vulg. – ἀκροχλιερὸν Cθ. – βορῆν θ. – γ διδόναι τε καὶ vulg. – καὶ διδόναι Cθ. – μελίνητα θ. – καταπλάσσειν καὶ (καὶ οπ. CDFGHIJǐθ) eadem manu εἰσφέρειν). – προσφέρειν Cθ. – εἰσφέρειν ναὶ (καὶ οπ. CDFGHIJǐθ)

fant était dedans. Traitée, la femme expulse promptement le chorion putréfié, et elle guérit.

- 49. (Ulcérations de l'utérus après l'accouchement; remèdes.) Si, à la suite de l'accouchement, la matrice s'ulcère, on traitera avec la fleur de rosier; la femme fera aussi des injections astringentes (De la Nat. de la F., § 84). Si l'orifice s'ulcère et s'enflamme, prendre de la myrrhe, de la graisse d'oie, de la cire blanche, de l'encens, du poil de lièvre de dessous le ventre, mèler le tout, broyer et appliquer en pessaire dans de la laine (De la Nat. de la F., § 55).
- 50. (Phlegmasie utérine après l'accouchement. Traitement.) Si la matrice s'enflamme à la suite de l'accouchement, il y a fièvre légère et obscurité de la vue; au ventre jamais la chaleur ne cesse; la femme a soif; douleur aux hanches; la région hypogastrique est fortement gonflée, et le ventre se dérange. Les selles sont mauvaises et fétides; la fièvre est intense; anorexie; douleur au bregma; l'orifice de l'estomac ne peut attirer les boissons et les aliments; et la digestion ne se fait pas. Si le traitement n'intervient pas aussitôt, la plupart succombent, et c'est par le ventre. Prendre des feuilles très-tendres de sureau et de la grosse farine de blé de trois mois, faire cuire et donner à boire tiède (De la Nat. de la F., § 57). Donner aussi de l'hydromel et du vin aqueux, appliquer des cataplasmes refroidissants sur le basventre, manger aussi peu que possible, arrêter le flux de ventre, traiter la tête, mettre des cataplasmes sur l'hypocondre.
- 51. (Différents moyens pour les souffrances de l'utérus après l'accouchement.) Boisson pour la matrice : quand il y a douleur après l'accouchement, si la douleur se fait sentir au siège ou autre part, broyer la baie de l'arkeuthos (juniperus phœnicca), ou la graine de lin et d'ortie, et donner à boire. S'il y a

τῶν (τῶν οπ. CHIK6) μ. τόπον (ποτον sic 0) (καὶ τ. μ. τ. οπ. Ald.) vulg. - ° ἢν ἀλιγέη (άλυγέη sic C) ἐκ τόκου CFGIJK0. -ἢν.... τόκου οπ. vulg. - ὅταν 0. - άλλ' ὅτι 0. - λινουσπέρμου (sic) C. - λινούσπερμα 0. - κνιδέης C. - πινέτω pro διδ. π. C0. - ½κ τόκου ἢν 0. - τερμινθίνην 0. - χλιαρὸν vulg. - χλιερὸν C0. - χλ.... ἀλγέη οπ. J. - ῥύφειν (sic) 0.

καὶ οἶνον χλιερὸν διδόναι ροψέειν, καὶ ἢν φλεγμήνωσιν αἱ μῆτραι, τοῦτο παύσει. Ἦν ¹δὲ ἀλγέη τῶν μητρέων τόπον, ἀμυγδαλῆς τρίψας πικρῆς καὶ ἐλαίης τὰ ἀπαλὰ φύλλα, ²καὶ κύμινον καὶ δάφνης καρπὸν ἢ τὰ φύλλα, καὶ ἄννησον καὶ ἐρύσιμον καὶ δρίγανον καὶ νίτρον, ταῦτα μίξας καὶ τρίψας λεῖα, κολλούρια ποιέειν μητρέων. ³ Ἡν φλεγμήνωσι καὶ δδύνη ἔχη, ρόδων φύλλα, κινάμωμον, κασσίην τρίψας ἐν τῷ αὐτῷ λεῖα, ἐπιχέειν νέτωπον, καὶ ποιήσας φθοΐσκους ὅσον δραχμιαίους, ὀστράκινον κυθρίδιον καινὸν διάπυρον ποιήσας, περικαθίσας, καὶ περιστείλας ἱματίοισι, θυμιῆν ἐς τὰς μήτρας τοῦτο δδύνας παύσει.

52. Ἡν 'δὲ ἐκ τόκου αἱ ὑστέραι πονήσωσι, βληχρὸν ἔχει τὸ πῦρ, ἔνδοθεν δὲ ἡ κοιλίη ἡ νειαίρη πυριφλεγέθης ἐστὶ, καὶ ἐς τὸ ἰσχίον ἔνίστε ἀποιδέει, καὶ δούνη ἴσχει τὴν νειαίρην γαστέρα καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰ ὑποχωρεῦντα χολώδεα καὶ κάκοδμα καὶ ἢν ε μὴ σταθῆ ἡ κοιλίη, ἐξαίφνης θνήσκει. Οταν οὖν ὧὸε ἔχη, χρὴ ψύχειν τὴν κοιλίην, φυλασσόμενον ὅκως μὴ φρίζη πινέτω 'δὲ, πὶν μὴ ἴστηται, τὸ ἀπὸ τοῦ κρίμνου ἢ ἄρτου, ἢ ἄλητον ἡ ροφέειν δὲ, σίδης οἰνώδεος τὸν χυλὸν κεράσας ΰδατι, ἐπίπασσε λέκιθον φακῶν καὶ τοῦτο ἕψει, Ἦίσγων φακὸν καὶ κύμινον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον καὶ ὅξος, τοῦτο διδόναι βόφημα ψυχρὸν, καὶ φακῆν δζέην, καὶ ἐπιπίνειν

¹ Δεμή (μηδε pro δε μή L) (μή δε pro μή CHK; μή om. 0) άλ. τι (τι om. C) τῶν μ., ποτὸν (τόπον Cordæus; τόπων Foes in not., Lind.) vulg. - ἀμυγδάλας vulg.- άμυγδαλης D.- άμυγδαλάς Η.- άμυγδαλάς Κ.- άμυγδάλης J.- άμύγδαλα C. - πικράς vulg. - πικρής D. - πικράς CHIJO. - καὶ ἐλαίης τὰ θ. - ἐλαίης τε (τε om. C) τὰ vulg. - ἀπαλλὰ F. - - καὶ κύμενον καὶ δάρνης καρπὸν ἢ τὰ σύλλα Cθ. -καί.... σύλλα em. vulg.- ἄνισον CDHJ.- ἄνησον Κ.- λίτρον μίξας ταῦτα πάντα λία θ. - πολλύρια Cθ. - πολ. π. μ. om. L. - πολλ.... λεΐα om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. - 3 ην δε Lind. - καὶ κενν. θ. - κενν. CD. - κυνάμ. Ald. - καὶ (καὶ om. C) κασσ. (κασίην C) vulg. - λία θ. - έπιχεῖ vulg. - ἐπιχεῖν FGHILθ, Lind. επιγέειν C. - νέτωπον, in marg. αντί τοῦ αμυγδάλινον θ. - φθοϊκούς C. - τροχίσκους DQ'. - κυθρίδιον θ. - χυτρίδιον vulg. - κενόν C. - περικαθίζειν Cθ. - περιστίλας θ . – ίματίσις $C\theta$. – θυμιεῖσθαι C. – θυμιᾶσαι θ . – εἰς C. – παύει θ . — 4 δ ' θ. - νιαιρα (sic) θ. - νειαιρή Lind. - νειέρη FK, Ald., Frob., Cordæus. - νειερή $GI_* - εἰς D_* - ἀπιδέει <math>C_* - καὶ η δοδ. D_* - ἔχει <math>HK_* - νιαραν$ (sic) $θ_* - νειαρην$ Lind. - νειέρην FGIK, Ald., Frob., Cordæus. - καὶ ἐς (ἐς om. θ.) τοὺς vulg. - ύποχωρούντα vulg. - ύποχωρεύντα C. - ύποχωρέοντα θ. - 5 μή om. Cθ. θνησκέτω τάνω δὲ ἔχει ψύχειν τὴν C. - οῦν om. θ. - ἔχει Η. - χοὴ om. θ. όπως θ. - φρύξη D. - 6 δε om. C. - κρίμνου (κριμνού θ; κριθμού CD; κρηθμνοῦ FGHIJK, Ald.; κρηθμοῦ L, Vatic. Codd. ap. Foes in not.) (addunt ħ

douleur après l'accouchement, donner à prendre de la térébenthine, du miel, et du vin tiède; et, si la matrice s'enflamme, cela l'empèchera. Si la région de la matrice est douloureuse, piler les feuilles tendres de l'amandier amer et de l'olivier, le cumin, les baies ou les feuilles de laurier, l'anis, l'erysimon (sisymbrium polyceratium, L.), l'origan, le nitre, mêler, piler fin, et en faire une injection pour la matrice. S'il y a inflammation et douleur de matrice, prendre feuilles de rose, cinnamome, cassia, piler fin ensemble, verser du nétopon, et faire des pastilles du poids d'une drachme, puis, ayant chauffé jusqu'au rouge un vase neuf en terre, faire asseoir la femme par dessus, la recouvrir de vêtements, et faire une fumigation vers la matrice; cela calmera les douleurs.

52. (Souffrances de l'utérus après l'accouchement, avec sièvre. Traitement.) Si la matrice souffre après l'accouchement, il y a une sièvre saible, mais à l'intérieur le bas-ventre est brûlant, et parsois du gonslement se maniseste à la hanche; de la douleur se sait sentir au bas-ventre et aux slancs; les déjections sont bilieuses et sétides; et, si le flux de ventre n'est pas arrêté, la semme meurt soudainement. Quand il en est ainsi, il saut resroidir le ventre tout en évitant de causer du frisson. Si la diarrhée ne s'arrête pas, elle boira la préparation au gruau, ou la préparation au pain, ou la farine; pour potage, elle prendra le jus d'une grenade vineuse, le coupera d'eau, le saupoudrera de farine de lentilles, et sera cuire, mélant des lentilles, du cumin, du sel, de l'huile et du vinaigre; ce potage sera donné froid ainsi que la bouillie acide de len-

καὶ ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ FGHI, J ἢ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ κρίμνου, Κ κριθμοῦ, LQ' sine καί) τρωγέτω (ἢ pro τρ. Cθ; addit δὲ post τρ. Lind.) ἄρτον (ἄρτου HIJ0, Ald.; ἄρτον οm. L, Lind.) addit ἢ θ) ἄλητον vulg. - ροφεῖν θ. - ἐπίπασσε δὲ (δὲ om. C) λεκίθω (λεκίθους Lind.; λεκίθου J; λέκιθον CHΘ; λεκίθω sic FGIK) φακὸν (ὡῶν Lind.; φακῶ C; φακῶν θ, Cornar.) καὶ (καὶ om. Cθ) τούτω (τοῦτο CFHJKLθ, Lind.) ἔψει (ἔψειν C; ἑψεῖν θ) vulg. - γαὶ μίσγειν C (θ, μίσγων). - ἄλα Cθ. - ἔλλιον (sic) θ. - φακὴν vulg. - φακῆν \mathbf{K} . - δξείην vulg. - δξέην θ. - δξείαν \mathbf{C} . - ἐπιπίνειν CFG, Cordæus, Lind. - ἐπὶ πίνειν Dθ. - εὐώδεα Cθ. - Αnte πρ. addit μέλανα θ . - δ' C. - ἢ θ πυρετὸς pro θ π. λυθῆ Cθ.

οἶνον οἰνώδεα πράμνιον τῶν δὲ ἄλλων σιτίων ἀπέχεσθαι χρή ἔστ' ἄν ὁ πυρετὸς λυθῆ. ἢν ¹δὲ δοκέη, καὶ λούεσθω ἢν δὲ ἀσθενὴς ἢ, πίνειν πάλην ἀλφίτων ἢν ²δὲ ἀκιδνοτέρη ἢ, ἐν ὕδατι ψυχρῷ σιτίον εὰ προσφέρεσθαι κοῦφον, ὅ τι μὴ ἰνήσεται, ὅταν τὸ πῦρ μεθῆ. Ἡ δὲ νοῦσος ὀξέη τε καὶ θανατώδης.

33. *Ην * δὲ φλεγμήνωσιν αι υστέραι λεχοῖ, πίμπραται ή χοιλίη καὶ μεγάλη γίνεται, καὶ πρὸς τὰ υποχόνδρια πνὶξ ἔχει. "Όταν ὧδε ἔχη, καταπλάσσειν βρύω τῷ θαλασσίω, δ ἐπὶ τοὺς ἰχθύας ἐπιδάλλουσι, κόψαι δὲ ἐν ὁ ὅλμω, καὶ ξυμμίσγειν ὢμήλυσιν καὶ σποδιήν κληματίνην καὶ λίνον φώξαντα, ⁶ἀλείν δὲ ταῦτα καὶ ἀναφορύζαι ὅξει καὶ ἐλαίω, ποιέειν δὲ οἶον κυκεῶνα παχύν * ταῦτα έψεῖν ⁷ ἔως οῖον στέαρ γένηται, καὶ τούτω καταπλάσσειν ὡς θερμοτάτω, καὶ , ἢν χρήζη, ἐγκαθιννύσθω.

54. *Ην 8 δὲ λεγοῖ φλεγμήνωσιν αι υστέραι, οιδέουσι, καὶ δκόταν τὰ λοχεῖα ἐμμείνη, κρύβοην τείνονται, 9 γίνεται δὲ ἐπὴν πυκνωθέωσιν ὑπὸ ψύχεος. Ταύτησιν ἢν μὲν 10 ἐπιψύχωνται, ἀλεαίνειν ἢν δὲ πυριφλεγέες ἔωσιν καὶ τὸ ψῦχος ἀφῷ, προσθετὸν ποιέειν ὅ τι φλεγμασίη ἐναντιοῦται, καὶ λούειν, καὶ πυριῆν, καὶ φάρμακα προσάγειν, ὧν ἀν ἐγὼ γράψω, ελκειν τε ἀτμίδα ἐς τὸ στόμα καὶ ἐς τὰς ρίνας.

ι Δε om. C. - καὶ). om. C. - λούσθω θ. - ήν δε ἀσθενῶς ἔχη, πίνειν δίδου τὰ ἄλ σιτα (πάλην ἀλ σίτων Vatic. Codd. ap. Foes in not.) vulg. - ήδε ἀσθενής $\tilde{\eta}$ ($\tilde{\eta}$ v δ ' $\tilde{\alpha}$ $\sigma\theta$ ε v $\tilde{\eta}$ σ η θ) π (v ε v τ α λ v α λ ϕ (τ ω v τ ω v ω άκιδν. CDFHKO, Cordæus, Lind. - σιτῖον F. - σίτα C. - 3 δὲ om. C. - προσφερέσθω Cordæus, Lind. - κοῦφα C. - εἰνήσεται vulg. - εἰρήσεται JL. - σινήσεται C.-εἰρύσεται Codd. Regg. ap. Foes in not.-ἡνήσεται θ.-ἰνήσεται Cordæus, Lind. - ožein vulg. - ožen 0. - te om. C. - + ož om. Co. - héyot CFGHIJK, Ald. - λέχους D. -πίμπλαται vulg. - πίμπραται Dθ, Cordæus, Lind. — 5 δλ. CFI. - συμ. θ. - ξυμμίγειν C. - ώμήλυσι θ. - ώμιλίσι J. - ώμολίσι Η. - ωμιλίσιν FIK. - σποδίην GHIK, Ald., Frob. - λίνον CK. - σόξαντα FGII. - φώσαντα θ. — 6 βαλεῖν vulg. - άλειν (sic) θ. - οἴνω pro όξ. καὶ ἐλ. J. - ποιέειν θ. - πιείν G, Ald. - ποιείν vulg. - οίνον pro οίον DK. - εψειν C. -τως vulg. - εως θ. - γενέσθαι vulg. - γένηται Cθ. - καὶ om. Cθ. - θερμότατον DIIK. - χρίζη θ. - χρήζει F. - χρήζοι D. - Post χρ. addit καὶ C. - έγκαθιγνῦσθαι vulg. - έγκαθίζεσθαι Lind. - έγκαθινύσθαι (D, al. manu έγκαθιγνύσθαι) FliIJ. - έγκαθινύσθαι Κ. - έγκαθίννυσθαι C. - έγκαθιννύσθω 0. - 8 δέ om. Co. - λέχη Κ. - δέχοι (sic) θ. - λέχοι CDFGHIJ, Ald. - σταν Co. - λόχια CD. λοχία J. - εμμένη C. - γίνονται pro τείνονται θ. - 9 γίνονται (γίγν. C) vulg. -γίνεται Cordæus, Lind. - Bonne correction. - ην C. - πυκνωθέωσιν Co. - tilles; elle boira par-dessus du vin fort de Pramne; quant aux autres aliments, elle s'en abstiendra jusqu'à ce que la fievre ait cessé. Si on le juge convenable, elle pourra se baigner. Est-elle faible, qu'elle boive de la fine fleur de la farine d'orge; sa faiblesse est-elle encore plus grande, elle la boira dans l'eau froide. Elle prendra, quand la fièvre sera tombée, des aliments légers qui ne dérangent pas le ventre. Cette maladie est aiguë et très-grave.

33. (Phlegmasie utérine chez une nouvelle accouchée. Traitement.) Si la matrice s'enflamme chez une nouvelle accouchée, le ventre s'échauffe et devient gros; de l'oppression se fait sentir aux hypocondres. Quand il en est ainsi, appliquez des cataplasmes avec la mousse marine qu'on jette sur les poissons; cette mousse aura été pilée dans un mortier; on y mêlera de la grosse farine de grain non grillé, de la cendre de sarment et de la graine de lin grillée; on moudra tout cela, on pétrira avec du vinaigre et de l'huile, et on fera comme un cycéon épais; on cuira jusqu'à ce que la préparation prenne la consistance de la graisse, et on l'appliquera en cataplasme aussi chaude que possible. S'il le faut, on prescrira des bains de siége.

54. (Autre cas de phlegmasie utérine chez une nouvelle accouchée. Traitement.) Si l'utérus s'enflamme chez une femme en couche, il se tuméfie; et, les lochies séjournant, il se distend secrètement. Cela arrive quand il a été condensé par le froid. Dans ce cas, s'il est refroidi, il faut le réchauffer; s'il est brûlant et que le froid cesse, faire un pessaire qui s'oppose à l'inflammation, laver, fumiger et administrer les médicaments que j'écrirai; aspirer de la vapeur dans la bouche et dans les narines.

πυκνωθώσειν vulg. - ἀποψύχεσθαι pro ύπὸ ψύχεος θ. — θ ἀποψύχωνται θ. - περιφλιγέες vulg. - πυριφλεγέες Cθ. - ἐωσιν FGIKθ, Ald., Frob. - ἄπτη pro ἀφή θ. - προσθετὰ DGHJK. - πρόσθετα C. - ὰ pro ὅ τι θ. - ἐναντιεῦται C. - λούειν ἄμα (ἄμα οπο. CDHKθ; πυκνὸν erasum al. manu pro ἄμα Ι) vulg. - πιεῖν pro πυριῆν DK (FJ, πίνειν). - πυρίην C. - πυριᾶν θ.

55. Ἡν δὲ πνίγωσι, φαιοὺς ¹ έψεῖν ἐν όζει καὶ άλὶ καὶ ὀριγάνω πολλῷ, καὶ δλικὴν ποιέεσθαι, καὶ τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω, καὶ ἐν τῷ χυλῷ λεπτὸν ἄλητον ῥοφεέτω.

56. 20 Οταν δὲ ταχιστα τέκη, πρὶν τὴν δούνην ἔχειν, πρότερον διοδύναι τῶν φαρμάκων, ὅτα τὰς ὑττέρας παύει τῆς δούνης, καὶ σιτία διαχωρητικὰ προσφερέσθω. 3 Ην δὲ ἡ γαστὴρ θερμαίνηται, ὑποκλύ-ζειν ὅτι τάγος.

ι "Εθειν C.- άλικά pro άλι και C. - άλικά pro άλι θ. - όλκην Ald. - λινοζώστιν (sic) F. - λινόζωστιν DH. - λινοζώστιν vulg. - έσθιέσθω (sic) I, Frob. όουξειν C. - όύμειν [sic] θ. - 2 ὅτ' ἄν (ὅτι DQ', Lind.) (addit δὲ θ) τάχιστά τε ίτε om. D: δè pro τε Lind.) καὶ (τέκη pro τε καὶ θ) πρὶν vulg. - ἔχη C. παύσει C. - ποοσσέρεσθαι DJ. - 3 καὶ (καὶ om. Cθ) ἢν (addit δὲ θ) ἢ (ἢ om. C) γ. ελεγμαίνηται (ελεγμήνηται DH; θερμαίνηται θ, Vatic. Codd. ap. Foes in not. vulg. — ' δ' αξ Ιδ. – έμπλησθώσι vulg. – έμπλησθέωσι C. – φύσα ένγίνεται 0. - ε) άσσω J. — 5 ελέγμα C. καὶ άκο. D. - άκοεσνες F. - άνάπλεων CDFGI JK. - άνακυρκανάται θ. - κιονάται DHK. - Erot., p. 230 : κυρκανάται, ταράττεται. – τρεῖς D. — 6 καὶ pro οὐδ' θ . – ὀδουνᾶται $J\theta$. – νιαιραν (sic) θ . – νειαιρήν Lind. - νειέρην FGIK, Ald. Frob. - 7 και Co, Lind. - και om. vulg.-οί pro εἰ J.-δάκνοιτο βέον ΗΙΚ (θ, βαίον sic).-δάκνει C.-ελκοι vulg. - έλχοιτο pro έ. τὰ Η. - έλχοῖ Lind. - τὸ pro τὰ CDGθ. - ἀμφιδηιον (sic) 6. - άμειλήτμα 'D, al. manu άμειδεα' FG (H, al. manu άμειλήτμον) IJKL, Vatic. Cod. ap. Foes, Ald. - ἀμφιλήτον C. - Erot., p. 100 : ἀμφίδιον, τὸ πέριξ του της μήτρας τραχήλου. Gal. Gl. : άμφίδεον, του στόματος της μήτρας τὸ ἐν κύκλῷ ἄκρον, ὅπερ καὶ σικύας χείλεσιν ἔοικε, κατὰ μεταφοράν ἀπὸ τῶν γυναικείων ψελλίων ώνομασμένον, ἃ καὶ αὐτὰ ἀμφίδεα καλοῦνται ἀπὸ τοῦ περιλαμβάνειν εν κύκλω καὶ οἶον ἀμφιδεῖν. Rufus, de Part. Hum.

- 55. (Remède pour la suffocation causée par l'utérus.) Si la matrice cause de la suffocation, cuire des lentilles dans du vinaigre, du sel et beaucoup d'origan, et en aspirer la vapeur; manger de la mercuriale; faire un potage avec l'eau où elle a bouilli et un peu de farine.
- 56. (Conseils quand l'accouchement se fait trop promptement.) Quand l'accouchement se fait très-promptement, donner, avant que la douleur survienne, les médicaments qui calment les douleurs utérines, et administrer des aliments qui lâchent le ventre. Si le ventre s'échauffe, administrer des lavements le plus tôt possible.
- 57. (Matrice remplie de phlegme; règles pituiteuses; divers accidents, Traitement,) Si la matrice se remplit de phlegme, des vents s'v développent et les règles coulent moindres, blanches, pituiteuses; parsois c'est un sang ténu, pur, plein de membranes. Parfois encore il v a dérangement, elles paraissent trois fois par mois; à cause de l'humidité la femme ne veut pas avoir de rapports avec son mari, et elle n'a aucun désir; elle maigrit. Elle souffre au bas-ventre, aux lombes et aux aines. Si le flux irrite et ulcère les lèvres de l'orifice utérin. dites qu'il sera de longue durée, Est-il abondant, faire vomir avec la bouillie de lentilles et l'ellébore; puis faire une infusion dans le nez, et administrer un purgatif. Elle s'abstiendra des aliments àcres. Si elle sent des pesanteurs, du froid et de l'engourdissement, donner du lait et du vin de bonne odeur ; boire à jeun de l'hypéricon, de la graine de lin, de la sauge dans du vin aqueux de bonne odeur; faire des injections utérines avec la préparation à la lie; et, si la matrice n'est pas ulcérée, suspendre deux jours ou trois, puis administrer l'injec-

Corp. apellat., I, 31 : ἀμφίδιον. — *γρ. φ. τὸ ρ. om. DFG (II, restit. al. manu) IK. – φάναι θ. – ἢν μὴ (μὰ om. θ) π. εἴη (ἵη θ) vulg. – φάμιον, al. manu κι D. – σὸν θ. – ἐλεβ. C. – πεῖσαι C. — * ψήγηται C. – ναριά (sic) C. – ναρια (sic) θ. — * σελίνου Lind. – λινούσπερμα θ. – Απιε δδ. addit καὶ J. – ὅδαρι (sic) C. – σὸν θ. – τρύγει (sic) Cθ. — * μὰ θ, Lind. – μὰ om. vulg. – ἐλκωμέναι vulg. – ἐλκουέναι (sic) Κ. – ἢλωμέναι C, Cordæus, Lind. – εἰλκωμέναι θ. – ἔῶσιιθ. – διαλείποντα θ. – τρὶς Gθ, Ald.

έωσι, διαλιπόντα ήμέρας δύο ή τρεῖς, ¹χλύσαι τῷ ζὸν τῷ χόκχῳ· μετὰ δὲ τοῦτο, στρυφνοῖσιν· ἢν δὲ ἡλχωμέναι ἔωσι, νίπτεσθαι τῷ ἀπὸ τῆς μυρσίνης καὶ δάρνης ἀφεψήματι, καὶ ἐγχριέσθω τῷ εζὸν τῷ ἀργυρεῷ ἄνθει. Ἡ δὲ νοῦσος χαλεπὴ, καὶ δλίγαι ἐκφεύγουσιν.

38. *Ην ³ δὲ αί κοτυληδόνες φλέγματος περίπλεαι ἔωσι, τὰ ἐπιμήνια γίνονται ἐλάσσονα, καὶ ⁴ ἢν ἐν γαστρὶ ἴσχη, διαφθείρει, ἐπειδὰν ἰσχυρότερον τὸ ἔμβρυον γένηται· οὐ γὰρ ῥώννυται, ἀλλ' ἀποβρεῖ. Γνοίης δ' ἀν ⁵ τῷδε · ὑγρὴ γίνεται, καὶ τὸ ἀποβρέον μυξῶ- δες καὶ γλίσχρον οἶα ἀπὸ κοιλίης φέρεται, καὶ οὐ δάκνει, καὶ ἐν τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν, ἐπὴν παύσηται τοῦ αἵματος καθαιρομένη, καὶ δύο ⁶ ἡμέρας καὶ τρεῖς βλένναι ἴασιν ἐκ τῶν ὑστερέων, καὶ φρίκη ἔχει, καὶ θέρμη οὐκ ὀξέη, πλὴν οὐκ ἐκλείπει. Ταύτην κλύσαι τῷ ἀπὸ τῶν ὁλύνθων καὶ ὑφ' ὧν ὕδωρ καθαίρεται, καὶ δὶς καὶ τρίς · ἐπὴν ὑὰκ ὰ, ὑφ' ὧν καθαίρεται φλέγμα, καὶ πυριῆν τὰς ὑστέρας ⁰τῷ ξὸν τῷ δάφνη, καὶ κλύζειν τῷ ¹ο ξὸν τῷ όζει, καὶ θυμιῆν, ἐπὴν παύσηται τὰ ἐπιμήνια, τοῖσιν ἀρώμασι· κάπειτ' ἀσιτέειν χρὴ, καὶ ἀλουτέειν, ξυνίτω δὲ τῷ ἀνδρὶ, καὶ σιτία καὶ οἴνον δλίγα λαμβάνειν, καὶ ἀλεαίνειν, ¹¹ καὶ βήνικας ἀμφὶ τὰ σκέλεα ξλίσσσειν, καὶ ἐλαίω ἀλείφειν.

59. 4 Ην 12 οὰ ΰδερος ἐν τῆσι μήτρησιν ἐγγένηται, τὰ ἐπιμήνια ἐλάσσονα καὶ πονηρὰ 13 γίνεται καὶ προαπολείπει, καὶ ἡ νειαίρη γαστὴρ οἰδέει, καὶ οἱ μαζοὶ στεβροὶ, οὐ μαλθακοὶ, 14 καὶ τὸ γάλα

¹ Κλύσαι τρίς (τρεῖς D) (κλυσαίτω pro κλ. τρίς θ; κλ. τρίς om. C) ξύν (σύν θ) vulg. - Lisez dans θ κλύσαι τῷ. - τόκω pro κόκκω D. - είλκωμέναι θ. - έλκωμέναι vulg. - ή) κωμέναι FHIJK, Cordæus, Lind. - έ) κεωμέναι (sic) C. ἐῶσιν ἴπτεσθαι θ. - νύπτεσθαι C. - 2 σὺν θ. - 3 δὲ sine at vulg. - δ' at θ. ĉè αί Gal. in cit. comm. Aph. V, 45. - περίπλεες Gal. ib. - έωσι 0. - ωσι C. - 4 ήν om. θ. - ἴσχει θ. - Post διαφθ. addit δὲ θ. - ἐπὴν Cθ. - γίνηται J. - ἀλλὰ C. - ύπορρεί θ. - 5 τόδε DH. - καθαιρομένης θ. - 6 ήμέραι FK, Ald. - τρίς θ. - βλέναι Κ. - ὑστέρων θ. - ὀξεῖα vulg. - ὀξείη DH. - ὀξέη θ. - καὶ pro πλην Ηθ. - ἐκλίπει (sic) C. - κλυζέτω DJ. - κλύτω FGHIK, Ald. - τῶ θ, Vatic. Codd. ap. Foes in not., Lind. -τῶ om. vulg. - ἀπὸ τῶν ολ. om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. - δλόνθων Cθ. - καὶ Cθ. - καὶ om. vulg. - ἀφ' vulg. - ὑφ' Cθ. - 5δωρ άπαν (άπαν om. Cθ) vulg. - 8 καθήρης θ. - χρ. om. Cθ. - πυρίη $C_{\bullet} - \pi \upsilon \varepsilon \dot{\alpha} v \theta_{\bullet} \longrightarrow {}^{9} \tau \tilde{\omega} \text{ om}. G_{\bullet} - \sigma \dot{\upsilon} v \theta_{\bullet} \longrightarrow {}^{10} \sigma \dot{\upsilon} v \theta_{\bullet} - \theta \upsilon \mu \iota \tilde{\alpha} v \theta_{\bullet} - \tau \sigma \tilde{\iota} \varsigma \theta_{\bullet} - \tau \tilde{\eta} - \sigma \tilde{\iota} s \theta_{\bullet} + \sigma \tilde{\iota$ σιν J. - ἀρωστήμασι (sic) G. - κάπιτα θ. - άλουτείτω Cθ. - Post άλ. addit δὲ θ . – καὶ συνευδέτω τῶ θ . – ὸλίγον C. — 11 καὶ om. C. – δηνεικας (sic) θ . – εἰρηνικάς vulg. - εἰρινικάς Cordæus. - ἀρνακίδας Lind. - Gal. Gl. : ρήνικας,

tion avec la baie du daphné gnidium, puis avec les astringents. S'il y a ulcération, laver avec la décoction de myrte et de laurier, et oindre avec la préparation à la fleur d'argent (oxyde de plomb). La maladie est fâcheuse, et peu réchappent.

58. (Autre cas d'affection utérine attribuée à la pituite.) Si les cotylédons sont remplis de pituite, les règles sont moins abondantes; la femme devient-elle grosse, elle avorte, quand le fœtus a pris quelque force; car il ne se développe pas, mais s'écoule. Vous vous en aperceyrez ainsi : la femme devient humide; ce qui s'écoule est muqueux et gluant comme la matière du flux de ventre, et n'a rien d'irritant; lors des règles, quand le sang cesse d'être évacué, des mucosités s'échappent de la matrice pendant un jour ou deux; il y a frisson, chaleur non aiguë, mais qui n'a point de rémission. En ce cas, administrer le lavement avec l'eau de figues non mures et avec ce qui évacue l'eau, et l'administrer et deux et trois fois; après cette purgation, user, pour le reste, d'astringents; appliquer en pessaire les émollients qui évacuent la pituite; fumiger l'utérus avec la préparation de laurier; injecter la préparation au vinaigre; quand les règles ont cessé, faire une fumigation avec les aromates. Puis la femme s'abstiendra d'aliments et de bains et s'unira avec son mari. Prendre en petite quantité les aliments et le vin, se tenir chaude, s'envelopper les membres inférieurs avec la peau de mouton, et faire des onctions huileuses.

59. (Hydropisie de matrice. Traitement.) Si une hydropisie (De la Nat. de la F., § 2) se forme dans la matrice, les règles deviennent moindres, mauvaises et s'arrêtent avant le temps;

άρνακίδας. - ἐλίσσ. Κ. — ¹² δὲ οm. C. - γένηται θ. — ¹³ γίνονται θ. - πρόσα (sie) ἀπολείπει pro προαπ. θ. - νιαιρα θ. - νειαιρή Lind. - νειέρη FGIK, Ald. - ἐπανσιδέει Cθ. - καὶ οἱ μαζοὶ (μ. οm. θ) στ. (στεροὶ C) καὶ (καὶ om. C,D restit. al. manu, FHIJ; γίνονται pro καὶ Lind.) μαλθακοὶ (καὶ μ. οm. θ) νulg. - De la Nature de la femme, § 2: καὶ οἱ μαζοὶ ξηροὶ γίνονται, sans μαλθακοὶ. Je pense done qu'il faut lire ici: στεξέρὶ, οὸ μαλθακοί. — ¹³ καὶ πανηρῶς ἔχει pro κ. τ. γ. π. Cordæus. - C'est la leçon du livre de la Nat. de la femme.

πονηρόν, καὶ δοκέει εν γαστρὶ εχειν, καὶ 1 εν τούτοισι γνώση ότι ύδερός έστι · σημαίνει δὲ καὶ ἐν τῷ στόματι ² τῆσιν ὑστέρησι, ψαυούση γάρ ζογνόν καὶ δγρόν φαίνεται καὶ ρίγος καὶ πύρ λαμβάνει. "Ο τω δ' αν ό γρόνος πλείων γίνηται, δδύνη έγει την νειαίρην γαστέρα καὶ τὰς ἰξύας καὶ ³ τοὺς κενεῶνας καὶ τοὺς βουδῶνας. Αὕτη ἡ νοῦσος έκ τρωσμοῦ γίνεται, καὶ ἐξ άλλων δὲ προφασίων, καὶ ὅταν τὰ ἐπιμήνια κουφθή. Λούειν γρή πολλώ καὶ θεομώ, καὶ γλιάσματα προστιθέναι, ήν ή δούνη έγη: ἐπὴν, δὲ παύσηται, φάρμακον γρη πίσαι: κάτω, καὶ πυριῆσαι τῷ 4 ζὸν τῷ βολίτω τὰς ύστέρας * ἔπειτα προσθεῖναι 5 τὸ ξὸν τῆ κανθαρίδι, καὶ διαλείπειν δύο ἡμέρας ἢ τρεῖς καὶ ἢν δώμη ἴσχη, νετώπω κλύσαι · καὶ ἢν 6 ἡ γαστήρ λαπαρής γένηται, καί οί πυρετοί παύωνται καί τὰ παταμήνια προγωρέη κατά λόγον. τῷ ἀνὸρὶ ζυγκοιμάσθω, καὶ ἐν τοῖσι προσθέτοισι μενέτω, καὶ μεσηγύς ήμέρης πινέτω χρήθμου φλοιόν, γλυχυσίδης τούς μέλανας χόχχους πέντε, άκτης καρπόν εν οίνω νηστις και την λινόζωστιν εσθιέτω ώς πλείστην, καὶ σκόροδα ὢμά καὶ έρθά, καὶ τοῖσι μαλθακοῖσι 8 πρὸς ύπνον γρήσθω, καὶ πουλύποσι, καὶ τοῖσιν ἄλλοιστ ⁹μαλθακοῖσι, θαλασσίοισι μαλλον ή κρέασι καὶ ήν τέκη, δγιαίνει.

60. *Ην 10 ύδρωψ γένηται εν τῆσι μήτρησι, τὰ ἐπιμήνια ελάσσω γίνεται καὶ κακίω καὶ διὰ πλέονος χρόνου * 11 καὶ κύει δίμηνον ἢ μικρῷ πλέον.* καὶ οἰδέει 12 ἡ κοιλίη, καὶ τὸ ἐπικτένιον, καὶ αῖ κνῆμαι,

¹ Ev om. θ . - τούτοις J. - ² τοῖσιν θ . - ψαύουσι C. - καὶ ὑγρὸν om. θ . πλείω vulg. - πλείων Jo, Cordæus, Lind. - γένηται L, Lind. - έγη C. - γιαιραν θ. - νειαιρήν Lind. - νειέρην FGIK, Ald., Cordæus. - 3 τούς om. θ. νόσος vulg. νοῦσος CJK9, Cordæus, Lind. -προφάσεων C. - λούειν [δε] χρή Lind. $-\chi \rho \dot{\eta}$ om. θ . $-\dot{\eta}$ om. D. $-\pi \epsilon i \sigma \alpha i$ C. $-\pi \upsilon \rho i \tilde{\alpha} \sigma \alpha i$ θ . $-\dot{\theta}$ oùv θ . $-\dot{\theta}$ oblition H. - βολθύτω C. - τω.... ξύν σm. (DH, restit. al. manu) FGIJK. - 5 τω DH. - καθαρίδ: (sic) FGI. - τρίε θ. - ρώμην Ισγειν νέτωπον C. - έγη θ. - 6 ή om. θ. - λαπαρά D. - γίνεται C. - γίνηται θ. - παύονται vulg. - παύωνται CJθ, Cordwus, Lind. — επιμήνια ήν θ. - τη pro πρ. Cθ. - προγωρέει vulg. - προγωρέη J, Cordæus, Lind. - καὶ (καὶ om. CHO) τῶ vulg. - συνκ. θ. - μενέτω, καί om. (D, restit. al. manu) FGHIJKO, Ald. - μεσίγυ DFG. - μεσηγύ CHIKO, Ald. - μεσσηγό J. - κοηθμού vulg. - κοιθμού C. - καί (καί om. C6) ακτής vulg. - λινόζωστιν CDHK0. - λινοζώστιν vulg. - εσθίειν Co. - σπόρδα G. πρ. υ, om. Co. - χρήσθαι θ, - πολυποσίη vulg. - πολυποδίω Lind. - πουλύποσι θ. — "μαλθακοῖσι (addit γεήσθω καλ πουλύποσι θ) καλ όψοισι (όψοισσι sic F; τοῖσι pro ὄψ. 6) (καὶ ὄψ. om. C) θαλ. vulg. - ἢν δὲ τέκη (sine καὶ), θριής γίνεται Co. — 10 ύδροψ FGK. - ύδερος L. - ΐδρωψ C. - δ' ű. O. ἐλάσσω.... πλείονα om. C. – κακείω θ . – πλείονος vulg. – πλέονος θ . — 11 καὶ,

le bas-ventre enfle; les mamelles, loin d'être molles, sont dures; le lait est mauvais; la femme semble être enceinte. Voilà à quoi vous reconnaîtrez que c'est une hydropisie. Mais il y a aussi des signes à l'orifice de l'uterus; car la femme, en le touchant, le trouve mince et humide. Le frisson et la sièvre surviennent. A mesure que le temps se prolonge, la douleur occupe le bas-ventre, les lombes, les flancs et les aines. Cette maladie vient à la suite d'un avortement ; elle vient aussi par d'autres causes, et, entre autres, par la suppression des menstrues. Il faut laver avec beaucoup d'eau chaude et appliquer des fomentations quand la douleur existe; a-t-elle cesse, administrer un purgatif et faire à la matrice la fumigation avec la bouse de vache; puis mettre le pessaire à la cantharide, et suspendre pendant deux jours ou trois. Si les forces sont bonnes, injection avec le nétopon; le ventre devient-il vide, les fièvres cessent-elles, les règles marchent-elles convenablement, la femme s'unira avec son mari, se tiendra encore à l'usage des pessaires, et, après l'intervalle d'un jour, boira dans du vin, à jeun, l'écorce de crithmos, cinq graines noires de pivoine, graines de sureau; elle mangera de la mercuriale autant qu'elle pourra, de l'ail cru et cuit; elle usera, pour le sommeil, des aliments mous, poulpes et autres chairs molles, chairs marines plutôt que viandes. Si elle devient grosse, elle guérit.

60. (Hydropisie de matrice, avec grossesse. Traitement.) Si une hydropisie (De la Nat. de la F., § 35) se forme dans la matrice, les règles sont moindres, plus mauvaises et à de plus longs intervalles. La femme reste grosse pendant deux mois

καιρφ καίειν pro καιρφ, D al. manu καιρόν, FGHIK, Ald.; καιρφ οm. 6) ελάσσονα (ελάσσονος θ) ή (ήν pro ή DFGHIJK, Ald.; ή om. 6) μικρφ πλείονα ής (είη CL) (ίη om. 6), και vulg. - Si l'on fait attention que la leçon de vulg. et des mss. est inintelligible, si l'on compare le passage parallèle de la Nat. de la Femme qui est και κυίσκεται έκάστοτε διμήνου μικρφ πλείον, si l'on prend en considération le καίειν de beaucoup de mss, on verra qu'il faut lire και κύει δίμηνον ή μικρφ πλέον. - οιδέη C. — 12 ή om. C. - τὸ om. C. - κνίμαι θ.

καὶ 1 ή δσφύς · επειδάν δὲ συγνός γρόνος γένηται, καὶ ἐν γαστοὶ έγη, διαφθείρει καὶ ἐκδάλλει, καὶ ὕδωρ ξὸν αὐτῷ ἐκγέεται, καὶ ἡ γυνή θνήςκει (ώς ἐπὶ τὸ πουλύ · τὸ δὲ αξμα φθείρεται, καὶ ὑδεροῦνται. Ταύτην 2 γαλακτοποτέειν, καὶ τῶν μηκώνων πίνειν, ἔστ' αν τὸ έμιθρυον χινέεσθαι δύνηται · έτι δὲ ³ πρὸ τούτου ὡς ἐπιτοπουλὸ διασθείρεται καὶ έξαμβλίσκεται, καὶ αίματος καὶ ύδατος δέουσιν αί μῆτραι ταῦτα δὲ πάσγει οὐδέν τι μᾶλλον ἐχ πόνου ἢ ἄλλως. 4 Τούτω δ' αν γνοίης ότι δδρωψ έστιν, εὶ ἀφάσσων τῷ δακτύλω όψει τὸ στόμα εδτέων ζογνόν και περίπλεον ύγρασίης. *Ην 5 δε αύτη τὸ έμβρυον μή κατ' άργας, άλλ' ήδη δίμηνον, διαφθείρηταί τε καὶ ἀποπνίγηται, ή τε γαστήρ 6ή νειαίρη επανοιδέει, και άπτομένη άλγέει ως έλκος, καὶ πυρετός μέγας αὐτὴν καὶ βρυγμός λαμδάνει, καὶ δδύνη ἰσγυρή τοῦ αἰδοίου, καὶ τὴν τνειαίρην γαστέρα καὶ τὰς ἰζύας, καὶ τοὺς κενεώνας καὶ τὴν ὀσφύν ὀζέη τε καὶ σπεργνή. Όταν ούτως ἔγη, λούειν αὐτὴν θερμῷ, ἢν ἡ ὀδύνη ἔχη, καὶ χλιάσματα προσάγειν, * πειρεόμενον δ τι αν μάλιστα προσδέγηται, καὶ φάρμακον καθαρθήριον κάτω· διαλιπείν δέ χρόνον, όσον αὐτῆ δοκέει ίκανὸς εἶναι, καὶ κλύσαι, καὶ θ πυρίησαι, καὶ τὴν κυκλάμινον ἐν βάκει μέλιτι δεύων προσθείναι πρός το στόμα των μητρέων καὶ τῆς κυπαρίσσου 10 καταξύσας καὶ τέγξας ἐν ὕδατι, προσθεῖναι ωσαύτως, ἐλάσσονι δὲ

^{&#}x27;H om. C0. - δσσῦς FGH. - γρόνον J. - ἔχη ἐν γ. C. - ἔχη ἐν τῆ γ. θ. διασθείρη I. - ἐκδάλλη FGI. - σὸν θ. - ἐκχεῖται θ. - χέεται vulg. - αὕτη pro ἡ γ. Co. - επιτοποίο vulg. - επί το πουλο CDFHIJK. - ύδεροῦται vulg. - ύστερούται, al. manu θδερούται D. - θδερούνται θ. - 2 γαλακτοπωτέειν θ. - καὶ τ. μ. om. (D, al. manu καὶ μηκ.) FG(H, al. manu καὶ τῶν μηκ.) IJK. -τῶν C0. - τῶν om. vulg. - μηκόνων C0. - κινησθαι τὸ ἔμθρυον θ. - οπρὸς vulg. -πρὸ θ, Cornar., Foes in not., Lind. - ἐπὶ τὸ πολύ Κθ. - ὡς τὸ πολύ C: εξαμελήνεται Κ. - εξαμελίσκεται θ. - εξαμελύνεται vulg. - καὶ αίμ. om. C. - καὶ το. om. θ. - ραίουσιν θ. - δὲ om. Κ. - τοι pro τι C. - 4 τοῦτο vulg. τούτω C0. - ύδροψ FGIK. - εί om. 0. - έσαφάσσων 0. - όψη 0. - αὐτῶν vulg. αύτου JK. - αυτέων θ. - περίπλεων DFGIJK. - ύγρασίη θ. - 5 δε (addit καὶ L, ev (nai pro ev DFGHIJK, Ald.; ev om. Co) autā (autā C; auta DHo) τὸ vulg. - διαφθείρεταί τε καὶ ἀποπνίγεται vulg. - διαφθείρηταί τε καὶ ἀποπνίγηται CIO, Cordæus, Lind. — οή om. DFJK. - νιαιρα 0. - νειαιρή Lind. νειέρη FGIK, Ald., Frob., Cordæus. - ἐπανοιδέη J. - καὶ, om. C. - ἀλγέη J.- καὶ pro ώς Κ.- Ελκεος θ. - αὐτῆ DFIK. - λαμβάνη J. - τὸ αιδοῖον L, Cordæus, Lind. - γιαιρανί θ. - νειαιρήν Lind. - νειέρην FGIK, Ald., Frob., Cordwus. $-\delta \xi \epsilon \tilde{\imath} \alpha$ vulg. $-\delta \xi \epsilon \tilde{\imath} \alpha$ $\tilde{I}_* - \delta \xi \tilde{\epsilon} \gamma$ $\theta_* - \tilde{\nu} \pi \epsilon \rho \gamma \nu \gamma$ (sic) pro $\sigma \pi_*$ $C_* - \lambda \sigma \nu \epsilon \nu \nu$

ou peu davantage. Le ventre ensle ainsi que le pénil, les jambes et les lombes. Quand beaucoup de temps s'est écoulé et qu'elle est grosse, le fœtus meurt et est expulsé, et de l'eau s'écoule en même temps. Les femmes succombent la plupart du temps; le sang se corrompt, et elles deviennent hydropiques. En ce cas, il faut mettre à l'usage du lait et faire boire des pavots jusqu'à ce que le fœtus puisse se mouvoir. Toutefois, la mort du fœtus et son expulsion surviennent communément avant ce temps, et la matrice laisse écouler du sang et de l'eau. Ces accidents ne surviennent pas plus après de la fatigue qu'autrement. Vous reconnaîtrez qu'il y a de l'eau, à ceci : en touchant avec le doigt, vous trouverez l'orifice mince et plein d'humidité. Si l'avortement survient non pas des le debut, mais le fœtus avant dejà deux mois, et que la femme éprouve de la suffocation, le bas-ventre se tuméfie, il est douloureux au toucher comme s'il y avait une plaie; grande fièvre; grincement de dents; douleur aiguë et intense aux parties génitales, au bas-ventre, aux hanches, aux flancs et aux lombes. Les choses étant ainsi, on lavera la malade avec de l'eau chaude s'il y a douleur, et on fera des applications chaudes, essayant celles qui sont le mieux supportées; on fera boire un médicament qui évacue par le bas ; après un intervalle tel que vous le jugerez suffisant pour la femme, injection, fumigation; pessaire avec du evclamen, mouillé avec du miel, mis dans un linge et appliqué à l'orifice de la matrice; ou raclez du cyprès, mouillez avec de l'eau et appliquez semblablement; mais vous laisserez ce pessaire moins longtemps et vous l'appliquerez à des intervalles plus éloignés, attendu

γούην \mathbf{F} τε (τε om. 6) vulg. $-\hat{\mathbf{g}}$ CIK6. $-\hat{\mathbf{g}}$ om. vulg. $-\hat{\mathbf{g}}$ πειρεώμενον Cordæus. - πειρεώμενον \mathbf{C} . - πειρεώμενον \mathbf{C} . - πειρεώμενον \mathbf{C} Lind. - διαλειπεῖν (sie) $\mathbf{0}$. - δσος \mathbf{I} - αὐτη \mathbf{H} . - αν σοι pro αὐτη Cornar., Lind. - δοκέη vulg. - δοκέει CFHIJ0. - in. om. $\mathbf{0}$. - $\mathbf{0}$ πυρίαν $\mathbf{0}$. - πυρίην \mathbf{C} . - καὶ om. $\mathbf{0}$. - της κυκλαμίνου \mathbf{C} 0. - ές (εἰς \mathbf{J} ; έν 0) ράκος (ράκει $\mathbf{0}$) vulg. - δὲ υων (sic) $\mathbf{0}$. - προσθήναι (bis) \mathbf{F} G, Ald., Frob., Lind. - $\mathbf{0}$ παταψύξας $\mathbf{0}$. - τάξας pro τέγξ. \mathbf{C} . - ἐλάσσω δὲ χρόνον $\mathbf{0}$. - πλείονος vulg. - πλέωνος $\mathbf{0}$. - τούτω (\mathbf{G} , eadem manu, erat prius τοῦτο), Ald. - δσον DH.

χρόνω καὶ διὰ πλέονος τοῦτο, ὅσω μᾶλλον δάκνει καὶ ¹ ξαίνει, καὶ μήλην ποιησάμενος κασσιτερίνην ἐγκαθιέναι, καὶ τῷ δακτύλω ὡσαύτως, καὶ τὰ ποτήματα ὅ τι ἀν μάλιστα προσίηται πιπίσκειν, καὶ ² ξυγκοιμάσθω τῷ ἀνδρὶ ὡς μάλιστα τῶν καιρῶν παρόντων ᾽ ἢν γὰρ ³ ξυλλάδη τὴν γονὴν καὶ κυήση, ὑπεκκαθαίρεται καὶ τὰ πρόσθεν ὑπόντα ξὸυ αὐτοῖσι, καὶ οὕτως ἄν μάλιστα δγιὴς γένοιτο.

61. Ήν δὲ γυνή δοξωπιήση, εξα τοῦ σπληνός δοατώδεος καὶ μεγάλου ἐόντος, γίνεται δὲ ὁ σπλήν δδατώδης ἀπὸ τοῦδε τοῦ παθήματος, ἐπὴν πῦρ ἔγη καὶ 5μὴ ἀρίη τὴν ἄνθρωπον, καὶ δίψα μιν λαμβάνη καρτερή, και πίνη, και μή ἀπεμέη το μέν γάρ ες την κύστιν διελθόν διουρέεται, το λοιπόν δὲ 6 σπλήν έλχει ες έωυτον ἀπό τῆς κοιλίης άτε άραιὸς είων καὶ σπογγρειδής κείμενός τε κατά την κοιλίην και ήν τούτων ούτως έγόντων μη ίδρώση, τμηδέ οί ή κύστις διηθή, 8μηδε ή κοιλίη γαλά, διαίρεται ό σπλην υπό του ποτού, καλ μαίλον ήν ύδωο ή το ποτόν, καί μιν ήν τις έπασήσαιτο, μαλθακός ώς μνούς θέστιν, έστι δ' ότε αντιτυπεύμενος · αερθείς δε καί ύπερπιμπλάμενος εκδιδοί κατά τας φλέθας τῷ σώματι, καὶ μάλιστα ἐς τὸ 10 ἐπίπλοον καὶ τοῖσιν ἀιμοὶ τὴν κοιλίην ἐοῦσι γωρίοισι καὶ τοῖσι σκέλεσιν έτερον γάρ έτερω διεκδιδοί εν τῷ σώματι, ἐπὴν πλέον ξκάστω τοῦ καιροῦ ἦ και μη δύνηται κατέχειν. Ἐπιγίνεται 11 δὲ ἀπὸ τούτου ύδρωψ αἰεὶ, ἐπὴν μάθη ὁ σπλὴν έλκειν ἐς έωυτὸν 12 φύσει άραιὸς ὢν και μανός. Γίνεται δὲ ἔστιν ἦσιν ἀργή αθτη τῆς νούσου

¹ Ξησαίνει D, al. manu ξαίνει HQ'. - έξινιει (sic) 6. - On pourrait fort bien lire έξινέει. - κασιτ. C. - ένκαθισεα (sic) pro καθ. θ. - έγκαθίσαι C. -2 σ. θ. -τῶ om. Cθ. - 3 σ. vulg. - ξ. C, Lind. - Post κυ. addunt και τέκη Cornar., Foes in not., Lind. - κυπεκκαθαίρεται (sic) C. - ὑπιόντα vulg. δπόντα θ. - σύν αὐτέοις θ. - δγιής om. (D, restit., al. manu post γέν.) HIJK, Ald. - 1 δδροποιήση DFGJK. - δδροποτήσει J. - δδροπιήση C, Ald. - οί αὐτοῦ (αὐτῆ J) (οἶα τοῦ Cô, Lind.) σπλ. vulg. - Post μεγ. addunt δὲ C, οἱ θ. δὲ pro τοῦδε Κ. - 5 μη om. θ. - τὸν (την HCθ, Cordæus) ἄνθρ. vulg. - ἀπεμη θ. - ἀπεμέση, vulg. - γάρ om. θ. - διουρεῖται θ. - 6 δ σπλήν λαμβάνει διασπών ἀπό της κοιλίης πρός έωυτον, ἄτε vulg. - ὁ σπλην έλκει ἐς έωυτὸν ἀπὸ της ποιλίης, άτε Ch. - ών vulg. - εων Ch. - ούτως (ούτω θ) γινομένων Ch. ίδρώη θ . — $\frac{1}{2}$ μηδέ οἱ ή κύστις διηθή θ . – μ . οἱ ή κ. δ. om. vulg. — $\frac{s}{2}$ μηδ' θ . – γαλάται vuig. - γαλά θ. - αἴρεται vulg. - διαίρεται θ. - ὑπὸ τούτου (τοῦ πότου θ; τοῦ ποτοῦ L, Lind.) vulg. - ὑδάρεος (sic) θ. - ἐπαρήσετο FGHI, Ald. - μαλθαχῶς FJC, Ald. - χνοῦς vulg. - μνοῦς C (D, al. manu χνοῦς) FGHIJKθ, Ald. — 9 έστιν om. Cθ. - δε ότε άντιτυπεόμενος C. - άρθεις Dθ. - πιμπλάμε-

qu'il mord et irrite davantage. Vous aurez une sonde d'étain que vous introduirez, et le doigt de même. Vous essayerez quels sont les breuvages qui passent le mieux à la malade. Elle dormira avec son mari surtout aux époques opportunes; car, si elle reçoit la semence et devient enceinte, elle se purge en accouchant, et avec cette purgation s'en vont les matières qui séjournaient auparavant : c'est surtout de cette façon qu'elle recouvrera la santé.

61. (Hydropisie générale causée par une affection de la rate. Cette hydropisie gagne la matrice.) Une femme est prise d'hydropisie par le fait de la rate, qui devient aqueuse et grosse. La rate devient aqueuse de cette facon : la femme a une fièvre qui ne la quitte pas, elle est très-altérée, elle boit et ne revomit pas; car une partie de la boisson, allant à la vessie, est chassée par les urines; le reste est attiré par la rate qui le pompe hors du ventre, attendu qu'elle est lâche, spongieuse et située près du ventre. Si, la chose étant ainsi, il n'y a ni sueur, ni filtration par la vessie, ni flux de ventre (Quatrième livre des Mal., § 57), la rate est distendue par la boisson, surtout si la boisson est de l'eau. En palpant la rate, on la sent molle comme du duvet; parsois elle est rénitente. Distendue et remplie outre mesure, elle répartit le liquide par les veines du corps, et surtout à l'épiploon, aux régions ventrales et aux membres inférieurs; car, dans le corps, une partie fournit à l'autre, quand, ayant plus qu'il ne faut, elle ne peut retenir cette surabondance. Ceci cause constamment une hydropisie, quand la rate, qui est lâche et poreuse, a pris l'habitude d'absorber. En quelques cas, le début de la maladie est même sans fièvre,

νος vulg. – ὑπερπιμπλ, θ . – τας our CDH θ . — θ ἐπίπλοιον C. – ἐπιπλοϊον θ . – σκελέειν (sic, θ . – ἐκδιδοί D. – διεκδίδοιεν τῶ G. – Απιε ἐπὴν addit καὶ μάλιστα θ . — θ ἐκ οικ. D. – ἀπὸ τοῦ (τούτου θ) ἐπὸ ποτοῦ Cordæus; ἀπὸ τοῦ ποτοῦ L, Lind.) ΰδ. (ὅδροψ FJK) vulg. – αἰεί oim. θ . — θ καὶ φ . ἀρ. ἢ CO (Ald., ὄν). – μακρὸ; pro μανὸς D. – δὲ (δ΄ θ) αἰς (ἔστιν ἢσιν pro αἰς CH) ἀρχὴ vulg. – αὐτῆς L. – τῆς νούσου αΰτη C θ . – νόσου vulg. – νούσου DJ, Lind. – καθμά τι (καύματι C) (ἐν pro τι θ) τῆ vulg. – ἐνσταίη vulg. – ἐνστῆ θ . – οἶα oim. θ . – ὕδατος pro φ λ. L. – κατελθόντος C θ .

καὶ άτερ πυρετοῦ, ἢν καῦμα ἐν τῆ κοιλίη ἐνστῆ οἶα φλέγματος ἐς αὐτην κατιόντος, καὶ ην 1 ή άνθρωπος την δίψαν μη κατέγη, μηδ' ή χύστις μηδ' ή κοιλίη διηθέωσιν οξρόν τε καὶ κόπρον κατά γε δίκην, ²μηδέ ἐπιτηδείη διαίτη γρέηται ή ἄνθρωπος. *Ην ³δὲ ύδρωποειδής ἢ. έργεται τὰ καταμήνια πολλά έξαπίνης, ότὸ δὲ δλίγα, καὶ "γίνεται ότὸ μεν ως από κρεών ύδωρ, εἴ τις αίματώδεα ἀποπλύνειεν, ότε δε δλίγω 5 ζογυρότερα, καὶ οὐ πήγνυται, καὶ ἇσθμά μιν λαμβάνει, πρὶν η τὰ καταμήνια γωρέειν, καὶ δούνη δεν τῷ σπληνὶ, καὶ μᾶλλον ἐπήν τι γλυκύ φάγη, καὶ ή γαστήρ έξαείρεται καὶ μεγάλη έστί· καὶ ἐπὴν πλέονα τοῦ μάθεος φάγη, πονέεται την γαστέρα, καὶ την όσφυν άλγέει άλλοτε καὶ άλλοτε, καὶ πῦο μιν ἐπιλαμδάνει δι' ὀλίγου. Ἐπὴν δὲ ἀποκαθαρθῆ, τράτον δοκέει ἔγειν πρὸς τὰ πρόσθεν, ἔπειτα ἐς τωὐτὸ καθίσταται, καὶ ἢν μελεδαίνηται ώς γρη, ύγιης ἔσται · 8 ἢν δὲ μὴ, δ ρόος ἐπιφανεῖται, καὶ διὰ παντὸς τοῦ γρόνου αἰεὶ ρεύσεται κατ' ολίγον οξον εχώρ, ἐπιμελείης οδὲ πλείονος δέεται. *Ην δὲ μή δ ρόος ἐπιγένηται, ἀλλ' αί μῆτραι ὑπὸ τῶν πρόσθεν 10 παθημάτων ἀερθεϊσαι μή χαλάσωσι τὰ ἐπιμήνια, ἢ τε γαστήρ οἱ μεγάλη ἔσται, καὶ βρίθος ενέσται ώς τη εν γαστρί εγούση, καί δοκέει ώσει παιδίον εν τη γαστρὶ αὐτῆς κινέεσθαι, ἄτε τῶν μητρέων ὕδατος πλέων ἐουσέων καὶ τοῦ ὕὸατος 11 κινεομένου, ἄλλοτε γὰρ καὶ ἄλλοτε κλυδάζεται αὐτῆσι τὸ ύδωρ ὡς ἐν ἀσκῷ καὶ ἀλγεῖ ψαυομένη τὸ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ αί κληῗδες καὶ ὁ θώρηξ καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὰ όμματα καταλεπτύνεται, καὶ αἱ θηλαὶ ἀείρονται. 12 "Εστι δὲ ἦσι μεν ή τε κοιλίη καὶ τὰ σκέλεα πλήθει βόατος, 13 ἦσι δὲ ἐς θάτερον τουτέων·

^{&#}x27; O Ald. – διὰ θέωσιν (sic) F. – διαθέωσιν Ald. – κόπριον CFGIJθ, Ald. – κατά τε (γε θ, Cordæus, Lind.) vulg. — 2 μηδ' C. – χρέεται C. – χρήται θ. — 3 δ' 3 δ. – δδρωπιώδης 3 θ. – δδροποειδής FIJK. – δδροπιοειδής C. – τὰ om. C. – Αnte πολ. addit [ότὲ μὲν] Lind. – ἐξαπ. πολλὰ C. – δλίγιστα 3 θ. — 4 γίνονται vulg. – γίνεται C. – δδωρ ως (ως om. θ) εἴ τις vulg. – ἀποπλύνειν D. — 5 παχύτερα 3 θ. — 6 ἐν om. C. – ἐξαίρεται vulg. – ἐξαείρεται θ. – ἔσται vulg. – ἐστι Cθ. – πλείονα J. – ἔθος 3 θ. – πονεῖ τε (πονέεται 3 τὴν vulg. — 7 ρήῖστον (ράτον 3) δοπέη (δοπέει CDFHJK, Cordæus, Lind.) (addit ἔχειν 3) πρὸς vulg. – ἔς τὸ αὐτὸ (τωυτὸ 3) vulg. — 8 ῆν (εἶζθ) δὲ μὴ, καὶ (καὶ om. Cθ) ὁ ρ. (δρθῶς pro ὁ ρ. C) ἐπιφαίνεται (ἐπιφαίνται J, Lind.; ἐπιφανεῖται 3 0 vulg. — ἀεὶ 3 0 – ρεύσηται Lind. – ἐπιμελίης Cθ. — 3 0 δὲ 3 0 – δὲ om. vulg. – πλ. om. Cθ. – δεῖται 3 0 – 3 0 com. vulg. – πλ. οπ. Cθ. – δεῖται 3 0 – 3 0 com. vulg. – γλ. οπ. Cθ. – δισται 3 0 καὶ 3 0 καὶ

quand, de la chaleur se développant dans le ventre par le fait du phlegme qui y descend, et la femme ne retenant pas sa soif, la vessie et le ventre n'émettent pas l'urine et les selles comme il convient, et que le régime n'est pas convenable. L'hydropisie étant formée, les règles viennent soudainement en abondance, parfois en petite quantité; tantôt elles sont comme de l'eau de chairs sanguinolentes qu'on aurait lavées, tantôt plus consistantes, et elles ne se coagulent pas. Il y a de l'oppression avant qu'elles viennent. La rate est douloureuse. surtout quand la malade a mangé quelque chose de doux. Le ventre se gonfle et devient gros; quand elle a mangé plus que d'habitude, elle v souffre. Les lombes sont douloureuses de temps en temps. La fièvre survient à de courts intervalles. Après la purgation menstruelle, elle paraît être mieux comparativement aux jours précédents; puis l'état redevient le même; et, si on la traite comme il convient, elle guérit. Sinon, l'écoulement apparaîtra, et tout le temps il s'échappera continuellement, peu à peu, un liquide ichoreux ; cela exige beaucoup de soins. Si l'écoulement ne survient pas et que la matrice, dictendue par les affections susdites, ne laisse pas aller les menstrues, le ventre deviendra gros, un poids se fera sentir comme chez une femme enceinte; il semblera qu'un enfant se remue dans son ventre; en effet la matrice est pleine d'eau, l'eau s'y meut, et par intervalle elle y fait un flot comme dans une outre. La femme souffre à la région sous-ombilicale quand on y touche. Les clavicules, la poitrine, le visage, les yeux maigrissent, et les mamelons se redressent. En quelques cas, le ventre et les membres inférieurs s'emplissent d'eau; en d'autres, c'est ou le ventre ou les membres inférieurs. Si le

αὐτῆς οπ. C0. – κεινεσθαι (sic) 0. – ὕδατος οπ. 0. – οὐσέων (ξχουσέων D) πεπληρωμένων vulg. – πλεῖον (πλέων θ) ἐουσέων C0. — " κινουμένου vulg. – κεινεομένου 0. – κινουμένου 0. – κινουμένου 0. – αὐτουμένου 0. – αἰρονται 0. – αἰρονται 0. – 0. εἰσὶ 0. – αἰρονται 0. – 0. εἰσὶ 0. – αἰρονται 0. – 0. εἰσὶ 0. – αὐτουμένου 0. – 0. εἰσὶ 0. – αὐτουμένου 0. – α

¹ καὶ ἢν μὲν ἄμφω πλησθῆ, οὐδεμία ἐλπὶς περιγενέσθαι τὴν ἄνθρωπόν ἐστιν ἢν δὲ θάτερον τούτων, ἐλπίδες δλίγαι, ἢν μελεδαίνηται καὶ μὴ λίην τετρυγωμένη ἢ. Χρονίη δὲ αὕτη ἡ νοῦσος.

- 62. Γίνεται δε 2πάντα μαλλον μεν τησιν ατόχοισιν, γίνεται δε πολλάχις καὶ τῆσι τετοχυίησιν· ἐπικίνδυνα ³ δέ ἐστιν, ὡς εἴρηται, καὶ τοπουλύ όξεα καὶ μεγάλα καὶ γαλεπά ξυνιέναι, διὰ τοῦθ' ότι αξ γυναϊκες μετέγουσι τῶν νούσων, καὶ ἔσθ' ὅτε οὐος αὐταὶ ἴσασιν ⁴τί νοσέουσεν, ποίν ἢ ἔυπειροι νούσων γένωνται ἀπὸ καταμηνίων καὶ έωσι γεραίτεραι τότε δε σφέας ή τε ανάγκη και δ γρύνος διδάσκει τὸ αίτιον τῶν νούσων, καὶ ἔστιν ὅτε ὁ τῆτι μὴ γινωσκούσητιν ὑφ' ὅτευ νοσεύσι φθάνει τὰ νοσήματα ἀνίητα γινόμενα, πρίν ὰν διδαγθήναι τὸν ἐητρὸν ὀρθῶς ὑπὸ τῆς νοσεούσης ὑφ' ὅτου νοσέει καὶ γὰρ αἰδέρνται φράζειν, κήν είδωσι, καί σφιν δοκέουσιν αίσγρον είναι υπό άπειοίης 6 καὶ ἀνεπιστημοσύνης. "Αμα οὲ καὶ οἱ ἰητροὶ άμαρτάνουσιν, ούκ ατρεκέως πυνθανόμενοι την πρόφασιν της νούσου, αλλ' ώς τά άνδοικά νοσήματα ζώμενοι * καὶ πολλάς εξόον διεφθαρμένας ήδη δπό τοιούτων παθημάτων. Άλλὰ χρή ἀνερωτῷν αὐτίκα ἀτρεκέως τὸ αἴτιον · διαφέρει γὰρ 7 ἡ ἔησις πολλῷ τῶν γυναιχηΐων νοσημάτων καὶ τῶν ἀνδρώων.
- 63. *Ην * δὲ αἱ μῆτραι έλκωθέωσιν, αἶμα καὶ πῦα καθαίρεται, καὶ ὀσμή βαρέη γίνεται, καὶ ὀοὐνη ὀζέη λαμβάνει ἐς τὰς ἰζύας καὶ ἐς τοὺς βουβῶνας καὶ ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα, * καὶ ἄνω φοιτᾶ ἡ ὀοὐνη ἐς τοὺς κενεῶνας καὶ ¹θὲς τὰς πλευρὰς ¹¹ καὶ ὲς τὰς ὡμοπλάτας,

'Καὶ.... τούτων οπ. θ. – τὴν ἄνθρ. οπ. C. – ἄνθρωπον ' ἔστι (εἰσὶ ρτο ἔστι Lind.) δὲ ἢν θάτερον vulg. – Je lis ἄνθρωπόν ἐστιν' ἢν δέ. – ἡ ρτο ἢ θ. – ἡ ν. αΰτη θ. — ²π. οπ. DFGHIJKL. – μὲν οπ. DFGHIJ. – τοῖσιν (bis, C. – πολλ. οπ. Cθ. – τε τοκίησιν θ. — ³δέ (δ' θ) εἰσιν '(ἔστινιθ; ἐστιν DC) vulg. – τὸ πολὸ Cθ. – συν. Jθ. — ⁴στι (τί θ) vulg. – νοσεῦματα C. – ἐωσι θ. — ⁵ τοῖσι C. – γινώσκουσιν D. – ὑποτευ (sic) (bis) θ. – νοσεύματα C. – ἀνίατα DH. – γιγν. C. – σινόμενα pro γινόμ. DI. – ἢ pro ἄν Cθ. – νοσούσης DGIJ. – νοσεύσης C. – αἰδεῦνται C. – δοκοῦσι vulg. – δοκεύσιν θ. – δοκεῦσιν C. – ἔσχρὸν θ. — ⁶ καὶ οπ. (DH. restit. al. manu) FGIJK. – ἰτροὶ (sic) HI. – νόσου J. – ὡς ἀνδρικὰ τὰ νουσ. C. – τὰ ἀνδρικὰ θ. – υπὸ τῶν (τῶν οπ. Cθ) τ. vulg. — ² ἡ οπ. ολοὸν νulg. – πολλῶ C. – γυνακκείων vulg. – γυνακκηίων C. – νουσ. Lind. – ἀνδρίων FΙθ. – ἀνδρείων DHJK. – ἀνδρῶν L. — δ' θ. – βκρεία C. – βαρείη vulg. – ελεκυθέσσιν Cθ, Lind. – πόνν L, Lind. – όλμὴ (sic) θ. – βαρεία C. – βαρείη vulg. – δὲξή θ. – γίν. οπ., restit. al. manu D. – δξείτα C. – δξείη vulg. – δξέη θ. – νιαιραν θ. – νειαιρὴν Lind. – κειέρην FGIK, Ald. Frob., Cordœus. —

ventre et les membres inférieurs s'emplissent, il n'y a aueune chance de salut pour la malade; si le ventre ou les membres, il y a quelques chances, supposé que le traitement intervienne et que la femme ne soit pas trop épuisée. Cette maladie est de longue durée.

62. (Réflexions générales sur les maladics des femmes. Les femmes, par ignorance ou par pudeur, hésitent à en parler; les médecins les méconnaissent souvent. Les maladies des femmes diffèrent beaucoup de celles des hommes.) Tous les accidents arrivent de préférence aux femmes qui n'ont pas eu d'enfant; pourtant ils surviennent souvent aussi chez celles qui en ont eu. Ils sont graves, comme il a été dit, et généralement aigus, intenses, et, parce que les femmes partagent les maladies [communes], difficiles à comprendre. Parfois elles ne savent pas elles-mêmes quel est leur mal, avant d'avoir l'expérience des maladies provenant des menstrues et d'être plus avancées en âge. Alors, la nécessité et le temps leur enseignent la cause de leurs maux. Souvent, chez les femmes qui ne connaissent pas la source de leurs souffrances, les maladies sont devenues incurables, avant que le médecin ait été instruit par la malade de l'origine du mal. En effet, par pudeur, elles ne parlent pas, même quand elles savent; et l'inexpérience et l'ignorance leur font regarder cela comme honteux pour elles. En outre, les médecins commettent la faute de ne pas s'informer exactement de la cause de la maladie, et de traiter comme s'il s'agissait d'une maladie masculine; et j'ai vu déjà plus d'une femme succomber ainsi à cette sorte d'affections. Il faut, dès le début, interroger soigneusement sur la cause; car les maladies des femmes et celles des hommes diffèrent beaucoup pour le traitement.

63. (Ulcération aigué de l'utérus.) Si la matrice s'ulcère, du sang et du pus s'écoule; odeur forte; douleur aigué aux lombes, aux aines, au bas-ventre. Cette douleur monte, par les flancs, aux côtés, aux omoplates; parfois elle gagne les

[&]quot; καὶ ἐς τοὺς (sic) ὑμοπλάτας ἄνω φοιτᾶ ἡ ὀδύνη pro καὶ... ὀδύνη C. — ¹⁰ ἐς om. θ. — ¹¹ κ. ἐς τ. ὑ. om. C. – ἐς τὰς om. θ. – ἀφίκνεται (sic) C. – ἀφικνεῖται θ.

ενίστε δε καί ες τάς κληΐδας άφικνέεται, καί δάκνεται, καί κεσαλήν άλγέει σφοδοώς, καὶ παρανοεί · 1 τῷ δὲ γρόνω ἀνοιδίσκεται πᾶσα. καὶ ἀσθενείη μιν λαμβάνει, καὶ ἀψυγίη, καὶ πυρετός λεπτός, καὶ περίθυζις ολδίσκεται δέ μάλιστα τὰ σκέλεα. Ἡ δέ νούσος λαμβάνει έκ τοωσμού, ήτις αν ² διαφθείρασα το παιδίον έγκατασαπέν μή έκκαθαρθή, καὶ τὸ στόμα πορ έγει · λαμβάνει δὲ καὶ ἐκ τῶν ῥόων, 3 καὶ ἢν ἐπὶ σφέας ὸριμέα ἢ καὶ γολώδεα, δάκνει. 4 Hv οῦτως ἐγούση επιτυγγάνης, επήν μέν αι δδύναι έγωσι, λούειν τε πολλώ και θερμώ, καί γλιάσματα προστιθέναι, όκου αν ή δδύνη έγη καί ήν μέν άνω ⁵ αί δούναι έωσιν, ⁶ ην μεν ίσγυρη ή γυνη ή, πυριήσασθαι όλην καί σάρμακον δούναι κάτω πιείν και έπην ώρη ή του έτεος, 7 δρέδον ασεψων, διδόναι επιπίνειν ημέρας πέντε, ην δυνατή η · ην δε μη 8η δόδος, όνου γάλα έψειν, και διδόναι πίνειν ημέρας τρείς ή τέσσαρας. μετά δε την γαλακτοποσίην, βοατι άνακομίσαι αυτήν και σιτίοισιν έπιτηδείοισι, κρέασι μηλείοισιν, άπαλοῖσι, νέοισι, καὶ δρνιθείοισι, καὶ τευτλίω, καὶ κολοκύντη * ἀπεγέσθω δὲ 9 τῶν άλμυςῶν καὶ δριμέων καὶ τῶν θαλασσίων πάντων καὶ κρεῶν γοιρείων καὶ βοείων καὶ αίγείων · άρτους δε εσθιέτω · ήν δε αψυγίαι 10 έγωσι καὶ μή ἰσγύη καὶ πεοιψύγηται, δόφημα λαμβάνειν. Εἰσὶ δέ 11 τινες, οὶ ταύτησι κευαλήν άλγεούσησι πιπίσκουσι γάλα, ότι 12 κεφαλήν άλγέουσιν, οί δέ ύδωρ, δτι λειποθυμέουσι · τάναντία δὲ οἴομαι · ¹³ εἰ κεφαλήν άλγέοιεν καὶ Φοενών εἴη άψις, ἀρμόσσον ύδωρ, ὅτε δὲ δάκνεται καὶ δριμέα έστὶ, γάλα ταύτησιν εὐμενές. Ἐπὴν δέ σοι δοκέη ἐσγύειν, κλύζειν τὰς ύστέρας, πρῶτα μὲν 14τῷ ἀπὸ τῆς τρυγὸς, μετὰ δὲ ταῦτα διαλι-

¹ Τῶ χρ. δὲ C. — ἀσθενίη θ. – Ante λεπτὸς addunt καὶ FGI. – τὰ οπ. C. — ² διαφθείρασα Cθ. – διαφθαρεῖσα vulg. – ἐκκαθαρθῆ JLθ, Lind. – ἐγκαθαρθῆ vulg. – καὶ τὸ σῶμα (στόμα θ) πᾶν (πᾶν οπ. Cθ) ἔχει vulg. — ³ κῆν ὲ. σφᾶς θ. – δρ. ἀν (ᾶν οπ. Cθ) ἢ (εἶη θ; ἔη Cordœus, Lind.) vulg. – δάκνη D. — ¹ ἢν δὲ θ. – Pro ἐγούση habent ἔχωσιν FG; ἔχουσιν DK; ἐχούσα (sic) Ald. – ὅπου θ. — ⁵ καὶ ἰσχυρῆ ἐστιν ἢ γυνὴ vulg. – ἢν μὲν ἰσχυρὴ ἢ γυνὴ C (θ, addit ἢ) – πυριάσας δλ. φ. δοῦναι θ. – διδόναι vulg. – πίνειν L. — ² ὁρὸν C. – ὄρον θ. — ὁ ὀρὸς ἢ J. – ουρος (sic) θ. – δρὸς C. – ἔψειν C. – ἀφεψεῖν θ. – τρὶς ἢ τέσσερας θ. – τέτταρας Κ. – ΰδατιν (L, sed forte ἢδύσμασιν) θ. – ὅδατιν νulg. – μηλίοισιν C. – μὴ λίοισιν θ. – Ιπ marg. μῆλον καλέεται τὸ πρόβατον ἀπὸ τοῦ μέλλειν τὴν φρόντιδα ἔχειν · οί γὰρ παλαιοί περὶ τὴν τῶν βοσκημάτων κτῆσιν ἐσπούδαζον μάλιστα G. – ὁρνιθίοισι C. – ὀρνηθίοισι θ. – τευτλευτίω (sic) κ. κολοκύνθη C. — ³ καὶ pro τῶν C. –χοιρίων Cθ. – βοίων θ. – αἰγίων C. – οειων (sic) pro αἰγ. θ. — □ ὲῶσιν

clavicules; elle est mordicante; cephalalgie intense; delire. Avec le temps, la femme enfle tout entière, et elle est faible; défaillance, fièvre légère, refroidissement. Les jambes surtout sont enflées. Cette maladie survient après l'accouchement, quand la femme, avortant et se débarrassant d'un fœtus putrefie, n'a pas de purgation lochiale et que l'orifice utérin est très-chaud; elle survient aussi à la suite d'écoulements qui, devenant acres et bilieux, corrodent. Si une telle maladie vous échoit, quand les douleurs sont actuelles, lavez avec beaucoup d'eau chaude, appliquez des fomentations chaudes sur les parties douloureuses. Les douleurs sont-elles en haut et la femme est-elle forte, fumigation générale et purgatif. La saison de l'année le permet-elle, faire bouillir du petit-lait que la femme boira pendant cinq jours, si elle peut. N'v a-t-il point de petit-lait, faire bouillir du lait d'ânesse, et le boire pendant trois ou quatre jours. Après la cure par le lait, on restaurera la femme par l'eau, par des aliments convenables, viandes de mouton tendres, jeunes, oiseaux, bette, concombre; abstinence des choses salées, âcres, de toutes les productions marines, du porc, du bœuf, de la chèvre; manger du pain. S'il y a des défaillances, si la femme n'est pas forte, si elle se refroidit, prendre des potages d'orge. Il est des gens qui, à ces femmes souffrant de la tête, prescrivent le lait à cause de la cephalalgie; et d'autres qui prescrivent l'eau à cause des lipothymies. C'est le contraire, je pense (Aph. V, 64): si la tête est douloureuse et l'intelligence prise, l'eau convient; s'il y a mordication et âcreté, le lait est favorable. Dans le cas où la femme paraît avoir de la force, faire l'injection utérine d'abord avec la préparation à la lie; puis, après une interrup-

 $C. \longrightarrow "$ τίνες om. C. - τάλλα pro γάλα $C. \longrightarrow "$ κεφαλαλγέουσιν 0. - αλγούσιν vulg. - σληεύσιν <math>C. - αλγέουσιν L, Lind. - λειποθυμούσι vulg. (λιπ. I). - λιποθυμέουσι 0. - λειποθυμέουσι Lind. - λειποθυμεύσι 0. - ταντια (sic) 0. - αλγείουσι vulg. - αλγέοιεν <math>0. - αλγείουσι vulg. - αλγέοιεν <math>0. - αλγείουσι vulg. - αλγέοιεν <math>0. - αλρείουσι vulg. - αλρείουσι vulg. - αλρείουσι <math>0. - αλρείουσι vulg. - αλρείουσι vulg. - αλρείουσι <math>0. - αλρείουσι vulg. - αλρείουσι vulg. - αλρείουσι vulg. - αλρείουσι vulg. - αλρείουσι <math>0. - αλρείουσι vulg. - αλρείουσι vulg.

πων ήμέρας τρεῖς ή τέσσαρας κλύζειν 1 τῷ ζὸν τῷ κραμθίω γλιερῷ, καὶ αὖθις διαλιπών ήμέρας τρεῖς κλύσαι τῷ εζύν τῷ πικερίω καὶ ήν ταῦτα ποιήταντι ³ ὑγιάζωνται αί ὑστέραι, κλύσαι τῷ ζὸν τῷ σιδίῳ • έπὶ δὲ τὰ έλκεα ἐπιγοίειν ἀργύρεον ἄνθος, καὶ κικίδα, καὶ σμύρναν, καὶ λιβαγιωτόν, καὶ τοῦ αἰγυπτίου ἀκάνθου τὸν καρπὸν, καὶ οἰνάνθην την αγείην, καὶ γουσοκόλλην, καὶ λεπίδα, καὶ λωτοῦ πρίσματα, καὶ κρόκον, * καὶ στυπτηρίην αἰγυπτίην κατακεκαυμένην * τούτων εν έστω έσον έκάστου, την δέ στυπτηρίην και την κικίδα και τον κρόκον ποιήσαι μίαν μοϊραν 5 πάντων τρίθας δέ καὶ ξυμμίξας πάντα λεία, διείναι εν οίνω λευχώ γλυχεί · έπειτα έψειν, έστ' αν παγύ γένηται οξόν περ μέλι * τούτω 6 δε επαλείφειν δίς της ημέρης διδόναι, νιψαμένην βόατι γλιερώ · έψεῖν 7 δὲ ἐν τῷ βόατι καὶ κισθὸν καὶ ἐλελίσφακον. Καὶ ἐπήν σοι δοκέη ταῦτα ποιέοντι βάων εἶναι, προπιεῖν γάλα έφθον αἴγειον μίην ἡμέρην, ἔπειτα διδόναι γάλα βόειον, τὸν αὐτὸν τρόπον οἷον ἐπὶ τῆσι προτέρησι · μετὰ δὲ τὴν γαλακτοποσίην παγύναι σιτίοισιν ώς μάλιστα, καὶ ποιέειν όκως ἐν 8 τῆ γαστρὶ ἔγη. ύγιης γάρ γενήσεται. 'Ως δε τὰ πολλά εκ τῆς νούσου ταύτης εκφεύγουσι, καὶ ἄτοκοι γίνονται • θαί δὲ γεραίτεραι οῦ πάνυ τι. Ηίνειν δὲ μετά τὰ φάρμακα λίνου σπέρμα ἀποπεφωσμένον, καὶ σήσαμον, καὶ 10 κνίδης καρπόν, και γλυκυσίδης ρίζαν την πικρήν τρίδων έν οἴνω εδώδει μέλανι κεκρημένω.

64. 11 ^{*}Ην αί μῆτραι έλκωθέωσι, καὶ αξιια καὶ πῦον ρέει καὶ ἰχώρ · σηπομένων γὰρ τῶν μητρέων, νόσημα ἀπ' αὐτέων γίνεται, καὶ ἡ γαστὴρ 12 νειαίρη ἐπαείρεται, καὶ λεπτὴ γίνεται, καὶ ἀλγέει ψαυο-

[&]quot;Τὸ C. –ξὸν C, Lind. –σὸν vulg. –χλιηρῷ vulg. –χλιερῷ θ. – αδτις θ. – διαλειπὼν (sic) θ. – τρὶς θ. – Post τρεῖς addit ἢ τεσσαρας \mathbf{D} . — ° σὸν vulg. – ξὸν C, Lind. –πικαιρίω \mathbf{C} . — ° ὁγιάζονται \mathbf{C} θ. – σὸν \mathbf{D} Ηθ. – ἀργύριον \mathbf{D} . – κηκίδα (bis) \mathbf{C} θ. – κάνθου (\mathbf{D} , al. manu ἀκάνθου) \mathbf{I} K, Ald. – κανθοῦ \mathbf{C} . – χρυσοκολλαν (sic) θ. – πρίσμα $\mathbf{\theta}$. — ⁴ καὶ... κρόκον οπ. (\mathbf{D} , restit, al. manu) $\mathbf{F}\mathbf{G}\mathbf{H}\mathbf{J}\mathbf{K}$. – εν οπι θ. – μοίραν $\mathbf{F}\mathbf{H}\mathbf{J}$. – μοίρην \mathbf{D} . — ⁵ πάντα (\mathbf{D} , emend. al. manu) $\mathbf{F}\mathbf{G}\mathbf{H}\mathbf{J}\mathbf{K}$. – συμμ. \mathbf{J} θ. – λία θ. – λίαν ὶξναι \mathbf{C} . – γλ. οπ. \mathbf{L} . – εξύειν \mathbf{C} . — αξύον \mathbf{C} . — εδὲ οπ. $\mathbf{C}\mathbf{D}$ (\mathbf{F} , restit, al. manu) $\mathbf{H}\mathbf{J}\mathbf{K}\theta$. – επάλιφε εἰς τῆς ἡ. διανιψαμένην $\mathbf{\theta}$. – νιψωμένην \mathbf{G} . – χλιαρῷ vulg. – χλιηρῷ $\mathbf{D}\mathbf{H}$. – χλιερῷ \mathbf{K} . Εψειν \mathbf{C} . — $\mathbf{\tilde{c}}$ εἰς $\mathbf{\tilde{c}}$ · Θ. – κισσὸν $\mathbf{D}\mathbf{F}\mathbf{G}\mathbf{J}$, Lind. – κιστὸν \mathbf{C} . – ποιεῦντι \mathbf{C} . – ἐρὰον \mathbf{C} . – ἐρὰων \mathbf{C} . – ἡάων $\mathbf{\theta}$. – πρ. χρὴ γάλα $\mathbf{\theta}$. – αἴγιον \mathbf{C} . – διδόναι δὲ καὶ \mathbf{p} το ξπ. διδόναι $\mathbf{\theta}$ ε γᾶ οπι $\mathbf{\theta}$. – εἴονπερ $\mathbf{\theta}$. – γαλακτοπωτίην $\mathbf{\theta}$. – σιτοῖσιν (sic) $\mathbf{\theta}$. – δπως $\mathbf{\theta}$. – \mathbf{e} τῆ οπι $\mathbf{\theta}$. – εἴς \mathbf{c} . – γένηται \mathbf{v} υ \mathbf{u} ! \mathbf{e} . – γενήσεται $\mathbf{L}\mathbf{\theta}$, \mathbf{C} οταν \mathbf{u} . Lind. – δτιοῖσιν \mathbf{e} .

tion de trois ou quatre jours, avec la préparation à l'eau de chou, tiède; de rechef, après une interruption de trois jours, avec la préparation au beurre; et si, durant ces opérations, la matrice guérit, avec la préparation à l'écorce de grenade. Sur les ulcérations on fera des onctions avec fleur d'argent (oxyde de plomb), noix de galle, myrrhe, encens, fruit de l'épine d'Égypte (mimosa nilotica, L.), fleur de vigne sauvage, chrysocolle, écaille de cuivre, sciure de lotus, safran, alun d'Égypte calciné; de chaque partie égale, sauf l'alun, la noix de galle et le safran, qui formeront la moitié du tout; pilez sin, mêlez, mouillez avec du vin blanc doux; faites cuire jusqu'à consistance de miel. Donnez, de cette préparation, de quoi s'oindre deux fois par jour ; la femme se sera lavée avec de l'eau tiède où du lierre et de la sauge auront bouilli. Quand, par ces movens, la femme paraît être mieux, lui faire boire préalablement, pendant un jour, du lait bouilli de chèvre; puis donner du lait de vache, de la même façon que dans les cas précédents. Après la cure par le lait, donner autant d'embonpoint que possible par l'alimentation, et faire en sorte que la femme devienne enceinte; car elle guérira. En général, les malades réchappent, mais deviennent stériles. Les femmes qui sont d'un certain âge ont moins de chances de réchapper. Après les évacuants, prenez graine de lin grillée, sésame, graine d'ortie, racine amère de pivoine, pilez dans du vin noir, de bonne odeur, coupé d'eau, et faites boire.

64. (Autre cas de l'ulcération aiguë de l'utérus.) Si la matrice est ulcérée, du sang, du pus et de l'ichor s'en écoulent; car, la matrice se corrompant, il en provient une maladie; le bas-ventre se tuméfie, devient mince, et, au toucher, est dou-

^{- &}quot;τῆσι δὲ γεραιτέρησιν vulg. - αί δὲ γερέτεραι (sic) 0. - τοι pro τι L, Lind. - δὲ μετ' αὐτὰ (μετὰ τὰ 0) φ. vulg. - λινούσπερμα πεφωγμένον 0. - 10 χνή-δης 1Κ. - χνιδέης (sic) 0. - οἰνώδει 0. - 11 7ν δ' αί 0. - έλχωθῶσι 0. - πῦος 0. - ρέοι vulg. - ραίη 0. - ρέη 0. - Je lis ρέει. - νούσ. Lind. - ἐπ' αὐτῶν 0. - 10 νιαιρα 0. - νειαιρὰ 0. - δξείη vulg. - δξέη 0. - περχνὴ (sic) 0. - ἔσται pro ἔς τε 0. - ἐπίσιον 0. - ἐπίσιον 0. - ἔσται pro ἔς τε 0. - ἐπίσιον 0.

μένη, ώς έλχος, καὶ πύο έγει καὶ βουγμός αὐτην, καὶ δδύνη δξέη καὶ σπεργνή ἔς τε τὰ αἰδοῖα καὶ ἐς τὸ ἐπίσειον καὶ ἐς τὴν γαστέρα 1 την νειαίσην καὶ ἐς τὸν κενεῶνα καὶ ἐς τὰς ἰζύας · ἡ δὲ νοῦσος λαμδάνει μάλιστα μέν έχ τόχου, ²ην αὐτησί τι διαχναισθέν ένσαπη, χαὶ έκ τοωσμού, καὶ άλλως ἀπὸ ταυτομάτου. Ταύτησιν ἢν ἐπιτυγγάνης, λούειν εν ύδατι πολλώ καὶ θερμώ, καὶ ὅκου αν ή δούνη ³ἔγη, τὰ γλιάσματα προστιθέναι καὶ σπόγγον έξ δόατος θερμοῦ, * καὶ κλύζειν, τὰ δριμέα καὶ τὰ στρυφνὰ ἀπεγομένην τῶν δὲ μαλακωτέρων διάμισγε όχως αν δοχέη σοι χαιρός είναι τοῦ τε λίνου τὸν χαρπόν κό-ປας καὶ τῆς ἀκτῆς, ξυιμίζας δὲ ἐν μέλιτι καὶ ποιήσας φάρμακον, τούτω γρω. δλούσον δε ύδατι θερμώ, και λαδών σπόγγον ή είριον μαλθαχὸν βάπτων ἐς θερμὸν ύδωρ διαχάθαιρε τά τε αἰδοῖα χαὶ τὰ έλχεα· 6 είτα ες οίνον άχοητον εμβάπτων πάλιν τὸν σπόγγον ή τὸ είριον τὸν αὐτὸν τρόπον γρω ' ἔπειτα τῷ φαρμάκω τούτω ἐνάλεισε, δσάκις αν δοκέη σοι καιρός είναι · έπειτα 7 βητίνην καὶ στέαρ θειον μίξας δμού τῷ φαρμάκω, διαλείφειν τῷ δακτύλω πολλάκις μεθ' ήμέρην καὶ τῆς νυκτός · μετὰ δὲ ταῦτα λίνου σπέρμα φώξας 8 καὶ κόθας καὶ σήσας, μήκωνα λευκήν 9 κόθαι εν άλφίτοισι καὶ σῆσαι, καὶ τυρόν αίγειον όπτᾶν περιξύσας τὸ όῦπος καὶ τὴν άλμὴν, καὶ τὸ 10 πικέριον ζυμμίξαι καὶ πάλην άλφίτου, εἶτα ἐν τοῦ φαρμάκου μέτρον καί τοῦ τυροῦ καὶ 11 τοῦ ἀλφίτου ποιῆσαι, καὶ τοῦτο διδόναι πίνειν εξ ήους νήστει έν οίνω αὐστηρῶ κεκρημένω ες δὲ τὴν έσπέρην μίσγων καὶ παγύν κυκεῶνα διδόναι, καὶ 12 τῶν γυναικείων ὅ τι αν μάλιστα προσδέγηται πιπίσκειν. Καὶ μέγρι μέν αν τὸ αξμα πουλύ

^{&#}x27; Καὶ ἐς pro τὴν C. – νειαιρᾶν (sic) θ. – νειαιρὴν Lind. – νειέρην FGIK. Ald., Frob., Cordæus. — ² ἢν ἐν (ἐν om. θ) αὐτῆσι (αὐτῆ θ) vulg. – διακναισθὲν vulg. – διακναισθὲν Lind. – Erot. p. 128 : διακναισθὲν, διαρθαρέν. – σαπῆ vulg. – ἐνσαπῆ Cθ. – ἢ καὶ ἐκ θ. – ταύτης pFGIKθ. – δὲ ἢν Cθ. – θερ. καὶ πολὶῶ θ. – ὁπου θ. — ¾ λαμβάνη Cθ. – τοιαὐτα (τοι. om. θ) τὰ χὶ. vulg. – σπόγγιον θ. – θερμοῦ om. θ. — ⁴ καὶ om. FGHIJ. – μαλβακωτέρων C. – διακμιζας vulg. – ξύμμιξον C. – σύμμιξον θ. – ἐν om. Cθ. – ποίησον C. – πότισον θ. – τούτφ χρῶ om. θ. — ὅ Απὶ ελ αἰδὶ ἔπειτα β. – δὲ pro τε θ. – συμμίξας vulg. – ξύμμιξον C. – σύμμιξον θ. – ἐν om. Cθ. – ποίησον C. – πότισον θ. – τούτφ χρῶ om. θ. — ὅ Απὶ ελ αἰδὶ ἔπειτα β. – δὲ om. Cθ. – σπόλειφε θ. – ὁποτάκις θ. – ὸποτάκις θ. – ὁποτάκις θ. – ὁπ

loureux comme une plaie. Fièvre, grincement de dents; douleur aiguë et continuelle aux parties génitales, au pubis, au bas-ventre, aux flancs, aux lombes. La maladie survient surtout à la suite de l'accouchement, quand quelque chose de déchiré se pourrit dans la matrice; elle survient encore à la suite de l'avortement et même spontanément. Si une telle malade vous échoit, laver avec beaucoup d'eau chaude, et, là où siège la douleur, appliquer les fomentations, une éponge trempée dans l'eau chaude et exprimée; faire des injections, où il n'y aura rien d'acre et d'astringent, mais où l'on mèlera, entre les substances émollientes, celles qui paraîtront convenir. Prenez de la graine de lin et de sureau, broyez, mèlez dans du miel, et faites-en un médicament dont vous vous servirez de la sorte : Lavez à l'eau chaude, et, prenant une éponge ou de la laine molle que vous tremperez dans l'eau chaude, nettoyez les parties génitales et les ulcérations, puis, trempant l'éponge ou la laine dans du vin pur, servez-vous-en de même; alors faites des onctions avec le médicament susdit, autant de fois que vous le jugerez utile. Après cela, incorporer, dans ce médicament, de la résine et de la graisse de porc, et, avec le doigt, en faire des onctions plusieurs fois le jour et la nuit. Puis, grillez de la graine de lin, pilez et tamisez, pilez du pavot blanc dans de la farine d'orge et tamisez, faites griller du fromage de chèvre dont vous aurez ôté l'ordure et la saumure, mêlez du beurre et de la fine farine d'orge, prenez partie égale du médicament, du fromage et de la farine, et donnez à boire de grand matin, à jeun, dans du vin astringent coupé; le soir, mélant un evcéon épais, le donner; et, parmi les potions destinées aux femmes, administrer celles qui vont

δπτῶν τυρόν D. – ρυποεν (sic) θ. — 10 πικρὸν vulg. – πικρὸν Coray, Mus. Oxon. Consp. p. 19. – πικέριον θ. – συμμίζας (ξ. CDFIHK) vulg. – συμμίζαι θ. – πάλιν DFGIJKθ, Ald., Frob., Cordeus. – ἄλφιτον Κ. – εῖτα.... ἀλφίτου om. (DH. restit. al. manu) FGIJ. — 11 ἀλφίτων sine τοῦ θ. – ποιῆσαι καὶ θ. – ποιῆσαι καὶ οπ. vulg. – ἡοῦς Κ. – νήστι ἐπ' θ. — 12 τὸ γυναικεῖον vulg. – τῶν γυναικείων Cθ, Lind. – πολὸ vulg. – πουλὸ CDH. – ῥαίη θ. – ὀξέαι θ. – ὀξεῖαι vulg. – ἔχωσι.... δδύναι om. C. – διαλίπωσι vulg. – διαλείπωσι θ. – τοιαῦτα θ.

ρέη, καὶ δδύναι ὸζέαι ἔχωσι καὶ δλίγον χρόνον διαλείπωσι, ταῦτα ποιέειν ἐπὴν δὲ τὸ ἕλκος ¹ ἔλασσον ἦ, καὶ δδύναι βληχραὶ προσλαμδάνωσι ²καὶ διὰ πλέονος χρόνου, φάρμακα πιπίσκειν, ὑφ' ὧν μέλλλει καθαίρεσθαι κάτω μᾶλλον ἢ ἄνω, διαλείπων χρόνον δκόσον ἄν δοκέη καιρὸς εἶναι καὶ πυριῆν ³βληχρῆσι πυρίησιν, ἀνακαθίζοντα ὑψόθι, ἢν δοκέη ἐκάστοτε καιρὸς εἶναι. Ταῦτα ποιέουσα ὑγιὴς γίνεται ἡ δὲ νοῦσος βληχροτέρη καὶ θανατώδης, ³καὶ διαφεύγουσιν αὐτὴν παῦραι.

65. Ἡν δ δὲ ἐλκωθέωσι σφοδρῶς, αἶμα καὶ πῦον καθαίρεται, καὶ ὀδιμὴ γίνεται βαρέη, καὶ ὁκόταν ἡ ἀδύνη προσλάβη, ὡς ὑπὸ ἀδῖνος τὸ πλῆθος τὰ περὶ τὸν ρόον γίνεται, καὶ ὁκόταν ὁ χρόνος ἦ, τὰ σκέλεα καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἰῶνται οἱ ἰητροὶ ὡς ὕδρωπα· τὸ δὲ οὺ τοῖον. Ταύτην ἡν λάβης, πλούειν πρῶτα θερμῷ, καὶ χλιαίνειν, καὶ κλύζειν δριμέσι καὶ μαλθακοῖσι καὶ στρυφνοῖσιν, ὕδατί τε καὶ οἴνῳ καὶ πουλύκαρπον καὶ πουλύκνημον καὶ μέλι ἑψῶν ὁμοῦ, εἶτα εἴριον ἐς τοῦτο βάπτων, διαχρίειν τὰ αἰδοῖα, καὶ βρητίνην καὶ μέλι καὶ συὸς ἔλαιον ἐγχρίειν καὶ πιπίσκειν λίνου καρπὸν, καὶ σήσαμον φώξας καὶ βούτυρον καὶ τυρὸν αἴγειον καὶ ἄλφιτον ἐφ' ἄπασι πιπίσκειν ἐν οἴνῳ νῆστιν, ο ἐς ἔσπέρην οὲ μέλι ἐπιχέων πουλύ καὶ ἔως μὲν ἀν τὸ αἷμα καθαίρηται, καὶ δὸύναι δζέαι ἔχωσι, καὶ δλίγον διαλείπωσι, τοῦτο ποιέειν ὅταν δὲ ¹⁰οἱ ἔλασσον ἴη καὶ δδύναι βλησότεραι ἴσχωσι διὰ πλέονος χρόνου, φάρμακον πιπίσκειν κάτω, καὶ διαλείπειν. Ταῦτα ποιέουσα, ὑγιὴς γίνεται · γενεὴ δὲ οὐκ ἔτι.

¹ ελάσσων θ. – Post $\bar{\eta}$ addit άνω θ. – λαμβάνωσι Cθ. — ² Ante καὶ addit κάτω θ. – πλείονος CJ. – διαλείπειν vulg. – διαλιπών C. – διαλείπων θ. – όπόσον θ. – έπίκαιρος (καιρός, D al. manu ἐπίκ., FGIJKθ) vulg. — ³ βληχροῖσι FGIII. – πυριῆσι G. – ἀνακαβίζοντι ὑψωθείην δοκέη θ. – ὑψῶθι G. – ἔκάστοθι vulg. – ἐκάστοτε θ. — ¹ καὶ οπι. θ. – καὶ δλίγαι δ. αὐ. J. – όλίγαι αὐτὴν DFG (H, in marg. παῦραι) IK. – όλίγαι Q'. — ⁵ δὲ οπι. θ. – ἐλκωθῶσι vulg. – ἐλκωθῶσι Cθ. – γίν. οπι. C. – βαρεῖα vulg. – βαρεία I. – βαρείη DJ. – βαρέη θ. – ὁπόταν θ. – Απιε $\hat{\eta}$ addit $\hat{\eta}$ χρόνος Ald. – προσβάλη C. – τὸ πλῆθος θ. – τὸ πλ. οπι. vulg. — β ὅταν θ. – ἢ ρτο $\hat{\eta}$ C. – οἰδεῦσι C. – ἰῶν. τοῦτο οπι. Cθ. οἱ vulg. – ΰδροπα FIK. – οὐκ ἔστι τοιούτον vulg. – οὐ τοῖον Cθ. — ² λούην F. – πρ. οπι. Cθ. – πολύκαρπον καὶ πολύκν. vulg. – πονθύκαρπον καὶ πουλύκν. C. – Gal. Gl. : πολύκαρπον, τὸ κραταιόγονον ὀνομαζόμενον. – ἑψεῖν Κ. – εἰρίων C. – εἰς vulg. – ἐς Jθ. — ερίτ. FGI. – λίνου.... πιπίσκειν οπι. C. – σίσαμον G. – αῖγιον F. – ἐν (ἐφ' θ) ἄπασι vulg. – νῆστιν οπι. Κ. — 9 ἐς Cθ. – ἐφ'

le mieux. Voilà ce qu'il faut faire, tant que le sang coule abondamment et qu'il y a des douleurs aigués avec de courtes intermissions. Mais, quand l'ulcération diminue, que les douleurs s'adoucissent et ont de plus longues intermissions, administrer les médicaments qui évacuent par le bas plutôt que par le haut, mettant des intervalles aussi longs que le cas paraîtra l'exiger. Administrer aussi des fumigations douces, faisant asseoir haut la malade, si à chaque fois cela paraît opportun. On guérit par ces movens. Cette maladie est plus ente, dangereuse, et peu en réchappent.

65. (Autre cas de l'ulcération aigue de l'utérus.) Si la matice est fortement ulcérée, du sang et du pus s'écoulent, une cleur désagréable s'exhale, et, quand la douleur saisit, l'écoulenent cause d'ordinaire une souffrance de même caractère que edle de l'accouchement. Avec le temps, les jambes et les pieds eisent; et les médecins croient traiter une hydropisie; mais cen'en est pas une. Si vous prenez une telle malade, laver d'abod avec l'eau chaude, fomenter, faire des injections acres, émillientes, astringentes, avec l'eau et le vin. Prenez polycanon (pol) gonum persicaria, L.), polycnémon (ziziphora captata, L.) et miel, faites cuire ensemble; puis, y trempan de la laine, oindre les parties génitales; oindre aussi avecla résine, le miel et l'axonge. Breuvage : prenez graine de li et sésame, grillez, ajoutez beurre, fromage de chèvre et faine d'orge, et donnez à jeun dans du vin; le soir, on y versca beaucoup de miel. Voilà ce qu'il faut faire tant que du sang est rendu, que les douleurs sont aiguës et n'ont que de courts intermissions. Mais, quand l'écoulement est moindre et que le douleurs, moins intenses, ont de plus longues intermissions, administrer un purgatif, et mettre un intervalle. Par ces moyens, la femme guérit; mais elle n'engendre plus.

vulg.—ιέλιτι vulg.— Je lis μέλι.—πολύ θ.— δξεται vulg.— δξέαι θ.— δλίγον χρόνον (χρ. om. θ) vulg.— διαλείπωσι DIΚθ.— διαλίπωσι vulg.— πο σοι CDFGLJKθ.— ή θ.— βλαχρώτεροι Κ.—πλείονος vulg.—πλέονος θ.— διαλιπείν vulg.—διαλείπειν θ.— ποιεύσα C.— γίγνεται C.— ένεῖ (sic) C.

66. Οσαι δε ελχώματα γίνεται εν τησιν υστέρησιν από τρωσμού ή ύπ' άλλου τινός, ταῦτα γρή ἀποσχεπτόμενον εἰς τὸ οὖλον σῶμα θεραπεύειν πάντα, ²όχοίης αν δοχέη δέεσθαι θεραπείης, ήν τέ σοι δοχέη εξ άπαντος τοῦ σώματος ἡ άνθρωπος θεραπευτέη εἶναι, ἡν τε ἀπ' αὐτέων. Γνώση δὲ εἰ ἀπ' αὐτέων τῶν ὑστερέων ἐστὶν ³ὧδε· τὰ μέν ἀπ' αὐτέων τῶν έλκωμάτων τὴν κάθαρσιν παρέγει πυοειδέα τε καὶ ξυνεστηχυίην, τὰ δὲ μὴ ἀπ' 4 αὐτέων λεπτήν τε καὶ ἰγωροειδέα. Οσα μέν οὖν ἐστι λεπτὰ τῶν ρευμάτων, ταύτας μέν γρη δθεραπεύειν εν φαρμάκω, καὶ διδόναι καὶ ἄνω καὶ κάτω, πρώτον δὲ ἄνω: καὶ ἢν μὲν ⁶ μετά τὴν φαρμακείην τὰ δεύματα ἐλάσσω γίνηται καὶ εὐπετέστερα τη, διαλείποντα αὖθις φπομακεύειν τὸν αὐτὸν τρόπον. μετά δὲ τὴν φαρμαχείην διαιτῆν διαίτη τοιαύτη, ἐν ὁποίη ἄν εἴη μάλιστα ζηροτάτη ή άνθρωπος · ἔσται 8 δέ, ἢν αὐτὴν πυριῆς δι' ἡμέρης τρίτης ή τετάρτης όλον τὸ σῶμα, καὶ ἐμέτους ποιέης ἐκ τῶν 9 πυριέων εὐθύς * μετὰ δὲ τοὺ; ἐμέτους καὶ τὰς πυρίας διαιτῆ. αλουσίησί τε και όλιγοποσίησι 10 και αρτοσιτίησιν · ποτῷ δὲ μηδενὶ άλλ' ή οἴνο ἀχρήτο μέλανι, λαγάνο δὲ μηδενί· ὅταν 11 δὲ τὸν ἔμετο παρασκευάζης, τότε γρή λαγάνων πολλών καὶ δριμέων έμπιπλάνα καὶ σιτίων πολλῶν καὶ ὄψου ὁκοίου 13 αν βούλωνται, καὶ οἴνου πολλοῦ ἐμπιπλάναι ὑδαρέος, καὶ λούειν ἐκ τῶν πυριῶν πολλῷ θερμί. Αύτη μέν 18 ή θεραπείη των τοιουτοτρόπων δευμάτων * άμεινον βέ άμφω φαρμακεύειν, καὶ ἐμέειν καὶ ἄνω ἔλκειν · δίαιτα δὲ ξηραντιή κρέσσων 14 καὶ ἀλουσίη. Τὰς δὲ ὑστέρας γρή θεραπεύειν ὧδε · πρώτα

 $^{^1}$ Δ' θ. – έλκύσματα LQ', Vatic. Codd. ap. Foes, Ald. – γίνονται C. – ὑπ' om. C. – ἀλλωτοῦ (sic) C. – ἄλλου του θ. – Απιε χρὴ addunt δὲ Cθ. – λον νιἰg. – οῦλον C. — ² ὁποίης DFGHIKθ. – ὁκόσ' ᾶν C. – δεῖσθαι θ. – θεραπευταίη Cθ. – ἤν τε ἀπ' αὐτέων εῖη τῶν ὑστερέων θ. — ³ ὧδε θ. – ὧδε om. ulg. – αὐτῶν νιἰg. – αὐτῶν θ. – έλκεωμάτων (sic) C. – πυωειδέα J. – ποιοίδεα (sic) θ. – ξυνεστηκύην C. – ξυνεστηκύαν θ. — ⁴ αὐτῶν C. – ἰχωρώδεα θ. — ⁵ φαρμακεύειν πρῶτον pro θεραπεύειν.... διδόναι Cθ. – Post διδόναι adun πρῶτον DFGHIJK. — ⁶ κατὰ C. – γίνετα. νιἰg. – γίγνεται C. – γίνηται DFIKθ. — ΄ τὴ νιἰg. – ἢιαλιπόντα C. – δὲ om. C. – διαιτῆν C. – όποία C. – εῖη om. GJ, Ald. – ξηροτέρη θ. – ξηρότητος, al. manu ξηραάτη D. – ξηρότητι Κ. – ἡ om. θ. — * δὶ C. – πυριώς (sic) θ. — ૭ πυριών νίἰg. – πυριών C. – διαιταν (sic) θ. – ἀλουσίη C. – ὑδροποσίησι νιἰg. – δλιγοποσίησι Hθ. — ¹⁰ καὶ om. C. – ὑψῷ δὲ νιἰg. – Je lis ποτῷ – δὲ om. θ. — ¹¹ δὲ θ. – δὲ om. νιἰg. – Post τότε addit δὲ θ. – χρείην (χιείαν DFGHJK) ἔχης (ἔχεις DFHJK, Cordæus) νιἰg. – χρὴ Cθ. – ὲμπιπλᾶναι 1. –

66. (Distinction entre les ulcérations utérines qui proviennent de l'utérus même, et celles qui proviennent de l'état général du corps.) Toutes les ulcérations qui se forment dans la matrice à la suite de l'avortement ou par toute autre cause, doivent être traitées en ayant l'œil sur le corps entier, suivant la cure qui est nécessaire, soit que vous jugiez nécessaire de vous occuper de tout le corps, soit de l'utérus seulement. Voici comment vous connaîtrez que le mal provient du seul uterus : les ulcérations naissant de l'uterus fournissent un écoulement purulent et consistant; celles qui n'en naissent pas, un écoulement ténu et ichoreux. Ceux donc des écoulements qui sont ténus doivent être traités à l'aide des évacuants et par haut et par bas, et d'abord par haut. Si, après l'évacuation, l'écoulement devient moindre et plus doux, mettre un intervalle et évacuer de nouveau de la même façon. Après l'évacuation, prescrire le régime par lequel la malade sera le plus sèche; or, elle le sera, si vous prescrivez une fumigation générale tous les trois ou quatre jours, et le vomissement immédiatement après la fumigation. Après les vomissements et les fumigations, mettre dans le régime l'abstinence des bains, peu boire, et l'usage du pain; point d'autre boisson que du vin noir pur ; aucun herbage. Quand vous préparez le vomissement, alors il faut gorger d'herbages àcres, d'aliments de céréales copieux et de tous les plats qui seront au gré de la malade; la remplir de beaucoup de vin aqueux, et laver, après les fumigations, avec beaucoup d'eau chaude. Tel est le traitement d'écoulements de ce genre. Ce qui importe, c'est d'évacuer par les deux voies, et de faire vomir et d'attirer par le haut; ce qui importe encore, c'est un régime desséchant et l'abstinence de bains. Quant à la matrice, il faut traiter ainsi : d'abord fu-

εμπιπλάναι (bis) 0. – όποίου 0. — 12 ήν C. – έμπιπλάναι GI. – ύδαρέως C. – πυρίων (sic) Ald. — 13 ή om. vulg. – J'ai ajouté ή sans mss. – τούτων pro τῶν C. – ἄμεινον.... ἀλουσίη om. 0. – πρείσσων FHJK. — 14 καὶ om. CFHI JK, Ald. – δ' C0. – πρῶτον DIJ0. – πυριὰν vulg. – πυριὴν CH. – πυριὴν I. – ἀφέψοντα H0. – εἰλύος 0. – σμίγματι 0, Ald. – σμήματι (bis) C.

μέν πυριην ύδατι άκτης άφεψωντα τὰ φύλλα επειτα μετά την πυρίην κλύζειν έκ της ίλύος τῶ σμήγματι. 1 ην μέν σηπεδών έν τοῖς έλχεσιν ή και τὰ ἀπιόντα δυσώδεα, ἀκρητεστέρω τῷ σμήγματι . ήν δὲ μηθέν 2 ή τοιούτον, ύδαρεστέριο μετά δέ την ίλον, ύδατι εν δέ τῷ ύδατι ³ εναφεψείν μυρσίνην καὶ δάφνην καὶ ελελίσφακον · μετὰ δὲ τοῦτο οίνω κλύζειν ἀκρήτω λευκώ γλιαρώ. Όκόταν δε δάκνηται ήδη ύπὸ τῶν κλυσμάτων, τότε ήδη καθαρά ἐστι τὰ ἔλκεα κλύζειν οὐν γρή υδαρεστέρη τη 4 ίλυς και σίνω μέλανι : μετά δε τον οίνον πιμελήν ύὸς τήξαντα νεηρήν, ἔλαιον παραμίζαντα, ⁵ ἢν μέν ἢ, χηνὸς, ⁶ ἢν δὲ μή, άλλου του, μάλιστα όρνιθος, 7 εί δέ μή, τὸ ἐκ τῶν ἐλαιῶν παλαιὸν, τούτω γλιαρώ κλύζειν, μετά δὲ τῷ οἴνω ἐς ἔτερον κλυστῆρα έγγεαντα · ες δε το στόμα, κην η είλκωμένον, κην μη, μοτούς 8 ποιεύντα των μαλθακτηρίων προστιθέναι, καὶ 9 ήν καῦμα παρέγωσι προσκείμενοι, αφελομένην την γυναϊκα κελεύειν νίψασθαι δόατι γλιαρφ τοιούτω οίω περ εκλύζετο. Ήν δε πρός 10 την δίαιταν τήνδε τα ρεύματα μή ἀπαλλάσσηται, ελάσσω 11 δε γίνηται καὶ δάκνηται σφοδρώς, καὶ τὰ ἀποβρέοντα γολή τε εἴη καὶ άλμη, καὶ μὴ μόνον τὰ ἔνδον, άλλὰ καὶ τὰ ἔξω 12 έλκοῖ, μεταβάλλειν χρή την δίαιταν, καὶ ἔξυγραίνειν πάταν, δκως τὰ βεύματα ως υδαρέστατα έσται καὶ ήκιστα δηκτικά. λουτροϊσι ¹³ θερμοΐσι πουλλοΐσι, μάζη, λαγάνοισιν έφθοῖσι πᾶσι λιπαροΐσιν, ἰγθύσι τοῖσι σελάγεσι, 14 σὺν κρομύσισι καὶ κορίοισιν έψοντα εν άλμη γλυκείή, έψεῖν δε λιπαρώς, κρέασιν έφθρῖσι πᾶσι, πλήν βοος 15 και αίγος, διέφθοισιν εν ανήθοισι και μαράθροισιν, οίνω

¹ 'Èὰν θ. – δὲ μηδὲν pro μὲν J. – ῆ om. θ. – ἀχρατ. J. – σμίγματι G, Ald. — ²ῆ θ. – ἢ om. vulg. – τοιούτω G. — ³ ἐναφέρειν C. – καὶ δάφνην θ. – καὶ δ. om. vulg. – χλιηρῶ CD. – τὰ ἔλκεα ἔστι θ. — ἱλλη Η. – καὶ om. DFGHIJK. – πιμενὴν (sic) C. – πειμελὴν θ. – νεαρὰν θ. — ἑ ἐὰν θ. — ͼ ἢν.... ὅρνιθος om. θ. – ἀλλὶ οῦτου (sic) Κ. – τοῦ FGI. — ˀ ἢν J. – ἐλαίων ΗΙ. – ἐλάων (sic) C. – χλιηρῶ G. – τὸν οἶνον vulg. – τῶ οἴνω θ. – ἐγχέαντα (ἐγχέαντι C; ἐγχέοντα D) ἐς (εἰ: J) τὸ στόμα, καὶ ἢν μὴ (μὴ om. Cordæus; ἢ pro μὴ Foes in not., Lind.) ἐλκώμενα (ἐλκούμενα Cordæus; ἐλκούμενον Foes in not.; ἡλκωμένα Lind.), μοτοὺς vulg. – εγχέαντα α' ἐς ὸὲ τὸ στόμα κὴν ἢ είλκωμένον, κὴν μὴ μοτοὺς θ. — * ποιοῦντας vulg. – ποιεῦντας C. – ποιοῦντα Cordæus, Lind. – μαλακτ. C. — ១ ἐὰν θ. – τὴν γ. om. Cθ. – κλεύειν αὐτῆ (αὐ. om. Cθ) νίψ. vulg. – χλιηρῶ C. – ὅπερ C. — □ τὴν οm. C. – τὴν ὸ ἐς Αλλ. – τήνδε om. Cθ. — "δὴ pro δὲ DHK. – γένηται vulg. – γίνεται DFGIIK. – γίνηται Jθ, Ald. – διάκνηται (sic) θ. – δύνεται (sic) Κ. – δάκνεται D. – σρόδρα θ. – ἀπορέοντα

migations avec l'eau de feuilles de sureau bouillies; puis, après la fumigation, injection avec la lie de l'onguent à frotter; si la pourriture est dans les ulcérations et que l'écoulement soit fétide, l'onguent sera moins mélangé d'eau; s'il n'y a rien de tel, il le sera davantage; après la lie, l'injection se fera avec l'eau; dans l'eau, on aura fait bouillir du myrte, du laurier et de la sauge; après cela, injection avec du vin blanc pur, tiède. Quand les injections commencent à faire éprouver une sensation mordicante, c'est que les ulcérations se mondifient, il faut donc faire les injections avec la lie plus coupée d'eau et le vin noir. Après le vin, faire fondre de la graisse fraîche de porc, ajouter de la graisse d'oie, si on en a, sinon, toute autre graisse de volaille, sinon encore, de la vieille huile, et injecter tiède. Après cela, faire une autre injection avec du vin. Quant à l'orifice utérin, qu'il soit ulcéré ou non, appliquer des tentes émollientes; si cette application cause de la chaleur, la femme les ôtera et se nettoiera avec l'eau tiède qui lui servait aux injections. Si, par ce régime, l'écoulement ne cesse pas, mais devient moins copieux et irrite fortement, et que la matière en soit de la bile et de la saumure, ulcerant les parties non-seulement intérieures, mais encore extérieures, il faut changer le régime et humecter le corps entier, de manière que l'écoulement soit aussi aqueux et aussi peu irritant que possible : beaucoup de bains chauds, polenta, herbages bouillis tous au gras, poissons cartilagineux cuits avec des poireaux et de la coriandre dans de la saumure douce et de la graisse, toutes viandes bouillies, excepté le bœuf et la chèvre, très-cuites, dans de l'aneth et du fenouil,

Κ. — 12 έλκεοι (sic) C. – έξυγράνειν (sic) FH. – Ante πάσαν addit δὲ θ. – ὅπως θ. – ὑδαρέστερα DFI. – ὑδάρεστα (sic) G. – εἴναι pro ἔσται Κ. — 13 πολλοΐσι θερ. J. – πουλλοΐσι G. Ald., Frob. – πολλ. vulg. – πάσι om. J. – ἰχθῦσι Κθ. – τοῖς ἐλάχεσιν (sic) C. — 11 ἐν (σὺν θ) κρομύ. (κρομμύ. DJΚθ, Frob.) vulg. – σκορόδοισι pro κορίοισι θ. – ἐψόντα (sic) HIθ. – ἐψῶντα Κ. – γλ., ἐψ. δὲ λιπ. om. θ. – ἐψεῖν om. C. – λιπαρά C. — 13 καὶ αἰγὸς (καὶ αὶ. om. θ), τούτοισι γὰρ (τ. γὰρ om. Cθ) διέπθοισιν (διερθ. om. θ) vulg. – ἀννήθοισι FI. – ἀνίθοισι CHJ. – μαράθοισιν CFGHJΚθ, Ald.

¹ μελιχρόφ, κιβρός, ύδαρεῖ, πλέονι, γαλακτοποσίη μετ' οἴνου γλυκέος τὰ δ' ἄλλα περὶ τῶν κλυσμάτων ποιέειν κατὰ τὸν ὑφηγημένον λόγον. Αὕτη μὲν νῦν τῶν τοιούτων ἡ θεραπείη. "Οσα ² δὲ πυοειδέα τε καὶ ξυνεστεῶτα ἄπεισι, τούτων τὸ μὲν οὖλον σῶμα οὐδὲν δεῖ κινέειν,
³ κλύζειν δὲ καὶ ἀπὸ τούτων τὴν θεραπείην πᾶσαν ποιέεσθαι, κλύζειν δὲ τοῖσιν αὐτέοισι κλύσμασιν οἶσι πρόσθεν εἴρηται τὸν αὐτὸν τρόπον. Γεγράψεται δὲ καὶ ἄλλα κλύσματα. "Ελκέων ἴησις ' ἐλάφου στέαρ χλωρὸν προσθετόν ' κλύζειν δὲ χρὴ αὐτίκα οἴνφ σιραίφ, κράτιστον δὲ ψιμυθίφ, ἢν ἕλκεα ἢ, καὶ ἐλαίφ ναρκισσίνφ ' σιτίοισι δὲ μαλθακωτάτοισι χρῆσθαι καὶ μὴ δριμέσιν. "Ην δὲ ρερυπωμένα ἢ καὶ νέμηται, 'καὶ τὸν πελαστάτω χῶρον διακναίη, ⁷ καθαίρειν, καὶ νέην σάρκα φύειν, καὶ ἐς ἀτειλὰς ἄγειν τὴν σάρκα, ρηϊδίως γὰρ ἀναχαλᾶται καὶ ⁸ κακοήθεα οὐ γίνεται, καὶ λούειν συχνῶς.

67. *Ην 9 δὲ γυνὴ ἐκ τρωσμοῦ τρῶμα λάδη μέγα, ἢ 10 προσθέτοισι δριμέσιν ἔλκωθἢ τὰς μήτρα;, οἶα πολλὰ γυναῖκε; ἀεὶ δρῶσί τε καὶ ἰπτρεύουσι, καὶ τὸ ἔμδρυον φθαρἢ, καὶ μὴ καθαίρηται ἡ γυνὴ, ἀλλά οἱ αἱ μἢτραι φλεγμήνωσιν ἰσχυρῶς καὶ μεμύκωσι καὶ τὴν κάθαρσιν ¹¹ μὴ οἶαί τε ἔωσι παραμεθιέναι, εἰ μὴ τὸ πρῶτον ἄμα τῷ ἐμδρύῳ, αὕτη ἢν μὲν ἰητρεύηται ἐν τάχει, ὑγιὴς ἔσται, ἀφορος δέ. *Ην δὲ οἱ ραγἢ αὐτόματα ¹² τὰ λοχεῖα καὶ τὰ ἕλκεα ὑγιανθἢ, καὶ ὧδε ἄφορος ἔσται. *Ην δὲ οἱ ἡ μὲν κάθαρσις γένηται, τὰ δὲ ἕλκεα μὴ μελε-

¹ Μέλανι χρώ θ. - δδαρρεί Η. - πλείονι vulg. - πλέονι θ. - γαλακτοπωσίη θ. - κλυσμών θ. - ποιέειν om. θ. - οῦν pro νῦν Κ. - περί (π. om. θ) τῶν τοιούτων (τοιῶνὸε θ) vulg. – ή om. C. – θεραπεία C. — 2 δὲ om. C. – ποιοειδέα K. – ξυνεστώτα C (θ, συν.). - όλον vulg. - ούλον C. - ού pro ούδεν J. - 3 κλύσειν Ald. - αλύζειν.... ποιέεσθαι om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. - αὐτοῖσι θ. - αλυσμοΐσι C. - οξς vulg. - οξσι C. - 4 έλαων vulg. - έλαεων Cθ. - πρόσθετον C6. - σειραίω IJK. - Erot., p. 280 : οίνω σιραίω, τῷ έψήματι λεγομένω. - Post σ. addit πάντα C. - ψιμιθίω FGIK, Ald., Frob., Cordæus, Lind. ψιμμιθίω DHJ.-ψιμιθύω C.- ελαίων Κ.-ναρκισίνω C.- γρήσθω θ.- μή om. θ. - 5 δε om. C. - νενέμηνται vulg. - νενέμηται C, Lind. - νέμηται θ. - 6 καί om. J. - πελασσάτω vulg. - πελαστάτω C (D, al. manu πελασσάτω) FGHIKθ, Ald., Lind. - Ante ô. addunt zai DIJK. - ôzzvaín vulg. - ôazván J, Cordæus. -διακναίη C (II, al. manu) 0, Foes in not., Lind. — 7 Post καθ. addit δè C. - νέαν vulg. - νέην Cθ. - σύναι vulg. - σύειν θ. - ωτίλας (sic) θ. - γάρ om. C. - Gal. Gl. : ἀναχαίνεται, ἀναξαίνεται, et ἀναχελύνεται, ἀναξηραίνεται. Foes pense que ces gloses se rapportent à notre passage. — s nancioex (sic) θ. - πακήθεα CIK. - πακοηθείη J. - οὐ θ. - οὐ om. vulg. - συχνώς om. Co. — 9 δε om. - τραύμα vulg. - τρώμα θ. - λαμδάνη vulg. - λαδη CDHIKθ.

vin couleur de miel, paillet, aqueux, en abondance, usage habituel du lait avec du vin doux. Pour les injections, on fera comme il a été dit tout à l'heure. Tel est le traitement de ces écoulements. Quant aux écoulements purulents et consistants, il faut, pour ceux-là, n'agir aucunement sur le corps tout entier, mais prescrire des injections et faire reposer sur ce moyen tout le traitement; les injections seront les mêmes et employées de la même facon que plus haut. D'autres injections seront aussi indiquées. Traitement des ulcérations : graisse récente de cerf, en pessaire. On fera aussitôt les injections avec le vin cuit. Ce qu'il v a de plus énergique, s'il v a des ulcérations, c'est de faire des injections avec la céruse et avec l'huile de narcisse. La malade usera d'aliments très-doux : rien d'âcre. Si les ulcérations sont sordides, s'étendent et corrodent la région voisine, les mondisser et produire une chair nouvelle qu'on amènera à cicatrice; elles cèdent en effet facilement et ne deviennent pas malignes; baigner souvent,

67. (Différents cas d'ulcérations utérines. Stérilité qui en résulte.) Quand la femme est affectée d'une grande plaie à la suite de l'avortement, ou quand la matrice a été ulcerée par des pessaires àcres, ce qui arrive, vu tant de pratiques et de traitements que les femmes font de leur chef, ou quand, le fœtus etant chassé par l'avortement et la femme n'ayant pas la purgation lochiale, la matrice s'enflamme fortement, se ferme et ne peut donner issue à la purgation, si ce n'est à ce qui sort tout d'abord avec l'enfant, la malade, si elle est traitée promptement, guérira, mais restera stérile. Si les lochies font éruption spontanément et que les ulcérations se cicatrisent, elle restera stérile de cette façon encore. Mais si, la purgation marchant, les ulcérations ne sont pas traitées, il

⁻ μέγα θ. - μέγα om. vulg. — 10 πρόσθε τοῖσι δρ. θ. - έλκώση θ. - πολλαὶ Κ. - πολλά om. Cθ. - ἀεὶ om. Cθ. - αἰεὶ Lind. - ἰατρεύουσι FHIJK, Ald. - ἰητρεύονται Cθ. - μεμυχῶσι CGIθ, Ald., Frob. - μεμυχόσι DH. — 11 οὐχ (οὐχ Frob., Cordæus; μὴ Cθ) vulg. - ἀσι vulg. - ἐῶσι θ. - παραμ. ponunt ante τὴν χάθ. Cθ. - πρῶτον αῖμα (ἄμα θ) τὸ ἐν (τὸ ἐν om. Cθ) τῶ vulg. - γίνεται pro ἔσται C. — 12 τὰ om. C. - λοχεία θ. - λόχια D. - λοχία CJ.

δαίνηται, κίνδυνος σηπεδονώδεα εἶναι. ¹ *IIv δέ οἱ º ἡ κάθαρσις ἔη τετρυχωμένη, θνήσκει. ³ Κἢν ἐν τῷ τόκῳ κάρτα ἐλκωθέωσιν αξ μῆτραι τοῦ ἐμδρύου μὴ κατὰ φύσιν ἰόντος, πείσονται τὰ αὐτὰ ⁴τῆ ἐκ διαφθορῆς ἐλκωθείση τὰς μήτρας, καὶ μεταλλαγὰς καὶ τελευτὰς τὰς αὐτὰς ἡ νοῦσος ἔσχει, ἡν ⁵ τε ἐκ διαφθορῆς ⁶ ἡν τε ἐκ τόκου αξ μῆτραι ἐλκωθῶσι, καὶ εἰ τὰ λογεῖα πάντα παρήϊσαν, ἦσσον πονήσει, ² εἰ μὴ μεγάλα ἔλκεα εἰη, καὶ μελεδαινομένη ἐν τάχει δγιαίνει. Χρὴ δὲ τῆ μελέτη προσέχειν ἐν τάχει, ἡν ἕλκεα ἐν τῆ μήτρη ἐνῆ· ἄτε γὰρ ἐόντα ἐν δάπαλῷ αὕζεται, καὶ σαπρὰ ταχὸ γίνεται. Ἰῆσθαι δὲ τὰ ἕλκεα, ὡς καὶ τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι, ⁰ καὶ ἀρλέγμοντα χρὴ ποιέειν καὶ ἀνακαθαίρειν καὶ ἀναπιμπλάναι καὶ ἐς ὧτειλὰς ἄγειν · διδόναι δὲ ὕδωρ, οἶνον δὲ μή, σιτία ἀφαυρότερα, πολλὰ δὲ μή.

63. 10 Όχοτα δὲ τρωσμῶν γινομένων μὴ ἀπαλλάσσεσθαι δύναται μεζόνων ὅλων τε 11 ἢ τῶν μελέων τῶν ἐμβρύων ἐόντων, ἢ ελασσόνων 12 καὶ πλαγίων καὶ ἀδυνάτων, τὰ τοιαῦτα ἢν μὲν κατὰ φύσιν 13 τη, διδόναι τῶν φαρμάκων τι ὧν εγὼ φράσω, προλούοντα θερμῷ παμπόλλῳ. 14 κὴν ἐθελοντα προϊέναι μὴ εὐλύτως ἀπίη κατὰ φύσιν ἐόντα, τῆσι τοιαύτησι τοῦ πταρμικοῦ προσφέρειν, ἐπιλαμβάνειν δὲ τὸν μυκτῆρα καὶ πτάρνυσθαι, καὶ 15 τὸ στόμα πιέζειν, ὅκως ὁ πταρμὸς ὅτι μάλιστα ἐνεργήσει. Χρῆσύαι δὲ καὶ σεισμοῖσι · σείοις δ' ἄν ὧδε · κλίνην λαβεῖν ὑψηλὴν ἡωμαλέην 16 καὶ ὑποστορέσαντα ἀνακλίνειν τὴν γυναῖκα

^{1 &}quot;Ην.... είναι om. G. — 2ή C.- ή om. vulg. - είη θ. - τετρυμένη (sic) C.τετριχωμένη J. — 3 καὶ ἢν $\theta.$ – ἢν C. – μὲν pro ἐν $\theta.$ – τῷ om. $C\theta.$ – ἑλκ. (έλκωθώσιν θ) καὶ (καὶ om. Cθ, Cordæus, Lind.) αὶ vulg. - ἐόντος vulg. - ἰόντος θ . — 4 thtex (sic) θ . – Elemberthy (sic) θ . – Elemberthy (sic) CDFIJK, Ald., Cordæus. - μεταλλ. τὰς αὐτὰς καὶ τελ. θ. - 5 δ' pro τε θ. - διαφορῆς C. -⁶ η pro ην τε θ. - έλκεωθώσιν C. - εί om. C (D, restit. al. manu) FGHJK, Ald. - λόχια D. - λοχία J. - παριείσαν DFGIJK. - παρίησαν CH. - παρίωσιν θ. - παριήσαν vulg. - είσω pro ήσσον Κ. - πονήση vulg. - πονήσει CDHJK. εί Co. - ήν vulg. - δε την μελεδήν (τη μελέτη θ) πρ. vulg. - έν ηι 0. - ένι vulg. - ένιά τε pro ένη άτε FHIJK, Ald. - 8 άπ. ταχύ (τ. om. C6) αύξ. vulg. - Ante σαπρά addit τὰ θ. - ἰᾶσθαι θ. - τῶ θ. - τῷ om. vulg. - 9 καὶ θ. - καὶ om. vulg. - ἀφθέγμαντα (sic) Fl. - Post ἀφ). addit [γάρ] Lind. - ἀναπιμπλάνα: θ. - ἐσωτίλας (sic) θ. - ὕδωρ εὶς πόσιν (εἰς π. om. Cθ), οίνον vulg. - σιτία.... μή om. (D, restit. al. manu σιτία παύρα) FGIJK. - Post σ. addit τε Η. - παύρα vulg. - ἀφαυρότερα θ. - πολλά δὲ μὴ om. HL. -- 10 ὅσα θ. - δὲ om. θ. - μή δύν. ἀπαλλ. θ. - μειζόνων vulg. - μεζόνων DFGHIJK, Ald., Frob. — 11 ή θ. — 12 ή πλαγείων τε καὶ θ. — 13 είη vulg. - ίη Η. - ή C. -τι ἀρ' ὧν DFGHIJLQ', Lind. - Post ὧν addit ἄν θ. - γράψω Cθ. - προλούσαντα

est à craindre qu'elles deviennent putrides. Si la purgation vient au moment où la femme est épuisée, la mort en est la suite. Dans le cas où une ulcération considérable est produite dans l'accouchement par l'enfant qui ne sort pas régulièrement, les accidents seront les mêmes que dans l'ulcération suite d'un avortement. La maladie aura les mêmes changements et les mêmes terminaisons, soit qu'elle provienne d'un avortement ou d'un accouchement. Si toutes les lochies coulent, l'affection sera moins grave, pourvu que les ulcerations ne soient pas grandes, et, traitée, elle guérit promptement. Il faut ne pas perdre de temps pour recourir au traitement quand il y a des ulcérations à la matrice; car, étant dans un lieu mou, elles augmentent et deviennent vite putrides. Ces ulcérations seront traitées comme celles du reste du corps : en ôter l'inflammation, les mondifier, les remplir et les mener à cicatrisation. Donner de l'eau, point de vin, des aliments peu nutritifs et non en grande quantité.

68. (Délivrance ne pouvant se faire sans un avortement. Emploi des sternutatoires, de la succussion. Précautions accessoires.) Quand, dans un avortement, la délivrance ne peut pas se faire, soit que le fœtus soit tout entier trop gros, ou ait quelque partie trop grosse, soit que, n'étant pas trop gros, il vienne obliquement et soit sans force, en ce cas, si les choses sont selon l'ordre naturel, laver avec beaucoup d'eau chaude et donner les médicaments que j'indiquerai; et si, disposé à sortir, le fœtus, tout en étant dans la position naturelle, ne sort pas avec facilité, administrer un sternutatoire, et, pendant l'éternument, pincer les narines et fermer la bouche, afin que l'éternument agisse autant que possible. On emploiera aussi la succussion; voici comment : prendre un lit élevé et solide, le garnir, coucher la femme sur le dos, disposer autour de la poitrine, des aisselles et des bras

0. – προλούοντες DQ'. – παμπόλω K. — 14 καὶ ην L0, Lind. – 0έλοντα 0. – αλύτως C. – ἱόντα 0. — 15 τὸ 0. – τὸ om. vulg. – $\"{o}$ πως 0. – \acute{o} πτ. ponunt post μάλιστα C0. – ως (ως om. C0) στι vulg. – \mathring{e} νεργήση vulg. – \mathring{e} νεργός η 0. – \mathring{e} νεργήσει DFH. – σείεις J. – σίοις <math>0. – $\mathring{v}\psi$. τε καὶ \mathring{e} ωμ. 0. – \mathring{e} ωμαλαίην C. — 16 καὶ om. C0. – \mathring{u} ποστορεύσαντα GI. – \mathring{o} ε $(\mathring{o}$) \mathring{a} νακλίνειν C (0, \mathring{a} νακλίναι).

ύπτίην, τὰ ¹ δὲ στήθεα καὶ τὰς μασγάλας καὶ τὰς χεῖρας προσκαταλαμβάνειν ταινίη ή ξμάντι πλατεῖ μαλθακῷ πρὸς τὴν κλίνην καὶ ζωννύειν, καὶ τὰ σκέλεα ξυγκάμψαι καὶ κατέχειν τοῖν σφυροῖν. όταν δε ² εὐτρεπίσης, φρυγάνων φάχελον μαλθαχών ή τι τῷδε ἐοικὸς εὐτρεπίζειν όσον την κλίνην οὐ περιόψεται ἐπὶ 3 την γην διπτευμένην, ώστε ψαύσαι τοίσι πρός κεφαλήν ποσί της γης · καὶ κελεύειν αὐτὴν λαδέσθαι τῆσι γερσὶ 4 τῆς κλίνης, καὶ μετέωρον πρὸς κεφαλὴν την κλίνην έχειν, ώς κατάρροπος η ἐπὶ πόδας, φυλασσόμενος δάκως μή προπετής έσται ή άνθρωπος. όταν δὲ ταῦτα ἐνεργῆται καὶ μετάρσιος 6 η ή κλίνη, έκ τῶν ὅπισθεν ὑποθεῖναι τὰ φρύγανα, κατορθοῦσθαι δὲ ὡς μάλιστα, ὅκως οἱ πόδες μὴ ψαύσουσι τῆς γῆς, ῥιπτεομένης τῆς κλίνης, καὶ τῶν φρυγάνων ἔσωθεν ἔσονται, αἴρειν ⁷ δὲ έξ έκατέρου τοῦ ποδὸς ἄνδρα τῆδε καὶ τῆδε, ώς κατ' ἰθὸ πεσεῖται ή κλίνη διμαλώς καὶ ἴσως καὶ μὴ σπασμὸς ἢ · 8 σείειν δὲ άμα τῆ ώδῖνι μάλιστα · καὶ ἢν μὲν ἀπαλλάσσηται, αὐτίκα πεπαῦσθαι, εἰ δὲ μὴ, διαλαδόντα σείειν, καὶ αἰωρέειν ἐπὶ τῆς κλίνης φερομένην. Ταῦτα μέν οὖν οὕτω ποιέεται, ἢν δρθά τε καὶ κατὰ φύσιν ἀπαλλάσσηται. Χρή δέ 9χηρωτή ύγρη προχρίειν, ἐπὶ πάντων δὲ τῶν ἀμφὶ τὴν ὑστέρην τοιδινόε παθέων άριστον τόδε, καὶ μαλάχης ύδωρ καταιονάν, καὶ βουκέρας, ή πτισάνης πυρίνης μαλλον γυλός γρή δὲ άγρι 10 βουδώνος έδρην καὶ αἰδοῖον πυριῆν, καὶ ἐνίζεσθαι δὲ, ὅταν αἱ ὡδῖνες σφόδρα δγλέωσι μάλιστα, καὶ μηδὲν ἐν νόφ ἔτερον ἔχειν. Τὴν δὲ ἰητρεύουσαν τὰ στόματα 11 μαλθακῶς έξανοίγειν, καὶ ἡρέμα τοῦτο δρᾶν, δμφαλόν δὲ 12 ζυνεφέλκεσθαι τῷ ἐμβρύῳ.

¹ Δέ γε (γε om. C0) vulg. – προκαταλαμβάνειν vulg. – προσκαταλαμβ. DFHKL, Lind. – προσκαταλαβεΐν 0.- μαλ0. om. 0.- ζώνην C (D, al. manu ζωννύειν) FHIJKL0.- ξυγκάψαι CFG. – συνκάμψαι 0.- έκ τῶν σφυρῶν 0.- - εὐτρεπίση 0.- φάκελλον DFGHIJK, Ald., Frob., Cordæus, Lind. – In marg. φάκελος χωρὶς σ τὸ φορτίον καὶ τὸ ξύλον ὁ διὰ δὲ τοῦ σ σφάκελος ὁ μικρὸς τῆς χειρὸς δάκτυλος καὶ ἡ φλεγμονὴ ἢ φθορὰ, νέκρωσις, κάκωσις F.- μαλ0ακὸν K.- πτωδὲ (sic) pro τι τῷδε 0.- 3 τὴν om. 0.- ρίπτευμένην 0.- ρίπτουμένην vulg. – ψαύσαι 0.- κεφαλῆ 0.- 0.

une écharpe ou un lien large et souple qui la fixe au lit : faire plier les jambes et les attacher aux talons. Quand vous préparez la manœuvre, disposez un fagot de branchages souples ou quelque chose de semblable qui ne permettra pas au lit lancé contre terre de toucher le sol par les pieds du côté de la tête. Recommander à la femme de prendre le lit avec les mains : tenir le lit élevé du côté de la tête, afin qu'il y ait impulsion du côté des pieds, prenant garde que la femme ne fasse pas de chute. Quand cela est arrangé et que le lit est porté en haut, mettre les branchages sous les pieds de derrière, et dresser autant que possible afin que les pieds ne touchent pas le sol, le lit étant lancé, et soient en dedans des branchages. Chaque pied sera saisi de cà et de là par un homme, de manière que le lit tombe perpendiculairement avec régularité et égalité et qu'il n'y ait pas de déchirement. On fera la succussion au moment de chaque douleur surtout. Si la femme se délivre, il faut cesser aussitôt; sinon, pratiquer la succussion par intervalles, et la balancer portée dans son lit. Voilà ce que l'on fait quand le fœtus sort droit et dans la position naturelle. Il faut préalablement oindre avec du cérat humide; dans toutes les affections utérines de ce genre, c'est ce qu'il y a de mieux, ainsi que de fomenter avec l'eau de mauve et de fenugrec et surtout avec la décoction de froment; il faut fomenter le siège et les parties génitales jusqu'aux aines, mettre dans un bain de siége, surtout quand les douleurs d'accouchement sont pressantes. et n'avoir rien autre dans l'esprit. La sage-femme ouvrira doucement l'orifice utérin, ce qu'elle fera avec précaution, et elle tirera le cordon ombilical en même temps que l'enfant.

^{9. –} διαλαμβάνοντα σίειν 0. – αἰωρεῖν C. – τῆς K. – τῆς om. vulg. – οὕτως (οῦτω J) ποιέεσθαι vulg. – οὕτω ποιέεται C0. — 9 αήρω τῆ ὑγρῆ C. – Ante τῶν addit τῶνδε 0. – τοιῶν δὲ παθημάτων 0. – τοῦτο pro τόδε C0. – καταιονεῖν D. – βούκερως (sic), al manu ας D. – η om. DFGHIJK. – πτισσ. DH. – πυρ. πτ. J. – πυρρίνης GHIK. – χυλοῦ K. – χυλοῦν L, Cordæus, Lind. — 10 βουδώνων C0. – τε καὶ 0. – αἰδοίων C. – πυριὰν 0. – ἐνέζεσθαι C. – σροδραὶ καὶ δχλοις (sic) ὧσι 0. – ἔχειν ἔτ. C. — 11 μαλθακοῖσιν vulg. – μαλθακῶς 0. – ηρέμα 1. — 12 σ. 0. – τὸ (τὸν K) ἔμβρυον vulg. – I lis τῷ ἐμβρύω.

69. "Οσα δε δίπτυγα * πτύσσεται καὶ έγκειται εν τῷ στόματι τῷν ύστερέων, ταῦτα δὲ, ἤν τε ζώοντα ἤν τε τεθνεῶτα ²ἦ, προώσαντα όπίσω πάλιν στρέφειν, όχως κατά φύσιν ³ τη έπλ κεφαλήν. Οταν δέ ἀπωθέειν βούλη ή στρέφειν, * ἀνακλίναντα γρή ὑπτίην ὑπὸ τὰ ἰσγία ύποστορέσαι τι μαλθακόν, καὶ ύπὸ τοὺς πόδας τῆς κλίνης, ὅκως ύψηλότεροι ε έσονται οί πρὸς ποδών πόδες συχνώ, ύποτιθέναι χρή τι · καὶ ἀνωτέρω δὲ τὰ ἰσγία τῆς κεφαλῆς 6 ἔστω, προσκεφάλαιον δὲ μηθέν υπέστω τη κεφαλή, προμηθεομένοισι δέ ταῦτα, σταν 7 δέ άπώσηται τὸ ἔμβρυον καὶ περιδινήται τῆδε καὶ τῆδε, κατά φύσιν καθίστασθαι καὶ τὴν κλίνην καὶ τὰ ἐσχία, ὁπεξελών τὰ ὅπὸ τοὺς πόδας της κλίνης και τους λίθους και 8 το ύπο των ζογίων • 9 προς κεφαλήν δὲ ὑποθεῖναι ὑποκεφάλαιον τὰ τοιαῦτα τούτο τῷ τρόπο θεραπεύειν. Όσα δὲ ζῶντα τῶν ἐμβρύων τὴν γεῖρα ἢ τὸ σκέλος ἔξω 10 προδάλλεται ή καὶ ἄμρω, ταῦτα γρή, ὅταν τάγιστα 11 προσημήνη, είσω ἀπωθέειν τῷ προειοημένω τρόπω, καὶ στρέφειν ἐπὶ κεφαλήν, καὶ ἐς όδὸν ἄγειν. Καὶ ὅσα 12 πτύσσεται τῶν ἐμερύων πεπτηότα ἢ ἐς τὸν χενεῶνα ἡ ἐς ἰσχίον ἐν τῷ τόχῳ, χρἡ ταῦτα ἀπορθοῦσθαι, καὶ 13 στρέψειν, και προσκαθίννυσθαι ές ύδωρ θερμόν, άγρις αν ιαίνηται.

70. 44 Οχόσα δὲ τεθνεῶτα τῶν ἐμβρύων ἢ τὸ σχέλος ἢ τὴν χεῖρα ἔξω ἔχει, ταῦτα ἄριστον μὲν, ἦν οἶόν τε, 15 ἀπώσαντα ἔσω ἐπὶ κεφαλὴν στρέφειν 16 ἢν δὲ μὴ οἶόν τε ἢ, ἀνοιδίσκηται δὲ, τάμνειν τῷδε τῷ τρόπῳ σχίσαντα τὴν κεφαλὴν μαχαιρίῳ 17 ξυμφλάσαι, ἵνα μὴ θράσση, τῷ πιέστρῳ, καὶ τὰ δστέα 18 ἔλχειν δστεολόγῳ, καὶ τῷ

69. (Règles pour corriger une mauvaise présentation ou faire la cersion.) Les fœtus qui se plient en deux et qui s'arrêtent à l'orifice utérin (qu'ils soient vivants ou morts), doivent être repoussés en arrière et retournés de manière à sortir naturellement par la tête. Quand on veut repousser ou faire la version, il faut faire coucher la femme sur le dos, mettre quelque chose de mou sous les hanches et quelque chose sous les pieds du lit, de manière que ceux du côté des pieds soient beaucoup plus élevés. Les hanches seront plus hautes que la tête. Il n'y aura sous la tête aucun oreiller. Tels sont les préparatifs à faire. Quand l'enfant est repoussé et retourné de côté et d'autre, on remettra en position ordinaire le lit et les hanches, ôtant ce qui est sous les pieds du lit, les pierres, et ce qui est sous les hanches. Alors on remettra un oreiller sous la tête. Voilà comment il faut traiter ces cas. Quant aux enfants qui, vivants, avancent au dehors le bras ou la jambe ou tous les deux, il faut, dès que la chose est manifeste, repousser ces parties de la facon susdite, faire la version par la tête, et les mettre en voie de sortie. Pour ceux qui, s'étant courbés, se plient au flanc ou à la hanche dans l'accouchement. il faut les redresser, faire la version et mettre dans un bain de siège d'eau chaude, jusqu'à ce que les parties soient assouplies.

70. (En cas de mort de l'enfant, dont un bras ou une jambe sort, repousser les parties; sinon, briser la tête, les côtes et réséquer. Précautions à prendre.) Pour les enfants morts qui ont une jambe ou un bras dehors, le mieux est, si l'on peut, de repousser et faire la version; si la chose est impossible et que le gonflement survienne, opérer ainsi qu'il suit : fendre la tête avec un bistouri, l'écraser avec le compresseur, afin qu'elle

η pro η θ. - η om. C. - ανοιδίσκεται CGHK, Ald. — τ ξυςλάσαι FIJ. - θραύση vulg. - θράσση θ. - Gal. Gl.: πιέστρω, τῷ ἐμβρυσθλάστη καλουμένω. - τὰ om. C. — τὰ. ι ἄστε δλίγω (ὁστεολόγω θ; όστεουλκῷ Foes in not., Lind.) η (καὶ θ) τῷ vulg. - ὀστεουλκὸν est une conjecture à laquelle il faut préférer la leçon de θ; et, comme dans les dictionnaires, ὀστεουλκὸν ne s'appuye que sur ce passage, ce mot est à rayer tant qu'on n'en aura pas trouvé d'autre exemple. - ἐλυστῆρι (sic) θ. - Gal. Gl.: ἐλκυστῆρι, τῷ ἐμ-δρυσυλκῷ. - καθέντα θ. - πολὸ θ. - ἀλλ' ὀλίγον J. - αντις θ.

έλκυστηρι, παρά την κληθοά καταθέντα ως αν έγηται, έλκειν, μη κατά πουλύ, άλλά κατ' όλίγου, έξανιέντα καὶ αὖθις βιώμενου, "Όταν οὲ ταῦτα 1 μεν έξω εἰρύσης, εν οὲ τοῖσιν ώμοισιν έη, τάμνειν τάς Χεΐρας ἄμρω ἐν ²τοῖσιν ἄρθροισι μετὰ τῶν ὤμων · καὶ ὅταν ταῦτα χομίσης, ην μέν οδόν τε ή δέναι, καὶ τάλλα εὐπετέως έλκειν ην δε μή ένακούση, το στήθος παν μέγρι των σφαγέων σγίζειν, φυλάσσεσθαι δε ώς μή κατά την γαστέρα τάμης, καὶ ψιλώσης τι τοῦ 3 έμβούου, έξεισι γαο ή γαστήρ καὶ 4 τὰ έντερα καὶ κόπρος την δέ τι τουτέων έχπέση, πραγματοειδέστερον ήδη γίνεται · ζυμφλάσαι δὲ τὰ πλευρά, 5καὶ τὰς ὢμοπλάτας ξυναγαγεῖν, καὶ δηϊρίως μετά ταῦτα γωρήσει το λοιπον έμβρυον, ήν μη ήδη οιδαλέον ή την κοιλίην . ήν εγάρ ή τι τοιούτον, άμεινον την γαστέρα του έμβρύου τρήσαι πρηέως, έξεισι γάρ φύσα μούνον έκ της γαστρός, καὶ εὐπετέως ούτω γωρήσει. *Ην 7 δε έκπεπτώκη ή γείρ ή το σκέλος τεθνεώτος τοῦ έμβρύου, ήν μεν δυνατόν ή, είσω απώσαι άμφω, καὶ εὐτρεπίσαι τὸ ἔμδρυον, ταῦτα άριστα· 8 ἢν οὲ μὴ οἶόν τε ἢ τοῦτο ποιῆσαι, ἀποτάμνειν ό τι αν έζω 9 ή ως αν δύνηται ανωτάτω, καὶ τοῦπίλοιπον έσμασάμενος προώσαι καὶ στρέψαι τὸ ἔμβρυον ἐπὶ κεφαλήν · ὅταν δὲ στρέφειν ή 10 κατατάμνειν μέλλης τὸ παιδίον, τὰς ἰδίας χεῖρας χρή άπονυγίσασθαι, τὸ δὲ μαγαίριον, ιξ αν κατατάμνης, καμπυλώτερον έστω ή ιθύτερον, και τοῦτο κατά κεφαλήν άμφικαλύπτειν τῷ λιγανῷ δακτύλω, εσματευόμενον καὶ δδηγεύντα καὶ δρόωδέοντα, όπως μή ψαύσης της δστέρης.

71. Περὶ 11 δὲ μύλης χυήσιος τόδε αἴτιον· ἐπὴν πολλὰ τὰ ἐπιμήνια ἐόντα γονὴν δλίγην χαὶ νοσώδεα ζυλλάδωσιν, οὕτε χύημα ἰθαγε-

^{&#}x27; Μέν θ. – μέν οπ. vulg. – ἔξω οπ. Cθ. – εἰρ. ἔξω J. – τοτσι νόμοισιν C. – ἔνῆ (ἐν ἢ ΗΙ; ἢ C; ἔη θ) vulg. — ² τοῖς θ. – κομίση Cθ. – μέν οἴονται ἢ θ. – τ' C. – τὰ ἄλλα C. – εὐπετῶς vulg. – εὐπετέως θ. – δὲ μηδὲν (μὴ θ) ἀκούση (ἐνακούη θ) vulg. – σφαγίων Η. — ³ ὀστέου θ. – ἐντέρου legisse videtur Cornarius. – ἔξισι θ. — ⁴ τὸ ἔντερον θ. – καὶ [ἡ] κόπρος Lind. – γάρ pro δὲ C. \rightarrow τούτων vulg. – τουτέων C. \rightarrow πραγματωδέστερον θ. – ἔυνθλάσαι Κ. \rightarrow δὲ καὶ τὰ θ. — 5 τούς C. – ξυνάγειν vulg. \rightarrow συναγαῖν θ. \rightarrow ρηδίως θ. \rightarrow μετὰ τ. οπ. Cθ. \rightarrow χωρέει C. — 6 δὲ pro γάρ θ. \rightarrow τοιῦν τι Κ. \rightarrow τοῖον C. \rightarrow ἔξίσι θ. \rightarrow μον vulg. \rightarrow μουίνον (sic) θ. \rightarrow èκ Cθ. \rightarrow ἀπὸ vulg. \rightarrow υίτω οπ. Cθ. \rightarrow γοτε δὲ addit μὴ C. \rightarrow ἐκπεπτώκει C. \rightarrow εθ ἐνιως \rightarrow C. \rightarrow ἐμθρίου F. \rightarrow εὐτρεπῆσαι CF GI, Frob. \rightarrow ἐντρεπεῖσαι θ. \rightarrow 8 εἰ vulg. \rightarrow γ Clθ. \rightarrow το pro τε θ. \rightarrow 3 οπ. θ. \rightarrow εἰν Clθ. \rightarrow \rightarrow η C. \rightarrow \rightarrow η C. \rightarrow \rightarrow η κατατέμνειν vulg. \rightarrow ανατατάμνειν CHθ. \rightarrow 3 οπ. Cθ. \rightarrow

ne cause pas d'embarras, et tirer les os avec la cuiller à os; alors tirer avec le crochet à embryon, crochet que l'on fixe à la clavicule afin qu'il tienne, tirant non tout à la fois, mais peu à peu, relâchant et puis forcant. Quand vous avez amené cela au dehors et que le fœtus est aux épaules, couper les deux bras dans les articulations avec les épaules; cela étant amené, si le reste peut venir, le tirer sans retard. Mais s'il résiste, fendre la poitrine entière jusqu'à la gorge, tout en prenant garde à ne pas couper dans le ventre et à n'y rien mettre à nu ; car l'estomac, les intestins et les matières fécales sortiraient; et s'il sort quelqu'une de ces choses, l'opération devient plus embarrassante; écraser les côtes, rapprocher les omoplates, et alors le reste du fœtus cheminera sans peine, à moins qu'il n'ait déjà le ventre tuméfié. S'il y a quelque tuméfaction, il vaut mieux percer doucement le ventre de l'embryon; il n'en sort que du vent, et le corps cheminera ainsi facilement. Quand le bras ou la jambe est sortie, l'enfant étant mort, si la chose est possible, repousser l'un et l'autre et faire la version; voilà le mieux. Si la chose n'est pas possible, retrancher ce qui est en dehors aussi haut que faire se pourra, et, pour le reste, reporter la main, repousser et faire la version par la tête. Quand vous devez faire la version ou la section de l'enfant, les ongles de l'opérateur seront coupés; le bistouri dont il se servira sera plutôt courbe que droit; on en cachera l'extrémité avec le doigt indicateur, palpant, guidant et craignant de blesser la matrice.

71. (Môle. Explication de sa formation. Signes à l'aide desquels on la distingue de la grossesse. Traitement.) Voici la cause de la formation d'une môle: quand les menstrues étant abondantes reçoivent une semence peu copieuse et morbide,

εὐθύτερον vulg. - ἰθύτερον θ. - καλύπτειν ἀμεὶ τῷ ληχάνω (sic) δακτ. θ. - λειχανῷ Κ. - ἐσματεύμενον vulg. - ἐσματευμένον FG, Ald., Frob. - ἐσματευσάμενον DH. - ἐσματαιομένον (sic) C. - ἐσματευόμενον θ. - όδηγέοντα θ. - ὁρωδ. C. - ψαυθῆς (sic) θ. - $\frac{11}{2}$ δὲ om. DK. - κυήσεως HIK. - πουλλὰ DFG HK, Ald., Frob., Cordæus. - γουνὴν (sic) DFHIK. - νοσώδη vulg. - νοσώδες θ. - συλλ. θ.

νές γίνεται, 1 καὶ ή γαστήρ πλήρης ώσπερ κυούσης, κινέεται δὲ οὐδὲν ἐν τῆ γαστρὶ, οὐδὲ γάλα ἐν τοῖσι τιτθοῖσιν ἐγγίνεται, ²σφριγᾶ δέ τούς τιτθούς. Αύτη οὖν δύο ἔτεα, πολλάκις δὲ καὶ τρία οὕτως έγει. 3 Καὶ ἢν μὲν μία σὰρζ γένηται, ἡ γυνὴ ἀπόλλυται. 4 οὐ γὰρ οίη τέ έστι περιγενέσθαι. ήν δὲ πολλαί, βήγνυται αὐτέη κατά τὸ αίδοιον αξικα πουλύ και σαρκώδες και ήν 5 μεν μετριάζη, σώζεται . 6 ήν δε μή, δπό δόου άλουσα απόλλυται. Το μέν νούσημα τοιουτόν έστι κρίνεσθαι δε γρή τῷ πληρώματι, καὶ ὅτι οὐ κινέεται ἐν τῆ γαστοί το μέν γάρ άρσεν τρίμηνον, το δε θηλυ τετράμηνον την κίνησιν έγει * επήν οὖν τοῦ χρόνου παρελθόντος μή 7 κινέηται, δηλονότι τοῦτό ἐστιν · ἔστι οὲ 8 καὶ τόδε τεκμήριον μέγα · ἐν τοῖσι τιτθοῖσι γάλα οὐκ ἐγγίνεται. Ταύτην μάλιστα⁹ μὲν μὴ ἔῆσθαι· εἶ δὲ μὴ, προειπόντα ίζισθαι · καὶ πρώτα μὲν πυρίησον όλον τὸ σῶμα, ἔπειτα κατά την έδρην κλύσον, δκως αξυα καταβραγή πουλύ καὶ γὰρ 10 ἴσως αν χινήσαις τὸ ἔμβρυον 11 τὸ δοχεῦν εἶναι τὸ ζυνεστηχὸς, διαθερμανθείσης της γυναικός ύπό τοῦ φαρμάκου κλύζειν δὲ καὶ κατά τὰς μήτρας, 12 όχως αξμα άπαγάγης • εὶ δὲ μὴ, προσθέτοισι χρησθαι τοΐσιν άπὸ τῆς βουπρήστιος ἰσγυροτάτοισι, καὶ πιπίσκειν τὸ δίκταμνον τὸ Κρητικόν εν οίνω • εἰ δὲ μὴ, 13 καὶ τὸν καστόριον ὅρχιν • καὶ ὅπισθεν αὐτῆ σικύην προσβάλλειν πρὸς τοὺς κενεῶνας, καὶ ἀφαιρέειν ὅτι πλεΐστον αξιμα· 14 πρόσδαλλε δε καὶ ότι μάλιστα τεκμαιρόμενος κατά τὰς μήτρας.

72. Καὶ 15 τοσοῦτον μέν περὶ τῶν νοσημάτων τῶν ἀπὸ λοχείων

 $^{^{1}}$ 6 Η τε pro χαλ ή C0. – χεινέεται θ. – δ' C. – τοῖς τιτθοῖς θ. – έγγ. om. θ. — 2 σφριγγίδα δὲ τοῦ στήθους FGIJK. – φρυγγίδα τε τοῦ στήθους (D, al. manu σφρυγά δὲ τὸ στῆθος) Η. – σφρίγαι θ. – σφριγγά C, Ald. – σφρυγά Frod. – τοὺς τιτθοὺς Cθ. – τοῦ στήθους Ald. – τὸ στῆθος vulg. – αὐτὴ C. – γοῦν J. – ἔτη θ. – δὲ οπι. θ. — 3 χὴν θ. — 4 οὐδὲ vulg. – οὐ θ. – αὕτη θ. – αῦτη (sic) Cordaus. – αῦτη ἢ χατὰ C, (Ald., Frod., ἢ΄. – αὐτὴ ἡ χατὰ DFGHIJK. – τὰ αἰδοῖα θ. – αΙμά τε (τε οπι. θ) πολὺ (πουλὸ CHJK) vulg. – κῆν θ. — 5 μὴν θ. – Je lis μέν. – μὲν οπι. vulg. — 6 εὶ C0. – ἀπόλεται FI. – ἀπώλετοι FI. – ἀπώλετοι FI. – ἀπώλετοι σος θ. – ναὶ τὸ μὲν pro τὸ μὲν γὰρ θ. – γὰρ οπι. (D, restit. al. manu) J. – ἀρσε (sic) θ. – χείνησιν θ. — 9 χινεῖται θ. – τοῦτέστιν θ. — 8 χαὶ Jθ. – χαὶ οπι. vulg. – τοῦτο pro τόδε θ. – τῆσι J. — 9 μὲν (addit μὴ C) ἰῆσθαι (βιῆσθαι οπνιτα (sic) ἰῆσθαι καὶ πρώτον θ. – Απιε δλον addit τὴν γυναῖχα θ. – χλῦσον FIθ. – ὅπως θ. – πολὸ θ. — πιος. χλῦσας (sic) χινήσιας ᾶν τὸ θ. – χινήσει Q'.

il n'y a pas conception régulière, le ventre paraît plein comme chez une femme enceinte; mais rien ne remue dans le ventre; il ne se forme point de lait dans les mamelles, qui sont cependant turgescentes. Cet état dure deux ans, quelquefois même trois. S'il n'y a qu'une seule chair, la femme succombe; car elle n'est pas en état de résister; s'il y a plusieurs chairs, un sang abondant et plein de caroncules fait éruption par les parties génitales; si ce flux se modère, elle réchappe; sinon, la métrorrhagie la fait périr. Telle est cette maladie. On la reconnaîtra et par le developpement du ventre et par l'absence de tout mouvement dans le ventre. En effet, le fœtus mâle remue au bout de trois mois, le fœtus femelle au bout de quatre. Quand donc l'époque est passée sans qu'il y ait eu de mouvement, c'est évidenment une môle. Un autre signe considérable, c'est qu'il n'y a pas de lait dans les mamelles. Autant que possible ne pas traiter un tel cas; et, si on le traite, avertir. D'abord, on fera une sumigation générale; puis on prescrira un lavement qui produira un flux abondant de sang; car peut-être on mettra en mouvement la concrétion qui paraît être un embryon, par l'effet du médicament qui aura échauffé le ventre. Faire aussi dans la matrice des injections qui amènent le sang; sinon, introduire les pessaires les plus actifs faits avec le bupreste et donner à boire le dictame de Crète dans du vin, ou, à son défaut, le testicule de castor. Appliquez en arrière aux flancs une ventouse et tirez le plus possible de sang; appliquez-en encore, aussi bien que vous pourrez l'apprécier, dans la région de la matrice.

72. (Remarques sur les lochies, Quantité, Durée différente

⁻ In marg. οδ διαθεθαιούται ' άλλά καὶ οδτος ἀμφιθάλλει ' Ισως γὰο κινήσει τὸ ἔμβρυον G. — " τὸ θ. - τὸ οπ. vulg. - δοκοῦν vulg. - δοκεῖν Lind. - δοκεῦ (sic) G. - δοκεῦν CDFIIIJK, Ald., Frob., Cordæus. - δοκεῦν θ. - συν. θ. — " ΄ τως ᾶν (ᾶν οπ. Cō) vulg. - ἀπαγάγης θ. - ἀγάγης vulg. - προσθε τοῖσι θ. - βουπρίστιος DK. - δίκταμον HK. — " καὶ οπ. θ. - αῦτη θ. - αὐτῆσι Η. — " καθάλλειν D. - πρόσθαλε C. - ὄν pro ὅτι θ. - τὰ (τὰ οπ. θ) κατ' αὐτὰς (κατὰ τὰς μήτρας θ) vulg. — " τούτων pro τοσ. Cθ. - νουσ. Cordæus, Lind. - λοχειῶν FJ. - γιν. οὕτως εἴρηται Cθ.

γινομένων εξεηται • 1 εξοί δε οί κίνδυνοι εν αὐτοῖσιν οὐ σμικροί • δξέα γόρ έστι καὶ ταγύ μεταλλάσσοντα, καὶ μᾶλλον πονέονται αἱ πρωτοτόχοι ή αξτινές εξσιν έμπειροι τόχων. Χωρέει δὲ τὰ λογεῖα τῆ ύγιηρῆ γυναικί ίκανὸν όσον άττική κοτύλη καὶ ημίσεια τὸ πρώτον ἡ δλίγω πλέονα, ἔπειτα ἐπὶ ἐλάσσονα ³ κατὰ λόγον τούτου, μέγρις αν παυσήται ' γωρέει δε οίον αίμα ἀπὸ ίερείων, ἢν ύγιηρὴ, ὡς ἔφην, ἡ γυνὴ καὶ μέλλη ύγιαίνειν, καὶ ταγὸ πήγνυται. 4 Καὶ καθαίρεσθαι μετὰ τὸν τόκον ώς επί τὸ πλέον την ύγιησην ξυμβαίνει, επί μεν τη κούρη ήμέρας τεσσαράχοντα καὶ δύο τὴν γρονιωτάτην κάθαρσιν, ἀκίνδυνος δέ έστι καὶ εἴκοσι καὶ πέντε ἡμέρας καθαιρομένη • 5 ἐπὶ δὲ τοῦ χούρου ημέρας τριήχοντα ή κάθαρσις γίνεται ή γρονιωτέρη, ἀχίνουνος δέ έστι καὶ είκοσιν 6 ήμερας γενομένη. Καὶ τῶν διαφθαρεισέων τὰ έμβρυα κατά λόγον ή κάθαρσις γίνεται τούτων τῶν ἡμερέων, καὶ ἐπὶ τοῖσι νεωτέροισι φθαρεῖσιν ἐλάσσονας ἡμέρας, ἐπὶ δὲ τοῖσι γεραιτέροισι πλέονας. Παθήματα δὲ 8 τὰ αὐτά ἐστι περὶ λογείων φθαρείση τε τὸ ἔμβουον καὶ τεκούση, ἢν μὴ νήπιον σθείοη τὸ παιδίον · καὶ κινδυνεύουσιν 9 αί φθείρουσαι μαλλον· αί γάρ φθοραί των τόκων γαλεπώτεραί είσιν οὐ γάρ έστι μὴ οὐ βιαίως φθαρῆναι τὸ ἔμβρυον ἡ φαρμάκω ή ποτώ ή βρωτώ ή προσθέτοισιν ή άλλω τινί · βίη δέ πονηρόν έστιν • 10 έν γὰρ τῷ τοιούτω κίνδυνός ἐστι τὰς μήτρας έλκωθηναι ή φλεγμήναι τοῦτο δέ ἐστιν ἐπιχίνδυνον.

73. Τὸ δὲ γάλα ὅκως γίνεται, εἴρηταί μοι ἐν τῆ φύσει τοῦ παι-

¹ THσ: HK. - οίσι DFJ. - δ' 0. - ού σμ. (μι. θ) εν αὐτοῖσιν Cθ. - αὐτῆσιν Κ. - μεταλλάσσονται J6. - μαλάσσοντα DH. - πονούνται vulg. - πονούντα C (D. al. manu πονούνται) FGHIK, Ald. - πονέονται θ. - πρωτότοκοι CDFGHI, Frob. — 2 λοχια D. - λοχεία θ. - λοχία J. - ἀττική Cθ. - καί om. (D, restit. al. manu) FGJK, - ήμίσια θ. - ήμισεία CDFGHIK, Ald. - 3 κατ' όλίγον θ. μέγοι sine αν Co. - ιερίων C. - κρεών pro ιερ. θ. - ην pro ή C. - μέλλει H. -* καὶ καθαίρεται (καθαίρηται Cordæus) · καὶ μετά τ. τ. ὡς ἐ. τὸ πλέον (πλεῖον θ) τη ύγιηρη (ύγιηρεί J) (την ύγιηρην θ) ξ. (σ. θ) vulg. - La leçon de θ, την ύγιηρήν, met sur la voie : il faut lire καθαίρεσθαι et supprimer καί. - ήμέρησι τεσσεράκοντα θ. - άκινδύνως vulg. - άκινδύνους C. - άκίνδυνος θ. - είκοσι πρὸς (καὶ pro πρὸς Cθ) ταῖς (τοῖς DFHI; ταῖς om. Cθ) πέντε (πένθ' C) ημέραις ήμέρας CFGHIK6) vulg. - 5 ἐπὶ δ' αὖ τοῦ θ. - τριάκ. Κ. - τριάκ. ήμέρησιν θ. - χρονιωτέρα J. - 6 ήμερησι θ. - γεν. θ. - γιν. vulg. - διαφθαρεισών vulg. - διαφθαρεις έων (sic) θ. - διαφθειρουσων D. - διαφθειρεισέων (sic) C. -⁷ τησι νεωτέρησι vulg. - τοῖσι νεωτέροισι C0. - τησι γεραιτέρησι vulg. - τοῖσι γεραιτέροισι Cθ. - * ταῦτα vulg. - ταὐτὰ Cordæus, Lind. - τὰ αὐτὰ θ. - λο-

si c'est un garçon ou une fille. Les suites d'un avortement sont plus graves que celles d'un accouchement.) Voilà ce que j'ai à dire sur les maladies provenant des lochies. Elles font courir des dangers non petits, étant aiguës et se déplacant rapidement. Les primipares en souffrent plus que celles qui ont l'expérience des accouchements. Chez une femme saine, la quantité des lochies qui s'écoulent est suffisante si, au commencement, elle est d'une cotyle attique et demie (cotyle = 0litre, 27) ou un peu plus ; puis elles diminuent proportionnellement jusqu'à ce qu'elles cessent. Elles sont semblables au sang des victimes si la femme est, comme j'ai dit, saine et doit bien se porter, et elles se coagulent promptement. La purgation lochiale, chez une femme saine, dure d'ordinaire, après l'accouchement d'une fille, au plus quarante-deux jours, il n'y aurait pas de danger non plus quand elle ne durerait que vingt-cinq jours; après l'accouchement d'un garçon, trente jours au plus; il n'y aurait pas de danger non plus quand elle n'en durerait que vingt. Après les avortements, les purgations lochiales durent, suivant cette même proportion, moins pour les fœtus plus jeunes, plus pour les fœtus plus âgés. Les affections attachées aux lochies sont les mêmes chez une femme avortant, si l'embryon n'est pas tout à fait petit, que chez une femme accouchant. Les dangers sont plus grands pour la femme qui avorte, les avortements étant plus pénibles que les accouchements. Il n'est pas possible, en effet, qu'il n'y ait pas violence dans l'expulsion de l'embryon, soit par un purgatif, soit par une boisson, soit par un aliment, soit par des pessaires, soit par toute autre cause. Or, la violence est mauvaise, amenant le risque ou de l'ulcération ou de l'inflammation de la matrice ; ce qui est très-périlleux.

73. (Remarques sur la cause qui fait que les règles man-

χειῶν DFGHIJK. - φθειφάση CDFGKθ, Ald. - τε om., restit. al. manu D. - μηνιαῖον (μήνιον C; μὴ νήπιον θ) φθ. vulg. — ⁹ Ante αί addit δὲ θ. - μὴ CDFGHJKθ. Ald., Frob., Cordæus. - μὴ om. vulg. — ¹⁰ ἐν τῶ τοι. δὲ θ. - ἐν τοιούτω δὲ C. - ἐλκεωθῆναι CFIJ, Ald. - ἐπικίνδ. ἐστι θ.

δίου ¹ τοῦ ἐν τόχιρ ἐπὴν δὲ χυἴσχηται ἡ γυνὴ, καταμήνια οὐ μάλα χωρέει, πλὴν ἔστιν ἦσιν δλίγα · τρέπεται ² γὰρ ἐς τοὺς μασθοὺς τὸ τὰι · καὶ ἀνάγχη ⁸ ἐστὶ τὸ ἄλλο σῶμα κεκενῶσθαι μᾶλλον, καὶ ἦσσον πλῆρες γίνεται τοῦ αξματος · τοῦτο οὕτω γίνεται. Εἰσὶ δὲ αξτινες φύσει ἀγάλαχτοί εἰσι, ⁴ καὶ σφέας ἐπιλείπει τὸ γάλα πρὸ τοῦ χαιροῦ · τοὺς μαζοὺς ἀρχέουσα ἐχμὰς ἀπὸ τῆς χοιλίης, πυχνῆς τῆς ὁδοῦ ἐούσης.

74. Τ΄ Επιμήνια κατασπάσαι ελατηρίου δύο πόσιας, ξυμμίσγεται δὲ καὶ στέαρ ὅιος ἀπὸ τῶν νεφρῶν, ὅσον τὸ ἐλατήριον, μὴ διαθρύπτεσθαι, ποιέειν δὲ δύο προσθετά 'ἢ ⁸ μελάνθιον τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίψας ὕδατι φορύζαι καὶ προσθετὰ ὅύο ποιῆσαι 'προστιθέναι δὲ ταῦτα πρὸ τῶν ἡμερέων ἦσι μέλλει ἐπέρχεσθαι 'ποιέει δὲ, μὴ ἐξερχόμενα, ρίγεα καὶ πυρετούς. ⁹ Μαλθακὰ ὑφ' ὧν καθαίρεται ὕδωρ καὶ ψάμμος, και ἄγει ἐπιμήνια, ἡν μὴ πολυχρόνια ἦ, καὶ ¹⁰ τὸ στόμα μαλθάσσει 'νάρκισσον, σμύρναν, κύμινον, λιδανωτὸν, ἀψίνθιον, κύπειρον, ἴσον ἐκάστου, ¹¹ ναρκίσσου δὲ μοίρας τέσσαρας, ἐπικτένιον ὡμοῦ λίνου ξυμμίξας, ταῦτα τρίβειν δριγάνου ἡψημένου ξὸν ὕδατι, καὶ ποιέειν βάλανον, ¹² καὶ προστιθέναι 'πό καὶ καὶ καικαμίνου μίσγε ὅσον ἀστράγαλον 'καὶ ἄνθος χαλκοῦ ¹⁴ ὅσον

² Τή pro τοῦ (D, al. manu τοῦ) FGHIJK. -ἐπὴν om. (D, restit. al. manu) FGHIJ. - χυΐσκεται DJ. - κυήσκηται HK. - πολλά pro μάλα, in marg. γάλα C. - μᾶλλαωρέει (sic) θ. - μὴν pro πλὴν FGIJ. - μιν (D, al. manu πλὴν) ΗΚ. - μή pro πλήν C. - εί μή pro πλήν θ. - 2 δέ pro γάρ DFGHIJK. - μαστούς CDFGHIJK0. - ἀπό τε (τε om. Cθ) τῶν vulg. - ἐνθηλάζεται D. - ἐλθηλάζεται (sic) lK. — 3 έστὶ (ἔσται θ) καὶ (καὶ om. θ) τὸ vulg. – καὶ κενῶσθαι (sic) θ . -σώματος pro αίμ. θ. - ούτως vulg. - ούτω θ. - 4 καί... είσι om., restit. al. manu D. - 5 δὲ (δὲ om. Cθ) φύσει vulg. - στερεαί Cθ. - 6 καὶ διὰ τοῦτο (διά τ. om. C6) οὐ vulg. - μαστούς θ. - ἀρκοῦσα vulg. - ἀρκεῦσα C. - ἀρκέουσα θ. — ⁷ περὶ τοῦ ἐπ. κατασπάσαι HK. - κατασπάται vulg. - κατάσπάσαι I. - κατασπάσαι CDFGJθ. - πόσιες θ. - συγμίση. θ. - ξυμμίγεται C. πρόσθετα (bis) C6. — 8 μελάθιον, al. manu λάν D. - μελάνιον θ. - πυροών FGIK. - φορίζαι FGJ, Frob. - ποιέειν Cθ. - προτιθέναι ΗΙ. - ταύτα om. Cθ. ήμερῶν vulg.- ήμερέων Co. - ἐπέργεσθαι om. Co. - μπ ἐξεργ. om. Co. -9 μαλθακόν δφ' οδ D. - υσαιμα pro Δάμμος conjicit Foes in not., άμνιον vero L. - καὶ ἄ. ἐπ. om. L. - 10 τὸ om. 0. - μαλθάσει C. - Ante ναρκ. addit έτερον G. - ναρχίσσυνον malit Foes in not. - μύρσυνον (sic) σμύρναν pro σμ. κύμ. C. - κύμ. σμ. θ. - καὶ (καὶ om. CJ) λιδ. vulg. - κύπειρον D. - κύπριον L.- κύπαιρον θ. - κύπερον vulg. — 11 ναρκισσίνου C. - δὲ μόνον (μόνον om. Cθ) μ. vulg. - τέσσερας θ. - όμοῦ J. - ωμόλινον, συνμίξας θ. -

quent chez une femme qui allaite.) La formation du lait a été expliquée par moi dans la nature de l'enfant à l'époque de l'accouchement. Les femmes grosses n'ont pas leurs règles, excepté quelques-unes, et en petite quantité. La partie la plus douce du fluide provenant des aliments et des boissons se porte aux mamelles, et y est attirée comme par succion; nécessairement alors le reste du corps se vide davantage et devient moins plein de sang. Telle est la cause de ce fait. Chez quelques femmes il y a agalaxie, et le lait manque avant le temps; celles-là ont la chair solide et dense, et un fluide suffisant ne se rend pas du ventre aux mamelles, attendu que la voie est obstruée.

74. (Formules de pessaires emménagogues. Je remarque d'une facon générale, au sujet des formules de tout genre qui vont se suivre jusqu'à la fin de ce livre, qu'elles ont été ainsi plavies intentionnellement par l'auteur, qu'elles forment un appendice nécessaire de son livre, et que c'est d'elles qu'il parle quand il dit dans la description des maladies particulières : On emploiera les pessaires, les injections, etc., que j'indiquerai. Pour provoquer les règles : prendre deux potions d'élatérion, mèler de la graisse de mouton d'autour des reins en quantité égale à l'élatérion, ne pas écraser, et faire deux pessaires. Ou prendre la nielle qui vient dans les blés, piler, pétrir avec de l'eau, et faire deux pessaires; on appliquera ces pessaires avant les jours où les règles doivent venir; ne venant pas, elles causent des frissons et des fièvres. Émollients (De la Nat. de la F., § 32, p. 365, et § 109, p. 431 qui évacuent l'eau et le sable, provoquent les règles, si la suppression n'en est pas ancienne, et assouplissent l'orifice utérin : narcisse, myrrhe, cumin, encens, absinthe, evpirus (experus rotundus, L.), de chaque partie égale, sauf le narcisse dont il y aura quatre parts, mèler la partie de l'é-

έψημ. vulg. - ήψημ. C. - σύν vulg. - ξύν C, Lind. — 12 καὶ om. 0. — 13 καὶ $\frac{1}{7}$ C. - $\frac{1}{7}$ sine καὶ $\frac{1}{10}$ 0. - $\frac{1}{10}$ 5 gro δσον $\frac{1}{10}$ 6. - $\frac{1}{10}$ 6 δσον $\frac{1}{10}$ 7 μελιτι δὲ δεύειν καὶ ποιεῖν $\frac{1}{10}$ 0, ποιέειν).

χύαμον τρίψας, μέλιτι δεύσαι καὶ ποιήσαι βάλανον, καὶ προστιθέναι • ή 1 γλήγωνα, σμύρναν, λιδανωτόν, ύὸς γολήν καὶ βοὸς εν μέλιτι αναταράσσειν και αναπλάσσειν βάλανον, *Ην τὰ ἐπιμήνια μή γίνηται, γηνὸς έλαιον καὶ νέτωπον καὶ ερητίνην ξυμμίσγουσα προσθέσθω, εἰρίω ἀναλαμβάνουσα. ³ Προσθετὸν καθαρτικὸν μαλθακόν · ίσι άδα λαβών δίεφθον ποιέειν, καὶ ἀποπιέσας τρίβειν ώς λειοτάτην, είτα πρόσθες εν ειρίω και δοδίνω μύρω. 4 Το δριμύ · κράμδης, πηγάνου, έχατέρου ημισυ τρίψας, τὸν αὐτὸν τρόπον γρέο. 5 Καθαρτικόν γηνός μυελόν, ή βοός, ή ελάφου, όσον κύαμον, παραγέοντα μύρον βόδινον καὶ γάλα γυναικὸς, τρίθειν ὡς φάρμακον τρίθεται, εἶτα τούτω έναλείφειν το στόμα της μήτρης. 6 Ετερον προσθετόν μαλθαχόν γηνός αυελον όσον χάρυον, χηρόν όσον χύαμον, δητίνης σγινίνης η τερεδινθίνης όσον παύαμον, ταῦτα τήξας εν μύρω ροδίνω επί πυρός μαλθακοῦ, ποίησον ὡς κηρωτήν • εἶτα τούτω γλιερῷ ἐναλείωειν τὸ στόμα τῆς μήτρης, καὶ τὸν κτένα καταβρέγειν. 8" Ετερον καθαρτικόν . άλευρον σιτάνιον, σμύρνης τριώδολον, χρόχου τὸ ἴσον, καστορίου όδολόν, ταῦτα τρίψας μύρω ἰρίνω προστιθέσθω: ἢ 9 χνίδης χαρπόν καὶ μαλάγης γυλον και γηνός στέαρ άμα συμμίζαντα προσθεϊναι. 10 Προσθετὸν ἄλλο καθαρτικὸν, ἢν τὰ γυναικεῖα μὴ φαίνηται στύρακα καὶ ὁρίγανον τρίψας λεΐον καὶ ξημμίζας, ἐπίγεε γηνὸς ἔλαιον, καὶ προστίθει.

¹ Γλήχονα CFG, Ald., Frob. - γλίγωνα J. - η (η om. θ) σμύρναν (σμύρνα 6) vulg. - χολήν τε (τε om. Cθ) vulg. - έν om. Cθ. - άναπλάττειν vulg. αναπλάσαι θ. - ανάπλασσε C. - 2 διτίτην FGI, Ald. - ξυμμίγουσα I. - μίσγουσα θ. - προστίθει (προσθέσθω θ) τῷ (τῷ om. θ) εἰρ. vulg. - ἀναλάβουσα (sic) θ. - 3 Ante πρ. addunt ετερον DFHIJKL. - πρ. κ. μ. om. D. - πρόσθ. Cθ. - καθαρτήριον θ. - καὶ μαλθακτικόν L. - Ισγάδα.... καθαρτικόν om. L. λειότατον vulg. - λειοτάτην 0. - η καί ρ. L. - Cordæus est l'auteur de cette leçon et rapporte η κ. ρ. μ. à ce qui suit. — 4 Il faut mettre τὸ δριμό en titre; voy. le passage parallèle des Mal. des Femmes, t. VII, § 109, p.~426. – έκάτερον H. – χρ $\tilde{\omega}$ $\theta.$ — 5 ἕτερον προσθετὸν μα)θακὸν J. – προσθετόν καθ. μαλθακόν DFIH (L. μαλθακτικόν), - πρόσθετον μαλθακόν καθαρτικόν θ. - η βοός om. Ald. - μύρου Κ. - μύρου ροδίνου CDFGHJLθ. - ροδ. om, K. - τρίθειν om. J. - ώς φ. τρίθ. om. Κ. - έν (έν om. Cθ) τ. (τούτων θ) άλείσειν (εναλείσειν Cθ) vulg. - μήτρας DGHIK, Ald., Frob. - ο προσθετόν καθαρτικόν μαθακόν Q'. - καθαρτικόν pro ε. π. μ. CFHILO. - άλλο pro ε. π. μ. DJ. - έτερον καθαρτικόν pro ε. π. μ. Κ. - κήρου θ. - βιτίνης FGI, Ald. - έητήνης σχίνης (sic) C. - σχεινίνης J. - τερμινθίνης C. - τερεμινθίνης θ. - 7 κάρυον θ. - τῆξαι θ. - σὺν (ξὺν Lind.; σὺν om. θ; ἐν C) μ. vulg. - καὶ ποιήσαι Cθ - χλιηρώ vulg. - χλιερώ θ. - έναλ. χλιηρώ C. - βρέχειν CJ. -

toupe du lin écru qui reste sur le peigne, piler ensemble avec de l'eau où de l'origan aura bouilli, faire un pessaire et l'appliquer. Mêlez (ib.) aussi gros qu'un osselet de cyclamen. Pilez encore (ib.) gros comme une fève de fleur de cuivre, mouillez avec du miel, faites un pessaire et appliquez; ou bien (ib.) pouliot, myrrhe, encens, bile de porc et de bœuf, agiter dans du miel, et former en pessaire. Si les règles ne viennent pas, graisse d'oie, nétopon, résine, mêlez, recueillez dans de la laine, et appliquez. Pessaire purgatif émollient (ib., § 109): prenez des figues sèches, faites-les bien cuire, exprimez, broyez très-bien, puis appliquez dans de la laine et de l'huile de rose. Le pessaire âcre (ib. § 109) : chou, rue, de chaque une demi-partie, pilez, employez de la même facon. Mondificatif (ib.) : moelle d'oie ou de bœuf, ou de cerf, gros comme une fève, versez de l'huile de rose et du lait de semme, pilez comme on pile un médicament; puis, avec cette préparation, oignez l'orifice de la matrice. Autre pessaire émollient (ib.) : moelle d'oie gros comme une noix, cire gros comme une noix, résine de lentisque ou térébenthine gros comme une fève, faites fondre avec de l'huile de rose sur un feu doux, et préparez comme un cérat; puis, avec cette préparation, oignez l'orifice de la matrice, et faites des affusions sur le pénil. Autre mondificatif (ib.) : farine de blé du printemps, trois oboles de myrrhe; autant de safran, une obole de castoreum, pilez avec de l'huile d'iris, et appliquez. Ou bien (ib.) graine d'ortie, eau de mauve, graisse d'oie, mêler, appliquer. Autre pessaire mondificatif si les règles ne paraissent pas (ib.): styrax, origan, piler fin, mêler, ver-

^{*} προσθετον pro ετ. C. – άλλο pro ετ. x. J. – έτερον ην τὰ γυναικεῖα μη φαίνηται pro ετ. x. K. – σητάνειον Jθ. – σητάνιον DFGIK. – εἰρίνω Jθ. – ἠρινῶ (sic) C. – προσθεσθω θ. — * κνιδέης C. – μολόχης θ. – ἐν χηνὸς στέατι τρίψαντα pro καὶ χ. στ. ἄ. σ. Cθ. — * προσ. οιπ. D. – έτ. πρ. καθ. Κ. – έτ. καθ. πρ. J. – άλλο οιπ. Cθ. – ην τ. γ. μ. φ. οιπ. Κ. – φαίνηται Cθ. – φαίνωνται vulg. – στύρικα J. – Αnte λεῖον addit καὶ J. – λία θ. – συμμ. vulg. – ξυμμ. C. – μίξας D. – ἐπίχεαι vulg. – ἐπίχεον Cθ. – ἐπίχεε DFHIJK. – καὶ ώδε προστιθέσθω Cθ.

1 Ετερον καθαρτικόν προσθετόν, ώστε μήτρας έκκαθαίρειν καὶ αξμα εκκενούν αθινθίου ρίζαν τρίθας λείην, μέλιτι και έλαίω γηνός μίζας, προστίθει. 20 Ετερον προσθετόν καθαρτικόν: βουπρήστιος άφελεῖν κεφαλήν καὶ πόδας καὶ πτερά · τὰ δ' άλλα τρίβειν, καὶ ξυμμίσγειν τοῦ σύχου το ένδον · διπλάσιον δε το πίον έστω · τουτο φυσά τὰς ύστερας, τοῦτο καὶ τῆσιν ἀπαυδώσησιν ἄριστογ. ^{*}Η λινοζώστιος ³τὰ φύλλα λεία προσθετά ποιέειν τοῦτο λεπτήν άγει καὶ γολώδεα κάθαρσιν. *Καὶ ή άρτεμισίη ποιέει ως ή λινόζωστις, καὶ καθαίρει άμεινον. Έλλέβορος μέλας ε εν θόατι λείος, άγει καὶ οῦτος οἶον ἀπὸ κρεών ύδωρ. Καὶ 6 ή στυπτηρίη δὲ καὶ 7 ή βητίνη τωὐτὸ όρᾶ. 8 Κύπειρος, άψίνθιον, άριστολογία, χύμινον, άλες, μέλι, ταῦτα πάντα ἐν τωὐτῷ τρίδειν και προστιθέναι. Και έλλέβορος έν οίνω 9 γλυκεί, αιρών άλευρον καὶ πύρινον μέλιτι φυρήσας, ἐν εἰρίω προστιθέναι. 10 Προσθετά, ἢν μή τὰ κατάποτα καθαίρη· λινόζωστιν, σμύρναν, λευκόϊον, κρόυμυον ως δριμύτατον, καὶ μελάνθιον, 11 καὶ τὸ ἡδύοσμον, ήν ὑποφέρη, ζυμμίξας, προστίθει. 12 Προσθετά δριμέα άγοντα αξιια: κανθαρίδας πέντε. πλήν τῶν ποδῶν καὶ πτερῶν καὶ κεφαλῆς, καὶ σμύρναν καὶ λιδανωτὸν ἄμα ζυμμίσγειν καὶ μέλι, ἔπειτα βάψας ἐς ἄλειφα βόδινον ἢ αλγύπτιον προσθέσθω την ήμέρην, καὶ ἐπην δάκνη, ἀφαιρέεσθαι καὶ

¹ Άλλο pro ε. κ. π. D. - ετ. om. Cθ. - πρ. καθ. CJθ. - καθ. πρ. Κ. - κενοῦν D. - λίην θ. - μέλιτι μίξας ἐν ἐλαίω πρόσθες pro καί... προστίθει θ. καὶ ξυμμίζας ἐπίγεὸν γηνὸς ἔλαιον ἐν μέλιτι καὶ πρόσθες pro καί.... προστίθει C. - γηνός om. (D, restit. al. manu) FGIJ. - 2 ετ. om. Co. - αλλο pro ε. π. κ. D. - άλλο pro ε. π. J. - καθαρτήριον C. - βουπρίστιος Κ. - καὶ πόδας om. C. - καὶ τὰ πτερὰ θ. - δ' om. C. - ἄλλα αὐτοῦ (αὐτοῦ om. Cθ) τρ. vulg. -συμμ. θ. - σικύου C. - ἔνδοθεν Cθ. - διπλ. δὲ τοῦ σύκου (τοῦ σ. om. Cθ)τὸ vulg. - πίον F. - πύον DG. - τούτω PGHIJ, Ald. - φύσαι GHIJK. - ταῖς (τῆσιν CO) ἀπαυδήσαις (ἀπαυδησάσαις Foes in not., Lind.; ἀπαυδώσαις FG IJK; ἀπαυδήσασιν (sic) C; ἀπαυδώσησιν θ) vulg. — 3 φύλλα δὲ sine τὰ C. - λ ία θ. – καὶ C. – καὶ om. vulg. — 4 καὶ ή om. Cθ. – ποίη pro ποιέει C. – ή om. Co. - λινοζώστις vulg. - λινόζωστις C. - καί om. C. - κρείττον vulg. -αμεινον Co. - 5 λ. (λίος 0) εν 3δ. Co. - καὶ οὐτος om. Co. - 6 ή Co. - ή om. vulg. - 7 ή om. H. - διτ. FGIK, Ald. - τὸ ωὐτὸ (αὐτὸ DFGHIJK, Cordæus, Lind.) (τοῦτο C; τωυτὸ θ) vulg. — 8 κύπειρος D. - κύπαιρος θ. - κύπερος volg. - άριστολογεια (sic) θ. - μέλιτι C. - καὶ ταῦτα FGHIJK. - πάντα om. GHJK. – εν τῶ αὐτῷ (ταυτῷ θ ; τωὐτῷ C) vulg. — θ γλ. αἴρων ἄλευρον καὶ (καὶ om. C; πύρινον μέλ, συρήσας ἐν εἰ, προστιθέναι Cθ. - γλ, μετὰ ἀλεύρου αξεών και πυρίνων (πυρρίνων FGHIK; πυρρήνων D) μέλ. φυρηθείς εν εί. προστιθέσθω vulg. — 10 πρόσθ. Cθ. - κατά πρώτα pro κατ. Cordæus. - τά

ser de la graisse d'oie, appliquer. Autre pessaire mondificatif, bon pour purger la matrice et évacuer le sang : racine d'absinthe, bien brover, mêler à du miel et de la graisse d'oic, appliquer (ib.). Autre pessaire mondifica: f: bupreste, ôter la tête, les pattes et les ailes, piler le reste, y mêler le dedans de la figue; le gras de la figue sera en quantité double; cette préparation insuffle la matrice; elle est excellente pour les femmes qui ont perdu la parole [par suffocation hystérique]. Ou bien, feuilles de mercuriale, brover, appliquer en pessaire; elles amènent une purgation ténue et bilieuse. L'armoise aussi agit comme la mercuriale, et elle purge mieux. L'ellébore noir, broyé dans de l'eau, amène, lui aussi, une purgation semblable à de l'eau provenant des viandes. L'alun et la résine produisent le même effet. Cypin is absinthe, aristoloche, cumin, sel, miel; broyer tout ensemble et appliquer. Ellébore dans du vin doux, farine d'ivraie, farine de blé, pétrir avec du miel, appliquer dans de la laine. Pessaires si les médicaments pris par la bouche n'amènent pas la purgation utéline : mercuriale, myrrhe, giroflée des jardins (matthiola ircana), poireau aussi fort que possible, rielle, et, si la femme peut la supporter, menthe, mèler, appliquer. Pessaires âcres, amenant le sang (des Mal. des F., § 32, p. 361): cinq cantharides, sauf les pattes, les ailes et la tête, myrrhe, encens, mêler le tout avec du miel, puis tremper dans de l'huile de rose ou du parfum égyptien, et appliquer pendant le jour;

πρώτα pro κατ. Lind. – καθαίρηται FGHIK. – καθαίρει Ald. – λινοζώστιν vulg. – λινόζωστιν D. – καὶ σμ. C. – σμύρνα θ . – θ κρ. θ . – κρόμουν FGIK, Ald. — " καὶ σm. C0. – ἡδίσσμον J. – ὑποφέρει C. – συμμ. vulg. – ξυμμ. DJ. – αlμα pro ξ. πρ. C0. — "πρόσθ. C0. – προσθετὸν δριμὺ άγον αἰμα Κ. – άγειν C. – ἄγει sine είμα θ . – δεύματα pro είμα D (J, βεθμα) Q'. – ποδῶν καὶ τῶν κεραλῶν καὶ σμ. κ. λ. ἄν συμμ. vulg. – ποδῶν καὶ πτερῶν καὶ κεραλῆς ξυμμίσγειν [σ. θ] (addit δὲ θ) σμύρναν (σμύρνα θ) καὶ λιθ. C0. – μέλι μετ' αυτόν (μετ' α. om. C9) vulg. – ε'ς CK. – ἀλειραφ D. – ρόδιον αἰγύπτιον C. – ἡμέραν vulg. – ἡμέρην Cl0. – ἐπειδὰν C0. – δάκνηται vulg. – δάκνη DGHIJθ. – ἀφαιρεῖσθαι θ . – βαπτίζειν vulg. – βάπτειν C0. – πάλιν om. (D, restit. al. manu) HIJKθ. – εἰς CJ0. – προστιθέσθω D. – δὲ om. 0. – δὲ τ. om. C. – ἐν (ἐν om. CDIKθ, Ald.) ΰδ. vulg. – καὶ προστιθέναι στέαρ θ .

βάπτειν πάλιν ες γάλα γυγαικός καὶ μύρον αἰγύπτιον, προστίθεσθα: δέ τοῦτο ες νύχτα, καὶ διανίζεσθαι βδατι εδώδει, προστιθέναι δέ στέαρ. Άρμοζοι 1 δ' αν βούπρηστις, ήν μέν σμικρή ή, άνευ πτερών καλ ποδών καὶ κεφαλής · ην δὲ μεγάλη, ήμισυ, μίσγειν δὲ τὰ αὐτὰ ἃ καὶ τησι κανθαρίσι, καὶ προστιθέναι όμοίως την δὲ 2 μαλθακωτέρου δέηται, τη βουπρήστει μίζαι οίνον καὶ κύμινον αἰθιοπικόν, ἀσταφίδα τε καὶ πάλην σεσέλιος καὶ ἀννήσου, καὶ ἀναζέσαι τὸν οἶνον · ἀπογέας δὲ τρῖψαι ³ λεῖον, καὶ πλάσαι φθοΐσκους ὅσον δραγμιαίους · τούτων προστιθέναι, σμύρναν καὶ λιδανωτὸν μίσγοντα, ποιέειν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, όνπερ ἐπὶ τῆσι κανθαρίσιν. 4 Η τὸ μελάνθιον τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίβοντα λείον ζύν μέλιτι, ποιέειν οξον βάλανον: πτερώ δὲ περίπλασσε. Προσθετόν ένεργόν · όπον μανδραγόρου καὶ 5 κολοκύντης αγρίης ξυν γάλακτι γυναικείω πρόσθες. 6 *Η τρύγα ξηρήν εξ οίνου παλαιοῦ λευχοῦ χαίειν, χαὶ οἶνω σθέσαι. ΤΚαὶ χολοχύντη άγρίη, λινόζωστις, νίτρον καὶ ἐρύσιμον. Θᾶσσον κατασπᾶ καὶ μανδραγόρου 8 δίζα, χανθαρίς, Ερπυλος, δάφνης χαρπός, μύρον ζρινον, δάφνινον . τιθυμάλου τον όπον μίσγειν, καὶ ἀνακινέειν, καὶ τὸν ἰζὸν ἀφαιρέειν, 9 καὶ διδόναι όσον όροθον, 10 καὶ προσθετόν ποιῆσαι άριστον· εἰ δὲ πλέον τοι, οίνω προσκλυζέσθω. Η 11 όπτοῦ χαλκοῦ έκδιεὶς, χλιερὸν αναλαμβάνειν εἰρίω, καὶ προστιθέναι.

¹ Δ' αν καὶ βουπρήστιος θ. - βούπριστις Κ. - εἰ μὲν σμικρὸν ή C. - μὲν om. 0. - ποδών καί πτ. C. - καί ποδών ponit post κεφ. θ. - μεγάλη ή, μή συμμίσγειν ταῦτα (τοιαῦτα Q', Lind.) ἃ καὶ τῆσι κανθ. (κανθαρῆσι G), ἀλλὰ μόνον (μόνην DFGH) τιθέναι (ταῦτα α καὶ τ. κ. ponunt post τιθέναι, D cum η τοιαύτα, FG, HK cum ήτοι ταύτα, IJ, Ald.) καὶ προστιθέναι όμοίως vulg. μεγάλη ήμισυ μίσγειν (addit δὲ θ) ταῦτα (τὰ αὐτὰ θ) ἄ καὶ τῆσι κανθάρησι (κανδάρισι θ) καὶ προστ:θέναι όμοίως Cθ. — 2 μαλθακώτερα DK. - μαλθακωτέρας J.- βουπρηστι (sic) θ. - βουπρίστει ΗΚ. - βούπριστι (sic) C. - συμμίξαι J. - τε om. Co. - πάλιν CFG, Ald. - παιπάλην (sic) D. - ἀνήσου Κ. - ἀνίσου CDHJ. - 3 λίον θ. - πλάσας DQ'. - φθοϊκούς (D, emend. al. manu) FGI JK, Ald. - δραγμαίους FGIJ, Frob. - δραχμαίους C. - κανθάρησε C. - 4 μελάνθιον τὸ ἐκ τῶν πυρῶν (πυρρῶν FGHtK) τρίβοντα λεῖον μέλιτι φυρῶντα προστιθέναι. *Η αὐτὸ τοῦτο (addit πρὸς J) τὸ μελάνθιον τρίβοντα μετὰ τοῦ μέλιτος ποιέειν οίον βάλανον vulg. - μελάνθιον τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίβοντα λίον μέλιτι φυρώντα προστιθέναι. ή το μελάνθιον το έχ των πυρών τρίδειν σύν μέλιτι οίον βάλανον θ. - μελάνθιον τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίθοντα ζύν μέλιτι καὶ ποιούντα οἰον βαλάνιον C. — 5 κολοκυντίδης (sic) C. - κολοκυνθιδος θ. -σύν θ. - 6 ή om. C (D, restit. al. manu) FGHIJKO, Ald. - τρύγα 1. - λευ-

quand il mord l'ôter; puis le tremper dans du lait de femme et du parfum égyptien, et l'appliquer pendant la nuit, ensuite laver avec de l'eau parfumée, et appliquer de la graisse. Le bupreste (ib.) conviendrait aussi s'il est petit, sans ailes, sans pattes ni tête; s'il est gros, la moitié; on l'incorpore dans les mêmes substances que les cantharides, et on l'applique de même. S'il est besoin d'un pessaire plus doux (ib.), on mèle au bupreste le vin, le cumin d'Éthiopie, le raisin sec, la poudre de séséli (seseli tortuosum) et d'anis, et on fait bouillir le vin; on décante, on broie, et on fait des pastilles du poids d'une drachme; on les applique en y mélangeant de la myrrhe et de l'encens, et on se comporte comme pour le pessaire aux cantharides. Ou bien (ib.) brover exactement la nielle des blés avec du miel, et faire comme un gland; enrouler autour d'une plume. Pessaire énergique : suc de mandragore et de concombre sauvage, appliquer avec du lait de femme. Ou bien brûler de la lie sèche de vieux vin blanc, et l'éteindre dans du vin. Ou bien, concombre sauvage, mercuriale, nitre et érysimon (sisymbrium polyceratium, L.). Pessaire qui amène plus vite les règles : racine de mandragore, cantharide, serpolet, baie de laurier, huile d'iris, huile de laurier; y mêler le suc de tithymalle, agiter et ôter la glu; ceci est très-bon à donner gros comme un grain d'ers et à faire en pessaire; si le flux est trop copieux, laver avec du vin. Ou bien délayer du cuivre calciné, le recevoir dans de la laine, et l'appliquer.

κοῦ οπ. J. — * καὶ οπ. DFGHIJ. – κολοκύντην ἀγρίην vulg. – κολοκύντης ἀγρίης (C, κολοκύνθης) DFGHIJ. – κολοκύντη (κολοκύνθη θ) ἀγρίη Jθ. – λενοζώστεν vulg. - λενόζωστεν CD. – λενοζώστες Κθ. – λίτρον θ. — * ρίζαν κάνθαρες (sic) C. – ἔρπηλος FGJ, Ald. – ἔρπυλον D. – ἔρπυλον Η. - ἔρπυλλος CO. – καρπόν C. – ἤρενόν C. – εἰρενον (sic) θ. – δάφειόν τι C. – τιθυμάλλου IJΚθ. – μίσγειν οπ. Cθ. – ἀνακινείν vulg. – ἀνακυκάψι Lind. – ἀνακινέειν Cθ. — * καὶ οπ. θ. – διδ. δὲ Cθ. — * θ καὶ οπ. θ. – πρόσθ. Cθ. – πονῆσαι (πον. οπ. Cθ; ποιῆσα FGJK, Ald., Cordæus, Lind.) ἄρ. vulg. – πλέον θ. – πλείον vulg. – πλείον pro πλ. ίδι C. — * ἀποῦ FGIJK. – χάλκους ἐξδιείς χλιερόν ἀναλαθείν θ. – χλιπρόν vulg.

75. 1 Κυητήριον * κεδρίης εμβάφιον, στέατος βοείου δραγμάς τέσσαρας, λεῖα τρίψας καὶ ἐς τωὐτὸ μίζας, πεσσούς ποιέων, προστίθει νήστει, καὶ προσκειμένη ἐκνηστευέτω τὴν ἡμέρην προστιθέσθω δέ δίς, πρωί και δείλης, μετά τὰ καταμήνια, και μετά τὸ δεῖπνον λούσθω, καὶ κοιμάσθω ξὸν τῷ ἀνδρί. ^{*}Η ²μελάνθιον φλάσαι, καὶ ἔς ράκος ενδησαι, καὶ γηνὸς έλαιον εμβαλείν, καὶ δοῦναι προσθέσθαι. 3 Ετερον χυητήριον · γυναϊχα θεραπεύσαι, ώστε ξυλλαβείν εν γαστρί· ούρον λαδών παλαιόν και σιδήρου σχωρίην όσην δή παλαστήν τά θρύμματα, ἔπειτα 4 καθίσας τὴν γυναῖκα ἐπὶ δίφρου, 5 καὶ ζυγκαλύψας καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν, ὑποθεὶς ποδανιπτῆρα, ἐμδαλείν 6 κατά τρία διάπυρα τὰ θρύμματα ε έστω δὲ τὸ οὖρον ὅσον γοῦς • 7 καὶ ἐν τούτοις πυριῆν αὐτὴν ὅσον τριήκοντα πυρίας · ἐπὴν δὲ 8 πυριήσης, σμηγε την κεφαλήν τῷ οὐρω, 9 ῷ ἄν πυριηθη, ἐναποσδεννύων πάλιν τοὺς λίθους καὶ τὴν πυρίην πάλιν θερμήνας * μετὰ ταῦτα λοῦς 10 χατά χεφαλής ώς πλείστω, έψων εν τω ύδατι πόλιον καὶ τῆς 11 άγνου ως πλεῖστα * ταῦτα δὲ ποίεε ἡμέρας έπτά * 12 τρὶς δὲ ὑποθυμιῆν τούτων έκάστην πυρίην πρό τοῦ σμήγεσθαι · γριέσθω δὲ ἐκ τοῦ

1 Κυητήρια θ. - κεδρίας C. - βοίου δραγμαὶ τέσσερας λία θ. - δραγμάς IJ, Ald., Frob. - τὸ ωὐτὸ (ὑπὸ pro ωὐτὸ G) (ταὐτὸ θ; τωὐτὸ CDFHIJK) τρίψας (τρ. om. FGHJK; μίξας θ) π. (πέσους C) vulg. - προστιθέναι νήστει D. - τὰ om. F. - σὸν (ξὸν Cθ, Lind.) τῷ (τῷ om. Cθ) vulg. - ² μελανθίω J. - ἐμβαλείν και om. Co. - δούναι om. DFGHIJK. - προστιθέσθω 0. - προσθέσθω JK. - 3 άλλο J. - ετ. om. Co. - κυη, om. DJ. - εχειν pro ξ. Co. - σχωρίαν θ. σκουριήν FGIK. - σκορίην Η. - όσην διπλά (διπλά ΗΙ; διπαλας sic θ) ές (ές om. θ) τὰ vulg. - Le texte de vulg. est inintelligible : Foes le traduit : scoriam, quæ in duo fragmenta dividi possit; ce qui, ici, ne signifie rien. Cornarius met : ferri recrementum tantum ut in fragmenta resolvere possis. Cordæus a : scoriam per fragmenta ad magnitudinem diplæ. Je ne sais ce que peut signifier dipla en cet endroit. Les morceaux de scorie sont au nombre de trente; on fait trois fumigations en trois fois, par conséquent avec dix morceaux à chaque fois. Il ne reste donc à indiquer que le poids ou la forme des fragments. La forme serait indiquée si on lisait : όσην δή πάλλας τὰ θρ.; mais j'aime mieux trouver la quantité, et je lis : όσην δή παλαστήν τὰ θρ. Παλαστή pour παλαιστή est dans les variantes p. 201, note 10. — 4 καθίσασα Cθ. - την γ. om. Cθ. - 5 καὶ Cθ. - καὶ om. vulg. - συγκαλύψασαν vulg. - συνκαλύψασα 0. - ξυγκαλύψασα C. - Je mets le masculin. - ὑποθεῖσα ἐς πόδας (πόδα IJK; πόδαν sic θ) νιπτῆρα (νυπτῆρα D; ἐητρὸν θ) vulg. - Je lis ὑποθεὶς, supprime ἐς, et joins ποδανιπτῆρα. - ἐμβάλλειν C. — εκαί τατρία (sic), al.manu καὶ κατὰ τατρία D. - τὰ τῆς σκωρίης (σκουριής FI; σκωριής G; σκουρίης K) (τής σκ. om. CO θρ. vulg.-

73. (Pessaires, préparations et régime destinés à favoriser la conception.) Préparation favorable à la conception : résine de cédros un oxybaphe (= 0litre,068), graisse de bœuf, quatre drachmes, broyer, mêler ensemble, faire des pessaires, appliquer à jeun ; la femme ayant le pessaire gardera la diète tout le jour; elle le mettra après les règles, deux fois par jour, le matin et le soir; après le dîner, elle se lavera et dormira avec son mari. Ou bien brover de la nielle, attacher dans un linge, ajouter de la graisse d'oie, et donner pour qu'on l'applique. Autre pour la conception : traiter la femme pour qu'elle conçoive : vieille urine, scories de fer en fragments gros à remplir la main; faire asseoir la femme sur un siége, lui recouvrir le corps et la tête, mettre dessous un vase à bains de pieds, et y jeter trois à trois, chauffés au rouge, les fragments de scorie; il y aura un conge d'urine (= 3litre,24); on ira, de la sorte, jusqu'à trente morceaux de scorie; après la fumigation, frotter la tête avec l'urine qui a servi à la fumigation, y éteignant de rechef les masses et échauffant de rechef le liquide; après, faites sur la tête des affusions aussi abondantes que possible avec une eau dans laquelle aura cuit le polion (teucrium polium) et beaucoup de vitex; faites cela pendant sept jours; chaque fumigation sera faite en trois fois, avant le frictionnement. Après le bain, la femme s'oindra avec

λουτροῦ ἐλαίω δαφνίνω. Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον φαγοῦσα κρόμμυα ἐμδάπτουσα ές μέλι, καὶ μελίκρητον γλιερὸν όσον κοτύλας τέσσαρας πιούσα, έπειτα, έπην φάγη, σμικρον έπισγούσα, άπεμεέτω. 1 καί άνακλιθεῖσα ύπτίη, τοῦ πηγάνου έγέτω καὶ ἐν τοῖσιν ώσὶ καὶ ἐν τῆσι δισί · καὶ άρτον ζυμίτην, όσον έκτον μέρος γοίνικος, ἐς ζωμὸν ἐνθρύψασα δρνιθος, έγοντα σελίνου όσον γήμην, προσφερέσθω καὶ πάλιν δίδου τὸ ἴσον ἐπὶ τῶ δείπνω * τωὐτὸ δὲ ποίες τὰς ἐπτὰ ἡμέρας. *Επειτα 2 δὲ την χοιλίην χλύζε ήμέρας έπτά εστω δε χλύσμα δητίνης δραγμαί τέσσαρες, μέλιτος όζύδαφον τῶν πλατέων, ἔλαιον ἴσον, πυρῶν σητανίων γυλός, νίτρου ἀφρός, ὦά ἐπτὰ · κοτύλαι δὲ ὀκτώ τοῦ κλύσματος, τουτέων αί τρεῖς πτισάνης γυλοῦ: κλυζέτω δὲ πλαγίην, καὶ λοῦς 3 δλίγω. Προστιθέσθω δε καὶ βαλάνους έπτὰ, τῆς ἡμέρης, κατεγέτω οὲ ἔστ' ἀν κατατακῆ · ἔστωσαν δὲ λιβάνου, νίτρου, χαλβάνης, μέλιτος έφθου σίτω δὲ γρήσθω τῷ αὐτῷ. * Υποθυμία δὲ πόλιον, όνου τρίγας, λύχου χόπρον, ἐπίδαλλε δὲ ὡς πλεῖστον ἐπὶ ἀνθραχιὴν, χαὶ περικαθίσας αὐτὴν καὶ περιστείλας θυμία, φυλασσόμενος μὴ κατακαύσης. 5 Hv δε γυνή μη δύνηται τίκτειν πρόσθεν τίκτουσα, νίτρον καί ξητίνην καί σμόρναν καί κύμινον αίθιοπικόν καί μύρον τρίδειν έν τωθτώ, καὶ προστίθεσθαι. *Η 6 γλήγωνα ξηρήν εν δθονίω προστιθέσθω πίνειν δε την γλήγωνα, επήν εύδειν μέλλη. Τά Ετερον κυητήριον · διαιτάν δεί την γυναίκα ήτις δέεται κυήσιος , καὶ διδόναι αὐτή άπερ λεγοῖ καὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν, τῷ δὲ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς τάλλα

^{&#}x27; Ante καὶ addit ἔπειτα πάλιν πιούσα τοις ον (sic) ἐμείτω, ἃ θ. - τῆ τρισὶ pro τ. δισί θ. - ζημίτην Ald., Frob. - μέρος om. C. - ένθρίψαι C. - ένθρύψασα θ. - ένθρύψαι vulg. - γύμην Κ, Ald. - προσφ. om. C. - τὸ ωὐτὸ (αὐτὸ DFGIK) (ταυτὸν J; τωὐτὸ C; ταῦτα θ) vulg. - ποιεῖ θ. - 2 δὲ om. Cθ. - κοιλίαν J. έιτ. FGI, Ald. - δραγμαί IJ. - τέσσερες θ. - δξόδασον CFGIJ. - πλαγέων θ. πλαταιών C.- D'après Foes, ceci signifie : huile de la ville de Platée. Linden corrige et lit : [οἴνου] διπλάσιον au lieu de τῶν πλατέων. Cordæus le rapporte à δξύβαφον; c'est ce qui me paraît le plus naturel. - τὸ ἴσον C. - πυρών C.-πιτύρων vulg.-σιτανίων Η.-σητανείων J.-λίτρου θ.-ώς pro ωά C. - λεπτά (έπτά θ) vulg. - κοτύλαι δὲ οκτώ τοῦ κλύσματος Cθ. - ἔστω δὲ τὸ κλύσμα κοτύλαι όκτω vulg. - τούτων vulg. - τουτέων θ. - τρὶς θ. - πτισσ. DH. — 3 ολίγον (όλίγω C; πολλῶ θ) vulg. - προστίθεσθαι vulg. - προστιθέσθω CFHIJKθ, Ald. - καὶ om. Cθ - έπτὰ τῆς ἡμ. om. θ. - λίτρου θ. - σιτίω θ. — 4 ύποθυμιάν θ. -πόλιον θ. -πολ. om. vulg. - τρίχας λευκού (λ. om. θ), καὶ (καὶ om. Cθ) λύκου (λ. om. C) vulg. - ἐπίβαλε C. - ἐπ' C. - ἀνθρακίην D, Ald. - ανθρακείην θ. - περιστίλας θυμιά θ. - κατακαύση J. - 5 κυητήριον

de l'huile de laurier. Après le dîner, ayant mangé des poireaux trempés dans du miel et bu quatre cotyles d'hydromel, puis gardant un peu ce qu'elle a mangé, elle vomira. Cela fait, demeurant couchée sur le dos, elle tiendra de la rue dans les oreilles et dans les narines. Elle écrasera du pain levé, à la quantité d'un sixième de chénice (chénice = 1 litre, 08) dans du bouillon de volaille contenant une chême d'ache (chême = 0litre,009), et prendra cela; elle en prendra autant au dîner. Ce régime sera continué pendant les sept jours. Puis on nettoiera le ventre pendant sept jours à l'aide d'un lavement ainsi composé : résine, quatre drachmes, miel, un oxybaphe plat, huile autant, eau de blé de printemps, aphronitre, sept œufs. Le lavement sera de huit cotyles, dont trois de l'eau de blé. Elle le prendra de côté, et se lavera avec peu d'eau. Elle usera aussi, dans le jour, de sept pessaires, qu'elle conservera jusqu'à ce qu'ils fondent, composés ainsi : encens, nitre, galbanum, miel cuit. Elle prendra les mêmes aliments. Fumigation : polion, poil d'âne, excréments de loup, jeter de cela autant que possible sur des charbons, faire asseoir la femme, la couvrir, et fumiger, prenant garde de ne pas la brûler. Si une femme qui a eu des enfants ne peut plus en avoir, nitre, résine, myrrhe, cumin d'Éthiopie, parfum; piler ensemble et appliquer. Ou bien appliquer du pouliot sec dans un linge; la femme boira du pouliot au moment de dormir. Autre pour concevoir : mettre au régime la femme qui a besoin de concevoir, et lui donner les mêmes aliments et les mêmes boissons qu'à une femme en couche, au mari tous les aliments excepté l'ail, le poireau, les bouillies de fèves et de pois, le

ἔτερον DQ'. – ἄλλο H. – δὲ om. C. – πρόσθε τετοχυῖα C. – λίτρον 0. – ριτήνην FG. – ριτίνην I. Ald. – σμύρνην C. – αἰθ. om. 0. – ἐν τῷ αὐτῷ 0. — ͼ γλήχονα (bis) CFGK, Ald., Frob. – γλίχωνα (bis) HJ. – ξηρὸν C. – προστίθεσθαι, καὶ πινέτω δὲ 0. – εὖδειν DFGHIK, Ald., Frob. — 7 ἔτ. om. 0. – ἄλλο J. – κυητ. ἄλλο D. – διαιτήν Lind. – δεῖται 0. – κυήσηος C. – ἄπερ δέχοιτο (δέχοι sic CHK; δέοι DQ', Lind.; λέχοι 0. vulg. – τὰ ἄλλα 0. – ποὶν pro πλὴν C. – κρομμώων vulg. – προμμύου CDFGHIJK0, Ald. – ἔτνου CFGHIK, Ald. – ὁπίου 0. – συσσ. J. – δ' 0.

πλήν σχορόδου, καὶ κρομμύου, καὶ ἔτνους, καὶ ὀποῦ σιλφίου, καὶ ὅσα φυσητικά· τούτων δὲ ἀπεχέσθω. 1 χΕγχυτον κυητήριον, εὶ μὴ κυίσκεται · γάλα γυναικός κουροτρόφου, σίδης νεαρής τους κόκκους τρίψας, ²χαὶ ἐκπιέσας τὸν γυλὸν, χαὶ γελώνης θαλασσίης τὸν περίνεον κατακαύσας, τρίψας, εγγέαι ες το αιδοΐον. 3 Εγγυτον κυητήριον μή χυούση · γάλα καὶ βητίνην καὶ σίδης γλυκείης γυλόν, ταῦτά ξύν μέλιτι μίζας, έγγεῖν πάντα. 4 Κυητήριον · βολβοῦ τοῦ λευκοῦ καρπὸν ή τὸ ἄνθος τρίψασα ξὸν μέλιτι, ἐν εἰρίω ἐλίζασα, προσθέσθω πρὸς τὴν μήτρην ήμέρας τρεῖς. τη δὲ τετάρτη, μαλάγην ἀγρίην τὴν πλατύφυλλον 5 τρίψασα, μίζαι γυναικός γάλακτι, καὶ ἐς εἴριον ελίξασα, προσθέσθω · εἶτα χοιμάσθω μετὰ ἀνδρός · προδροφεέτω δὲ γλήχωνα επ' αλεύροισιν έφθην, καὶ πινέτω 6 γλήγωνα εν οἴνω λεπτήν. *Ην δὲ τούτου μή έσακούη, λαθών κόνυζαν εὔοδμον, ξυγκόψας καὶ ἐκθλίψας τὸν χυλὸν καὶ μίζας οἴνω, πινέτω νῆστις. Το Ετερον κυητήριον · ἀσπαράγου καρπὸν πινέτω όμοίως ἐν οἴνῳ. 8 Ετερον κυητήριον γορίον γυναικός και τῶν ευλέων τὰς κεφαλάς τρίψας, διείς στυπτηρίην αἰγυπτίην ἐν χηνὸς στέατι, ἐν εἰρίω προσθέσθω πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. 9 Έτερον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ· ἰὸν χαλκοῦ, ἄνθος, ἡμιωδόλιον έχατέρου, λιβανωτὸν άρσενα, στυπτηρίην σχιστήν, οἰνάνθην άμπέλου, κικίδα, σμύρναν, σίδιον, βητίνην, πόλιον, δδολόν έκάστου, έν μέλιτι τρίψασα, προσθέσθω ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας 10 δὶς τῆς ἡμέρης · ἢν δ' έσως δριμύτερον ή, παραμίσγειν χηνός στέαρ καὶ νίτρον όπτον.

¹ 'Ομοίως (όμ. om. CDHIJK) έγγ. vulg. - εὶ μὴ κ. om. Cθ. - εὶ om. F.όταν γυνή pro εί DHIJK. - κυίσκηται DFHIJK. - νεαρις (sic) θ. - νεηρής C. -² καὶ om. θ. - πιέσας DGHIJK. - περίναιον DH. - κατασκευάσας θ. - ἔγγει θ. - ἐχγέαι C: - εἰς vulg. - ἐς Cθ, Lind. - τὰ αἰδεῖα Cθ. - 3 ὁμοίως (ὁμ. om. CKθ) έγγ. vulg. - όταν μή κυίσκηται pro μή κ. Cθ. - όταν γυνή μή κυίσκηται Q'. - ρίτ. FGI. - σὺν J. - ξὺν om. θ . - 4 ἕτερον κ . K. - ἄλλο κ . D. - κ . ἄλλο H. - άλλο sine x. J. - βολόν (sic) C. - τρίψας vulg. - Je lis τρίψασα. - οὖν pro ξύν θ. - σύν D. - είλίξασα D. - είλίξας θ. - ελίξασα FK. - προστιθέσθω Η. - επί τρεῖς ἡμ. Cθ. — 5 τρίψας DFGHIJK. - τρίψαι pro μίξαι J. - εἰς vulg. - ἐς CDθ. - ελίξ. FHIK, Ald. - ενειλίξασα θ. - προστιθέσθω Η. - μετ' Co. - προροφ. (προροσίτω θ; προρροσεέτω DFGHIJK) vulg. - γλήγονα FIK. - γλίγωνα ΗΙ. - εν θ. έφθεν (sic) F. - έφθεντα J. - έφθοῖσι θ. - βλήχονα FIJ. - βλήχωνα G. - γλίχωνα Η. - γλήχονα Κ. - λεπτή C. - τοῦτο C. - ἐσαπούοι DH. - πόνιζαν D. - εὕοσμον DFGHIJ. – συγκ. DHθ. – συνμίξας θ. – εν οίνω D. – 7 ετ. κ om. FI – ετ. om. $C\theta$. = allo pro $\tilde{\epsilon}$. D. - allo pro $\tilde{\epsilon}\tau$. x. J. - xv. om. H_1 - 6 μ 0 $i\omega_5$ om. $C\theta$. — * ετ. χ. om. JK. - ετ. om. Cθ. - άλλο pro ε. D. - χωρίον Η. - γόριον GDJ. -

suc de silphion et tout ce qui est venteux; ce dont il s'abstiendra. Infusion pour concevoir : lait de femme nourrissant un garcon, grains d'une grenade fraîche, les piler, en exprimer le suc, brûler le périnée d'une tortue de mer, le broyer et injecter le tout dans les parties génitales. Infusion pour concevoir, à une femme qui ne devient pas grosse : lait, résine, suc de grenade douce, miel; mêler, injecter le tout. Autre, pour concevoir : le fruit ou la fleur du bulbe blanc (ornithogalum nutans), piler dans du miel, rouler dans de la laine, et appliquer à la matrice pendant trois jours ; le quatrième, piler la mauve sauvage à larges feuilles, y mêler du lait de femme, rouler dans de la laine et appliquer, puis la femme dormira avec son mari; auparavant, elle prendra un potage de pouliot cuit avec de la farine, et boira une légère décoction de pouliot dans du vin. Si cela reste sans effet, prendre la conyza de bonne odeur, écraser, exprimer le jus, y mêler du vin, et boire à jeun. Autre, pour concevoir : boire semblablement dans du vin la graine de l'asperge. Autre, pour concevoir : écraser du chorion de femme et des têtes de vers, délayer de l'alun d'Égypte dans de la graisse d'oie, et appliquer dans de la laine à l'orifice de la matrice. Autre, pour le même objet : vert-de-gris, fleur de cuivre, de chaque demiobole, encens mâle, alun fendu, fleur de vigne, noix de galle, myrrhe, écorce de grenade, résine, polion, de chaque une obole, piler dans du miel et appliquer deux fois par jour pendant trois jours; si ce pessaire se trouve trop âcre, y mêler de la graisse d'oie et du nitre grillé, et donner du vin, se

γυναικών C. – τρίψαι vulg. – τρίψας D. – στυπτηρίαν D. – 0 κυητήριον pro $\tilde{\varepsilon}.$ $\tilde{\varepsilon}.$ τ. α. C (D, άλλο κ.) 0. – $\tilde{\varepsilon}\tau.$ $\tilde{\varepsilon}.$ τ. α. om. FHIK. – ήμιωθέλιον FGIJ0. – ήμιωθόλιατον C. – λιθάνωτοῦ (λιθάνωυ C) άρσενος, στυπτηρίης (στυπτηρίην C) σχιστής, ολνάνθης άμπέλου vulg. – Je mets les accusatifs. – κηκίδα CD0. $\tilde{\rho}$ ιτ. FGI, Ald. – πόλιον (πολίωνα FGHIK; πολίωνα J) άνα (άνα om. FGHIJ0) δθ. vulg. – $\tilde{\varepsilon}$ ν om. C. – τρίψας vulg. – τρίψασα C. – $\tilde{\varepsilon}$ πὶ τρισὶν C0) ήμιξρας C0) vulg. — C0 τρίς C0, restit. al. manu) FGHIJK. – την ήμιξρην C0. – ήμιξρας C1. – δὲ pro C3 τσως C0. – λίτρον C1. – όπον pro C1. – C2.

διδόναι δε οίνον, φεύγοντα το έν αὐτῷ μένος. "Ετερον κυητήριον • εὐλὴν ήτις ἔγει τὴν κέρκον, λαδών αὐτῶν τρεῖς ἡ τέσσαρας μοίρας καὶ δρίγανον λεπτήν, τρίψας εν δοδίνω μύρω, προσθέτω πρός τὸ στόμα τῆς μήτρης. 2 Ετερον κυητήριον ανδράγνην τρίψας μετά στέπτος χηνός καὶ σιμύρνης καὶ πράσου σπέρματος καὶ βοὸς χολῆς, εν είριω ενελίζας προστιθέναι πρός τὸ στόμα τῆς μήτρης. *Ην * τὰ μέν καταμήνια γίνηται πολλά, μή ξυλλαμβάνη δέ, κυητήριον γαλκοῦ ἄνθος, δβολούς δύο, καὶ στυπτηρίης σγιστής ώσαύτως, τρίψας λεία έν μέλιτι, είτα * έν είριω ανασπογγίσας, ενδήσας το είριον ές οθόνιον λίνω, προσθέτω ως έσωτάτω το δε λίνον υπερεγέτω είθ' όταν καλώς καθαρθή, άφελέτω, και οίνον άναζέσας εδώδεα, μυρσίνης σύλλα εμβαλών, τούτω προσκλυσάσθω, καὶ ἴτω πρὸς τὸν ἄνδρα. 5 Κυητήριον προσθετόν · μέλι, σμύρναν, μυρίκης τὸν καρπὸν, δητίνην ύγρην, χηνὸς ἄλειφα, τρύψας ἄπαντα ἐν τῷ αὐτῷ, εἰρίῳ ἐνελίξασα προστιθέσθω. 6 Κυητήριον προσθετόν σφόδρα αναστομώσαι μήτρην δυνάμενον, όταν μεμύχη καί μη δύνηται χυήσαι, 7 καί ύδωρ έκκαθήραι· λαθών σχεδιάδα την μικρήν, καὶ σχίνον, 8 καὶ κύμινον, καὶ κύπειρον, καὶ ἀγρίην κολοκύντην, καὶ νίτρον ερυθρόν, καὶ ἄλας αἰγύπτιον, καὶ σγεδιάδα τὴν μεγάλην, ταῦτα πάντα λεῖα ποιήσας, δι' οθονίου διηθήσαι · λαθών δέ μέλι, έλησον έπὶ πυρί μαλθακώ · έπειδάν δὲ ζέση, παράμιζον χηρὸν, 9 ρητίνην · ἔπειτα ζυμμίζας πάντα, έλαιον ἐπιγέας, ἀφελιών, γλιήνας, εἴριον ἐγχυλίωτον ἐνελίζας προσ-

 $[\]tilde{\tau}$ Έτ. om. Cθ. – ἄλλο DJ. – $\tilde{\eta}$ θ. – τὴν κ. ἔχει C. – ἀπ' (ἀπ' om. Cθ) αὐτῆς (αὐτῶν θ) τρεῖς vulg. -τέτταρας vulg. -τέσσερας θ. -τέσσαρας C. -προσθέσθω $C\theta$. – πρὸς τὸν στόμαχον sine τῆς μ. $C\theta$. — 2 ἕτ. om. $C\theta$. – άλλο DJ. – τρίψας εν χηνός στέατι (addit καὶ θ) σμύρναν καὶ πράσσου (πράσου θ) σπέρμα καὶ βοὸς χολήν C0. - έν om. C0. - ένειλίζας DJ. - έλίζας C6. - τιθέναι vulg. – προσθεΐναι θ. – προστιθέναι C. – τὸν στόμαχον C. — 3 μὲν τὰ J. – μὲν om. Co. - γίνονται vuig. - γίνηται ο. - γίνωνται DFGIJK, Ald. - γένηται C. ού (μή DJ; καὶ μή C9) συλλαμβάνει (ξυλλαμβάνη Cθ; συλλαμβάνη HJ) vulg. - χυητήριον $C\theta$. - χυητ. om. vulg. - ώσ. om. C. - λεΐον C. - λίον θ . - 4 έν om. Co. - ἐνδήσασα (ἐνδήσας Co) ή γυνή (ή γ. om. Co) τὸ vulg. - εἰς J. - λίνων (λινώ sic θ; λινόν sic C; λίνον D; λίνον ΗΚ; λίνεον Lind.) προσθέτω (προσθέσθω Cθ) εως (ώς Cθ) εσω (είσω C; εσωτάτω θ) αυτής (αυτής om. Cθ) vulg. - εἶτα θ. - ἀποκαθαρθή θ. - ἀναζέσασα θ. - ἐμβάλλων θ. - προσκυκλάσθω (sic) C. – εἴτω θ . – παρά C. – τὸν om. Κ. — δ ἄλλο pro κ . πρ. J. – τὸν om. DFGHIJK. - ριτ. FGI, Ald. - ά) ιφα θ. - ά) ειφαρ D - άπαντα (πάντα D) (addit έν θ) τῷ αὐτῷ, ἐν (ἐν om. θ) εἰρ. vulg. - ἐνειλίξασα DJ. - ἐνελίξας θ. - Ante

gardant de la force qu'a cette liqueur. Autre pour concevoir : ver qui a une queue, trois ou quatre parts, origan menu, piler dans de l'huile de rose, et appliquer à l'orifice de la matrice. Autre, pour concevoir : pourpier, piler avec de la graisse d'oie, myrrhe, graine de poireau et bile de hœuf, rouler dans de la laine, et mettre à l'orifice de la matrice. Si les règles deviennent abondantes, et que la femme ne concoive pas, remède pour concevoir : fleur de cuivre deux oboles, alun fendu autant, bien brover dans du miel, éponger avec de la laine, attacher la laine dans du linge avec un fil, et mettre aussi avant que possible; le fil sortira en dehors; puis, la purgation avant été suffisante, ôter, faire bouillir vin de bonne odeur et feuilles de myrte, faire une injection, et aller auprès du mari. Pessaire pour faire concevoir : miel, myrrhe, fruit de myrice (tamarix africana), résine molle, graisse d'oie, piler le tout ensemble, rouler dans la laine, et appliquer. Pessaire pour concevoir, très-propre à ouvrir l'orifice utérin, quand il est fermé et que la femme ne peut concevoir, et à évacuer l'eau : petite schédias, lentisque, cumin, cypirus, concombre sauvage, nitre rouge, sel égyptien, la grande schédias (voy. note 7), broyer tout cela, passer dans un linge, prendre du miel, le faire cuire à un feu doux; quand il bout, mêler cire, résine; puis mélanger le tout, verser de l'huile, retirer, laisser tiédir, faire un rouleau de laine, et

τίθει τῆ μήτρη, μέχρις αν καθαρθῆ. ¹ Ετερον κυητήριον ἢν γυναϊκα βούλη κυῆσαι, καὶ τοῖσι καθαρτηρίοισι νῆστις χρῆσθαι, καὶ εἰ δεῖ πρὸς τὸν ἀνδρα ἰέναι, δαφνίδας μελαίνας δέκα, λιδανωτοῦ δραχμίδας τρεῖς, καὶ κύμινον δλίγον τρίψας ἐν μέλιτι, ἐς εἰρίον πινῶδες ἐγκυλίων, ἄπαξ ²τῆ ἡμέρῆ τῆ αὐτῆ προστιθέσθω, καὶ ἀφαιρείσθω ἄπαξ ἔως ἡμερῶν τεσσάρων, καὶ ἔπειτα ἀσιτείτω τὰς ἴσας ἡμερας.

76. Ατόκιον ³ ἢν μὴ δέῃ κυΐσκεσθαι, μίσυος ὅσον κύαμον διεὶς ὕδατι, πίνειν διδόναι, καὶ ἐνιαυτὸν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐ κυΐσκεται.

77. 4 'Ωχυτόχια δυστοχεύση· δάφνης ρίζην ξύσας ή τοὺς χόρους ἄσον ήμισυ δζυβάρου, ἐφ' ΰδατι δὸς πιεῖν θερμήνας. 8 'Ωχυτόχιον δικτάμνου ἄσον δύο δβολοὺς τρίψας ἐν ΰδατι θερμή πινέτω. 'Η άβροτόνου 6 δραχμήν καὶ κεδρίδας καὶ ἄννησον ἐντρίψας ἐν γλυκέος οἴνου κυάθφ, παραχέας ὕδατος παλαιοῦ χύαθον, δὸς πιεῖν· τοῦτο χαλὸν δίδοται, ἡν πρὸ τῶν ώδίνων δοθή. 'Η 7 δικτάμνου δβολὸν, σμύρνης δβολὸν, ἀννήσου δύο δβολοὺς, νίτρου δβολόν· ταῦτα τρίψας λεῖα, γλυχέος οἴνου ἐπιχέας χύαθον χαὶ ὕδατος θερμοῦ χυάθους δύο, δὸς πιεῖν, εἶτα λοῦσον θερμῷ. 8 'Ωχυτόχιον· ρητίνην τερμινθίνην, μέλι, ἔλαιον διπλάσιον τούτων, οἶνον εὐώδεα ὡς ήδιστον, ταῦτα ξυμμίξας,

1 "Αλλο sine κυ. J. - ετ. om. Co. - βούλει Η. - καθαρτηρίοισιν ήτις χρήται (χρεῖται G) vulg. - καθαρτηρίοισι νῆστις χρῆται θ. - Lisez χρῆσθαι. - καὶ δεῖ vulg. - καὶ ἢν δεῖ θ. - Lisez εἰ. - ἰέναι, καὶ (καὶ om. CFGHIJK) δ. μέλανας (μελαίνας CK; μέλαινας sic FGHIJθ) vulg. - λιδ. δὲ (δὲ om. CJθ) δρ. (δραγμίδας FGIJ, Ald.) vulg. - τρεῖς (τρὶς θ) δρακίδας Cθ. - κυμίνου όλ. μίξας μέλιτι θ. - εν om. C. - εἰς J. - πιννῶδες D. - πιπινῶδες (sic) C. - πεινῶδες 0. - 2τη... απαξ om., restit. al. manu F. - της ημέσης vulg. - Lisez τη ήμέρη.-Post αὐτῆ addunt ἢ καὶ C; καὶ θ.-ἀφερίσθω θ.-ἀφαιρέσθω D. -άφαιρεέσθω Lind. - ήμέρας δὲ τέσσαρας pro εως ή. τ. C (θ, τέσσερας). ἔπειτα om. DFGHIJK. - ἀσιτείτω om. θ. - τὰς αὐτὰς (ἴσας Cθ) ήμ. (ήμ. om. θ) vulg. — 3 ην δὲ μη Κ. – πιεῖν θ. – δοῦναι Cθ. – κυΐσκεται Cθ. – κυήσεται vulg. - Addunt περὶ δυστοχουσῶν DFGHIKQ'. - ὼκυτοκία I. - ὼκυτόαυον ώχυτοχυία J. - δυστοχούση vulg. - δυστοχεύση C. - δυστοχούσησι θ. δίζας CFHIK. - δίζης GJ0, Ald. - δίζαν D. - τους κόκκους (τοῦ σκόρους 0) vulg. - Lisez τους κόρους. - δξυράφου (sic) F. - έν pro έφ' DQ'. - έφ' ΰδ. om. C. - δὸς πιεῖν ἐφ' ὕδ. θ. - Post θερμ. addit ὕδατι C. - 5 ἄλλο pro ἀκ. J. δικτάμου DH. - δίκταμνον J. - 6 τριόδολον θ. - δραγμήν FIJK. - δράκμην (sic) C. - καὶ (ἢ pro καὶ DGHKQ'θ, Lind.) ἄννισον D (CHJ, ἄνισον) (Κ, ἄνησον) (θ, άνησσον). - γλυκέως FG. - παλαιού om. DFGHIJ. - παλμού pro παλ. θ . - ἐκπιεῖν $C\theta$. - τοῦτο οιιι. C. - καλῶς J. - δίδοται οιιι. C. - εἰ pro ἢν J. όδυνῶν vulg. - ωδένων CDFGHIJK9, Ald., Frob., Cordwus, Lind. - 7 δικτάμου DH. - σμ. δ6. om. DFGHIK. - σμ.... νίτρου δδολόν om. J. - Ante αν.

appliquer à la matrice jusqu'à ce qu'elle se purge. Autre, pour concevoir : voulez-vous qu'une femme conçoive, elle se servira à jeun de mondificatifs, et, quand elle doit aller près de son mari, prendre dix baies noires de laurier, trois drachmes d'encens, un peu de cumin, broyer dans du miel, rouler dans une laine grasse, le même jour appliquer une fois et ôter une fois, pendant quatre jours; puis elle gardera l'abstinence pendant le même nombre de jours.

76. (Préparation pour empécher la conception.) Préparation pour empécher la conception (De la Nat. de la F., § 98): si une femme ne doit pas concevoir, délayer gros comme une fève de misy dans de l'eau, faire boire, et elle reste une année, pour ainsi parler, sans concevoir.

77. (Formules de préparations accélérant l'accouchement.) Préparations pour accélérer l'accouchement quand il est difficile: racine de laurier ou les jeunes pousses, en racler un demi-oxybaphe, donner à boire chaud dans du vin. Préparation pour accélérer l'accouchement : dictame, deux oboles; piler, boire dans eau chaude. Ou bien, aurone une drachme, baies de cédros (juniperus oxycedrus), anis, piler dans un cyathe de vin doux (cyathe = 0litre, 045), ajouter un cyathe de vieille eau, donner à boire; le bon moment de l'administration est avant les douleurs. Ou bien, dictame une obole, myrrhe une obole, anis deux oboles, nitre une obole, bien brover, verser un cyathe de vin doux et deux cyathes d'eau chaude, donner à boire, puis laver avec de l'eau chaude. Préparation accelerant l'accouchement : térébenthine, miel, huile le double du miel et de la térébenthine, vin de bonne odeur aussi agréable que possible, mèler, faire tiédir, donner

addunt καὶ DFGIIIK. - ἀννήσσου θ. - ἀννίσου D. - ἀνίσου CH. - ἀνήσου Κ. - Απιο νίτρου addit σμύρνης δδολόν al. manu H. - λίτρου θ. - τρίψας δια (λία θ, γλυκέος vulg. - δύο κυάθους θ. - ἐκπιεῖν Cθ. - εἰτα οπι. θ. - * ἄλλο pro ώκ. J. - ἐτερον ώκ. Κ. - ρίτ. FGI, Ald. - τερθυνθίνην G. - τερεθυνθίνην G. - Τούτων, τούτου D; τούτω C. - συμμ. vulg. - ξυμμ. CD. - πίνειν DH. - καταστήσει (καταστήσει Cθ; καταστήση Vatic. Cod. ap. Foes in not.) δὲ χρὴ (χρὴ om. Cθ) καὶ vulg. - ρλεγμαίνωσιν θ.

χλιήνας, διδόναι ἐκπιεῖν πλεονάκις ' καταστήσει δὲ καὶ τὰς μήτρας, ἢν φλεγμήνωσιν. ¹ Ετερον ἀκυτόκιον ' τοῦ σικύου τοῦ ἀγρίου, ὕστις ἢν φλεγμήνωσιν. ¹ Τοῦ τὰν ἀκυτόκιον ' τοῦ σικύου τοῦ ἀγρίου, ὕστις ἀν ήδη λευκὸς ἢ, τὸν καρπὸν ἐμπλάσας κηρῷ, εἶτα εἰρίῳ ἐνελίξας φοινικέῳ, περίαψον περὶ τὴν ὀσφύν. *Ην οὲ ² ἡ κύουσα πουλὺν χρόνον ἐπέχηται καὶ μὴ δύνηται τεκεῖν, ἀλλ' ἀδίνη πλείους ἡμέρας, νέη δ' ἔη καὶ ἀκμάζη καὶ πουλύαιμος, τάμνειν χρὴ τὰς ἐν τοῖσι σφυροῖσι φλέδας καὶ ἀφαιρέειν τοῦ αξματος, πρὸς τὴν δύναμιν ὁρέων · καὶ μετὰ ταῦτα λοῦσαι θερμῷ ὡς ὑπὸ θερμοῦ διαφλύωνται · πιεῖν δὲ δοῦναι ἀγνου καρπὸν καὶ δίκταμνον κρητικὸν ἴσον ³ ἐκατέρου ⁴ ἐν οἴνῳ λευκῷ ἢ ἐν ὕδατι · προσθετὸν δὲ ποιήσας πρόσθες χαλδάνην 5 καὶ ἀσφνίδας καὶ ρόδινον ἔλαιον, ἐν εἰρίῳ ἐνειλίξας. 6 μυτόκιον · τῆς δρυοπτέριδος τὴν ρίζαν τρίψας ἐν οἴνῳ, δὸς πιεῖν · ἢ καὶ ἀδίαντον τρίδειν ἐλαίῳ, καὶ διεῖσα πίνειν ἐν οἴνῳ ἀκρήτω.

78. ⁷Λεχοῖ τὰ λοχεῖα χαθαίρει ἄμεινον · χελώνης θαλασσίης ἦπαρ χλωρὸν ἔτι ζώου ἐν γάλαχτι γυναιχείω τρίδειν, χαὶ ἴρινον μύρον, καὶ οἶνον ἀναδεῦσαι καὶ προστιθέναι · ἢ λινόζωστιν τριπτὴν ἐν εἰρίω πρόσθες · ἢ ἀρτεμισίην τρίδων δμοίως ἐν εἰρίω προστιθέναι · καὶ λινοζώστιος καὶ σιχύης δλίγον τρίψας, οἴνω τε καὶ μέλιτι δεύσας, προστιθέναι. ⁸Έχ τόχου χαθαρτήριον λοχείων · πυροὺς τριμηνιαίους

 1 $^{\circ}\Omega$ x. et. H. -ållo pro et. ω x. J. - et. om. $C\theta$. - toũ σιχύου.... ω χυτόxιον l. 11, om. G. - σικίου DJ. - σικυοῦ I. - αν (αν om. Lind.) ή (ήδη pro η C, Lind.) λευκός (addunt η C, Lind.), τὸν vulg. - φοινικώ vulg. - φοινικαίω θ. — ² ή om. C0, Lind. - πρόσθεν pro ή DFHIJK. - κυους (sic) θ. αυούσα C.-πολύν FIJK.- ένεγηται θ. - ού pro μή DFHIJK. - δδύνη vulg. ωδίνη Hθ, Ald., Frob., Cordæus, Lind. - ωδίνοι Κ. - ωδίνει CDFIJ. - νέη δὲ (addunt ή κύουσα DFHIJKQ') (δ' Ald.) ή (ἐῆ sic Ald.) vulg. - καὶ ἐστὶ πολύαιμος DFHIJK. - πολύαιμος C. - γοή om. Co, Ald. - τοΐσι om. C. - σφύρησι (sic) C. - όρων vulg. - όρεων C. - λουσθαι C. - θερμώ διά φλοιών δάφνης. πιείν vulg. - θερμώ διά φλοιών (D, add. al. manu δάρνης) τε, πιείν CDFHIK, Ald. - θερμῶ ὡς ὑπὸ θερμοῦ διαγλυῶνται (sic), πιεῖν 0. - Gal. Gl. : διαγλύξιες, ύπερβλύσιες • διαφλυγθείσα, διαγυθείσα, ύγρανθείσα • διαφλυχθέν, ύγρανθέν · διαφλύοντα, ύγραίνοντα. La vraie leçon est celle de θ, qu'on retrouve aussi, quoique altérée, dans les autres mss. διαγλύω n'est pas dans les lexiques; le voilà suffisamment autorisé. - τε pro δε C. - διδόναι θ. - δίκταμον DH.-χρητικόν.... χαλβάνην om. C. — 3 έχ. post λευκῷ J. — 4 ἐν om. 0. - δè om. Ald. -πρόσθες om. Lind. - Ante γαλ. addunt βαλών DFHIJKQ'. - 5 καὶ om. ante δαφ. et ante ρόδ. DFIIIJK. -ταῦτα ἐν εἰρίω εἰλίξας προσθες pro ἐν εἰρ. εἰλ. (D, είλ.) HIJK (Q', Lind., ἐνειλίξας). – ἑλίξας C. – ἐνελίξας θ. - 6 ετερον pro ώκ. J. - Ante ώκ addunt ετερον DFHIK. - δουοà boire plusieurs fois; cela remettra aussi la matrice, si elle est enflammée. Autre, accélérant l'accouchement : fruit déià blanc du concombre sauvage, l'emplâtrer de cire, l'enrouler dans une laine rouge, l'attacher autour des lombes. Si une femme enceinte est longtemps en travail, ne peut accoucher et a les douleurs pendant plusieurs jours; est-elle jeune. forte et sanguine, il faut ouvrir les veines des chevilles et ôter du sang, en se réglant sur la force du sujet; ensuite laver avec beaucoup d'eau chaude, de manière à ce que la femme en soit pénétrée; donner à boire le fruit du vitex et le dictame de Crète, à dose égale, dans du vin blanc ou de l'eau; préparer en pessaire galbanum, baies de laurier et huile de rose, rouler dans de la laine et appliquer. Autre, accélérant l'accouchement : racine de dryopteris (asplenium adiantum nigrum), piler dans du vin, donner à boire; et aussi, adiante, piler dans de l'huile, délayer dans du vin pur, donner à boire.

78. (Formules de préparations propres à faire aller les lochies.) Chez une nouvelle accouchée, ceci purge mieux les lochies: le foie récent d'une tortue marine encore vivante, broyer dans du lait de femme, tremper dans de l'huile d'iris et du vin, et appliquer; ou broyer de la mercuriale et l'appliquer dans de la laine; ou broyer de l'armoise et l'appliquer semblablement dans de la laine; ou, mercuriale et concombre, en piler un peu, mouiller avec du vin et du miel, et appliquer. Purgatif des lochies après l'accouchement: dé-

πτέριος vulg. – δρυοπτέρυος D. – δρυοπτέριδος θ . – έν.... τρίψας om. C. – $\bar{\eta}$ θ . — $\bar{\eta}$ om. vulg. – $\bar{\alpha}\delta$. τρίψας, ἐν ἐλαίω διεὶς ἀλείφειν ἐν vulg. – $\bar{\alpha}\delta$. τρίθειν ἐλαίω καὶ διεῖσα πίνειν ἐν θ . – Ante ἀκρ. addit εὐώδει J. — $\bar{\gamma}$ λέχοι $C\theta$, Ald., Frob. – περὶ λεχῶν DFGHIJK. – τὰ om. H. – λοχία CFJ. – καθαίρειν DFHIJK. – τώσης vulg. – ζώου $C\theta$. – δρινὸν pro καὶ ὶ, μ. C. – μύρον om. θ . – λινοζῶστιν vulg. – λινόζωστιν D. – προστιθέναι θ . – όμοίως om. $C\theta$. – σικίης D. – θ εν θ . – δρινὸν θ . – λοχίων θ . – λοχείου θ . – Post θ . – αλαίθιὶ άμεινον θ . – πυρρούς θ . – Ερίκην θ . – ἐρίκην θ . – ερίκην θ .

έρείκειν όσον ήμισυ γοίνικος, έψειν δέ έν ύδατι κοτύλησι τέσσαρσιν. όταν δὲ ζέση, δὶς ἡ τρὶς δοῦναι ροφήσαι. "Ετερον τῆς ἀκτῆς τὰ σύλλα έψήσας εν δόατι, άπογέαι καὶ πίνειν * τρωγέτω δὲ καὶ κράμδας έφθας και πράσα και μάραθρον και ἄννησον και πουλύποδας και καράδους· ή τοῦ ² ροῦ τὰ φύλλα καὶ ἐρύσιμον ἐν οἴνω, ἄλφιτα παλύνων, δούναι πίνειν · 3 ή μίσυ όσον δύο όδολούς τρίψας, εν οίνω φορύξας, προστιθέναι. 4 Καθαρτήριον ἐπιμηνίων καὶ λογείων μάλιστα, καὶ ύδωρ άγει καὶ τὰ άλλα· στρουθίου βίζαν λεῖον κεκομμένην, όσον τοῖσι τρισί δακτύλοισιν, εν μέλιτι δεύσας, προσθεῖναι · φύεται δὲ οἷον τὸ ἐν Ανδρω ἐν τοῖσιν αἰγιαλοῖσιν. 5 Ετερον καθαρτήριον δμοίως. ερύσιμον έψειν εν ύδατι, ⁶καὶ ἐπιγέειν ἐλαιον, ὅταν ἀναβλύη, καὶ ψύχειν, καὶ ὑποθυμιῆν · ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸν γυλὸν, καὶ σιτίοισι μαλθακοΐσι γρησθαι. 7 Λογεΐα καθαίρει ερύσιμον τρίδε ήσύγως, καὶ ἀναφυσείν θέλε το χέλυφος όταν δε χαθαρόν ποιήσης, τρίδειν λείως. καὶ ύδωρ παραστάζειν, καὶ άλας καὶ έλαιον μίσγειν . ὅταν ἐπιπάσης άλητα, έψε, καὶ δοφείτω. 8 *Ην μή κατίη ή κάθαρσις ή λογείη, λαδών σιχύης έντεριώνης όσον τριώδολον, χαὶ άρτεμισίην ποίην, καὶ λιθανωτοῦ όσον όδολον, τρίψας, 9 εν μέλιτι μίξας, ες είριον ενειλίξας, πρόσθες πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης, νυχτὸς ἀεὶ καὶ ἡμέρης, ἄχρις ήμερέων πέντε τοῦτο ποιέειν. *Η τὸ 10 αμπέλιον τρίδειν γλωρόν, καὶ

1 - Αλλο DHIJK. - λογεῖα καθῆραι pro ετ. C (θ,καθῆραι). - ετ. om. I. - εψῆσαι θ. - ἐπιγέαι vulg. - ἐπιγέε (sic) C. - ἀπογέαι θ. - ἐσθιέτω θ. - καὶ om. Cθ. μάραθα θ. - μάραθον CGHIJK, Ald. - ἄνηθον CDKθ. - ἄνιθον HJ. - ἄννηθον I. -πολύποδα DH. - 2 βόου vulg. - βοῦ θ. - ἄλφιτ' (ἄλφιτα CFJθ, Lind.; άλφιτον DHIK) ἀπαλήνων (ἐπαλύνων CHIJKO; ἀπαλύνων G; ἀπαλύνων D; παλύνων F, Lind.) vulg. - Erot., p. 312 : παλύνων, ἐπιπάσσων, ὡς καὶ "Ομηρός φησιν · ἐπί δ' ἄλφιτα λευκά πάλυνε. Gal. Gl. : ἐπαλύνων, ἐπιπάσσων, et παλύναι, ἐπιπάσαι. — 3 η om. FG. - ημισυ DHIJO, Frob. - ημίσησε C. - ημυσι (sic) Ald. - σσον om. C. - Il faudrait lire dans C η μίσυ ώς. - δυοθολους (sic) θ. - εν om. θ. - φρύξας vulg. - φρίξας J. - φορίξας C. - σορύξας θ, Foes in not., Lind. - 4 Ante καθ. addit άλλο D. - λογίων DFJ. - καὶ ΰ. α. καὶ τὰ αλ. om. C. - καὶ τὰ αλ. om. FGHJK. - ταλλα θ. - λείου (λίου θ) κεχομμένου (κεκ. λείου C) (κεκομμένην D) vulg. - Je lis λείου. - τοίς C. - έν om. Co. - 5 ομοιον pro ε. κ. δ. D. - ε. κ. δ. om. I. - λέγοι πάση pro ε. κ. δ. Cθ. - καθ. om. FHJK. - 6 καὶ om. C. - ἐπιχεῖν θ. - ἐπιχειρεῖν ἔλα ὅταν ανακλύει (sic) C. - ὑποθυμιᾶν θ. - Post χυλόν addit πίνειν Lind. - χρέεσθαι Q', Lind. — λοχία F. – άλλο pro λ. χ. J. – τρίβε.... ποιήσης om. θ . – άναφυσσᾶν J. - θέλε om. C. - κέλυθος C. - δὲ καθετὰ (sic) ποιήσας C. - λεῖα C. - λίον 0. - είτα ἐπιπλάσας pro ὅταν ἐπιπάσης C (θ, ἐπισπάσας). - Post ὅταν addit

cortiquer une demi-chénice de blé de trois mois, faire cuire dans quatre cotyles d'eau; quand cela est cuit, donner à prendre deux ou trois sois. Autre : seuilles de sureau, faire cuire dans l'eau, et boire; la femme mangera des chous bouillis, des poireaux, du fenouil, de l'anis, des poulpes et des crabes. Ou bien, feuilles de sumac et érysimon dans du vin, saupoudrer avec farine fine, donner à boire. Ou bien (De la Nat. de la F., § 32, p. 353): misy deux oboles, piler, pétrir dans du vin, et appliquer. Purgatif des règles et des lochies surtout, emmenant l'eau et le reste (De la Nat. de la F., § 32, p. 355): racine bien broyée de saponaire, une pincée, tremper dans du miel, et appliquer; elle vient, comme la saponaire d'Andros, sur les rivages. Autre qui purge semblablement (De la Nat. de la F., § 32, p. 353): cuire de l'érysimon, verser de l'huile, quand cela bout. refroidir et fumiger; il est bon encore d'employer cette décoction et d'user d'aliments émollients. Purgatif des lochies : pilez doucement de l'érysimon et chassez-en l'écorce en soufflant; quand il est nettoyé, achevez de piler, versez de l'eau, ajoutez du sel et de l'huile, saupoudrez avec de la farine, faites cuire et donnez en potage. Si la purgation lochiale ne va pas, prenez trois oboles du dedans d'une courge, de l'armoise, une obole d'encens, pilez, mêlez dans du miel, roulez dans de la laine et appliquez à l'orifice de la matrice, continuellement, jour et nuit, pendant cinq jours. Ou piler du pampre vert, y mêler du miel, rouler dans de la laine et ap-

δ' Lind. – ἐπιπλάσης DFI (GIIIK, Ald., ἐπιπλάσσης). – ἑψὲ δ. – ἕψὲ ἄλητα CDFGHIJK, Ald. – ῥυφείτω FGHIKO, Ald. — δην (addit δὲ C) μὴ κατίη (κατ. οπ. C; ἡ ρτο κατ. θ) κάθαρσιε ἡ (ἡ Hθ; ἡ οπ. C) λοχείη (λοχίη \mathbf{F} ; λοχία \mathbf{J}) μὴ (μὴ οπ. DFGHIJK) γένηται (γέν. οπ. CHθ), λαθών vulg. – ἐντεριόνην \mathbf{H} . – ἐντεριώνην \mathbf{J} . – τριόδολον \mathbf{C} . – ποίην οπ. DFGHIJK. – ποιεῖν $\mathbf{0}$. – λιθανωτόν \mathbf{G} , Ald. – λιθ. ponit post δθολὸν \mathbf{J} . – ὄσον οπι. CO. – $\mathbf{0}$ καὶ (καὶ οπι. C) ἐν vulg. – ἐνελίξας CFHIJK0. – σῶμα \mathbf{K} . – μήτρας \mathbf{J} . – ἀι οπ. Cθ. – αlελ Lind. – εἰτα μέχρι ἐπὶ prο ἄγρις \mathbf{C} 0. – ἡμερῶν vulg. – ἡμερέων CDFHIK. – ἡμέρας $\mathbf{0}$. – τοῦτο ποιείειν οπι. (D, al. manu ποιείτω sine τοῦτο) FGHK. – ἡμέρων \mathbf{C} 0. – τρίδων \mathbf{C} 0. – μέλιτι ἐπιχέων prο καὶ μέλ. μίσγων \mathbf{C} 0. – εἰς \mathbf{J} . – ἐνελίξας FHJ. – ἐναλίξας \mathbf{I} K. – ἔλίξας $\mathbf{0}$.

μέλιτι μίσγων, ες εξριον ενειλίζας, προστιθέναι τον αὐτὸν τρόπον. *Η τῆς κυπαρίσσου τὸν καρπὸν καὶ λιβανωτὸν τρίψας ἐν τῷ αὐτῷ, 1 δοδίνω διείς και μέλιτι, ες εξριον ενειλίζας, προστιθέσθω. 2 *Η αβρότονον όσον δραγμήν, καὶ σικύης ἐντεριώνην όσον όδολὸν τρίψας ἐν μέλιτι, ες είσιον ενειλίζας, προστιθέναι. 8*Η έλατηρίου δδολόν καὶ σμύρνης τρίψας εν μέλιτι, ες είριον ενειλίζας, προστιθέσθω * Ή χυπαρίσσου καρπόν καὶ σιχύης έντεριώνην καὶ λιδανωτόν μέλιτι μίξας, εν είρίω προστιθέσθω. 5 Καθαρτήριον, ήν εκ τόκου μή καθαςθή. τοῦ τριφύλλου ἐν οἴνῷ λευχῷ πίνειν, καὶ τὰ καταμήνια κατσβρήγνυσι τωὐτό προσθετόν καὶ ἔμιθουον ἐκθάλλει. Μητρέων καθαρτικόν, όταν τοῦ παιδίου 6 ἐναποθανόντος αξιμα ἐμιμείνη · κολοκύντην ἀγρίην τρίψασα εν μέλιτι λειγέτω, ή προστιθέσθω. 7 Λογείης πάσης, ήν μή καλως τη ερύσιμον έψειν καὶ άλφιτον, καὶ έλαιον ἐπιγέας, ὅταν η έφθὸν, ροφεέτω, καὶ σιτίοισιν ώς μαλθακωτάτοισι χρεέσθω. Η 8 σκαμμωνίην τρίψας εν γάλακτι γυναικείω, εἰρίω ἀνασπογγίσας, προσθείναι · ή της 9 γλυχυρίζης μέλιτι δεύσας καὶ ροδίνω μύρω ή αἰγυπτίω εν είρίω προσθέσθω. 10 ή άλητον πλυτόν όμοίως προστιθέσθω. πινέτω δέ κρήθμου καρπόν 11 καὶ σεσέλιος, 12 καὶ πηγάνου καρπόν, ξχάστου δδολούς δύο τρίδειν δμοῦ, καὶ εν ἀχρήτω, ἢν μὴ πυρεταίνη, διδόναι. 13 Προσθετον εκδάλλον γορίον ἀπολελειμμένον τῆς ἀκτῆς τὸ φύλλον, προπυριήν δέ καὶ προστιθέναι ξὸν τῆ κανθαρίοι τοῦτο καὶ δσα ήπεδανά την δε αμύσσηται και δάκνη, αυτίκα αφαιρέειν, και ες

^{&#}x27; Post δοδ. addit μύρω θ. - καί om. θ. - είς θ. - ελίξας θ. - ενελίξας CIIK. προστίθεται Ο'.- πρόσθες θ. - 2 η... προστιθέναι ponit l. 6 post προστιθέσθω J. - δραγ. F. - τριώβολον pro δρ. θ. - συκίης C. - έντεριόνην Η. - έντεριώνης θ. - τρίψας καὶ λίβανον (καὶ λ. om. CD, F restit. al. manu, ΗΙΚΟ) (λιβανωτόν Lind.) ἐν μέλ. (post μέλ. addit τρίψας I), ἐς (εἰς C) vulg. - ἐνειλίζας om. Κ. -- ἐλίξας θ. - ἐνελίξας C. - 3 ἢ om. C. - Post σμ. addit ὁδολὸν θ. - ἐν εξείω D. – εξλίξας D. – ελίξας πρόσθες θ. — 4 η om. C. – κιπ. F. – Post σικ. addit καρπόν θ.-έντεριόνην Η.-τρίψαι έν ταυτώ μέλιτι pro μέλ. μίξας θ.- πρόσθες θ. — 5 καθαρτηκὸν (sic) θ. – ἄλλο καθ. J. – καθ. om. C. – \hbar ν ἐκ τ. μὴ κ. om. J. - βήγνυσι Κ. - καταρρηγνύει το αὐτο θ. - τωυτον CHIJ. - καὶ (καὶ om. C) πρ. vulg. – πρόσθετον θ. — 6 ἀποθανόντος vulg. – εναποθανέντος (sic) D. - ἐναποθανόντος CHJ. - τρίψασα θ. - τρίψας vulg. - προσθέσθω Cθ. - ⁷ λέχοι pro λ. π. FGHI (J, λόχη) (K, λέχεα). - λοχείας, sine πάσης quod fuit restit. al. manu, D. - λέχοι πάση Cθ, (Ald., πάσης). - είη θ. - άλφητον G, Ald. - επιχέαι θ. - ρυφείτω θ. - χρήσθω θ. - ε σχαμων. 0, Ald., Frob. - προσθήναι C. - ο γλυκείης φίζης θ. - 10 ή om. θ. - προσθέσθαι θ. - πρόσθεο DH. - προσ-

pliquer de la même facon. Ou bien, baies de cyprès, encens. piler ensemble, mouiller avec de l'huile de rose et du miel, rouler dans de la laine, et appliquer. Ou bien, aurone une drachme, courge, le dedans, une obole, piler dans du miel, rouler dans de la laine, appliquer. Ou bien, élatérion et myrrhe, une obole, piler dans du miel, rouler dans de la laine, appliquer. Ou bien, baies de cyprès, le dedans d'une courge, encens, méler avec du miel, et appliquer dans de la laine. Mondificatif, si la purgation n'a pas lieu après l'accouchement : boire du trèsle dans du vin blanc; le trèsle amène aussi les règles en pessaire et chasse l'embryon. Purgatif des matrices quand, l'enfant y étant mort dedans, le sang y reste : concombre sauvage, écraser, prendre en électuaire dans du miel, ou mettre en pessaire. Pour toutes les lochies, quand elles ne vont pas bien: érysimon, farine d'orge, faire cuire, verser de l'huile quand c'est cuit et prendre en potage ; user des aliments les plus émollients. Ou bien, scammonée, brover dans du lait de femme, éponger avec de la laine, et appliquer. Ou bien, réglisse, mouiller avec du miel et de l'huile de rose ou du parfum égyptien, et appliquer dans de la laine. Ou bien, appliquer de la même façon de la farine lavée; la femme boira : graine de crithmos, graine de séséli, graine de rue, de chaque deux oboles, piler ensemble, et donner à boire dans du vin pur, s'il n'y a pas de sièvre. Pessaire chassant le chorion qui est resté : feuille de sureau, faire une fumigation antécédente et appliquer avec la cantharide ces feuilles et tout ce qui est faible; si le pessaire pique et mord,

θέτω Κ. –προστίθεσθα: C. – πιεῖν C. – πίνειν θ. – πρηθμοῦ vulg. – πρίθμου D. – πριθμοῦ C. — " ἐς pro καὶ C. — " καὶ θ. – καὶ οπ. vulg. – καρπὸν (καρποῦ C), ὁπὸν (ὸποῦ CDFGHIJ; ἢ ὁπὸν Cornar., Foes in not.; ὅσον Lind.; ὁπὸν οπι. θ) ἐκ. vulg. – καὶ οπ. Cθ. — " λαια πρ. addit ἑρμίνον (sic) G. – προσθετὰ J. – χόριον ἐβόλει πρόσθετο (sic) pro πρ.... ἀπολ. C. – χορίον ἐκθάλλει πρόσθετον pro πρ.... ἀπολ. θ. – ἐκθαλον FG, Ald. – χόριον DJ. – χωρίον H. – πο- λελευμένον (sic) FI. – πολεύμενον Ald. – πολευμένον G (J, post π. addit προσθετὸν ἐκθάλλον χόριον). – ἀπολευμένον D. – ποπελευμένον HK. – ἀπο. λελυμμένον Q'. – τῆς οπ. C. – προσπυρίἢν J. – προπυρίὰν θ. – τὸ (τὸ οπ. C. ξὸν (σὸν θ; πρὸς J) τῆ vulg. – ἡπεδ. ἰᾶται (ἰᾶ. οπ. C) · ἢν vulg. – εἰς θ.

δόδινον είσιον αποδάπτουσα προσθέσθω. 1Προσθετόν δυνάμενον γορίον έξαγαγεῖν, καὶ ἐπιμήνια κατασπάσαι καὶ ἔμβρυον ἀπόπληκτον · κανθαρίδας πέντε αποτίλας τὰ πτερὰ καὶ τὰ σκέλεα καὶ τὴν κεφαλὴν, εἶτα τρίβολον παραθαλάσσιον κόψας ζὸν τῆ ρίζη καὶ τοῖσι φύλλοισιν όσον κόγγην, καὶ τὸ ² βοάνθεμον γλωρὸν τρίψας τὸ ἔζω σκληρὸν όσον κόγγην, καὶ σελίνου σπέρμα τὸ ἴσον, καὶ σηπίης ὧὰ πεντεκαίδεκα επ' οίνω γλυκεῖ κεκρημένω προσθεῖναι, καὶ ἐπὴν οδύνη ἔγη, ἐν ύδατι θερμώ καθήσθω, καὶ μελίκρητον ύδαρες πινέτω, καὶ οἶνον 3 γλυκύν, καὶ τοῦ τετριμμένου όσον στατῆρα αἰγιναῖον ἐν οἰνω πίνειν γλωκεῖ ἐπὴν δὲ δούνη ἔγη, λευκούς ἐρεδίνθους καὶ σταφίδας έθήσας εν βρατι ψύζαι καὶ διρόναι πίνειν, 4 καὶ όταν ή στραγγουρίη έγη, εν βοατι γλιερώ εγκαθήσθω. Έκδολιον δύστέρων σικύου αγρίου τὸν ὁπὸν ὅσον ποιεῖν ὡς μαζίον ἐμπλάσασα προστιθέναι, προνηστεύσασα έπὶ δύο ἡικέρας, οὐκ ᾶν εύρρις τούτου ἄικεινον. 6 Πειρητήριον. μώλυζαν σκορόδου ἀποζέσας προσθεΐναι. Τα Ετερον πειρητήριον νέτωπο, δλίγον εξρίω ενελίζας προσθείναι, καὶ δρήν ήν διὰ τοῦ στόματος όζη. 8 Προσθετά· σχορπίου θαλασσίου την γολήν εν εξρίω τιθείς καὶ ζηρήνας ἐν σκιἢ προστίθει · ἢ ο γλήγωνα ξηρήνας, λείην ποιήσας, εν μέλιτι δεύσας, εν εξρίω προστιθέναι ή άνθος γαλκού εν υ.: λιτι ες δθόνιον 10 ενδήσας προσθείναι · η 11 σικύου σπέρμα καὶ όστρακον κατακαύσας, εν οίνω τε δεύσας, εν λαγωζίσι θριξίν ή είριω προστιθέναι. "Αλλο 13 προσθετόν · στυπτηρίην αλγυπτίην εν ελρίφ κατ-

1 Πρόσθετον γόρια (γορίον θ', ἐκθάλλει 'ἐξάγει θ) καὶ ἐπ. κατασπά Cθ. --γόριον DJ. - γωρίον Η. - ἀπόπνικτον C. - ἀποτείλας vulg. - τίλας Cθ. - ἀποτίλας DJ.-σὸν vulg.-ξὸν C. - 2 εὐάνθεμον (βοάνθεμον χλωρὸν τρίψας τὸ έξω σκληρον όσον κόγγην pro εθάνθεμον θ) καὶ σελίνου vulg. - σπέρματος θ.τὸ om. θ – σιπύης G. – σιπίης I. – ἐπ' om. G. – ἐν pro ἐπ' θ . – καὶ om. θ . – δδύνην θ. - καθίσθω θ. - Gal. Gloss. : βοάνθεμον, τὸ βούσθαλμον · τὸ δὲ αὐτὸ καὶ χουσάνθεμον δνομάζεται. — Τλυκύν [βατραχίου των σύλλων] καὶ τοῦ [ποθεος] τετρομμένου Cornar. ex lib. de Nat. mul., Lind. - αλγειναιον (sic) θ . $-\delta \hat{\epsilon}$ om. C. $-\hat{\epsilon}_0 = \mu \hat{\nu} \theta_0 = (\sin \alpha) \hat{\lambda}_0 = \hat{\lambda}_0 = 0$. $-\hat{\epsilon}_0 = 0$. $-\hat{\epsilon}_0 = 0$. $-\hat{\epsilon}_0 = 0$. $-\hat{\epsilon}_0 = 0$. om. vulg. - καὶ (καὶ om. θ) ἐν vulg. - χλιερώ FIK. - χλιαρῷ vulg. - χλιηρῷ CDH. – ἐνχαθίσθω θ. – 5 ὑστερέων CH. – ὅσον ποιεῖν C (θ, ποσι, sic). – ὅσον π. om. vulg. - ἐψπλάσας Cθ. - ἐψπάσασα Cornar., Foes in not., Lind. - ἐπὶ om. J. - τουδε C (θ, τουδ'). - 6 Ante π. addit ετερον Κ. - σχόροδον DFIJKQ' - πρ. (προθείναι I) ώρην (όρην Ald.; ώρην om. CD, F al. manu και όρην, HIJKθ) vulg. - ? ετ. om. Cθ. - ένειλ. D. - εί vulg. - ην θ. - όζη θ. - όζηται vulg. - 8 πρ. om. C. - προσθετόν D. - τιθείς om. Cθ. - καί om. θ. - ξηράνας vulg. -ξηρήνας DHIJR9. — "γλήχονα FGIK.-γλιχωνα HJ. -ξηρήν 0.-ξηράνας

l'enlever aussitôt, plonger la laine dans de l'huile de rose, et appliquer. Pessaire capable d'expulser le chorion et de faire venir les règles et l'embryon frappé d'apoplexie : cinq cantharides, sans les ailes, les pattes ni la tête, puis piler du tribulus marin (sennebiera coronopus) avec la racine et les feuilles, une conque (=0litre,023), piler du boanthème vert (chrysanthemum coronarium), la partie extérieure dure, une conque, autant de graine d'ache, quinze œufs de sèche, dans du vin doux coupé d'eau, et appliquer; quand la douleur se fait sentir, la femme prend un bain de siège chaud et boit de l'hydromel aqueux et du vin doux; et boire, dans du vin doux, de cette composition pilée à la dose d'un statère d'Egine (statère = 0grammes, 48); quand il y a douleur, faire cuire des pois chiches blancs et des raisins secs dans de l'eau, refroidir, donner à boire; et, quand de la strangurie se fait sentir, prendre un bain de siége tiède. Pessaire propre à expulser le chorion : suc de concombre sauvage, en faire comme un petit pain; la femme l'appliquera, après avoir jeuné deux jours; vous ne pourriez rien trouver de meilleur. Moven explorateur de la fécondité : faire bouillir une gousse d'ail et l'appliquer. Autre moven explorateur : un peu de nétopon, rouler dans de la laine, appliquer, et voir si l'odeur en vient par la bouche. Pessaires : prendre la bile du scorpion de mer (cottus scorpio), mettre dans la laine, sécher à l'ombre et appliquer. Ou bien, sécher du pouliot, bien broyer, mouiller avec du miel, appliquer dans de la laine; ou bien, fleur de cuivre dans du miel, attacher dans un linge, et appliquer. Ou bien, graine de courge, tôt calciné, mouiller avec du vin, et appliquer dans du poil de lièvre ou dans de la laine. Autre pessaire : alun d'Égypte,

vulg. - ξηράναι F. - ξηρήναι DJ. - ξηρήναι H. - ξηράναι K. - καὶ pro καὶ habent \tilde{n} ν ποιήσας K; $\tilde{\eta}$ ποιήσας CDFGHIJK, Ald.; λίην ποιήσας θ ; ante καὶ addit λεϊόν τε ποιήσας Lind.) ἐν μέλιτι vulg. — 10 ένδησαι θ . - Ante πραddunt καὶ $C\theta$. — 11 σικίου J. - κατακλύσας vulg. - κατακαύσας θ , Foes in not., Lind. - έν om. θ . - τε om. $C\theta$. - λαγωσίτι J. - λαγωσίζ $C\theta$. - θ ρηξίν G. - καὶ $\tilde{\eta}$ ρ pro καὶ DFGHIJK, Cordwus, Lind.) εἰρ. (ἐρίω H) vulg. - προσθείναι $C\theta$. - 12 πρ. om. $C\theta$. - αλγ. προσθείναι, εἰρίω κατ. προστίθει θ . καθειλίξας D.

ελίξας προσθείναι. 1 *ΙΙ κανθαρίδας τρίψας 2 οίνω τε δεύσας, έν είρίω προστίθει: *Η την άρτειισίην ποίην οίνω δεύσας προστίθει. 3 *Η μελάνθιον τρίψας εν οίνω εν εξρίω προστίθει. *Η \$ βόλδιον το έκ των πυρών τρίψας έν οίνω τε δεύσας, έν εξρίω προστίθει. Ή οίνου παλαιοῦ 5 λευχοῦ τὴν τρύγα κατακαῦσαι, καὶ κατασδέσαι οἴνιο λευκοῦ, καὶ τρίθαι, καὶ προσθείναι εν δθονίω. *Η γαλδάνην καὶ νέτωπον καὶ 6 μίσυ εν βοδίνω μύρω, εν δθονίω προσθεΐναι. Άλλο 7 προσθετόν ελατηρίου δύο πόσιας καὶ κηρίον εν οίνω δι' δθονίου προστίθει. *Η βούτυρον καὶ στυπτηρίην μέλιτι δεύσας 8 όμοίως. *Η όπον 9 σκαμιωνίης καὶ στέαρ ἐν μάζη ζυμμίζας οἴνορ τε δεύσας, δι' δθονίου προσάγειν. 10 Ποτά δυνάμενα γορίον τι κρατηθέν έν τῆ μήτρη έξαγαγεῖν • κολοκυνθίδος άγρίης τρίψας τὸ ἔνδον ἐν γάλακτι γυναικείω ἐν δθονίω προστιθέσθω. 11 Έπὶ τοῦ αὐτοῦ · σίλφιον όσον χύαμον ἐν οἴνω διδόναι πίνειν. 18 Ετερον εκδόλιον · ύπο τὰς μασγάλας λαδών σείειν ίσγυοῶς. Ποτὰ δὲ διδόναι ἄγνου πέταλα ἐν οἴνω ἡ 13 δίκταμνον κοητικόν όσον όδολον εν θόατι τρίδειν και διδόναι ή 14 κονύζης τῆς δυσόσιμου όσον γεῖρα πλείην διεῖναι πράσου γυλώ, καὶ νέτωπον, όσον γήμην άδρήν ταῦτα ἐν οἴνω δοῦναι πιεῖν τρίψαντα λεία. *Η 18 δαδα πιοτάτην ζύν γλυκεῖ οίνω έψεῖν, ἐπιγέας ὅσον τρεῖς χυάθους, καὶ γαλβάνην 16 όσον τριώδολον, καὶ σμύρναν, έψήσας, ἐπειδάν παγὸ

 1 Aλλο pro η C.-άλλο· η $\theta.-^{2}$ εν οίνω C.-τε om. $C\theta.-$ έν εἰρίω $\theta,$ Lind. - έν εί. om. vulg. - 3 ή... προστίθει om. G. - ή... προστίθει 1. 4, om. K.-Post οίνω addit δεύσας θ.-προστιθέναι θ. - 4 βολδιόν (F, al. manu βόλδιον) Ι.-πυροών FGI.-τε om. Co.-έν εξοίω Co.-έν εξ. om. vulg.-προσθεΐναι Co. - 5 λ. om. K.-Post τρίψαι addunt èv οίνω Co.πρόσθες θ. — 6 μίσυ FI. - έν όθ. om. (D, restit. al. manu) GK. - προσθείναι θ - πc . om. vulg. — $\tau \pi \rho$. om. CDFHJK θ . — $\dot{\epsilon}_{5}$ $\dot{\epsilon}_{0}$ $\dot{\epsilon}_{0}$ $\dot{\epsilon}_{0}$ $\dot{\epsilon}_{0}$ $\dot{\epsilon}_{0}$ $\dot{\epsilon}_{0}$ s προστίθει pro όμ. Lind. — 9 σκαμων. θ. - συμμ. DHθ. - έν οίνω C. - τε om. Co. - έν όθονίω Co. - 10 α)λο pro ποτά.... έξαγαγεῖν CDHJQ'o. - ποτά.... έξαγαγεῖν om. I.- ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ pro ποτά.... ἐξαγαγεῖν Lind.- Pro ποτά.... η κονέζης habet κολοκυνθίδος άγρίης τρίψας τὸ ἔνδον ἐν γάλακτι γυναικείω, εν όθονίω προστιθέσθω. Έκδολιον· ύπο τας μασχάλας λαδών σείειν Ισχυρώς. Ποτά δυνάμενα γορίον τι κρατηθέν έν τῆ μήτρη έξαγαγεῖν. Ποτά δὲ διδόναι άγνου πέταλα εν οίνω σίλφιον όσον χύαμον εν οίνω διδόναι πίνειν. η δίκταμνον κοητικόν όσον όδολον εν ύδατι τοίδειν και διδόναι Κ.- πρόσθετον γωρίον (γορίον θ) εκβάλλει pro προστιθέσθω Cθ. — " επὶ τοῦ αὐτοῦ om. F. - πότα pro ε. τ. α. Cθ. - ποτά δυνάμενα γόριον τι (το pro τι Lind.) πρατηθέν έν addunt τη HI) μήτρη έξογαγείν pro έ. τ. α. DHI (J, cum ποτόν ante ποτά) Q', Lind. - οπὸν σιλφίου $C\theta$. - ἐν οἴνω om. J. - διδόναι om. C. —

rouler dans de la laine, appliquer. Ou bien, cantharides, piler, mouiller avec du vin, appliquer dans de la laine. Ou bien, armoise, mouiller avec du vin, appliquer. Ou bien, nielle, piler dans du vin, appliquer dans de la laine. Ou bien, le bulbe qui croît dans les champs de blé (muscari comosum), piler, mouiller avec du vin, appliquer dans de la laine. Ou bien, lie de vin blanc vieux, calciner, éteindre avec du vin blanc, pulvériser, appliquer dans un linge. Ou bien, galbanum, nétopon, misy, mouiller avec de l'huile de rose, appliquer dans un linge. Autre pessaire: deux potions d'élatérion, rayon de miel dans du vin, appliquer dans un linge. Ou bien, beurre, alun, mouiller avec du miel, appliquer semblablement. Ou bien, suc de scammonée, graisse, mêler dans de la pâte d'orge, mouiller avec du vin, appliquer avec un linge. Breuvages pouvant chasser un chorion qui s'est fixé dans la matrice : concombre sauvage, en piler le dedans dans du lait de femme, appliquer dans un linge. Pour le même : silphion gros comme une fève, donner à boire dans du vin. Autre moyen expulsif : prendre la femme par-dessous les aisselles et la secouer fortement. En breuvage, donner les seuilles d'agnus dans du vin; ou le dictame de Crète, pilé dans de l'eau, à la dose d'une obole; ou bien, conyza à odeur forte (erigeron graveolens), une poignée, mouiller avec de l'eau où des poireaux ont bouilli, nétopon une bonne chême (=0 lare, 018), bien broyer, et donner le tout à boire dans du vin. Ou bien, faire cuire une branche de pin très-grasse dans du vin doux, trois evathes, où on a ajouté galbanum trois oboles et myrrhe; et quand c'est devenu épais par la cuisson, donner à boire tiède. Ou bien, décoction de poireau, myrrhe,

 $^{^{10}}$ έχθ. άλλο 0 0 . έχθ. om. 10 δίκταμον 10 10 Αια οπ. 10 10 είνταμον 10

γένηται, δὸς πιεῖν γλιαςόν. 1 Η πράσου γυλὸν καὶ σμύρναν καὶ οίνον γλυκύν όμου. "Η ε ανδράγνης καρπόν λέαινε, δίδου δέ έν σίνω λευκῶ παλαιῶ. *Η αἰγείρου κρητικῆς κόκκους ³ ἐννέα τρύψας ἐν οἴνω πινέτω. "Η βατραγίου τοῦ φύλλου καὶ τοῦ άνθεος τετριμμένου όσον δραγμήν αλγιναίην εν οίνω πίνειν γλυκεί. "Ην 5 δε ενέγηται το γορίον, λεθηρίδος όσον δδολόν πρίδειν έν οίνω καὶ πίσαι. Ή σελίνου ρίζαν καὶ μύρτα έψέτω, πίνειν δὲ ξιμέρας 6 τέσσαρας. Ή κύμινον αίθιοπικόν, καὶ τὸ καστόριον δοκόσον δοολόν, καὶ κανθαρίδος σμικρόν. ταῦτα ἐν οἴνω διδόναι πίνειν. ⁴Η ⁸ μαράθρου ρίζαν ἐν οἴνω καὶ ἐλαίω καὶ μέλιτι ἀναζέσαντα πιπίσκειν. *Ην τὸ 9 γορίον μὴ ὑπογωρέη, κόνυζαν τρίψας εν εξρίω πρόσθες, πίνειν δε άμεινον. Η 10 κονύζης όσον γανδάνει γείρ, πράσου τε γυλόν καὶ νέτωπον ξυμμίξαι όσον γηραμύδα, ταῦτα ἐν οἶνω πινέτω. 11 Χορίον ἐξάγει, καὶ ἐπιμήνια κατασπά, καὶ ἔμιθευον ἡμίεεγον έλκει κανθαρίδας πέντε, ἀποτίλας τὰ πτερά καὶ τὰ σκέλεα καὶ τὴν κεφαλήν, εἶτα τρίδολον 12 τὸ παραθαλάσσιον κόψας ζύν τη βίζη καὶ τοῖσι σύλλοισιν, δσον κόγγην, καὶ τὸ εὐάνθεμον τὸ γλωρὸν τρῖψον ἔσον πληθος, καὶ σελίνου σπέρμα, καὶ σηπίης ωὰ πεντεκαίδεκα εν οίνω γλυκεῖ κεκρημένω ταῦτα όμοῦ, καὶ έπειδαν δούνη έγη, πίνειν καὶ έν ύδατι θερμώ έγκαθιζέσθω, πινέτω δὲ μελίκρητον ύδαρὲς καὶ γλυκύν οἶνον λευκόν. "Υστερον 13 δύναται έκδάλλειν δλοχωνίτιδος της γλυκείης βίζα, έστι δε ώς δ βολβός, σμικρόν δὲ ὡς ελαίη, ταύτην τρίβειν ἐν οἴνω καὶ διδόναι πίνειν* ην μεν η σμικρή, δύο, ην δε μείζων, μία άρχεει παραμίσγειν δε των σπεριμάτων κύμινον αίθιοπικόν και σέσελι μασσαλιωτικόν, ή φύλλον

¹ H om. C. – οίνον om. Cθ. — 2 ανδράχλης θ. – λεαίνειν Cθ. — 3 ενέα G. – 2 ν οίνω om. D. — 4 βα. βοτάνης (βοτ. om. C) εν (έν om. Cθ) τῶν φύλλων (τοῦ φύλλου Cθ) vulg. – αἰγινέην J. – αἰγιναίαν θ. — 5 δὲ (δ' θ) ἔτι (ἔτι om. Cθ) εν. vulg. – χόριον CDJ. – χωρίον H. — 6 τέσσερας θ. — 7 όσον θ. – σμικρὸν 0. – μικρὸν vulg. – δὸς πιεῖν θ. — 8 μαράθου CGθ, Ald., Frob., Cordæus. — 8 χόριον CDJ. – χωρίον H. – κόνιζαν D. — 10 κονίζης D. – χανδάνη θ. – πράσσου C. – τε om. Cθ. – συμμ. DHJ. – χηραμίδα DFGHIJK. — 11 χόριον CDJ. – χωρίον H9. – δὲ έξάγει γιο ελκει CH9. – ἀποτείλας FHIK, Ald., Frob., Cordæus. Lind. – ἔπειτα Cθ. — 12 τὸ om. Cθ. – σύν θ. – Gal. Gl. : εὐάνθεμον, ὅπερ καὶ ἀνθεμὶς λέγεται καὶ χαμαίμηλον. – ἤσσον (sic) pro ἴσον C. – σιπίης FGI, Ald. – ἐπὴν D. – ἢ δὸδύνη θ. – πίνειν pro πινέτω θ. — 12 ἐκδάλλει pro δ. ἐκδ. θ. – ἐκδαλεῖν I. – όμοκωνίτιδος CD (F, al manu όμοκωνίδος) HIKθ, Ald. – όμοκωνίδος

vin doux, boire ensemble. Ou bien, fruit de l'arbousier, piler, donner dans du vin blanc vieux. Ou bien neuf cocons résineux du peuplier de Crète, piler, boire dans du vin. Ou bien, batrachion (ranunculus asiaticus), feuilles et fleurs pilées, à la dose d'une drachme d'Egine, boire dans du vin doux. Si le chorion est retenu, vieille peau de serpent, à la dose d'une obole, piler dans du vin et donner à boire. Ou bien, saire cuire racine d'ache et baies de myrte, et boire pendant quatre jours. Ou bien, cumin d'Ethiopie, castoreum une obole, un peu de cantharide, donner à boire dans du vin. Ou bien, racine de fenouil, faire cuire dans du vin, de l'huile et du miel, et donner à boire. Si le chorion ne sort pas, piler de la conyza (erigeron viscosum) et appliquer dans de la laine; en donner en boisson est mieux. Ou bien, conyza une poignée, mêler décoction de poireau et nétopon à la dose d'une chéramys (=0 Btre ,018), et boire cela dans du vin. Bon pour expulser le chorion, amener les règles et tirer le fœtus à demiformé : cinq cantharides, ôter les ailes, les pattes et la tête. puis tribulus marin, piler avec la racine et les feuilles, à la dose d'une conque, évanthème (anthemis chia), même quantité, graine d'ache, quinze œufs de sèche, boire cela ensemble dans du vin doux coupé d'eau, quand il y a douleur; la femme prendra un bain de siége chaud, et boira de l'hydromel coupé d'eau et du vin blanc doux. Bon pour expulser le chorion; racine de l'oloconitis douce (cyperus esculentus, d'après Fraas, elle est comme le bulbe, mais petite comme une olive, piler dans du vin et donner à boire; si elle est petite, en prendre deux; si elle est grosse, une seule suffit; meler des graines, cumin d'Ethiopie, séséli de Marseille (seseli tortuosum) ou la

G. – δμονονίτιδος J. – Gal. Gl.: δλοκωνίτης, βοτάνη τις άγρία λαχανώδης. – ἡδίης pro γλ. G. θ. ἰδίνς). – ῥίζαν J. – ὡς ὁ (ὁ ομ. vulg.) β. DGIJ, Frob., Lind. – μικρὸν J. – ἐλαίην D. – σμικρὰ vulg. – μικρὴ θ. – μείζων vulg. – μείζων $\mathbf{G}\theta$. – ἀρκεῖ vulg. – ἀρκεῖ θ. – σόσελις $\mathbf{D}H$. – μασαλιωτικὸν $\mathbf{F}IK$. – μασαλιωτικὸν $\mathbf{G}\theta$. – ἀρκεῖ \mathbf{H} . – μασαλιωτικὸν $\mathbf{G}\theta$. – ἀρκεῖ \mathbf{H} . – μασαλιωτικὸν $\mathbf{G}\theta$. – ἀρκεῖ $\mathbf{G}\theta$. – ἡμιχοίνικον $\mathbf{G}\theta$. – ὁνονο $\mathbf{G}\theta$. – κοτόν λαις $\mathbf{G}\theta$.

τὸ λιδυκὸν ξηρὸν ήμιγοινίκιον σύν οἴνω κοτύλησι τρισίν, ἐψεῖν 1 καὶ άγειν ές το ήμισυ, και ἀπό τούτου πινέτω. 2 Αλλο · λύγου καρπον, σεσέλιος ίσον, σμύρνης, τρίβειν όμου, καλ σύν ύδατι διδόναι πίνειν. ε Έκδολια άγνου λευκής νέης όσον δζύδαφον, εν σίνω λευκώ εδώδει δὸς πιεῖν, τρίψας λεῖον. Έτερον · καστορίου ἡ * σαγαπήνου δδολὸν, άσφάλτου δραγμήν μίαν, νίτρου δύο, πάντα τρίψας εν γλυκεῖ οἴνω καὶ ελαίω όσον ήμικοτύλιον, δὸς πιείν νήστει δβολούς δύο, καὶ λοῦσον θερμώ καλώς. "Αλλο 5 διμοίως έγον , έγίνους θαλασσίους τρείς τρίθας όλους λείους εν οίνω εὐώδει, δὸς πιεῖν. "Αλλο · μίνθης δεσμίδα εσμικρήν και πηγάνου και κοριάννου, και κέδρου ή κυπαρίσσου πρίσματα, εν οίνω εὐώδει δὸς πιείν και των εγίνων, ην έγη, δοφεέτω έπὶ τὸ πλεῖστον ωσαύτως: ἔπειτα λοῦσον θερμῷ. ᾿Αλλο τόμοίως: ἀννησον, κεδρίδας, σελίνου καρπόν, αἰθιοπικόν κύμινον, σέσελι, έκάστου ήμισυ όζυβάφου όὸς ἐκπιεῖν οἴνω λευκῷ τρίψας λεῖον. "Αλλο 8 διιοίως · δικτάμνου δεσμίδα καὶ δαύκου καςποῦ δραγμάς δύο, καὶ μελάνθιον ἴσον, εν οίνω λευκώ, τρίψας λείον, δὸς πιείν, καὶ λούσον θερμώ πολλώ. διδόναι δέ πρός την ισχύν τοῦ νοσήματος. Άλλο . γαλδάνην όσον ελαίην 9 τρίψας εν κεδρίνω ελαίω προσθέσθω · τοῦτο δύναται διαφθείρειν καὶ ἐκδάλλειν τὸ νωγελές. "Αλλο ἐκδόλιον 10 ἔγγυτον ύστερέων · όταν σαπή νεκρωθέν ύπο ψύγεος, όταν άνεμος ψυγρός ή, κρόκον τρίψας λεΐον όσον όλκην, εν στέατι γηνός έγγέαι, καὶ έᾶν ώς πλείστον γρόνον. Ποτόν 11 συμβάλλον πρός τόδε καλώς · κόνυζαν τήν

 $^{^{14}}$ Kal om. C. – nal and toude disdual θ . – toude C. — 2 allo ensolion DQ'. -λυγοῦ I, Ald. -λυτου (sic) καρπός θ. - σμύρνη CH. - οίνου έν pro όμοῦ καὶ σύν C. - ἐν pro σύν θ. - τρίδειν pro πίνειν C. - 3 ἐμβόλια Η. - ἐκβόλιον J.-άλλο pro έκδ. DQ'.-όξόδαφον $\theta.-$ λίον $\theta.-$ 4 σαγαπίνου C.- δραγμήν FII. - νίτρου δραχμάς δύο θ. - πάντα om. Cθ. - οίνω om. Cθ. - έλαίου vulg. - έλαίω θ \rightarrow ήμικοτυλίω θ - νήστι θ - λοῦε θ - καλῶς om. θ - δ. ε. om. $C0.-\tau\rho$ ès $0.-\tau\rho$ es, om. $C.-\omega$ s éxel pro ölous $C.-\delta$ lous ω s éxel lísus 0.ε μικρήν vulg. - σμικρήν C. - κοριάνου DHJ, Frob., Cordæus, Lind. - κηρίον όνου pro 200. C. - σπέρμα (πρίσματα θ), έν vulg. - εὐώδει vulg. - εὐώδει IJ, Ald. - ροφείτω 0. - τῶ πλείστω 0. - τῶν πλείστων C. - 7 όμ. om. CJ0. άννησσον 0.- άνησον K.- άνισον CDHJ.- όξοβάφου 0.- όξ. om. C.- πιεῖν C.-έν οἴνω θ.-λίον θ.-8 όμ. οπ. CJθ.-διατάμου DHJ.-δραγμάς J.δρ. οπ. C.-μελάνοτον 0.-λίον δὸς ἐκπιεῖν <math>θ.-δὸς πιεῖν λεῖον <math>C.-θερμῶκαὶ πολλῶ DH.-νουσ. Lind. — ⁹ τρίψασα θ.- δύναται om. Cθ.-ἐκδάλλει καὶ διαφθείρε ην πιν ωχελες (sic) θ. - ἐκδάλλειν τὸ (ἢ pro τὸ C; ἢν pro τὸ Vatic. Codd. ap. Foes) νοχελές (νωχελές CDFGHIJK, Lind.) vulg. — 10 έγ-

feuille sèche de Libve (graine du silphion), à la dose d'une demi-chénice, avec trois cotyles de vin, faire cuire et réduire à moitié : la femme boira de cette préparation. Autre : graine de vitex, séséli, quantité égale, myrrhe, piler ensemble et donner à boire avec de l'eau. Expulsifs : vitex blanc frais un oxybaphe, bien broyer et donner à boire dans du vin blanc de bonne odeur. Autre : castoreum ou sagapenum une obole, asphalte une drachme, nitre deux drachmes, piler le tout dans une demi-cotyle de vin doux et d'huile, et faire boire à jeun à la dose de deux oboles; puis bien laver à l'eau chaude Autre : trois hérissons de mer, les bien piler entiers dans du vin de bonne odeur, et donner à boire. Autre : une petite poignée de menthe, de rue et de coriandre, sciurc de cédros (juniperus oxycedrus) ou de cyprès, donner à boire dans du vin de bonne odeur; et aussi la femme prendra autant qu'elle pourra d'un potage aux hérissons de mer, s'il y en a : puis elle se lavera à l'eau chaude. Autre, semblable : anis, baies de cédros, graine d'ache, cumin d'Ethiopie, séséli, de chaque un demi-oxybaphe, bien piler et donner à avaler dans du vin blanc. Autre, semblable : une poignée de dictame, deux drachmes de graines de daucus, nielle autant, bien piler et donner à boire dans du vin blanc; la femme se lavera avec beaucoup d'eau chaude; on proportionnera la dose de cette préparation à la force de la maladie. Autre : galbanum gros comme une olive, piler dans de l'huile de cédros, et appliquer; cela peut faire avorter et chasser ce qui tarde à sortir. Autre qui s'administre en infusion pour débarrasser la matrice : quand le fœtus, tué par le froid que produit un vent glacial, se putréfie, bien piler du safran à la dose d'une drachme, dans de la graisse d'oie, infuser dans la matrice et laisser le plus

χύτων FG. - ύστερέων C. - ύστερων vulg . - λείον τρίψας J. - λίον θ . - δσον δραχμήν (δρ. οπι. θ ; δραχμής H, όλαὴν (δλαήν FK; δλαῆ DHI) vulg . - χην. στέ. $C\theta$. - Π σ. π . τ. α. οπι. $C\theta$. - ήδισσμον J. - μέλι ασὶ όητίνην $C\theta$ (Ald., ρίτ.). - μέλι α. δ. οπι. vulg . - λίον θ . - εὐώδει vulg . - εὐώδει HK. - εὐδοίη θ ρενώ θ θ . - δὸς θ . - λύσεν θ . - λοῦς θ . - λοῦς

ήδύοσμον, μέλι καὶ ρητίνην τρίψας λείην έν οίνω εὐώδεϊ, ή έν συρμαίη, δούναι πιεΐν, καὶ λούσαι θερμώ. 1 Αλλο όμοίως ποτόν τοῦ παιδίου καὶ τῶν ἐνόντων κακῶν · ἱὸν γαλκοῦ ζυντρίθας ζὸν ωέλιτι καὶ συρμαίη δὸς πιείν. Αλλο πρόσθετον εκβόλιον, ήν αποθνήσκη • γαλκοῦ δινήματα ένθεις ες δθόνιον μαλθακόν πρόσθες πρός το στόμα τῶν μητρέων, καὶ ώρελήσεις. 2 Εκδόλιον προσθετόν, ην εναποθνήσκη: όστρακον νέον, καὶ στέαρ γήνειον τρίψασα προσθέσθω. Άλλο ³ προσθετόν· νίτρον εψήσας ξύν βητίνη καὶ ποιήσας βάλανον, βάπτων ες όρνιθος στέαρ, προστίθει. Άλλο 4 προσθετόν γάριεν τὸ ἐπονομαζόμενον, τούτου δίζαν πεὸς τὸν διαφαλὸν πρόσθες μή πουλύν γρόνον. Αλλο άγρίην κολοκύντην καὶ μυῶν ἀπόπατον τρίψας 5 λεῖα προστίθει. "Αλλο 6 ἐπιδετόν · βητίνην καὶ στέαρ ὄρνιθος τρίψασα ἄμα καὶ μίζασα επιδησάσθω επί τον διωφαλόν και την γαστέρα. ^{7*}Αλλο προσθετόν° του κισσού τοῦ λευκοῦ τὸν καρπὸν καὶ κέδρου πρίσμα τρίψασα καὶ βαλάνια ποιήσασα προστιθέσθω. 8 Άλλο· χελώνης θαλασσίης τὸν έγκέραλον καὶ αἰγύπτιον κρόκον καὶ άλας αἰγύπτιον τρίψας καὶ ξυμμίζας ποιέειν βαλάνους, καὶ προστιθέσθω. Έκδολιον θυμίημα, δυνάμενον και αξιια γαστρός εξελάσαι ιτέης φύλλα επί πῦρ ἐπιθείς θυμιζήν, καὶ περικαθίσας τὴν γυναϊκα ἐζην ἄγρις αν δ καπνὸς ἔς τὴν μήτρην ενδύνη. 10 Περί ζάστος έπτρωσμοῦ· όταν ή γυνή έπτρώση καὶ τὸ παιδίον μή έξίη, ήν τε σαπή καὶ οἰδήση, ή άλλο τι πάθη τοιοῦ-

^{1 &}quot;A. δ. π. om. G. Ald. - άλλο post ποτὸν D. - δμ. om. C. - συντρ. J. τρίψας θ . – εν θ . – σύν J. – εκ θ . ην άπ. om. CFGHIJ θ . – καὶ ώφ. om. $C\theta$. — 2 έκδόλιον προσθετόν ην έναποθνήσκη CO (FGHI, ἀποθνήσκη) (Q', ἀποθνήσκει). - ά)λο pro εκδ.... ενοπ.... Cordæns, Lind. - έκδ.... εναποθνήσκη om. vulg. – χήνιον $C\theta$. – τρίψας θ . – 3 πρ. om. J. – λίτρον θ . – σὸν C. – ριτ. FGI, Ald. - καὶ om. Cθ. - 4 πρ. om. HIJK. - χάρις θ. - κάριεν (sic) J. - τὸ om. C0. - όνομα C. - ούνομα θ. - επωνομαζόμενον D. - τούτου om. C0. - ρίζα θ. -πολὸν θ. - 5λία θ. - προσθέσθω <math>Cθ. - 6 ἐπιδ. om. FGHJ, Ald. - προσθετὸν pro ἐπ. D. - ὄρν. στέαρ C0. - τρίψας vulg. - τρίψασα Cθ. - ἄμα καὶ om. C. – μίξας vulg. – μίξασα $C\theta$. – ἐπιδησ. om. C. – 7 ἄ. πρ. om. F. – πρ. om. GJ, Ald. - πρίσματα $D\theta$. - βαλάνεια sine καὶ C. - προσθέσθω θ . - θ άλλο πρόσθετον Co. - αλίο.... προστιθέσθω om. (DH, restit. al. manu) FGHIJK. τρίψαι καὶ ξυμμίζαι, ποιέειν δὲ 0. – προσθέσθω θ. — θυμίαμα vulg. – θυμιητὸν θ. - θυμίημα C. - δυνάμενον om. C0. · καὶ om. θ. - Ante ἐτέης addit άλλο G. - περικαθίσαι θ. - περικαθήσας C. - ἐῆν C. - ἐἄν vulg. - ἄχρι Cθ. ήν pro αν C (θ, ήν). – εἰς J. – εἰσίη vulg. – εἰσὶν F. – ἐνδύνη C. – ἐνδύη θ. — 1º π. î. έκ. om. IK. - Ante περί addit άλλο D. - άλλο pro π. î. έκ. IJ. - άλλο

longtemps possible. Breuvage très-utile pour le même objet : conyza odorante, miel et résine, bien piler et donner à boire dans du vin odorant ou dans de l'eau du navet employé pour vomir; puis se laver à l'eau chaude. Autre breuvage, pour l'enfant et les lésions intérieures : vert-de-gris, broyer avec du miel et du navet, et donner à boire. Autre expulsif en pessaire, quand l'enfant meurt : limaille de cuivre, mettre dans un linge souple, et appliquer à l'orifice de la matrice, vous en retirerez de l'avantage. Pessaire expulsif, en cas de mort de l'enfant : têt neuf, graisse d'oie, piler et appliquer. Autre pessaire: nitre et résine, faites cuire, formez un gland, trempez dans la graisse de volaille, appliquez. Autre pessaire : l'herbe appelée gracieuse, appliquez-en la racine à l'ombilie pendant un temps qui ne soit pas trop long. Autre : concombre sauvage, excréments de rats, piler bien, appliquer. Autre, qui se porte en sachet : résine, graisse de volaille, piler ensemble, meler, et attacher sur l'ombilic et le ventre. Autre, en pessaire : baies de lierre blanc, sciure de cédros, broyer, faire des glands, et appliquer. Autre : cervelle de tortue marine, safran d'Égypte, sel d'Égypte, broyer, mêler, faire des glands, et appliquer. Fumigation expulsive, capable aussi de faire sortir du sang hors de la matrice : mettre des feuilles de saule sur le feu et fumiger; on fera asseoir la femme et on la laissera jusqu'à ce que la vapeur entre dans la matrice. Du traitement de l'avortement : quand, une femme se blessant, l'enfant ne sort pas, soit parce qu'il est putréfié et gonflé; soit par quelque autre cause de ce genre, jus de poireau et d'ache exprimé à travers un linge, une cotyle d'huile de rose, un quart de cotyle de graisse d'oie, trois oboles de résine fondue dans de

ἔγχυτον pro π. ὶ. ἐν. CH0. – ἡ om. DH. – σαπείη DFGHIJK. – Απιε καὶ addit ἤν τε 0. – οἰδήσει H. – εἴτε pro ἢ J. – πάθοι J. – τοῖον $C\theta$. – διαράμεοι, al. manu διὰ ῥάχιος D. – ὰμφοτέρων (ὰμφοτέρω C) ἐπισυνάξας (ἐπ. om. $C\theta$ ς ἐπισυνάξαι D), καὶ (καὶ om. θ) κοτύλην ῥοδίνου ἐλαίου (ῥοδ. ἐλ. κοτύλην θ ς ῥοδ. ἐλ. καὶ κοτ. C) vulg. – χηνὸς στ. $C\theta$. – τετάρτη μόρον (sic) θ . – ρίτε θ . – Αλίδ. – καὶ ῥητίνης δθολ. θ . – τοῦς θ . – ὑψηλότερα θ . – ὑψηλότερα θ . – εἰς θ Ι – κειμένη θ . – θ 0. – τέσσερας θ 0.

τον, πράσα καὶ σέλινα ἐκθλίψας τὸν γυλὸν διὰ δάκεος ἀμφοτέρων, ροδίνου ελαίου κοτύλην, καὶ στέαρ χηνὸς όσον τεταρτημόριον, βητίνης τε δδολούς τρείς κατατήξας έν έλαίω, και ποιήσας προς πόδων ύψηλοτέσην, έγγεον ες τὰς μήτρας * καὶ ἐγέτω κειμένη γρόνον ὅτι πλεϊστον · ἔπειτα κάθισον ήμέρας τέσσαρας . 1 καὶ ἐξέργεται τὸ ἀποσαπέν παιδίον την δέ μή, λαδών άλας αίγυπτίους καὶ κολοκύντην άγρίην γλωρήν, μέλιτι μίζας, τρίψας, δούναι καταφαγείν, καὶ ἐπήν φάγη, κινεέσθω τῆδε καὶ τῆδε. 2 Ἐκδόλιον προσθετόν . άλας αἰγυπτίους, καὶ μυόγοδα, καὶ ἀγρίην κολοκύντην, 3 καὶ μέλιτος ὅσον τεταρτημόριον επιγείν ημίεφθον, * καὶ λαδών ρητίνης δραγμήν μίην εμβαλε ες το μέλι και την κολοκύντην και τὰ μυσγοδα, ξυντρίψασα πάντα καλώς, καὶ ποιήσασα βαλάνους, πρὸς τὴν μήτρην προσθέσθω, εως αν δοκέη καιρός είναι. 5° Ετερον εκδόλιον, ο το παιδίον βλητον γενόμενον εκδάλλει ελζίνην εν σίνω τρίψας πότισον. 60 Ετερον ποτὸν ἐκδολῆς, δ τὸ παιδίον ἐκδάλλει πελιδνόν • τοῦ ἐκτόμου τὰς δίζας τρίψας λεπτά, τοΐσι τρισί δακτύλοισι, καὶ σμύρνης όσον κύαμον άρας, έν οίνω γλυκεῖ πίπισκε. 7 κΕκδόλιον · κορίαννον ξύν τη δίζη καὶ νίτρον καὶ νέτωπον προσθεμένη περιπατείτω. "Εγγυτον 8 έμβρύου, ζν έναποθάνη, ώστε εκβάλλειν * κρόκον τρίψας επίγεε γηνός έλαιον, καὶ διηθήσας, έγγεε ές τὰς μήτρας, καὶ καταλίμπανε ώς πλεϊστον γρόνον. *Εμβρυον ακίνητον φθεῖραι. 9 καὶ ἐκδαλεῖν · στυπτηρίης σγιστῆς δραχικήν μίαν, σμύρνης έσον, ελλεδόρου μέλανος τριώδολον τρίψες λεΐα εν οίνω μέλανι, βαλάνια ποιέειν, καὶ προστιθέναι, άγρις αν κατ' δλίγον απολυθή. Κλυσμοί το καθαρτικοί μητρέων, ήν έκ τόκου έλ-

¹ Ἡν ἐξέρχηται pro καὶ... παιδίον C9.-εὶ pro ῆν C9.-κολοκύνθην C.-καὶ (καὶ om. C9) τρίψας vulg. -καταφαγεῖν C9.-φαγεῖν vulg. -κινήσθω θ.-² ἐκδόλιον προσθετὸν CDFHIJKQ'θ, (Lind., ἐμδόλιον). -³ καὶ om. θ.-τετάρτη μόρον θ.-ἐπισχεῖν IK.-4 καὶ θ.-καὶ om. vulg. - ριτ. FGI, Ald.-μίαν θ.-εὶς Cθ.-τὸ μέλι καὶ om C.-συντρ. (ἔυντρ. CDHIK) vulg. - συντρίψασα θ.-καλῶς om. θ.-καὶ om. Cθ.- ἐὰν pro ἔως ᾶν (D. ῆν) FHIJK.-² ἐκδόλιον ποτὸν sine ἔτερον Cθ.-δ τὸ om. Cθ.-παιδίον ἐκδάλλει βλητόν ἐλξ. C.-παιδίον ἐκδάλλειν όλόκληρον ἱλξ. θ.-ὲλξ. Frob.-ὲκπότισον θ.-ἐτ. om. Cθ.-ὲκδόλιον ποτὸν Cθ.-ἐκδόλιον Q'.-ὲκδολῆς om. J.-δ τὸ om. Cθ.-πε). om. DQ'.-τέλειον pro πελ. θ.-ἰοῦ (τοῦ CDFGHIJKθ, Ald., Cordwus, Lind.) ἐκτ. vulg.-Gal. Gl.: ἐκτόμου, ἐλλεδόρου μέλανος. -λεπτάς (λεπτά θ) καὶ (καὶ om. θ) τοῖσι vulg.--τριοὶ om. C.-άρας om. Cθ.-ὲν οἰνφ λευκῷ καὶ γλυκεῖ DQ', Lind. - ἐαλλο pro ἐκθ. J.- κορίανον DGHJ, Frob., Cordwus, Lind. - κορίανδρον C.-σύν vulg.-ξὸν CDFHIJK, Lind. - καὶ νί-

l'huile; alors, ayant fait les pieds plus élevés que la tête, infuser dans la matrice; la femme, couchée, gardera cette infusion le plus longtemps qu'elle pourra; puis elle restera sur son siège pendant quatre jours; après quoi sort l'embryon putréfié: sinon, sel d'Egypte, concombre sauvage vert, meler avec du miel, broyer et donner à avaler, après avoir avalé, la femme se remuera cà et là. Pessaire expulsif : sel d'Égypte, excréments de rats, concombre sauvage, verser par-dessus un quart de miel demi-cuit, puis, prenant une drachme de résine, la jeter dans le miel, le concombre et les excréments de rats, bien broyer le tout, faire des glands, et appliquer à la matrice, tant que cela paraîtra convenable. Autre expulsif, qui chasse l'enfant frappé d'apoplexie : helxine (convolvulus avensis), piler dans du vin et donner à boire. Autre breuvage expulsif, qui chasse l'enfant devenu livide : racines d'ellébore noir, pilées menu, une pincée, myrrhe gros comme une fève, donner à boire dans du vin doux, Autre, expulsif : coriandre avec la racine, nitre, nétopon, la femme mettra cela en pessaire et marchera. Infusion pour la matrice, propre à chasser le fœtus, s'il est mort : piler du safran, verser de la graisse d'oie, passer, infuser dans la matrice, et l'y laisser aussi longtemps que possible. Pour détruire et chasser le fœtus qui ne fait aucun mouvement : alun fendu une drachme, myrrhe autant, ellebore noir, trois oboles, bien brover dans du vin noir, faire des glands, et appliquer, jusquà ce qu'ils se dissolvent peu à peu. Injections détersives de la matrice, ul-

τρον 0. – καὶ ν. οπ. vulg. — 8 ξμβρυον J0. – ἀποθάνη (ξναποθάνη C0) παιδίον (παιδίον οπ. C0), ώστε vulg. – ἐκβάλλει J. – καὶ ἐπιχέας C0. – καὶ διηθήσαντα C. – διθήσας Ald. – ἐγχέαι C0. – εἰς J. – ἐᾶν D για καταλ. D. — 9 καὶ οπ. J. – ἐκβάλλειν (sic) F. – ἐκβάλλειν J0. – μίαν οπ. 0. – λία 0. – Bαλάνεια C. – προστιθέναι ἄγχι (ἄγχι οπ. 0; ἄγχι D; ἀγχι του sic C), ἄχρις (ἄχρι 0; ἔχρις οπ. C) ἀν (ἀν οπ. C; ὅτου D για D) κατ vulg. — D0 καθορτήριος D0 ελκωθώσιν vulg. – ἐλκωθέωσιν D0. – ἐλκωθώσιν D0. – ἐλκωθώσιν D0. – ἐλκωθέωσιν D0. – ἐλκωθέωσιν D0. – ἐλκυθέωσιν D0. – ἐλκυβάναν καὶ ζέσασα D0. – ἀφείναι (ἀγῆναι D0) καὶ (καὶ οπ. D0) κατ. vulg. – χλιαρὸν D0. – κλεῖσει vulg. – κλύσαι D1 ΓΜΙΚ. – κλύσαι D3. – τὰ οπι. D4. – τὰ οπι. D6. – πλέω (πλείονι D0) τούτων (τ. οπ. D0) κλ. vulg.

χωθέωσιν ή φλεγμασίης · δλύνθους γειμερινούς, ύδωρ έπιγέας καὶ ζέσας, ασείναι, καταστήναι, είτα έλαιον επιγέαι γλιαρόν και μίζαι. κλύσαι δὲ δύο κοτύλησι τὸ πλεῖστον πάντα δὲ τὰ κλύσματα μή πλέονι κλύζειν. Καὶ σιδίοισι καὶ μάννη, εν οίνω μέλανι αὐστηρώ έψημένω, εἶτα ἀπογέας τὸν οἶνον, τούτω κλύζε. * Αλλος κλυσμός. τρύγα οίνου κατακαύσας τῆξον, καὶ ἐν ὕδατι κλύσον, εἶτα σίδια. μύρτα, σγοΐνον εδιώδεα, φακούς έψήσας έν οΐνω, απογέας τον οΐνον. αλόζε. 3 Άλλος κλυσμός · βούτυρον, λιβανωτόν, ρητίνην, μέλιτι τήξας έν τῶ αὐτῶ, οἶνόν τε ἐπιγέας, κλύζε γλιαρῷ. Ἡ ἀκτῆς καρπὸν έψήσας ἐν ὕδατι, δάπογέας τὸ ὕδωρ, τρίψας ἐν τῷ αὐτῷ σέλινον, σμύρναν, άννησον, λιβανωτόν, ἐπιγέας οἶνον ὡς εὐωδέστατον ἔσον τῷ ὕδατι. διηθήσας δι' δθονίου, γλιήνας, κλύσαι. 5 Αλλο κράμθην, καὶ λινόζωστιν, καὶ λίνου σπέρμα, 6 καὶ γλωρὸν τὸ λίνον έψήσας εν τ ΰδατι, άπηθήσας, κλύσαι τῷ δόατι. 8 *Η μυρσίνης τῶν φύλλων οξύδαφον, σμύρνης, αννήσου, μέλι, ρητίνην, μύρον αλγύπτιον, τρίψας πάντα καὶ Ενώσας, ἐπιγέας οἴνου λευκοῦ ὡς εὐωδεστάτου κοτύλας δύο, διήθήσας, γλιήνας, κλύσον τούτω. *Η δάφνης καρπόν καὶ ⁹ γλήγωνα έψήσας εν ύθατι, μύρον τε βόδινον επιγέας, τούτω κλύζε γλιήνας. *Η γηνός στέας 10 έητίνη μίζας, επιγέας τε πρός τοῦτο οἶνον, καὶ γλιήνας κλύται. 11 Άλλο. βούτυρον καὶ κέδρινον έλαιον εν μέλιτι δλίγω γλιήνας, ξυμμίζας, κλύσαι. Ή μέλι, βούτυρον, 12 σγοΐνον, κάλαμον εὐώδεα, βεύον θαλάσσιον έψησαι ἐν οἴνω, εἶτα ἀπηθήσαι, καὶ οὕτω κλύσαι. *Η 13 σελίνου καρπόν, σέσελι, συύρναν, άννησον, μελάνθιον έν

^τ Μάνη (D, emend. al. manu) FGHIJ. - ήψημ. C. — 2 ἄλλος χυμὸς F. — ἄ. κ. om. G. – ἄλλος om. C. – τῆξαι CJKθ. – τῆξε (F, al. manu τῆξον) HI. – καὶ om. Gθ. – Post 3 δ. addunt τούτω Cθ. – κλύσαι CD (F, al. manu κλύσον) HK. – κλύσαι Jθ. – ὕστερον δὲ pro εἶτα Cθ. – σχίνον DH. – σχίνον Κ. – ἐν οἴνω ἐψ. Κ. – κλύσαι G. – κλύσαι θ. — 3 α. κ. om. FG. – κλ. ἄλ. D. – άλ. om. C. – κλ. om. J. – ρῖτ. FGI, Ald. – μέλι θ. – μέλιτι vulg. – μέξας pro τήξας C. – τε om. Gθ. – χλιηρῷ vulg. – χλιαρῷ θ. — 4 καὶ ἀποχ. Cθ. – ἄνησον Κ. – ἀνισον CDHJ. – ἐπιχέας τε καὶ (τε καὶ om. Cθ) (καὶ om. J) οἶνον vulg. – εὐώδεα vulg. – εὐώδον DFGHIJK. – εὐωδέστατον θ. – διθησας G, Ald. – τε (τε om. Cθ) δεὶ vulg. – δὶ ἄλλος θ. – ἀλλο om. FG. – άλλος κλυσμὸς DHIJKQ', Lind. – κυο ζωστιν vulg. – λινόζωστιν DFθ. — 6 καὶ om. HK. – λίον, al. manu λίνον F. – ἄνισον CGK, Ald. — 7 Post 3 δ. addunt τε DHIJK. — 8 7 θ. – 4 η om. vulg. – ἐνίσου CDHJ. – ἀνήσου 1. – ἀνήσου K. – ρίττ. FGI, Ald. – καὶ μύρον J. – ἐν τῶ αὐτῶ pro καὶ ἑνώσας C (θ, τωντῶ). – ἐπιχέας τε καὶ (τε καὶ om. Cθ) cἶνου vulg. – διθήσας Ald. – καθσον CHIJK, Ald. – αὐτῆ vulg. – τούτω θ. —

cérée à la suite de l'accouchement ou d'une phlegmasie : figues non mûres d'hiver, verser de l'eau, faire bouillir, passer, laisser reposer, puis verser de l'huile tiède et méler; l'injection sera de deux cotyles au plus. Aucune injection ne doit dépasser cette quantité. Faites cuire des écorces sèches de grenade et de la manne dans du vin noir astringent, décantez, et injectez ce vin. Autre injection : lie de vin calcinée, dissolvez, et faites l'injection avec l'eau; puis faites cuire écorces sèches de grenade, baies de myrte, jone odorant, lentilles dans du vin, décantez, et injectez le vin. Autre injection : beurre, encens, résine, miel, faire fondre ensemble, verser du vin, et injecter tiède. Ou bien baies de sureau, faire cuire dans l'eau, décanter, piler ensemble ache, myrrhe, anis, encens, verser du vin très-odorant autant qu'on avait fait d'eau, passer au travers d'un linge, faire tiédir, injecter. Autre : chou, mercuriale, graine de lin, lin vert, cuire dans l'eau, passer, injecter. Autre : feuille de myrte un oxybaphe, myrrhe, anis, miel, résine, parfum d'Égypte, piler et incorporer, verser deux cotyles de vin blanc très-odorant, passer, faire tiédir, injecter. Autre : baies de laurier, pouliot, faire cuire dans l'eau, verser de l'huile de rose, faire tiédir, injecter. Autre : graisse d'oie, résine, meler, verser du vin, faire tiédir, injecter. Autre . beurre, huile de cédros, un peu de miel, faire tiedir, melanger, injecter. Autre: miel, beurre, jonc, calamus odorant, fucus marin (zostera marina), faire cuire dans du vin, passer, injecter. Autre : graine d'ache, séséli, myr-

ο γλίχ. ΗJ. – τε om. C0. – ούτω pro τούτω DQ', Lind, – χλιάνας FGIJ. — **τξ (τξ om. C0) έητ. (έμτ. FGI, Ald.) vulg. – μίξας ές τωυτό έπιχέας οίνον C0. – γλιάνας FGIJ. — " άλλος 0. – άλλο om. FG. – κλυτμός αλλος DQ', Lind. – αλλος κλυτμός αλλος DL', Lind. – αλλος κλυτμός αλλος DFIJK. Απιε έν addit άμα J. – έν om. C0. – χλιήνας κλύτον (κλ. om. 6; κλύται CDFIJK; καύτον G' αύτξ ἢ δάξνης καρτόν (ξυμμίξας κλύται pro αύτξ ἢ δ. κ. C, 0 συμμ.; αὐτξ ἢ δ. κ. om. IFFIIJK, ἢ (ἢ om. Lind.) (καλείν βαλείν om. C0; καθών Lind.) μέλι vulg. — " σχίνον DII. – σχίνον Κ. – καὶ κάλαμον 0. – βρύων 0. – καὶ (καὶ om. C0) έψῆται (έψεῖν C0) νυίς. – είτα om. C0. – ἀπηθήτας C0. – καὶ om. C0. – σύτω pro ούτω CDHIJK. – κλύζε C. – κλύζε θ. — 13 σεσέλιος vulg. – σέσελι θ. – ἄνισον CIIJ. – ἄνησον Κ.

οίνω, ἀπηθήσας τὸν οἶνον, κλύσαι. *Η κέδρον έψήσας ἐν οἴνω, κλύσαι τῶ οἴνω. *Η 1 κισσὸν ἐψήσας ἐν ὕδατι, κλύσαι τῷ ὕδατι, *Η ἐλάτήριον, 2 ή κέστρον δύο πόσιας, έψεῖν ἐν ὕδατι ὅσον δύο κοτύλησι, καὶ κλύσαι γλιαρῷ. *Η ⁸ σικύης ἐντεριώνην ὅσον διδάκτυλον έψήσας έν κοτύλησι δύο ύδατος, έπὶ τὸ ύδωρ ἐπιγέας μέλι καὶ ἔλαιον, τούτω κλύσαι. *Η θαθίης δίζης δσον δύο πόσιας τρίθας * λεΐον, ἐπιγέας τε μέλι καὶ ἔλαιον, διεὶς ΰδατι γλιαςῷ ὅσον δυσὶ κοτύλησι, κλύσαι. *Η έλλεβόρου μέλανος, όσον δύο πόσιας διείς σίνω γλυκεί και ύδατι, κλύζειν. *Η κόκκους 5 κνιδίους όσον έξήκοντα τρίψας λείους, επιγέας τε μέλι καὶ έλαιον καὶ ύδωρ, κλύσαι. Κλυσμός ⁶κρατυντήριος, ήν έλκεα ή καθαρά · δλύνθους γειμερινούς τρίδειν, καὶ ἐπιγέειν ύδωρ, βοέζον δὲ όλην ημέρην, καὶ έλαιον ἐπίχες, καὶ κλύσαι. Ή σιδίοισι καὶ λωτοῦ ⁷ πρίσμασιν, ἐν οἴνφ δὲ μέλανι έψεῖν. Οταν ⁸δὲ ἀκάθαρτα φέρηται, τρύγα καίειν, και οίνω και ύδατι κλύζειν. *Η σιδίω, δόω βυρσοδεψική, μυρσίνης σύλλοισι 9 καὶ βάτου, εν οἴνω μέλανι έψεξν, καὶ κλύζειν. 10 Κλύσματα πρὸς τὰ παλαιὰ έλκεα · γυλῷ κράμδης έψημένης κλύζειν * καὶ λινόζωστιν δμοίως * καὶ 11 νίτρον παράμισγε έρυθρον ολίγον. Σμέρνης 12 οξύδαφον, λιδανωτόν, σέσελι, άννησον, σελίνου σπέρμα, νέτωπον, ρητίνην, μέλι, γήνειον στέαρ, όζος 13 το λευκόν, μύρον το λευκόν αλγύπτιον, εν τωύτῷ τρίβειν ἴσον έκάστου λεῖα, εἶτα οίνω διείς λευκώ κοτύλησι δυσί, χλιηρώς κλύζειν. 14 4Η λινόζωστιν

^{&#}x27; Κισθον θ. - όμοίως pro έψ. θ. - όμου pro έψ. C. - έν ΰδ. κλ. om. J. τούτω pro τῷ ὕδ. Cθ. - τοιούτω pro ὕδατι Η. - ² ἢ κ. om., restit. al. manu D. - οκόσον pro ή κ. CH0. - Post δύο addit άμα J. - καὶ (καὶ om. Cθ) όσον δύο χοτυλών (χοτύλων F; χοτύλησι C) (addit καὶ θ) κλ. γλιηρώς (γλιηρώ Η: γλιαρῶ θ) vulg. — 3 συκίης D. - έντεριώνην DCO. - έντεριόνην Η. - έντεριώνης vulg. - δάκτυλον vulg. - διδάκτυλον θ. - έν ΰδ. κοτ. δύο C (θ, δύο κοτ.). -δύο.... κοτύλησι om. J. - 4 λίον θ. - τε om. Cθ. - καὶ om. θ. - χλιηρώ vulg. -χλιαρῶ θ . - θ ισὶ (sic) K. - χοτ. θ υσὶ G. - θ χνηθίους HIK. - λίους θ . τε om. C0. - Ante μέλι addit καὶ J. - μέλι έλαιον ύδωρ C0. - 6 κρατύντηρος Η. - πρατυντήριος Ι. - πραντύντηρος Κ. - Ελκη vulg. - Ελκεα CDFIJKQ', Cordæus, Lind. - καθ. om. D. - ολίνθους Η. - ολόνθους θ. - ἐπίχεε C. - ἐπιχέαι 0. - δ' 0. - όλην om. C0. - ήμέραν vulg. - ήμέρα Η. - την ήμέραν Q'. - ήμέρην Cθ, Lind. - καὶ ponit post έλαιον J. - ἐπιγέαι Cθ. - πρήσμασιν θ. - δὲ C. - δέ om. vulg. — 8 δέ (δέ om. θ) ακ. η καί (η καί om. θ) φέρηται vulg. – καί C, Lind. - καί om. vulg. - καί τῶ τος. Cθ. - 9 καί om. Cθ. - 10 κλ. om. Cθ. - τά om. D. - ελαη (ελ. om. 6) vulg. - ελαεα CD, Cordæus, Lind. - χηλῶ F, Ald. - λινοζώστιν vulg. - λινόζωστιν Dθ. — 11 λίτρον θ. - ολίγον έρυθρον θ.

rhe, anis, nielle, dans du vin, passer le vin, injecter. Autre: cédros, faire bouillir dans du vin, injecter le vin. Autre : lierre, faire bouillir dans de l'eau, injecter l'eau. Autre : élatérion ou cestron (sideritis syriaca, d'après Fraas), deux potions, faire bouillir dans deux cotyles d'eau, injecter tiède. Autre : le dedans d'une courge, long de deux doigts, faire bouillir dans deux cotyles d'eau, verser dans l'eau du miel et de l'huile, et injecter. Autre : racine de thapsie, deux potions, bien piler, verser du miel et de l'huile, délayer avec deux cotyles d'eau tiède, et injecter. Autre : ellébore noir, deux potions, délayer avec du vin doux et de l'eau, et injecter. Autre : soixante grains de Cnide (baies du Daphné gnidium), bien piler. verser du miel, de l'huile et de l'eau, et injecter. Injection fortifiante, si les ulcérations sont mondifiées : figues non mûres d'hiver, piler, verser de l'eau, laisser macérer pendant un jour, ajouter de l'huile, et injecter. Autre : écorces sèches de grenade et sciure de lotus, faire bouillir dans du vin noir. Quand les ulcérations fournissent une humeur impure, calciner de la lie, injecter avec du vin et de l'eau. Autre : écorce sèche de grenade, sumac à corroveur, feuilles de myrte et de ronce, faire bouillir dans du vin noir, et injecter. Injections pour les vieilles ulcérations : injecter de l'eau où du chou a bouilli ; de la mercuriale semblablement; et mêlez un peu de nitre rouge. Myrrhe un oxybaphe, encens, séséli, anis, graine d'ache, nétopon, résine, miel, graisse d'oie, vinaigre blanc, parfum blanc d'Égypte, de chaque partie égale, bien brover le tout ensemble, puis délayer avec deux cotyles de vin blanc, et injecter tiede. Autre : mercuriale, faire bouillir dans l'eau, et passer.

^{— &#}x27; ὁξόδαφον θ. – ἄνισον CDII. – ἄνησον Κ. – φιτ. FGI, Ald. – χήνιον Cθ. — ό τό om. BGII. – αἰγόπτιον, ταῦτα πάντα ὅμου τρίδειν (addunt λεῖα GIIK), εἰτα οἰνω vulg. – αἰγ. ταῦτα ἐν τωυτῶ πάντα τρίδειν ὅσον ἐκάστου λεῖα οἰνω G. – αἰγ. ἐν τῶ αὐτῶ ἰσον ἐκάστου λία οἰνω θ. – κοτ. δυσλ χλ. οπ. θ. – χληρῶ GII. — " η. ... κλύζειν om. J. – λινόζωστιν Bθ. – λινοζῶστιν vulg. – ἐν ὑδ. ἐψεῖν καὶ ἀφηθεῖν θ. – έψε καὶ ἀπιθι (sic) σμύρνης G. – δξόδαφον θ. – σέσ. om. (B), restit. al. manu) HIKθ. – σέσ., νέτ. om. G. – Post έκαστου addit ἐν ταυτῶ θ. – χλιηρῶς vulg. – ἐν τῷ χληρῶ G. – χλιαρῶ θ. – χλιηρῶ H.

έψεῖν εν θοατι καὶ ἀπηθεῖν. Ἡ σωύρνης δζύδαφον, λιδανωτόν, σέσελι, νέτωπον, ίσον έκάστου, γλιαοώ κλύζειν. *Η ελελίσφακον καὶ 1 ύπερικὸν, ἐν θὸατι ἐψήσας, κλύζειν τῷ θὸατι. *Η ἀκτῆς καρπὸν ² καὶ δαφνίδας έκατέρων έξ ίσου έψε έν οίνω, είτα τω οίνω κλύζε. Ή . 3 γλήγωνος τῷ ΰοατι κλύσου. ήΗ γηνὸς ἔλαιον ἐἐν ῥητίνη τήξας, όμοίως κέθρινον έλαιον παραγέας δλίγον καλ μέλιτι διατήξας, κλύζειν γλιερώ. 5 *Η άργύρου άνθος έν οίνω καὶ μέλιτι καὶ κηρώ τηκτώ, 6 καὶ κύπειρον 7 καὶ σγοῖνον καὶ κάλαμον, ἄτινα δὴ ἐς μύρον μίσγεται, 8 καὶ ἴριν, βρύον, ἐν σἴνω έψῶν, κλύζειν. Ἡ σελίνου καρπὸν, ™ άννησον, σέσελι, σμύρναν, μελάνθιον ἐν οἴνῳ ἐψῆσαι, ¹º ἡ κέδρον κρητικήν εν οίνω έψειν, και κλύζειν ή κισσον κρητικόν εν ύδατι, ταύτο δρά. Η έχέτρωσιν καὶ σμύρναν διεὶς ἐν ὕδατι κλύσαι. 11 Η έλατηρίου όσον δύο πόσιας εν θδατι κλύσαι. ^{*}Η 12 κολοκυνθίδας άγρίας δύο εν οίνω ή εν γάλακτι έσθω άποδρέζας όσον τέσσαρας κοτύλας, καὶ ἀπηθέειν, καὶ κλύζειν. *Η 13 σικύης ἐντεριώνην ὅσον παλαιστήν έψήσας εν ύδατι κοτύλησι τέσσαρσι, μέλι τε καὶ έλαιον ἐπιγέαντα ἐνεργεῖν. ^{*}Η τῆς ¹⁴ θαψίης ῥίζης ὅσον δύο πόσιας ἐν οἴνφ γλυκεῖ διεὶς σὺν ΰδατος κοτύλησι δύο, κλύσαι γλιαςῷ. Η 13 ἐλλέβορον όσον δύο πόσιας έν οἴνω γλυκεῖ διεὶς ώσεὶ δύο κοτύλησιν, ἡ θλάσπιος δσον δζύδαφον μέλιτι παραμίζας, ύδατι διείς δσον δύο κοτύλησι, χρώ γλιερώ. Η 16 σικύης όσον παλαιστήν, καὶ κνεώρου όσον μίαν πόσιν έψήσας δδατος κοτύλησι πέντε, μέλι παραγέας καὶ έλαιον κλύσαι.

Autre : myrrhe un oxybaphe, encens, séséli, nétopon, de chaque partie égale, injecter tiède. Autre : sauge, hypéricon, faire bouillir dans de l'eau, injecter l'eau. Autre : baies de sureau et de laurier, de chaque partie égale, faire bouillir dans du vin, injecter le vin. Autre : pouliot, décoction, injecter. Autre : graisse d'oie, faire fondre dans de la résine, semblablement verser un peu d'huile de cédros, délayer avec du miel, injecter tiède. Autre : fleur d'argent dans du vin, du miel et de la cire fondue, et cypérus, jonc odorant, calamus, lesquels se melent aux parfums, et iris, bryon, faire bouillir dans du vin et injecter. Autre : graine d'ache, anis, séséli, myrrhe, nielle, faire bouillir dans du vin, Autre : cédros de Crète, faire bouillir dans du vin, et injecter. Autre : lierre de Crète, dans de l'eau; l'action en est la même. Autre : échétrosis (bryonia alba) et myrrhe, délayer dans l'eau, injecter. Autre : élatérion, deux potions, dans de l'eau, injecter. Autre : deux concombres sauvages, laisser macérer dans quatre cotyles de vin ou de lait cuit, passer, injecter. Autre : le dedans d'une courge, un palme (quatre doigts), faire bouillir dans quatre cotyles d'eau, ajouter miel et huile, et opérer. Autre : racine de thapsie, deux potions, délayer dans du vin doux avec deux cotyles d'eau, injecter tiède. Autre : ellébore, deux potions, délayer dans du vin doux, deux cotyles. Autres : thlaspi (capsella bursa pastoris) un oxybaphe, meler du miel, délaver dans deux cotyles d'eau, employer tiède. Autre : courge un palme, enéoron (daphne tartonraira) une potion, faire

χέτρωσιν sic pro έχει τρ. C; ἐχέτρωσι sic 0) καὶ σμύρναν vulg. – Je lis ταὐτό. – Gal. Gl. : ἐχέτρωσις, ἡ λευκή βρυωνία, — " ἢ κλύσαι om. G. – ἐλατήριον IJ0. – ἐν om. θ . — " κολοκυντίδας FIJK, Ald., Frob., Cordæus, Lind. – κολοκυνθίδος ἄγρίης DII. – τέσσερας θ . – ἀπηθεῖν θ . — " συκίης θ . – ἐντεριόνην [D, emend. al. manu) H. – κοπύλαις τέσσεραι θ . – τε καὶ om. G0. – ἐπιχέοντα G0. — " ψαθείης G1. – πόσηας G2. — καὶ μέλι καὶ ἔλαιον διεὶς ΰδατος G3. – ἔνωσιος G6. – ἔν Lind. – δυσὶ θ 6. – χλιηρῶς vulg. – χλιαρῶ θ 6. – χλιηρῶ G8. – και και ταραχέας θ 6. – κοπύλοισι θ 7. – χρῶ om. G6. – χλιηρῷ vulg. – χλιερῶ θ 6. — " συκίης θ 6. – και oπύλοισι θ 7. – χρῶ om. θ 6. – χλιηρῷ vulg. – χλιερῶ θ 6. — " συκίης θ 6. – και om. θ 6. – ἐν κνεωροῦ pro καὶ κν. θ 7. – μίαν om. θ 6. – ἐν αλοπος θ 6. – μέλι ἔλαιον παραμίξας κλύσαι θ 6.

Ή κόκκους 1 κνιδίους όσον έξήκοντα, ικέλι, έλαιον ύδατι διείς, κλύσαι. Ήν έχ τόχου εδιαβδοίη ληφθή, πινέτω ασταφίδα μέλαιναν, καί σίδια γλυκείης φοιής το ένδοθεν, και πιτύην έρίφου, ταῦτα διείς οίνω μέλανι, καὶ τυρὸν αἴγειον καὶ ἄλφιτα πύρινα ἐπιπάσσειν, καὶ διδόναι πίνειν τους πυρούς δε επ' όλίγον φωξαι. *Ην 3 δε εκ τόκου αξμα έμέη, ταύτη ή σύρινζ τοῦ ήπατος τέτρωται αύτη πινέτω γάλα όνου. έπειτα βούς, εί εύμαρες, τεσσαράχοντα ήμέρας, καὶ σήσαμον τριπτόν, άγρις αν εὖ έγη πινέτω τὸ γάλα νῆστις. *Ην 4 έχ τόχου την έδρην άλγέη, άρχεύθου χαρπόν, λίνου ρίζαν έψεῖν, χαὶ πίνειν ἡμέρας τέσσαρας καὶ θρίδακος σπέρμα τρίψας σύν χηνείω άλείφατι ἐσθίειν. Ήν δ δε έχ τόχου αξ μήτραι ωλεγμήνωσιν, στρύγνου γυλόν έγγέειν η τεύτλου η ράμνου. *Ην 6 έκ τόκου τὸ σκέλος ὑπὸ ὑστερέων χωλωθή, ἀνίστασθαι δὲ μή δύνηται πίνειν δοσκυάμου χαρπὸν δσον γηραμίδα εν οίνω μέλανι ήμέρας τρεῖς παραφέρεται δὲ δ πίνων. λύσις, γάλακτος δνείου πίσαι δσον κύλικα, έπειτα τοῦ φαρμάκου, ὑφὸ οδ τὸ φλέγμα καθαίρεται· σανδαράκη δὲ 7 καὶ κηρωτῆ 8 καὶ λαγωοῦ θριζί θυμιήσθω τρεῖς ἡμέρας. 9 Περί φλεγμονῆς ἐκ τόκου · ἢν ἐκ τόχου φλεγμήνωσιν αι υστέραι, στρύγνου γυλον έγγέαι αιδοίων έσω, ή σελίνου, ή ράμνου, ή τεύτλου, ή κολοκύντης γυλόν έκπιέσας έγγέαι. 10 ή αὐτῆς τὸ μέσον καὶ ἀπαλώτατον περιζέσας μακρὸν ἔνθες. *Η 11 άψινθίου εν βόατι τρίθειν, εξρίφ δε άνασπογγίζειν, ην δε φρίξη,

 $^{^1}$ Κνηδίους Κ. – έξ. εἰς (εἰς om. Cθ; ές D) μ. ἢ εἰς (ἢ εἰς om. Cθ) ἔλ. σὺν (σὺν om. Cθ; ξύν Lind.) ΰδ. vulg. - ² διαρροία λειφθή D. - βοῆς τὸ ἔνδον θ. πητύην Κ. - πυτίην θ. - Post αίγειον addit επιξύσας θ. - πύρρινα FGHIK. ἐπιπλάσσειν vulg. - ἐπιπάσσειν Foes in not., Lind. - δίδου ποιείν C (θ, .πιείν). - πυρρούς FGHIK. - 3 δ' D. - δέ om: C0. - έμη θ. - αύτη om. Cθ. - εί θ, Vatic. Codd. ap. Foes in not. - εί om. vulg. - εύμαρές om. (D, restit. al. manu) FGIIIJK - μελαίνης pro εύμαρες legit Cornarius. - τεσσεράκοντα θ. τοιπτήν θ . - άχρι θ . - $\epsilon \tilde{\theta}$ om. θ . - $\epsilon \tilde{\theta}$ δὲ ἐχ DH, Lind. - χαὶ λίνον θ . - $\epsilon \tilde{\theta}$ ζας CDFHIJ. - τέσσερας θ. - τρίψασα θ. - ξύν Lind. - ἐν χηνίω Cθ. - ἄλιρά τι θ. - 5 δὲ om. Cθ. – σεύτλου θ. — 6 δ' ἐχ θ. – ἀπὸ θ. – μὴ om. θ. – υοσχυλμου (sic) θ. - δοσκιάμου J. - καρπού Cθ. - Gal. Gl. : κυάμου καρπόν, δ μέν Διοσχουρίδης ύοσχυάμου φησί λέγειν αύτον ούτως έν τῷ πρώτῳ τῶν γυναιχείων, ένιοι δέ του αίγυπτίου άκούουσιν. Sans doute il y avait ici, dans les anciens exemplaires, non δοσκυάμου, mais κυάμου. - χηραμόδα Flo. - τρεζς (τρίς θ) ήμέρας Cθ.-[εὶ] δὲ παραφέρεται ή πίνουσα Lind.-δ' ὁ θ. - πιὼν C. - ὀνίου πείσαι θ. - τὸ om. θ. - 7 καὶ om. Κ. - 8 καὶ om. C. - θυμιείσθω Κ. - θυ u_1 άσθω τρὶς ήu. θ. $-\frac{9}{\pi}$. φλ. έχ τ. om. C0. $-\frac{1}{6}$ ς τὰ αἰδοῖα pro αἰδ. ἔσω $C\theta$.

bouillir dans eing cotyles d'eau, ajouter du miel et de l'huile, injecter. Autre : grains de Cnide, soixante, miel, huile, délayer avec de l'eau, injecter. Si après l'accouchement la diarrhée survient, raisin noir sec, le dedans de l'écorce sèche de la grenade douce, présure de chevreau, délayer le tout dans du vin noir, saupoudrer avec du fromage de chèvre et de la farine de froment, et saire boire; le froment doit avoir été un peu grille. Si après l'accouchement il y a hématémèse, le conduit du foie est blessé : la femme boira du lait d'ânesse, puis du lait de vache, si cela se peut, pendant quarante jours, et du sésame pilé, jusqu'à ce qu'elle aille bien; le lait sera bu à jeun. Si après l'accouchement il y a douleur au siège, faire bouillir baies d'arkeuthos (juniperus phænicea), racine de lin, boire pendant quatre jours; et aussi manger de la graine de laitue pilée avec de la graisse d'oie. Si à la suite de l'accouchement il y a phlegmasie de l'utérus, faire une infusion utérine avec la décoction de strychnos (solanum nigrum), ou de bette ou de rhamnus (rhamnus oleoides). Si après l'accouchement la femme a la jambe percluse par cause utérine et ne peut se lever, elle boira une chéramis (=0 litre,009) de baies de jusquiame dans du vin noir, pendant trois jours; cette boisson dérange l'esprit; remède, une coupe de lait d'anesse, puis un purgatif phlegmagogue; elle fera une fumigation avec la sandaraque, le cérat et le poil de lièvre pendant trois jours. De l'inflammation après l'accouchement : si la matrice s'enflamme à la suite de l'accouchement, infuser dans l'intérieur des parties génitales l'eau de strychnos, ou d'ache, ou de rhamnus ou de bette; ou exprimer le suc d'une courge et l'infuser; ou bien racler en long la partie moyenne et la plus tendre de la courge, et l'introduire. Autre : broyer de l'absinthe dans de l'eau, éponger avec de la laine; si la femme se sent refroidir, on ôtera ce

[–] σεύτλου θ. – ἐκπιέσας αὐτόν (ἐγχέαι pro αὐτὸν CH θ; ἔγχεον θ; ἔγχεε Vatic. Codd. ap. Foes in not.) vulg. — 10 η καὶ pro η Cθ) ἀκτης (αὐτης θ) τὸ vulg. – καὶ om. C. – Post ἀπαλ. addunt ἐψν Cθ. – περιζέσας C, Ald. — 11 ἀψίν-θιον θ. – 2 C. – ἀναππογγίζειν Cθ – ἀναππογγίσας vulg.

άφαιρέειν. "Η κοτυληδόνος φύλλα καὶ πράσα έψεῖν ἐν ¹πυρῶν κρίμνοισιν, ἔλαιον ἐπιγέας, δίδου.

- 79. 3 Χολής καθαρτικά έκ μήτρης σικύης την εντεριώνην λείην τρίψας, καὶ μέλιτι φυρήσας, βάλανον ποιέων, προστίθει · φάρμακον δε γεή διδόναι καὶ άνω καὶ κάτω καθαίρειν, καὶ λούειν τῷ θερμῷ, ποοστιθέναι δε άννησον ή μελάνθιον. "Η 3 κολοκυνθίδος άγρίης τὸ ένδον λεΐον ποιέειν, καὶ μέλιτι φυρῆν, καὶ προστιθέναι. 4 1 προστιθέναι έλατηρίου όσον πόσιας 5 τέσσαρας, ξυμμίζας στέαρ γήνειον ή αίγειον, βάλανον εθμηκεστέρην ποιέειν, καὶ προστιθέναι. *Η 6 νίτρον καὶ κύμινον καὶ σκόροδον καὶ σύκον, λεῖα πάντα ποιήσας καὶ μέλιτι δεύσας, προστίθεσθαι · θερμώ δε λουέσθω, καὶ ἀπὸ λουτροῦ πινέτω. Ή Τ θλάσπιν λείην ποιέων καὶ μέλιτι φυρών, προστιθέναι. Ή σύκου 8 παλαιοῦ τὸ πῖον ξύσας, ζυμμίσγειν πόσιας έλατηρίου δύο, καὶ νίτρον όσον τὸ ελατήριον, μέλιτι δεύσας, προστίθει. Η 9 πευκεδάνου δκόσον τρεῖς κυάθους δίδου πιεῖν. 10 H άννησον καὶ μελάνθιον διεἰς οίνω, δίδου πιεῖν. 11 Έλατηρίου πόσιας τέσσαρας μίζαι στέατι μηλείω, άφελομένη δε διανιζέσθω ύδατι εδώδει, ήρέμα στύφοντι. 12 *Η έλατηρίου πόσιας τρεῖς, ξὸν μηλείω στέατι, βάλανον περίπτερον ποιέειν. την δε ἀφέληται, διανιζέσθω βδατι εὖ ίκανῷ. 13 H θλάσπιος δσον πόσιν ξύν μέλιτι δίδου.
- 80. Κλυσμός, ἢν χολώδης ἢ΄ ελατηρίου ὅσον δύο πόσιας ὕδατι διεὶς, ἐπιχέαι ελαιον ναρκίσσινον, ¾ καὶ κλύζειν χλιερῷ. Ἦ ¾ κολο-

¹ Πυρρών FGHIK, - πριμνοζοιν DJO. - πρημνοζοιν FGIK, Ald. - έλ. ἐπ' αλτοῖς ἐπ' αὐ. om. Ch) χέας (ἐπιχέας Ch) vulg. - δίδου om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. - 2 γολήν καθαίσειν Co. - καθαρτήριον DJQ'. - σικυωνίης C. - σικύην θ.- έντεριόνην Η.-λίην Cθ.-καί om. Cθ.-καθαίρει θ.-άνηθον θ.άνισον CDIIJ. — 3 κολοκυντίδος D. - άγρίης om. FGJ. - Ante τό addunt èvτεριώνην FGI. - λίον θ. - λείην Κ. - καὶ προστιθέναι I. - καὶ πρ. om. vulg. - 4 καὶ (η pro καὶ θ) πρ. vulg. - 5 τέσσερας θ. - συμμ. DHJθ. - χήνιον C. μή λίον pro χ. θ. - ποιέειν καὶ C. - π. καὶ om. vulg. - προστίθεσθαι θ. -6 λίτρον θ. - λία θ. - πάντα om. Cθ. - ποιήσαι θ. - δεύειν Cθ. - λουσθαι C. λούσθω θ. - τοῦ θερμοῦ pro λουτροῦ Cθ. - Τθλάσπην D. - λίην θ. - Ante). addit πίνειν C. - καὶ om. Ch. - συρέων Ch. - προστιθεί θ. - προστίθει C. - 8 cia fou (sic) θ . – $\pi \tilde{\text{uov}}$ \mathbf{F} . – $\pi \tilde{\text{uov}}$ \mathbf{DGJ} . – $\mu \text{isgress } \theta$. – $\lambda \text{itgov } \theta$. — 9 $\pi \text{eucedano}$ vulg. - πευκεδάνου θ. - όπόσον τρὶς κυάμους δοῦναι πιεῖν θ. - δοῦναι πίνειν C. — 10 μαὶ vulg. – \hbar θ. – ἄνισον CDHJ. – ἄνησον K. – ἐν (ἐν om. CFGHiJKθ) οίνω vulg. - δούναι θ. - πιείν om. DFGHJK. — " Ante έλ. addunt ή L, Cordæus, Foes in not., Lind. - μίξας vulg. - μίξαι θ. - μηλίω (bis) Cθ. - άφελο-

pessaire. Autre : feuilles de cotylédon (cotyledon umbilicus), poireaux, faire cuire avec de la grosse farine de froment, ajouter de l'huile et donner.

79. (Moyens propres à purger la bile de la matrice.) Movens propres à purger la bile de la matrice : dedans d'une courge, bien piler, pétrir avec du miel, faire un gland, appliquer; il faut donner un médicament qui évacue par le haut et par le bas, laver avec l'eau chaude, et appliquer en pessaire l'anis ou la nielle. Autre : concombre sauvage, le dedans, bien piler, pétrir avec du miel, et appliquer. Autre : élatérion quatre potions, mèler graisse d'oie ou de chèvre, faire un gland allongé, et appliquer. Autre : nitre, cumin, ail, figue, brover le tout, mouiller avec du miel, et appliquer; la femme se lavera à l'eau chaude et boira après le bain. Autre : broyer du thlaspi, pétrir avec du miel, et appliquer. Autre : racler la partie grasse d'une vieille figue, mèler deux potions d'élatérion, autant de nitre, mouiller avec du miel, et appliquer. Autre : peucédanum trois cyathes, donner à boire. Autre : anis, nielle, mouiller avec du vin, donner à boire. Autre : élatérion, quatre potions, mêler avec de la graisse de mouton; après avoir ôté ce pessaire, la femme se lavera avec une eau parfumée, légèrement astringente. Autre : élatérion trois potions, avec graisse de mouton, faire un gland autour de la plume; après l'avoir ôté, la femme se lavera à grande eau. Autre : thlapsi une potion, donner avec du miel.

80. (Formules d'injection utérines.) Injection si la femme est bilieuse : élatérion deux potions, délayer avec de l'eau, verser

μένου DFGJJK.- ἡρέμα I.- στύφουσιν 0. — 12 ή om. C.- τρὶς, σὺν 0.- περιπτερον vulg. - περὶ πτερὸν GJK. - περίπτερον D0. - περ. οm. C. - περίπτερος, en ce sens, n'est pas dans les dictionnaires. - 2 ' θ. - ἐν pro εὖ C. - κάνη pro ίκανῷ 6. — 14 η om. C0. - θαλάσσιον pro θλ. DFGHIJKθ, Ald. - ὅσον οm. C. - πόσι σὺν 0. — 14 καὶ om. C. - χλιηρῶς DIJK, Ald. - χλιηρῷ vulg. - χλιερῶ θ. — 15 καλοκυνίδὸος C. - δύο ἀγρίας C0. - δύο οm. (D, restit. al. manu) Η. - οἴνω γάλακτι C. - οἴνω ἡ γάλακτι Lind. - δνείω γάλακτι L, Vatic. Codd. ap. Foes in not. - ὁνίω γάλακτι θ. - τὴν μὲν (τὴν μὲν οιπ. C0) μίαν (μήν D) vulg. - ἀπηθεῖν 0. - συμμ. 0. - καὶ οπ. C.

κυνθίδας άγείας δύο ἀποδρέζας ἐν οἰνογάλακτι έφθῶ ὅτον τέσσαρας κοτύλας, μίαν ἀπηθέειν, καὶ ξυμμίσγειν ἔλαιον ναςκίσσινου, καὶ κλύζειν. 1 Αλλος κλυσμός, γολώδης καὶ φλεγματώδης τοικύης έντεριώνης όσον παλαιστήν έψήσας εν ύδατι ποτῷ τέσσαρσι κοτύλησι, 2 καὶ μέλι μίζας καὶ έλαιον ἄνθινον, κλύζειν. 3 Φλέγμα καὶ γολήν καθαΐοον · κόκκους κνιδίους έξήκοντα, μέλι τε καὶ έλαιον άνθινον μίζας, κλύζειν εν ύδατι. 4 *Η κνηστρον εψήσας εν ύδατι ποτῷ εν πέντε κοτύλησιν, ἀπογέας δύο κοτύλας, ξυμμίζαι μέλι καὶ έλαιον ἄνθινον σύν νας κισσένω, και κλύσαι. 5 Κλυσμοί καθαρτήριοι · όλυνθοι γειμερινοί καυθέντες, καί βραγέντες εν δόατι · άπογέαι δε το δόωρ, καί έλαιον ξυμμίσγειν, και κλύζειν, και μετακλύζειν σιδίοισι, κικίδι, λωτοῦ ποίσμασιν, εν οίνω δε μελανι γρη εψείν. *Η τρύγα καίων εγοησθαι σύν ύδατι, μετακλύζειν δέ τοῖσι τῆς μυρσίνης φύλλοισι καὶ ρόω τη βυρσοδεψική, έψεῖν δὲ οἴνο μέλανι εὐοόδει μετακλύζειν δὲ παὶ σγοίνου φύλλα καὶ ὑπερικὸν καὶ ἐλελίσφακον ἐψήσαντα σὺν οἴνω μέλανι εδώδει, ή χράμθης ύδατι, κάν τῷδε έψεῖν λινόζωστιν, νίτρου έρυθροῦ ολίγον, καὶ κλύζειν. 8° Ελατηρίου όσον πόσις, ζύν ναρκισσίνω έλαίω, ή ανθίνω, καὶ κλύσαι γλιαρώ. Ην θ δε γολώδης ή, κολοχυνθίδας δύο αποδρέζαι εν γαλακτι όνείψι έφθῷ όσον τέσσαρσι κοτύλησι, καὶ ἀπηθήσαντα κλύσαι, ζυμμίζαι δὲ ἔλαιον γαρκίσσινον ἢ ἄνθινον. Ή τὸ διὰ τῆρωσικύης • 10 τῆς ἐντεριώνης ὅσον παλαιστήν έψεῖν ἐν ύδατι ποτῷ τέσσαρσι κοτύλησι, καὶ μέλι παραγέαι, καὶ έλαιον άνθινον • ούτος δ κλυσμός φλεγματώδει καὶ γολώδει ξυμφέρει.

¹ 2 Αλ. om. C. - κλ. ponitur post φλ. C0. - συκίης D. - εντεριώνην D. - εντεριώνην H. - 2 καὶ om. θ. - Gal. Gl. : ἀνθινον ελαιον, τὸ κρίνινον καὶ ερινον λέγεται τὸ δὲ αὐτὸ καὶ σούσινον λέγεται. - 3 άλλος τοιοῦτος pro φλ. κ. χ. κ. J. - καθαίρει C0. - κνίδης DFGHIJK. - τε καὶ om. Cθ. - 4 κνήστρω sine $\mathring{\eta}$ C. - Gal. Gl. : λέγεται δὲ καὶ κνέωρον. - Ante ἀποχ. addunt καὶ Cθ. - συμμ. vulg. - ξομμ. CDFGHIJK. Ald. - ξυν Cθ. - σὸν vulg. - ναρκίσσω - καὶ οm. Cθ. - 5 κλυσμός καθαρτήριος DJ. - δλονθοι χειμέριοι θ. - καέντες C0. - κατεγγόμενοι (sic) pro βρ. C (θ, τεγγόμενοι) - ἀποχύσαντα τὸ το το. ελουν vulg. - ἀποχέσι δὲ τὸ θδ. καὶ ελ. Cθ. - Lobeck, Phryn. Ecl., p. 725, condamne l'aoriste ἀποχύσαντα. - συνμίξαι θ. - κλύειν pro κλύξειν FHIK. - μετακλ. δὲ σ., sine καὶ, Cθ. - κακίδι C (D, al. manu). - κικίδιν (sic) θ. - εψήγν D. - 6 τῶ pro χρ. σὸν Cθ. - δὲ τούτοισι (τούτ. on. Cθ) τοῖσι vulg. - Απιε μυρσ. addit ξὸν C. - καὶ om. Cθ. - ρῶ C. - μυρσοδεψική θ. - 7 καὶ Cθ. - καὶ om. vulg. - σχίνου DFHIKθ, Cordæus, Foes in not., Lind. - σχοίνου

de l'huile de narcisse, et injecter tiède, Autre : deux concombres sauvages, faire macérer dans quatre cotyles d'un mélange cuit de vin et de lait, en passer une cotyle, y mêler de l'huile de narcisse et injecter. Autre injection, pour la bile et le phlegme: le dedans d'une courge, un palme, faire bouillir dans quatre cotyles d'eau potable, mêler du miel et de l'huile de lis, et injecter. Autre, purgeant la pituite et la bile: grains de Cnide soixante, mêler miel et huile de lis, injecter avec l'eau. Autre : cnestron (daphne oleoides), faire bouillir dans cinq cotyles d'eau potable, décanter deux cotyles, meler miel, huile de lis et huile de narcisse, injecter. Injections purgatives : figues non mûres d'hiver, grillées et macérées dans l'eau, décanter l'eau, mêler de l'huile, et injecter, puis faire une contre-injection avec l'écorce sèche de grenade, la noix de galle, la sciure de lotus, tout cela bouilli dans du vin noir. Autre : lie calcinée, s'en servir avec de l'eau; contre-injection avec les feuilles de myrte et le sumac de corroyeur, le tout bouilli dans du vin noir odorant; la contreinjection peut aussi se faire avec les feuilles de lentisque, l'hypéricon, la sauge, le tout bouilli avec du vin noir odorant; ou avec l'eau de chou, dans laquelle on fera bouillir de la mercuriale et un peu de nitre rouge. Autre : élatérion, une potion, avec huile de narcisse ou de lis, et injecter tiède. Si la semme est bilieuse, prendre deux courges, les faire macérer dans quatre cotyles de lait d'ânesse cuit, passer, injecter, après y avoir mêle de l'huile de narcisse ou de lis. Autre, à la courge : le dedans d'une courge un palme, faire bouillir dans quatre cotyles d'eau potable, ajouter miel et huile de lis; cette injection est bonne

vulg. – έψησαι ἐν οἴνω Cθ. – λινοζώστιν vulg. – λινόζωστιν D. – λίνου pro νίτρου J. – λίτρου θ. — 8 η ἐλ. Cordwus, Foes in not. – πόσι θ. – πόσιν CD. – ξὸν C, Lind. – σὸν vulg. – ἀνηθίνω pro η ἀνθ. C. – χλιαρῶ θ. – χλιηρῶ CHI. – χλιηρῶς vulg. — 9 δὲ om. θ. – κολοχυντίδας DFGHIK, Ald., Frob., Cordwus, Lind. – ἀνίω Cθ. – τέρσεσι (sic) θ. – καὶ om. Cθ. – ἀποθρέξαντα (ἀπηθήσαντα C; ἀτηθήσαντα θ) κλ. vulg. – ξυμμ. (συνμ. θ) τε (δὲ pro τε Cθ) ἔλ. vulg. – η ἄνθ. om. J. — 10 τῆς θ. – τῆς om. vulg. – ἐντεριόνης Η. – παλαστήν θ. – ό κλ. om. Cθ. – συμρ. θ.

- 1 Κλύσμα έλκον φλέγμα · κόκκον τρίβειν καὶ τοῦ μανδραγόρου ξὸν ὕδατι.
- 81. Κάθαρσις παμπόλλη τε καὶ παντοίη ὑπὸ τούτου γίνεται. σκορόδου μώλυζαν, νίτρον, σύκου τὸ ἔνδον τὸ πῖον, ἴσον τρίψας λεῖα, δκόσον κικίδα ποιέειν τὸ μέγεθος, καὶ προστιθέναι. Η κυμίνου 2φύλλα εν οίνω τρίψας, εν ειρίω πρόσθες. Η 3γης λευκης όσον πόσεν. *Η 4 λευκήν όίζαν τρίδειν λείην, καὶ μέλι ἐπιγέας καὶ ἀναζέσας, βάλανόν τε ποιήσας, προστίθει. "Η όπον σιλφίου "μετά σύκων μαλάσσειν, καὶ βάλανον ποιέειν ο άγαθον δὲ καὶ σικύης σπέρμα τρίδειν διιοίως. *Η 6 γολήν ταύρου καὶ νίτρον ερυθρόν 7 καὶ νέτωπον 8 καὶ χυκλάμινον, τούτων όσον κικίδα, της δέ κυκλαμίνου πλέονα μοΐραν, μέλιτι ξυμμίζασα, ή θεραπευομένη προστιθέσθω. 9 Προσθετόν · κυκλαμίνου την κεφαλήν καθαίρειν δόατι, τρίψαι, καὶ ἐς άγνην άναφορύξαντα προστιθέναι. Ή σμύρναν, άλας, χύμινον, γολήν παύρου 10 ζύν μέλιτι όμοίως. Ή κόκκους 11 εκλέψαντα όσον τρεῖς ὶνδικοῦ φαρμάκου, του των οφθαλιμών, ο καλέεται πέπερι, καὶ του στρογγύλου, τρία ταῦτα λεῖα τρίβειν, καὶ οἴνω παλαιῷ γλιηςῷ διεὶς, βαλάνιον περὶ πτερον όρνιθος τιθέναι, καὶ ώδε προσάγειν. Η 12 τιθυμάλλου δπον μέλιτι άναδεύσας, ή σκίλλης δίζην όσον έξαδάκτυλον έλίξας δύο δακτύλους εν εξρίω, πρόσθες. *Η αὐτὴν τὴν 48 σκίλλων άνευ ρίζης τρίβειν, καὶ ώσαύτως έλίσσειν εἰρίω, εἶτα προστιθέναι.
 - 82. Κλυσμός, 4 ην φλεγματώδης γυνή ή ελλεβόρου δύο πόσιας
- ¹ Φλέγμα ἄγει sine κλύσμα C0. τρίδειν om. θ. καὶ CFHIJ. καὶ om. vulg. - κάθαρσις γάρ (γάρ om. C6) vulg. - πολλή θ. - παμπόλη Η. - πάντοιος θ. - μόλυζαν Jb. - In marg. μόλυζα σκόροδον τὸ άπλην την κεφαλήν έχον G. -λίτρου θ. - πετον θ. - λία θ. - όσον Ιθ. - κηκίδα C. - κικίδος Ι. - ποιήσαι Ι. - 2 ἐν οἴνω φύλλα Cθ. - ἐν εἰρ. Cθ. - ἐν om. vulg. - 3 τῆς pro γῆς θ. -4 Gal. Gl. : λευκή βίζα, ή τοῦ δρακοντίου. - λίην θ. - καὶ οπ. θ. - μέλιτι DKQ'. - καί om. Cθ. - βάλανον ποιέοντα C. - τε ποιήσας om. θ. - προστιθέναι Cθ. τίθει DFGHIJK, Ald. — 5 σύχω sine μετά θ. - σιχύης om. C. — 6 χολή vulg. -γολήν CFGHIJK, Ald., Cordæus. - λίτρον θ. - 7 καὶ om. Co. - 8 καὶ θ, Lind. - καὶ om. vulg. - κηκίδα Ch. - τοῦ pro τῆς θ. - πλείονα vulg. - πλέονα θ . - μοίραν FHIK. - συμμ. θ . - ή θεραπ. om. θ . - προστιθέναι θ . - προσθέζναι θ. - οπρόσθετον ο κυκλ. ό την κεφαλήν καθαίρει θ. - τρύψαι D. - ές C. είς vulg. - προστίθεσθαι θ. - 10 σύν θ. - 11 ἐκλέψαν (ἐκλ. om. K) vulg. έκλέψας Cordæus, Lind. - ἐκλέψαντα CDFGHIJO, Ald. - ὅσους J. - τρὶς θ. μηδικού C (D, al. manu ίνδικού) FGHJE, Ald. - μηλικού θ. - τούτων pro τού τῶν 6. - τοῦ τῶν όσθ, om. (D, restit, al. manu) FGHIJK. - ταῦτα δὲ (δὲ om. C0) λετα (λία 0) vulg. - καὶ om. C. - έν pro καὶ 0. - γλιηρώ om. 0. - περιπτε-

pour le phlegme et la bile. Injection attirant le phlegme : grain de Cnide, baie de mandragore, broyer avec de l'eau.

81. (Formules de pessaires mondificatifs.) Pessaire qui procure une purgation abondante et de toute nature : gousse d'ail, nître, la partie intérieure et grasse de la figue, de chaque partie égale, broyer, faire de la grosseur d'une noix de galle, et appliquer. Autre : feuilles de cumin, piler dans du vin, appliquer dans de la laine. Autre : terre blanche, la valeur d'une potion. Autre : la blanche racine (celle du dracontion, dracunculus polyphyllus), bien broyer, ajouter du miel, faire bouillir, former un gland et appliquer. Autre : suc de silphion, pétrir avec des figues, et faire un gland; il est bon aussi de piler semblablement la graine de courgé. Autre : bile de taureau, nitre rouge, nétopon, cyclamen, prendre de chaque gros comme une noix de galle, sauf le cyclamen, dont on prendra davantage, mèler à du miel; la femme en traitement appliquera cela. Pessaire : tête de cyclamen, la laver avec de l'eau, pétrir avec du duvet, et appliquer. Autre : myrrhe, sel, cumin, bile de taureau, avec du miel, semblablement. Autre (de la Nat. de la F., § 32, p. 365): trois grains décortiqués, médicament indien, qui est pour les yeux et qui s'appelle poivre, le grain rond, bien piler ces trois choses, humecter avec du vin vieux tiède, en faire un gland autour d'une plume, et l'introduire ainsi. Autre : suc de tithymalle, avec du miel. Autre : racine de scille, un morceau de six doigts, en enrouler deux doigts dans la laine, et appliquer. Autre : la scille même sans la racine, piler, rouler semblablement dans de la laine, puis appliquer.

82. (Formules d'injections mondificatives.) Injection si la

ρον (sic) $0.-πτερῶ C.-περιτιθέναι <math>0.-\frac{12}{2}$ τιθυμάλου DFGIII, Ald. $-\frac{1}{2}$ ναθεῦσαι $0.-\frac{1}{2}$ τιθυμάλου DFGIII, Ald. $-\frac{1}{2}$ ναθεῦσαι $0.-\frac{1}{2}$ τιθυμάλου DFGIII, Ald. $-\frac{1}{2}$ ναθεῦσαι $0.-\frac{1}{2}$ τοὺς οπ. $0.\frac{1}{2}$ το οπ. $0.\frac$

εν οἴνω διτέναι γλυκεῖ, ὅσον οὐο κοτύλας, καὶ κλύζειν μίσγοντα.

¹ Ἡν καθάρσιος δέηται, πράσα δεῖ έψεῖν, ² ἢ ἀκτῆς καρπὸν, ἢ ἄννησον, λιβανωτὸν, σμύρναν, οἶνον, ταῦτα πάντα τρίβειν, καὶ τῷ χυλῷ τουτέων κλύζειν. Ἦ κράμβην ξψήσας ³ ἐν ὕδατι, ἐν τῷ χυλῷ ταύτης ἔψει τὴν λινόζωστιν, καὶ σμικιὸν ἀποχέας ἀπόκλυζε. Ἦ κνήστρου πόσιν ἐν μελιτι διεὶς ἐνιέναι.

- 83. Σκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὰ ⁴ἐπιμήνια, ἤν τε χολώδεα ἤν τε φλεγματώδεα ἢ ψάμμον ἐς τὸν ἥλιον ὑποβάλλειν λεπτὴν, ξηρὴν, καὶ ὅταν τὰ καταμήνια ὅτη, τοῦ αἵματος ἐπιχέαι, καὶ ἔῆν ξηρανθῆναι καὶ ἢν μὲν χολώδεα ἢ, ἐπὶ τἢ ψάμμω ξηραινόμενον τὸ ατιμα κοται καὶ ἢν μὲν χολώδεα ἢ, ἐπὶ τἢ ψάμμω ξηραινόμενον τὸ ατιμα κοται ἀν κοται ἢν οὲ φλεγματώδεα, οτον μόζαι ὁρῶνται ὁἢν οὖν τὸλη, καὶ κλύσαι.
- 84. Καθαρτικόν μαλθακόν ⁷ύδωρ άγει καὶ δέρματα καὶ ἰχῶρα ὑφαιμον, καὶ καταμήνια κατασπᾶ, ἢν μὴ πουλυχρόνιὰ ἢ, καὶ ὑστεφαν στόμα μαλθάσσει μύρον ναρκίσσινον καὶ κύμινον δ ἐσθίεται, σμύρναν τε καὶ λιβανωτὸν, ἀψίνθιον, κύπριον ἄλας, ρόδινον άλειφα, τούτων τὸ ἴσον τῶν άλλων ἐκάστου, τοῦ δὲ ναρκισσίνου τέσσαρας μερίδας, ἐπικτένιον ὡμοῦ λίνου ζυμμίζας, πάντα τρῖψον ⁸ καὶ ποίητον βάλανον, περὶ πτερῷ ράκος λεπτὸν περιθεὶς, καταδῆσαι, καὶ ἐῆν τὴν ἡμέρην 'λουσαμένη δὲ καὶ ἀφαιρευμένη διανιζέσθω τῷ

^{1 &}quot;Ην δὲ καθάρσιος δέη θ. - κάθαρσις δὲ η C. - δεῖ om. Cθ. - 2 καὶ pro η θ. - άνισον CDHJ. - άνησον Κ. - λιβανωτόν τε DFGHK. - πάντα ταῦτα C. τρίδειν, τῶ χ. τούτων κλύζε θ. — 3 ἐν τῶ ΰὸ. θ. – έψὲ θ. – λινόζωστιν D. – λινοζωστιν vulg. - λίνου σπέρμα, νίτρον ἀποχέας, κλύζε pro σμικρόν ἀπ. ἀπ. Lind. $-\lambda\lambda\delta\zeta\epsilon$ Co. $-4\lambda\alpha\tau\alpha\mu\dot{\gamma}\gamma\iota\alpha$ J. $-\zeta\lambda\epsilon\gamma\mu$. $\ddot{\gamma}(\dot{\gamma}$ om. C; $\epsilon\dot{i}\gamma(\dot{\eta})$ $\ddot{\gamma}(\dot{\gamma}$ om. $\theta)$ ψ . vulg. $-\hat{\epsilon}_{\gamma}$ om. θ . $-\frac{5}{\eta}$ C. $-\hat{\epsilon}_{1}$ η C. $-\hat{\epsilon}_{2}$ η vulg. $-\hat{\epsilon}_{3}$ vulg. λώδης θ. - ξηραινόμενα D. - φλεγματώδη C. - φλεγματώδης θ. - δρώνται om. C9. -- 6 ην δε φύσει φλεγματώδης η θ.-φλεγματώδη; CDJ.- σσον om. Cθ.-ποσί 9. - διιέναι (διείναι θ) καί (καί om. Cllb) σύν (ξύν C, Lind.) με). κοτ. (addit καὶ θ) κλύσαι vulg. — το καὶ ύδωρ Lind. - φλέγματα pro δέρματα C. - κατασπά om. θ. - ήν καὶ (καὶ om. CDFHIKθ) μή πολ. (πουλ. CH; πολυχρόνιον J) vulg. - ύστερων vulg. - ύστερων Hl. - ύστ. om. Co. - και σμύρναν, λιδανωτόν C. - τε καὶ om. θ. - άψ. κύπριον (κύπερον pro κ. L, Foes in not., Lind.) addit άλας θ) βόδινον άλεισα (άλεισας D; άλισα θ; άλ. om. C) άλφιτα (άλφ. om. 0) τούτων vulg. - τὸ om. 0. - τῶν ἄλλων om. 0. - ναρχίσσου I. μοίρας Co. - ώμολίνου CDFGHIJK, Ald. - ωμόλινου θ. - συμα. HJO. - τρίψαι

femme est pituiteuse : ellébore, deux potions, délayer dans deux cotyles de vin doux, mèler et injecter. Si la femme à besoin de mondification, faire cuire des poireaux, ou baies de sureau, ou anis, encens, myrrhe, vin, broyer le tout ensemble, et injecter cette décoction. Autre : faire cuire du chou dans de l'eau, puis, dans cette décoction, faire cuire de la mercuriale, en décanter un peu, et injecter. Autre : cnestron une potion, humecter avec du miel et injecter.

83. (Moyen de reconnaître si les règles sont pituiteuses ou bilieuses; répétition du § 22. Formule d'injection pour les règles pituiteuses.) Il faut considérer si les règles sont bilieuses on pituiteuses: prendre du sable fin, sec, le jeter au soleil, et, quand les règles vont, verser du sang dessus, et l'y laisser sécher; si les règles sont bilieuses, le sang séché sur le sable devient jaune; si elles sont pituiteuses, on y voit comme de la pituite; dans le cas donc où elles sont pituiteuses, enestron une potion, délayer avec une cotyle d'hydromel et injecter.

84. (Formules de pessaires purgatifs de l'utérus. On y remarquera le pessaire aux cantharides et la strangurie qu'il cause.) Pessaire purgatif émollient, qui amene de l'eau, des peaux et une humeur sanguinolente, attire les règles si la suppression n'en est pas ancienne, et assouplit l'orifice utérin : huile de narcisse, cumin de table, myrrhe, encens, absinthe, sel de Chypre, huile de rose, de chaque partie égale, sauf l'huile de narcisse dont il y aura quatre parts, mèler de l'étoupe de lin écru, piler le tout ensemble, faire un gland, enrouler un chiffon fin autour d'une plume, attacher, tremper dans du parfum blanc d'Égypte, appliquer et laisser pendant un jour entier; ayant pris un bain et ôté le pessaire, la femme se lavera avec de l'eau parfumée. Autre : purgatif,

C). — 3 καὶ om. C0. — ποιῆσαι δὲ C0. — βαλάνιον C. — περιπτερω I. — περιπτερω (sic. 0. — εἰς J. — ἄνιρα 0. — ἄνειραρ 0. — 3 καὶ om. DFGHIJK. — προσθεῖναι 0. — ἐᾳν vulg. — ἐῆν C. — τὴν ἡμ. ὅλην DFHIJK. — ὅλην om. C0. — ἀφαιρουμένη vulg. — ἀφαιρεομένη 0. — ἀφαιρευμένη C.

ύδατι τῶ εὐώδει. ^{1 σ}Ετερον καθαρτικόν, ύδωρ άγει καὶ δέρματα καὶ μύξας καὶ ἐγῶρα ὕραιμον · σμύρναν, άλας, κύμινον, γολήν ταύρου, ταῦτα ζυμμίζας καὶ μέλιτι φυρήσας καὶ ες ράκος ² ενθείς προσθείναι, ήμέρην δε όλην εντίθεσθαι, είτα λουσαμένη και αφελομένη διανιζέσθω ύδατι τῶ εὐώδει. 3 ¾λλο · άλες , κύμινον, γολήν ταύρου μέλιτι ἀνασυρέειν, καὶ προστίθεσθαι, λουσαμένην, ἀφαιρεομένην, τῷ εδώδει έδατι διανίζεσθαι. 4 ΤΙ σίλφιον σύκω μίζαι καὶ προστίθεσθαι, εἶτα διανύψαι μύρω βοδίνω. 5 Η κόκκους ἐκλέψαντα έψεῖν, καὶ βάλανον ποιέειν, ἐπὴν δ' ἀφέληται, προστιθέσθω βόδινον. Ἡ σκόροδον 6 καὶ νίτρον έρυθρον τακί σύκον, τρύτων έκάστου ίσον μίζας μέλιτι, δούναι προστίθεσθαι, κάπειδὰν ἀφέληται, ἐλάφου στέαρ προστίθεσθαι, τήζας εν οίνω. Ή 8 πεπέρεος κόκκους πέντε ζύν ελατηρίω ολίγω μίζαι, παραστάζειν δε γυναικός γάλα εν. εξρίω, ες μύρον ἀποδάψασα, προστίθεσθαι δὲ ἀφελομένην ώσαύτως. Η 9 σύκου τὸ πιότατον ζὸν έλατηρίου πόσει καὶ νίτρου έρυθροῦ τὸ ἴσον καὶ μέλιτος ἴσον, ώσαύτως, ⁴Η γολήν ταύρου 10 καὶ νέτρον ερυθρόν, νέτωπον, κυκλαμένου όσον κικίδα εν μέλιτι. Η γολήν ταύρου, ες αλγύπτιον έλαιον 11 βάψυσα προστιθέσθω, καὶ ἀφελομένη, βοδίνω. Η σικύης 12 της μακρης την έντεριώνην τὸ σπέρμα έζελων ζύν γάλακτι γυναικός κουροτρόφου, καί σμύρναν Εκρητον καί μέλι δλίγον καί μύρον αλγύπτιον, τρίβειν, καὶ προστιθέναι. *Η τὴν 13 ἐντεριώνην τῆς σικύης αὐῆναι, κόψαι δὲ άνευ τοῦ σπέρματος καὶ μέλι ἐμιδαλεῖν, καὶ ἀναζέσαι, καὶ βάλανον ποιέειν εθμήκεα, καὶ βάπτειν ἐς έλαιον λευκόν. Η 14 την αγρίην κο-

^{1°}Ετ. οπ. C0. - [3] ύδως Lind. - συμμ. vulg. - ξυμμ. CDH. - συνμίξαι θ. - καὶ οπ. Cθ. - μέλιτι δὲ ἀναφυρήσαι θ. - συρήσαι C. — ἀ ἐνθεῖναι Cθ. - προσθ. οπ. Cθ. - δ΄ C. - ὅλην οπ. C. - εἶτα οπ. C. - λουσ. δὲ καὶ Cθ. - ἀφαιρευμένη C. - ἀφαιρευμένη θ. - ὅδατι οπ. C. - αλλό οπ. θ. - Απιε άλ. addunt ή Cθ. - ἀλας Jiξθ. - ἀναποιέειν θ. - λουσαμένην ἀφαιρευμένην (ἀφελουμένην sic θ) (addit δὲ θ, τῶ εὐώδει ΰδατι διανίζεσθαι Cθ. - λουσαμένην.... διανίζεσθαι οπ. vulg. — ⁴ καὶ (ή pro καὶ θ) σίλ. vulg. - τῷ (τῷ οπι. θ) σ. vulg. — ⁵ ἢ κ. ἐκλέψαντα, ποσί (πόσιν Lind.) τε (τε οπι. C) τρίψαντα (addit ἐψεῖν C) καὶ βάλανον ποιέειν. ΤΗ (καὶ pro ἢ J) vulg. - ἢ κ. ἐκλέψαντα έψεῖν καὶ βάλανον ποιέειν. ἔπὴν δ᾽ ἀφέληται, προστιθέσθω βόδινον. Ἡ θ. — θ καὶ οπ. Cθ. - λίτρον θ. — γ καὶ οπ. Cθ. - Ροοστιθέσθω βόδινον τημέρην θ. - καὶ ἐπειδὸν Cθ. — ¾ πεπέρεως vulg. - πεπέρεος D. - πεπέρος θ. - σύν vulg. - ξὸν C, Lind. - μιξαι θ. - μιξαι οπ. vulg. - ἢ πεπερον pro ἐς μύρον G. - ἀποδάψασα CDFG ΠΙΙΚθ, Ald. - ἀποδάψας vulg. - ποστιθέναι δὲ καὶ ἀφελεῖν vulg. - προστιθέναι δὲ καὶ ἀφελομένη). - ∘ συκυ (sic) θ. - πωρ

amenant de l'eau, des peaux, des mucosités et un ichor sanguinolent : myrrhe, sel, cumin, bile de taureau, mélanger le tout, pétrir avec du miel, mettre dans un chiffon, et appliquer; on laissera pendant un jour entier; puis, s'étant baignée et ayant ôté le pessaire, la femme se lavera avec une eau parfumée. Autre : sel, cumin, bile de taureau, pétrir avec du miel, et appliquer; la femme se baignera, ôtera le pessaire, et se lavera avec l'eau parsumée. Autre : silphion, mêler avec des figues, appliquer; puis laver avec de l'huile de rose. Autre : grains de Cnide décortiqués, faire cuire, former un gland; et, après l'avoir ôté, appliquer de l'huile de rose. Autre : ail, nitre rouge, figue, de chaque partie égale, mêler avec du miel, appliquer; et, après avoir ôté le pessaire, appliquer de la graisse de cerf fondue dans du vin. Autre : cinq grains de poivre, meler avec un peu d'élatérion, verser du lait de femme dans de la laine, tremper dans un parsum; après avoir ôté ce pessaire, la femme fera la même application que précédemment. Autre : la partie la plus grasse de la figue, une potion d'élatérion, autant de nitre rouge, autant de miel, faire de même. Autre : bile de taureau , nitre rouge, nétopon , cyclamen gros comme une noix de galle, dans du miel. Autre : bile de taureau, faire un pessaire, tremper dans du parfum égyptien, appliquer; après l'avoir ôté, la femme appliquera de l'huile de rose. Autre : le dedans de la courge longue, ôter les graines, mettre du lait de femme allaitant un garcon, myrrhe pure, un peu de miel, du parfum égyptien, piler, appliquer. Autre : le dedans d'une courge, sécher, ôter la graine, broyer, jeter du miel, faire bouillir, former un gland allongé, tremper dans du parfum blanc. Autre: le concombre sauvage

τατον CFGH, Ald., Frob., Cordæus. – σύν $D\theta$. – λίτρου θ . — 10 καὶ om. $C\theta$. – λίτρου θ . – καὶ νέτ. θ . – κυκλάμινον ἴσον ώσαύτως (ώσ. om. CD, F restit. al. manu, IJK) κικίδα (κηκίδα C) vulg. – κυκλάμινον ἴσον, ὅσον κηκίδα Lind. – κυκλαμίνου ὅσον κηκίδα θ . — 11 βάψας προστίθεσθαι θ . — 12 τῆς om. K. – τὴν om. θ . – ἐντεριόνην DH. – σύν vulg. – ξύν CD, Lind. — 13 ἐντεριόνην DH. – τῆς $CDFHI\theta$. - ἐμιδαλεῖν καὶ om. $C\theta$. – εἰς \mathbf{J} . — 14 τὴν κολ. τὴν ἀγρίην θ . – κολοκύνθην \mathbf{C} .

λοκύντην ώσαύτως. 1 καὶ ελατηρίου τρεῖς πόσιας εν σταιτὶ τρίβειν, καὶ βάλανον ποιέειν. ² Άλλο δμοίως κόκκους ἐκλέψας, τρῖψον ὅσον πόσιν, έψησαι, και μέλι περιγέαι, και προσθέσθαι, ή δόδινον άλεισα καὶ προσθέσθω · όσαι δὲ 3 βάλανον προστίθενται, ἐμπήξαντα γρή τὸ πτερον ές την βάλανον, έπειτα βάκος περιθείναι λεπτον έν είρίω, βάθασα ές άλειφα αἰγύπτιον προστίθεσθαι · άγει δὲ μάλιστα, *καὶ δέρματα άσαιροῦνται. "Προσθετά καθαρτικά ίσγυρά, ύδωρ άγειν δυνάμενα καὶ μύζας καὶ δέρματα μᾶλλον τῶν πρόσθεν τοῦ πεπέρεος κόκκους τέσσαρας τῶν μεγίστων, ἢ δέκα τῶν μικρῶν, ελατηρίου πόσει ζυμμίζας, τρίδε λεία, παραστάζων γυναικός γάλα, καὶ μέλι όλίγον, εναφυρήσας τούτο, ες είριον μαλθακόν καθαρόν περί πτερόν περιελίζας ράχεα, καὶ καταλαδών ⁶ προστιθέναι, ἐς λευκὸν ἄλειφα αἰγύπτιον βάπτων · προσχείσθω δὲ ἡμέρην, καὶ ἐπειδὰν ἀφέληται, προστιθέσθω τὸ στέαρ τοῦ ἐλάφου. ΤΠροσθετὰ καθαρτικὰ, ἢν μὴ ποτὰ καθαίρη: λινόζωστιν τρίψας καὶ σμύρναν, προστιθέναι. 8 Προσθετά όμοίως καθαρτικά, γορία δυνάμενα έκβαλείν, καὶ καταμήνια κατασπᾶν, καὶ έμβρυον ἀπόπληκτον ὑπεξαγαγεῖν · κανθαρίδας πέντε ἀποτίλας καὶ τὰ πτερὰ καὶ τὰ σκέλεα καὶ τὴν κεφαλήν, εἶτα τρίδολον παραθαλάσσιον χόψας ⁹ τῆσι ρίζησι καὶ τοῖσι φύλλοισι καὶ τὸ γλωρὸν τὸ ἔζω, τρίψας ἴσον ὄγχον καὶ σελίνου σπέρματος καὶ σηπίης ὧὰ πεντεκαίδεκα έν οίνω γλυκεῖ κεκρημένω, καὶ ἐν ὕδατι θερμῷ καθιννύσθω, καὶ μελίκρητον ύδαρες πινέτω καὶ οἶνον γλυκύν καὶ ¹⁰ τοῦ τετριμμένου

^t Καὶ om. Cθ.-η pro καὶ Foes in not., Lind.-τρὶς θ.-στέατι Cθ.-² ἄλλος sine όμ. J. - καθαρτικόν ὕδωρ ἄγει καὶ μύξας καὶ δέρματα pro ἄλ. όμ. (10. - εκλέθας τρεῖς (τρίψον pro τρεῖς θ), όσον vulg. - ποσὶ λίον pro πόσιν θ. - εψήσας (έψησαι Cb), καὶ (καὶ om. D) vulg. - προσθέσθω pro προσθέσθαι Cθ. -είτα pro ή Foes in not. - άλιφα (bis) θ. - άλειφαρ (bis) D. - καὶ προσθέσθω 0. - καὶ πρ. om. vulg. - 3 βαλάνω C. - χρη πρότερον (τὸ πτερὸν pro πρ. θ) $\hat{\epsilon}_{5}$ vulg. – βάψασαν J. – $\hat{\epsilon}_{5}$ θ. – $\hat{\epsilon}_{5}$ om. vulg. — 4 καί om. Cθ. – ἀφερεόμενα θ. - άφαιρούμενα DFGHIJK, Ald. - αίσεόμενα C. - 5 πρόσθετα θ. - άγει sine δυνάμενα Cθ. - καὶ δέρματα καὶ μύξας καὶ αίματώδεα θ. - αίματώδεα pro δέρματα C. - καὶ αίματώδεα δυνάμενα Vatic. Codd. ap. Foes in not. - τοῦ cm. C. - πεπέρεως FGHIJ, Ald., Cordæus, Lind. - πεπέριος C. - τέσσαρας κόκκους $C_* - \tilde{\eta}$ ($\tilde{\eta}$ ν δὲ pro $\tilde{\eta}$ C) καὶ τῶν μικς ῶν, εἰ (εἰ om. C) δέοι, ελ. vulg. - ή δέκα των μικρών, έλ. θ. - ποσί θ. - ποσίν C. - συμμ. vulg. - ξυμμ. CDHJK. - λία 0. - είς J. - εἰρίω Ald., Frob. - περιπτερον FHIJ. - περίπτερον Co. -• "προστιθέναι σελευχον (sic) θ. - άλεισαρ D. - βάφων G. - " άλλο προσθετόν pro πρ. κ. J. - προσθετόν καθαρτικόν DIK. - προ.... προστιθέναι ponitur ante πάσης p. 201, 1.4, C0. - τὰ ποτὰ CDHIJKO. - λινοζῶστιν vulg. - λινόζωστιν D.

semblablement. Autre : élatérion, trois potions, piler dans de la graisse et faire un gland. Autre : grains de Cnide décortiqués, en piler une potion, faire cuire, verser du miel, et appliquer, ou de l'huile de rose et appliquer; toutes les fois qu'on applique un pessaire, il faut ficher la plume dedans, puis l'enrouler dans de la laine et dans un chiffon fin, tremper dans du parfum égyptien et appliquer; celui-ci est trèsemménagogue et enlève les peaux, Pessaires purgatifs énergiques, capables d'attirer de l'eau, des mucosités et des peaux plus que les précédents : grains de poivre, quatre des gros, ou dix des petits, élatérion une potion, mêler, bien broyer en versant du lait de femme, ajouter un peu de miel, pétrir, enrouler avec des chiffons dans de la laine propre et molle autour d'une plume, et appliquer après avoir trempé dans le parfum blanc égyptien; ce pessaire restera en place pendant le jour, et, après l'avoir ôté, la femme appliquera la graisse de cerf. Pessaires purgatifs, si les breuvages ne purgent pas la matrice: mercuriale, myrrhe, broyer, appliquer. Pessaires semblablement purgatifs, pouvant expulser le chorion, amener les règles et faire sortir l'embryon apoplectique : cinq cantharides, ôter les ailes, les pattes et la tête, piler du tribulus marin avec les racines, les feuilles et la partie verte extérieure, avec même volume de graine d'ache et quinze œufs de sèche dans du vin doux coupé d'eau; la femme prendra un bain de siége tiède, boira de l'hydromel aqueux et du vin doux et prendra dans du vin doux une dose de cette préparation pilée

⁻ προστιθέναι om. θ. — \$ πρόσθετον καθαρτικόν χόρια (λοχεια sic θ) ἐκθάλ-λει (addit καὶ θ) καταμήνια κατασπά καὶ ἔμβρυον ἐξάγει ἀπόπληκτον Cθ. - προστεθόν ὁμοίω; καθαρτικόν χ. δυνάμενον Κ. - ἔτερον μάλλον τῶν ἄλλων pro προσθετά.... ὑπεἴαγαγεῖν J. - προσθετά.... γλυκύν p. 201, l. 4, om. D (Q', in marg. ascribitur λείπει ἐν τῶ ἐτέρω). - χωρία Η. - καὶ κατ. κατασπάν om. G. - ἐκθκλεῖν pro κατασπάν F. - κατασπάσαι ΗΙ. - ἀπόπλητον (sic) G. - ἀποτείκας FGHIK, Ald., Frob., Cordæus. — \$ σύν τῆ ῥίζη θ. - σιπίης FG!, Ald. - ἐν om. θ - κεκρημένα Ald. - Post κεκρ. addit [διδόναι] Lind. - καθιγνύσθω vulg. - καθιννύσθω CFGHIJ. - καθινύσθω Κ. - καθίννυσθαι θ, Lind. — * τοῦ om. θ. - αἰγκιον θ. - αίγειον θ. - πίνειν γλυκεῖ Cθ. - σταφίδα θ. - Ante έψ, addit δσον G.

όσον στατήρα αίγιναῖον ἐν οἴνφ γλυκεῖ πίνειν ἐπὴν δὲ δδύνη ἔχη, λευκοὺς ἐρεβίνθους καὶ ἀσταφίδας ἑψήσας ἐν ὕδατι ¹καὶ ψύζας, διδόναι πιεῖν · ὅταν ἡ στραγγουρίη ἔχη, ἐν ΰδατι χλιερῷ καθήσθω, καὶ οἶνον πινέτω γλυκύν. ² Πάσης νούσου, δυνάμενον καὶ ἀναστομῶσαι καὶ καθῆραι · σμύρναν δλίγην καὶ ἐλελίσφακον καὶ ἀννησον τρίψας χρῶ.

85. ³Καθαρτικόν δυνάμενον άτοκον καθήραι, ην τό στόμα της μήτρης όρθως έχη τυριήν βόλωιτον ξηρόν κόψας καὶ διασήσας τέσσαρας τρης όρθως έχη τυριήν βόλωιτον ξηρόν κόψας καὶ διασήσας τέσσαρας χοίνικας, όξους δὲ κοτύλας δέκα, καὶ ούρου βοείου ἔτερον τοσούτον, καὶ θαλάσσης κοτύλας εἴκοσι, πυριήν δὲ βληχρήσι πουλύν χρόνον, εἶτα λουσαμένη φάκιον πιοῦσα καὶ μέλι καὶ όξος ξυμμίζασα ἐμεσάτω, καὶ βροφέειν άλευρον δοῦναι, καὶ ἐπιπιεῖν οἶνον εὐώδεα παλαιὸν ἐξηθριασμένον, σίτου δὲ μὴ γευέσθω τῆ ἡμέρη ταύτη, ⁵τῆ δὲ δευτέρη κόκκον δοῦναι κατάποτον, τῆ δὲ τρίτη ⁶ δοῦναι διουρητικόν, ἀσταφίδας καὶ ἐρεβίνθων, χοίνικα δὲ τῶν ἀσταφίδων. ⁷ καὶ ἐπιχέαι ὕδατος τρία ἡμίχοα, ἔπειτα ἀποχέας, πρὸς τὴν αἰθρίην θεῖναι, καὶ τῆ ὑστεραίη πίνειν, ⁸καὶ τοῖσι προσθέτοισι χρέεσθαι.

86. 9 Καθαρθικόν καταμηνίων • τὸ βόλδιτον πλάσαι οἶον σκαφίδα, φυρῆν δὲ ξυμμίσγων τῆς κυπαρίσσου τὰ πρίσματα, ξηραίνειν 10 δὲ ἐν τῷ ἡλίω, καὶ ἐς τοῦτο τὰ θυμιήματα ἐμδάλλειν.

1 Kai om. C. - Ante ὅταν addit καὶ θ. - ή om. θ. - δὲ pro ἡ J. - χλιερῶ θ. χλιηρώ vulg. - καθίσθω CI. - γλυκόν πινέτω Cθ. - 2 Ante πάσης addit έτεοον J. - προσθετόν πάσαν νόσον pro π. ν. J. - πάσης... σμύρναν om. θ. νόσου vulg. - νούσου C, Cordæus, Lind. - δυναμένης J. - δυν. om. C. - καθάραι D. - οπτήν pro ολίγην θ. - άνισον CDHJ. - άνησον Κ. - χρώ om. C0. -3 καθαρτήριου Q'. - καθαρτήριου άτοκου δυνάμενου καθάραι D (J. καθήραι). -δυνάμ. om. C0. - της μ. om. C0. - μη δρθώς Calvus, Cornar. - βολιτον (sic) θ. - κόψαι Ald. - διασ. ὅσον τέσσερας θ. - οὖρον βόειον D. - βοίου θ. θαλάσσης άλμης (άλ. om. θ) κοτ. vulg. — 4 βληχοοίσι vulg. - βληχρησι CO. - βληχοώς Foes in not. - πολύν D0. - όξος μεμιγμένον πιούσα (π. erasum al. manu H) (ξυμμίξασα pro μ. π. C,θ συνμίξασα) έμ. vulg. - όυσεῖν θ.επιπίνειν Κ. - πάλαι J. - γεύεσθαι CO. - τη τοιαύτη ήμέρη vulg. - τη ήμέρη ταύτη C. – την ημέρην ταύτην 0. — 5 τη δ . δὲ J. — δὲ om. C. – καταποτόν C.- 6 δούναι om. C0. - διουρητικά Κ. - ἀσταρίδα 0. - καί om. Κ. - Post χοίνικας addunt ἀφ' ένὸς χοίνικος DFGIJK, Vatic. Codd. ap. Foes in not., Ald. - τῶν ἐρεβίνθων, γρίνικα ἐὲ (δὲ om. Vatic. Codd.) τῶν ἀσταφίδων C (θ, τῆς ἀσταφίδος), Vatic. Codd. ap. Foes in not. - τῶν ἐ., χ. δὲ τ. ἀ. om. vulg.

du poids d'un statère d'Égine; quand de la douleur se fait sentir, faire cuire des pois chiches blancs et des raisins secs dans de l'eau, laisser refroidir et donner à boire; quand la strangurie survient, la femme prend un bain de siége tiède et boit du vin doux. Bon pour toute maladie; bon à ouvrir l'utérus et à le purger: un peu de myrrhe, sauge, anis, piler, s'en servir.

85. (Traitement pour mondisser, si le col utérin est bien, une femme stérile.) Moven cathartique pouvant mondifier une femme stérile, si l'orifice utérin est bien : bouse de vache sèche, quatre chénices, piler et tamiser, vinaigre dix cotyles, urine de bœuf autant, eau de mer vingt cotyles, avec ce mélange faire une fumigation douce pendant beaucoup de temps. puis la femme prend un bain, avale de la bouillie de lentilles où elle a mis du miel et du vinaigre, et vomit; alors elle prendra un potage de farine et boira par-dessus du vin vieux odorant qui aura été exposé au serein de la nuit; mais, de ce jour-là, elle ne goûtera pas aux aliments solides; le lendemain, elle avalera le grain de Cnide, et le surlendemain on lui administrera le diurétique ainsi composé : raisins secs et pois chiches blancs, deux chénices de pois et une de raisins secs, eau un conge et demi (conge = 3 lares, 2), décanter, exposer au serein de la nuit, boire le lendemain, et employer les pessaires.

86. (Fumigation emménagogue.) Fumigation propre à faire venir les règles : bouse de vache, y mêler de la sciure de cyprès, pétrir et arranger en forme de conque, sécher au soleil, et là-dedans jeter les ingrédients fumigatoires.

^{— &#}x27; ἐπιχάπ δὲ sine καὶ C0. – τοῦ ὅδατος θ. – ἡμίχοα C. – ἡμιχόεα vulg. – καὶ ἔπειτα C0. — ' κατα (sic) pro καὶ θ. – χοῦ σθαι θ. — ' ἔγχυτον (ἔγχ. οπ. θ) καθ. καταμηνίων (κατ. οπ. θ) vulg. – τὸ CDGHLIKθ. – τὸ οπ. vulg. – βόλιτον θ. – βούδητον FGIK. – βούδητον DJ. – βούλθιτον CH. – βόδλιτον Ald. – ὅσον vulg. – οἶον θ, Fors in not. – φυρῆν (ψυρῶν θ) δὲ καὶ (καὶ οπ. CDFHΙθ, Ald.) ἔψιμισγειν (ἔνιμισγων CDFHJK, Ald.) συνμίσγων ξ) vulg. — ¹⁰ δ' θ. – τὰ οπ. θ. – θυμιάματα D.

- 87. ¹ Έγχυτον καθαρτικόν, ἢν μὴ ἔη τὰ καταμήνια ἀκάνθης λευκῆς ² τὰ φύλλα τρίψας καὶ ἐξηθήσας καὶ ἐπιχλιήνας ἐγχέειν.
- 88. *Κατάχριστον χαθαρτικὸν ὥστε μήτρας ἐχκαθαίρειν · πράσου σπέρμα καὶ καρδάμου τρίψας, ἐν οἴνῳ τε διεὶς καὶ γάλακτι ἑφθῷ, διαχρίειν τὴν νειαίρην γαστέρα. *Κατάχριστον μαλθακτήριον, ὕδωρ δὲ ἀγει καὶ μυξας καὶ δέρματα, 5 καὶ λοχεῖα φέρει, καὶ οὐχ ἐλκοῖ · σμύρνης ὡς ἀρίστης ἤμισυ, καὶ άλὸς χόνδρον δμοίως, πίσσαν ήδυντὴν φλάσας, μίζας τε λεῖα, ἔστω δὲ ⁶ τὸ τῆς σμύρνης τὸ ἤμισυ τοῦ άλὸς καὶ τῆς πίσσης, ἐμβαλεῖν δ' ἐς ράκος τῆς πεφλασμένης μέγεθος ὅσον κικίδα μεγάλην · δύο δὲ ἔστω, ὡς τὸ μὲν ἡμέρης ἔχειν, τὸ ⁷ δὲ εὐφρόνης, ἔστ' ἀν κατατακῆ · λουέσθω δὲ θερμῷ, εἶτα ἀφαιρέουσα διανιζέσθω ὕὸατι εὐώδει.
- 89. ⁸ Καθαρτικὸν ἄτοκον καθῆραι ἢν τὸ στόμα όσος ἔχη · ἢν ἄτοκον θεραπεύης, βόλδιτον αὖον ἡλίου διασήτας ὅσον τέσσαρας Νοίνικας ἀττικὰς, ὅξους ιδὲ κοτύλας δέκα καὶ ὀροδίου χοίνικα ⁹ καὶ ἐμεέτω, καὶ φοφεέτω ἄλητον, καὶ ἐπιπινέτω οἶνον εὐώδεα · σίτου δὲ μὴ ἀπτέσθω ταὐτη τῆ ἡμέρη · τῆ δ᾽ ὑστεραίη κόκκον δοῦναι κατάποτον · τῆ δὲ τρίτη διουρητικὸν, ἐὰν δὲ βούλη, λευκὴν σταφίδα καὶ ἐρεδίνθους

¹ Είς ὅμοιον πάθος (ἄλλο pro είς ὅ, π. D; ἄλλο ὁμοίως pro είς ὅ, π. ΗΙΚ; έγγυτον καθαρτικόν pro είς ő. π. Co) vulg. - ην τὰ καταμήνια in vulg. - ην μη τη τὰ κατ. θ. $-\frac{2}{3}$ τὰ om. θ. $-\frac{2}{3}$ ξηθίσας FG. - καὶ om. DFK. $-\frac{2}{3}$ πιγληίνας F. - έγχεῖν θ. - 3 κατάχρηστον C. - καθαίρειν vulg. - έκκαθαίρειν Clθ. - καλ om. C. - καρδάμου θ. - καρδαμώμου vulg. - τε om. Cθ. - καὶ om. C. - γειέρην FHIK, Ald., Frob., Cordaus. - νιεραν θ. - νειαιρήν Lind. - 4 μαλθακτήρια sine κατ. Co. - δε om. CDo. - 5 και om. C. - λοχία FJ. - φέρει om. 0. ελκέοι (sic) C. -γόνδρος θ. - ήδύτην CFK. - ήδίστην Η. - ήδίτην (D. emend. al. manu) J .- φλάσας μή θλίψας λία θ .- μίξας.... πίσσης ponitur post μεγάλην, cum καὶ θλίψας pro μίξας τε, C. — 6 τὸ om. θ. – μυρσίνης pro σμ. Κ. – βάλλειν C_{-} - δ' 0. - δ' om. vulg. - $\tau \epsilon$ plasménne K_{-} Post $\pi \epsilon \phi \lambda$. addit $\pi i \sigma \sigma \eta \epsilon$ $C\theta_{-}$ χηχίδα Cθ. - δ' είναι pro δὲ ἔστω θ. - ώς om. Cθ. - ἡμέρας vulg. - ἡμέρης CDHθ. — 7 δ' C. - λούσθω C. - καὶ pro εἶτα Cθ. — 8 καθαρτήριον D. - καθαρτικόν.... έχη om. θ. - καθήραι.... έχη om. C. - Post έχη addunt των μητρέων DQ', (Lind., post $\sigma \tau \circ \mu \alpha$.) - $\beta \circ \lambda \circ \eta \tau \circ \nu = G$. - $\beta \circ \lambda \circ \eta \tau \circ \nu = G$. - $\beta \circ \lambda \circ \eta \tau \circ \nu = G$. βιτον Η. - βούλβητον ΙΚ. - αι pro αιον FGJ. - λιου (sic) pro ήλίου θ. - Ante δι. addunt καὶ Cθ. - διασείσας vulg. - διασήσας CD (F, al. manu σεί) HIJK. - 9 καί om. FGHIJK. - άλέην πολύχρονον θ. - μίζας D. - 10 καί om. D. - έμείτω θ. - φορέειν C. - φυρείν θ. - έπιπιέτω J. - έπιπίνειν Cθ - άπτεσθαι

- 87. (Infusion purgative de l'utérus. L'infusion se faisait aussi ailleurs que dans l'utérus. Voy. t. VII, p. 5, p. 162, et Livre Deuxième des Mal. § 47, p. 69. Il est probable que l'infusion différait de l'injection par plus de consistance.) Infusion utérine purgative, si les règles ne vont pas : épine blanche, les feuilles, piler, passer, faire tiédir, et introduire en infusion.
- 88. (Formules de liniments purgatifs de la matrice.) Liniment purgatif propre à mondifier la matrice : graine de poireau et de cardame (erucaria aleppica), piler, délayer avec du vin et du lait cuit, oindre le bas ventre. Liniment émollient, qui amène l'eau, les mucosités et les peaux, emporte les lochies et n'ulcère pas : demi-portion de myrrhe excellente, sel en grain autant, poix parfumée, écraser, mélanger (la myrrhe sera la moitié du sel et de la poix), jeter, dans un linge, gros comme une grosse noix de galle de cette poix ainsi préparée; on en aura deux, l'un pour le jour, l'autre pour la nuit, et il restera jusqu'à ce qu'il fonde; la femme prendra un bain chaud, puis, ôtant le pessaire, elle se lavera avec de l'eau parfumée.
- 89. (Différents moyens pour guérir la stérilité. Comp. avec le \$ 85.) Cathartique propre à mondifier une femme stérile, si l'orifice utérin est bien : dans le cas où vous traitez une femme stérile, faire sécher au soleil de la bouse de vache, en tamiser quatre chénices attiques, prendre vinaigre dix cotyles, farine d'ers une chénice, eau de mer vingt cotyles, et faire une fumigation abondante et prolongée, puis, ayant fait de la bouillie de lentille, où elle mèlera du miel et du vinaigre, la femme vomira, prendra en potage de la farine, et par-dessus boira du vin odorant; pendant ce jour, elle ne touchera pas aux aliments solides; le lendemain elle avalera le grain de Cnide; le surlendemain elle prendra un diurétique, celui-ci, par exemple, si vous voulez : raisins secs blancs, pois chiches

C0. – ήμέρα Η. – ἐἀν δὲ β. λ. om. θ. – ἐἀν δὲ λευκὸν βούλη σταφίδα (C, ἀστ.) DFGHIJ (K, βούλει), Ald. – ἀσταφίδα θ. – καὶ ἐπιχέας Cθ. – Post δδ. addit λευκοῦ C. – ήμιχόεα vulg. – ἡμίχοα Cθ. – θῆναι C. – χυήσθω θ.

λευκούς δύο γοίνικας, επιγέας ύδατος τρία ήμίγοα, ἀφελεῖν δὲ τὸ ήμισυ, εἶτα ἐς τὴν αἰθρίην θεῖναι, καὶ τῷ ὑστεραίη πίνειν ἔκ τούτου κατ' ὀλίγον, καὶ τοῖσι προσθέτοισι χρέεσθαι. Ἡν ¹ βούλη γυναἰκα κυῆσαι, καθῆραι αὐτὴν καὶ τὰς μήτρας, ἔπειτα δίδου ἄνηθον ἐσθίειν νήστει, καὶ οἶνον ἐπιπίνειν ἄκρῆτον, καὶ προστιθέναι νίτρον ἐρυθρὸν ² καὶ κύμινον καὶ ῥητίνην μέλιτι δεύσας, ἐν δθονίῳ πρόσθες * καὶ ὅταν τὸ ὕδωρ ³ ἀπορρυῆ, τοὺς μέλανας πεσσοὺς προστιθέσθω μαλθακτήριον, καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνέστω. Ἡν ⁴ ἐὲ τὸ στόμα μεμύκη, προστιθέσθω καὶ ὁπὸν συκῆς, μέχρι ἄν ἀναστομωθῆ * καὶ ὕδατι αὐτίκα ἀπονίζεσθαι * ἴρηκος ἐὲ ἄροδον τρίθειν ἐν οἴνῷ γλυκεῖ καὶ πίνειν νῆστιν, καὶ τηνικαῦτα ξυνευναζέσθω τῷ ἀνὸρί. ⁵ Ἡ ὁκόταν τὰ καταμήνια παύηται, χηναλώπεκος ἀροδον ἐν ροδίνῳ μύρῳ τρίθειν, καὶ τὸ αἰδοῖον χρίεσθαι, καὶ ξυνευνάζεσθαι.

90. 6*Ην έλκεα ἢ δριμέα καὶ ἢν φλεγμαίνη, χρῶ τῷδε κλυσμῷ Χηνὸς ἔλαιον καὶ βητίνην μίσγε, καὶ διεὶς ὕδατι χλιαρῷ κλύσαι. Ἡ μέλι, βούτυρον τῆξαι, καὶ κλύσαι. Ἡ ἐγετρώσιος ξύσαι ὅσον ὅσκαφίδα σμικρὴν καὶ σμύρνης καὶ μέλιτος όμοίως, ταῦτα διεἰναι ἐν οἴνφ μέλανι εὐώδει, καὶ κλύζειν χλιαρῷ. Ἡν ὑξλκωθἢ ἢ φλυκταινῶν ἀνάπλεα ἢ ἐν τῆ καθάρσει ἄκρα τὰ χείλεα, σάρκα βοὸς, ἢ πικέριον, ἢ χήνειον ἄλειφα, καὶ ἄννησον, ἢ ¹ κρόκον, ἢ σποδὸν κυπρίην, τρῦψαι ταῦτα πάντα, καὶ περιαλεῖψαι τὴν σάρκα, καὶ προστίθεσθαι. Ἡν ἕλκεα γένηται καὶ ¹¹ ὁδαξᾶται, βοὸς σάρκα, στέαρ ἐπαλείφειν, καὶ τὴν

¹ Βούλει K. – αὐτῆ θ . – ἄλητον vulg. – ἄνηθον θ . – νῆστι $C\theta$. – λίτρον θ . — ² καὶ om. FGIJK. - ριτ. FGI, Ald. - προσθέσθω θ. - 3 ἀπορυή θ - πεσούς CD. - συνευνάσθω vulg. (DH, ξυνευνάσθω). - ξυνέστω C. - συνέστω θ. -4 δὲ τὸ στ. om. Cθ. – σῶμα J. – μεκύνη (sic) θ. – δὲ καὶ ὀπὸν C. – μέχρι (μέγρις DHJK) ἐὰν (ἐὰν om. Cθ; ἄν DHJK) ἀνασ. vulg. –περινίζεσθαι θ. – ἀπονίξεσθαι C. - ίέρηκος DH. - ἴρηκος Ι. - ἴρικος Κ. - ἱέρακος Q'. - τρίθειν ponitur post γλυκεῖ $J. - \tilde{\epsilon}\pi$ οἴνω $\theta. - γλυκύ <math>H. - αὐτίκα C\theta. - συνευναζέσθω vulg.$ - συνευνεζέτω (sic) Fl. - συνευναζέτω HJ. - ξυνευναζέτω D. - συντίνεσθαι (sic) θ. - ξυγγινέσθω C. - 5 In marg. ετερον πυητήριον DQ'. - ην pro η D. η om. C. - όταν θ. - χηνὸς η άλώπενος vulg. - χηναλώπενος Cθ. - συν. vulg. $(D, \xi.)$. – ξυγκοιμάσθαι C. – συνκοιμάσθαι $\theta.$ — 6 πρὸς έλκεα κλυσμός \cdot $\ddot{\eta}$ ν έλκεα ή δριμέα, κλυσμός· ην φλεγμήνη pro ην.... κλυσμώ θ. - πρὸς έλκεα κλυσμός ην φλεγμαίνη pro καὶ ην φλεγμ. χρῶ τ. κ. C.-ριτ. FGI, Ald.μίσγειν θ. - καί om. C. - χλιηρώ vulg. - χλιαρώ θ. - 7 μέλιτι (μέλι Cθ) β. μίξας (μ. οπ. C0) τῆξαι vulg. — 8 σκιφίδα C. - μικρήν vulg. - σμι. CFHIK. σμύρνην vulg. - σμύρναν J. - σμύρνης θ. - διιέναι C. - λιεΐναι (sic) θ. - χλιηρώ

blancs, deux chénices, verser cau un conge et demi, en décanter la moitié, exposer au serein de la nuit, et le lendemain boire de cette préparation peu à la fois, et user des pessaires. Si vous voulez qu'une femme conçoive (de la Nat. de la F., § 94), la purger, elle et la matrice, puis donner de l'aneth à manger à jeun, boire du vin pur par-dessus, et appliquer nitre rouge, cumin, résine, humecter avec du miel, et mettre dans un linge; et, quand l'eau s'écoule, la femme appliquera les pessaires noirs comme émollient, et ira auprès de son mari. Si l'orifice utérin est fermé, elle appliquera du suc de figuier jusqu'à ce qu'il s'ouvre; elle se lavera aussitôt avec de l'eau. Écraser de la fiente d'epervier dans du vin doux, et boire à jeun; et alors la femme ira auprès de son mari. Autre : au moment où les règles cessent, écraser dans l'huile de rose la fiente de chénalopex, oindre les parties génitales, et aller auprès du mari.

90. (Différentes recettes pour les ulcérations utérines. Il est parlé, dans le courant de ce paragraphe, des aphthes des parties génitales.) Si les ulcérations sont âcres et qu'il y ait phlegmasie, employer cette injection : graisse d'oie, résine, mèler, délayer avec de l'eau tiède, injecter. Autre : miel, beurre, faire fondre, injecter. Autre : échétrosis, en racler la valeur d'une petite chème (=0 lure, 009, myrrhe et miel autant, délayer dans du vin noir odorant, et injecter tiède. S'il y a (de la Nat. de la F., § 108) ulcération ou que le bord des lèvres se remplisse de phlyctènes pendant la purgation menstruelle, viande de bœuf, ou beurre, ou graisse d'oie, anis ou safran, ou spode de Chypre, broyer tout cela, en frotter la viande, et appliquer. S'il y a ulcérations et mordication, viande de bœuf, la frotter avec de la graisse, mettre

vulg. $-\chi$) ποῶς DFGJK. $-\chi$ λιαρῶ θ. $-^{\circ}$ έλκεωθῆ C. $-\varphi$ λυκταίνων CFIθ, Ald., Frob., Cordæus. $-\varphi$ λυκτάνων Η. - ἀνάπλεων C. - ἀνάπλεα pro ἄκρα C. $-\chi$ ή·νιον Cθ. - ἀλειφαρ D. - άνησον Κ. - ἀνισον CDHJ. $-^{10}$ πόκκον (κρόκον C) ἡ σποδὸν (κρόκον Lind.) κυπρίην vulg. - ταῦτα τρίψαι (τρίδειν θ) πάντα Cθ. - καὶ οιπ. C. - περικλείψαι Η. $-^{11}$ ἀναμυξάται Fl. - ἀναμιξάται C. - ἀναμιάς ζηται DQ'. - ἀδαξάται CHθ, Ald. - ἀναμιάς ἄται JK. - ὁδάξηται Lind. - ἐπαλί - φειν θ. - ἐκκλύζειν θ.

σάρχα προστιθέναι, καὶ ἐγκλύζειν. *Ην ρυπαρὰ η, καὶ πυριην 1 συχης ἀπὸ δίζης, καὶ μετέπειτα ἄπιον εν γλυκεῖ πινέτω. *Ην εν τοῖσιν αίδοίοισιν * έλχεα γένηται, βόειον στέαρ ἐπαλείφειν, χαὶ μυρσίνην ἐψ οίνω καθεψών διακλυζέτω τω οίνω, ή έλαίης φύλλα καὶ βάτου καὶ δοιής ταυτά δε ποιέει και περσέης φύλλα και οίνος πράμνιος, τά φύλλα τρίψαι λεία, καὶ πρὸς τὰ αἰδοία προστιθέναι. *Η 3 ἀννήθου χαρπὸν καὶ σελίνου τρίψας ἐπίγριε. 4 *Ην ἀφθήση τὰ αἰδοῖα, ὧδε ίῆσθαι · σάρκα βοὸς δώσεὶ δύο παλαιστῶν μῆκος, πάγος δὲ ώσεὶ στειλεὸς, προστιθέσθω μέγρις έσπέρης, τὴν δὲ νύχτα αἴρειν· τῆ δ' ύστεραίη πάλιν προστίθεσθαι μέγρι μεσημβρίης, και ἐπιπινέτω οἶνον γλυχύν, μέλιτι τὸν οἶνον ξυμμίσγουσα. 6 Κλύσμα ἢν ἡλχωμέναι έωσιν αί μήτραι καὶ τὴν στραγγουρίη ἐπιλάθη πράσα, ἀκτῆς καρπὸν, σέσελι, ἄννησον, λιβανωτόν, σμύρναν, 8 καὶ οἶνον ἴσον τῷ γυλῷ τούτων, μίζας ταῦτα καὶ ἀναζέσας, ψύγειν, καὶ μετρίως κλύζειν. *Η * μέλι, βούτυρον, μυελόν καὶ κηρόν ἐνιέναι. 10 "Ασσα ἐν αἰδοίφ ἕλκεα ένι καὶ φύεται, φύλλα έλαίης καὶ βάτου καὶ κισσοῦ καὶ βοιῆς γλυκείης τρίβειν λεία, διείς δε σίνω παλαιώ, εξρίω προστίθεσθαι τή νυχτί πρὸς τὰ αἰδοῖα, καὶ καταπλάσσειν 11 ἐν τούτοισιν . ὅταν δὲ ήμέρη γένηται, εἰρύσαι, ἀφεψεῖν δὲ μύρτα ἐν οἴνω καὶ διακλύζεσθαι. 12 *Η γηνός έλαιον καὶ ρητίνην τῆξαι, καὶ κλύσαι. *Η βούτυρον καὶ κέδρινον έλαιον, 13 μέλι παραμίσγειν σμικρόν, καί κλύζειν. 14 ε Ελκεα

¹ Gal. Gl.: συχής, ἐν πρώτω τῶν γυναιχείων, καὶ πυριᾶν συχής ἀπὸ ρίζης, έν ίσω τῷ σικύας, τουτέστι συκαμίνου οπερ έτέρωθι ώσπερ έξηγούμενός φησι, μορέου δίζης. - μετ. καὶ (καὶ om. DGHIJKθ) πίους (ἀπιους sic θ; ἀπιούσα DGHIJK) έν vulg. - Je lis ἄπιον; mais cette correction est fort incertaine. Les traducteurs mettent : deinde etiam pinguedinis aliquid ex vino dulci bibat. — 2 τὰ (τὰ om. θ) ελχ. vulg. - ἐγγένηται CHIO. - βόιον στ. έπαλίφειν θ. - Post έπ. addit ή χήνειον άλειφαρ D. - καθεψεῖν διακλύσαι C. άρεψων διακλύσαι θ. - ελαίας vulg. - ελαίης Cθ. - ροιής, καὶ ὁ (ὁ om. C) οῖνος ήτω (ήτω om. C; ήτοι D) πράμνιος ταῦτα δὲ οὕτως (οῦ. om. C; οὕτω DJ) ποιέειν, περσέης (περσαίης C; περτέως J) φύλλα τοῦ δένδρου δηλάδη (τ. δ. δ. om. C) λεῖα τρῖψαι (τρ. λεῖα C) vulg. - ροιῆς * ταῦτα δὲ ποιέει καὶ περσέης φύλλα καὶ οίνος πράμνιος, τὰ φύλλα τρίψαι λία θ. - Je prends la leçon de θ, y lisant ταὐτά. - τοτθα:.... σελίνου om. Κ. - προστιθέναι Cθ. - τιθέναι vulg. — 3 ἀνήθου CDHθ. – ἀνίθου J. — 4 ην δὲ θ. – άzθ. D. – πως (ωδε pro πῶς CHθ) δεῖ (δεῖ om. Cθ) ἰᾶσθαι (ἰῆσθαι C) vulg. — 5 ὡς (bis) Cθ. – παλαστών θ. -τὸ (τὸ om. Cθ) μήχος vulg. - στειλαιὸς vulg. - στειλειὸς D. - τειχεος (sic) θ. - στειλαίος C, Frob., Cordæus. - στελεός Lind. - στειλεός J. - τίλεος (sic) C. - προστ. om. J. - μέχρι Cθ. - ĉè om. Cθ. - οὐ χρή pro αἴρειν Cθ. -

la viande en pessaire, et faire une injection. Si les ulcérations sont sordides, faire une fumigation avec la racine de mûrier. puis boire une infusion de poire dans du vin doux. Si des ulcérations se forment dans les parties génitales, oindre avec de la graisse de bœuf, puis, faisant cuire du myrte dans du vin. se laver avec ce vin, ou feuilles d'olivier, de ronce et de grenadier; le même effet est produit par les feuilles du persea dans du vin de Pramne; on pile les feuilles, et on les met dans les parties génitales. Autre : graine d'aneth et d'ache, piler, oindre. Si les parties génitales ont des aphthes, traiter ainsi : chair de bœuf, de la longueur de deux palmes (huit doigts), de la grosseur d'un manche, l'appliquer jusqu'au soir et l'ôter la nuit; le lendemain réappliquer jusqu'à midi, et par-dessus boire du vin doux coupé de miel. Injection, quand la matrice est ulcérée et que la strangurie survient : poireaux. graine de surcau, séséli, anis, encens, myrrhe, vin en quantité égale à l'eau de ces ingrédients, mêler, faire bouillir, laisser refroidir, et faire une injection modérée. Autre : miel, beurre, moelle, cire, injecter. Toutes les fois qu'il y a et qu'il se forme des ulcérations dans les parties génitales, feuilles d'olivier, de ronce, de lierre et de grenadier doux, bien broyer, mouiller avec du vin vieux, et appliquer dans de la laine la nuit aux parties génitales, et aussi faire un cataplasme de ces feuilles; au jour, ôter, puis laver avec du vin où des baies de myrte ont bouilli. Autre : graisse d'oie, résine, faire fondre, injecter. Autre : beurre, huile de cédros, ajouter un peu de miel et in-

εν στόματι ἀποξηραίνει · ὰργύρου ἀνθος ἐν οἴνῳ τρῖψαι καὶ κλύσαι. ³Η ¹ βούτυρον μετὰ μέλιτος κλύσαι. ³Η ² ἐχέτρωσιν καὶ σμύρναν καὶ μέλι οἴνῳ διιέναι οἰνώδει μέλανι χλιερῷ, καὶ κλύζειν τῆ ὑστεραίη · σχίνου δὲ φύλλα ἑψήσας ἐν ὕδατι, τουτέῳ μετακλύζειν. ³ ᾿Αλλο, ἢν ελκωθῆ τὸ στόμα τῶν μητρέων · βούτυρον, λιβανωτὸς, σμύρνη, ρητίνη, μυελὸς ἐλάφειος, τουτέοισι κλύζειν. ³ Ἡ ' φακῆν έψεῖν ἐν ὕδατι, καὶ ἀπογέαι, ἐν τουτέῳ κλύζε. Όταν δὲ ὕδωρ ἐκ τῶν ⁵ ὑστερέων ρέἡ καὶ ἐλκεα ἢ καὶ δάκνηται, χηνὸς στέαρ καὶ ὧὸν διαχρίεσθαι. ³Η ὅῖος ⁶στέαρ, ἢ συὸς, καὶ φακὸν ἐν οἴνῳ ἐψεῖν κεκρημένῳ ἴσον ὕδατι, τουτέῳ κλύζε · τὰ ⁷ δὲ ἐν τῷ αἰδοίῳ ἔλκεα οἴνῳ καταιονᾶν · ἐπιπάσσειν ⁸ δὲ μάνναν, βάτον, πίτυος φλοιὸν, καὶ τῷ ὕδατι τούτων νιψάσθω.

91. ⁹ Διεκδόλιον, ἢν ἀποθάνη τὸ ἔμβρυον · χαλβάνης ὅσον ἐλαίην ἐνελίζασα ἐς ὁθόνιον, ¹⁰ ἐς κέὸριον ἐμβάψασα, προστιθέσθω πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. ¹¹ Ετερον · κάλαμον τὸν εὐώδεα καὶ σικύης ἐντεριώνην τρῖψαι ἐν χηνείω στέατι · ἐπίθησον οὲ τὸν ὁμφαλὸν καὶ τὸ ἢτρον · καὶ σμικρὸν ἀπ' αὐτέου ἐνστάξασα, ἐς εἴριον προστιθέσθω πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης · ἐκ τούτου κατ' ὁλίγον ἔρχεται. ¹² ᾿Αλλο · ἔρευθεδανὸν κόψας καὶ κέδρου πρίσματα, ΰδωρ τε ἐπιχέας, θὲς ἔς τὴν αἰθρίην, εἶτα πρωὶ δὸς πρὸς τὰς ἀλγηδόνας. ¹³ ᾿Αλλο · σιλφίου δκόσον δραχμὴν μίαν, καὶ πράσου χυλὸν δκόσον ὀξύβαφον, παραμί-

¹ Βούτυρος G. - Ante μετά addit καὶ κέδρινον έ) αιον J. -καῦσαι FGHIJK. - 2 εγέτρωσι θ. - διέναι D. - διείναι θ. - οίνω δε (οινώδει θ) μ. χλιαρῷ (χλιηρῶ CDH; χλιερῶ θ) vulg. - ἢ σχίνου (σχοίνου CJ) (σχίνου δὲ θ) φ. vulg. - τουτέων C. - 3 άλλο om. CDFGIJKθ. - ην... μητοέων om. Ald. - Ante των addunt πάντων CHI; πασῶν F; πὰν K; πάνπαν θ. - Post μητοέων addit πάντων J. - Ante βού. addunt ασήγει Co. - σμύρνα CDFGIJo. - ριτ. FGI, Ald. έλάσιος C0.-τούτοισι κλύζε θ.-τουτέοισι... ΰδατι καί om. J. - 4 φακήν vulg. - φακήν Κθ. - έψήν G, Ald. - ἀποχύσας (ἀποχέαι Cθ) τὸ ὕὰωρ (τὸ ὕ. om. Cθ) έν (èν om. Cθ) τούτω (τουτέω C) κλύζειν (κλύζε θ; κλύζε C) vulg. — 5 ύστέφων φαίη θ. - η om. θ. - καὶ ante ωον om. DFGHIJK. - διαχρέεσθαι D. -6 στ. οπ. Cθ. - σύιον θ. - η pro καὶ Κ. - εν σίνω εψεῖν (έ. ἐν σίνω Κθ) καὶ (καὶ om. CK6) κεκεημένον (κεκεημένω θ) ἴσον τῷ (τῷ om. C) ΰδ. τουτέψ (τούτω θ) κλύζειν (κλύζε CGHIJ; κλύζε θ) vulg. — τδ' θ. - τῷ om. θ. - ελκεα ἐν (ἐν om. Cθ) τούτω (τουτέω C; οίνω θ) κατ. (καταιωνᾶν FGIK; κατοιναν sic θ) vulg. - 8 τε pro δὲ J. - τούτω Κθ. - 9 διεκ. om.DFGIJK. - διαφθόρια 0. φθόριον Η. - διαφθόριον C, Ald. - ἐνάποθάνη θ. - τὸ ἔμβρ. om. Cθ. - ἐλέην θ. - ἐνειλίξας D. - ἐνελίξας vulg. - Lisez ἐνελίξασα. - 10 ἐς θ. - ἐς om. vulg. -

jecter. Bon pour sécher les ulcérations de l'orifice utérin : fleur d'argent (oxyde de plomb), broyer dans du vin, et injecter. Autre : beurre avec miel, injecter. Autre : échétrosis, myrrhe, miel, mouiller avec du vin fort, noir et tiède, et injecter le lendemain, puis faire une contre-injection avec des feuilles de lentisque bouillies dans de l'eau. Autre, si l'orifice de la matrice est ulcéré : beurre, encens, myrrhe, résine, moelle de cerf, injecter. Autre : faire bouillir des lentilles dans de l'eau, transvaser, et injecter cette eau. Quand de l'eau s'écoule de la matrice, qu'il y a des ulcérations, et qu'elles sont mordicantes, oindre avec de la graisse d'oie et un œuf. Autre : graisse de mouton ou de porc, et lentilles, faire cuire dans du vin coupé de moitié d'eau, et injecter ce vin; les ulcérations des parties génitales seront fomentées avec du vin; on les saupoudrera avec manne, ronce, écorce de pin, et on les lavera avec de l'eau où auront bouilli ces ingrédients.

91. (Moyens propres à expulser l'embryon mort.) Moyen expulsif, si l'enfant est mort: galbanum gros comme une olive, rouler dans un linge, tremper dans de l'huile de cédros, et appliquer à l'orifice utérin. Autre: calamus odorant, intérieur d'une courge, piler dans de la graisse d'oie; attacher à l'ombilic et au bas ventre; en faire dégoutter un peu, qu'on recevra dans de la laine et qu'on appliquera à l'orifice utérin; par ce moyen le fœtus sort peu à peu. Autre: piler de la garance, ajouter de la sciure de cédros et de l'eau, exposer au serein de la nuit, puis, le lendemain matin, donner pour les douleurs. Autre: silphion une drachme, suc de poireau un oxybaphe, ajouter un demi petit cyathe d'huile de cédros, et

κέδριον C. – κέδρινον vulg. – κεδρίνην 0. – ξμβάσασα (sic) J. – ξμβάψας 0. – 0. ετ. om. G. – άλλο D. – τὸν 0. – τὸν om. vulg. – ἐντεριόνην H. – τρίψας 0. – χηνὸς 0. – μικρὸν ἀπ' αὐτοῦ ἐνστάξας 0. – προσθέσθω 0. – καὶ (καὶ om. 0.) ἐκ (ἐκτὸς 0.) τούτου (τοῦ pro τ. CFGIJ0.) (addit τὸ 0.) κατ' ὸλ. ἔλκεται (ἔρχεται 0.0) vulg. — 0.2 άλλο om. 0.2 πρόσμα 0.2 κ. – τε om. 0.2 – τίθει vulg. – 0.2 άλλο om. 0.3 άλλο om. 0.3 σον δραχμή μίη 0.4 κ. – δραγμήν 0.5 μίην 0.5 μιτοὶ om. 0.5 σον 0.6 σον 0.7 τίθει νulg. – παραμίξας CDFGHIJ0.6 λΙd., Lind. – μικροῦ vulg. – σμ. 0.6 - ἐκπιεῖν 0.6 κατιεῖν 0.7 καραμίξας CDFGHIJ0.6 λΙd., Lind. – μικροῦ vulg. – σμ. 0.6 - ἐκπιεῖν 0.6 καις εν νυlg. – σμ. 0.6 καις εν νυlg. – τον εντιεῖν 0.6 καις εντιεῖν 0.7 καις

ξας κέδρινον έλαιον ήμισυ κυάθου σμικροῦ, δὸς πιεῖν. 1 Αλλο ταύρου γολήν όσον δδολόν, ή ήμιωδόλιον, τρίδων έν οίνω δός ή σταιτί περιπλάσσων πάλιν καταπιείν δίδου. 2 Αλλο καρκίνους ποταμίους πέντε καὶ λαπάθου καὶ πηγάνου δίζαν, καὶ αἰθάλην ἀπὸ τοῦ ἰπνοῦ τρίψασα όμοῦ πάντα καὶ ένώσασα ἐν μελικρήτω, ὑπαίθριον θεῖσα, πινέτω νηστις τρίς. 3 Αλλο ο σικύης έντεριώνην τρίψας λείην έν κεδρίνη πίσση ες είριον ενελίξας, προσδήσας πρός τὸ πτερὸν λίνω, * προσθέσθω έσω· τοῦ δὲ πτεροῦ τὸ σκληρὸν προεγέτω σμικρὸν έξω έκ τοῦ εἰρίου · όταν δὲ αξικα φανή, ἀφελέσθω. 5 Αλλο · ἐλλεβόρου μέλανος λαθών ραβδίον όσον έξ δακτύλων περιείλιξον εν εἰρίω, τὸ δὲ ἄχρον ἔα ψιλὸν εἶναι, εἶτα προσθέσθω ⁶ἔσω ὅτι μάλιστα· ὅταν δὲ αίμας θη τὸ ἄκρον, ἀφελέσθω. 78Αλλο· ἐλλέβορον μέλανα καὶ κανθαρίδας καὶ κόνυζαν τρίψας ἐν ὕδατι 8 καὶ ποιήσας βάλανον μαλθακόν, όσον έξαδάκτυλον, ξήρανον, κάπειδάν σκληρόν γένηται, εἰρίω περιελίξασα προσθέσθω, ⁹τὸ δὲ ἄκρον κεδρία γρισάτω, καὶ ἔστω ψιλὸν, όταν δὲ αξια φανῆ, ἀφελέσθω. 10 Έχδολιον · ἢν ἔμβρυον τεθνεὸς ἔνδον ή, ή ἀπόπληκτον, βατράγιον καὶ ελατηρίου σμικρὸν μῖζαι ἐν ὅξει εὐκρήτω, καὶ δοῦναι πιεῖν. 11 *Η κράμθης άπαλὸς καυλὸς κατά τὸ άκρον νετώπω γριόμενος εμβαλέσθω.

92. 12 Νόθα τη τελευτή τοῦ πρώτου περί γυναικείων βιβλίου προσ-

'Allo om. FG. - γολής θ. - ημιοβόλιον CFGHIK, Ald., Frob., Cordæus, Lind. - μιωθέλιον (sic) θ. - η [έν] στ. Lind. - περιπλάσαι (περιπλάσας DHIK, Lind.; περιπλάσσων θ) ὧν (ὧν om. θ; ὡς pro ὧν Lind.; ὡὸν pro ὧν, C in marg., D) πάλιν (πάλι θ ; πάλην Lind.) (ξμπαλιν pro ών πάλιν Cordæus in not.) vulg. - καταπίνειν D. - δίδου CDIIIKθ. - 2 ἄλλο om. FG. - Post λαπ. addit ρίζαν θ. - καὶ πηγ. om. C. - αϊθαλον vulg. - αιθάλην CK. - ίππου θ. ἐπνοῦ DHJK. - ἴπνου vulg. - τρίψας θ. - τρίψασαν CDFHIJK, Ald. - καὶ έν. om. C. - ένόσας D. - ένώσασαν FIJK, Ald. - πιέτω C. - νῆστις ἐκ (ἐκ om. Cθ) τρίτου (τούτου pro τρ. Cordæus; τρίς pro τρ. Cθ) vulg. — 3 άλλο om. FG. – έντεριόνην H. – λίην $\theta.$ – πίσσην FG. – πίσσης D. – ένελίξασα $\theta.$ – ένειλιξας D. - ένελείξας Η. - προσδήσασα FHIJK, Ald. - προσδησάτω θ. - προσδείσασα C. - 4 πρ. δὲ (δὲ om. θ) ἴσον (ἔσω pro ἴσον θ; εἴσω Foes in not., Lind.), τοῦ vulg. - τὸ σκληρὸν οι. θ. - προσεχέτω vulg. - προεχέτω θ. - μ:χρόν vulg. - σμ. C. - φανήται vulg. - φανή Cθ. - φανείται Κ. - 5 άλλο om. FG. - έξαδάκτυλον $\theta.$ - περιέλιξον $\theta.$ - περιειλίξας K. - έν om. $C\theta.$ - θ είσω vulg. - ἔσω θ. - μάλιστα ὅτι Κ. - 1 ἄλλο οιπ. FG. - ἄλλο.... ἀφελέσθω οιπ. DQ'. - κονύζην C. - κονιαν (sic) θ. - * καί om. Cθ. - βαλάνιον CFGHIJK. ξήρ. om. Cθ. – ἐπειδάν C. — 9 τῶ FG. – δὲ om. Cθ. – ἄχρω G. – χεδρία θ. – πέδρη vulg. - κεδρίνη Lind. - χρησάτω CG. - φανήται vulg. - φανή Cθ. - άφε-

donner à boire. Autre : bile de taureau une obole ou une demiobole, piler dans du vin et donner; ou envelopper dans de la pâte et donner à avaler. Autre : écrevisses de rivière cinq, racine de patience et de rue, suie d'un four, piler le tout ensemble dans de l'hydromel et incorporer, puis exposer au serein, et faire boire à jeun trois fois. Autre : intérieur d'une courge, bien broyer dans de la poix de cédros, rouler dans de la laine, attacher à une plume avec un fil, et mettre à l'intérieur; la partie dure de la plume fera un peu saillie hors de la laine; quand le sang paraît, on l'ôte. Autre : prendre un rameau d'ellébore noir long de six doigts, le rouler dans la laine, en laisser l'extrémité nue, puis l'introduire aussi avant que possible; quand elle est tachée de sang, la retirer. Autre : ellébore noir, cantharides, conyza, piler dans l'eau, faire un gland mou long de six doigts, sécher; puis, quand il est durci, l'entourer de laine et l'appliquer; l'extrémité sera ointe de résine de cédros, et laissée nue; on le retirera quand le sang paraîtra. Moyen expulsif; si l'embryon mort est à l'intérieur, ou s'il est frappé d'apoplexie, batrachion (ranunculus asiaticus), un peu d'ellébore, mêler dans du vinaigre bien coupé, et donner à boire. Autre : tige tendre de chou, frottée de nétopon par le bout et introduite.

92. Quoique cet appendice soit dit apocryphe dans des manuscrits, cependant je ne le regarde aucunement comme tel. Seulement, ce qu'on peut dire, c'est qu'il ne tient en rien aux livres des Maladies des Femmes. Il me paraît être un fragment de quelqu'un de ces livres intitulés Φαρμακίτις que les Hippocratiques avaient rédigés et dont il est fait mention dans le livre des Affections,

λέτω θ. — 10 έκθ. om. FG – άλλο pro έκθ. JK. – τεθνεὼς J. – τεθνεὸς θ. – ένσον om. Cθ. – $\frac{1}{7}$ om. θ. – $\frac{1}{7}$ om. C. – Post àπ. addit $\frac{1}{7}$ θ. – έλατήριον vulg. – έλατηρίου Cθ. – μικρὸν vulg. – σμ. C. – εὐκρήτω θ. – ἀκρήτω vulg. – πῖσαι pro δ. π. θ. – ποιἦται pro δ. π. C — 11 Ante $\frac{1}{7}$ addit νόθα C. – καυλὸς άπ. Cθ. – κατὰ τὸ om. C. – χρ. νετ. Cθ. – χριώμενος (sic) I. – ἐμβαλλέσθω DFIJ. – ἔμβ. om. Cθ. – Ηic addit $\frac{1}{7}$ ν εὐτοκον θεραπεύης, κόψας βόλιτον αδον καὶ διασήσας ὅσον τέσσερας θ. — 12 νόθα... προσκείμενα om. Cθ. – Α νόθα ad finem libri om. DFGHIJK. – Ald. et Froben placent cet appendice après le livre Περὶ ἀρόρων,

κείμενα. Βηχὸς ¹ παιδίου · θαψίην ἐπ' ἀλφίτοισι ψωμίζειν. "Ετερον · ἀδν ² ὀπτήσαντα, τὴν λέκιθον ἐξελόντα, τρῦψαι · καὶ σήσαμον λευκὸν πεφρυγμένον καὶ ἄλες, ἐν μέλιτι ἐλλείχειν. Τὴν κοιλίην ³ λῦσαι παιδίου · εἴριον ἀπλυτον ἐς μέλι βάψας ἐνθεῖναι · ἢν δὲ γεραίτερον ἢ, κρομμύων τὰ ἔσωθεν τρίψας ἐντιθέναι · ¾ ἢ, σητάνιον ἄλευρον ἐκπλύνας, μέλι καὶ ἔλαιον μίζας, χλιερῷ κλύσαι. ⑤ "Ασθματος παιδίου · λιδανωτὸν ἐν οἴνῳ γλυκεῖ, ἀλουσίη, καθαρτήριον · βαλανίδας ποιέειν, κοτύλην μέλιτος, ἀνίσου ὀζύδαφον, ἀσφάλτου δύο ὁραχμάς, χολὴν βοὸς, σμύρνης τρεῖς ὁραχμάς, πόσιν ἐλατηρίου · έψεῖν ἐν χαλκῷ, ͼ μίσγειν ἔλαιον χηνὸς, καὶ ὅταν μέλλη χρῆσθαι, ἀλείφειν τὰς βαλάνους τῷ χηνείῳ μαλακῷ · εἰρίῳ δὲ χρῆσθαι τῷ δίῳ, ἐλαίῳ δὲ σχινίω, τούτῳ μίσγειν κιννάδαρι.

93. "Εμετον λύει · " ἀκύμου χυλὸς ἐν οἴνομ λευκορ. "Ετερον · ἀλήτου σητανίου ⁸ κεχυλισμένου τὸ ὕδωρ, ἢ ροιὰς γλυκείας καὶ ὀξείας ἀποχυλώσας, εἶτα μέλι μίξας.

94. Τὸ σηπτικὸν ὅοὲ ποιέεται ἐλλέβορος μέλας, σανδαράκη, λεπὶς χαλκοῦ, ἴσον ἑκάστου τρίβειν χωρίς ὅταν δὲ λεῖον ἢ, παραμιξαι μιᾶς μερίδος διπλάσιον τίτανον, ἀναδεύσας κεδρίνω, χριέτω.

95. 10 'Οπτὸν φάρμακον ὧὸε ποιέεται ' ἄνθος κεκαυμένον καθαρῶς, ἄχρις οδ φοινικοῦν γένηται, τρίψας λεῖον, τουτέψ χρῶ.

96. Τὸ μέλαν φάρμαχον ` λεπὶς, ἀνθος, χωρὶς τρίδειν ἐκάτερον · ὅταν δὲ ¹¹λεῖον τρίψης ούτω, μίσγειν · ποιέειν δύο ἢ τρία εἴδη τοῦ φαρ-

1 Παιδίοισι θ. - αλφίτοις vulg. - αλφίτοισι θ. - 2 όπτήσας είτα την θ. - ένλείχειν vulg. - ἐνλίχειν θ. - ἐλείχειν (sic) C. - ολ. τοῦ (τοῦ om. C0, Ald. vulg. - ἔσωθεν θ, Lind. - 4 ἢν δὲ μὴ, κλύσαι γάλακτι αίγος, συμμίξας μέλι 0. - ην.... μέλι om. vulg. - μέλι [τε] καὶ ελ. Lind. - χλιηρώ vulg. - χλιερώ θ. - 5 ἄσθμα τοῖς παιδίοις 0. - παιδίοις C. - ἀννήσου 0. - ὀξόβαφον θ. - τρίς δρ. ποσίν θ. - 6 μ. δ' ξλαιον η χηνός θ. - μέλλης θ. - βαλάνους τῷ χηνείῳ ή τῷ δίω, εἰρίω δὲ γρῆσθαι μαλακώ, ἐλαίω Lind. -τῶ χηνίω μαλθακῶ Co. - ἔξω νετώπω pro τῷ δίω θ. - δὲ om. θ. - σχινίω C. - κιννάδαρ (sic) C. - κινναβάρει θ . — 7 δαίμου θ . — 8 κεχλυλισμένου (sic) θ . — ροιής γλυκείης καὶ δξείης θ . μέλιτι vulg. – μέλι θ. — 9 σανδαράχη Lind. – λίον θ. – τιτάνου καὶ δεύσας θ. -χρῶ pro χρ. θ. - 10 τὸ ὀπτὸν θ. - ὀπὸν C. - σηπτὸν Foes in not., Lind. αχρις (αχρι θ) οδν (οδ Cθ, Lind.) φ. vulg. $-\lambda$ ίον τούτω θ. $-\mu$ λίον θ. $-\tau$ ρίδης vulg. - τρίθης θ. - μίσγε vulg. - μίσγειν θ. - Post άνθος addit δε C. - τριτήμορον θ. - τεταρτήμορον θ. - πεντημόριον vulg. - πεμπτημόριον θ. - έπ? παν άρμόττει θ.

§ 28, t. VI. — (Différentes recettes pour la toux des enfants. pour leur lacher le ventre.) Partie apocryphe, mise en appendice à la fin du premier livre sur les maladies des femmes. Pour la toux des enfants : faire manger de la thapsie dans de la farine d'orge. Autre : faire cuire un œuf, ôter le jaune. puis ajouter sésame blanc grillé et sel, et donner en électuaire dans du miel. Pour lâcher le ventre, chez un enfant : mettre en suppositoire de la laine non lavée, trempée dans du miel; si l'enfant est plus grand, piler l'intérieur des poireaux, et mettre en suppositoire; sinon, donner un lavement avec du lait de chèvre mèlé à du miel; s'il n'v a pas de lait, laver de la farine de ble de printemps, ajouter miel et huile, et injecter tiède en lavement. Pour la gene de la respiration, chez un enfant : encens dans du vin doux, interdiction des bains, purgatif; faire des suppositoires, miel une cotyle, anis un oxybaphe. asphalte deux drachmes, bile de bœuf, trois drachmes de myrrhe, une potion d'élatérion; faire cuire dans un vaisseau de cuivre, mêler de la graisse d'oie, et, quand on va s'en servir, oindre les suppositoires avec de la graisse d'oie molle; on se sert de laine de mouton, d'huile de lentisque, et on y mêle du sang-dragon.

- 93. (Moyens d'arréter le vomissement.) Pour arrêter le vomissement : jus d'ocymum (ocymum basilicum) dans du vin blanc. Autre : eau dans laquelle aura bouilli de la farine de blé du printemps, ou jus exprimé de grenades douces et acides, puis y mêler du miel.
- 94. (Formule du médicament septique.) Le médicament septique se compose ainsi : ellébore noir, sandaraque, écaille de cuivre, de chaque partie égale, piler à part; quand c'est bien broyé, mêler plâtre le double d'une partie, mouiller avec de l'huile de cédros, et oindre.
- 95. (Formule du médicament grillé.) Le médicament grillé se prépare ainsi : fleur de cuivre bien brûlée jusqu'à ce qu'elle devienne de couleur rouge, bien piler et s'en servir.
 - 96. (Formule du médicament noir.) Le médicament noir :

μάχου, τὸ μὲν ἐσχυρότατον τὸ ἄνθος τριτημόριον τῆς λεπίδος, τὸ δὲ δεύτερον, τεταρτημόριον, τὸ δὲ τρίτον, πεμπτημόριον τοῦτο τὸ φάρμαχον ἐπιπᾶν άρμόζει.

- 97. $^1\Delta$ ιαλειπτὸν πρὸς τὴν συνάγχην κάχρυς, ἀσταφὶς ἀγρία , ἀψίνθιον, ἐλατήριον, μέλι.
- 98. Έν ² τοῖσι ποδαγρικοῖσιν όδυνήμασι τὰ ἀριστάμενα άλὶ καταπλάσσειν ὕδατι φύροντα λεῖον, καὶ μὴ λύειν τριῶν ἡμερέων· ὅταν δὲ λύσης, αὖθις νίτρον ἀμὸν, τοῦ ἐρυθροῦ τρίψαντα καὶ μέλι όλίγον, τουτέω ὅσπερ άλὶ χρέεσθαι τὸν ἔσον χρόνον· ἐς ³ κύθραν άλας ἐμ-βάλλειν λείους, εἶτα στυπτηρίην ⁴ δλίγην ἐπιπάσαι, εἶτα τιθέναι τὰ χαλκεῖα, καὶ αὖθις ἐπιπάσσειν τοὺς ἄλας καὶ τὴν στυπτηρίην, εἶτα καταλείψας ὑποκάειν νύκτα καὶ ἡμέρην.
- 99. Την έδρην εξμβάλλει ασταρίδι λείη, τετριμμένη, ξηρή, επαλείφειν την έδρην.
 - 100. Τὰ 6 πεπωρωμένα διαχεῖ σανδαράκην ἐν σταιτί.
- 101. Θρίδακος τῆς ⁷ ἔρυθρῆς ὀπὸς ὀδύνην λύει πᾶσαν ἐν ὕδατι, οταθμὸς ἡμιωθόλιον ἀττικόν.
- 102. ³Οφθαλμικά · ⁸ χαλκὸς κεκαυμένος, ίὸς, σμύρνα χολῆ αἰγὸς λύεται · ταῦτα πάντα όμοῦ τρίψας λεῖα, οἴνῳ διιέναι λευκῷ · ⁹εἶτα ἔηρᾶναι πρὸς τὸν ἥλιον ἐν χαλκείῳ · ἔπειτα ἐς κάλαμον ἐμβαλὼν, ἔηρῷ χρῆσθαι.
 - 103. 10 Εμπλαστρον μίσυ κατακαύσας, τρίδε εν ίγδη ξυμ-
- 1 Διαλειπόν πρός τό συνάγχους C. τούς συνάγχους θ. καχρυσα (sic) σταοὶς θ . - κάγουα, στασὶς vulg. - Lisez, dans θ , κάγους, ἀσταφίς. - 2 τοῖς ποὸαλγικοίς vulg. - τοίσι ποδαγρικοίσιν θ. - άλὶ θ. - άλὶ om. vulg. - καταπάσσειν 6. - Ante 66. addunt νίτρον Cornar., Foes in not., Lind. - συρώντα λίον θ. - λούειν vulg. - λύειν θ. - λούσης vulg. - λύσης θ. - λίτρον θ. - τουτέιο (τούτω θ) ώσπερ αλεί (ώσπερανεί C; ώσπερ άλί θ) χρέεσθαι (χρήσθαι θ; χρίεσθαι C) καὶ (καὶ om. θ) τὸν vulg. - τὸν ἴσον.... ἔὸρην om. Lind. - Ce que Linden a omis est omis aussi par les traducteurs. En effet cela était complétement inintelligible avant les restitutions de θ. - εχύτρην θ. - άλας θ. - άλας om. vulg. - εμβαλών λίους θ. - 4 ολίγην επιπάσαι είτα τιθέναι τὰ χαλκία καὶ αὐθις ἐπιπάσσειν τοὺς άλας καὶ τὴν στυπτηρίην θ. - ὁλίγην.... στυπτηείην om. vulg.- καταλίψας θ.- ύποκεῖν vulg.- ύποκαεῖν (sic) Cθ. - 5 ἐμβαλεῖν vulg. - έμβάλλει θ. - λίη θ. - τετριμμένην C. - έναλείφοντι vulg. - έπαλείφειν θ. — 6 πεπυρωμένα διάχριε, ανδράχνην εν vulg. - πεπωρωμένα διαχεί σανδαράχην εν θ. — ερ. όπόσον (όπὸς θ) όλκην (όδυνην Cθ) λύει (λύε Lind.) πᾶσαν (άπασαν θ) vulg.-ήμιοβόλιον vulg.-ήμιωβέλιον θ. - syahroù (χαλκὸς C, Ald., Frob.) ίὸς (ὅτος C, Ald., Frob.), χολή αἰγὸς, σμύρνα, ταῦτα λύεται πάντα

écaille de cuivre, fleur de cuivre, piler séparément; quand la trituration est complète ainsi, composer deux ou trois espèces du médicament, l'une la plus forte où la fleur est le tiers de l'écaille, l'autre où elle est le quart, la troisième où elle est le cinquième; ce médicament a un emploi très-étendu.

- 97. (Formule d'un liniment pour l'angine.) Liniment pour l'angine : cachrys (cachrys cretica), staphisaigre, absinthe, élatérion, miel.
- 98. (Recette contre les douleurs goutteuses.) Dans les douleurs goutteuses, appliquer sur les parties gonflées du sel dont on fait une pâte avec de l'eau, et ne pas détacher de trois jours; puis, quand vous l'avez ôté, piler du nitre rouge cru et un peu de miel, et s'en servir comme du sel, le même temps; le sel pilé se jette dans un vase, puis on le saupoudre d'un peu d'alun, alors on met les chaudrons sur le feu, et de rechef on saupoudre avec le sel et l'alun, ensin on le laisse se cuire une nuit et un jour (voy. Diosc. V, 126).
- 99. (Recette en cas de chute du rectum.) Pour faire rentrer le fondement qui tombe : raisins secs, bien pilés, séches, en frotter le fondement.
- 100. (Pour résoudre les concrétions.) Pour résoudre les concrétions : sandaraque dans de la graisse.
- 101. (Recette anodine.) Le suc de la laitue rouge, dans de l'eau, dissipe toute douleur, à la dose d'une demi-obole attique.
- 102. (Recette pour les yeux.) Préparations ophthalmiques : cuivre calciné, vert-de-gris, myrrhe, délayés dans de la bile de chèvre; bien triturer tout cela ensemble et mouiller avcc du vin blanc; puis sécher au soleil dans un vase de cuivre; ensuite mettre dans un roseau, et s'en servir sec.
 - 103. (Emplátres.) Emplâtre : misy calciné, triturer dans en

vulg. - χαλκός κεκαυμένος, Ιός, σμύρνα, χολή αἰγός λύεται ταῦτα πάντα 0. - λία 0. - διεῖναι 0. - Θ εἶτα ξηράναι πρὸς τὸν ἤλιον ἐν χαλκίω 0. - εἶτα... χαλκείω οπι. vulg. - Θ ἔνπαστον 0. - κατασκευάσας vulg. - κατακαύσας 0. - τρίδειν 0. - συνμίσγειν δ' 0. - χρισήτιν Ald. - χρυσήτιν C. - εῖναι pro ἔστω 0. - ἔστι C. - τρία μέρη 0. - τρία ἡ μίσυ ὡς ἔν ἤμισυ κατάκαιε C. - τοῦ δὲ μ. 9. - τὸ δὲ μ. κατακαίειν ἐς μάζαν, φ. ὅπως 0. - ἡ pro ἡ 0.

μίσγειν δὲ αὐτῷ σποδὸν Χρυσῖτιν πεπλυμένην ἔστω δὲ τῆς σποδοῦ τρία, τοῦ μίσυος ἔν τὸ μίσυ κατάκαιε ἐς μᾶζαν, φυλασσόμενος ὅκως μη ἐκρυῆ ἀπτώμενον γὰς ἐξυγραίνεται ὅταν δὲ καλῶς ἀπτὸν ἢ, φοινίκεον γίνεται. Ἦπλαστρον ὑιμύθιον τὸν αὐτὸν τρόπον μισγόμενον τῷ μίσυ ἀπτημένῳ, ὥσπες ἐν τῆ Χρυσίτιδι σποδῶ τὸ μίσυ γίνεται. Έτερον ² ἔμπλαστρον ἰσχυρότερον τούτου ˙ σποδὸς κυπρίη ἐκ τοῦ ἀσδόλου πεπλυμένη, καὶ ψιμύθιον, καὶ μίσυ ἀπτόν ˙ εἶναι δὲ δύο μοίρια τῆς σποδοῦ καὶ τοῦ ψιμυθίου, ἐν τοῦ μίσυος.

104. Υγρον ανεμώνης, τὰ φύλλα κόψαντα, ἐκπιέσαι, καὶ ἐς τὸν χλιον θεῖναι εν γαλχῷ ερυθρῷ κατακαλύψαντα, ³ ὅκως μηδεν εμπεσείται. όταν δὲ παγὸ ἢ, διαπλάσσειν φθόεις, εἶτα ξηραίνειν. όταν δὲ ζηρανθή, κατακαίειν ώς δυνατόν μάλιστα: *εἶτα ἐπειδὰν ψυγθή, τρίδειν λεῖα, καὶ μίσγειν σποδὸν πεπλυμένην την ἐκ τοῦ ἀσθόλου ἴσην πρός ἴσον, εἶτα παραστάζων νέτωπον σμικρόν τρίβειν, εἶτα μέλιτι διιέναι * εἶτα ξηρήνας, ἐς γαλκῆν κιστίδα [ἐμβαλών,] τουτέφ χρώ. Ξηρόν 6 μαλακόν · σποδός κυπρίη, γαλκῖτις ἄπλυτος, λεῖα τετριμμένη, καὶ ἄνθος γαλκοῦ, ταῦτα ἔσα μίσγειν καὶ τρίδειν λεῖα. Ετερον ξηρόν · σποδός κυπρίη, γαλκίτις λεία τετριμμένη, καὶ σποδός γρυσίτις απλυτος, εν ή ἀφεψεται το γρυσίον, ἴσα ἀλλήλοις λεΐα τοίδειν. «Ετερον ξηρόν · σποδός πεπλυμένη, 8 γρυσῖτις καὶ ἀφρὸς γαλκοῦ ἴσα λεΐα. Ετερον · διιφακός γυλός, θκαὶ σποδός κυπρίη · την διιφακα άκμάζουσαν χρή έκπιέσαι τον χυλόν δι' όθονίου ές χαλκόν έρυθρον, καί μιζαι όζεος τρίτον μέρος λευκοῦ ώς όζυτάτου, καὶ οῦτω καθεψεῖν ἐν τῷ ήλίω, καὶ ἀναταράσσειν πεντάκις τῆς ἡμέρης • ὅταν δὲ παγύς γένηται

1. Ένπαστον θ. - ψιμίθιον (bis) Frob., Lind. - τῶ μίσυ ὁπτωμένω ὅπεο ἐν θ. - χρυσήτιδι C, Ald. - '² ἔνπαστον ἰσχ. τούτων θ. - χυπρία vulg. - χυπρίη θ. - πεπλυμένου vulg. - πεπλημένου C. - πεπλυμένη θ, Foes in not., Lind. - δύο μοίρας τῆς σπόδου τοῦ ψιμυθίου (ψιμυθίου, Frob.), ἐν τούτω μίσυος ὑγρόν. Άνεμώνης vulg. - δύο μοίρας τῆς σπ., τοῦ ψιμυθίου ἔν, τοῦ μίσυος ἔν. Υγρόν ἀνεμώνης Foes in not., Lind. - δύο μόρια τ. σπ. καὶ τ. ψ. ἐν (sic) τοῦ μίσυος. Ύγρὸν ἀνεμώνης θ. - ³ ὅπ. θ. - ἐμπεσῆται vulg. - ἐμπεσηται θ. - φθείς Lind. - φθοείς vulg. - 4 εἶτ 'θ. - λία θ. - σποδῷ πεπλυμένη τῆ ἐχ τοῦ ἀσδόλου ἴσον, εἶτα vulg. - σμο Θο πεπλυμένην τὴν ἐκ τοῦ ἀ ἴσην πρὸς ἴσον, εῖτα θ. - μικρὸν vulg. - σμ. θ. - διεῖναι θ. - δ εἔτε ἔρερανες (sic) χαλαὴν θ. - χηστίδα C, Ald., Frob. - J'ajoute ἐμαδιὰνν - τούτω χρῆσθαι θ. - - β μαλ- θακὸν θ. - χυπρία vulg. - κυπρίη θ. - λία (bis) θ. - ἀρρὸς pro ἀνθος θ. - - ² κυπρία vulg. - κυπρίη θ. - διατετριμμένη vulg. - λία τετριμμένη θ. - χουσῆτες C. - ἀπλυτος ἐνασεψεῖται τὸ γρυσίον ταύταις ἀλληλαις (ταύτας ἀλλήναι: Foes

pilon, y mèler de la spode chrysitis lavée (oxyde de plomb); il y aura trois parties de spode, et une de misy; brûlez le misy en pain, prenant garde qu'il ne s'écoule; en effet, grillé, il se liquéfie; quand il est bien grillé, il devient rouge. Emplâtre : céruse mèlée de la mème façon avec le misy grillé comme pour la préparation avec la spode chrysitis. Autre emplâtre plus fort que le précédent : spode de Chypre lavée, celle qui provient de la suie, céruse, misy grillé; il y aura deux parties de la spode et de la céruse et une de misy.

104. (Différentes formules de préparations qu'on emploie sèches.) Piler les feuilles de l'anémone; en exprimer l'humidité, et mettre au soleil dans un vase en cuivre rouge que l'on couvrira asin qu'il n'y tombe rien; quand la préparation est épaisse, en faire des pastilles, et sécher; quand c'est sec, calciner autant que possible, laisser refroidir, bien triturer, et mèler en partie égale, avec la spode lavée, celle qui provient de la suie; puis verser un peu de nétopon, triturer, mouiller avec du miel, sécher, et mettre dans une boite de cuivre pour s'en servir. Préparation sèche adoucissante : spode de Chypre, chalcitis non lavée bien triturée, fleur de cuivre, de chaque partie égale, mèler, triturer. Autre, sèche : spode de Chypre, chalcitis triturée, spode chrysitis non lavée, dans laquelle on fait cuire l'or, de chaque partie égale, triturer. Autre, séche : spode lavée, chrysitis, écume de cuivre, de chaque partie égale, triturer. Autre : jus de raisins verts et spode de Chypre; il faut exprimer le jus du raisin vert déjà gros à travers un linge dans un vase de cuivre rouge, mèler un tiers de vinaigre blanc aussi fort que possible, faire cuire ainsi au soleil en agitant cinq fois par jour; quand le suc s'épaissit, y jeter

in not.) διατρίθειν vulg. - ἄπλυτος εναφεψεῖν χρυσῖτιν, καὶ ταύτας ἀλλήλας διατρίθειν Lind. - ἄπλ. ενη (sic) ἀρέψεται τὸ χρύσιον (sic) ἴσα ἀλλήλοις λία τρίθειν θ. - « χρυσῆτις G. - λία θ. - » ακὶ οπ. θ. - κυπρία vulg. - κυπρίη θ. - χαλκαῖον C. - χαλκαῖον θ. - οὕτως vulg. - οὕτω θ. - λίην ἐμ- βάλλειν θ. - ἀναμῖξαι · ὅταν δὲ (δὲ οπ. G. Ald.) ἔπτ. ἢ έ. ἢ ὁ χ. ἐν τ. ἡ. κ. ἐς vulg. - ἀναμίξαι, ἐμδάλλειν δὲ τὴν σποδὸν ὅταν ἐκ. ἢ έδ. ὁ χυλὸς ἐν τῶ ήλ. κείμ., ἢ ἐς θ. - ἐλαττω vulg. - ἐλάσσω θ. - Post μαλθ. addit ἢ C. - πλείω θ

δ γυλὸς, οποδὸν τῆς κυπρίης τῆς χαλκίτιδος λείην ἐμβαλεῖν καὶ ἀναμιζαι, ἐμβάλλειν οὲ τὴν σποδὸν, ὅταν ἐκταῖος ἢ ἑβδομαῖος ὁ χυλὸς ἐν τῷ ἡλίψ κείμενος ἢ, ἐς κοτύλην ἀττικὴν τοῦ χυλοῦ τῆς σποδοῦ δραμὰς ἀκτώ ἐὰν δὲ βούλῃ δριμύτερον εἶναι, ἐλάσσω τὴν σποδόν · ἐὰν δὲ μαλθακώτερον, πλέω · μετὰ δὲ ταῦτα ἔηραίνειν, ἄχρις οῦ δυνατὸν οὕτω ἔηραίνειν μέχρις οῦ ὀστρακῶδες γένηται, ἄστε τριβόμενον μὴ συστρέφεσθαι, εἶο 'οῦτως χρῶ · κείσθω δὲ ὅκου ἰκμάδα μὴ ἔξει. Έτερον ἔηρόν · σποδὸς, χαλκῖτις όζει ² πεφυρμένη λευκῷ, εἶτα φθόεις ποιήσας ἔηρῆναι · ὅταν δὲ ἔηρανθῆ, λεῖον τρίβειν.

105. Υπαλείφειν ὀφθαλμόν · μέλι ὡς κάλλιστον καὶ οἶνον παλαιὸν γλυκὸν έψεῖν ὁμοῦ. ³ Πρὸς ἄργεμον · αἰγείρου δάκρυον, γάλα γυναικεῖον μίξας χρῶ. ἸΕὰν ὀφθαλμὸς δακρύη καὶ ὀδύνη ἔχη · ροιῆς γλυκείης τὸν χυλὸν ἐκπιέσας, ἐν ² χαλκείφ έψεῖν ἐν πυρὶ μαλθακῷ, μέχρι οὖ παχὸ γίνηται καὶ μέλαν ὥσπερ πίσσα · ⁵ ἐὰν δὲ θέρος ἢ , ἐς τὸν ἢλιον τιθέναι · εἶτα ὑγρῷ ὑπαλείφειν. ἸΕὰν δὲ δακρύη καὶ ⁶ γλαμυρὸς ἢ δ ὀφθαλμὸς , ὅταν ἡ σταφυλή ἡ λευκή πέπειρος ἰσχυρῶς καὶ ἰσχνή ἐπὶ τῆ ἀμπέλφ ἢ , ἐπιδρέψας ἐξηθῆσαι , εἶτα ξηραίνειν ἐν τῷ ἡλίφ · εἶτα τούτφ ὑπαλείφειν. Ἰ Παράπαστον · μόλιδος κεκαυμένος καὶ σποδὸς ἴσα , σμύρνης δέκατον μέρος , ὀποῦ μήκωνος σμικρὸν , οἶνος παλαιός · ξηρὰ τρίψας νάρτου κεκαυμένου, μέρος δέκατον μέρος , καὶ ψιμυθίου , τρίτον μέρος , Χάρτου κεκαυμένου, μέρος δέκατον σμύρνης.

^{&#}x27; Φθοεῖς vulg. - φθόεις Lind. - εἶτ' θ. - κρεμάσαι δ' ὑπὲρ θ. - οὕτως vulg. - οὕτω θ. - μέχρι sine οὕ θ. - ξυντρέφεσθαι vulg. - ξυστρέφεσθαι Foes in not., Lind. - συνστρέφεσθαι θ. - δὲ οιιι. θ. - ὅπου θ. - 2 πεφυρημένη θ. - φθοεῖς vulg. - φθόεις Lind. - ποιήσας, ξήραινε δέ (ξηρῆναι pro ξ. δέ θ) ' ὅταν δὲ ξηρανθῆ, λεῖον τρίβειν (ξηρήνης, λίον τρίβων θ), ὑπαλείφειν ὀφθαλμοὺ (ὀφθαλμῶν θ) μὲν (μέλι pro μὲν θ) ὡς vulg. - Je mets un point avant ὑπαλείφειν. - 3 ἐς θ. - ἄργημον vulg. - ἄργιμον C. - ἄργεμον θ. - Ετοτ., p. 66 : ἄργεμον, πάθος τι περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς λευκωματῶδες, 3 δὴ ἐκ τῆς παρεπομένης λευκότητος ὼνομάσθη. - αἰγίρου C. Ald., Frob. - 4 χαλκέω vulg. - χαλκέω C. - χαλκείω Lind. - χαλκίω θ. - ἐν πυρὶ μαλθαχῶ μέχρι οῦ παχὺ γένηται θ. ὲν.... γένηται οπ. vulg. - Αποσα ν αld., Frob. - πίσαν vulg. - πίσσαν νulg. - πίσσαν δίς. Ο. - γλυκύμυρος (sic) C, Ald. - στ. $\frac{π}{η}$ ($\frac{π}{η}$ θ) λευκὴ vulg. - πέρα θ. - Post ἰσχυρ. addit $\frac{π}{η}$ θ. - ἰσχνῆ C. - ἀπέλω (sic) C. - $\frac{π}{η}$ οπ. θ. - δρέφας ἐξωθῆσαι (ἐξωθῆναι C ; ἐξηθῆσαι Foes in not., Lind.) vulg. - $\frac{πιορρέψας}{περας}$

la spode de la chalcitis de Chypre triturée et mêler; la spode ne doit être jetée que quand le suc est resté au soleil six ou sept jours, huit drachmes de spode pour chaque cotyle attique de suc; si vous voulez que ce soit plus âcre, mettez moins de spode; plus doux, mettez-en davantage; on sèche jusqu'à ce qu'il soit possible d'en faire des pastilles; puis faire dessécher, en suspendant au-dessus de la fumée, jusqu'à ce que cela devienne comme un têt, de manière que, pilé, il ne s'y forme pas de grumeaux; c'est dans cet état qu'on s'en servira; on tiendra ce médicament là où il n'y aura pas d'humidité. Autre, sèche: spode, chalcitis, pétrir avec du vinaigre blanc, faire des pastilles, sécher, triturer après la dessiccation.

105. (Différentes préparations ophthalmiques.) Pour employer en onction sur l'œil: miel aussi beau que possible, vin vieux doux, faire cuire ensemble. Pour l'argémon : larme de peuplier, lait de femme, mêler et s'en servir. Quand l'œil pleure et est douloureux : exprimer le jus d'une grenade douce, faire cuire en un vase de cuivre sur un feu doux, jusqu'à ce qu'il devienne épais et noir comme de la poix; si on est en été, l'exposer au soleil ; puis oindre avec cette préparation humide. Si l'œil est larmoyant et chassieux : quand le raisin blanc est très-mûr et s'amincit sur la vigne, le cueillir, en exprimer le jus, le sécher au soleil, le racler après la dessiccation, y mêler du vert-de-gris à la dose d'une demi-obole attique, et oindre. Médicament en poudre : plomb calciné, spode, parties égales, myrrhe une dixième partie, un peu de suc de pavot, vin vieux, sécher, piler et s'en servir. Scille, un tiers de spode et de céruse, un tiers de papyrus brûlé, un dixième de myrrhe.

εξηθήσαι θ. - ἐπιδρέπειν n'est pas dans les lexiques. - ἀποξύσαι θ. - [καί] μίξαι Lind. - δὲ θ. - δὲ οπ. 'vulg. - ἡμιοθόλιον vulg. - ἡμιοθέλιον Cθ. - ΄ παράπαστον μόλιθδος κεκαυμένον σποδοῦ ἰσον σμύρνης θ. - παραπαστὸν vulg. - μόλιθος καὶ σποδὸς ἴσα, σμ. vulg. - μικρὸν C. - ξηρήνας pro ξηρά θ. - ° σκίλλα κεκαυμένη, σποδοῦ τρ. μ., βυθλίον (sic) πεκαυμένον, ψιμύθιον τρίτον μ., σμύρνης δέκατον θ. - ψιμιθίου Frob. - κεκαυμένου μέρος δέκατον, σμύρνης [ἴσον] Lind.

106. Εἰ βούλει ἐχ τοῦ σώματος τρίχας ἀπελάσαι · δαχρύφ ἀμπέλου ἀλείφειν ἐλαίφ · ¹ἢν δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμὸν βούλη, ἀποδρέψας ἀλείφειν . ᾿Αλκυόνιον κατακαύσας, ἔπειτα τρίψας λεῖον, οἴνφ διεὶς, ἐπαλείφειν · καὶ ἀπεισι σὸν λεπτῷ δέρματι, καὶ ἔσται ἐρυθρὸν καὶ εὕχροον.

107. ² Λειεντερίης · φακούς , πυρούς σιτανίους ὅσον δύο χοίνικας βρέξας , ἐπειδὰν μαλθακοὶ ὧσι διατρωγόμενοι , ἰσχυρῶς ποιῆσαι λείους ἐν ὅλμω ἢ ἐν θυίῃ · ἔπειτα ἐπιχέαι ὕδατος κοτύλας ἔξ , καὶ ἀνακινῆσαι ἰσχυρῶς · ὅ τι δ' ἀν ἀπέλθη , ἐγγέας ἐς χύτρην, ἐψεῖν, μέλι δλίγον παραχέας · ἐπειδὰν δὲ έφθὸν ἰσχυρῶς γένηται , φρύξας διδόναι ἐσθίειν τούτου · ἢν δὲ διψῆ , οἶνον πινέτω ὡς παλαιότατον · τουτέω χρήσθω, ἄχρις ᾶν ὑγιὴς γένηται.

108. 3*Ην δὲ κόρυζαν έχη, σμύρναν τρίψας λεῖα, καὶ μέλι μίξας, δθόνιον ἀναποιήσας, τὰς βῖνας τρίθειν.

109. Κλυσμός φλέγμα * ἄγων · θαψίης πόσιν, ἢ ἄσταφίδος ὅσον τεσσαράκοντα κόκκους, ἢ κνιδίου πέσιν, ἢ κνήστρου · μίσγειν δὲ μέλιτος ἡμικοτύλιον, ἐλαίου ἴσον, διιέναι θαλάσση, πίτυρα ἐναφεψήσας ἢ πτισάνην, μέχρις οῦ λιπαρὰ γένηται, ἢ στέατος, ἢ τεύτλου χυλῷ · παραμίσγειν δὲ θνίτρου ὅσον ἀέκα δραχμὰς, ἢ άλὸς τρυθλίον, πλὴν ἐς θάλασσαν. ^{7*}Ην δὲ θέλης χολὴν ἄγειν · ὁποῦ πόσιν, ἐλατηρίου δλκὴν τοῖς οῖς καὶ πρότερον. ^{8*}Ην δὲ σφοδρότερον θέλης ἄγειν, σικύης ἐντε-

¹ 'Eàν vulg. – ἢν 0.- αλχυόνιον κατακαύσας, ἔπειτα τρίψας λίον, οἰνω διεὶς, ἔπαλείσειν 0.- αλχ.... ἔπαλείσειν οπ. vulg. – ξὸν Lind. – ἐρυθρὸς καὶ εὕχροιος vulg. – ἐρυθρὸν καὶ εὕχροιος 0.- αλιεντερίης 0. Ald. – λιεντερίας 0. – αποτ. 0. – διατρωγωμένη vulg. – διατρωγώμενο: Ald., Frob. – διατρωγώμενοι 0. – ωσιν ώς διατρωγόμενοι Foes in not., Lind. – λίους 0. – όλμῷ (sic) Frob. – θυείς vulg. – θυά Lind. – θυίς 0. – ἀνακεινῆσαι 0. – χύτραν vulg. – χύτρην 0. – ἐπειδὰν (addit δὲ 0. ἐφ. vulg. – ἐὰν vulg. – ἢν 0. – διήν 0. – τούτω χρῆσθαι ἄχρι ὅτου ὑγιὴς 0. – ³ ἐὰν vulg. – ἢν 0. – λίην 0. – ποιήσας vulg. – ἀναποιήσας 0. – Ούως (sic), in marg. ξίνας 0. – 0. – 0. – 0. – Το παραφές pour la staphisaigre. – κνηδίου 0. – κνῆστρον 0. – 0. – διεῖναι θαλ. ἢ πιτύρια 0. – μέχρι 0. – σπιτος (sic) ρτο στέατος 0. – τεύτλων 0. – 0. μούνω 0. γάλακτι ἔφθῶ ἢ ἀκτῆς χυλῶ ἢ λινοζώστιος χυλῶ 0. – μούνω... χυλῷ οπ. vulg. – 0. 0. – 0. – 0. – 0. – 0. – 0. – 0. – 0. – 0. – 0. – 0. – 0. – 0. – 0. – 0. – 0. εὰν vulg. – 0. 0. – 0.

106. (Dépilatoires.) Si vous voulez faire tomber les poils du corps, oindre avec la larme de la vigne et de l'huile; et même pour l'œil, arrachez le poil et oignez. Halcionium, brûler, triturer, mouiller avec du vin, et oindre; le poil s'en va avec une pellicule, et la place reste rouge et de bonne couleur.

107. (Pour la lienterie.) Pour la lienterie: lentilles, blé de printemps, deux chénices, mouiller; puis, lorsqu'ils sont mous sous la dent, les broyer très-bien dans un mortier, verser six cotyles d'eau, et remuer fortement; puis mettre dans un vase ce qui se sépare pour aller au fond, ajouter un peu de miel, et faire cuire; quand cela est bien cuit, faire frire et en donner à manger; si le malade a soif, il boira du vin trèsvieux; et il se servira de ce remède jusqu'à ce qu'il guérisse.

108. (Pour le coryza.) S'il y a coryza, bien triturer de la myrrhe, mèler du miel, enduire un linge, frotter les narines.

169. (Lavements purgatifs pour la pituite, pour la bile. Lavement pour amener une évacuation stercorale. Lavement pour la disenterie. Lavements pour le ténesme, Lavement amenant la pituite : thapsie une potion, ou quarante grains de staphisaigre, ou une potion de grains de Cnide ou de cnestron; mêler une demi-cotyle de miel, autant d'huile, délayer soit avec de l'eau de mer où a bouilli du son ou du gruau d'orge jusqu'à épaississement, soit avec de l'eau de pâte, soit avec de l'eau seule de bette, soit avec du lait cuit, soit avec de l'eau de sureau, soit avec de l'eau de mercuriale; meler nitre dix drachmes, ou un tryblion (espèce de petit vase) de sel, excepté dans le cas où l'on se sert d'eau de mer. Si vous voulez évacuer la bile, silphion une potion, clatérion une drachme et demie, courge une draclime, piler, mouiller de la même façon que dans la préparation précédente. Si vous voulez une action plus forte, concombre sauvage, le dedans, quatre drachmes,

τοῖς 0.-χαὶ τὸ πρ. 0.-8 ἐἀν vulg.-ῆν 0.-6ὲ om. 0.-σφ. om. C0, Ald.- ἐθέλης ἄγων C.-ἐντ. τέταρτον δραχμῆς (τέσσερας δραχμὰς 0) ἀπ. vulg.- τούτω 0.- ἐξελθόντος 0.-

ριώνην, τέσσαρας δραγικάς ἀποβρέξας ἐν ὕδατος ἡμικοτυλίω, τουτέω κλύσαι, καὶ ἐὰν ἔξελθών δάκνη, μετακλύσαι πτισάνης γυλώ. Ετερον · 1 εν γάλακτι έφθω δνείω, ή εν τεύτλου χυλώ τρισί κοτύλαις άποβρέγειν την έντεριώνην, παραμίσγειν δὲ άλας καὶ μέλι καὶ έλαιον, μετακλύζειν δέ πτισάνης γυλώ. 2 Ετερον · κολοκυνθίδος δραγμήν τρίψας καὶ προδρέζας εν γάλακτι ονείω, μίσγειν τὰ αὐτά. 3 Ετερον · εντεριώνης δραγμήν, έλατηρίου πόσιν, σολόμης όσον τοῖσι τρισὶ δακτύλοις, μέλι, έλαιον, διιέναι θαλάσση. 4*Ην δε κόπριον θέλης άγαγεῖν, μηδεν πίνειν φάρμακον, τοῖσι δε άλλοισι γρῶ. Δυσεντερίης κλυσμός · εν οίνω σίδια βοιῆς γλυκείης * έψῆσαι ως πλείστα, έψεῖν δὲ μέγρις οδ τὸ ήμισυ λεισθή, μίσγειν δὲ μέλι, έλαιον, τεταρτημόριον κοτύλης έκατέρου. Τεινεσμοῦ · λιβανωτοῦ τέσσαρας δραγμάς, μύρου ≲οδίνου ήμιχοτύλιον, πτισάνης γυλὸς, θάλασσα έφθή. ελλεβόρου δύο 6 πόσιας τρίψας, ύδατος διείς ήμιχοτυλίω, ελαίου ἔσον κλύζειν. Νυλόν εγγέας ες σκαφίδα, μήλα κυδώνια πκατατάμνειν, καὶ εαν εκβρέγεσθαι έπειδαν δέ το ύδωρ την όσμην έγη, διδόναι πίνειν. Πτισάνης 8 λέχιθον εμβαλών ες γοέα ύδατος, έψε μέγρι λιπαρός γένηται, ψύξας δέ, τὰ μῆλα κατατάμνειν, κηρίον δέ καταδρέζαι ἐν ὕδατι, καὶ ἄμα τρίβειν, ἔστ' ἀν ὑπόγλυκο ἢ, καὶ διηθήσας, ἐμβάλλειν σελίνου φύλλα. Έτερον · ἀσταφίδα λευκήν ἐς δόωρ 9 ἐμβαλών, καλαμίνθην ή χορίον ανατρίδειν ές ύδωρ ύπόγλυχυ.

 1 'Ev θ . – èv om. vulg. – η om. θ . – èvaποδρέχειν vulg. – ἀποδρέχειν θ . – δὲ $C\theta$. – $\delta \hat{\epsilon}$ om. vulg. – $\tilde{\alpha}\lambda\alpha$ $C\theta$. – $\tilde{\epsilon}$ žtepov θ . – $\tilde{\epsilon}$ t. om. vulg. – $\kappa\alpha\hat{\epsilon}$ om. θ . – $\tau\alpha\tilde{\nu}\tau\alpha$ pro τὰ αὐτὰ θ . — $\frac{3}{6}$ ἔτερον θ . – ἕτ. om. vulg. – γολόμης θ . – ἄλμης pro σολόμης Cornar., Lind. - Ce mot inintelligible paraît altéré; je l'ai laissé en blanc. La conjecture de Cornarius ne semble pas bonne, à cause de θαλάσση qui suit. $-\tau \tilde{\sigma}$ vulg. $-\tau \tilde{\sigma}$ of θ . $-\tilde{\sigma}$ is $\tilde{\tau}$ vulg. $-\tilde{\eta}$ vulg. $-\tilde{\eta}$ σγειν pro πίνειν θ. - φάρμ. om. θ. - 5 έψήσας vulg. - έψησαι θ. - μέχρι sine οῦ $C.-\dot{\omega}$; pro $\mu.$ οῦ $0.-\lambda$ ιρθῆ $0.-\mu$ ίσγειν δὲ ἔλαιον (μ ιέλαιον sic C) vulg. - μίσγειν δε μέλι έλαιον θ. - κοτύλης, έκατέρου την έτέρην. Λιβανωτοῦ τέταρτον δραχμής, μύρου valg. - χοτύλης, λιβανωτοῦ τέταρτον δραχμής. "Ετερον · μύρου Lind. - κοτύλης έκατέρου. Τηνεσμού λιβανωτού τέσσερας δραχμάς μύρου θ. — εφύσιες θ. - Je pense qu'une nouvelle formule commence à ελλεβόρου. - ήμικοτύλιον vulg. - ήμικοτυλίω θ. - κλύζειν χυλῷ ἐγχέας ἐς σκαziδα. υῆλα vulg. - Ceci ne m'a pas paru intelligible; par conjecture donc. je mets un point après κλύζειν et je lis χυλόν, ôtant le point après σκασίδα. — Γκατατέμνειν 0. - βρέχεσθαι θ. — 8 λέκυθον vulg. - λέκινθον C. Ald. - λέχισχον (sic) 0. - χόεα C. - έψεῖν 0. - ψύξας (Εθήτας pro ψ. Calvus, Foes, Lind.) δε τά μ. ήν κατατάμνη (κατατέμνειν θ) κηρίον καταβρέξαι δε έν

mouiller avec une demi-cotyle d'eau, et faire prendre en lavement; si ce lavement excite de la cuisson en sortant, en administrer un second avec l'eau de gruau d'orge. Autre : lait d'ânesse cuit, ou bien eau de bette, trois cotyles, mouiller le dedans d'un concombre sauvage, meler sel, miel et huile, puis administrer un second lavement avec l'eau de gruau d'orge. Autre : courge une drachme, piler après avoir mouillé avec du lait d'ânesse, et mêler les mêmes substances. Autre : intérieur de concombre sauvage une drachme, élatéune pincée (coy. note 3), miel, rion une potion, huile, mouiller avec de l'eau de mer. Si vous voulez produire une évacuation stercorale, ne boire aucun évacuant, mais se servir du reste. Lavement pour la dysenterie : faire cuire dans du vin autant d'écorces sèches de grenades douces qu'on pourra, jusqu'à réduction de moitié, ajouter miel, huile, de chaque un quart de cotyle. Pour le ténesme : encens quatre drachmes, huile de rose demi-cotyle, eau de gruau d'orge, eau de mer bouillie. Ellébore deux potions, piler, mouiller avec une demi-cotyle d'eau, autant d'huile, injecter. Mettre de l'eau de gruau dans un vase, couper des coings, les y laisser macérer, et, quand l'eau a l'odeur du fruit, la donner à boire. Jeter de la bouillie de gruau d'orge dans un conge d'eau, faire cuire jusqu'à ce que l'eau devienne grasse, laisser refroidir, couper les coings, mouiller avec de l'eau un rayon de miel, broyer tout ensemble, jusqu'à ce que la préparation devienne un peu douce, passer, et jeter des feuilles d'ache. Autre : jeter dans de l'eau raisin blanc sec, calaminthe (melissa altissima, d'après Fraas) ou coriandre, piler jusqu'à ce que l'eau devienne un peu douce.

vulg. – Je prends l'infinitif de θ, dès lors je supprime ἢν et déplace δέ. – ἀνατρίθειν pro ἄμα τρίθειν θ. – ὅταν (ἔστ' ἀν θ) ὑπ. vulg. – Θ ἐμβάλλων θ.

ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

110. 1 Ρόος λευχός εν τησι γεραιτέρησι των γυναιχών μαλλον γίνεται ή εν τησι νεωτέρησι δόος 2 πυβρός εν αμφοτέρησι δόος ερυθρὸς ἐν τῆσι νεωτέρησιν. εκαὶ ῥόος ἐρυθρὸς μὲν γίνεται ἐκ πυρετοῦ, μαλλον δέ έχ τρωσμού. γίνεται δέ χαὶ έξ ἀπολήψιος ἐπιμηνίων, όταν ἀποκλεισθέντα έξαπίνης καταβραγή • γίνεται δὲ καὶ ἐκ 4 τόκων. Αξμα βέει πάμπολυ, καὶ θρόμδοι ἐκπίπτουσι, καὶ δούνη γίνεται τῶν κληίδων και των τενόντων, και νάρκη του σώματος απόψυξίς τε των σκελέων · ενίστε δε καὶ ήρεισε τους δοδύτας, ην πλέον ή το αξμα 6 τὸ ἀπιὸν, καὶ ἄναυδοι γίνονται, καὶ ξδρώς καταγεῖται πουλύς· πρὸς δε τούτοις καρδιωγικοί τε γίνονται, καὶ περιψύξιες, καὶ πυρετοί ακρητόγολοι και άλυσμώδεες, και της αυτης ημέρης πολλάκις ⁷ ριγέουσι, καὶ αὖθις ίδροῦσι, καὶ άλλοτε μέν ἀπὸ τῶν ἄνω γωρίων σπασμοί γίνονται σφίσιν, άλλοτε 8 δε άπο τῶν κάτω, καὶ ες τους βου-6ωνας δεύναι δξεΐαι έμπίπτουσι καὶ ίσγυραὶ, φοιτέουσαι ώσπερ ωδίνες ενίστε δε και στραγγουρίη και το στόμα ξηρόν, και δίψα 9 πιέζει, καὶ ἡ γλῶσσα τρηγείη, καὶ οἱ δάκτυλοι ζυνέλκονται τῶν ποδῶν οἱ μεγάλοι, 10 καὶ τὰς γαστροκνημίας αἰεὶ τῷ μηρῷ ξυντιταίνεται, καὶ τῆς δσφύος περιωδυνίαι, καὶ τῶν γειρέων ἀκρασίη. Οκόταν

^{&#}x27; Avant βόος Linden a mis un long morceau commençant par αξ υστέραι et finissant par τὰ καταμήνια καλεύμενα. Ce morceau appartient au livre des Lieux dans l'homme; voy. t. VI, p. 344, § 47. - βόος [δὲ] Lind. — ² πυρὸς CFGHK. — ¾ καὶ οπ. Cê. - καὶ βόος μὲν ἐρ. DFHUK. - μὲν οπ. Cθ. - πυρετῶν Cθ. - δ΄ θ. - τρωσμῶν Cθ. - ἀπολήψεως vulg. - ὑπολείψεως J. - ἀπολήψεως CDHKθ, Lind. - ἐπιμηνιαίων C. - ὁπόταν ἀποκλησθέντα θ. - ὁκο ταν IJ. — ¾ τόκων καὶ ἐκ πυρετῶν (καὶ ἐκ π. οπ. Θ). Αξιμά τε (τε οπ. Θ) vulg. - βεῖ θ. - ἐγγίνεται θ. - τοῦ οπι. θ. - Post σώματος addit καὶ ἀρτηρίης θ. — ¾ καὶ ἡ βἰς (ειρησε sic pro ἡ βὶς θ) ἐκιχεῖ (ἐκιχεῖ οπ. Cθ) ἐς (ἐρ οπ. θ) τοὺς vulg. - Je lis ἡρεισε. - ῆν [δὲ] πλέον Lind. - πλέονι θ. - πλεομένη pro πλ. ἢ C. — ⑥ τὸ θ. - τὸ οπι. vulg. - καὶ ἀναυδοι γίνονται θ. - καὶ ἀν. γίν. οπ. vulg. - καὶ ἰδρώς τε C. - ἰδρώς τε sine καὶ θ. - κατέχηται θ. - πρὸ C. - τουτέων Cθ. - περοψόξηες C. - κνησμώδεες vulg. - κλυσμώδεες C (D, al. manu κνησμώδεες) FGHIKL, Ald. - ἀλυσικόδεες θ. — γ βιγεύσι θ. - ἰδρέουσι (sic)

DES MALADIES DES FEMMES.

LIVRE DEUXIÈME.

110. (Écoulement rouge ou métrorrhagie.) L'écoulement blanc survient plutôt chez les femmes d'un certain âge que chez les jeunes; l'écoulement roux, chez les unes et les autres; l'écoulement rouge, chez les jeunes. L'écoulement rouge vient à la suite de la fièvre et surtout de l'avortement ; il vient aussi à la suite de la suppression des règles, quand, retenues, elles font une éruption soudaine; il vient enfin à la suite d'accouchements. Du sang s'écoule en abondance, des caillots s'échappent; douleur aux clavicules et aux tendons, engourdissement du corps, refroidissement des membres inférieurs; parfois aussi grincement de dents, si le sang coule trop abondamment, perte de la parole, sueur profuse. A cela s'ajoutent cardialgie, refroidissements intenses, fièvres à vomissement de bile pure et avec jactitation: dans le même jour il y a plusieurs fois frisson et puis sueur; il vient des spasmes tantôt des parties supérieures, tantôt des parties inférieures; aux aines se font sentir des douleurs aiguës et fortes, allant comme des tranchées d'accouchement; parfois encore il y a strangurie; la bouche est sèche, la soif pressante, la langue rude, les gros orteils se contractent, et les mollets se convulsent constamment en même temps que les cuisses; douleurs intenses des lombes, et impuissance des

καὶ αδθις διγούσι J. - καὶ αὅ. ίδρ. om. θ. - ίδρως pro ίδρ. C. - μὲν om. θ. - σφ. γέν. Cθ. - σφῆσιν DΓΗΙJK. - ε δὲ om. θ. - Απιε δὲ addit τε Κ. - όδ. αἱ (αἱ om. DFGHIJKL) δξ. νιιg. - όδ. σφίσιν ἐνπίπτουσιν ὀξεῖαὶ τε καὶ ἰσχ. φοιτώσαι θ. - ώσπερ ωδ. φοιτ. J. - ε ἔχει Cθ. - ἡ om. θ. - τρηχεῖα νιιg. - τρηχείη Cθ. - τρηχεία FI. - τραχεῖα Κ. - ιο καὶ ἐς (εἰς J; ἐς om. θ) τὰς γαστο. αἰεὶ (ἀεὶ J τῷ 'τῷ om. θ) μηρῷ 'τῷ μηρῷ J) ξυντιταίνη (ξυντιταίνει CK, Frob., Lind. : ξυντεταίνει J; ξυντετένει FG; ξυντείνει D; ξυντειτένει H; ξυντιτένει I, Ald.; ξυντιταίνεται θ) νιιg. - περιδυνίη C. - περιωδύνεται θ. - χειρῶν θ. - ὅταν θ. - γένηται Κ. - ἢ C. - γίνεται Ald. - τότε καὶ om. θ. - σφαγίας DHΚQ', Lind.

δε τοιαῦτα γίνηται, τότε καὶ τέτανοι φιλέουσι γίνεσθαι ἀπὸ τῶν κλητόων κατά τὰς σφαγάς ἐς τὰς γνάθους 1 καὶ τὴν γλῶσσαν, ἐκ δὲ τῶν τοιουτέων ὀλίγω ὕστερον ὅπισθεν ἀπὸ τῶν τενόντων κατὰ τὴν ράχιν, καὶ διδε ἀπόλλυνται κατὰ βίην. Προλέγειν οὖν δεῖ ἀργομένων των δόων, διαιτήν δε τόνδε τον τρόπον πρωί μεν διδόναι *πρὸς τους ρόους φάρμακον πίνειν, ών αν έγω γράψω, οδ αν δοκέη δεῖσθαι μάλιστα, διδόναι δέ καὶ τρὶς καὶ τετράκις καὶ ἢν πουλύ ἀπίη τὸ αξικα, διαιτήν οὖν, 3 ήν μεν ἀπύρετοι έωσι, σιτίοισιν . ήν δε πυρεταίνωσι, βοφήμασιν. *Εστι δὲ τῶν μὲν βοφημάτων τάδε ἐπιτηδειότατα * έλυμος, φακή, άλητον έφθον σητάνιον, γονδρος κάθεψθος έροφητὸς, ζειὰ κάθεφθος τῶν δὲ πομάτων, πάλη άλφίτου ἐφ' δὸατ:. καὶ τὰ κνήσματα τὰ ἀπὸ τῶν ἄρτων κεκομμένα, καὶ ἄλφιτα προκώνια λεπτά 5 βεδρεγμένα εν δόατι, ελλείγειν άναλτα: τῶν δὲ σιτίων, άρτος έξοπτος εν σποδιή · όψον δε λαγωοῦ κρέας, πελιάδος, φάσσης, καὶ έφθα καὶ όπτα, ἐρίφου κρέας όπτον, εμηδενὶ περιπεποιημένον, ἐς όξος εμβάπτων, ήπαρ εν σποδιή όπτον αίγος ή βοος, ώων όπτων λέχιθοι, τυρός ἄναλτος · λαγάνων τός μηδέ τίνος γεύεσθαι, μήτε έφθων μήτε ώμων, καὶ λουτρών ἀπέγεσθαι, καὶ ἐπιδέειν τὸ γέρε εἰρίω ρερυπωμένω στρέψαντα καὶ παχετὸν ποιήσαντα ύπὲρ τῶν ἄγκώνων καὶ ⁸τῶν ίγνύων ύπερ τῶν γουνάτων, καὶ ⁹σικύας ἀείρειν ἐπάρας μαζοὺς ὑπ' αὐτέους, ἄλλοτε μέν ές τὰ δεξιὰ, ἄλλοτε δὲ ἐς τὰ λαιά την δὲ δύσπνοια γένηται πρὸς τὴν πρόσδλησιν τῆς σικύης, ἀναιρέειν τὴν

¹Τε καὶ Cθ. - τοιούτων θ. - ράχιν ές δσφῦν (δσφὸν D, Frob., Lind.) (ἐς όσφ. om. θ), καὶ ώδε vulg. - Post βίην addit γε δίκην θ. - διαιτεῖν C. - διαι- $\tau \tilde{\alpha} v \theta. - \delta \tilde{\epsilon} \theta. - \delta \tilde{\epsilon}$ om. $vulg. - \tau \tilde{\omega} \delta \tilde{\epsilon} \tau \tilde{\omega} \tau \rho \delta \pi \omega C \theta. - \tau \tilde{\omega} v \rho \delta \sigma \tilde{\omega} \rho \delta \sigma \omega \theta. - \tau \tilde{\omega} v$ pro ὧν Ald. - γράψω θ. - γράφω rulg. - δὶς pro τρὶς θ. - κἢν θ. - διαιτεῖν C. διαιτάν θ . – δὲ pro οὖν θ . — ³ εἰ D. – ἄπυροι ἐῶσι θ . – τροφήμασιν pro ἑοφ. θ . – μέν om. DH. - φακή vulg. - φακή Κ. - σιτάνιον Κ. - 4 ροφ.... κάθ. om. C. πωμάτων 0. - πάλιν pro πάλη C. - κλύσματα (κλάσματα Foes in not., Lind.; κνήσματα 0) (addit τὰ θ) ἀπὸ vulg. - ἐκεκομμένα (sic) J. - Sans doute pour έκκεκομμένα. - Post κεκ. addit λία θ. - προκρήνια C (D, restit. al. manu) FGHIJK, Ald. — 5 πεκομμένα pro β. J. - β. εν ΰδατι om. L. - ὕδατι & καὶ (α καὶ om. C0) ἐλλ. (ἐλλίγειν 0; ἐλείγγειν sic C) vulg. – ἀνάλατα (sic) C. – αναλτάτων δὲ σιτίων θ. – σποδίη θ, Ald., Frob. – σποδώ C. – έψον pro δύον C. - πελειάδος JK. - ἐρίρου τε (τε om. Cθ) κρ. vulg. - 6 μηδενὶ πέπερι (πεπέρει J; πέπ. om. 0) πεποιημένον vulg.- Je lis περιπεποιημένον.- ήπάρ τε (τε om. C0) vulg. - σποδέη C0, Ald., Frob. - ۵οῦ (δόν C; ἀῶν θ) τὸ (τὸ om. C0) λεπτόν (όπτων 0; λευκόν LQ', Lind.) ή (ή om. 0) ό (ό om. C0) λέπιθος

bras. A ce point, des convulsions se font sentir ordinairement des clavicules jusqu'aux mâchoires et à la langue, le long des jugulaires, et puis peu après en arrière dans les tendons du rachis; et de la sorte les femmes succombent à la violence du mal. Il faut annoncer le pronostic au début des écoulements et prescrire ainsi le régime : le matin, donner, pour les écoulements, un des évacuants que j'écrirai, celui qui paraîtra le mieux convenir, et le donner trois et quatre fois; si le sang coule abondamment, nourrir, en cas d'apyrexie, avec des aliments solides; en cas de fièvre, avec des potages, Parmi les potages ceux-ci sont les plus convenables : le panic, la lentille, la farine de blé de printemps cuite, le gruau bien cuit, l'épeautre bien cuit. Quant aux boissons, fine farine d'orge dans de l'eau, raclure de pain, gruau d'orge récent, fin, dans de l'eau, à prendre sans sel. Aliments de céréales, pain très-cuit sous la cendre; plats, viande de lièvre, de pigeon, de ramier, bouillie et rôtie, viande de chevreau rôtie, saucée dans du vinaigre sans autre préparation, foie de chèvre ou de bœuf grillé sous la cendre, jaunes d'œuf grillés, fromage sans sel; point d'herbages, ni bouillis, ni crus; point de bains. Attacher les bras avec de la laine en suint enroulée et nouée au-dessus des coudes; en faire autant pour les jambes, au-dessus des genoux; mettre, soulevant les mamelles, sous les mamelles mêmes, des ventouses tantôt à droite, tantôt à gauche; retirer la ventouse, si l'application en cause de la dyspnée; ne pas ôter de sang; employer les pessaires que je décrirai, ceux qui sont hémostatiques et conviennent à ces cas-là. Si la femme guérit de tels

⁽λέκυνθος FG ; λέκινθος HIK ; λέκιθοι θ) vulg. – Post τυρὸς addit ὀπτὸς θ. — γμὴ pro δὲ μηδέ τ. $C\theta$ – μήτ' ἀμῶν θ. – λουτρῶν δὲ sine καὶ C (θ, τε). – ἐπέκεσθαι C. – ἐπίδεῖν vulg. – ἐπίδεῖν C. – τὰς χεῖρας θ. – χεῖρε vulg. – χέρε DF HIK. – παγετὸν L. – Schneider, dans son Dict., en mettant cette variante, conjecture qu'au lieu de παχετὸν on doit lire πάγιον. – ποιήσαντι C. – ἀγγώνων C. — 9 τῶν οπ. CDFHIJO. – Ante ὑπὲς addit καὶ θ. — 9 σικύαις vulg. – σικύας C. – αἴρειν θ . – ἀειρέειν D. – ἀνειρέειν (sic) Q'. – ἀνείργειν C. – τοὺς C. – μὲν οπι. θ . – εἰς (bis) C. – δὲ οπι. θ . – ἀριστερὰ θ . – γίνηται θ . – βλῆσιν C. – προσβολὴν θ . – ἀγαιρέειν $CD\theta$, $CD\theta$, C

σικύην · αξικα δὲ μὴ ¹ ἀπάγειν · προσθέτοισι δὲ χρῆσθαι, οξσιν ἄν ἐγὰ γράψω τῶν στασίμων τοῦ αξικατος προσθετὰ ποιέοντα τῆσι τοιαύτησιν. ² Ἦν μὲν περιγένηται ἐκ τῶν ρόων, ἀπιόντος πολλοῦ αξικατος, τό τε χρῶμα ἀφυῶδες, καὶ τὸ πρόσωπον μετάρσιον, ³ καὶ ἐν τοῖσιν ὑποφθαλμίοισιν οἰδήματα, καὶ τὰ σκέλεα ἐπηρμένα, καὶ ἡ ὑστέρη ὑγρὴ, καὶ αἰεὶ ἀνεστόμωται παρὰ λόγον, καὶ τὰ ἀπιόντα ὑδαρέα, οἷον ἀπὸ κρεῶν ὑμῶν χυμός. ⁴ Τῆσι τοιαύτησι χρὴ, ὅταν ἰσχύη, καὶ ἐμέτους ποιέειν νήστιας, καὶ μετὰ τοὺς ἐμέτους ἄριστον διδόναι. ⁵ Ταὐτησι ξυμφέρει όλιγοποσίη, οἶνος μέλας ἀκρητέστερος, ἀλουσίη, ψυχρολουσίη, περίπατοι , μονοσιτίη, πᾶσα ξηρασίη. ⁴Ην δὲ πρὸς ταῦτα μὴ καθιστέωνται μηδὲ ξυμπίπτωσιν αὶ ὑστέραι, μηδὲ τῶν ρευμάτων ἀπαλλάσσωνται, ἀποσκεπτόμενον χρὴ ἐς τὴν δύναμιν τοῦ ο σώματος, ἢν ἢ δυνατὴ, ἐλλεδορίζειν · τ ἢν δὲ μὴ ἐνακούση, τὴν κεφαλὴν καθαίρειν · καθήραντα δὲ τὰ λοιπὰ διαίτη θεραπεύειν τὸν αὐτὸν τρόπον, δνπερ τὰς ἀτέκνους.

111. ⁸ Σκεπτέον δε καὶ τὰς φύσιας τῶν γυναικῶν καὶ τὰς χρόας καὶ ⁹ τὰς ἡλικίας καὶ τὰς ὥρας καὶ τοὺς τόπους καὶ τὰ πνεύματα. ¹⁰ Αἱ μεν γὰρ ψυχραὶ ὑγραὶ καὶ ροώδεες, αἱ δε ¹¹ θερικαὶ ἔηρότεραὶ τε καὶ στάσιμοὶ εἰσιν. ¹² αἱ μεν γὰρ ὑπέρλευκοι ὑγρότεραὶ τε καὶ ροωδέστεραι, αἱ δε μέλαιναι ἔηρότεραὶ τε καὶ στρυφνότεραι · αἱ δε οἰνωποὶ μεσηγύ τι ἀμφοῖν ἔχουσιν. Καὶ ἀμφὶ τῶν ἡλικιῶν ὡσαύτως ¹³ ἔριμδαίνει · αἱ μεν γὰρ νέαι ὑγρότεραι καὶ πολύαιμοι ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ · αἱ δε πρεσδύτε-

 $^{^1}$ 'Em. D. $-\tau \tilde{\eta}$ τοιαύτη θ . - 2 καὶ $\tilde{\eta}$ ν μὲν θ . $-\tau \tilde{\sigma}\tilde{\nu}$ πολλοῦ C. - 3 καὶ τὰ ύπορθάλωια οίδήματα θ. - ύπορθαλωοισιν vulg. - ύπ' δρθαλωοίσιν Κ. - Je lis ύπορθαλμίοισιν.- ή om. C. - ἐστόμωνται vulg. - ἐστόμωται L, Lind. - ἀνεστόμωται θ. - ές pro καὶ C. - τὰ πιόντα θ. - Cela doit se lire τὰπιόντα. ἐπιόντα C. - ⁴τῆ τοιαύτη θ. - καὶ om. L. - ποιέειν καὶ (καὶ om. Cθ) νηστείας (νήστειας θ) vulg. — 5 ταύτη θ. - σ. vulg. - ξ. C0, Lind. - ή (ἢ C; ἡ om. θ) όλ. (δλιγοπωσίη θ vulg. - μέλας CFGHIJKO. - μέλας om. vulg. - δκοητότερος θ. άλ. η (η om. Co) ψ. vulg. - καθεστέωνται vulg. - καθιστέωνται CDLθ, Lind. - καθιστώνται θ. - συνπίπτωσιν θ. - ο σώ., καὶ (καὶ om. Cb) την (addit μέν Κ) ή vulg. — 7 εί J. - ένακούη θ. - καθήραντι DFGHJK. - ταθήραντι (sic) Ι. -τρόπον καὶ (καὶ om. C) περὶ (ὄνπερ pro καὶ π. θ) τὰς vulg. — 8 σκέπτεσθαι δε γοή τάς θ. - Post δε addunt γοή CDFGIK, Ald. - γοσιας θ. - " τάς om. θ. - καὶ τὰς ω, om. K. -- 10 αί... εἰσιν om. θ. - Cette omission de θ est réparée plus bas; voy. p. 210, n. 1. - ψυ/cai, αί δὲ (αί δὲ om. θ) θγραί vulg. - φοώθεις C. — " θερμαί μέν (μεν om. C. ξ. δε τε pro δε C) καί vulg. — " αί μέν.... τνεύματα p. 240, l. 4, om. (DH, restit. al. manu) FGIJK. - δγρότεροι

écoulements, avant perdu beaucoup de sang, elle a le teint blafard, le visage tuméfié, le dessous des veux gonflé, les jambes enflées; l'uterus est humide, toujours béant contre nature et laissant écouler un liquide semblable à de la lavure de viande crue. Dans ce cas, il faut, si elle a de la force, provoquer des vomissements à jeun, et, après les vomissements, donner à déjeuner. En cet état, peu boire, vin noir assez pur, s'abstenir de bain, se laver à l'eau froide, se promener, ne faire qu'un seul repas, et user de tout ce qui dessèche, voilà ce qui convient. Si, malgré ces moyens, la femme ne se rétablit pas, si l'utérus ne s'affaisse pas, si les flux persistent, il faut, considérant l'état de la constitution, donner, si elle est forte, l'ellebore; si aucun effet n'est produit, purger la tête, et, après cette purgation, employer pour traitement le même régime que dans le cas des femmes qui ne peuvent pas avoir d'enfant (voy. § 75).

111. (Considérations générales sur les complexions des femmes par rapport aux écoulements.) Il importe aussi d'examiner la constitution des femmes, leur coloration, leur âge, les saisons, les lieux et les vents. Les unes sont froides, humides et sujettes aux flux; les autres, chaudes, plus sèches et plus serrées. Les femmes très-blanches sont plus humides et plus sujettes aux flux; les femmes noires sont plus sèches et compactes; les femmes brunes tiennent le milieu. Il en est de même pour l'âge; les jeunes sont plus humides et ont beau-

6. - μέλαναι (sic) Π. - μελανά (sic) C. - στριφν. CH9. - οἰνοπαὶ CH. - οἰνότιοι sic, μέση μαdest spatiam vacuum duo litterarum) τι θ. - Πουμά. θ. - νεώτεραι pro νέαι ύγρ. Η. - νέαι οπ. G. ΑΙd. - ύγρότεροι C. - πολύαιμοι όμοιω: (ός pro όμ. L9. Lind. (addit ώς Π) ἐπιτοπολυ (ἐπὶ τὸ πουλύ CH) ναlg. - ἀμφῶν ναlg. - ἀμφῶν CDHθ. - ἴσαι νῦν ἐοῦσαι ναlg. - ἰσενύουσαι Lind. - Gal. Gl.: ἰσενύουσαι, ἰσάζουσαι, μεσήλικες οῦσαι. - Les interpretes on rapporté la glose de Galien à ce passage-ci. Cependant Schneider dans son Suppl. dit: « Λ la vérité, Phavorinns a mis plus exactement ἰσενύουσαι d'ἴσενώ. Mais même cette forme d'un verbe dérivé d'ίσενος, comme δίσος, τοῖσος, me semble être contre l'analogie. En conséquence je préfère ἴσενοι ἐοῦσαι, parce que je ne connais d'ailleurs aucun verbe provenant d'ἔνος. »

ραι ξηρότεραι καὶ δλίγαιμοι · αί δὲ μέσαι μέσον τι ἀμφοῖν ἔχουσιν, ἐσενύουσαι. Δεῖ ¹ δὲ τὸν ὀρθῶς ταῦτα διαχειριούμενον διαγινώσκειν ἐκάστοτε τὰς φύσιας τῶν γυναικῶν καὶ τοὺς καιροὺς καὶ τὰς ἡλικίας καὶ τὰς ἄρας καὶ τοὺς τόπους καὶ τὰ πνεύματα.

412. ^{2 *}Ην ρόος ἐν τῆσι μήτρησιν ἐγγένηται, αἷμα ρέει πολλὸν, καὶ θρόμβοι πεπηγότες ἐκπίπτουσι, καὶ δδύνη ἴσχει ἐς τὰς ἰξύας καὶ τοὺς κενεῶνας καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ σκληρή ἐστι, καὶ διγγανομένη ἀλγέει, καὶ ρίγος καὶ πυρετὸς δξὺς λαμβάνει, καὶ ἀσθενείη ⁴ ἐπιγίνεται, καὶ πάντα πλὴν ὤμων καὶ ὤμοπλατέων ἀλγέει, καὶ θέρμη ἔγει, καὶ ἐρευθιᾶ, καὶ τὰ φλέβια σκληρὰ ἀντιτυπεόμενα. Ἡ δὲ νοῦσος γίνεται μάλιστα ⁵ἐκ τρωσμῶν · γίνεται δὲ καὶ δκόταν τὰ ἐπιμήνια μὴ γινόμενα πολλοῦ χρόνου ἐξαπίνης καταβραγῆ. Ταύτη, ⁶ όκόταν ὧδε ἔχη, ὅλυνθον ξηρὴν κόψας καὶ διασήσας ἐς δθόνιον ἐνοῆσαι καὶ προσθέσθαι · καὶ ἐπὶ τὴν νειαίρην γαστέρα ψύγματα ἔπιτιθέναι, φυλασσόμενος μὴ φρίξη. Ἐπειδὰν δὲ τὸ ρεῦμα ⁷ στῆ, ἀγριελαίης φύλλα ἐψήσας ἐν ὅξει ὡς οξυτάτω, διανιψάσθω τὰ αἰσοῖα · πινέτω δὲ γίγαρτα ⁸ καὶ ροῦν τὴν ἐρυθρὴν ἑψήσας ἐν ὕδατι

1 Δή θ. - διαγειριζόμενον CHθ. - Post πνεύματα addunt αξ μέν γὰο ψυγραί. αί δὲ (αί δὲ om. θ) ύγραὶ καὶ ροώδεες, αί δὲ θερμαὶ μέν (μέν om. θ) ξηρότεραι τὲ καὶ στάσιμοί εἰσιν (H, al. manu) θ. - 2 ἢν... ἐκπίπτουσι om., restit. al. manu D. - γένηται έν τ. μήτρ. C (θ, εγγένηται). - γένηται KL. - αξμά οί δεῖ θ. - καὶ ἡ (ἡ om. CDHIJL+, Lind.) όδ. vulg. - ἔχει θ. - εἰς C. - τὴν om. Cθ. - νειέρην FGHIK, Ald., Frob. - νειαιρήν Lind. - νιεραν (sic) θ. - 3 θιγγανουμένη (sic) CDHIK. — ' ἐπιγίνεται θ. - ἐγγίνεται vulg. - καὶ πάντα om. θ. - ώμοπλάτων θ. - θέρμην FGHJKL. - έγει om. C0. - έρευθρια, al. manu έρευθιά D. - έρευθία C. - φλεβία ΗJ. - άντιτυπεύμενα θ. - 5 έκ τῶν τρ. DL, Lind. - τρωσμού θ. - γιν. ἀπὸ (ἀπὸ om. Cθ) πολλού vulg. - ραγή θ. - ο όπ. θ. - έχει Η. - όλονθον Cθ. - ξηρόν L, Lind. - όλονθος est ordinairement du masculin. Schneider, dans son Dict., remarque que Hippocrate, en ce passage-ci, a ξηρήν, mais qu'un ms. donne ξηρόν. L n'est point, à proprement parler, un ms. ; c'est un mélange de leçons provenant les unes de mss., les autres de conjectures. Ici on peut affirmer que c'est une correction, tous nos mss. ayant ξηρήν. - κόψαι θ. - διαττήσας C. - ενδησον C. - νειέρην FGH IK, Ald., Frob. - νιεφάν θ. - νειαιφήν Lind. - - - ή C. - άγριοελαίης J. - άγριελαίου θ. - ΰδατι pro ὄξει L, Vatic. Codd. ap. Foes. - ώς CDHIJLO, Vatic. Codd. ap. Foes, Lind. - ώς om. vulg. - πινέτω... αίδοῖα om. J. - 8 καὶ ροιάν (ρόα Foes in not., Lind.; ρόον C, Η supra lin. al. manu, θ) τὴν έρυθρην έψήσας (έψησάσα θ) έν ΰδατι (όξει pro ΰδ. Foes in not., Lind.) ώς όξυτάτω άλειψάσθω τὰ αἰδοῖα (ώς όξ. άλ. τὰ αἰδ. om. 6) ὅσον vulg. - Schneider. dans son Suppl., a une note sur ce passage même, au mot pous : « Le

coup de sang; les âgées plus sèches et ont peu de sang; les intermédiaires tiennent le milieu, par l'action moyenne de leur âge. Celui qui veut bien conduire le traitement chez les femmes doit reconnaître en chaque cas leur constitution, les opportunités, les âges, les saisons, les lieux et les vents.

412. (Autre métrorrhagie.) Si un flux s'engendre dans la matrice, du sang coule en abondance, des caillots consistants s'échappent; il y a douleur aux lombes, aux flancs et au basventre; la malade a le corps rigide; elle souffre si on la touche; frisson, fièvre aiguë, la faiblesse survient; douleur par tout le corps excepté aux épaules et aux omoplates; chaleur, rougeur; les veines sont dures et rénitentes. Cette maladie survient surtout à la suite de l'avortement; elle survient aussi quand les règles, supprimées pendant longtemps, font éruption tout à coup. Les choses étant ainsi, piler une figue verte sèche, tamiser, attacher dans un linge et appliquer en pessaire; sur le bas-ventre faire des applications froides, prenant

Lexique de Photius cite le pouv parmi les épices, comme tiré des poemes de Solon. La forme ¿oa est ordinairement employée par les Grecs postérieurs pour l'accusatif du substantif 6605, courant; c'est ainsi qu'on lit dans Herodian. Epimer., p. 301, ροί ποταμού, θαλάσσης, à la façon de voos. νούς, vot. De plus, le genre féminin τὰν ἐόα, lecon qui, proposée par Foes, a été adoptée par Linden, rend cette correction tout à fait invraisemblable. D'un autre côté, éoiàv έρυθραν est certainement faux; car toutes les grenades sont rouges. En conséquence, il ne me reste plus d'autre conjecture que d'admettre que Galien a lu ici βόα τὰ ἐρυθρά. En effet, dans son Gl., on lit: δόα, τὰ ἐκ τῆ: συκαμίνου, τὰ μόρα, ἄτινα ἄωρα ξηρανθέντα και κοπέντα τοῖς όψοις ἐπιτάττεται, καθάπεο καὶ ὁ κυρίως ὀνομαζόμενος δούς, ώς καὶ ὁ Διοσκουρίδης εν τῷ πρώτω περὶ ύλης λέγει. Dioscoride, à la vérité, I, 181, n'a pas όόα, mais seulement τὰ δὲ ἄωρα μόρα κοπέντα ἀντί δόος τοῖς ὄψοις μίγνυται. Ce qui paraît encore parler pour la leçon δόα τὰ έρυθρά, c'est que llippocrate sait aussitôt cuire ces έρα et les emploie en onction, tandis qu'il fait d'abord sécher, pour les broyer, les μόρα ἀπὸ βέτου, attendu que le fruit du ροῦς est dur et a besoin d'être préalablement broyé avant de pouvoir servir à oindre. » Depuis cette note de Schneider, il est survenu deux faits nouveaux pour le texte hippocratique, c'est d'une part la lecon soov qui peut si facilement se changer en souv, et d'autre part, l'omission, dans 6, des mots άλευθάσθω τὰ αίδοῖα, omission qui fait tomber un des arguments de Schneider. Je pense donc qu'il faut accepter cette omission et lire pouv.

παθούσα ύγρανθή, θυμιήσθω έως αν αποζηραίνη.

413. Ρόος ἐρυθρός · *ρέει τοιόνδε οἶον αἷμα νεοσφαγέος, καὶ θρομβία διαλάμποντα, ἄλλοτε δὲ καὶ ρόον ἐρυθρὸν ἐκβράσσει, καὶ βή γαστήρ ή νειαίρη ἐπαίρεται, καὶ λεπτύνεται, καὶ νηπελεῖ, καὶ σκληρύνεται, καὶ ἀλγέει ψαυομένη ὡς ἔλκεος, καὶ πῦρ ἔχει καὶ βρυγμός · δδύνη τε 6 ἐς αὐτὰ τὰ αἰδοῖα καὶ τὸ ἐπίσειον καὶ ἐς τὸν κενεῶνα καὶ τὰς ἰζύας καὶ τένοντα καὶ κοιλίην καὶ στῆθος, ⁷ καὶ τὰς ὡμοπλάτας καὶ τἄλλα πάντα ἀλγέει, καὶ άδυναμίη καὶ δλιγοψυχίη ἔχει, καὶ ὁ χρὼς τρέπεται. ⁸ Καταρχὰς τῆς νούσου τάδε ἐπιλαμβάνει · ἢν δὲ μηκύνη, ταῦτα πάντα ἐπὶ μᾶλλον ἀνθέει, καὶ δῆλος ἡ νοῦσος, καὶ τὰ κοῖλα ἐπανίσταται, καὶ οῖ πόδες οἰδέουσιν. Ἡ δὲ νοῦσος ⁹ λάζεται ἐκ τόκου μάλιστα, ἤν τι ἐν αὐτέη διακναισθὲν μὴ ἔη, ἄλλ' ἐνσαπῆ τε καὶ τρυχωθῆ τὸ ἔμβρυον. Ταύτη κατ' ἀρχὰς ἦν

1 Τοῦ om. D. - ξηράνας (ξηρήνασα C; ξηρήνας DHIKLO, Lind.) καὶ (καὶ om. θ) τρ. (τρίψασα C) λ. (λία θ) vulg. - σετανίου ΗΚ. - μίσγειν Lind. --²δὲ om. θ. - σητανίου pro τιτάνου Cornar., Foes in not., Lind. - συμμ. θ. - ἐπιλαθών L, Lind. - λούσθω θ. - 3 ἐνώδει J. - εὐώδει Vatic. Codd. ap. Fors. - ο' δέοι FIII. - πεπλυμένου C. - ήν δή pro ήδη θ. - πιείν C0. - άνω pro κάτω C. - ό) όνθων C0. - παθούσα om. C. - ποιούσα Lind. - ύγιαίνη θ. - ἀποξησηωη: (sic) θ. - 1 έξη C. - βεῖ θ. - νεοσφαγές rulg. - νεοσφαγέος θ. - θρομ-6ο: διαλείποντες J. - διαλείποντα vulg. - διαλιπόντα θ. - διαλάμποντα CDLQ'. Lind. - δέον pro δόον L. - (τὸ) δέον Lind. - ἐκδράσει C. - Gal. Gl. : ἐκδοήσσει, ἐκβάλλει, ἐκβοάσσει. - 5 ή Ch. - ή om. vulg. - νειέρη FGHIK, Ald., Frob. - νειαιρή Lind. - νιερά θ. - καί om. θ. - λεπτή τε γίνετα: θ. - λεπτή γίνεται CFHIJKL, Lind. - νηνεμεί vulg. - άνεμοῖ aut άνεμοῦται aut ήνεμοῦται conjicit Foes in not. - Gal. Gl. : νηπελεῖ, ἀδυνατεῖ. - Cette glose a été indiquée comme la vraie leçon par divers critiques. - σχληρύνει vulg. - σχληρύνεται θ.-ψαυομένης D — 6 ές (εἰς θ) ταῦτα (αὐτὰ θ, Lind.) τὰ vulg.ἐπισειόμενον CDFGIIIJKL, Ald. - ἐπίσιον θ. - τένοντας Foes in not., Lind. - ⁷ καὶ ἐκ τῶν ὅμων καὶ πλαστας (sic) πάντα ἀλγέει θ. - τοὺς pro τὰς C. άλλα (τάλλα DIJL, Lind.; άλλα om. C) vulg. - άλγέειν C. - λιποψυχίη LQ'0-- λειπουυγίη DFHIJK. - ἀποψύχη (sic) C. - ἀχρὸς pro ὁ χρ. JL. - στρέφεται

garde de causer du frisson. Quand le flux est arrêté, faire cuire des feuilles d'olivier sauvage dans du vinaigre aussi fort que possible et laver les parties génitales; la malade boira, à la dose d'une demi-cotyle, une eau dans laquelle auront bouilli des pepins de raisin et du sumac rouge; ou mûres rouges de la ronce, faire sécher, piler, meler avec partie égale de farine de ble de printemps et donner à boire à jeun ; si vous voulez rendre la préparation plus énergique, ajoutez deux parties de platre, saupoudrez avec de la farine, et faites boire. Elle ne se baignera pas; elle usera d'aliments siccatifs et de vin noir fort. Si la malade enfle, l'écoulement étant déjà arrêté, administrer un evacuant par le bas; après cette purgation, prescrire une injection utérine avec la préparation aux figues vertes, et faire une contre-injection astringente. Dans cet état, la femme devient-elle humide, elle fera des fumigations jusqu'à ce qu'elle devienne sèche.

d'un animal récemment égorgé; tantôt de petits caillots luisants et tantôt un flux rouge sont rejetés; le bas-ventre se tumélie, s'amincit, est frappé de faiblesse, se durcit, et est douloureux au toucher comme s'il y avait une plaie; fièvre; grincement de dents; douleur aux parties génitales, au pubis, aux flancs, aux lombes, au tendon, au ventre, à la poitrine, aux omoplates et partout; adynamie, défaillance, décoloration. Au début de la maladie tels sont les accidents; quand elle se prolonge, tout s'aggrave; la maladie est apparente, le dessous des yeux se tuméfie, les pieds ensient. Cette maladie prend surtout après l'accouchement, quand l'embryon détruit ne sort pas, mais se pourrit et se consume. Si une telle malade

vulg. - τρέπεται C0. — * κατ. [μὲν] Lind. - νόσου vulg. - νούσου CDH0, Lind. - ταύτα pro τάδε C0. - ἐπιλαμδάνη Ald. - μηκύνηται 0. - τάδε Q', Lind. - ταύτα π. om. (D, al. manu τάδε πάντα; FGHIJKL. - ἀσθενέει (ἀνθέει θ) vulg. — * λάζυται θ. - αὐτῆ vulg. - αὐτέη CDFHIJK. - διακνησθὲν vulg. - διακναισθὲν τὲ μὴ τη θ. - ἢ C. - ἐνσάπηται (ἐνσαπῆ τε GJ; ἐνσηπη τε sic θ) καὶ τρηχυνθῆ (τρυχυνθῆ, al. manu τρυχωθῆ D; τρυχωθῆ CDKL0, Lind.) vulg. - τὸν σπόγγον C, Ald. - τῶν σπόγγων θ.

ἐπιτυγγάνης, σπόγγον 1 κατατέγγοντα προστιθέναι δκόταν ή δδύνη, καὶ δθόνιον λείον μαλθακὸν ² κνηστὸν ὕδατι τέγγοντα ψυγρῷ ἐπὶ τὴν γαστέρα ἐπιδάλλειν, καὶ ὕδατι ψυγρῶ καταγεῖν, καὶ τὴν κλίνην ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑψηλοτέρην εἶναι, καὶ στορέσαι ὧδε· καὶ τῶν γυναικείων πειρώμενος, δ τι αν μαλλον προσίηται πιπίσχειν του σελίνου τὸν 8 καρπόν κόψαι καὶ φῶσαι σήσαντα, 4 καὶ ἐρύσιμον ὡσαύτως καὶ μήκωνος καρπόν ζύν άλφίτοισι σήσας, και κνίδης 5καρπόν ώσαύτως. καὶ τῆς ψώρας τῆς ἀπὸ ἐλαίης, καὶ κικίδα, καὶ πήγανον, καὶ δρίγανον, καὶ γλήγωνα ἐν ἀλφίτοισι σῆσαι καὶ φυρῆσαι, καὶ 6 κρίμνα ἀπ' αλοίτων άδοὰ φωξαι, καὶ πούανα καταλέσας, καὶ τυρὸν αἴγειον περιζύσας τὸ αἶσγος, ⁸ τῶν μὲν ἄλλων ἴσον έκάστου μίσγε, ὀριγάνου δὲ καὶ πηγάνου καὶ ψώρας καὶ κικίδος ήμισυ, ταῦτα πίνειν νῆστιν πρωί πρό της κινήσιος κιρνάναι δέ γρή καὶ ές γρησιν. ήν δριμέα 9 τη, καὶ κυκεῶνα διδόναι, ἐν μὲν τοῦ φαρμάκου μέρος ἔστω, ἐν δὲ τοῦ τυροῦ, ἐν δὲ τῶν ἀλφίτων · ἐς ἐσπέρην δὲ τοῦ μέλιτος ξυμμίσγοντα πιπίσκειν. Καὶ ἄχρι 10 μεν εν άρχη έχηται τη νούσω, καὶ τὸ αξμα συγνόν τη, καὶ διαλείπη δλίγον γρόνον, καὶ δδύναι δζεΐαι τσγωσι, ταῦτα χρή ποιέειν. *Ην 11 δε τὸ αξμα έλασσον ρυή καὶ δι' ελάσσονος γρόνου, πιπίσκειν α δή κάτω ύπογωρέει ή άνω, καὶ πυριῆν τὰ αἰδοία βληγροίσι πυριήμασιν, ώς αν δοχέη έχάστοτε χαιρός είναι, καλ ζειὰς ἐρίξαντα ξὺν τοῖσι χελύφεσι, χαὶ 12 ολύνθους ἐρινεοὺς αὐήναντα

1 Κατέγγοντα (sic) F. - κατατέγκοντα (sic) J. - όπ. ή όδ. ή θ. - ή pro ή (D, al. manu η) FGHK, Ald. - λίον θ. - 2 καθεψων (καταξύων Cornar. Foes in not.; καταψών L, Lind.) vulg. - Je lis κνηστόν, qui me paraît s'éloigner moins des mss.; mais le véritable texte reste fort douteux. - τέγγοντι FG, Ald. - τέγκοντι J. - τὴν θ. - τὴν om. vulg. - ἐπιβαλεῖν vulg. - ἐπιβάλλειν Co. - τῶν o. - τῶν om. vulg. - ὑψηλοτέραν Κ. - πειρόμενος J. - μᾶλλον om. F. - μάλιστα θ. - άλλο pro μᾶλλον (D, restit. al. manu) GHIK. - άλλο μαλλον Vatic. Codd. ap Foes. — 3 καρ. φωσαι καὶ σήσαι καὶ κόψαι, καὶ έρ. vulg. - καρ. κόψαι καὶ φῶσαι σήσαντα, καὶ έρ. θ. - 4 καὶ om. J. - καὶ μήχ.... ωσαύτως om. (DH, restit. al. manu) FGIJK. - σύν vulg. - ξύν C. Lind. - τήσαι pro σήσας C. - 5 έρύσιμον pro x. C. - Post ώσαύτως addit χαὶ μήχωνος χαρπόν ξύν άλρίτοισιν ώσαύτως C. - Φ. άγριελαίης (της άπδ έλαίης pro άγρ. 0) vulg. - κηκίδα θ . - καὶ όρ. om. θ . - καὶ γλ. om. K. - γλίγ. HJ. - άλφίτοις vulg. - άλφίτοισι CD0. - στήσαι pro σήσαι FG. Ald. - τήσαι C. - φυρήξαι DFHK. - φορήξαι G. - φορύξαι C. - φορήσαι Ald. - 6 πρημνά C. -έπ' (ἀπ' θ) ἀλφ. vulg. - ἀδρὰ DGI. - φῶσαι CJ. — πύρινα (πύρρινα Κ; πύανα C) κατ. vulg. - Ce qui m'engage à recevoir la lecon de C, c'est qu'à mon avis un mot aussi peu commun n'aurait pas été mis en place de πύau début vous échoit, mouillez une éponge et appliquez-la quand il y a douleur; trempez dans de l'eau froide un linge fin, souple et raclé et mettez-le sur le ventre; faites des affusions froides; disposez le lit de manière qu'il soit plus haut du côté des pieds; essavez et donnez à boire, parmi les préparations pour les femmes, celles qui sont le mieux recues : graine d'ache, griller, piler, tamiser; érysimon (sisymbrium polyceratium), de même; graine de pavot avec du gruau d'orge, tamiser, et graine d'ortie de même; galle d'olivier, noix de galle, rue, origan, pouliot, avec farine d'orge, tamiser, pétrir; et gros gruau d'orge grillé, pyane (mélange de légumes à gousse et de grain) moulu, fromage de chèvre dont on a raclé l'ordure; de chaque partie égale, sauf l'origan, la rue, la galle d'olivier et la noix de galle, dont on ne met que demi-part; donner cela à boire le matin à jeun avant aucun mouvement; il faut agiter avant de s'en servir; si l'écoulement est âcre, on donne un cycéon ainsi composé: une partie de la préparation ci-dessus, une partie de fromage, une de farine d'orge; pour le soir on ajoute du miel. Tant que la maladie est au début, que le sang coule en abondance et ne s'interrompt que pour peu de temps, et qu'il y a des douleurs aiguës, voilà ce qu'il faut faire. Si le sang coule moins abondamment et pendant moins de temps, faire boire ce qui évacue par le bas ou par le haut; et faire sur les parties génitales de douces fomentations choisies chaque sois suivant la circonstance; piler de l'épeautre avec la balle, faire sécher des figues sauvages vertes, les piler, les

ρινα par un copiste. - περιξέσαντα vulg. - περιξύσας 0. - 8 καὶ (καὶ om. 0) τῶν vulg. - ἰσων J. - ὀρίγανον δὲ καὶ πήγανον vulg. - ὀρίγάνου δὲ καὶ πήγανον vulg. - ὀρίγάνου δὲ καὶ πήγανον 0. - καὶ κικ... κινήσιος om. L. - κηκίδος C0. - πρωὶ νήστιν 0. - κιρνᾶναι CGK. - κρήσιν (sic) 0. - - διο vulg. - iη JK, Lind. - $\bar{\eta}$ C. - μέρον (sic) pro μέρος 0. - ἕν δὲ τ. ἄλ. om. J. - ἐσπέραν J. - συμμ. 0. - 0 μὲν άν (ᾶν om. C) ἄρχῆς (ἐν ἀρχῆ pro ἄν ἀ. 0) vulg. - είη 0. - διαλείπων (διαλείπον JL, Lind, - ἐδιάλειπτον C; διαλίπη 0) vulg. - 00 δο 00. - Κ. - προίου pro 00. - ἐριξάντα 00. - ἀρίνου αddit ρυῆ 01. - δετ pro δὴ 01. - ὑποχωρέειν 02. - ἐρείξαντα 03. - ἀρίνους 04. - ἀρίνους 05. - ἀρίνους 06. - ἐρίνους 07. - ἐρίνους 08. - ἐρίνους 08. - ἐρίνους 09. - ἐ

κόψαι, καὶ σῆσαι, καὶ ἐλαίης φύλλα όμοίως, ἔσον έκάστου, ¹ καὶ καταπλάσσειν, καὶ γάλα πιπίσκειν βόειον, ἢ έφθὸν, ἢ ώμὸν, ² πρὸς τὸ ὀρθῶς ἔχον ὁρῶν, ³ καὶ ὡς ἄν καιρὸς δοκέῃ εἶναι. ⁴ Ἡ δὲ νοῦσος δοκέει βληχρὴ εἶναι καὶ θανατώδης · ⁵ δλίγαι ὸὲ διαφεύγουσιν.

114. ⁶ Όκόταν γυναικὶ αἶμα βέη ἐκ τῶν ἄρθρων ὑπὸ τόκου διεφθορυίη ἢ ὑπὸ νούσου · οἴονται δ' ἔνιοι τοῦτο τῶν ἰητρῶν βόον εἶναι, τὸ δ' ἐστὶν ἔτεροῖον · ⁷ τοῦτο μὲν ἐκ τῶν ἄρθρων κἀκ τῆς οσφύος καὶ ἰσχίου κολλῶδες όμοῦ τῷ αἴματι · κεῖνο δὲ ⁸ ἀπὸ ὑστερέων καὶ κοίλων φλεβῶν, καθαρὸν αἴμα. Ταύτην χρὴ ὑποθυμιῆν, ζειὰς κατερίξαντα ὅσον ἡμίεκτον, ⁹οζει φυρῆσαι δλίγῳ, ὅκως μὴ κατὰ πῶν ὑγρήνης τὰς μήτρας, καὶ τοῦ θείου ὁκόσον ἡμιωβόλιον μίξας πρὸς τὰς ζειὰς τετριμμένας ¹⁰καὶ τῷ οζει φυρήσας, τὴν νύκτα τίθει · πρωὶ δὲ πῦρ πολλὸν κατακαύσας, ἐπιτιθέναι · ¹¹ καὶ φλόμου βύσματα ἀπὸ ἐλαιηρῶν κεραμίων, καὶ ἀπὸ τοῦ κνάφου ¹² τῶν κναφέων ἔύμματε καθαρσίων, καὶ τοῦ καρποῦ τοῦ ὄφιος · ἀφαιρέειν δὲ τὸ πολλὸν τοῦ πυρὸς, ¹³ καὶ καίειν, καπνίσαις γὰρ ὰν μάλιστα. Δίφον ¹⁴ δὲ χρὴ ὀπήεντα εἶναι καὶ ἀμφιίζεσθαι τὴν γυναῖκα περιστειλαμένην εἴμασιν, ὡς μὴ παραπνέῃ · ἐπὶ δὲ τὸ πῦρ ἐπιπάσσειν τὸ ξὸν τῷ όζει , καὶ τοῦ καρποῦ τοῦ όφιος. Καὶ σμύρνα δὲ ¹⁵ μισγομένη ἐνεργὸν, καὶ παύει τὰ καρποῦ τοῦ όφιος. Καὶ σμύρνα δὲ ¹⁶ μισγομένη ἐνεργὸν, καὶ παύει τὰ

* Καὶ Cθ. - καὶ om. vulg. - πιπ. καὶ έφθὸν (κάθεφθον pro κ. έ. θ) βόειον (βόιον θ) η ώμον Ch. - βόειον om. (D, restit. al. manu post ώμον) FG (H, restit. al. manu) IJKL.-η ωμόν η έφθον J. — 2 καὶ (καὶ om. J0) πρός vulg. - Post πρός addit γάρ J. - όρῶν DFHI (J, όρᾶν γρη) Kθ, Ald., Lind. όρῶν om, vulg. — 3 καὶ 0. - καὶ om, vulg. — 4 καὶ (καὶ om, θ) ἡ (ἥὸε pro ἡ Lind.) (addit δὲ θ) νόσος (νοῦσος CJKθ) δοκές (δοκέει Dθ, Lind.) βλ. εἶναι καὶ (addit où Lind.) θαν. vulg. - 5 παύραι C (H, al. manu in marg.) θ. δὲ τῆς τοιαύτης νούσου (τῆς τ. ν. om. Cθ) διαφ. vulg. — 6 ὅταν θ. – ἐν γυναικὶ DQ'. - βαίη θ. - ὑπὸ (ἐκ θ; ἀπὸ Lind.) τ. ἄ. ὑπὸ τ. διερθορυῖα (διαφθορυΐα sic CHIK; διεσθορυία J; διεσθορυίη Lind.; διεσθόν δύηι sic θ) η ἀπὸ (ὑπὸ Fθ) τοῦ (τοῦ om. CKθ) πόνου (νούσου θ) vulg. - οἴωνται J. - τῶν λη. om. C0. - λητρέων (sic) D. - δόων D. - 7 τον μέν γάρ εκ 0. - ἄρθρων έστιν έτεροῖον (ἐσ. έτ. om. θ) κάκ. vulg. - ὁμοίως pro ὁμοῦ J. - 8 ὑπὸ C. -[τῶν] ὑστ. Lind. - ὑστέρων D. - ταύτη CK. - ὑποθυμιᾶν θ. - κατερίξαντα Lθ, Lind. - κατερρείξαντα C. - καταρρήξαντα J. - κατερείξαντα D. - κατερρίξαντα FGHIK, Ald. - κατεβρήξωντα vulg. - ήμισκτον (sic) θ. - ο όξει δε θ. - ολίγον FGIJK. - δλ. om. θ. - ὅπως θ. - καθάπαν Η. - κατάπαν (sic) Κ. - πάνυ pro παν D. - ύγρήνη J. - όσον θ. - ήμιοβόλιον FGHK, Ald. - ήμιοβέλιον CIO. -16 καί om. 0. - σύνθες Co. - Ante έπιτ. addit και έπι πύρ θ. -- 11 και φλόμου θ. - καὶ φλ. om. vulg. - ἐλαιηρέων C. - γνάρου Cθ. - 12 τοῦ pro τῶν J. γναρέων CG0. - σύμμ. θ. - καθάρσεων vulg. - θαρσόν (sic) C. - θαρσέων θ. - tamiser, traiter les feuilles d'olivier semblablement, prendre de chaque partie égale, et appliquer en cataplasme; prescrire le lait de vache cuit ou cru, considérant le bon état des choses et l'opportunité. Cette maladie est lente et grave; peu en réchappent.

114. (Distinction entre l'écoulement vrai du sang qui vient de la matrice, et l'écoulement faux qui vient des lombes et de l'ischion, Traitement de ce dernier écoulement.) Quelquesois une femme rend du sang provenant des articulations, ayant souffert à la suite de l'accouchement ou par l'effet d'une maladie. Quelques médecins prennent cela pour un écoulement; ils se trompent; ceci est une humeur visqueuse venant des articulations, des lombes et de l'ischion avec le sang; l'écoulement vrai vient de l'utérus et des veines caves et est du sang pur. Dans ce cas, faire la fumigation suivante : épeautre broyé, un demi-setier, pétrir avec peu de vinaigre, afin de ne pas humecter complétement la matrice, mèler à l'épeautre pilé une demi-obole de soufre, pétrir avec le vinaigre, et exposer la nuit au serein; le lendemain matin, allumer un grand feu et mettre ce mélange sur le feu; y mêler des tampons de molène (verbascum) qui ont servi à boucher les vases à huile, des ordures prises au peigne des foulons, et de la graine d'ophis (plante indéterminée); diminuer l'ardeur du feu et brûler; c'est ainsi que vous obtiendrez le plus de fumée. Vous aurez un siège avec un pertuis et vous y assoierez la femme, la couvrant avec des vêtements afin que la vapeur ne se perde pas ; puis vous jetez sur le feu la préparation au vinaigre et la graine d'ophis. La myrrhe aussi est efficace, et, en parfum, arrète le sang qui mouille les parties génitales. Quand la fumi-

καθάρσιον (sic) J. – καθαρσίων Lind. – ἀραιρέων δὲ τοῦ πολλοῦ 0. — 12 καὶ om. 0. – καὶ μὴ καίειν Cornar., Lind. – καπνιῶν (καπνιῷν Lind.; καπνίων C) δὲ μάλιστα vulg. – καπνίσαις γὰρ ἄν μάλιστα 0. — 11 δὲ om. K. - όπ. om. DFGIIIIK. – ὀπηέντα Frob. – ἀριίζεσθαι [sic] J. – ἀριτίζεσθαι C0. – περιστιλαμένην 0. – εξμασιν Κ. – ζημασιν C0. – ὡς ἄν μὴ 0. – σὸν D0. — 15 σμιγομένη C. – παύειν vulg. – παύει 0. – Ante τὰ addit [καὶ] Lind. – θυμιητέον C. – ἐρύσιμον C. – περωγμένον D0.

αίδοῖα τὸ θυμιητὸν αίμάσσεσθαι. Ἡν δὲ ἄλις ἔχη, ἐρυσίμου χαρπὸν πεφωσμένον τρῖψαι καὶ ἐν οίνω διδόναι.

115. 'Ρόος 1 πυρόδος ρέει, οξον εξ ώου είδεγθέος πουλύ τε και δύσοδιμον, καὶ φλεγμαίνουσιν αἱ ὑστέραι, καὶ δδύνη ἐκ τῆς δσφύος καὶ τῶν βουδώνων, καὶ τὰ ² ἐπεργόμενα πολλά, καὶ ἢν μὴ ἀπαλλάσσηται, ταχύ ³ ρέοντα· άλλ' ην καὶ γρόνος ἐγγένηται, τὰ * ἀπιόντα σήπει ως οδόν τε μάλιστα : ρεῖ γὰρ οδον ἀπὸ κρεῶν ὁπτῶν γυμός άμα δε 5 τουτέρισι πυρετοί ζογυροί και βίγεα εκ δε τών ε τοιούτων δόων αί μέν πολλαί ἀπόλλυνται, δλίγαι δε διαφεύγουσιν. 7 Κήν μεν εν άργη παραλάθης, θεραπεύειν ώδε γρή . ήν μεν απύρετοι έωσι καὶ ἐσγύωσιν, 8 ἐλλεβορίζειν · όταν δὲ γένηται , διαλιπόντα ήμερας τρεῖς ή τέσσαρας κάτω πῖσαι φάρμακον. 9 Μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν διαιτήν ώδε, όκως τὰ βεύματα ύδαρέα ἔσται καὶ λιπαρά. 10 πρωί μεν νήστει διδόναι τῶν φαρμάχων τι πίνειν ἐπ' οἶνον ἐπιπάσσων, ὧν αν έγω γράψω πρός ρόον ιμετά δὲ τὸ φάρμακον ἐν τῆ άλλη διαίτη θεραπεύειν, τὰς δὲ ὑστέρας θεραπεύειν ώδε την μέν φλεγμαίνωσι καὶ ξυμμεμύκωσι, πυριῆν γρή μαλθακῆσι τῆσι πυρίησι, 11 μέγρις οδ τὸ στόμα τῶν μητρέων μαλθακὸν γένηται • μετά δὲ τὰς πυρίας, κλύζειν τῶν κλυσμάτων ¹² ὁκοίοισιν ἂν δοκέη δεῖσθαι, ἤν τε καθαρτικωτέροισιν ήν τε μαλθακωτέροισι μετά δέ τους κλυσμούς μαλθακτήρια προστιθέναι. 13 ήν δε μή εύλυτον το στόμα γίνηται, πυριζον και μαλθάσσειν προσθέτοισιν ών αν έγω γράψω, 14 μέγρις αν άναστομωθή. ΉΗν δὲ μή πρὸς ταῦτα παύηται τὰ δεύματα, καθαίρειν

^{&#}x27; Πυρὸς G. – ρετ θ. – οΙον ἔξω οὐδεχθέος πολύ τε C. – ίδεχθέος FGHI. – οὐδεχθέος ΛΙd. – Ιλεχθέος θ. – Schneider, dans son Diet., pense que la leçon est altérée et qu'on devrait lire ὁδεχθής ου ὁζεχθής. Mais il n'y a rien à changer, l'auteur hippocratique donnant ici et un peu plus loin le sens de puant à είδεχθής. – κάκοδιων θ. – όδύναι θ. – βουδόνων (sic) θ. – 2 άπ. Cθ. – πουλά F, ΛΙd., Frob. – πουλλά DGHIJ. — 3 ραίων θ. – λλλ' εἰ (ἀλλά sine εἰ DF HIJKLθ) vulg. – Ιε lis ἤν. – καὶ οπι. θ. – ἐνγίνηται θ. — 'λείποντα vulg. – λίποντα (sic) Ι. – ἀπιόντα θ. – οῖονται pro οἴον τε θ. – ρίγεει (ρεῖ θ) γὰρ καὶ (καὶ οπ. θ) οἴον ἀ. κ. ὁπτῶν (ἀμῶν J) χυμὸς ἐπιβρέει (ἐπ. οπ. Cθ) · ἄμα vulg. — 5 τούτοισι θ. – ρίγεες (sic) Κ. — 6 τοιῶνδε θ. – τοιουτέων D. – ἀπόλυνταὶ J. — 7 γν οῦν ἐν θ. – ἐνέωσι θ. — 8 ελλεδορίζης θ. – διαλείποντα CJ. – πείσαι θ. – σπείσαι C. – φαρμάκω θ. — 9 είτα μετὰ sine δὲ θ. – διαιτάν (διαίτην θ; διαιτή: C) ὀφείλεις (ὀτ. οπ. Cθ; ὀφείλει DH) ὧθε vulg. – ὅπως θ. – ἐστὶ L, Linkl. — 10 διδόναι δὲ πρωὶ μὲν (μὲν οπ. θ) νήστει C (θ, νήστι). – φαρμ. ἤ

gation est suffisante, piler de la graine grillée d'érysimon et donner dans du vin.

115. (Écoulement roux.) L'écoulement roux est abondant et fétide comme d'un œuf gâté; la matrice est enflammée, il y a douleur aux lombes et aux aines; le flux est abondant, et, s'il n'y a pas amélioration, il coule rapidement. Dans le cas où le mal se prolonge, l'écoulement produit une très-grande corruption; car il est comme du jus de viande cuite. Avec ces accidents surviennent des fièvres fortes et des frissons. De tels écoulements font périr la plupart des femmes, et peu réchappent. Si vous avez la malade dès le début, il faut traiter ainsi : en cas d'apyrexie et de force, donner l'ellébore; cela fait, laisser reposer trois jours ou quatre, et administrer un évacuant par le bas. Après la purgation, conduire, afin que le flux soit aqueux et onctueux, le régime ainsi : le matin, à jeun, donner à boire, en poudre dans du vin, quelqu'un des médicaments que j'écrirai pour le flux; après le médicament, prescrire un régime général, et, en particulier, traiter ainsi la matrice : si elle est enflammée et fermée, administrer des fumigations émollientes, jusqu'à ce que l'orifice en devienne mou; après les fumigations, faire les injections qui paraîtront convenables, soit plus actives soit moins actives; après les injections, appliquer en pessaire les émollients. Si l'orifice utérin ne cède pas facilement, faire des fumigations, et l'amollir par des pessaires que j'écrirai, jusqu'à ce qu'il s'ouvre. Si le flux ne cesse pas par ces moyens, purger la tête, et prescrire ce régime : boire, s'il y a dysurie, du lait d'ânesse; herbages cuits, cul-

⁽τ: pro ή 0) πίνειν vulg. - ά pro ων αν 0. - έν om. C0, Ald. - διαίτη θεραπεύειν δὲ τὰς ὕστ. ώδε: ἡν 0. - καὶ τὰς ὕστ. sine δὲ C. - ὧδε χρὴ L, Lind. - φλεγμήνωσι καὶ ξυνμηχύνωσι, πυριάν χρὴ μαλθαχή εἶ τῆσι πυρ. 0. - ξυμμεμύνασι DFGIIIK. - τῆσι δὲ πυρ. FGI (Ι, τῆσιδε) JK, Ald. - " μέχρι τὸ στόμα εὐλυτον καὶ ὁ στόμαχος μαλθαχός γένηται 0. - τῶν μη. om. 0. - ω διοίησιν J. - όποίοις θ. - ἡν pro αν 0. - 13 ἡν δὲ τὸ στ. μὴ εὕλ. γίνηται 0. - ἄνυπον J. - γένηται D. - " μέχρι ἀν στομωθή, mutat. al. manu in μέχρις ἀναστομωθή Η· - μέχρι sine ἀν θ. - στομωθή DFGIIL. - πρὸς ταῦτα μὴ CDFHIJK0. - οὕτως vulg. - οὕτω CJθ. - διαιτεῖν C.

την κεφαλήν, καὶ ούτω διαιτην · ην μέν 1 δυσουρέη, όνου γάλα πίνειν· λαγάνοισιν έφθοΐσι καὶ ήμεροισι καὶ άγρίοισι, πλήν σκορόδων καὶ ποάσων καὶ κράμδης καὶ δεφάνου τῆς μακοῆς. Οαλασσίων 2 βάτω τῶ λείω, σκορπίω, γόγγρω, νάρκη, ἐγγέλοῦ, ὑήσση, κωθιῶ, ἑψεῖν 3 δέ γρή εν προμμύρισι καὶ ποριάννοισιν, εν άλμη γλυκείη καὶ λιπαςή δίεφθα κρεών δε μάλιστα μέν συός, δεύτερον δε άρνός, ή δίος, έφθοῖσι μάλλον ή οπτοῖσι, * καὶ ζωμοῖσιν οίνω λευκώ μελιγρώ δοαρεί · λουτροίσιν άνευ της κεραλής, ωή λίην θερμοίσι ωπό πολλοΐσιν. Ήν δὲ πρὸς ταύτην την δίαιταν της ωὲν έλκώσιος καὶ 5 της φλεγμασίης ἀπαλλάσσωνται, ύγραὶ δὲ ὧσιν αί μῆτραι, ἀντὶ μὲν λουτρών αλουσίησιν, αντί δὲ 6 χιβρών οίνων μέλασιν, αντί δὲ δδαρεστέρων ακρητεστέροισιν, άντὶ δὲ άλφίτων άρτοισι, άντὶ τ δὲ ἐχθύων κρέασιν όπτοῖσι καὶ σιτίρισι πᾶσι 8 τοῖσι ζηραντικοῖσιν, οἶσιπερ ἐπὶ τησι διαββοίησι γρεόμεθα: κλυσμών ἀπηλλάγθαι πάντων, πλήν οξνου και δόκτος. θυμιήσθαι θός τοΐσι στυπτικοίσιν. άριστον δέ έν γαστρί έγειν. Ήν δέ τις νεηνις η, εμέτους νήστιας, πυκνά δε έπεμέειν, καὶ μετέπειτα ἀριστίζεσθαι σμίκρον. Αθτη τῶν δόων τῶνδε τυγγάνει δίαιτα.

116. 'Ρόος λευκός' 10 βέει λευκόν ώς όνου οὖρον, καὶ ἐν τῷ προσώπῳ οἰδήματα, καὶ τὰ ὑποφθάλμια οἰδέει ἄμφω, ὑδρωποειδέα τε καὶ οὐ πάνυ εὐειδέα τὰ τῶν ὀφθυλιμῶν, καὶ τὸ λαμπρὸν ἄπεστι, 11 καὶ γλαμυροὶ οἱ ὀφθαλιμοὶ καὶ ἀμβλυώσσοντες, καὶ τὸ χρῶμα ἀφυῶδες 12 καὶ φλυκταινοειδές, καὶ ἡ γαστὴρ ἐπανοιδέουτα ἡ νειαίρη, καὶ ἐν τῆσι γνάθοισι κατὰ 13 σμικρὸν ἐρυθροειδέα τε καὶ 14 σμικρὰ καὶ ὑδαρέα καὶ πονηρά, καὶ ἐν τοῖσι σκέλεσιν οἰδήματα, καὶ ἡν πιέξης τῷ

tivés et sauvages, excepté l'ail, le poireau, le chou et la rave longue: poissons de mer, la raie sans épine, le scorpion (cottus scorpio), le congre, la torpille, l'anguille, le turbot, le gobius, les faire cuire avec poireau et coriandre dans de la saumure douce et grasse, ils doivent être très-cuits; viandes, en premier lieu le porc, en second l'agneau ou le mouton, bouilli plutôt que rôti, et des bouillons; un vin blanc, couleur de miel, aqueux; bains, sans la tête, ni très-chauds ni très-fréquents. Si, à l'aide d'un tel régime, l'utérus guérit de l'ulcération et de la phlegmasie, mais devient humide, supprimer les bains; vins noirs, au lieu de vins paillets, purs au lieu de coupés d'eau, pains au lieu de polenta; au lieu de poissons, viandes rôties, et tous aliments siccatifs, comme nous employons dans les diarrhées; renoncer à toutes les injections, sauf le vin, et l'eau; faire des fumigations avec les astringents. Il est trèsbon pour la femme de devenir enceinte. S'il s'agit d'une jeune femme, prescrire les vomissements à jeun, les répéter souvent, et donner ensuite un petit déjeuner. Tel est le régime des écoulements.

116. (Leucorrhée.) Leucorrhée : l'écoulement est blanc comme de l'urine d'âne ; gonflements dans le visage ; le dessous des deux yeux est tuméfié ; les yeux sont pleins d'eau et n'ont pas bon aspect, le brillant en est effacé, ils sont chassieux, et la vue est trouble. La peau est blafarde et se couvre de phlyctènes. Le bas-ventre se gonfle. Il survient aux mâchoires peu à peu une éruption rougeâtre, petite, aqueuse et de mauvaise nature. Les jambes enflent; si vous pressez avec le doigt, il s'y forme une empreinte comme dans la pâte. La bouche s'emplit

έπειτα 0. – σμικρὸν C0. – μικρὸν vnlg. – αὐτῆ C. – τῶν 0. – τῶν om. vulg. – τυγχ. τῶνδε D. – τυγχ. om. C0. — 19 ρετ 0. – λευκὸς J. – λευκὸν om. 0. – ὑδροποειδέχ CDH. – δὲ pro τε D. – εὐείδεχ C0. – όρεύμενα pro τὰ τῶν ὀφθ. C (0, ὁεώμενα). — 11 χαὶ οἱ ὀφθ. γλαμμυροὶ (γλαμυροὶ 0) ἀμόλυώσοντες C (0, ἀμόλυώσον.). – γλαφυροὶ L. — 12 χαὶ om. J. – φλενταινοειδὲς <math>FJ. – φληντ. G, Ald. – φλυντενοειδὲς <math>H. – νειέρη FGHIK, Ald., Frob. – νειάρη Lind. – νιέρὰ 0. – τοῖσι DFGHIJ, Ald. — 13 μικρὸν vulg. – σμ. 0. — 14 μικρὰ C. – πιεζέης CDHIJK.

δακτύλω, έμπλάσσεται 1 ώσπερ έν σταιτί, και το στόμα σιέλου έμπίπλαται καρδιωγμοί τε, δκόταν νήστιες έωσιν, καὶ εμέουσιν οξον ύδωρ όξύ · καὶ ἢν ² πρὸς ἄναντες πορευθή , θᾶσσον ἆσθμα ἔγει , καὶ πνίξ, καὶ σκελέων 3 ἀπόψυξις, καὶ γουνάτων ἀκρασίη, καὶ εν τῷ στόματι άφθαι, καὶ ύστέρη παρὰ λόγον ανεστόμωται, καὶ ἐμπέπτωκεν εν τῷ στόματι βαρέη ὅσπερ μόλιβδος καὶ διὰ τῶν μηρῶν διατείνουσιν δδύναι, καὶ ἀποψύχεται πάντα τὰ κάτω, 5 τὰ ἀπὸ νειαίρης γαστρός άργόμενα άγρι ποδών, 6 καὶ τὰ θέναρα τῶν ποδών ναρκῶσι, 7 καὶ ἐπιβαίνειν οὐ δύνανται. Τὰς τοιαύτας γαλεπὸν ἀπαλλάσσειν τῶν νοσημάτων αξ τε γὰρ ἡλικίαι προδεδήκασιν, οξ τε κάματοι ζυγκαταγηράσκουσιν, ήν μή τι εὐτύχημα τῶν αὐτομάτων λύση γενόμενον. Ταύτησι γρη 8 απαρύσαι, όταν πλεονάζη, φαρμάκοισιν άσσα γολήν ξανθήν μή καθαίρει, άλλά τὰ οὐρητικά ⁹ταύτησι ξυμφέρει πινόμενα, καὶ κεφαλής καθάρσιες, καὶ αλουσίαι, καὶ τὸ λευκὸν ἐπίθυμον 10 ποιέει, καὶ περίπατοι, καὶ πᾶσα ξηρασίη ἐν τῆ διαίτη. Ταῦτα δρῶσαι ὑγιέες μέν παντελῶς οὐ γίνονται, εὐπετέστερον δὲ διάγουσιν.

117. 'Ρόου ¹¹λευκοῦ θεραπείη καθαίρεται λευκὸν ὑπόχλωρου, καὶ ὅταν οὐρέη, δάκνει καὶ ἀμύσσει, καὶ ἑλκοῖ τὴν ὑστέρην, καὶ πυρετὸς ἔχει ὀζὸς, καὶ θέρμη πολλὴ, δίψα, ἀγρυπνίη, καὶ ἔκφρονες γίνονται, καὶ ὅταν σπουδάση, ἄσθμά μιν ἔχει, ¹² καὶ τὰ γυῖα λύονται. Ταύτην μήκωνα πιπίσκειν λευκὴν, καὶ κνίδης καρπὸν, ἄμεινον καὶ ροιῆς γλυκείης ρίζαν καὶ φύλλα καὶ ¹³ρόον καὶ κικίδα ταῦτα ἐν οἴνφ στρυψνῷ πιπίσκειν, καὶ ροιῆς χυλὸν, καὶ ζυμμίσγειν τυρὸν αἴγειον ·

^{&#}x27; Ω_{ς} 0. – τὸ om. 0. – πτυάλου ἐμπίμπλαται, καρδιωγμός τε ὅταν νήστις (sie) ἢ καὶ ἐμέουσιν οἱον ὕδωρ ὀξὺ 0. – νήστιδες DG. – νῆστις C. – νίστιδες F. – ἔωσιν, ἢ καὶ ἐμέωσιν (ἐμέουσιν CDFHIK) ΰδ. οἱον (οἰον om. C) (οἰον ΰδ. HI) ὀξὺ vulg. — ² πρόσαντες vulg. – προσαναντες (sic) 0. – πνὶγξ 0. — ² ἀπόπνιξις J. – πολλὸν pro παρὰ λ. 0. – βαρείη vulg. – βαρεία C. – βαρέη θ. — ⁴ μηρέων C. — ⁵ τὰ om. C (D, restit. al. manu). – νειέρης FGHIK, Ald., Frob. – νιαιρῆς C. – νιαιρης 0. – νειαιρῆς Lind. – μέχρι 0. — ⁶ κατὰ pro καὶ τὰ C. – τῶν ποδῶν 0. – τῶν π. om. vulg. — ² καὶ CDGHIJKθ, Ald., Lind. – αὰι om. vulg. – τὴν τοιαύτην 0. – νουσ. DGHIJK, Ald., Lind. – προσδεβ. C. – συγκατ. θ. – εὐτυχημάτων αὐτομ. θ. – λύσιν FGHI. – λύσει Ald. – λυσιγενόμενον (sic) C. — εἔπαρρύσαι C. — ૭ ταῦτα θ. – καθάρσηες C. – ἀλουσίη Cθ. — ¹ἱ πίνειν (ποιέει θ) vulg. – πάση 0. – δρῶσα ὑγιὴς.... γίνεναι.... διάγει θ. — ¹ἱ ἐρυθροῦ pro λ. 0. – θεραπεία D. – θεραπίη C. – οὐρέει J. – οὐ ρέει L

de salive. La femme a de la cardialgie quand elle est à jeun, et vomit une espèce d'eau acide; si elle monte une côte, elle est plus vite essoufflee. Elle suffoque, ses jambes se refroidissent; ses genoux sont sans force. Des aphthes naissent dans la bouche. L'utérus est béant contre nature, et pèse sur l'orifice comme un plomb. Des douleurs s'étendent à travers les cuisses. Toutes les parties inférieures se refroidissent depuis le basventre jusqu'aux pieds; la plante des pieds est engourdie, et la malade ne peut marcher. Dans ces cas la guérison est difficile; car ce n'est plus l'âge de la jeunesse, et les souffrances s'invétèrent, à moins de quelque bonne fortune qui spontanément dissipe l'affection. Il faut administrer, quand il y a pléthore, des évacuants qui n'agissent pas sur la bile jaune. Les diurétiques en boisson conviennent, ainsi que les purgations de la tête, l'abstinence de bains, l'épithymon blanc (cuscuta epithymon), les promenades et tout ce qui, dans le régime, dessèche. Par ces movens, les femmes, à la vérité, ne guérissent pas complétement, mais leur existence devient plus supportable.

417. (Autre leucorrhée.) Traitement de la leucorrhée : l'écoulement est blanc, jaunâtre ; quand la femme urine, elle éprouve des mordications et des élancements ; l'utérus s'ulcère ; fièvre aiguë, beaucoup de chaleur; soif, insomnie ; délire ; si elle se livre à quelque occupation, elle est essouflée, et les membres sont dans le relâchement. En ce cas, faire boire le pavot blanc et la graine d'ortie, ou, mieux, la racine et les feuilles de grenadier blanc, le sumac et la noix de galle ; donner cela à boire dans du vin astringent ; donner du jus de grenade, et mêler du fromage de chèvre. Pour fumigation, épeautre, figues vertes d'hiver, feuilles d'olivier, galle d'olivier,

(Lind., $\dot{\rho}$ έη). – ἀμύσει καὶ έλκέοι ὑστ. G. – ὅλκοι θ. — ¹² κατὰ pro καὶ τὰ G. – τὰ om. θ. – γῦα I. – ταύτην δέον (δ. om. Gθ) μ. vulg. – Ante λευ. addunt καὶ FHIJK. — ¹⁵ Voilà encore ρόον mis pour ροῦν. – καὶ om. L. – κηκίδα Gθ, Lind. – διδόναι (διδ. om. Gθ) πιπίσκειν (πιπ. om. G) vulg. – ὑποκάπνι (sie) F. – δὲ om. G. – δλόνθους Gθ. – ὁλίνθους FHK. – ψώρας (ψώραν θ) τῆς αὐτῆς (τ. α. om. Gθ), καὶ vulg.

ύποκάπνιζε δὲ ζειὰς καὶ δλύνθους γειμερινοὺς καὶ ἐλαίης πέταλα καὶ ψώρας, καὶ σικύης λέμματα τρίτον μέρος, τὰ δ' ἄλλα ¹ ἴσον · καὶ τῶν ἐψανῶν ροφέειν, καὶ τὰ δι' ἀμυγδάλων καὶ σησάμου ροφήματα, καὶ αἰωρέεσθαι καὶ δχέεσθαι καὶ ψὴ ἦρεμεῖν.

.118. 2 'Ρόος άλλος' καθαίρεται όκοιον προβάτου ούρον πολύ, γροιή λευκή, και οιδέει πάσα, και έν τησι κνήμησι 8 πόμφοι ανίστανται, καὶ ἢν ἐπαφήση τῷ δακτύλω, τῆσι κνήμησι καὶ τοῖσι ποσίν έμπλάσσεται βοθροειδέα, καὶ ήν τι φάγη, εμπίπλαται, καὶ φλεγμαίνει, καὶ ἐπειδὰν δδοιπορήση καὶ ἔργον τι δράση, ἇσθμά μιν λαμβάνει καὶ πόνος, καὶ ἡ γροιή λευκή, ἐνίστε ὑπόγλωρος. Ταύτη, ην ίσγύη 5 καὶ η νέη, καὶ τάλλα σαίνηται, καταργάς δίδου άνω φάρμακον καὶ κάτω καὶ τὴν κεφαλὴν κάθαιρε, ἢν μὲν φλεγματώδης ϡ, δι' δν φλέγια καθαίρεται, ην δε γολώδης, δι' δν γολή και ην ώρη 6 ή τοῦ έτεος καὶ ην μη φύσει ή σπληνώδης, καὶ ήν τι τῶν 7 sìρημένων ή, δόρον διδόναι, αφεψείν δε και πίνειν ως πλείστον γρόνον και ές έσπέρην οίνον γλυκύν ύδαρέα, ην δέη, σίτου δέ μή άπτεσθαι · ἢν 8 δὲ ἀσθενὴς ἦ, βοφήματι ὡς ελαχίστω, καὶ άλουτεέτω · επειδάν δέ σοι καιρός δοκέη είναι, της πόσιος παυέσθω, καί μετά την κάθαρσιν σιτίοισε γρεέσθω, ἀπεγομένη λεπαρών θ καὶ δριμέων καὶ γλυκέων, καὶ άλιμυς ων, καὶ λαγάνων 10 δριμέων, γρησθαι δὲ ἰγθύσι πετραίοισι και κρέασι μηλείοισιν, ή δρνιθίοισιν, ή λαγωοίσιν, άρτω 11 σποδίτη ή έρικτοῖσι, καὶ λαγάνοισιν έφθοῖσι γρεέσθω, καὶ άγρίοισι 12 τρωκτοΐσι καὶ ήμεροισιν άτερ δριμέων καὶ περιπατείτω πρωί 13 καὶ

¹ Ίσα vulg. – ἴσον D. – ρυφεῖν DFH10. – ρυφῆν Κ. – ροφέειν C. – ριφεῖν GJ. – ροφεῖν vulg. – τὸ CDFGHKL0, Lind. – ρύφημα θ . – ρόφημα CHLQ'0, Lind. – καὶ ἐνορέεσθαί τε C. – ἐωρέεσθαι G, Ald. – τε καὶ θ . — ² ἄλλος ρόος D. καθαίρεται C6. – καταρρέεται vulg. – σῖον θ . – όκοῖον ώς πρ. C. – πουλύ DHIJK. — πολφοί C, F, al. manu θ . – πόλφοι HK0, Ald. – πόμφοι... κνήμησι om., restit. al. manu D. – βοθριοείδεα (sic θ . – θρομιθοείδεα θ . — θ ἐνιστικόν, G, Ald. – ἐνίστε λευκή J. – λίην pro ἐνίστε θ . – Απτε ύπ. addit ἢ J. — ⁵ καὶ ἢν (ἢ pro ἢν Cθ) vig vulg. – φάρμακα Cθ. – καθαίρειν Cθ. – ἢν (addit μὲν θ , φλ. ἐστι ἢ CJ0) vulg. – ὑφὶ pro δι' (bis) Cθ. – ἢν pro δι' διν J. — ° ἢν pro ἢ C. – καὶ (addit ἢν θ , μλ φ. ἐστι [ὴ CJ0) vulg. — ἔξι, ἢ (ἢ J, Lind.) ὀρβ. (ὅρον Cθ) vulg. – ἐς οπ. IJK. – γλυκύν οῖνον θ . – ἢν δὲ θ . – στιίου θ . – ἀπτέσθω C. — ° μὴ pro δὲ θ . – ἀσθενήση C. – ρυφ. θ . – ἀλουτείτω vulg. – ἀλουτίτω θ . – ἄλουτείτω D. – χρήσθω θ . — θ ν θ ρ ο om. Cθ. — θ 0 ορ. θ 0. — μλ λίοισιν θ 0. – μηλίοισιν C. – ὀρνιθείοισιν DHJ. — θ 1 στιώθει

écorce de concombre sauvage un tiers, du reste partie égale. Prendre des potages de légumes bouillis, des potages aux amandes et au sésame; se balancer, aller en voiture, ne pas rester en repos.

118. (Autre leucorrhée, Règle pour la cure par le lait.) Autre écoulement : le flux est abondant et comme de l'urine de mouton. La femme est décolorée; elle est toute gonflée; aux jambes s'élèvent des boutons. Si vous appuyez avec le doigt sur les jambes ou les pieds, l'impression en reste comme une fossette. Si elle mange quelque chose, elle ressent de la plénitude et de l'inflammation. Quand elle marche et fait quelque ouvrage, elle est essoussée et soussre. La peau est blanche, quelquesois jaunâtre. En ce cas, si elle est forte, jeune et que les autres signes concourent, donner, au début, un évacuant par le haut et par le bas; purger la tête, si la malade est pituiteuse, avec les médicaments qui évacuent la pituite; si elle est bilieuse, avec les médicaments qui évacuent la bile. Si la saison de l'année le permet, que la femme n'ait pas naturellement la rate malade et que quelqu'un des signes susdits existe, donner le petit lait, qui aura bouilli et dont elle boira le plus longtemps possible; le soir, du vin doux aqueux, s'il en est besoin; ne pas toucher aux aliments, sauf, en cas de faiblesse, un peu de potage, mais aussi peu que possible; point de bain. Quand le temps paraît venu, la femme cessera le petit lait, et, après cette purgation, elle prendra des aliments, s'abstenant des choses grasses, âcres, douces, salées, des herbages âcres; mangeant poissons de roche, viandes de mouton, volaille, lièvre, pain cuit sous la cendre, ou orge pilée; herbages bouillis; herbages qui se mangent crus, sauvages et cultivés, sauf ceux qui sont àcres. Elle se promènera le matin et après le re-

vulg. – σιτώδη H. – σποδίτη θ . – έρεικτοῖσι D. – έρίκτοισι HI. – χρήσθω θ . — 12 Gal. Gl.: τρωκτοῖσιν, ώμοῖς ἐσθιομένοις, – άνευ J. – περιποτεέτω Lind. — 13 καὶ om. K. – τοῦ om. D. – ποιέοι FG. – ποιέειν J. – ποιέοντα (D, emendal, manu, HK. – καὶ σκληροτέρη pro ξηρ. FGJ. – τρυγεὶ θ . – τέτταρας vulg. – τέσσερας θ . – ήσυχίαν vulg. – ήσυχίην HI, Lind.

ἀπὸ τοῦ σίτου. Ἐπὴν δέ σοι δοκέη ταῦτα ποιέοντι ξηροτέρη εἶναι, κλύζειν τὰς ύστέρας τῆ τρυγί· τρεῖς δὲ ἢ τέσσαρας ἡμέρας διαλιπών, μετέπειτα στουσνοίσι κλύσαι, καὶ ἐπισγόντα, ἢν μὲν ἢ ξηρὴ. ήσυγίην άγειν, καὶ ¹ ήν φύσει η γολώδης ή φλεγματώδης, ύπὸ δὲ τῆς διαίτης καὶ τῆς φαρμακοποσίης λεπτυνθεῖσα, ἡν μὴ δύνηται ἀναλαβεῖν, γάλα πινέτω τεσσαράχοντα ἡμέρας βόειον, θερμὸν ἀπὸ βοός. Τὰν δέ 2 γε φλεγματώδεα ἄμεινον σιτίοισιν ώς έλαγίστοισι γρέεσθαι, έως αν γαλακτοποτέη, έστω δε μέτρον όσον εξ κοτύλαι άττικαί, 3 άργεσθαι δε άπό δύο, καὶ προσθέτω κοτύλην έκάστης ήμέρης, άγρις αν έξ γένωνται, κάκ τοῦ κατ' όλίγον ἐπὶ τὸ ἔλασσον, καὶ μετὰ την γαλακτοποσίην ανακόμιζε σιτίοισι καὶ διαίτη. Καὶ μετά * την τοῦ γάλακτος πόσιν πινέτω πρωί νηστις αδίαντον, ξηρήνας, κοψάτω. καὶ διασήσας διὰ κρησέρης, τοῦτο διδόναι δέν οἴνω μέλανι εὐώδει κεκρημένω. *Ην δε ύποστρέφη ή νούσος, πυριήσαι αὐτην όλην, καὶ αὖθις φαρμάχοισι χαθῆραι χάτω, χαὶ μετὰ τοῦτο χλύσαι τὰς ὑστέρας, ην μέν φύσει 6 η φλεγματώδης, τῶ κόκκω τῷ κνιδίω, η τῆ ρίζη της θαψίης, ην δέ γολώδης η, της σκαμμωνίης τω όπω, η κολοχυνθίδι τη άγρίη, χόψας, ἐπιγέας δύο χοτύλας ὕδατος, ἀφεψεῖν ἐς τὸ ήμισυ, τουτέω ξυμμίσγειν μέλι καὶ έλαιον γναρκίσσινον ή άνθινον · έστω δὲ τοῦ μεν μέλιτος τεταρτημόριον κοτύλης, τοῦ δὲ ἐλαίου μέτρον ήμιολιον τοῦ μέλιτος · μετακλύζειν δὲ τῷ μέλιτι καὶ τῷ οἶνω καὶ τῷ ἐλαίω μούνω, καὶ ⁸ θυμιῆσθαι, καὶ ἐπισγεῖν ἡμέρας τρεῖς ἡ τέσσαρας · ἀδίαντον δὲ πινέτω. Καὶ ἡν 9 μή ἐν γαστρὶ λάβηται,

Έὰν C. – φαρμανοπωσίης 0. – ἀναλαμβάνειν vulg. – ἀναλαβεῖν 0. – βόξον 0. — 2 γε om. C (D, restit. al. manu) 0. – φλεγματώδη 0. – χρῆσθαι 0. – γαλανοποτή C0. — 3 καὶ άρχ. δὲ C. – ἔρχεσθαι Ald. – δ' 0. – 0. αλὶ πρ. C. – προστιθέτω 0. – καὶ τοῦ 0. – έκ. ἡμ. om. C. – ἡμέρας vulg. – ἡμέρης DFHIKO. – ἄχρι 0. – καὶ ἐκ τοῦ 0. – τοῦλασσον 0. – γαλαντοπωσίην 0. — 4 τοῦ γ. τὴν πόσι (sic) 0. – ἀδ. ξηρήνας (ξηράνασα C0; ξηρὸν C); ξηρὴν ἢν Di'GHIJK) κο- ὑατοκ (κ. om. 0) καὶ διασήσας (διασῆσαι C; διασήσασα 0) δι' (ἐξ C) το ἀχρισέρης C) (διακρησείρης C) (διακρησείρης C) (διακρησείρης C) (διακρησείρης C) (διακρησείρης C) (διακρησείρης C) C0 διηθοῦσί τινα ώς δι' ἡθμοῦ C0 μέμνηται καὶ Αριστοφάνης ἐν ἀττικαῖς λέξεσι. – C1. C1. C2. κρησείρα, ἡ τοῦ ἀλεύρου πτίσις δνομαζομένη C1. C2. C3. C4. C3. C4. κρησείρης Mercur. in marg. — C6. C6. C7. C8. C9. – κεκρημένω εὐώδει C1. – κεκραμένω vulg. – κεκρημένω C1. – C6. C1. – C7. C8. – C8. C9. – C9. – C9. – C9. – C9. – C9. – C9. – C9. – C9. – C9. C9. – C9. C9.

pas. Quand, par ces moyens, elle paraît devenue plus sèche, faire des injections utérines avec la lie; puis, après une intermission de trois ou quatre jours, faire une injection astringente; nouvelle intermission, et, si la femme est sèche, se tenir tranquille. Est-elle de constitution bilieuse ou pituiteuse, et, amaigrie par le régime et la purgation, est-elle hors d'état de reprendre de l'embonpoint, elle boira, pendant quarante jours, du lait chaud sortant du pis de la vache. Pour la constitution pituiteuse, il vaut mieux prendre aussi peu d'aliments que possible, durant l'usage du lait. La quantité de lait est de six cotyles attiques (cot. = 0litre, 27); on commence par deux, et on ajoute une cotyle chaque jour jusqu'à six, puis de là peu à peu jusqu'à la dose du début. Après cette cure par le lait, on la restaure par les aliments et le régime. Le lait étant bu, elle boira le matin à jeun de l'adiante, séchée, broyée et tamisée; cela se prend dans du vin noir, de bonne odeur, coupé d'eau. Si la maladie revient, on administrera une fumigation générale, et de nouveau on purgera par le bas, puis on fera des injections utérines, si la constitution est pituiteuse, avec le grain de Cnide ou la racine de thapsie; si elle est bilieuse, avec le suc de scammonée ou la coloquinte; piler, verser deux cotyles d'eau, faire bouillir jusqu'à réduction de moitié, ajouter miel et huile de narcisse ou de lis; miel, un quart de cotyle, huile la moitie du miel; puis faire une contre-injection avec le miel, le vin et l'huile seuls, donner une fumigation, interrompre trois ou quatre jours; et hoire de l'adiante. Si la femme ne

αὐθις om. 0. — ° ἢ CFGIJQ'θ, Ald., Lind. – ἢ om. vulg. – κνηδίω FGI, Ald. – ἀγοία, ἐμιθαλών γὰρ ἀπ' αὐτέης καὶ δύο κοτύλας ἐπιχέας ΰδατος ἀφεψεῖν, καὶ τὸ (τῷ Lind.) ἤμισυ τουτέφ (τουτέου Lind.) συμμίσγειν (ξ. D. Lind.) μέλι vulg. – κόψας ἐπιχέας δύο (δύο ἐπ. θ) κοτύλας ὑδατος ἀφυψεῖν (śic) (ἀφοψεῖν θ) τὸ ἤμισυ τουτέω (τούτω θ) ξυμμίσγει (ξυνμίσγειν θ) μέλι Cθ. – Je lis ἐς τὸ ἤμισυ. — γ ναρκίσινον C. – ἔστω δὲ om. Κ. – τετάρτημορον (κίκ) θ. – ἤμιού. καὶ (καὶ om. CDH6, Ald.) τοῦ (τοῦ om. C) vulg. – τῶ οἰ. καὶ τῶ μέλιτι Cθ. — * θυμιῆσκι θ. – τέτταρας vulg. – τέσσερας θ. – τέσσαρας C. – ἔπιπινέτω L. — * μὴ θ, Cornar. – μὴ om. vulg. – ἐν τἢ γ. C. – βάλληται GΚ. – ἤμισι Dill. Εὐθη θ. – ὑποστρέφη Μ. – ὑποστρέφει ἡ νούσος καὶ ἀπολλύται C.

ύποστρέφει, καὶ ύποστρεφομένης τῆς νούσου ἀπόλλυται. 'Οκόσας γεραιτέρας λαμβάνει ή νούσος αὐτη, κατασήπονται αί ὑστέραι, ἐκφεύγουσι οὲ πάνυ ὀλίγαι.

119. 'Ρόος άλλος' καθαίρεται οξόν περ έξ ώοῦ ώμοῦ, 2 γλωρὸν δπόλευχον, καὶ έλκοῖ τὸ αἰδοῖον, καὶ οἰδίσκεται τούς τε πόδας καὶ τὰς χνήμας, καὶ τὰ κοῖλα τῶν ὀφθαλμῶν ἐπανοιδέει, καὶ ³ οἱ ὀφθαλμοί εγροί γλαμυροί, και ήν βαδίζη, ᾶσθικά μιν λαμβάνει, και άσθενείη γίνεται. * Ή δε νούσος φύσει φλεγματώδης και ήν μή καθαρθή, πυρετήνη δε γολης κινηθείσης, φλαύρον γεραιτέρας δε ή νούσος αύτη λαμδάνει μαλλον ή νεωτέρας. 5 Οκόταν δε ώδε έγη, ήν μεν άνοιδήση σφόδρα, διδόναι κάτω φάρμακον πιεΐν ό τι φλέγμα καλ γολήν 6 ἐνήσεται • ἢν δὲ μὴ ἰσχυρῶς οἰδέη καὶ τὸ φλέγμα αὐτὴν πιέζη, ἄνω δούναι φάρμακον καὶ ἢν τμέν ἢ δυνατή, ελλεδόρω καθαιρέσθω ἢν δὲ μή, ο τι γολήν καὶ φλέγμα άγει * μετά δὲ 8 τὰ φάρμακα δβόδν ευθον διδόναι πίνειν ως πλείστας χμέρας ⁹ ζον άλι δλίγω · έπιτοωγέτω δὲ ήδύοσμον, έσπέρην δὲ σίτου μή άπτέσθω, βοφεέτω δὲ δλίγον, καὶ ἐπιπινέτω οἶνον γλυκύν, ἢν γρήζη την δὲ μὴ 10 παρῆ, ὀβρόν τάλα τε όνειον ἀφεψησαι, καὶ διδόναι τέσσαρας ήμέρας • έσπέρην δὲ ταῦτα ποιέειν, ήν μη πύρ έγη νύκτωρ. "Ην δέ ή φύσει σπληνώδης, " πνευματώδης, λείφαιμος, μήτε δρόδον μήτε γάλα διδόναι, ήν φυσή ήν δέ μή, κατωτερικοίσι καθαίρειν. Καὶ ἐπειδάν σοι δοκέη καιρὸς εἶναι, κλύσαι τὰς μήτρας, πρώτον μεν 12 τῷ ἀπὸ τῆς τρυγὸς δὶς ἡ τρὶς, μετά δέ τούτο τῷ ὁπῷ τῆς σκαμμωνίης, οἶνον δέ ἐπιγέαι γλυκὸν

^{&#}x27; Όπότας C (D, al. manu όπόταν) FGHIJK, Vatic. Codd. ap. Foes. – ὅσας θ. – ὁπόταν νιης. – ὁπόταν δὲ Lind. – γὰρ ἐτέρας pro γερ. (D, emend. al. manu) FGHIJKLQ', Vatic. Codd. ap. Foes. – παὶ πατασ. νιης. – Je retranche ce παί. – Απιε ἐπρ. addit παὶ D. – ἐπρεύγουσαι C. – δ΄ θ. – πάνυ οπ. Cθ: — ² χλωροῦ D. – λευκὸν ὑπόχλωρον C. – καὶ τοὺς πόδας καὶ C. – τε οπ. θ. — οἰ οπ. θ. – λαμυροὶ GHIJK. — ⁴ ἢν δὲ σύγη (φεύγη C), ἡ νοῦσος φλεγματώδης ἢ, καὶ (καὶ οπ. C) ἡν νιης. – ἡ δὲ νοῦσος φύσει φλεγματώδης, καὶ ἢν θ. – πυρετήνη J; πυρετήνασα C) λαύρως (λ. οπ. C) χ. (addit δὲ C) κιν. νιης. – πυρετήνη δὲ χολῆς κινηθήσης θ. – φλαῦρον Cθ. – φλ. οπ. νιης. μαλλον οπ. (D, restit. al. manu) FGHIKθ. — ὁ ὅταν θ. – δὲ οπ. CD HIJ, Ald. – ἀνοιδέη θ. – Απιε φλέγμα addit φάρμακον D. — ἀῦποτι νιης. – ἐλλέδορον θ. – καθαιρ. οπ. Cθ. – φλ. κ. χ. J. — δ τὰ CFHIJKθ, Lind. – τὰ οπ. νιης. – ὅρον θ. – αθαιρ. οπ. Cθ. – φλ. κ. χ. J. — δ τὰ CFHIJKθ, Lind. – τὰ οπ. νιης. – ὅρον θ. – ασύν θ. – δλίγη FI. – ἐπιτρογέτω Ald. – ἡδίσσμον J. - ἐξ ἐσπ. δὲ σ. μὴ ἀπεχέσθω, ρυφείτω θ. – χρίζη θ. — 10 παρρῆ H. – παρήορος

devient pas grosse, il y a récidive, et la récidive l'emporte. Quand cette affection attaque des femmes d'un certain âge, l'utérus se corrompt, et très-peu en réchappent.

119, (Autre leucorrhée.) Autre écoulement : le flux est comme d'un œuf cru, jaune, blanchâtre, les parties génitales s'ulcèrent, les pieds et les jambes enflent, le dessous des yeux se tuméfie, les yeux sont humides, chassieux; si la femme marche. elle s'essousse, et se sent faible. Cette maladie est de nature pituiteuse; et, s'il n'y a pas de purgation et que la fièvre survienne, la bile étant mise en mouvement, cela est mauvais. Elle attaque plutôt les femmes d'un certain âge que les jeunes. Les choses étant ainsi, si la malade est très-enflée, donner à boire un purgatif évacuant la pituite et la bile; si le gonflement n'est pas considérable et que la pituite soit ce qui l'accable, donner un évacuant par le haut. Les forces le permettant, évacuer avec l'ellebore; sinon, avec ce qui emmène la bile et la pituite; après les évacuants, administrer le petit lait cuit, avec un peu de sel, autant de jours qu'il se pourra; elle mangera de la menthe, le soir elle ne touchera pas aux aliments solides, prendra un peu de potage, et, par-dessus, boira du vin doux s'il est nécessaire; à défaut de vin, du petit lait; elle fera cuire du lait d'ânesse et en prendra pendant quatre jours. Voilà ce qu'il faut faire le soir, à moins qu'il n'y ait de la fièvre la nuit. Si la femme a par constitution la rate malade, si elle est sujette aux flatuosités, si le sang lui manque, elle ne boira ni petit lait, ni lait, en cas qu'il cause des flatuosités; et alors on purgera avec des évacuants. Quand le moment vous paraîtra venu, vous ferez des injections utérines d'abord avec la préparation à la lie deux ou trois fois, puis avec le suc de

ριο π. δ. C. - όρος θ. - τε οιιι. C0. - όνιον θ. - ἐς ἐσπ. δὲ τ. ποιεῖν θ. - 11 ħ (ἢ οιι. θ) πν. vulg. - Ante λ. addit ἢ K, Lind. - αιφαιμος (sic) θ. - λίφαιμος CFIJK. - γάλα πινέτω, ἢν δὲ μὴ vulg. - γάλα διδόναι ἢν φυσῆ (θ, φύσει ἢ), ἢν δὲ μὴ (0. -κατ. φαρμάκοισι καθ. θ. - πρώτα (0. -κρώτω (0.

όσον κοτύλην άττικήν καὶ έλαίου τέταοτον μέρος κοτύλης, μάλιστα μέν ναρκισσίνου, εί δέ μή, ανθίνου * μετακλύσαι δέ τῆ ύστεραίη οἴνω κοτύλη, 1 καὶ υ.έλιτι τετάστω κοτύλης, καὶ δητίνη τρίτην μοίρην μέλιτος, έλαιον δὲ τσον μέλιτι. *IIv δὲ ² τὰ ἀπὸ τοῦ κλυσμοῦ ἀπογωρεῦντα τη υλεγματώδεα, κλύσαι αδθις έπισγόντα ήμερας τρεῖς ἢ τέσσαρας, ἐκλέφαντα του κόκκου δύο πόσιας ιμετακλύζειν δε τοῖσιν αὐτέρισιν . Αν δε μή παρή κόκκος, τη δίζη της θαθίης 3πόσιν μίαν, και μετακλύζειν τοίσιν αὐτέσισιν · ἐπὴν δὲ καθαρθῆ τὰ ὑπογωρεῦντα πρὸς τούτους τους κλυσμούς, και ήν 4 γίνηταί τι αίματωθές, οξον άφ' έλκεος, μετακλύζειν τοῖσι στουφνοῖσιν. Καὶ ἢν μετά ταῦτα αὐτὴ ἐρωτηθεῖσα Φῆ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων σκληρὸν εἶναι καὶ ὀδύνην ἔγειν, κλύζειν τὸν αυτόν τρόπον 5 τῷ ζὸν τῷ πικερίω, ἔστ' αν ἀποξηρανθέωσιν αι ύστέραι καί δοκέη ύγιης είναι * τὰς δὲ μεταζύ ἡμέρας τῶν κλυσμῶν πινέτω άλτης καρπόν και λαγωρό πυτίην και μήκωνος το κέλυφος και ανίδης καρπόν, δοιής 6 τε γλυκείης τον ολοιόν, τρίδων έσον έκάστου. άλοιτον δὲ ⁷ξυμμίσγειν καὶ ἀδίαντον, ἐν οἴνω μέλανι εὐώδει νῆστις. σιτίσισι δέ γρεέσθω μαλθακοΐσι 8 μη άλμυροΐσι, μηδέ δριμέσι * κρέα δε άμείνω ζηθύων, ήγουν δρνίθια, ή λαγώα, καὶ λουέσθω θερμώ μή πολλώ. *Το δε μή θλωφήση δ δόος, άλλ' υπολείπηται, και υγράζωνται αί υστέραι, θυμιήσαι τῷ ζὸν τῷ σιδίω, καὶ ἔπειτα παρὰ τὸν ἄνδρα ίτω · 10 κήν εν γαστρί ίσγη, ύγιης γίνεται. Αί δε γεραίτεραι οὐ δύνανται αναφέρειν, αλλ' απόλλυνται υπό ασθενείης.

120. 11 'Ρόος άλλος : ρέει υπόχλωρον οδον έζ ωου, και γλίσχρον,

¹ Καὶ οπ. D. – τεταρτοποτύλη J. – τετ. μέρει θ. – ποτ. οπ. C0. – βητίνης (βιτ. FGI, Ald.) vulg. – βητίνη θ. – καὶ τρ. μοίρην βητίνης J. – μοίραν vulg. – μοίρης F. – μοίραν Dθ, Ald. – μοίρην IK. – ἐλαίου θ. — ² τὰ οπ. (F, restit. al manu) J. – ὑπὸ 0. – τοῦ οπ. D. – ὑποχωρεῦντα C. – ὑποχωρέοντα θ. – κλ. καὶ (καὶ οπ. (Θ) αὐθις (κὐτις C) vulg. – τρὶς ἡ τέσσερας θ. – τέτταρας (τέσσαρας C), ἔπειτα ἐκλέψαι τ. κ. δ. π., κλύζειν δὲ vulg. – Supprimez ἔπειτα, lisez ἐκλέψαντα, et μετακλύζειν. – τοῖς αὐτοῖς θ. — ³ ποσὶ θ. – μίην J. – μίαν οπ. θ. – τούτοιοιν pro τοῖσιν C. – ὑποχωρέοντα θ. – τουτέους vulg. – τούτους Jθ. — ⁴ γέν. CDJ. – φ ἔωυτής pro πὸ τὴ ἐρ. φ ῷ θ. – ἀρῆ αὐτέη pro αὐ. ἐρ. φ ῷ C. – Απε φ αἰθιπι εἰναι οπ. Cθ. – εἰναι pro ἔχειν C (θ, ἐνεῖναι). – κλύσαι θ. – κλύσαι CFHIJK. — ⁵ τὸ pro τῷ J. – ἀν θ. – ἀποξηρανθώσιν vulg. – ἀποξηρανθώσιν ν. – κλυσκιν ν. θ. – αὐτης pro ἀπτής J. – πντίην 10. – πητύην Κ. – πιτύην vulg. — ° τε οπ. C0. – τρίδον F, Frob. — ' σ. θ. – χρήσθω θ. — ° μήθ' θ. – ἡ pro ἡγονν θ. – ἤγονν οπ. C. - ὀρνίθεια DHIJK. – λούσθω Cθ. — ° λος. C. – ὑπολίπηται FIJK. –

scammonée, on y verse une cotyle attique de vin doux et un quart de cotyle d'huile, surtout d'huile de narcisse, sinon, d'huile de lis. Le lendemain, contre-injection avec une cotyle de vin, un quart de cotyle de miel, un tiers de résine, et autant d'huile que de miel. Si les matières entraînées par l'injection sont pituiteuses, faire, après un intervalle de trois ou quatre jours, une injection avec deux potions de grains de Cnide pour injection, puis la même contre-injection que plus haut; s'il n'v a pas de grain de Cnide, y substituer la racine de thapsie, à la dose d'une potion, puis faire une contre-injection de même composition que plus haut. Quand ces injections ont débarrassé de l'humeur qui s'écoule, s'il vient quelque chose de sanguinolent, comme d'une plaie, faire une contreinjection avec les astringents. Si, après tout cela, la malade interrogée répond que l'orifice de la matrice est dur et douloureux, faire de la même façon l'injection au beurre, jusqu'à ce que l'utérus se dessèche et paraisse être sain. Dans les jours intermédiaires des injections, la femme boira graine de sureau, présure de lièvre, écorce de pavot, graine d'ortie, écorce de grenadier doux, de chaque partie égale, le tout pilé; mêler de la farine d'orge et de l'adiante, et prendre à jeun dans du vin noir de bonne odeur. Elle usera d'aliments doux, non salés, non âcres; la viande vaut mieux que le poisson, volaille, lièvre. Se laver à l'eau chaude non en grande quantité. Si l'écoulement, ne se relâchant pas, persiste et que la matrice devienne humide, faire la fumigation avec le parfum à l'écorce sèche de grenade, puis la femme ira auprès de son mari; et, si elle devient grosse, elle guérit. Les femmes d'un âge avancé ne peuvent supporter l'écoulement; elles succombent par faiblesse.

120. (Écoulement et métrite, suite de quelque accident dans

ύπολείδηται θ. - ύγράζονται FGHIK, Ald., Frob. - θυμιασαι (sic) θ. - σύν θ. - κάπειτα DQ', Lind. — 10 καὶ ην θ. - ην δὲ ἐν τῆ γ. C. - ἔξει FHIJ. - ἔξη GK. - ἀπόλυνται J. - ὑπ' θ. - ἀσθενίης C. — 11 ροῦς vulg. - ρὸς (sic) C. - ρόος θ. - λευκὸς pro ἄλλος CDFGHIKθ, Ald. - ὑπόχλωρος... γλίσχρος θ. - νειέρη FGHIK, Ald., Frob. - νειαιρή Lind. - νιερὰ θ. - ψαύση Dθ. - ἐπίσιον CDFGHIJK, Ald.

καὶ ἡ γαστὴρ ἀνίσταται ἡ νειαίρη, καὶ σκληρὴ γίνεται, καὶ ἢν ψαύσης, ἀλγέει, καὶ βρύχει, καὶ πῦρ ἔχει, καὶ δούνη ἐς τὸ ἐπίσειον, καὶ ¹ ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ ἐς τὰς ἰξύας, καὶ λιποθυμίη, ἀλυσμοί τε καὶ περιψύξιες ² καὶ ἱδρὼς πουλὺς, σφυγμοὶ πρὸς χεῖρα ψαίροντες, βληχροὶ, ἐκλείποντες, καὶ αὐτίκα ὅλλυνται. ³ Ἦν δὲ περιἢ, καὶ ἡ χροιἡ οἱ τρέπεται, καὶ γίνεται οἶόν περ κηρίον, καὶ ὁ χρὸς τῷ δακτύλις πιεζεύμενος μαλθάσσεται, καὶ ἐμπλάσσεται οἶόν περ ἐν σταιτὶ, καὶ οἰδέουσιν οἱ πόδες καὶ τὰ σκέλεα. Ἡ δὲ νοῦσος γίνεται μάλιστα, ἢν ἐν ⁴ αὐτῆσί τι διακναισθῆ ἢ ἐνσαπῆ ἐν τῷ τόκις αἱ δ' ἀφηλικέστεραι μᾶλλον πάσχουσιν, οὐ πάνυ δὲ ἡ τοιαύτη νοῦσός ἐστιν εὐήθης.

121. "Αλλος ρόος καθαίρεται οἶον ἀπὸ κρεῶν ὀπτῶν χυμὸς, καὶ ελκοῦται τὸ αἰδοῖον καὶ ὅπη ἄν ἄλλη τοῦ χρωτὸς ἐπιστάξη, καὶ ρίγος καὶ πῦρ ὀξὸ ὁ πυκινὸν, μέγα, καὶ φρίκη ὁμοῦ λάζεται ὁ οἰδοναι οὲ ὁ αἱ ἐν πᾶσι τοῖσι ρόοισιν αὐτη πᾶσα ἀνοιδίσκεται καὶ τὸ κάτω τοῦ οἰμφαλοῦ, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ ἡ χροιὸ ἰκτεριώδης γίνεται. 8 °O οὲ τοιοῦτος ρόος γίνεται ἀπὸ τοῦδε, ἐπειδὰν τὸ αἵμα ἐξεραθὲν ὑπόνοιν, ἢν μὲν ἰσχυρὰ ἢ, ἐξ ἐλλεθόρου, ἢν δὲ ἀσθενὰς, ρίζαν τε καὶ ἐλατήριον, καὶ ὑστέρω χρόνω γάλα αἰγὸς, ἢ κάτω ὁ φαρμακεύειν ὅ τι χολὴν καὶ φλέγμα καθαίρει κλύσαι δὲ τὰς ὑστέρας τῷ ξὸν τῷ καστου ἐν οἴνω μέλανι αὐστηρῷ, νήστει δὲ διδόναι πίνειν. ἸΙν δὲ ἀπότου ἐν οἴνα μέλανι αὐστηρῷ, νήστει δὲ διδόναι πίνειν. ἸΙν δὲ

¹ Ές om. θ. – νειέρην FGHIK, Ald., Frob. – νιερὰν θ. – νειαιρὴν Lind. – λειπ. CDHJK. – ἀλυσμὸς CDHJK. – Ιn marg. σύμπτωμα στομάχου τρομώδες Η. – τε om. C. – τε καὶ om. θ. — ² καὶ om. θ. – πολὸς θ. – σφυγμὸς Η. – ψέροντες G (H, emend. al. manu) IJ. – ἐκλίποντες (sic) Gθ, Ald., Frob. – ὄλυνται CHI. – ἀπόλλυνται θ. — ³ εὶ J. – δὲ om. Κ. – περιίη θ. – οἱ om. J. – γένηται νυΙg. – γίνεται θ. – περ om. J. – πιεζόμενος Cθ. – μαλθάσεται C. – καὶ ἐμπλ. om. C. – οἰδεῦσιν θ. — ¹ αὐτῆ CFGIJKθ. – διακνησθῆ L. – τῷ om. Cθ. – δὲ C. – δ᾽ ή sine τοιαὐτη θ. – ἐστιν om. Cθ. — ⁵ πυκὸν θ. – καὶ λάζ, φρ. όμοῦ J. — ⁶ αἰ θ. – αὶ om. νυΙg. – ῥόοισιν οἰαι (οἰαι om. Cθ; ὄμοιαι Foes in not., Lind.) ' αὕτη (αὐτὴ C) νυΙg. — ¹ τὰ θ. – ἰκτερώδης θ. — » γίνεται δὲ δρόος (ὀρθὸς καὶ pro ὁ ρ̄. θ) ἀπὸ τοῦδε Cθ. – ἐξαραθὲν νυΙg. – ἐπαταραχθὲν Lind. – ἐξῆρθεν L. – ἐξαραχθὲν Foes in not. – ἔξεραθεν DFGIJKθ. – ὑπόχωλον Κ. – γίνηται DIJK. – πίνειν δεῖ φάρ. D. – δεῖ om. θ. – ἐλλεδορίζειν pro ἐξ

Paccouchement.) Autre écoulement : le flux est de couleur blafarde comme l'humeur d'un œuf, et visqueux; le bas-ventre
se gonfle et devient dur; il est sensible à la pression. La
femme a des grincements de dents; fièvre, douleur au pubis,
aux parties génitales, au bas-ventre et aux lombes; défaillance; jactitation; refroidissement, sueur profuse; pulsations
qui frappent faiblement la main, débiles, intermittentes, et
bientôt mort. Si la malade résiste, la coloration s'altère et devient couleur de rayon de miel; la peau s'affaisse sous la
pression du doigt et en garde l'empreinte comme de la pâte;
les pieds et les jambes enflent. Cette maladie survient surtout
quand quelque chose se déchire ou se pourrit dans l'accouchement. Les femmes d'un certain âge y sont plus exposées.
Cette maladie est loin d'être bénigne.

121. (Écoulement et métrite, suite de la rétention des règles ou des lochies.) Autre écoulement : le flux est comme le jus de viandes rôties; il ulcère les parties génitales et tous les points de la peau avec lesquels il vient en contact; frisson, sièvre aiguë, pressante, forte; le frisson se mèle à la chaleur; douleurs, les mêmes que dans tous les écoulements. La malade enfle tout entière, ainsi que le dessous de l'ombilic et les jambes. La coloration devient ictérique. Ce qui produit cet écoulement, c'est l'absence de purgation, le sangévacué étant devenu sub-bilieux. Les choses étant ainsi, il faut administrer un évacuant, si la femme est forte, avec l'ellébore, si elle est faible, avec la racine (sorte de plante légèrement purgative; voy. Gal. Gl.) et l'élatérion, puis faire prendre du lait de chèvre; ou bien prescrire un purgatif cholagogue et phlegmagogue; injecter dans la matrice l'injection à l'eau de chou; boire sauge, hypéricon, graine de lin, de chaque partie égale, dans du vin noir astringent; cela se prend à jeun. Si les parties génitales sont ulcé-

ελλ. C. - ελλεύορον sine εξ <math>C. - 9 φ. om. C0. - γολήν τε καὶ 0. - υστερέας <math>C. - συν 0. - 19 σελίνου Cornar., Lind. - τσον 0. - τσον om. vulg. - διδ. νήστει πίνειν sine δε C. - ειδόναι νήστι sine δε ct sine πίνειν 0. - ειλκωμένον 0. - ελκωμένον <math>C. - ειλκωμένον CIIK, Ald. - ελκώμενον C. - ειλκωμένον CIIK, Ald. - ελκώμενον C. - ειλκωμένον CIIK, Ald. - ελκώμενον C. - ειλκωμένον CIIK, Αld. - ελκώμενον C. - ειλκωμένον CIIK

πίσαι, καὶ ἐπιγρίειν τὰ έλκεα ¹ πικέριον, ρητίνην, σμύρνην, ἀργύρου άνθος · διανιζέσθω δὲ ύδατι ἀπὸ μυρσίνης καὶ ἐλελισφάκου γλιερῷ · σιτίοισι δε γρήσθω 2 μήθ' άλμυροῖσι μήτε δριμέσιν, ώς μη δακνῶδες τὸ οὖρον γένηται, καὶ τῶν θαλασσίων εἴργεσθαι, 3 καὶ κρεῶν βοείων, καὶ οτων, καὶ γοιρείων • * τοῖσι δὲ άλλοισι κρέασι γρέεσθαι έφθοῖσι, καὶ σιτείσθω άρτον, καὶ οἶνον εὐώδεα παλαιὸν πινέτω μέλανα. *Ην δὲ ταῦτα 5 ποιέη καὶ μη ύγιης γίνηται, πυριῆσαι όλην 6 καὶ φάρμακον δούναι τη ύστεραίη άνω, έπειτα διαλιπών αὖθις κάτω. 7 καὶ ην μέν ή δόρος, μετά τὰ φάρμακα ἀφεψήσας δοῦναι πιεῖν έκάστης ήμέρης, 8 έσπέρην δε ρουήμασιν · οίνω δε γλυκεῖ λευκώ · ήν δε μή ή δρβός, γάλα όνου έφθον πινέτω επὶ τέσσαρας ήμέρας, 9 έσπέρην δὲ τοῖσιν αὐτέοισι γρήσθω · μετέπειτα 10 δὲ πινέτω ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας γάλα βοὸς θερμόν, καὶ τῆς ἡμέρης μηδέν ἐσθιέτω ὡς ἔπος εἰπεῖν, άριστον γάρ τοῦτο, 11 καὶ γάρ καθαίρεται καὶ τρέφεται καὶ ἀμβλύνεται ύπὸ τοῦ τοιοῦθε γάλακτος • 12 έσπέρην δὲ δειπνείτω κρέας ὅρνιθος οπτον ολίγον, καὶ άρτον σμικρον έγκρυφίην επιπίνειν δὲ οἶνον μέλανα παλαιόν οἰνώδεα, ἔστ' ἄν τὸ γάλα πίνη, 13 ἢν πολλὰ ἔη καὶ ταράσσηται τὸ δριμύ. Καὶ ἢν ταῦτα ποιήσασα ἐν γαστρὶ ἴσχη, ὑγιἡς γίνεται. "Όσαι δὲ γεραίτεραί εἰσιν, 16 ἐνίστε ὑποστρέφει ή νοῦσος, καὶ ἀπόλλυνται τησι δὲ νέησιν οὐ θανατώδης γρονίη δέ.

122. 'Ρόου ἰχωροειδέος θεραπείη· ρέει ὕφαιμον, οἶόν περ ἀπὸ κρεῶν ὀπτῶν ¹⁵ χυμὸς, καὶ δάκνει ὡς ἄλμη, καὶ ἐσθίει καὶ ἐξελκοῖ τὰ αἰδοῖα, καὶ ἡ ὑστέρη ἀνελκοῦται, ¹⁶καὶ τὰ πέριξ καὶ τοὺς μηροὺς καὶ τὰ ἄλλα· ἐπειδὰν ἐπιστάξη ἐπὶ τὰ ἱμάτια, βάπτεται, ¹⁷ καὶ δύσπλυτα ἐμμένει· καὶ ἡ γαστὴρ ἐπαείρεται καὶ σκληρὴ γίνεται,

rées, faire une contre-injection avec le beurre, puis administrer un évacuant, et oindre les ulcérations avec beurre, résine, myrrhe, fleur d'argent. La femme se lavera avec l'eau tiède de myrte et de sauge. Ses aliments ne seront ni salés ni âcres, afin que l'urine ne devienne pas irritante. On lui interdira les poissons de mer, les viandes de bœuf, de mouton et de porc. Elle usera des autres viandes bouillies; elle mangera du pain, et boira du vin vieux noir de bonne odeur. Si elle fait cela sans guérir, on administrera une fumigation générale, et on donnera le lendemain un évacuant par le haut, puis, après une intermission, un évacuant par le bas. S'il y a du petit lait, après les évacuants, en faire cuire et en donner à boire chaque jour; pour le soir, des potages, du vin doux blanc; s'il n'y a pas de petit lait, elle boira du lait d'ânesse cuit pendant quatre jours, et pour le soir ce sera comme plus haut. Puis elle boira pendant quarante jours du lait de vache chaud, et pendant le jour elle ne prendra pour ainsi dire rien autre; c'est ce qu'il y a de mieux; car, à la fois, ce lait purge, nourrit et amortit. Le soir, elle mangera un peu de volaille rôtie, un peu de pain cuit sous la cendre ; pardessus elle boira du vin noir vieux et fort, tant qu'elle sera à l'usage du lait, si l'écoulement est abondant et si l'humeur âcre est mise en mouvement. Si, avant employé ces moyens, elle devient grosse, elle guérit. Chez celles qui sont d'un certain âge, la maladie est sujette à récidiver, et elle les emporte; chez les jeunes elle n'est pas mortelle, mais est de longue durée.

122. (Ceci est la répétition du § 120; mais ici le traitement, qui manque dans le § 120, est exposé.) Traitement de l'écoulement ichoreux : le flux est sanguinolent, comme du jus de viandes rôties, il est irritant comme de la saumure, il corrode et ulcère les parties génitales, la matrice s'ulcère, ainsi que

κρυτίαν J. 13 ην [δὲ] Lind. – εἴη 0. - ποιήσας <math>0. - ἔχη 0. - 14 υπ. ἐνίστε J. - χρονίη δὲ τοῦ ἰχωροειδέος βόου ἡ θεραπείη, τὸ δὲ τοιοῦτον βέει ὕραιμον νιιg. – χρονίη δ΄. βόου (βοους sic <math>0) ἰχωροειδέος θεραπείη βέει (βεῖ 0) ΰραιμον C0. - 15 χ. om. 0. - ἐξελκέει <math>C. - 10 κατὰ (καὶ pro κατὰ 0) τὰ (τὰ om. C) πέριξ vulg. – ἐπιστάζη 0. - βλάπτεται <math>0. - 15 καὶ... ψαύση om. G. - ἐπαείρεται <math>0. - επαίρεται 0. - ἐπαίρεται vulg. – ψαύσης 0. - 0. - επαίρεται vulg. – ψαύσης 0. - 0. - επαίρεται vulg. – ψαύσης 0. - 0. - επαίρεται vulg. – ψαύσης 0. - 0. - επαίρεται

καὶ ἀλγέει ἢν ψαύση, καὶ θέρμη ἔχει, ¹ καὶ ἐς τὰ αἰδοῖα καὶ ² ἔς τὴν ειαίρην γαστέρα καὶ κενεῶνας καὶ ἰσχία καὶ ἰξύας, ἀδυναμίη ψυχοὴ, καὶ ἢ χροιὴ τρέπεται ὡς ἰκτερώδης. Ἦν δὲ ὁ χρόνος μηκύνη καὶ ἡ νοῦσος, ταῦτα πάντα πολὺ μᾶλλον ἐπιλαμβάνει, καὶ τὰ ⁴ κῦλα ἐπανίσταται, καὶ οί πόδες οἰδέουσι καὶ τὰ σκέλεα ἀπὸ τῶν ἰξύων. Ἡ δὲ νοῦσος λάζεται, ἐπὴν διακναισθῆ τι τοῦ ἐμβρύου ἐν τόκῳ ἢ τρωσμῷ. Χρὴ δὲ πυριῆν καὶ θυμιῆν καὶ πιπίσκειν ταῦτα ⁵ πάντα ἀἐὶ ἴσχει τὸν ῥόον καὶ ὄνειον γάλα καὶ τὰ ἄλλα προσάγειν, καὶ ἐμέειν, ⁶ ἢν δέη · ἢν δὲ ἄπυρος μὴ ἢ καὶ βλη-χρῶς ἔχη, ἄμεινον ξηρὴ πυρίη.

123. 'Οκόταν ⁷ ές τὴν κεφαλὴν τραπῶσιν αί ὑστέραι καὶ τῆδε λήγη ὁ πνιγμὸς, κεφαλὴν βαρύνει, ἄλλησι δὲ ἄλλη πη τέκμαρ ἴσχεται. Σημήτον δὲ ⁸ τόδε · ⁹τὰς φλέθας τὰς ἐν τῆ ρινὶ καὶ τὰ ὑπὸ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἀλγέειν φασὶ, ¹⁰ καὶ κῶμα ἴσχει,καὶ ἀφρίζει ὅταν ραΐση. Ταύτην χρὴ λούειν πολλῷ θερμῷ · ἢν οὲ μὴ ἐνακούη, ψυχρῷ, καὶ κατὰ κεφαλῆς, δάφνην τε ¹¹ καὶ μυρσίνην ἐνεψῶν ἐν τῷ ὕδατι καὶ ψύχων καὶ δρδίνω μύρω τὴν κεφαλὴν χριέσθω καὶ ὑποθυμιήσθω τὰ εὐώδεα, τὰ δὲ κακώδεα ὑπὸ τὰς ἱρῖνας · καὶ τὴν κράμβην ἐσθιέτω, καὶ τὸν χυλὸν ροφεέτω.

124. *Ην δὲ πρὸς τὴν 12 καρδίην προσιστάμεναι πνίγωσιν αι υστέ-

¹ Καὶ θ. - καὶ om. vulg. - εἰς vulg. - ἐς Cθ, Lind. - ² εἰς J. - ἐς τὴν om. C .- Ante es addunt δδύνη Valic. Codd. ap. Foes. - 3 δδύνη 0. - δδ. om. vulg. - νειέρην FGHIK, Ald., Frob. - νειαιρήν Lind. - νιεράν θ. - [εστι δὲ καὶ] ἀδ. Lind. - ἀδυνασίη θ. - ψυχρή Cθ - ψ. om. vulg. - Post χρ. addunt of Co. - Ικτεριώδης C. - πουλό CD, Lind. - 4 κοΐλα vulg. - κύλα 0. - λάζυται θ . - διακναισ θ η τι (διακνεσθέντι θ) τοῦ έμδρ. η ἐκτρώση (ἐκτρώσει K) ἐν τόκω (ἐν τόκω ἢ ἐκτρωσμῶ C, θ τρωσμῶ) vulg. — 5 [γὰρ] πάντα Lind. πάντα καὶ (καὶ om. L, Lind.; ὰεὶ pro καὶ θ) ἴσχει (ἔχει θ) vulg. - ὄνιον θ. καὶ τὰ ἄλλα om. (D, al. manu καὶ τάλλα, FGHIJK. - τάλλα 0. - ἢν δέη pro προσάγειν Co. - 6 ην δέη GHK, Lind. - ην δέη om. vulg. - ἄπειρος CK. μή θ. - μή om. vulg. - βληχρός vulg. - βληχρῶς DFGHIJKQ'0, Lind. - ἔχει C.- ξ . $\pi u \rho$. om. L. — τ ω_{ς} $\dot{\epsilon}_{\varsigma}$ θ . $-\dot{\epsilon}\dot{\alpha}\nu$ $\dot{\alpha}\nu\alpha\delta\tilde{\eta}$ $\dot{\epsilon}_{\varsigma}$ $\kappa\epsilon\rho\alpha\lambda\tilde{\eta}\nu$ $\dot{\eta}$ $u\tilde{\eta}\tau\rho\alpha$ pro $\delta\kappa\delta$ ταν.... ύστέραι L. - λήγει vulg. - λήγη CDKθ. - πῆ, Ald., Lind. - 8 τοῦτο C. - 9 τάς 0. - τοῖς 0. - ἀγέειν (sic), al. manu ἀλ D. - φησὶ θ. - 10 καὶ om. C.-Gal. Gl.: ฉัตุดูส์เรีย, ฉัตุดส์เทีย, ฉัตบพระธั. - On est tenté d'adopter cette glose, attendu qu'à la suite du coma le délire n'est pas rate. Mais tous nos mss. sont unanimes pour appite; et il se peut que l'auteur ait signalé l'écume dans cette espèce d'hystérie. - ταύτησι χρη λέγειν θερμώ πολλώ C. -καί (καί om. 6) θερμώ vulg. - δάφνη Η. — 11 καί om. Κ. - μυρίνην C. - έν

les parties environnantes, les cuisses et le reste. Quand il tombe sur les vêtements, il y fait des taches que le lavage n'enlève que difficilement. Le ventre se gonfle et se durcit, il est sensible à la pression; il est chaud; douleur aux parties génitales, au siége, au bas-ventre, aux flancs, aux hanches et aux lombes; faiblesse avec refroidissement; coloration ictérique. Si le mal se prolonge, tous les accidents s'aggravent beaucoup, le dessous des yeux se gonfle; les pieds et les membres inférieurs à partir des lombes sont enflés. Cette maladie attaque surtout quand quelque partie de l'enfant a été déchirée dans l'accouchement ou dans l'avortement. Il faut administrer des fomentations, des fumigations et des purgations; tous ces moyens ont pour effet constant d'arrêter l'écoulement. On prescrit le lait d'anesse et le reste; et, s'il est nécessaire, on fait vomir. Le cas n'étant pas apyrétique, sans qu'il y ait acuité, un bain de vapeur sèche vaut mieux.

123. (Hystérie, rattachée à la théorie des déplacements de l'utérus, et attribuée à la matrice se portant à la tête. Comp. le § 7.) Quand la matrice se porte à la tête et que là se fixe la suffocation, la tête est pesante; et il se peut aussi que des indices se manifestent les uns d'un côté, les autres d'un autre. Voici le signe : la malade dit que les veines dans les narines et le dessous des yeux sont douloureux; sommolence; écume à la bouche, quand il y a du mieux. En ce cas, il faut laver avec beaucoup d'eau chaude; si cela ne réussit pas, affusions froides sur la tête avec de l'eau où du laurier et du myrte ont bouilli et qu'on a laissé refroidir; onctions sur la tête avec l'huile de rose; fumigations aromatiques par en bas, fétides sous les narines; manger du chou, boire de l'eau de chou.

124. (Autre hystérie, attribuée à ce que la matrice se fixe

om. C. – χρεέσθω vulg. – χρεέσθω CDGML0, Lind. – ὑποθυμιάσθω 0. – χυμὸν C. – καταρυφείτω 0. — 12 καρδίαν vulg. – καρδίην CDH0. – αί.... πνίγωσιν, p. 268, l. 18, om. (D, restit. al. manu) FGHHML. – ἀνάσυρτος Codd. Regg. ap. Foes. – ἀνάστιτος DQ'. – Ετοι. p. 98: ἀνάσσυτος, ἀνόρμητος. – $\tilde{\eta}$ 0. – ἀλησθίςι 0.

ραι, καὶ ἀνάσσυτος τη ὁ ἢηρ βιώμενος, ἀλησθύει καὶ ¹εὶλέει, καὶ ἔστιν ἦσιν αὐτίκα ἐλυσθεῖσα κάτω χωρέει καὶ φῦσα ἔξεισιν, ἢ καὶ εμέει ἀρρώδεα, ἡ δὲ παῦλα ἤδε γίνεται. Ἦσι δὲ οὐκ ἀφίστανται, ²πράσου τὸν καρπὸν καὶ μήκωνα τρίψας, διεὶς ὕδατος κυάθω δίδου πίνειν· καὶ ³όζους λευκοῦ ἀρήγει πόσις κύαθος· ἢ ἀρκεύθου καρπὸν καὶ ἐλελίσρακον, όξος ⁴σὺν τοίσδεσιν ἢ οἶνον· ἀλεαίνεσθαι δὲ χρὴ, τῆ ἄλειφα γηνὸς, κηρωτὴν ἐβρητινωμένην, καὶ πίσσαν ἐν αὐτέω τῆξαι, καὶ προσθετὰ ποιέειν.

125. "Όταν δὲ ὡς πρὸς τὰ ὑποχόνδρια προσπέσωσι, ⁶ πνίγουσιν ἐπὴν ἐνθάδε τὸ τέρθρον ἢ τοῦ πάθεος, καὶ ἐπιλαμβάνει ἔμετος πυρώἔπὴν ἐνθάδε τὸ τέρθρον ἢ τοῦ πάθεος, καὶ ἐπιλαμβάνει ἔμετος πυρώἢς δριμὸς, καὶ βάων γίνεται ὀλίγον χρόνον, καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν
καὶ ἐς τὸν τράχηλον ὀδύνη διαμπερής. Χλιάσματα προσπιθέναι, ἢν
ἄνω ⁷ πνίγωσιν ὑπὸ δὲ τὰς βῖνας θυμιῆν τὰ κάκοδμα ἐκ προσαγωγῆς,
ἢν γὰρ ⁸ ἀθρόα ἢ, μεθίστανται αἱ ὑστέραι ἐς τὰ κάτω καὶ ὅχλος γινεται ˙ εὐοδμα δὲ κάτω καὶ πιεῖν διδόναι τὸ καστόριον καὶ τὴν κόνυζαν ἐπὴν δὲ κάτω ἑλκυσθῶσιν, ⁹ ὑποθυμιῆν τὰ εἰδεχθέα, ὑπὸ δὲ
τὰς βῖνας τὰ εὐώδεα. Ἡν δὲ αἱ ὀῦύναι παύσωνται, φάρμακον πῖσαι
κάτω, καὶ μεταπιπίσκειν γάλα ὄνου ἢ ὀβρὸν, ἢν μὴ σπληνώδης ¹⁰ ἢ
απὸ γενέσιος ἢ λείφαιμος ἢ ἄχροος, ἢ τὰ οὕατα ἢχώδεα ἔχη διὰ ξυγ-

¹ Έμες (είλες θ), καὶ ἔστιν ἦσιν αὐτίκα έλκυσθεῖσα (ελυσθεῖσα θ) κ. γ. κ. φ. έξεισιν ή (η Co) μεν (μεν om. C; καί pro μεν θ) εμέει άφρώδεα, ή (ή CHO) δὲ παῦλα (addit ἡ δὲ θ) γίνεται (γίνεται παύλα sic D) vulg. — 2 πράσσου CD. -5δ , χυάθοις τρισὶ (χυάθω θ) δίδου πίνειν (π. om. θ) vulg. -3 δξος C. - όξος λευκόν θ. - 4 σύν (ξύν Lind.) τοῖς εἴδεσιν (τοισδεσσιν sic θ) ή vulg. - 5 η om. C.- άλιφα θ. - κηρωτή θ. - βερητινωμένην CHθ. - βερητινομένην Ald. - τηξαι εν αὐτέω D. - αὐτῶ θ. - 6 πνίγωσιν θ. - τὸ στερεὸν (τέρθρον θ, Lind.) ή vulg. - Erot. p. 366: τὸ τἔρθρον τοῦ πάθους, ἀντὶ τοῦ τὸ τέλος. τέρθρον γαρ έλεγον οί παλαιοί τὸ ἔσγατον καὶ ἐπὶ τέλει ' ὡς καὶ Εὐριπίδης έν Εύρυσθεί ποιεί τὸν Ἡρακλέα λέγοντα ούτως πέμψεις δ' εἰς ἄδου ζώντα καὶ οὐ τεθνηκότα, καί μοι τὸ τέρθρον δήλον εἰσπορεύομαι. Καὶ Ἀπολλόδωρος ό τοὺς ύμνους γράψας σησί. Τίς τοίηδε ώρη ήλθεν ἐπὶ τέρθρον θυράων, άντι τοῦ ἐπὶ τέλει τῶν θυρῶν. Καὶ οί περὶ ναῦν ἔμπειροι τερθρία κάλους ονομάζουσι τούς έπὶ τέλει τοῦ Ιστοῦ. - Gal. Gl. : τέρθρον, χυρίως μέν οὕτως ονομάζεται το ἄχρον τῆς περαίας, καὶ τέρθριοι οἱ κάλοι ἐντεῦθεν, ἐπὶ τὰ άκρα τοῦ Ιστίου παρήκοντες. 'Ο δ' Ίπποκράτης εν τῷ δευτέρω τῶν γυναικείων. *Επήν ενθάδε, φησί, τὸ τέρθρον ή τοῦ πάθεος, εν ἴσω τῷ τὸ ἄκρον καὶ ανώτατον καὶ ἐπιμελείας μάλιστα δεόμενον. - ράον vulg. - ραΐον D, Ald., Frob. - βάων θ, Lind. - [χρὴ δὲ] χλιάσματα Lind. - 7 πνιγῶσιν θ. - δὴ DH ΙΚ. - δὲ om. J. - θυμιᾶν θ. - s ἀθρόως (ἀθρόαι DFGHIK; ἀθρῶαι C; ἀθρόα

an cœur.) Si la matrice, se fixant au cœur, cause de la suffocation et que l'air se portant en haut aille par violence, la
femme a de l'anxiété et des tournoiements; parfois, aussitôt,
le vent, tourbillonnant, va vers le bas et sort, ou il y a même
des vomissements bilieux, et ainsi se termine la crise. Mais
quand la matrice ne se détache pas du cœur, piler de la graine
de poireau et du pavot, mouiller avec un cyathe d'eau et
donner à boire. Un cyathe de vinaigre blanc en boisson est
utile aussi. Ou bien graine d'arkeuthos (juniperus phœnicea),
sauge, vinaigre ou vin. Il faut échauffer. Ou bien graisse
d'oie, cérat à la poix, poix, faire fondre, et faire des pessaires.

123. (Autre hystérie, attribuée à ce que la matrice se porte aux hypocondres.) Quand la matrice se porte aux hypocondres, elle suffoque. Quand c'est là qu'est le terme de l'affection, la femme est prise de vomissements brûlants et âcres, et elle se sent mieux pour un peu de temps; une douleur générale occupe la tête et le cou. Faire des applications chaudes, si la suffocation est en haut; brûler sous les narines des substances fétides, peu à peu (car, si on en brûle en masse, la matrice se déplace vers le bas, et du trouble survient, et, par le bas, des substances parfumées. Donner à boire le castoréum et la convza. Quand la matrice a été tirée en bas, faire les fumigations fetides en bas, aromatiques sous les narines. Les douleurs ayant cessé, administrer un médicament qui évacue par bas; puis faire prendre du lait d'ânesse et du petit lait, si la femme n'a pas, de naissance, la rate maladive, n'est pas exsangue ou décolorée, n'a pas, de naissance, des bourdonnements d'oreille, ou n'a pas depuis la jeune se les maladies habituelles. Au contraire, on n'administrera point d'évacuant

^{0) (}addit $\frac{\pi}{2}$ θ) Ιστώνται (μεθίστανται θ) αί vulg. — αί εἰς pro ἐς Κ. — τὸν κάστορα θ. — $\frac{9}{2}$ ύποθυην (sic) Η. – ἰδεχθέα ΗΙΔθ. — αί οπ. J. – ὀδέναι D. – ὄνιον $\frac{\pi}{2}$ ορον (sic) θ. — $\frac{10}{7}$ Κ. – γενέσεως DII. – γενήσιος C. – λίφαιμος FGIJΚθ, Ald., Frob. – $\frac{\pi}{2}$ ἰχώδεα (sic, pro ἡχώδεα θ. – ἔχει DII. – ἔχη οπ. θ. – $[\frac{\pi}{2}]$ διὰ Lind. – συγγενείην (ξ. C, Lind.) vulg.

γενείην, ¹ ἢ ἦσιν ἢθάδες ἀπὸ νεότητος αί νοῦσοι · τὴν δὲ ἄνω κοιλίην μὴ κινέειν, ὅσαι ἀμθλυώσσουσιν ἢ ἦσιν ἀμφὶ τὴν φάρυγγα ὄχλοι καὶ τάλλα · διδόναι δὲ πτισάνης χυλόν · ἢν σφόδρα ² δὲ εὐημὴς ἦ, καὶ ἐμεέτω · κλυσμὸς ³ δὲ ἄριστος ὁ διὰ ναρκίσσου · προσθετὸν, τὸ διὰ κανθαρίδων.

126. 4 *Ην προστώσιν αξ ύστέραι πρὸς τὰ ύπογόνδρια, πνίγεται ώς ύπο ελλεβόρου, καὶ δρθόπνοος γίνεται, καὶ καρδιωγμοὶ σθεναροί: αί δὲ ε καὶ ἐμεουσιν ἐνίστε σίελον όζὸ, καὶ τὸ στόμα ύδατος εμπέπλησται, και τὰ σκέλεα ἀποψύγονται. Δι τοιαῦται, 6 ήν μή ταγύ αφιστώνται από των ύπογονδρίων αξ ύστέραι, άναυδοι γίνονται, καί τὰ ἀμοί την κεφαλήν καὶ την γλώσσαν νάρκη έγει. Τὰς τοιαύτας ην αναύδους καταλάδης καὶ τοὺς δδόντας συνηρεισμένας, πρὸς μέν τὰς ύστέρας προσθεϊναι είριον πρός αὐλὸν, ώς ώθειν μάλιστα, τοῦ ππεροῦ περιελίζας, βάψας ή λευκώ αίγυπτίω ή μυρσίνω ή βακγαρίω ή άμαρακίνω ες δε τας ρίνας, τοῦ φαρμάκου τοῦ μέλανος, τοῦ τῆς κεφαλής, λαβόντα τη μήλη έμπλάσαι ήν δέ μή ή τοῦτο, τῶ ὁπῶ 8 διαλείψαι τὰς βίνας, ἢ πτερὸν ὄξει βάψαι καὶ καθείναι, διαλείψαι δε τὰς δῖνας, ἢ τοῦ πταρμικοῦ προσθεῖναι· ὅταν δε 9 κλεισθῆ τὸ στόμα καὶ ἢ ἀναυδίη, δοῦναι πιεῖν τοῦ καστορίου ἐν οἶνω· τὰς δὲ ρίνας 10 διαλείψαι βάψας τὸν δάκτυλον έλαιον σώκης τὸ δὲ εἴριον ἐᾶν προσκεῖσθαι, μέχρι οδ καταστέωσιν όταν δε παύσηται, ἀφελέσθαι γρή. *Ην δὲ 11 ἀραιρεθέντος αὖθις ἀναχωρήσωσι, τὸ εἴριον αὖθις

^{1 &}quot;Η θ. - η om. vulg. - έθάδες vulg. - ηθάδες θ. - πινέειν (addit ὅσσαι sic θ) αμελυώσσουσι (αμελυώσουσι CF; αμελνώττουσι J) γαρ (γαρ om. C, D restit. al. manu, ΙΙΚθ) ή (addit ήσιν 0) όμεὶ τὴν (τὴν om. Cθ) φάρυγα (φάρυγα 0) δγλοι καὶ τάλλα (τὰ άλλα C; τάλλα 0) vulg.-πτισσ. DH. - 2 δὲ om. C0.καί (καί om CDFGIJKO) εὐεμής (εὐεμος DFIIIK; εὕαιμος G; ἄαιμος J; εὐημλς 0 τ (εθημήση C) vulg. - εμέτω (sic) Frob. - εμίτω 0. - ενεέτω (sic) G. --3 δ' θ. - δε om. C. - ναρκισσίνου C. - 4 σταν αί ύ. προστώσι θ. - η, al. manu ην F. - ην δε υποστρώσιν (sie) J. - προσπίπτωσιν Lind. - δρθόπνους vulg. δεθόπνοος C. - 5 καὶ om. Κ. - ἐνίστε καὶ σίαλον θ. - ὀξὸν vulg. - ὀξὸ Cθ. έμπίπλαται G (H, al. manu). - έμπίμπλαται θ . - θ καν vulg. - $\tilde{\eta}$ ν $G\theta$, Lind. - τάγα θ. - αξ ύστέραι θ. - αξ ύ. om. vulg. - ἄναυλοι CK. - γίνωνται G. - γλώτταν C. - νάρκα θ. - 7 τὰς τοιαύτας ἢν ἀναύδους καταλάδης καὶ τοὺς οδόντας συνηρεισμένας θ - τὰς.... συνηρεισμένας om. vulg. - πρὸς τὸν (τὸν om. θ) αθλόν, ως ένι (ωθιν sic pro ένι θ) μάλ. vulg. - βάψαι vulg. - Je lis βάψας. λευκῷ τζ (τζ om. C, DF restit. al. manu, HIJKLO, Lind.) αίγ. vulg. - μυρσίνη DFGHK. - βαίγαρείη δμαρακίνω G. - βακκάρει η άμαρακείνω θ. - βακκαρίη

par le haut à celles qui ont la vue trouble, des embarras à la gorge et le reste. On donnera la décoction d'orge filtrée. Si la malade vemit très-facilement, on la fera vomir. L'injection la meilleure est l'injection avec le narcisse; pessaire, celui des cantharides.

126. (Autre description de l'hystérie attribuée à ce que la matrice se fixe aux hypocondres.) Si la matrice se fixe aux hypocondres, la suffocation est la même que par l'ellébore; orthopnée; cardialgie intense. Parfois il y a vomissement de salive acide; la bouche s'emplit d'eau et les jambes se refroidissent. Ces malades, si la matrice n'abandonne pas promptement les hypocondres, perdent la parole; la tête et la langue sont engourdies. En ces cas, si vous trouvez la malade sans parole et les dents serrées, introduire en pessaire, à l'aide d'une canule, asin d'enfoncer aussi avant que possible, de la laine enroulce autour d'une plume et trempée dans du parfum blanc égyptien, ou du parfum de myrte, ou de bacchar (gnaphalium sanguineum), ou de marjolaine. Pour les narines, on y appliquera, à l'aide d'une spatule, le médicament noir (vov. § 96), qui est pour la tête; si on n'a pas ce médicament, on enduira les narines avec le suc de silphion; ou tremper une plume dans le vinaigre, l'introduire et enduire les narines; ou appliquer le sternutatoire. Si la bouche est fermée et la parole supprimée, donner à boire du castoreum dans du vin, et enduire les narines avec l'huile de phoque à l'aide du doigt. On laisse la laine appliquée en pessaire, jusqu'à ce que l'utérus revienne à sa place; cela fait, on ôte la laine. Si, la

ἄμα ξακίνω IJ.- βαλχαρίη (F, al. manu βακχαρίω) HK.- η om. DFGHK.- λαδόντος DH. — * διαλείψαι I.- διαλίψαι θ.- Απτε όξει addunt η Cθ.- καθη ραι (καθείναι Cθ; καθιέναι Foes in not.) τυίχ.- διαλείψαι II.- διαλύψαι θ. — * κλυσθη (καυθη θ; κλεισθη J, Foes in not.) τό στ. καὶ ἡ (ῆ C, Ald.) εναυλίη (καυθή η I al. manu, θ; αυλίη sine spiritu K; ἀναυλίη C) νυίχ.- τοῦ κάστορος CLθ, Lind. — ** διάλυψαι θ.- διαλείψαι GH, Ald., Frob. βάψας τὸν δάκτυλον θ.- β. τὸν δ. om. νυίχ.- δ' θ.- προκείσθαι C.- μέχρις CDFHIK.- οδν pro οθ C.-πανίσωνται θ. — ** ἀφαιρεθέντες θ.- καὶ ὑπό pro ὑπὸ δὲ J.- θυμιᾶν θ.- μέλανος JK.

προσθείναι τὸν αὐτὸν τρόπον, ὑπὸ δὲ τὰς ρίνας θυμιῆν, κέρας μέλαν ¹ αἰγὸς ἢ ἐλάφου κνήσας, ἐπιπάσσων ἐπὶ σποδιὴν θερμὴν, ὅκως μάλιστα θυμιήσεται, καὶ εἰρυσάτω τὴν δδμὴν ἄνω διὰ τῶν ρίνῶν, ὡς ἄν δύνηται μάλιστα ² ἄριστον δὲ θυμιῆν φώκης ἐλαιον, ἐπ' ὅστρακον ἐπιτιθέντα ἄνθρακας περικαλύψαι, καὶ τὴν κεφαλὴν ὑπερίσχειν, ὡς μάλιστα ³ ἡ δδμὴ ἐσίη, καὶ ἐπιστάζειν τοῦ λίπεος, καὶ ἄνω έλκετω τὴν δὸμήν ¹ τὸ δὲ στόμα ξυμμεμυκέναι χρή. ³ Ην ἄνω προσπίπτωσι, ταῦτα χρὴ ποιέειν.

127. *Ην αί μῆτραι πρὸς τὸ ἦπαρ ὁ τραπῶσιν, ἀφωνος ἡ γυνὴ ἐξαπίνης γίνεται, καὶ τοὺς ὁδόντας ξυνερήρεισται, καὶ ἡ χροιὴ πελιὸνὴ γίνεται ἐξαπίνης ὸὲ ταῦτα πάσχει, ὑγιὴς ἐοῦσα. Γίνεται δὲ μάλιστα ὁ τρῆτιν ἀφόροισι πάμπαν καὶ στείρησιν, ὅτι ἐκ τῶν τόκων εἰσίν · οὐ γὰρ γίνεται ἡ λοχείη κάθαρσις, παὶ κολι ἀνοιδίσκεται ἡ ὑστέρη, οὐδὲ μαλθάσσεται, οὐδὲ ἐμέει. "Όταν ὧδε ἔχη, τῆ χειρὶ ἀπώσασθαι ἀπὸ τοῦ ἤπατος παρηγορικῶς τὸ οἰδος ἐς τὸ κάτω, καὶ ἀποδῆσαι ταινίη τὰ ὑποχόνδρια, καὶ τὸ στόμα διανοίγειν, οἷνον δὲ ὡς εὐωδέστατον κεκρημένον ἐγχέειν, ὅτε χρή, καὶ ὑστέρας τὰ εὐώδεα καὶ ὅσα θυώματα· καὶ ἐπὴν ἰήση, κάθαιρε, φάρθες τὰς ὑλεγματώδης, ὅ τι ζολέγμα· κάπειτα πιπίσκειν γάλα ὅνου

Αιτος (sic) θ. - χνίσας CDFGHIK. - χνίσας J. - σποδίην DHIK0, Ald., Frob. - δπως θ. - θυμιήσηται vulg. - θυμιάσεται θ. - εἰρισάτω K. - εἰρυασέτω θ. - δχμήν DFGHIK. - φωνήν pro δδμήν J. - ἄνω ponitur post ρίνῶν J. - ναιθώς J. - 2 ἄριστον δὲ θ. - ἄρ. δὲ οπ. vulg. - θυμιᾶν θ. - Αnte ἄνθρανας addit τοὺς δὲ θ. - περιχαλύψαι [δὲ] τὴν Lind. - 3 ἢ θ. - ἡ οπ. C. - δδμή $C\theta$. - δσμήν vulg. - δσμήν pro δδμήν J. - συνικμονέναι χρὴ θ. - χρὴ οπ. vulg. - 4 χλιθέωσιν C. - χλιθῶσιν θ. - ἡ γυνἡ οπ. $C\theta$. - ξυνερήρισται C. - συνερήρεισται C. Γος in not., Lind. - ξυνερήρησται C. - συνερήρεισται C. - C παρθένησι C FGHIJ. - δπόσαι (σσαι C) καὶ τονήεσσαι (τοκήεσαι C) (λίην νέαι ἐρῦσαι C0 χηρεύουσι (χηρ. οπ. C1 χηρεύσωσιν C1 καὶ ζηθίν C2 καὶ ζηθίν C3 καὶ δρίσαι C4 καὶ ζηθίν C5 το C6 καὶ C7 δὶ γνιμς. - λοχίη C7 καὶ τῆσιν C8. - στείρ., αὶ (αῖ οπ. C7 ότι pro αῖ C9 εὰ ναὶς. - λοχίη C9. - C9 το ναὶ ολν C9. - C9 εἰδος C9. - C9 εἰδος C9. - C1 δον vulg. - C1 δείν C1 γενείν C2 εἰδος C9. - C1 δον (sic) C1. - C2 εἰδος C9. - C1 δον (sic) C1. - τενίη C1. - διόγειν C2. - δαγαγεῖν C3. C3 θ. - C2 εἰδος C9.

laine ôtée, la matrice remonte de nouveau, on remet la laine en place de la même façon. Sous les narines on fait une fumigation avec des raclures de corne noire de chèvre ou de corne de cerf, qu'on jette sur de la cendre chaude, afin qu'il y ait le plus de fumée de produite. La femme aspirera l'odeur par les narines le plus qu'elle pourra. Mais ce qu'il y a de mieux en fumigation, c'est l'huile de phoque : on met des charbons sur un test, on couvre la femme, sauf la tête, qui reste libre, afin que l'odeur entre le plus possible; on verse peu à peu de l'huile; et la femme aspire l'odeur; elle a soin de tenir la bouche fermée. Voilà ce qu'il faut faire quand la matrice se fixe dans le haut.

127. (Autre hystérie, attribuée à ce que la matrice se fixe au foic.) Quand la matrice se porte vers le foie, la femme perd sur-le-champ la voix, les dents se serrent, la coloration devient livide. Elle éprouve soudainement, en pleine santé, ces accidents. Ils surviennent surtout chez de vieilles filles ou chez des veuves qui, étant encore jeunes, gardent le veuvage; ils surviennent particulièrement chez les femmes sans enfants et stériles, parce qu'elles sont en dehors des accouchements; chez elles, en effet, il n'y a point de purgation lochiale, l'utérus ne se gonsle pas, ne s'assouplit pas, ne régurgite pas. Les choses étant ainsi, détacher du foie doucement avec la main la tumeur vers le bas, et serrer avec un bandage de corps les hypocondres; ouvrir la bouche et y infuser du vin coupé, aussi odorant que possible, quand cela est nécessaire; mettre sous les narines les substances fétides, et, à la matrice, appliquer en fumigations les bonnes odeurs et toute espèce de parfums. Quand le mal a cédé, purgez, en administrant un purgatif, cholagogue si la malade est bilieuse, phlegmagogue si elle est pituiteuse. Puis donner du lait d'anesse cuit, et faire des

δταν L, Lind. - ύποθυμιάν θ. — " δέ om. L. - άσσα Cθ. - θυμιατά vulg. - θυμιατά DFGHIK. - θυώματα θ. - κάθαιρε θ. - κάθ. om. vulg. - δέ θ. - δέ om. vulg. - κάπτα θ. - πυριάσαι θ.

εφθὸν, καὶ τὰς ὑστέρας πυριῆσαι εὐώδεσι, καὶ προστίθεσθαι ¹ τὸ ξὑν τῆ βουπρήστει · τῆ δὲ ὑστεραίη νέτωπον, διαλιπών δὲ ἡμέρας δύο κλύσαι τὰς ὑστέρας εὐώδεσιν · ³ ἔπειτα διαλιπών μίην ἡμέρην, θυμῆσαι τοῖσιν ἀρώμασιν. Ταῦτα ποιέειν τὴν χήρην · ἀριστον δὲ ἐν γαστρὶ ἔχειν. Τὴν δὲ παρθένον ³ πείθειν ξυνοικέειν ἀνδρί · πρὸς δὲ τὰς ρίνας ἀείρειν [μηδὲν], μηδὲ τὸ φάρμακον πίνειν, νῆστιν δὲ τὸν κάστορα καὶ κόνυζαν ἐν οἴνῳ ὡς ⁴ εὐωδεστάτῳ πίνειν ἐς εἴκοσιν ἡμέρας, καὶ τὴν κεφαλὴν μὴ ἀλείφεσθαι εὐώδει, μηδ' δσφραίνεσθαι εὐωδέων.

128. *Ην 5 δὲ αί μῆτραι φλεγμήνωσι παρά τὸ πλευρὸν, ἢν ψαύσης, σκληρὸν φαίνεται, καὶ ὅταν προσπέσωσι 6 [πρὸς] τὰ ὑπογόνορια, πνίγουσι, καὶ ἢιμέει φλέγμα όζὸ, καὶ τοὺς ὁδόντας αίμω-δέειν ποιέει, 8 καὶ ἐπειοὰν ἐμέση, ρᾶον ἔγειν δοκέει. "Όταν δὲ κάτω δρμήσωσιν, ἀφίστανται ἀπὸ τῆς γαστρὸς ἄλλοτε ἄλλη, μάλιστα θὸὲ ἔς τοὺς κενεῶνας, ἔστι δ' ὅτε ἐμπίπτουσι καὶ ἐς τὴν κύστιν, καὶ στραγγουρίη ἐπιλαμδάνει, καὶ ἐς τὴν ἔδρην, καὶ δοκέει ἀποπατέειν καὶ τὰ ἐπιμήνια πρότερον ἢ ὕστερον 10 τοῦ μεμαθηκότος γίνεται, ἢ οὐκ ἐπιφαίνεται. Ταύτη αὐτίκα 11 τῆς νούσου, ἢν τὰ ἄνω πνίγωσι, χλιάσματα προστιθέναι, καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κάκοὸμα πρὸς τὰς ῥῖνας, πρὸς δὲ τὰς ὑττέρας τὰ εὐώδεα, καὶ πίνειν κόνυζαν τὴν θηλείην καὶ κάστορα ἐν οἴνω νῆστιν ' ἐπὴν δὲ τῆ φύσει 12 καθιστεῶσι, θυμιῆσαι ἢρεμέως ' πινέτω δὲ διουρητικά. Ταῦτα ποιέειν, 13 ἔως ὰν αὶ δὸύναι

^{*} Τω DFGHIJ, Ald. - σύν βουποηστι (sic) 0. - δ' θ. - διαλείπων δ' ήμέρας θ. -διαλιπών δε πάλιν ήμεςας vulg. — 2 Post επ. addit γλήχωνα θ. - δε μίην C (θ, μίαν). - θυμιάσαι FGHIKθ. - τοῖς D. - 3π . om. $C\theta$. - συνοικέειν θ. τάς ότνας (ὑστέρας θ, Lind.) ἀείρειν μηδε (μηδεν Lind.) τὸ (τὸ om. Lind.) σάρμανον (addit δὲ Lind.) πίνειν (π. om. Cb) νήστει (νήστιν DJ6) τὸν κάστορα (τὸν κ. ponitur post μηθέ J) καὶ (καὶ om. 6) κόνυζαν δὲ (δὲ om. Lind.) εν οίνω addit à Lind.) ώς vulg. - Pour cette phrase altérée, la restauration est indiquée sinon quant aux mots, du moins quant au sens, par la phrase parallèle, l. 20. - 4 εὐωδέστατον DFGIJ, Ald. - πίνειν om. Co. ώς pro ές C. - αλίσεσθαι εθώδει μηδενί, μηδ' όσορένεσθαι εθωδέων θ. - μηδ' (μηδενί C.) όσο, τινι (τινι om. C, των εύ. vulg. — ό δ' θ. -παρά τ. πλ. om. J. - 6 J'ai ajouté πρὸς sans mss. - 7 εμει (sic) 6. - εμέειν L, Lind. - αιμωθειν (sic) 0. - αίμωδιᾶν Foes in not., Lind. - ναὶ Co. - καὶ om. vulg. - ὁαῖον 0. - 9 δ' C. - έστιν ότε vulg. - έστι δ' ότε Cθ. - κύστι θ. - άποπατείν vulg. - αποπατέειν θ. - 10 τοῦ om. FG H, restit. al. manu) IJK. - γένονται θ. καί pro ή Κ. - ἐπισαίνονται θ. - Dans vulg. le point est après αὐτίκα; je

fomentations aromatiques à la matrice, et se servir du pessaire au bupreste; le lendemain, le nétopon, puis, après une interruption de deux jours, faire une injection utérine avec les substances odorantes; ensuite, après une interruption d'un jour, faire une fumigation aromatique. Voilà ce qu'il faut que fasse la veuve; le mieux est de devenir enceinte. Quant aux jeunes filles, on leur conseillera de se marier; de ne rien appliquer aux narines, pas même de prendre un évacuant, mais de boire à jeun le castoreum et la conyza dans du vin aussi odorant que possible pendant vingt jours; ne s'oindre la tête avec aucun parfum, et n'en flairer même aucun.

128. (Ce S parait être une confusion entre les déplacements imaginaires et les déplacements réels de la matrice.) Si la matrice s'enslamme le long des côtes, le toucher fait sentir une dureté; et, se portant vers les hypocondres, elle cause de la suffocation; la femme vomit de la pituite acide qui agace les dents; et, après ce vomissement, elle paraît soulagée. Quand l'utérus fait irruption en bas, il se détache de son siège abdominal pour aller tantôt d'un côté et tantôt d'un autre, surtout vers les flancs; parfois il se fixe même sur la vessie et cause la strangurie, ou sur le siège, et la femme croit aller à la selle. Les règles arrivent plus tôt ou plus tard que d'habitude, ou ne paraissent pas du tout. En ce cas, tout d'abord, si la suffocation est en haut, faire des applications chaudes; adresser aux narines une fumigation fétide, à l'utérus une fumigation parfumée; boire la conyza femelle et le castoréum dans du vin à jeun; quand l'utérus est revenu à la place naturelle, faire des fumigations douces; boire des diurétiques. Voilà ce qu'il faut faire tant que les douleurs persistent; quand elles ont cessé,

l'ai reporté après επιραίνεται. — " ταύτης (τ. om. 6) τῆς vulg. – τάνω C. – πνηώσι 0. – ύποθυμιάν καὶ προστιθέναι τὰ κάκοδμα 0. – τὰ [μὲν] κάκ. Lind. – θηλίαν 0. – νήστις 0. – νήστις 0. – νήστις 0. – επισθέωσι, θυμιάσαι 0. – ήρεμαίως 0. – ήρεμες 0. – Νηστιά 0. – ενήστις 0. – ενήστις 0. – ενήστις 0. – αυρήσας vulg. – πυρήσας (sic) 0. – πυρίφσας 0. – δνιον 0. – δν. 0. δρ om. 0. – εγεψών vulg. – αφεψών 0. – ανομάσαι 0. – δνιον 0. – δν. 0. δρ om. 0. – εγεψών vulg. – αφεψών 0. – ανομάσαι 0. – δνιον 0. – δν. 0. ον. 0. ο

429. *Ην 3 αί μῆτραι πρὸς τὰς πλύυρὰς προσπέσωσι, βης τσκει, καὶ διόνη ὑπὸ τὸ πλευρὸν, καὶ προσίσταται σκληρίη ὡς σφαίρη, καὶ ἄπτομένη πονέει * ὡς ἀπὸ ἔλκεος, καὶ καταφθίνει, καὶ δοκέει οἶον περιπλευμονίη εἶναι, καὶ εἰρύεται, καὶ κυφὴ γίνεται καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ φαίνεται, ἐνίησι δὲ * καὶ ἀπόλλυται προφανέντα, τότε δὲ γενόμενα ἀσθενέα καὶ δλίγα καὶ κακήθεα, ἢν τόης καὶ ἡ γονὴ * οὐ γίνεται τουτέου τοῦ χρόνου. "Όταν ὧδε ἔχη, φάρμακον * χρὴ πἴσαι κάτω ἐλατήριον, καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ τῶν χλιασμάτων ὰ ἄν προσδέχηται προσίσχειν, καὶ προστιθέναι, ὑφ' ὧν καθαίρεται τὸ λευκὸς ὡφελέουσι καὶ ἐλελίσφακος σὸν ἀλφίτοισι λεπτοῖσι, καὶ τυρὸν αἴγειον ἐπιξύσας τὴν άλμην, ταῦτα μίσγε, μίαν * μοῖραν τυροῦ καὶ τῶν ἀνάλτων ἀλφίτων μοῖραν, * αὶ νήστει πίνειν δίδου ἐν οἴνῳ. ὅταν ποτημάτων ἀ δεῖται πιπίσκειν, καὶ πυριῆν πυκνὰ, καὶ τῷ θερμῷ ποτημάτων ὰ δεῖται πιπίσκειν, καὶ πυριῆν πυκνὰ, καὶ τῷ θερμῷ

faire une fumigation de tout le corps, puis administrer un purgatif cholagogue si elle est bilieuse, phlegmagogue si elle est pituiteuse; prescrire cuits le lait d'ânesse ou le petit lait de chèvre; si elle a la rate maladive, ne donner ni le lait ni le petit lait; pendant les mondifications user d'aliments émollients et relâchants; le poisson est meilleur que la viande; faire des fumigations utérines, mondifier avec les pessaires, administrer des injections. La femme, après avoir reçu une fumigation, ira auprès de son mari. La solution de cette maladie est une grossesse.

129. (Dans ce cas il y a sans doute une lésion persistante de l'utérus peut-être un déplacement, ce qui cause le dépérissement, avec des accès d'hystérie indiquée par la boule au côté. De la Nat. de la F., § 38.) Si la matrice se porte aux côtes, il y a toux, douleur au côté, et l'on y sent une dureté semblable à une boule. Le palper est douloureux comme d'une plaie. La femme dépérit, elle semble atteinte de péripneumonie, elle se rétracte et devient bossue; les règles ne paraissent pas, chez quelques-unes elles ne paraissent que pour se supprimer, et alors elles sont faibles, en petite quantité et de mauvais aspect. Durant tout ce temps il n'y a pas de génération. Les choses étant ainsi, administrer l'élatérion pour évacuer par le bas, laver avec beaucoup d'eau chaude; appliquer les fomentations qui conviennent; mettre les pessaires qui déterminent l'évacuation du sang. Prendre de la graine de lin, la griller, piler et tamiser; le pavot blanc aussi est utile, ainsi que la sauge avec de la fine farine d'orge, et le fromage de chèvre dont on a raclé la saumure; meler cela, une part de fromage, et une part de farine d'orge sans sel, et donner à boire dans du vin à jeun; le soir venu, préparer, en y versant du miel, un cycéon épais qu'on donne à boire. Administrer les breuvages dont il est besoin ;

σας C. – περιξύσας L0. – ἄνλην (sic) θ. — 9 μοίραν (bis) θ. — 10 καὶ om. C0. – δίδου πιεῖν C (θ, πίνειν). – δ' Cθ. – ἐσπέριος (ἔσπερος θ) $\frac{1}{3}$ (εἶη θ) (ἐσπερώση C) rulg. — 11 π. om. Cθ. – πομάτων Κ. – δή ἰᾶται pro δεῖται θ. – δεῖ DH. – πυριᾶν θ. – Post θερμῷ addunt δὲ Cθ. – καταιωνεῖν C. – αἰονᾶν θ.

κατιιονάν, καὶ τῆ ¹γειρὶ ἡσύχως καὶ μαλθακῶς καὶ ὁμαλῶς ἀποθέειν ἀπὸ τοῦ πλευροῦ τὰς μήτρας, καὶ ἀναδεῖν ²τὸ πλευρὸν ταινίη πλατείη, καὶ γαλακτοποτέειν βόειον γάλα ὡς πλεῖστον ἐπὶ ἡμέρας τεσσακάκοντα σιτίοισι δὲ γοῆσθαι ὡς μαλθακωτάτοισιν. Ἡ δὲ νοῦσος σπερχνή τε καὶ θανατώδης, καὶ δλίγαι ἐκρεύγουσιν ὅδε μελεδαινόμεναι.

130. *Ην * δὲ ἐν τῆ ὀσφύι αἱ ὑστέραι ἐνῶσιν ἢ ἐν τῷ κενεῶνι, καὶ ἔη πνεῦμα μετάρσιον, καὶ πνῖγος ἔχη, ⁴ἆσθμά μιν λάζυται πυκινὸν, καὶ οὐκ ἐθέλει κινέεσθαι τρίψας θεῖον ἢ ἄσφαλτον ἢ κώνειον ἢ σιύρναν, μέλι έφθὸν παραχέας, * ποιέειν βάλανον μακρὴν πάχετον, καὶ ἐντιθέναι ἐς τὴν ἔὸρην.

431. *Ην αί μῆτραι εἰλέωσι ⁶ σφέας ἐς τὸ μεσηγὸ τῶν ἰξύων, δούνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰ σκέλεα εἰρύαται, καὶ τὰς κοχώνας ἀλγέει, καὶ ὁκόταν ἀποπατήση, ὀδύναι ἴσχουσιν πόξέαι, καὶ ὁ ἀπόπατος προέρχεται ὑπὸ βίης σμικρὸς, καὶ τὸ οῦρον στάζει, καὶ δλιγοψυχίη λαμβάνει. 'Οκόταν ὧοὲ ἔχη, χρὴ προσόῆσαι τῆ κύστει αὐλίσκον, καὶ ἐγκλύζειν ἔλαιον θερμὸν ἐς τὰς ὑστέρας, καὶ πυριῆν ἢ λοῦσαι πολλῷ καὶ θερμῷ ὕδατι, καὶ ἐς ἔλαιον καὶ δύοωρ καθίζειν ὑποθυμιῆν δὲ ὑπὸ τὰ αἰδοῖα κακώδεα, ὑπὸ δὲ τὰς ῥινας εὐώδεα κοιλίην οὐ χρὴ ταράσσειν. Ἐπὴν δὲ αί ὑστέραι καταστέωσι, φάρμακον πῖσαι κάτω ¹⁰ καὶ γάλα ὄνου, ἢν μὴ σπληνώδης ἢ ἔπειτα πυριῆσαι καὶ καταιονῆν τὰς ὑστέρας ¹¹ τῷ ξὸν τῆ ὀάφνη, προστιθεὶς

 1 Κηρωτή (χειρί C ; κυρωτή G) vulg. – ήσύχη καὶ μαλθακή θ. – ήσύχα C. – άποθέειν G. – τὰς μ. om. C. — 2 τῷ πλευρῷ vulg. – τὸ πλευρὸν CLθ, Lind. – γαλακτοπωτέειν βότον θ. – χρήσθω θ. – φεύγουσιν ξέκφεύγουσιν θ; φεύγωσιν C, vulg. — 3 δ' θ. – δὲ ὡς ἐν C. – ἐν om. DFGIK. – ἐωσιν C. – εἰη Foes in mot., Lind. – πνίγος DFGIJ. – πνιγμὸς θ. – ἔχει C. — 4 καὶ (καὶ om. Cθ) ἄσθμά μιν λάζηται (λάζυται Cθ) (λαμβάνη pro καὶ ἄσθμά μιν λάζ. J) vulg. – ἐθελη F. – κώνιον θ. – περιχέας θ. — 5 π. δὲ (δὲ om. J) β. vulg. – Post μακρὴν addit δὲ C. – πάχεινον θ. – παχείην vulg. – ἐντιθέναι post ἔδρην Cθ. — 6 σφας θ. – μεσσηγὸ τῶν ἱξίων J. – ἔχει (ἱσχει Η; ἔχη J) καὶ τὴν vulg. – Je supprime ce καὶ même sans mss. – νιαιρὰν θ. – νειαιρὴν Lind. – νειέρην FΠΙΚ, Ald., Frob. - ἰρύαται C. – κοχῶνας DHI, Ald., Frob. – κωγχῶνας (sic) CK. — 7 δὲςῖαι vulg. – δὲξάι θ. – δ om. FG. – ἀπὸ θ. – μικρὸς Η. – τρύξει (στρύζει θ; στάζει Cornar. ex loco de Nat. mul.) τε (τε om. Cθ) καὶ vulg. – λειποψυχίη θ. – ὅταν Cθ. – δὲ ὧδε D. – αὐλίσκον προσδήσκι πρὸς κύστιν sine χρὴ Cθ. – προσδ. χρὴ J. – ἐμφυσὰν (sic) πρὸς pro ἐγκλύζειν ἕλ. θ. – πυ-

faire de fréquentes fumigations et des affusions chaudes; à l'aide de la main, éloigner du côté la matrice avec douceur, avec ménagement et d'un mouvement égal; serrer le côté avec un bandage de corps; prescrire le lait de vache en aussi grande quantité que possible pendant quarante jours; user d'aliments très-émollients. La maladie est fort dangereuse, et peu échappent, même ainsi traitées.

430. (Quelque attaque d'hystérie.) Quand la matrice est dans les lombes ou dans le flanc, que la respiration est élevée, et qu'il y a suffocation, la femme est en proie à la dyspnée, et elle ne veut pas se remuer. Triturer soufre, ou asphalte, ou ciguë, ou myrrhe, ajouter du miel cuit, faire un gland allongé et gros, et le mettre dans le siége.

131. (Quelque déplacement de la matrice, peut-être une retroflexion. De la Nat. de la F., § 14.) Si la matrice s'enroule dans le milieu des lombes, il y a douleur au bas-ventre, les jambes se contractent, les hanches sont douloureuses; quand la femme va à la selle, des douleurs aigues se font sentir, les excréments ne sortent qu'avec effort et petits. L'urine coule goutte à goutte, et des défaillances surviennent. Les choses étant ainsi, attacher une canule à une vessie, et injecter de l'huile chaude dans la matrice; donner des bains de vapeur ou laver avec beaucoup d'eau chaude, et prescrire des bains de siége composés d'huile et d'eau; faire des fumigations fétides sous les parties génitales, aromatiques sous les narines. Quand la douleur a cessé, évacuer par le haut, mais ne pas troubler le ventre inférieur. Quand la matrice est remise en sa place, administrer un médicament qui évacue par le bas, et le lait d'ânesse, si la rate n'est pas maladive; puis donner des bains de vapeur,

ριῶν 0. — *ἐς (ἐς om. C૭) τολ. vulg. – καθιζέσθω 0. – καὶ ὑποθυμιῆν 0. — * δὲ om. C૭. – πίσαι pro διδόναι Vatic. Codd. ap. Foes in not. – καταστῶσι 0. — το καὶ 0. – καὶ om. vulg. – καταιονῷν vulg. – καταιονῆν C. — τι τὸ (τῶ CL, Lind.) vulg. – σὸν 0. – προστιθέναι Η. – καὶ προστιθέναι 0. – δ μὴ δ. om. DFGΠΙΚΙ. – δήξηται vulg. – δέξηται C. – δήξεται 0. – κᾶπιτα 0. – χρώμασι pro ἀρ. CFGΗΙΚ. – ἔχη 0. – πολλαὶ om. C0. – πηροὶ 0. – πολλάκις om. C. – ὡς τὸ πολὸ pro πολλάκις θ.

ται . άτοκοι δὲ πολλαὶ καὶ πηραὶ τὰ σκέλεα πολλάκις γίνονται. προσθετόν καθαρτήριον δ μὴ δήξεται . κάπειτα θυμιωμένη τοῖσιν

- 132. ¹ Όχοσησι δὲ τὸ στόμα κλίνεται ετέρωσε καὶ προσπίπτει τῷ ἰσχίω, γίνεται γὰρ καὶ τοιαῦτα διακωλύοντα τὴν ὑστέρην καθαίρεσθαι καὶ τὴν γονὴν δέχεσθαι ²καὶ μὴ παιδοποιέειν * ταὐτην πυριῆν χρὴ τοῖσιν εὐώδεσι, καὶ μετὰ τὴν³ πυρίην, ἢν παρασημήνῃ, τῷ δακτύλω ἀποστῆσαι ἀπὸ τοῦ ἰσχίου · κάπειτα ἐξιθύνειν τοῖσι δαιδίοισί τε καὶ τῷ μολίδδω · οὐ γὰρ βιήσεται θοῶς, ὡς εἴρηται. "Οτων δὲ κατὰ θαίρειν, καὶ ² τάλλα προσηκόντως προσθέτοισι μαλθακοῖσι καθαίρειν, καὶ ² τάλλα προσηκόντως ποιέειν.
- 133. ⁶ Οκόσησιν αί υστέραι προσπίπτουσι πρὸς τὸ ἐσχίον, ἢν μἠ ταχέως ἀριστέωνται καὶ πάλιν ἐς χώρην καθιστέωνται, προσαυαίνονται πρὸς τῷ ἰσχίφ, ἀνάγκη δὲ τὸ στόμα ἀπεστράφθαι καὶ ἀνωτέρω ⁷ οἴχεσθαι, ὅταν δὲ ἀποστραφῆ, ξυμμύσαι, ⁸ ἐκ δὲ τοῦ ἀπεστράρθαι τε καὶ ξυμμύσαι, σκληρὸν γενέσθαι, καὶ ⁹ ξυμμύειν, καὶ πεπηρωμένον τὸ στόμα τῶν ὑστερέων εἶναι. ¹⁰ καὶ ἀποκλεισθέντα ἐπαναπέμπει τὰ ἐπιμήνια ἐς τοὺς μαζοὺς, καὶ βεδρίθασιν οἱ τιτθοί καὶ ἡ γαστὴρ ἡ ¹¹ νειαίρα ἐπῆρται, καὶ δοκέουσιν αί ἄπειροι ἐν γαστρὶ

^{&#}x27; Όκόσοισι J.-όσησι θ.-έτέροσε Η.-καθαίρεσθαι καί om. θ. - 2 καί ού παιδοποιέει C (θ, παιδοποιεί). - πυριάν θ. - 3 πυριάν FHI. - πυριήν Gθ, Ald. - παρασπασαμένη ίην παρασημήνη θ; παρασασαμένην Foes in not., Lind.) τῷ vulg. - κἄπιτα ἐξειθύνειν θ. - δεδίοισι DFIJK. - δὲ δίοισι G. - βιάσεται C. - βήσεται L. - βιήσετο L ex manuscripto. - Υίνονται vulg. - γίνωνται CDFGIJK. — 5 τὰ ἄλλα C. - τὰ λοιπὰ θ. - προσ. om. Cθ. — 6 ήσι δὲ 9. - αί DKLO, Lind. - αί om. vulg. - προσπίπτωσι θ. - Post μή addit γάρ C. τάγα CDHJK. - ταγία (sic) G. - Ante ές addit τάχα θ. - καθιστώνται θ. ποοσαυαίνωνται πρός το ίσχίον καὶ ἀνάγκη το θ. - το ἰσχίον L. - Γίσχεσθα: vulg. (H, al. manu, erat prius τχεσθαι sic). - οτχεσθαι CFHIJKL6, Lind. -άποστραφθέν pro άποστραφή II. — 8 έκ.... ξυμμύσα: om. (DH, restit. al. manu) FGIJK.-έχ.... γενέσθαι om. θ. - 9 μύειν Cθ.-πεπωρωμένον θ.πεπληρωμένον, al. manu πεπη.... D. - τὸ σ. τῶν ὑστ. om. θ. - ὑστεραίων C. - 10 ἀποχλεισθέντων δὲ ἐπαναπέυπειν τὰ ἐπιμήνια (τὰπιμήνια I) ἐς τοὺς μαζούς καὶ βεβηότας (βεβηώτας J) τοῦ στήθεος (τοὺς τιτθούς pro τ. στ. C) ποιέει (ποιέειν DH) και ή vulg. - και αποκλεισθέντα έπαναπέμπει τα έπιμήια ει τους μαζούς, και βεδρίθασιν οι τιτθοί και ή θ. — " νιαιρά θ. – νειέρα FGI, Ald., Frob. - veraign D. - veraiga vulg. - veraign Lind. - verega HK. νείαιρα J .- ἐπῆρται om. C. - δοκεῦσιν C.

faire des affusions sur la matrice avec de l'eau de laurier, mettre un pessaire mondificatif qui ne soit pas irritant, puis, après une fumigation aromatique, elle ira auprès de son mari, et, si elle devient grosse, elle guérit. Mais beaucoup de femmes restent stériles et souvent perdent l'usage de leurs jambes.

- 132. (Obliquité latérale de l'orifice utérin. Le redresser avec le doigt, avec les bátonnets, avec la sonde.) L'orifice utérin s'incline d'un côté et se porte vers la hanche; c'est encore un empéchement à la mondification de la matrice, à la réception du sperme et à la génération. Dans ce cas il faut faire une fumigation aromatique; et, après la fumigation, si l'indication existe, éloigner de la hanche la matrice avec le doigt; puis la redresser avec les baguettes de pin et les sondes de plomb; car, comme il a été dit, elle ne cède pas à une force qui s'exerce rapidement. Quand elle a repris sa situation naturelle et est ouverte, mondifier avec des pessaires émollients, et tout le reste comme il convient.
- 133. (Obliquité latérale devenant chronique. Accidents qui en résultent. Les règles supprimées font gonfler les mamelles. Cela donne naissance à de petites tumeurs qui dégénèrent en cancers mammaires. Exposition des signes qui précèdent et annoncent la dégénération cancéreuse. Une des bases du traitement est une fumigation ayant pour but de produire de l'air dans la matrice et de la rendre mobile. Ensuite on emploie les bâtonnets, qui sont ici décrits et dont l'usage est expliqué. Une sonde en plomb alterne avec les bâtonnets. L'auteur se complait à détailler tout le traitement. Comme l'absence des règles est une partie de la maladie, il faut les rappeler; et, pour cela, il institue un régime jour par jour, d'une époque à l'autre; régime que l'on continue deux mois et trois mois si les règles ne viennent pas tout d'abord, et qui, ajoute-t-il en terminant, convient à toutes les maladies de ce genre.) Quand la matrice se porte à l'ischion, si elle ne s'en éloigne pas promptement pour revenir à sa place, elle s'y dessèche; nécessairement l'orifice est dévié, porté plus haut, et, en raison de la déviation, fermé.

έγειν· πάσγουσι ¹ γὰρ τοιαῦτα οἶά περ αἱ κύρυσαι μέγρι μηνῶν έπτὰ ² ή όκτω. ή τε γὰρ κοιλίη ἐπιδιδοῖ κατὰ λόγον τοῦ γρόνου, καὶ τὰ στήθεα ἐπαίρεται, καὶ γάλα δοκέει ἐγγίνεσθαι· δκόταν δὲ οὖτος δ γρόνος δπερπέση, οί τε τιτθοί ³ ζυνισγναίνονται καὶ ἐλάσσονες γίνονται, καὶ ή κοιλίη τωὐτὸ πάσγει, καὶ τὸ γάλα ἀποδέδρηκεν άδηλον, καὶ ή κοιλίη ἐπ' ἐκεῖνον τὸν γρόνον, 4 δν γρή τίκτειν, ἐπειδαν έλθη, απόλωλε και ζυμπίπτει. Τοιούτων δε γινομένων, αι υστέραι ἐσγυρῶς ἐς ολίγον γρόνον ε ξυνέργονται, καὶ τὸ στόμα αὐτέων έξευρείν ούγ οξόν τε, ούτω πάντα έξυνειρύονταί τε καὶ ξυναυαίνονται, καὶ ἐν τοῖσι τιτθοῖσι φυμάτια ἐγγίνεται σκληρὰ, τὰ μέν μέζω, τὰ δὲ ἐλάσσω · 7 καὶ οὐκ ἐκπυοῦνται, σκληρόπερα δὲ αἰεί · εἶτα ἐξ αὐτέων φύονται καρκίνοι κρυπτοί. Μελλόντων δε καρκίνων έσεσθαι, πρότερον 8 τὰ στόματα ἐκπικραίνονται, καὶ ὅ τι ᾶν φάγωσι πάντα δοκεύσι πικοά εἶναι, καὶ ἤν τις πλείονα δῶ, ἀναίνονται λαβεῖν, καὶ σγέτλια δρώσι· παράφοροι ⁹ δε τη γνώμη, και οι δφθαλμοί σκληροί, καὶ βλέπουσιν οὖκ όζέα, καὶ ἐκ τῶν τιτθῶν ἐς τὰς σφαγὰς δδύναι διαΐσσουσι 10 καὶ ύπὸ τὰς ὧμοπλάτας, καὶ δίψα ἴσγει, καὶ αί-θηλαὶ χαρφαλέαι, 11 καὶ αξται πᾶν τὸ σῶμα λελεπτυσμέναι εἰσὶ, καὶ 12 αί ρίνες ξηραί τε καὶ ἐμπεπλασμέναι εἰσὶν, οὐκ ἀειρόμεναι πνεύμα μινυθώδες, 43 και ούκ δδιμώνται ούδεν, και έν τοισιν ούασι πόνος μέν ουκ έγγίνεται, πώρος 14 δε ένίστε. Όκόταν οὖν ές τόσον προίωσι τοῦ γρόνου, οδ δύνανται δγιέες γίνεσθαι, 15 άλλ' ἀπόλλυνται έκ τουτέων

1 Γάρ τὰ (τὰ om. Cθ) τοι. vulg. — 2 καὶ pro η Cθ. - γὰρ θ. - γὰρ om. vulg. $- \frac{1}{6}$ πιδοῖ (sic) C. $- \ddot{0}$ ταν θ. - τε om. θ. - 3 σ. vulg. - ξ. C, Lind. $- \dot{6}λάσ$ σους γίνονται vulg. - γίνονται ελάσσους C (0, ελάσσονες). - τὸ ώυτὸ vulg. (DFGHIJK, αὐτό).-τωὐτὸ Cθ.-ἀποδέδρακεν 0.-ἐς pro ἐπ' θ. - Δεν το (δν pro έν φ 0) εδόκεε (χρή 0) (ένεδόκεε pro έν φ έδ. C) τίκτειν vulg. - ἀποδέδρηκέ (ἀπόλω)ε θ) τε (τε om. θ) καὶ vulg. - τοιούτον δὲ γινόμενον vulg. τοιούτων δὲ γινομένων C0, Lind. - χρόνον δλίγον θ. - 5 σ. vulg. - ξ. DFH ΙΙΚ. - αὐτέων om. C. - οὐκ Frob. - ούχοιονται (sic) 0. - οὕτως CDFGK0. - 6 σ. θ. – ξυνιρ. C. – συναυ. θ. – ἔν τε τοῖσι sine καὶ C. – φύματα θ. – γίνονται Vulg. - ἐγγίνεται C. - μείζω Cθ. - τὰ δ' οὐ pro τὰ δὲ ἐλ. θ. - ἐλάττω C. ε ταῦτα δὲ (δ' C) οὐ γίνονται ἔμπυα, ἀλλ' αἰεὶ σκληρότεραι (σκληρότερα ΚL, Lind.) γίνονται · εξτα (εξτ' C) έξ vulg. - καὶ οὐκ ἐκπυοῦνται, σκληρότερα δὲ εί (sic) καὶ ἐξ θ. - αὐτῶν Cθ. - καρκίνοι DI, Ald., Frob. - * κατὰ στόμα pro τά στ. L, Lind. - ήν pro αν C. - δοκούσι vulg. - δοκεύσι Cθ. - είναι πικρά θ. - πλείω vulg. - πλείονα θ. - δοι (sic) ἀνάγονται θ. - σχεταΐα vulg. - σχέτλια H0. — 9 δε καὶ τῆ θ, - οἱ θ. - οἱ om. vulg. - σκηροὶ (sic) H. - καὶ οὐ βλ. ὀξέα

Ainsi dévié et fermé, il devient dur, contracté et estropié. Obstruant la voie des règles, il les renvoie aux mamelles, sur lesquelles elles viennent peser. Le bas-ventre se soulève, et les femmes inexpérimentées croient être grosses; en esset elles éprouvent tout ce qu'éprouvent les femmes enceintes jusqu'à sept mois ou huit : le ventre se développe en proportion du temps, le sein se gonfle, et du lait semble se produire. Mais, quand cette époque est dépassée, les mamelles s'affaissent et diminuent de volume, le ventre s'affaisse également, la lait a disparu sans trace, l'abdomen, quand l'époque où l'accouchement devait se faire est arrivée, tombe et se perd. Cela fait, la matrice se contracte fortement en peu de temps; il est impossible d'en trouver l'orifice, tant tout s'est resserré et desséché. Dans les mamelles se forment des tumeurs dures, les unes plus grosses, les autres plus petites; elles ne suppurent pas, mais deviennent incessamment plus dures; puis il s'y forme des cancers cachés. Au moment où vont naître les cancers, la bouche d'abord devient amère, tout ce que les femmes mangent a un goût d'amertunie; si on leur en donne davantage, elles refusent de le prendre, et font des choses dégoûtantes. Leur intelligence se dérange, les yeux sont secs; la vue est émoussée. Des douleurs passent des mamelles aux jugulaires et sous les omoplates. Il y a soif. Le mamelon est desséché, et le corps entier est amaigri. Les narines sont sèches et obstruces, elles ne se tiennent pas droites; la respiration est petite; l'odorat est éteint. Dans les oreilles il n'v a pas de souffrance, mais il s'y forme quelquefois une concrétion. Quand le mal est arrivé à cette époque, il ne peut plus guérir, et il cause la mort de la malade. Mais quand il est soumis à un traitement avant d'avoir fait tant de

^{0. -}είς vulg. - ἐς C0, Lind. - διαίουσι C. — ¹⁰ καὶ οπι. 0. - τοὺς pro τὰς C. - δίψη D. - ἔγει DH. - αί οπι. DH. — ¹¹ καὶ πᾶσα λεπτύνεται θ. - λελεπτισμέναι vulg. - λελεπτυσμέναι CDHJK. — ¹² κί οπι. D. - ἀθηρόμεναι (sic) θ. — ¹³ καὶ οὐκ οπι. θ. - οὖκ οπι. C. - ὀδμᾶται DJ. - ὀδμᾶται CH. - δ' οὐδὲν θ. — ¹⁴ δ' θ. - ὁπόταν θ. - δὲ pro οὖν J. - ἐνταῦθα pro ἐς τόσον C. - τοσοῦτον Q', Lind. - προθῶσι C. - γενέσθαι C. — ¹⁶ ἀλλὰ πολλύ τε ἐν θ. - νοσ. CJθ.

των νουσημάτων • ήν δε πρότερον 1 ή ές τόσον αφικέσθαι θεραπευθή. καὶ λυθή τὰ ἐπιμήνια, δγιής γίνεται. Θεραπεύειν δὲ τὰς τοιάσδε δδε *γρή · πρώτον μεν άπάντων, ην έτι έσγυρην εούσαν λαμβάνης, ἀποσκεψάμενος ες τὸ άλλο σῶμα φαρμακεύειν, δκοίης ἄν τινος ἐοκέκ δείσθαι καθάρσιος. όκόταν εξ καταστήσης το σώμα, ούτως ξέναι 3 ές την των ύστερέων θεραπείτν. "Ην δε μηδεν δοχέη το παν σωμα κινητέον είναι, απόδ αί προφάσιες έντεύθεν ώραπσθαι, άλλ' αί ύστέραι *έφ' έωυτέων το νούσημα έγωσι, της θεραπείης ενάργεσθαι ώδε. πυριήν πρώτον τὰς ὑστέρας ὧὸε · γύτρινον λαβόντα ὅσον δύο έκτέας γωρέοντα, κάνειον έπιθεϊναι 5 καὶ ξυναρτήσαι, όκως παραπνεύσεται μηθέν επειτα 6 δ' εκκόψαι τοῦ κανείου τὸν πυθμένα, καὶ ποιῆσαι όπήν ες δε την όπην ενθείναι κάλαμον, μήκος δσον πηγυαίον. ένηρμόσθαι δέ γρή τον κάλαμον τῶ κανείω καλῶς, ὅκως μή 8 παραπνεύσεται μηδαμώς · δκόταν δε ταῦτα σκευάσης, επίθες το κάνειον έπὶ τὸν γύτρινον, περιπλάσας πηλώ · όταν δὲ ταῦτα ποιήσης, βύθρον όρυζον, όσον δύο ποδών βάθος, μήκος δε όσον γωρέειν τον γύτρινον. έπειτα 9 γρή έγκαίειν ξύλοις, έως τον βόθρον διάπυρον ποιήσης • όταν δε διάπυρος γένηται, εξελείν 10 γρη τὰ ξύλα και τῶν ἀνθράκων οἱ δλ άδροτατοι έσονται και διάπυροι, την δέ σποδιήν και την μαρίλην έν

¹ II θ. - τοσούτον Q', Lind. - ἀφίκεσθαι (sic) Ι. - θεραπεύηται, λύεται τὰ έπ. καὶ ὑγιὰς θ. - τοιαύτας CL, Lind. - 2 ἀποσκεψάμενος ἤγρη (sic) καὶ ἐς τὸ pro χρή.... ἐς τὸ θ.-πρῶτον καὶ (μέν pro καὶ CDGIK, Ald., Lind.) άπ. vulg. - ἐωσαν FGIJ. - εἰς vulg. - ἐς CDK, Lind. - φαρμακεύειν.... σωμα om. C. - όποίης θ. - δοκέει vulg. - δοκέη DFGHIJK. - φαρμακείης καὶ ώδε pro χαθάρσιος.... ούτως θ.-Post ούτως addit δόε C. - επί Cθ.-ύστέρων DF. - ύστερῶν J. - προσάσηες C. - όρμησθαι vulg. - ώρμησθαι J. - ώρμησθαι (sic) θ. - όρμεῖσθαι C. - 'ἐρ' (ἀρ' Cθ) έωυτῶν (ἐαυτέων C) vulg.νόσημα CDIJK. - ἴσχωσιν, ἐντεῦθεν ἐς τὴν θεραπείην ἐνάρχεσθαι ποιεύμενον, ποιές το δὲ ἀδε πυριήν C. – πυριήν.... ἀδε om. J. – λαδόντα 0. – λαδ. om. vulg. - έκταίας δύο C. - δύο κτεας (sic) L. - γοέας θ. - έκτέα (sic) (D, al. manu έπταίας) FGIIIJ. - έπτέας Κ. - χωρεύντα C. - πανεΐον vulg. - πάνιον CO. - κανίου DFGHIJK, All., Frob. - In marg. δρα το μηγάνημα τοῦ σορού DH. - δάπαρτίζων pro καί ξ. θ. - ξυναρτίσαι J. - όπως μή παραπνεύση sine μηδέν θ. - παραπνεύσηται vulg. - Je lis παραπνεύσεται, même sans mss.; voy. trois lignes plus bas. - 6 δε νόψαι vulg. - δ' εκκόψαι θ. - τοῦ κ. om., restit. al. manu post πυθμένα cum κανίου D. - κανίου CFGHIJKO, Ald., Frob. - ποήσαι F. - ποιεειν CO. - 7 ταύτην pro την οπήν θ. - μήκος om. C. δσον μήπος θ. - πηχαΐον FJ - πηχυαΐον CDHIKθ. - πηχιαΐον vulg. - ἐαρμόσθαι (sic) FG. - εναρμόσθαι (sic) CDIK, Ald., Frob. - τον κ. om. δ. - κανίω

progrès, et que les règles se rétablissent, la femme guérit. Voici comment il faut agir en ces cas : avant tout, si la malade vous échoit encore forte, considérer l'ensemble du corps et administrer l'évacuant propre au genre d'évacuation qu'on voudra provoquer. Quand le corps est ainsi remis en état, on procède au traitement de la matrice. Si le corps ne paraît devoir être évacué d'aucune facon, si le mal ne semble avoir aucune cause de ce côté, et que la maladie soit purement utérine, il faut entamer ainsi le traitement. On donnera d'abord une fumigation à la matrice : prendre un vase de la contenance de deux setiers, y mettre un couvercle arrangé de manière qu'aucune vapeur ne puisse trouver une issue, puis percer le fond du couvercle et y pratiquer un pertuis; dans le pertuis mettre un roseau long d'une coudée; le roseau sera bien installé dans le couvercle de manière à ce que la vapeur ne se perde pas ; quand ces préparatifs sont faits, mettez le couvercle sur le vase et lutez. Puis creusez un trou de deux pieds de profondeur et assez large pour recevoir le vase; alors on y brûle du bois jusqu'à ce que le trou soit très-chaud; cela fait, on ôte le bois et ceux des charbons qui sont les plus gros et les plus enflammés, mais on y laisse la cendre et le poussier. Quand le vase s'échausse et que la vapeur en sort, si elle est trop chaude, on attend; sinon, on fait asseoir la femme sur le bout du roseau, qui est introduit dans l'orifice utérin, et l'on fait la fumigation; si l'appareil se refroidit, on jette des charbons ardents, prenant garde que la fumigation ne soit pas trop active; si, par l'addition des charbons, elle devient plus active qu'il ne faut, on diminue le seu. On aura soin de donner cette fumigation par un beau temps, sans vent, afin que la femme

CDFGHIJ6, Ald., Frob. – κανονίω Κ. – ὅπως 0. — ° παρανεύσηται vulg. – παρανεύσεται 0. – μηδ' ἄμα 0. – Il faudrait lire μηδαμᾶ. – μηδαμοῦ CDHIJL, Lind. – ὁπόταν 0. – σκευάσας έπιθεὶς 0. – κάνιον 0. – κανίον DFGHIJK, Ald., Frob. – περιπλάσαι 0. – καὶ ὀρύξαι βόθρον pro ὅταν.... ὄρυξον 0. – ὄνυξον 0. – 0 καίειν χρή 0. – 0 ως 0. – βάθρον 0. — 0 χρή om. 0. – τοὺς ἀνθρακας 0. – οἱ vulg. – οἱ 0. – 0 ΚΕΙ. – ἀδρότατοι 0. – αδροὶ 0. – σποδίην 0. 0. – Γολοὶ 0. – 0 καιδιην 0 καιδιν 0 καιδιην 0 καιδιην 0 καιδιην 0 καιδιην 0 καιδιην 0 καιδιαν 0 καιδιαν

τῶ βόθρω καταλιπεῖν. 1 δκόταν δὲ δ χύτρινος ζέση καὶ ἡ ἀτμὶς έπανη, ην μέν 2 ή λίην θερμή ή πνοιή, έπισγείν, εί δέ μή, καθίζεσθαι έπὶ τὸ ἄχρον τοῦ χαλάμου, χαὶ ἐνθέσθαι ἐς τὸν στόμαγον, ἔπειτα πυριήσαι ήν δε ψύγηται, άνθρακας διαπύρους παραβάλλειν, φυλασσόμενος, 3 ίνα μη όξεην ποιήσης την πυρίην ην δε 4 παραδαλλομένων τῶν ἀνθράκων όζείη γένηται ἡ πυρίη μᾶλλον τοῦ δέοντος, ἀραιρέειν τῶν ἀνθράκων τὴν δὲ ὁ πυρίην χρὴ κατασκευάζειν ἐν εὐδίη τε καὶ νηνεμίη, ώς μή ψύχειν, άμφικεκαλύφθαι δέ γρή άμφιέσμασιν, ές δέ τὸν 6 γύτρινον γοή βάλλειν σκόροδα τῶν αὔων, 7 καὶ ὕδωρ ἐπιγέαι, ώστε δύο δακτύλους ύπερίσγειν, καὶ καταβρέζαι ως άριστα, ἐπιγέαι δέ καὶ φώκης έλαιον καὶ ούτω θερμαίνειν, πυριῆν δέ γρη πουλύν γρόνον. Μετά δὲ τὴν 8 πυρίην, ἢν ἢ δυνατὴ, λουσάσθω τὸ μὲν ὅλον σωμα πρός ήδονήν, την δε όσφυν και τα κάτω τοῦ όμφαλοῦ πλέονι. δειπνεῖν δὲ δοῦναι μᾶζαν ἢ ἄρτον καὶ σκόροδα έφθὰ, τῆ δὲ ὑστεραίη, ην μεν διαλελυμένη ή πρός την πυρίην, διαλιπείν την ήμέρην ταύτην . 9 ήν δέ μή, πυριήν δπίσω · πυριωμένη δέ, ήν δύνηται σχέψασθαι, κελεύειν ψαύσαι τοῦ στόματος. 10 'Η πυρίη αύτη φύσης έμπίπλησι τὰς ύστέρας καὶ ἐς ορθὸν μᾶλλον ἄγει καὶ ἀναστομοῖ. 11 🗘ς οὖν τοιαύτης ἐούσης τῆς πυρίης καὶ ταῦτα ποιέειν δυναμένης, οὕτω πυριήν δεί. 12 "Οταν δέ πυριήσης, επεμβάλλειν γρη τών σκορόδων, καὶ τῆς φώκης τοῦ ἐλαίου ἐπιγέειν · δρῆν δὲ ταῦτα, ἄγρις ᾶν δοκέωσιν αξ ύστέραι πεφυσήσθαι, καὶ τὸ στόμα άνω εξλκύσθαι ἐσγυρῶς • πρός γὰρ τὴν πυρίην ταύτην 13 τοιάδε ἔσται. διαιτῆν δε μετά τὰς πυ-

ι 'Οπόταν θ.- ή οπ. θ.- ἐπανίη CJ0. — ² εἴη θ.- πνοή vulg.- πνοιή Cθ. — πυριήσθαι θ.- φυλασσόμενον θ. — ³ ώς μὴ ὀξέη ή πυρίη θ.- ὅκως C.- ὀξείην vulg.- πυριήν FG. — ⁴ φαίνηται pro παραδαλλομένων.... δέοντος θ. — ⁵ πυριήν FGI.- Post χοὴ addit τὴν δὲ θ. = εὐδίησιν, ὅκου ἄνεμος μὴ προσ πνεύση μηδὲ προσψύξη vulg.- εὐδίη τε κάινὴν ὲμίη (sic) ὡς μὴ ψύχειν θ. - Lisez καὶ νηγεμίη.- ἀμρικαλύπτεσθαι θ. — ⁶ χύτρινον ἐμβάλλειν σκορόδια τῶν λύων (sic) θ.- δεῖ J.- ἄνων, sic, al. manu αὕων D.- Post αὕων addit καὶ πλείονα μὲν καταθρύπτειν τῶν κατακεκαυμένων (κεκαυμένων C; κατακεκαυμένων Cornar, Foes in not., Lind.) vulg.- καὶ... κατακεκαυμένων οπ. θ. — ² καὶ ΰδωρ ἐπιγέαι ὥστε αὐτὰ καταθρέξειται (καταθρέξαι CJ) καὶ ὑπερέγειν τὸ ὕδωρ τουτέων οἷον (ὅσοι J) πρεῖς δακτίλους, καὶ ἔπιγεῖν φώκης vulg.- καὶ ΰδωρ ἐπιγέαι ὥστε δύο δακτύλους ὑπερίσγειν καὶ καταθρέξαιον (sic) ἄριστα, ἐπιγέαι δὲ καὶ φώκης θ.- Je lis, dans θ, καταθρέξαι ὡς ἄριστα. — οὕτως vulg.- οῦτω)0.- χρὴ οπ.)0.- πολλὸν θ. —)8 πυριήν θ.- ἢν ἢ δ.

n'ait pas froid; on l'enveloppe de vêtements. Dans le vase on jette de l'ail sec, on verse de l'eau de manière à recouvrir l'ail de deux doigts de liquide; on le laisse bien macérer; on ajoute aussi de l'huile de phoque; et alors on chauffe. La fumigation doit être prolongée beaucoup. Après la fumigation, si elle est en état, elle se lavera le corps entier à son gré, mais les lombes et les parties sous-ombilicales avec beaucoup d'eau. On donnera pour le dîner de la polenta ou du pain et de l'ail bouilli, Le lendemain, si la fumigation l'a épuisée, on interrompt pour ce jour-là; sinon, on recommence. Pendant la fumigation, si elle peut y toucher, on lui prescrit de reconnaître l'état de l'orifice utérin. Cette sumigation remplit d'air l'utérus, le redresse et l'ouvre; c'est parce qu'elle est telle et capable de produire ces effets qu'on la pratique. Quand vous l'administrez, il faut jeter de l'ail et verser de l'huile de phoque; on fait cela, jusqu'à ce que la matrice paraisse remplie d'air et l'orifice tiré fortement en haut; résultats qu'aura en esset cette sumigation. Le régime, après ces sumigations, est le même qu'après d'autres fumigations. Quand la matrice se déplace et devient mobile, on fait une fumigation avec la racine de fenouil, préparant de la même façon un autre vase. On lave les racines de fenouil, on les broye, et on les jette dans le

om. 6. - δυναπόν JK. - μέν οδν (οδν om. 6) όλον vulg. - πλέον (addunt εί G. εί θ) vulg. - Je lis cela πλέονι. - δοῦναι om. θ. - η θ. - η om. vulg. - δ' Cθ. διαλημένη (sic) C. - el Co. - οπίσω om. 0. - Post ην addit μέν 0. - σκόθασθαι om. θ. — 10 ην ή πυρίη αύτέη σύσης σύσσης Ι; σύσησιν L, Lind.) έμπιπλά τὰς θετέρας, ἐμπιπλάμεναι δὲ φύσης (φύσσης J; φύσησι Lind.) τὸ στόμα (σόνια CDHIJK) έκ τοῦ λίην ἀπεστράφθαι καὶ προσπεπτωκέναι πρὸς τῷ ἐσχίω, ὡς ὀςθὸν μᾶλλον καθεστάσι (καθεστῶσι Lind.) καὶ ἀναστομοῦνται vulg. - ή πυρίη αύτη φύσης ένπίμπλησι τὰς ύστέρας καὶ ές δρθόν μάλλον άγειν καὶ ἀναστομοῖ θ. - Je lis ἄγει. - " ὡς.... δεῖ om. θ. - ταύτης D. - 12 όπόταν 0.- έμβάλλειν vulg.- έπεμβάλλειν 0.- σχοροξίων 0.- σχοροξέων (sic) C .- êmiyer 0 .- ôpav 0 .- aypi C0 .- av om. C .- doxword vulg .- doxeuσεν C. - δοκέωσε θ. - πεσυσσήσθαι J. - είλκυσθαι FIK, Ald., Frob., Lind. έλκύσθαι D. - 13 τοια (sic) 0. - διαίτην C0. - τούς pro τὰς C' - ώστε pro ὡς ότε C.-τὸ om. J.-πυριῆτο vulg.-πυριῆτω C.-ἐπυριῆτο $\theta.-$ ὅταν δ' $\theta.$ άνακινηθώσεν vulg - άνακινηθέωσεν C. - άνακεινηθέωσεν 0. - ματάθου CFG HIJKO, Add.

ρίας, ώς ότε τὸ πρότερον επυρίητο. Οκόταν δε άνακινηθέωσιν αί υστέραι καὶ εύλυτοι γένωνται, πυριῆν μαράθρου βίζησιν, ¹έτερον γύτρινον κατασκευάσας τὸν αὐτὸν τρόπου, τὰς δὲ ρίζας τῶν 2 μαράθρων άμφιπλύναντα φλάσαι, καὶ ές τὸν γύτρινον ἐμβαλεῖν, καὶ ἐπιγέας ύδωρ τον αύτον τρόπον πυρίην. Μετά δὲ ταῦτα λούειν, καὶ ἐς έσπέρην δειπνείν μάζαν. ήν δέ άρτον βούληται καί βολβίδια καί σηπίδια των σμικοών, εν οίνω έψειν καὶ ελαίω, καὶ παρέγειν εσθίειν. Έν δὲ τῆ πυρίη πειρῆσθαι τοῦ στόματος ψαύειν. * αὐτη ἡ πυρίη άγει τὰς ὑστέρας άγγιστα · ταῦτα δὲ γρὴ ποιέειν ἐφ' ἡμέρας πέντε ἢ εξ, σκεπτόμενον ες την άνθρωπον. * κην μεν διαλύηται καὶ ἀσθενής γίνηται, διαλαμβάνειν ές όσον δεῖ χρόνον • ἡν δὲ μὴ διαλύηται, πυριῆν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. Μετὰ δὲ τὰς πυρίας 6 πειρῆσθαι προστιθέναι των προσθέτων της σιάλου δαιδός της πιοτάτης, γρίσμα δε λίπα έστω, ποιέειν δε μήχος μεν δακτύλων εξ, πλήθος δε πέντε ή εξ, είδος δὲ ἔζουρα · εἶναι δὲ θάτερον θατέρου σμικρῶ παγύτερον · τὸ δὲ 7 παγύτερον είναι δκόσον δάκτυλος δ λιγανός, καὶ τὸ είδος δμοιον τῶ δακτύλω εξ άκρου λεπτότατον, 8 αγόμενον δε παγύτερον ποιέειν 9 δε ώς λειότατόν τε καί στρογγυλώτατον, φυλασσόμενον όκως σγινδαλμός μηθείς έσται προστιθέναι δέ πρώτον το λεπτότατον · 10 σταν δέ προσθήται, άναπαυέσθω δκως μή έκπέση φυλάσσουσα • 11 προστιθέοθω δὲ πρῶτον τὸ ἄκρον, εἶτα αἰεὶ μᾶλλον, όμοῦ τε ἐπιστρέφειν καλ άπωθέειν κυκλόσε το δαίδιον καλ δκόταν σμικρόν προσδέξηται, έπισγείν 12 επί τω συικρώ τουτέω, φυλάσσουσα ως μή εκπέση · είτα

^{*} Έτερόν τε (τε οπ. Cθ) κατασκευάσαι (κατασκευάσας θ) vulg. — ³ μαράθων CFGHIKθ, Ald., Frob. – ρλάσθαι vulg. – θλάσθαι CDFHIKL. – ρλάσαι θ, Lind. – ἐμβάλλειν C. – καὶ ἐπιχέαι ὕ. καὶ τὸν θ. – ταῦτα οπ. θ. — ³ βόλθια θ. – βολθιτία Cornar. – βολίδα, al. manu βολβίδα D. – Gal. Gl. : βολβιτία, τὰ ὑπὸ τῶν πολλῶν βομβύλια προσαγορευόμενα · γένος δέ ἐστι τοῦτο μικρῶν πολυπόδων. – σιπίδια FHIK. – σηπίδα D. – μικρῶν C. – Post σίνω addunt πάντα C, δὲ πάντα θ. – καὶ ἐν (ἐν οπ. Cθ) ἐλ. vulg. – καὶ παρ. ἐσθ. οπ. Cθ. – πειρῶσθαι θ. — ⁴ ἢ πυρίη ἄγειν (αὐτη ἡ πυρίη ἄγει C) (πυριήσσειν sic pro πυρίη άγειν Κ) τὰς ὑστ. ἄγχιστα · ταύτας χρὴ πυρίην ἐρ' ἡμέρας (ἡμέραις Κ) vulg. – αὐτη ἡ πυρίη ἄγει τὰς ὑστ. ἄγχ. ταῦτα δὲ χρὴ ποιέειν ἐρ' ἡμέρας θ. — ⁵ ἢν Co. – διάλυτός τε καὶ θ. – γίνεται vulg. – γίνηται CDFGHIKθ. – διαλαμβάνων όκόσον (ὁπόσον θ) ἄν σοι δοκέη χρόνον Co. – ἄπασαν sine ἀνὰ θ. – ἡμέραν F. — ⁶ πειρᾶσθαι θ. – τῆς πιάλου (σιάλου CDHIθ) δαιδὸς (παιδὸς C) (addit τῆς θ) πιστάτης (ποιστάτας L) vulg. – Gal. Gl. : σιάλου δαιδὸς καὶ σιάλου αἰγὸς, τοῦ λιπαροῦ. – χρῖσμα G, Ald. – χρίμα θ. – λίπα FHI, Frob. –

vase; on verse de l'eau, et on administre semblablement la fumigation. Après cela, la femme prend un bain, et, le soir, à son diner, elle mange de la polenta; si elle veut du pain, de petits poulpes et de petites sèches, elle peut les faire bouillir dans du vin et de l'huile et les manger. Pendant la fumigation, elle essayera de toucher l'orifice utérin; cette fumigation a pour effet d'amener la matrice très-près. On l'administre pendant cinq ou six jours, en considérant l'état de la femme; si elle s'épuise et devient faible, on interrompt tout le temps qu'il faut; si elle ne s'épuise pas, on fait une fumigation chaque jour. Après les fumigations, on essaye de mettre les pessaires faits avec des bâtonnets du pin le plus gras; on les enduit avec de l'huile; ils sont longs de six doigts, au nombre de cinq ou six, de forme conique, et un peu plus gros les uns que les autres; le plus gros est comme le doigt indicateur, de même forme que ce doigt, plus mince par le bout, grossissant en allant vers l'autre extrémité. Ces bâtonnets seront aussi lisses et aussi ronds que possible, sans aucune écharde. On place d'abord le plus mince. Quand il est en place, la femme se tient tranquille, prenant garde qu'il ne tombe. On n'ensonce d'abord que le bout, puis on l'engage de plus en plus, le faisant tourner et le poussant en même temps. Quand le petit bout est reçu, on s'arrête à ce petit bout, et la semme prend garde que le bâtonnet ne tombe. Puis on enfonce davantage de la même façon, jusqu'à ce qu'il soit entré de quatre doigts

λεῖπα θ. – Ante μῆνος addit ἄδε θ. – Gal. Gl. : ἔξουρα, εἰς στενὸν συνημένα, ἄ δὴ καὶ μύσπα ὸνομάζουσιν. – μικρῶ C. – παχύτερον Cθ. – βροχύτερον vulg. — 9 βραχύτερον J. – εἶναι om. J. – δειχανος (sic) θ. — 8 ἐχόμενον Vatic. Codd. ap. Foes in not. — 9 δὲ οm. θ. – λιότατον θ. – στρογγυλότατον D. – στροπυλώτατον (sic) C. – φυλ. (φυλασσόμενος C) δὲ δὲ οm. Cθ) διως (δπως θ) vulg. – σκινδαλαμός θ. – σχιδαλμός BF. – σχιδολ ασμός G. – σχινδαλασμός Ald. – σχ δαλαμός HIK. – κινδάλαμος (sic) C. – ἐνέσται Cθ. – ἔστω L. — 19 καὶ ριο δταν δὲ πρ. θ. – πρόσθηται C. – ώς θ. – ¢λάσσουσα (sic) C. — 11 προστιθέσθω D. – προστιθέτω vulg. – εἶτα καὶ (καὶ om. θ) αἰεὶ vulg. – κυλλώσες FGH IJK. – κυκλοσαι (sic) θ. – δαιδίον C. – ὅταν θ. – μικρὸν θ. — 12 ἐν vulg. – ἐπὶ θ. – σούτω 12 Φ. – δαιδίον C. – ὅταν θ. – μικρὸν θ. — 12 ἐν vulg. – ἐπιέσπ Lθ, Lind. – εῖτ' DFGHIJK. – ἐς (ἐς om. θ) τὸν vulg.

αὖθις ἀπωθέειν τὸν σύτὸν τρόπον, ἄγρις οδ τεσσάρων δακτύλων * ἔσω τοῦ στόματος τῶν θστερέων γένηται · όταν δὲ τοῦτο προσδέζηται, τὸ μετά τοῦτο προστιθέναι, όμοῦ τὸ προσκείμενον ἀσαιρέουσα, 2 όκως, πρίν ξυμπεσείν το στόμα, προσκείσεται θάτερον δαίδιον έτι δρθού ξόντος καὶ ἀνεωνικένου · ούτω 3 δέ τοῦτο ἔσται, ἢν τὸ μέν ἔξαιρέηται, το δὲ προστίθηται. Χρή δὲ καὶ μολυβοον ἴκελον ἐζελάσαντα * ποιῆσαι τὸ εῖδος τῶ δαιδίω τῷ παγυτάτω, κοῖλον δὲ ὅκως ζυνέζει * τοῦ δὲ 5 μολύβδου είναι το εύρος έληλασιιένον οίον έπι τα έλκεα 6 έζελαύνεται' όχως δὲ τὸ στόμα τοῦ μοτοῦ λεῖον ἔσται καὶ μὴ τρώσει, ποιέειν ταύτα ως και των δαιδίων δικόταν δε ποικθή δ μοτός δ μολύβδινος, στέατος αὐτὸν ἐμπλῆσαι δίος τετριμμένου ⁷ δκόταν δὲ παρεσκευασμένος ή, το μέν δαίδιον δφελείν, το δέ μολύβδιον ένθείναι. 8*Ην δὲ τὸ μολύβδιον καθμα παρέγη προστεθέν, τὸ 9 μέν μολύδδιον ἀφαιρέειν, την δὲ δαΐδα δπίσω προστιθέναι, 10 καὶ τὸ μολύβδιον ἀποβάψαι ἐς ὕδωρ ψυγρόν Επειτα ὀπίσω προσθείναι, τήν δὲ δαϊδα άφελείν · προσκείσθαι δέ γρη αλεί τι · 11 την ημέρην άμεινον την δαϊδα έγειν. νύκτωρ δὲ τὸ μολύβδιον. *Ην 12 δ' ἀναστηναι θέλη, φυλασσομένη τοῦτο δράτω, ὅκως ὁ μοτὸς ἀτρεμέη· ¹3 ἢν δὲ μλ, αὐτίκα κατόπιν προστιθέναι. *Ην δε των δαιδίων, & δή προσέκειτο, μηθέν προσθέγηται, λεπτότερον ποιέειν, 14 μέγρις εθπιθές η. Ην δέ τὸ στόμα ¹⁵ μη δύνηται ανοίγεσθαι, ¹⁶ μηδὲ αί ύστέραι αγγοῦ προσίω-

¹ Τὸ εἴσω (ἔσω θ) vulg. - Je supprime τό. - δστέρων D. - Ante γένηται addit τούτο 0. - έγγένηται D. - όταν δε τούτο om. 0. - πρότερον δέξηται pro προσδ. Κ. - όμου.... προστίθηται om. L. - προκείμενον DFGHI, Ald., Frob. - πgiv pro $\pi go \pi x$. θ . - $\frac{2}{6}$ %. om. θ . - $\pi go x s i \sigma s \pi x$: Vulg. - $\pi go x s i \sigma \eta \tau x$: Lind. -ώς προσκείσεται θ. - προσκείσηται DFHIJK. - θάτερον δαίδιον θ. - θ. δ. om. vulg. - όρθοῦ ἔτι θ. - ἡνεωγμένου J. - ἀνεογμένου C. - οῦτω Jθ. - οῦτως vulg. - 3 δè om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. - τούτου FGHIK. - Ελαητα: 0.έξερέηται Ι. - προστιθήται Ι. - προστιθέαται θ. - μολίβδιον θ. - μόλιβδον CD HJK. - είκελως C. - 4 είδος ποιήσαι sine το 0. - κοιλοτάτω pro παχυτάτω 0. – όπως 0. – ξυνεξη vulg. – ξυνέξει CFHIJK. – συνέξει D. – $\delta \eta$ άρμονίη ναλώς έξει pro ξυνέξει θ. — υρολίβδου CDJ. - μολυβδίου θ. - έληλαμένου θ. έλιλασμένον FGIII. — 6 έξ. om. θ. - ὅπως θ. - δὲ θ. - δὲ om. vulg. - μου (sic) pro μοτού θ. - λίον θ. - τρώση vulg. - τρώσει θ. - ποιέει (ποιέειν III6) δε (δὲ om. 0) ταύτα ώς καὶ τὰ (τὰ om. Cb) τῶν vulg. - παιδίων \mathbf{C} . - ὁπόταν $\mathbf{\theta}$. όταν D. - όμοιος pro ό μοτός θ. - μολίβδινος CDJK. - αύτόν om. J. - τριπτοῦ θ . — $\tilde{\tau}$ όταν θ . – παρασκευασμένος (sic) Π . – παρασκευασμένον σοι $\tilde{\eta}$ θ . – παρασκευασθή J. - δαιδίον CH. - μολίβδινον D. - μολίβδιον CJK. - 8 ήν καθμα εὲ παρέχη προσθετέν θ.-μολίθδιον CDJE.-μολίθδινον L.-κλύμα vulg.-

à l'intérieur de l'orifice utérin. Quand ce premier bâtonnet est ainsi recu, on l'ôte pour substituer celui qui suit en grosseur. de manière que celui-ci soit en place avant l'affaissement de l'orifice et quand cet orifice est encore droit et ouvert. Or, on réussira, si on enlève l'un et met l'autre. Il faut aussi avoir une tige en plomb semblable, pour la forme, au bâtonnet le plus gros, mais creusée à l'intérieur pour pouvoir contenir quelque chose. La capacité en sera celle de la sonde pour les plaies. Afin que l'orifice de cette tente soit lisse et ne blesse pas, on la dispose comme le bout des bâtonnets. Quand la tente en plomb est prête, on l'emplit de graisse de mouton broyée. Cela fait, on ôte le bâtonnet, et on met en place le plomb. Si, mis en place, il cause de la chaleur, on le retire et on remet le bâtonnet; on trempe le plomb dans de l'eau froide, et on le replace, après avoir ôté le bâtonnet. Il faut qu'il y ait toujours quelque chose en place : pendant le jour le bâtonnet vaut mieux, le plomb pendant la nuit. Si la femme veut se lever, qu'elle se lève, mais en ayant attention à ce que la tente reste en place; et, en cas de déplacement, elle la remettra aussitôt. Si aucun des bâtonnets employés pour ces cas ne sont recus, on les fera plus minces, jusqu'à ce que l'opération puisse s'accomplir. Dans le cas où ni l'orifice utérin ne peut être ouvert, ni

αλύσμα L.-καύμα Foes in not., Lind.-περιέχη vulg.-παρέχη Lind.-9 μέν om. 0. - μολίδδιον CDK. - δαιδαν (sic) 0. - 10 καί... προσθείναι om. J. - Post καὶ addit αδτις 0. - μολίβδιον CD. - ὑποβάψαι D. - ἔπειτ' 0. - ποοστιθέναι vulg. - προσθείναι Co. - γοή post αλεί D. - αλεί CDFGHJKO, Lind. ἀεὶ vulg. - ἐπὶ pro τι θ. - " [καὶ] τὴν [μὲν] Lind. - ἀμείνω vulg. - ἄμεινον 0. - δαίδα (sic) II. - δὲ om. 0. - μολίβδιον CDJK. - 12 δὲ θ. - φλασσομένη (sic) C. - όπως 0. - ἀτρεμέει Ald. - 13 εί θ. - ὂαιδίων ὧν (τῶν C; ἃ θ) (addit δή θ πρόσκειται (προσέκειτο θ) vulg. - προσέγηται pro προσδέγηται D. -14 μέχρις οδ προσδέγηται (προσδέξηται CDFGHIJKL, Lind.) έκ τουτέων είς (êğ pro el; DIII; êç CK, Lind.) (êğenetva sic J nabestávat (nabistávat D; καθεστάναι C ναὶ εὐπιθήσαι (εὐπειθήσαι Ι; ἀπηθήσαι Κ; εὐπειθήσει C: εὐπιθήσει Vatic. Codd. ap. Foes in not.) vulg. - μέγει εὐπιθές ή pro μέysig.... εὐπιθήσαι 0. — 15 μηδέ vulg. (uήδο sic G; μηδό om. J). - μή CDFIK 0. - 10 μηδε (μηδ' CDJ0) (addunt at CDJ0) όστ. vulg. - αδτις επαναγωρέων θ. - ἐπαναχωρεῖν vulg. - ὑητρείην (ὑητρείην DHIJK; πυριῆν 6) vulg. - δευτέραν vulg. - δευτέρην θ, Lind. - μαλαγθώσι vulg. - μαλαχθέωσιν C.

σιν, αδθις επαναγωρέειν επί την αργαίην πυρίην · από δε της πρώτης έπὶ την δευτέρην, μέγρις ότου μαλαγθέωσι καὶ πελαστάτω προσίωσι. 1 κάπειδάν άναστομωθέωσι, προστιθέναι προσθετά ποιήσαντα δύο, είναι δε το μέγεθος όσον ελαίη, * τούτων δε το έτερον προσκείσθαι, μέγρις ότου έκτακή, κάπειτα θάτερον προστιθέναι όκόταν δὲ προστίθεσθαι μέλλης, βάψαι το προσθετον το έκ τῆς δητίνης, ασίστησι γάρ από του στόματος των ύστερέων, ες έλαιον βόδινον ή ζοινον. Πρίν δέ το 4 μολύβοινον προσκέεσθαι γρη, όκως εν δρθώ τω στόματι εσησείσεται ες τὸ έσω τοῦ σώματος. έπειτα μαλθακτήρια προστιθέναι, λούεσθαι δε θερμώ καὶ πρό των προσθετών καὶ ύστερον, καὶ δεῖπνον διδόναι τῶν 5 θαλασσίων. "Όταν δὲ ἡμέραι γένωνται δύο ή τρεῖς ἀπὸ προσθέσιος, σκεψάμενος, ἡν μὲν τὸ στόμα καλῶς ἔγη τῶν ὑστερέων καὶ καθαρὸν ης, παύεσθαι τουτέου τοῦ προσθετοῦ, μετὰ δέ τούτο μαλθακτήρια. όταν 6 δέ ἀπουλεγμήνη, αἰεὶ προσκείσθω τὸ δαίδιον ή τὸ μολύβδιον : ήν δὲ μήπω καθαρόν ή τὸ στόμα τῶν ύστερέων, αδθις προστιθέναι τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ φάρμακα, καὶ τἄλλα 7 ποιέειν, ώς εξόηται, καὶ τὸ 8 στόμα ἀναφυσῆν δεῖ καὶ τὰς ὑστέρας ώδε, προσθετόν ποιήσαντα ⁹ τὸ ξύν τῷ σύχῳ προσθεῖναι · ποιέειν δὲ δύο καὶ ταῦτα· 10 πρὸ δὲ τοῦ προσθεῖναι πυριῆσαι τῆ πυρίη τῆ ἐκ τοῦ μαράθρου τῆ πρόσθεν εἰρημένη: μετὰ δὲ τὴν πυρίην τῆ ὑστεραίη προστιθέναι τὸ 11 φάρμακον λούσαντα · λούειν δὲ καὶ ες ἐσπέρην ·

^{&#}x27; Καὶ ἐπ. C. - ἀναστομωθῶσι vulg. - ἀναστομωθέωσι C. -προσθεῖναι θ. δύο θ. - δύο om. vulg. - ως (adest spatium vacuum quinque vel sex litterarum) ποτινάδα pro είναι... έλαίη θ. - 2πυριάσαι δὲ πρὶν θάτερον τούτω ποοσκεϊσθαι μέγρι ότου έκτακή · όταν δ' έκτακή, καὶ θάτερον προστίθεσθαι ρτο τούτων.... μέλλης θ . – τούτω J. – ότου om. J. – έχταμη H. – καὶ ἔπειτα C. - όταν C. - μέλης C. - 3 άψαι vulg. - άψαι DIK. - βάψαι Foes in not., Lind. - βάπτειν δὲ θ . - ριτ. FG. - ἀρίσταται θ . - ἢ ἴρινον om. θ . - ἡρινὸν C. - 4 μολίβδιον D. - μολύβδιον θ, Lind. - μολίβδινον CJK. - προσκείσθαι vulg. - προσκέεσθαι C. - προσκέεσθαι.... μαλθακτήρια om. J. - ὅπως τῶ σώματι έρηρείσεται ές τὸ ἔσω τοῦ στόματος 0. - σώματι (D, emend. al. manu) FG, Ald. - ένειρίσηται vulg. - ένειρύσηται DH, Foes in not., Lind. - ένειρίσεται C. - είς vulg. - ε΄ς CDHIK, Lind. - εἴσω vulg. - ἔσω Κθ. - λοῦσθαι θ. - 5 θαλασσίων τι των εἰρημένων · διδόναι δὲ, (τι των εἰ. διδ. δὲ om. θ) ὅταν (addit δὲ θ) ἡμέραι vulg. - τρὶς θ. - καὶ [ἥν] καθαρὸν Lind. - καὶ παύεσθαι legit Foes in not. — 6 δ' θ. - ἀποφλεγμαίνη CIJK. - ἀναφλεγμήνη legit Foes in not. - αἰεὶ προσκείσθω τὸ δαιδίον ἢ τὸ μολύβδιον · ἢν δὲ μήπω καθαρὸν ἢ θ. -αἰεὶ.... η om. vulg. -αὖτις θ. -τὸν α. τρ. om. θ . -τὰ ἄλλα θ . - η ποιέειν κατά τὸν ὑτηγημένον τρόπον · ὅταν δὲ (δὲ om. DFGIK, Ald.) καλῶς ἔχη τὸ

la matrice amenée à proximité, il faut en revenir à la fumigation du début, commencant par la première et finissant par la seconde, jusqu'à ce que l'utérus s'assouplisse et s'abaisse trèsprès. Quand il est ouvert, on a deux pessaires, gros comme une olive; on en met un, qu'on laisse jusqu'à ce qu'il fonde; puis on met l'autre. Ce pessaire à la résine, quand il va être placé, sera plongé dans de l'huile de rosc ou d'iris, ce qui l'empéche de se coller à l'orifice utérin. Auparavant il faut mettre le plomb, afin que le pessaire soit dans un orifice droit et s'enfonce à l'iniérieur du corps de l'utérus. Puis on applique les émollients. La femme se lave à l'eau chaude et avant les pessaires et après. Son dîner est de poissons de mer. Quand deux jours ou trois ont passé après cette application, on considère si l'orifice est en bon état et mondifié, et l'on cesse l'usage de ce pessaire, auquel on fait succéder les émollients; et, quand l'inflammation est tombée, on entretient toujours en place le bâtonnet ou le plomb. Mais si l'orifice utérin n'est pas encore mondifié, on applique de nouveau en pessaire les médicaments, et on fait le reste comme il a été dit; on produit l'insufflation de l'orifice utérin et de l'utérus en appliquant le pessaire à la figue; on en a aussi deux de cette espèce; avant de les mettre, on administre la fumigation avec le fenouil indiquée plus haut. Après la fumigation, le lendemain, on applique le médicament, on a auparavant donné un bain, on en donne un aussi le soir. On trempe ce pessaire, comme l'autre,

σώμα (στόμα Vatic. Codd. ap. Foes), ἀναφυσῆν (ἀναφυσεῖν F; ἀναφυσοῆν J; ἀναφυσοῦν L) (κατά.... ἀναφυσοῆν οπ. 0) ὡς vulg. — εστ. δὲ (δὲ οπ. C0) vulg. — ἀναφυσοῦν Δ. – τὸ οπ. vulg. – σὸν 0. – καὶ οπ. J. — ¹⁰ καὶ τῆ πυρίη τῆ ἐκ τοῦ βαράθου (sic) πυρήσαι (adest hic spatium vacuum quindecim vel sedecim litterarum) pro πρό... εἰρημένη 0. – πυριήσαι καὶ τῆ vulg. – J'efface ce καὶ, qui, par le fait, manque dans 0. – μαράθου CGHK, Ald., Frob. — ¹¹ φαρμακον ὁ ταν δὲ μέλλη προστιθέναι (πρ. οπ. J) πρὸ πάντων τῶν προσθετῶν οὐσαντα, οὐτω (οὐτως CDFGHIK) προστιθέναι τὴ δὶ ὑστεραὶη ἡμέρη vulg. φύρμακον λούσαντα ὁ λούειν δὲ καὶ ἐς ἐσπέρην βάπτειν δὲ καὶ τοὺτο ἐς ἐδιαιο, ὅταν προστίθηται μετὰ δὲ τὴν κάθαρστιν τῆ ὑστερον ἡμέρη 0. – ἀρρήτει FGI, Ald., Frob. – ἄχρι C6. – ἡν pro ἄν C.

βάπτειν δε και τούτο ες έλαιον, δταν προστίθηται μετά δε την κάθαρσιν τη ύστερον ήμερη μαλθακτήρια άρηγει άγρις αν φλεγμήνωσι. 1 μετά δὲ τὴν ελεγμασίην ποιέειν τὴν δαίδα κατά τὸν ἔμπροσθεν λόγον. Ποιέειν δε και περί ε τοῦ προσθέτου τούτου τοιαῦτα, οξά περ και περί του προτέρου. 3 κήν μεν άπαξ προστεθέν άρκεόντως δοκέη άναφυσήσαι τὰς δοτέρας, πεπαύοθαι · ήν δέ 4τι γρήζη, αδθις προστιθέναι τὸν αὐτὸν τρόπον δνπεο τὸ πρότερον. Μετά δὲ ταῦτά, ὅταν δοκέη σοι καιρός είναι, την πυρίην κατασκευάζειν την έκ των θυμιημάτων. ε ακευάζεται δε τόνδε τον τρόπον κύπειρον κόψαντα κατασήσαι όσον σκασίδα, καὶ κάλαμον μυρεψικόν έτερον τοσούτον, καὶ σγοίνου της μυρεψικής έσον, καρδαμώμου τε έσον, καλ κυμένου αλθιοπικού, καὶ ἀννήσου, καὶ πηγάνου ζηροῦ, καὶ ὑπερικοῦ, καὶ μαράθου σπέρμα · όταν 6 δε ταῦτα παρασκευάσης, εγγέας ες τὸν γύτρινον οἴνου αὐστηροῦ κοτύλας ἐξ ὡς εὐκοδεστάτου λευκοῦ, ἐπιπάσαι τῶν κεκομμένων όσον τεταρτημόριον, γκαὶ ἀναταράζαι εἶτα ἐπιγέαι ὅσον τριώδολον δλκήν μύρον αλγύπτιον ώς βέλτιστον, ή άμαράκινον, ή ἔρινον ἄκρον· όταν δὲ ἐπιγέης, ἀναπαράξαι· 8 πυριῆν δὲ μαλθακῆ πυρίη πλεϊστον γρόνον · λούειν δέ πρό της πυρίης , καλ πυρίην ήμέρας δύο ή τρεῖς · όταν δὲ παύσηται πυριωμένη, ἐπίθεμά τι γρή ἐπικέεσθαι ἐπὶ τῆ πυρίη, ὅκως μὴ ἀποπνέη · μετὰ δὲ τοῖσι δαιδίοισι καὶ 9 τοῖσι μολύβδοισι γρέο • όταν δὲ πυριήσης ημέρας δύο ή τρεῖς, έτέρας διαλιπείν δύο ή τρείς τὰς 10 δὲ μεταζύ ήμέρας λούειν δὶς τῆς ήμέ-

^{&#}x27;Καὶ μετὰ τὴν φλ. J.-μ. δὲ τ. φλ. οπ. θ .-ποιέειν τὰ ἄλλα (τὴν δαιδα sic θ) κατὰ vulg. $-\frac{2}{7}$ τοῦ πρόσθεν τούτου του (sic) θ .-περ οπ. DFGIK θ . $-\frac{3}{7}$ κὴν (καὶ ἢν C) μὲν μείνη (ἢ C; μήνη Ald., Frob.; μένη DFHIJKL) ἄπαξ προστεθὲν, ἀρκέοντος (άρκεόντως J) δοκέη (δοκέει D; δοκεῖ J) εἰναι , φυσῆσαι τὰς ὑστέρας καὶ πεπαῦσθαι vulg. - καὶ ἢν μὲν ἄπαξ προστεθὲν ἀρκοῦντος δοκέη ἀναφυσῆσαι τὰς ὑστέρας πεπαῦσθαι θ . $-\frac{4}{7}$ τις vulg. - τι θ .- κρίζη θ .- χρήξη θ .- αδτις θ 0.- προστ. οπ. J. - δνπερ καὶ (καὶ οπ. C; τὸ pro καὶ θ 0 πρ. vulg. - ταῦτα οπ. θ 0.- σταν καλῶς (καλῶς οπ. θ 1) δ. σοι καὶ (καὶ οπ. θ 2) πρ. νυlg. - κατασκευάσαι θ 3.- Φυμημάτων θ 4.- τὸν pro τόνδε F.- Ροει τρόπον addit κατασκευάζην (sic) τὴν ἐκ τῶν θυμημάτων πυρήνν τόνδε τὸν τρόπον θ 3.- καταστήσαι vulg. - τπερον (sic) F.- κύπερον vulg. - καταστήσαι vulg. - σταφίδα, al. manu σκαφίδα D.- σχίνου DH.- σχίνου θ 4.- (Addit καὶ θ 1) καρδάμου (καρδαμώμου θ 1) τε (τε οπ. θ 1) vulg. - άννήθου θ 3.- άλνίσου CDHJ.- ἀνήσου Κ.- μαράθρου θ 1.- - δὲ παρασκευάση

dans de l'huile, au moment de le mettre. Après la mondification, le lendemain, les émollients conviennent tant qu'il y a inflammation. Quand l'inflammation est passée, on applique les bâtonnets selon ce qui a été dit plus haut. Au reste on fait pour ce pessaire exactement comme pour le précédent. Si une seule application paraît suffire pour produire l'insufflation de l'utérus, on s'en tient là; mais, s'il est encore quelque besoin, on applique de nouveau le pessaire de la même facon. Ensuite, quand l'opportunité paraît venue, on prépare la fumigation des aromates. Elle se prépare ainsi : triturer et tamiser cypérus une conque (0htre,023), calamus odorant autant, jone odorant autant, cardamome autant, graines de cumin d'Éthiopie, d'anis, de rue sèche, d'hypéricon et de fenouil; quand on a préparé tout cela, on verse dans le vase six cotyles de vin astringent blanc très-odorant, on jette un quart de cotyle des substances broyées et on agite. Puis on ajoute un tiers d'obole de parfum égyptien aussi bon que possible, ou de l'excellente huile de marjolaine ou d'iris; quand on verse, on agite. On fait une douce fumigation et on la prolonge autant qu'on peut: on donne un bain auparavant, et on la répète pendant deux ou trois jours. Quand la fumigation est finie, on met un bouchon sur la fumigation, afin qu'elle ne s'évapore pas. Puis on use des bâtonnets et des plombs. Quand on a fumigé deux ou trois jours, on fait une interruption de deux ou trois jours; dans ces jours intermédiaires on donne deux bains par jour. La femme

ταύτα ές τὸν χ. οἴκου (sic) αὐστ. κ. ἔξ ὡς εὐ. ἐγγέαι λευκοῦ καὶ ἐπ. 0. – κατακευάσης J. – εἰς νulg. – ἐς CDFHIK, Lind. – ἐπιπάσσαι FIJ. – τεταρτήμορον θ. — γ καὶ οm. Κ. – τριάβολον C. – κράτιστον pro ὡς βέλ. θ. – ἡρίδανον pro ἱρινον C. – εἰρινον θ. – ὅταν δὲ ἐ., ἀν. οm. θ. — ὁ πυρίην (καὶ πυρίην Lind.; πυρίλν δὲ θ) μαλθακήν (μαλθακή θ, Lind.) τή (τῆ οm. θ) πυρίη νulg. – πλέονα χρόνον ἡμέρας δὺο, λούειν δὲ πρὸ τῆς πυρίης ' ἐπὴν δὲ παύσηται θ. – πυρίην δὲ (sine καὶ) ἡμέρας C. – ὅταν... τὰς δὲ μεταξύ om. L. – ἐπιθέματι CG. – ἐπιθήματι θ. – ἐπικεῖσθαι νulg. – ἐπικέεσθαι C. – ὅπως θ. — ὁ τῶ μολίοδω χρῆσθαι θ. – τῆσι D. – μολίοδοισι DIK. μολίοδεσι C. – ὅταν... ἡμέρας om. θ. – ἡμέρας pro ἐτέρας J. — το δὲ om. C. – λούσασθαι C. – ἡμέρας pro ἡμέρας J. – πράσσα C. – ὑμὰ χ. ὲ. Κ. – Post ὑμὰ addit καὶ σισυμβρον (sic) θ. – ῥαφανίδας CDFGIKθ, Ald., Lind. – κάρδαμον θ.

ρης. Έσθίειν δε πράσα έφθά καὶ ώμα καὶ βαφανίδας καὶ κάρδαμα καὶ σκόροδα ¹ όπτὰ καὶ έφθὰ, καὶ τὸ πόμα ἀκρητέστερον, καὶ τοῖσι θαλασσίοισι ποῖσι προειρημένοισι γρέεσθαι. 2 ο ταν δε αί ημέραι διαλιπόμεναι παρέλθωσι, πυριήν γρή ἐπιπάσαντα ολίγιστα ἐκάστορ τῶν κεκομμένων ἐς τὴν ὑπάργουσαν πυρίην, καὶ οἶνον ³ ἐπιγέαι· ἢν δοκέη δείοθαι, καὶ έλαιον, 4 καὶ τούτω πυριήσθαι. Οκόταν δέ σοι δοκόη καλώς έγειν ⁵ τών πυριών, καὶ τὸ στόμα μαλθακὸν είναι κοὶ άνεστομωμένον ώς γρή, και αξται αξ ύστέραι έγγυς, μετά την πυρίην την υστέρην ημέρην προστιθέναι το σάρμακον το ξύν τη σμύρνη. προσθετά ε δε είναι δύο : μετά δε την κάθαρσιν τη ύστεραίη ημέρη τὰ μαλθακτήρια προστιθέναι, μέγρις ότου ἀπουλεγμήνωσιν αί ύστέοπι. Τιμετά δε τούτο τοΐσι δαιδίοισι καὶ μολυβδίοισι γρησθαι. την δε δύναμιν τεκμαιρόμενον τοῦ σώματος, αὖθις άναπυσιῆν ώς γέγραπται · 8 ήν μεν δοκέη [ή] έτι υπάργουσα πυρίη ίκανη είναι, ές ταύτην ενιδαλών των θυμιαμάτων ώσπες το πρότερον, καὶ οἶνον ἐπιγέων καὶ έλαιον • ην ο ζοκέη δὲ ἄγρηστος είναι αύτη ή πυρίη, ετέρην ἐζ δογής κατασκευάζειν. 10 "Οταν δε προπυριάσης αξθις τον αθτόν τρόπον, δνπερ πρότερον προεπυρίασας, προστιθέναι το φάρμακον το σύν τδί στέατι ποιείν δε δύο τὰ προσθετά, και προστιθέναι τὸν αὐτὸν πρόπον, δύπερ πρότερου · μετά δὲ τὰς προσθέσιας τῆ θστερού ήμέρη κατά τὸν ἔμπροσθεν λόγον τὰ μαλθακτήρια προστιθέναι · τούτω δὲ τῷ φαρμάκῳ γρῆσθαι δι' ήμέρας τετάρτης προπυριδύντα · 11 αἰεὶ δὲ

^{1 °}Ε, κ. όπ. Cθ. - πώμα (sic) ακρητον θ. - σιτίσισι pro τοῖσι προειρημένοισι 0.-χρῆσθαι 0.-2 καὶ αὖτις pro ὅταν.... παρέλθωσι 0.-αὶ om. C.-διαλειπόμεναι CJK. - διέλθωσι J. - πυριάν θ. - επιπάσσαντα CHIJK. - δλίγοστα C. - els vulg. - es CDH, Lind. - 3 êmiyésin K. - nai élaion hu doném decodar 0. -4 καὶ om. θ . -τοῦτο J. -πυριᾶν θ . -ὅταν θ . -⁵τῆς πυρίης, καὶ τό τεστόμα θ. - έγγυς αξ ύστ. C. - έγγυς om. θ. - τη υστερον ημέρη CDHIK. ξυέρη J.-σον $\theta.-\theta$ δ' $\theta.-$ υστερέη C.- ημέρη om. DFGHIKL $\theta.-$ προς τά μαλθ. J. - καὶ (καὶ om. θ) μέχρις (μέχρι θ) vulg. - ἀποςλεγμαίνωσην G. -Σκαί pro μετά δε τούτο 6. - καί μολ. om. 0. - μολιβδίοισι CDJK. - γοήσθαι ιρέοσθαι L, Lind.) · μετά δὲ ταύτα διαλιπεῖν ἡμέρας ὡς (ὅσας C) ἄν δοκέης είναι τὰς ελεγμασίας ἀποσκεπτόμενον 'ἀποσκηπτόμενον CDFGJ) τῶν ὑστεουων (μετά.... ύστερέων om. 6), καὶ τὰν (τὰν δὲ 6) δύναμιν vulg. - Cette phrase de vulg. n'est pas correcte; pour la corriger, il faudrait quelque conjecture. Je préfère la supprimer avec 0, cette suppression ne faisant aucun dommage au sens. - τεκμαιρόμενος Κ. - αδτις άναπυριαν θ. - 8 ήν.... ¿ αιον om. 9. - δοκέει J. - J'ai ajouté [ή] entre crochets. - ές τ' αὐτην C.

mangera des poireaux bouillis et erus, des radis, du cardame erucaria aleppica', de l'ail grillé et bouilli; elle boira du vin pur, et prendra à son repas les poissons de mer indiqués plus haut. Quand les jours d'interruption sont passés, on fait la fumigation en jetant très-peu de chacune des poudres dans la fumigation qui a déjà servi, et on v ajoute du vin, et, si besoin en est, de l'huile; et l'on fait ainsi la fumigation. Quand les fumigations semblent avoir bien opéré, que l'orifice utérin paraît souple et ouvert comme il faut, et l'utérus lui-même s'être approché, on met, le jour suivant, après la fumigation, le pessaire à la myrrhe; on en a deux; après la mondification, le lendemain, on applique les émollients jusqu'à ce que l'inflammation soit dissipée; puis on use des bâtonnets et des plombs. Prenant en considération la force du sujet, on fumige de nouveau comme il a été dit. Si la fumigation qui se trouve toute préparée paraît encore bonne, on v jette des parfums comme précédemment, du vin et de l'huile; si elle ne paraît plus bonne, on en prépare une à nouveau. Quand on a fumigé de rechef de la même facon qu'on avait fait précédemment, on applique le pessaire avec la graisse; on a deux de ces pessaires, et on les met de la même manière que plus haut. Après les applications, le lendemain, on applique les émollients d'après la règle susdite. On se sert de ce médicament tous les quatre jours, après avoir administré une fumigation; il doit toujours être récemment préparé pour chaque application; on s'en sert jusqu'à ce qu'il vienne une humeur sangui-

δεδαλών CFGHIK. – 9υμ om. C. — 9 δὲ δοκέη ή πυρίη εἶναι φλαῦρος 0. – δοκέη δὲ (δὲ om. C) αὐτή (αὐτή om. J; αὐτη C) ἄχρηστος εῖναι (addit αὐτη I) ή πυρίη vulg. – ἀρχήθεν (sic) pro ἐξ ἀρχῆς 0. – παρασκευάζειν G. – ποιέειν 0. — 19 δταν δὲ προπυριάσης αὐτις τὸν αὐτὸν τρόπον δνπερ πρότερον προεπυρίασας, προστθέναι τὸ φάρμακον τὸ σύν τῶ στέπτι ποιεῖν δὲ δύο τὰ πρόσθετα, καὶ προστθέναι τὸν αὐτὸν τρόπον, ὄν σες πρότερον · μετὰ δὲ τὰ προσδείσιας τῆ ὑστερον ἡμέρη κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον τα μαλθακτήρια προστθέναι το ὑτω δὲ τῷ φαρμάκω χρῆσθαι δι' ἡμέρας τετάρτης προπυριώντα 0. – ὅταν... προπυριώντα om. vulg. — 11 δεῖ (αἰεὶ pro δεῖ 0) δὲ vulg. • νεογμόν K. – μέχρι ἀν ὑρ. μὴ καθαίρηται 0. – ὕφασμα (F, al. manu) G.

νεογιών ποιέειν το σάρμακον έσ' έκκστη προσθέσει, μέγρις ότου υραιμα καθαίρηται · 1 όταν δὲ τοιαῦτα καθαρθή, πεπαύσθω. 2 Διαιτην δε τοδος το τρόπο ο ανερωτάν εν εκρίησιν ήμερησιν αθτέη εγίνετο τὰ 3 καταμήνια. ἀπὸ τουτέων ἀρξάμενος διαιτῆν τῆθε τῆ διαίτη. πρώτον μέν λουέσθω πολλώ θερμώ, πλήν της κευαλής. 4 έταν δέ παύσηται, δοθναι τυρόν δριμον και πή ανον οίνω διέντα μέλανι, ίσον ίσω κεκρημένου. ⁵ έπειτα αὐτὸν ἄλφιτα ἐπιπάσαντα δοῦναι πιεῖν έκ τοῦ λουτροῦ εὐθέως · 6 εἶτα ἀριστον δοῦναι ἐν καιρῶ, ἐσθίειν δὲ μάζην ή άρτον καὶ πράσα έφθὰ 7 ή ώμὰ, καὶ τῶν ὁμοιοτρόπων δριμέων πάντων των προγεγραμμένων, και έτνος άλλοτε και άλλοτε, τὸν δὲ ἀφρὸν μή ἀφαιρέειν, καὶ σίλφιον πουλὸ 8 ἐγκλῶντα, καὶ σπόροδα έγκαθεψώντα πολλά, όψοισι δέ γρησίαι των ίγθύων τοῖσι σελάγεσι πάσιν έφθοϊσιν δζυγλύκεσι, 9 βολδιδίοισι, 10 σηπιδίοισιν εν οίνω καὶ ἐλαίω, φύλλον υποτετριμμένον πίνειν 11 ως πλεΐστα, καὶ ἐσθίειν ως πλεϊστα καί επ' άρίστω 12 καί επ' δείπνω. λούεσθαι δε μετά τὸ δείπνον, 13 όταν μελλη αναπαύεσθαι. Ταύτη τῆ διαίτη μέχρι ήμερῶν πέντε ή έξ γρεέσθω • μετά δε ταύτας τὰς ήμέρας πρωί μεν διδόναι νήστει άκτης καρπόν όσου πυρήνας έξ έν οίνω άκρήτω καί σηπίης υα ο ο ο ο εκα ή δυοκαίδεκα. ταῦτα τρίψαντα όπου γεια πόωι ρισολαι νήστει πίνειν, καὶ μετά τὴν πόσιν ἐπισχοῦσαν λούεσθαι, καὶ πιεῖν τὸ πήγανον καὶ τὸν 14 τυρὸν, καὶ ούτως ἀριστῷν τι τῶν προγεγραμμένων. δειπνείν δε δψιαίτερον, λούεσθαι δε γρη δίς της ήμέρης αύτη ή δίαιτα 15 ίτω μέγρις ήμερέων τρισκαίδεκα ή τεσσαρεσκαίδεκα. "Όταν δὲ αξται αί ήμεραι παρελθωσι, κατάποτα ποιέειν εκ τοῦ οποῦ τοῦ

1 °Οταν 0. – ην vulg. — 2 Ante δ. addit ὅταν δὲ παύσηται 0. – διαιταν (sic) τούτω τῶ 0. – διαιτεῖν C. – ἀνερρωτᾶν C. – δὲ (δὲ οπ. J0) ἐν vulg. – ποίησιν 0. – αὐτή vulg. – αὐτή C0 – Αὐτή C0 – Αὐτή vulg. – αὐτή C0 – Αὐτή C0 – Αὐτή C0 – Αὐτόν C0. – Αὐ

nolente; quand une telle humeur apparaît, on cesse. Le régime est ainsi réglé : on demande à la femme à quels jours ses règles sont venues; partant de ce point là, voici le régime qu'il faut suivre. D'abord la femme se lavera avec beaucoup d'eau chaude, sauf la tête; ainsi lavée, elle prendra du fromage âcre et de la rue mouillée avec du vin noir mélangé de partie égale d'eau; on saupoudre cette préparation avec de la farine d'orge, et elle la boit immédiatement après le bain. Puis on lui donne son déjeuner en temps convenable. Elle mangera de la polenta ou du pain, des poireaux bouillis ou crus, et toutes choses semblables, acres et signalces plus haut, des purces de temps en temps dont on n'ôte pas l'écume, beaucoup de silphion concassé, de l'ail en abondance bouilli; pour plats elle aura des poissons cartilagineux, tous bouillis dans une saumure douce, de petits poulpes et de petites sèches dans un mélange de vin et d'huile; elle boira autant qu'elle pourra de feuille de silphion pulvérisée; elle mangera autant qu'elle pourra tant au déjeuner qu'au diner. Elle prendra un bain après le dîner, au moment de s'aller coucher. Elle suivra ce régime pendant cinq ou six jours; après ce temps, elle prendra à jeun, le matin, de la graine de sureau, six grains dans du vin pur, et dix ou douze œufs de sèche; on broye le tout ensemble, et on le fait boire le matin à jeun. Après ce breuvage, elle laisse

ύποτετ. C0. - ἀποτετ. vulg. — 11 ώς πλεΐστα 0. - ώς πλ. om. vulg. — 12 καί om. C. - λοῦσθαι 0. — 13 ἔπειτα pro ὅταν... ἡμέρας 0. - αὕτη ἡ δίαιτα C. - μέχρις J. - χρεεοθω om. C. - νηστι (sic) 0. - νήστει δι' ἀπτῆς C. - Cela se lirait : νήστιδι ἀπτῆς. - πυρρῆνας D. - πυρίνας vulg. - πυρῆνας H0, Lind. - ἔξ om. 0. - οιπίης FHIK. - σιπόης G. Ald. - δυόδεπα CFHIJK. - δυώδεπα D0. - λία 0. - πρωί διδόναι νήστει πίνειν, μετα δὲ τοῦτο τὸ φάρμακον διδόνωι τὴν πόσιν, ἐπισχοῦσαν δὲ λούεσθαι, πιεῖν δὲ τὸ vulg. - πρωί διδόναι, καὶ μετά τὴν πόσιν ἐπισχοῦσαν λοῦσθαι, καὶ πιεῖν τὸ 0. — 11 τυρὸν, οῦτως (addit δὲ Lind.) ἀριστῷν τὸν προγεγραμμένον τρόπον, δειπνεῖν vulg. - τυρὸν καὶ οῦτως ἀριστῷν τι των προγεγραμμένων, δειπνεῖν (10, γεγραμμένων). - λούσθαι δὲ χρὴ δὶς τῆς ἡμέρης δὶς τῆς ἡ δίαιτα 0. - λούσθαι δὲ αἰεὶ τῆς ἡμέρης δὶς αὐτήν τὸ δὲ (ἡ δὲ ωπ. C) δίαιτα νυίς. — 15 ἤτω DFHIKL, Lind. - ἱτω μέχρις ωπ. C0. - ἡμερῶν vulg. - ἡμερέων C0. - τρειτακίδεπα D. - ἢ τεσσ. om. CK. - δ' ct ἡμ. αὐται J. - διέλθωσι, καὶ κατάποτα 0. - τοῦ ὁποῦ om. Κ. - τοῦτο τὸ πρῶτον 0. - ἄλλα (τᾶλλα 0) τὰ νυlg. - δ' ἡμέραι 0.

σιλφίου, όσον κύαμον, καὶ διδόναι τοῦτο πρώτον μετά δὲ τοῦτο τάλλα τὰ προγεγραμμένα ποιέείν. "Όταν δὲ ἡμέραι γένωνται πέντε καὶ εἴκοσιν 1 ἐν ταύτη τῆ διαίτη, τὰ μεν ἄλλα ποιέειν κατὰ ²ταὐτὰ, πρὸ δὲ τοῦ ἀρίστου, ὅταν μέλλη ἀριστᾶν, προτρῖψαι σχορόδου ἄγλιθας όσον τέσσαρας, καὶ τυρὸν δριμών όσον ἀστράγαλον, καὶ ἄλφιτα παραμίζαι δλίγα, καὶ ³ ποιήσαι μαγίδα, καὶ ταύτην πρώτον καταφαγείν, πρό δε τοῦ δείπνου ἄκρητον ἐπιβροφέειν, καὶ ούτω σιτείσθαι. τά δ' άλλα την αυτήν διαίτην διαιτήν. "Οταν δε εννέα ημέραι ή δέχα γένωνται διάλοιποι ές τον γρώνον, διδόναι καί μετά τῶν διῶν καὶ τῆς ἀκτῆς κύμινον αἰθιοπικόν, καὶ τοῦ κάστορος ὅσον ὁβολόν. "Οταν δε ήμεραι 6 λοιπαί δύο έωσι, τουτέων μεν απαλλαγήναι πάντων τῶν που άτων καὶ τῶν καταποτίων, 7 τὸ δὲ ζὸν τῆ δαιδὶ φάρμακον διδόναι λουσαμένη νήστει : μετά δε την πόσιν τοῦ φαρμάκου διδόναι λινόζωστιν καὶ κοάμθην όμοῦ έψῶντα ἐν ὕδατι, * ἡδύναντα ἐν οξυγλύκει καὶ άλσὶ καὶ σιλφίω καὶ ἐλαίω ἐπὶ τῷ ἀρίστω · 9 ταῦτα δίδου καὶ αὐτὰ τρώγειν καὶ αὐτὸν τὸν γυλὸν ροφέειν, καὶ τὸ πόμπ άκρητέστερον πίνειν· όψοισι δέ γρησθαι πουλυποδίω έφθω, η σηπιδίοισι. Ταῦτα μεν ἐπὶ τῷ ἀρίστω, 10 ἐπὶ δὲ τῷ δείπνω κρέας αἰγὸς, ή όῖος, ἡ ἀονὸς δίευθα, καὶ πράσα, καὶ τῶν ἄλλων δριμέων ὅ τι αν βούληται. λουσάσθω δὲ ἀπὸ τοῦ δείπνου. Αὐτη ἡ δίαιτα τὰς δύο ἡμέοας 11 τὰς ὑστάτας. *Ην δὲ πρὸς τὴν δίαιταν ταύτην μὴ κατασπασθή τά ἐπιυήνια, τὸν ἐπιόντα μῆνα 12 τὴν αὐτὴν δίαιταν ἐξ ἀργῆς

^{&#}x27; Ταῦτα sine ἐν C. - ἐν om. θ. - ² ταῦτα vulg. - ταὐτὰ C, Lind. - ἀρίστου τρίψας σχορόδου άγλιθας όσον τέσσερας θ. - σχόροδα Η.- σχορώδων (sic) Κ. - ἄλγιθας Q'.- οἶον τέσσαρας vulg. - 3 ποιῆσαι θ.- ποιέειν vulg.- ταύτην δὲ pro καὶ τ. C0.-πρό.... ἐπιβό. om. 0.- δείπνου om. L.- ἀκρήτου ἐπιροφεῖν C. -δίαιταν 0. - διαιτην om. Co. - 1δ' 0. - η δέκα 0. - η δ. om. vulg. - γένωνται καί (καί om. Co) διαλίποι (διαλείποι Κ; διαλίπωσι Foes in not., Lind.; διαλοιποι sic 0) ες vulg. - διάλοιπος, quoique ne se trouvant pas dans les lexiques, peut être adopté sur la foi de θ. - διδόναι τούτο πρώτον (τ. πρ. om. θ) καὶ vulg. — 5 καὶ om. DFG (II, restit. al. manu) JK. — 6 δύο γοιπαὶ K_* – δύο λοιπαὶ δύο ἔωσι C_* – πωμάτων θ_* – καταπότων θ_* — θ_* τω pro τὸ DH. - τω δαιδίω vulg. - τῆ δαιδί <math>Cθ. - νήστει λουσ. C. - νήστι λουσ. <math>θ. - λουσαμένην G_{\star} -τοῦ ϕ_{\star} τὴν πόσιν G_{\star} $(\theta_{\star}$ πόσι). - λινόζωστιν D_{\star} - λινόζῶστιν vulg. - εψοντα C. - 8 η δύναντα DIII0. - εν om. θ. - όξει καλ γλυκεί Cθ. όξυγλύνω (sic) DFGHIJK. — ⁹ τ. δ. τρώγειν καὶ τῶν χυλῶν (τὸν χυλὸν al. manu II) βοφέειν vulg. - τ. δ. καὶ αὐτὰ τρώγειν καὶ αὐτὸν τὸν χυλὸν βοφέειν & (θ, sine καὶ α. τ. χ. ρ.). - πωμα θ. - εὐκρητέστερον J. - πουλυποδίω θ. -

passer quelque temps, puis prend un bain, puis prend la rue et le fromage, et enfin déjeune avec quelqu'une des choses susdites. Elle dinera tard. Il faut qu'elle se baigne deux fois par jour. Ce régime va jusqu'au treizième jour ou au quatorzième. Quand ce terme est passé, on fait des bols avec le suc de silphion, de la grosseur d'une fève, et on donne cela d'abord; puis on fait tout ce qui a été écrit précédemment. Quand vingt-cinq jours se sont passés dans ce régime, elle continue de même, sauf qu'avant le déjeuner et au moment de dejeuner, elle broie quatre gousses d'ail, gros comme un osselet de fromage acre, y mêle un peu de farine d'orge, et en fait une pâte qu'elle avale d'abord. Avant le dîner elle boit du vin pur, et, ainsi préparée, se met à table. Du reste le régime est le même. Pendant les neuf ou dix jours qu'il y a encore jusqu'au temps des règles, elle prend, avec les œuss de sèche et le sureau, du cumin d'Éthiopie et une obole de castoréum. Quand il n'v a plus que deux jours, elle cesse tous ces breuvages, tous ces bols; mais elle prend à jeun, après un bain, la préparation à la branche de pin. Après l'administration de ce médicament, on donne au déjeuner la mercuriale et le chou cuits ensemble dans l'eau et assaisonnés d'oxyglyky (mélange de miel et de vinaigre), de sel, de silphion et d'huile; elle mange ces herbes et boit l'eau où elles ont cuit. Son vin est pur. Pour plats, elle a de petits poulpes bouillis ou de petites sèches. Voilà pour le déjeuner. Au dîner, viande de chèvre, ou de mouton, ou d'agneau, très-cuite; poireaux et tous les herbages acres qu'elle voudra. Elle se baignera avant le dîner. Tel est le régime des deux derniers jours. Si la manière de vivre ainsi observée n'amène pas les règles, on la reprend le mois suivant d'un bout à l'autre, sauf les deux derniers jours. L'avant-dernier de ces deux jours, on fait des pessaires qu'on

πολ. vulg. - σιπιδ. FFIK. — "επὶ δείπνω δὰ CO. - τὸ δείπνον DQ'. - ἢ αἰγὸς ἢ 9. - ἀρνοῦ vulg. - ἀρνός DFGHIJK9. - ἀρνίου Lind. - ἄρνα Q'. - δ' ἀπὸ θ. — " ἐς τὰς FGHIJKL, Lind. - ὑστέρας vulg. - ὑστάτας θ, Lind. - καταμήνια Κ. — " Ante τὴν addunt μὴ IK.

¹ διαιτήν άχρι τῶν ὑστάτων δύο ἡμερέων · ταύτας δὲ τὰς δύο² τῆ πρότερον ἡμέρη τῆς ὑστάτης προσθετὰ ποιήσας, προσθεῖναι κατὰ τὸν ἔμτερον ἡμέρη τῆς ὑστάτης προσθετὰ ποιήσας, προσθεῖναι κατὰ τὸν ἔμτερος ἡμέρη τῆς ὑστάτης προσθετὰ ποιήσας, προσθεῖναι κατὰ τὸν ἔμδὲ προκύσας. Σκέψασθαι δὲ γρὴ καὶ τῶν ὑστερέων ὅκως ἔγουσι,
¹ καὶ αἰεὶ παρὰ πάντα τὸν χρόνον ὅκως καλῶς ἔζουσι, καὶ τὸ στόμα
δρθέν τε καὶ ἀνεστομωμένον εἴη. Καὶ ἢν ⁵ δοκέωσι πρὸ τῆς προσθέσιος προπυριατέαι εἶναι · ἢν δὲ κατυβραγῆ τὰ ἐπιμήνια, ἢν μέν
συγνὰ, ἐλάσσοσι τοῖσι λουτροῖσι κεγρῆσθαι · ἢν ⁶ δὲ ἐλάσσω, πλέσσιν
ἢν ⁶ δὲ προσημήναντα μὴ ἴη, αὖθις τῆ διαίτη τῆ αὐτέἡ ἐκθεραπεύειν, ἄχρις ὅτου ᾶν φανῆ τὰ ἐπιμήνια · ὅταν ⁶ δὲ ἀπαξ ἔλθη, τῆσι
τοιαύτησιν ἄριστον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. Αὐτη πασέων τῶν ὁμοιοτρόπων νούσων ἡ θεραπείη.

134. ³Ην ⁹ αῖ μῆτραι ψαύσωσι τοῦ ἰσχίου καὶ προσκέωνται, στεβρον γίνεται ἐπὶ τὸν κενεῶνα, καὶ οὐόναι νειαίρης γαστρὸς, καὶ ἐς αὐτὸν τὸν κενεῶνα καὶ ¹⁰ ἐς τὰς ἰξύας καὶ ἐς τὰ σκέλεα ἡ οδύνη ἔμπίπτει, καὶ τιταίνεται, καὶ ἐκπυίσκονται, καὶ ἔμμοτοι γίνονται, αἰὸε ρεόμεναι ολλυνται, ἢν μὴ τάμης ἢ καύσης. ⁶Οταν οὕτως ἔχη, φάρμακον πῖσαι κάτω, καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ πυριῆν τὰς ¹¹ ὑστέρας, καὶ ἐγγρέαι οὖρον παλαιὸν ἀναζέον ἐς τὸ κοῖλον τῆς πυέλου, καὶ ἀμφικαθίζεσθαι περικαλύψας ¹² εἴματι τὴν γυναῖκα, ὡς μὴ παραπνέη. ¹³ ἐπειοὰν οὲ ἀποψύχηται τὸ οὖρον, ἐμβάλλειν μύδρους διαπύρους ἐς τὸ οὖρον, καὶ πυριῆν μέχρις οὖ ὰν φῇ ἀμαυρὰ βλέπειν

¹ Διαιτάν Cθ. - ήμερων C. - 2 η τη θ. - ήμέρα K. - 3 Ante φ. addit τοῦ θ. - προστίθει θ. - δε καὶ τῶν ὑσ. γρη ὅπως ὰν ἔχωσιν θ. - ἔχωσι DHK. νωί om. Co. - περί vulg. - παρά CFGHJL, Lind. - όπως θ. - ἐστομωμένον vulg. - εστωμωμένον C. - άνεστομωμένον θ. - είη om. Co. - 5 δοκέη σοι Foes in not., Lind. - προπυριηθήναι (προπυριατέαι είναι θ; προπυριήσθαι L, Lind.) vulg. - δὲ καὶ (καὶ om. CFJ6) κατ. vulg. - ἐλάττοσι vulg. - ἐλάττω D. - ελάσσος: 0. - τοῖς: CDGHIJKLO, Lind. - τοῖς: om. vulg. - χρῆςθα: CO. -Post κεγοησθαι addit καὶ τῆ άλλη διαίτη τε καὶ θεραπείη vulg. - καὶ τῆ ά. δ. τ. χ. θ. om. θ. — 6 δ' θ. – πλείοσιν vulg. – πλέοσιν θ. — 7 δè om. GHIJK. - μη θ, Lind. - μη om. vulg. - αὖτις τη δ. Cθ. - τη om. vulg. - αὐτη CJθ. γοήσθαι καὶ (γο. κ. om. C0) θεραπεύειν (ἐκθεραπεύειν C9) vulg. - ἄχρι sine δτου θ. — $^{\circ}$ δ' άπαξ είη 0. – θεραπείη νούσων sine ή 0. – ή om. C. — $^{\circ}$ δ' αί θ. - προσκαίωνται θ, Ald. - προσκέονται vulg. - προσκέωνται DIIIJK, Lind. -προσκαίονται G. - στερεόν C. - στερόν FGI, Ald. - ύπό C (H, al. manu) 0. νιαιρης (sic) 0. - νειαιρής Lind. - νειέρης FGHIK, Ald., Frob. - αθτόν om. CK. — 10 ές om. · C. - έσπίπτει 0. - έπιπίπτει C. - έμπυίσκονται D. - έμεται

applique suivant la règle donnée précédemment; ces pessaires sont faits avec le médicament préparé à l'eau; et on les met après avoir fait prendre un bain. Il faut aussi considérer comment se comporte la matrice, de manière qu'elle soit, pendant tout le temps, en bon état, et que l'orifice soit droit et ouvert. Si avant le pessaire on croit devoir administrer une fumigation utérine, on le fera. Les règles font éruption, et elles sont abondantes : on diminue les bains. Elles sont peu abondantes : on augmente les bains. Elles annoncent leur venue, et ne viennent pas cependant : on traite par le même régime jusqu'à ce qu'elles paraissent. Une fois qu'elles sont arrivées, ce qu'il y a de mieux pour ces femmes, c'est de devenir enceintes. Voilà le traitement de toutes les maladies de même genre.

134. (Formation d'un abcès au flanc, à la suite d'une obliquité latérale de l'utérus.) Si la matrice est en contact avec l'ischion et s'y appuie, il se forme une dureté au flanc; douleurs dans le bas-ventre; la douleur gagne le flanc même, les lombes, les jambes; il y a des distensions; il se forme du pus, la plaie qui en résulte a besoin de tentes, et les femmes succombent à la diarrhée, à moins qu'on n'incise ou ne brûle. Les choses étant ainsi, administrer un médicament qui évacue par le bas; laver avec beaucoup d'eau chaude; faire des fumigations utérines de la sorte: on verse de la vieille urine bouillante dans un vase creux; la femme s'asseoit sur ce vase enveloppée de vêtements, pour que la vapeur ne se perde pas. Quand l'urine se refroidit, on y jette des pierres chauffées au rouge, et on continue la fumigation jusqu'à ce que la femme

ρτο ξιμοτοι D. - γίνονται καὶ (αΐδε αίρεόμεναι ρτο καὶ C; αἱ δὲ βαιόμεναι θ) διλυνται (διυνται FGHI), ἢν μή τι (τι om. 0) τ. ἢ κ. (κ. ἢ τ. C0) vulg. - Lisez αΐδε βεόμεναι dans C et 0. — " όστερας, (addit καὶ θ) ἐγχέαι τε καὶ (τε καὶ om. C9) οὐρον π. καὶ (καὶ om. 0) ἀναζέειν (ἀναζέον θ) καὶ (καὶ om. 0) ἐς τὰ κοῖλα (τὸ κοῖλον θ) τῆς πυέλου (πυέλης D) (addit καὶ θ) ἀντικαθίζεσθαι (ἀμφικαθίζεσθαι θ; ἀμφικαθίζεσθαι C, Codd. mss. ap. Foes; ἀμφικαθίζεσθαι H; ἀντικαθέξεσθαι FGIJ: ἀντικαθέζεσθαι D) vulg. - ὑστέρας, καὶ οὖρον π. ἀγχέαι τε ἐς τὰ κοῖλα τῆς πυέλου καὶ ἀναζέειν, καὶ ἀντικαθίζεσθαι Lind. — "ε (μαῖι (sic) θ. - ξιματίοις C. — "ε καὶ ἐπ. sine δὲ C0. - ἐς τὸ οὖρον om. θ. - ἄν C0. - ἔν om. vulg. - λειποθ. CDHJK, Lind.

καὶ λιποθυμέειν. 1 λούσαι δὲ ἀπὸ τῆς πυρίης θερμώ ύδατι. κάπειτα άψαυ. ένην τῶ δακτύλω έλκειν τὸ στόμα τῶν ύστερέων πρὸς τὸ ὑγιὲς λογίον, καὶ τὰς νύκτας προστίθεσθαι μαλθακτήρια· ἐπὴν ²οὲ τῆ κατ' ίθο εξναί, προπυριήσας τοϊσιν εθώθεσιν, αδθις προστιθέναι τὰ μαλθακτήρια, άλλά καὶ τοὺς μολύβδους ήμέρας τρεῖς, ένα καθ' έκάστην ήμερην · μετά δὲ 3 ταύτας τὴν ἐχέτρωσιν ἢ τὴν σκίλλην τρεῖς ἡμέρας. Μετά δὲ 4 τοῦτο σκεψάμενος εν τοῖσιν επιμηνίοισι μάνθανε, ήν τε γολώδεα ή, ήν τε φλεγματώδεα, ήν τε αξμα διευθορός ή, καὶ 5 ήν δέη αὐτὴν αξιια καθῆραι, προστιθέναι, ότου αν σοι δοκέη μαλιστα δείσθαι, και μετακλύζειν τοιουτέρισι προστιθέναι δέ τά προσθετά, έστ' αν αξιια καθαρόν 6 αναγηται, καὶ ταῦτα ἐνεργεῖν τρεῖς ἡμέρας. "Ελάφου δε στέαρ προστιθέσθω τηκτον εμβάπτων μαλθακόν εξριον, έπειτα γλήγωνα την ημέρην θυμιωμένη τοΐσιν άρωμασιν, καὶ ούτω παρά τὸν ἄνδρα ἔτω. *Ην ? δὲ ἐκ τόκου ἡ νοῦσος ⁸γένηται, κεκαθαρμένης πάντα έκ τῆς πυρίης τοῦ ούρου, αὐτίκα ἰέναι ἐς τὰ εὐώδεα, κάπειτα λουσαμένην άλεισα λευκόν αλγύπτιον προστιθέσθω 9 πρός τὸ δγιές ἐσγίον, καὶ κατακείσθω ἐπὶ τοῦτο. *Ην 10 δὲ μή πρὸς ταῦτα μεταστέωσιν αί ύστέραι, πινέτω νηστις της γλυκυσίδης κόκκους τούς μέλανας πέντε, εν οίνω εδώδει, καὶ ἐπὶ τῷ σίτω τρωγέτω σκόροδα ώμα και όπτα και έφθα. όψοισι δε γρήσθω ως ελαγίστοισιν · ην 11 δε μή γένηται δγιής, ώσαύτως καθαίρειν αθτήν ώς ἐπὶ τῆς πρόσθεν. "Επί δέ ταύτης της νούσου, ην ωή αὐτίκα σχη έν γαστρί, άτοκος γίνεται. *Ην 12 δε δίδε εγούση τὰ επιμήνια μή γίνηται, και πύρ επιλάβη, φαρμάκοισι πρώτον καθαίρειν άνω μάλιστα, ην δε ασθενής ή,

¹ Λοῦσθαι 0.-άπὸ τῆς πυρίης 0.-άπὸ τ. π. om. vulg. - κάπετα 0.-άψαμένη vulg. -άψαμένην CDFGHIK. -τῶν δακτύλων 0.-Ελκειν πρὸς τὸ στ. CFG (H, al. manu) J, Ald. -² οὖν pro δὲ J. - κατιθυῆναι (sic) C. -εὐθὺ J. - προπυριάσας τοῖς 0. -πρ. καὶ τοῖσιν $DQ^{\prime}.-$ αὖτις 0. -τινὰ (τι C; τὰ 0) μαλ. vulg. -άλλὰ om. C. - καὶ pro ἀλλὰ 0. - μολίδδους CDJK0. - τρεῖς (τρὶς 0) ἡμ. C. - εν 0. - έκάστης ἡμέρης sine καθ' C9. - ἡμέρην D, Lind. - ἡμέραν vulg. - ³τ. om. C0. - ἡ om. 0. - σκίλλαν 0. - τρὶς 0. - 4 τι om. 0. - μάν0. om. C. - π om. C0. - ἡ om. 0. - σκίλλαν 0. - τριτούτοισι 0. - τουτέοισι 0. - π αγιται 0. - τουπουτέοισι 0. - π άγιται 0. - μιπ. - ἐνεργεῖς, al. manu γεῖν F. -τρὶς 0. - προστι στέαρ πηκτὸν ἐνδάπτων εἰς μαλακόν 0. προστίθεσθαι 0. - γλίχωνα 0. - τουμίουμένη 0. - δια 0. - 0

dise que sa vue s'obscurcit et qu'elle tombe en faiblesse. Après la fumigation elle prend un bain chaud; puis, touchant avec le doigt, elle tire l'orifice utérin vers l'ischion sain. La nuit on applique des émollients. Quand elle annonce que l'orifice est droit, on administre une fumigation aromatique, on revient aux émollients, mais on y joint les plombs qu'on emploie pendant trois jours et dont on met un chaque jour; ensuite la bryone ou la seille pendant trois jours. Puis, examinant les règles, reconnaissez si elles sont bilieuses ou pituiteuses, et si le sang est altéré; dans le cas où le sang a besoin d'être mondifié, appliquez les pessaires qui paraîtront les plus convenables, et faites ensuite une injection de même nature; il faut mettre les pessaires, jusqu'à ce que du sang pur soit amené, et faire cela pendant trois jours. On applique de la graisse de cerf fondue où l'on a trempé une laine souple, puis du pouliot pendant le jour; la femme prend une fumigation aromatique, et va ainsi auprès de son mari. Si le mal est venu à la suite de l'accouchement, on passe, après l'avoir mondifiée complétement à l'aide de la fumigation à l'urine, aussitôt aux aromatiques, puis, après avoir donné un bain, on appliquera du parfum blanc égyptien sur la hanche saine, et la femme se couchera sur ce côté. Si la matrice, par ces moyens, ne quitte pas sa place vicieuse, la malade boira, à jeun, cinq grains noirs de mercuriale dans du vin odorant; et avec la polenta ou le pain elle mangera de l'ail cru, grillé et bouilli; elle usera aussi peu que possible de mets (viandes ou poissons). Si elle ne guérit pas, on la mondifiera comme dans le cas précédent. En cette maladie, si la femme ne devient pas aussitôt enceinte, elle perd la faculté d'avoir des enfants. Si, chez une femme en cet état, les règles ne paraissent pas et que la fièvre sur-

σιτίω θ . - ώμά x. ξ . ααὶ όπτὰ θ . - λέγω pro ελαχίστοιστι C (θ , λέχω). — " δὲ θ . Lind. - δὲ om. vulg. - γένηται CDFHIJO. - δγιής om. θ . - Post ώσ. addunt δὲ K, ααὶ L. - αὸτ. σγοξεν (σχῆ $C\theta$) ἐν γ ., ἄτοχοι γίνονται (ἄτοχος γίνεται θ) vulg. — " δ" θ . - ἔχωσι (έχουστι C; ἔχούση θ) (addunt ααὶ J, Lind.) τὰ vulg. - μηδὲ (καὶ pro μ . θ) πῦρ ἐπ. (ἐπιθάλη Λ ld.) vulg. - ἀσθενήση θ .

κάτω· καὶ την φαρμακοποσίην, ήν σοι δοκέη φλεγματώδης εἶναι, ἐμεέτω νῆστίς τε καὶ ξὸν τῷ σιτίω, καὶ ὡς τὰ πολλὰ ὑγιἡς ἔσται.

135. *Ην 2 δὲ αξ μῆτραι πρὸς τὸ ἰσχίον λυθώσι, τὰ ἐπιμήνια παγέα ἐόντα οὐ γίνεται· οδύνη ³ δὲ ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα ἀφικνέεται · άφικνεῖται δὲ καὶ ἐς τὸν κενεῶνα, καὶ δάκνεται. Οταν δίδε έγη, λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ διδόναι σκόροδα *τρώγειν ὡς πλεΐστα, καὶ γάλα πίνειν εκνεομένως, ἔπειτα οἶνον ἄκρητον, καὶ πυριῆσαι όλην, καὶ φάρμακον δοῦναι ἄνω - ἢν ε δὲ ἀσθενεστέρη ἢ, κάτω. Ἦν δὲ ὶηθῆ, πυριῆν τὰς ὑστέρας μαράθρω, ξυμμίσγεται δὲ καὶ ἀψίνθιον. έπην δε νεοπυρίητος η, αφέλκειν το στόμα τω δακτύλω ηρέμα των. δστερέων πρός το δγιές Ισγίον, 6 παρηγορικώς μαλθάσσοντα το στόμα τε καὶ τὰ ἀμφιπονεόμενα, καὶ προσθεῖναί τι μαλθακτήριον, μετὰ δὲ μολύβδους, καὶ αὐτίκα σκίλλαν, ἔπειτα ναρκίσσινον μίαν ημέρην διαλιπών. Τ'Επήν δέ σοι δοκέη καθαρή τις είναι, τὸ νέτωπον προσθέσθω εν είρίω · τη 8 δε ύστεραίη έλαιον ρόδινον · των επιμηνίων δε ζόντων, άμεινον μή προστίθεσθαι την δε μή θτη, κανθαρίδας τέσσαρας, απτέρους καὶ αποδας 10 καὶ άτερ κεφαλής, καὶ γλυκυσίδης κόκκους πέντε τους μέλανας και σηπίης ώλ, και σελίνου σπέρμα δλίγον έν οίνω διδόναι πίνειν καὶ ἢν όδύνη 11 ἐνἢ καὶ στραγγουρίη ἔχη, έν θόατι θερμώ έγκαθήσθω, καὶ πινέτω μελίκρητον ύδαρές • ήν δὲ μή καθαίρηται, αὖθις τὸ φάρμακον πινέτω · ἡν 12 δὲ ἔη, ἀσιτήσασα, [χυχεωνα] πινέτω, καὶ ξυνίτω τῷ ἀνδρί. 13 *Ην δὲ μὴ γίνηται, 14 διδόναι

¹ Μετην (sic) pro μ. τὴν 0. – φαρμακοπωσίην 0. – αίματώδης pro φλ. DFGJL, – έμείτω 0. – καὶ νῆστις καὶ $C\theta$. — ² δὲ οπι. $C\theta$. – εὐανθώσι vulg. — ἐκθέωσι Lind. ex Erot., p. 166. – εὐανθέωσι C. – αὐανθώσι D. – λυθώσι θ . — οὐ γίνονται τὰ ἐπ. παχ. ἐόντα C. – ὄντα οὐ πίγνονται (sic) θ . — ³ δ' C. – νιαιράν θ . – νειέμην FGIK, Ald., Frob. – νειαιρήν Lind. – πολ. καὶ (καὶ οπι. C) θερ. vulg. — ³ ώς πλ. τρ. θ . – Post ώς addit τότε C. – πλύνειν pro πίνειν D. – ἱκνευμένως θ . – ἱκνεύμενος θ . – θ . θ . – θ . θ . θ . – θ . αλθ. θ . Αιδ. – μαράθω θ . Αιδ. Αιδ. – μαράθω θ . – καριοίνον θ . – πυριάσαι θ . — θ . θ . – νεοπύρεντος θ . θ . θ . – θ . απρ. οπι. (θ .) αιδ. απαιι μαράθω θ . – θ . θ . – νεοπύρεντος θ . θ . θ . – θ . θ . οπι. (θ .) νιlg. – τὰ θ . ΗΙΙΙ θ . Ald., Lind. – τὰ οπι. νulg. – ἀμφιπονεύμενα θ . – τι οπι. θ . – μολίθδους θ . θ . Αιδ., Lind. – τὰ οπι. νulg. – ἀμφιπονεύμενα θ . – ταθαρὰ θ . – θ . θ . θ . θ . θ . θ . θ . – θ . θ . θ . – θ . θ . θ . – θ

vienne, on l'évacue d'abord par le haut et, si elle est faible, par le bas. Après l'évacuation, si la malade vous paraît pituiteuse, faites la vomir à jeun et avec les aliments, et la plupart du temps elle guérira.

135. (Autre obliquité latérale.) Si la matrice se relâche du côté de l'ischion, les règles, étant épaisses, ne viennent pas; de la douleur se fait sentir au bas-ventre, elle gagne le flanc et est mordicante. Les choses étant ainsi, laver avec beaucoup d'eau chaude, donner à manger autant d'ail que possible, faire prendre du lait en quantité convenable, puis du vin pur; administrer une fumigation générale, puis une évacuation par le haut, et, si la femme est faible, par le bas. La douleur étant guérie, on administre une fumigation avec le fenouil, où l'on mêle aussi de l'absinthe. Aussitôt après la fumigation, on tire doucement avec le doigt l'orifice utérin vers la hanche saine, assouplissant avec ménagement l'orifice et les parties voisines qui souffrent. On met quelque émollient. Puis on en vient aux plombs, ensuite à la seille, après à l'huile de narcisse, laissant un jour d'intervalle. Quand vous jugez la malade mondifiée, appliquez le nétopon dans de la laine; le lendemain, de l'huile de rose. Pendant que les règles vont, il vaut mieux ne rien appliquer. Si elles ne vont pas, prendre quatre cantharides, en ôter les ailes, les pattes et la tête, cinq grains noirs de pivoine, des œufs de sèche, un peu de graine d'ache, et donner à boire dans du vin; si le médicament produit de la douleur et de la strangurie, la femme prendra un bain de siège chaud, et boira de l'hydromel coupé d'eau. Dans le cas où la purgation menstruelle ne viendrait pas, il faudrait reprendre le médicament. Si elle vient, la femme, gardant l'abstinence, boira du cycéon, et ira auprès de son mari. Si

om. vulg. — " ἡ D. – στραγγουρίην C. – ἐγκαθίσθω Dθ. – αδτις Cθ. — " δὲ μὴ Κ. εῖη vulg. – ἔη θ, Foes in not., Lind. - J'ajoute entre crochets κυκώνα; voy. un passage parallèle, p. 334, l. 16. – ξυνέστω Cθ. — " ἢν δὲ μὴ γ. om. θ. — " Post δ. addit δὲ καὶ θ. – όρων θ. – ἀσφαλῶς J. – ἀσφαλεσ (sic) θ.

δ΄ τι κατασπάσει, όρέων πρὸς τὴν δύναμιν τῆς γυναικὸς, καὶ τότε ἀσφαλὲς φοιτὰν ¹ πρὸς τὸν ἄνδρα ˙ ἢν γὰρ ἴσχη ἐν γαστρὶ, ὑγιἡς γίνεται. Ἐν δὲ τῆ καθάρσει, ἢν ἴη πολλὴ, λινόζωστιν ἐσθιέτω, καὶ πουλύποδας έφθοὺς ἄπαλοὺς, καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι γρεέσθω.

πλην βαφανίδος, καὶ κρομμύου, καὶ καρδάμου , ἄριστον δὲ θριδαρίζωσι λεχοῖ, προστιθέναι εξ θάτερον ἰσχίον αἰγύπτιον ἔλαιον λευκόν ἢ βόδινον, ἔπὶ δὲ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον ἄμεινον κατακεῖσθαι πίνειν δὲ γλυκυσίδης κόκκους τέσσαρας τοὺς μέλανας, καὶ ἀκτῆς καρπὸν ἐν γλυκυσίδης κόκκους τέσσαρας τοὺς μέλανας, καὶ ἀκτῆς καρπὸν ἐν γλυκυσίδης κόκκους τέσσαρας τοὺς μέλανας, καὶ ἀκτῆς καρπὸν ἐν γλυκυσίδης κόκκους τέσσαρας τοὺς μέλανας, καὶ ἀκτῆς καρπὸν ἐν γλυκυσίδης κόκκους τέσσαρας τοὺς μέλανας, καὶ ἀκτῆς καρπὸν ἐν γνικοισίδης κόκκους τέσσαρας τοὺς μέλανας, καὶ ἀκτῆς καρπὸν ἐν κοισίσδετιν ὅσον χηραμύους καὶ καρδάμου , ἄριστον δὲ θριδακοίνης μα το κοισίσδετιν ὅσον καταστημένους και αποκείνου καταστημένος κόκκους τέσσαρας τοὺς μέλανας, καὶ ἀκτῆς και τὸς δὲ θριδακοίνης με το κοισίσδετος τοῦς μέλανας καταστημένος καταστημένος και αποκείδους και καταστημένος και αποκείδους και αποκείδους και δε θριδακοίς και και και και και και και τὸς και τὸς και τοῦς και τοῦς και τὸς και τὸς και τὸς και τὸς και τὸς και τοῦς και τὸς και

137. 8 Όχοσα δὲ ἀπὸ τῶν ὑστερεων ξυμβαίνει γίνεσθαι νοσήματα, τάξε λέγω ὁχοταν αἱ ὑστέραι ἐκ χώρης κινηθέωσι, προσπίπτουσιν ἄλλοτε ἄλλη · ⁹ ὅκου δ' ἀν προσπέσωσιν, όδυνήματα καταστηρίζουσιν ἰσχυρά · καὶ ἢν ἄψηται τῆς κύστιος, όδύνην παρέχους, καὶ τὸ οὖρον οὐ δέχονται, οὐδὲ ¹⁰ τὸν γόνον ἐπὶ σφέας ἕλκουσι, καὶ ἀκου τὰ τὰ αὐτὰ χωρία, ἢ ἀν προσαυανθῶσι · γίνεται ¹¹ δὲ κατὰ κενεῶνάς τε καὶ βουδῶνας καὶ ὑπὲρ τοῦ κτενός.

 $^{^{1}}$ 3 Eς FGIJ. - $\ddot{\epsilon}$ χη θ . - σ χη $\dot{\epsilon}$ C. - πουλλη DFGHIJK, Ald., Frob. - πολλαὶ θ . - λινόζωστιν D. - λινοζώστιν vulg. - 2 πόδας όιος (οίος G; διός DHJK) (πουλύποδας pro π. ŏ. C0) vulg. - καὶ παλαιούς pro άπ. L, Lind. - χρήσθω 0. οη C. - 4 sis vulg. - ès CDHIKO, Lind. - αὶ λέχη pro λεχοι FI. - αὶ λέχοι DGHK. - αὶ λέχεαι J. - λέχοι C, Ald. — 5 ἐπὶ θ. - ἔλ. αἰγ. θ. - τέσσ. om. θ. πέντε pro τέσσ. C. - καὶ ἀκ. καρ. om. Κ. - ἐν τοῖσι (τῆσι Η) δαισίν (τοις δεσσιν sic θ) όσον vulg. - γηραμύδος J. - γηραμίδα DHK. - 6 καί om. C. τοῦ δὲ κάστορος θ. - χρῶ θ. - χρῶτω (sic) DH. - χρώτω IK, Ald., Frob. χρήσθω J.-χρέο C.-μαλακοίσι J.-λινόζωστις D.-λινοζώστις vulg.-δ' om. C0. - εναρμόζοι 0. - ρυρίτω 0. - γκαί om. C. - τὰ δὲ pro καὶ τὰ θ. βεφανίδος CFGIK. - βαφανίδος DHJ0, Lind. - καὶ καρδ. om. K. - 8 όπ. 8' θ. - δέ om. C. - συμδ. θ. - νοσ. (νουσ. Κ, Lind.), (addit τάδε θ) λέγω δέ (δὲ om. θ) ὁκόταν (ὅταν θ) αί vulg. – κινηθῶσι vulg. – κεινηθέωσι θ. – κινηθέωσιν C. — 9 όπη θ. - όδυνήματα καταστ. όδυνηρά (ίσχυρά θ) vulg. - άψ. τις τῆς vulg. - J'ai supprimé τις, né de la répétition, par iotacisme, de τῆς. -10 τὴν γονὴν ἐπὶ σρᾶς θ. -ἄρνω pro ἄμιρω Κ. - καὶ ἢν θ. - ταχεῖαι vulg. ταχέος θ. - γίνοντα: vulg. - γίνωντα: DFGHIJKθ, Lind. - χρόνω θ. - χρ. on.

les règles ne viennent pas, on donnera ce qui les provoque, en se réglant sur la force de la femme; et alors elle peut en sûreté aller avec son mari, car, si elle conçoit, elle guérit. Pendant les menstrues, si elles sont abondantes, elle mangera de la mercuriale, des poulpes tendres cuits, et usera d'aliments émollients.

136. (Obliquité latérale chez une accouchée.) Si la matrice se fixe à l'ischion ou au flanc chez une accouchée, on appliquera sur l'autre hanche du parfum égyptien blanc ou de l'huile de rose. Il vaut mieux que la malade soit couchée sur la hanche saine. Elle prendra en breuvage quatre grains noirs de pivoine, une chéramys (=0litre,009) de graine de sureau avec ces grains, du castoréum gros comme une fève; et elle usera d'aliments émollients. La pivoine cuite comme du chou convient avant le manger; elle boira aussi l'eau où la mercuriale a bouilli. Elle mangera les herbages âcres, sauf le raifort, le poireau et le cardame (crucaria aleppica). Ce qu'il y a de mieux, c'est la laitue.

137. (Considérations générales sur les déplacements utérins. Il y a toujours une confusion entre les déplacements imaginaires et les déplacements réels. Matrice tournée vers la vessie. Matrice tournée vers le siège.) Pour toutes les maladies qui ont leur origine dans l'utérus, voici ce que je dis : quand la matrice se déplace, elle se porte tantôt d'un côté, tantôt d'un autre; partout où elle se porte, il se fixe des douleurs intenses. En contact avec la vessie, elle cause de la douleur, ne laisse point passer l'urine, et n'attire pas le sperme à soi, et les deux parties sont douloureuses. Si une prompte solution n'intervient pas, elle suppure avec le temps dans les mêmes endroits contre lesquels elle s'est desséchée. Cela se produit aussi aux flancs, aux aines et au-dessus du pubis. Au début, quand la douleur existe, il faut traiter ainsi : faire des fomen-

vulg. - ταύτα pro τὰ αὐτὰ 0. - χωρία, ἤν πρὸς αὐτὰ θέωσι vulg. - χωρία, ἤ (sie) ἄν προσαυανθῶσι θ. — "δὲ ταῦτα κατὰ θ. - ἤ om. C. - ἤ pro ἔχη C. - καὶ (καὶ om. θ) χλιάσ, vulg.

Χοή δὲ ἐν ἀργῆσιν, ὅταν ἡ δδύνη ἔγη, ὧδε θεραπεύειν • γλιάσματα ποοστιθέναι, καὶ ἐν ὕδατι θερμῷ εἶναι, ἀγαθὸν γὰρ 1 καὶ τοῦτο. ή σπόγγοισιν εν ύδατι θερμώ εκπιεζομένοισι πυριήν καὶ πίνειν τῶν ύστερικών φαρμάκων ήν δέ μή πρός ταῦτα λύηται, φαρμακεύειν 🕯 κάτω, ἢν δέη, καὶ ἄνω, ὁκοτέρου ἂν ἄρμόση μᾶλλον δεῖσθαι. Τοῦτο δέ διαγνώση τῶδε τῷ τρόπω. ἢν μέν ες τοῦς βουδῶνας καὶ κτένα καὶ κύστιν έγγρίμψη, αδται γρήζουσιν άνω φαρμακείης. ἢν 8 δὲ ἐς τοὺς χενεῶνάς τε καὶ τὰ ὑπογόνδρια, αὖται δέονται κατωτερικοῦ φαρμάχου · μετὰ δὲ ταύτας τὰς καθάρσιας εὐθὺς καθαίρειν τὰς ὑστέρας. Τὰ ἐἐ 4 νουσήματα πάντα τὰ τοιουτότροπα γεραιτέρησι μᾶλλον γίνεται ή νεωτέρησι; πρὸς τὰς ἀπολείψιας τῶν ἐπιμηνίων γίνεται δε 5 και νέησιν εούσησιν, δκόταν γηςεύσωσι πουλύν γρόνον. *Ην 6 δέ ές την έδρην τράπωνται, τὰ ὑπογωρήματα χωλύονται, χαὶ δδύναι ζογουσι τήν τε δοφύν καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα καὶ τὸν ἄργόν. 7 "Οταν ώδε έχη, λούειν χρή μιν τῷ θερμῷ, καὶ πυριῆν τὴν ὀσφὺν, καὶ ὑποθυμιζην τὸ κατόπιν κακώδεσι, καὶ προστιθέναι ἄσσα καθαίρει τε καὶ ἐλαύνει τὰς ὑστέρας, καὶ πιπίσκειν ὅ τι ἄν προσδέγηται τῶν ξυμφερόντων μάλιστα. *Ην δε 8 κάτω εγκέωνται ες τους βουδωνάς τε καὶ οὐρητῆρα, δούναι γίνονται ἐσγυραὶ, καὶ νάρκη ἐν τοῖσι σκέλεσι, καὶ ὁ οὐρητήρ ἀποφράσσεται, καὶ τὸ οὖρον οὐ μεθίησι. Θεραπεύειν δε γρη ώδε πρός μεν τας ρίνας προστιθέναι τα εδώδεα και μύρα, πρός δὲ τὰς ὑστέρας τὰ δύσοδμα θυμιῶντα,

138. Άπασα δὲ πρόρασις ίκανη τὰς ὑστέρας παροτρῦναι, ἢν ἔχωσί 10 τι φλαῦρον καὶ γὰρ ἀπὸ ρίγεος τῶν ποδῶν καὶ ὀσφύος, καὶ

tations chaudes; être dans l'eau chaude, car cela est bon aussi. On bien fomenter avec des éponges trempées dans l'eau chaude et exprimées. Boire des medicaments utérins. Si ces moyens n'amènent pas la solution, évacuer par le bas, et, s'il faut, par le haut, sujvant que le besoin sera. Voici comment on reconnaît quelle voie peut être prise : si la matrice s'est fixée aux aines, au pubis et à la vessie, évacuez par le haut; si aux flancs et aux hypocondres, évacuez par le bas. Aussitôt après ces évacuations, mondifiez la matrice. Toutes les maladies de ce genre surviennent plutôt chez les femmes d'un certain âge que chez les jeunes, vers l'époque de la cessation des menstrues. Elles naissent aussi chez les jeunes dont le veuvage se prolonge beaucoup. Si la matrice se tourne vers le siège, les selles sont interceptées, des douleurs se font sentir aux lombes, au bas-ventre et à l'anus. Les choses étant ainsi, laver à l'eau chaude, fomenter les lombes; faire par le bas des fumigations fétides; appliquer en pessaire ce qui purge et pousse la matrice; donner en breuvage, parmi les choses convenables, celles qui seront le mieux acceptées. Si la matrice se fixe en bas aux aines et à l'urèthre, il survient des douleurs intenses, les jambes s'engourdissent, l'urèthre est obstrué, et l'urine n'est pas rendue. Traiter ainsi : aux narines appliquer les bonnes odeurs et les baumes, à la matrice les mauvaises odeurs, par fumigation.

138. (Toute cause est suffisante pour déplacer l'utérus déjà lésé. Réflexion générale sur la nécessité de prendre en considération l'ensemble du corps. Danger du refroidissement des jambes.) Toute cause est suffisante pour déplacer l'utérus, pour peu qu'il ait quelque lésion; toute cause, par exemple, avoir

^{*} καταεγκέωνται vulg. - καταεγκέωνται F. - κάτω εγκέωνται D. - κάτω ενκαίωνται 0. - κατεγκέωνται C. - εἰς Η. - οὐρητῆρα 0. - οὐρητῆρας vulg. - νάρκα 0. - τοῖς Κ. - ὁ οm. G (D, restit. al. manu). - μεθίεισι FHIL. - ⁹ τὰς τοιαύτας θεραπεύειν ὁδε pro θερ... ὧδε θ. - χρὴ οm. C. - μῦρα D. - θυμιῆν DHJ. - θυμιὰν vulg. - θυμιᾶντα Cθ. - ¹⁰τι οm. C. - ὀσρῦος Fθ. - ὸρχεῖσθαι vulg. - ὀρχεῖσθαι τους. - κεάσσαι vulg. - κεάσαι CDK. - πρόσαντες pro πρὸς ἀν. DFGHIJK.

ἀπό τοῦ ὀρχέεσθαι καὶ πτίσαι καὶ κεάσαι καὶ δραμεῖν πρὸς ἄναντες χωρίον καὶ ¹ πρὸς κάταντες, καὶ ἀπ' ἄλλων. Ταῦτ' οὖν χρὴ σκέπτεσθαι ἐς οὖλον τὸ σῶμα καθορέοντα, ὅταν τὰ παρεόντα συθῆ ² νουσήματα τὰ γὰρ τοιάδε ἀνάγκη ἐστὶ τῷ πλέονι ἢ τῷ ἐλάσσονι νοσέειν ³ καθ' ὁ δ' ἀν ἐκλάμψη μάλιστα, ταύτη τὰ ἐξαπιναῖα ὅῆλα τῶν νουσημάτων · δκόταν οὖν τὰ ἐξαπιναῖα ταῦτα συθῆ, ἀνωτέρω χρὴ λαμβάνεσθαι ἐκ τοῦ παντὸς ἀνθρώπου. ὅ Οκόσαι δὲ ἀποψύζιες σκελέων ἢ ναρκώσιες ψύξει γίνονται ἐν τοῖσιν ὑστερικοῖσι, ταῦτα πάντα μεταρσιοῖ τὰς ὑστέρας. Ἐν τοῖσι ⁶ τοιουτέοισι καταχεῖν χρὴ θερμὸν ὑδωρ κατὰ τῆς ὑστέρης καὶ τῶν πέριξ χωρίων, καὶ ἐκθερμαίνειν αὐτὰς καὶ τὰ σκέλεα, καὶ ὅταν προσπεπτωκυῖαι ἔωσιν.

139. ^{7*}Ην περιστραφῶσιν αἱ μῆτραι ἐκ τόκου κατὰ τὰ δεξιὰ, τά τε λοχεῖα οὐ γίνονται, καὶ οδύνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα καὶ τὰς ἰξύας καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὸ δεξιὸν σκέλος βαρύνεται, καὶ νάρκη ἔχει, ⁸ καὶ τετρεμαίνει, καὶ οὐκ ἀν δύναιτο τοῦ στόματος θιγεῖν τῶν μητρέων, ἀλλ' ὄψει λείας τε καὶ δμαλὰς ἰσχυρῶς. ⁹ Οταν ⁹ δὲ ὧδε ἔχη, φάρμακον πίσαι ὑφ' οῦ καθαίρεται καὶ ἄνω καὶ κάτω, κάτω δὲ μαᾶλλον, καὶ πυριῆν ὅλον τὸ σῶμα καὶ τὰς ¹⁰ ὑστέρας ὡς μάλιστα προσηνέως, καὶ λούειν τῷ θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ τῶν ποτημάτων ὅ τι ¹¹ μάλιστα ἀν προσδέξηται πειρώμενος, καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνευδέτω θαμινὰ, καὶ τὴν κράμδην ἐσθιέτω.

140. Ήν αί ὑστέραι κατὰ 12 τὰ ἀριστερὰ κλιθέωσιν ἢ τὸ ἰσχίον,

1 Προσκάταντες G. - άλλων έκανων (έκ. om. θ) vulg. - οὐ (οὖν θ, Lind.) γρή vulg. - σκέπτ. om. J. - όλον vulg. - οδλον C. - καθορώντα θ. - όταν (addunt τὰ D, H al. manu, K' ap. Mack in Præfat., θ) παρ. (παρεῶντα ΙΚ) vulg. - λυθή vulg. - ελθη Κ' ib. - ή Cornar. - Je lis συθή au lieu de λυθή. -² νοσ. Cθ. - τὰ γὰρ τοιάδε πάντα (τὰ γὰρ τ. π. om. K) (π. om. θ) ἀν. (ἀνάγ-27, 0) vulg. - πλίονι θ. - η n'est ni dans vulg. ni dans les mss; c'est une addition indispensable faite par les traducteurs et adoptée par Lind. et Kühn. - γοσεῖν vulg. - γοσέειν θ. - γοῦσον ποιέειν Lind. - 3 καὶ ἐπειδάν vulg. - καπειδάν C. - καθοδάν (sic) θ. - εξαπίνεα C. - νοσ. Cθ. - 4 όταν θ. τὰ ἐξαπιναῖα θ.-τὰ ἐξ. om. vulg.-λυθή vulg.-ἔλθη Κ'.-Je lis συθή comme plus haut. - ἀνώτερον θ. - 5 ὅσαι θ. - δὲ Cθ. - σχελ. om. C. - ψύχει θ. - γίν. καὶ (καὶ om. θ) ἐν vulg. - μετάρσιοι vulg. - μετάρσιος L. - μεταρσιοί Foes in not., Lind. - 6 τουτέοισι D. - τοιούτοισι θ. - κατασχείν vulg.καταχεῖν CD0, Foes in not. - καταχέειν Lind. - τὰς ὑστέρας (τῆς ὑστέρης θ) (addunt καὶ C6) τῶν vulg. - θερμαίνειν θ. - σκέλεα, (addunt καὶ C6) ὅταν πρ. (προπεπτωχυία: HK; προσπεπτωχοία: θ) vulg. — 7 εάν θ . – έχ τοῦ τ.

froid aux pieds et aux lombes, danser, piler, casser du bois courir en montant ou en descendant, et autres semblables. Il faut en effet porter son attention sur l'ensemble du corps quand les maladies font leur éruption actuelle; car nécessairement, en ces cas, il y a maladie plus ou moins grande; mai c'est là où l'explosion est la plus forte, que les affection subites se manifestent; aussi, quand les maladies font un éruption soudaine, doit-on remonter plus haut et au corptout entier. Tous les refroidissements des jambes, tous les en gourdissements produits par le froid, dans les affections uté rines, tendent à soulever la matrice; en ces cas, il faut fair des affusions chaudes sur la matrice et les lieux environnants échauffer la matrice et les jambes, ainsi que quand elle s'es déplacée.

139. (Obliquité latérale droite de la matrice à la suite de l'accouchement.) Si, à la suite de l'accouchement, la matrice s tourne à droite, les lochies ne viennent pas, il y a douleur a bas-ventre, aux lombes, aux flancs, la jambe droite devien pesante, engourdie et tremblante; on ne peut pas toucher l'o rifice utérin, mais on trouve l'utérus très-lisse et très-uni. Le choses étant ainsi, administrer un médicament qui évacue pa le haut et par le bas, mais par le bas davantage; donner un fumigation au corps entier et à l'utérus, aussi douce que pos sible; laver à l'eau chaude deux fois par jour; prescrire, e tàtonnant, les breuvages qui seront le mieux reçus. La femm dormira souvent avec son mari, et mangera du chou.

140. (Obliquité latérale gauche de la matrice.) Si la matric

Ι., Lind. – κατὰ (addunt τὰ CL0, Lind.) δ. vulg. – λόχια DJ. – ἴσχει 0. – ἔγ 111. – νειέρην FGIK, Ald., Frob. – νιαιρὰν 0. – νειαιρὴν Lind. – νάρκα 0. – ΄ καὶ οὐ τετραμμένη vulg. – καὶ εἰ μὴ τετραμμένη, οὐκ ᾶν Lind. – καὶ τ τραμαίνει (sic) C0. – θίγειν CDFGHIKθ, Ald., Frob., Lind. – θήγειν J. – ὰ λοψιλιας (sic) τε καὶ 0. – λεῖά τε καὶ διαλὰ G. – το cm. D. — θ δὲ om. CDHIJKθ. – φ. χρὴ πίσαι 0. – πυριᾶν 0. — 10 μήτρας 0. – ώς om. vulg. – προσηνέως 0. – τῷ om. ο. – ποτημάτων [διδόναι] Lind. – "μάλιστ' C. – προσδέχηται CDFGHIJK, Ald. – προσδέηται 0. – πειρεόμενι Lind. – συνευδέτω 0. — 12 τ' ὰριστερὰ 0. – κλιθῶσιν vulg. – κλιθέωσιν C. – om. L. – ἔχει 0.

δούνη ἴσχει όξείη τε καὶ σπερχνή τὰς ¹ τε ἰξύας καὶ τοὺς κενεὧνας καὶ τὸ σκέλος, καὶ ἐπισκάζει. Οταν οὕτως ἔχη, φάρμακον χρή πῖσαι ἐλατήριον, τῷ ° δὲ ὑστεραίη ὑποθυμιῷν · τῶν κριθέων χοίνικας δύο, καὶ ἐλαίης φύλλα κατακνῆσαι τιικρὰ, καὶ κικίδα κατακόψαι καὶ κατασῆσαι, καὶ ὑσκυάμου τρίτον χοίνικος · ταῦτα μίξας, καὶ ἐλαίω ³περιποιήσας ὅσον ἡμικοτύλιον ἐν χύτρη καινῆ, ὑποθυμία τέσκαὶ τῷ θερμῷ λουέσθω.

141. Ήν *παραλοξαίνωνται αξ μήτραι καὶ δοχμοὶ ἐωσι καὶ τὸ στόμα σφέων, τὰπιμήνια ταύτη τὰ μὲν κρύπτονται, τὰ δὲ προφανέντα σίχονται, καὶ οὐχ ὅμοια γίνονται, ⁵ ἀλλὰ κακήθεα καὶ ἐλάσσονα ἡ πρὸ τοῦ, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται τουτέου τοῦ χρόνου, καὶ ⁶ δοὐνη ἔσχει τὴν νειαίρην γαστέρα καὶ τὰς ἰξύας καὶ τὸ ἰσχίον, καὶ ἐφέλκεται αὐτό. Όταν οὕτως ἔχη, φάρμακον χρὴ πίνειν ἐλατήριον, καὶ λούειν θερμῷ, καὶ πυριῆν. Όκόταν δὲ νεοπυρίητος ἡ νεόλουτος εκ, τὸν δάκτυλον παραφάσασα, ἀπορθούτω, καὶ παρευθυνέτω τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ ὑποθυμιήσθω τὰ εὐώδεα, καὶ τῶν ποτημάτων δίδου ὅ τι ἀν μάλιστα προσδέχηται πειρεόμενος · σιτίοισι δὲ χρήσθω μαλθακοῖσι, καὶ σκόροδα ἐσθιέτω καὶ ἀμὰ καὶ ἔφθά καὶ τῷ ἀνδρὶ τυριήσθω. Ἡ δὲ νοῦσος δυσαπάλλακτος.

142. *Ην δὲ ἄγχιστα ἔωσιν, ἐμέειν ¹¹ θαμινά· τὰς δὲ ὑστέρας πυρίησαι τοῖσι δυσόδμοισι, μέχρι ἂν ἐς χώρην ἱδρυθέωσιν· διαίτησι δὲ χρήσθω μὴ λαπακτικήσιν.

¹ Τε οπ. θ. - επισκάζη J. - ² δ' CDθ. - ύποθυμιαν θ. - των δὲ (τε pro δὲ θ; δὲ οπ. D) κρ. νυΙς. - κατακνέσαι CFGHI, Ald. - κατατέμνεσθαι J. - κατακνίσας θ. - κήκιδα Cθ. - κατακνόμας καὶ στήσας θ. - σῆσαι C. - τριτέα θ. - χοίν. τρ. Κ. - ² περιποίησον θ. - χήτρη G, Ald. - χυτρίη θ. - καινή χύτρη J. - τέσσερας θ. - δὲ οπ. θ. - πινέτω οπ. θ. - λούσθω θ. - 4 παραλοξαίνονται FG, Ald., Frob. - παραλοξάίνονται θ. - δοχικαὶ θ. - στόμα ἐφ' ὧν (σφέων θ; αὐτέων Foes in not., Lind.; ἐφ' ὧ CDH) νυΙς. - τὰ ἐπιμ. CDHθ. - αὐτάυν F0 νυΙς. - κρύπονται FGHIJK. - οίχωνται DFHIJK. - ἴσχωνται L. - γίνωνται FGHIJK. - γίνωνται ΓΩ. - γιν οπ. C. - 5 άλλ' αἰεὶ κακείθεα θ. - ή pro ή C. - προτοῦ GIJ. - ἐγγίνηται νυΙς. - εγγίνεται Cθ, Lind. - 8 η (ή οπ. Cθ, Lind.; ἢν pro ή DGHIJK()' δὶς νυΙς. - ἴσχη DFHIJK. - νειξρην FGIK, Ald., Frob. - νειξική νι Lind. - νιαιράν θ. - ἐφέλκηται J. - ἐφέλετι θ. - ΄ πίσαι θ. - ἐλατήριον θ. - ἐλατ, όπ. νυΙς. - λοῦσαι C. - πυριάν θ. - ἐνοσούρητος FG, - νεοπύριτος C (D, emend, al. manu) HIK. -

s'incline vers la gauche ou l'ischion, une douleur aiguë et intense se fait sentir aux lombes, aux flancs et à la jambe, et la femme boite. Les choses étant ainsi, il faut administrer un évacuant, et, le lendemain, une fumigation : orge deux chénices, feuilles d'olivier triturées, noix de gale pilée et tamisée, jusquiame tiers de chénice, mélanger, pétrir avec une demi-cotyle d'huile dans un vase neuf, et faire une fumigation pendant quatre jours; le soir la femme boira du lait de vache, du miel et de l'eau et se lavera à l'eau chaude.

141. (Obliquité latérale de la matrice et de son orifice.) Si la matrice se dévie et qu'elle soit oblique ainsi que l'orifice, les régles ou se suppriment ou ne font que se montrer et disparaissent, elles sont, non pas semblables à ce qu'elles étaient auparavant, mais de mauvaise nature et en moindre quantité; la conception ne se fait pas durant ce temps; la douleur occupe le bas-ventre, les lombes et la hanche, qui est retirée. Les choses étant ainsi, il faut prendre un évacuant, laver à l'eau chaude, et fumiger. Aussitôt après la fumigation ou le bain, elle portera le doigt, redressera et mettra dans la direction l'orifice utérin. Elle fera des fumigations aromatiques. On cherchera par des tâtonnements les breuvages qui seront les mieux recus. Elle usera d'aliments émollients; elle mangera de l'ail cru et bouilli, et dormira avec son mari. Elle se couchera sur la hanche, et fera, sur l'autre, des fomentations. La maladie est de guérison difficile.

142. (Abaissement de la matrice.) Si la matrice est trèsvoisine (de la vulve), il faut faire vomir souvent, et fumiger la matrice avec les substances fétides, jusqu'à ce qu'elle se remette en sa place. La femme n'usera pas d'un régime évacuant.

 $[\]vec{\eta}$ καὶ ($\vec{\eta}$ pro $\vec{\eta}$ καὶ C0) νεόλ. vulg. — $^8\vec{\eta}$ C0. — $\vec{\eta}$ om. vulg. — παραφράξασα vulg. — παραφάσασα θ , Foes in not., Lind. — 9 παριθυνέτω θ. — ὑποθυμιάσθω θ. — ποτιμάτων G. — πειρεόμενος ponunt ante $\vec{\delta}$ τι C (θ, πειρώμενος). — πειρεώμενος FGHIK. — πειρώμενος D. — σιδίσισι θ. — μαλακοΐσι J. — 19 σ. θ. — τοῦ ὑγιέος ἰσχίου θ. — 11 θαμινάκις θ. — $\vec{\delta}$ ' C0. — πυριᾶν θ. — εν τοῖσι DFGHIJK. — τοῖσι om. C0. — μέχρις CDFIJK. — $\vec{\alpha}$ ν om. C0. — ἱδρυνθώστιν vulg. — ἱδρυθέωσιν C0. — χρώ θ. — χρέο C. — λαπακτικοΐσιν J $_2$

143. *Ην αί μῆτραι ¹προίωσιν ἐξωτέρω τῆς φύσιος, πυρετὸς ἔχει τὸ αἰδοῖον καὶ τὴν έδρην, καὶ τὸ οὖρον στάζει θαμινὰ ² καὶ κατ' ολίγον, καὶ δάκνεται σφοδρῶς τὸ αἰδοῖον πάσχει δὲ, ἢν ἐκ τόκου ἐοῦσα τῷ ἀνδρὶ ³ ζυνευνάζηται. "Όταν οὖν ὧδε ἔχη, μύρτα καὶ λωτοῦ ξύσματα έψῆσαι ἐν ὕδατι, καὶ θεῖναι τὸ ὕδωρ ἐς τὴν αἰθρίην προσαιονῆν δὲ ὧδε ὡς ψυχρότατον τὸ αἰδοῖον καὶ τρίθων λείως πρόσπλασσε ἔπειτα πίνουσα ὕδωρ φακῶν ‡ζὸν μέλιτι καὶ ὅξει ἐμεέτω, ἔστ' ἀν αἱ ὑστέραι ἀνελκυσθέωσι το καὶ τὴν κλισίην ἀνεκὰς χρὴ ποιέειν τὰ ἀπὸ τῶν ποδῶν καὶ τὸ αἰδοῖον ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα, τὰς δὲ γε ρῖνας τὰ εὐώδεα σιτίοισι δὲ χρεέσθω ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ψυχροῖσι, καὶ τὸν οἶνον ὑδαρέα λευκὸν πινέτω, καὶ μὴ λουέσθω, μηδὲ τῷ ἀνδρὶ ξυνεργέσθω.

144. Ήν παντάπασιν έχ τοῦ αἰδοίου ἐχπέσωσιν αὶ ⁷ μῆτραι, ἐχκρίμναται οἷον ὄσχη, καὶ ὀδύνη λάζεται τὴν νειαίρην γαστέρα καὶ τὰς ἰξύας καὶ τοὺς βουδῶνας · καὶ ὁχόταν ἐπιγένηται χρόνος, οὐχ ἐβόλουσιν ⁸ ἐς χώρην ἰέναι. ⁶Η ὸὲ νοῦσος λαμβάνει, ὁχόταν ἐχ τόχου ταλαιπωρήση, ὅστε ψαίρειν τὰς ὑστέρας, ⁹ ἢ τῷ ἀνδρὶ ξυνίη ἐν τῆ λοχίη καθάρσει. ⁶Οταν ὧὸε ἔχη, ψύγματα χρὴ προστιθέναι παρηγορικὰ πρὸς τὸ αἰδοῖον · καὶ τὸ ἔξω ἐὸν ἀποχαθήρας, σίδην ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψήσας, τουτέῳ περιπλῦναι, καὶ ἔσω ἀπωθέειν · ἔπειτα μέλι καὶ ῥητίνην ζυντῆξαι ἴσον έχατέρου, ¹⁰ καὶ ἐγχέειν ἐς τὸ αἰδοῖον, καὶ καταχείσθω ὑπτίη, ἄνω τοὺς πόδας ἔχουσα ἐχτεταμένη. Κἄπειτα

^{&#}x27; Προσίωσιν vulg. - προϊώσιν (sic) θ. - έξω Κ. - καὶ τὴν.... αἰδοῖον om. C. - νειαίρην (νειέρην FGIK, Ald.; νειαιρήν Lind.) γαστέρα (ἔδρην pro ν. γ. θ) vulg. — 2 καὶ om. θ . – δ άκνη L. – δ άκνει Lind. – σφ. om. θ . — 3 μὴ συνεύ– νηται θ. - συν. vulg. - ξυν. Η, Lind. - οδν om. Co. - έχει C. - πρίσματα CDθ. - In marg. καὶ πρίσματα HI. - καταθεῖνα: τῶ (sic) ὕδωρ ἐς τὴν διορίην θ. είς J. – προσαιονῆν G. – προσαιονᾶν vulg. – ὧο̂ε om. $\theta.$ – ψυχρ. $\tilde{\eta}$ ($\tilde{\eta}$ om. θ) τὸ vulg. - τὸ λοιπὸν δέρτο τὸ αἰδοῖον, καὶ Lind. - τρίθωνα J. - λεῖα C. - λία θ. - πρόσπλασε C. - 4 σύν vulg. - ξύν C0, Lind. - έμείτω 0. - άνελχυσθώσι vulg. - ἀνελχυσθέωσιν C. - ἐνελχυσθῶσι L. — 5 καί.... ποδῶν om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. - κλησίην C, Ald. - κλίσιν θ. - ύπ. τὸ αἰδ. C. - ὑποθυμιᾶν τὰ αἰδοῖα θ. — 6ποὸς τὰς δίνας εὐώδεα θ. – καὶ πρὸς τ. β. τὰ C. – χρήσθω θ. - λούσθω Cθ. - καὶ τῶ ἀνδρὶ συνίτω Cθ. - τῷ δὲ ἀνδρὶ ξυνερχέσθω vulg. - μηδὲ τῷ ἀνδρὶ ξ. Lind. ex libr. de Nat. mul. - συν. Η. - γ ὑστέραι θ. - ἐκκρίμνανται C. - εκκριμνάται θ. - εκκρέμανται vulg. - ες (ες om. C) την vulg. νειέρην FGIK, Ald., Frob. - νειαράν Lind. - νιαιρήν θ. - σταν θ. - 8 ές την (τὴν om. θ) ἐαυτῶν (έ. om. Cθ; ἐωυτῶν Lind.) χ. vulg. - ὅταν J. - ἐκ τόκου

143. (Saillie de la matrice hors de la vulve. De la Nat. de la F. S 4.) Si la matrice fait saillie hors des parties naturelles, il v a fièvre à la vulve et au siège, l'urine est rendue fréquemment et goutte à goutte, et irrite fortement les parties génitales. Cet accident arrive, quand la femme, accouchée depuis peu de temps, a des rapports avec son mari. Les choses étant ainsi, faire bouillir dans de l'eau des baies de myrte et des raclures de lotus, exposer cette eau au serein de la nuit, et s'en servir, aussi froide que possible, en affusion sur les parties génitales; on triture aussi ces substances et on les met en cataplasme. Puis la femme, buvant de l'eau de lentille avec du miel et du vinaigre, vomira jusqu'à ce que la matrice soit retirée en haut; le lit doit avoir l'extrémité du côté des pieds relevée. On fera des fumigations fétides sous les parties génitales, aromatiques sous les narines. La femme usera d'aliments très-émollients et froids, boira du vin blanc coupé d'eau, ne se baignera pas, et n'ira pas avec son mari.

144. (Chute complète de la matrice hors de la vulve.) Si la matrice est sortie complétement hors des parties génitales, elle pend comme le scrotum, la douleur occupe le bas-ventre, les lombes et les aines; et, quand du temps s'est écoulé, elle ne veut plus rentrer à sa place. Cette maladie survient, quand, à la suite de l'accouchement, la femme se livre à quelque occupation pénible, de manière que la matrice s'en ressente, ou a des rapports avec son mari pendant la purgation lochiale. Les choses étant ainsi, il faut faire des applications réfrigérantes et adoucissantes aux parties génitales. Puis nettoyer la partie qui est dehors, la laver avec du vin noir où a bouilli une grenade, et la repousser en dedans; après quoi, faire fondre du miel et de la résine à parties égales et infuser dans

δταν C. – τόκου δούσα πονήση $\tilde{\eta}$ (δ. π. $\tilde{\eta}$ om. 6) ταλ. vulg. – ψέρειν FGIJ. — $\tilde{\eta}$ ν CD. – συνίη vulg. – ξυνίη CDH, Lind. – λοχείη CHIJK6. – χρή om. 6. – δποκαθάρας vulg. – δποκαθήρας C6. – σιδίην vulg. – σίδην 6. – τούτω 6. – είσω 6. – όπ. καὶ (καὶ om. 6) μέλι vulg. – συντήξαι 6. – ξυντήξαι FI. – έκάτερον 6. – 6ν καὶ om. 6. – δγγέαι 6. – είς 6. – κατακεῖσθαι 6πτίην.... δχουσαν δκτεσαμένην, κάπιτα σπ. προστιθεῖς 60.

σπόγγους προσθείσα αναδήσαι έκ των ίξύων. "Εστ' αν 1 δ' ούτως έγη, σιτίων μέν ἀπεγέσθω, ποτώ δὲ ώς ελαγίστω γρήσθω, μέγρις αν έπτα ήμεραι παρέλθωσιν. Καὶ 2 ἢν μεν ούτως εθέλωσιν ενακούειν και απιέναι, άλις έστω: ην δε μή, άκρα περιξέσας τὰ λέγνα τῆς ύστέσης καὶ ἀμφιπλύνας, γρίσαι τῆ πισσηρῆ ἐπειτα πρὸς κλίμακα δήσαι τους πόδας, την δέ κεφαλήν κάτω έγειν, και τη γειρί ³ έσω άπωθέειν · έπειτα λύειν, καὶ ξυνόῆσαι αὐτῆς τὰ σκέλεα ἐναλλὰξ, καὶ έῆν νύκτα καὶ ἡμέρην οθτω, καὶ διδόναι δλίγον γυλὸν πτισάνης ψυγρόν, άλλο δε μηδέν. Τη δε υστεραίη κατακλίνας επέ το εσγίον, σίκύην προσθάλλειν ώς μεγίστην, καὶ έῆν έλκειν πουλύν γρόνον, καὶ έπην ἀφέλης, μη ἀποσγάσης, άλλα κατακλίνας ⁵ ἔα καὶ μη πρόσφερε μηθέν άλλ' ή τὸν χυλόν, ἔως αν έπτα ημέραι παρέλθωσιν. 6 ήν δὲ δίψα έχη, δόωρ έλάχιστον πινέτω · έπην δέ αξ έπτα ήμέραι παρέλθωσι, σιτίοισιν ώς μαλθακωτάτοισι καὶ έλαγίστοισι γρεέσθω. τοκόταν δε αποπατήσαι θέλη, ανακειμένη αποπατείτω, έως αν τεσσαρεσκαίδεκα ήμέραι γένωνται · έπειτα κλυζέσθω γλιαρήσι πυρίησιν · άμεινον δε θερμώ, ώς έξ ήλίου, και περιπατείτω ώς ελάγιστα, και μή λουέσθω · κοιλίην δέ μή λύσης · σιτίοισι δέ δλιγίστοισι γρεέσθω, μήτε δριμέσι μήτε άλμυροῖσι · καὶ 8 θυμιήσθω τὸ αἰδοῖον τοῖσι κακώδεσι · κάπειδάν άρξηται περιπατείν, την σφενδόνην φορείτω.

145. *Ην 9 δε έξω τοῦ αἰδοίου τὸ στόμα τῶν μητρέων ἐκπέση,

¹ Δ' om. Jo. - σίτων C. - μέλι pro μέν C. - δ' Co. - ως om. θ. - γρήσθω om. θ. - μέγοι Cθ. - αν om. θ. - ην pro αν C. - παριώσι θ. - παρέωσιν C. - 2 εαν C.-άλις ἔστω om. θ.- περιξέσαι θ.-λάχνα FGHIJKL, Vatic. Codd. ap. Foes, Ald. - λάγνα C. - ἀμφιπλύναι γρίσαι δὲ τῆ θ. - 3 εἴσω Dθ. - λούειν (λύειν C) vulg. - ἀναλλάξ vulg. - ἐναλάξ FGHI. - ἐναλλάξ CDJK, Ald., Lind. - εάν θ. - ούτως vulg. - ούτω Jθ. - ολίγον om. J. - πτισσ. DH. - 4 δ' CD. έάν pro έην 6. - πολύν C. - άποσίσης, al. manu άποσχάσης D. - άποσχίσας Codd. Regg. ap. Foes. - 5 έαν, καὶ μὴ προσφέρεσθαι θ. - προσφερέτω μηδέν άλητον χυλόν C. – άλλά sine $\tilde{\eta}$ $\theta.$ – έστ' αν C. – αν om. $\theta.$ – παριώσιν $\theta.$ - 6 τ,ν.... παρέλθωσι om., restit. al. manu D. - αί om. DK. - παριώσι θ. σιτίοισιν post μαλθ. D. - ώς om., restit. al. manu D. - έλαχίστησι χρήσθαι 0. - χρέεσθαι C. - ¹ όταν δ' θ. - πατείτω C. - δράτω pro άποπ. θ. - ἔστ' ἄν Ch. - τέσσερες καὶ δέκα b. - τέσσαρες καὶ δέκα Κ. - χλιηροίσι vulg. - χλιηρησ: CDJK. - χλιαρησι θ. - λούσθω Cθ. - ολίγοισι χρέο C. - καὶ μὴ δρ. μηδ' άλμ. Ch. — «θυμιάσθω θ. - καὶ ἐπειδὰν ἄρχηται θ. - ἀρηρείτω pro φ. (D, restit. al. manu) FGIK, Ald. - ἀραιρείτω J. — 9 δ' θ, Frob. - κειμένων FJ. έόντος εύρέος Cθ. - ατόκησι C.

la vulve; la femme restera couchée snr le dos avant les pieds élevés et les jambes étendues. Puis elle appliquera des éponges qu'on maintiendra par des liens fixés aux lombes. Tant que les choses seront ainsi, elle s'abstiendra d'aliments et boira aussi peu que possible, jusqu'à ce que sept jours soient passes. Si, de cette façon, la matrice obeit et rentre, on s'en tiendra là; sinon, racler légèrement le bord de la matrice, la laver, l'oindre de cérat à la poix; puis attacher la femme par les pieds à une échelle, avec la tête en bas, et de la main repousser en dedans; après quoi, la délier, lui attacher les jambes croisées l'une sur l'autre, et la laisser ainsi un jour et une nuit. Donner un peu d'eau de gruau d'orge froide, et rien autre. Le lendemain, la faire coucher sur la hanche, et appliquer une ventouse très-grande qu'on laissera tirer longtemps, puis, l'ayant ôtée, ne pas scarisier, mais laisser la semme couchée, et ne rien donner que de l'eau de gruau d'orge, jusqu'à ce que sept jours soient passés. S'il y a soif, elle boira de l'eau en très-petite quantité. Après les sept jours, elle usera des aliments les plus émollients et en aussi petite quantité que possible. Quand elle a besoin d'aller à la selle, elle se mettra sur son seant pour satisfaire ce besoin, jusqu'à ce que quatorze jours soient passés. Puis elle fera des injections tièdes; la meilleure chaleur est celle de l'eau que le soleil a échauffée; elle marchera aussi peu que possible, et ne prendra point de bain. On ne donnera aucun laxatif. Elle usera d'aliments en très-petite quantité qui ne seront ni âcres, ni salés. Elle fera des fumigations fétides aux parties génitales. Quand elle commencera à marcher, elle portera le bandage en fronde.

143. (Ceci paraît être un renversement utérin; mais il diffère de ce qui est décrit sous ce nom dans les livres modernes. Ce n'est pas le fond de l'utérus qui, se renversant, vient s'engazer dans le col; c'est l'orifice utérin qui s'engage dans le col, et vient sortir par l'orifice du col; car l'auteur distingue ces deux orifices. De plus, il ne parle pas de l'accouchement, cemme condition de renversement, laquelle est, comme on sait,

οξα τοῦ αὐγένος τῶν μητρέων πλησίον τοῦ αἰδοίου κειμένου καὶ εὐοέος εόντος γίνεται δε τοῦτο μάλλον τῆσιν ἀτόκοισι, μάλιστα 1 δε γίνεται έκ ταλαιπωρίης, έπην ταλαιπωρήση ή γυνή, και αί μήτραι θερμανθέωσε καὶ ίδρώσωσεν, ἐκτρέπεται τὸ στόμα αὐτέων διὰ τοῦ ωθγένος, άτε εν ύγροτέρω καὶ όλισθηροτέρω καὶ θερμοτέρω γωρίω γενόμενον 2 ή εν τῷ πρὶν γρόνω καὶ ἐπὴν τοῦτο γένηται, θύουσιν έξω πρός το ψύγος, καὶ σφέων το στόμα ἔργεται ³ ἔξω ἐκτραπέν. Καὶ ἢν μιἐν ἐν τάγει θεραπευθῆ, δγιὴς γίνεται · ἄρορος δὲ πάντως καταλιμπάνεται · ήν δέ μή έν τάγει, έξω άεὶ έσται οί σκληρόν τὸ στόνια, καὶ ρεύσεται αὐτόθεν ἐγιὸο άλλοτε καὶ άλλοτε γλίσγοος καὶ κάκοομος, και 4 ήν τάπιμήνια γωρήση, ήν έτι έν τη ήλικίη 5 ή έν εὐνῆ εἶναι γρόνου δὲ γενομένου, ἡ τοιήδε νοῦσος ἀνίητος γίνεται, καὶ ξυγκαταγηράσκουσιν έζω τὰς μήτρας έγουσαι. *Ην 6 δὲ αί μῆτραι εξίσγωσι, περινίψας αὐτὰς ὕὸατι γλιηρῷ, καὶ ἀλείψας ἐλαίω καὶ οίνω, πάλιν ενθείναι καὶ ἀναδῆσαι, καὶ τοποθυμιῆν τὰ κακώδεα, ύπο δὲ τὰς ρῖνας τὰ εὐώδεα. Ἦν δὲ πλείονα γρόνον αἱ ὑστέραι ἐξίσγωσι καὶ περιψύγωνται ναρκωδέως, 8 καταγέειν ύδωρ θερμόν πουλύ, ύκως διαπυριηθέωσιν. *Ην δὲ ἤδη συσέωνται, καὶ όζεος μίσγοντα, ξυμπυριήν ή δάρνης ή μυρσίνης 9 ύδωρ, καὶ ήρέμα προωθέειν, καὶ κηρωτη ή μύρω γρίειν, ήν έσακούη την δέ μή, περικλύσαι τῷ ὕδατι, καὶ 10 όξεος ολίγον γλιήνας καταγέαι, εἶτα άλὶ ψαύειν· δκόταν δὲ ξυντακέωτι, περινίψας ώς λέλεκται, ένθεῖναι, καὶ τάλλα ποιέειν τὰ

¹ Γίν. δε FGHIK. - ταλαιπωρίση θ. - θερμανθώσι vulg. - θερμανθέωσι C. άτ' C. - ἐν τῷ (τῷ om. θ) ὑγ. (ὑγρότεροι θ) καὶ ὀλ. (ὀλισθηρότεροι θ) καὶ θες. (θερμωτέρω sic FGI) (καὶ θερ. om. JKθ) χ. vulg. — 2 η C. - δθύουσιν (θύουσιν 6) vulg. - 3 έξω 6. - έξω om. vulg. - έστραμέν (sic) C. - καὶ CDFGIJK6. ναί om. vulg. - πάντως om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. - κατα), om. Co. - άεὶ om. Co. - αἰεὶ Lind. - οἰσι pro οἱ FIJ. - ἦσι DHK. - οἱ ἔσται 0. - αὐτόθι GJK, Ald. – αὐτόθεν om. θ . — 4 ἐὰν C. – τὰ ἐπ. CJ θ . — 5 εἴη θ . – $\frac{\pi}{2}$ ἐν om. C. - τοιήδε om. Co. - τοιήδι, al. manu δε Η. - αί μῆτραι ἐοῦσαι Co. - 6 δὲ om. $C\theta$. – χλιαρώ θ . – χλιηρώ vulg. — 7 ὑποθυμιᾶν θ . — 8 καταχεῖν $H\theta$. – κατασγείν C. - κατέγειν FIJK. - όπως θ. - διαπυριηθώσιν vulg. - διαπυριηθέωσιν C. - διαπυρηθώσιν θ. - δή pro ήδη C. - συσώνται θ. - όξους vulg. - όξιος οιάν (πυριάν θ) vulg. - Je lis ξυμπυριάν, supprimant ύδατι avec θ. - " ύδως Co. - 5δωρ om. vulg. - προωθείν vulg. - προωθέειν θ. - κηρωτήν θ. - ή Lind. - ή om. vulg. - L'addition de Lind. paraît bonne; cet à est sans doute représenté par le v dans κηρωτήν de θ. - 10 δξος θ. - δξύος (sic) C. - δξέως DFGIJ. - α) ει-

à beaucoup près la principale. Il dit même que cet accident arrive de préférence chez les femmes qui n'ont pas eu d'enfants. Or, les cas de renversement utérin observés par les modernes hors l'accouchement sont très-rares; ajoutons aussi qu'ils sont encore mal expliqués.) L'orifice de la matrice fait saillie hors des parties génitales, vu que le col utérin est voisin de ces parties et large. Cet accident arrive de préférence chez les femmes qui n'ont pas eu d'enfant. Il survient surtout à la suite de fatigue; la femme s'étant fatiguée, la matrice s'échauffe et sue; l'orifice utérin, se trouvant en un lieu plus humide, plus glissant et plus chaud que précédemment, se renverse à travers le col. Quand cela est arrivé, la matrice se porte vers le frais, et son orifice vient au dehors renversé. Si le traitement est appliqué promptement, la femme guérit; mais elle reste complétement stérile. Si elle n'est pas traitée promptement, l'orifice sera constamment dur et au dehors, et il s'en écoulera de temps à autre une humeur visqueuse, de mauvaise odeur, et aussi à l'époque des règles, si elle est encore d'âge d'être dans le lit. Avec le temps, cette maladie devient incurable, et la femme vieillit avec la matrice au dehors. Si l'utérus fait saillie, on le lave avec de l'eau tiède, on l'oint avec de l'huile et du vin, on le repousse en place, et on met le bandage. On fait les fumigations fétides sous les parties génitales, aromatiques sous les narines. Si la matrice reste saillante longtemps et se refroidit avec engourdissement, faire d'abondantes affusions d'eau chaude, afin que la chaleur humide la pénètre. Si elle est déjà insufflée, fomenter avec l'eau de laurier ou de myrte où l'on a mêlé du vinaigre, et repousser doucement; cède-t-elle, on la graisse avec du cérat ou du baume; ne cède-t-elle pas, on la lave à grande eau, on fait tiédir un peu de vinaigre qu'on emploie en affusion, et on touche avec du sel; puis, quand la matrice s'est resserrée,

ψαύειν θ. - άλειψαίειν vulg. - άλεψαύειν (D, al. manu άλειψαίειν) FGHIJLQ'. - άλι ψαύειν Κ. - άλιψαίειν C. άλειψα: Lind. - Je prends la leçon de la plepart de nos mss., qui me semble intelligible. - όταν δὲ συντ. θ. - τὰ άλλα C.

προειρημένα έλαιον δε μή προσφέρειν, 1 μηδ' άλλο τι πίον, μηδε λίπα έχον.

146. "Ην ύποπτυγθή τι των στομάτων της ύστέρης, 2 τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνονται, ἢ δλίγα καὶ πονηρά καὶ άλγεινά, καὶ δκόταν τῷ άνδοί ξυνεύδη, άλγέει, καί δ τι αν ό άνηο μεθίη, έξεισι, καί οδ θέλει ψαύεσθαι, 3οὐδ' έλχουσι τὴν γονήν, καὶ δδύνη ἴσγει τὴν νειαίρην γαστέρα καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων * οὐ δῆλον ψηλα-Φήσει. "Όταν τοίνυν δόε έγη, πυριησαι ούρω παλαιώ · έπειτα έμεσάτω τῶ φακίω ξυμμίξασα μέλι καὶ όξος. ἔπειτα λουέσθω ύδατι θερμώ • έπειτα έγγέασα ές φιάλην άργυρέην ή γαλκέην έλαιον λευκὸν αἰγύπτιον καὶ ἄλας, ὁ καλυψαμένη δὲ καθέζεσθαι ἀμφὶ τὴν φιάλην · κήν μεν τη δομή αὐτῆ διὰ τοῦ στόματος 6 τοῦ ἐλαίου, φάναι αὐτην τέζεσθαι, καὶ την ύστέρην ἔτι ύγιῆ εἶναι. την δὲ τμη ἴη δομή, θαρσύνειν κάπειδάν μέλλη εύδειν, προστιθέσθω το αλγύπτιον έλαιον έν εἰρίω· τῆ δὲ ὑστεραίη σκεψάσθω ἤν τι μᾶλλον κατ' ἰθὸ ἦ τὸ στόμα των ύστερέων καὶ ἢν οἢ εἶναι, πυριῆσαι εὐώδεσιν ἡμέρας τρείζ, καὶ προστιθέναι προσθετά δκοΐα μή άναδήξεται καθαίρειν δὲ καὶ μετακλύζειν εδώδεσι καὶ μαλθακοῖσιν, ἴσας ἡμέρας 8 τῆσι πρόσθεν · δκόταν δὲ τὰ ἐπιμήνια γένηται, νηστεῦσαι, καὶ ἀλουτήσασα παρά τὸν ἄνδρα ἔτω, θυμιησαμένη τοῖσιν αρώμασιν. "Ατοκοι δὲ πολλαί καὶ ἐκ ταύτης τῆς νούσου γίνονται, ἢν μὴ μελεδανθῆ.

147. *Ην εξλαωθέωσιν αξ μῆτραι καὶ πρόσω χωρήσωσιν έζωτάτω,

^{: 1} Μηδέ θ. - τι om. C0 - πιόνων G. - λίπα FHI. - ἔγειν θ. - 2 τάπιμήνια θ. - δλίγα τε καὶ Cθ. - όταν θ. - συνεύδη άλγέη θ. - ὅ τι δ' ἄν CFJK. - μεθίη (usθ. om. 6) έκ συνδυασμού (συνδιασμού, al. manu δυ H) (έκ σ. om. Cθ) εξεισι vulg. - οδκ εθέλει Co. - οδοδε θ. - ελκόει vulg. - ελκούση CFGHIJK. - έλκύση D. - είκουσι θ. - νειέρην FGIK, Ald., Frob. - νιαιράν θ. - νειαιρήν Lind. - 4 où Foes in not. cum interppr., Lind. - où om. vulg. - toivuv om. Co. - πυςιάσαι θ. - εμασάτω (sic) θ. - συμμ. vulg. - ξυμμ. CDFHJK, Lind. - συμμίζας θ. - λούσθω θ. - 5 καλυψαμένην CDFGHIJKθ, Ald. - δέ om. DFGHIJ. - καθέζεται vulg. - καθέζεσθαι CDFGHIJK, Ald., Lind. - καθίζεσθαι θ. - καὶ ην C. - εἴκ θ. - η (D, al. manu ἴη) FGHIJK. - αθτη όδωη J. αὐτῆ om. Co. - 6 τοῦ 0. - τοῦ, om. vulg. - ἔ) αιον C. - τεύξεσθαι FGIK. - καὶ τη δστεραίη ύγιη γενέσθαι vulg. - καὶ την ύστέρην (addit έτι 6) ύγιη είναι Ch. — τολ Kh, Lind. - μλ om. vulg. - η (D, al. manu τη) FGHIJKh. - καὶ επειδάν C (θ, ἐπιδάν). - εὐδειν IIIK6, Ald., Frob. - δ' CD0. - κατ' ἰδύ ἢν (ἤν C; είη L, Lind.) (κατ' ιθύην FGHIJK; κατ' ιθύειν D; κατιδύη θ) το vulg. ύστέρων θ. - πυριάσαι θ. - όποῖα vulg. - όκοῖα CJ. - ἀναδήξηται vulg. - ἀνα

on la lave comme il a été dit, on la remet en place, et on fait tout le reste ainsi qu'il a été exposé. On n'administre ni huile ni rien de gras, ni rien qui ait de la graisse.

146. (Repliement des orifices de la matrice.) Si quelque partie des orifices de la matrice se replie, les règles ne viennent pas, ou ne viennent qu'en petite quantité, de mauvaise nature et avec douleur. La femme, quand elle a des rapports avec son mari, souffre; tout ce que l'homme éjacule ressort, la matrice ne supporte pas le contact et n'attire pas le sperme. Le bas-ventre et les lombes sont sensibles. L'orifice utérin ne se reconnaît pas au toucher. Les choses étant ainsi, administrer la fumigation avec la vieille urine; puis la femme vomira avec l'eau de lentille mélangée de miel et de vinaigre; après quoi, elle se lavera avec l'eau chaude. Cela fait, versant dans une phiale (coupe évasée) d'argent ou de cuivre du parfum blanc égyptien et du sel, et s'enveloppant, la femme s'asseoira sur la phiale. Si l'odeur du parfum lui vient par la bouche, on déclarera qu'elle peut concevoir et que la matrice est encore saine. Si l'odeur ne pénétre pas, on ne perdra pas courage; au moment de se coucher, elle s'appliquera le parfum égyptien dans de la laine. Le lendemain, elle examinera si l'orifice utérin est plus droit; et, disant qu'il l'est, elle prendra une fumigation aromatique pendant trois jours, et mettra les pessaires qui ne sont pas irritants; elle mondifiera par des contre-injections aromatiques et adoucissantes, pendant trois jours aussi. Quand les règles sont passées, elle s'abstient de manger, de bain, prend une fumigation aromatique et va auprès de son mari. Beaucoup de femmes deviennent stériles par cette maladie, s'il n'y a pas de traitement.

147. (Ulcération et chute de matrice.) Quand la matrice est

į.

.

.

δήξεται CDHJK. - ἀναδέξεται 0. — *τοῖσι vulg. - τῆσι KLθ, Lind. - ὅταν δὲ τὰπιμήνια 0. - Ουμιασαμένη 0. - πολλαὶ οπι. C0. - μελαιδανθῶσιν 0. - μελανθῆ FGIJ, Ald. - μελανθῶσιν DHKQ'. - μελανθέωσιν C. — Θέλαωθῶσιν vulg. - ἐλακωθέωσιν (sie) C. - προσχωρήσωσιν pro πρόσω χωρ. 0. - λῖπα HI. - πραστιθέναι θ. - τρὶς πυράδας καταπιεῖν θ. - κατατετριμμένην θ. - διεὶς vulg. - διεῖσα θ. - καὶ οπι. θ.

ελαίω χρίων λίπα τὰς χεῖρας ἐντιθέναι, καὶ δίδου καταπότιον σμύρνης ἀκρήτου, τρεῖς καταπιεῖν σπυράδας, καὶ πινέτω δάφνην χλωρήν τετριμμένην, οἴνω διεῖσα, καὶ ὑγιὴς οὕτω γίνεται.

148. 1 *Ην έξουρα ἢ τὰ αἰδοῖα, προσθετὸν, ἀννήσου καρπὸν καὶ σελίνου τρύψας λεῖα, πρόσθες πρὸς τὰ αἰδοῖα.

149. *Ην 2 μη κατά γώρην μένωσιν, άλλ' ότε μεν ένθα, ότε δε ένδα ἴωσιν, δουνας παρέχουσιν · αί δε ἀφανέες γίνονται, 3 τοτε δε εξίασιν ώς έδοη καὶ δκόταν μέν ύπτίη ή, κατά γώρην μένουσιν δικόταν δὲ ἀναστῆ ἡ ἐξ ὕπνου ἔγρηται ἡ ἐπιχύψη ἡ ἄλλο τι ποιήση χίνημα, έξέργονται, πολλάκις δέ και ήσυχίην έγούση. Ταύτην γρή ώς μάλιστα ήρεμέειν τε καὶ άτρεμέειν καὶ μὴ 5 κινέεσθαι, καὶ τὸν κλισμόν κεῖσθαι πρός ποδῶν ὑψηλότερον: καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι γρέεσθαι, γρή γάρ άντισπάσαι άνεχάς καὶ τοῖσι δὲ στρυφνοῖσιν άπαιονᾶν, καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα, ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας 6 τὰ εὐώδεα καὶ τῶν ροιῶν διὰ τοῦ δμφαλοῦ τρήσαντα μέσην, ἐν οἴνω γλιήναντα, ήτις αν άρμόζη μάλιστα, 7 καὶ μή τι κωλύη, προστίθει ώς εσωτάτω. εἶτ' ἀναδησαι ταινίη πλατείη, καὶ ἀναλαβεῖν, ὡς μὴ όλισθάνη, ἀλλά μένη, καὶ ποιέη τὸ δέον καὶ τῶν μηκώνων 8 ζὸν τῷ τυρῷ καὶ τοῖσιν άλφίτοισι πιπίσχειν, χαθάπερ έν τῆ πρὸς τὸ πλευρὸν προσπτώσει γέγραπται καὶ τῶν ποτημάτων πειρώμενος ὅ τι θαν μάλιστα προσδέχηται πιπίσκειν · σιτίοισι δέ ως μαλθακωτάτοισι γρήσθω, 10 καὶ μετ'

1 "Ην δ' θ. - εξόρου FGHIJKθ, Ald. - εξ ορου L. - εξορούη (sic) τὰ C. - εξορούει τὰ Vatic. Codd. ap. Foes. - προσθετὸν τίθει (τ. om. Cθ) vulg. - ἀνίσου DHJ. - ἀνήσου Κ. - ἀννίσου C. - ἀνήθου θ. - σελήνου Ι. - λία, προσθείς πρός τὸ αἰδοῖον θ. — 2 μὲν pro μὴ D. – ὅτε (bis) C. – δ' θ. – ἔωσιν J. – ὡς (ὡς om. C0) δδύνας παρέχειν (παρέχωσιν C. Ald.; παρέχουσιν θ) vulg. - άφανεῖς vulg. - $\dot{\alpha}$ pavées θ . - 3 note DHJ. - tôte C. - δ C0. - $\dot{\epsilon}$ $\dot{\xi}$ (outin vulg. - $\dot{\epsilon}$ $\dot{\xi}$ (asin $J\theta.$ – Exivativ (sic) C. – Ews Edras $\theta.$ – Stan $\theta.$ – Spatial $\theta.$ – Uptian sine of DFGI. - ή ὑπτίη J. - ή om. H. - χώραν ΙΚ. - μένωσιν DGHI. - 4 ὅταν δ' Cθ. - κινηθή pro π. κίν. C (θ, κεινηθή). - ποιήσει DH. - ήσυχίην CFHIJKθ. - ήσυχίη D. - ήσυχίαν vulg. - έχούση om., restit. in marg. eadem manu H. - 5 κι νεῖσθαι θ. - κλεισμόν FGHIK. - κλυσμόν J. - υψότερον DHIJ. - χρησθαι θ. δέ pro γάρ L. - ἀνάγκας L. - καὶ τοῖς στρυσνοῖσι δέ εοναν (sic) θ. - στρεσνοῖσιν C, Ald. - δεονήν (sic) pro άπαι. C. - ύποθυμιαν μαλακώδεα θ. — 6 τά om. 0. - μέσσειν pro μέσην DFIJ. - μέσειν G. - μέσον L. - μέσου Lind. χλιαίνοντα θ. — τεί pro καὶ Lind. - κωλύει vulg. - κωλύη JKθ. - Post κωλ. addit λίην θ. - ἐσώτατα θ. - Ante ται. addit δεῖ θ. - όλισθάνοι vulg. - όλισθάνη CJO. - μένοι vulg. - μένη CO. - ποιέειν vulg. - ποιέοι Κ. - ποιέει FGHI, Frob. - ποιέη Jθ. - ε σύν θ. - πυρώ vulg. - πυροώ Κ. - τυρώ θ, Lind. - τοῖς

ulcérée et fait une grande saillie au dehors, on se graisse les mains avec de l'huile et on la remet en place; on fait prendre de la myrrhe pure en trois bols; la femme boit du laurier vert trituré et mouillé avec du vin, et elle guérit ainsi.

148. (Rétrécissement des parties génitales.) Si les parties génitales sont rétrécies, appliquer un pessaire fait de graine d'anis et d'ache triturée.

149. (Mobilité de la matrice, et déplacements qui en résultent.) Si la matrice ne demeure pas en place, mais va tantôt d'un côté et tantôt d'un autre, elle cause de la douleur, et parfois elle ne se montre pas, parfois elle sort comme sort le fondement. Tant que la femme est couchée sur le dos, l'utérus reste en place; mais, quand elle se lève, sort du sommeil, se baisse, ou fait quelque autre mouvement, il ressort, souvent même la malade étant en repos. En ce cas il faut autant que possible rester tranquille, immobile, ne faire aucun mouvement, avoir un lit plus élevé du côté des pieds, user des vomissements, vu qu'il importe d'opérer la révulsion vers le haut, employer les fomentations astringentes, et les fumigations fétides sous les parties génitales, aromatiques sous les narines. On prend une grenade, de la forme qui conviendra le mieux, on la perce par l'ombilic de part en part, on l'échauffe dans du vin tiède, et, si rien ne s'y oppose, on l'enfonce aussi avant que possible; puis on serre avec une écharpe large qui la reprend en dessous afin qu'elle ne glisse pas mais que, restant en place, elle fasse son office. On fait boire du pavot avec du fromage et de la farine d'orge, comme il a été écrit dans le transport de la matrice sur les

^{0. -} ώ; ρτο καθ. C. - πρὸς τὸ πλευρὸν θ. - πρ. τ. πλ. om. vulg. - προπτώσει (D, emend. al. manu) HK. - πειρεόμενος Lind. - θ ἄν om. θ. - προσδέχεται θ. - προσδέχονται J. - μαλακωτάτοισι J. - ω καὶ μετὰ (addunt τοῦ L, Lind.) ἀνδρὸς μὴ συνευδέτω vulg. (DH, Lind., ξυν.). - καὶ μετὶ ἀνδρὸς οὺ χρὴ κοιμᾶσθαι Cθ. - ἄχρι Cθ. - του pro οὖ C, (Ald., τοῦ). - Post οὖ addunt τοῦ IJ. - οἰητέη vulg. - οἱ ἡ Foes in not. - οἱ εἰη Lind. - οἱ ἰτέη Codd. Regg. ap. Foes. - ἰητέη H. - οἱ ἰητέη D. - ἰκτέη J. - οἴη τε ἢ C, Ald. - βαίνειν θ. - βαίνειν συν yulg.

ανδρός οὐ χρὴ κοιμάσθαι, ἄχρις οὖ κατὰ χώρην οἴη τε ἢ βαίνειν. *Ην αἱ μἢτραι ¹ ἐκπέσωσι, κισσὸν ὡς ἔηρότατον τρίψας λεῖον, ἐνδήσας τε ἐς ἀθόνιον, προσίσχειν, καὶ λιπαρὸν προσφέρειν μηθέν * πιεῖν ἀὲ ἀιδόναι πυροὺς προκόψας, καὶ μήκωνα ἀπτὴν, ² καὶ ἐλελίσφακον, καὶ κύπερον, καὶ ἄννησον, ταῦτα τρίψας λεῖα, διεὶς οἴνῳ, καὶ τῶν κυρη-δίων τῶν ἀπὸ ³ τῶν κριθέων, διδόναι δὶς τῆς ἡμέρης, ἐφ' ἑκατέρου ἡμικοτύλιον.

150. *Ην ες τὰ * σκέλεα καὶ τὸ πόδε τραπῶσι, γνώση ὧδε · οἱ μεγάλοι δάκτυλοι τοῖν ποδοῖν σπῶνται ὑπὸ τοὺς ὄνυχας, καὶ ὀδύνη ἔχει τὰ σκέλεα καὶ ⁵ τὸ μηρὸ, καὶ ἔγκειται καὶ θλίδει τὰ ἀμφὶ τὸν μηρὸν νεῦρα. "Όταν οὕτως ἔχη, λούειν χρὴ πολλῷ καὶ θερμῷ θαμινὰ, καὶ ⁶ πυριῆν, ἢν ἀνδάνηται, καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα, καὶ τῷ μύρῳ τῷ ῥοδίνῳ ἀλειφέσθω λίπα.

151. *Ην τ δὲ ἄναυδος γένηται ἐξαπίνης, τἄ σκέλεα ψυχρὰ εὕροις ἄν καὶ τὰ γούνατα καὶ τὰς χεῖρας καὶ ἢν ψαύσης τῆς δυστέρης, οὐκ ἐν κόσμιω ἐστὶ, καὶ ἡ καρδίη πάλλεται, καὶ βρύχει, καὶ ἱδρώς πουλὺς, καὶ τἄλλα ὅσα δ οἱ ὑπὸ ἱερῆς νούσου ἐπίληπτοι πάσχουσι, καὶ ἄσσα ἀπ' οὕατος δρῶσι. Ταύτησι καταχεῖν ὕδωρ ψυχρὸν χρὴ πουλὸ κατὰ ¹ο τοῖν σκελοῖν τέως, τὰ δ' ἄλλα ποιέειν, ἢν δέῃ, καθὰ πρόσθεν εἔρηται.

152. 11 "Ην κινηθεϊσαί που προσπέσωσι καὶ δδύνην παρέχωσιν, ἐλαίης ψώραν καὶ δάφνης καὶ κυπαρίσσου πρίσμα εψήσας εν ύδατι, ἐς εἴριον ἐμβαλών προστίθει.

 1 Έκθέωσι θ. – λίον θ. – τε οπ. Cθ. – εἰς vulg. – ἐς CDθ, Lind. – πίνειν θ. – πυρρούς Κ. – προκωνίας pro προκόψας Foes in not., Lind. – λεπτὴν vulg. – λευκὴν Foes in not., Lind. – ἀπτὴν θ. — ² καὶ οπ. θ. – κύπαιρον θ. – ἔνισον In I. – ἄνησον Κ. – ἄννισον C. – λία θ. — ³ τῶν οπ. C. – κριθῶν C. – ἔκατέρου G, Ald. – ἐκάτερον vulg. – ἐκάτερα J. — ⁴ σκέλεα (addit καὶ al. manu H) τῷ ποδὶ vulg. – σκ. καὶ τὸ πόδε C. – σκ. καὶ τὸ τόλας θ, Foes in not., Lind. – τράπωνται vulg. – τραπῶσι θ. – γνώσεις vulg. – γνώσει Lind. – γνώση Jθ. γνωστάν δὲ οἱ μεγ. C. – τῶδε pro δὲε θ. – τοῖν ποδοῖν οπ. θ. — ⁵ τῷ μηρῶ DFGHIK. – τοὺς μηρούς θ. – ἐκολίβει J. – φλειβει (sic) θ. — ⁶ πυρῆν (πυριᾶν θ) (addit ἢν θ) ᾶν (ἢν J; ᾶν οπι. I) δύνηται (ἀνδάνηται sic pro δύνηται IJ) (ἡνδάνηται sic pro ᾶν δύν. C; ἐνδάνηται pro ᾶν δύν. θ) vulg. – ὑποθυμιᾶν θ. – τὸ μηρῶ vulg. – τῷ μηρῶ DFGHIK. – τῷ μύρω Cθ. – ἀλιφέσθω θ. – λίπα οπι. DFGHJ. — ² δ² C. – δὲ οπι. θ. – γίνηται θ. – καὶ τὰ σκ. θ. – εὐρήσεις sine ᾶν θ. – τὰς οπι. θ. — εὐρήσεις για δυν. σν. J. – ἡ οπι. Cθ. – βρύκει θ. — ³ οἱ Cθ. – οἱ οπι. vulg. – νόσου vulg. – νούσου CHIJθ, Lind. – πάσχ. οπι.

côtes (§ 128). On cherche par des tâtonnements les breuvages qui sont le mieux reçus. La femme use d'aliments très-émollients, et elle ne doit pas dormir avec son mari, jusqu'à ce que, l'utérus restant en place, elle soit en état de marcher. Si la matrice sort, triturer du lierre très-sec, en faire un nouet dans du linge, et l'appliquer; ne rien faire prendre de gras; froment pilé, pavot grillé, sauge, cypérus, anis, son d'orge; tout cela bien trituré, délayé dans du vin, à prendre deux fois par jour, à chaque fois une demi-cotyle.

150. (Ceci paraît être quelque déplacement de la matrice plutôt qu'une hystérie.) Si la matrice se tourne vers les jambes et les pieds, on le reconnaîtra ainsi : les gros orteils se contractent sous les ongles ; les jambes et les cuisses sont douloureuses; il y a un sentiment gravatif qui contond les ners de la cuisse. Les choses étant ainsi, laver souvent avec beaucoup d'eau chaude, faire des fomentations si elles lui agréent, administrer sous les parties génitales des fumigations fétides, et oindre avec de l'huile de rose.

131. (Hystérie.) Si la femme perd subitement la voix, vous trouverez froids les jambes, les genoux et les mains. Au toucher la matrice ne se montre pas en bon ordre, il y a des palpitations de cœur, grincement de dents, sueur profuse, et les autres accidents des personnes atteintes de la maladie sacrée, ainsi que tous leurs actes messéants. En ces cas, il faut faire d'abondantes affusions d'eau froide sur les jambes durant tout ce temps, et employer, s'il en est besoin, les autres moyens comme il a été dit précédemment.

152. (Déplacement ou hystérie.) Si, déplacée, la matrice se transporte quelque part et cause de la douleur, prendre de la galle d'olivier et de la sciure de laurier et de cyprès, faire bouillir dans de l'eau, mettre dans de la laine, et appliquer.

C0. - ἄσσα om. 0. - πολύ θ. — 10 τοῖν σκελοῖν (τῶν σκελέων θ) τε καὶ (καὶ om. C6) ὡς τὰλλα (τὰ δ' ἄλλα θ) vulg. - σκελοῖν, καὶ τἄλλα Lind. - Je lis τέως. - Voy. p. 364, l. 4. - ἄν δέη θ. - ἤν δ. om. vulg. - ὡς pro καθὰ Cθ. — 11 ἤν δὲ κεινηθεῖσαι θ. - ποῦ Κ. - προσπέσωσιν [αὶ μῆτραι] Lind. - πρίσματα θ.

153. ¹ Όκόταν δὲ γυνὴ ἐκ τόκου ἐοῦσα φορτίον αἴρηται μέζον τι τῆς φύσιος, ἢ πτίσση, ἢ κεάση ξύλα, ἢ δράμη, ἢ ἄλλα τινὰ τοιάδε δράση, αἱ ὑστέραι ἐκπίπτουσι πρὸς ταῦτα μάλιστα ἐκίοτε δὲ καὶ πρὸς πταρμόν ὁ γὰρ βιᾶται, ἢν βίη πταρνυμένη ἐπιλάβηται τῆς ρινός. Περιπλύνειν ³ χρὴ τὰς ὑστέρας ὑδατι χλιερῷ, ἔπειτα τεύτλου χυλῷ ἀποζέσαντα ὁμοίως, εἶτα ἀκρήτφ οἴνψ μέλανι. Ἡν δὲ μὴ ἐσακούη, μαλθακτήρια ποιέειν χρή ταῦτα δὲ ἡ ποιέειν χρὴ πρότερον ἢ ψυχθῆναι, καὶ ἐνθεῖναι εἴσω παρηγορικῶς εἶτα ἐκτείνειν τὰ σκέλεα καὶ ἐπαλλάξαι, καὶ ὑπὸ ταῦτα ὑποτιθέναι τι μαλθακόν, ποτοῦ δὲ εἴργειν χρὴ τὰς τοιαύτας ὡς μάλιστα, καὶ τὴν κοιλίην χρὴ φυλάσσειν, ὅκως μὴ ἐκταραχθῆ ἡ πρὸς δὲ τὴν ρῖνα τῶν εὐωδέων διδύναι τι. Τὰς τοιαύτας χρὴ ἐξ ὑστέρου, ἢν μὴ ἀτρεμίζωσιν, ἀλλὰ κινέωνται, ἐλλεβορίζειν ἢν δὲ μὴ ἐξαρκέωσι, καὶ ἔμέτους ποιέειν, καὶ ἀλουτέειν, σιγῆν τε καὶ ἢρεμέειν.

154. Ἡν ⁶ ἀγρησθῶσιν αἱ μῆτραι, ἡ γαστὴρ αἴρεται καὶ φυσᾶται ⁷ καὶ σμαραγεῖ, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι καὶ τὰ κοῖλα τοῦ προσώπου, ⁸ καὶ ἡ χροιἡ ἀειδὴς γίνεται, καὶ τὰ ἐπιμήνια κρύπτεται, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, καὶ ἀσθμαίνει, ἀφρίζει τε καὶ ἀλύει, ⁹ καὶ ὅταν ἔγρηται ἐξ ὕπνου, ὀρθοπνοίη μιν ἔχει, καὶ ὅ τι ἀν φάγη ἢ πίη λυπέει αὐτὴν, καὶ στένει, καὶ ἀθυμέει μᾶλλον ἢ πρὶν

^{&#}x27; Όταν θ. - μέζον DFHIJKθ. - μεζίον vulg. - φύσηος C. - πτύσση vulg. πτήσση CHK, Foes in not., Lind. - πτήση D. - πτίσση θ. - καὶ ἐάσση pro κεάση FGHI. - ἐάσση Κ. - κεάση CJ0. - ἢ ἄλλα τινὰ om. C. - ἄλλα τινὰ om. θ. - τοῖα pro τοιάδε DFIKθ. - πρὸς τ. μάλ. om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. - Addunt μάλιστα post δὲ DFGHIJK. - 2 καὶ Cθ. - καὶ om. vulg. - δ γὰρ βιήται βίην βίη πταρνυμένη ἐπιλάθηται τῆς C. - οὐ γὰρ βιῆται, ἢν (addit μὴ Lind.) βίη πτ. μή (μή om. Lind.) ἐπιλ. τῆς vulg. — 3 δὲ χρή Ι. - χλιερῶ θ. χλιαρφ vulg. - χλιηρώ CDH. - χληηρώ Κ. - τεύτλων θ. - σεύτλου C. -ποιέειν γρή· ταῦτα δὲ om. Lind. — 4 ποιεῖ θ. - γρή om. CFHIJLθ. - ἐνθῆναι G.είτ' έκτινε 0. - έκτείνει FG. - έπαλλάξαι 0. - ύπαλλάξαι vulg. - ύπὸ τὰ αὐτὰ (ταύτα θ) vulg. - ὑποθεῖναι θ. - μαλθακὸν, ὑπὸ τοῦδε (ποτοῦ δὲ pro ὑ. τοῦδε θ, Cornar., Foes in not., Lind.) εἴργεσθαι (εἴργειν Cθ) γρή (χρή ponit post τοιαύτας θ) vulg. — 5 ὅπως θ. - τι θ. - τι om. vulg. - κεινέωντα: θ. - εὶ δὲ μὴ έξας κέουσι θ. - καὶ ἔμετοι καὶ ἀλουτείτω Cθ. - σιγᾶν θ. - ἡρεμεῖν C. - 6 ὑγρανθωσιν Η. - δγρησθωσιν Κ. - προσθέωσιν C. - πρησθωσιν Foes in not., Lind. -Erot., p. 98 : ἀγρισθώσιν αὶ μήτραι, τουτέστιν ἄγρας χρήζουσιν, ἀντὶ τοῦ, συλλήψεως ἀπὸ τῆς ἐμμήνου χαθάρσεως • ούτω δὲ ἀχουστέον καὶ τὸ ὁδαξησθώσι * πεποίηται δε άπό των άγορευομένων ζώων. - φύσα DFGK. - φυσάται θ.

153. (Chute de matrice après l'accouchement.) Quand une femme venant d'accoucher soulève un fardeau trop lourd pour elle, ou pile quelque chose, ou casse du bois, ou court, ou fait quelque autre action de ce genre, la matrice est fort exposée à tomber; quelquesois à l'occasion d'un éternuement; remarquez en effet que l'éternuement exerce, provoqué par des errhins, une violence, quand la femme se pince les narines (comp. Aph. v, 49). Il faut laver la matrice avec de l'eau tiède, puis semblablement avec de l'eau où du pouliot a bouilli, puis avec du vin noir pur. Si cela ne suffit pas, faire ' des pessaires émollients; on les a tout prêts avant que la matrice ne soit refroidie, et on les introduit avec douceur; puis on étend les jambes que l'on croise et sous lesquelles on met quelque chose de mou. On recommande l'abstinence de boissons autant que possible; et on prend garde à ce que le ventre ne se dérange pas. On fait sous les narines quelque fumigation aromatique. En ces cas, il faut subséquemment, si la matrice ne demeure pas fixe mais se meut, administrer l'ellébore; ou bien, quand les forces ne sont pas suffisantes, prescrire les vomissements, l'abstinence de bains, le silence et l'immobilité.

154. (Ceci paraît être quelque métrite chronique.) Si la matrice est irritée par besoin de conception (de la Nat. de la F., § 41), le ventre se gonfle, se météorise et fait du bruit; les pieds enflent ainsi que le dessous des yeux; la coloration devient désagréable; les règles se suppriment; la génération ne s'opère pas durant tout ce temps; il y a essouflement, écume à la bouche et agitation; la femme, quand elle s'éveille, a de l'orthopnée; tout ce qu'elle mange ou boit lui fait du mal; elle gémit et se décourage plus qu'avant de manger, elle

⁻ φυσά vulg. - φύσσα J. - ΄ καὶ om. DFGHJK. - σμαράγει 0. - Erot. p. 245: μάρασσει, ψοφεῖ. - Erotien paralt avoir lu ici μαράσσει. - * καὶ.... γίνεται om. 0. - ἀειδής G, Foes in not., Lind. - ἀηδής vulg. - τὰπιμήνια κρύδονται 0. - ἐγγίν. τούτου τοῦ χρόνου 0. - καὶ ἀφρίζει 0. - ἀρρύζει FGHIK, Ald. - ΄ καὶ om. D. - ἐξ ΰ. ἔγρ. Co. - ὀρθόπνοια Co. - λυπέη G. - αὐτήν Co. - αὐτέην vulg. - καὶ στένει (σθένει θ) τε καὶ Co. - ἔλκονται 0.

κύστιες άλγέουσι, καὶ σὰν εῦρα ἔλκεται, καὶ αἱ μῆτραι καὶ σἱ κύστιες άλγέουσι, καὶ οὐκ ἔστι ψαῦσαι τῆ χειρί οὐδὲ τὸ οὖρον προξενται, οὐδὲ τὴν γονὴν δέχονται. Θταν οὕτως ἔχη, φάρμακον τὸ σῶμα, ἔστι δ' ὅτε ἄχρις διμφαλοῦ πυριῆν διαλείποντα, καὶ προστιθέναι τὰ ὑφ' ὧν καθαρισθήσεται καὶ μὴ όδαξήσεται. ὑποθυμιήσθω δὲ τὰ εὐώδεα ὑπὸ τὰ αἰδοῖα, ὑπὸ δὲ τὰς ρῖνας τὰ κάκοδμα καὶ τὸ τὰ κὰνοῦσοι τὰ τὰ κὰνοῦρα ἐκὰ τὰ κὰνοῦρα ἐκὰ τὰ κὰνοῦρα καὶ τὰ κὰνοῦρα τὰ κὰνοῦρα καὶ τὰ κὰνοῦροῦ γέγραπται. Ἡ δὲ νοῦσος οὐ χρονίη.

155. *Ην * σχιδρωθέωσιν αξ μῆτραι, τό τε στόμα τρηχύνεται, καὶ τὰ ἐπιμήνια χρύπτεται · δχόταν δὲ ἔη, ὡς ψάμμος φαίνεται τρηχεῖα · ἢν δὲ ⁵ καὶ καθάψηται τῷ δακτύλω, τρηχὸ τὸ στόμα ὡς πῶρον εὕροις τῆς μήτρης, ὁ προφύεται αἰεί. "Όταν ὁ ὧδε ἔχη, τῆς κυκλαμίνου χρή τρίψαντα, καὶ ἄλας, καὶ σῦκον ὁμοῦ μίσγειν, καὶ ἀναποιέειν μέλιτι βαλανίδας, καὶ πυριήσαντα κλύσαι τοῖσι καθαίρουσιν · ἐσθιέτω δὲ τὴν λινόζωστιν καὶ κράμδην ἑφθὴν, καὶ τὸν χυλὸν ροφεέτω καὶ πράσων, καὶ θερμῷ λουέσθω.

456. *Ην αί μῆτραι ⁷ σκιβρωθέωσι, τά τε ἐπιμήνια ἐπηλυγάζονται, καὶ τὸ στόμα αὐτέων ξυμμύει, καὶ οὐ κυΐσκεται, ⁸ καὶ στεβρόν ἐστι, καὶ ἢν ψαύσης, ὡς λίθος ἐοκέει κεῖθι εἶναι, καὶ τὸ στόμα τρηχὸ καὶ πολύβριζον καὶ οὐ λεῖον ἰδεῖν, καὶ τὸν δάκτυλον οὐκ ἐσίησιν, ὅς μιν καθορῆ καὶ πῦρ λαμδάνει περίψυχρον, καὶ βρυγμὸς, καὶ τὰς

^{&#}x27;Θερμῷ [τε] Lind. - καθίγνυσθαι vulg. - καθίνυσθαι DFGHIK. - καθίννυσθαι Jθ, Ald., Frob., Lind. - καθιννῦσθαι C. — ² καὶ θ. - καὶ οπ. vulg. - δλον vulg. - οῦλον Cθ. - ὅτε καὶ (καὶ οπ. C) ἄχρις (ἄχρι Cθ) vulg. - Απιε πυρ. addunt καὶ Cθ. - πυριᾶν διαλείποντα καὶ προστιθέναι θ. - πυριῆν, διαλιπῶν δὲ (addit καὶ C) προστ. vulg. - τὰ οπ. Cθ. - καθάρηται (sic) Η. - καθαρεῖταί τε (τε οπ. θ) καὶ μὴ δὸ. C (θ, ἀδαξήσεται). - ὑποθυμιάσθω θ. — ¾ ποτημάτων Lind. - ἐλάσσει (sic) C. - ἐλαύνει θ. - λινοζῶστιν vulg. - λινόζωστιν D. - γεγράφαται θ. - γέγραπται δὲ ἡ ν. CDFGIJK. — ¾ σκυβρωθῶσιν vulg. - σκυρωθῶσιν Gθ, Ald. - σκυρεωθῶσιν FI. - σκιρρεωθῶσιν DHJ. - σκιρεωθῶσιν Κ. - τουρεωθῶσιν C. - τοτὲ Ald. - τραχ. J. - τρηχὺ γίνεται θ. - τρηχεά HIJθ. — ¾ καὶ οπ. Cκθ. - τρηχὲ τὸ στόμα εὐροις τῆς μήτρης, (addit καὶ Lind.) ὡς πῶρος (ὡ πόρος J) προσφύεται αἰεὶ (ἀεὶ DJ) νulg. - τρηχὸ τὸ στόμα ὡς πῶρον εῦροις τῆς μήτρης, δ προφυεταίνει (sic) θ. — εὸὲ ὧὲς C. - ἔχει Κ. - βαλανίδα DFHIJKθ. - πυριάσαντα θ. - δὲ οπ. J. - λινοζῶστιν νulg. - λινόζωστιν

étousse, les ners se rétractent; la matrice et la vessie sont douloureuses, on ne peut y toucher avec la main; l'urine n'est pas rendue, le sperme n'est pas reçu. Les choses étant ainsi, administrer un médicament qui évacue par le bas, laver à l'eau chaude, faire prendre des bains de siége; souvent somenter le corps entier et parsois jusqu'au nombril, en laissant des intervalles, puis mettre les pessaires qui mondissent sans irriter; faire les sumigations aromatiques sous les parties génitales, sétides sous les narines; donner les breuvages qui purgent la matrice et la repoussent en place; manger la mercuriale, et boire ensuite le lait comme il a été dit à l'article du côté (§ 428). Cette maladie n'est pas de longue durée.

155. (Granulations utérines.) Si la matrice devient squirrheuse, l'orifice est raboteux et les règles se suppriment; et,
quand elles vont, ce semble un sable raboteux; si vous touchez avec le doigt, vous trouverez raboteux comme une callosité, l'orifice utérin qui végète toujours. Les choses étant ainsi,
broyer cyclamen, sel et figue, mèler ensemble, pétrir et faire
des pessaires; après fumigation, pratiquer des injections avec
ce qui mondifie. La femme mangera de la mercuriale et des
choux cuits, boira cette eau et l'eau de poireaux, et se lavera
à l'eau chaude.

456. (Induration du col de la matrice.) Si la matrice devient squirrheuse, les règles disparaissent, l'orifice se ferme, la femme ne conçoit pas; l'endroit est dur; si vous y touchez, il semble que ce soit une pierre; l'orifice est raboteux, à plusieurs racines, et privé de poli; il n'admet pas le doigt qui l'examine. La fièvre survient avec un grand refroidissement, le grincement des dents, la douleur de matrice, de bas-ventre,

D. – καὶ τὴν κρ. 0. – ρυφείτω θ. – πράσον vulg. – πράσων θ. – θερμῷ οπ. (D, restit. al. manu post λ.) FGHIJK. – λούσθω θ. — 7 σκιρφωθῶσι vulg. – ἐκτρωθῶσι θ. – σκιρωθῶσι FGIK, Ald., Frob. – σκιρωθέωσιν C. – ἐπιλυγήζονται Η. – ἐπηλυγάζονται θ. – ἐπιλυγίζονται vulg. – αὐτῶν vulg. – αὐτῶν θ, Lind. — • καὶ ὡς ἔτερόν ἐστι vulg. – καὶ στερρόν ἐστι θ. – δοκέη θ. – πολύριζον CFGHIθ. – λίον θ. – εἰδεῖν vulg. – ἰδεῖν HIJKLθ. – ἐσίη vulg. – ἐσίησιν Cθ, Lind. – ὅσμην pro ὅς μιν FG. – καθορὰ θ. – περίψυχρον θ. – περίψυχον C. – περιψύχον vulg.

μήτρας όδύνη έχει καὶ τὴν ¹ νειαίρην γαστέρα καὶ τοὺς κενεῶνας καὶ τὰς ἔξύας. Πάσχει δὲ ταῦτα , ἤν οἱ διαφθαρέντα τὰ ἐπιμήνια σαπῆ · ἔστι δ' ὅτε ² καὶ ἐκ τόκου ³ καὶ ψύχεος ἢ πονηρῆς διαίτης καὶ ἄλλως. Φάρμακον οὖν χρὴ πιπίσκειν, καὶ λούειν πολλῷ τῷ θερμῷ, καὶ ὕδατι καὶ ἐλαίῳ πυριῆν. • 'Οκόταν δὲ νεόλουτος ἢ νεοπυρίητος ἢ, τὴν μήλην καθεὶς ἀναστομοῦν, καὶ ἀνευρῦναι τὸ στόμα αὐτέων καὶ τῷ δακτύλῳ ὁμοίως, καὶ προστιθέναι μαλθακτήρια ὡς εἴρηται, καὶ τῶν ποτημάτων ὡσαύτως πιπίσκειν καὶ θεραπεύειν.

157. *Ην δὲ ⁵σχληρυνθέωσιν αἱ μῆτραι, τὸ στόμα σχληρὸν γίνεται τῶν ὑστερέων καὶ ξυμμέμυχε, καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνεται, ἀλλ' ἐλάσσω καὶ κακίω, ⁶καὶ πῦρ καὶ ῥῖγος λαμβάνει, καὶ δδύνη ἐμπίπτει ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα καὶ τὴν ὀσφὺν καὶ τοὺς κενεῶνας. "Όταν ὧὸὲ ἔχη, λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ χλιάσματα προστιθέναι, ἢν ἡ ἀδύνη ἔχη, καὶ πυριῆν τὰς ὑστέρας βληχρῶς πουλὺν χρόνον, ⊓τῷ ἀπὸ τοῦ σικύου τοῦ ἀγρίου ὕὸατι ' ἔπειτα προστιθέσθω μαλθακτήρια. Τρεῖς ἡμέρας ταῦτα *ποιέειν ' καὶ ἢν ψαυούση αὐτῆ μαλθακὸν τὸ στόμα τῶν ὑστερέων φαίνηται, μοτοῦν θ ὑμολίνω καθετῆρι, ῷ τοὺς ἔμπύους, μοτοῖσι τρισί ' τῷ μὲν πρώτω λεπτῷ, τῷ δὲ δευτέρω ὀλίγον παχυτέρω ' ὁ δὲ ¹⁰ παχύτατος ἔστω τῷ μεγέθει ὅσον ὁ σμικρὸς ἐάκτυλος, μῆχος δὲ πέντε ὀακτύλων ' χρίων χηνείω ἀλείφατι, προστιθέναι, προπυριήσας τοῖσιν εὐιόδεσι, ¹¹ καὶ βάλανον μαλθακτικὴν

1 Νειέρην FGIK, Ald., Frob. - νιαιοάν θ. - νειαιρήν Lind. - οί GK. - οία pro οἱ θ. - διαφθαρέοντα (sic) C. - τἀπιμήνια CHIKθ. — 2 καὶ om. Cθ. — 3 ἢ pro καὶ θ. - ψύχιος Κ. - καὶ pro η J. - πονηρᾶς vulg. - πονηρῆς Cθ, Lind. καὶ ἄλλως om. J. - οὖν om. θ. - καὶ λούειν (post λ. addit χρή θ) θερμῷ (post θερ. addit γρέο C) πολλώ τε (τε om. C; post τε addit καὶ D) ύδατι (θερμώ. πολλώ δε ύδ. Lind.; πολλώ τω θερμώ και ύδατι θ) και έλαίω χρέω (χρέω om. Cθ; χρέο DFGHIJK, Ald.), καὶ (καὶ om. θ) πυριῆν (πυριᾶν θ) vulg. — 4 όταν θ. - νεοπύρητος CFGJ. - ἀναστομοῦ (sic) FGI. - ἀναμοῦ (sic) Η. - ἀναστομου (sic) καὶ ἀνεύρυνε θ. - ἀνευρύναι FGK. - 5 σκηρυνθώσιν (sic) H.σχιρωθώσιν θ. - σχληρυνθέωσιν C. - σχληρυνθώσιν vulg. - τών ύστ. γίνεται θ , - τὰπιμήνια οὐ γίνονται ἀλλὰ ἐλ. καὶ κακείω θ . — θ καὶ ὀδύνη ἐμπίπτει, καὶ πῦρ καὶ ρίγος λαμβάνει ἀμρὶ τὴν νειαίρην (νειέρειν F; νειέρην GlK, Ald., Froh.; νειαιρήν Lind.) vulg. - καὶ πῦρ καὶ ρίγος λαμβάνει, καὶ οδύνη έμπίπτει ές τὴν νιαιράν θ. - ὅταν δὲ (δὲ om. CDFGHIJKθ, Ald.) ὧδε vulg. πολλώ καὶ (καὶ om. CJ) θερμώ vulg. - ή θ. - ή om. vulg. - πυριάν θ. - πολύν C. — τοῦ pro τῷ J. - σικίου J. - Ante ἀγρίου addit ἀπὸ τοῦ θ. — 8 ποιείτω θ. - ψαύση (ψαύσης L; ψαυσάση Lind.; ψαυούση θ) αὐτῆς (αὕτη C; αὐτῆ θ, Lind.) (addit καὶ J) μαλθ. τὸ στ. (τὸ στ. μαλθακὸν θ) τῶν ύστ. φαίνεται (φαίde flanes et de lombes. La femme éprouve ces accidents quand les règles, s'étant corrompues, se putréfient; parfois aussi, à la suite de l'accouchement, du froid, d'un mauvais régime et d'autres causes. Il faut administrer un évacuant, laver avec beaucoup d'eau chaude, et fomenter avec de l'eau et de l'huile. Quand elle sort du bain ou de la fomentation, on introduit la sonde, on ouvre l'orifice, on l'élargit; on emploie de même le doigt; on applique en pessaires les émollients; on fait prendre les mêmes breuvages et on traite de même.

157. (Autre induration du col de la matrice.) Si la matrice se durcit, l'orifice en devient dur, il se ferme, les règles ne paraissent pas, ou bien elles sont moindres et de plus mauvaise nature; la fièvre et le frisson surviennent; douleur au bas-ventre, aux lombes et aux flancs. Les choses étant ainsi, laver avec beaucoup d'eau chaude, faire des applications chaudes, s'il y a douleur; et administrer à la matrice une fumigation faible et prolongée avec de l'eau de concombre sauvage; puis appliquer les pessaires émollients. On fait cela pendant trois jours; et, si la malade, se touchant, trouve souple l'orifice utérin, on y introduit une tente en lin écru, semblable à celle dont on se sert pour les empyèmes. On a trois de ces tentes; la première est mince; la seconde, un peu plus grosse; la plus grosse, de la grosseur du petit doigt et longue de cinq doigts. On les enduit de graisse d'oie, et on les applique après une sumigation aromatique. On met un

νηται J0, Lind.) vulg. — θ ώμ. καθετηρίω, τοὺς ἐμπύους μοτοὺς τρεῖς (μοτοῦς τρεῖς θ) vulg. – Gal. Gl. : καθετῆρι, τῷ στρεπτῷ μοταρίω, ἀπὸ τοὺ καθίεσθαι, ἐν δευτέρῳ γυναικείων, μοτοῦν ὑμολίνῳ καθετῆρι. – En décomposant καθετηρίω de vulg. en καθετῆρι ῷ, on a, à la fois, le texte suivant la citation de Galien, et une leçon plus correcte et plus facile à entendre. — θ παχύτερρς θ. – τῷ μεγ. om. C0. – μικρὸς C. – χηνίω C. – χινίω θ. – ἄλ-ςητι (sic) C. – προσει δὲ (δὲ om. θ) προπυρ. (προπυριᾶν δὲ θ) τοῖσιν vulg. — θ καὶ GHIJKθ, Lind. – καὶ om. vulg. – μαλθ. ἢ (ἢ om. θ) νίτρου θ (χότοπον Lind.) ὅσον οπ. Lind.) ἐπαλείροντα (ἀστράγαλον pro ἐπ. Cornar.; ἐπαλείροντι C) vulg. – κεντεῖν vulg. – κεντῆν DGHIJK. - κεντέειν θ. – χρὴ θ. – προκείσθω νulg. – προσκείσθω JΚθ. – ἀρίστανται D. – διαλειπὸν (sic) θ.

νίτρου όσον επαλείροντα, ώς μή τρώση, οδ γάρ κεντέειν δεί, καὶ προσκείσθω δύο ήμέρας · ἀφίσταται δὲ οἶον λοπὸς καὶ δέρμα παχύ · διαλιπών δε τρεῖς ἡικέρας, την κυκλάμινον 1 και το ξύν τῷ ναρκισσίνω. *Ην δε ταύτα μη καθήρη, κατανοών πολύ προστιθέναι τέως τὸ ξύν τη βουπρήστει * προσκείσθω δε την ημέρην * καὶ ἐπην δάκνη ισγυρώς, έλκειν ² την βάλανον, και διανίζεσθαι το αιδοΐον θόατι θερμώ, καὶ ἐν ἐλαίω ίζεσθαι· τῆ οἐ ύστεραίη λουσαμένη, ἐλάφου στέαρ τήξασα καὶ εἰς εἴριον μαλθακὸν ἀναφυρήσασα προστιθέσθω. Καὶ 3 ἤν σοι δοκέη έτι καθάρσιος δεῖσθαι, διαλιπών τρεῖς ἡμέρας, προστιθέναι τὸ ζὸν τῷ ναρκισσίνω τἢ δὲ ὑστεραίη τὸ νέτωπον . έπειτα πάλιν διαλιπών τρεῖς ἡμέρας, κλύσαι τὰς ὑστέρας εὐώδεσι καὶ λιπαροίσι: τῆ 5 δὲ ύστεραίη τὴν γλήγωνα προστιθέναι μίην ἡμέοην τη 6 οξ ξπομένη πυριήν τοΐσιν αρώμασι σιτίοισι 7 οξ δριμέσι γρήσθω καὶ τοῖσι θαλασσίοισιν, ἢ κρέασιν. Ἐν δὲ τοῖσιν ἐπιμηνίοισι πινέτω τον κάστορα, καὶ ἀσιτέουσα ἀλουτείτω, θυμιωμένη, καὶ τὸν κυκεώνα πίνουσα, παρά τὸν ἄνδρα ἡκέτω.

158. *Ην δὲ μὴ ⁸ ἐσδέχηται τὸ στόμα τῶν ὅστερέων τὴν γονὴν, αλλὰ στειρῶδες ἢ καὶ ζυμμεμύκη, προστιθέσθω μολύδδιον, ὡς εἔρηται, τρεῖς ἡμέρας λουσαμένη θερμῷ, καὶ μαλθακτηρίοισι χρεέσθω, καὶ ἀνακεέσθω ὑπτίη, καὶ ⁹ ἐφ' ὕδωρ θερμὸν ιζέσθω, καὶ εἴριον ἐς μύρον ἀποδάπτουσα προστιθέσθω, καὶ τὴν νύκτα παρατιθέναι παρὰ

¹ Καὶ θ. - καὶ om. vulg. - τὸ om. Lind. - τῶ pro τὸ DHJ. - σὸν θ. - καθαίρη C. - καθαρθή θ. - κατά νόον (κατάνουν FGJ; κατανούν θ) πουλύν (πολύ θ) προστ. τέως (δεόντως pro τέως Lind.; ώς Foes in not.) τὸν (τὸ θ, Foes in not., Lind.; τω J) ξύν (σύν 6) τω (τη CFHIO) βουπρήστει (βουπρηστίδι θ; βουπρίστει Κ) vulg. — 2 τον FG. - διανίζεται C. - έν (έν om. DFGIJK) έλ. (ελα: sic 0) διζησθαι (δίζεσθαι CDFGIJKO, Ald., Freb.; δ' ίζεσθαι Η; ίζεσθαι Foes in not., Lind.) vulg. - Je pense qu'il faut lire "ζεσθαι et que la leçon de θ montre comment l'abréviation s'est faite. - δ' Cθ. - τήξας θ. - καὶ om. Cθ. - ές Lind. - εἰς om. C (D. restit. al. manu) θ. - αἴςιον θ. - ἀναφορίξασα C. - εναφυρήσασα Ald. - άναφορύξασα θ. - 3 ήν τι σοι θ. - δοκέει Κ. - έτι om. θ. - καθάρσηος C. - διαλειπών (sic) θ. - προσθεΐναι θ. - προστ.... ήμέρας om. (D, restit. al. manu) Κ. - τῶ pro τὸ DH. - σὸν Ηθ. - 4 δ' Cθ. - πάλιν om. 0. - διαλειπών (sic) 0. - 5 δ' C0. - γλίχωνα HJ. - μίαν θ. - 6 δ' CDH0. θυμιάν θ. - Post δε addit τοῖσι J. - χρήσθω om. θ. - τοῖσι om. θ. - θαλαττίοιστο J.- θαλασσίοις καὶ κρέαστο θ.- ασιτέουσα θ.- ασιτεύσασα vulg.θυμ. [δέ] Lind. – ἴτω C. – εἴτω 0. — 8 ἐσδέχηται 0. – ἐνδέχηται vulg. – στερεόν aut στεβρόν Foes in not. - σκληρώδες Lind. - ή (μι sic pro ή θ; ή C)

pessaire émollient, enduit de nitre, mais extrêmement peu, afin que cela ne blesse pas; il no faut pas, en effet, riquer; on le laisse deux jours. Une espèce de lambeau et de peau épaisse se détache. Après un intervalle de trois jours, on applique le cyclamen et le pessaire avec l'huile de narcisse. Si ces movens ne mondifient pas, on examine attentivement le cas, et on applique quelque temps le pessaire au bupreste; on le met le jour; quand il mord fortement, on l'ôte, on lave les parties génitales à l'eau chaude, et l'on prend un bain de siège dans l'huile. Le lendemain, on se baigne, on fait fondre de la graisse de cerf, on la pétrit dans de la laine molle, et on l'applique. Si vous jugez qu'il est encore besoin de mondification, on met un intervalle de trois jours, et on applique le pessaire à l'I uile de narcisse; le lendemain, le nétopon; puis, après un nouvel intervalle de trois jours, injections aromatiques et grasses dans la matrice; le lendemain, pouliot en pessaire pendant un jour; le surlendemain, fumigation aromatique. La femme use d'aliments acres, et de poisson de mer ou de viandes. Pendant les règles, elle boit du castoréum; puis, ayant fait abstinence, n'ayant point pris de bain, ayant fait une fumigation et bu le cycéon, elle ira auprès de son mari.

158. (Autre induration.) Si l'orifice utérin n'admet pas le sperme, mais est dur et fermé, on applique le plomb, comme il a été dit, pendant trois jours, après un bain chaud; la femme use d'émollients, reste couchée sur le dos, prend des bains de siège chauds, et applique en pessaire de la laine trempée dans un parfum. La nuit, elle dispose le long des hanches des couvertures de laine ou des linges souples, afin

καὶ συμμομυκός (ξυμμεμύκει G; ξυνμεμύκη θ) vulg. – προστίθεσθαι θ . – μολίδδιον D. – μολίδδιον D. – μαλύκκοῖσι χρήσθω καὶ ἀνακείσθω θ . — θ ξς D0 – νιζέσθω vulg. – ίζέσθω θ 0, Fors in not., Lind. – μύρον D0, Lind. – νύκτα προστιθέναι δεῖ μάλλον θ 1 δε pro θ 2. μ. D1 (πρ. δεῖ μάλλον om. θ 1), παρατιθέναι θ 2 (δεῖ pro θ 2 D3 δε om. θ 1) παρά (πρὸς θ 3 D4, Lind.) vulg. – ίμάτια θ 3. – εἰρηνία θ 4. – ἐρινέα vulg. – D1 corrigé sans mss. ἐρινέα. – λίνεα (λινέα θ 1) μαλθακά D5. – λινέα D6 D7 δεί D8 το D9 μαλθακά D7. – λινέα D8 D9 μαλθακά D8. – λινέα D9 μαλθακά D9. – λινέα D9 μαλθακά D

τὰ ἰσγία εξματα εξρινέα ή μαλθακά λίνεα, ώς μή περιβρηδές ή τὸ σωμα. 1 Προσθέτοισι μαλθακοίσι * σμύρναν πιοτάτην καὶ πίσσαν καὶ κηρον και στέαρ γηνός εστω δε της σμύρνης μεν το ημισυ, ετών δ' άλλων διπλάσιον εν εξρίω 3 δε προστίθεσθαι έστω δε δύο ποοσκείσθω δε λουσαμένη την ημέρην το έν, το δε έτερον ες την νύκτα ἔστ' ἄν μαλθακὸν ἦ, καὶ ἐπειδὰν ὑφέληται, τῷ εὐώδει ὕδατι περινιζέσθω. 4 *Η έκλέψας κόκκους πεντεκαίδεκα, έστω δέ καὶ ὶν-, δικού ποσόν, ήν δοκέη δείν, εν γάλακτι δε γυναικός κουροτρόφου τρίβειν, καὶ παραμίσγειν ἐλάφου μυελὸν καὶ τἄλλα ὁκόσα εἴρηται, καὶ μέλιτι δλίγω μίσγειν · τὸ 6 δὲ εἴριον μαλθακὸν καθαρὸν ἔστω, καὶ προστίθεσθαι την ημέρην. ην δέ βούλη ισγυρότερον ποιέειν, σμύρνης σμικρόν τι παραμίσγειν άριστον δὲ ώοῦ τὸ 7πυβρόν καὶ αἰγὸς στέαρ καὶ μέλι καὶ έλαιον ρόδινον, τουτέοισιν ἀναφυρῆν, παραγλιαίνειν δέ παρά τὸ πῦρ καὶ τὸ ἀποστάζον εἰρίω ξυλλέγειν καὶ προστιθέναι. 8 *Η στέαρ έρυθρον το ήδυντον γηνός, μύρον δόδινον, ταῦτα ζυμμίσγειν, καὶ προστιθέναι είριον ἀναδεύσασα. Άμεινον δὲ γηνὸς έλαιον, ο ή ότος στέαρ, κηρός λευκός, βητίνη, νέτωπον, έλαιον βόδινον, ταῦτα όμοῦ τῆξαι καὶ μίξαι. λουσαμένη δὲ προστιθέσθω γλιερά εἴσω πρὸς τὸ στόμα τῶν ὑστερέων. Η ελάφου μυελὸν καὶ στέαρ γηνὸς τήξας δορίνω ή 10 ζρίνω έλαίω αναφυρήν εξριον δέ μαλθακόν άγαν προστιθέναι.

159. Γυναικὶ 11 δκόταν αἱ δστέραι σκληραὶ γένωνται καὶ ἐς τὰ αἰδοῖα ἐξίωσι, καὶ οἱ βουδῶνες σκληροὶ 12 γίνωνται, καὶ καῦμα ἐν τοῖσιν

¹ Ηρ. [δὲ] μαλθ. [μίξας] σμ. Lind. -πιωτάτην FGHI, Ald. <math>-ηιοτατην (sic) θ. -καὶ πίσ. οπ. θ. <math>-πίσαν C. -κηρίον DFGHIJ. — ² τὸ δὲ ἄλλο J. <math>-δὲ θ. -δὲ οπ. C. -κηρίον DFGHIJ. — ² τὸ δὲ ἄλλο J. <math>-δὲ θ. -δὲ οπ. C. -κηρίον DFGHIJ. — ² τὸ δὲ ἄλλο J. <math>-δὲ θ. -δὲ οπ. C. -κημέραν F. <math>-τὸ δ' εἰς prο τὸ ἕν, sine τὸ δὲ ἔτ. C (θ, δὲ ἐς). -νύκτα ἐστάναι (ἔστ'ἀν ἢ Foes in not., Lind.; ἔστ' ἀν θ) μαλθακὸν (addunt ἢ θ, ἢ C), καὶ ἐπ. τοῦτο (τ. οπ. Cθ) ὑφ. νulg. <math>-περινίπτεσθαι θ. -περινίζεσθαι C. — ⁴ καὶ pro ἢ L. <math>-ὲκκλέψας θ. -δὲ Cθ, Lind. -δὲ οπ. νulg. <math>-δοὲ θιναι (δεῖν pro είναι θ; διεῖναι Lind.) ἐν νulg. <math>-δεὲ θ. -δὲ οπ. vulg. -κουρ. καὶ (καὶ οπ. Cθ) τρ. (addunt καὶ Cθ) παρ. δὲ καὶ (δὲ καὶ οπ. Cθ) ἐλ. νulg. <math>-θεὶ οπ. Cθ. -καὶ πρὸς τ. ἡ. προστιθέσθω (προστίθεσθαι τὸν ημέρην θ. -βούλει HJ. <math>-ἱσχυρὸν θ. - Ante σμ. addunt καὶ Cθ. <math>-μικρὸν DHθ. -τι οπ. Cθ. <math>-γλευκὸν (πυρρὸν θ. νulg. -τούτοιστιν θ. <math>-ἀν. (ἀναφυρᾶν θ; ἀναφυρεῖν L), ἔλαιον δὲ (ἔλ. δὲ οπ. θ) παραχλ. (addit δὲ θ) παρὰ νulg. <math>-ἀποστάζων θ. - εἰρίει Κ. <math>-κη. ωπ. σροστιθέναι οπ. C. - ἐρυθρὸν (ἐρυθροῦν L, Lind.) χηνὸς τὸ ἡδῦ καὶ μύρον (μιῦρον D) νulg. <math>-

que le corps ne perde pas sa position. Pessaires emollients : myrrhe très-grasse, poix, cire, graisse d'oie; pour la myrrhe. une demi-part, pour les autres le double; ce pessaire s'applique dans de la laine; on en a deux; l'un se met pendant le jour après un bain, l'autre pendant la nuit, jusqu'à ce qu'il s'amollisse; et, quand il est retiré, la femme se lave avec l'eau aromatique. Ou bien, décortiquer quinze grains de Cnide, ajouter, si cela paraît nécessaire, une idée du médicament indien (poivre), piler dans du lait de femme nourrissant un garcon, y mêler de la moelle de cerf et tous les autres ingrédients qui ont été indiqués, et incorporer un peu de miel; la laine doit être souple et propre; on le laisse appliqué pendant le jour. Si vous voulez le rendre plus actif, on v mele un peu de myrrhe; ce qu'il y a de mieux, c'est un jaune d'œuf, la graisse de chèvre, le miel, l'huile de rose, pétrir, faire tiedir auprès du feu, recevoir sur de la laine ce qui dégoutte, et appliquer. Ou bien, graisse d'oie rouge (ayant du sang), préparée aux aromates, et huile de rose; mêler, en imprégner une laine et appliquer. Il vaut mieux faire fondre ensemble graisse d'oie, ou de mouton, cire blanche, résine, nétopon, huile de rose, mélanger, et, après un bain, appliquer tiède au dedans à l'orifice utérin. Ou bien, moelle de cerf, graisse d'oie, faire fondre dans de l'huile de rose ou d'iris, pétrir dans une laine très-molle, et appliquer.

459. (Cancer.) Quand la matrice devient dure et fait saillie dans les parties génitales, quand les aines se dureissent et que de la chaleur est dans les parties génitales, tout a de la ten-

αίδοίοισιν ένη, καρκινούσθαι φιλέετ-πάντα. Όταν δόε έχη, σικύου γρή τὸ ἔνδον τρῖψαι καὶ κηρίον, ΰδατος κοτύλην ἐπιχέας, ἐνεῖναι ἐς την έδρην, και καθαίρεται.

160. *Ην τὸ στόμα τῶν ὑστερέων σκληρὸν γένηται ὑπὸ ξηρασίης, 1 καὶ ἐν σγήματι ἔτέρω ἢ δ αθγὴν, τῷ δακτύλῳ γνώση παραψαύσας. 2 καὶ ἢν ἄνω ὡς ἐς τὸ ἰσχίον εἰληθέωσι, μὴ προσφέρειν δριμὸ μηθέν. ην γαρ 3 έλκωθη επήν φλεγμήνη, κίνδυνος το πάμπαν άτοκον γενέσθαι. προστίθεσθαι δε άσσα μη δδάζεται, δο' δν καθαρείται.

161. Όταν δὲ σκληραὶ * ἔωσιν αί ὑστέραι καὶ τῆδε άλγέωσι, προσθετά τιθέναι οξον ελάφου μυελόν 5 ή γήνειον στέαρ ή θειον, καὶ ἔρινον μύρον ζὸν μέλιτι, καὶ μαλθάσσειν ὢοῦ τὸ 6 πυβρόν καὶ κηρὸν λευχόν επίπλασμα, χρίθινον ή πύρινον άλητον ζύν ύδατι καί πηγάνω έψεῖν.

162. *Ην αξ μῆτραί 7 ξυμμύσωσι, τὰ στόματα σκληρὰ γίνεται σφέων, καὶ τὴν γονὴν οὐκ ἔτι δέγονται, ἀλλ' αὐτόθι, ἐπὴν ξυνευνηθῆ τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἢν κινήση τὰ σκέλεα, χωρέει, καὶ 8 δδύναι τὴν νειαίρην γαστέρα και τας ίξύας και τους βουδώνας έγουσι, και τα έπιμήνια παντάπασιν ου 9 γίνεται. ήν δε γίνηται, δλίγα και πονηρά και άγροα. "Οταν ώδε έγή, λούειν πολλώ θερμώ" μετά δε το λούτρον διδόναι τοῦ κάστορος ζύν τῆ ρίζη γλυκυσίδης, 10 ζυμμίσγειν χρη ἐν οίνω

t Καὶ ἐν σχήματι ἡ νοῦσος ἢ (addit καὶ J) ὁ αὐχὴν, τῷ vulg. - καὶ ὁ αὐχὴν, ή εν σχήματι ή νούσος η, τῷ Lind. - καὶ ἐν σχήματι ἐτέρω ἡ ὁ αὐχὴν, τῷ θ . - γνώση CDHJK. - γνώσει vulg. - 2 καὶ ἢν εἰς (εἰς om. JK; ὡς pro εἰς CDHI) τὸ ὶ. είληθῶσι (είληθέωσι C; είλυσθῶσι J; είλισθῶσι D; είλισθῶσι FGHIK) vulg. - $\kappa \alpha i \, 7 \nu \, \text{ and } \, 6 \kappa \, \text{ is industrial of } \, 0.$ κωθή σπλ. (adest spatium vacuum quinque literarum) φλεγμήνη θ. - ή (ἐπὴν pro ή CDFGHIJK) φλ. vulg. - άσσα μή δ' άζεται (sic) θ. - ἀδάξηται DHK. άδάξεται CI. - ύφ' ὧν [δε] Lind. - καθαίρεται θ. - καθαιρείται vulg. - καθαρείται Lind. - 4 ἐωσιν θ. - ἀλγέουσι vulg. - ἀλγέωσι CDHIJKLθ, Lind. τιθέναι οἶον οπ. $C\theta$. -ἐλάρειον <math>D. -᠄ηλη <math>J. $-χήνιον <math>C\theta$. -η οπ. θ . - ΰιονC. - πρινον CFGI. - εἴρινον $\theta.$ - μῦρον D, Lind. - σὸν $\theta.$ - θ πυρὸν C. - καὶ (ή pro καὶ θ) κηροῦ λευκοῦ (κηρὸν λευκὸν θ) ώς (ώς om. CDFHIJKθ) ἐπίπλ. καὶ (καὶ om. Cθ) κρ. vulg. - πύρρινον FGIK. - σὸν Dθ. - Εψείν C. - εξυμμύωσι vulg. - ξυμδίωσιν (sic) C. - συνμύσωσι θ. - γίνονται vulg. - γίνεται C. σφων vulg. - σφέων θ. - ούκ ἐπιδέχονται D. - ούκ ἐνδέχονται θ. - αὐτόθεν vulg. - αὐτόθι θ. - Post ἐπὴν addit ĉἢ J. - ξυνευνεθἢ vulg. - συνευνηθῆ θ. ξυνευνασθα: Q'. - ξυνευνασθη DJK. - ξυνευνηθη C (H al. manu, et al. manu ξυνευγασθή). ~ ἀνδρί, (addunt καὶ ἐπὴν C, H al. manu; καὶ ἢν θ) κινέουσα dance à dégénérer en cancer. Les choses étant ainsi, il faut piler l'intérieur d'un concombre sauvage et un rayon de miel, verser une cotyle d'eau, et injecter dans le fondement; cela purge.

160. (Autre induration.) Si l'orifice utérin devient dur par sécheresse et que le col soit déformé, vous le connaîtrez avec le doigt en touchant; et, si la matrice se roule en haut vers l'ischion, n'appliquer rien d'âcre; car, si elle s'ulcère après phlegmasie, il y a danger qu'elle devienne absolument stérile; on appliquera ce qui, tout en mondifiant, n'est pas irritant.

161. (Induration.) Quand la matrice est dure et, pour cette raison, cause de la douleur, mettre des pessaires tels que la moelle de cerf, ou la graisse d'oie ou de porc, et de l'huile d'iris avec du miel, ou battre ensemble jaune d'œuf et cire blanche; cataplasme, farine d'orge ou de blé cuite avec de l'eau et de la rue.

162. (Orifice fermé et induration.) Si la matrice est fermée, l'orifice en devient dur et ne reçoit pas le sperme, qui ressort sur place, quand la femme a couché avec son mari et remue les jambes. Douleurs au bas-ventre, aux lombes et aux aines; suppression complète des règles; ou, si elles viennent, elles sont en petite quantité, mauvaises et incolores. Les choses étant ainsi, laver avec beaucoup d'eau chaude; après le bain donner du castoréum avec la racine de pivoine, le tout mêlé dans du vin noir odorant; ses aliments seront ceux d'une femme en couche. Si les règles apparaissent, interrompre un

(αινηση C6) τὰ vulg. — δοδύνη CFGIJ. – οδοναται 0, – νιαιράν 0. – νειέρην FGIK, Ald., Frob. – νειαιρήν Lind. – ααὶ τοὺς β . ααὶ τὰς ὶξ. J. – τὰπιμήνια 0. — 0 γίνονται 0. — γίνηται om. 0. — ολ. τε ααὶ 0. — μετὰ λοῦτρον δὲ 0. — τὸν αάστορα 0. — ξὺν (σὸν 0) τῆ γλυαυσίδη τῆς βίζης (τῆ βίζη γλυαυσίδης 0) vulg. — 0 συνμ. 0. — δὲ χρή 0. — Ante εὐ. addit ἐν 0. – διητήσθω 0. — χρήσθω 0. – δεδιητήσθω 0. — 0ς ή (ή om. 0) (post ή addunt ἐν 0FGHIJK) λεχω (δεχω 0; λέχω 1, Ald., Frob.; λέχη 0; λεχω 0ς νulg. — μίαν 0. — πυριάν 0. 0ς τοτόν, 0ν (εὶ 0) δὲ (δὲ om. 0) ἐθάδες (ἡθάδες 0) ἐωσιν (ἀσιν 0ς εἰεν 0) ἄνω, 0ν (addit δὲ 0) δοις (δοις 0) 00ς (δοις (δοις 0) νυίς. — Απιε γάλα addit 00 – γάλα οῦν (οδυ om. 00) τος γοῦν 00 προσφέρειν (πρ. om. 00) αὶ πυριήσθαι (πυριήσαι 01; πυριάσαι 01 γυίς. — 0στέρης 00. — 01 τοτ. Lind.

μέλανι εὐώδει * σιτίσισι δὲ διαιτήσθω, ώς λεγώ * καὶ ἢν όῆλα ἢ τὰ επιμήνια, επισγείν μίην ήμερην, καὶ πυριῆν όλην, καὶ φάρμακον διδόναι ποτόν, εὶ ἡθάδες εἶεν, ἄνω, ἢν δὲ δοκέη δεῖσθαι, κάτω, γάλα όνου ή δδρόν καὶ πυριήσαι βληγοώς, καὶ μαλθακτήρια ύστέρη 1 προσφέρειν, καὶ κυκλάμινον καὶ ναρκίσσινον. Σικύων δὲ τῶν σμικρών λαβείν την έντεριώνην, και κατακνήσας, έζελων το σπέρμα, παραστάζων γάλα γυναικός κουροτρόφου, τρίδειν, παραμιγνύων σμύρνην άκρητον, καὶ μέλι ώς κάλλιστον, καὶ έλαιον λευκόν 2 αίγύπτιον, καὶ ποιείν μὴ ύγρὸν, αλλά ξηρότερον τοῦτ' ἐμπλάσαι εἰς είριον μαλθακόν καθαρόν, 3 καὶ ἐμβαθάτω ἐν λευκῶ ἐλαίω αἰγυπτίω, * καὶ λουσαμένη προστιθέσθω * ὑποδείσθω δὲ καὶ ἐν σκέπη ὅ ἤτω, όταν καθαίρηται. Επήν δέ σοι δοκέη άρκούντως έγειν, παύσασθαι · ην δέ μη, αὖθις προστιθέναι έτερον· μετά δὲ τοῦτο ἀμφιελίζασα 6 εἴριον μαλθακόν, στρογγύλον δέ ποιέειν, 7 καὶ ἐμβάπτειν ἐς νέτωπον, καὶ προστίθεσθαι μίην ήμέρην, τῆ ο' ὑστεραίη ἔλαιον ρόδινον ἐν εἰρίω εἶτα πάλιν ἐλάφου στέαρ τήξας, καὶ αὐτὸ ἐν εἰρίω. Λουέσθω δὲ έν θερμώ ύδατι αἰεὶ πρό των προσθετών, καὶ πυριήσθω εὐόδμοισι βληγρώς πλείστον γρόνον μετά δέ, μίην διαλιπών ήμέρην, κλύσαι, 8 ήν μεν φλεγματώδης ή, τῷ ζὸν τῷ κόκκω, ἡν δὲ γολώδης, 9 τῶ ἀπὸ τῆς σκαμιωνίης : μετακλύζειν δὲ καὶ ἐπὶ τουτέοισιν ἀμφοτέροισι · τη δ' ύστεραίη τῷ ναρκισσίνω ζὸν οἴνω γλυκεῖ · ην δὲ μή 10 ή ναρχίσσινον, ανθίνω, ή ερένω ώς καλλίστω. έστω δε τοῦ ελαίου τρίτη μοξρα τοῦ οἴνου · ἔπειτα διαλιποῦσα δύο ἡμέρας, προσθέσθω τὸ ζὸν τῆ γλήγωνι ημέρην μίην. Ην δὲ γένηται τὰ ἐπιμήνια, πινέτω

^{&#}x27; Προσάγειν C0. – σικίων J. – σικύης δὲ λαβεῖν τῶν μακρῶν τὴν θ. – τῶν οm. C. – μικρῶν C. – ἐντεριόνην H. – κατακνίσας CJ0. – στόμα pro σπέρμα J. – σμύρναν θ. — ² αἰγ. om. (D, restit. al. manu) FGHIJK. – ποιεῖ Cθ. – ξηρὸν vulg. – ξηρότερον θ. – τοῦτο D. – ἐς Lind. — ° καὶ ἐμβαψάτω καὶ ἐκ λευκοῦ ἐλαίου αἰγυπτίου DFGHIJK. – καὶ ἐμβάψασα λευκὸν αἰγύπτιον C. – καὶ ἐμβάψας ἐς ἔλαιον λευκὸν αἰγύπτιον θ. – Αnte ἐν addit καὶ Ald. – ἐκ λευκοῦ αἰγυπτίου Q'. — ⁴ καὶ om. Cθ. – προστίθεσθαι Cθ. – ὑποδήσθω C. – ⁵ ἔστω CHθ. – ὑτω DJ. – Αnte ὅταν addit καὶ σκέπεσθαι θ. – παύεσθαι Cθ. – αῦτις θ. – τιθέναι vulg. – προστιθέναι Cθ. — ὁ εξ (εἰς J; ἐς om. θ) εἴριον vulg. – στρογγύρον DIJ. — ' καὶ νέτωπον ἐμβάλλειν vulg. – καὶ ἐμβάπτειν ἐς νέτωπον C. – δὲ FHIJK. – πάλιν om. C. – καὶ αὐτὸ om. C. – λούσθω θ. – ἐν om. θ. – ἀεὶ J. – πυριῆσθαι C. – πυριᾶσθαι θ. – εὐσμοισι J. · εὐσῶμησι Κ. – πουλὺν χρόνον Cθ. – μίαν διαλειπών (sic) θ. — εἰ FGHIK. – ἤ θ. – ϟ om. vulg. – τῷ ξὺν om.

jour, administrer une fumigation de tout le corps, et faire boire un médicament qui évacue par le haut, si la femme a l'habitude d'être évacuée par le haut, ou, si besoin paraît en être, par le bas, lait d'ânesse ou petit lait; faire de douces fomentations; appliquer à la matrice des émollients, du cyclamen et de l'huile de narcisse. Prendre le dedans de petites courges, ôter les graines, couper en morceaux, verser peu à peu du lait de femme nourrissant un garçon, triturer, mêler de la myrrhe pure, de l'excellent miel, du parfum blanc d'Égypte, faire une masse qui soit non pas humide mais assez sèche; emplatrer cela dans une laine molle et propre, tremper dans du parfum blanc égyptien, et, après un bain, appliquer. La femme porte un bandage et se tient à l'ombre tant que dure la mondification. Quand elle vous paraît suffisante, vous cessez; sinon, vous en appliquez un autre. Après cela, faire un rouleau de laine molle, le tremper dans du nétopon, et l'appliquer pendant un jour; le lendemain, appliquer de l'huile de rose dans de la laine; puis, de rechef, dans de la laine encore, la graisse de cerf fondue. La femme se lavera toujours à l'eau chaude avant l'application des pessaires, et prendra des fumigations aromatiques, douces, très-prolongées; puis, après une interruption d'un jour, faire l'injection avec le grain de Cnide, si la femme est pituiteuse; l'injection avec la scammonée', si elle est bilieuse; pratiquer, dans l'un et l'autre cas, une contre-injection; le lendemain, injecter l'huile de narcisse et du vin doux; à défaut d'huile de narcisse, on prendra l'huile de lis ou celle d'iris, la meilleure possible; l'huile sera le tiers du vin. Puis, après une interruption de deux jours, elle appliquera le pessaire au pouliot pendant un jour. Si les

J. – σύν 0. — 9 τὸ Η. – σκαμωνίης 0. – καὶ om. C0. – τούτοισιν 0. – δ' C0. – δ' om. vulg. – γωρκ. ἐλαίω λευκῶ καὶ οίνω θ . – σύν vulg. – ξύν (καὶ pro ξ. C) DH, Lind. — 10 εἴη vulg. – $\mathring{\eta}$ C0. – τὸ ναρκ. C0. – ἀνηθίνω Vatic. Codd. ap. Foes. – $\mathring{\eta}$ om. CDFGHIJK. – εἰρίνω 0. – $\mathring{\eta}$ ρίνω I. – $\mathring{\eta}$ ρινῶ GIJK. – μοίρα CGIθ, Frob. – διαλειποῦσα (sic) 0. – προσθέτω D0. – τῶ pro τὸ CDH0. – σὺν 0. – τῶ pro τῆ J. – μήκωνι 0. – γλίχωνι J. – $\mathring{\eta}$ μέραν vulg. – $\mathring{\eta}$ μέρην J0. – $\mathring{\eta}$ μέρην τρεῖς om. C. – μίην om. θ .

νῆστις τὸν κάστορα τρεῖς ἡμέρας ¹ ἐν οἴνω εὐωδει λευκῷ ' ἐπὴν δὶ ἀπολήγη τὰ ἐμμήνια καὶ παραμόνιμα ἢ, λουέσθω, καὶ διανιψαμένη δὰτι ψοχρῷ ἀνδρὶ δύο ἡμέρας ἢ τρεῖς. 'Οκόσον δ' ἀν χρόνον καθαίρηται, τὴν λινόζωστιν ἔψοῦσα ἐν ὕδατι, ³ κἀπειδὰν ἔφθὴ γένηται, ἐκθλίψαι ' ὑποτρίβειν δὲ σκόροδα ἡ καὶ κύμινον καὶ ἄλας, καὶ ἔλαιον ἀνακυκᾶν ἐν τουτέοισι, καὶ δλίγον ἐπιχέαντα τοῦ χυλοῦ ἀναζέσαι τοῦτο πρὸ τῶν σιτίων ἐσθίειν · σκόροδα δὲ ἔφθὰ καὶ ἀπτὰ λαμβάνειν ὡς πλεῖστα · ἢν ὁ δὲ ἡ λινόζωστις μὴ ἀπαλὴ ἢ λίην, ξυνεψεῖν χρὴ ψιὴς γίνεται, ἢν πάντα οἱ κατὰ κόσμον ἔŋ.

163. *Ην δὲ τὸ στόμα τῶν μητρέων ξυμμύση, γίνεται ἰσχυρὸν τος εξρινέον κὴν ἐπαφήσης τῷ δακτύλω, ὄψει σκληρόν τε καὶ ξυνιλύμενον, καὶ τὸν δάκτυλον οὐκ ἐσίησι, καὶ τὰ ἐπιμήνια κεκρύφαται, καὶ τὴν γονὴν οὐ δέχεται τουτέου τοῦ χρόνου, καὶ δὸύνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα καὶ τὴν ὀσφὸν καὶ τοὺς κενεῶνας εστι δ' ὅτε καὶ ἄνω προσίσταται καὶ πνίγει. "Όταν οὕτως ἔχη, φάρμακον χρὴ πισαι κάτω, καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ προστιθέναι ἄσσα μαλθάσσει τὸ στόμα, καὶ ὑπάλειπτρον καθιέναι καὶ ἀναστομοῦν, τόν τε δάκτυλον ὡσαύτως, καὶ αἰονῆν. 8 "Όταν δὲ μαλθακὸν ἢ, προστιθέναι ἄσσα καθαίρει αἶμα, καὶ τῶν ποτημάτων διδόναι, καὶ πειρηθῆναι ὅ τι ἀν προσδέχὴται τὴν κράμβην δὲ ἐσθιέτω, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφεέτω.

164. Ην θαί μητραι ξυμμύωσι καὶ τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται,

^{*} Σὺν (ξὸν Lind.) vulg. – ἐν Cθ. – τὰ ἔμμ, οm. Cθ. – ἔμμηνα DFGIJK. – παραμόνια, emend. al. manu D. – παραμονιμαν (sic) sine $\frac{\pi}{4}$ θ. – λούσθω θ. – διανιζομένη vulg. – διανιψαμένη θ. – ἄναλτον πινέτω θ. — ² πάσασθαι θ. – πασάσθω C. – συν. θ. – ξυνευνέτω FGIK. – συνευνέτω J. – ὁπόσον θ. – λινόζωστιν vulg. — ³ καὶ ἐπ. Cθ. – ἐρθῆ CKθ. – ἢ prο γέν. C (θ, $\frac{\pi}{4}$). ελθλίψαι om. θ. – ὑποτρύψαι sine δὲ θ. — ⁴ καὶ om. J. – Αnte ἀνακ. addunt καὶ Cθ. – ἀνακικᾶν Κ. – ἐν τουτ. om. FĞHIJKL. – τούτοισι θ. – σέτων θ. – δὲ om. J. — ὁ β θ. – λινόζωστις θ. – λινόζωστις γulg. – λίην θ. – λείην vulg. – συν. J. – κράμδη vulg. – κράμδην CD (H, al. manu) JK. – γίνεται καὶ (ἢν pro να. Cθ) πάντα vulg. – οι om. J. – κόσμω εἴη θ. — ε²ρινὸς θ. – ἐπαρήση vulg. – ἐπαράσης θ. – ἐπαράση D. – ἔψη θ. – καὶ σκλ. καὶ Cθ. – ξυναλεόμενον vulg. – ἐνειλημένον Foes in not. – ξυνειλεόμενον Lind. – ξυνιλλόμενον θ. – ἐσή J. – ταπιμήνια CHIKθ. – δέχονται Cθ. – τούτου θ. – ἴσχει θ. – νειέρην FGIK, Ald., Frob. – νιαιρὰν θ. – νειαιρὰν Lind. — † πεῖσαι θ. – κάτω om. Κ. – θερ. πολλ. HI. – τῶ θερμῶ πολλῶ Cθ. – ὑπάλειπτρον JKθ, Lind. – ὑπάλιπτρον vulg. –

règles viennent, elle boira, à jeun, le castoréum pendant trois jours dans du vin blanc de bonne odeur. Quand elles ont cessé après avoir duré leur temps, la femme prend un bain, puis, s'étant lavée à l'eau froide, boit un cycéon sans sel, ne goûte à aucun aliment, et dort avec son mari deux jours ou trois. Pendant tout le temps qu'elle se mondifie, elle fait cuire de la mercuriale dans de l'eau, et, quand elle est cuite, l'écrase; elle écrase aussi de l'ail, du cumin, du sel, agite de l'huile dans ce mélange, et, versant un peu de l'eau où a cuit la mercuriale, fait bouillir; elle mange cette préparation avant le repas. Elle prend le plus qu'elle peut d'ail bouilli et grillé. Si la mercuriale n'est pas très-tendre, il faut faire cuire du chou avec, assaisonner, rendre cela doux; et, si la femme devient grosse, elle guérit, à condition que tout ira selon l'ordre.

463. (Autre cas d'orifice fermé et d'induration.) Si l'orifice utérin se ferme, il devient résistant comme une figue sauvage; si vous touchez avec le doigt, vous le trouvez dur et contracté; il n'admet pas le doigt; les règles sont supprimées; le sperme n'est pas reçu durant tout ce temps. Douleur au bas-ventre, aux lembes et aux flancs; parfois la douleur se porte en haut et suffoque. Les choses étant ainsi, administrer un médicament qui évacue par le bas; laver avec beaucoup d'eau chaude; appliquer ce qui amollit l'orifice; l'ouvrir avec une sonde qu'on introduit, et avec le doigt semblablement; et pratiquer des affusions. Quand il est ramolli, appliquer ce qui fait venir le sang; donner des breuvages, en essayant quels sont ceux qui sont le mieux reçus; manger du chou et boire de l'eau où il a cuit.

164. (Matrice fermée.) Si la matrice est fermée et que les règles ne paraissent pas, coloquinte, cumin d'Éthiopie, nitre,

άναστόμου θ. - τόν τε (καὶ τὸν L) δάκτυλον (καὶ τῷ γε δακτύλο Lind.) καὶ (καὶ οm. CLθ, Vatic. Codd. ap. Foes, Lind.) ὡσαύτως (ώσ. om., D restit al. manu, FGHIJK) (addunt καὶ CLθ, Vatic. Codd. ap. Foes) λειοῦν (λοῦν-Vatic. Codd. ap. Foes; αἰωνῆν sic L; λιονῆν sic C; αἰονᾶν θ) vulg. — δάκόταν C. - πειρ. (πειραθῆναι θ) παρέχειν καὶ (καὶ om. Lind.) (παρ. καὶ om. Cθ) ὅ τ ἄν άλλο (αλλο om. Cθ) πρ. vulg. - καὶ τὴν θ. - δὲ om. Cθ. - ρυφείτω θ. - ¹ ἔνμμύσωσε αὶ μῆτραι καὶ τὰπιμήνια θ. - ρύλλον pro κύμινον θ. - λίτρον θ.

χολοχυνθίδα άγρίην καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν καὶ νίτρον καὶ άλας θηθαϊκὸν καὶ νεφρίδιον ¹ καὶ άλευρον καὶ σμύρναν καὶ ρητίνην, ζέσσς πάντα δμοῦ ² καὶ μίξας λεῖα, καὶ ποιήσας βάλανον, προστίθει.

- 465. *Ην ³ θρομδωθέωσιν αἱ μῆτραι, τὸ στόμα αὐτέων γίνεται οἷον ὂρόδων μεστὸν, καὶ ἢν ἐπαφήση, ὄψει οὕτως ἔχον, καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνεται, οὐδὲ ἡ γονὴ ἐμμένει. Τέως * ἄν ὧδε ἔχη, τῆς κυκλαμίνου τὸν φλοιὸν περιλέψας, καὶ σκόροδα, καὶ ἄλας, καὶ σῦκον, καὶ μέλι δλίγον, ταῦτα τρῖψαι καὶ ξυμμῖξαι, καὶ ποιῆσαι βάλανον, καὶ προσθεῖναι πρὸς τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ τῶν ἄλλων προσθετῶν, ⁵ ὅσα τε δριμέα ἐστὶ καὶ ὑφ' ὧν καθαίρεται αἷμα, καὶ τῶν πομάτων ⁶ ἄσσα ὑστέρας καθαίρει.
- 166. Ἡν παρὰ φύσιν αί μῆτραι χάνωσι, τὰ ἐπιμήνια χωρέει πλέονα καὶ γλίσχρα καὶ θαμινὰ, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐμμένει, καὶ τὸ στόμα κεχηνός ἐστι, καὶ δοὐχ οἶόν τε εἰρύεσθαι τὴν γονὴν, καὶ πῦρ καὶ ρίγος λαμβάνει, [καὶ δοὐνη] τὴν κάτω κοιλίην καὶ τὰς ἰξύας. Ἡ δὲ νοῦσος λάζεται ἐκ ρόου αἰματώδεος, ⁹γίνεται δὲ καὶ ὁκόταν τὰ ἐπιμήνια ἐξαπίνης ἱστάμενα ραγῆ. Ἡ δίαιτα γοῦν πρόσθεν εἴρηται. Χρὴ δὲ προσθέτοισι θεραπεύειν, ἐν ἀρχῆ μὲν καθαρτηρίοισιν ἄμα καὶ μαλθακοῖσιν, ἔπειτα ἠρέμα στύφουσι, καὶ σπόγγοισι τὰ κάτω ¹⁰ τοῦ ὀμφαλοῦ πυριῆν μυρσίνης ὕδατι, ἡ βάτον ἐναφεψεῖν, ἡ ἐλαιῶν φύλλα, ἡ ρόδων, ἡ οἰνάνθης, ἡ ἀμπέλου.
- 167. *Ην τὸ στόμα τῶν μητρέων 11 ἀναχάνη μᾶλλον ἢ ὡς πέφυκεν ἐν τοῖς ἐπιμηνίοις, τὰ ἐπιμήνια γίνονται πλείω καὶ κακίω πάντα καὶ ὑγρότερα καὶ διὰ πλείονος χρόνου, καὶ ἡ γονὴ οὐχ ἄπτεται, οὐδὲ μέ-

¹ Καὶ ἄλ. repetitur C. – ἄλευρα θ. — ² καὶ οπ. Cθ. – λία θ. – ποιέων C. – βάλ. ποιέων προστιθέσθω θ. — ³ θρομβοθώσιν G. – θρομβωθώσιν vulg. – θρομβωθέωσιν CL, Lind. – αὐτῶν vulg. – αὐτέων θ, Lind. – ἐπαφάση D. – ἄψη θ. – ταπιμήνια CFH19. – γίνεται JL. – γίνονται vulg. – οὔτ' θ. – ἐμμ. οπ. CFGH IJ6, Ald. — ⁴ ἄνω δὲ FGHIJK. – ἔχει vulg. – ἔχη Cθ. – περιλύψας (sie) C. – απόροδον θ. – συμμ. vulg. – ἔνμμ. CD. – ποιέιν θ. — ποιέιν θ. — ⁵ ὅσα (addunt δὲ C; τε θ) δρ. τέ (τε οπ. θ) ἐστι vulg. – Ροστ ἐστὶ addunt κατεσθίει (D, κατεσθίειν) GHIJ; καὶ κατεσθίει Cθ. — ⁶ ἄττα J. — ² ταπιμήνια θ. – πλείονα vulg. – πλέονα DIK. – Ροστ θαμινὰ addit καὶ πύκινα (sie) θ. — εὐτα χοιονται (sie) θ. – εἰρύσσθαι vulg. – πλέονα vulg. – πλέονα vulg. – ἀι ἐδύνη, d'après tous les passages parallèles – λάτατα vulg. – λάζυται DFGHI. – λάζεται CJKθ, Lind. — ² γίνονται vulg. – γίνεται JLθ, Lind. – ὅταν τὰπιμήνια θ. – ἢ θατου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλάσου Cθ. — ¹ σοῦ φρι, θ. – πυριᾶν θ. – ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλάσου Cθ. — ¹ σοῦ φρι, θ. – πυριᾶν θ. – ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλάσου Cθ. — ¹ σοῦ φρι, θ. – πυριᾶν θ. – ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλάσου Cθ. — ¹ σοῦ φρι, θ. – πυριᾶν θ. – ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλάσου Cθ. — ¹ σοῦ φρι, θ. – πυριᾶν θ. – ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλάσου Cθ. — ¹ σοῦ φρι, θ. – πυριᾶν θ. – ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλάσου Cθ. — ¹ σοῦ φρι, θ. – πυριᾶν θ. – ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλασου Cθ. — ἐναν ἀπαριφικα δ. – ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλάσου Cθ. — ἐναν ἀπαριφικα δ. – ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλασου Cθ. — ἐναν ἀπαριφικα δ. – ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλασου Cθ. — ἐναν ἀπαριφικα δ. – ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλασου Cθ. — ἐναν ἀπαριφικα δ. — ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλασου Challed Δ. — ἐναν ἀπαριφικα δ. — ἢ βάτου ἢ ἐλάων (ἐλάου DFGHIJL; ἐλασου Challed Δ. — ἐναν ἀπαριφικα δ. — ἐναν ἀπαριφικα δ. — ἐναν ἀπαριφικα δ. — ἀναν ἀπαριφικα δ. — ἀναν ἀναν δ. — ἐναν ἀναν δ. — ἀναν ἀναν δ. — ἀναν

sel de Thèbes, graisse des reins, farine d'orge, myrrhe, résine, faire bouillir le tout ensemble, bien mèler, faire un pessaire et appliquer.

465. (Cailots dans la matrice, signes.) Si la matrice renferme des caillots, l'orifice devient comme plein de grains d'ers; si vous y touchez, vous le trouvez dans cet état; les règles ne viennent pas, et le sperme n'est pas retenu. Tant que cela dure, cyclamen dont on a ôté l'écorce, ail, sel, figue, un peu de miel, triturer et mèler, faire un pessaire et appliquer à l'orifice utérin, ainsi que les autres pessaires, qui, à la fois, sont âcres et propres à provoquer le sang, et les breuvages qui purgent la matrice.

166. (Cas où l'orifice est béant.) Si la matrice est béante contre nature, les règles sont plus abondantes, visqueuses, et viennent souvent, le sperme n'est pas retenu; l'orifice est béant et incapable d'attirer le sperme. Chaleur et frisson; douleur au bas-ventre et aux lombes. La maladie survient à la suite d'un écoulement sanguin; elle survient aussi à la suite de l'éruption subite de règles qui avaient été suspendues. Le régime a été exposé précédemment. Il faut traiter avec les pessaires, au début purgatifs à la fois et émollients, ensuite doucement astringents; fomenter les parties sous-ombilicales avec des éponges trempées dans l'eau où a bouilli du myrte ou des ronces, ou des feuilles, soit d'olivier, soit de rosiers, soit d'œnanthé (phytolacca decandra, d'après Fraas), soit de vigne.

167. (Autre cas où l'orifice est béant.) Si l'orifice utérin est béant plus qu'il n'a coutume d'être dans les menstrues, les règles sont plus abondantes, plus mauvaises, plus aqueuses et

του Κ; ἐλαίης Lind.) σύλλοις ἐναφεψῶν ἢ vulg. - ἢ βάτου (βάτον θ) ἐναφεψῶν (ἐναφεψῶν θ) ἢ ἐλαιῶν σύλλοις (σύλλα θ) ἢ Co. - ἢ οἰνάνθην ἀμπέλου θ. — ¹¹ ἀναχάνη (addunt μᾶλλον L, Foes in not., Lind.) ἢ ώς πέφυκεν ἐν τοῖς ἐπιμηνίοις, οὕτω (ἐν τ. ἐ. οὕτω οm. Co) γένηται (γίνεται Foes in not., Lind.) τὰ ἐπιμήνια (τὰ ἐπιμ. γίνονται C; τὰπιμήνια γίνονται θ) πλείω vulg. - μάλλον est fourni par le passage parallèle, Nat. de la F. § 45. - κακείω θ. - οὐδ' ἐνμένει θ.

νει . άλλα πάλιν έξεισι ' κην επιμένη, το στόμα εύρησεις διαπεπλιγός, και άδυναμίη ζεγει ύπο των έμμηνίων, και κούση έστι και άτονος, καὶ πρόσω γωρέει, τὰ δὲ ² κράτεα γαλάται, καὶ πῦρ βληγρὸν. καὶ όῖγος, καὶ όδύνη εξγει την νειαίρην γαστέρα καὶ τοὺς κενεώνας καὶ τὰς ἰζύας. Πάσχει * δὲ ταῦτα μάλιστα, ἤν τι ἐν αὐτῆ διασθαρέν σαπή καὶ παγή, πάσγουσι δὲ καὶ ἐκ τόκων ἔνιαι, αί δε καὶ ἄλλως. "Οταν γοῦν ώδε έγη, φάρμακον γρη πιπίσκειν, καὶ 5 κρισιμωτέρη έσται κην δούνη έγη, των γλιασμάτων προστιθέναι, και τω ψυγρώ λούειν, και διαλείποντα κλύζειν, και τῶν ποτημάτων διδόναι ὅ τι ἀν μάλιστα προσδέγηται, καὶ υποθυμιῆν οκόσα ξηραίνει, καὶ πουλύποδας εσθιέτω και την λινόζωστιν. *Ην δε μη 6 μεμύκωσιν αι μήτραι ως γρή, καθίννυσθαι εν ύδατι μυρσίνης εναφεψημένης, ή σγίνου, ή άμπέλου, ή έλαίης φύλλοισιν, η ή βόδων. Δίαιτα δὲ, ή λέλεκται ἐπὶ τοῦ έρυθροῦ δόου · άριστον δέ οἱ βοήθημα δίψα, ἔμετοι θαμέες, 8 καὶ λουτρων εξρξεις. ⁹ Οκόταν αναστομωθέωσι μαλλον τοῦ δέοντος αί ύστέραι καὶ μή μεμύχωσι, καθάρσιος δέονται καὶ κλυσμών καὶ θυμιημάτων.

168. ^{*}Ην δὲ ¹⁰ λειανθέωσιν αί μῆτραι, τὰ ἐπιμήνια πλείω γίνεται καὶ κακίω καὶ ὑγρότερα καὶ πυκνὰ, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐμιμένει, ἀλλὰ πάλιν οἴχεται, ¹¹ καὶ τὸ στόμα ἐπαφώμενος τῷ δακτύλῳ ὄψει λεῖον,

¹ Καὶ ἢν DJ, Lind. - ἐπιμείνη vulg. - ἐπιμένη θ. - Ante τὸ addunt καὶ Cθ. -Voy., pour επιμένειν employé en ce sens, p. 350, l. 3. - εύρήσει vulg. - εύρήση CK. - εύρήσεις θ. - διαπεπληγός vulg. - διαπεπληγός C, Lind. - διαπεπλιγός θ. - ἐμμήνων CDGHIJK. — ² ἀκράτεα θ. - Voy. le passage parallèle § 204. - γαλά τε καὶ C. - είσγει θ. - νειέρην FGHIK, Ald., Frob. - νειαιρήν Lind. - γιαιράν θ. - 4 δε om. Κ. - ήν τι om. D. - σήπηται και θ. - ενιαι om. Co. - οδν J. - γοδν om. Co. - 5 κοησιμωτέρη G. - γρησιμωτέρη θ. - κάτω pro καὶ τῶ θ. - θερμώ pro ψυγρῶ Lind. - διαλιπόντα C. - ἢν pro αν C. - ὑποθυμιάν θ. - όσα θ. - πολύποδας Κ. - την om. J. - λινόζωστιν Dθ. - λινοζώστιν vulg. — ε μεμήκωστι Ι. - καθίγνυσθαι vulg. - καθυγνύσθαι (sic) C. καθίνυσθαι Η. - καθίννυσθαι DFGIJKO, Ald., Frob. - μυρσίνου Ald. - έναφ. om. L.- σγίνον H. — $\tilde{\eta}$ om. C.- $\tilde{o}\tilde{\epsilon}$ om. C θ .- $\tilde{\eta}$ pro $\tilde{\eta}$ C.- $\tilde{\lambda}\tilde{\epsilon}$ γεται θ .αριστα J. - οξ βοήθ. om. Cθ. - s καί om. Cθ. - εξργεσθαι C (H, al. manu) θ. - ο όταν 0. - όκ. [δε] Lind. - άναστομωθέωσι C. - άνοστομωθώσι (sic) 6. άναστομωθώσι vulg. - μήτραι DQ'. - μή om. C. - μεμ. (μεμυχώσι FGHIK6, Ald., Frob.) καὶ (καὶ om. 6) καθ. δέωνται (δέονται KLθ, Foes in not., Lind.) vulg. - θυμιημ. C. - θυμιαμ. vulg. - θυωμάτων θ. - 10 ανθωσι vulg. - έαθωσι (sic) DHJ. - ἐανθῶσι ΙΚLQ'. - ἀνθέωσιν C. - λεανθέωσιν 0. - λειανθῶσι Foes in not. - λειανθέωσιν Lind. - αἱ μῆτραι θ, Lind. - αἱ μ. om. vulg. - τἀπιμήplus prolongées; le sperme ne prend pas, n'est pas retenu et ressort. Si le mal persiste, vous trouverez l'orifice entr'ouvert. La matrice est dans l'adynamie par l'effet des règles; elle est légère et sans ressort, elle s'abaisse, et ses liens (ligaments larges) se relachent. Fièvre lente, frisson, douleur au bas-ventre, aux flancs et aux lombes. Elle éprouve ces accidents surtout quand quelque chose, se détruisant en elle, s'y corrompt et s'y coagule; quelques-unes aussi les éprouvent à la suite de l'accouchement, et d'autres encore autrement. Les choses étant ainsi, il faut administrer un évacuant, qui rendra la solution plus facile. S'il y a douleur, faire des applications chaudes; laver avec l'eau froide; après un intervalle, faire une injection; donner ceux des breuvages qui sont le mieux recus; administrer les fumigations qui dessèchent; manger des poulpes et de la mercuriale. Si la matrice n'est pas fermée comme elle doit, prendre un bain de siége dans de l'eau où a bouilli soit du myrte, soit du lentisque, soit des feuilles de vigne, ou d'olivier, ou de rosier. Régime : celui qui a été exposé à l'article de l'écoulement rouge (\$ 110). Ce qu'il y a de plus utile, c'est la soif, des vomissements fréquents, l'abstinence des bains. Quand la matrice est ouverte plus qu'il ne faut et ne demeure pas fermée, elle a besoin de mondification, d'injection et de fumigation (de la Nat. de la F., § 45).

168. (État lisse de la matrice, règles trop abondantes, et accidents qui en proviennent.) Si la matrice devient lisse, les règles sont plus abondantes, plus mauvaises, plus aqueuses, et fréquentes; le sperme n'est pas retenu, et ressort; en touchant avec le doigt, on trouve l'orifice lisse; la femme est dans l'adynamie par l'effet des règles, fièvre, frisson, douleur au

νια 0. – γίνονται 0. – γίνονται πλείω C. – κακείω 0. – καὶ $\pi.$ om. C. – ποκινὰ 0. – ἀλλί (ἀλλά C9) ήνίκα Υη (ὑπίη Lind.; τοι J) (ήν. Υη om. C; πάλιν pro Υν. Υη 0) οἴγεται vulg. — Υ καὶ Υα 0. 70 στόμα λίον καὶ 0. – ἐπαφόμενος 0. – ἐπ. om. 0. – ἐπαφοίμενος 0. – ἐπ. om. 0. – ἐδυνασίν (sic) 1. pro 1. στόμα 1. γίνον (sic) 1. pro 1. – ἐσχει om. 1. – εἰς 1. – νειέρην 1. 1. – νειαρήν 1. Lind. – νιαιράν 0.

καὶ ἄδυναμίη αὐτὴν λαμδάνει ὑπὸ τῶν ἐμμηνίων, καὶ πυρετὸς καὶ ρῖγος ἴσχει, ὀδύνη τε ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας καὶ τοὺς κενεῶνας, μάλιστα ¹ ἀὲ ἤν τι ἐν αὐτῆ διαφθαρὲν σαπῆ, ² καὶ ἐκ τόκου καὶ ἄλλως. "Όταν οὖν οὖτως ἔχη, θεραπεύειν χρὴ, ὅκοιι ἀν ἡ ἀδύνη ἔχη, ὡς ἐπὶ τῶν πρόσθεν γέγραπται.

169. *Ην αί μήτραι φλεγμήνωσι, τὰ ἐπιμήνια 3 ἐπηλυγίζονται, καὶ ὁ τράγηλος ζυναρθμοῦται, καὶ πυρετὸς όζὸς * καὶ γνώμης άπτόμενος, καὶ πονηρά καὶ δλίγα οἱ ἐπιφαίνεται, καὶ δκόταν νῆστις ἦ, έμετος αὐτέη ἐπέργεται · δ όκόταν δέ τι φάγη, ταῦτα ἐμέει · καὶ δδύνη την νειαίρην γαστέρα ἴσχει καὶ τὰς ἰζύας, καὶ ἀποψύχει, * καὶ περίψυξις όλου τοῦ σώματος ' ή οὲ γαστήρ τοτὲ μὲν σχληρή, τοτὲ οὲ μαλθακή, καὶ ἐμπίπραται, καὶ ἀείρεται, γκαὶ δοκέει ἐν γαστρὶ ἔγειν. 8 ἔστι δ' ὅτε χενεὸν φαίνεται τὸ πλήρωμα τῆς γαστρὸς, καὶ ἐμπίπλαται ή χοιλίη βδατος, χαὶ ὁ δμοαλὸς ἐξίσγει, χαὶ τὸ στόμα ἰσγνὸν, καὶ ἐξαπίνης ἐφάνη τὰ ἐπιμήνια τρύζοντα, ⁹ καὶ δλίγα καὶ πονηρὰ, χαὶ λεπτύνεται τὰς χληῖδας χαὶ τὴν δειρὴν, χαὶ οἱ πόδες οἰδίσχονται 10 χαὶ αἱ πέζαι μάλιστα. "Οταν ὧδε ἔχη, 11 φάρμαχον πῖσαι κάτω, χαὶ πυριήσαι τὰς ὑστέρας ὡς εὐιώδεσι, τὰς ἡμέρας τοῖσι μολυβδίοισι, καὶ λούσαι θερμώ ύδατι πρό της προσθέσιος μή δάχνοντι καὶ μετά τήν 12 πρόσθεσιν κλύζειν τὰς ύστέρας · δύο πόσιας κνήστρου 13 έψησαι εν χοτύλη ύδατος, καὶ ἀπογέαντα τὸ ύδωρ κλύσαι, κοτύλην ξυμμίξαντα μέλιτος καὶ έλαίου γαρκισσίνου ή άνθινοῦ, πετά οξ ταῦτα οιαλιπεῖν

 $^{^{1}}$ $\Delta \hat{\epsilon}$ om. $C. - \hat{\epsilon} v$ $\hat{\epsilon} \omega v v \tilde{\tau}$, $(\hat{\epsilon} \omega v v \tilde{\omega} C; \alpha \hat{v} v \tilde{\eta} \theta)$ vulg. $- ^{2} \tilde{\eta} \times \alpha \hat{\epsilon} \tilde{\kappa} v v \tilde{\eta} \tilde{\alpha} \hat{\kappa} \lambda \omega c$ $C. - ο \overline{5} ν$ om. $C. - \ddot{o}που θ. - \ddot{o} ἐπιλυγίζονται θ. - ἐπηλυτίζονται θ. - ἐπηλυγί$ ζονται D. - έπηλυγήζονται ΗΙ. - ξυναρθμιούται FGHIJ. - ξυναριθμιούται (D, al. manu ξυναραχνούται) Κ. - ξυναρθμούται Vatic. Codd. ap. Foes, Lind. ξυναρμούται L, Vatic. Codd. ap. Foes. - συναρθμούται θ. - ξυναραχνούται vulg. - Gal. Gl. : συναρθμούται, συναρμόζεται. - Erot. p. 350 : συναρθμούται, συναρμόζεται καὶ συνενοῦται ἀρθμός γὰρ λέγεται ἡ εὕνοια καὶ ἡ σιλία • ώς καὶ Καλλίμαχός φησιν · άρθμὸν δ' άμφοτέροις καὶ φιλίαν ἔταμον. --*καὶ om. θ. - ολίγον J. - οί om. Jθ. - όταν θ. - ἔμετός τις (τις om. Cθ) αὐ. (αύτη θ) vulg. — 5 όταν θ. - δὲ θ. - δὲ om. vulg. - ἐμέη θ. - νειέρην FGIK. Ald., Frob. - γιαισάν θ. - γειαισήν Lind. - ἀποψυγέει vulg. - ἀποψύγει DFG HIJKo. - Post άπ. addunt η λειποψυχέει DFGHIJK (θ, λιποψυχέει). - ή καὶ C. - δι' (δι' om. C6) όλου vulg. - τότε (bis) CFIO, Ald., Frob. - σκληφοτέρη C. - εμπίπλαται DH. - πιμπράται θ. - αίρεται vulg. - ἀείρεται θ. - 7 καί έν γ. δ. C. - 8 καὶ ἔστιν ὅτε θ. - κενεῶν Fl. - κενεὼν G, Ald., Frob. - ἐνπιμπλάται θ. - τρίζοντα FGIJ, - στάζοντα L, Lind. - * καί om. θ. - καί λε

bas-ventre, aux lombes et aux flancs. Cela arrive surtout quand quelque chose, se détruisant en elle, s'y corrompt; cela arrive aussi à la suite de l'accouchement et autrement. Les choses étant ainsi, on emploiera, là où il y a douleur, les moyens qui ont été écrits pour les cas précédents (Nat. de la F., § 46).

169. (Métrite.) Si la matrice s'enflamme (de la Nat. de la F., § 11,, les règles se suppriment, et le col se ferme. Il y a une fièvre aiguë et causant le délire. Il survient un écoulement mauvais et peu abondant. Quand la femme est à jeun, elle est prise de vomissement; si elle mange quelque chose, elle le revomit. Douleur au bas-ventre, aux lombes; défaillance; refroidissement de tout le corps. Le ventre est tantôt dur, tantôt souple; il se gonfle et se soulève; et la femme paraît être enceinte; d'autres fois la plénitude du ventre semble vide. L'abdomen se remplit d'eau, le nombril devient saillant; l'orifice utérin est mince, et tout à coup les règles apparaissent avec tranchées, elles sont en petite quantité et de mauvaise nature. La femme maigrit des clavicules et du cou. Les pieds enslent, surtout les chevilles. Les choses étant ainsi, donner un médicament qui évacue par le bas; administrer des fumigations utérines avec les aromates; pendant le jour, mettre les plombs; laver, avant de les placer, avec une eau chaude qui n'ait rien d'irritant; et, après qu'ils sont retirés, faire une injection ainsi composée : enestron (Daphne olcoides), deux potions, faire cuire dans une cotyle d'eau, décanter, méler une cotyle de miel et d'huile de narcisse ou de lis, et injec-

πτύνει τε τὰς CDFGHIJK0. — 10 καὶ om. Gal. in cit. in Gl. – D'après Galien, πέζαι dans ce passage était entendu ou du pied, ou des chevilles. — 11 Ante φ. addit χρὰ J. – καὶ (καὶ om. Lind.) προσθέτοισι (πρ. om. 0) πυριῆσθαι (πυριῆσαι CDIIK; πυριῆται L; πυριάσαι 0) vulg. – μολιδδίοισι CDIK9. – προσθέσιος FGHI. — 12 πρόσθεσι 12 . 1

ήμέρας τρεῖς; εἶτα κλύσαι τῷ ξὺν τῷ ὅξει, καὶ πρὸ τοῦ σίτου τὴν λινόζωστιν έψοῦσα ⁴ ξὺν οἴνῳ ποσῷ ἐσθιέτω ὡς κράμθην καὶ τὸν χυλὸν ροφεέτω. ² Ἡν δὲ ἐπιμένη, φάρμακα πιπίσκειν, ὑφ' ὧν ὕδωρ καθαίρεται τὰς ὑστέρας. Σιτίοισι δὲ χρεέσθω ἄρτοισι καὶ λαχάνοισιν ἔφθοῖσι τακεροῖσι, θαλασσίοισι δὲ μᾶλλον ἢ κρέασιν, ἢ ἀκροκωλίοισιν έφθοῖσι τακεροῖσι, καὶ ταλαιπωρέειν ὡς πλεῖστα καὶ πρὸ τοῦ ³ σιτίου καὶ μετὰ τὰ σιτία, καὶ λουέσθω ὡς ἐλάχιστα ψυχρῷ, καὶ γλυκέων καὶ λιπαρῶν παντοίων εἰργέσθω· τὰς δὲ διὰ μεσηγὸ τῶν καθαρσίων ἀδίαντον πινέτω, ἐν όξει κεκρημένῳ νῆστις. Ἡ δὲ νοῦσος θανατώδης, ἐκφυγεῖν δὲ δλίγαι δύνανται, ἢν μὴ ἐν γαστρὶ ἔχωσιν.

170. Φλεγμασίης μητρέων τὰ ἐπιμήνια ἐπηλυγίζονται, καὶ ὁκόταν ἄσιτος ἢ, ἐμέει, ὅκόταν οὲ βεδρώκη, οδύνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα καὶ τὰς ἰζύας, καὶ ὅλη ή κοιλίη ότὲ μὲν σκληροτέρη, ότὲ δὲ μαλθακὴ ⁶γίνεται, καθίσταται δὲ οὐ πάνυ κοιλίη μεγάλη γίνεται καὶ οὐ καθαίρεται, καὶ δοκέει κυεῖν, καὶ πάσχει δκόσα περ καὶ αἱ ἐγκύμονες καὶ ἢν θιγγάνης τῆς κοιλίης, κοῦφον τὸ οἴδημα γνοίης ὡς ἀσκοῦ, καὶ δκόταν δοκέη τόκου ὥρη εἶναι, αἱ μῆτραι ἔυμπίπτουσι, καὶ τὰ ἐπιμήνια δλίγα καὶ κακίονα. Ταύτην φάρμακον γχρὴ πιπίσκειν κάτω, καὶ προστιθέναι τῶν καθαρτικῶν, καθαρθεῖσα δὲ ὑγιὴς γίνεται.

171. *Ην ⁸ φλεγμαίνηται ή μήτρη, ψαύεται ήν δέ τι σφακελίζη καὶ παλιγκοταίνη, πῦρ ἔχει όξὸ καὶ μέγα, καὶ ⁹φρίκη σκληρή ·

1 Σύν vulg. - ξύν C, Lind. - οίνου JK. - την pro ώς θ. - καί om. Lind. ρυφείτω θ. - ² εὶ δ' θ. - ἐπιμένη Cθ. - ἐπιμένοι vulg. - χρησθαι θ. - ἄρτισοι (sic) C. - απροπολίσιστιν FGI. - 3 σίτου (σιτίου θ) π. μ. τὸ (τὸν L. Lind.) σῖτον (τὰ σιτία C6) vulg. - λοῦσθαι θ. - παντ. om. C. - τὰ pro τὰς D. - μεσσηγύ CJ. - καθάρσιων Η. - καθάρσεων CIK. - κεκρημένα FG. - κεκρυμμένω J. - νηστιν C. - νόσος vulg. - νούσος CDHθ, Lind. - ἐκφεύγειν δ' θ. - μέν pro μή L. - Dans vulg. le point est après δύνανται, et une nouvelle phrase commence à ήν. Linden, avec toute raison, a mis le point après ἔγωσιν, et commencé une nouvelle phrase à φλεγμασίης. - ' ὑπὸ φλ. Foes in not. -[ύπὸ δὲ] φλ. Lind. - ἐπηλυτίζονται θ. - ἐπιλυγίζονται vulg. - ἐπιλογίζονται J. - ἐπηλυγάζονται D. - ἐπιλυγήζονται H. - ὅταν Dθ. - ἐμεῖ vulg. - ἐμέει θ. Lind. - 5 ήν θ. - βεδρώπει Cθ. - ίσχει CGJθ. - νειέρην FGHIK, Ald., Frob. - νειαιρην Lind. - τότε (bis) C. - τοτὲ (bis) θ. - σκληροτέρα D. - σκληρή θ. - 6 γίν. καὶ (καὶ om. Cθ, Lind.) καθ. (καθέζεται Lind.) vulg. -καὶ οὐ (οἱ pro οὐ Foes in not., Lind.; ού om. θ) δοκέει vulg. - κύειν vulg. - όσα CJθ. - περ om. DFGHIJ. - xay vulg. - ny C. - xal ny 0. - xhnua pro oid. J. - yvoing om. C. -

ter; mettre un intervalle de trois jours, puis faire l'injection au vinaigre. Avant le repas, la femme fera cuire de la mercuriale avec un peu de vin, la mangera comme du chou, et en boira la décoction. Si le mal persiste, administrer les médicaments qui évacuent l'eau de la matrice. User de pain, d'herbages bouillis fondants, de poissons de mer plutôt que de viandes, ou d'extrémités d'animaux bouillies et fondantes; se donner autant de fatigue que possible et avant le repas et après; se laver très-peu à l'eau froide; s'abstenir de toutes les choses douces et grasses; dans les jours entre les mondifications, boire, à jeun, de l'adiante dans du vinaigre coupé. La maladie est dangereuse; peu de ces malades réchappent, à moins qu'elles ne deviennent grosses.

170. (Autre métrite.) Inflammation de la matrice : les règles se suppriment; la femme, quand elle est à jeun, vomit; et, quand elle a mangé, elle souffre au bas-ventre et aux lombes. Le ventre entier est tantôt plus dur, tantôt mou; mais il ne revient pas complétement à son état naturel. L'abdomen devient gros et ne se purge pas; la femme paraît enceinte, et éprouve tout ce qu'éprouvent les femmes grosses. Si vous palpez le ventre, vous en sentez le gonflement léger comme d'une outre; et, quand le moment d'accoucher paraît venu, la matrice s'affaisse, et il vient des règles en petite quantité et de plus mauvaise nature. En ce cas, il faut administrer un médicament qui évacue par le bas; et appliquer, parmi les pessaires, ceux qui mondifient; en effet, mondifiée, elle guérit.

471. (Autre métrite.) Quand la matrice s'enflamme, elle a quelque contact. Si alors l'inflammation s'accroît et redouble,

δταν θ . – ταπιμήνια θ . – δλ. [γίνεται] καὶ Lind. — ΄ γρὴ οπ. θ . – πιπίζειν (sic) ΜΙΚ. – ἢ προστιθέναι τῶν καθαρτηρίων θ . — θ φλεγιμήνωσιν αὶ μῆτραι θ . – φλεγιμάνη τε ἢ θ . – οὐ ψαύει pro ψαύεται θ . – τις θ . – τι καὶ πάλιν κοταίνει (sic) θ . – Απιτ πόρ addunt καὶ θ 0. – ἔχη θ 1. — θ φείκη, σκληρὴ σκληρὰ Foes in not.) (φρίκη σκληρὴ 'Lind.) τὰ (τὰ οπι. θ 1) vulg. – Je prends le changement de ponetuation et la correction de Lind. – αἰδ. (addit χωρία θ 1) ἐκπάγλως (ἐπαγλῶς sic θ 2) τε (τε οπι. θ 3) αἴσθεται (αίθεται θ 4) vulg. – ὁρμὰ vulg. – δργᾶ θ 8.

τὰ ἀμφὶ τὰ αἰδοῖα ἐκπάγλως αἴθεται καὶ δάκνεται καὶ ὀργᾳ, καὶ ¹ εἰ τις ἐπαφήσει τῷ ὀακτύλω, καὶ αὔθις κάκιον ἴσγει καὶ ² ἀδάξεται, παὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέει καὶ τὸ βρέγμα, καὶ ἀχλὸς, καὶ ἱδρως μετωπίδιος, ακὶ τὰ ἄκρεα ψύγονται καὶ τετρεμαίνουσι, καὶ κῶμα ἔγει ἄκλοτε ⁴ καὶ ἄλλοτε, καὶ ἐσακούειν οὐκ ἐθέλει· οὐοὲ ἡ ὑστέρη ἐνεργεῖ· ἀσιτίη πολλὴ, ⁵ καὶ στόμαχος οὐ πάμπαν εἰρύεται τὴν τροφὴν ταὶ τους βουδῶνας 8 καὶ τὰς ἰξύας καὶ παραφάσιας, καὶ ταχὺ θνήσουσιν ἢν οὲ αἱ δοῦναι καταιγίζωσι, σπόγγοισι θερμοῖσιν ἐξ ΰὸατουσιν ἢν οὲ αἱ δοῦναι καταιγίζωσι, σπόγγοισι θερμοῖσιν ἐξ ΰὸατουσιν ἢν οὲ αἱ δοῦναι καταιγίζωσι, σπόγγοισι θερμοῖσιν ἐξ ΰὸατουσιν ἐλ ἀρὰς ἐκαὶ παραφάσιας, καὶ ταχὸ θνήσον το πορβὸν το πορβὸν καὶ ἀροῦ τὸ πυρβὸν καὶ ἀροῦ τὸ ἀροῦ τὸ ἀροῦ τὸ πυρβὸν καὶ ἀροῦ τὸ πυρβὸν καὶ ἀροῦ τὸ πυρβὸν καὶ ἀροῦ τὸ ἀροῦ τὸ ἀροῦ τὸ ἀροῦ τὰ ἀροῦ τὸ ἀροῦ τὰ ἀροῦ τὰ

172. 11 Μητρέων οδύνης έγχυτον ήν όδύνη μοῦνον ή σπερχνή καὶ βίαιος, ἀχλὸς ἐν τῆσι μήτρησιν 12 ἔνι, καὶ οὐκ ἔξεισι τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ αὐτόθι μένει, κακόν · δεὶ οὖν οὕτως θεραπεύειν · ἀνδραφάξιος ἀγρίης καρπὸν καὶ τεῦτλα τρίψας όμοῦ λεῖα, χλιήνας τε, ἔγχεον ἐς τὰς μήτρας. 'Υστερέων 13 όδύνης παῦον · οἶνον ὡς ήδιστον ἴσον ἴσω κεράσας τρία ἡμίγοα ἀττικὰ, μαράθου ρίζας καὶ τοῦ καρποῦ τριτημόριον, 14 καὶ ροδίνου ἐλαίου ἡμικοτύλιον · ταῦτα ἐμβαλεῖν ἐς ἐχῖνον καινὸν

¹ ΤΙν J. - ἐπαρῆσαι C. - ἐπαρήσαιτο θ. - αὖτις Cθ. - ² ἀλάζεται θ. - αὐδάζεται (D, al. manu ἀδάξεται) LQ'. - δδάξεται J. - ίδρώς τε pro καὶ ίδρώς θ. μετωπιδαίος vulg. - περιμετωπίδιος 0. - Lobeck, Phryn. Ecl., p. 557: Nullus dubito, quin legendum sit μετωπίδιος. - 3 καὶ J. - καὶ om. vulg. - τὰ om. Co. - ψύχ. om. θ. - τετραμένουσι θ. - τετρεμμαίνουσι J. - τετραμαίνουσιν C, Ald. — 4 καὶ ἄλλοτε 0. – καὶ ἄλλ. om. vulg. — 5 καὶ [6] στ. Lind. – εἰρύαται vulg. - εἰρυᾶται θ. - In marg. φυλάττει Η. - εἰρύεται Foes in not., Lind. -καὶ (οὐδὲ pro καὶ J) ή κ. vulg. — 6 οὐ δύναται pro ὁδ. FG (J, δυνᾶται sic) vulg. - όδ. πάσα καὶ ήτρον καὶ β. Co. - ταὶ om. DFGHIK. - τούς τε pro καὶ τοὺς J. — 8 καὶ om. DFGHIK. - τὰς om. θ. - καὶ [τὰς] παραφύσιας Lind. -παραφάσιας D.-παραφύσιας vulg.-παρά φύσιας J.-Gal. Gl.: παραφᾶσαι, παράψασθαι μετά καθέσεως, ώσπερ τὸ ἐσαράσασθαι, εἰσβαλόντα τὴν χεῖρα άψασθαι εντεύθεν δε και τούς κρυπτούς τόπους τούς κατά το γυναικείον αίδοΐον παραφάσιας ονομάζουσι. - τάχα C. - καταγνώσιν (καταγυιώσιν Foes in not., Lind.; καταιτίζωσι sic θ), ώς (ώς om. θ, Lind.) σπ. vulg. - Lisez καταιγίζωσι. - θερμοῖς θ. - Ante ἐξ addit καὶ J. - 3 καὶ (ἢ Cθ) vulg. - ἐκπεπιεσμένου G. - εξεπιεσμένοισι (sic) πυριάν θ. - καί προστ. om. J. - Ante μαλθ.

il y a fièvre aiguë et grande, frisson qui durcit, chaleur excessive aux parties génitales, sentiment de morsure et turgescence. Si on touche avec le doigt, le mal empire, les parties sont irritées. Douleur à la tête et au sinciput, brouillard, sueur au front, refroidissement et tremblement des extrémités, coma par intervalles; la malade ne prête pas l'oreille. La matrice est sans activité. Inappétence; ni l'œsophage, ni le ventre n'attirent la nourriture. Les malades crient, s'élancent, souffrent au bas-ventre, aux aines, aux lombes et à l'intérieur des parties génitales. Elles succombent rapidement. Si les douleurs sont pressantes, fomenter avec des éponges chaudes trempées dans l'eau ou dans l'huile et exprimées; appliquer des pessaires émollients, moelle de cerf, graisse d'oie, cire blanche et jaune d'œuf, ou du cérat poissé, résine; purger avec du lait d'ânesse ou de chèvre, ou du bouillon de poulet; ne pas boire de vin; prendre en potage de la décoction d'orge passée au tamis.

172. (Différentes recettes contre les douleurs utérines.) Infusion utérine pour la douleur de matrice : s'il y a seulement une douleur pressante et intense, une fuliginosité est dans la matrice, le vent ne sort pas, il y reste; cela est mauvais. On traitera ainsi : prendre graines d'arroche sauvage et bette, broyer ensemble, faire tiédir, et infuser dans la matrice. Moyen propre à calmer les douleurs utérines : prendre un conge et demi attique de vin très-doux, le couper d'eau par moitié, racine et graine de fenouil un quart, huile de rose une demi-cotyle; jeter cela dans un vase neuf, puis verser le vin,

addit καὶ C. – ἄλειφαρ D. – πυρὸν C. — ¹⁰ κηρῷ τὴν π. Lind. – κηρωτὴν τὴν π. Q'. – σὸν θ. – οἱνῷ ἢ γάλ. αἰγείῳ vulg. – οἱνω (ὀνείω θ) γάλ. ἢ αἰγ. CO. – μὴ οm. D. – πτισσ. DH. – ροφείτω θ. — ¹¹ μ. δδ. ἔγχ. om. J. – ἢν ἡ δδ. C. – Weigel, Diet. de Schn. Suppl., regarde ἀχλὸς comme une fausse leçon, et pense qu'on doit lire ὄχλος en place. — ¹² ἐνῆ J. – ἔξίη J. – μένη J. – δεῖ ο. ο. θερ. οm. Cθ. γοῦν J. – ἀνοραφάξυος D. – σεύτλα (sic) C. – τε om. Cθ. ἐς CHΚθ, Lind. – εἰς vulg. — ¹³ δδύνης C. – δδύνας vulg. – παῦον οm. C. ἡμιχονα D. — ¹¹ καὶ om. DFGHIJK. – ἔλαιον C. – ἐμβάλλειν C. – εἰς J. – χενον Ο, – κενὸν C. – τὸν θ. – τὸν οπ. γυμg. – πυριάσαι θ.

καὶ τὸν οἶνον ἐπιγέαι, εἶτα πυριῆσαι. Προστιθέναι ¹ δὲ καὶ σκίλλην, ἔστ' ἀν τὸ στόμα μαλθακὸν ἦ καὶ φαρκιδῶδες.

473. Καὶ ὅταν ἐν ² τῆ καθάρσει φλύκταιναι ἀνὰ τὸ στόμα τῆς ὑστέρης θύωσιν, οθτω θεραπεύειν σάρκα βοὸς πικερίφ ἡ χηνείφ στέκτι καὶ ἀννήσφ χρίσασα λείοις, τὴν σάρκα ἐς τὸ αἰδοῖον ἐντιθέναι.

47 ί. ⁴Ην ἐρυσίπελας ἔχη ³ τὰς μήτρας, οἰδέει τοὺς πόδας καὶ τοὺς μαζοὺς καὶ τὸ σῶμα, καὶ πόνος αὐτὴν κατέχει, καὶ ἀρθόπνοια γίνεται, καὶ ἀλγέει τοὺς κενεῶνας καὶ τὸ ὑπογάστριον καὶ τὰ στέρνα καὶ τὴν κεφαλήν τρόμος ⁴ τε ἔχει, καὶ τὰς χεῖρας νάρκη καὶ τοὺς βουδῶνας, καὶ τὰς ἰγνύας τρέμει ἐνίστε δὲ καὶ ἐν τῆσιν ἰγνύησι ⁵ πελιδναὶ γίνονται, καὶ κουφίζει ὀλίγον χρόνον, καὶ ἡ χροιὴ, μάλιστα δὲ καὶ οἱ μαζοὶ ἀείρονται κατὰ τὴν ὁμοεθνίην ἀλλὰ ⁶ γὰρ οὐ πάνυ τι ἀλγέει, καὶ πῦρ καὶ ῥῖγος λαμβάνει, καὶ ἐρυθρὸν τὸ πρόσωπον γίνεται, καὶ δίψα ἰσχυρὴ, καὶ τὸ ⁷ ἴκταρ ξηραίνεται. Ταῦτα ἡν ἔγχύμονι ⁸περιπέση, θνήσκει, καὶ οὐκ ὰν δυνήσεται διαφυγεῖν.

474 bis. *Ην ἐρυσίπελας ἐν τῆσι μήτρησι ο γένηται, οἰδήματα γίνεται πλεννωδέστατα ἀπὸ τῶν ποδῶν ἀρξάμενα ἐς τὰ σκέλεα πάντα καὶ ἐς τὴν ὀσφύν. "Οσφ ὸ' ἀν ὁ χρόνος πλείων γίνηται, καὶ ὁ θώρηξ ἐπαίει, καὶ οἰδίσκεται, καὶ περιψύχεται πάσα, καὶ πῦρ ἔχει μέγα, καὶ

 1 Δὲ καὶ om. C0. – σκίλλη 1 Κ. – σκίλλαν 1 0. – φορακιώδει 1 0. – θωρακιώδες 1 0. – τοργανώδες Foes in not., Lind. - φορακιώδες vulg. - Gal. Gl. : φαρκιδώδες, βυτιδώδες. - Erot. p. 388 : φαρχιδώδες, βυτιδώδες · φαρχίς γάρ λέγεται ή ουτίς. - On ne peut guère douter qu'il ne faille lire φαρχιδώδες; car la glose d'Erotien appartient aux livres des Maladies des Femmes. - 2τη θ.-τη om. vulg. - ανά τὸ στ. τ. ύστ. φλυκτῆναι J. - φλυκταίναι (sic) (D, al. manu, erat prius συχταίναι) 10. - φλεχταίναι (sic) F. - φλυχταΐναι GK, Ald., Frob. φλυκτέναι CH. - τὸ om. C. - φύσωσιν vulg. - φύωσι J. - φυσώσι C. - θύωσι 0.ούτω θερ. om. Cθ. - βοὸς η (η om. Lind.) πικ. (πικέριον θ) (ηπικερίω pro η π. Ι; ἐπικαιρίω L) (addunt ή Foes in not., Lind.) γην. vulg. - La correction de Foes, adoptée par Lind., paraît la bonne. - ἀννήσω (ἀνήσσω θ; ἀνίσω CDH; ἀνήσω JK) τρίψαι (χρίσασα pro τρ. θ; τρίψας Lind.) λείως (λεΐα Cθ; λεῖοις sic, correctum ex λίοις θ) τὴν σάρκα (addunt χρίσας Foes in not.; καλ χρίσας Lind.) καὶ (καὶ om. Cθ, Lind.) ές vulg. — 3 έν τῆσι μήτρησι C0. - τὸ σωμα όλον 0. - πόνος μιν λαμβάνει C. - πόνος λαμβάνει μιν 0. - δρθόπνια C. - ορθοπνοίη θ. - άλγέει om. θ. - 1τ' C. - τε om. θ. - ναρκά θ. - τρέμειν C. λγνίησι ΙΙΙ. - υγνύησι C. — 3 καλ (καλ om. θ) πελιδναλ (πολλά pro πελ. θ) γίν. (γίγνονται D) vulg. - κουφίζη C. - πολλόν pro όλίγον θ. - ή om. FG. αλείρονται (sic) θ. - όμοεθνίαν FGHIJK. — ο γάρ καλ ού Cθ. - πυρετός Cθ. γίνετα: om. θ. - δίψη D. - ήπαρ vulg. - ήπαρ θ. - Erot, p. 190 et Gal. Gld et faire une funigation. Appliquer aussi la scille jusqu'à ce que l'orifice soit souple et ridé.

173. (Phlyctènes à l'orifice utérin.) Quand, pendant la purgation menstruelle, des phlyctènes se développent à l'orifice uterin, on traitera ainsi : enduire de la chair de bœuf avec du beurre ou de la graisse d'oie et de l'anis triturés ensemble, et introduire ce morceau de chair dans les parties génitales.

174. (Phlegmasic utérine; symptômes singuliers.) Si un érysipèle se forme à la matrice, les pieds enflent, ainsi que les mamelles et le corps, la femme souffre, elle a de l'orthopnée; douleur aux flancs, à l'hypogastre, au sternum et à la tête; tremblement, engourdissement dans les bras et les aines; les jarrets tremblent; parfois aussi, il survient des lividités dans les jarrets, ce qui soulage pour un peu de temps. La surface du corps se gontle, et surtout les mamelles par la sympathie. La malade ne souffre pas extrêmement. Il y a fièvre et frisson; le visage rougit; soif intense; et les parties génitales se sèchent. Si ces accidents surviennent chez une femme enceinte, elle succombe sans qu'elle puisse réchapper.

174 bis. (Autre rédaction du § précédent. De la Nat. de la F., § 12.) Quand l'érysipèle se forme dans la matrice, il survient des gonflements très-pituiteux, commençant aux pieds et s'étendant aux jambes entières et aux lombes. A mesure que le mal se prolonge, la poitrine s'en ressent; la femme enfle, se refroi-

ont la glose ἔχτας. Héringa (dans Erot. ib.) fait très-bien voir que cette glose appartient aux livres des Maladies des femmes, et même au deuxième livre; et, comme ἤπαρ ne donne aucun sens satisfaisant, il en conclut avec toute raison que Erotien et Galien ont lu ici non ἤπαρ mais ἔχτας. Trois explications avaient été données de ce mot : 1° Suivant Erotien il signifiait près, et la phrase voulait dire, et la partie environnante se sèche; 2° suivant Galien, les parties naturelles de la femme; il faudrait alors traduire : et les parties naturelles se sèchent; 3° enfin Ischomaque et Cydias de Mylasa lisaient ἔχμαρ, et il faudrait traduire : et l'humidité se sèche. — ° περιπέσοι BHIJ. – καὶ οὐα ᾶν ἐκρύγη C (θ, ἐκρύγοι). – δυνήσητας δε δελίε. — ο ἀνήσητας 1θ. – γέν, οπ. Ald. – γέν, οἰδ. οπ. G. – πλεννοθέστατα θ. πελιοδέστατα vulg. – τοῖν ποδοῖν C. – ἀρξ. καὶ (καῖ οπ. Cθ) ἐς vulg. – πολια βο πελιοδέστατα vulg. – τοῖν ποδοῖν γίνηται θ. – γένηται vulg. – θώραξ DHJ. – ἔπαρειει (sic) θ.

ότνος επιλαμδάνει, καὶ πνεύμα 1 πυκνόν, καὶ λιποθυμίη, καὶ ἀσθενείη, καὶ οδύνη παντός τοῦ σώματος · δυσθυμέει τε καὶ αἰολᾶται τῆ γνώμη, καὶ τὸ πάθος ἀνέργεται ἐκ τῆς κάτω κοιλίης ἐς τὰς ἰζύας ² καὶ ἐς τὰ νῶτα καὶ τὰ ὑπογόνδρια καὶ τὰ στέρνα ³ καὶ τὸν τράγηλον καὶ τὴν κεφαλλη καὶ τὸν στόμαγον, καὶ δοκέει θανεῖσθαι · δκόταν δὲ λύηται ή δδύνη, νάρχη έχει τὰς ἰξύας καὶ τοὺς βουδῶνας καὶ τὰ σκέλεα, καὶ * τὰ ἐν τῆσιν ἰγνύησι πέλια γίνεται, καὶ δλίγον γρόνον δοκέει βάων είναι · έπειτα αύθις πονέεται, καὶ ὁ γρώς φλυκταινέων καταπίμπλαται, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρυθήματα λάζεται προφανέα καὶ δηλεόμενα, καὶ ὁ φάρυγξ αὖος, εκαὶ ή γλώσσα τρηγείη. Αὐτη ή νοῦσος εὶ ἐγκύμονα σχοίη, κτείνει. *Ην δὲ μή, ἐητρείην χρή προσάγειν . ὄνου γάλα πιπίσκειν καὶ καθαίρειν. Την δὲ μη λύηται ώδε, ψύγειν την κοιλίην 6 εν μαλθακοΐσι ψύγμασι, καὶ προσθέτοισι μή περισκελέσι, καὶ καθήσαι κούφοισιν έκ τοῦ κατ' όλίγον, καὶ ἐμέειν ἀγαθὸν δὲ άκτῆς φύλλα λαμβάνειν έφθὰ ξὸν δριγάνω ἢ θύμω ἢ πηγάνω * ἢν δὲ τὸ πῦς μεθίη, καὶ οἶνον καὶ σιτία διδόναι γλυκέα. Παῦραι δὲ ὑγιαίνονται.

175. ^{7 σ}Υδερος δε γίνεται εν τῆσι μήτρησι τὰ επιμήνια χωρέει ἀσώδεα καὶ ὑδατώδεα ⁸ καὶ οὺ πάνυ αίματώδεα, οἰδέει ⁹ καὶ ή ὑστέρη καὶ ἀλέβες ¹⁰ καὶ ὅσα ἄγγιστα, καὶ οὐ κυίσκεται, ἔπειτα πνίγεται ¹¹ καὶ οἱ μαζοὶ ῥέουσι, καὶ ή νειαίρα γαστήρ σκληρή ἐστι καὶ οἰδέει καὶ πᾶς ὁ ἀμφὶ πέριξ χῶρος, καὶ ἀλγέει, εἴ τις ψαύσειε ¹² πυρετός τε καὶ βρυγμὸς ἴσχει, καὶ δδύνη σπερχνή ἐς τοὺς κενεῶνας καὶ ἐς

dit tout entière; elle a une grande sièvre; le frisson survient; respiration fréquente; défaillances, faiblesse, douleur de tout le corps. Elle est découragée, son esprit se dérange. Le mal va du bas-ventre aux lombes, au dos, aux hypochondres, au sternum, au cou, à la tête, à l'œsophage; et elle paraît mourir. Quand la douleur cesse, de l'engourdissement tient les lombes. les aines et les jambes; des lividités apparaissent aux jarrets, et, pour un peu de temps, elle semble mieux; puis les douleurs recommencent. La surface se remplit de phlyctènes; des rougeurs apparentes et delétères occupent le visage; la gorge est sèche; la langue raboteuse. Cette maladie, atteignant une femme grosse, la tue. Si la femme n'est pas enceinte, il faut ainsi traiter : faire boire le lait d'ânesse en quantité purgative; si ce moven n'amène pas la solution, rafraîchir le ventre par des applications émollientes et froides; user de pessaires qui ne soient pas siccatifs; mondifier peu à peu et légèrement, et faire vomir. Il est bon de prendre des feuilles de sureau bouillies avec de l'origan, ou du thym, ou de la rue. Si la fièvre s'en va, donner du vin et des aliments doux. Peu guérissent.

175. (Hydromètre.) Une hydropisie se forme dans la matrice. Les règles coulent avec des nausées, elles sont aqueuses et n'ont pas beaucoup de sang. La matrice enfle, ainsi que les veines et les parties les plus voisines. La femme ne devient pas enceinte. Elle a des suffocations. Les mamelles laissent couler. Le bas-ventre est dur. Toute la région abdominale se gonfle, elle est douloureuse au toucher. Fièvre, grincement de dents; douleur intense aux flancs, aux lombes. La femme a des pollutions, et elle s'en trouve plus mal. En ce cas, laver avec l'eau chaude, échauffer; administrer un évacuant; administrer

om. 0. — * καὶ om. C. - οἰδέη D. — * καὶ om. C0. - οἱ pro ἡ Ald. - φλείθει (sie) θ. — * καὶ om. θ. - καὶ ὄσα om. C. - καὶ οὐ κυ. om. Κ. - οὐ θ. - οὐ om. vulg. — * καὶ CDGHIJKLθ, Lind. - καὶ om. vulg. - γιαιρὰ θ. - νειαιρὰ Lind. - νειέρη ΚL. - νείαιρα DJ. - νείερα FGHI, Ald., Frob. - οἰδεῖ C. - ἀμφιπέριξ Κ. - ἢν (εἴ C; ἤ θ) τις (τι D) αὐτὴν (αὐτῆς DFGIJK; αὐτὴν om. Cθ) ψ. vulg. — ** καὶ πυρ. κ. βρ. Cθ. - ἐξονιροῖ Cθ. - κάκειον θ.

τὸς ἔξύας, καὶ ἔξονειροῖ, καὶ κάκιον ἴσγει. ¹ Ταύτην λούειν δεῖ θερμῷ καὶ χλιαίνειν, φάρμακον δὲ πιπίσκειν, καὶ πυριῆν βληχρῆσι πυρίησι αλὶ κυκλάμινον τριώδολον ἐν δθονίῳ προστιθέσθω ἀποδήσασα, καὶ κυπαρίσσου χυλὸν βρέγειν ἐν ὕδατι, καὶ κανθαρίδας τρίβουσα ² προστιθέναι δλίγον χρόνον, καὶ διὰ πλείονος ἐνεργεῖ. ³ Προσθετὸν, κύμινον ὅσον χήμη, ἀσταφὶς λευκή. * ᾿Αλλο · κνίδης καρπὸς, ἄρου ρίζα, τουτέων δ βούλει ἐπιεικέως προστιθέναι. Ἐπειδὰν δὲ καθήρης, καὶ ἀφαιρέειν καὶ ἐγκλύζειν τὰ αἰδοῖα, καὶ ξυγκοιμάσθω, καὶ ἢν διενέγκη τὸ ἔμβρυον, ἐκκαθαίρεται ⁵ πᾶσα καὶ δγιὴς γίνεται.

176. 6 Υδέρου μητρέων · υφαιμόν τι ρέει ἰχωροειδες, καὶ καθαίρεται, καὶ δάκνει σφόδρα καὶ έλκοῖ ὅσπερ ἄλμη τὰ αἰδοῖα καὶ τὰ πέριξ, καὶ ὅκου ἄν ἐπιστάξη έλκοῖ, καὶ ἡ χροιὴ ἰκτερώδης · τὰ δὲ ἄλλα καθαίρεται πλῆθος, ⁷ ὅσπερ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι ρόοισιν. Ἡ δὲ νοῦσος βληχροτέρη τε καὶ ἄλλως θανατώδης γίνεται, ἢν ἐξελκωθῶσιν αἱ μῆτραι. Ταύτην θεραπεύειν ὡς τὴν ὑπὸ λευκοῦ ρόου ἐχομένην, καὶ γάλα ὄνειον πιπίσκειν, καὶ ἰσχναίνειν, καὶ ἰῆσθαι φαρμάκοισι τοῖσι προειρημένοισιν. ⁸ Υδέρου ἐκλεικτά · ἢν θδωρ ἐκ τῶν μητρέων ρέῃ, θεῖον, χηνὸς ἄλειφα, λείχειν.

177. ⁴Ην ἄνεμος εν τῆσι μήτρησιν ενῆ, ⁹ φῦσα ἔξεισι καὶ τρύζει, καὶ οἰδέει πᾶσα, καὶ πῦρ ἔχει καὶ κάματος πρὸς τοίσδεσσι ¹⁰ καὶ ἀίσσει σφόδρα ὑπὸ τῆς δδύνης, καὶ τὸν ἄνδρα οὐ προσίεται, ¹¹ καὶ σφό-

1 T. om. Co. - ολ (δεῖ DIJKL, Lind.; δὲ Co) θερμῷ vulg. - πυριῆν βληχροῖσι (βληχρῆσι CFGI, Ald., Frob.) καὶ vulg. - πυριᾶν βληχρῆσι πυρίησι, καὶ θ_* – τριόδολον CI. – ἀποδήσασα.... προστιθέναι om. J_* — 2 ἐντιθέσθω θ_* – προστιθέσθω CDIIIKLQ', Lind. - 3 άλλο εἰς ὕδερον pro προσθετόν.... χήμη Το προσθετόν άλλο ες ύδερον· κύμινον, ἀσταφὶς λευκή, κνίδης καοπὸς Lind. - In Cod. L est vacuum quoddam spatium, et sequitur σὸν χύμην άσταρίς λευκή κνίδης καρπός κτλ. Foes in not. - σσον χήμην (χύμην G) κύμινον (χύμ. om. FGHIK) vulg. - κύμινον όσον γήμη στασιολευκή θ. - 4 άλλο όμοίως FHIJ. - ἄλλο om. DG. - τούτων θ. - δ om. θ. - Erot. p. 160 : ἐπιειχῶς, ξιανώς. - ἐπειδὰν (addit δὲ θ) ἐκκαθάρης (καθήρης θ), κλυζέσθω (κλ. om. C; κλύζειν θ) καὶ vulg. - ξυγκ. (ξυγκοιμάσθαι D; συνκοιμάσθαι θ) άμα (άμα om. θ), καὶ vulg. — 5 πᾶσα.... καθαίρεται om. C. — 6 ἄλλο ὅμοιως (ἄλ. om. FHIJKL6) (όμοίως om. D) ύδέρου (άλλος όμοιος ύδερος Foes in not., Lind.) vulg. $-\tau \iota$ om. θ . $-\tilde{\epsilon}\lambda \varkappa o \iota$ (bis) $J\theta$. $-\tilde{\epsilon}\lambda \varkappa \acute{\epsilon}o \iota$ (bis) C. $-\tilde{\omega} \varsigma$ C. $-\tilde{\omega} \pi o \upsilon$ θ . επιστάζη C. - Ικτεροσειδής θ. - Ικτεροειδής CDFHIJK, Lind. - Ικτερωειδής L. - δ' θ. — τως Cθ. - δόοις θ. - βληχροτέρα DHJK. - ήν.... μήτραι om., restit, al. manu D. - έξελκεωβώσιν C. - έξελκωβέωσιν Lind. - έξέλθωσιν vulg. έξελχωθώσιν θ. - Dans vulg. le point est avant 7, et il n'y a qu'une virgule

des fumigations douces; appliquer en pessaire trois oboles de cyclamen lié dans un linge; faire de l'eau de cyprès, piler des cantharides, et appliquer en pessaire pendant peu de temps; l'action en est plus durable. Pessaire : cumin une chème (= 0, lure 000), raisin sec blane. Autre : graine d'ortie, racine d'arum, appliquer celle de ces deux substances qu'on voudra, en quantité suffisante. Après la mondification, la femme ôtera les pessaires, fera des injections dans les parties génitales, et dormira avec son mari. Si elle porte à terme l'enfant, elle se mondifie complètement et guérit.

176. (Autre hydromètre.) Pour l'hydropisie de la matrice : il s'écoule une humeur un peu sanguinolente et ichoreuse; ce flux irrite fortement et ulcère, comme la saumure ferait, les parties génitales, les parties environnantes, et tous les points sur lesquels il goutte. La coloration devient ictérique. Du reste, la quantité du flux est comme dans les autres écoulements. La maladie est plus lente, et, du reste, fort dangereuse si la matrice s'ulcère. En ce cas, traiter comme dans celui de l'écoulement blanc (§ 116), faire boire du lait d'ânesse, atténuer, et employer les médicaments indiqués précédemment. Eclegme pour l'hydropisie : si de l'eau s'écoule de la matrice, prendre en éclegme du soufre et de la graisse d'oie.

177. (Vent développé dans la matrice.) Si du vent est dans la matrice, le gaz sora avec bruit; la femme ensle tout entière; la sièvre et la lassitude s'y ajoutent; la douleur la fait tressaillir; elle

αρτές μῆτραι. C'est le contraire qu'il faut : une virgule avant ην, et, après μῆτραι, un point. – λευκού post ἐχομ. Κ. – ἰδοθαι θ. – τοῖς εἰρημένοιστν θ. – ἐθδ. ἐ. ομι. L. – ἐκλιατὰ vulg. – ἐκλειατὰ Lind. – ἐκλιατὰ CFGI, Ald. – ἐκλητὰν D. – ἐκλιατὰ HK. – ἐκλιατικὰ J. – ἐκλιατικὰ Vatic. Codd. ap. Foes. – ἐλλειατὸν θ. – ἄλειφαρ D. – ἀλειφαρ D. – αλειφαρ D. – αλειφαρ D. – αλειφαρ D. – αλειφαρ D. – τοισόξει D. – αλειφαρ D. – D

δρα άγθεται την εύνην, καὶ ὀρθοῦσθαι ἀδυνατέει, καὶ ὡς βαρέα μιν έγχειται έν τῆσι μήτρησι, καὶ κεφαλήν άλγεει, καὶ άλύει, καὶ ἄναυδός ἐστιν την δὲ ἡ δούνη προστή, βοᾶ τε καὶ ἀλγέει πάντα καὶ ἰζύας καὶ ἐπίσειον καὶ τὴν ἔδρην, καὶ τὸ οὖρον ¹ἴσχεται καὶ ἡ κοιλίη, ² καὶ πνίγεται, καὶ θανεῖν ἐρᾶται, ³ καὶ ὑποχόνδριον τιταίνεται, καὶ στόμαγος δάκνεται, καὶ στόμα πικρὸν, καὶ ἐμέει ὀξέα καὶ ἄκρητα, καὶ ἐρεύγεται θαμινά, καὶ βαίζει · ἢν δὲ μὴ, ἀνοιδίσκεται, καὶ ἦν επαφήση, αντιτυπέει και αλγέει. Κλύζειν δούν χρη την μήτρην μελικρήτω και όξυμέλιτι και έλαίω κύμινον τριπτόν, ή άννησον, και λίνου πέταλα τρίδειν, καὶ όρνιθος πάτον ξὸν ὢοῖς, καὶ ἐν ὕδατι ἐνιέναι προσθέτοισι δε οξς αν εγώ γράψω, και 5 ποτήμασι γρεέσθω καθέννυσθαι δε εν ελαίω θερμώ, καὶ ἀρώματα εμδάλλειν, σγοίνου ἄνθος, 6 ή εν ύδατι δάφνης ή θαλάσσης. άριστον δέ καθαίρειν κλυσμοΐσι μαλθακοῖσι τὴν κοιλίην · ἡ βάλανον προστιθέναι, ὡς νηπίω κοιλίη λύεται, εξριον άπλυτον ζύν μέλιτι · 7 ήν δε γεραιτέρη ή, κρόμμυον εμβάπτειν ές έλαιον, ή ές μέλι, και προστιθέναι ή ταύρου γολήν, ή νίτρον ξύν μέλιτι, ή βοιῆς όζείης γοίνικα ξύν μέλιτι καὶ άλήτω κριθίνω.

178. 8 Εἰ δὲ μύλη ἐμφύεται ὑπὸ πάχεος γονῆς ἐνεχομένης, θύμιθραν λειήνας ἐν ὅζει καὶ ὕδατι, τοῦτο δίδου πίνειν ἔνυγρον, ἢ 9 δοσκυμμου τὸν καρπὸν λεῖον, καὶ κλύζειν ἄλμη καὶ ἀπῷ καὶ ὅξει · ἢν το δέη, ξὸν ὕδατι · κράτιστον δὲ μελίκρητον ἐνιέναι ξὸν ὕδατι φακῶν, ἢ ἀρόδων, ἢ ἴου ἄνθεος. Ἦν δὲ καθαρθῆ οἶα τὰ 11 πυριφλεγέθεα, μυρσί-

^{1 &}quot;Τσχεται C0. - εἴργεται vulg. — 2 καὶ DGHIJ0. - καὶ om. vulg. - αιραται (sic) θ. — 3 καὶ om. C. - δάκν. μέγα Cθ. - καὶ τὸ (τὸ om. Cθ) στ. vulg. - ἐμ. χολην όξεῖα (sic) καὶ C. - ἐμ. χολην όξέα Vatic. Codd. ap. Foes. - ἐμ. χολώδεα όξέα ἄκρητα 0. - ὀρεύεται (sic) pro έρ. C. - ἢν δὲ μὴ, ἀν. om. L. - ἀνοιδίσκη. ται DFHIJK. - καὶ (καὶ om. Cb) αντιτ. (αντιτυπεῖ C; αντιτυπέη DFGHIJ) vulg. - αλγέη DFGHIJ. - 4 ούν om. DFGHIJθ. - μήτραν vulg. - μήτρην CDF $HIJK\theta$. - ελέω K. - χύμινόν τε (τε om. $C\theta$) vulg. - τρυπτὸν D. - ἄννησσον θ . - άνισον CDHJ. - άνησον Κ. - ἀπόπατον vulg. - πότον F. - πάτον C (D, al. manu ἀπόπατον) GHIJK0. - πάτων Ald. - σύν θ. - έν om. Jθ. - 5 ποιήμασι θ. - γρώ θ. - γρέο CDFGHIJK. - καθίννυσθαι Jθ, Ald., Lind. - καθιννύσθαι C. - καθίνυσθαι DFGHK. - καθίγνυσθαι vulg. - σχίνου DHJK. - 6 ην pro η CGHJK, Ald. - αλυσμοῖς θ. - ἡπίως pro νηπίω DQ', Lind. - λύηται D, Lind. - ἀπαυτὸν (sic) pro ἀπλ. θ . – σὸν θ . — την.... μέλιτι om. C (DH, restit. al. manu) FGIJK. - εἰ DQ', Lind. - γεραιτέρη H0. - γεραίτερον vulg. - εἴη DQ', Lind.- αρόμυον Ald., Frob. - ἐμβάπτειν θ. - ἐμβ. om. vulg. - ἢ νίτρον om. θ. -συμμέλιτι θ. - πυρήνα pro χοίν Cornar., Foes in not., Lind. - καί om., restit.

ne recoit pas son mari, le coit lui cause beaucoup de douleur : elle ne peut se tenir droite; elle sent comme un poids dans la matrice; douleur de tête, jactitation, perte de la parole. Quand la douleur est actuelle, la malade crie, souffre partout, dans les lombes, au pubis, au siége; le cours de l'urine et des matières stercorales est arrêté; elle suffoque et désire mourir. L'hypochondre se distend; sentiment de morsure à l'œsophage; amertume de la bouche; elle vomit des matières acides et non mélangées, elle a de fréquentes éructations, et se sent mieux; s'il n'y a pas de ces évacuations, elle gonfle, et, si l'on touche, le gonflement est rénitent et douloureux. Il faut faire des injections dans la matrice avec l'hydromel, l'oxymel et l'huile. Broyer du cumin ou de l'anis et des feuilles de lin avec de la fiente de volaille et des œufs, mettre dans de l'eau et injecter. La femme usera des pessaires que j'écrirai et des breuvages. Elle prendra un bain de siège dans de l'huile chaude où l'on jette des aromates, par exemple la fleur du jonc odorant, ou dans une décoction de laurier ou dans de l'eau de mer. Le mieux est de purger le ventre avec des lavements adoucissants; ou bien mettre un suppositoire comme on fait pour lâcher le ventre aux enfants (§ 92), c'est-à-dire de la laine non lavée et du miel ; si la femme est d'un certain âge, un poireau trempé dans l'huile ou dans le miel; ou de la bile de taureau, ou du nitre avec du miel; ou une chénice (=1, litre 08) de grenade acide avec du miel et de la farine d'orge.

178. (Remède contre les moles. Voy. § 71.) Si une mole se forme en raison de l'épaisseur du sperme retenu, piler la sarriette dans du vinaigre et de l'eau, et donner à boire étendu d'eau, ou le fruit de la jusquiame pilé, et faire des injections avec la saumure, le suc de silphion et le vinaigre, et, s'il est nécessaire, avec l'eau; ce qu'il y a de plus actif, c'est d'injec-

al. manu D. — * $\dot{\eta}$ CDGIJK, Ald. – $\ddot{\eta}\nu$ dè μ . ένφύηται θ. – παχέος CJ. – λιήνας C. – λίην θ. – δίδου om. Cθ. – ἔνυδρον D. — ° ως κυάμου C. – λίον θ. — 10 dè $\ddot{\eta}$ C. – ξὺν ὕδατι om. Lind. – δὲ θ. – δὲ om. vulg. – ῥόδων (sic) D. – ἄνθος θ. — 11 πυριφλεγέθη θ. – μυρσύνην Κ. – σμύρναν [τε] καὶ Lind. – σὺν (σὺν om. C; ξὺν Lind.; ἐν θ) vulg.

νην έψεῖν καὶ διανίζεσθαι, σμόρναν καὶ νέτωπον ἐν εἰρίφ προστί-

179. 1 *Ην ἄνεμος ἐνἢ ἐν τῆσι μήτρησι καὶ δάκνη, τῆδε καὶ τῆδε διεξιὼν πῦρ ποιέει, καὶ οἰδέει καύματι, καὶ ²δδυνῆ, καὶ τὸν ἄνδρα ἀπαναίνεται, καὶ ἄχθεται σφόδρα τῆ συνουσίη, καὶ τείνεται, καὶ οἰδέει τὸ ἦτρον, καὶ οὐ δύναται ὀρθοῦσθαι, ³ ἢ ἰθύνεσθαι. "Οταν οὕτως εὕρης, γνῶθι ὅτι ἄνεμος καὶ γονὴ ἐνι ἐν τῆσι μήτρησι, καὶ ἡ γονὴ ἐμπέφυκε 'διὰ τοῦτ' οὖν κάμνει. Λαδών μέλι, κηρὸν ε καὶ λίνου πέταλα, τρίψας λεῖα 'καὶ ὄρνιθος στέαρ, οἴνῳ εὐώδει, χλιήνας, ἔγχεον ἐς τὰς μήτρας κλυστῆρι · πινέτω δὲ λίνου πέταλα · ἢ τὸν καρπὸν τρῖψαι ⁷ καὶ ἐς εἴριον ἐνελίζαι, ⁸ πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης · εἰ δὲ μὴ, ἐνεργοτέρῳ χρῆσθαι · ³λίριον καὶ κρόκον ¹⁰ καὶ λίνου πέταλα, ὄρνιθος στέαρ τρίψας λεῖα , διεὶς γάλακτι γυναικείῳ , ἀποσπογγίσας της ἀπὸ δθονίων λεπτῶν, ἐνδῆσαι · προστιθέσθω ¹¹ δὲ πρὸς τὸ στόμα τῆς ὅστέρης.

180. 12 Κἢν ὑποφύηται πιμελὴ σαρκοειδεστέρη, τηκεδόνα ἐντιθέναι, καὶ λεπτύνειν μέσως αὶ γὰρ λίην λεπτυνόμεναι ἄραιαί εἰσι καὶ ἐκτιτρώσκουσιν.

181. ¹³ Εἰ δὲ οὐ δέχεται ἡ ὑστέρη, ἀλλὰ ἀφίησι καὶ θερμὸν οὐκ ἔχει ἐν ἑωυτῆ, ὅργανον χρὴ μηχανοποιέεσθαι, ἐφ' δ ἔζομένη εἴσεισιν ἀτμὸς ἐς τὰς μήτρας, ἀμφὶ δὲ τοῦτο εἴματα κυκλόσε τιθέναι ὁποθυμιῆν δὲ κασίην, κιννάμωμον, σμύρναν, ἴσον ἑκάστου, ἐν οἴνω τε

1 "Ην om. θ. - ην δὲ Κ. - ην η pro ἐνη θ. - δάκνει FGHIJ. - καὶ τηδε διεξιών vulg. - καὶ τῆδε καὶ τῆδε διεξιών θ. - Je supprime un des καί. - 2 δουνά vulg. - δδύνη C0. - δδυνάται J. - άπανένεται θ. - συνούση C. - τίνεται θ. -3 καὶ ἰθύνειν C. – καὶ θύει θ. – Les mots ή ἰθύνεσθαι ont l'air d'une glose d'ορθούσθαι. – ὅταν ο. εύ. οπ. $C\theta$. – γνωστὸν $C\theta$. – ἐστιν (ἐνῆ C; ἔνι θ) ἐν vulg. - Αγυνή Foes in not., Lind. - ἐμφέφυκε θ. - ἐμπ. om. vulg. - τοῦτο νῦν vulg. - τοῦτ' οὖν θ. - 5 καὶ om. Cθ. - λία θ. - 6 καὶ θ. - καὶ om. vulg. οίνω... στέαρ om. K. – εἰς J. — 7 καὶ om. I). – ἔριον I. – ἐνείλιξον DQ'. – ἐνειλίξας Lind. — 8 καὶ πρὸς Q'. - Post μήτρης addunt τιθέσθω DQ'; προστιθέσθω Lind. - ένεργει vulg. - έν έργω DFGHIJ, Ald. - ένεργω C. - ένεργοτέρω 0. χρίεσθαι Codd. Regg. ap. Foes, Lind. — 9 λίριον θ. - τρινον vulg. — 10 καὶ om. Co. - λία ο. - διείς τε (τε om. Co) vulg. - " δή CFGHIJ. - μήτρης ο. -12 καὶ ην θ. - ὑποφύηται CDHJK. - ἐπιφαίνηται θ. - ἀποφύηται vulg. - ἀρέαι (sic) C. — 13 nai pro et dè Co. – all' D. – ezoménns (sic) FJ. – ezoménns DHIK. - ίζομένη θ. - εἰσέλθη vulg. - εἰσὶν θ. - εἰσέλθει (sic) Η. - εἴσεισιν C. - ἄτμνος (sic) 1. - είς vulga - έ; D, Linda - τούτω vulga - τούτο Cθ. - ειμετα (sic) θ. -

ter de l'hydromel avec de l'eau de lentilles on d'ers, ou de fleur de violette. Si les matières que la purgation emmène sont comme adustes, faire bouillir du myrte et laver avec cette décoction; appliquer de la myrrhe et du nétopon dans de la laine.

- 179. (Vent développé dans la matrice, et semence qui y est retenue. Comp. le § 177.) Si du vent est dans la matrice et cause de la mordication, il produit de la chaleur en se portant cà et là ; la malade enfle par l'effet de la chaleur, elle souffre, elle repousse son mari, le coît lui est très-pénible; elle a de la distension, le bas-ventre est gonflé, et elle ne peut ni se redresser, ni être droite. Quand vous trouvez cet état, sachez que du vent et de la semence sont dans l'utérus et que la semence s'est fixée: c'est pour cela que la femme souffre. Prendre miel, cire et feuilles de lin, bien brover avec de la graisse de volaille dans du vin de bonne odeur, faire tiédir et infuser dans la matrice. La femme boira des feuilles de lin; ou bien, broyant de la graine de lin, et, la roulant dans de la laine, elle l'appliquera à l'orifice utérin; sinon, elle emploiera un pessaire plus actif : lis, safran, feuilles de lin, graisse de volaille, broyer, mouiller avec du lait de femme, éponger avec de la charpie de linge fin, attacher, et appliquer à l'orifice ntérin.
- 180. (Développement d'une graisse charnue.) S'il se développe une graisse charnue, mettre un pessaire qui fasse fondre, et atténuer avec mesure; en effet, les femmes atténuées outre mesure ont les chairs lâches et avortent.
- 181. (Cas où la matrice n'est pas assez chaude et ne retient pas le sperme.) Si la matrice ne reçoit pas le sperme, le laisse ressortir et n'a pas de chaleur en soi (Aph. v, 62), il faut fabriquer un instrument sur lequel elle s'asseoira recevant la vapeur dans la matrice, et recouverte de vétements qui l'enveloppent entiè-

καὶ κύκλος ἐντιθέναι \mathbf{C} . – ὑποθυμιᾶν $\mathbf{\theta}$. – κασσίην \mathbf{CDHK} . – σμόρνην \mathbf{CDIK} . – τε \mathbf{om} . $\mathbf{\theta}$. – φυράν \mathbf{K} . – φυράν $\mathbf{\theta}$. – σιραίφ (συρίω $\mathbf{\theta}$) τούτων (τ. \mathbf{om} , $\mathbf{C}\mathbf{\theta}$) καὶ \mathbf{vulg} .

φυρῆν σιραίω καὶ ἐπιβάλλειν, ολίγον ¹τε λούεσθαι, ολίγα σιτεεσθαι. ᾿Αρήγει δὲ καὶ ² προσθετὸν τοιόνδε · σμύρναν ἁπαλὴν ξὸν μέλιτι · ἔστω δὲ προμήκης ὡς βάλανος · ³ καὶ ταῦτα ποιέειν πλειστάκις πρὸς τὴν δύναμιν ὁρέων. Καὶ οί ἐν σίτω πελεκῖνοι τριπτοὶ ξὸν σμύρνη ὡφελέουσιν. Έψεῖν δὲ μέλι , ⁴ καὶ ξὸν τῆσι δαισὶν ἀνακυκᾶν , ³ καὶ ὅσον αἰγύπτιον κύαμον προστιθέναι. Καὶ ταύρου ⁶ χολὴν , καὶ ροὸς ἐρυθρῆς ἴσον κονύζη ποίη , ὅμοιον δέ ἐστι σελίνω οὐλῷ, φύεται δὲ ἀχιστα θαλάσσης ἐν γωρίοισι ψαμμώδεσιν, δὸμὴ δύσοιστος, ξὸν μέλιτι καὶ οἴνω πρόσθες. ⁴Η ¾ βόλδιον , ἐν πυροῖσι δὲ θεωρεῖται , αἰρυπτίοισι δὲ μάλιστα, δριμὸ, ὅμοιον κυμίνω αἰθιοπικῷ · τοῦτο, σκόροὸν, νίτρον ἐν τῷ αὐτῷ προστίθει, προλουέσθω δέ.

182. "Όταν γυνή την κεφαλην δάλγέη το βρέγμα τε καὶ τον τράχηλον καὶ ἰλιγγιὰ προ τῶν ομμάτων καὶ φοδῆται καὶ στυγνή ἢ, καὶ οῦρα μέλανα καὶ δι' ὑστέρης ὅμοια, καὶ ἄση θἔχη καὶ δυσθυμίη, μέλαινα χολή ἐν τῆσι μήτρησιν ἔνι. Θεραπευέσθω δέ ἐντεριώνην παλαιήν ἐνιαυσίην, ταύρου χολήν, ἄνθος χαλχοῦ τρίβειν ξὸν βακκάρει, καὶ προσθετὰ ποιέειν, καὶ σάρμαχον πιπίσχειν, καὶ λούειν.

183. 10 Όχόταν δὲ δάχνηται τὰς μήτρας γυνή καὶ ἀλγέη καὶ ἀδάξηται, καὶ χολήν οὐρέη ξανθήν, καὶ ἡ μήτρη χάνη, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκτερώδεες, ἴσθι ὅτι χολή ἐν τῆσιν μήτρησιν ἔνι. Ἡριστον 11 γοῦν

1 Καὶ pro τε θ. - λοῦσθαι θ. - καὶ λούεσθαι ολίγα pro τε όλ. λ. όλ. σ. C. σίτα ολίγα pro όλ. σιτ. θ. - *πρόσθεν τον τοιόνδε G. - τοιόνδε om. Cθ. σύν θ. - 3 καί om. DFGHIJ. - ως πλειστάκις θ. - όρων θ. - πελεκίνοι FGHI. πελέχενοι D. - ώφελοῦσεν θ. - 4 καὶ Cθ. - καὶ om. vulg. - σύν vulg. - ξύν C, Lind. - τοῖσι FGIJK. - τοῖς CD. - τοισδεεσιν (sic) θ. - ἀνακυκῶν DJ. - 5 καὶ om. C. — εχολή θ. - ροᾶς vulg. - ροιᾶς J. - ροὸς θ. - ερ. ὡς ή κόνυζα ποιη θ. -χόνυζαν ποίει C. - ποιεί Η. - δ' θ. - χωρίοις ψαμμώδεσσιν θ. - όσμη (όδμη θ) δε τούτου (δε τ. om. Cθ) δυσ. τούτο (τ. om. Cθ) σύν (ξύν C, Lind.) vulg. -⁷ Gal. Gl.: βόλδιον, οἰόν ἐστι τὸ αὐτὸ, Ἱπποκράτης ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναιχείων διδάσχει * χαχώς οὖν τινες τὸν νάρχισσον Ϣήθησαν δηλοῦσθαι διὰ τον βολδόν. - πυροῖς vulg. - πυροῖσι θ. - Ante θεωρ. addit μάλιστα J. - δρυμύ θ. - τούτω J. - Ante σχ. addit καὶ θ. - σκόρον (D, al. manu σκόροδον) HI. λίτρον θ. - ύγρῶ pro αὐτῶ θ. - προλούσεσθαι sine δὲ Κ. - προλούσθω θ. -8 άλγέει vulg. - άλγέη DFGHIJKθ. - καὶ τὸ βρέγμα καὶ θ. - τε om. C. - τὸν om. C. -είλιγγᾶ (sic) C. -ηλιγγιᾶ θ. -φοδεῖται vulg. -λυπῆται J. -φοδῆταιDFHIL. - στυγνή sine η C. - ἐστι pro η Lind. - μέλαινα vulg. - μέλανα CHJK. - 9 έγει C, Lind. - δυσθυμέη θ. - ένι om. C. - θεραπ. δε om. Cθ. - έντεριόνην Η. - παλαιάν FHIJ. - παλ. om. Co. - ένιαυσίαν J. - σύν C. - ξυμβακγαςικά pro ξ. β. καὶ DFG. - συνξυμβακγαρικά HIJK. - βάκχαρι villg. - βακκάrement. La fumigation sera faite avec le cassia, le cinnamome, la myrrhe, de chaque partie égale, pétrir dans du vin cuit, et jeter dans le vase, peu se baigner, peu manger. On se sert encore de ce pessaire-ci : myrrhe molle, avec du miel; il sera allongé comme un gland. Il faut en renouveler souvent l'emploi, se dirigeant d'après les forces de la malade. Le pélécinus 'coronilla securidaça) qui croît dans le blé, est utile brové avec la myrrhe. Faire cuire du miel, le remuer avec des bâtonnets de sapin, et en appliquer en pessaire gros comme une sève egyptienne (nymphwa nelumbo). Bile de taureau, partie égale de sumac rouge et de conyza (la conyza est semblable à l'ache crèpue, elle vient très-près de la mer, en des lieux sablonneux, l'odeur en est difficile à supporter), appliquer en pessaire avec du miel et du vin. Ou le bolbion (muscari comosum), on le voit dans les blés, surtout en Égypte, il est âcre, semblable au cumin d'Éthiopie; ce bolbion, ail, nitre, mèler et appliquer en pessaire, après un bain.

182. (Bile noire dans la matrice. Signes, traitement.) Quand une femme a de la douleur à la tête, au bregma et au cou, des vertiges devant les yeux, des terreurs, de la tristesse, des urines noires, l'écoulement utérin semblable, du dégoût, du découragement, sachez que de la bile noire est dans la matrice. On traitera ainsi: intérieur d'un concombre sauvage, vieux d'une année, bile de taureau, fleur de cuivre, piler avec le baccari (gnaphalium sanguineum), et faire un pessaire. Administrer un évacuant et un bain.

183. (Bile jaune dans la matrice, Signes, traitement.) Quand une femme éprouve, dans la matrice, morsure, douleur et irritation, rend de la bile jaune par l'urine, que la matrice est béante, et les yeux ictériques, sachez que de la bile est dans

ρει θ. — 10 ὅταν θ. – γυνὴ om. C. – αὐδάξηται, al. manu ἀδ. D. – δδάξηται J. – χάνη, οἶα (οἶα om. θ) καὶ νιἰg. – ἴσθι ὅτι om. Cθ. – ἐν τ. μήτ. χολὴ ἕνι Cθ. – Post ἔνι addit θεραπευέσθω δὲ ἐντεριώνην D. — 11 γοῦν om. Cθ. – οὖν D. – σὤμά τε pro τό τε π. σ. C. – τὸ σῶμά τε θ. – Ante προσθ. addunt ἐν GIJK. – ἐμπροσθέτοισι D.

εκκαθαίρειν τό τε πᾶν σῶμα καὶ αύτὰς προσθέτοισιν, ἃ χολήν ἄγει.

184. ¹Ψύχεται ή δστέρη, καὶ βάρος δοκέει ἐγκεῖσθαι, καὶ τὸ χρῶμα οὐ λαμπρὸν, καὶ πέπηγεν ή δστέρη. ⁶Οταν οὔτως ἔχη, καθαίρειν ὅ τι φλέγμα ἄγει, καὶ λεπτύνειν χρὴ καὶ πυκινὰ ἐμέειν.

185. "Οταν γυναικὶ ὅζη κακὸν ἐκ τοῦ στόματος, καὶ ²τὰ οῦλα μέλανα ἢ καὶ πονηρὰ, κεφαλὴν λαγωοῦ καὶ μύας τρεῖς κατακαῦσαι μέλανα ἢ καὶ τῶν δύο μυῶν ἔζελεῖν κοιλίην, ἢπαρ δὲ καὶ νεφοὺς μή καὶ ἐν ³θυίη λιθίνη τρίβειν μάρμαρον ἢ λίθον λευκὴν, καὶ διασῆσαι εἶτα μίσγειν ἴσον ἐκάστου, καὶ τοὺς ὀδόντας τρίβειν κρὴ δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ στόματι χωρία *τρίβειν κάπειτα εἰρίφ πινωδεστάτφ τρίβειν, καὶ διακλύζεσθαι ὕδατι βάπτουσα δὲ τὸ πινῶδες εἰριον ἐν μέλιτι, ἀνατριβέτω τοὺς ὀδόντας καὶ τὰ οῦλα καὶ τὰ ἔνδον καὶ τὰ ἔζω. Τρίβειν ὅτε ἄννησον, καὶ ἀνήθου καρπὸν, καὶ σμύρνης ὁλκὴν ὁδολοὺς δύο, διιέναι οἴνφ λευκῷ ἀκρήτφ ἡμικοτυλίφ, ἐν τουτέφ διακλυζέσθω, καὶ ἐν τῷ στόματι πουλὺν κατεχέτω χρόνον, θαμινὰ δὲ τοῦτο ὁρᾶν, καὶ ἀναγαργαρίζεσθαι νῆστιν καὶ μετὰ τὴν τροφήν ἀριστον ἐὲ ¹ ὁλιγοσιτίη, κράτιστα ἐὲ χρὴ προσφέρεσθαι. Τοῦτο τὸ φάρμακον ὀδόντας ὅκαθαίρει καὶ εὐώδεας ποιέει καλέεται δὲ ἰνδικὸν φάρμακον.

186. 9 Όχόταν γυναικὶ μαζὸς τριχιήση, στοιδῆς χαρπὸν, ἢ βάτου εψῆν εν ὕὸατι χαὶ ἐλαίψ, 10 χαὶ τοὺς μαζοὺς χαταπλάσσειν, χαὶ τεύ-

^{1 &}quot;Aλλη νοῦσος GJQ'. - ὁπόταν (όκ. om., restit. al. manu D) ĉὲ (όκ. δὲ om. CFGHIJO, Ald.) ψύγεται (ψύγηται Lind.) (addunt ή CFGIJLO) δστ. vulg. δοκέη vulg. - δοκέει CDFGHIJK, Ald. - σταν ού. ε. om. Co. - πυκνά D. εμείτω sine π. $C\theta$. — 2 τὰ om. $C\theta$. — οῦρα πελιονὰ ἢ θ . — λαγοῦ θ . — μῦας θ . την (τ. om. Cθ) κοιλ. vulg. - οὐ χρή pro μή Cθ. - ουνη (sic) 0. - θύη FG, Ald. - είτα μίσγειν om. J. - μίσγειν δὲ sine είτα Cθ. - Post ὁδόντας addit καὶ τὰ οδλα καὶ τὰ ἔνδον θ. - 4 τρίδειν FHJKQ'. - τρίδειν om. vulg. - κάπιτα θ. κάπ, εί, π. om. G. - διακλυζέσθω Co. - έν om. θ. - 5 δε pro τε DH. - δε καί άννησσον καὶ ἀννήσσου θ. - ἄνισον DHJ. - ἄνησον Κ. - ἄνισσον C. - ἀνίθου III. - συύονην vulg. - συύονης DJθ. - όλεης vulg. - όλεην θ. - όβολων DFG ΗΙΙΚ. - διιέναι om. J. - διειέναι θ. - ακράτω vulg. - ακρήτω CD0, Lind. - έν om. Co. - τούτω θ. - διακλύζεσθαι θ. - πολύν FIJK. - έγέτω θ. - 6 αὐτὰ θ. άνογαργαλίζεσθαι vulg. - άναγαργαρίζειν DQ', Lind. - άναγαγαρίζεσθαι (sic) J. ἀναγαργαρίζεσθαι θ. - νηστις Cθ. - δλιγοσιτέειν θ. - όλιγοσιτίην DGIJK. - κράτιστον D. - δε θ. - δε om. vulg. - χρή om. D. - δευκένει θ. - λευκαίνει C. - εὐωδες θ. - εὐωδεα FG. - καλεῖται vulg. - καλέεται θ. - δὲ cm. D (F.

la matrice. Le mieux est alors de purger le corps entier, et, avec des pessaires cholagogues, l'utérus.

184. (Pituite dans la matrice. Signes, traitement.) La matrice se refroidit, une sensation gravative y est éprouvée, la coloration n'est pas nette, et l'utérus a perdu sa mobilité. Les choses étant ainsi, donner les phlegmagogues, atténuer et faire souvent vomir.

185. (Recette pour la mauvaise odeur de la bouche,) Quand une femme sent mauvais de la bouche, que les gencives sont noires et malades, brûler à part une tête de lièvre et trois rats (on ôtera les intestins des deux rats, mais non le foie et les reins), piler, dans un mortier de pierre, du marbre ou de la pierre blanche, et tamiser, puis mêler partie égale de ces ingrédients, et en frotter les dents; il faut aussi en frotter l'intérieur de la bouche; ensuite frotter avec une laine chargée de suint, et se laver la bouche avec de l'eau; on trempe dans du miel la laine en suint, et on en frotte les dents et les gencives en dedans et en dehors. Piler anis, graine d'aneth, deux oboles de myrrhe, mouiller avec une demi-cotyle de vin blanc pur, se laver les dents avec cette préparation, la garder longtemps dans la bouche; faire cela souvent, et se gargariser à jeun et après le repas; ce qu'il y a de mieux, c'est de peu manger, mais de prendre les choses les plus substantielles. Cette préparation nettoie les dents et leur communique une benne odeur; on la nomme la préparation indienne.

186. (Inflammation de la mamelle, dite vulgairement poil.) Quand la mamelle est affectée du poil, prenez graine de stœbé (poterium spinosum), ou fruit de ronces, faites cuire dans eau

restit. al. manu) ΗΙΚ. — " όταν θ. – γυναικός D. – ό (ὁ οπ. C) μαζός τρηχύς γένηται (εἰσγένηται DFGIJK; ἐγγένηται Η) (τριχιήση pro τρ. γ. C; τρηχιήση θ; τριχιάσηται Lind.), στυθής (στοιθής CDHKθ) vulg. – In marg. περί τρηχιούντος μαζού θ. – Erot., p. 368: τριχιάσηται, τριχιάσις λέγεται ή περί τοὺς μαστούς ἀπόστασις. – ἔψεῖν CDFHIJKθ. – ἔχειν L. – σὸν (ξὸν Lind.; ἐν (ιθ) ὅδ. vulg. – Post ὅδ. addit σὸν ἀλφίτοισι λεπτοῖσι θ. – σὸν pro καὶ Cθ. — "ναὶ οπ. Cθ. – καταπλάσσαι θ. – σεύτλου CDFGHIJK, Ald., Frob. – ἐπὶ ρίπτειν θ. – ἐπιτιθέναι DFGIJKLQ', Lind. – ἐπιτίθεσθαι Vatic. Codd. ap. Foes.

αλφίτο μίζαι καὶ καταπλάσσειν.

έπειτα ¹ ράψαι εκ ράκους ως κυρβασίην, τεκμηράμενος ως τον μαζὸν εκχωρήσει, καὶ οὕτως εντιθέναι τὸν εκμηράμενος ως διαπύη, ἄμεινον τάμνειν, καὶ εἰρίφ ρερυπωμένφ μοτοκαι, καὶ επιβάλλειν τωὐτό ² μετέπειτα λύσαντα φακῷ ἐφθῷ ξὸν τος καὶ καταπλάσσειν.

187. Ἐπὴν [‡] γυναικὶ ἐν τῷ αἰδοίῳ ἢ ἐν ⁵ τῷ ἀρχῷ ἀσκαρίδες γένωνται, λύγου καρπὸς μίσγεται ἢ φύλλα, ⁶ καὶ βοὸς χολὴ παραμίστεται ὅσον ὁβολός · κεδρίνῳ δὲ ἐλαίῳ φυρῆν, καὶ εἰρίῳ πινόεντι εὐειροτάτῳ ἀναλαβεῖν · ἐντιθέσθω δὲ διὰ τρίτης νύκτα καὶ ἡμέρην, τῆ ⁷ δὲ ὑστεραίῃ ἀφελομένη λουέσθω θερμῷ, καὶ σκόροδα έφθὰ καὶ ὑμὰ ⁸ ἐσθιέτω, καὶ αὶ ἀσκαρίδες ἐξίασι καὶ θνήσκουσιν · ἄλμῃ δὲ κλύζειν χρή.

188. Πρόσωπον ⁹ ἀγλαΐζει ἦπαρ ταύρου, τρίδειν ξὺν ἐλαίω, ἀλείφειν ¹⁰ ὸὲ ἐν ἀχρήτω οἴνω · χολὴ δὲ χλωροῦ φθείρει · ¹¹ ἀλλὰ καὶ ὁ χυλὸς τῆς πτισάνης ὁμοίως λαμπρύνει, καὶ ἄῶν τὸ λευκὸν, καὶ ἄλητον θέρμων καὶ ὀρόδων, καὶ σῦκον καταπλάσσειν, ¹² καὶ κράμδης ρίζα καὶ σπέρμα · ταῦτα καὶ φακοὺς αἴρει, καὶ ¹³ ἀλκυόνιον,, καὶ κονιορτὸς ἢν λυπέῃ τὸ πρόσωπον, κηρωτῆ ὑγρῆ διὰ ροδίνου ὑποχρίειν, καὶ ὕδωρ ¹³ ψυχρὸν προσχέειν. Καὶ ρυτίδας ἐκτείνει, ἐν θυίῃ λιθίνη μολίδ∂αιναν τρίδειν, καὶ μηνιαῖον ὕδωρ παραχέοντα πλάσαι κυκλίσκους · κὰπειδὰν ξηρανθῶσιν, ἐλαίω διεὶς, χρῖε τὸ τὰς ρυτίδας φέρον πρόσωπον.

^{1 &#}x27;Ρίψαι CFIJK. - τρίψαι D (H, al. manu ράψαι). - ες ράκος vulg. - εκ ράχους θ. - τεχμαιρόμενος JKθ, Lind. - τεχμηρόμενος vulg. - τεχμηράμενος C. - ἐκχωρήση vulg. - ἐκχωρῆσαι J. - ἐκχωρήσει CDFGHIK, Frob. — ² μαζὸν J.-η pro ην Frob.- άμεινον θ.- άμ. om. vulg.- τωυτώ C.- τοῦτο θ. --3 καὶ μέτ. Cθ. - λύσαντα θ. - λύσ. om. vulg. - Ante φ. addit δὲ al. manu II. καταπλάσαι sine καὶ C. — ⁵ γυναικὸς vulg. - γυναικὶ θ. — ⁵ τῷ om. Cθ. έγγίνωνται C. – ένγένωνται $\theta.$ – λύτου (sic) $\theta.$ — 6 η pro καὶ C. – δ' C. – φυράν θ. - πιννόεντι D. - εὐιρωτάτω vulg. - εὐηροτάτω J. - εὐιροτάτω Κ. - εὐε:ροτάτω 0, Lind. - ήμερην CJ0. - ήμεραν vulg. — 7 δ' D0. - άφελουμένη C. λούσθω θ. — 8 τρωγέτω θ. - αί om. C. — 9 άγλαίζειν θ. - σαύρου θ. — 10 δέ έν κηρώτη σίνω C. - σύν (ξύν Lind.; έν θ) vulg. - χλωρή Foes in not., Lind. - σείσει (sic) K. — 11 λαμπρύνει καὶ πτισάνης χυλός pro άλλά.... λαμπρύνει C0.-πτισσ. DH.-ώὸν J.-σύχων vulg.-σῦχον θ. - καταπλάσσειν θ. -καταπλαττόμενα vulg. — 12 καί om. θ. — 13 άλκιόνιον Η. - λυπή vulg. -λυπέη θ.-τό πρ. om. θ.-ξοδίνω sine διά C (θ, ξοδινή sic). προχρίην θ. -"προσχείσθω ψυχρόν G. - προσχρίσθα: ψυχρόν G. - θυείη J. - μολύδδαιναι

et huile, et appliquez en cataplasme sur les mamelles, mettez aussi des feuilles de bette; puis faites avec du linge et des points d'aiguille une sorte de coiffe assez grande pour contenir la mamelle, que vous y logerez. S'il se forme de la suppuration, il vaut mieux inciser, introduire des tentes de laine en suint, et mettre cette même laine par-dessus; puis, ôter cela, mêler de la lentille cuite avec de la farine d'orge, et appliquer en cataplasme.

187. (Ascarides à l'anus et aux parties génitales.) Quand, chez une femme, il naît des ascarides aux parties génitales ou à l'anus, prenez du fruit de vitex ou des feuilles, ajoutez une obole de bile de bœuf, pétrissez avec de l'huile de cédros, épongez dans de la très-bonne laine grasse, introduisez tous les trois jours et laissez en place un jour et une nuit; le lendemain on l'ôte, on se baigne à l'eau chaude, on mange de l'ail bouilli et cru; et les ascarides sortent et meurent. Il faut faire des injections avec la saumure.

188. (Différentes recettes de cosmétiques.) Cosmétique: piler avec de l'huile le foie de taureau, et en enduire le visage dans du vin pur; la bile de foie frais gâte le visage. On a aussi, pour donner de la beauté à la face, la décoction d'orge passée au tamis, le blanc d'œuf, la farine de lupin et d'ers, la figue en cataplasme, la racine et la graine de chou, l'halcyonium (halcyonium cotoneum, Linné); ces substances font aussi disparaître le lentigo. Si la poussière fait du mal au visage, l'enduire de cérat humide fait avec l'huile de rose, puis verser de l'eau froide. Moyen pour effacer les rides: piler de la molybdène dans un mortier de pierre, verser de l'eau vieille d'un mois, et former des rondelles; quand elles sont sèches, les dissoudre dans l'huile et en frotter le visage qui porte les rides.

FIII. - καὶ J, Lind. - καὶ om. vulg. - Post σδως addit δὲ θ. - παραχέαντα θ. - πλάσσαι GIII. - καὶ κυκλίσκους C. - καὶ ἐπ. ξηροὶ γένωνται Cθ. - χρὶε DI. - χριέτω, al. manu χρῖε τὸ H. - χρέο C. - χρῶ θ. - τὸ.... πρόσ. om. Cθ. - καὶ pro φέρον H.

- 189. 1*Ην δὲ ρέωσιν αι τρίχες, λήδανον μετὰ ροδίνου ἢ ἀνθινοῦ μύρου τρίδε, καὶ μετ' οἴνου ἔγχριέτω ' ἢ τὴν ² σμηκτρίὸα γῆν ξὺν οἴνω, ἢ ροδίνω, ἢ ἀμφακίω, ἢ ἀκακίη, καὶ ἢν μαδήση, κύμινον ἔμπλασσε, ἢ πελιάδων κόπρον, ἢ ράφανον τριπτὴν, ἢ κρομμύω τριπτῷ, ἢ τεύτλω, ἢ κνίδη.
- 190. Τὰς δ δ ἐφηλίδας λεγομένας αἴρει, ὀρόδιον, τεύτλου χυλὸς, ὁῶν τὸ λευχὸν, πτισάνη, ἢ σιχύου ἀγρίου ρίζη ξηρὴ, μετ' οἴνου τρυγὸς τριφθεῖσα, ⁴ καὶ ἐπαλειφομένη, ⁵ ἢ συχῆς φύλλα προστιθέμενα τησάμω τριπτῷ σμήχεσθαι, ἢ ἀμυγδάλαις πιχραῖς ⁶ χνίδης τε σπέρμα, σχορόδων χέλυφος ἐπιδεόμενον, λεπίδιον.
- 191. ⁷ Λειχῆνας ἐξάγει πάντας, ὅξος, μάννα, κίσσηρις, θεῖον μετ' ὅξους, κάρδαμον ἄγριον καἐν καὶ σποδωθἐν, ἐχίδνης λεθηρὶς, καὶ λαπάθου ἀγρίου ῥίζα ' τρίβειν δὲ μετ' ὅξεος οἰνώδεος ' φλυκταινοῦται, καὶ λιθαργύρου χρέο.
- 192. ⁸ 'Ρόου ἐρυθροῦ ποτὸν ἀγαθόν· ἐλάφου κέρας κατακαύσας, ὡμήλυσιν κριθέων ξυμμῖξαι διπλασίην, ἐπὶ οἶνον πράμνιον ἐπιπάσσουσα πινέτω, καὶ ἴσταται. ⁹ Έτερον διμοίως ποτόν· ἀδιάντου βίζαν

1 Κάν (καὶ ήν 0) βέωσι τρίγες Co. - λαύδανον vulg. - λάδανον CDFHIJKL, Lind. - λήδανον θ. - ανθίνου vulg. - ανθίνον μύρον Vatic. ap. Foes. - χριέτω 0. — ² σμικτρίδα FG. - σμιητρίδα (sic) IK. - σμηκτριδάτην pro σμ. γῆν θ. -σύν θ. - όμρακίω CLθ, Lind. - όμτακίνω vulg. - άκίη (sic) θ. - μαδύση D.βαδίση K - μαδόση (sic) C - μαδήση θ - μαδίση vulg - ένπλάσσαι θ - $\pi \epsilon$ λειάδων DHJ. - προμύω FGI, Ald. - τριπτώ om. Co. - τριδέτω pro τριπτώ Cornar., Foes in not., Lind. - σεύτλω CDH. - 3 δε φιλίδας FIJK (θ, φηλίδας). $-\delta'$ έξυλίδας $H.-\delta$ ε C.-τδ δρόθιον θ.-τεύτλου (σεύτλου C) τε (τε om. $C\theta$) vulg. - ώου J. - πτισσ. DH. - σικίου FJ. - ρίζα Jθ. - ρίζην ξηρήν C. - ξτρού K. - μετά θ. - 4 καὶ θ. - καὶ om. vulg. - 5 καὶ pro ἢ θ. - προστιθέναι L. προστιθεμένας • ησαμω (sic) θ. - ού γλυκείαις pro πικραίς Co. - Post πι. addit η γλυκείαις al. manu H. — εκαί κν. σπέρμα θ. - τε om. C. - καὶ ρόδων pro σπορόδων θ . – λεπιδοι (sic) θ . – θ λ. θ . π. om. L. – λιχήνας (sic) θ . – λειγήνας G. - λιχίνας I. - λειχίνας Κ. - πάσας DFGHIK. - μαμάννα (sic) Η. κισηρίς FGIO. - κίσσηρις Η. - κισσηρίς vulg. - Θύον C. - οδον pro θεΐον θ. λεβήριδος vulg. - λεβηρίδος D. - λεβηρίς Η. - βίζας Κ. - βίζαν C. - όξους vulg. - όξεος C. - οίν., ην δὲ (ην δὲ om. CDFGHIJKθ, Ald.) φλ. (φλυκτενοῦται Η; φλεκταινούται FGJ) vulg. - λιθαργύρω CD. - χρῶ θ. -- 8 β. ἐ. π. ἀ. om. L. ώμηλύσι FGIH. - ώμηλύση Κ. - ώμη λύσιν C. - ώμηλύσιον J. - ώμηλύσει vulg. - κριθών vulg. - κριθέων θ. - ξυμμίσαι (sic) Η. - συμμ. θ. - έπὶ οἶ. πρ. om. K. - ἐπ' Cθ. - καὶ ἴστ. om. FGHIJKL. - ο ε̃. ό. π. om. L. - ποτὸν ἔτεpov sine όμ. C. - όμοιον D. - όμ. ποτόν om. Jθ. - τρίψαι καὶ έρ. φωξαι θ. -

189. (Recette pour les cheveux.) Si les cheveux tombent, triturer du ladanum (substance visqueuse fournie par le cistus ereticus) avec de l'huile de rose ou de lis, et appliquez-le en onction avec du vin; ou la terre cimoliée avec du vin, ou avec de l'huile de rose, ou avec de l'omphacion (huile d'olives non mûres), ou avec le suc d'acacia. S'il y a calvitie, appliquez en cataplasme le cumin, ou la fiente de pigeon, ou le raifort pilé, ou le poireau pilé, ou la bette, ou l'ortie.

190. (Recettes pour les éphélides ou taches lenticulaires.) Les taches dites éphélides sont enlevées par la farine d'ers, la décoction de bettes, le blanc d'œuf, la décoction d'orge, la racine sèche du concombre sauvage pilée avec de la lie de vin, et appliquée en onction, les feuilles de figuier en cataplasme, le sésame pilé en friction, les amandes amères, la graine d'ortie, la pelure d'ail attachée à la partie, le cresson alénois.

191. (Recette contre le lichen.) Toute espèce de lichen est enlevée par le vinaigre, la manne, la pierre ponce, le soufre avec du vinaigre, le cardame sauvage (crucaria aleppica, d'après Fraas), brûlé et réduit en cendre, la dépouille de la vipère, la racine de la patience sauvage; triturer avec du vinaigre vineux; il se produit des phlyctènes; alors employez la litharge.

192. (Je remarque, au début de la série de formules qui vont se succéder jusqu'à la fin du liere, comme j'ai remarqué à la fin du liere précédent, § 74, que ces formules se rapportent aux descriptions de maladies qui figurent dans le He liere, et que c'est à cela que l'auteur se réfère quand il dit: On usera des remèdes que j'écrirai.—Formules de boissons pour les écoulements rouges.) Boisson bonne pour l'écoulement rouge: brûler de la corne de cerf, y mêler le double de farine crue d'orge, jeter ce mélange dans du vin de Pramne, faire boire, et le flux s'arrête. Autre breuvage agissant semblablement: piler de la racine d'adiante, griller des pois chiches, en faire une purée, et

τρόψας και όρ. τώβας vulg. - λέκουνον D. - λέκουθον C. - πίνειν vulg. - ποιέειν θ. - εν μέλιτι post διδόναι C.

τρίψαι, καὶ ἐρεδίνθους φῶζαι, καὶ λέκιθον ποιέειν, ἐν μέλιτι ὡς ποτὸν διδόναι. *Η ἀλήτου 1 σητανίου ὀξύβαφον, κόμμεως λευκοῦ ήμισυ, μάννης τρίτον μέρος, 2 καὶ σγοίνου δλίγον, η πίτυος, η κυπαρίσσου διείς ύδατι πίνειν δίδου δὶς τῆς ἡμέρης τη ἐλάφου κέρας κατακαίειν, τρίθειν 3 δε και ωμήλυσιν συν κεδρίσι πέντε οίνος ουν τρίσδεσσιν αὐστηρὸς μέλας μίγνυται. *Η δροιήν γλυκείην οπτήσας, τὸν γυλὸν ξύν οίνω μέλανι πίνειν. Η κυπαρίσσου εκαρπόν όσον τρία ή τέσσαρα, καὶ μύρτα μέλανα καὶ όμοῦ καὶ αὐτὰ καθ' έωυτὰ, πρὸς ἰσγὸν τοῦ σώματος ορέων τῆς γυναικός, ζύν οίνω δὲ ή πόσις γενέσθω. Ή καστορίου δδολόν 7 καὶ σμύρνης δδολόν εν οίνω τρίβειν αὐστηρῷ μέλανι καὶ πιπίσκειν. 8 'Pόου καὶ πάσης νούσου ποτὸν, δσαι ἀπὸ τῶν ύστερέων γίνονται · γλυκυσίδης ⁹καρπόν, καὶ τοῦ δόου τὰς δίζας, 10 καὶ κύμινον αἰθιοπικόν, καὶ μελάνθιον ἐν οἴνιο λευκῷ διδόναι. 11 11 νάρθηκα ξύσας, όσον δξύδαφον, καὶ πράσου χυλόν, εν οίνω λευκῷ κεκοημένω, τοῦτο καὶ ἐκ ρινῶν αξικα ρέον παύει. *Η σίδην έψησαι ἐν οίνω μέλανι, καὶ 12 περιλέψαι, καὶ τὰ ἔνδον τρῖψαι, ἐν οίνω μέλανι ζὺν πάλη αλφίτου πιεΐν. *Η λίνου 13 σπέρμα, ή έρυσίμου φώξαι, καὶ έλαίης σύλλα γλωρής, καὶ μέλαιναν δίζαν, μήκωνα άδράν · ταῦτα τρίψας εν τῶ αὐτῶ, 1º εν οἴνω κεκρημένω δίδου πίνειν. "Η 15 τάμισον ὄνειον καὶ σίδης γλυκείης βίζην καὶ κικίδα ἐξ ἴσου πάντα, καὶ βοιῆς γλυκείης γυλον ξύν οίνω πίνειν. Η λαπάθου καρπόν, ξύν τω 16 της κικίδος έξω περιεζυσμένω * ταῦτα τρίδειν άμφω, καὶ ἐν οἶνω πίνειν, καὶ μετέπειτα

1 Σητανείου J. - σιτανίου ΗΚ. - δξόδαφον CFGIJKO. - κομμέως (sic) θ. χόμμιος D.- κόνεως J.- κόμμεος HK. - κόμεως vulg. - μάνης FH. - μανής (sic) GIJ. - 2 καί om. θ. - σγίνου CDHKθ. - Ante όλίγον addunt δε Cθ. - υδατι δίδου πιείν (πιείν om. C;, πίνειν δὲ τῆς vulg. - ύδ. πίνειν δίδου δὶς τῆς θ. - ήμέρας J. - ο τε (δὲ CO) vulg. - ξὸν ώμηλύσει καὶ κεδρίσι Lind. - ώμηλύσει vulg. - ωμηλύσι FGHI. - ωμηλύσιον J. - ωμηλύση Κ. - ωμη λύσιν C. συγκέδροισι FGHI. - κέδροισι DJK. - κέδρησι C. - 4 ξύν Lind. - τήσι (τοῖς HK, Frob.) δαισίν vulg. - τοῖς δεσίν FG (I, δεσσίν). - τοῖς δεσιν J. - τοῖς δεσσιθ. - μέλας om. G. - μίσγεται CO. - 5 ροήν C. - οπτήσαι θ. - σύν θ. καὶ ίτχεται pro πίνειν θ. — εκαρπός θ. – έαυτά vulg. – έωυτά θ. – όρων θ. – σύν ολνώδη πόσις θ. - γεν. om. Cb. - γινέσθω J. - παλ σμύρνης δβολόν θ. -κ.σ. δ. om. vulg. - 8 βόσυ.... γίνονται om. L. - καί om. C. - νόσου vulg.νούσου Cθ, Lind.- όκόσαι C. - ο τον κ. C. - ρόδου pro ρόου Calvus - 10 καί 6. - καί om. vulg. - Post οί, addunt κεκρημένω DQ'. - " η om. C. - οξόδασον CFGIJK. - πράσσου Ι. - παύη J. -- 12 περιαλείψαι θ. - τὰ οιι. J. - τρίψαι J. - τρίδειν vulg. - συν θ. - παιπάλη pro πάλη D. - πίνειν θ. - 15 σπέσμα θ. donner dans du miel comme un breuvage. Ou bien, prendre un oxybaphe de farine de blé de printemps, un demi de gomme blanche, un tiers de manne, un peu de jonc odorant, ou de pin, ou de cyprès, mouiller avec de l'eau, et donner à boire deux fois par jour. Ou bien, brûler de la corne de cerf et piler avec de la farine crue d'orge et cinq baies de cédros; on v mèle du vin noir astringent. Ou bien griller une grenade douce et en boire le suc avec du vin noir. Ou bien trois ou quatre baies de cyprès, des baies de myrte noir, ensemble ou séparément; on prend en considération les forces de la malade; on donne à boire dans du vin. Ou bien, castoréum une obole, myrrhe une obole, piler dans du vin noir astringent, et faire boire. Boisson pour les écoulements et toute maladie provenant de l'utérus : graine de pivoine, racines de sumac, cumin d'Éthiopie, nielle, donner dans du vin blanc. Ou bien, raclure de férule un oxybaphe, eau de poireau, donner dans du vin blanc coupé, cela arrête aussi l'épistaxis. Ou bien, faire cuire une grenade dans du vin noir, en ôter l'écorce, et broyer l'intérieur, et donner à boire dans du vin noir avec de la fine farine d'orge. Ou bien, graine de lin ou d'érysimon grillée, feuilles vertes d'olivier, racine noire (racine de genista acanthoclada), pavot bien venu, piler le tout ensemble, et donner à boire dans du vin coupé d'eau. Ou bien, présure d'âne, racine de grenadier doux, noix de galle, de chaque partie égale, jus de grenade douce, boire dans du vin. Ou bien, graine de patience, raclure du dehors de la noix de galle, piler ensemble, et boire dans du vin; on prend ensuite un cycéon. Si

⁻ σπ. om. vulg. - ἐρύσιμον θ. - ῥίζαν om., restit. al. manu D. - Gal. Gl.: μιλαναν ῥίζαν, τὴν τοῦ ἀσπαλάθου τοῦ ἀρωματικοῦ καλουμένου. - [καὶ] μηκ. Lind. - ἀδρὸν (sic) CFIKθ. - ἀδρὸν G. - άδρὸν (D, al. manu ἀδρὰν) ΗJ. - "ἐν Cθ. - ἐν om. vulg. - ὑ τὸ μισὸν vulg. - τάμισον CDFGIKLθ, Ald. - ταμιδον (sic) Η. - ῥίζην CDHIJK. - ῥίζαν vulg. - κκιλός FHIJK. - κηκίδα Cθ, Lind. - ἱσα ἱσα θ) ταῦτα pro ἐξ ῖ. π. G. - ῥόης G. - σῦν D. - " τῆς CDHIΚθ. - τῆς om. vulg. - κκιλός Cθ, Lind. - περιεξεσμένω Ιθ. - τρίδειν ἄμα καὶ μετέπειτα κυκών (sic) θ.

κυκεῶνα. Ἡν αἶμα ρέη ¹λαῦρον ἐξ ὑττερέων, ἄγνου φύλλα ξὸν οἴνω μέλανι τὰ στρυφνὰ ρόον ἵστησιν, οἴνω μέλανι μιγνύμενα. ² Ῥόου καὶ οδύνης κάχρυος ρίζαν ἐν οἴνω μέλανι πίνειν : ἢν δὲ πλέον ἢ, τερμίνθου καρπὸς τριβόμενος, χρὴ δὲ οἴνω καὶ ΰδατι διιέναι καὶ πίνειν. ³ Ἡν ρόος γένηται, καρκίνους ποταμίους ἀποπνίξας ἐν οἴνω, πίνειν διδόναι τοῦ τοιούτου οἴνου μεθ' ὕδατος. Ἡν ⁴δ' ἔτι φέρηται ὁ ρόος, πρόμαλον φώξας καὶ τρίψας ἐν οἴνω δίδου, ἢ πράσων χυλόν. ⁵ Ἡν δὲ πουλύς κατέρχηται ὁ ρόος, ἡμιόνου ὀνίδα κατακαίειν, καὶ λειῆναι καὶ ζὸν οἴνω διδόναι. Ἡν δὲ ⁶ πουλυχρόνιος ὁ ρόος γένηται, σπόγγος κατακαεὶς ἀρήγει, τρίβειν δὲ λεῖον τὸν σπόγγον καὶ ζὸν οἴνῷ διδόναι εὐωδει.

193. ⁷Κατάπλασμα ρόων 'σκόροδα καὶ ἀνδράχνην καὶ σέλινον καὶ λωτοῦ πρίσματα καὶ κέδρου λεῖα όμοῦ μῖξαι, διεὶς δὲ ἐν μελικρήτω, κατάπλασμα ποιέειν. ³Η βάτου φύλλα καὶ ράμνου καὶ ἐλαίης, ὁμοῦ ⁸ λεῖα μῖξαι καὶ διιέναι ἐν μελικρήτω, καὶ ξὸν ἀλφίτοισι καταπλάσσειν. ⁹ ³Η ἀκτῆς καὶ μυρσίνης φύλλα κατάπλασσε. ¹⁰ ³Η λωτοῦ πρίσματα καὶ συκαμίνου φύλλα καὶ ροῦν ξὸν ἀσταφίδι. ¹¹ Πυριήσιες ρόων ' αἰρῶν ἄλευρα πεφωσμένα ἔψε ἐν ὀξυκρήτω ἀκρητεστέρω καὶ ἐς ὁθόνιον ἐγχρίων πυρία. ³Η ¹² φακοὺς φώξας, καὶ περιπτίσας, ποιέειν ἄλευρα χονδρότερα, ¹³ καὶ ἐν ὕδατι έψεῖν, καὶ ὁμοίως καταπλάσσειν ἢ ὀρόδους ὡσαύτως. ³Αγαθὸν δὲ καὶ ¹⁵ ἐλελίσφακὸς ' ἢ ἄχυρα

¹ Λάβρον θ. - άγνου Κ. - έν pro ξύν θ. - Ante μέλ. addunt διδόναι Cθ. -Post μέλ. addit δίδου πιείν Ι.. - στριφνά Ι. - μίσγειν Cθ. - 2 περί δόου καί DFHIJK. - 6. κ. όδ. om. L. - κάγχρυος (D, al. manu) J. - καὶ χρυὸς (sic) θ.μέλ. om. θ. - δίδου πιεῖν pro πίνειν Lind. - πλεῖον vulg. - πλέον θ. - πλείων J. - είη Jθ. - γρη δ' έν θ. - καὶ ΰ. δ. κ. π. om, J. - είναι pro διιέναι θ. - 3 ην.... οίνω om. J. - έγγενηται θ. - δίδου πίνειν J. - ξύν ὕδατι δὲ τὸν οίνον pro τοῦ.... ύδατος C. - [έx] τοῦ Lind. - 4 δέ τι vulg. - Je lis δ' ἔτι avec Foes. - πρόμαλλον L. - Erot., p. 314 : πρόμαλον φάξας, πρόμαλόν έστιν είδος φυτού, οδ μέμνηται καὶ Εὐπολις ἐν αἰξί. - καὶ om. θ. - πράσου DH. - τῶν πράσων Cθ. - 5 ην βόος ἐπιγένηται πολύς C. - ην βόος ἐνγένηται πουλύς θ. - κατέργεται FG, Ald. - ή μιωνου αονεια (sic) 0. - όνυχα Η. - όνειδα IJK. - πατακαίειν δὲ καὶ Cθ. -) εῆναι vulg. - λιῆναι Cθ. - λειῆναι Η. - λειῆν DK. - λειᾶν FGIJ. σύν οί. δοῦναι θ. — 6 πολ. vulg. - πουλ. CDH. - δ β. om. C. - ή pro γέν. Co. θ. - σύν vulg. - ξύν Lind. - γκαταπλάσματα Cθ. - κ. ρόων om. L. - ἀνδραχλή 0. - σελίνου J. - Post κέδρου addit πρίσματα 0. - λία θ. - διέσθαι (sic) έν μελ. C. - δ' θ. - καὶ καταπλάσματα C. - καὶ κατάπλασμα ποιετ θ. - \$ λία μί-

du sang s'écoule en abondance de la matrice, feuilles de vitex avec du vin noir. Les choses astringentes avec le vin noir arrêtent les écoulements. Pour le flux et la douleur; racine de cachrys, boire dans du vin noir; si le flux est abondant, fruit de térébenthinier pilé, il faut le mouiller avec du vin et de l'eau, et boire. Si le flux survient, étouffer des écrevisses de rivière dans du vin, et donner à boire de ce vin avec de l'eau. Si le flux continue, faites griller du promalon (vitex ou tamarin), pilez, et donnez dans du vin, ou donnez de l'eau de poireau. Si le flux descend avec beaucoup d'abondance, brûler du crotin de mulet, triturer et donner avec du vin. Si le flux se prolonge beaucoup, une éponge brûlée est utile; on la triture bien et on la donne avec du vin odorant.

Cataplasme pour les écoulements : ail, pourpier, ache, sciure de lotus et de cédros, triturer ensemble et mêler, arroser d'hydromel, et faire un cataplasme. Ou bien, feuilles de ronce, de rhamnus et d'olivier, triturer ensemble et mêler, arroser d'hydromel, et mettre en cataplasme avec de la farine d'orge. Ou bien, mettez en cataplasme des feuilles de sureau ou de myrte. Ou bien, sciure de lotus, feuilles de mûrier, sumac et raisin sec. Fomentations pour les écoulements : farine grillée d'ivraie, faire cuire dans de l'oxymel pur, en enduire un linge, et fomenter. Ou bien, lentilles grillées, pilées, en faire une farine grossière, faire cuire dans l'eau, et appliquer semblablement en cataplasme; ou de l'ers de la même façon. Il est bon encore de mettre en cataplasme la sauge, ou la paille d'orge

ξας διεὶς μελικρήτω σὺν ἀλφ. καταπλάσσαι θ. - διεἴσθαι μελικρήτω σὺν C. - διέναι DFGHIK, Ald., Frob. - ξὺν HJ, Lind. - σὺν vulg. - κατάπλασσε C. - ἢ.... κατάπλασσε om. θ. - κατάπλασσε om. FGHIJK. - ¹⁰ ἢ.... φύλλα om. G. - καὶ om. Cθ, Ald. - συκαμίνοις C. - φύλλοις C. - φύλλοισι θ. - δόδου (δόου C; ροῦν θ) σὺν (ξὺν CJ, Lind.) vulg. - ¹¹ πυρίησιν ἐς ρόων (sic) θ. - αἰρων vulg. - λιρων (sic) θ. - αἰρῶν Κ. - ἔψε om. C. - ἔψὲ θ. - ἀξυκράτω θ. - πυρίη C. - ¹² φακὸν Κ. - περιπτίσσας D. - περιπτύξας C. - ποιεῖν θ. - ¹³ καὶ om. Cθ. - καὶ όμ. κατ. DFG (H, restit. al manu) JIK. - δ' ἑψεῖν θ. - κατάπλασσε θ. - ¹⁴ ἐλελίσφακον vulg. - ἐλελίσφακος D. - κριθῶν vulg. - κριθέων θ.

κριθέων ἐν ἀφεψήματι ἐλελισφάκου καὶ ὑπερικοῦ ἐψεῖν καὶ καταπλάσσειν. ¹ Λωτοῦ πρίσματα καὶ κυπαρίσσου ἐναφεψῶν ἐν ἀσταφίδος ἀποβρέγματι, ἐς ὀθόνιον ἐπιχρίων, πυριῆν. Ἡ ἐλαίης φύλλα, ἢ κισσοῦ, ἢ μυρσίνης, ἐν ² ἀφεψήματι τούτων κριθέων ἄχυρα έψεῖν. Ἡ ἀρωμάτων ὕὸατι ³ συναφεψεῖν πίτυρα πύρινα. Ἡ ἀσταφίδος ἀποβρέγματι πίτυρα ἡ πυρῶν έψεῖν, ἢ λευκοίου καρπὸν, ἢ τὰς ρίζας ἀφεψεῖν, καὶ τῷ ὕὸατι ζὸν πιτύροισι πυρίνοισιν ἐπιρρίπτειν, ἢ τῷ ἀφεψήματι πίτυρα πυρῶν τοῦτο ποιήσασα, θερμῷ ἐνελιξαμένη εἰρίῳ, πυριήσθω ἡ ἢ τῷ τῆς ἐρπύλλου ἀφεψήματι πίτυρα τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ πυριῆν οὲ καὶ σπόγγοισι θερμοῖσι καὶ εἰρίοισι μαλθακοῖσιν, ἢν περιωδυνέῃ, καὶ τοῖσιν ὀστρακίνοισιν ἀγγείοισιν, ὕδατος ἐγχέων ἡ ἐν κύστεσιν ἐλαίῳ θερμῷ.

194. ΤΚλυσμοὶ ρόων * μυρσίνης φύλλα καὶ δάφνης καὶ κισσοῦ, εν ὕδατι ἀφεψεῖν * τουτέω κλύζε χλιαρῷ. 8 *Η ἀκτῆς φύλλα καὶ σχοίνου ἀφεψεῖν εν ὕδατι, ἀποχέας, ἀκροχλιέρω κλύζειν. 9 *Η οἰνάνθην καὶ κύπερον καὶ ἀσταφίδα ἀφεψεῖν εν μελικρήτω καὶ κλύζειν. *Η τήλεως ὕδατι, ἢ βάτου ἀφεψήματι, ἢ ἐλαίης χλωρῆς, ἢ κυπαρίσσου, ἢ ἔρπύλλου, ἢ ροιῆς, ¹ο ἢ λευκοίου ρίζης, ἢ σχοίνου, ἀκροχλίερον, ἢ τὸ διὰ βουτύρου καὶ ρητίνης καὶ χηνείου ἐλαίου, ἢ τὸ διὰ μυελοῦ καὶ στέατος ὑείου.

495. 11 Υποθυμιήσιες ρόων κριθάς πεφωσμένας ες άνθρακας ύποθυμιήν, ή ελάφου κέρας συν ελαίησιν ομφακίτισιν, ή ρόον την έρυθογν, και άλφιτα 12 πεφωσμένα ξύν ελαίφ και οίνφι διπλασίφ. ή

 $^{+}$ [H] λ. Lind. – èν om. DFGHIJK. – σταφίδος θ. – èς.... ἀποδρέγματι om. C. – πυρία θ. — 2 άφ. καὶ μετὰ (κ. μ. οm. θ) τούτων κριθών (κριθέων θ) vulg. — 3 συνεψεῖν vulg. – συναφεψεῖν DHQ', Lind. – πύρρινα FGHK. — 4 πυρρών FGHK. — 3 λευκ.... ἀφεψεῖν om. θ. – σύν θ. – πυρρίνοισιν FGHK. — πυριάσιω θ. – ἐπιρίπτειν θ. – πυρρών FGHK. – ἐνειλιξαμένη θ. – ἐρίω D. – πυριάσιω θ. — 3 η οm. C. – τῷ τῆς om. θ. – ἐρπύλου D. – ἐρπύλου Η. – ἐψήματι (ἀφεψήματι C,Η al. manu) καὶ (καὶ om. θ) πίτ. vulg. — 6 πυρία θ. – καὶ om. D. – σπόγγοις θ. – θερμοῖς Κθ. – μαλθακοῖς θ. – περιόδυνέη CFGHIK, Λίd., Frob. – τοῖς ὀστρακίνοις αἰτίοις ΰδατος θ. – ἀγγείοις C. — 7 κλυσμὸς θ. – σμύρνης pro μυρσ. C. – τούτω θ. – τουτέω... ἀφεψεῖν om. C. – χλιηρῶ vulg. – χλιαρῶ J. – χλ. om. θ. — 8 η θ. – ἢ om. vulg. – σχίνου DFHIJKθ, Foes in not., Lind. – ἀκρογλιηρῷ vulg. – ἀκρογλιερῶν θ. — 9 η... κλύζειν om. (DH, restit. al. manu) FGIJK. – κύπαιρον θ. – ἐνεψεῖν μελικρήτω θ. – τήλεος vulg. – τήλεως DFGHIKθ. – τίλεως J. – τύλεος C. – ἀφεψημα vulg. 2 ἀφεψήματι θ. – ἐρπύλου D. – ἐρπύλου H. – ἐρόης C. – ἐρῆς FGHK. — τῷ om. CFGHJK. – σχίνου

bouillie dans une décoction de sauge et d'hypéricon. Ou bien, sciure de lotus et de cyprès, faire bouillir dans une décoction de raisin sec, en enduire un linge, et mettre en fomentation. Ou bien, feuilles d'olivier, ou de lierre, ou de myrte, les faire bouillir, et, dans cette décoction, faire bouillir de la paille d'orge. Ou bien, faire bouillir du son de blé dans une eau aromatique. Ou bien, faire bouillir, dans une décoction de raisin sec, du son de blé, ou faire bouillir la graine de giroflée, ou les racines, et dans cette eau jeter le son de blé; ou, jetant le son de blé dans la décoction, puis le roulant dans une laine chaude, l'appliquer en fomentation; ou eau de serpolet et son, de la même manière. On fomente aussi avec des éponges chaudes, des laines molles, s'il y a forte douleur, des vases en terre pleins d'eau, des vessies pleines d'huile chaude.

194. (Formules d'injections pour les écoulements rouges.) Injections pour les écoulements : feuilles de myrte, de laurier et de lierre, faire bouillir, et injecter cette eau tiède. Ou bien, feuilles de sureau et de jonc odorant, faire bouillir dans l'eau; décanter, et injecter, légèrement tiède. Ou bien, faire bouillir la fleur de vigne, le cypérus et le raisin sec dans de l'hydromel, et injecter. Ou bien, eau de fenugrec, ou décoction de ronce, ou d'olivier vert, ou de cyprès, ou de serpolet, ou de grenadier, ou de racine de giroflée, ou de jonc odorant, injecter légèrement tiède, ou l'injection avec beurre, résine et graisse d'oie, ou l'injection avec moelle et graisse de porc.

195. (Formules de fumigations pour les écoulements rouges.) Fumigations pour les écoulements : brûler sur des charbons de l'orge grillée, ou de la corne de cerf avec des olives non mûres, ou le sumac rouge, et de la farine d'orge grillée avec

CDFGHIJK0, Ald., Lind. – ἀχροχλίερον DFGHIJK, Ald., Frob. – ἀχροχλίηρον vulg. – ἀχροχλιαρὸν θ . – ἀχροχλιήρου G. – τὸ διὰ τοῦ θ . – χηνίου $G\theta$. – ὑος G. — " ὑποθυμιήσεις FGHK. – ὑποθυμιάσεις G. – ὑποθυμίησιν ἐς ῥόων θ . – περωγμένας G. – ἐς ἄν. ὑπ. om. G. – ἀνθραχειὰς ὑποθυμία G. – ἐλαίσισιν G. – ἐλαίαις G. — " πεφρυγμένα G. – σὺν G0. – τρ pro χαὶ G0. – χριθῶν vulg. – χριθών G0.

άγυρα κριθέων, καὶ βόλδιτον όμοίως, ή λωτοῦ πρίσματα, ή ρόον, ή κυπάρισσον 1 ξύν οίνω μέλανι αύστηρῷ ξηρήν ὑποθυμιζιν · ή γαλδάνην, ² ή μάνναν, ή βητίνην οίνω δεύσαι, ή αίγὸς κέρας ³ καὶ κικίδα, καὶ δ δόος ζεταται. "Ετερα θυμιητά οδρύζαι χρη βόθρον, καὶ φωξαι όσον δύο γοίνικας άττικάς γιγάρτων, της σποδίης ἐπιδαλών ἐπὶ τὸν βόθρον, οίνω τε ἐπιψεκάσαι εὐώδει, καὶ ἀμφικαθεζομένη καὶ διαπλίξασα θυμιήσθω. *Η τὸ λεγόμενον οἰσύπη αἰγὸς ξηρά κόψαι καὶ φωζαι 5 ζύν κριθέων ερίγματι, ελαίω φυρήσασα, θυμιῆν. 6*Η ες άνθρακας πόλιον, κριθέων άγυρα δποδάλλων, ή πρίσματα κυπαρίσσου, μύρω δεύων, θυμίη. 7*Η χώνειον, ή σμύρναν, ή λιδανωτόν, τὸ μύρον περιγέων, θυμίη. *Η άσφαλτον καὶ 8κριθέων άχυρα δμοίως. *Η κυπαρίσσου ρίζαν 9 εν αλείφατι ροδίνω περιγέας θυμίη. 10 *Η καλάμω, σγοίνω, κυπέρω, σελίνου σπέρματι, αννήσου, δόδινον έλαιον περιγέας, θυμίη. Όμοίως δε και 11 ρητίνην υποδάλλειν 12 και κιννάμωμον καὶ σμύρναν ξὸν βάτων φύλλοις, 13 ή ρόδων φύλλοις ήδυόδμοις ξὸν ποσῷ χρόχω καὶ στύρακι ταῦτα πάντα εν τῷ αὐτῷ τρίβειν, καὶ θυμιήν δδολώ άττικώ σταθμώ ἐπὶ σποδιήν οἰναρέην, ἡ ἐπὶ βολδίτου πλαστοῦ ως ἐμβάφιον · τὸ δὲ πῦρ κλημάτινον ἔστω · ἐπιτιθέναι 14 δέ τι ήδη πρότερον ώς μή όδμη ή · έπει, εί όδμη έσται, άμεινον μή θυμιήν. 196. 15 'Ρόου ἐουθροῦ προσθετά · σμύρνα καὶ βολθίον ξὺν μέλιτι

1 Ξύν CDH. - σύν vulg. - ξυρην DH. - ὑποθυμιᾶν θ. - 2 η om. C. - μάννα D. - μάννην C. - 3 η vulg. - καὶ θ. - κηκίδα Cθ - καὶ δ om. C. - 4 θυμιητὸν sine ἔτερα C. - ε. θ. om. L. - ἔτερα om. θ. - θυμιατά D. - σποδῆς Κ, Ald., Frob. - ἐπιδάλλων C. - ὑπὸ pro ἐπὶ D. - τε om. CH0. - ἐπιψακάσαι (sic) C. - άμφικ. κατειλίξασα (κατελίξασα C) έαυτήν (δ. om. C) θυμ. vulg. άμφικ. καὶ διαπλίξασα θυμιήσθω θ. - 5 ξύν CFHIJK, Lind. - σύν vulg. κριθών θ. - ἐρύγματι CD. - φυρήσας θυμία θ. - 6 ἢ ἄνθρ. (ἄνθρικας sic θ) πλεῖον (πολιων sic 0) κρ. ἢ (ἢ om. J) ἄχ. vulg. - ἢ ἐς ἄν. πάλην κριθέων ἢ ἄχ. Foes in not., Lind. - Je prends ές de Foes. - μῦρον J. - θυμία θ. - 1 η om. C. - χώνιον Cθ. - μηχώνιον Lind. - το om. CDFGHIKJθ. - μυρον Dθ. - Post μ. addit δέ 0.- Post περ. addit ὑποχέων 0.- θυμιᾶν Cθ. - 3 κριθῶν vulg. κριθέων θ. — 9 εν om. θ. - άναλείφατι (sic) pro εν άλ. C-θυμία C. - θυμιαν θ. — 10 η om. θ. - η...- περιχέας om. GJ. - σχίνω DK. - χοίνω (sic) Hl. - κυπαίοω σγοίνω θ. - σελήνου F. - άνισον CDH. - άνησον Κ. - άννήσω Foes in not., Lind. - αννήσσου θ. - αννησον vulg. - θυμίη FHK, Lind. - θυμία Cθ. θ. om. vulg. - 11 ρητίνη C. - 12 η pro καὶ Cθ. - σύν βάτου θ. - 13 η β. φ. om. C.-η (η om. θ, Foes in not., Lind.) ήδ. (ηδιόσμης J) vulg. - σύν Κθ. πάντα om. Co. - θυμιᾶν θ. - σποδίην HIJK, Ald., Frob. - σποδιή Co. - οίναρέη θ. - οἰνάριον C. - η ἐπιβολή τοῦ πλαστοῦ (D, al. manu η ἐπιβολβίτου

de l'haile et le double de vin ; ou de la paille d'orge, la bouse de vache semblablement, la sciure de lotus, ou le sumac, ou le cyprès sec en fumigation avec du vin noir astringent, ou galbanum, ou manne, ou résine mouillée avec du vin, ou corne de chèvre et noix de galle; movens qui arrêtent le flux. Autres fumigations : creuser un trou, griller deux chénices attiques de pepins de raisin, jeter cette cendre dans le trou, y verser peu à peu du vin odorant; la semme s'asseoit dessus, et, écartant les jambes, recoit la fumigation. Ou bien, ce qu'on appelle le suint de chèvre, le brover sec, le griller avec du gruau d'orge, pétrir avec de l'huile, et employer en fumigation. Ou bien, jeter sur des charbons le teucrium polium et de la paille d'orge, ou de la sciure de cyprès, mouiller avec du parsum, et employer en fumigation. Ou bien, ciguë ou myrrhe, ou encens, verser du parfum, et employer en fumigation. Ou bien, asphalte et paille d'orge, de la même façon. Ou bien, racine de cyprès, mouiller avec l'huile de rose, fumiger. Ou bien, roseau odorant, jonc odorant, cypérus, graine d'ache, anis, verser de l'huile de rose dessus, et employer en fumigation. Semblablement, jeter de la résine, du cinnamome, de la myrrhe avec des feuilles de ronce ou des feuilles de rose, ajouter un peu de safran et de styrax, piler le tout ensemble, et fumiger à la dose d'une obole attique, sur de la cendre de vigne, ou sur de la bouse figurée comme un oxybaphe; le feu est fait avec des sarments; en attendant, on mettra un couvercle par dessus, afin qu'il n'y ait pas d'odeur; car, s'il y a de l'odeur, il vaut mieux ne pas administrer la fumigation.

196. (Formules de pessaires pour les écoulements rouges.)
Pessaires pour l'écoulement rouge : myrrhe et bolbion écrasé

τοῦ πλαστοῦ) GH, (Ald., ἐπιβολῆ). - ἐπιβολίτου pro ἢ ἐπὶ β. C. - βολὴ τοῦ pro βολθ. F. - βολήτου L. - βολητοῦ πλαστοῦ IK. - βολητοῦ πλαστοῦ J. - ἐμβαρίου CDGIKO, Ald. - κλημάτιον J. — 11 τι 0. - τι om. vulg. - ἀμῆ όδμῆ ἢν C. - εῖη 0. - ἐπὶ C0. - εὶ δ. ἔσται om. C0. - μὴ om., restit. al. manu H. - θυμιᾶν 0. — 15 β. ὲ. π. om. <math>KI. - προσθετικὰ J. - βόλθιον J0. - σὸν 0. - ἔψητὰ (ἐψήσας C0) ἐν 0. - ἄπερ δὴ (ἄπερ δὴ om. C0) καὶ vulg. - λία 0. - ἐλί. IIK0. - ἐνελίξας C.

τριφθέν προσθετόν άριστον. "Η δόδα έψήσας εν ύδατι, καὶ τρίψας λεία εν μύρω βοδίνω, εν εξείω ελίξας, προστίθει. Η τοῦ λωτοῦ τὸ άνθος 1 έψησαι εν ύδατι, κάπειτα τρίθειν εν δοδίνω μύρω, καὶ εν εἰρίω πρός τὸ στόμα τῆς ὑστέρης προσάγειν. *Η 2 κύπερον καὶ ἴριν καὶ ἄννησον ίσον έχάστου εν μύρω ροδίνω, λείον, εν είρίω, μάλιστα πρός τὸν στόμαγον είσω. *Η μυρσίνης φύλλα μελαίνης έν οίνω λευκώ, πίτυος φλοιόν παραμίσγειν, ³καὶ διμοίως ποιείν. ⁴Η κυπαρίσσου ⁴καρπόν καὶ λιδανωτὸν ἴσον έκατέρου τρίθειν όμοῦ ἐν μύρω δοδίνω, ἐν εἰρίω προστίθει. 5*Ην ξηρηναι δέη ρόον, καλαμίνθην εν οίνω μέλανι έψειν, καὶ ἐς οθόνιον βάπτοντα, ἐπιτιθέναι. Ἡ ύοσκυάμου τῶν σύλλων καὶ ε χώνειον άμα έψεῖν. Ώσαύτως πράσα καὶ τμαλάγην καὶ κηρὸν καὶ γηνὸς άλεινα μῖξαι, εἶτα γλιερὸν προστιθέναι πρὸς τὰ αἰδοῖα. *Η οἶνον ἄκρητον ⁸ξὸν ρητίνη καὶ σιδίω έρθω τρίδειν, καὶ προστιθέναι διιοίως, *Η 9χνηκον ζύν οίνω τοίδων προστίθει. *Η λωτοῦ 10 τὸ πρίσμα δμοίως. *Η 11 σγίνου φύλλα ή δόον, μέλιτι καθέφθω, μίζας πρόσθες. 19 Ήν δὲ μὴ λήγη, σούσινον, ἡ βλίτον τὴν βοτάνην ὡς γλῶσσαν οὖσαν, εν εξρίω ποιείν προσθετόν.

197. 'Ρόου ¹³ δόατος προσθετόν καὶ ἔγχυτον · ἢν γυναικὶ ὕόωρ ρέη ἐκ τῶν αἰδοίων, λαδών βητίνην ξηρὴν καὶ μυρίκης πέταλα καὶ λίνου καρπόν τρῖψαι ἐν οἴνω, καὶ μιζαι ¹³ ἐν ὄρνιθος στέατι, καὶ ἐγχέαι ἐς τὰ αἰδοῖα κλυστῆρι. ᾿Αλευρα ¹⁵ χηραμύδα ὡς καθαρώτατα, ἢ ἀμύλιον ἐν εἰρίω προστίθεσθαι πρὸς τὸν στόμαχον. ¹⁶ ᾿Αλλο ἔγχυτον ὁμοίως ·

^{&#}x27; Έψήσας θ. - καί om. Cθ. - 2 κύπαιρον θ. - Ιριν D. - άνησον Κ. - άνισον CDHJ. - ίσον om. C. - έκάστω C. - λεΐον (addit εἰρίω al. manu H) βαλεΐν ές τὸ στόμα είσω vulg. - λεῖον (λίον θ) (addit ἐν θ) εἰρίω μάλιστα πρὸς τὸν στόμαχον είσω Cθ.—3 καί om. Cθ.-χρή pro ποιείν Cθ.- καρπός καί λιδανωτό: C. - μύρω καὶ (καὶ om. C) προστιθέναι (προστίθει C) vulg. - μύρω βοδίνω έν εξρίω προστίθει θ. — 5 ην ξ. δ. ρόον om. KL. - ξηράναι C. - δέξαντα Foes in not., Lind. - βάπτοντα θ. - Voy. une locution semblable, ες είριον εμβάπτεσθαι, p. 396, l. 15. — 6 κόνιον C. – κώνιον θ. – άμα om. Cθ. — 7 μαλάχη 6. - είτα om. Cθ. - χλιηρόν C. - χλιαρόν προστίθεσθαι θ. - ο σύν θ. - όμοίως om. Cθ. - 9 ανήκον θ. - ανίκον vulg. - σύν vulg. - ξύν Cθ. - 10 τδ om. CDθ. - πρίσματα Cθ. - ώσαύτως Cθ. - 11 σχοίνου L. - κατέρθω IJK. - 12 η, al. manu ην F. - ην δε λυγίσωσιν ονίβλητον (D, al. manu ην μη λήγη σούσινον ή βλίττον) L. - ληγήσωσιν (λυγήσωσιν Η) δνύδλητον FGH (Κ, δνίβλητον). λίγη 0. - σούσινον η δνίδλητον Lind. - βλίτον θ. - βλήτον vulg. - την β. om. Cθ. -π λείσαν (sic) pro γλώσσαν C. - οδσαν om. Cθ. - ποιείν om. Cθ. - 13 δδατώδεος C. Codd, Vatic. ap. Foes. - δέει Ald. - πέταλλα Κ. - 18 εν om. Cb.

avec du miel, pessaire excellent. Ou bien, roses bouillies dans l'eau, brovées dans de l'huile de rose, roulées dans de la laine, et mises en pessaire. Ou bien, fleur de lotus, faire bouillir dans de l'eau, puis broyer dans de l'huile de rose, et appliquer, dans de la laine, contre l'orifice utérin. Ou bien, evpérus, iris, anis, de chaque partie égale, broyés dans de l'huile de rose, mettre dans de la laine, et introduire à l'intérieur vers l'orifice utérin. Ou bien, feuilles de myrte noir, dans du vin blanc, mêler de l'écorce de pin, et faire de même. Ou bien, fruit du cyprès et encens, de chaque partie égale, piler ensemble, dans de l'huile de rose, et appliquer dans de la lainc. S'il faut sécher un écoulement, faire bouillir la calaminthe (melissa altissima) dans du vin noir, v tremper un linge ct l'appliquer. Ou bien, faire cuire ensemble des feuilles de jusquiame et de la ciguë. De la même facon, mêler poireau, mauve, cire, graisse d'oie, puis appliquer tiède aux parties génitales. Ou bien, vin pur, résine, écorce de grenade bouillie, broyer et appliquer semblablement. Ou bien, carthame, piler avec du vin et appliquer. Ou bien, sciure de lotus semblablement. Ou bien, feuilles de lentisque ou de sumac, miel bien cuit, mèler, appliquer. Si le flux ne s'arrête pas, l'huile de lis, la bette, herbe qui est comme une langue, mettre dans de la laine et appliquer en pessaire.

197. (Formules d'infusions pour les parties génitales. Voy. ce que l'auteur entend par infusion, § 87.) Pessaire et infusion pour un flux d'eau : Si, chez une femme, de l'eau s'écoule des parties génitales, prendre de la résine sèche, des feuilles de myrice (tamarix Africana), de la graine de lin, piler dans du vin, mêler dans de la graisse de volaille, et infuser dans les parties génitales, à l'aide d'une seringue. Farine pure une

⁻ έγγεον δὲ sine καὶ C (6, δ'). — ¹⁶ χηραμίδα DFHJK, Lind. – ἀμύλεον DFG HIK. – ἀμύελον J. – ἄμ. οιπ. C. – οίνω pro εἰρίω C. — ¹⁶ ἄ. ἔγ. ὁ. οιπ. L. Lind. – ἀρόου ὑδανώδεος ἔγχυτον pro ἄ. ἔ. ὁ. C (0, ὑδανος). – ἔγχι ὁμ. οιπ. D. – ὅμοιον J. – ὅταν D. – πέταλλα K. – ἐνιέναι D. – ἐγχύαι DQ'. – προσθεῖναι pro 2λ. ἐνείναι Vatic. Codd. ap. Focs.

δκόταν ΰδωρ εκ τοῦ αἰδοίου βέη, μυρίκης πέταλα καὶ λιβανωτοῦ καρπὸν ἐν χηνὸς στέατι τρίψας καὶ βητίνην, ἐς τὰ αἰδοῖα κλυστῆρι ἐνεῖναι.

198. ^{1*}Ην ύπο ρόου ύδατώδεος το ήτρον άλγέη, λίνου καρπον τρῖψαι ἐν μέλιτι, καὶ καταπλάττειν το ήτρον καλῶς.

199. ² *Πν ρόος αίματώδης, ἢ λευχὸς, ἢ όποῖος ἄν ἢ · θεῖον καὶ μανδραγόρου τὸ ἀκρητον ἀναλαθόντα εἰρίω προσθεῖναι, καὶ ὑπτίη εὐδέτω, καὶ ἀκίνητος μενέτω. *Π σίδια ξηρὰ τρίθειν ἐν οἴνω * πραμνίω καὶ διδόναι πίνειν. 'Ρόου λευκοῦ ποτόν · κισσοῦ λευκοῦ τὸ σπέρμα καὶ πίτυος * φλοιὸν ἐν οἴνω αὐστηρῷ παρέχειν. *Η ἐλόφου κέρας κατακαῦσαι ⁵ μοῖραν, ὡμηλύσιος δὲ δύο μοίρας καὶ κεδρίδας πέντε, τρίθειν ἐν ΰδατι, καὶ πίνειν.

200. Όταν πνίγηται ⁶ ύπὸ ὑστερέων · κάστορα καὶ κόνυζαν ἐν οἰνῷ χωρὶς καὶ ἐν ταὐτῷ πινέτω. ^{7*}Η ἀσφάλτου ἄσον τριώβολον, ἢ φώκης στέαρ ἄσον δὴ τῷ δακτύλῷ λαβεῖν. ⁸ 'Pίζης γλυκυσίδης ἄσον ἤμισυ πόσιος ἐν οἴνῷ εὐώδει διδόναι πίνειν. 'Όταν ⁹ δὲ πνίγωσι καὶ δμοῦ βήσση, σανδαράχης ὅσον ὸβολὸν καὶ θείου ἀπύρου ἴσον καὶ ἀμύγδαλα πικρὰ καθήραντα ξυμμίσγειν τρία ἢ τέσσαρα, καὶ διδόναι ἐν οἴνῷ εὐώδει. ^{*}Ην δέ ¹⁰ γε προσίσχωσιν αὶ ὑστέραι, κριθὰς τρίψας λεῖα ξὸν τοῖσιν ἀχύροισι καὶ κέρας ἐλάφου, ἐλαίῷ δεύσας, ὑποθυμιήσθω. 'Όταν ¹¹ δὲ ἄνω ἢ, καὶ θλίβηται καρδίη καὶ στόμαχος καὶ ὑπομένωσι, σμύρνην, ἢ ρητίνην, ἢ νέτωπον, ἢ κάστορα, ἢ δπὸν σιλφίου πῖσαι.

 $^{^{1}}$ Θεραπεΐα τοῦ ήτρου D (Q', ἐητροῦ). - ἢν ὑπὸ om. Cθ. - ὑδατόδεος F. ύδατοειδέος θ. - άλγέει CKθ. - άγνου vulg. - λίνου θ. - καὶ om. θ. - καταπλάσαι C. - καλῶς om. Cθ. - - την om. C0. - ην... όποῖος αν η om. L. - Post αίω, addit π Lind. - αν η D. - αν η om. vulg. - Ante θετον addit ποτον (sic) C. - θίον θ. - μανδραγόραν εν απρήτω τρίδειν pro μ. τὸ α. Foes in not., Lind. - τῶ ἀκρήτω Cθ. - εἰρίον Cθ. - μενέτω om. Cθ. - 3 πραμίω FGI. ι ολοιός Cθ. - ποτόν pro παρέχειν Cθ. - υ μοίραν ΗΙθ. - όμιλύσιος FGIJ. - ώμη λύσεως C. - εν ύδατι τρίδειν θ. - εν om. vulg. - 6 από Cθ. - ύστερέων C .- ύστερών vulg .- γωρίς έν σίνω καὶ έν τῶ αὐτῶ Cθ .- έν post καὶ om. DFGHIJK. - πινέτω έκάτερον (έκ. om. C0) vulg. - τη θ. - η om. vulg. - σσον om. DFGK. - τριόθολον FGI, Ald., Frob. - η om. θ. - όσον δὶς (δη pro δὶς D) τῷ vulg. — 8 [$\mathring{\eta}$] $\mathring{\rho}$. Lind. – $\mathring{\rho}$ ίζην C. – $\mathring{\rho}$ ίζαν θ. – γλυκυσίδος G. – γλυκισίδης θ. - διδ. π. om. Cθ. - 9 δε om. Cθ. - σανδαράκης Cθ. - σανδαράχνης FGI. σανδράγνης J, Ald. - θίου θ. - καθάραντα J. - συμμ. vulg. - ξυμμ. DFGHIJK, Ald. - ξυμίσγειν C. - τέτταρα DFGHIJK. - 10 γε om. Co. - προίσχωσιν DF GHIJK. - πριθήν τρ. λείαν J. - τρίψασα C. - λίας θ. - σύν Jθ. - τοῖς DFIJK. αλεύροισι vulg. - αχύροισι θ, Foes in not., Lind. - ελάφου κέρας Cθ. - ελ. δεύ-

cheramys (= 0^{litre},009), ou amidon, appliquer dans de la laine à l'orifice utérin. Autre infusion semblablement : quand de l'eau s'écoule des parties génitales, feuilles de myrice, fruit de l'arbre à encens, piler dans de la graisse d'oie avec de la résine, et injecter dans les parties génitales à l'aide d'une seringue.

198. (Cataplasme pour la douleur en cas d'écoulement aqueux.) Si, en raison d'un flux aqueux, le bas-ventre est douloureux, piler dans du miel la graine de lin, et en faire un bon cataplasme sur le bas-ventre.

199. (Recettes pour un flux rouge ou blanc.) Pour un flux sanguinolent, ou blanc, ou quel qu'il soit : soufre et suc pur de mandragore, prendre dans de la laine et appliquer; la femme dormira sur le dos et restera immobile. Ou bien, écorces sèches de grenade, broyer dans du vin de Pramne, et donner à boire. Breuvage pour l'écoulement blanc : graine de lierre blanc, écorce de pin, donner à boire dans du vin astringent. Ou bien, corne de cerf brûlée une partie, farine d'orge crue deux parties, cinq baies de cédros, broyer dans l'eau et boire.

200. (Formules de breuvages en cas de suffocation hystérique.) En cas de suffocation par la matrice : castoréum et conyza, boire séparément et ensemble dans du vin. Ou bien, asphalte trois oboles, ou graisse de phoque une pincée. Racine de pivoine une demi-potion, donner à boire dans du vin odorant. Quand la matrice cause de la suffocation et qu'il y a toux en même temps, sandaraque une obole, soufre qui n'a pas subi le feu autant, amandes amères nettoyées trois ou quatre, mêler, et donner dans du vin odorant. Si la matrice se fixe en un point, orge avec sa paille, corne de cerf, piler, mouiller avec de l'huile, et donner la fumigation. Quand elle est en haut, qu'elle presse le cœur et l'œsophage, et qu'elle demeure fixée, myrrhe ou résine, ou nétopon, ou castoréum, ou suc de silphion, prendre en boisson.

σας οπ. C. – δεύσασα $\theta.$ – ύποθυμιζη C. — " δε em. C0. – καρδίη $C\theta.$ – καφδία vulg. – σμύρναν $\theta.$ – νέτοπον G.

201. "Όταν Ιυστέρη πνίνη, πνεθμα δε σεύηται άλες άνω, καὶ βάρος έγη, καὶ γνώμη καταπλήξ, ἀναυδίη, περίψυξις, ² πνεῦμα προσπταΐον, όμματα άμαλδύνηται, την κεφαλήν ξυρήν ότι τάγιστα, καὶ ταινίη ἀποδιωθέειν, ὑπερ διιφαλόν δε είλεειν· διδόναι ³δε καστόριον καὶ κόνυζαν * καὶ πηγάνου δόωρ, κύμινον αἰθιοπικὸν, ραφάνου σπέρμα, θεῖον, σμύρνην * πρὸς δὲ τὰς βῖνας τὰ κάκοδμα, εὕοδμα δὲ ἐς τὰς ὑστέρας • την δὲ ἀνέγηται, κόκκου τὸ ἔνδον τὸ λευκὸν μέλιτι μίξας, άλείσειν την ότνα. *Η 6 σχίνον τριπτήν, ένα δάχνηται. "Όταν 7 δε δούνη έχη και πνίγηται, μαλάγης ρίζαν, η δξύμελι ή φλοιόν μαράθου καὶ κρῆθμον ἐν ύδατι δοῦναι πίνειν, ἄριστον ⁸ δὲ ἐρυγγάνειν καὶ διανακαθίζειν • ἡ θὲλλεδόρω πταρμόν ποιέειν, καὶ προσίσγειν πρὸς τὰς ρτνας. *Ην 10 δὲ ὑπὸ τὰς φρένας δοχέωσιν ζζεσθαι, ἐζαπίνης ἄρωνος γίνεται, ύποχόνδρια σκληρά, καὶ πνίγεται, καὶ τοὺς ὀδόντας συνερείδει, καὶ οὐγ ὑπακούει καλεομένη · δεῖ οὖν ὑποθυμιῆν ὑπὸ τὰς ρίνας, είριον κατακαίων, άσφαλτον ές πῦρ ἐμβάλλων ¹¹καὶ καστόριον 12 καὶ θεῖον 13 καὶ πίσσαν. βουδῶνας δὲ καὶ μηρούς μύρι ἔνδοθεν εὐωδεστάτω γρίειν ή άστέρας τους 14 θαλασσίους τους μέλανας και κράμθην μίζας εν οίνω εὐώδει πινέτω. 15 *Η σμύρνης τριώθολον, xoρίανον δλίγον, ρητίνην, γλυκυσίδης ρίζαν, κύμινον αἰθιοπικόν, ταῦτα τρίψας εν οίνω λευχώ, 16 καὶ ύδατι ή μελικρήτω διέντα, πίνειν απρογλίερον. 17 Βοηθέει δε καὶ τὸ πευκέδανον, ἀριστολογία, κρομμύου δά-

¹ Υστέρα vulg. - ὑστέρη Κ. - πνευμα δὲ σέθηται (δ' ἐσέθηται DFGHIJK; δευσέδηται sic L; δὲ σεύηται θ, Lind.) vulg. - 2 πν.... περίψυξις om. C.πρόσπαιον C. - προσπαΐον θ. - [καί] όμμ. Lind. - άμαλδύνεται vulg. - άμαλδύνηται θ. - τὴν om. Cθ. - ξυρᾶν θ. - ξηρῆν C. - τάχος CDFGHIJKθ, Ald. ταινίη om. θ. - ἀποδιωθεῖν vulg. - ἀποδιωθεῖ C. - ἀποδιωθέειν θ. - ομφ. (δμφαλού θ) δε (δε om. Lind.) εί δεῖ (οίδεῖ DHJ; εἴδει C; εἰλέειν θ) vulg. -3 δε καί (καί om. CDHIJo, Ald., Lind.) vulg. - κόνιζαν Cl. - 4 καί om. Ch. - θ ion θ . - smúrnas G. - smúrnan G. - δ G. - δ G. - δ G. - δ an ruig. ην θ. - αν. (ανίσχηταιθ), καὶ (καὶ om. θ) κόχλου (κρόκου θ; κόκου J; κόκκου Foes in not., Lind.) vulg. - μέλ. δεύσας καὶ (δ. καὶ om. Cθ) μίξας vulg. - δίναν (sic) θ. — 6 σχίνον Κ. - λεπτήν vulg. - τριπτήν θ. - Gal. Gl. : σχίνον, ού μόνον τὸ θαμνῶδες φυτὸν, ἀλλὰ καὶ είδός τι σκίλλης, εἰ μὴ ἄρα καὶ πάσης σκίλλης τον βολβόν. - ην (αν C; ενα θ) δάκν. vulg. - 7 δε om. Co. - δξόμελε C.-μαράθρου D.- κριθμόν D.- κρηθμόν vulg.- πιεῖν θ. - 8 δὲ om. Co.άνακαθίζειν θ. — ° έλλέβορον (έλλεβόρω θ) καὶ (καὶ om. θ) πτ. vulg. — " δ' Cθ. - τὰς om. Cθ. - ἔζεσθαι FK. - ξηρά pro σκλ. C. - συνερίδει Cθ. - οὐκ Ald., Frob., Foes, Lind. - det our om. Co. - your J. - unoquing C. - unoquing

201. (Autres détails sur la suffocation hystérique, et sur tout ec que l'auteur entend par déplacements de la matrice, qui va se fixer sur le cœur, le foie, les hypocondres, etc. Traitement.) Quand la matrice cause de la suffocation, le soufle se précipite impétueusement en haut, pesanteur, intelligence dans la stupeur, perte de la parole, refroidissement, respiration entrecoupée, œil obscurci : dans ce cas, raser la tête au plus vite, et repousser la matrice à l'aide d'un bandage qu'on roule au-dessus de l'ombilic; donner le castoreum, la convza, l'eau de rue, le cumin d'Éthiopie, la graine de raifort, le soufre, la myrrhe; faire des fumigations fétides sous les narines, aromatiques sous les parties génitales; si cela persiste, prendre le dedans, le blanc du grain de Cnide, mèler avec du miel et enduire les narines; ou bien, scille broyée, afin que cela cause un sentiment de morsure. Quand il y a douleur et suffocation, racine de mauve, ou oxymel, ou écorce de fenouil, et crethmos (crithmum maritimum), donner à boire dans de l'eau; il est très-bon de provoquer des éructations et de se tenir sur son séant. Ou bien, provoquer l'éternuement avec l'ellébore, appliqué aux narines. Si la matrice paraît se fixer sous les phrènes (diaphragme), la femme perd aussitôt la voix, les hypocondres sont durs, elle étouffe, les dents sont serrées, et elle n'entend pas quand on l'appelle. Il faut faire une fumigation sous les narines, brûlant de la laine, jetant dans le feu de l'asphalte, du castoréum, du soufre et de la poix; frotter les aines et les cuisses à l'intérieur avec un parfum de très-bonne odeur; ou bien, mêler des étoiles noires de mer et du chou, et donner à boire dans du vin

^{0. -} καὶ ἄσφ. L, Lind. - ἐς οπ. (F, restit. al. manu) J. - ἐς πῦρ repetitur C.

- 11 καὶ οπ. Cθ. - 12 καὶ οπ. Cθ. - θίον θ. - 13 καὶ οπ. Cθ. - 14 θαλαττίους vulg. - θαλασσίους Cθ. - τοὺς οπ. C. - ἐν οἴ. εὐ. cθ. - εὐ. οἴ. sine ἐν
vulg. - 13 ἢ οπ. C. - ἀς τριώβολον θ. - τριόβολον F, Ald., Frob. - κόριον C. κορίαννον θ. - κορύανον FG, Ald., Frob. - ἢ κορ. J. - 16 καὶ οπ. θ. - πιεῖν
θ. - Post π. addunt θερμαίνοντα Cθ. - ἀκροχλιαρὸν θ. - ἀκροχλίηρον CJ.

- 13 βοηθεῖ vulg. - βοηθέει θ. - καὶ τὸ οπ. C. - καὶ οπ. θ. - πουκεδανὸν
vulg. - πευκέδανον D. - ἄκροχλίηρον CJ. - ἀκροχλίαρον θ. - διδόναι Cθ.

κρυον, πάνακες, εν οίνω ή ύδατι, ακροχλίερον διδόμενον. Υστέρας * ες γώρην άγει, τοῦ κρότωνος ρίζα πινομένη, ή κύμινον αἰθιοπικόν, ή σέλινου, ή μαράθρου σπέρμα καὶ ἀννήσου, πέπερι ή σμύρνα, καὶ δπὸς μήχωνος πινόμενος, *Ην ή ² χαρδίη πνίγηται ὑπὸ ὑστέρης, ἀναθλίβεται, καὶ πνεῦμα ἔγει καὶ ἄσθμα· δεῖ τὸν καρπὸν τῆς ἄγνου καὶ γλυχυσίδης εν οίνω πίνειν, ή άβρότονον, καὶ πάνακες, 3καὶ άμμωνιακόν, ή πήγανον, 4 ή ύπγωτικόν μηκώνιον. 5 Πάλιν οὖν εὶ όμοίως έγει, μελάνθιον τρίβειν λεῖον, 6 καὶ μέλιτι δεύειν, καὶ ποιέειν οξον βάλανον, και πρὸς τῷ πτερῷ προστιθέναι ἡ φιλίστιον όμοίως προστίθει · η τηλέφιον, ή άνεμώνης φύλλα τρίψας, ένθες ές τρυχίον, καὶ σμύρνην σμικρήν ξυμμίσγειν. 7 *Ην ές την όσφὸν αι ύστέραι καταστηρίξωσι, μή ψαύη δὲ τῆς κεφαλῆς ή πνὶξ, ἐσθιέτω πουλύποδας έφθοὺς, καὶ οἶνον πινέτω μέλανα εὐώδεα ἄκρητον ὡς πλεῖστον. "Οταν 8 δε ώς πρός τὰ σπλάγγνα τραπεῖσαι πνίγωσιν, οἶνον κεορινον καλ κύμινον αίθιοπικόν πινέτω, καλ θερμῷ λουέσθω, καλ πυριήσθω τὰ εὐώδεα.

202. *Ην ἀνεμωθῶσιν αὶ ὑστέραι, ελδύσματα πάντα [ἀ] ἐς τὸ μύρον ἐμβάλλεται, καὶ δάφνη, καὶ μυρσίνη, καὶ ἐλελίσφακος, κέδρου τε πρίσματα καὶ κυπαρίσσου * ταῦτα κόψαι καὶ κατασῆσαι λεῖα, καὶ ἐπ' οἶνον εὐοδμον ἐπιπάσσειν, καὶ ἐπιχέαι ῥόδινον ἔλαιον.

203. "Όταν 10 δε μεταχινηθεῖσαι θλίδωσιν αι ύστέραι, χριθάς ξύν

¹ Έσχάρην pro ές χ. Κ.-μαράθου CHIJθ. - άνίσου DHJ. - άνισσον C. άννησον η πέπ. θ. - η όπος Cθ. - 2 καρδίη CDθ. - καρδία vulg. - πνίγηται CDFGHIJKe, Lind. - πνίγεται vulg. - ἀναθλ. om. (D, al manu καὶ θλίβεται) FGHIJK. - καὶ θλίβεται L, Lind. - ἀναφλίβεται C, Ald. - ἀναφλίβεται πνεῦμα η ύγρον καὶ ην πλεύμονα ἔχη καὶ ᾶσθμα τὸν καρπὸν θ. - καὶ om. C. - ἔχη DGHIJK. - δετ om. C. - άγνης FGIJK. - 3 η pro καὶ θ. - 4 η om. C. -5 ην πνιγμός έχηται ύπὸ ύστερῶν pro πάλιν.... έχει C (θ, ἀπὸ ύστερέων).-λίον θ. - 6 xαὶ om. θ. - ποιῶν vulg. - ποιεῖν J. - οἱον βάλ. ποιέειν θ. - πρὸςom. θ. - τὸ pro τῷ J. - τιλέφιον FG. - τηλέφειον J. - τρύχινον vulg. - τρυχίον θ, Foes in not., Lind. - τρύχνιον FGHIKL. - στρύγχνιον (sic) J. - σμύρναν θ. - μικρήν vulg. - σμ. JK. - συμμ. J. - η ήν αι ύστ. ές την όσοῦν J. - πνηξ θ. - πουλ. DFHIJK. - πολ. vulg. - έφθους οπτούς θ. - εὐώδεα ponit post οίνον C. -εὐωδη vulg. -εὐωδεα θ. -ως om. Cθ. -εδιωδος θ. -καὶ οἶνον (κύμινον Foes in not., Lind.) αίθ. vulg. - λούσθω θ. - καί om. θ. - πυριάσθω vulg. - πυρίαμα θ. - πυρία C. - πυριήσθω D. - τε pro τὰ J. - 9 Gal. Gl. : καὶ τὰ ἀρώματα, ήδύσματα. - J'ajoute [a]; comp. p. 398, l. 14, et 404, l. 20.-μυρον D. - μυρίνη CDFGIK, Ald. - μυρρίνη J. - καὶ κέδρου πρ. καὶ φύλλα κυπαρίσ-

odorant. Ou bien, myrrhe trois oboles, un peu de coriandre, résine, racine de pivoine, cumin d'Éthiopie, piler dans du vin blanc, mouiller avec de l'eau ou de l'hydromel, et boire légèrement tiède. On a aussi un secours dans le peucédanum, l'aristoloche, la larme de poireau, le panaces (echinophora tenuifolia), donnés légèrement tièdes dans le vin ou l'eau. Bon pour ramener la matrice à sa place, racine de ricin en boisson, cumin d'Éthiopie, ache, graine de fenouil et d'anis, poivre, myrrhe, suc de pavot en boisson. Si le cœur est suffoqué par la matrice, il est presse, la respiration est difficile et fréquente. Il faut boire dans du vin la graine de vitex et de pivoine, ou l'aurone, ou le panaces (echinophora tenuifolia), la gomme ammoniaque, la rue, le suc du pavot somnifère. De rechef, si la femme se trouve dans le même état, broyer de la nielle, la mouiller avec du miel, en faire comme un gland, et appliquer avec la plume. Ou le philistion (galium aparine), appliquer de même. Ou le mélinet, ou les feuilles d'anémone, piler, mettre dans un chiffon, et mêler un peu de myrrhe. Si la matrice se fixe aux lombes, sans que l'étouffement touche la tête, la femme mangera des poulpes bouillis, et boira du vin noir, odorant, pur, en aussi grande quantité que possible. Quand, tournée sur les viscères, la matrice cause de la suffocation, boire du vin de cédros et du cumin d'Éthiopie, se laver à l'eau chaude, et prendre des fumigations aromatiques.

202. (Matrice remplie de vent. Remède.) Si la matrice se remplit de vent, tous les aromates qu'on met dans le parfum, plus laurier, myrte, sauge, sciure de cédros et de cyprès; piler le tout, passer par un tamis fin, en saupoudrer du vin odorant, et verser de l'huile de rose.

203. (Autre série de formules pour les cas où la matrice

σου θ. – τὰ pro τε J. – λία θ. – εὐώδεα θ. – εὕοσμον J. — 10 δὲ οπ. – μετακινιθώσιν (sic) καὶ θλίθωσιν G. – θλιθώσιν J. – σὺν JΚθ. – τοῖς vulg. – τῆσι G. κηρυθίσισι J. – κυριθίσισι J. – επιθυμιτήν J. – emend. al. manu.

τοίσι χυρηβίοισι καὶ πρόμαλον καὶ ἐλάφου κέρας οίνω δεύσας, ύποθυμιήν. "Όταν προσιστάμεναι πνίγωσιν, ελλύγνιον ανάψαι καὶ αποσθέσαι ύπὸ τὰς ρίνας, ὡς λιγνὺς καὶ αἰθαλὸς εἰσίη · καὶ ² πίσσαν καὶ καστόριον καὶ πευκέδανον καὶ σμύρναν διεὶς μύρω, εἰρίω ἀναδήσασα, προστιθέσθω · πίνειν δε δητίνην ελαίω διέντα. Ήν πνίγωσι λίην. 3 διδόναι ποτόν γελώνης παραθαλασσίης όσον τριώδολον τρίψας έν οίνω λευχώ, κοτύλην κυάθοις πίνειν * ή λύγνον, ἐπιγέας ὅσον έλαιον, άθαι τὸν λύγνον, καὶ ἐὰν ἀποσδεσθη, πρὸς τὰς δῖνας πρόσαγε· 5 η βόρδορον ως δυσωδέστατον όμοίως. η εξριον 6 κατακαύσας. η ἀσφάλτου ολίγον τρίψας ἐν οἴνω λευχῷ πινέτω • ἡ ἐρυσίμου 7χόγγην καὶ καστορίου ἐν οίνω λευκῶ δὸς πιεῖν, καὶ λοῦσον. "Ην 8 δὲ βήσση, σανδαράγης δδολόν, θείου δύο δδολούς απύρου, αμύγδαλα πικρά ἀποκαθήρας, καὶ καστορίου δδολόν μίσγειν ζύν οίνω εὐώδει, καὶ πίνειν δίδου. *Ην δὲ 9 πνίγωσιν αἱ ὑστέραι, καὶ τῆς καρδίης ψαύση τὸ πνίγμα, καὶ μεμύκη τὸ στόμα, όξος θερμὸν δίδου ροφεῖν πασσαλίσκω ή κερκίδι διάνοιγε, ή οίνον όμοίως άνοδμον καὶ ξύν δζυμέλιτι. *Ην 10 λίην δε πνίγωσι, καὶ άφωνος ή, κρόμμυον εν σίνω γλιερώ τρίψας, ενστάζειν ες τὰς ρίνας, καὶ ἀνεγείρειν. *Ην δὲ 11 ἄχρις ήπατος ανίωσι, καὶ πνίγηται, άφωνος γίνεται, καὶ οὐδὲν δρᾶ, καὶ τοὺς δδόν-

ι Οταν [ĉè Lind. - ελλίγνιον FI, Ald., Frob. - ελαύγνιον (sic) άψαι 0. -[ως] λιγνύς Cornar. et Foes in translationibus suis, Lind. - ως om. vulg. λυγνις καὶ αιθολος (sic) θ. - αἰθαλόεις C. - εἰσὶ D (H, al manu εἴσεισι). - εἴσεισι (εἴσ. om. C) vulg. - Je pense que εἰσὶ est la vraie lecon (pour εἰσίη), et justifie ώς. - ο σμύρναν pro πίσσαν, et πίσσαν pro σμύρναν Κ. - πευκαίδανον θ.- πευκεδανόν vulg. - ζρίνω vulg. - εξρίνω J. - ήρίνω C. - εξρίω θ, Foes în not., Lind. - ἀναδεύσασα vulg. - Si on prend εἰρίω, qui paraît la vraie leçon, il faut lire ἀναδήσασα. -πίνειν... διέντα om. L. - 3 διδ. om. C.ποτὸν ἢ (ἢ om. θ; τῆς pro ἢ Lind.) χ. vulg. - κοτύλης DH. - κοτύλη κυάθοις πίνειν θ. - κοτύλην η κυάθους τρεῖς πίνειν vulg. - ' η κέδρον (κέδρινον Foes in not.) εἰς (ἐς CDFHJK) λύχνον ἐπιχέας ἄψαι τὸν λύχνον, καὶ ἐὰν ἀποσβ. vulg. - λύχνον (sine η) ἐπιχέας ὅσον ἔλαιον, ἄψαι τὸν λύχνον, ἄν ἀποσδη 0. - 5 η om. CDGHIJK. - 6 κατακαύσας ύπο τὰς όῖνας ύποθυμιῆν τῆς γυναικὸς (τῆς γ. om. DFGHIJKL, Lind.) (ὑπὸ τ. ρ. ὑ. τ. γ. om. θ) vulg. — ⁷ καὶ λόγχην pro κόγχην C. — εδέ μή (καί pro μή Cornar., Foes in not.; μή om. C0) β. vulg. - σανδαράκης CDFGHIJK9, Ald. - θίου όβ. δύο 0. - ἀποκαθάρας J. - σύν vulg. - ξύν C, Lind. - πιεΐν θ. - 9 πνιγῶσιν Jθ. - μῆτραι Cθ. - καρδίας vulg. - καρδίης CDH0. - πνεύμα pro πν. J. - μεμύη, al. manu μεμώνη D. - έορην G. - πασσάλω 0. - άνοιγε vulg. - διάνοιγε 0. - άνοίγων [τὸ στόμα], καὶ οἰνον Lind. - καὶ (μή pro καὶ J; ή Cθ) οἶνον vulg. - ξὸν C, Lind.

presse, se fixe, etc., suivant les théories de l'auteur, et qui sont souvent des cas mal déterminés ou d'hystérie, ou de véritable déplacement,) Quand, déplacée, la matrice cause de la pression, prendre orge avec le son, promalon, corne de cerf, mouiller avec du vin, et employer en fumigation. Quand la matrice, se fixant, cause de la suffocation, allumer une lampe, l'éteindre sous les narines, afin que la fumée et la suie entrent dedans; prendre poix, castoréum, peucédanum, myrrhe, mouiller avec du parfum, attacher avec de la laine, et appliquer en pessaire; boire de la résine dissoute dans de l'huile. Si la matrice cause une forte suffocation, prendre trois oboles de tortue marine, les écraser dans du vin blanc, en boire une cotyle par cyathes. Ou prendre une lampe, y verser un peu d'huile, l'allumer, et, quand elle est éteinte, l'approcher des narines; ou semblablement, de la bourbe aussi fétide que possible; ou brûler de la laine; ou boire un peu d'asphalte broyé dans du vin blanc; ou boire une conque (=0litre,023) d'érvsimon et de castoréum dans du vin blanc, et prendre un bain. S'il v a toux, sandaraque une obole, soufre qui n'a pas senti le seu deux oboles, amandes amères nettoyées, castoreum une obole, mêler avec du vin odorant, et donner à boire. Si la matrice cause de la suffocation, que l'étouffement porte sur le cœur, et que la bouche soit fermée, donnez à boire du vinaigre chaud, ouvrant la bouche avec un petit levier ou une navette; ou bien encore du vin sans odeur, avec de l'oxymel. Si la matrice cause une grande suffocation et que la voix soit perdue, piler un poireau dans du vin tiède, instiller dans les narines et éveiller. Si la matrice remonte jusqu'au foie et suffoque, la femme perd la voix, ne voit rien, a les

⁻ σύν vulg. - όξειμελι (sic) θ. — το δὲ λίην CDθ, Lind. - λίαν J. - πνιγῶσι θ-, πνίγηται CDFGHJK. - γλιαρῶ Jθ. - γλιηρῶ C, Lind. - εἰς J. — τι ἄχρι Cθ. - πνίγεται vulg. - πνίγηται θ. Lind. - συναιρίθει θ. - πυκινὰ θ. - οὐχ ὑπακούει vulg. - οὐθὲν ἀκούει θ. - τῆσι χερσὶ (τῆ σῆ χειρὶ L, Lind.) χρίειν (σίειν θ) vulg. - χλιηρὸν CJ, Lind. - γλιαρὸν θ. - κωλύοι vulg. - κωλύη J, Lind. - ραὶ η vulg. - δαίζει CDFHIJKθ, Lind.

τας συνερείδει, και σκληρή γίνεται, και ουθέν φρονέει, και άναπνεί πυχνά, καὶ οὐδὲν ἀχούει ταύτην ὑπὸ τὰ ὑπογόνδρια λαδών τῆσι γερσί σείειν θαμινάχις, καὶ τοὺς δεόντας διαγαγών πασσάλω, οἶνον άκρητον γλιερον έγγεειν, ήν μή τι κωλύη, καὶ αὐτίκα βαίζει ώς ταπολλά. 1 ΤΙν εγκέωνται ες τους βουδώνας και ερείδωσιν, αιγός σπυράθους και λαγωού τρίγας, ελαίω φώκης δεύσας, υποθυμία ή του 2 κυτισοῦ τὸν καρπὸν ἡ τὰ φύλλα αὐαίνειν, ἡ τὸν φλοιὸν καὶ δρυὸς ούλλα καὶ δητίνην μίξας, ελαίω δεύειν, καὶ ὑποθυμιῆν. 3 *Η φώκης τῆς πιτύης τὸ δέρμα κόψας λεῖον, καὶ σπόγγον καὶ βρύα λεῖα μίσγειν τῷ ἐλαίῳ τῆς φώκης, καὶ ὑποθυμιῆν. Αἰγὸς * σπυράθους, καὶ φώχης πλεύμονα, καὶ κέδρου πρίσματα υποθυμιῆν. *Η βόλδιτον, ή κεράτων ξύσματα βοὸς καὶ ἄσφαλτον, ἡ ἀκάνθης αἰγυπτίης καρπὸν ε καὶ κέδρου πρίσματα, καὶ μυρσίνης φύλλα ζηρά, μύρω μαλθακῷ ταῦτα δεύσας, ὑποθυμίη · ἀρώματα δὲ συγνὰ ἐς τὸ μύρον ἐμβάλλειν. *Η γίγαρτα κόψας 6 λεῖα, καὶ κεδρίαν καὶ βητίνην πιτυίνην όμοῦ μίξας, γλυκεΐ έφθῷ δεύσας, ὑποθυμιῆν. ΤΗυριήσιες ὡς ἀπίωσιν · βολβίτου κεκομμένου καὶ όξεος ήμισυ, καὶ ὀροβίου θαλάσσης ή ύδατος διμοίως πυρία τὰς ρίνας. * πυριχν δὲ βληγρῶς, καὶ φάκιον πιείν, απεμέειν δέ, καὶ ροφέειν διδόναι άλητον καὶ έτι τὸν οἶνον τῆ δ' ύστεραίη κόκκος έστω κατάποτος. ⁹καὶ οὐρητικὸν δὲ ἀσταφίδα καὶ έρεδίνθους, δύο τρίψας σταφίδος της άρίστης, ἐπιχέας χόεα, έψε, έπειτα ἀπογέας πρὸς τὴν αἰθρίην θεῖναι, καὶ τῆ ὑστεραίη πίνειν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐλελίσφακον, καὶ λίνου σπέρμα, 10 καὶ ἄλφιτον διδόναι

^{&#}x27; Ήν Κθ. - ἐὰν vulg. - ἐγχέωνται (D, al. manu), Ald., Frob., Lind. - ἐγκαίωνται Cθ. - αιριζωσιν (sic) θ. - πυράθους FGIJ. - λαγώας θ. - φωκίω C. - ² κιτισσοῦ D. - κιτισοῦ H. - κυτίσου C. - κίσσου θ. - ἀναίρειν L. - καὶ ὑποθ. οm. J. - ὑποθυμιᾶν θ. - ³ ἢ (ἢ om. vulg.) φώ. D. - πητύης K. - λίον θ. - βρῦα D. - λεῖα om. θ. - ὑποθυμιᾶν θ. - ¹ τοὺς (τοὺς om. θ) σπ. (πυράθους CFGIJ, Ald.) vulg. - πνεύμονα vulg. - πλεύμονος θ. - πνεύμονος CFGIK, Ald. - πνεύμονας J. - πρίσματα (addit ὑποθυμιῆν Lind.), ὑποθυμιῆν (ὑποθυμιᾶν θ) δὲ (δὲ om. θ) καὶ (καὶ om. C; ἢ prο καὶ θ) βόλδ. (βόλιτον θ; βόλθητον FGHIK) vulg. - □ χ. κ. π. om. J. - ὑποθυμιᾶν θ. - σύχνα δὲ C (θ, δ'). - μῦρον D. - □ λία θ. - κεδρίδας θ. - ὑποθυμιᾶν θ. - Ταμιποιν ες (sic) θ. - ὡς ὰπ. om. FGHJKL. - βολίτου Cθ. - κεκαυμένου vulg. - κεκομμένου Hθ, Foes in not. - πυριᾶν θ. - □ πυριᾶν θ. - τάχιον prο φάκιον θ. - ποιεῖν pro πιεῖν CJ. - πεμέειν (sic) Ι. - ἐπεμέειν Κ. - δὲ om. C. - ῥυφεῖν θ. - ἐπὶ pro ἔτι θ. - κατάποτος Cθ. - κατάποτον vulg. - □ ακλο om. Κ. - ἀσταφίδος θ. - χόα

dents serrées, devient rigide, ne comprend rien, respire fréquemment, n'entend pas. En ce cas, la prendre sous les hypocondres avec les mains, et la secouer fréquemment, écarter les dents avec un petit levier, et verser du vin pur tiède, si rien ne s'v oppose; et généralement le mieux se manifeste aussitôt. Si la matrice pèse sur les aines et s'y fixe, prendre des crottes de chèvre et du poil de lièvre, mouiller avec de l'huile de phoque, et administrer en fumigation. Ou bien, sécher la graine de cytise, ou les feuilles, ou l'écorce et les feuilles du chêne, mêler de la résine, mouiller avec de l'huile, et employer en fumigation. Ou bien, peau de la présure du phoque, la broyer, y mêler éponge, algue, huile de phoque, et employer en fumigation. Crottes de chèvre, poumon de phoque, sciure de cédros, employer en fumigation. Ou bien, bouse de vache, ou raclure de cornes de bœuf et asphalte, ou fruit de l'épine d'Égypte (acacia) et sciure de cédros, et feuilles sèches de myrte, pétrir tout cela avec du parfum mou, et employer en fumigation; jeter beaucoup d'aromates dans le parfum. Ou bien, pepins de raisin, bien broyer, mêler de la résine de cédros et de la résine de pin, mouiller avec du vin doux cuit, et employer en fumigation. Fumigations pour ramener la matrice : bouse de vache pulvérisée et vinaigre, de chaque une demie, farine d'ers, dans de l'eau de mer ou de l'eau simple, faire une fumigation semblable; la fumigation sera douce. La femme boira de l'eau de lentilles, revomira, prendra en potage de la farine et, par dessus, du vin. Le lendemain, le grain de Cnide sera pris en bol; et aussi la préparation diurétique ainsi composée : raisins secs et pois chiches (deux parties de raisins secs les meilleurs), broyez, versez un conge d'eau (= 3litres, 24), faites bouillir, décantez, exposez au serein, et faites boire le lendemain. Du reste, sauge, graine de lin, farine d'orge, donner deux fois le jour dans du vin coupé, à la dose de quatre co-

vulg. – γόεα θ, Lind. – ἐθοίην G. – λινούσπερμα θ . — 10 καὶ om. θ . – Ante δὶς addit καὶ G. – ἐπ' θ .

δὶς τῆς ἡμέρης ἐν οἴνῳ κεκρημένῳ, κοτύλας τέσσαρας. Ἐλαίου ¹ ἡμικοτύλιον, ἀκτῆς φύλλα χεῖρα πλέην, ταῦτα έψεῖν, καὶ πυρίην θερμῷ, ἢ ὀστράκοισι θερμοῖσιν, ἐπὶ δίφρου καθέζεσθαι, ἀμφικαλύπτειν δὲ εἴμασιν. Ἡ τῆς ἀκτῆς ² φύλλα ξὸν μυρσίνη ἔψεῖν, καὶ κριθέων ἄχυρα έψεῖν καὶ εἰ οῖά τε εἴη ὑποφέρειν, ὅξος, ἔλαιον, μέλι, ΰδωρ, ταῦτα κεράσας καὶ ἀναμίξας, ἀναζέσας σφόδρα, ἐς κύστιν ἐγχέαι · ³ ἢ τῆς πίτυος τὸν φλοιὸν καὶ τῆς ροιῆς τὰ φύλλα ἐμβάλλειν ἐς ὕδωρ, ἀφεψεῖν δὲ ἰσχυρῶς · καὶ ἐμβάλλειν ⁴ δ' ἐς τὸ ὕδωρ καὶ κριθῶν ἄχυρα, ἔψεῖν, ἔλαιον ἐπιχέαντα · ἢ λωτοῦ πρίσματα καὶ κυπαρίσσου, ὕδωρ ἐπιχέας καὶ ἐλαιον, ⁵ἔψε εὖ μάλα, καὶ πυρία ξὸν ἀρώμασι · μύρον ⁶ δὲ ἐγχέειν, καὶ κικίδα ἐμβάλλειν καὶ ῥάμνου φλοιὸν καὶ πύρινα ἄλφιτα ξὸν ΰδατι.

204. *Ην δὲ προίσχωσιν ''ἔξω, τὰ δὲ νεῦρα τὰ καλεόμενα όσχοι Χαλᾶται, μύρτα, λωτοῦ πρίσματα, βάτου καὶ ἐλαίης φύλλα ἄμα ἔψειν, καὶ πυριῆν ἀκροχλιάρως ' ἢ οἴνφ μετὰ τουτέων 8 καὶ κακωδέων, δμοίως περιχρίειν δὲ τῷ λευκῷ τοῦ ἀοῦ τὰ ἔξω ' ὅταν δὲ ψύγωνται καὶ πελιδναὶ ἔωσιν, ὕδατι θερμῷ.

205. ⁹ Μαλθακτήρια ύστέρης· όϊος στέαρ, ιδῶν λέκιθος, μέλι, έλαιον ρόδινον, τούτοισιν ἀναφυρήσας ἄλητα, παραχλιαίνειν ἐν πυρὶ μαλθακῷ, τὸ ἀποσταζόμενον ἐς εἴριον ἀναμαλάσσειν, καὶ προστιθέναι · ἢ ¹⁰ στέαρ ήδυντὸν τὸ ἐρυθρὸν, χηνὸς ἄλειφα, ρόδινον ἔλαιον, ξυντήξας καὶ ἐς εἴριον ἀναφυρήσας, προσθεῖναι· ¹¹ χηνὸς ἄλειφα ἢ

ι "Ημισυ ποτύλιον J. - ήμιπότυλον C. - πλείαν vulg. - πλεΐαν Ald., Frob. $-\pi \lambda \dot{\epsilon} \gamma \nu \theta. -\pi \nu \rho \iota \tilde{\alpha} \nu \theta \dot{\epsilon} \rho \mu \dot{\rho} \nu \theta. -\kappa \alpha \theta \dot{\epsilon} \dot{\epsilon} \dot{\epsilon} \sigma \theta \alpha \iota \theta. -\delta' \theta. -\frac{2}{3} \tau \dot{\alpha} (\tau \dot{\alpha} om. \theta) φύλλα$ vulg. - σὸν vulg. - ξὸν C, Lind. - καὶ κ. ά. έ. om. (D, restit. al. manu cum άγερα) FGHIJK. - πριθών vulg. - πριθέων θ. - Post έψεῖν addit πυριᾶν θ. χαὶ om. θ . – $\ddot{\eta}$ ν οἶά τέ ἐστι vulg. – εἰ οἶά τε εἴη θ . – $\ddot{\eta}$ ὅξος θ . – ἔλ. om. J. – άναζέσαι CDFGJ0, Ald. - καὶ ἐς κ. J. - 3 ἢ Cθ. - καὶ vulg. - πιτύης vulg. πίτυος Dθ. - εἰς C. - 4 δ' θ. - δ' om; vulg. - εἰς CK. - 5 έψὲ θ. - σὸν vulg. ξὸν CD, Lind. — 6 δὲ θ. - δὲ om. vulg. - ἐγγεῖν θ. - κηκίδα Cθ, Lind. - φλοιοῦ vulg. - φλοιὸν DHθ. - πύρρινα FGHIK. - σύν θ. - 7 ἔξω τὰ (addit δὲ θ) νεῦρα καὶ (καὶ om. C6) τὰ καλ. οίγοι (όγοι CFGIK6, Ald.; όσγοι DHJ; όσγη Foes in not.; ὄσχεα Lind.) χαλῶνται (χαλᾶται Cθ) vulg. - La Ieçon a été controversée (voy. Schneider, Suppl. Dict. v. οσγίω). Comparez le passage p. 346, 1. 3. - βάτον θ. - καὶ om. Cθ. - άμα om. Cθ. - πυριᾶν θ. - ἀκρογλίηρον C. - ἀποχλιαρὸν θ. - 8 καὶ τῶν κακ. θ. - δὲ ἀῶν λευκῶ τὰ <math>(C, ἀοῦ) DHIK. - όταν δὲ (δὲ om. vulg.) θ. - ψύχηται καὶ πελιδνά vulg. - ψύγωνται καὶ πελιδναί θ. - πολλώ pro θερμφ DIJKQ'. Lind. - 9 μ. δ. om. L. - μαλθακτήριον $\mathbf{DQ'}$. - Stov \mathbf{FCJ} . - See 9. -) éxabos \mathbf{H} . -) (xidos \mathbf{C} . - toutéois vulg. - toútoisiv

tyles. Huile demi-cotyle, feuilles de sureau une pleine main, faire bouillir et employer chaud en fomentation, ou des vases en terre chauds; la femme s'assied sur un siége et s'enveloppe de couvertures. Ou bien, feuilles de sureau, myrte, faire bouillir; paille d'orge, faire bouillir; et, si la femme peut le supporter, vinaigre, huile, miel, eau, mêler tout cela en bonnes proportions, faire bouillir fortement, et mettre dans une vessie. Ou bien, écorce de pin, feuilles de grenadier, jeter dans de l'eau, faire bien bouillir; et jeter aussi dans l'eau de la paille d'orge, ajouter de l'huile, et faire bouillir. Ou bien, sciure de lotus et de cyprès, verser de l'eau et de l'huile, faire bien bouillir, et administrer la fumigation avec les aromates, versant du parfum, ajoutant la noix de galle, l'écorce de rhamnus, et de la farine de blé.

204. (Pour les chutes de matrice.) Si la matrice saille au dehors, et que les nerfs appelés rameaux (ligaments larges) soient relachés, baies de myrte, sciure de lotus, feuilles de ronce et d'olivier, faire bouillir ensemble, et employer, légèrement tiède, en fomentation. Ou bien, ces substances et les substances fétides, dans du vin, employées semblablement; oindre les parties extérieures avec du blanc d'œuf; quand la matrice se refroidit et devient livide, fomenter avec de l'eau chaude.

205. (Pessaires émollients. Sous ce titre, l'auteur entend aussi des pessaires qui mondifient et évacuent différentes humeurs.) Émollients utérins : graisse de mouton, jaune d'œuf, miel, huile de rose, pétrir de la farine avec tout cela, faire chauffer à un feu doux, recevoir sur de la laine ce qui dégoutte, et appliquer en pessaire. Ou bien, graisse rouge pré-

^{0. –} παραχλίαινε πυρὶ 0. – ἀναμάσσειν Κ. — 10 στέαρ ὅῖος (ὅ. οπ. θ) ἡδύ, νιτρὸν (ηδύντον sie pro ἡδύ, νίτρον θ) (addunt τὸ Cθ) ἐρ. ἢ (ἢ οπ. θ) χ. ἄλ. (ἄλιφα θ) vulg. – ῥόδινον.... ἄλειφα οπ. (D, restit. al. manu) Κ. – καὶ οπ. θ. – εἰς D. – προστθέναι θ. — 11 ἢ χηνος αλιφα (sic) θ. – ἄλειφαρ D. – ἢ οπ. θ. – μήλιον Cθ. – νέτοπον FG. – ἀναμίξας L, Lind, – ῥάκια DHΚ. – ἐγκατιλλεῖν FGIK. – ἐγκατειλεῖν DH. – ἐγκατατιλλεῖν (sic) J. – ἐγκατατίλλειν Cθ. – ἐγκατιλλεῖν 10 C – ἐγκατιλλεῖν vulg. – Vον. κατατίλας, Nat. de la F., p. 366, l. 4. – χλιαρὰ C. – χλιαρὰ:... προστθέσθω οπ. (DH, restit. al. manu) FGIJKL.

μήλειον στέαρ, κηρὸν λευκὸν, νέτωπον, δόδινον έλαιον, ώς άριστα ταῦτα ἀναμίξ ποιέειν, καὶ ράκεα ἐγκατατίλλειν λεπτὰ, καὶ αὐτίκα λουσαμένη, προστιθέσθω γλιαρά πρός το στόμα ή έλάφου μυελόν καὶ στέαρ τῆξαι ἐν δοδίνω ἐλαίω, ¹ἀναφορύζασα εἴριον μαλθακὸν. προστιθέσθω. Μαλθακά προσθετά, ε ύδωρ άγει καὶ μύζας καὶ δέρματα, καὶ οὐχ έλκοῖ • σμύρναν ὡς ἀρίστην, καὶ άλὸς γόνδρον καὶ πίσσαν ήδυντήν, τρίβειν λεΐα καὶ τιθέναι. 3 Ετερον προσθετόν. εκλέψας κόκκους τριήκοντα, τὸ ἐνδικὸν, δ καλέουσιν οἱ Πέρσαι πέπερι, καὶ ἐν τουτέω ἔνι στρογγύλον, δ καλέουσι μυρτίδανον, ξὺν γάλακτι γυναικείω όμου τρίβειν καὶ μέλιτι διιέναι · έπειτα είριον μαλθακόν εκαί καθαρόν αναφυρήσας, περί πτερόν περιελίζας προσθείναι. καὶ τὴν ἡμέρην ἔῆν . ἢν δὲ ἰσχυρότερον βούλη ποιῆσαι, σμύρναν όλίγην παραμίσγειν όσον τριτημόριον, καὶ είριον μαλθακόν καθαρόν ή ημίβρυπον. 5 'Αγει εξ ύστερέων καὶ τὸ στόμα μαλθάσσει · νάρκισσος, χύμινον, σμύρνα, λιδανωτός, άψινθίον, χύπειρος, αὐτὰ ταῦτα καθ' έωυτὰ καὶ ξὸν ροδίνω ἡ λευκῷ ἐλαίω, προσθέσθω δὲ λουσαμένη. 6°Ιγῶρα υραιμον δυνάμενον άγειν · ξύν τοίσδεσι μίσγειν σμύρναν, άλας, χύμινον, χολήν ταυρείην, μέλι, έν είρίω προστιθέναι · καί κυμίνου φύλλα ήδελφισμένως εν οίνω. ή δπόν σιλφίου 7 σύχω μίσγειν. καὶ βάλανον ποιήσαντα προσθείναι τὸ δ' αὐτὸ 8 δρᾶ ή λευκή ρίζα ξύν μέλιτι, καὶ μετέπειτα γρίειν βοδίνω. ἐνεργεῖ δὲ καὶ σκορόδου

¹ Άνασορίσσειν (sic) C. - ἀνασωρήξασα Ald. - Post ἀνασ. addit δὲ H. - 2 [2] \ddot{u} 3 \ddot{u} 5 \ddot{u} 6 \ddot{u} 7 \ddot{u} 8 \ddot{u} 7 \ddot{u} 8 \ddot{u} 9 \ddot ώς θ . – λία θ . – καὶ τι θ . om. $C\theta$. — θ έτερον προσθετόν om. DFGL. – προσθετόν om. J. - καὶ τὸν ἰνδικὸν C. - δ om. θ. - καλοῦσιν vulg. - καλέουσιν CJ, Ald., Frob., Lind. - τούτω δ' ένε θ. - καλούσε vulg. - καλέουσε θ. - Gal. Gl.: μυρτίδανον, οἱ πλεῖστοι μὲν τὸ πέπερι, Διοσκουρίδης δὲ ὁ ἀναζαρδεὺς έν τῷ πρώτω περὶ ὕλης ἐπίσυσιν ἀνώμαλον καὶ ὀχθώδη περὶ τὸ τῆς μυρσίνης πρέμνον ο γε μήν Ίπποκράτης τον καςπον ούτως ονομάζει έκ του φυτου, όπερ αυτός σησιν υπό έτέρων ωνομάσθαι πέπερι. - γυναικείω οπ. Сθ. -Post τρ. addunt γυναικός Co. - διείν C. - διείναι θ. - 4 καί om. C. - περί- π τερον $C\theta$. – ἐᾶν $J\theta$. – βούλει H. – β. om. θ . – π οι. om. C. – $\ddot{\eta}$ ($\ddot{\eta}$ om. DFGHIJKL) μιουπον (μίρυπον Ald., Frob.; μιρρυπον sic θ; ήμίρυπον FGHIL, Lind.; ήμέρρυπον DJK) vulg. — 5 άγει... μαλθάσσει om. GL. - έξ ύστ. om. J. - καὶ τὸ om. CDFHIKθ. - τὸ στ. om. J. - νάρκισος FK. - σμύρναν βάνωτος (sic) άψ. κύπαιρον θ. - κύπειρος D. - κύπερος vulg. - αὐτὰ ταῦτα om. Cθ. - καθ' έαυτα (έωυτα 0) καὶ (καὶ om. DFGIJKO) ξύν ρ. ἐλαίω ἢ (ἢ om. FGHIJK) λευκο (η λ. έλ. Cθ) η (η om. Codd. Vatic. ap. Foes) αίγυπτίω (η αίγ. om. C) vulg. - 6 ly.... άγειν om. L. - Ante ly. addit άγει εξ θστερέων, στόμα μαλθάσσει

paree aux aromates, graisse d'oie, huile de rose, faire fondre, enrouler dans de la laine, et appliquer. Graisse d'oie ou de mouton, cire blanche, nétopon, huile de rose, prendre ces substances de première qualité, les mélanger, y incorporer de la charpie fine, et, aussitôt après un bain, appliquer tiède à l'orifice utérin. Ou bien, moelle de cerf et graisse, faire fondre dans de l'huile de rose, enrouler dans une laine molle, et appliquer en pessaire. Pessaires émollients, qui font sortir l'eau, les mucosités et les peaux, sans ulcérer : myrrhe de première qualité, grains de sel, poix aux aromates, triturer et appliquer. Autre pessaire : trente grains décortiqués, la substance indienne que les Perses nomment poivre (et là dedans il y en a de ronds qu'on appelle myrtidanum), piler avec du lait de femme, délaver avec du miel, emmêler dans de la laine molle et propre, rouler autour d'une plume, et appliquer; on le laisse pendant un jour. Si on veut le rendre plus actif, ajouter un peu de myrrhe, un tiers environ, avec de la laine propre ou en demi-suint. Pessaire qui purge la matrice et amollit l'orifice : narcisse, cumin, myrrhe, encens, absinthe, cypérus, seuls et avec l'huile de rose ou le parfum égyptien, appliquer en pessaire après un bain. Pessaire qui peut évacuer des humeurs sanguinolentes : les mêmes ingrédients que dans le pessaire précédent, y mêler myrrhe, sel, cumin, bile de taureau, miel, appliquer en pessaire dans de la laine; et les seuilles de cumin, semblablement dans du vin; ou suc de silphion mélé à la figue, faire un gland et appliquer. Le même effet est produit par la racine blanche (dracunculus polyphyllus) avec du miel; puis enduire avec de l'huile de rose. Celui-ci est bon aussi : gousse d'ail, partie égale de nitre

G. – καὶ ἰχ, καὶ ὕφ. ἄγει CO. - σὸν (ξὸν C, Lind.) τοῖς δασὶ (δεσὶ FGI, Ald., Frob.; δαισὶ CJ, Foes in not., Lind.) (τοῖσδεστι Η; τοισδεσσιν Θ) vulg. – ταυρείαν DGIJK. – ταυρίου C. – ταύρου 0. – ἢδελφισμένα vulg. – ἢδελφισμένως CFGHJΘ, Ald. – σὸν pro ἐν CO. — † σύκα K. — * ποιεῖ (δρᾶ CΘ) καὶ συκῆς (ηλσυκὴ sic C; ἢ λευκὴ Θ) βίζα σὸν (ξὸν C, Lind.) vulg. – λούειν σὸν pro χρίειν 0. – σκόροδον 0. – μόλυζα CFGHIJK, Ald. – λίτρον ἐρυθρὸν σῦκον πῖον 0. – ἴσου DFGHJK. – Post μίσγειν addunt μίσγειν DJK.

μώλυζα, νίτρου έρυθροῦ, σύχου πίονος ἴσον, μίσγειν δὲ ¹χαὶ χιχίδα μικρήν, καὶ βάλανον ποιέειν, καὶ ἐμβάπτειν ἔς τι τῶν ὑγρῶν, καὶ προστιθέναι, κάπειτα λουσαμένη ελάφου στέαρ εν εξρίω εγέτω. 2 Αξματώδεα πάντα μαλλον των πρόσθεν άγειν δύναται καὶ μαλθάσσειν. πέπερι, έλατήριον, ξυμμίσγειν δέ καὶ γυναικός γάλα, 3 καὶ τρίδειν ξύν τοῖσος καὶ μέλι καὶ άλεισα λευκόν ἡ ἐλάσου στέαρ. Τρηγύ μέν, σροδρά δὲ ἄγει παντοῖα: σύχου τὸ ⁴ πῖαρ, ἐλατηρίου δύο πόσιας, νίτρον έρυθρον, όσον το έλατήριον, μέλι ολίγον, εν ράχει ή εν είρίω, βάλανον ποιέειν. "Ετερον νέτωπον, γολήν ταύρου, νίτρον, κυκλάμινον, κικίδα, τρίβειν ξύν μέλιτι, μετέπειτα λουσαμένη στέαρ έγέτω ή γλήγωνα · 6 και γολήν ταύρου, σμύρναν, μέλι προστιθέναι, και λουσαμένη έλαιον ρόδινον ή γολήν ταύρου τριπτήν περιπλάσσειν πτερώ, καὶ ἐς 7 ἄλειφα ἐμβάψας αἰγύπτιον, προστιθέναι · ή κυκλάμινον όσον αστράγαλον ⁸ ξύν γαλχοῦ άνθει, ἢ ανεμώνης κεφαλήν τοίψας ξύν άλήτω, πτερώ περιπλάσσειν, 9 ή ές λευχόν είριον έμβάπτεσθαι. 10 'Aγει πάντα · σικύης έντεριώνης τῆς μακρῆς έξελών τὸ σπέρμα ξὸν γάλακτι, καὶ σμύρναν, 11 ξὸν αὐτοῖσιν ἄκρητον μέλι, ποσὸν ἔλαιον αἰγύπτιον, ἐν εἰρίω μαλθακῷ ἀναφορύξαι. ἢ τὴν 12 ἐντεριώνην τῆς σιχύης ξηραίνειν, καὶ μέλι παραγέαι, καὶ τρίθειν, καὶ βάλανον ποιέειν επήν δε λούσηται, στέαρ προστιθέσθω ή ελατηρίου τρεῖς πόσιας ἐν στέατι μαλθακτηρίω, ὦοῦ τὸ πυβρὸν, ἄλητον, μέλι, κηρὸν λευκὸν, ταῦτα δμοῦ γλιαίνειν, 13 καὶ τὸ ἀποστάζον εἰρίω ἀνα-

¹ Καὶ CDFGJKLθ, Lind. - καὶ om. vulg. - κηκίδα Cθ, Lind. - κικίδος μίχρον J. – εἰς J. – καὶ προσθ. οπ. θ. – κάπιτα θ. – σύν pro ἐν C. → ² αίμ.... μαλθάσσειν om. L. - μαλλον δὲ αίματώδεα τῶν πρ. ἄγει καὶ μαλάσσει C (θ. μαλθάσσει). - συνμίσγειν θ. - 3 καί om. Cθ. - ξύν CDG, Lind. - σύν vulg. λευχόν (addit ή θ) έλ. τε (τε om. Cθ) στ. τρηχυνομένη (τρηχυνομένης D). σφόδρα δὲ (δὲ om. D) ἄγει π. (σφ. δὲ ἄ. π. om. L) vulg.-τρηχυνομένη ne s'entend pas; je change le point, et lis τρηχύ μέν; comp. τὸ δριμύ, p. 156, l. 7. - 4 πειαρ (sic) 0. - πόσιες, λίτρον θ. - νίτρου τὸ ἐρυθρὸν J. - νίτρου ἐρυθροῦ L, Lind. –περ pro τὸ Cθ. – ὁλίγιστον CIJKθ. – ῥακίη εἰρίω θ. — 5 ετ. om. Fθ. – αίμαγωγόν pro ετ. CDHIJKQ'. - ετερον αίμαγωγόν Lind. - ή νέτ. Co. - λίτρον θ . - xux). om. θ . - xxxiôx C θ , Lind. - ξ ûv CD (θ , xxi ξ ûv), Lind. - xxì μ ét. C. - δὲ καὶ (δὲ κ. om. Cθ) λουσ. vulg. - γλίχ. HJ. - 6 ἢ pro καὶ H. - ταύρου om. θ. - σμύρναν μέλι προσθείναι (προστιθέναι θ) καὶ λουσαμένη ελαιον φόδινον η γολήν ταύρου Co. -σμύρναν.... ταύρου om. vulg. — τάλιρα θ. — εξύν C, Lind .- σύν vulg. - ἄνθη J. - κεφαλάς Cθ. - ξύν D, Lind. - σύν vulg. - 9 η θ. -? om. vulg. - alyúmtiov pro etotov Lind. - " a. m. om. l. - aluaywys pro

rouge et de figue grasse, ajoutez une petite noix de galle, faire un gland, tremper dans quelqu'un des liquides, et appliquer; puis, après un bain, mettre en pessaire de la graisse de cerf dans de la laine. Pessaire propre à purger plus que les précédents toutes les humeurs sanguinolentes et à amollir : poivre, élatérion, y meler du lait de femme, et, avec cela, broyer miel et parfum blanc ou graisse de cerf. Pessaire âpre, mais qui évacue activement toute sorte d'humeurs : la partie grasse de la figue, deux potions d'élatérion, nitre rouge autant que l'élatérion, un peu de miel, dans un chiffon ou dans de la laine, faire un gland. Autre : nétopon, bile de taureau, nitre, evclamen, noix de galle, piler avec du miel, puis, après un bain, mettre en pessaire de la graisse ou du pouliot. Autre : bile de taureau, myrrhe, miel, appliquer, et, après un bain, mettre l'huile de rose. Autre : bile de taureau brovée, former autour d'une plume, tremper dans le parfum d'Égypte, et appliquer. Autre : cyclamen gros comme un osselet, avec fleur de cuivre, ou tête d'anémone pilée avec de la farine, former autour d'une plume, ou enrouler dans de la laine blanche. Pessaire purgeant tout : intérieur de la courge longue, ôter les graines et mêler avec du lait, myrrhe, miel pur, quantité suffisante de parfum égyptien, enrouler dans une laine molle. Ou sécher l'intérieur de la courge, verser du miel, piler, faire un gland; puis, après un bain, la femme appliquera la graisse. Ou trois potions d'élatérion dans une graisse émolliente, jaune d'œuf, miel, cire blanche, faire chauffer ensemble, éponger

α. π. DQ'. - ἔτερον αίμαγωγὸν pro α. π. Lind. - σιχυοῦ vulg. - σιχύης 0. - ἐλὼν vulg. - ἐξελὼν 0. - ξὸν C, Lind. - σὸν vulg. - "ξὸν Lind. - σὸν vulg. - "ξὸν Lind. - σὸν vulg. - ἄχρην, τὸ (ἄχρατον FGIJ; ἄχρητον CDHKθ, Ald.) (χαὶ pro τὸ Lind.) μέλιτι (μέλι Cθ, Lind.; μέλιτος DHK) vulg. - ἔλ. σὸς. CDFIIΚθ. - αἰγ. ἐλ. vulg. - ἐν θ. - ἐν οιπ. vulg. - ἀναφορῆξαι C. - ἐναφορόζαι L. - "ἐντεριόνην Η. - περιχέαι vulg. - παραχέαι Lθ, Lind. - προτιθέσθω Ald. - τρεῖς (τρὶς θ) πόσιας (πόσηας C) ἐν ὅδατι (στέατι θ). Μαλθακτήρια (μαλθακτηρίω θ), ὼοῦ τὸ λευκὸν (πυρρὸν θ), ἄλητον, μελίκρητον (μέλι, κηρὸν θ, Cornar., Foes in not., Lind.) λευκὸν vulg. - "Ἰ καὶ οιπ. Cθ. - ἀποστι (ἀποστάζων θ) (addit ἐν D) εἴριον (εἰρίω CDHIL, Lind.) yulg.

σπογγίσας, πρόσθες * ή χηνὸς 1 ἄλειφα, κηρὸν λευκὸν, ρητίνην, μύρον ρόδινον * ή μυελὸν ἐλάφου τήκειν ή στέαρ όἴος 3 ή αἰγὸς, ὢοῦ τὸ λευκὸν, ρόδινον μύρον, ή βάλανον ποιέειν ή εἰρίω ἀναλαμβάνειν.

206. 'Πυρίαι δι' ὧν ύστέραι καθαίρονται, ἢν σκληραὶ έωσιν · οἶνον γρή ως ήδιστον ίσον ίσω κεράσαι, ως τρία ημίγοα άττικά, καλ μαράθου βίζαν καὶ τοῦ καρποῦ, τεταρτημόριον, καὶ δοδίνου ἀλείφατος ήμικοτύλην, ες εγίνον εράσα, οδ το επίθεμα οπήν έγει, καὶ επιγέαι του οίνου, καὶ ἐνθέντα κάλαμου πυριῆσαι, καὶ μετέπειτα την σκίλλην προστίθεσθαι. Μν δδύναι καταιγίζωσιν εξαπιναΐοι, καὶ άψυγίαι έωσι · ρόδων φύλλα, κιννάμωμον, σμύρναν καθαρήν, νέτωπον, όπον μήχωνος, τουτέων φθοίσχους ποιήσας όσον δραγμιαίους, επίθες επί τρύφος αμφορέως, καί ην διασανές η, γρώ υποθυμιήματι. η στύραχος, όσον 6 εμβάλλουσιν ες τούλαιον, ώς επί της προτέρης γρησθαι • 7 άπαντα δκόσα ές τὰ μύρα ἐμβάλλεται, κόψαι καὶ κατασήσαι · 8 ἐπιδάλλειν δὲ ἐς τὸν βόλδιτον καὶ στύρακα, καὶ περιγρίειν νετώπω, ρόδινον έλαιον ώς άριστον, καὶ αἰγύπτιον λευκόν, θυμία τοῦτο μετά τὰς καθάρσιας. *Η 9 δάρνης καὶ μυρσίνης φύλλα κόψαι καὶ κυπείρου καρπον, δργάσασθαι αίγυπτίω λευκώ μύρω και νετώπω, 10 και ἐπὶ βολδίτω θυμία. ᾿Αρήγει δὲ 11 καὶ μάννα, κυπαρίσσου πρίσματα, καὶ κυπείρου ρίζα κοπεῖσα, στῆσαι δὲ καὶ σχοῖνον τὸν ἡδύοσμον, καὶ χάρδαμον, χαὶ ἔριν, ταῦτα πάντα μίσγειν, περιγέαι δὲ ῥόδινον έλαιον

¹ Aλισα θ , - μῦρον D, - ² $\tilde{\eta}$ θ , - $\tilde{\eta}$ om, vulg. - $\tilde{\epsilon}$ λάσου.... βάλανον om., restit. al. manu D. - 3 καὶ pro η D. - μῦρον D. - ποι. om. Cθ. - ἀναλαβεῖν Cθ. — 1 π.... ἔωσιν om. L. - ὑστέρας καθαίρειν pro πυρίαι.... καθαίροντα. Co. - Ante σίνον addunt πυριήν Co. - ίσον πέρας λίως τρία θ. - ήμιχόεα vulg. - ήμίγοα Cθ. - καὶ καρποῦ μαράθου τετάρτην μοίραν θ. - μαράθρου D, Lind. - ρίζα C. - τοῦ om. C. - ἀλίφατος ήμικοτύλιον θ. - ήμικοτύλια C, Ald. - ἐχίνον Κ. - ἐᾶσαι (ἐάσαι ΗΙ; ἐράσαι θ) vulg. - πυριάσαι θ. - σκίλλαν θ. - 5 ἐξαπινέοι Ι. - καὶ ἐόδων C. - καθαράν J. - κινάμωμον D. - ὁποῦ vulg. - ὁπὸν J. τούτων φθοις (sic) ποιήσαι θ. - δραγμ. J. - ἐπίθες om. Κ. - τρύφος Ι. - ἀμφ. (ἀμφορέος θ; ἀμφοτέρεος C; ἀμφοτερέως FGHIKL, Ald.) (addit καὶ θ) (addunt ην CDFGHIJKθ, Ald.) διαφ. η (η CDHJKθ) χρω (χρέο C) vulg. - 6 Foes propose de lire εμβάλλειν οιι εμβάλλων; il a peut-être raison. - είς D. - τὸ ε). αιον θ. — 7 ή πάντα όσα θ. – μύρα D, Ald. – καί om. C. — 8 ἐπιδαλεῖν C.δὲ ἐπὶ (δ' ἐς θ) τὸν β. (βολιτὸν CDFGIJLθ; βόλιτον Κ, Lind.; βόλυτον Η) τὸν (καί pro τον θ) στ. vulg. - άριστα θ. - 3 δάρνην καί μυρσίνην κόψας καί κυπαίρου θ. - σμύρνης pro μυρ. C. - χυπέρου vulg. - χυπείρου D. - δεγάσασθαι CFHIJK9. - έργάσασθαι vulg. - Gal. Gl. : ὀργάσασθαι, αναμίζαι, συγκερά-

avec de la laine ce qui dégoutte et appliquer en pessaire. Ou bien, graisse d'oic, cire blanche, résine, parfum de rose. Ou bien, faire fondre moelle de cerf ou graisse soit de mouton, soit de chèvre, blanc d'œuf, parfum de rose, faire un gland ou enrouler dans de la laine.

206. (Fumigations, mondifications de l'utérus.) Fumigations par lesquelles on purge les matrices si elles sont dures : vin très-doux, coupé d'eau par la moitié, trois demi-conges attiques, racine et graine de fenouil un quart, huile de rose demi-cotyle, mettre dans un vase dont le couvercle a un pertuis, verser le vin, introduire un roseau dans le pertuis, et donner la fumigation, puis la femme mettra la scille en pessaire. Si des douleurs intenses surviennent subitement et qu'il y ait des défaillances, feuilles de rose, cinnamome, myrrhe pure, nétopon, suc de pavot, faire de tout cela des pastilles du poids d'une drachme, les mettre sur un tesson de cruche, et, quand il est rouge, s'en servir en fumigation; ou styrax, autant qu'on en met dans l'huile (de styrax), s'en servir de la même façon; tout ce qui se met dans les parfums, piler et tamiser, jeter dans la bouse de vache enduite de nétopon, ainsi que le styrax, l'huile de rose de première qualité, et le parfum d'Égypte; employer en fumigation après les règles. Ou feuilles de laurier et de myrte, fruit de cypérus, piler, pétrir avec du parfum blanc égyptien et du nétopon, et employer en fumigation sur la bouse de vache. On emploie encore la manne, la sciure de cyprès, la racine broyée de cypérus, on ajoute du jonc odorant, du cardame et de l'iris, on mêle le tout ensemble, on verse de l'huile de rose et du nétopon, et on s'en sert avec de la grosse farine de blé. Ou bien, brûler

σαι. — ¹⁰ καὶ οπ. θ. – ἐπιβολιτῶ FΙΚ. – ἐπιβολητῶ G. – ἐπιβολιτῶ Η. – ἐπιβολίτω C. – βολιτῶ DJL, Ald. – βολίτω Lind. — ¹¹ καὶ οπ. C. – κυπέρεως vulg. – κυπέρου CFHIJL, Lind. – κυπαίρου θ. – κυπείρου D. – βίζας θ. – κόψας Cθ. – στῆσαι C. – σῆσαι vulg. – δὲ καὶ οπ. θ. – σχίνον D. – σχίνον HK. – τὸν εὕοσμον (εύοσμον οπ. Cθ) ἡδύοσμον vulg. – πάντα οπ. CFθ. – δὲ (addunt ἐν DFGIJK) ἀὐτοῖς (αὐ. οπ. Ch) ἡδό. vulg. Κρῶ θ. κοίμνοι; D. κοιθῆσι J. – κρηθμοῖσι CFGHIK, Ald.

καὶ νέτωπον, καὶ γρέο ἐν κρίμνοισε πυρίνοισιν. *Η ρητίνην ἐπὶ 1 νεοπήχτου χεραμίδος θυμία, ἐπιδαλών χαστόριον ή τι τῶν ἀρωμάτων • την δε κεφαλήν τέγγειν ελαίω ροδίνω, * ες δε τω ώτε μύρσινον ή μήλινον. *Η λευχούς έρεδίνθους καὶ ἀσταφίδας έψήσας δίδου πίνειν, καὶ ἐν ὕδατι θερμῶ καθέζεσθαι. 3 *Η ἐλαίας λευκάς, πρὶν ἄν έλαιον ανείναι, χαταχνίσαι καὶ αὐῆναι, καὶ ἐς οἶνον τρίβειν εὐώδεα, *καὶ ἐμβάφιον ἀττικὸν διδόναι. *Η κανθαρίδων τὰς γαστέρας, ἡ αδίαντον, καὶ νίτρον ἐρυθρὸν αἰγύπτιον, 5 καὶ ρίζαν νάρθηκος, καὶ σελίνου σπέρμα, ταῦτα διδόναι ήν δὲ ἐπιλάδη στραγγουρίη, ἐν ὕδατι 6χαθιζέσθω, καὶ γλυκύν πινέτω. ⁷ Οδύνης ύστερέων · οἶνον ὡς ἤδιστον ίσον ίσω χεράσας, ως τρία ημίγοα άττικά, και μαράθου ρίζας καὶ τοῦ καρποῦ τριτημόριον, καὶ ροδίνου ἐλαίου ήμικοτύλιον, ταῦτα έμβάλλειν ές έγινον καινόν, και τον οίνον έπιγέαντα πυριήν, και την σχίλλην προστίθεσθαι, έστ' αν φη το στόμα μαλθακόν είναι και φαρχιδῶδες χαὶ εὐρύ · χαὶ ἢν 8 έλχωθῆ, χαὶ δλοφλυχτίδες ἔωσιν, ἄμεινον στέατος χηνείου αλείφατι ζυν λιδανωτῷ θεραπεύειν. 9 Υπέρ ύστερέων οδύνης * πευχέδανον, άριστολογίαν, πάναχες, ταῦτα δμοῦ μίζαι έν γλυχεῖ οἴνω, καὶ γλιήναντα πῖσαι, καὶ μήκωνος λευχῆς βοφέειν, καὶ ανίδης σπέρμα. 10 Άλλο • πυρίη θυμιητή, ήν δδύνη έχη • σίδια ροιής γλυχείης, λωτοῦ πρίσματα, ἐλαίης φύλλα ξηρά χεχομμένα, ταῦτα έλαίω δργάσασθαι γρή καὶ ἐπὶ βόλδιτον πεπυρωμένον ἐπιβρίπτειν : ή γαλδάνην, σμύρναν, λιδανωτόν, 11 έλαιον λευκόν αἰγύπτιον ἐπὶ οἰ-

¹ Νεοπτήτου CHθ. - νεοκτήτου Vatic. ap. Foes. - τι om. Cθ. - ² έν DGK. - $\tau \tilde{\omega} \ DG. - \tau \tilde{\sigma}$ ούς $C\theta. - \mu \tilde{\epsilon} \tilde{\kappa}$ ινον $C. - \tilde{\sigma} \tilde{\sigma}$ υναι $C\theta. - \pi \iota \tilde{\epsilon} \tilde{\iota} \tilde{\nu} \ \theta. - \kappa \alpha \theta \tilde{\iota} \tilde{\iota} \tilde{\epsilon} \tilde{\sigma} \theta \alpha \iota \ H\theta.$ ³η CDKL0, Lind.- καὶ vulg.-ἐλαίης λευκῆς vulg.-ἐλαίας λευκὰς interpretes, Foes in not., Lind. - av om. Co. - avivai (sic) 6. - els vulg. - es DK, Lind. έπ' Cθ. - εὐώδαια F. - ' καὶ om. CDFHIJKθ. - 5 καὶ θ. - καὶ om. vulg. καὶ σελίνου ελιου (sic) σπέρματα θ. - λεῖα σπέρμα C. - λεῖον (λ. om. θ) ταῦτα vulg. — 6 έγκαθιζέσθω θ. - γλυκό DHJK. — 7 ην μάλιστα (μ. om. C) πνίγηται (πνίγεται Ald., Frob.; γίγνηται, D al. manu πνίγηται, FGHJL, Lind.) έν (έν om. CH) δδύνη vulg. - δδύνης pro ην... δδύνη θ. - οξνόν τε (τε om. Cθ, Ald.) vulg. - μαράθρου D, Lind. - τριτήμορον θ. - ἐπιδάλλειν Q'. - ἐμδαλεῖυ 0. - ἐγίνον Κ, Frob. - κενὸν CH. - ἐπιχέοντα C. - πυριῆν DHJ. - πυριᾶν vulg. -καὶ φαρμακιῶδες C (0, φαρκιδῶδες).-καὶ φ. om. vulg.-8 έλκεωθῆ C.φλυκτίδες (όλοφλύκτιδες Cθ; φλυκτίδαι K) πανταχού αύτου (π. αύ. om. Cθ) έωσιν vulg. - γηνίου Co. - γοιρίου L. - ξύν D, Lind. - σύν vulg. - θεραπ. om. Cθ. — 9 ύπερ om. Cθ. - περί D. - ὑπ. ὑστ. ὁδ. om. L. - πευκέδανου D. - πευκεδανόν vulg. - πευκ. αυον άριστολοχιον (sic) θ. - πάντα pro όμου Cθ. - εν

de la resine sur un plat de terre recemment fabrique, y jetant du castoréum ou quelque autre aromate; on arrose la tête avec de l'huile de rose, et on verse dans les oreilles de l'huile de myrte ou de coing. Ou bien, faire cuire des pois chiches blancs et du raisin sec, et donner à boire ; la femme prendra un bain de siège chaud. Ou bien, olives blanches avant qu'elles aient de l'huile, brover, sécher, piler dans du vin odorant, et en donner un oxybaphe attique. Ou bien, ventres de cantharides, ou adiante, nitre rouge d'Egypte, racine de férule, graine d'ache, donner à prendre; s'il survient de la strangurie, bain de siège, et vin doux en boisson. Pour la douleur de matrice : vin d'excellente qualité, coupé d'eau par moitie, trois demi-conges attiques, racines et graines de fenouil un tiers, huile de rose une demi-cotyle, jeter dans un vase neuf, verser le vin, et donner la fumigation; puis la femme mettra en pessaire la scille, jusqu'à ce qu'elle dise que l'orifice utérin est souple, ridé et large; et, s'il se forme des ulcérations et qu'il y ait des phlyctènes, le mieux c'est de traiter avec la graisse d'oie et l'encens qu'on y incorpore. Pour la douleur utérine : peucédanum, aristoloche, panaces (echinophora tenuifolia), mêler ensemble dans du vin doux, faire tiédir, et boire; prendre en potage de la graine de pavot blanc et de la graine d'ortie. Autre : fumigation aromatique s'il y a douleur : écorce sèche de grenade douce, sciure de lotus, seuilles sèches d'olivier pilées, pétrir avec de l'huile et jeter sur de la bouse de vache incandescente; ou bien, galbanum, myrrhe, encens, parfum blanc égyptien, sur des sarments de vigne. Autre fumigation plus solide par l'asphalte : asphalte de l'île de Zacynthe, poil de lièvre, rue, coriandre sèche, piler le tout ensemble, faire

om. C. - χλιήναντα DII, Lind. - χλιάν. vulg. - βυφειν θ. — " άλλη (άλλο θ) πυρίη (α. π. om. I. βυμίη βυμίη om. D; βυμία G; βυμιητή θ) vulg. - βυής GI. - βογάσασθαι C. - δργάσασθαι vulg. - ααὶ om. C0. - ἐπιδολιτόν J. - ἐπιδολιτόν G. - βολυτόν FGIK. - βολιτόν HI., Ald. βόλιτον θ, Lind. - πεπυρωμένων vulg. - πεπυρωμένον FGJO, Lind. - ἐπιριπτέειν θ. — " Post ἔλ. addunt περιγέαι G; περιχέας θ; περιχέα Vatic. Codd ap. Foes. Gal. Gl.: οἰναρίδων ἄμπελου κληνάτων.

ναρίδων. ¹ 'Ετέρη πυρίη ή δι' ἀσφάλτου στερεωτέρη ' ² ἀσφάλτου ζαχυνθίης, λαγωοῦ τρίχας, πήγανον, χόριον ξηρὸν, ταῦτα τρίψας πάντα, φθοίδας πλασάμενον θυμιῆν. ³ ¾Η πίσση, σανδαράκη, κόψας λείην, μιξαι πρίσματα χυπαρίσσου, καὶ τούτοις κηρὸν, καὶ μύρον ἐπιχέας, φθοίδας ποιέειν, καὶ ἐπὶ πυρὶ θυμιῆν. ⁴ Η αἰγὸς κέρας καταπρίσας, ἐλαίφ ἀνακυκᾶν, ἐπὶ πυρὶ θυμιῆν. ⁴ Η ἀρύξας βόθρον, γίγαρτα σρόγειν, καὶ τὴν σποδιὴν ἐμβάλλειν ἐς τὸν βόθρον, καὶ οἴνφ εὐώδει νοτίσας τὰ γιγάρτα, περικαθεζομένην πυριῆσθαι ' ἔστωσαν δὲ τῶν γιγάρτων δύο μοῖραι, καὶ αὖται δὲ αὖαι ὡς μάλιστα.

207. *Ην 6 δὲ δστέρη ἀλγέη ἄχρι κύστιος, πράσου καρπὸν ξὺν ὕδατι τριπτὸν πίνειν * ἢ κυκλαμίνου ⁷ ρίζην ἐν οἴνῳ λευκῷ πιπίσκειν νῆστιν, καὶ θερμῷ λουέσθω, καὶ ἀπόθερμον πινέτω νῆστις, καὶ χλιάσματα προστιθέναι * ἢ 8 σκορόδου μώλυζαν καὶ νίτρον ὀπτὸν καὶ κύμινον, λεῖα ποιήσας, μέλιτι δεύων προστίθει, καὶ τῷ θερμῷ λουέσθω, καὶ ἀπόθερμον πινέτω.

208. ⁹ Υστερέων πάσης νούσου θεραπευτικόν λίνου τὸ σχιστὸν αὐτἢ τἢ καλάμη ὅσον δραχμὴν κόψας λεπτὰ, καταβρέξαι ἐν οἴνῳ λευκῷ ὡς ἡδίστῳ τὴν νύκτα, ἔπειτα ἀπηθήσας, χλιαίνειν, εἴριον ὡς μαλθακώτατον ἐμβάπτων, καὶ τὸ μὲν προστιθέναι, τὸ δὲ ἀφαιρέειν. Βοηθεῖ δὲ ¹⁰ καὶ κρόκος, σμύρνα, κάρυα ποντικὰ, ἄλευρον καθαρὸν, ἐν χηνὸς στέατι καὶ μύρῳ ἰρίνῳ προστιθέναι.

1 "Η pro έ. πυρίη ή θ. - έτ.... στερεωτέρη om. L. - έτέρα FH. - δευτέρα DJ. - η διαίτης pro έτ.... δι' C. - ή om. D. - διὰ τοῦ ἀσφ. DHKQ' (Lind., ασπαλάθου). - στερεωτέρα vulg. - στερεωτέρη DFGHIK. - στεροτέρης C. στεροστέρη θ. — ² ἀσφάλτου βίζης (βίζα C; β. om. θ) κανθίης (κυνθίης, D al. manu κανθίης, FGHIJK; κενθίης L; ζακυνθίης θ) vulg. - ἀσπαλάθου βίζην, κάναβιν, λαγωού Lind. - ή (ή om. 6) πήγ. vulg. - οριον (sic) pro κόριον 6. - φθοείς (φθοις sic θ) πλάσσε 10. - πλασσάμενον FH. - θυμία θ. - 3 ή ἐπὶ (ἐπὶ om. DFGHIJθ) πίσσης (πίσση θ) σανδαράκην (σανδαράκη θ; σανδαράxης J) vulg. -λίην C. - xνίσματα θ. - xνήσματα <math>C. - xαλ τούτοις χηρὸν θ. - x. τ. κ. om. vulg. - μύρον D. - φθοείς Co. - ποιείν vulg. - ποιέειν θ. - καί om. $C\theta$. – θυμιᾶν θ . — 4 η om. $C\theta$. – 7 θυμιῆν om. DFGHIJK. – [καὶ] ἐπὶ Lind. - θυμιαν Co. - 5 φρίγειν vulg. - φρύγειν CDFHIJK. - σποδίην DFGHIJKO, Ald., Frob. - νότισας εθώδει θ. - νωτίσας FGI, Ald. - περικαθεζομένη πυριήσθω θ. - θυμιετσθαι C. - θυμιήσθαι Vatic. Codd. ap. Foes. - μοίραι (sic) 1θ. - καὶ om. θ. - αὐταὶ C. - ώς τὰ (τὰ om. Cθ) μ. vulg. - 6 δὲ om. Cθ. ύστέρα CDFHIJK.- χύστεως Η.- ξύν C, Lind. - σύν vulg. - ⁷ ρίζαν 0. - νήστι θ. - λούσθω θ. - λούεσθαι J. - ἀπὸ θερμοῦ DFGHIJK. - ἀπὸ θερμῶν θ. - ἀποθερμού (sic) L. - ὑπόθερμον Codd. Regg. ap. Foes. - νήστιε θ. - νήστιδι C.

des pastilles, et employer en fumigation. Ou bien, poix, sandaraque, bien piler, mêler de la sciure de cyprès, puis de la cire, ajouter du parfum, faire des pastilles, et employer en fumigation sur le feu. Ou bien sciure de corne de chèvre, agiter avec de l'huile et employer en fumigation sur le feu. Ou bien, creuser un trou, griller des pepins de raisin, jeter la cendre dans le trou, mouiller les pepins avec un vin odorant, et, ayant fait asseoir la femme sur le trou, donner la fumigation; il y aura deux portions de pepins aussi secs que possible.

207. (Pour la douleur de matrice.) Si la matrice est douloureuse jusqu'à la vessie, boire de la graine de poireau pilée avec de l'eau; ou boire à jeun de la racine de cyclamen dans du vin blanc, prendre un bain chaud, boire à jeun de l'apothermon (sorte de breuvage), et faire des applications chaudes; ou bien, gousse d'ail, nitre grillé, cumin, triturer, mouiller avec du miel, appliquer en pessaire, prendre un bain chaud, et boire l'apothermon.

208. (Pour toute maladie de matrice.) Moyen bon pour toute maladie utérine: tige fendue de lin, une drachme, piler, faire macérer pendant une nuit dans du vin blanc d'excellente qualité, passer au tamis, faire tiédir, y plonger de la laine très-molle, et, quand on ôte un de ces pessaires, en mettre un autre en place. On employe aussi le safran, la myrrhe, les noix de Pont, de la farine nettoyée; appliquer en pessaire dans de la graisse d'oie et de l'huile d'iris.

[—] $^{\circ}$ σκόροδον $^{\circ}$ 0.—μόλυζαν CFGHJK, Ald., Frob.—λίτρον $^{\circ}$ 0.—λία $^{\circ}$ 0.—Ροst δεύων addunt ώς ἡδίστω $^{\circ}$ DQ′.—καὶ ἐν (τῶ pro ἐν $^{\circ}$ C0) θερ. vulg.—θερμὸν (ἀπόθερμον Cornar., Lind.) πινέτω vulg.— $^{\circ}$ $^{\circ}$ 0, π. ν. θ. om. L.—Ante πάσκης addunt περὶ $^{\circ}$ DHIK.—νού. πά. sine θεραπ. $^{\circ}$ C0.—νόσου $^{\circ}$ D.—λίνον $^{\circ}$ 0.—λίτον $^{\circ}$ C.—τὸν σγ. DFGHK, Ald.—δραγμὴν $^{\circ}$ JJ.—κατακόψας $^{\circ}$ C.—ώς om. D.—νῶκταν (sic) FG.—ἀπειθήσας $^{\circ}$ G0.—διαχλιάνας (διαχλήνας Lind.) τε ἐν εἰρίφος μαλθακωτάτος (μαλθακώτατα $^{\circ}$ 1) ἐμβάπτειν, καὶ τὸ vulg.—χλιαίνειν εἰρίφος $^{\circ}$ 6ς μαλθακώτατον ἐμβάπτον $^{\circ}$ 1), καὶ καὶ om. $^{\circ}$ C τὸ $^{\circ}$ C0.— $^{\circ}$ 1ο ακὰ om. $^{\circ}$ C.—κρ. ἔτι τε om. $^{\circ}$ C) νυlg.—σμύρναν $^{\circ}$ 0.—κύρια $^{\circ}$ C.—ποντικά 'addunt εἶριον interpretes, Foes in not., Lind.) λευκόν (ἄλευρον pro λευκόν $^{\circ}$ 0) τε ΄τε om. $^{\circ}$ C0 καὶ, vulg.—ἐν pro ἐν DFGHIJK.—Ante στ. addun ἐν DGHIJK.—ἡευνῶ $^{\circ}$ C.—εἰρίνω $^{\circ}$ 0.

209. Ἡν 1 περιωδυνίη ἔγη ἐκ προσθέτων καθαιρομένην, σμύρνης εμβάφιον, λιβανωτόν ίσον, μελάνθιον, κύπειρον, σέσελι, άννησον, λίνον, νέτωπον, μέλι, όπτίνην, γηνὸς στέαρ, όξος λευχὸν, μύρον αξγύπτιον, ίσον έχάστου, τρίβειν εν οίνω λευκώ γλυκεί, δύο κοτύλησι, καὶ κλύζειν γλιεροῖσι κλυσμοῖσιν. 2 *Ην δούνη έγη μετὰ κάθαρσιν, κύπειρος, κάλαμος, σχοῖνος καὶ ἴρις, ταῦτα ἐν οἴνω μέλανι έψῶν γρέο. 3 Επερος κλυσμός, ήν περιωδυνίη και στραγγουρίη έγη πράσου γυλόν, ακτής καρπόν, σέσελι, άννησον, λιβανωτόν, σμύρναν, οἶνον, γύλωσον καὶ μιζον καὶ κλύσαι. *Η σμύρνης δοξύβαφον, λιβανωτοῦ ἔσον, μελανθίου καὶ κυπείρου ἔσον, σέσελι, ἄννησον, σελίνου σπέρμα, νέτωπον, μέλι, δητίνην, γηνὸς στέαρ, όξος λευχόν, μύρον αλγύπτιον, τούτων ίσον έκάστου διείναι οίνω λευκῷ γλυκεί και κλύζειν. *Η δλινοζώστιος θδωρ άφεψήσας ξύν σμύρνη, λιβανωτῷ, νετώπω, η ελελίσφακον, ύπερικον, έψεῖν εν ύδατι καὶ κλύζειν. 6*Η λίνου χαρπόν, άννησον, μελάνθιον, σέσελι, σμύρναν, χασσίης χαρπόν εν οίνω έψειν και κλύζειν. ^{το}Ετερος κλυσμός, ήν δούνη ίσγη σφοδρή μετὰ κάθαρσιν • ἀκτῆς καρπὸν καὶ δαφνίδας έψεῖν ἐν οἴνω μέλανι καὶ κλύσαι, ή άκτην έψήσας εν ύδατι άπογέειν το ύδωρ, οίνον δέ γλυκύν παραγέας κλύσαι · 8 κήν μετά κλυσμόν δούνη εγγένηται, έψεῖν τὰ θυώματα α ες το μύρον εμβάλλεται, και απογέαι τοῦ ύδατος δύο κοτύλας, μίξαι δὲ ἔλαιον χηνὸς καὶ ρόδινον, ⁹καὶ κλύζειν γλιαρῷ. ¹⁰ Πλέον δὲ

1 Περιοδυνίη C, Ald., Frob. - καθαιρομένη θ. - μυρσίνης (σμύρνης Foes in not., Lind.) vulg. - λιδανωτοῦ Co. - αύπερον vulg. - αύπριον O. - αύπειρον D. - άνισον DHJ. - άνησον Κ. - άννισον C. - λένον HJ. - έλαιον χηνός CO. όξος, λευκόν τὸ μ. αἰγ. Foes in not., Lind. - μύρον D. - καὶ μύρον 0. - καὶ μέλι καὶ μύρον C.- Ante έκάστου addit αἰγυπτίου G.-γλιηροῖσι CJ, Lind. - γλιαροίσι θ. - ² Ante η addunt αλυσμός Cθ. - έχη σφοδρά (σφόδρα F; μετά pro σφ. θ) κανθαρίδες (κανθαρίδας CFJ; κάθαρσιν θ) νύπερος (κύπερον Κ; κύπειρος D; κύπαιρον θ) vulg. - κάλαμον Κθ. - σχίνον Κ. - σχοίνον θ. σχίνος DJ. - σχίνος H. - καὶ om. CDFHIJKO. - ίριν CDFGHIJK. - ειριν (sic) 0. - ταῦτα om. CD (F, restit. al. manu) HIK0. - χρῶ θ. - 3 ε. χλ. om. C0. έτ.... έχη om. L.- αλ. om. ΗΙ. - έχων F. - αλυσμός pro έχη C. - Post έχη addit αλυσμός θ. - άνισον DHJ. - άνησον Κ. - άννισον C. - Ante λιβ. addunt τρίβειν CO. - γυλῶ ἰσον Co. - μίζαι D. - 1 δζόδαπον FGIJKO. - μελανθίου τοῦ κυπρίου (περίου sic pro κυπρίου L) vulg. - μελανθίου και κυπέρου Foes in not., Lind. - Voy. plus haut l. 2, οù μελάνθιον et χύπειρος sont à côté l'un de l'autre. - σέσ. ἄνν. om. C. - ἄνισον DHJ. - ἄνησον Κ. - ὅξος, λευκὸν τὸ μύρον αλγύπτιον Lind. - μύρον D. - έγκλύζειν 0. - Ελινωζόπτιος (sic) G, Ald. Aphlynua C. - son vulg. - for C, Lind. - amostry Q', Lind. - onsernor

209. Formules pour les douleurs succédant à l'emploi des pessaires. Règle pour la quantité de liquide qui doit composer une injection utérine.) S'il v a une forte douleur après la purgation par les pessaires, myrrhe un oxybaphe, encens autant, nielle, cypérus, séséli, anis, lin, nétopon, miel, résine, graisse d'oie, vinaigre blanc, parfum d'Égypte, partie égale de chaque, piler dans du vin blanc doux, obtenir deux cotyles, et injecter tiède. S'il y a douleur après une mondification, cypérus, calamus, jone odorant, iris, faire cuire dans du vin noir, et injecter. Autre injection, s'il y a forte douleur et strangurie : eau de poireau, baies de sureau, séséli, anis, encens, myrrhe, vin, exprimez, mélangez et injectez. Ou bien, myrrhe un oxybaphe, encens autant, nielle et cypérus autant, séséli, anis, graine d'ache, nétopon, miel, résine, graisse d'oie, vinaigre blanc, parfum d'Égypte, de chaque partie égale, délayer dans du vin blanc doux, et injecter. Ou bien, cau de mercuriale bouillie avec myrrhe, encens, nétopon, ou sauge et hypéricon bouillis dans l'eau, employer en injection. Ou bien, graine de lin, anis, nielle, séséli, myrrhe, fruit de cassia, faire bouiliir dans du vin et injecter. Autre injection, quand il y a douleur intense après la mondification : baies de sureau, baies de laurier, faire bouillir dans du vin noir, et injecter. Ou bien, faire bouillir du sureau dans de l'eau, décanter, verser du vin doux, et injecter. Si, après l'injection, il survient de la douleur, faire bouillir les aromates qu'on met dans le parfum, décanter deux cotyles de l'eau, mêler de la graisse d'oie et de l'huile de rose, et injecter tiède. Il ne faut jamais qu'une injec-

^{1.} - ααι δπ. Q', Lind. - $^{\circ}$ η... αλύζειν om. GL. - ανησον Κ. - ανισον CDHJ. - μελάνδην Η. - σμύρνης CDFJ9. - αασσίας FHK. - αασίας CIJ. - ακτης Foes in not. - ααρσίας, al. manu αασσίας - - αλύσαι - - - - - η. com. C9. - σφοδον - εγν CDHIK. - σφοδον - - αλύσαι - - - - - ενισομείν - - ελίσου. C9. - ελίν - ελίσου - ε

κλύσμα δύο κοτύλαι μηθενὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν. Ἡ Ιλινόζωστιν ἐψεῖν ἐν τοδατι, καὶ μιζαι χυλὸν μυρσίνης, λιθανωτὸν, νέτωπον ἴσον, καὶ κλύσαι χλιαρῷ. Ἡν ε δὲ ἀλγέη τὰς ὑστέρας, κυκλαμίνου ῥίζαν ἐν οἴνῳ λευκῷ πιπίσκειν νῆστιν, καὶ τῷ θερμῷ λούεσθαι, καὶ ἀπόθερμον πινέτω.

- 210. ³*Ην ἀφθῆ τὰ αἰδοῖα μύρον θερμὸν ξὸν οἴνω κλύζεσθαι, καὶ μελίλωτον προστιθέναι, καὶ γλυκυσίδης ἐν οἴνω ἑψημένης τριπτῆς προστιθέσθω, καὶ σμύρναν καὶ ρητίνην διμοῦ μίζας καὶ διεὶς οἴνω, δθόνιον ἐμβάπτων, προστιθέναι. ⁴Καὶ στραγγουρίη ἢν λάβη, πυριῆν καὶ χρίειν στέατι τὸ ἦτρον, ἐγκαθίννυσθαι δὲ ἐν ρόδων ἀφεψήματι ἢ βάτου ἢ μυρσίνης ἢ ἐλαίης ἢ ἑλίκων ἀμπέλου ἢ ἀρκευθίδων ἢ ἐλελισφάκου.
- 211. *Ην εδὲ ἀνεμος ἐγγένηται ἐν τῆ μήτρη, πόνος ἔνι σπερχνὸς, καὶ φῦσα οὐκ ἔξεισιν · κύμινον προστιθέσθω · ἢ ἐλελίσφακον καὶ κύπει-ρον κόψας, καὶ τέγξας τὴν νύκτα ὅλην, ἔωθεν ἀπηθῆσαι, τὸ διαυγές δὲ ἐς ἄγγος ἐγχέαι, εκαὶ κρίμνα πύρινα ἐν οἴνῳ λευκῷ φορύζαι, καὶ δπὸν σιλφίου ὡς κύαθον, κρᾶμα ἕψεῖν, ἐνωμότερον διδόναι βοφέειν.
- 212. *Ην τκιών ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν ἐγγένηται, δούνη ἴσχει, καὶ τῆς μὲν δούνης σελίνου καρπὸς ἀλέξημα, *καὶ κισσὸς, καὶ ροιῆς γλυκείης τριπτῆς ἐν οἴνῳ παλαιῷ ξὸν ποταινίη σαρκὶ προστίθεσθαι, καὶ ἐπιπλάσαι τὰ φύλλα τὴν δὲ νύκτα ὅλην ἔχέτω κείμενα, κἄπειτα ἀφελομένη ἐν οἴνῳ διακλυζέσθω.
- 1 Λινόζωστιν D. λινοζώστιν vulg. έν C0. έν om. vulg. σμύρνης pro μυρσ. FGHJK.-η (η om. 6) λιβ. vulg.-[καὶ] νέτ. Lind.- χλιηρῶ CDHJ. -² δὲ om. Cθ. - λοῦσθαι θ. - λύεσθαι Ι. - ἀποθέρμην D. - ἀπὸ θερμῶν θ. - 3 ἢν ά. τ. α. om. L. - άφθη Κ. - άφθηση θ. - άφθα C. - μύρον D. - μύρτον Cornar., Foes in not., Lind. - σύν θ. - διακλυζέσθω θ. - μελίλοτον FGIJ. - μελίχροτον (sic) C.- μέλι λωτὸν θ. - ήψημένης GJK, Ald. - προστίθεσθαι θ. - μίξαι θ. - έν (έν om. CDFGIJθ, Ald.) οίνω vulg. — 4καὶ ήν στ. λάθη Cθ. - πυριᾶν 0. στέατι Co. - στ. om. vulg. - έγκαθίγνυσθαι vulg. - έγκατίνυσθαι Η, Ald. - έγκαθίννυσθαι CDFGIJK. - χρή pro έν θ. - σμύρνης pro μυρσ. C. - Post έλαίης addit ἀσεψήματι 0. - ελίχων GI. - έλιχῶν C. - ἀμπέλων θ. - ελελισφάχων θ. - 5 δ' C0. - έγγίνηται FIK. - τῆ κοιλίη θ. - πόνος τε (τε om. C0) έγγίνηται (έγγίνεται DHIK; ἐνῆ C; ἔνι θ) σπ. vulg. – φύσσα J. – ἣ (ἣ om. vulg.) ἐλελ. θ. – έλελ. [δε] και Lind. - κύπερον vulg. - κύπαιρον θ. - κύπειρον D. - τείξας (sic) C. - όλην om. C0. - ἀπειθήσαι θ. - ἀπηθήσας vulg. - διαυγές τε (δ' pro τε C; ĉὲ θ) ἐς vulg. -ἐς ἄγγος om. Ald. - ἄγγος om. FG. — 6 καὶ Jθ. - καὶ om. vulg. - ες κρίμνα Ald. - κρήμνα (sic) Κ. - πύρρινα Κ. - όξει pro οίνω θ. - ες (ες om. θ) χράμμα (χράμα CJθ) έ., καὶ (καὶ om. θ) ἐν. (ἐνομώτερον C) δίδου (διδόναι CDHI) vulg. - ϕ uφεῖν θ . - γ χίων θ . - αἰδίοισιν D. - γένηται θ . - καὶ om. $C\theta$. - αλέξιμα, al. manu ξη Η. - ε καί om. θ. - κισσόν C. - κισσόν δε καί θ. -

tion dépasse deux cotyles pour ainsi dire. On bien, faire bouillir de la mercuriale dans de l'eau, y mêler eau de myrte, encens, autant de nétopon, et injecter tiède. Si la matrice est douloureuse, boire à jeun dans du vin blanc la racine de cyclamen, se laver à l'eau chaude, et boire l'apothermon.

- 210. (Bon pour les aphthes des parties génitales.) Si les parties génitales ont des aphthes : injecter du parfum chaud avec du vin, et appliquer en pessaire du mélilot ou de la pivoine bouillie dans du vin, et broyée, ou myrrhe et résine mêlées ensemble, mouillées avec du vin, et où l'on trempe un linge. Si la strangurie survient, fomenter le bas-ventre, l'oindre avec de la graisse, faire prendre un bain de siége dans une décoction de roses ou de ronces, ou de myrte, ou d'olivier, ou de vrilles de vigne, ou de baies de genièvre, ou de sauge.
- 211. (Bon pour le cas où du vent se produit dans la matrice.) Si du vent s'engendre dans la matrice, il y a douleur intense, et le gaz ne sort pas; appliquer en pessaire du cumin; ou, sauge et cypérus, broyer, faire macérer une nuit entière, décanter le matin, verser la partie transparente dans un vase, pétrir de la grosse farine de blé dans du vin blanc, ajouter un cyathe de suc de silphion, faire cuire le mélange, et le donner médiocrement cuit en potage.
- 212. (Végétation dans les parties génitales.) Si une vegétation naît dans les parties génitales, il y a douleur; pour la douleur, la graine d'ache est un remède, ainsi que le lierre; piler une grenade douce dans du vin vieux, et l'appliquer en pessaire avec un morceau de viande fraîche; mettre les feuilles de grenadier en cataplasme; la femme gardera cela toute la nuit, puis, l'ôtant, elle fera une injection avec le vin.

σύν pro εν 0. – τή pro ξύν Lind. – προστίθεσθαι.... ἔπειτα om. G. – ἐπιπλάσσαι Η. – πείμενα om. C0. – πάπιτα 0. – παὶ δήτα C. – ἐν om. C0. – διανιζέσθω C0. – Post δια. addit οσαν (sic) περὶ ἰήσιος ἐθέλη ἐρωτᾶν θ.

ΠΕΡΙ ΑΦΟΡΩΝ.

213. Περί μέν των γινομένων τήσι γυναιζίν έφ' έκάστοισι των παθημάτων πρότερον εξρηται νυνί δε αποφανέω, δι' ας αιτίας αφοροι γυναΐκες τὸ πάμπαν, ²καὶ διότι οὐ τίκτουσι πρὶν ἐηθέωσιν. Φημί δε τοῦτο αίτιον είναι. Αν στραφή το στόμα των μητρέων πάμπαν ἀπό τοῦ αἰδοίου, οὐ κυίσκεται · οὐ γὰρ δέγονται αί μῆτραι την γονήν, αλλ' έζω αὐτίκα έργεται. Γίνεται δὲ τοῦτο 3 καὶ ην δλίγον παραστραφή το στόμα των υστέρεων από του αιδρίου παρά ψύσιν καὶ ἢν ωειιύκη τὸ στόμα τῶν μητρέων πάμπαν, οὐο' οὕτω δέγονται, 4 ούδ' ήν άρμοι μεμύχη μάλλον ή δεί. Δήλον δε τουτέων Εκαστόν εστί των εισημένων. ήν μεν γάρ απεστσαμμένον ή πάμπαν ή μεμυκός, τὰ καταμήνια οὐκ ἔρ/ετὰὶ τὸ παράπαν, ἡ ἔργεται βιαίως ζύν νούσω, ήν βιάσηται το αξιια τας μήτρας στραφήναι κατ' εθέα. κην αποκαθάρθη 5 ή γυνή; ἔστιν ὅτε αθτίς αποστρέφεται το στομά των μητρέων από του αιδοίου. Την δε δλίγον παρακεκλιμένον ή ή άρμος μεμύνη, γωρέει μεν τὰ καταμήνια, γωρέει δε βιαίως και κατ' δλίγον ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, Ταῦτα δὲ πάντα δῆλα γίνεται, εἰ 6 ούτως έγει, ψηλαφώση γυναικί, καὶ ἢν τούτων τι ἢ, μελεδανθεῖσα ἡ γυνή φορός γίνεται εστι δε καὶ ότε αθτομάτη. Τούτων δε εκαστον διότι . γίνεται εξοήσεται, εξοήται δε εν τόζοι γυναικείοισι νουσήμασιν. Ην δέ λεται έωσιν αι μητραι, γίνεται δέ τουτο 7και φύσει ένιησι, και ήν ελκεά ενγενούενα μεγάλας οδλάς εγκατάλιπη, καὶ ην λεΐαι έωσιν,

¹ Μὲν οm., restit. al. manu D. - τῶν οm. Lind. - έκάστησι C. - νῦν C. - ² καὶ om. FGIK. - ἱηθώσι νulg. - ἱηθώσιν C. - κυίσκεται C. - κυίσκουσιν νulg. - ἢν καὶ Lind. - μητρέων pro ὑστ. C. - οὕτως νulg. - δλως Lind. - ούτω J. - ἐοὐδ' om. D. - Post ἢν addit δ' D. - ἀρμῶ DFGIII. - ἀρμῶ CJKL. - μὲν om. C. - ἐστὶ pro ἢ L. - νόσω FHJK. - τῆς μήτρης L. - στρ. τὰς μήτρας C. κατ' ἢθεα [θότα al. manu II; εΰθεια L) νulg. - ἢ I. - αὸτῆς νulg. - αὖτις C. - ἢ Vatic. Codd. ap. Foes, Lind. - ἢ om. νulg. - ἢ μι - ἀρμῶ CJK. - ͼ ἔχει οῦτω J. - ψηλαφῶσι J. - δ' ων. J. - ἢίνεται; εἰρησεται L) δὲ - ͼ ἔχει οῦτω J. - ψηλαφῶσι J. - δ' ων. J. - ἢίνεται; εἰρήσεται L) δὲ - ἐν νυlg. - γίνεται, εἰρήσεται ξιρήσεται δὲ - GHJK, Ald., Lind. - νοσ. C. - - καὶ om. DFGHIJK. - οῦ συλλάμθάνει ἐν ἢ. ἢ γυνὴ J. - ᾶλλο είτιον J. - ἔτερον αῖτ. C. - ἀλλ' ἐξω sine τὸν σποςὸν C.

DES FEMMES STÉRILES.

213. (Je continue la série des numéros du traité précédent à celui-ci, non-seulement parce qu'ils sont du même auteur, mais aussi parce que le début du livre des Femmes stériles montre qu'il est la suite des deux autres. - Causes de stérilité : 1º l'orifice utérin est oblique; 2º il est fermé complétement ou incomplétement; 3º il est lisse de nature ou par suite d'ulcérations; 4º il y a des ulcérations à l'utérus; 5º il est resté dans l'utérus quelque portion des règles; 6º la matrice est plus béante qu'il ne faut; 7º les règles ne viennent pas comme en santé; 8º les règles sont complétement supprimées; 9° les règles sont moins abondantes que d'habitude; 10° elles le sont plus que d'habitude; 11º l'orifice utérin fait saillie hors de la vulve; 12º l'orifice utérin est dévié du côté du siège, c'est-à-dire il y a antéversion. Pour reconnaître beaucoup de ces affections, l'auteur recommande le toucher, qui est d'ordinaire pratiqué par la malade elle-même.) Il a été parlé précédemment de ce qui arrive aux femmes dans chacune des maladies. Maintenant j'exposerai par quelles causes les femmes sont stériles absolument, et pourquoi elles n'enfantent pas avant d'être guéries. Je dis que la cause est telle : si l'orifice utérin est tout à fait dévié de la direction des parties génitales, la femme ne devient pas grosse; car la matrice ne recoit pas le sperme, qui ressort aussitôt. Cela arrive encore si l'orifice est un peu dévié de la direction des parties génitales contre nature; l'uterus ne le recoit pas si l'orifice est complétement fermé ou s'il l'est seulement un peu plus qu'il ne faut. Chacun des cas indiqués ci-dessus est aisé à reconnaître : si l'orifice utérin est complétement dévié ou fermé, les règles ne viennent pas du tout, ou ne viennent qu'avec effort et maladie, quand le sang, faisant violence, redresse la matrice; et, après la purgation menstruelle, il arrive parfois que l'orifice de la matrice se dévie de nouveau de la direction des parties génitales. Si

ου λαμβάνει ή γυνή εν γαστρί · την γάρ γονήν δέγονται ικέν αί μητραι, ήν μή τι αίτιον άλλο ή, ξυλλαμβάνουσιν δε ού · άλλά τὸν σπόρον έξω γαλώσι. Δήλον δε 1 μάλιστά έστι ψηλαφώση, καὶ εἰρομένη εί ποτε εν τησι μήτρησιν έλκεά οί εγένοντο. Τὰ δὲ καταμήνια ύγιηρῶς μὲν ἐν τουτέω τῷ ²νοσήματι χωρέει · ἀνίητος δὲ γίνεται ὡς έπὶ τὸ πλέον ή τοιαύτη. Γίνεται δὲ καὶ τοῦτο αἴτιον τοῦ μή συλλαμβάνειν εν γαστρί, ην έλκος γένηται εν τησι μήτρησιν υπό ³παθήματος τούτων τῶν εἰρημένων καὶ μὴ ταγὸ ὑγιανθῆ, ἀλλὰ μολυνθῆ. Παραμένει γάρ τὸ έλκος ἐπὶ πουλύν γρόνον, ώσπερ καὶ τὸ ἐν ἀτὶ έὸν, καὶ όζει πονηρὸν ή γυνή, καὶ ἔστιν ὅτε ἰγώρ βέει αὐτῆ ἐκ τοῦ αἰδοίου κάκοδμος, καὶ μέγρις αν έγη τὸ έλκος, οὐ λαμβάνει ἐν γαστρί • οὐ γὰρ συλλαμβάνουσιν αἱ μῆτραι τὴν γονήν. *Ταύτη τὰ καταμήνια χωρέει ύγιηρῶς εν ψηλαφήσει δὲ μάλιστα γίνεται δῆλον καὶ ἐρωτήσει περὶ τῶν εἰρημένων · μελεδανθεῖσα δὲ φορὸς γίνεται · ολίγαι δε ελπίδες εἰσίν, 5 την δε των καταμηνίων ελλειφθέν τι εν τησι μήτρησι [μή] έχρηζιν έγη, θερμανθέν δέ καὶ αὖθις ψυχωθέν περὶ τὸ στόμα [ἢ] ἢ ολίγον ἐνδοτέρω, οὐδ' οὕτω λαμβάνει ἐν γαστρί· έργμα γάρ τοῦτο ἐπιχείμενον οὐ παρίησι την γονήν ἰέναι ὅχου δεῖ. Καὶ ἢν μέν ἐν ἀργῆ μελεδαίνηται, ὑγιαίνει 6 καὶ φορὸς γίνεται : ἢν δὲ χρόνος έγγένηται, ἄφορος μένει· δῆλον δὲ τὸ πάθημα ψηλαφήσει μάλιστά έστι, σχληρον γάρ τι έγγίνεται. Καὶ ἢν γάνωσι μᾶλλον τοῦ καιροῦ αί μῆτραι, τοὐδὲ οὕτω κυίσκεται οὐ γὰρ ξυλλαμδάνουσιν αί μήτραι την γονήν. δήλον δὲ ἔσται καὶ τοῦτο ψηλαφήσει. καὶ

¹ Μάλιστά ἐστι om. (DH, restit. al. manu μάλιστα) FGIJK. – ψηλαφῶσι J. – ψηλαφῶσι Ald. – ἐρεαμένη DHL, Lind. – εἰρομένοις J. – εἰρωμένω (sic) C. – ἐγγένοντο (sic) C. – ² νουσ. FJ, Lind. – ἀνίατος Κ. – τὸ J, Lind. – τὸ om. vulg. — ³ παθημάτων D. – ἰαθῆ FGIK. – ἰηθῆ (D, al. manu ἰηνθῆ sic) HJQ', Lind. – καὶ ιστερ ἐν ιστὶ ἐὸν C. – ρέη C. – μέχρι sine ἀν C. — ⁴ τ. om. (D, restit. al. manu ante χωρέει) FGHIJK. – δὲ τὰ C, Lind. – τὰ δὲ DFGHIJK, Ald. – ἐν om. C. – δῆλον om., restit. al. manu D. – ἐλπ. δὲ δλ. C. — ⁵ εὶ J. – ἐλληφθὲν Ald., Frob., Lind. – Ϳ'ai ajouté μὴ entre crochets, la négation étant exigée par le sens. – ἔχει J. – ψυχθὲν C. – [ῆ] om. vulg. – Ϳ'ai ajouté ¾, sauté par les copistes à cause de l'ῆ qui suit. – ἔργμα IK, Ald. – ἔργμα. ... κυίσκεται ponit post γονὴν, ligne dern., J. — ⁶ τε καὶ C. – ἔσται pro μένει C. – τὸ CDJK. – τὸ om. vulg. – ἐν ψηλ. DFGHI. – μάλ. om. DFG (H, restit. al. manu) Κ. — γολδ΄ C. – συλλ. JK. – ἐστιν pro ἔσται C. – ἐν ψηλ. DFGHIJ, Lind. – ἀλέα vulg. – άλέα FHIJK.

l'orifice n'est que peu dévié ou peu fermé, les règles marchent ' il est vrai, mais elles marchent avec effort, peu à la fois, et pendant plusieurs jours. L'existence de tous ces états se reconnaît par la femme en touchant; et, s'il y a quelqu'une de ces lésions, la malade, traitée, reprend la faculté d'engendrer, quelquesois même spontanément. Il sera dit, et déjà dans les maladies des femmes il a été dit comment chacune de ces lésions se produit. Si la matrice est lisse (cet état est naturel chez quelques-unes, et succède chez d'autres à des ulcérations qui ont laissé de larges cicatrices); si la matrice est lisse, la femme ne devient pas grosse, la matrice recevant, il est vrai. le sperme, s'il n'y a pas d'autre empêchement, mais ne le retenant pas et le laissant ressortir. Cela se reconnaît surtout par la femme qui touche; et aussi par des questions pour savoir si elle a cu jamais des ulcérations à l'utérus. Les règles, à la vérité, viennent comme en santé dans cette maladie; mais la plupart du temps le cas est incurable. Voici encore qui empêche la conception, c'est quand une ulcération, se formant dans la matrice par le fait de quelqu'une des affections indiquées, ne guérit pas promptement et devient sordide. En effet, l'ulcération persiste longtemps, comme celles qui sont dans les oreilles; la femme exhale une mauvaise odeur; parfois il s'écoule par les parties génitales une humeur fétide; et. tant que l'ulcération dure, il n'y a pas conception, car la matrice ne retient pas le sperme. Dans ce cas, les règles marchent comme en santé; mais c'est surtout par le toucher et en interrogeant sur ce qui a été dit, que l'affection se reconnaît. Le traitement rend la faculté de concevoir, mais il n'y a guère de chance. Si quelque portion des règles, étant restée dans la matrice, n'a pas d'issue, mais que, réchauffée, puis refroidie, elle se loge près de l'orifice ou un peu plus en dedans, en ce cas encore, il n'y a pas conception; car c'est un obstacle qui, par son interposition, ne permet pas au sperme d'aller où il doit. Si on traite dès le début, la femme guérit et recouvre la faculté de concevoir; mais, si du temps se passe, elle reste

τὰ καταμήνια έργεται άλέα καὶ ἐπ' ολίγας ἡμέρας. γίνεται δὲ καὶ σύσει τὸ πάθημα τοῦτο καὶ ὑπὸ νοσημάτων τῶν εἰρημένων. Κἢν μὲν * ούσει ή, 1 ανίητος ή νουσος. ην δε μή, ού. Ήν μη υγιήρα γωρέη τα καταμήνια, οξα της γυναικός μη ύγιηρης ἐούσης, ²οὐδὲ ούτω κυίσκεται οὐ γὰρ πήγνυται ὑπὸ τοῦ αξματος νοσεροῦ ἐόντος, ἀλλὰ διορροῖ την γονήν το αξικα το κατιον από του σώματος νοσερον εόν · διοβρωθεῖσα δὲ ἡ γονὴ ἐξέργεται ἔξω τῷ γρόνω ἡ ολίγω³ ἡ πολλῷ ξὺν έγωρι. Δήλον δέ έστι τῷ σώματι τῆς γυναικὸς καὶ τοῖσι καταμηνίοισι · γωρήσει γάρ τὰ καταμήνια αὐτῆ οἶα εἴρηται, ἤν τε γολώδης ήν τε φλεγματώδης ήν τε ύδρωποειδής έη · έν τάγει δέ μελεδανθείσα σορός γίνεται· ήν δέ μή, ού. Ήν δέ γυναικὶ μή γωρέη τὰ καταμήνια 4 πάμπαν ύπὸ παθημάτων τῶν εἰρημένων, καὶ οὕτως οὐ ξυλλαμβάνει • αί γαρ φλέθες τοῦ αξιατος πλήρεις ἐοῦσαι τὴν γονὴν οὐ δέγονται, καὶ ἐν τῆσι μήτρησιν αξματος ἐνεῖναί τι γρονίου πᾶσα μηγανή, ὅ τι αποχωλύει την γονήν τρέφεσθαι. Ήν δὲ ἐλάσσω τὰ καταμήνια γωρέη τοῦ δέοντος, 5ουδε ούτω κυΐσκεται αίτια δε τὰ έν τῆ προτέρη νούσω προειρημένα · δηλον δὲ καὶ τοῦτο ἐν τῆ ἐρωτήσει. 6 Κὴν μὲν σύσει ολίγα γωρέη τὰ καταμήνια, ἀνίητος γίνεται · ἢν δὲ ὑπὸ παθήματος τουτέων τινός των είρημένων, μελεδανθείσα έν τάγει σορός έσται. Καὶ ἢν πλείονα τοῦ δέοντος γωρέη τῆ γυναικὶ τὰ καταμήνια, ούδ' ούτως εν γαστρί λαμβάνει αί γαρ μήτραι, κεκενωμένου τοῦ αίματος, οὐ ξυλλαμβάνουσι την γονην ὑπὸ ἀσθενείης αν δὲ ἄρα καὶ ξυλλάθωσιν, κατελθόν το αξμα πολλόν έξαπίνης έπὶ τὰς μήτρας τῆς γυναικός αποπνίγει την γονήν. Δήλον δε και τόδε τοΐσιν επιμηνίδισιν

^{1 &#}x27;Ανίατος J.- ἤν δὲ μὴ εἴη τήπειν μὴ ὑγιηρὰ χωρέει C.- ἤν δὲ μὴ, οῦ. [ἤν] οῦχ ὑγιηρὰ χωρέη Lind.- ἤν δὲ μὴ, οῦχ ὑγιηρὰ χωρέει (χωρέη DGHI, Ald.) vulg. - La correction de Lind. est bonne, sauf οὸχ qu'il faut remplacer par μὴ de C. -- ² οὐδ' C.- διουρέει vulg. - νοσηλὸν C. - διουρηθεῖσα vulg. - Quoiqu'il n'y ait pas de variantes, cependant l'article du Suppl. du Dict. de Schneider ne permet guère de méconnaître ici le verbe διορόδω. -- ἢ η οπ. (D, restit. al. manu) FHIJK. - ὑδροποειδὴς FI. - εῖη vulg. - εῖη pour ἔη n'est pas rare. - μελανθεῖσα C. - εῦφορος vulg. - ἄφορος J. - φόρος C. - εὶ δὲ μὴ J. -- ἦ π, ἢ ὑπὸ πάντων (παθημάτων C, Lind.) vulg. - J'ai supprimé ἢ, qui me paraît être une faute de copiste. - πλεῖαι οὖσαι οὐ δέχ. τ. γ. C. -- ⁵ οὐδ' C. - τὰ CFGJ, Lind: - τὰ οπ. vulg. - προτέρη εἰρημένα Vatic. Codd. ap. Foes. - τοῦτο οπ. Κ. -- ⁶ ռὰν C. - φήση Dill. - χωρεέιν DJ - χωρετὰ (sic), al. manu χωρέει τὰ Π. -δ' FGHIJK, Ald. - τινὸς οπ. J. - ε. ἔσται ἐν τ. D. - γίνεται pro ἔσται Vatic. Codd. ap. Foes. -- ἡ συλλαμβά-

stérile. Cette affection se reconnaît surtout par le toucher; car quelque chose de dur se produit. Quand la matrice est plus béante qu'il ne faut, c'est encore un empéchement de conception; car elle ne retient pas le sperme; cela aussi est reconnaissable par le toucher. Les règles viennent en abondance et pendant peu de jours. Cette affection, qui est quelquefois de nature, est produite aussi par les maladies susdites. Si elle est de nature, la maladie est incurable; sinon, elle peut guérir. Quand les règles ne viennent pas comme en santé, attendu que la femme n'est pas en santé, elle ne concoit pas; car le sperme est non pas coagulé par le sang qui est malade, mais liquesié par cet asslux de sang qui est sourni malade par le corps; le sperme, liquéfié, sort avec de l'ichor après un temps plus ou moins long. Cela se reconnaît au corps de la femme et aux règles; car les règles couleront comme il a été dit, si elle est bilieuse, ou pituiteuse (§ 8 et 9), ou pleine d'eau. Traitée promptement, elle reprend la faculté de concevoir; sinon, non. Si les règles sont complétement supprimées par l'effet des maladies susdides, la conception est encore empêchée; car les veines étant pleines de sang ne recoivent pas le sperme; et de toute nécessité il y a toujours dans la matrice quelque portion de vieux sang qui empêche la semence de se développer. Si les règles viennent en moindre quantité que d'habitude, la femme ne conçoit pas; les causes en sont celles qui viennent d'être dites dans la maladie précédente; ce cas se reconnaît par l'interrogation. Si c'est de nature, la femme est incurable; si c'est par l'effet de quelqu'une de ces maladies qui ont été exposées, traitée promptement, elle reprend la faculté de concevoir. Si les règles sont plus abondantes qu'il ne faut, la femme ne devient pas grosse; car la matrice, épuisée de sang, ne retient pas le sperme en raison de sa faiblesse; et, si elle le retient, le sang, affluant soudainement en quantité dans la matrice, étousse la semence. Ceci se reconnaît aux règles qui

νει J. - κακώς pro οδ Vatic. Codd. ap. Foes. - όπ' C. - *δ' CJ. - ᾶρα Ι. - τῆς γυν. ἐπὶ τὰς μ. C. - ὁπόσα CFGHIK. - πολλὰ om. C.

όκόσα πολλά γωρήσει καὶ ήν μέν 1 φύσει ή γυνή πολλά γαλᾶ τὰ καταμήνια, άφορος γίνεται ' ήν δε μή σύσει, άλλ' ύπο παθήματός τινος των είσημένων, μελεδανθείσα φορός έσται. Καὶ ἡν τὸ στόμα τῶν μητρέων ἐκπέση τοῦ αἰδοίου, ²οὐδὲ οὕτω λαμβάνει ἐν γαστρί· τό τε γάρ στόμα σκληρόν γίνεται, καὶ οὐ δέχεται τὴν γονὴν, καὶ οἰδέει, καὶ ταύτη ἄφορος γίνεται το πάμπαν δηλον δὲ τὸ πάθημα τούτο δι' δ τι γίγνεται. Καὶ ἢν μὴ γωρέη τὰ καταμήνια κατά τὸ προσήκον, άλλά κάτω βόρμη ές την έδρην, οδός ούτω λαμβάνει έν γαστρί· δήλον γάρ ότι τὸ στόμα τῶν μητρέων ἐκτέτραπται ἀπὸ τοῦ αιδοίου ή μέμυκε. και ήν μέν κατά την έδρην ή έστραμμένον τὸ * στόμα ή μεμύχη, μελεδανθεῖσα φορὸς γίνεται · δῆλον δὲ ἑχάτερόν έστι τη έρωτήσει και άποκρίσει. ην γάρ τα καταμήνια έκάστω δόε είη, ή νούσος ταύτησι δήλον ότι αλτίη ἐστί. Τοσαύτα εκαλ τοιαύτα τήσι γυναιζίν έστι, δι' α οὐ τίκτουσι πρὶν αν ἐηθέωσι, καί δι' όσα άφοροι γίνονται τὸ πάμπαν. ώστε θαυμάζειν τὰς γυναῖκας οὐ χρή 6 ὅτι εἰσὶν αξ οὐ τίκτουσι πολλάκις.

214. ⁷ Πειρητήρια δι' ὧν δηλοῦται ή γυνή εἰ κυήσει · γυναῖκα ἢν θέλης γνῶναι εἰ ⁸ κυήσει · βούτυρον καὶ γάλα γυναικὸς κουροτρόφου διδόναι πίνειν νήστει, καὶ ἢν ἐρεύγηται, κυήσει · εἰ δὲ μὴ, οῦ. ^{9*}Αλλο · νέτωπον δλίγον προστίθεσθαι ἐν εἰρίφ ἐνελίζασα, κάπειτα ἕωθεν σκέψασθαι ἢν ὅζη διὰ τοῦ στόματος τὸ ἐπιτεθέν · κἢν μὲν ὅζη, κυήσει · ¹⁰ἢν δὲ μὴ, οῦ. ^{11*} Ετερον πειρητήριον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ · ἢτινι ἄν γυναικὶ ἀπὸ τῶν προσθετῶν μὴ λίην ἰσχυρῶν δὸύναι ἐς τὰ

¹ Φήση (bis) J. – του pro τινος C. – μελ. ἐν τάχει (ἐν τ. om. C) φ. ἔσται (γίνεται C) vulg. — ² οὐδ' C. – οἰδέα (sic) FG. – διότι vulg. — δι' ὅ τι Cornar., Lind. – γίνεται D. — ³ ὁρμήση CDHIK. – χωρήση J. – οὐδὲ om. D. – οὐδ' C. – ἔστραπται C. — ⁴ στ. τῶν μητρέων C. – μέμναε vulg. – μεμύνη D. – ἐνάστη J. – ἐκάστφ vulg. – ἀδείη (sic) DFGHIK. – δδ' ἔη C. – ἴη Cornar., Lind. – Je lis ἐκάστω pour ἐκαστάτο; voy. t. IV, p. 100, note 19, οὐ ἐκάστω figure comme variante écartée à l'aide de deux bons mss. — ⁵ καὶ τὰ (τὰ om. C) τοι vulg. – ἰηθῶσι vulg. – ἰηθῶσι vulg. – ἰηθῶσι vulg. – ὑ δία τὸ τίατ. δ (ἐὲ om. C) πολλ. vulg. — ² πυριτήρια H. – δι' ὧν δ. ἡ γ. om. C. – ἡ οm. H. – εἰδέναι C. — ² κύει vulg. – κύοι D. – κύη J. – κυήση C. – σικύην (πυρίην Lind.) ποιῆσαι ἡ (σ. π. ἡ οm. C, Foes in not.) βούτυρον vulg. – νήστει C. – νήστει om. vulg. — ͽ ἕτερον Κ. – ἄλλο CDFH IJKQ', Lind. – ἄλλο om. vulg. – ἐν οm. C. – ἔπειτα C. – τὸ ἐπιτ. om. C. — ½ δ' οὐ, οῦ DFHIK. — ¾ ἕτερον.... αὐτοῦ om. F. – ἄλλο pro ἕτερον.... αὐτοῦ CDHIJK. – ἤτινα (sic) J. – γων. om. C. – προστέθων G, Λld., Lind. –

coulent en surabondance; si c'est de nature que la femme évacue beaucoup de sang menstruel, elle est stérile; si c'est non de nature mais par l'effet de quelqu'une des maladies exposees, elle reprendra, à l'aide du traitement, la faculté de concevoir. Si l'orifice utérin sort en dehors des parties génitales, la femme ne concoit pas; en effet, l'orifice devient dur, ne recoit pas le sperme, se gonfle, et, par là, la femme perd absolument la faculté de concevoir. Cette affection se reconnaît à l'état même qui la produit. Si les règles ne viennent pas comme il convient, mais se portent en bas vers le siége, la femme ne devient pas grosse; car il est sûr que l'orifice utérin est dévié de la direction des parties génitales ou fermé. Dans le cas où il est dévié vers le siège ou fermé, la femme, soignée, reprend la faculté de concevoir. Ces deux états se reconnaissent par la demande et la réponse; car, si, de la sorte, les règles sont le plus déviées, manifestement c'est la maladie qui en est la cause. Tels sont le nombre et la nature des empêchements qui font que les femmes ne concoivent pas avant d'être traitées et demeurent absolument stériles. Aussi ne faut-il pas s'étonner s'il y en a qui souvent ne deviennent pas enceintes.

214. (Moyens explorateurs pour reconnaître si une femme concevra.) Moyens explorateurs pour reconnaître si une femme concevra : voulez-vous savoir si une femme concevra, donnez à boire le matin à jeun du beurre et du lait de femme nour-rissant un garçon; si la femme a des éructations, elle concevra; sinon, non. Autre : appliquer en pessaire un peu de nétopon enroulé dans de la laine; puis, le lendemain, de bonne heure, examiner si la femme exhale par la bouche l'odeur du pessaire; si elle l'exhale, elle concevra; sinon, non. Autre exploration pour le même objet : quand une femme, par l'effet de pessaires non extrêmement énergiques, éprouve des douleurs dans les articulations, des grincements

ίσχ, ἐόντων ἢν (ἐόν. ἢν om. C) δδ. vulg. - σκορδινέηται Lind. - χασμεῖται C. - αὐτῆ vulg. - ταύτη C. - πάσχη CJ.

ελπίς ταύτη χυήσαι μάλλον ή ήτις τούτων μηθέν πάσχει. ¹ ήλ δέ μή, οῦ. ³ ⁴Ην θέλη γνῶναι ή γυνη εὶ χυήσει, καὶ ἢν οζη, χυήσει. ² ήν δὲ μή, οῦ. ³ ⁴Ην θέλη γνῶναι ή γυνη εὶ χυήσει, πινέτω ἀννησον τετριμμένον ἐν ὕθατι ὡς λειότατον, καὶ δρήν τὰ ὑστεραίη, ἡν ὅζη διὰ στόματος. αὶ ἢν οζη, χυήσει. ⁴ ήν δὲ μή, οῦ. ³ ⁴Ην θέλη γνῶναι ἡ γυνη εὶ χυήσει, πινέτω ἀννησον τετριμμένον ἐν ὕθατι ὡς λειότατον, καὶ εὐθέτω. καὶ ἢν μινέτω ἀννησιὸς αὐτὴν λαμβάνη περὶ τὸν ὁμφαλὸν, χυήσει. ⁴ ήν θὲ μὴ, οῦ.

213. ⁸Κύουσαν γυναϊκα ἢν μὴ ἐν ἄλλῳ γινώσκης, ἐν τούτᾳ ⁶ γνώση · ὁρῶνται οἱ ὀφθαλμοὶ εἰκνυσμένοι καὶ κοιλότεροι, καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν οὐκ ἔγει τὴν φύσιν τῆς λευκότητος, ἀλλὰ πελιώτερα φαίνονται. ⁷ Οκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσιν, ἔφηλιν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἴσχουσι, καὶ ἀρχόμεναι συλλαμβάνειν μίσοινοι γίνονται καὶ κακόσιτοι, καὶ καρδιωγμοῦ μεσταὶ, καὶ πτυαλίζουσιν. ⁸Μίλτον καὶ ἄννησον τρῖψαι ὡς λειότατα, εἶτα ἐν ὕδατι διεῖναι, καὶ δοῦναι, καὶ ἐᾶσαι ὑπνῶσαι · καὶ ἢν μὲν στρόφος ⁹γίνηταί οἱ περὶ τὸν ὀμφα · λὸν, κύει · ἢν δὲ μὴ γίνηται, οὐ κύει · πάντων δὲ τουτέων ὕστερον πίνειν ἄλητον καὶ μέλι καὶ δρίγανον ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ.

216. 10 Οσαι εν γαστρί εχουσαι εφηλιν επί τοῦ προσώπου ἴσχουσιν, θηλυ κύουσιν βσαι δε εὐχροοῦσαι διαμένουσιν, 11 άρρεν ως επιτοπουλύ κύουσιν 12 ην αι θηλαί άνω εωσιν εστραμμέναι, άρσεν κύει ην δε κάτω, θηλυ. 13 Λαθών τοῦ γάλακτος φυρησαι άλητον, καὶ ποιησαι ἀρτίσκον, καὶ δπτησαι επί πυρὸς μαλθακοῦ καὶ ην μεν κατακαυθη, άρρεν κύει ην δε διαχανη, θηλυ. 14 Τὸ αὐτὸ τοῦτο επιτυλίζας εν φύλλοισιν δπτῆν, καὶ ην μεν πήγνυται, άρρεν κύει ην δε διαχυθη, θηλυ.

^{1 σ}Ετερον Κ.-ἄλλο om. FG.-ἀποχνήσαντα D.-ἢν γὰρ pro καὶ ἢν C.-κύει (bis) Foes in not. — $^{\circ}$ εἰ J. — $^{\circ}$ ἔτερον Κ.- ἄλλο DHI.-ή γυνὴ εἰδέναι C.- κυήσοι D.- ἄνησον Κ.- ἄνισον CDHJ.- ώς λειό. om. C.- αὐτὴν om. C.- κυήση F. — $^{\circ}$ εἰ CJ. — $^{\circ}$ ἔτερον Κ.- ἄλλο DHIJ. - εὶ C. - μὴ (addunt ἐν DF GIJK) ἄλλο (ἄλλω CDFGIJK, Ald., Frob.) γιν. (γινώσκεις C) vulg. - ἐν τούτφ γν. ὁρῶνται om. C. — $^{\circ}$ γνώσεις vulg.- γνώση DHJΚ.- ἢν κύει pro φαίνονται C. — $^{\circ}$ ἔτερον Κ.- ἄλλο CDHI.- ἔχουσαι J.- ἐφῆλιν vulg.- ἔτηλιν D.- συλλαμβάνουσι J.- καὶ ναχ. om. G. — $^{\circ}$ ἔτερον Κ.- ἄλλο CDHIζ, Lind. αλησον Κ.- ἄνισον CDHJ.- ἐν om. C. - Αnte διεῖναι addit καὶ J. — $^{\circ}$ γένηται CJ. — $^{\wp}$ In tit. εἰδέναι ἢν ἄρσεν ἢ θῆλυ κύη (C, κύει) DFHIJK.- ὁκόσαι D (Q΄, et ἄλλο, - ἐσῆλιν vulg. - ἔτηλιν D.- ἐφηλίν C. - ἄρδεν (θῆλυ C, Lind.) vulg. — $^{\circ}$ Θῆλο (ἀρρεν C) vulg. - ἐπιτοπολύ CJ. — $^{\wp}$ ἔτερον Κ.- ἄλλο DJI. - ἐθηλαὶ (sic) pro αὶ θ. Η. $^{\circ}$ Εἰτονος CDHJΚQ΄, Lind. - φορῆσαι C. - ὸπτᾶν βὲ sine καὶ C. - κῆν C. — $^{\circ}$ ἄλλο CDHJ. - τὸ α. τ. ê. ἐν om. C. -πιτυλίξας

de dents, des vertiges et des bâillements, il y a lieu d'espérer qu'elle concevra plutôt que celle qui n'éprouve rien de pareil. Autre : gousse d'ail, la nettoyer, en ôter les peaux, l'appliquer en pessaire, et voir le lendemain si la femme sent l'ail par la bouche; si elle le sent, elle concevra; sinon, non. Voulez-vous savoir si une femme concevra? faites-lui boire de l'anis pilé aussi bien que possible dans de l'eau, puis elle dormira; si elle ressent de la démangeaison autour de l'ombilic, elle concevra; sinon, non.

215. (Signes qui indiquent la grossesse. Il est singulier qu'il ne soit pas question du toucher.) Si aucun autre signe n'indique qu'une femme est grosse, ces signes vous l'indiqueront: les yeux sont tirés et enfoncés, le blanc n'a pas sa blancheur naturelle, mais il paraît plus livide. Les femmes enceintes ont au visage des taches de lentigo; au début de leur grossesse, elles prennent le vin en dégoût, perdent l'appétit, sont en proie aux maux de cœur, et salivent beaucoup. Prendre rubrique et anis, triturer, puis mouiller avec de l'eau, donner à boire, et laisser dormir; s'il survient des tranchées autour du nombril, elle est enceinte; elle ne l'est pas, s'il n'en survient point. Après toutes ces choses, la femme boira de la farine, du miel et de l'origan dans du vin et de l'huile.

216. (Signes et moyens de reconnaître si une femme est grosse d'un garçon ou d'une fille.) Les femmes qui, enceintes, ont des taches de lentigo au visage, sont grosses d'une fille, celles qui conservent un bon teint, le sont la plupart du temps d'un garçon; quand les mamelons sont tournés en haut, c'est un garçon; si en bas, une fille. Prendre du lait de la femme, le pétrir avec de la farine, former un petit pain, et le faire cuire sur un feu doux; s'il se calcine, elle est grosse d'un garçon; s'il s'entr'ouvre, d'une fille. Recevoir ce même lait sur des feuilles et l'exposer au feu; s'il se coagule, c'est un garçon; s'il entre en déliquescence, c'est une fille.

sie, Foes in not. ἐπιτυλίσσω n'est pas les lexiques. -ἐν om., restit. al. manu Η. - ὁρῶν pro ὁπτῶν Cornar., Foes in not. - κἢν D.

217. 1 Θεραπεΐαι κυήσιος πειρητήριοι καὶ παιδογονίης, ήτις δεΐται, καὶ ἄτεκνος ἐοῦσα, καὶ ἤὸη κυήσασα ἐοῦσα δὲ τεκνοῦσα ἐπὴν δ στόμαγος σκληρὸς ή, όλος ή άκρος, καὶ ξυμμεμύκη, καὶ μή όρθὸς ή, άλλά πρὸς τὸ ἐσγίον ἀπεστραμμένος τὸ ἔτερον, ἢ ἐς τὸν ἀρχὸν κεχύφη, η ² ανεσπάχη έωυτον, η το γείλος ἐπιβάλλη τοῦ στομάχου έφ' έωυτὸ, ὁπόθεν οὖν ἢ τρηγὸς ἦ, ἢ πεπωρωμένος, ³σκληρὸς δὲ γίνεται καὶ ἀπὸ ξυμμύσιος καὶ ἀπὸ πωρώσιος, ταύτησι τὰ ἐπιμήνια οῦ φαίνεται, ⁴ ἢ φαίνεται πολλῷ ἐλάσσονα καὶ κακίονα τοῦ δέοντος, καί διὰ πλείονος γρόνου ἐπιφαίνεται. 5 Καὶ τὰ μέν ἐπιμήνια καθ' ύγείην τοῦ σώματος καὶ τῶν μητρέων την ἔξοδον εύρίσκεται, ⁶ κατά γε τὸ σύμφυτον καὶ τὸ δίκαιον, καὶ ἀπὸ θέρμης καὶ ὑγρότητος τῶν 7 επιμηνίων τοῦ στομάγου οὐ χάρτα βεβλαμμένου • την δὲ γονήν 8 πάλιν ου δέχεται διά την βλάβην, ήτις αν χωλύη από τοῦ στομάχου μή καλῶς ἔχοντος τοῦ δέχεσθαι. Ταύτην χρή πυριήσαντα τὸ σῶμα όλον πιείν δούναι φάρμακον, καλ κάθαρσιν ποιήσασθαι του σώματος πρώτον, ήν τε άνω καὶ 9 κάτω ήν τε κάτω μοῦνον · καὶ ἡν μὲν ἄνω διδῶς τὸ φάρμακον, μὴ πυριῆν πρότερον τῆς καθάρσιος, ἀλλ' ὕστερον· πυριήσας δὲ μεταπίσαι κάτω. ἢν δὲ μὴ δοκέη δεῖσθαι ἀνωτερικοῦ. προπυριήσας κάτω πίσαι όταν δε 10 δοκέη καλώς έγειν το σώμα, μετά τοῦτο πυριῆν ἐγκαθίζων τὰς μήτρας αὐτὰς πυκνά, ἐν ὅτω ἄν δοκέη ξυμφέρειν * ἐπιδάλλειν δὲ ἐς τὰ πυριήματα κυπαρίσσου πρίσματα καὶ δάφνης φύλλα κεκομμένα, καὶ λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ πολλάκις · όκόταν δὲ νεόλουτος καὶ νεοπυρίητος ἦ, ἀνευρύνειν 11 τὸ στόμα

¹ Θ.... παιδογονίης om. L. – πειρητηρίου FG. – (ααὶ al. manu) πειρητήρια παιδ. D. – πειρητήριαι HK. – αύουσα vulg. – αυήσασα C. – τεκούσα C. – τεκούσα H. – ἀτεκνούσα vulg. — ² ἀνεσπάκει CJ. – ἐπιβάλλει C. — ³ ξηρός J. — ἱ καὶ (ἢ C,D al. manu καὶ, FHIJK, Ald., Lind.) φ. π. (φ. π. om. C) vulg. – (Addunt ἢ DFGHIK) ἐλ. ἢ (ἢ om. DFGHIK; καὶ pro ἢ C) κακ. (κακίω J) vulg. — ⁵ καὶ C. – καὶ om. vulg. – Ante καθ΄ addit ὡς δεῖ C. — θ κατά τε vulg. – Je lis γε, qui rend le sens meilleur. — ² ἐπιμ. καὶ τοῦ vulg. – Je supprime ce καὶ, ajouté par erreur du copiste à cause du voisinage des autres καί. — ³ π. om. C. – καὶ λύη pro κωλύη (D, restit. al. manu) FGII JK. — 9 Post κ. addunt δέη Vatic. Codd. ap. Foes. – διδοῖς vulg. – Lisez διδῶς. – τῆς καθάρσηος ponit post ὕστερον C. — 10 δοκέη C, Lind. – δοκῆ vulg. – μετὰ τ. om. (D, restit. al. manu) FGHIJ. – ὲπιβαλεῖν C. – πυριήσματα (sic K. – βινήματα pro πρ. C. – καὶ (καὶ om. vulg.) δά. C, Lind. – πύθας pro κεκ. C. – νεοπύρητος Κ. — 11 τὸ CDK, Lind. – τὸ om. vulg. – ὅπη pro ὁμοῦ Vatic. Codd. ap. Foes. – χολυθδίνης (μολιδδ.

217. (Traitements pour rendre féconde une femme qui ne conçoit pas. Ils sont réglés d'après la cause de la stérilité. On y remarquera celui qui consiste à redresser le col dévié; des succes sont en effet souvent obtenus par ce moyen.) Traitements pour tâcher d'obtenir la conception chez une femme qui désire concevoir, soit n'ayant pas concu, soit ayant concu, mais étant en état de concevoir : quand l'orifice utérin est dur en totalité ou à son extrémité, qu'il est fermé, qu'il n'est pas droit, mais dévié vers l'une ou l'autre hanche, qu'il se recourbe vers l'anus, ou se rétracte, ou qu'une des lèvres empiète sur l'autre; de quelque façon qu'il soit raboteux ou plein de callosités (il durcit en effet et par la contraction qui le ferme, et par les callosités qui s'y forment); dans ces cas, les règles ne viennent pas, ou viennent en bien moindre quantité, de plus mauvaise nature, et à de plus longs intervalles. Les règles trouvent leur chemin au dehors en raison de la santé du corps et de la matrice, conformément du moins à la condition originaire et régulière, et parce que la chaleur et l'humidité des règles n'ont pas lésé notablement le col; mais le sperme n'est pas reçu à cause de la lésion qui, altérant le bon état du col, le met hors d'état de recevoir. En ce cas, après avoir donné une fumigation de tout le corps, il faut faire boire un évacuant, et provoquer d'abord des évacuations générales, soit par haut et bas à la fois, soit par bas seulement; si vous évacuez par le haut, vous administrerez la fumigation non avant l'évacuation, mais après, et, à la suite de la fumigation, vous ferez une contre-purgation par le bas. Si, au contraire, vous croyez ne pas devoir évacuer par le haut, administrez, après une fumigation préalable, un purgatif. Quand le corps paraît en bon état, fomenter fréquemment la matrice en donnant des bains de siège où entreront les ingrédients jugés convenables; par exemple, la sciure de cyprès, les feuilles pilées de laurier; on lave le corps souvent et avec beaucoup d'eau

DJK; μολιθένη C. Foes in not.; μολυθθένη Lind.) άρξαμένη; (άρξαμένη C) vulg. -παχυτέρη; D. - δοκεϊ Ald., Frob., Lind.

της μήτρης μήλη κασσιτερίνη, καὶ ἀνορθοῦν όμοῦ, ἐὰν δέηται, ἡ μολυβδίνη, ἀρξαμένη έκ λεπτης, εἶτα παγυτέρη, ἢν παραδέγηται, έως αν δοκή καλώς έγειν · βάπτειν δέ 1 καὶ την μήλην εν τῷ μαλθακτηρίω διειμένω, δ τι δοκέει ζυνοίσειν, ύγρον ποιήσας · τὰς δὲ μήλας ποιέειν όπισθεν κοίλας, είτα * περί ζυληφίοισι μακροίσι περιαρμόσαι, καὶ ούτω γρησθαι τον δὲ γρόνον τοῦτον έψοῦσα ἐν οίνω λευχῷ ὡς ἡδίστω γλυκεῖ δαῖδα πινέτω ³πιοτάτην κατασγίσασα λεπτά, καὶ σελίνου καρπόν κόψασα, καὶ κυμίνου αἰθιοπικοῦ *καρπόν. καὶ λιδανωτὸν ώς κάλλιστον τούτου πινέτω νηστις όκόσον δοκέει ιέτριον είναι πλήθος, ημέρας δικόσας αν δοκέη καλώς έγειν, καί εσθιέτω σκυλάκια σιαλώδεα δίεφθα, καὶ πουλύποδα εν οἴνω έφθὸν γλυκυτάτω, καὶ τοῦ ζωμοῦ πινέτω, εκαὶ κράμδην έφθην καὶ οἶνον λευχον επιπινέτω, και μη διψήτω, και λουέσθω δίς της ήμέρης σιτίων δε απεγέσθω τοῦτον τὸν γρόνον. Μετὰ δε, 7 ην προγωρήση κατά τὸν στόμαγον καὶ φαίνη τινὰ κάθαρσιν ἔζω, πίνειν τ' ἔτι τοῦ πόματος ημέρην μίην η δύο, και τησι μήλησι παύσασθαι γρεύμενον, καὶ πειράσθαι καθαίρειν τὰς μήτρας 8 προσθέτοισι φαρμάκοισιν. *Ητινι δέ τοῦ στομάγου όρθοῦ καὶ θμαλθακοῦ καὶ ύγιέος καὶ καλῶς έγοντος 10 καὶ εν τῷ δέοντι κειμένου τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνεται πάμπαν ή ελάσσονα καὶ διὰ πλείονος γρόνου καὶ μή 11 ύγιηρὰ, τὴν νοῦσον άνευρων ήντινα έγουσιν αί μήτραι, ήν τε καὶ τὸ σωμα ξυμθάλληταί τι, έζευρων το αίτιον από ότεου ου κυίσκεται, 12 ότε μέν ούτως έγει,

^{&#}x27; Καὶ om. CDGH. - διειμένα J. - ὅπισθεν πλατείας vulg. - Lisez κοίλας, comme dans le passage parallèle du livre de la Superfétation. - 2 περ pro περί Ald. - περίξια είρίοισι pro π. ξ. FGHIJK. - πέριξ είρίοισι (D, al. manu πέριξ ξυληρίοισι) Q', Ald. - ξυληρίοισι vulg. - ξυλήριον est regardé comme une forme corrompue par Buttman, Gr. Sp., § 119, rem. 33. Schneider, dans le Suppl. à son Dict., le condamne aussi, et conseille de prendre sigiorge donné par des mss.; mais elejorge ne convient pas ici. En considérant combien facilement un copiste peut faire un p d'un o, il n'y a pas de témérité à rétablir la forme régulière. Voy. p. 440, l. dern. - μακροτέροισι Vatic. Codd. ap. Foes. - ούτως vulg. - ούτω DJ. - ότι pro ώς C. - δάδα HK. - δᾶδα J. - πυίετω ponit ante έψουσα C. - 3 πιωτάτην FGI, Ald., Frob. - 4 κάλαμον vulg. - καρπόν CDF (G, supra lin. eadem manu) IJQ', Lind. - δοκές vulg. - δοκέει CFK. - 5 όπ. C. - πουλύπ. CDFGHIJK, Ald. - πολύπ. vulg. - γλυκέα C. - 6 καί... ἐπιπινέτω om. (D, restit. al. manu) FGHIJK.δειπνείτω (δειπνήτω J; διψη C) vulg. - Je lis διψήτω. - την μέν (μέν om. Ald.) πο. vulg. - πίνει C. - τέ τι vulg. - Lisez τ' ἔτι. - ήμ. καὶ μίαν καὶ δύο

chaude. Quand la malade vient de prendre un bain et une sumigation, ouvrir l'orifice utérin, et le redresser en même temps, s'il en est besoin, avec une sonde d'étain ou de plomb, d'abord petite, puis plus grosse, si elle est recue, jusqu'à ce que les choses paraissent en bon état; tremper la sonde dans quelque préparation émolliente qui sera jugée convenable, e qu'on rendra liquide en la délayant. Les sondes seront creuses en arrière, on les emmanchera dans des bâtonnets longs, et on s'en servira ainsi. Durant tout ce temps, la femme, faisant cuire des branches de pin très-grasses coupées en petits morceaux dans du vin blanc doux très-agréable, boira cette décoction, ainsi que de la graine d'ache, de cumin d'Éthiopie et de l'encens de première qualité, le tout pilé ensemble, dont elle boira, à jeun, une quantité convenable, pendant autant de jours que les choses paraîtront aller bien. Elle mangera de petits chiens gras très-cuits, des poulpes cuits dans du vin très-doux, boira de ce bouillon, prendra, par-dessus, du chou bouilli et du vin blanc, ne se laissera pas avoir soif et se baignera deux fois par jour; elle s'abstiendra d'aliments pendant tout ce temps. Ensuite, s'il se fait quelque progrès du côté du col, et que quelque purgation se montre au dehors, la malade prendra de sa boisson pendant un jour ou deux encore; on cessera l'usage des sondes, et on essavera de purger la matrice à l'aide de médicaments appliqués en pessaire. Quand, chez une femme, le col étant droit, souple, sain, en bon état, situé en sa place convenable, les règles ne viennent pas du tout ou viennent moindres, à de plus grands intervalles, de mauvaise qualité, il faut découvrir de quelle maladie la matrice est affectée, et si le corps entier y concourt pour quelque chose, déterminant la cause qui empêche la

C. — 8 πρ. ασὶ (ασὶ om. C) φ. vulg. — 9 μαλακοῦ C. — 10 ασὶ om. (D. restit. al. manu) FGHIJ. – μὴ φαίνηται τὰ ἐπ. π. D. – φαίνηται vulg. – Lisez φαίνεται — 11 ξηρὰ pro δ. C. – ἀπότευ C (H, al. manu). – ἀποττεύου (sie) αυΐσκεται IJK. – οὐ om. (D. restit. al. manu) G. — 12 τότε C. – ταῦτα pro ὅτε DFGHIJK. – μὲν om. C. – προφέρων C.

την ίησιν ποιέεσθαι προσφέρων το 1δέον, αργόμενος εξ ίσχυρων, όχως αν δοχέη χαιρός είναι, τελευταν δὲ ² ἐς μαλθαχώτερα, ἔως αν δοκέη καλώς έγειν καθάρσιος ή μήτρη καὶ δ στόμαγος καθεστάναι όρθῶς ἔγων εν τῷ ἐξαρκέοντι κείμενος. *Ην 3 οὲ ἀπὸ τοῦ φαρμάκου καὶ από τοῦ ποτοῦ μή προγωρήση, μηθὲ πινούσης γρόνον τὸν μέτριον, * τούτου υ.ή παύσασθαι τοῦ πόματος · ὅταν δὲ καλῶς ἔγη τοῦ ἀπὸ τῶν μηλέων έργου, μαλθάζαι τὸ στόμα τοῦ στομάγου, καὶ ποιῆσαι ὅκως αναγανείται ές δδὸν τῷ προσθετῷ ἀπὸ τῶν τε θυμιητῶν φαρμάχων καὶ των μαλθακτηρίων, 'Οκόταν δὲ δοκέη καλώς έγειν μαλθάξιος χαὶ θυμιήσιος, προστιθεὶς φάρμαχα, κάθαρσιν ποιέεσθαι τῆς μήτρης, έως αν δοχέη καλώς έγειν αργόμενος έχ μαλθαχών ες ίσχυρότερα, τελευτών δε αθθίς ες μαλθακά εθώδεα των γαρ ζογυρών φαρμάκων τὰ πλεῖστα 6 έλκοι τὸν στόμαχον, καὶ εἴργει τοῦ καθεστάναι ὀρθὸν καὶ ύγιᾶ καλῶς ἔγοντα πρὸς τῆς γονῆς την ὑποδογήν, καὶ την μήτρην ξηρήν ποιέει. *Ην δέ τις γυνή δοχέη τὰς μήτρας ὑπὸ πιμελῆς βεβλάφθαι ές τὴν χύησιν, λεπτύνειν ὡς μάλιστα καὶ ἰσγναίνειν πρὸς τοῖσιν ἄλλοισίν.

218. ⁶Ωρη 8δε εαρινή κρατίστη κυήσιος δ δ' άνηρ μή μεθυσκέσθω, μηδε όἶνον λευκόν πινέτω, άλλ' ως ισχυρότατον και ἀκρητέστατον, και σιτία σιτείσθω ισχυρότατα, και μή θερμολουτείτω, και ισχυέτω, και ύγιαινέτω, και σιτίων ἀπεχέσθω τῶν μή ξυμφερόντων τῶ πρήγματι.

219. 9 Όταν δὲ δοχέη ἡ γυνὴ ἐχχεχαθάρθαι καὶ τὸν στόμαγον

' Δέον, ἢν δὲ (μὲν pro δὲ Lind.) ἔχηται τὴν ἴησιν (ἢν δὲ ἔχ. τ. ἴ. om. C) ἀρχ. vulg. — ²ἐς C, Foes in not. -ἐς om. vulg. — μαλθακώτερον DHJ. - ὡς vulg. - ἔως C, Foes in not. - μήτρα vulg. - μήτρη DH. - καὶ ἐν τῶ ἐξ. C. — ²δ' CDHIJK. - τοῦ (τοῦ om. vulg.) φαρμ. J. - μἢ.... παύσασθαι τοῦ om. C. - χρόνον J. - χρόνον vulg. - τὸ vulg. - τὸν FGHJK. — ⁴τούτου GIJK. - τοῦτο vulg. - μὲν παύσασθαι vulg. - Je lis μὴ au lieu de μέν. Voy. le passage parallèle du livre de la Superfétation. - μηλίων D. - ποιέειν C. - ἀναχανῆται C. - ἀναχανήται vulg. - ἀπό τε τῶν vulg. - Lisez ἀπὸ τῶν τε. — ⁵τῶν Κ. - τῶν om. vulg. - ὅταν D. - δοιεή om. J. - μαλθάξιος... ἔχειν om. C. - ἰσχυρότερον CHJ. - ἰσχυρότερον vulg. - καὶ εὐωδεα F. — ⁶ ἐλιεῖ (sic) C. - ἑλιοῖ τὸν στο μαχον καὶ δάκνει ἔπειτά τε τὸν στόμαχον εἰργει τοῦ καθ. ὀρ. Valic. Codd. ap. Foes. - καὶ εἰργει τοῦ om. C. - καθιστάναι C. - ὑγιᾶ C. - ὑγιᾶ om. vulg. - ἀξιν ρτο ὑποδ. C. - μήτραν vulg. - μήτρην CDHIJK. — ²τις om. C. - πιμελίας (sic) HIJK. - βεδλέφθαι (sic) C. — δὸ ° C. - ἀρίστη ρτο κο. L, Lind. - In marg. ὅρα οἴαν δίαιταν ὑποτίθησι τῶ μέλλοντι ἀποσπερμῆναι ἀνὸρὶ DHIJ. -

conception; la chose étant ainsi, on règle le traitement, administrant ce qui est requis par le cas, commencant, selon l'opportunité, par les moyens énergiques, et finissant par les moyens plus doux, jusqu'à ce que la matrice paraisse bien mondifiée, et le col remis en bon état et en sa place convenable. Si le médicament et le breuvage n'amènent pas quelque progrès, même quand la malade a bu pendant le temps convenable, on ne cesse pas pour cela le breuvage; mais, quand l'œuvre des sondes a bien agi, on assouplit l'orifice du col, et on fait de manière qu'il s'entr'ouvre pour laisser pénétrer le pessaire, à l'aide et des substances aromatiques et des substances émollientes. Quand l'emploi des moyens émollients et aromatiques paraît avoir atteint l'objet, on met des médicaments en pessaire, et l'on opère la purgation de la matrice jusqu'à ce que les choses semblent en bon état, commencant par ce qui est doux et allant à ce qui est plus fort, pour finir de rechef par les émollients aromatiques. En effet, la plupart des moyens énergiques ulcèrent le col, l'empêchent de se remettre droit, en santé, en état, en un mot, de recevoir le sperme, et dessèchent la matrice. Si c'est la graisse qui paraît ètre la lésion empéchant la conception, on atténue la femme autant qu'on peut, et, outre les autres moyens, on la rend maigre.

218. (Saison la plus favorable. Précautions à prendre du côté de l'homme.) La saison la plus efficace pour la conception est le printemps; l'homme ne sera pas en état d'ivresse; il aura bu non pas du vin blanc, mais du vin pur et très-fort; il aura mangé des aliments très-substantiels, il n'aura pas pris de bain chaud; il sera en bonne force, en bonne santé; et il se sera abstenu des aliments qui ne sont pas convenables à l'objet.

219. (Épreuve pour reconnaître si le traitement a mis la

λοτε δέ οῦ.

220. "Όταν δὲ γνῷς καλῶς ἔχειν, παρὰ τὸν ἄνδρα κείλευε ἰέναι, καὶ ἡ μὲν γυνὴ ἄσιτος ἔστω, ὁ δ' ἀνὴρ ἀθώρηκτος, ψυχρῷ δὲ λελουμένος ⁶ καὶ εὐωχημένος σιτία ὀλίγα ξύμφορα. Καὶ ἡ γυνὴ ἢν γνῷ ξυλλαδοῦσα τὴν γονὴν, μὴ ἔλθη παρὰ τὸν ἄνδρα τοῦ πρώτου χρόνου, ἀλλ' ήσυχαζέτω · γνώσεται δὲ, ἢν ὁ μὲν ἀνὴρ φῷ ἀφιέναι, ἡ δὲ γυνὴ ἀγνοῷ ὑπὸ ξηρότητος. "Ην δὲ ἀποδῷ πάλιν ἡ μήτρη τὴν γονὴν τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ἔσται ὑγρὴ, καὶ ἢν γένηται ὑγρὴ, αὖθις μιγνύσθω ⁷ τῷ ἀνδρὶ μέγρις ἄν ξυλλάδη.

221. Άλλη ⁸ θεραπείη· πυριήσας τὸ σῶμα ὅλον, πῖσαι, καθῆραι ἄνω καὶ κάτω, εἶτα ὄνειον γάλα μεταπίσαντα πυριῆν τὰς μήτρας δι' αὐλοῦ,

[&]quot;Η μηθενός L, Lind. - δζοντος vulg. - δζοντι CL, Foes in not., Lind. - δποτίθεῖσα D (Η, al. manu). - ἐπιθεῖσα L. - παυέσθω L. - ἀναπαυέσθω Lind. - ² πρὸς CFHIJK, Ald. - πρὸς om. vulg. - προὶ C. - τὸ vulg. - τὸν L, Foes in not., Lind. - τὰ δθόνια vulg. - τὸ δθόνιον C, Foes in not. - παρασχέσθω G. - παρεχέτω D. - έωτῆς (sic) FG. - έωυτῶν Lind. - εὶ δ' οὖν pro εὶ δὲ μὴ DFGHIJK. - ³ εὶ C. - τεκνούσση FGI. - προσθεὶς DFGIJK. - ⁴ προσθεὶς D, Ald. - θαμέως καὶ μὴ ἀρικώμων (sic) pro πολλὰ κ. ὰ. L. - καθῆρας (sic) D. - αὐτῆ J, Lind. - αὐτῆς DFGHIK, Foes in not. - ἡ κορυφὴ Lind. - ἄλλο vulg. - ἀλλοτε CFGJ, Ald. - ϶ κέλευε om. C. - καὶ om. C. - ἔστω CDHKL, Lind. - ἔσται vulg. - ἀθώρυκτος FGHK. - ἄθόρικτος D. - ἀθώρικτος Lind. - ὅ καὶ om. C. - εὐωχουμένος vulg. - εὐωχομένος Ald. - εὐωχημένος CDFGHIJK. - ξυμφ. σιτ. όλ. C. - ἡ γυνὴ ρος γνῷ J. - γνώη C. - συλλ. C. - ἢν μὲν δ (ὁ μὲν C) vulg. - ἀφικέναι vulg. - ἀρεέναι L, Foes in not., Lind. - ὅ τ. ὰ. om. C. - ἄχρις C. - ὅθεραπεία D. - καὶ π΄σαι C. - ὁθόνιον pro δνειον GHIJK. - ὰλοῦ pro αὐλοῦ I. - μὲν C. - μὲν om. vulg.

Jemme en état de concevoir. Le fond de ces épreuves est qu'une substance odorante apposée à la matrice se fait sentir, au bout d'un certain temps, à la bouche ou au sommet de la tête.) Quand la femme paraît être mondifiée et avoir le col de l'utérus en bon état, elle prendra un bain, se frottera la tête, sans y faire aucune onction; puis, se mettant autour des cheveux un linge lavé et sans odeur, elle l'attachera avec un réseau lavé et ne sentant rien; le linge est placé avant le réseau; alors, appliquant au col utérin du galbanum échaussé au seu ou au soleil et bien malaxé, elle se tiendra en repos. Le lendemain matin, elle détachera le réseau et le linge, et fera flairer à quelqu'un sa tête, qui sent si la mondification a été complète; dans le cas contraire, la tête ne sent rien. Cette épreuve doit être faite à jeun. Si vous appliquez le galbanum chez une femme qui ne fait pas d'enfant, elle n'exhalera, mondifiée ou autrement, aucune odeur. Si vous faites l'application chez une femme enceinte, il n'y aura pas d'odeur non plus. Mais chez une femme qui devient souvent grosse, qui conçoit facilement et se porte bien, si vous appliquez le galbanum, même sans mondification antécédente, le sommet de la tête sera odorant, et non en toute autre circonstance.

220. (Quand les choses sont en bon état, coit; précautions du côté de la femme.) Quand vous voyez que les choses sont en bon état, prescrivez à la femme d'aller vers son mari; elle sera à jeun, l'homme ne sera pas ivre, il se sera lavé à l'eau froide, et aura pris quelques aliments convenables. De son côté, la femme, si elle connaît qu'elle a retenu le sperme, ne doit pas revenir dans le premier moment avec son mari, mais se tenir tranquille; et elle le connaîtra, si, l'homme disant avoir éjaculé, elle ne le sait pas à cause qu'elle n'est pas mouillée. Quand la matrice rejette le sperme le même jour, la femme sera mouillée; et, si elle est mouillée, elle s'unira de rechef à son mari, jusqu'à ce qu'elle retienne.

221. (Autre traitement pour mettre une femme en état de concevoir. Celui-ci est détaillé d'une époque menstruelle à

δύο μεν ήμερας ούρφ γυναίκείω σαπόδο καὶ λίτρον εμδάλλειν, τη δε τρίτη βοείω ούρω · τῆ δὲ τετάρτη καὶ πέμπτη τρίψας μαράθρου σπέρμα καὶ ἀκτῆς φύλλα καὶ δάφνην καὶ κυπαρίσσου πρίσματα, ταῦτα έψῆσαι ύδωρ επιγέαντα · δεῖ δὲ μετὰ τὴν πυρίησιν λουσαμένην πολλῷ θεριιῷ *προστιθέναι στέαρ ήδυντον έχ της πυρίης εύθυς και ές νύκτα · μετά δε σκευάζειν, ζυμμιγνύς σμύρναν στακτήν καλ βούτυρον καλγήνος άλεισα και ελάφου μυελον και δητίνην και νετώπον τουτέων ζούν εκάστου ³ξυμμίξαντα, διατήξαντα, προστιθέναι έν εἰρίω μιλησίω μαλθαχῷ ώς εὐειροτάτω · μετὰ δὲ ἀναστομοῦν τὴν μήτρην *μολιβδίοισιν ἐληλασμένοις ολτωδακτύλοισι πέντε το πρώτον έστω λεπτον, το δο δεύτερον παγύτερον, καὶ τάλλα θάτερον θατέρου παγύτερον άναστομοῦν δὲ πέντε ήμέρας · αἰεὶ δὲ λουσαμένη προστιθέσθω, καὶ ἀναδείσθω ἐκ της δοφύος, ώς μη πίπτη, και ώθείτω τὰ 6μολύβδια αὶεὶ ἀνωτέρω, τὸ δέ τελευταΐον ώς ανωτάτω * έπην δέ αναστοιμώση, προσθεΐναι καθαρτικόν, τρίψας κανθαρίδας πέντε καὶ σικυώνης μακρῆς σπόγγον καὶ σμύρναν· ταῦτα μέλιτι έφθῷ φορύξαντα καὶ φυρήσαντα βαλάνιον εἰρίω τχατειλίζαι πλήν τοῦ ἄχρου επειτα εἰς ἄλειφα βάψαντα ώς ήδιστον, προσθείναι γρησθαι δε καθαρτικώ καὶ τούτω τη γολη του ταύρου, και άνθει όπτῷ καὶ λίτρω καὶ σμύρνη, μέλιτι ολίγω διέντα, δθόνιον ⁸λεπτον αποδήσαντα, καὶ άνω το δθόνιον περιελίζαντα τῶ φαρμάχω, προστιθέναι · γρῆσθαι δε καὶ βουπρήστει ξύν τη σμύρνη, καὶ ἐλατηρίω ξύν τῷ μέλιτι έφθῷ, καὶ τησι κανθαρίσι ⁹ζυν τῷ ἐλατηρίω τε καὶ τῆ σμύρνη. Ἐπὴν δὲ καθαρθῆ, τῆ δστεραίη λούσαντα κλύσαι την μήτρην • κύμινον αἰθιοπικόν τρίψας καὶ μελάνθιον καὶ όπτίνην καὶ 10 ἄλειφα καὶ μέλι καὶ οἶνον γλυκύν· ταύτα μίξας και αναχλιήνας κλύσαι επήν δε 11 κλύσης, αναστήσας,

¹ Αύτρον GIJ, Ald. - νίτρον D. - μαράθου CGHI, Ald. - ² προστιθέσθω C. - καὶ ἐς ν. οπ. J. - συμμ. C. - ἄλειφαρ D. - ³ σ. J. - καὶ διατήξ. CH. - μηλησίω CDGHIK, Ald., Frob. - μαλασ (sic), al. manu μαλακώ D. - μαλώ pro μαλθ. CFCHIJK, Ald. - ἀειροτάτω FG. - ⁴ μολιβδίοις vulg. - μολυδδίοις HI. - μολιβδίοισιν D. - ὀλνασίουσιν FGK. - ἀναστομοῦντα νυlg. - μολιβδίοισιν D. - ἀναστομοῦντα D. - ἀναστομοῦντα νυlg. - Είνες ἀναστομοῦν - ἀναδήσθω CD. - ἀθεῖτο J. - - 0 μολίβδ. CDJ. - σικυόνης H. - Gal. Gl. : σικυώνης σπόγγον, κολοκυνθίδος τὸ ἄκρον. - 2 κατελίξαι C. - ες Lind. - άλειφαρ D. - αὐθεγοπτῶ (sic) pro ἀνθει ὁ. C. - νίτρω DJ. - 3 λεπόν... δθόνιον οπ. J. - περιελίξαντι C. - 3 σὺν J. - τῆ οπ. C. - ὑστεραία HJ. - 10 άλειφαρ D. - 11 κλύσεις Ald. - διασίηται I. - ράκεῖ J. - λινέω CDFHIJK.

l'autre.) Autre traitement : après une sumigation de tout le corps, purger par le haut et par le bas, puis, après avoir administré le lait d'anesse, sumiger la matrice à l'aide d'un tuyau, pendant deux jours, avec de l'urine de femme putréfiée où l'on jette du nitre, et, le troisième, avec de l'urine de vache; le quatrième et le cinquième, piler graine de fenouil, feuilles de sureau, laurier et sciure de cyprès, verser de l'eau, et faire bouillir. Il faut, après la fumigation, laver avec beaucoup d'eau chaude, puis appliquer en pessaire la graisse aromatisée aussitôt après la fumigation et pour la nuit. Ensuite, faire la préparation suivante : méler myrrhe en larme, beurre, graisse d'oie, moelle de cerf, résine et nétopon, de chaque partie égale, faire fondre et appliquer dans de la laine de Milet, molle et très-bien peignée; puis ouvrir la matrice avec cinq plombs préparés, longs de huit doigts; le premier est mince, le second est plus gros, et ainsi de suite; ouvrir pendant cinq jours; toujours mettre en place les plombs après un bain, les maintenir par un bandage attaché aux lombes afin qu'ils ne tombent pas, les enfoncer de plus en plus avant, et le dernier aussi avant que possible. Après avoir ouvert, on met un pessaire purgatif, ainsi composé : piler cinq cantharides, la partie spongieuse d'une courge longue, et de la myrrhe, pétrir avec du miel cuit, faire un gland, l'enrouler dans de la laine excepté le bout, tremper dans une huile trèsparfumée, et appliquer. On emploiera aussi ce mondificatif: bile de taureau, fleur de cuivre grillée, nitre, myrrhe, mouiller avec un peu de miel, lier un linge fin, enduire le haut du linge avec le médicament, et appliquer. On se sert aussi du bupreste avec la myrrhe, de l'élatérion avec le miel cuit, des cantharides avec l'élatérion et la myrrhe. Après la mondification, le lendemain, la femme prend un bain, puis une injection utérine; piler cumin d'Éthiopie, nielle, résine, graisse, miel et vin doux, mêler, faire tiédir et injecter. Après l'injection, on ordonne à la femme de se lever et de marcher afin que l'injection soit agitée. Appliquer aussi safran, myrrhe et encens, liés

περιιέναι κελεύειν, όχως το κλύσμα διασείηται. Προσθείναι δε κρόκον καὶ σμύρναν καὶ λιδανωτὸν ἐν ράκει λιναίῳ ἀποδέοντα ξηρὸν ἴσον ἐκάστου, ξυμμίσγοντα ¹χηνὸς ἄλειφα, περιχρίοντα το ράκος τοῦτο δε προστιθέναι ἐπτὰ ἡμέρας τῆ δε δγδόη θυμιῆσαι σμύρνη καὶ ἀσφάλτι καὶ κριθῆ, εὐώδει ἀλείφατι πεφυρημένα ἐπὶ μαλθακὸν ποῦρ ἐπιδαλών, θυμιῆν δι' αὐλοῦ. Ἐπὴν δε θυμιήσης, τῆ ὑστεραίη τρῖψαι κάστορος ὅρχιν, οἶνον λευκὸν παραχέων, καὶ αὐτὸν μήλη ἀμμιπλάσας καὶ εἰρίῳ κατελίζας προσθείναι ἐς νύκτα ' ὅρθρου δε ἀνελομένη καὶ 'διαμαλαξαμένη ἴτω παρὰ τὸν ἀνδρὰ, καὶ ζυγκοιμηθεῖσα ἀτρεμείτω· καὶ 'ἀν μὴ ἐπὶ τοῦ πρώτου κυήση, αὖθις προσθεμένη αὐτὸ τοῦτο, πὰρὰ τὸν ἄνδρα ἐλθέτω. Ἡρχεσθαι δε χρὴ τὸ κυητήριον ὅπροσθεμένην ξυγκοιμᾶσθαι ' τοῦ δε πρόσθεν χρόνου μήτε ἡ γυνὴ ἴτω ᾶσσον τοῦ ἀνδρὸς, μήθ' δ ἀνὴρ παρὰ τὴν γυναῖκα.

222. "Οταν 6 εξ ή γυνή μή κυίσκηται εξωθυΐα πρότερον κυίσκεσθαι, τοῦ ἀνδρὸς δὲ τὴν γονὴν ἐσδέχωνται αξ μῆτραι ἐς ξωυτάς, ἀνάγκη παχὸ οὐρέειν τὴν γυναϊκα ταύτην : ἐνίστε μὲν γὰρ ἔν τῆσι μήτρησι τὸ πῦσν ἐγγίνεται · τὸ δὲ πῦσν τὸ ἐν τῆσι μήτρησιν ὑπὸ κυμάτων γίνεται · διὰ δὴ τοῦτο ἡ γονὴ τοῦ ἀνδρὸς ὅταν μίσγηται, οὐχ ἄπτεται τῆς μήτρης, ἵνα τόεῖ πήγνυσθαι τὴν γονὴν τοῦ ἀνδρὸς · τὸ γὰρ πῦσν ἀμαυροῖ, ώστε μὴ προσφέρεσθαι · 8 τέθνηκε γὰρ τὸ πῦσν καὶ σήπει τὴν γονήν · δεῖ δὴ τό τε πῦσν ἐκκαθῆραι τῶν μητρέων, καὶ τὸ σῦμα τὸ ἐν τῆ δελφύῖ καταστῆσαι, ὅκως τὸ λοιπὸν μὴ κωλύη τὴν τὸ οῦμα τὸ ἐν τῆ δελφύῖ καταστῆσαι, ὅκως τὸ λοιπὸν μὴ ἐκκαθαροντα, κρὶν ἡ πωρωθῆναι τὸ πῦσν ἐν τῆσι μήτρησι. 10 Κλύσαι δὲ Χρὴ τὰς

 $^{^1}$ Χηνός τε (τε om. C) vulg. – άλειφας D. – Post θυμιήσαι addit τε C. — 2 πυρ επιδάλλων C. – έπιδαλων πυρ vulg. – ύστερη DFGHIK, Ald. – ύστερεη J. – ἀμφιπλάσσας I. – κατειλίξας J. — 3 διαμαξαμένη C. – ἐχέτω ἀτρέμα pro άτρ. C. — 4 εὰν C. – ἐπὶ om. DGIJK. – τούτο om. Lind. – ἴτω C. — 5 προσθεμένην vulg. – προσθεμένην C. – πρόσθε C. – ή γ. om. C. — 6 δὲ om. C. – ἐσδέχωνται C. – παχύ C. – παχύ (πάλιν J) vulg. – Les interprètes rendent οὐρέειν par : prorsus sero diluere, comme s'il y avait διοβόσῦν. Mais, en lisant παχύ avec C, on a, je crois, le sens véritable; voyez en effet οὐρήσει τε πουλύ παχύ, p. 16, l. 11. – δὴ om. J. — 7 δὴ (δεῖ CJ) vulg. — 8 τέγγει pro τ. C. – καθήραι D. – τὸ φ. om. C. – δὲλφῦι FG. – δὲλφῦι Ald., Frob. – δὲλφῦι Q'. — 8 δεῖ DQ', Lind. — 10 In marg. ἕτερος κλυσμός τῶν μητρέων DQ'. – ἀδὶ C. – ἵππιον C. – διὰ κρίτρης (δι' ἄκρης ἄρης DFGINJK.

dans un chiffon de linge, secs, et de chaque partie égale; on mèle de la graisse d'oie, et on enduit le chiffon; cela se met pendant sept jours. Le huitième, on fait une fumigation avec myrrhe, asphalte et orge, pétrir avec une graisse aromatisée, on jette sur un feu doux, et on administre la fumigation à l'aide d'un tuyau. Après la fumigation, le lendemain, triturer le testicule de castor en y versant du vin blanc, l'étendre avec une sonde, l'enrouler dans de la laine, et appliquer pendant la nuit. Le matin, la femme l'ôte, et, ayant amolli les parties, va auprès de son mari; après le coït, elle reste immobile; si elle ne devient pas grosse aussitôt, elle fait une nouvelle application de cette préparation et va auprès de son mari. Il faut commencer les remèdes quand les règles sont venues; lorsqu'elles finissent, la femme applique le pessaire de conception et dort avec son mari. Mais, dans le temps qui précède, ni la femme ne doit aller avec son mari, ni le mari avec sa femme.

222. (Pus dans la matrice empêchant la conception. Traitement. On y remarquera l'emploi, pour les injections, d'un tuyau percé de trous latéraux, et dans lequel on pousse le liquide à l'aide d'une vessie de cochon.) Quand une femme, avant précédemment l'habitude de concevoir, ne conçoit plus, bien que la matrice recoive en elle-même la semence de l'homme, il faut nécessairement que cette semme rende une urine épaisse. En effet, quelquefois il se forme du pus dans l'utérus (le pus, dans l'utérus, provient d'abcès). Il fait que la semence de l'homme, se mélant, ne prend pas à la matrice, où elle doit se coaguler. Il l'amortit, de sorte qu'elle n'adhère pas; car il est quelque chose de mort et il corrompt la semence. Il faut débarrasser la matrice du pus et résoudre l'abcès utérin, asin qu'ultérieurement il n'empêche pas la semence de se coaguler et d'adhérer. Il importe de hâter la mondification, avant que le pus n'ait dégénéré en concrétion

Ald.; διά ανησέρης Lind.; διακρησέρης C) vulg. - καθαροτάτης D. - τούτο J. - περί pro περ J.

μήτρας ώδε · ίππειον γάλα έψήσας, διείς διά χρησέρης ώς λεπτοτάτης καὶ καθαρωτάτης, τούτω κλύζειν, κλυστήρα ἐπιτήδειον ποιησάμενος · τὸ μέν ἄχρον τοῦ χλυστήρος λεῖον ἔστω, οἶόν περ μήλης, άργύρεον καὶ παρ' αὐτὸ τετρυπήσθω τοῦ κλυστήρος ἀπολεῖπον ολίγον τὸ τρημα · είναι δε καὶ άλλας εκτρήσιας, ² διαλειπέτω δε ίσον έκάστη ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐκ ³τοῦ πλαγίου τοῦ κλυστῆρος, καὶ μὴ μεγάλας, άλλὰ στενάς . 4 τοῦ δὲ κλυστῆρος ή μέν κορυφή στερεή ἔστω, τὸ δὲ ἄλλο πῶν κοῖλον ἔστω ὡς αὐλίσκος. ὅῆσαι ὅ δὲ χρὴ κύστιν συὸς θηλείης, ταύτην 6 δὲ ψήσας εὖ μάλα ἐπὴν 7δὲ προσδήσης, ἐγγέας τὸ γάλα ἐς τὴν κύστιν, ἐς τὰς 8τρήσιας ἐνθεὶς ῥάκος λεπτῆς δθόνης, όχως μη τὸ γάλα δέη · ἐπειδὰν δὲ 9 πλήσης την κύστιν, ἀποόῆσαι, καὶ δοῦναι τῆ γυναικὶ αὐτῆ, ἢν μέλλεις κλύζειν κείνη δὲ εξελούσα το βύσμα, ες την μήτρην ενθέσθαι · 10 αὐτη δε εἰδήσει όχου δεῖ * ἔπειτα 11 δὲ πιέζειν τῆ χειρὶ τὴν χύστιν, ἔστ' αν τὸ πῦον ἐχρυῆ έξω παν · δηλον δὲ τοῦτο έσται, ἐπὰν μηκέτι ἐξίη τὸ πῦον αμα τῷ γάλακτι · δήλον γὰρ ὅτι οὐκέτι ἔνεστι · τότε χρή παύεσθαι · καὶ μετὰ τοῦτο, 12 ἐπὴν ἀναψυχθῆ ὀλίγον χρόνον, σικυώνης ξηρῆς πεφυκυίας τὸν πυθμένα ἀποτρήσας, καὶ τῆς κορυφῆς τὸ ἄκρον ὡς ἂν τετρημένον η, 13 τοῦτο όμοιον ποιήσας τὸ άλλο πλην τὸ άχρον, χαθάπερ τοῦ κλυστήρος τον αὐτὸν τρόπον · πάχος δὲ λεπτότερον ολίγον ὡς ἀνδρὸς αἰδοῖόν ἐστιν • τοῦτο περιθεῖναι ἐς 14 τεῦχος, οίνου ἐμπλήσας τὸ τεῦχος. δ δε οίνος έστω ανθοσμίης ως εδωδέστατος καλ ξηρότατος καλ παλαιότατος · έπειτα λίθον μέλανα διαφανή εμβάλλειν ες τον οίνον · έπειτα περιθείναι σιχυώνην ποιήσας χαλχού λευχού, καὶ ή γυνή

¹ Παρ' αὐτὰ (αὐτὸ C) (παραυτὰ DK) vulg. - ἀπολειπὼν (sic) J. - ἀπολειπων C. - καὶ τὰς (τὰς onι.) ἄλλας vulg. - ² διαλιπέτω DHJ. - δὲ onι. DfG IJK. - ³ τοῦ onι. D. - κλ. ἑκάστης ἴσον (ἴσον ἑκ. J; ἑκ. ἴσον onι. C), κ. μ. μεγάλα (μεγάλας C) ἀλ. στενὰ (στενὰς C) vulg. - ⁴ τοῦ μὲν (δὲ C) κλ. ἡ (addunt μὲν DFHIKQ') κορ. vulg. - κοῖνον J. - ⁵ δὴ D. - ⁶ δὲ est ici pour δή. - ἑψήσας vulg. - ψήσας C. - ⁻ δὲ onι. D. - προσδήσας vulg. - προσδήσης C. - ἐγχέης Κ. - ³ μήτρας (τρήσιας C, Foes in not.) vulg. - ৽ κλύσης vulg. - πλήσης CH. - κλείσης Foes in not. - ἢν J. - μέλλης FHIJ. - κλύσμα (βύσμα C, H al. manu, Foes in not.; κλεῖσμα Lind.) vulg. - εἰς J. - τρήμην pro μήτρην JJ. - ¹⁰ αὐτῆ vulg. - αὐτὴ DFGHIJK, Lind. - αὕτη C. - εἰ δὲήσει vulg. - εἰ-δὲήσει FGK. - εἰδήσει C, Foes in not., Lind. - ¹¹ σὲ pro δὲ FGJ, Ald. - δὲ onι. C. - πὰν C. - πὰν onι. vulg. - δεὶτὸν F. - τούτω J. - ¹² ἐπὴν οὖν ψυχθῆ (ἀναψυχθῆ C, Foes in not., Lind.) δλίγον (δλ. onι. CH, Lind.), δλίγον

dans la matrice. On fera dans la matrice l'injection suivante : lait de jument bouilli, passé à travers un tamis très-fin et trèspropre, l'injecter à l'aide d'un injecteur convenable. Le bout en sera poli comme celui d'une sonde, et en argent. Le pertuis sera sur le côté, ayant au-dessus de lui un petit bout de l'injecteur. Il y aura aussi d'autres pertuis qui seront perces à distances égales de chaque côté le long de l'injecteur. Ces pertuis ne seront pas grands; ils seront étroits. L'extrémité de l'injecteur sera solide, tout le reste sera creux comme un tuvau. On y attachera une vessie de truie qui aura été trèsbien grattée. Cela fait, on verse le lait dans la vessie, ayant eu soin de boucher les pertuis à l'aide d'un chiffon de linge fin, afin que le lait ne s'écoule pas. La vessie étant remplie, on la noue et on la donne à la femme elle-même à qui on doit faire l'injection. Celle-ci, ôtant le linge qui bouche, introduira l'injecteur dans la matrice; elle saura où il faut le mettre. Alors on presse la vessie avec la main, jusqu'à ce que tout le pus soit sorti. On reconnaît qu'il l'est, à ce que le lait n'en entraîne plus avec lui; c'est qu'en effet alors il n'en reste plus, et on s'arrête. Après cela, la femme avant respiré pendant quelque temps, on a une courge sèche (de la Nat. de la F. § 61), on en perce le fond, on perce aussi le sommet, le disposant, excepté le petit bout, de la même manière que l'extrémité de l'injecteur; la grosseur en sera un peu moindre que celle du membre viril. On la dispose dans un vase qu'on emplit de vin; le vin sera très-odorant, très-sec et très-vieux. Puis on jette dans le vin une pierre noire chauffée au rouge. On a fait faire une courge en cuivre blanc que l'on met par-

χρόνον vulg. – σιχυόνης DH. – ψυχρῆς pro ξ. J. – πεφυχυῖας (sic) I. – ἀποπρίσας (D, restit. al. manu) J. – ἀποπρήσας CH. – ετρημμένον J. — ¹³ τούτω JK. – τάλλα C. – τῷ ἀλλῳ Lind. – ἀλλον D. – Post ἐστιν addunt εὖ αἰδοῖον DFGHIJK; ἐς αἰδοῖον C. — ¹¹ αἰδοῖον pro τεῦχρος Vatic. Codd. ap Foes. – ἔστω δὲ pro ὁ δὲ οἰνος ἔστω DFGHIJK. – ἀνθοσμίης ἔστω C. – ἀνθοσμίας vulg. – ἐσχυρότατος pro ἔηρ. malit Foes in not. – Gal. Gl. : λίθον μέλανα, ὅν καὶ μυλίτην ὀνομάζουσι, κόχλακα. - εἰς vulg. – ἐς D, Lind. – ἔπειτα... οἶνον οm. K.

άμφικαθεζέσθω περί την βάλανον της σικύης, το αίδοῖον ποιήσασα όκοῖον δεῖ· ὅκως δὲ ὑπερέξει την χαλκην καὶ ἔζωθεν σικυώνην, οὐο δακτύλοιν ἔστω.

223. "Οταν ²μή δύνηται ή γυνή γονήν δέχεσθαι, πάσα ἀνάγκη μήνιγγα ἐπιπεφυκέναι ἐν τῷ στόματι τῶν μητρέων ^{*} δεῖ δὲ ἰὸν χαλκοῦ καὶ χολήν ταύρου καὶ ὅφιος στέαρ, ταῦτα ξυμμῖξαι ὁμοῦ, εἶτα εἰριον λαδών ἀναδεῦσαι τῷ φαρμάχιο, καὶ ἐνελίζαι ἐς δθόνιον βύσσινον, μέλιτι ὑποχρίσας τὸ δθόνιον, καὶ ποιῆσαι πρόσθετον ὅσον ἐλαίην τὴν μεγίστην ^{*} εἶτα προστιθέναι πρὸς τὸ αἰδοῖον νύκτα ὅλην ^{*} ὑπτίη δὲ κείσθω ^{*} τὴν δὲ ἡμέρην ἀφαιρείσθω, καὶ λουέσθω θερμῷ ΰδατι ἀπὸ ἀκείσθω ^{*} τὴν δὲ ἡμέρην ἀφαιρείσθω, καὶ λουέσθω θερμῷ ὕδατι ἀπὸ κείσθω ^{*} τὰ κείσθο ^{*} ἐπειτα ³δ^{*} ἡμέρης προστιθέσθω ἐνεστυίης κυκτός ^{*} μετὰ δὲ συνέστω.

224. "Αλλη θεραπείη πρασίου τῶν φύλλων λαβόντα πλῆθος, κοτε τὴν χεῖρα εὖ ἐμπλῆσαι, 'ἐμβαλεῖν ἐς ἀγγεῖον ἀττικὸν, καὶ ἐπιχέαι ὕδατος ποτοῦ κοτύλας ἀττικὰς τέσσαρας καὶ προβρέξαντα ἐννέα ἡμέρας, πίνειν ἑτέρας ἐννέα ἡμέρας νῆστιν, λουσαμένην, δύο κυάθους τῆς ἡμέρης ὅτοῦ ἀπὸ τοῦ πρασίου, γλυκέος λευκοῦ ἴσον μίσρουσα ὅταν δὲ τριταίη ἢ πίνουσα, πυριήσθω κωνείου φύλλοισιν ἐπὶ πῦρ ἐπιβάλλων ἐννέα ἡμέρας, καὶ μετὰ τὴν πυρίην λούεσθαι, καὶ οὕτω πίνειν εὐθὸς τούτων ὅταν δὲ τὰς τρεῖς ⁶ πεπυριημένη ἢ, προστίθεσθαι τοῦ πρασίου αὐτέου τετριμμένου λείου δι' ἡμέρης, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, πλινόζωστιν λείην τετριμμένην, ἐν μέλιτι ἀττικῷ, δι' ἡμέρης , πλοδρεχέσθω δὲ ἐν οἴνου λευκοῦ τρυγὶ χοὰ καὶ ἱππομαράθρου

Ποιήσας J. - όποῖον C. - ὅπως C. - ὑπερέξαι vulg. - ὑπερέξει CDFHIJK. - χαλχήν vulg. - χαλχήν J, Lind. - σιχυόνην H. - δαχτύλων HJK. - δαχτύλως C. - ἔσω pro ἔστω C. - ² δὲ μὴ D, Lind. - ἡ om. C. - μίνυγγα FGHI, Ald. - μίνγγα (sic) D. - μίνυγμα (sic) K. - ἐπὶ pro ὲν C. - ὕειον pro ὄξιος Codd. Vatic. ap. Foes. - βύσινον C. - ³ δ' C. - δι' · vulg. - προσθ. ἐν (ἐν om. D) ἑκάστη (ἔστης sic C) νυπὶ (νυπτὸς C) vulg. - Cette phrase est peu intelligible, mais elle le devient si on lit, ce qui est très-facile, ἐνεστυίης au lieu de ἐν ἔστης de C. Ἐνεστυίης γυπτὸς signifiera alors ce que signifie ἐς νύτας, p. 434, l. 10. - ⁴ ἐμβαλλεῖν (sic) FIII. - προθρέξαντας vulg. - προθρέξαντα D, Foes in not., Lind. - νῆστιν repetitur IK. - ὅτοῦ C. - τοῦ om. vulg. - δὲ ἔσται τριταίη vulg. - δὲ τρ. ἢ C. - πινοῦσα Κ. - πιριήσθω Η. - πωνίου C. - ἐπ ἐννέα C. - ὅ πυριημένη vulg. - πυριομένη DFGII. - πεπυριημένη C. - τετριμμένου om. C. -- ἱ λινόζωστιν D. λινοζώστιν vulg. - πετριμένην C. - δὶς τῆς ἡμέρης vulg. - δὶ ἡμέρης C. - χροί FGHIK. - χρόοι (sic) Vatic. Codd. ap. Foes. - ἱππομαράθου CFGHIJ. - μαράθου (bis' CFGHIJ, Ald. - καὶ δη-

dessus. La femme s'assied sur le gland de la courge, taillé en membre viril, comme il faut. Cette courge doit dépasser de deux doigts la courge extérieure en cuivre.

223. (Membrane formée à l'orifice utérin et empéchant la conception.) Quand la femme ne peut recevoir le sperme, de toute nécessité une membrane s'est formée à l'orifice utérin. Vert de gris, bile de taureau, graisse de serpent, mêler ensemble, puis prendre de la laine, la tremper dans le médicament, la rouler dans une étoffe de byssus, enduire de miel l'étoffe, et faire un pessaire du volume d'une très-grosse olive. On le met dans les parties génitales pour la nuit entière. La femme reste couchée sur le dos. Le jour venu, elle l'ôte, et se fave abondamment avec une décoction chaude de myrte. Puis, dans le jour, elle met le pessaire à l'approche de la nuit; après quoi, elle va avec son mari.

224. (Autre traitement de la stérilité, réglé jour par jour, entre deux époques menstruelles.) Autre traitement : feuilles de marrhube, en quantité suffisante pour bien emplir la main, mettre dans un angion attique (sorte de case), et verser quatre cotyles attiques d'eau potable. On a fait macérer le tout pendant neuf jours; la femme boit cela pendant neuf autres jours à jeun, après un bain, deux cyathes de la boisson au marrhube coupée avec partie égale de vin blanc. Quand elle est au troisième jour de ce breuvage, elle s'administre une fumigation avec des feuilles de ciguë jetées sur le feu, pendant neuf jours; après la fumigation, elle prendra un bain, et, de la sorte, boira aussitôt son breuvage. Quand elle a ainsi pris sa fumigation pendant trois jours, elle met en pessaire le marrhube même, bien brové, pendant trois jours, ou de la mercuriale bien broyée dans du miel attique, pendant le jour. On fait aussi macérer dans un conge de lie de vin racine d'hippomarathron (anethum graveolens) et de fenouil, rameaux de pin aussi gras que possible, un quart de garance, graine de

δός.... σπέρμα οπ. C. – δαιδὸς (Η, al. mann) Ι. – πιωτάτης ${\bf F}$ Ι. – πιότατοι ${\bf K}$. – δζει ${\bf J}$. – ἐρευθεδανοῦ vulg. – ἐρευθεδάνου ${\bf D}$.

καὶ μαράθρου ρίζα, καὶ δὰδὸς ὡς πιοτάτης ὅζοι, καὶ ἔρευθεδάνου τεταρτημόριον, καὶ μαράθρου σπέρμα, καὶ περιστερεῶνος ρίζαι πολλαί· προθρεχέσθω ἐἐ ἡμέρας μὴ ἐλάσσω ¹τῶν ἐννέα • πίνειν δὲ μετὰ ταῦτα, λουσαμένην κατὰ κεφαλῆς; κοτύλην τῆς ἡμέρης ἀκρήτου ²τοῦ βρεχομένου ἐν τῷ λουτρῷ ἐοῦσαν, καὶ μετὰ ταῦτα κατακλιθεῖσαν ἐκθερμαίνειν έωυτὴν, καὶ προστίθεσθαι • ἐνταῦθα διὰ τρίτης, μετὰ τὸ ποτὸν, τὸ ἐκ τῆς χολῆς δι ἡμέρης, ἐπὶ ἡμέρας ἔξ. ³Θοτε δὲ μέλλει ἢδη προσιέναι καλῶς καθάρσιος ἔχουσα, δοσκυάμου φύλλα καὶ βίχας ἀναζέσας ἐν ὕδατι, πυριήσθω τούτοισιν ὡς θερμοτάτοισιν ἔπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐς νύκτας, καὶ λουσαμένη παρὰ τὸν ἄνδρα ἔτω. Μετὰ δὲ † ταύτην τὴν πυρίησιν καὶ ἐλάφου αἰδοίου ὑποθυμιῆσαι, καὶ ὅταν ἴὸης ἔχειν αιδον, τούτου ἐπὶ οἶνον λευκὸν κεκρημένον ἐπιζύων, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας διδόναι πίνειν, καὶ ὅταν ὁ ιδοίνη, διδόναι πίνειν, καὶ γὰρ ιδκυτόκιον ἐστι τοῦτο.

22%. Άλλη θεραπείη. γολήν ταύρου αναζέσαι και στυπτηρίην μηλίην. ελάρου δε κέρας κατακαύσας τρῖψαι λεϊον, και ζυμμίζας, βαλανίοις χρήσθαι. ΤΕτερον θεραπευτικόν κύμινον εν οἴνω μέλανι μετά δε ταῦτα κατακαύσας τρύγα οἴνου λευκοῦ, τὸ λεπτότατον δηλονότι τῆς τρυγὸς, ἐπειδάν κατακαύσης, ἀραιρέειν τοῦτο ε εν πτερῷ, ἔπειτα ες δθούιου ἀποδήσας προσθεῖναι ες νύκτα, ε καὶ πράσα ερθὰ εσθιέτω ιμετά δε τρῶγιον τρίθων καὶ μέλιτι διεὶς 10 προσθεῖναι ες νύκτα μετά δε τραγίου καρπὸν λεῖον τρίψας, εν οἴνώ λευκῷ διεὶς, εν οὐνώ λευκῷ διεὶς, καὶ σῦτο πρὸς τὸν ἀνδρα ἔτω.

226. 11 Αλλη θεραπείη επί γυναϊκα μή δυναμένην τεκείν • ήν γυ-

fenouil, et beaucoup de racines de verveine; cette macération ne doit pas durer moins de neuf jours. Alors, après avoir recu des affusions sur la tête, elle boira, par jour, étant dans le bain, une cotyle de cette macération pure; puis, se couchant, se réchauffant, elle mettra le pessaire; à la suite, de trois jours en trois jours, après le breuvage, le pessaire à la bile, pendant le jour et durant six jours. Quand, la mondification avant réussi, elle doit aller auprès de son mari, elle fera bouillir des seuilles et des racines de jusquiame dans l'eau, et se fomentera avec cette décoction, aussi chaude que possible, pendant trois jours à l'approche de la nuit. Elle prend un bain, et va auprès de son mari. Après cette fomentation, administrer en fumigation le pénis du cerf; quand on le voit sec, en racler dans du vin blanc coupé d'eau, qu'on donnera à boire pendant trois jours; on le donne encore dans les douleurs de l'enfantement; car c'est un moyen qui accélère l'accouchement.

225. (Autre traitement pour la stérilité.) Autre traitement : faire bouillir de la bile de taureau et de l'alun de Melos, triturer de la corne de cerf calcinée, mêler, et employer en pessaire. Autre moyen : cumin bouilli dans du vin noir, bien broyer, en faire un gland, et l'appliquer pour la nuit; après cela, calciner de la lie de vin blanc, enlever, après la calcination, à l'aide d'une plume, la partie la plus ténue de la lie, la nouer dans un linge, et l'appliquer en pessaire pour la nuit; la femme mangera des poireaux bouillis. Après quoi, piler du tragion (origanum maru), mouiller avec du miel, mettre en pessaire pour la nuit. Après, piler de la graine de tragion, mouiller avec du vin blanc, y mettre des raclures de rameaux de pin, et donner à boire. Après, administrer, de deux jours l'un, en fumigation l'origan; et alors elle ira auprès de son mari.

226. (Règles bilieuses ou pituiteuses; moyen de les distin-

τεκεΐν om. (D, in marg. εὶ ἄτοκον τοκήεσσαν βούλη ποίησον ούτως) <math>FJK. - έπί... τεκεΐν om. CHI.-τοκήεσαν CD.-τοκύεσαν <math>H.-τοκύεσσαν K.

ναῖκα μὴ δυναμένην τεκεῖν, τοκήεσσαν ἐθέλης ποιῆσαι, σκέψασθαι Χρὴ ἐν τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν εἴτε χολώδης εἴτε φλεγματώδης εἴη ε Υνώση ἐἐ τῶνθε ὁπότερον μᾶλλον, ¹ ψάμμον ὑποδαλῶν λεπτὴν καὶ ἔηρὴν, ὅτον τὰ ἐπιμήνια τίνηται, ἐν τῷ ἡλίφ ἐπιχέαι ἀπὸ τοῦ αἴματος ² καὶ ἢν μὲν χολώθης ἢ, ἐπὶ τῆ ψάμμο ἔηραινόμενον τὸ αἴμαχλωρὸν γίνεται ἢν δὲ φλεγματώθης ³ ἢ, οἶον μύζαι. Τούτων ὁπότερον ἀν ἢ, καθήρας τὴν κοιλίην, ἤν τε ἀνω ἤν τε κάτω δοκέῃ σοι δεῖσθαι ἔπειτα διαλιπῶν ἡμέρας τινὰς, τὰς ὑστέρας καθαίρειν, ⁴ καὶ ἡν ὑγρότερον τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ἢ, προστιθέναι τὰ ὸριμέα, ὅκως δηχθὲν καὶ φλεγμῆναν τὸ στόμα τῶν ὑστερέων σκληρὸν γένηται.

227. ^{6*}Ην δὲ γυνή μή πυρέσση τὰ ἔνδοθεν, μηδὲ αυΐσκηται ύπὸ τῶν ὑστερέων, μηδὲ ἀνδρὰ μίσγεσθαι δύνηται, ἀλλ' ὑπνώσση τε καὶ ἀσιτέη, μέλιτι μίζας οἶνον ἐγχεέσθω ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ σμύρναν ὑπο-ὑυμιήσθω · ⁶ὲς δὲ τὴν ἔδρην βαλάνους προπτίθεσθαι, μίσγουσα χηνὸς ἀλειφα, καὶ εἴσω ἐγχεῖν ἐς τὸ αἰδοῖον · εἶτα καὶ κλύζειν ἔλαιον, ἐν μέλιτι ἴσον μίζας,

228. ^{7 *}Ην αι μπτραι γυναικί τοχνωθώσι, και τρηχύνηται το στόμα αυτέων και ζυμμεμύκη, και τὰ ἐπιμήνια αυτή μη φαίνηται, μηθέ κυτακηται, αλλά πυρετος λαμβάνη μαλθακός, και δούναι αυτή ἐμπίπτωσιν ἐς τὰς ἰξύας καὶ την νείαιραν γαστέρα * η δὲ νοῦσος αὐτη γίνεται μάλιστα, σταν τι τῶν ἐν αὐτῆ διαφθείρη * γίνεται δὲ * καὶ ἐκ τόκου. Τεύτην χρη λούειν θερμῆ καὶ πυριῆν * σταν δὲ λελουμένη καὶ πεπυριημένη ῆ, τῆ μήλη ἀνευρύναι τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ προστιθέσθω σμύρναι τρίψασα καὶ νετώπου τὸ ἔσον , ἢ μύρον ° βό-

[!] Ψάμμου FG, Ald. – Post όταν addunt of C (H, al. manu). – γίνεται vulg. – γίνηται CDFGHI. – ἐν τῷ ἡ, om. (D, restit. al. manu post ἐπιχέαι) G (H, restit. al. manu) IJK. — ² Post καὶ addit ἡν ξηρανθῆ C. — ³ ἢ om. CDIK. – ἐνκέει vulg. – ἐνκές CDFGHIJK. – τινάς om. C. — ⁴ καὶ om. C. – ὑστέρων vulg. – ὑστερῶν J. – ὑστερέων CH. – ὅπως CJ. — ⁵ γυνὴ ἡν pro ἡν δὲ γ. C. – πυρέση vulg. – πυρέση DFHIJK. – τανδοθεν C. – καὶ μὴ κυίσκ. C. – ὑπνώση vulg. – ὑπτώττη (sic) FG. – ὑπνώττη DHIJK. – ἐγχείσθω C. – εἰς JK. — ε εἰς FGJ. – ἄλειραρ al. manu D. – εἶτα om. C. — ἐν om. C. — † ἀλο DQ'. – τρηχύνεται CFGHI. – μὴ CFGHJK, Ald., Lind. – μὴ om. vulg. – λαμβάνης vulg. – λαμβάνη CJ. – ἐμπίπτουσιν vulg. – ἐμπίπτωσιν CIJK. — * καὶ om. J. – ἢ οm. C. — † ἢ (ἢ om. CDH, ῥόδ. vulg. – μολίδδου CDJK. – προστθέσθω vulg. – προστθέσθω DFHJK. – χολῆ C. – γολὴν vulg. – γνώσεαι Foes in not. , Lind.

guer; voy. \$\\$22 et 83. Elles empéchent la conception; traitement.) Autre traitement pour une femme qui ne peut pas concevoir : si vous voulez rendre féconde une femme qui ne peut pas enfanter, il faut regarder dans les règles si elle est bilieuse ou pituiteuse. Vous connaîtrez ainsi laquelle de ces deux conditions domine : jetez au soleil du sable fin et sec, quand les règles viennent; versez du sang dessus; si elle est bilieuse, le sang desséché sur le sable devient jaune; si elle est pituiteuse, il devient comme des mucosités. Choisissant le médicament en rapport avec celui de ces deux états qui existe, vous évacuez le ventre soit par haut soit par bas, selon que vous le jugerez convenable. Puis, après l'intervalle de quelques jours, purger la matrice; et, si l'orifice utérin est trop humide, mettre des pessaires âcres, afin que, irrité et enflammé, l'orifice utérin durcisse

227. (Empéchement à la conception par une affection de la matrice donnant lieu à un état général.) Si la femme, sans avoir de fièvre intérieure, ne devient pas enceinte par l'effet de la matrice et ne peut pas avoir de rapports conjugaux, étant dans la somnolence et sans appétit, mèler du miel et du vin, et infuser dans les parties génitales; la femme prendra la myrrhe en fumigation; elle se mettra dans le fondement des suppositoires faits avec un mélange de graisse d'oie, qu'elle infusera aussi dans les parties génitales; puis elle fera une injection utérine avec un mélange égal d'huile et de miel.

228. (Empéchement à la conception par une affection de la matrice, due à quelque lésion, résultat d'un avortement ou d'un accouchement. Traitement.) Si la matrice s'amincit, que l'orifice en devienne raboteux et se ferme, que les règles ne paraissent pas, que la femme ne conçoive pas, et qu'elle soit en proie à une fièvre lente et à des douleurs qui se portent aux lombes et au bas-ventre, cette maladie vient le plus souvent quand il y a quelque avortement; elle vient aussi à la suite de l'accouchement. En ce cas, il faut laver avec l'eau chaude et administrer des fumigations. Après ces deux opérations, élargir

λινον εν βάκει, καὶ μολύβδου προστίθεσθαι ποιήσαντα ως βάλανον καταξύοντα, καὶ καταλείφειν βοὸς χολῆ, καὶ γνώσεται εν τέσσαρσιν ήμέραις τὰς ἀγόνους, καὶ πυριῆν καὶ φαρμακεύειν.

229. ৗৗ δὲ παχυνθή παρὰ φύσιν, οὺχ ἴσχει ἐν γαστρί· τὸ γὰρ ¹ ἐπίπλοον ἐπικείμενον παχὸ καὶ πουλὸ ἀποπιέζει τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ τὴν γονὴν οὸ ἐέχονται. Ταύτην χρὴ λεπτύναντα φάρμακον πῖσαι κάτω, καὶ πρὸς τὰς ὑστέρας προσθεῖναι, ὁ καθαίρει τε καὶ φῦσαν ἔμποιέει.

230. *Ην τὸ στόμα τῶν μητρέων σκληρὸν γένηται ή ὁ αὐχήν, τῶ δακτύλω γνώσεται ψαύουσα, κὴν πρὸς τὸ ἐσχίον ἀπεστραμιμέναι έωσιν. Ότων ούτως έγη, μή προσφέρειν μηδέν δριμύ . ήν γάρ έλκώση τὸ στόμα τῶν ὑστερέων, ὅταν φλεγμαίνη, ²τὸ πάμπαν κίνδυνος άτοχον γενέσθαι · άλλά προστίθεσθαι α μή δάχνει, ύρ' δίν φλέγμα καθαίρεται. 30 Οταν γυναικό τὰ καταμήνια γένηται καὶ παρέλθη, ποώτα μέν γρή κεραλήν καθήραι, έπειτα έλλεβορίσαι, ήν τε άπαξ ήν τε δίς δέη · μετά δέ πυριήσαι πυριητήριον κατασκευάσας το έκ της ισικύης ι όταν δε πεποιημένον η, εγγέας ες εγίνον θάλασσαν, καὶ ποάσα ἐμβαλου, ἐπιθεῖναι τὸν αὐλὸν τῆς σικύης, καὶ περιαλείψαι επιλώ ώς βελτίστω, έχως μή διαπνέη · είτα διά σγοινοτόνου δίρρου τῶν τετραγώνων διάγειν τὸν αὐλὸν, ὅχως ὑπερέζει δύο δοκτύλους του τόνου · είτα υποκαίειν άνθραζι, και τὰς καθέδρας φυλάσσειν, 6 όταν τε καθίζηται καὶ δκόταν 7 ἀνίστηται, όκως μή κατακαυθή, άλλά καθίζειν έτι ψυγρού δόντος του πυριητηρίου καὶ ἀνίστασθαι έως αν καταψυγθήναι τον αθλόν επί δε τή πυρίη την διατριθήν

avec la sonde l'orifice atérin; et appliquer en pessaire partie égale de myrrhe et de nétopon triturés, ou de l'huile de rose, dans un chiffon; appliquez aussi des plombs amincis, en raclant, en forme de gland et enduits de bile de bœuf. On connaîtra en quatre jours celles qui sont incapables de concevoir. On administrera des fumigations et des médicaments évacuants.

229. (Empéchement à la conception par un embonpoint excessif. Traitement.) Si une femme engraisse outre mesure, elle ne devient pas enceinte; car l'épiploon épais et abondant, pesant sur l'orifice utérin, le presse et empêche le sperme d'être reçu. En ce cas, il faut amaigrir, administrer des purgatifs, et mettre en pessaire ce qui évacue la matrice et y produit de l'air.

230. (Empéchement à la conception par la dureté du col ou son obliquité. Traitement longuement détaillé pour quatre mois. On y remarquera un passage digne d'attention sur l'impossibilité d'apprécier, autrement que par conjecture et par jugement, une foule de conditions importantes. L'auteur recommande avec une insistance particulière les fumigations.) Si l'orifice utérin ou le col deviennent durs, la femme le reconnaîtra par le toucher, et aussi quand la matrice est déviée du côté de la hanche. Les choses étant ainsi, ne rien appliquer qui soit âcre ; en effet, si on ulcère l'orifice utérin, il est à craindre qu'à la suite de l'inflammation la femme ne devienne absolument stérile; mais appliquer les pessaires qui, sans irriter, évacuent la pituite. Quand les règles sont venues et passées, d'abord il faut purger la tête, puis donner l'ellébore, soit une fois, soit deux, suivant le besoin; puis administrer une fumigation à l'aide de la courge; l'appareil étant disposé, verser dans le vase de l'eau de mer, jeter des poireaux, adapter le tuyau à la courge, luter très-bien afin que la vapeur ne se perde pas; puis faire passer à travers un siège carré, dont le fond est en tresses de jone, le tuvau, qui dépassera le fond de deux doigts; alors chauffer avec des charbons, et prendre garde au siège afin que la femme ne se brûle pas, soit en s'assevant soit en se leέτι πλεϊστον 1 της ημέρης μέρος ποιέεσθαι? Καὶ τη μέν τοιαύτη πυρίη επί πέντε ήμέρας γρησθαι, δέκα δ' αντί των πράσων, των σκορόδων * * τάδε πυρία, καὶ αὐτήν την δέσμην κατακόψας, ες την θάλασσαν ευβαλείν. Μετά δε τάς λοιπάς τῶν ήμερέων αὐτῆ τῆ 3 θαλάσση μόνη πυριήσθω, καὶ ὅκως πρὸς ἄνδρα μὴ προσίη ἐν πάση τη θεραπείη. Την ε τελευταίην δε πυρίην, όταν μέλλης ἀφιέναι της θεραπείης, σκυλάκιον ότι νεώτατον άνασγίσας, άρωμάτων παντοδαπών είδη ότι εἰωδεστάτων καὶ ξηροτάτων κόθας, τὰ ἐντοσθίδια ἐξελών τοῦ σκυλακίου ἐμπλῆσαι καὶ ὅσάξαι ὅτι μάλιστα τῶν ἀρωμάτων, ξυλήσια δε ύποθείς, ές τον εγίνον ενθείς το σχυλάκιον, οίνον ώς εὐωδέστατον ἐπιγέσι, ⁶καὶ πυριῆν διὰ τοῦ αὐλοῦ, ⁷καὶ ὅκως κατὰ δύναμιν είναι όλην την ημέρην έπὶ ταῦτης τῆς πυρίης, πυρίησαί τε καὶ έρωταν αὐτήν, ήν ή δομή διά τοῦ στόματος δοχέη όζειν τῶν ἀρωμάτων σημείον γάρ οδ σμικρόν ές ξύλληψιν τη θεραπευομένη. Προσθέτοισι δε χρέο, 8κρόκου όσον αν βούλη, και σμύρνης όσον δύο κυάμους, καὶ άλας συγνὸν παράμισγε, πρὸς ταῦτα τεκμαιρόμενος, καὶ ταύρου γολῆς όσον δύο κυάμους. ἢν δὲ πρηϋτέρω ⁹βούλη γρῆσλαι, έλασσον μίσγειν της γολης · ην δε ίσγυροτέρω, πλέον · ταῦτα τρίψας λεΐα, 10 καὶ μέλιτος παραστάζας, τρίδε άχρις άν σοι τριβόμενον γένηται, ώστε δακτύλω έκμάξαι · όσω δ' αν πλείονα γρόνον τρί-6ης, τοσούτω ξηρότερον καὶ γλισγρότερον καὶ βέλτιον έσται. Ποιήσας 11 δὲ παγύτερον ἢ βάλανον, καὶ τὸ ἄκρον όζὺ, ἐκ τοῦ μέσου παγύτερον, έπειτα δὲ ἀγόμενον ὅκως πρὸς τὴν ὑστέρην προστεθῆ, ες τούτο 12 έμπηζον ζυλήφια όριγάνου δύο ποιήσας λεΐα · έστω δὲ έζα-

Μέρ. τ. ήμ. CDFII. – ποιεῖοθαι C. – ἐπιπέμπεται pro ἐπὶ π. (D, restit. al. manu) FGIJK. – δ' om. DGHIJK. – Post δ' addit ἡμέρας C. — $^{\circ}$ τὰ δὲ CD. – ταλαιπωρία pro τάδε πυρία Vatic. Codd. ap. Foes. – ταύτην vulg. – αὐτὴν C. – θαλατταν J. – ἐμβάλλειν C. — $^{\circ}$ θαλάττη vulg. – θαλάσση H. – μόνη om. C. – (Addit και C) δα. (ὅπως C) πρόσω μὴ πρόεισιν (πρόει, D restit. al. manu, PHK; προίη, J) vulg. – Lisez πρός ἄνδρα μὴ προσύη; voy, p. 444, l. 17. — 4 δὲ τελ. D. – τελευταίαν vulg. – τελευταίαν FG. – τελευταίην D. – εἴδη om. C. – ἐντόσθια D. — $^{\circ}$ εἰσάξαι DHK. – ἐπάξαι α FG. – τελευταίην D. – εἴδη om. C. – ἐντόσθια D. — $^{\circ}$ εἰσάξαι DHK. – ἐπάξαι α. Θ. — $^{\circ}$ κιὰ om. J. – ὅπως C. – τῆς om. J. – τῆς repetit C. – πυριάσαι C. – εἰ pro ῆν ἡ C. – ὁσμὴ J. – δοωές C. – μπρὸν vulg. – σμ. J. – εἰς συλλ. J. — $^{\circ}$ αρόπον DFJK. – βούλει H. – δύο om. D. — $^{\circ}$ βούλει HK. – δ' C. – ἰσχυροτέρα J. — 10 πάντα pro καὶ C. – ἄχρι σῦ σοι C. – δακτυλίω conjicit Foes. – τοσοῦτον vulg. – τοσοῦτο HK. – τοσοῦτον VIII. – τοσοῦτο HK. – τοσοῦτον VIII. – τοσοῦτον VIII. – τοσοῦτον HK. – τοσοῦτον VIIII. – τοσοῦτον VIIII. – τοσοῦτον HK. – τοσοῦτον VIIII. – Τοσοῦτον VIIII.

vant; elle s'asseoira quand l'appareil à fumigation est encore froid, et attendra pour se lever que le tuyau soit refroidi. Elle restera sur cette fumigation la plus grande partie de la journée. Elle en usera pendant cinq jours; puis, pendant dix, elle mettra, en place de poireau, de l'ail, brovant une botte d'ail et la jetant dans l'eau de mer. Puis, les jours restants, faites prendre des fumigations à l'eau de mer seule; et avez soin que durant tout le traitement elle n'aille pas auprès de son mari. Pour dernière fumigation, quand on va terminer la cure, on prend un très-jeune chien, on le fend, on ôte les intestins, on remplit la cavité d'aromates de toute espèce, très-odorants et très-secs, qu'on a concasses et dont on bourre autant qu'on peut le ventre de l'animal; on dispose du petit bois, on met le chien dans le vase, on verse du vin très-odorant, et on administre la fumigation à l'aide du tuyau. Si ses forces le lui permettent, la femme restera toute la journée sur cette fumigation. Pendant l'opération, on lui demande si l'odeur des aromates paraît se faire sentir par la bouche; car c'est, chez la femme en traitement, un signe non petit d'espérance de conception. On emploie des pessaires ainsi composés : safran autant qu'on veut, myrrhe gros comme deux fèves, beaucoup de sel, en proportion de ces ingrédients, et bile de taureau gros comme deux fèves; si on veut le rendre plus doux, on met moins de bile; si plus actif, davantage; on triture, en versant peu à peu du miel, jusqu'à ce que la composition devienne susceptible de se former en pâte sous le doigt. Plus vous triturez longtemps, plus elle devient sèche, visqueuse et bonne. On fait ce pessaire plus gros qu'un gland, pointu par le bout, renslé au milieu, puis, le conduisant de manière à l'appliquer à la matrice, on y enfonce deux bâtonnets d'origan qu'on a polis et qui ont six doigts de long. Ensuite, on enroule les bâtonnets

σούτω CJ. - βελτιώτερον DFGHIJKQ'. — "δὲ οπ. J. — " ἔμπ. δύο ξυλ. εἰρίω ως μαλθ. κατελίξας αὐτά· ἔστωσαν δὲ τὰ ξυλήρια ἀπὸ ὀριγάνου έξαδάκτυλα · ἔπειτα ἄνωθεν βάματι (sie, κατέλιζον λεπτῶ C. - ξυλάρια L. - ξυλύρια DJ. - ἐξαδάκτυλον DK. - Il se pourrait que ξυλύρια fût la bonne leçon.

δάκτυλα: είτα κατέλιξον τὰ 1 ζυλήφια εἰρίω ώς μαλθακωτάτω: έπειτα άνωθεν ράμματι κατέλιζον λεπτώ, καὶ ύπερεγέτω τὸ ² ράμμα όσον τέσσαρας δακτύλους τῶν ζυληφίων. Προσγεαμένη δὲ καὶ καθαρήν έαυτήν ποιήσασα ότι μάλιστα προσθέσθαι αὐτὸ τὸ στόμα, ράκος ύποβαλλομένη ύπὸ τὰ ἰσγία, καὶ τὴν νύκτα ³προσκείσθω· ἔσται δὲ αὐτή ή κάθαρσις ύδατώδης. τη δευτεραίη άναστάσα λουσάσθω, καὶ έπὶ τὴν πυρίην μὴ καθίση ταύτη τῆ ἡμέρη. Όταν δὲ πυρίῆται καὶ αναστή από της πυρίης, κηρωτή έστω πεποιημένη από της πρώτης ήμέρης "ώς καλλίστη, καὶ ξυμμίζαι μάλιστα μέν ελάφου μυελόν εί δὲ μή, γηνὸς στέαρ' καὶ ὅταν ἀναστῆ ἀπὸ τῆς πυρίης, ἐκάστης ήμέρης προσγεαμένη καὶ καθαρήν ⁵ έωυτην ποιήσασα ές την κοίτην, τη κηρωτή άλεισέτω την δοτέρην έκάστης ήμέρης τὰ μέν άλλα ταύτὰ πάντα ξύμμισγε τοῖσιν ἔμπροσθεν 6 ἐκτὸς τῆς γολῆς· ὁριγάνου δε τρίθων ώς λειστάτης, ξύμμισγε ές την βάλανον καὶ προστιθέσθω. Άλλο • τὰ μεν ἄλλα ταὐτὰ καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον πεποιημένα, αντί δε της δριγάνου αψίνθιον ⁷ξυμμίζας και κατά τὸν αὐτὸν τρόπον ποιήσας προστιθέσθω. 8 "Αλλο • έκ τῶν πυρῶν ἐκλέξας τὸ μελάνθιον, τρίψας τε λεΐον ίσγυρως, καὶ μέλι παραμίζας, 9 καὶ σφαιροειδές ποιήσας, ποοστιθέσθω · πλήν πυρετούς εμποιέει, καὶ τὸ άρθρον οὶδέει, καὶ δηκτικόν ἰσγυρῶς ἐστι τοῦτο. 10 'Αλλο · μέλι έψήσας καὶ ελλεβόρου χόψας τοῦ μέλανος τὸ λεπτὸν, ἢν πλέον, ἰσγυρῶς δηχτικὸν ἔσται · ἔστι δὲ πυρετώδες καὶ τοῦτο, 11 Αλλο · τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον έψήσας μέλι, ξυμμίξας τε έλατηρίου όσον πόσιν έψεῖν, καὶ ποιήσας βαλάνιον, τον αὐτὸν τρόπον διδόναι προστίθεσθαι καὶ τοῦτο πυρετώδες, άγει δε καὶ αξμα, ένια δε τούτων καὶ δέρματα. 12 Εἰ δε βούλοιο, καὶ τὸ δρακόντιον ζύων, ἐστὶ δὲ πρηΰ ἐν μέλιτι έφθῷ ἢ ώμω, και τουτο συαιροειδές ποιέειν, δκόσον κικίδα μεγάλην. Πειρώ

 $^{^1}$ Ξυλάρια DFGIJK, Vatic. Codd. ap. Foes. – Ante λεπτῷ addunt τὰ ξυλάρια DQ'. — 2 ράμα C. – ξυλυφίων DJ. — 3 προσθέσθω DQ', Lind. – προκείσθω G. – δ' αύτη C. – αύτη DHIJK. – Ante ἀναστ. addit δὲ J. – καθήση C. – διάσαν J. — 4 ωξ.... ἡμέρης om. K. — 5 ξαυτήν DH. – κοιλίην vulg. – κοίτην C. – άλειφάτω C. – ταῦταν vulg. – ταὐτὰ IJ, Lind. – ξύμμιγε K. — 6 ἔξω C. – προστιθέτω DHIK. – ταῦταν vulg. – ταὐτὰ DHIJ, Lind. – τὰ αὐτὰ C. — 7 συμ. vulg. – ζυμ. CFHIJK. — 8 ἄλλο CDHIQ', Lind. – άλλο om. vulg. – πυρρών K. – τε om. C. – καὶ om. C. — 9 καὶ om. C. – σφαιροειδέως C. – πλὴν om. C. – ἐστι om. C. — 9 αλλο CDHIJ, Lind. – ἄλλο om. vulg. — 10 ἄλλο CDHIJ, Lind. – δλλο om. vulg. — 10 άλλο CDHIJ, Lind. –

dans de la laine très-molle; après quoi, on tourne, au beut des bâtonnets, un fil fin qui les dépasse de quatre doigts. Ayant fait des affusions et s'étant rendue aussi propre que possible, la femme l'applique à l'orifice utérin; elle se met un linge sous les hanches, et garde le pessaire toute la nuit. La purgation qu'il provoque est aqueuse. Le lendemain, elle se lève, se baigne, et, ce jour-là, ne s'asseoit pas sur la fumigation. Quand elle prend la fumigation et qu'elle se relève de dessus l'appareil, on a du cérat d'excellente qualité préparé des le premier jour, on y incorpore de la moelle de cerf de préférence; sinon, de la graisse d'oie. Quand elle se lève de dessus l'appareil, chaque jour, elle fait des affusions, elle se nettoie pour se mettre au lit, et s'enduit chaque jour la matrice avec ce cérat. Vous mêlerez toutes les mêmes choses aux ingrédients susdits, sauf la bile. Broyez très-bien de l'origan, incorporez-le dans le pessaire, et appliquez. Autre : prenez les mêmes ingrédients et préparés de la même manière, mais mêlez de l'absinthe au lieu de l'origan, faites de la même facon et appliquez. Autre : triez la nielle d'avec le blé, pilez vigoureusement, mêlez du miel, faites en un pessaire globuleux, et appliquez; mais il excite la fièvre, la tuméfaction de la partie, et il est très-irritant. Autre : faire cuire du miel, et piler la partie ténue de l'ellébore noir; si vous en mettez beaucoup, il est très-irritant; ce pessaire aussi excite la fièvre. Autre : faire cuire du miel de la même facon, v mêler une potion d'élatérion, faire bouillir, en former un gland, et le donner pour le mettre en pessaire de la même facon; celui-là aussi excite la fièvre; il amène du sang et quelquesois même des peaux. Si vous voulez, vous pouvez encore racler le dracontion (dracunculus polyphyllus), il est doux dans du miel cuit ou eru; lui donner aussi la forme globuleuse, comme une grosse noix de galle. Tâchez à être médecin conforme à la nature, regar-

άλλο om. vulg. –τοῦτο pro τοῦτον D. – τοῦτον om. J. – συμμ. J. – τε om. C. – βαλάνειον G. – βάλανονJ. – λέρμα pro αἴνα J. – τούτων δ' ἔνια C. — 12 εἰ C. – 7 ν vulg. – ξύον vulg. – ξύσον Lind. – ξύων CDIH. – αχαίδα G.

לב שטסומב בלימי, הכב דקב מיטבטהסט דאי בצוי אצל דאי לפינטי ולבבושי. τούτων γὰο οὐδεὶς σταθμός έστιν, ἀλλ' ἐζ αὐτέων τουτέων τεκμαιρόμενος πειοώ, όλου του σώματος, κευαλίζε καθάρσεσι, ψαρμακείησι, *καὶ πυρίησι τῆς ύστέρης καὶ προσθέτοισι γρῆσθαι * στοιγεῖα δέ σοι ταῦτά ἐστιν · ή δὲ θεραπείη τουτέων ἐστὶν ἐν μέρει ἐκάστου, καὶ ὅ τι αν μή ποιής ³ τουτέων, αἰεὶ ἐπὶ τῆς πυρίης διατριδέτω · αύτη γάρ έστιν ή μαλθάσσουσα καὶ άγουσα τοὺς ὶγῶρας. "Οταν δὲ καταπαύση της θεραπείης, ληγόντων των κατά φύσιν, γρη αξμα άφαιρέειν άπο της γειρός την μέν ισγύη, απ' αμφοτέρων των βραγιόνων, ην δέ ασθενεστέρη η, 5 από του έτέρου οδ απόγρη. Διαίτη δὲ οἰη 6γρησθαι δει έν τησι θεραπείησι ταύτησιν έτέρωθί μοι δεδήλωται. Τ Υποθυμιζυ δ' εὶ βούλει, τὰς αἴοας ἐκ τῶν πυοῶν ἐκλέζας, ἀλέσας λεπτὰ, 8 καὶ κλημάτινου πῦς ποιήσας ότι μαλθακώτατου, ἔπειτα ἐμβαλών ές τουδλίον, ενθες θές ήμιεκτον, και ράκεα 10 περιθείς ένα μαλθακώς κάθηται, καθέζεσθαι αθτήν κελεύειν έπὶ τῷ ἡιιιέκτω, ὅτι μάλιστα διάγουσαν τὰ σκέλεα. Ἡ 11 δὲ θεραπείη ἢν μὲν ίκανή σοι γένηται εν τετραμήνω * εί δε μή, πρὸς 12 ταῦτα σκέπτου, καὶ ὅκως πρὸς ἄνδρα μή πρόσεισιν εν ῷ θεραπεύεται γρόνω. Έν δε τῆσι θεραπείησι διδόναι δαΐδα εν ύδατι καταδρέγων 13 νήστει, όσον κύαθον, καὶ τὴν κασσιτερίνην ξυνεγώς έγειν. Διδόναι δε κοτυληδόνας εν δοατι εψών, άλας, 14 κύμινον συνειδών, καὶ γλιηρον δοσείν. Αἱ πλατείαι θηλύγονοι 15 δοκεύσιν είναι, αί δε σμικραί και ξυμμύουσαι, άρσενόγονοι.

231. 46 Έγχυητήριον ἄχρον μελανθίου γυναικὶ διδόναι, εν οίνω μέλανι στρυφνώ.

 dant à la complexion et à la force de la femme; il n'y a pas de balance pour ces conditions; et c'est d'elles qu'il faut prendre conjecture pour tenter, sur le corps entier, sur la tête, les purgations et les évacuations, sur la matrice les fumigations et les pessaires. Tels sont les éléments qui sont à votre disposition. Le traitement se sert tour à tour de chacun; et, quel que soit celui que vous n'employez pas, il faut que, dans l'intervalle, la femme soit toujours sur la fumigation; c'est la fumigation qui assouplit les parties et fait couler les humeurs. Quand vous cessez le traitement, les règles finissant, il faut tirer du sang du bras; si elle est forte, des deux bras; si elle est plus faible, de l'un des deux, cela suffit. l'ai exposé ailleurs le régime qu'il faut suivre dans de pareils traitements. Si vous voulez donner une fumigation, trier l'ivraie du blé, moudre fin, faire un feu très-doux de sarments, mettre dans une assiette, placer l'assiette dans un hemiecte (vase de 4litres, 32), disposer des chiffons tout autour afin que la femme soit mollement, et lui ordonner de s'asseoir sur l'hemiecte, écartant les jambes autant que possible. Si le traitement vous paraît suffisant en quatre mois, vous vous en tiendrez là; sinon, examinez ce qu'il v a à faire, et défendez qu'elle n'ait des rapports avec son mari tout le temps qu'elle est en traitement. Dans la cure, elle boit de l'eau où des branches de pin ont macéré, à jeun, un cyathe, et elle a continuellement la sonde d'étain. Faire cuire du cotylédon (cotyledon umbilicus) dans de l'eau avec sel et cumin, et donner à prendre tiède en potage. Le cotylédon large paraît procréer des filles; le cotylédon petit et serre (saxifraga media Gouan, d'après Fraas), des garçons.

231. (Recette pour la conception.) Excellent moyen pour la conception : donner à une femme de la nielle dans du vin noir astringent.

⁻ χλιηρών valg. - χλιηρόν CDFGHMK. - ροσήν Κ. — 18δοκούσιν valg. - δο κεύσιν C. - ξυμμ. CD. - συμμ. valg. - ξυμμίουσαι Η. — 10 ξγκυητήριον DHI. - υγκυτήριον - άπρον μελανδίου valg. - ξγκυτήριον ακρον · μελάνθιον Corn., Foes in not., Lind.

232. Γυναικὶ ¹νέη ἐούση ρόος ἐρυθρὸς οχλεῖ, ²καὶ φαρμακευομένη, κεραλὴν καθαιρομένη, φλεβοτομουμένη, οὐθὲν ἀφελεῖ· δοκεῖ δὲ ²τοῦτό οἱ αἴτιον εἶναι, ὅστε μὴ ξυλλαμβάνειν· ⁴ἐθίθουν δὲ αὐτῆ ἀσπαλάθου τῶν ρίζῶν ἐν οἴνφ λευκῷ ἀποζεόμενον πρωὶ καὶ πρὸς δείπνου, ὅ τε ρόος ἐπαύσατο, καὶ οὐ βραδέως ἐκύησεν, ἔτεκεν ἄρσεν· τὸ χρῶμα λευκόχρως, εὐσαρκος.

233. Περί μύλης. Περί δὲ μύλης κυήσιος τόδε αἴτιον ἐπὴν 6πολλά τὰ ἐπιμήνια ἐόντα γονὴν δλίγην καὶ νοσώδεα ξυλλάδωσιν, ούτε κύημα έθαγενες γίνεται, ή τε γαστήρ πλήρης, ώσπερ κυούσης. πινείται δ' οδδέν έν τη γαστρί, οδδέ γάλα έν τοΐσι τιτθοΐσιν έγγίνεται · σφοιγά τδέ τὸ στήθος αὐτή · καὶ δύο ἔτεα, πολλάκις δέ καὶ τρία ούτως έγει. Καὶ ἢν μέν μία σάρξ γένηται, ή γυνή ἀπόλλυται οὐ γάρ οίη τέ έστι περιγενέσθαι. ήν δὲ 8 πολλαί, ρήγνυται αὐτέη κατά τὸ αἰδοῖον αξιμά τε πολύ καὶ σαρκῶιδες καὶ ἢν μεν μετριάση, σώζεται ήν δέ μή, δπό ρόου άλοῦσα ἀπόλλυται. Τὸ μέν νόσημα ⁹τοιοῦτόν έστι * κρίνεσθαι δέ γρη τῷ πληρώματι, καὶ δ τι οὐ κινεῖται έν τῆ γαστρί • τὸ μὲν γὰρ ἄρσεν τρίμηνον, τὸ δέ γε θῆλυ τετράμηνον την κίνησιν έγει επην οὖν τοῦ γρόνου παρελθόντος μή 10 κινήται, δηλονότι τοῦτό ἐστι· τὸ 11 δέ τι τεκμήριον μέγα, ἐν τοῖσι τιτθοῖσι γάλα ουκ έγγίνεται. 12 Ταύτην μάλιστα μέν μή ίποθαι εί δέ μή, ποοειπόντα ίῆσθαι. 18 Καὶ πρῶτα μὲν πυριῆσαι τὴν γυναῖκα όλον τὸ σῷμα, έπειτα κατά την έδρην αλύσαι όπως διακαθήρη· 14 πουλύ γάρ ἔσως κλύσας αν κινήσειε τὸ ἔμβρυον τὸ δοκέον είναι τὸ ζυνεστηκὸς, διαθερ-

232. (Observation particulière à une malade de l'auteur, qu'un écoulement rouge empéchait de concevoir et qui fut guérie.) Une femme jeune est tourmentée par un écoulement rouge; on l'évacue, on lui purge la tête, on la saigne, le tout en vain; cet écoulement semble être la cause qui l'empêche de concevoir. On lui donna, le matin et vers le dîner, une décoction, dans du vin blane, de racines d'aspalathe (genista acanthoclada, DC.); l'écoulement cessa, et peu après elle devint enceinte; elle mit au monde un garçon. Sa couleur était blanche. Elle avait de l'embonpoint.

233. (Des moles; voy. § 71.) De la mole. Voici la cause de la formation des moles : quand les règles, copieuses, recoivent une semence peu abondante et morbide, c'est un faux produit qui se forme; le ventre est plein comme si la femme était enceinte; mais rien ne s'y remue, et les mamelles n'ont pas de lait; mais le sein est turgescent. Cet état dure deux ans et souvent même trois. S'il n'y a qu'une seule chair, la femme succombe, car elle n'est pas en état de résister. S'il y en a plusieurs, il se fait par les parties génitales une éruption de sang abondant et charnu. Dans le cas où ce flux est modéré, elle réchappe; dans le cas contraire, elle est emportée par la métrorrhagie. Telle est cette maladie. On la reconnaît au genre de plénitude du ventre et à l'absence de mouvement dans l'abdomen; en effet, le fœtus mâle remue à trois mois, le fœtus femelle à quatre. Quand donc, ce terme passé, il n'y a pas de mouvement, c'est manisestement une mole. L'absence de lait dans les mamelles est aussi un signe important. Il ne faut pas se charger du traitement d'une telle malade; si pourtant on s'en charge, il ne faut le faire qu'en avertissant de la gravité. D'abord administrer à la femme une fumigation de tout le corps; puis faire par le siége une injection de manière à purger; car peut-être, une abondante injection purgative, échauffant la femme, provoquera l'expulsion de ce qui paraît être un

ίσως ἄν κλύσας Foes in not., Lind.) κινήσειε vulg. - Pour κλυσάσαν je lis κλύσας ἄν. - δοκεύν C. - διαθ. τῆς γ. οπ. C.

μανθείσης τῆς γυναικὸς ὑπὸ τοῦ φαρμάκου. Κλύζειν δὲ καὶ κατὰ τὰς μήτρας, ¹ ὅκως αἶμα ἀγάγη ' ἢν δὲ μὴ, προσθέτοισι χρῆσθαι τοῖσ.ν τὸ κρητικὸ ι ἐν οἴνω ' εἰ δὲ μὴ, καὶ τὸν καστόριον ὅρχιν ' καὶ ὅπισθεν αὐτῆς σικύην προσβάλλειν πρὸς τοὺς κενεῶνας, καὶ ἀφαιρέειν ὅτι πλεῖστον ' πρόσβαλλε δὲ ὅτι ² μάλιστα τεκμαιρόμενος κατὰ τὰς μήτσας.

234. Καθάρσιος · όταν μη γίνηται, ήν τε έκ τόκου ήν τε καὶ άλλως, 3 δαΐδα ώς πιστάτην κόψαντα λεπτήν έψεῖν έν σίνω λευκώ, καὶ άπογοησθαι ως τρισί κυάθοισι. Τλυκυσίδης κόκκοι τέσσαρες, κυμίνου αίθιοπικού σμικρόν και σεσέλιος πλέον, ή κεδρίδα . ήν δε πνιγμοί έωσι, κάστορος ⁵ συικρόν. ³Ην δὲ ἐκ τόκου καθάρσιος γινομένης μετρίης ή γαστήρ μένη, ή καὶ 6 αυσά αποκεκλεισμένη καὶ δευνώδης γίνηται, ήν τε ξύν πυρετώ ήν τε άνευ πυρετού, όπου σκαυμωνίης πέμπτον μέρος πόσιος ή σεσέλιος ή άλλου τίνος των εὐωδέων, καὶ πήγανον εν οίνω λευκώ. "Ην δέ μή βούληται πιείν, πρός την έδρην άλειμμα ποιέειν, οίον εκ γολής ταυρείης και μέλιτος και λίτρου. *Ην 8δ' εκ διαφθορής καθάρσιος δδυνώδης ή, και των εδωδέων διδομένων μηθέν ύπακούη, καὶ πυρετοῦ ἐόντος, γάλακτος αἰγείου δύο κοτύλας ἀφεψεῖν, εἶτα ψυχθέντος τὴν γρηῦν ἀφελεῖν, 9 καὶ διηθήσας, μελικρήτου όσον τρίτον μέρος μίζαι, όκως γλυκύτερον έσται πιείν δε τρίς νηστιν. *Ην δε μή παύηται ή δούνη 10 μηδε ή κοιλίη ύπογωρήση, ές την δείλην εν σκάφη ές θερμόν ύδωρ έγκαθισάτω. διαν δέ διαπυριηθή, εξαναστήσαντα 11 κλύζειν εν οίνω αθστηρώ μέλανι διείς

^{1 °}Oπ. C. – ἀγάγης Foes in not., Lind. – εὶ CJ. – τοῖς C. – δίκταμον DHK. – καστόρειον DFGHJK. — ² μάλιστα καθάρσιος τεκμαιρόμενος πρὸς τας μήτρας (τεκμ. κατὰ τὰς μήτρας καθάρσιος C, Ald. πρὸς pro κατά). "Οταν γὰρ (γὰρ οπ. C) μὴ vulg. – Je prends l'arrangement de C et d'Ald.; mais je mets un point avant καθάρσιος, suppriment γὰρ avec C. Un génitif pour titre n'est aucunement rare dans la Collection Hippocratique. — ⁴ δᾶδα J. – πωτάτην FG, Ald., Frob. — ⁴ [ἢ] γλ. Lind. – πλεῖον vulg. – πλεῖοτον J. – πλέον C. — ὁ μικρὸν CK. — ὁ φύσα HK. – φύσσᾶ J. – φῦσα C. – ἀποκελυσμένη C. – γίνεται vulg. – γίνηται CDFGHJK. – ἐυμπυρετῶ I. — † τὰυρίης C. – νίτρου D. — ὁ ὲὶ C. – διαφορῆς DHI. – διδόμενον vulg. – διδομένων C, Lind. – γυναικείου, al. manu αλγείου D. – αἰγ. onn. J. – ὑγρὴν (ὑγρὴν om., pro quo est spatium vacuum J) vulg. – γρὴν (sie) FHI. – γραῦν DQ'. – γρῆν Κ. – γρηῦν C, Lind. — ο καὶ C, Lind. – καὶ om. vulg. – διθρέσας Ald. – ὅπως C. — ἢ μηδὶν C. — ὑγρὴν C, — Ναὶν C, Lind. – καὶ om. vulg. – διθρέσας Ald. – ὅπως C. — ἢ μηδὶν C. — ὑγρὴν C, — ὑγρὴν C, — Ναὶν C, — ὑγρὴν C, — ἡνηδιος C, — ἢ μηδὶν C, — ὑγρὴν C, — ὑγρὰν C, —

embryon formé. Faire aussi des injections dans la matrice, de manière à amener du sang; sinon, se servir des pessaires au bupreste les plus énergiques, et donner à boire le dictame de Crète dans du vin; sinon, le testicule de castor; lui appliquer en arrière aux flancs une ventouse, et tirer du sang autant que possible; l'appliquer, en prenant surtout en considération la situation de la matrice.

234. (Recettes et traitement pour différents cas après l'accouchement, lochies ne coulant pas, douleur dans le ventre, etc.) Pour la purgation : quand elle ne vient pas soit après l'accouchement, soit autrement, couper en petits morceaux des rameaux de pin aussi gras que possible, faire bouillir dans du vin blanc, et en donner, ce qui suffit, trois cyathes. Quatre graines de pivoines, un peu de cumin éthiopique, davantage de séséli ou des baies de cédros; s'il y a des étoussements, un peu de castoréum. Si, après l'accouchement, la purgation avant été convenable, le ventre reste gros, ou que des vents qui y sont renfermés y causent de la douleur, avec cu sans sièvre, suc de scammonée la cinquième partie d'une potion, ou du séséli, ou quelque autre plante aromatique, ou la rue dans du vin blanc. Si la malade ne veut pas boire, faire un onguent pour le siège, par exemple avec la bile de taureau, le miel et le nitre. Si, dans la purgation qui suit un avortement, il y a douleur, et qu'aucune des substances aromatiques administrées ne produise d'effet, agir ainsi même en cas de sièvre : lait de chèvre deux cotyles, faire bouillir, laisser refroidir, ôter la peau, passer, ajouter un tiers d'hydromel, pour que cela soit plus doux, et en donner trois fois à jeun. Si la douleur ne cesse pas et qu'il n'y ait pas d'évacuation alvine, elle prendra le soir un bain de siège dans de l'eau chaude; quand la fomentation l'aura pénétrée, elle en sortira et prendra une injection utérine ainsi composée : vin noir astringent, coupé avec un mélange, par moitié, d'eau et

ot α. C. – ύποχωρίση J. – ύποχωρήσει G. – σκάφει G. — 11 καὶ αλ. C. - χλιη-ρῶς vulg. – χλιηρῶ CH.

καὶ θθατι απαξ, ἐλαίου ήμισυ τὸ θθωρ, χλιηρῷ κλύζειν, καὶ ἐπικοιμηθήτω.

235. Προσθετον ύστερέων, ην ξυμμεμύνη η σκληρον ή το στόμα. 1 σύχου λευχόν έχχαθήρας, καὶ λίτρου αἰγύπτιου τὸ καθαρώτατου μίζας λεΐον τετριμμένον, πρόσθετον ποιήσαι όσον κικίδα μή μεγάλην έν εξρίω μαλθακώ, ες 2 τρινον μύρον εμθάψασα προσθέσθω, ήν τε τρεῖς ἤν τε πλείους ἡμέρας δοχέη * πυρίησις μετὰ τοῦτο ξυμφέρει ἐν εὐώδει μετά δε μαλθακόν τι δεί προσθετόν, δ τι ίγωροειδέα άζει μάλιστα · μετά δὲ 3 λινόζωστις, ἢν ἢ άπαλὴ, μύρω βοδίνω γρῆσθαι εν δθονίω ες ήμερην καὶ νύκτα. 4 Επὶ τοῦ αὐτοῦ· γολήν ταύρου ⁵καὶ άλας ἀναζέσαι, καὶ θεῖον παραμίσγειν, ποιήσας πρόσμακρον μῆκος, δς μέγας πυρήν, ψιλόν προσθέσθαι ἐπὶ δύο ήμέρας καὶ νύκτας, πρός αθτάς τάς θστέρας πάλιν λινόζωστιν μετά τοῦτο, ἐπιπάσσειν σμύρναν ἄκρητον μίζας, διεΐναι ροδίνω, καὶ μύρω ἐρίνω διαγρίεσθαι τὸ στόμα ως ἐσωτάτω. Θεραπεία ἐπὶ τὸ αὐτὸ νόσημα • ἔριν εὐώδεα κόψας καὶ διασήσας γωρὶς, κυπείρου ἔσον, καὶ ἔκμαγμα ὅσον μαγίδα, οίνω ανθοσμίη διείναι · είτα αλειμματώδες ποιέειν, 7 καὶ ές σπλήνας αλείψας μήχος σπιθαμής, ες σμικρήν σιπυίδα ένθεις, όχως μή παραπνέη, προσθέσθω.

236. ^{*}Ην δὲ ⁸ Ελκωθέωσιν αξ μῆτραι, ἢ τρηχυνθῆ τὸ στόμα, ἢ ὑπὸ προσθέτου τινὸς δηχθῶσιν, ἐν εἰρίφ χρῖσαι στέαρ, καὶ ρόδινον ἀλεῖψαι, ⁹καὶ κηροῦ μικρόν.

237. Οταν ζοχουσα έν γαστρὶ 10 διαφθείρη, τὸ δὲ ἔμβρυον μη-

¹ Σύκου $D.-νίτρον D.-προσθετὸν <math>G.-κηκίδα C.-^2$ τρειον FGIJK, Ald.-ευριον (sic), al. manu τρινον D.-ετρινον H.-βάψασα (βάψας <math>BGIJK; εμεθάψασα C προσθέτω (προσθέσθω C) vulg. $-^3$ λινοζώστις vulg. -λινόζωστιν <math>D.- ήμέραν $JK.-^4$ καὶ pro έπὶ τ. αὐτοῦ DFGHIJK.- άλλο $C.-^5$ καὶ om. F.- καὶ άλας om. C.- επὶ τοῦ αὐτοῦ pro καὶ G.- άλλο pro καὶ DHIJK.- Post G. addit λεΐον CDFGIK.- ποιήσας (ποι. om. vulg.; ποιήσαι Lind.) G.- πρὸς μκκρὸν μῆκος μέγα σπύρην (σπῦρ G. ς σπείρην Cornar., Foes in not., Lind.) ψιλὴν ψιλὸν CDFGIII) vulg. - Je lis πρόσμακρον μῆκος, Φ. μέγας πυρὴν, et ψιλὸν, Γ. entendant Φ. M. και Φ. M. και Φ. επος Φ. M. και Φ. επος Φ. επος Φ. M. και Φ. επος Φ. επος

d'huile; injecter tiède en une seule fois. Elle dormira par làdessus.

235. (Recettes pour le cas où l'orifice utérin est fermé ou dur.) Pessaire utérin, si l'orifice est fermé ou dur : figue blanche nettoyée, nitre d'Égypte très-pur, broyer, mélanger, faire un pessaire de la grosseur d'une noix de galle médiocre, dans de la laine molle; on le trempe dans de l'huile d'iris; on l'applique trois jours ou davantage, suivant le besoin. Une fomentation aromatique convient après cela. Ensuite, on emploie quelque pessaire émollient, qui provoquera surtout un écoulement d'humeur. Après quoi, employer la mercuriale, si elle est tendre, avec de l'huile de rose, dans un linge, le jour et la nuit. Pour le même cas ; bile de taureau et sel, faire bouillir, ajouter du soufre, faire le pessaire allongé comme un gros novau, et l'appliquer à nu, pendant deux jours et deux nuits, à la matrice même; de rechef, la mercuriale après cela, la saupoudrer avec de la myrrhe pure, et mouiller avec de l'huile de rose; enduire d'huile d'iris l'orifice utérin aussi avant que possible. Traitement pour la même maladie : piler de l'iris odorant, tamiser séparément, evpérus quantité égale, pâte de safran gros comme une magis (sorte de petit gâteau), mouiller avec du vin odorant, amener à la consistance d'onguent, enduire des compresses de la longueur d'un palme, mettre la préparation dans une petite boîte, afin qu'elle ne perde pas son odeur, et appliquer.

236. (Orifice ulcéré ou irrité.) Si l'utérus est ulcéré, ou l'orifice raboteux, ou irrité par quelque pessaire, enduire de la laine avec de la graisse, de l'huile de rose et un peu de cire.

237. (Femme maigre outre mesure et ne pouvant pas aller au-delà du deuxième mois de grossesse. La restaurer.) Quand une femme enceinte avorte à un mois, ne pouvant pas porter

σεν C. – τενδς om. C. — 9 καὶ om. C. — 10 διαφθείση (sic) C. – εἰς vulg. – ἔς C, Lind. – γίνηται DFJK. – φαρμακεύειν (φαρμακεύσαντα CDFHIJKQ) καὶ (καὶ om. CDFHIJK) παχ. vulg. – εἰς J. – τε om. D. – ἴσχωσιν vulg. – ἰσχύωσιν (H, al. manu), Foes in not., Lind.

νιαΐον, καὶ ἐκφέρειν ἐς τέλος μὴ δύνηται, καὶ λεπτή παρὰ φύσιν γένηται, ταύτην χρὴ καθήραντα τὰς ὑστέρας καὶ αὐτὴν φαρμακεύσαντα παχύνειν, οὐ γὰρ δυνήσεται ἐκφέρειν ἐς τέλος, ἔστ' ἄν ἑωυτήν τε ἀναλάθη καὶ αῖ ὑστέραι ἰσχύωσιν.

238. ΤΙν δε 1 κυίσκηται μέν, διασθείοη δε δίμηνα τὰ παιδία ές άκοιδώς τὸν αὐτὸν γρόνον καὶ μήτε πρότερον μήθ' ὕστερον, καὶ τούτο πάθη όλς ή τρίς κατά ταὐτά, ή καὶ πλείονα γρόνον γεγονότα κατά τὸν αὐτὸν τρόπον ²τοῦτον διαφθείρη, ταύτης αὶ μῆτραι οὐκ επιδιδούσιν επί το μεζον τοῦ παιδίου εν αὐτέησιν αὐξανομένου καὶ ύπερδάλλοντος έχ τοῦ διμήνου ή τριμήνου ές τὸ πλέον . άλλά τὸ μέν αύξεται, αί δε μήτραι οὐδεν επιδιδοδσι διά δή τοῦτο διαφθείρουσιν αξ πολλαί ές τὸν αὐτὸν γρόνον. Ταύτην γοή κλύσαι την "μήτρην, καί δίαουσησαι ως μάλιστα προσθέτοισι σαρμάκοισι τοίσδε • της σικυώνης την έντεριώνην κόψαντα διασήσαι, καὶ σίλφιον δλίγον, παραμίξαι δλίγα εν πλείονι καὶ καθεφθοτέρω τῷ μέλιτι τοῦτο περιπλάσαι περί μήλην, ποιέοντα τὸ πάγος όσον μέλλει παραδέξασθαι δ στόμαγος, πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης, καὶ ὧσαι πόβρω, ἔως ἂν περήση ές τὸ εξοω τῆς μήτρης. όταν δὲ ἀποτακῆ τὸ φάρμακον, έξελεῖν την μήλην, καὶ πάλιν οὕτω τὸ ἐλατήσιον καὶ τῆς 6 κολοκυντίδος της άγρίης ποιέων ωσαύτως τῷ προτέρω προστιθέναι. "Εσθιέτω δὲ τοῦτον τὸν γρόνον σκόροδα ὡς πλεῖστα, καὶ καυλὸν σιλφίου, καὶ τη άλλη διαίτη γοησθαι, όκοιη αν μέλλη ούσαν έμποιησαι μάλιστα έν τη κοιλίη. Προστιθέσθω δε το πρόσθετον διά τρίτης τημέρης, έως αν δοκέη καλώς έγειν· ένίστε δε καὶ διὰ πλείονος · τὸ δε όλον, όκως άν προσίηται · τάς δὲ μεταξύ ήμέρας μαλθακοῖσι γρῆσθαι. "Οταν δὲ καταστήση τοΐσι μαλθακτηρίοισι τὸ στόμα τῆς μήτρης, φανή τε τὰ ἐπιμήνια, ἐπιμείνασα, ὅταν ξηρὴ ἤδη ἦ, μιγνύσθω τῷ ἀνδρί.

¹Κυίσκεται Κ. – διαφθείρηται D. – ταῦτα vulg. – ταὐτὰ CJ, Lind. – ἢ om. C. — ² τοῦτο vulg. – τοῦτον CFGJK, Foes in not., Lind. – διαφθείρει vulg. – διαφθείρη CDFHIJK. – ἐπιδίδουσι (bis) HI. – ἐπιδιδόσσιν (bis) J. – μεῖζον vulg. – μέζον DH. – αὐτέσισι C. – εἰς vulg. – ἐξ C, Lind. – πλέσν DFGI. – πλεῖον vulg. – αὐξάνεται C. — ͽ μήτραν J. – καὶ J. – καὶ om. vulg. – προστέθοισιν ἢ φαρμ. vulg. – Je supprime ἢ, même sans mıs, πρόσθετα φάρμανα étant une locution fréquente. – σιανόνης H. – ἐντεριόνην H. – παραμίξαντα J. – περιπλάσσαι FGI. — ⁴ μέλι GH. — ὁ ἔξω vulg. – Lisez ἔσω. — ὁ κολοχυνθόδος C. – όποιη C. – μέλλη CDHIJK. – μέλλοι vulg. – φύσσαν J. — γ ἡμέρας J. – μήτρης, καὶ (καὶ om. C) φανῆται (φανεῖται Κ; φανῆ τε C) τὰ vulg. – μείνασα J.

à terme et étant maigre contre nature, il faut, après avoir purgé la matrice et évacué la femme, lui donner de l'embonpoint; car elle ne pourra pas arriver au bout de sa grossesse, tant qu'elle n'aura pas été restaurée et que l'utérus n'aura pas pris de la force.

238. (Femme avortant régulièrement au deuxième mois. Explication de ce phénomène. Traitement.) Si une semme devient enceinte, il est vrai, mais avorte à deux mois, juste à la même époque, ni plus tôt ni plus tard, si elle éprouve cet accident deux ou trois fois de la même facon, ou si même, allant plus loin dans sa grossesse, elle avorte encore semblablement, en ce cas la matrice ne se développe pas à mesure que l'enfant qui y est croît et passe de l'état de fœtus de deux ou trois mois à un plus grand volume. Mais, tandis qu'il grossit, la matrice ne s'étend pas. C'est pour cela que beaucoup font une fausse couche au même temps. On doit faire des injections dans la matrice et y produire surtout de l'air par les médicaments suivants mis en pessaire : intérieur d'une courge pilé et passé, un peu de silphion, incorporer un peu de ce mélange dans beaucoup de miel très-cuit, lui donner une consistance suffisante pour que le col utérin le reçoive, en mettre tout autour d'une sonde, porter à l'orifice et pousser profondément jusqu'à pénétration dans l'intérieur de la matrice; quand le médicament est fondu, on ôte la sonde; et de rechef, préparant de la même façon l'elatérion et le concombre sauvage, on applique de la même façon. La femme mangera, pendant ce temps, de l'ail autant que possible, de la tige de silphion, et usera, du reste, de tout le régime propre à engendrer le plus de vent dans le ventre. Elle se mettra le pessaire tous les trois jours, jusqu'à ce qu'elle paraisse être en bon état; parfois, à de plus longs intervalles; en somme, suivant qu'elle s'en accommodera; dans les jours intermédiaires elle usera des émollients. Quand les émollients ont réduit l'orifice utérin et que les règles ont paru, elle attend qu'elle soit complétement sèche et va auprès de son mari.

239. Ποιέειν δὲ ⁴φῦσαν εν τῆ μήτρη ὅταν βούλη; σχορόδου μώλυζαν καὶ ὁπὸν σιλωίου παραμιγνύναι πρὸς τὰ προσθετά.

240. Καὶ ήτις ἄν μὴ δύνηται διατελεῖν τοὺς δέκα μῆνας κύουσα, ἀλλὰ ²διαφθείρη καὶ τοῦτο πάσχη πλεονάκις, ταύτης τὰς μήτρας καθαίρειν ὕδωρ, καὶ αὐτὴν φαρμακεύειν, ὅκως ὕδωρ καθαίρηται.

241. *Ην δέ κατέγουσα την γονήν μη κυΐσκηται, εξυμδαίνει δέ τοῦτο πλείστησε τοῦ στομάγου γανόντος τῆς μήτρης παρὰ ωύσεν, τὰ ἐπιμήνια πλείω γίνεται τοῦ προσήχοντος καὶ ὑγρότερα, ώστε τὸ ἀπὸ τῆς γυναικὸς μὴ ξυλλαμβάνεσθαι πρὸς τὴν τέχνωσιν, τήν τε τοῦ ἀνδούς γουλυ ἐπιούσαν διαφθείρεσθαι. γίνεται δὲ ταῦτα τοῦ τε σώματος καὶ τῶν μητρέων 4νοσεόντων. ᾿Αλλὰ δεῖ ταύτη κατωτερικά διδόναι διαλείποντα, καὶ πυριζίν όλον τὸ σῶμα, καὶ τὰς μήτρας όξει καὶ θαλάσση, μύλους διαπύρους εμβάλλοντα εμβάλλειν δε ες το πυρίημα κυπαρίσσου πρίσματα, καὶ δάφνης φύλλα κόψας χλωρῆς, καὶ πολυκνήμου αὐτοῦ τούλλα • πυριῆν δὲ δκοῖον αν δοκέη καιρὸς εἶναι γρόνον · μετά δε τοῦτο εκλούσθω, όξει ενεψών λωτοῦ τορνεύματα, 6καί ρόδινον, και πουλυκνήμου αὐτοῦ τὰ φύλλα επι τελευτης δὲ θυμιῆν, φλόμου φύλλα κόψας καὶ λωτοῦ τορνεύματα. ἔμπροσθεν δέ πρίν 🤻 ἐχλούσασθαι, θυμιῆσαι σμύρνη καὶ λιδανωτῷ, τρίψας ἴσον έκατέρου, καὶ μυρσίνης καὶ δάρνης φύλλα, ταῦτα ⁸ ἀναμίζας καὶ ἐπιβαλών ἐπὶ μαλθακόν πύρ, θυμιην νεοπυρίητον ἐοῦσαν δὶς της ημέρης, πυριην νεόλουτον ἐοῦσαν, καὶ τῆς θυμιήσεως ὕστερον λουέσθω, καὶ τὸν στόμαγον καθιστάναι ές την αργαίην φύσιν · καὶ ην έξαρκέουσα ή, πρό-

^{&#}x27; Φύσσαν J. – τῆ οπ. C. – ὅταν δὲ (δὲ οπ. C, Foes in not., Lind.) β. (βούλει Η) νulg. – ἐς σκόροδον (D, al. manu σκορόδον sine ἐς) ΗΙ JΚ. – μόλυζαν FGΗΙ JΚ, Λld. — ² διαφθείρει νulg. – διαφθείρη Κ. – πάσχει νulg. – Lisez πάσχη. – τῆς μήτρης (ἡμέρης pro μ. DFGΗΙΚ) (τὰς μήτρας C) νulg. — ³ σ. νulg. – ξ. C. — 'νουσεόντων D. – δὴ pro δεῖ C. – διαλιπόντα C. – πυριᾶν C. – μήλας νulg. – μύλας DIΚ. – μύλους C. – ἐσδάλλοντα C. — ⁵ τὰ φ. D. – πυριᾶν C. – τοῦτον νulg. – τοῦτο C. – ἐκλούσθω C. – λούσθω νulg. – Gal. Gl. ἐκλούσθω, σημαίνει ποτὲ καὶ τὸ προσκλυζέσθω, ὡς ἐν τῷ Περὶ ἀφόρων καὶ τοῖς προσκειμένοις τοῖ Περὶ τῶν ἐν κεφαλῆ τρωμάτων. – καὶ δξει [ὅψει J) ἐνεψεῖν (ἐνεψῶν DFIJΚ, λld.; ἐνέψων C) νulg. – Sὶ l'on prend le participe, comme je crois qu'on doit le faire, cela oblige à supprimer le καὶ devant ὅξει. — 'καὶ... τορνεύματα οπι. J. – πουλυκνήμου I. – πουλύκνημον sine αὐτοῦ τ. φ. C. – φλομοῦ C. – κόψας.... φύλλα οπι. Κ. — ' ἐκθύσωσθαι (sic) J. – ἐκλύσωσθαι (D, emend. al. manu) FG. – σμύρνης D. – λιβανωτοῦ CDHI. — δὰμιξας (sic) D.

239. (Moyen de produire de l'air dans la matrice.) Lorsqu'on veut produire du vent dans la matrice, on mêle aux pessaires des gousses d'ail et du silphion.

240. (Femme ne poueant mener à terme sa grossesse. Pessaires.) Dans le cas où une femme ne peut mener sa grossesse jusqu'au terme de dix mois, mais avorte et éprouve cet accident plusieurs fois, il faut mettre des pessaires utérins, qui évacuent l'eau, et administrer des purgatifs hydragogues.

241. (Empêchement à la conception parce que l'orifice utérin est béant. Traitement.) Une femme retenant le sperme ne devient pas grosse; cela arrive fréquemment quand le col utérin est béant outre mesure; les règles sont plus abondantes et plus aqueuses qu'il ne convient, de sorte que ce qui provient de la femme ne sert pas à la procréation, et que le sperme masculin qui survient se corrompt. Cet effet est produit par la maladie et du corps et de la matrice. En ce cas, il faut administrer, par intervalles, des médicaments qui évacuent par le bas, et donner au corps entier et à la matrice un bain de vapeur avec un mélange de vinaigre et d'eau de mer, à l'aide de grosses pierres incandescentes qu'on y jette. On ajoute à ce mélange fumigatoire de la sciure de cyprès, des feuilles vertes de laurier pilées, et des feuilles de polyenémon (ziziphora capitata). La fumigation est prolongée autant que le cas paraît le comporter. Après cela, la femme se lavera avec une décoction, dans du vinaigre, de sciure de lotos, d'huile de rose et de feuilles de polycnémon; elle finira par une fumigation avec des feuilles pilées de phlomos (verbascum plicatum, Sibth.) et de la sciure de lotos. Mais, avant de se laver, elle fera une fumigation avec myrrhe et encens, pilés à partie égale, et seuilles de myrte et de laurier; on mêle, on jette sur un seu doux, et on administre, deux fois par jour, la fumigation aussitôt après le bain de vapeur, lequel s'administre aussitôt après le bain.

⁻ καί om. C. - δίς om. DFJ. - πυριάν C. - νεόλουτον τ' (sic) ἐοῦσαν G. - καθεστάναι vulg. - καθιστάναι C. - εἰς C. - ἐξαρχέουσαν sine \S C.

σθεν 1 δε τούτων πάντων τάμνειν την εν τη χειρί φλέδα τη άριστερη, καὶ οὕτω τάλλα ποιέειν. *Ην ²δε ό μεν στόμαχος οὕτως ἔχη, ³τὰ δ' ἐπιμήνια μὴ ἴη, ⁴ἢ φλαύρως, ἢ ἐπὶ τοὔλαττον, ⁵πρὸς πλείονα κάσοσιν τρέπεσθαι ⁶πρὸς τοῖσιν ἄλλοισιν ἄπασι, καὶ οὕτω θεραπεύειν, καὶ προστιθέναι, ἢν δέη, καὶ ἐκ τῶν πρόσθεν λούων καὶ θυμιῶν καὶ ξηραίνων.

242. ΤΙν δέ γυνή εκτιτοώσκη αέκουσα και ωή θέλη εκδάλλειν, πυρούς πεφουγμένους καὶ κατεληλεσμένους καὶ σταφίδα κεκομμένην λευκήν, μελικοήτω γλυκερώ ταύτα διείς, έλαίου σμικούν παραγέων, νήστει πίνειν διδόναι ' μετά δέ, βασάνου οπέρμα τρίψας και όξος καί γηνὸς στέαρ, ταῦτα μέξας, ἐσθιέτω, καὶ προστιθέσθω δάφνης φύλλα τρίβουσα · μετά δὲ πινέτω δρίγανον ⁸ καὶ γλήγωνα καὶ ἄλφιτον ἐν ύδατι, έπιπάσσουσα δάφγης φύλλα ⁹χεκομμένα καὶ τετοιμμένα λεία, κουμι παραμίζας, 10 και διείς ύδατι, πίνειν διδοναι. 11 Αλλο. δίος στέαρ καὶ γηνὸς άλεισα, καὶ μέλι ἐς τωῦτὸ μίζας καὶ τρίψας, ἐκλεικτὸν διδόναι. 12× λλλο · σταφυλίνον τείθων ώς λειότατον, καὶ γάλακτος υπόστασιν έν τούτω μίζας, γηνός στέαρ τήζας, ταθτα ένεψήσας, διδόναι βρυεῖν. 13 Αλλο · δριγάνου φύλλα ποίψας ως λειότατα, ήν μέν έγη, γλωρης, εί δὲ μή, ξηρης, διείς εν θοατι, πίνειν διδόναι. 14 "Αλλο· δάφνης καρπόν τρίψας ώς λειότατον, καὶ ύὸς θηλείης στέαρ τήξας, καὶ μέλιτι ταῦτα όμοῦ πάντα μίζας καὶ τρίψας, ἐκλεικτὸν διδόναι. 45 Άλλο · σταφυλίνον πρίδων ώς λειότατον, εν οίνω διείς κεκρημένω, πίνειν διδόναι.

243. Ήν αξ μήτρα: 16 μή κατέγωσι την γονήν, μόλυδδον καὶ λί-

' Δὲ est ici pour δή. -πάντων τούτων J. -άριστερᾶ CD. -2 δ' C. -μὲν c. -μὲν om. vulg. -3 καὶ τὰ ἐπ. J. -6' om. G. -6ὲ D. -4 ἢ Cornar., Focs in not., Lind. - ἢ om. vulg. -5 ἢ (ἢ om. Foes in not., Lind.) πρὸς vulg. -6πρὸς G. -πρὸς om. vulg. -άπασι om. C. - οὕτως vulg. - οὕτω J. -εὶ δέει C. -7 πυρὸς G. -πυρὶ J. - κατεληλαμένους DFGH3K. - κατεληλεσμένους vulg. -κατεληλεσμένους C. - ἐλιώ CJ. - μικρὸν J. - νῆστι C. -πιεῖν CDK. -8 καὶ. -7 γλήχωνα om. G. -7 γλ. καὶ δρίγ. D. -7λίγ. HJ. -ἐν ὅδ. om. K. -8 καὶ. -7 γλήχωνα cm. G. -7 γλ. καὶ δρίγ. D. -7λίγ. HJ. -ἐν ὅδ. om. K. -1 άλλο CDH1KQ', Lind. -άλλο om. vulg. -τὸ αὐτὸ vulg. -τούτὸ C. - ἐλικτὸν vulg. - ἐκλικτὸν D. - ἐλικτὸν CH, Ald. -8 κλειτὸν Lind. -8 κλικτὸν J. -12 άλλο CDH3K. - άλλο om. vulg. - σταφυλίνου FGH1J. - ἐς τοῦτο C. - καὶ (καὶ om. C) χηνὸς vulg. - τήξας om. (D, restit. al. manu) FGK. - ἀνεψήσας vulg. - ἐνεψήσας C. - ῥυρῆν K. - ῥυρεῖν DFGH1, Ald. -13 άλλο CDH1K. - άλλο om, vulg. - ὁρυγάνου D, -τοίψας σύλλα vulg. - φ. τρ. C. - ἢν. - λειό-

C'est après la fumigation qu'elle se lave. On remet le col uterin en sa place régulière. Si la femme a suffisamment de force, on lui ouvre avant tout la veine du bras gauche, et du reste on agit comme il a été dit. Quand le col utérin est ainsi et que pourtant les règles ne vont pas, ou vont mal, ou vont moins, il faut, outre tout le reste, provoquer une purgation menstruelle plus abondante, traiter de la même façon, mettre, s'il est nécessaire, les pessaires, administrer comme il a été dit, bains et fumigations, et dessécher.

242. (Recettes pour préserver de l'avortement.) Quand une femme avorte malgré elle et sans vouloir se débarrasser de son fruit, prendre blé grillé et moulu et raisin blanc sec pilé, mouiller avec de l'hydromel doux, ajouter un peu d'huile, et donner à boire à jeun; après quoi, graine de raifort pilée, vinaigre et graisse d'oie, mêler et faire manger; la femme mettra en pessaire des feuilles de laurier pilées; ensuite, elle boira ceci : origan, pouliot, farine d'orge, saupoudrer avec des feuilles de laurier bien broyées, ajouter de la gomme, délaver avec de l'eau, et donner à boire. Autre : graisse de mouton, graisse d'oie, miel, mêler ensemble, brover, et donner en éclegme. Autre : staphylinos (daucus carotta et guttatus, Sibth.) bien brové, dépôt du lait, mêler ensemble, graisse d'oie fondue, faire cuire, et donner en potage. Autre : feuilles d'origan bien broyées, vertes si on en a, sinon, sèches, mouiller avec de l'eau, et donner à boire. Autre : baics de laurier très-bien pilées, graisse fondue de truie, miel, mèler le tout ensemble, triturer, et donner en éclegme. Autre : staphylinos bien broyé, mouiller avec du vin coupé d'eau, et donner à boire.

243. (Recettes pour le cas où la matrice ne retient pas le

τατον om. K. – ξχει vulg. – ξχη CDFGHIJ. — 11 δύλο CDHJ. – δύλο om. vulg. – 12 δήλο cp. – ξες τωύτο pro όμου 12 C. – ξυμμίζας 12 C. – 12 λίκτον vulg. – 13 λίκιτον CFGHI, Ald. – 13 λίκιτον Lind. – 13 λίκιτον 12 J. — 13 λίλο CDHI JQK'. – δίλο om. vulg. – σταφίλινον 12 L. – σταφύλινον FGHJK, Frob. — 16 τήν γ. μή 12 C. – μόλιδδον CDIJK. – 13 pro ήτις C.

θον ἥτις τὸν σίδηρον άρπάζει, ταῦτα τρίψας λεῖα, ἐς ράχος ἀπόδησον, ¹ καὶ ἐς γάλα γυναικὸς ἐμιδάψας προσθετῷ χρήσθω. ² Λλλο· καὶ προστιθέναι τοῦτο.

244. Όταν αί μήτραι τοῦ ἀνδρὸς τὴν γονὴν έξερεύγωνται τρίτη ημέρη, ³ πᾶσα ἀνάγκη τῆς γυναικὸς, ἢν ταῦτα πάσγη, πώρου πεπληρωμένας είναι τὰς μήτρας, καὶ οὐ δύναται τοῦ ἀνδρὸς ἡ γονἡ έμμενειν εν τησι μήτρησιν, αλλά αποχλείεται, καὶ διά τοῦτο οδ δύναται κυῆσαι έως αν δ πώρος ένῆ έν τῆσι μήτρητι. Τοῦ δὲ 5 πώρου ήδε ή εξέλασις * πτερά λαβών ώς ελάγιστα καί μαλθακώτατα, ξυνδήσας όμοῦ, τούτοισιν ἐπαλείφειν τὰς μήτρας, ὡς τοὺς ὀψθαλμοὺς επαλείφουσιν, διλαλύνας τὰ πτερὰ, ⁶άμματι ως λεπτοτάτω καταδήσας τὰ ἄχρα, εἶτα βοδίνω πολλῷ γρίσας αὐτὰ, ὑπτίην ἀνακλίνας, ύπο την δοφου μέσην υποθείναι προσκεφάλαιον, 7 προσθείναι την μήλην, τὰ σχέλεα τανύσας τῆς γυναιχὸς, καὶ διαστήσας τὸ μὲν ἔνθεν, τὸ δ' ἐνθεν, ἀναστρέφειν ἄνω καὶ κάτω τὴν μήλην, ἔως ἄν προκύψη. έπην δε ίδης εν τῷ στόματι τῆς μήτρης, ην μεν 8μη προσίσχηται εν τῷ ἐσγίω καὶ ἐθέλη ἐπακολουθῆσαι, πάντων ἄριστον τοῦτο • ἢν δὲ 9 ἐνέγηται ἐν τῷ στόματι τῆς μήτρης, λαβίδι ὡς λεπτοτάτη προμηθευόμενος έξελχύσαι ήσυγη καὶ μή βιαίως, καὶ μετά ταῦτα ζυγχοιμάσθω τῷ ἀνὸρί.

245. "Ην 10 κυούση ἐπιφαίνηται, δνίδα ξηρήν, μίλτον, ὅστρακον σηπίης τρίψας λεΐα, ἐς βάκος ἀποδήσας, προστιθέναι. 11 "Αλλο ' γλυκυσίδης τοὺς μέλανας κόκκους τρίδων ἐν οἴνω διδόναι πιεῖν κεκρημένω. 246. "Ην 12 δὲ συνοῦσα ἀλγέη τὴν νειαίρην γαστέρα καὶ αἶμά οἱ

¹ Καὶ οπ. C. - αλλο CDJ (HI, αλλο όμοίως). - 3 π. αν. οπ. JΚ. - ταύτη pro ταύτα J. - πόρου J. - π) έας C. - αλλα... μήτρησι οπ. G. - 4 διὰ τ. οπ. J. - τούτων vulg. - τούτο DHIΚ. - Post χυήσαι addunt οὐδὲ μυχήσαι DFHI JQ'; οὐδὲ μὴ χύσαι Κ; οὐδὲ μὰ χυήση C. - οῦ pro αν DFHIJΚQ'. - ἢν pro αν C. - πόρος J. - ἢ pro ἐνἢ DFHIΚ. - 5 πόρου J. - ἢδε οπ. Κ. - 6 ράμματι ως λεπτοτάτω κατ. ἐπὶ τὰ C. - είτα οπ. C. - τὰ πτερὰ pro αὐτὰ C. - κεφάλαιον J. - 3 ὑποθεῖναι vulg. - προσθεῖναι C. - ταννύσας FGHIΚ, Ald., Frob. - καὶ οπ. C. - διασείσας vulg. - διαστήσας DHJQ', Lind. - δὲ CJ. - ¾νὴ οπ. G. - ἐθέὲει C. - ἐπακολουθεῖν C. - - ἐνδέχηται vulg. - ἐνέχηται Foes in not., Lind. - λεπτοτάτω D. - προμυθενόμενος C. - ἐξελησαι vulg. - ἐξελησαι CJ. Ald., Lind. - ἐξεληνόσαι CJ. Ald. - μιλτον repetit H. - σηπής FG, Ald. - μάλλο CDHIJ. - αλλο οπ. vulg. - καρποὸς vulg. - κόκκους C. - κεκρ. διδ. πίνειν C. - - δὲ

sperme.) Si la matrice ne retient pas le sperme, prendre du plomb et la pierre qui attire le fer, bien triturer, nouer dans un chiffon, tremper dans du lait de femme, et mettre en pessaire. Autre : fleur de cuivre triturée, délayer avec du miel, et mettre en pessaire.

214. (Empéchement à la conception parce que la matrice a des callosités, Traitement.) Quand la matrice rejette la semence de l'homme le troisième jour, de toute nécessité la femme chez qui cela arrive a la matrice pleine de callosité, et la semence de l'homme, n'y pouvant rester, en ressort; c'est pourquoi la conception est impossible tant que la callosité subsiste. Voici le moven de l'enlever : prendre des plumes très-petites et très-souples, les nouer ensemble, et faire, par ce moyen, des onctions à la matrice comme on en fait aux yeux; les plumes sont égalisées par le bout, qui est attaché par un fil très-sin, et on les a enduites de beaucoup d'huile de rose. La femme est couchée sur le dos; elle a un oreiller sous le milieu des lombes, les jambes étendues et écartées l'une de l'autre; alors on introduit la sonde et on la tourne en haut et en bas, jusqu'à ce que la callosité fasse saillie; quand on la voit à l'ori-. fice utérin, si elle n'adhère pas à la hanche et qu'elle veuille suivre, c'est ce qu'il y a de mieux; mais si elle adhère à l'orifice utérin, on la saisit avec une pince très-fine et on l'attire avec précaution, doucement et sans violence; puis la femme dort avec son mari.

245. (Recettes pour le cas où les règles se montrent chez une femme grosse.) Si, chez une femme grosse, les règles se montrent, prendre du crottin d'âne sec, rubrique, os de sèche, bien triturer, nouer dans un chiffon et appliquer en pessaire. Autre: graines noires de pivoine pilées, donner à boire dans du vin coupé d'eau.

246. (Recette pour la douleur dans le coît.) Si dans le coît

om. C. - άλγέει vulg. - άλγέη CGIK. - νείαιραν vulg. - νειαιρήν Lind. - νείαιρα (sic) F. - νείερα G. - νειαίρην DH. - λίνον HJK. - βρύον vulg. - θρύον CFGH IJK, Ald. - χήνιον C.

φανή νεαρόν, λίνον κόψας καὶ θρύον άπαλὸν καὶ χήνειον ἔλαιον, ταῦτα μίζας, οἴνω λευκῷ ὑδαρεῖ διεὶς, διδόναι πίνειν.

247. *Ην αί μῆτραι ¹ προέλθωσιν ἔζω τῆς φύσιος, πῦρ ἔχει μάλιστα μὲν τὰ αἰδοῖα καὶ τὴν ἔδρην, καὶ τὸ οὖρον ²τρυζει κατ' ὀλίγον καὶ δάκνεται τὰ αἰδοῖα. ³ Ταῦτα πάσχει, ἢν ἔκ τόκου ἐοῦσα τῷ ἀνδρὶ παρακοιμᾶτα. Ο Ταν οὕτως ἔχη, μύρτα καὶ λωτοῦ πρίσματα ἔψήσας ἐν ὕδατι, καταθεὶς τὸ ὕδωρ ἐς τὴν ⁴ αἰθρίην, προσχείσθω ὡς ψυχρότατον ⁵ ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ τρίθων λεῖα προσπλάσσειν ἔπειτα ὕδωρ πίνουσα φακῶν, μέλι καὶ ὅζος ξυμμίσγουσα, ἐμείτω, ἕως ὰν αὶ μῆτραι ἀνασπασθῶσιν καὶ τὴν κλίνην ὑψηλοτέρην πρὸς ποδῶν κεῖσθαι ὑποθυμιῆν δὲ ⁶ ὑπὸ τὰ αἰδοῖα κακώδεα, ὑπὸ δὲ τὰς ρῖνας εὐωδεα σιτίοισι δὲ γρήσθω ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ψυχροῖσι, καὶ τὸν οἶνον ὑδαρέα λευκὸν πινέτω, καὶ μὴ λουέσθω, καὶ τῷ ἀνδρὶ ζυγκοιμάσθω.

218. *Ην δὲ παντάπασιν ἐκ τῶν αἰδοίων ἐκπέσωσιν, Τἐκκρέμανται οἶόν περ ὄσγη, καὶ οδύνη λαμβάνει * τοῦτο δὲ, ὅταν ἐκ τόκου ται οἶόν περ ὄσγη, καὶ οδύνη λαμβάνει * τοῦτο δὲ, ὅταν ἐκ τόκου ταλαιπωρήση, ὥστε σεῖσαι τὰς ὑστέρας, ⁸ἡ τῷ ἀνδρὶ ξυγκοιμᾶται ἐν τῷ λογείω. "Οταν οὕτως ἔγη, ψύγματα προστίθεσθαι πρὸς τὰ αἰδοῖα, καὶ τὰ ἔξωθεν ὑποκαθήρας, σίδιον ἐν οἴνω μέλανι οἰνώδει ἑψήσας, οὕτω περιπλύνας, εἴσω ἀπωθέειν * ἔπειτα μέλι καὶ ρητίνην ⁹ξυντήζας ἔσον ἔκατέρου, ἔγγει ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ κεῖσθαι ὑπτίην, ἄνω τὰ σκέλεα ἔγοσαν ἐκτειναμένην * κάπειτα σπόγγον προσθεὶς, ἀναδῆσαι ἐκ τῶν ἰξύων * ἔστ' ἀν δ' οὕτως ἔγη, σιτίων δέον ἀπέγεσθαι, ποτῷ ¹⁰ τε

¹ Προσελθωσιν C. - ούσηος C. - 2 κλύζει D. al. manu τρύζει FGHIJK, Vatic. Codd. ap. Foes. - στάζει L, Lind. - στάζει paraît en effet la bonne leçon; cependant voy. dans Érot., p. 352, τρόζειν, où Bacchius l'explique τό μετά τινος στροσώδους περιωδυνίας καὶ πρυθυμίας διαγωρείν. Les auteurs hippocratiques auraient-ils détourné ce mot, qu'on rencontre quelquesois avec obsov et qu'on suspecte à chaque fois, et l'auraient-ils appliqué aux ténesmes vésicaux?-καὶ κατ' DFGIJKQ'. - 3 τ. π. (τ. π. om. GQ') εἰς τὸ αὐτὸ πάθος (εἰς τ. α. π. om. C, Foes in not., Lind.) (ταῦτα π. εἰς τ. α. π. om. DFHIJK. "Hy δε (δε om. C, Foes in not.) έκ vulg. - ἀνδρὶ μή (μή om. Foes in not.) παρ. vulg. - ὅταν om. (D, restit. al. manu) GIJK. -* έδοην vulg. - αλθρίην L, Cornar., Foes in not., Lind. - πρός C. - λεία om. DFGHUK. - πακόν vulg - φακών (), Foes in not., Lind. - μίσγουσα D. - 5ψηλοτέραν DHJK. — 6 δπὸ [μέν] τὰ Lind. - καὶ λευκὸν J. — 7 & κρέμανται, al. manu έκκρέμανται D. - έκκρίμνανται C. - περ om. D. - λαμβάνη DK:σήσαι DFGHiJK. - σείραι C. - "καί (ή C) vulg. - Ante ξ. addunt μή CFG HIJK, Ald. - λογίω CD. - ὑποκαθῆραι ex err. typogr. Kühn. - σιδίην (sic)

la femme souffre au bas-ventre et que du sang récent se montre, lin et jonc tendre broyés, graisse d'oie, mélanger ensemble, mouiller avec du vin blanc coupé d'eau et donner à boire.

247 Matrice faisant saillie hors des parties naturelles. Description, traitement; cov. \$ 143. Si la matrice fait saillie hors des parties naturelles, du feu se fait sentir surtout à ces parties et au siege; l'urine n'est rendue que par gouttes et irrite les parties génitales. Cet accident arrive quand une femme, peu après l'accouchement, dort avec son mari. Dans ce cas, faire bouillir des baies de myrte et de la sciure de lotus dans de l'eau, exposer au serein, et employer en affasions, aussi froides que possible, sur les parties génitales; puis, brovant cela, le mettre en cataplasme. Après quoi, la femme, buyant de l'eau de lentille à laquelle on ajoute un mélange de miel et de vinaigre, vomit jusqu'à ce que la matrice soit retirée en haut. Son lit est plus élevé du côté des pieds. On fait des fumigations fétides sous les parties génitales, aromatiques sous les narines. Elle use d'aliments froids et très-émollients, boit du vin blanc coupé d'eau, ne prend point de bains et ne dort pas avec son mari.

248. Chute complète de la matrice. Traitement. Succussion par l'échelle; vey. § 144. Si la matrice sort complètement hors des parties génitales, elle pend comme un scrotum, et il y a douleur. Cela arrive, quand la femme, sortant de couches, so livre à quelque fatigue de manière à ébranler la matrice ou dona avec son mari pendant le flux lochial. Les choses étant ainsi, appliquer des réfrigérants aux parties génitales, laver les parties extérieures, faire bouillir une écorce de grenade dans du vin noir fort, laver avec cette décoction la matrice, et la repousser en dedans; puis faire fondre miel et résine, de chaque partie égale, et infuser dans les parties génitales. La femme

ώς έλαχίστω χρέεσθαι, μέχρις αν έπτα ήμέραι παρέλθωσιν. Καὶ ήν μέν ούτως εθέλωσιν ιέναι. ¹ εἰ δὲ μὴ, ἀχρας περιζέσαι τὰς μήτρας καὶ ἀποπλίθναι τῆ πίτυϊ έφθη ' ἔπειτα πρὸς κλίμακα δήσας τοὺς πόσας, κρούειν κατὰ τὴν κεφαλὴν, καὶ τῆ χειρὶ ἐσωθέειν ' ἔπειτα ξυνδήσας τὰ σκέλεὰ ἐπαλλὰξ, ἔῆν ἡμέρην καὶ νύκτα ἀτρέμα ' διδόναι δὲ δλίγον χυλὸν πτισάνης ψυχρὸν, ἀλλο δὲ μηδέν ' τῆ δὲ ² αὐριον ἐγκατακλίνας ἐπὶ τὸ ἰσχίον, σικύην προσβάλλειν ώς μεγίστην, καὶ ἔὰν ελκειν πουλὺν χρόνον, καὶ ὅταν ἀφέλης, ³ κατακλίνας, ἔᾳν κεῖσθαι, καὶ μὴ προσφέρειν άλλο μηδέν ἢ τὸν χυλὸν, ἔστ' ἀν ἔπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν ' ὅτιτίοισι δὲ ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ἐλαχίστοισι χρήσθω ' ἢν δὲ ἀποπατεῖν ἐθέλη, ἀποπατείτω ἀνακειμένη, ὅ ἔως ἀν τεσσαρεσκιόδεκα ἡμέραι παρέλθωσιν ' ἔπειτα ἀνίστασθαι καὶ περιέρχεσθαι ὡς τοισι καὶ ἐκην ἀρχηται περιχωρέειν, τὴν σφενδύνην φορείτω.

249. ⁶ Έξαίρεσις τοῦ ἐμβρύου ήδε ἔμβρυον ἐπὴν ἐναποθάνη ἐν τῆσι γονῆσιν, ὀστεολογίη γρῆσθαι κατ' ὀλίγον, τὸ φαινόμενον κατὰ λόγον θραύοντα, δέρμα καταλείποντα προβολὴν τῷ σιδήρῳ.

1 "Ην J. - περιξέσας Κ. - πιτύη vulg. - πητύη Κ. - πίτυι C. - ἔσω θέειν G. ξυμμίξας pro ξυνδ. DFGHIJK. - ἀπαλλάξ F. - ἀπάλλαξαι (sic) GIJ. - ἀπαλλάξαι DK. - ἐπαλλάξαι CH. - ἐἄν vulg. - ἐῆν C. - διδ. δὲ (δὲ om. CDFGHIJK) ò. γ. πτ. (πτισσ. DH), ψ. δὲ διδόναι (διδ. οπ. C) μηδὲν (ψυχρόν, άλλο δὲ μηδὲν L) vulg. - Bonne correction. - 2 ἐπαύριον vulg. - αὔριον C. - καὶ ἀνέλκειν vulg. – Lisez è $\tilde{\alpha}$ v $\tilde{\epsilon}$ λ x ϵ iv. – π o λ $\tilde{\nu}$ v C. — 3 x α τ., $\tilde{\epsilon}$ γx ϵ ī σ 0 α i x α $\tilde{\iota}$ vulg. – x α τ., $\tilde{\epsilon}$ γκεῖσθαι ἔα καὶ Foes in not. - κατ., ἐᾶν κλεῖσθαι καὶ C. - Lisez κεῖσθαι. - μὴ C.-μη om. vulg. -4 σιτίοισι.... λουέσθω om. J.-5 ἔστ' αν C.-6υμιείσθω K. — 6 έξ. τ. έμ. om. FG. - δὲ τοῦ C. - τοῦ om. Κ. - ἐμβρύου (ἐμβρίου CD). "Ην δὲ (ἥδε C) ἔμβρυον (addunt ἐπὴν CDGIJK) ἐναπ. (ἀποθάνη JK) vulg. γονήσιν ές τελεογονίην (ὀστεολογίη pro ές τ. C) vulg. - C'est la vraie leçon; voy. ὀστεολόγω, Bes Mal. des F., I, p. 97, note 2. Ni Cornarius ni Foes n'ont traduit ces dernières lignes; elles étaient en effet inintelligibles avant la restitution fournie par C. - δέρεον vulg. - τὸ δὲ φέον Κ. - δέρμα C. - Comme déceov est un mot suspect, qui n'a d'autre appui que ce passage même, il doit être effacé des dictionnaires. - καταλιπόντα vulg. - καταλίποντα (sic) Ι. - καταλείποντα DK. - προσδολήν C.

reste couchée sur le dos, ayant les jambes étendues et élevées. Puis on applique une éponge, maintenue à l'aide d'un bandage mis aux lombes. Tant que les choses sont ainsi, il faut s'abstenir d'aliments, boire aussi peu que possible, jusqu'à ce que sept jours soient passés. Si de cette facon la matrice veut rentrer, il n'y a rien de plus à faire; sinon, on en racle l'extrémité et on la lave avec une décoction de branches de pin; puis, attachant les pieds à une échelle, on pratique la succussion du côté de la tête et on repousse l'utérus avec la main. Après quoi, on fait croiser les jambes, on les attache ensemble, et on fait garder l'immobilité pendant un jour et une nuit. On donne froide un peu de décoction d'orge passée, et rien autre. Le lendemain, on la fait coucher sur la hanche, et on applique une très-grande ventouse qu'on laisse tirer longtemps. Quand on l'ôte, la femme se remet sur le dos et reste tranquille. On ne fait vien prendre que la décoction d'orge filtrée, jusqu'à ce que sept jours soient écoulés. La femme use de très-peu d'aliments et très-adoucissants. Si elle veut aller à la selle, elle se met sur son séant, jusqu'à ce que quatorze jours soient passés. Puis elle se lève et marche le moins possible; elle ne prend point de bains, use de peu d'aliments, fait des fumigations fétides aux parties génitales, et, quand elle commence à marcher, porte un bandage en fronde.

249. (Extraction du fœtus mort. Ceci n'est qu'un fragment qui se trouve tout au long dans le liere des Maladies des femmes, § 70, et dans le liere de la Superfétation, § 7.) Voici comment se fait l'extraction du fœtus : quand un fœtus est mort dans la matrice, se servir peu à peu du procédé par le crochet à os, brisant à mesure ce qui paraît, et laissant la peau protection contre les ferrements.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΩΝ.

DES MALADIES DES JEUNES FILLES.

ARGUMENT.

Il est certain que l'auteur des livres sur les Maladies des. femmes avait composé un traité sur les maladies des jeunes filles; car il cite deux fois ce traité dans le premier livre : « Chez quelques femmes les règles se tournent vers le siège, comme je l'ai dit dans les maladies des jeunes filles1; » et :-« Dans le cas où les lochies se portent en haut, la femme eprouve les accidents qui ont été exposés au sujet de la jeune tille à qui la première éruption des règles s'est portée en haut2. » Mais de ce traité, nous n'avons qu'un très-court fragment, où les deux passages cités par l'auteur ne figurent pas. J'ajoute, pour dire tout ce qu'on sait sur l'histoire de ce fragment, qu'il est mentionné dans le Glossaire de Galien : une correction suggérée par une lecon du ms. C, substitue à covési, 2002, qui est interprété dans ce Glossaire. Ainsi, en tenant compte du travail sur les affections des jeunes filles, on voit que l'auteur des Maladies des femmes avait étendu de tous côtes l'investigation du sujet choisi par lui. Dans une phrase, expliquant que le sang se porte sur le cœur et le diaphragme, et cause ainsi la torpeur, le délire, il semble par là se rattacher à ceux qui plaçaient l'intelligence dans le diaphragme et le cœur. Cela est en contradiction avec l'auteur de la Maladie

 $^{^{12} \}text{Εστιν}$ ξσι καὶ κατά την Εδρην, ώσπερ μοι είρηται ἐν τησι παρθενίχσι νούσοισι, $I,\,p.\,10$

 $^{^{2}}$ Όλοῖα εἴρηται άμεὶ τῆς παρθένου, ή τὰ ἐπιφαινόμενα πρώτα ώρουσεν άνω, 1, \S 41.

sacrée, qui, § 17, réfuta cette hypothèse et y substitua celle du cerveau, organe de l'intelligence. Je dis hypothèse, car il n'était pas possible d'en établir positivement la preuve. Cette preuve a été donnée longtemps après. C'est ainsi que les Pythagoriciens, qui faisaient tourner la terre autour du soleil, n'émettaient, de leur temps, qu'une hypothèse, élevée plus tard à l'état de chose démontrée.

BIBLIOGRAPHIE.

MANUSCRITS.

2146=C, 2254=D, 2144=F, 2141=G, 2142=H, 2140=I, 2143=J, 2145=K, Cod. Serv. ap. Foes=L, 2332=X, Cod. Fevr. ap. Foes=Q'.

EDITIONS, TRADUCTIONS ET COMMENTAIRES.

Mauritii Cordæi ed. Græc. et lat. cum adnot. Paris, 1574, in-8°. — Jo. B. Donati Comm. Luccæ 1382, in-4°. Francof., 1591, in-8°. — Jo. Stephani comment. Venet. 1635, in-fol. — Claudii Tardy paraphrasis in libr. De virginum morbis, Paris, 1648, in-8°. — Les pronostics d'Hippocrate avec son traité des maladies des Vierges, par le marquis de Mirabeau, Paris, 1668, in-12.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΩΝ.

1. Άργή μοι τῆς ξυνθέσιος τῶν 1 αἰειγενέων ἰητρικῆς • οὐ γὰρ δυνατὸν τῶν νουσημάτων τὴν φύσιν γνῶναι, ὅ πέρ ἐστι τῆς τέχνης έζευρεῖν, 2 ήν μή γνῶ τὴν ἐν τῷ ἀμερεῖ κατὰ τὴν ἀργὴν, ἐξ ἦς διεκρίθη. Πρώτον περὶ τῆς ἱερῆς ³νούσου καλεομένης, καὶ περὶ τῶν άποπλήκτων, καί περί των δειμάτων, δκόσα φοδεύνται οί άνθρωποι ίσγυοως, ώστε παραφορνέειν και δρήν δοκέειν δαίμονάς τινας έφ' έωυτῶν δυσμενέας, δκότε μέν νυκτὸς, δκότε δὲ ἡμέρης, δκότε δὲ άμφοτέρησι τήσιν ώρησιν · έπειτα άπὸ τής τοιαύτης 4 όψιος πολλοί ήδη άπηγγονίσθησαν, πλέονες δε γυναϊκες ή άνδρες άθυμοτέρη γάρ καὶ δλιγωτέρη 5 ή φύσις ή γυναικείη. Αἱ δὲ παρθένοι, δκόσησιν 6 ώρη γάμου, παρανδρούμεναι, τοῦτο μᾶλλον πάσγουσιν ἄμα τῆ χαθόδω τῶν ἐπιμηνίων, πρότερον οὐ μάλα ταῦτα κακοπαθέουσαι · ὕστερον γάρ το αξικα ξυλλείθεται ες τάς μήτρας, ως αποβρευσόμενον. δκόταν οὖν τὸ στόμα τῆς ἐζόδου μὴ ⁷ ἢ ἀνεστομωμένον, τὸ δὲ αἶμα πλέον ἐπιβρέη ε διά τε τὰ σιτία καὶ την αύξησιν τοῦ σώματος, τηνικαῦτα οὐκ ἔγον τὸ αξίνα ἔκρουν ἀναίσσει ὑπὸ πλήθεος ἐς τὴν καρδίην καὶ ἐς τὴν διάφραζιν · δκόταν οὖν ταῦτα πληρωθέωσιν, ἐμωρώθη ἡ καρδίη · 9 εἶτα ἐκ τῆς μωρώσιος νάρκη · 10 εἶτ' ἐκ τῆς νάρκης παράνοια έλαβεν. "Ωσπερ δκόταν καθημένου πουλύν γρόνον το έκ τῶν ζογίων και μηρών αξικα αποπιεγθέν ές τας κνήμας και τους πόδας

¹ Ἀειγενέων vulg. \sim αὶεὶ γενέων D. \sim αὶειγενέων FGHIK. \sim νεηγενέων C. \sim Voyez sur ce passage, p. 527. \sim νος CDGHIJ, Ald., Frob. \sim εἴ πέρ (ὅ περ C; ἢ περ al. manu H) ἐστι τῆς τέχνης (τίς pro τῆς τ. C) vulg. \sim ² εἰ C. \sim μέρει C. \sim ²νόσου vulg. \sim νούσου CD, Lind. \sim ἀποπλημτικών C. \sim οι om. CDGHIJK, Ald. \sim ἰσγυρῶς ἀνθρ. C. \sim παραφρονήσειν C. \sim δοκέει FGI. \sim ἀρ Ό DGHIJK. \sim έαυτώ C. \sim δυάταν (bis) C. \sim 4 ἄμγος C. \sim ἀπηχονίσθησαν (sic) C. \sim ληπηροτέρη pro δλ. C, Vatic. Codd. ap. Foes in not. \sim δλιγοτέρη D. \sim 5 ἢ DGHIJK, Ald. \sim ἢ οm. vulg. \sim 6 \sim 6 \sim Codd. Regg. ap. Foes in not. \sim κανασαθοῦσαι Κ. \sim κανασαθέουσιν C. \sim ξυλλάβεται vulg. \sim ξυλλέβεται DGHIJK, Ald., Lind. \sim εἰς C. \sim ἀπορευσάμενον vulg. \sim ἀπορευσήμενον C. \sim άπορευσόμενον DHI \sim ἀπορευσήμενον JK. \sim \sim εἰη vulg. \sim \sim δ. εῖ pro διὰ C. \sim τὰ HJ. \sim τὰ οπι. vulg. \sim σιτεῖα C. \sim τὸ αίμα οπι. Κ. \sim πλή-

DES MALADIES DES JEUNES FILLES.

1. Le commencement de la médecine est pour moi la constitution des choses éternelles; car il n'est pas possible de connaître la nature des maladies, objet des recherches de l'art, si l'on ne connaît pas la nature à son indivision, à ce début d'où elle se développe. D'abord je m'occupe de la maladie dite sacrée, des pertes de connaissance, et des terreurs que les hommes éprouvent à un haut degré au point de perdre l'esprit et de croire voir certains démons ennemis, tantôt la nuit, tantôt le jour, tantôt le jour et la nuit. A la suite de ces visions beaucoup se sont étranglés, toutefois plus de femmes que d'hommes; car le naturel de la femme est moins courageux et moins ferme. Les jeunes filles, quand vient l'époque du mariage, ne se mariant pas, éprouvent de préférence, à la première éruption des règles, ces accidents auxquels auparavant elles n'étaient guère exposées. Car, à ce moment, le sang se porte à la matrice, comme pour s'écouler au dehors. Ainsi donc, quand l'orifice de l'issue n'est pas ouvert, et que le sang arrive en plus grande abondance, tant par les aliments que par l'accroissement, alors le sang, n'ayant point de sortie, s'élance, vu la quantité, sur le cœur et le diaphragme. Ces parties étant remplies, le cœur devient torpide; à la torpeur succède l'engourdissement, et à l'engourdissement le délire. C'est ainsi que, quand on est resté longtemps assis, le sang, repoussé des hanches et des cuisses aux jambes et aux pieds, cause l'engourdissement; ce qui rend les pieds impuissants à la marche, jusqu'à ce que le sang retourne à lui-même; et il y retourne très-vite, quand, se levant, on se trempe les pieds dans l'eau froide jusqu'au dessus des che-

θους C. - ααρδίαν vulg. - ααρδίην CDHK. - πληρωθώσιν C. - ο ααρδία JK. - εΐτε C. - εἶτ' J. - μωρώσηος C. - ο εἴτε C. - εἶτα D, Lind. - παράνοιαν C. - ἀναπιεγθὲν C.

1 νάρκην παράσγη · ύπὸ δὲ τῆς νάρκης ἀκρατέες οἱ πόδες ἐς όδοιπορίην γίνονται, έστ' αν αναγωρήση το αξικα ές έωυτο · αναγωρέει 26ξ τάγιστα, δχόταν 3 άναστάς εν θόατι ψυγρώ τέγγη τὸ άνω τών σφυρών. Λύτη μέν οὖν ή νάρχη εὐήνιος, ταγύ γὰρ παλιβόρεῖ διὰ τὴν εθύτητα τῶν ολεδῶν, καὶ ότόπος τοῦ σώματος οὐκ ἐπίκαιρος. 4 ἐκ δὲ τῆς καρδίης καὶ τῶν φρενῶν βραδέως παλιββρεῖ επικάρσιαι γάρ αί φλέβες καὶ ὁ τόπος ἐπίκαιρος ἔς τε παραφροσύνην καὶ μανίην ἕτοιμος. Οκόταν 5 δε πληρωθέωσι ταῦτα τὰ μέρεα, καὶ φρίκη ξύν πυρετώ αναίσσει · πλανήτας τους πυρετούς καλέουσιν. Εγόντων δὲ τουτέων ώδε, ύπὸ μέν τῆς ⁶οξυφλεγμασίης μαίνεται, ύπὸ δὲ τῆς σηπεδόνος φονᾶ, ὑπὸ δὲ τοῦ τζοφεροῦ φοβέεται καὶ δέδοικεν, ὑπὸ δὲ τῆς περί 8 την καρδίην πιέξιος άγγόνας κραίνουσιν, ύπο δε της κακίης τοῦ ο αξιάστος άλύων και άδημονέων δ θυμός κακόν έφέλκεται. Ετερον δέ καὶ φοδερὰ 10 ονομάζει · καὶ κελεύουσιν άλλεσθαι καὶ καταπίπτειν ές τὰ φρέατα καὶ ἄγγεσθαι, 11 ἄτε ἀμείνονάτε ἐόντα καὶ γρείην ἔγοντα παντοίην · όκότε δε άνευ φαντασμάτων, ήδονή τις, 12 ἀφ' ής ερα τοῦ θανάτου ώσπέρ τινος άγαθοῦ. 13 Φρονησάσης δὲ τῆς ἀνθρώπου, τῆ Άρτεμιδι αί γυναϊκες άλλα τε πολλά, 14 άλλά δή καὶ τὰ πουλυτελέστατα τῶν ξματίων καθιεροῦσι τῶν γυναικείων, κελευόντων τῶν μάντεων, εξαπατεώμεναι. 15 H δε τησδε απαλλαγή, δκόταν τι μή έμποδίζη τοῦ αίματος τὴν ἀπόβρυσιν. Κελεύω 16 δ' ἔγωγε τὰς παρθένους. δκόταν τὸ τοιούτον πάσχωσιν, ως τάχιστα ξυνοικήσαι ανδράσιν. ήν γάρ πυήσωσιν, δγιέες γίνονται· 17 εί δὲ μὴ, ἢ αὐτίκα ἄμα τῆ ἤξη ἢ

^{&#}x27; Νάρκην... τῆς om. C. -πάσχη pro παρ. FGIK. -πάσχει DHJ. - γίν. ἐς ὁδοιπ. C. -- ² ἐὲ om. C. -- ³ στῆ (ἀναστὰς C) ἐν ὕ. ψυχρῷ΄ τεγγέτω δὲ (δὲ om. C) ἄνω vulg. - Prenez la leçon de C, lisant seulement τέγγη τὸ au lieu de τεγγέτω. - σφυγμῶν pro σφ. C. - ἀρχὴ pro ἡ νάρκη C. - ταχεῖ (sic) J. - παλιρροθεῖ J. - σφορῶν (sic) D. - νεφρῶν Q΄. - ἔτοιμος om. C. - - ἑ δὲ om. C. - γὰρ pro δὲ GHJK, Ald. - αὐτὰ C. - σὐν CD. - ἀναίσση D. - πλανῆτας BGHIJ, Ald., Frob. - τοὺς π. αλλ. om. C. - - ε Φρεγμασίης C. - τωνέει vulg. - φωναὶ C. - Lisez φονῷ. Gal. Gl. : φονῷ, φονεῦσαι ἐπιθυμεῖ. - ΄ τοθεροῦ Κ. - φοθεῖται C. - ἐ τὴν om. C. - ααρδίαν J. - πιέξηος C. - ε σώματος Κ. - το ἐλολόζει Lind. - κελεῦσιν (sic) C. - ακλαρόζουσιν (sic) Lind. - άλεσθαι CGHI, Frob. - τὰ om. CDHIK. - ἢ ἀγχέεσθαι (sic) C. - παὶ pro ἄτε C (b, restit. al. manu) FGHIJK, Ald. - ἄμεινα DFGHIJK. - ὄντα J. - Passage obscur, et de lecture fort incertaine. - χρονήν DFGHIJK. - χρονίην

villes. Cette espèce d'engourdissement n'est pas pénible, car le retour est très-prompt à cause de la rectitude des veines, et cet endroit du corps n'offre pas de danger. Mais, quand il s'agit du cœur et des phrènes (diaphragme), le retour est lent ; car les veines sont obliques, et l'endroit est dangereux et disposé au délire et au transport. Quand ces parties ont été remplies, le frisson avec la sièvre se maniseste; ces sièvres sont appelées erratiques. Les choses étant ainsi, la femme a le transport à cause de l'inflammation aiguë, l'envie de tuer à cause de la putridité, des craintes et des frayeurs à cause des ténèbres, le désir de s'étrangler à cause de la pression autour du cœur. Le sens intime, troublé et dans l'angoisse en raison de la perversion du sang, se pervertit à son tour. La malade dit des choses terribles. Les visions lui ordonnent de sauter, de se jeter dans les puits, de s'étrangler, comme étant meilleur et avant toute sorte d'utilité. Quand il n'y a pas de visions, il v a un certain plaisir qui fait souhaiter la mort comme quelque chose de bon. Au retour de la raison, les femmes consacrent à Diane beaucoup d'objets, et surtout les plus magnifiques de leurs vêtements, sur l'ordre des devins qui les trompent. Elles sont délivrées de cette maladie, quand rien n'empêche l'éruption du sang. Je recommande aux jeunes filles, éprouvant des accidents pareils, de se marier le plus tôt possible; en effet, si elles deviennent enceintes, elles guérissent;

C. – ἔχοντα C. – ἐξέχοντα vulg. – φασμάτων C. – τις om. vulg. — Γ ἀφεὶς C. — Γ φρονέοντος δὲ τοῦ C. – ἀρτεμεότητι (sic) pro Ἡρτ. C. – πουλλὰ DGHΙΚ, Ald., Frob. — Γ καὶ τὰ ἱμάτια τὰ πουλυτελέστανα pro ἀλλὰ... ἱματίων C, (Ald., sine τὰ sec.). – πουλυτ. DH. – πολυτ. vulg. – μάντειων (sic) C. – ἐξαπαταιώμεναι C. – ἐξαπατεόμεναι DHΙΙΚ. — Γ ἢ δὲ τῆς (τῆσδε C) ἀπαλλαγῆς (ἀπαλλαγὴ C) Θεραπεία (Θερπείη DH; Θερ. om. C) vulg. – τι om. C. – ἐμποτοδίζηται C. – ἀποβρύσητι vulg. – ἀπόρρυσιν C. — Γ δὲ sine ἔγωγε C. – τοιοῦτοιοῖται C. – ἀποβρύσιν vulg. – ἀπόρρυσιν C. — Τάχιστα om. Lind. – συνοι. CD. – γίγνονται C. — Γ ἐὶ δὲ (δὲ om. DH) μὴ ἔη αὐτέων ἄμα τῆ ῆδη ἢ δλίγον vulg. – ἢ δὲ μὴ ἔη αὐτέων ὅρη, ᾶμα τῆ ῆδη ἢ δλίγον Lind. – εὶ δὲ γε μὴ αὐτέων ἢ ᾶμα την βίην δλίγον C. – Λυ lieu de ἔη αὐτέων Je lis ἢ αὐτίνα. – άλώσονται Æm. Portus, Foes in not., Lind.

ολίγον ύστερον άλώσεται, 1 είπερ μή έτέρη νούσφ των δὲ 3 ἡνδρωμένων γυναιχών αί στεϊραι μάλλον ταῦτα πάσχουσιν.

¹ Εἴπερ μὴ ἀνδρωθῶσι (εἴπερ μὴ ἀνδρ. om., D restit. al manu, FGHIJK) vulg. - ἡπερ (εἴπερ Ald.) μητὴρ νούσω C, Ald. - Je suppose qu'il faut lire εἴπερ μὴ ἐτέρη νούσω. — ² ἀνδρουμένων Lind. - ἔτεραι pro αἰ στ. C. - μᾶλλον om. G.

dans le cas contraire, à l'époque même de la puberté, ou peu après, elles seront prises de cette affection, sinon d'une autre. Parmi les femmes mariées, les stériles y sont plus exposées.

FIN DES MALADIES DES JEUNES FILLES.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΚΥΗΣΙΟΣ.

DE LA SUPERFÉTATION.

ARGUMENT.

Cet opuscule est, pour une bonne partie, composé de centons pris aux livres des *Maladies des femmes* et des *Femmes* stériles. Cependant on y trouve aussi quelques morceaux originaux qui ne sont pas ailleurs. Tel est, par exemple, le début relatif à la superfétation. Je relate ici, comme éclaircissements, des faits de superfétation dus à des observations modernes.

Superfétation sur une femme, - Mme C..., déjà mère de plusieurs enfants, devint enceinte dans le courant de juin 1837; et jusqu'au 20 septembre, aucun incident fâcheux n'avait troublé sa position. A cette époque, sans cause appréciable, son linge commence à être taché légèrement; l'écoulement persiste sans prendre, d'ailleurs, d'accroissement. Le 27, n'éprouvant pas de douleurs, Mme C.... fait une excursion à la campagne: aucun accident ne se manifeste. Le lendemain, étant au spectacle, elle ressent tout à coup de petites douleurs; l'écoulement augmente au point de l'obliger à se retirer précipitamment. Aussitôt rentrée chez elle, elle se met au lit; les douleurs se prononcent, et le flux continue avec force. Appelé auprès de la malade, je retirai, au milieu de caillots de sang, un fœtus que je jugeai être de trois mois; il n'avait pas ses annexes. Tandis que j'en faisais la recherche, je trouvai dans les évacuations sanguines un œuf humain d'un pouce de diamètre, parfaitement intact, que j'incisai, et qui renfermait un fœtus dont la formation ne pouvait guère remonter à plus de cinq semaines. Peu après l'expulsion de ces deux fœtus, les douleurs ainsi que la perte s'étant ralenties, je m'éloignai, regrettant, toutefois, que le placenta du fœtus de trois mois fût resté en arrière. Il ne sortit que le lendemain, pendant ma visite, à la suite d'une douleur. (Observ. du docteur Pertus, Rev. méd., mars 1838.)

Superfétation sur une chèvre. - Cinq mois sont le terme de la gestation des chèvres, et leur portée ordinaire est de deux fœtus ou au plus de trois. Dans les premiers jours de décembre 1836, une chèvre recut les caresses du mâle, et tout portait à penser que la fécondation était consommée. Cependant, comme elle ne cessait de manifester son appétit amoureux, on la fit saillir de nouveau, quinze jours environ après le premier accouplement. A partir de ce moment, l'animal parut satisfait, les signes de plénitude se prononcèrent, et vers le commencement du mois de mai cette chèvre mit bas deux fœtus parfaitement conformés et bien à terme, mais qui périrent bientôt, car la mère ne voulut pas les allaiter. Son ventre continuait encore d'offrir un volume extra-normal, et quinze jours étaient à peine écoulés, qu'au grand étonnement de son gardien, elle mit bas trois chevreaux bien constitués, et montra autant d'empressement à leur donner son lait, qu'elle avait montré de répugnance à remplir sa fonction de mère pour les deux premiers-nés. Ces chevreaux ont vécu tous trois. (Id., ib.)

Superfétation sur une jument. — Une jument appartenant à M. Jonathan Bilderbach, en Amérique, avait été montée par un mulet et un cheval. Elle vient de mettre bas, avant terme, deux petits, dont un mulet vivant et bien portant, l'autre poulain mort. Ce dernier s'est étranglé dans le passage. Le journal Southern medical and surgical journal (octobre 1837, p. 181), qui rapporte ce fait, ajoute que cela ne doit point étonner, puisque le même phénomène a été déjà constaté plusieurs fois en Amérique, dans la race humaine, savoir des femmes qui ont mis en même temps au monde deux enfants,

Fun blanc, l'autre mulâtre. (Gaz. méd. de Paris, 1838, p. 309.)

La même Gazette médicale (1843, p. 632) rapporte trois cas de superfétation.

J'ai parlé ailleurs (t. I, p. 380), d'un prétendu moyen de procréer les sexes à volonté, lequel est propre à l'opuscule Sur la superfétation.

M. Raciborski a fait remarquer la concordance d'un conseil empirique (Superfétation, p. 26; Femmes stériles, p. 220), avec les connaissances nouvelles sur le mécanisme de la génération: « Le repos de la femme, et surtout le séjour au lit après l'acte de la génération doit aussi faciliter la conception. Hippocrate savait bien apprécier les avantages de cette condition; car il conseillait à toutes les femmes stériles de rester quelque temps au lit après avoir cohabité avec leurs maris. Il va sans dire que cette position doit faciliter les rapports du liquide fécondant avec l'œuf. » (De l'Epoque du mariage, Expér. 1843, p. 1521.)

Bernard (Reliquix medico-criticx, Jenx, 1795, p. 45) cite un passage de Platon relatif à l'usage de l'huile : « L'huile est bonne pour l'homme en application extérieure, mais à l'intérieur elle est très-nuisible. Aussi tous les médecins défendent aux malades l'usage de l'huile, si ce n'est en très-petite quantité dans les choses qu'on doit manger, et tout juste ce qu'il faut pour éteindre la déplaisance produite sur le sens de l'odorat par des aliments . » Bernard conclut de là que dans la haute antiquité l'huile n'était pas employée à l'intérieur, et que les livres hippocratiques où l'huile est ainsi employée sont d'une époque postérieure à Hippocrate. Appliquant ce caractère à l'opuscule de la Superfétation, il pense que cela suffit pour en conclure

^{1 &}quot;Ωστε καὶ ἐνταῦθα τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δ' ἐντὸς ταὐτὸ τοῦτο κάκιστον' καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἰατροὶ πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἐλαίῳ, ὰλλ' ἢ ὅτι σμικροτάτῳ ἐν τούτοις οἶς μέλλει ἔδεσθαι, ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασδέσαι τὴν ἐπὶ ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ῥινῶν γιγνομένην ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ ὄψοις, Protag., Steph., t. I, p. 334, C.

qu'Hippocrate n'en est pas l'auteur. Mais il y a ici quelque erreur de Bernard; car je n'ai pu trouver dans l'opuscule le lieu où est recommandé l'usage interne de l'huile. Puis, en tout cas, le passage de Platon n'autoriserait aucunement une conséquence aussi décisive. Toutefois, j'ai emprunté à Bernard, sinon le rapprochement, du moins la citation qu'il a faite; car il est bon d'avoir sous les yeux les passages médicaux des plus anciens auteurs, de ceux qui sont les plus voisins des temps hippocratiques.

BIBLIOGRAPHIE.

MANUSCRITS.

2146 = C, 2254 = D, 2144 = F, 2141 = G, 2142 = H, 2140 = I, 2143 = J, 2145 = K, Cod. Serv. apud Foes = L, 2332 = X, Imp. Samb. apud Mack = P', Cod. Fevr apud Foes = Q'.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΚΥΗΣΙΟΣ.

- 1. 'Οκόταν ἐπικυίσκηται γυνὴ, ἢν μὲν ἐν τῷ μέσφ τῆς μήτρης τὸ πρῶτον ἔχη παιδίον, ¹τὸ ἐπικύημα προσπίπτει ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου εξωθεύμενον ἢν δὲ ἐν τῷ κέρατι τῷ ἐτέρφ τὸ ³κύημα ἔχη, ἐπιτίκτει ὑστερον οὐ γόνιμον, ἐπὴν χαλάση ἡ μήτρη καὶ ὑγρανθῆ, τοῦ γονίμου ἀπολυθεῖσα. Ἦν δὲ μὴ αὐτίκα ³ἀποχωρέη τὸ ἐπικύημα, δὸύνας τε παρέχει καὶ ρεῦμα ἐυσῶδες καὶ πυρετὸν, καὶ οἰδεῖ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς κνήμας καὶ τοὺς ὑπόδας καὶ τὴν νηθὸν, καὶ ἀσιτέει ἔως ἄν ἐκπέση. Ἐπικυίσκονται ἐὲ τῶν γυναικῶν ὧν ἀν ὁ στόμαχος μετὰ τὸ πρῶτον κύημα ⑤ ζυμμεμύκη οὐ κάρτα ἢ μὴ ἐπιφαινομένων τῶν σημητών ξυμμεμύκη. Τὰ δὲ ἐπικυήματα τὰ ⁶ἐπιτικτόμενα ὕστερον, ἢν μήπω διάκρισιν ἔχη, ἀλλὰ σὰρξ ἢ, οἰδέει μὲν οῦ, ἀλλὰ κατασήπεται μέχρι ἀν ἐξέλθη τῆς μήτρης.
- 2. Τε Η τινι αν εκούη το παιδίον τοῦ χορίου εν τῆσι μήτρησι, πρὶν εξω ⁸ άρχεσθαι χωρέειν το παιδίον, δυστοκέει μᾶλλον καὶ ἐπικινούνως, ἢν μὴ ἡ κεφαλὴ ἡγέηται. ⁹ Η τινι δὲ αν χωρέη ἔξω σὸν τῷ χορίω τὸ παιδίον καὶ προχωρῆσαν ἐς τὸν στόμαχον ἐκούη τοῦ ¹⁰ χορίου ραγέντος, εὐτοκέει μᾶλλον ¹¹ καὶ τὸ μὲν παιδίον θύρηφι χωρέει τὸ δὲ χόριον ἴσχεται καὶ ἀνασπᾶ έωυτὸ καὶ μένει αὐτοῦ.
- ' Καὶ τὸ vulg. J'ai supprimé καὶ même sans mss. προσπίπτη DJ. δ' C. — 2 ἐπικύημα vulg. – κύημα DGIJK. — 3 ὑπογωρέη DP'. – κύημα FHL. – ἀποκύημα vulg. - ἐπικύημα C, Foes in not. - ἔχει C. - 4 πόδας, καὶ ἢν διάληται (διαλέγηται DP'; διάλληται C; διαλύηται Mack; διαλείηται sic Lind.), ἀσιτέει vulg. - Le texte est altéré; διαλύηται est une conjecture de Cornarius, adoptée par Foes, mais qui ne satisfait guère. Au licu de xai ην διάληται, je lis καὶ τὴν νηδύν, καί. — 5 ξυμμεμύκη (συμμ. C) (addunt ού L. Foes in not., Mack) κάρτα (addunt ή μή Vat. Codd.) ἐπισαινομένων τῶν σημείων (σημητων C) · συμμεμύκει (συμμέμυκε J) δὲ τάδε (τὰ pro τάδε Κ; τὰ δὲ Η; μετά pro τάδε C; μετὰ τὰ pro τάδε Lind., Mack) ἐπικυήματα vulg. - κάρτα έπιφαινομένων των σημείων ή μή έπιφαινομένων, ήν συμμεμύκη. Τὰ δὲ ἐπικυήματα κτλ. conj. Foes in not. - συμμεμύκη δὲ μετὰ τὰ ἐπιχυήματα τὰ ἐπιτιχτόμενα ὕστερον conj. Cornar. - Je lis ξυμμεμύχη οὐ κάρτα, η μη έπιρ. τ. σ. ξυμμεμύνη. Τὰ δὲ ἐπιχυήματα κτλ. — 6 ἐπιτηκτόμενα C. - σήπεται C. - μέχρις CHJK. - την (ή C) τινι vulg. - το χωρίον (χωρεΐον Κ; γορίον DJ, Ald.) τοῦ παιδίου vulg. - τὸ παιδίον τοῦ χωρίου C. ε ξογεσθα: CFJL. - καὶ μαλλον Lind. - ἐπικίνδυνος vulg. - ἐπικινδύνως Q',

DE LA SUPERFÉTATION.

- 1. (Superfétation.) Quand la superfétation a lieu chez une femme, si le premier enfant est dans le milieu de la matrice, le produit de la superfétation tombe expulsé par l'ancien fœtus. Mais si le premier enfant est dans l'une des cornes, la femme met au monde en dernier lieu le produit non viable, après que la matrice s'est relâchée et humectée, étant délivrée du produit viable. Si le produit de la superfétation ne sort pas aussitôt, il cause de la douleur, un flux fétide et de la fièvre; le visage, les jambes, les pieds enflent, ainsi que le ventre; anorexie jusqu'à ce qu'il soit expulsé. La superfétation arrive chez les femmes dont l'orifice utérin ne s'est pas fermé complétement après la première conception, ou s'est fermé sans que les signes aient paru. Les produits de la superfétation, si, n'ayant pas encore les membres distincts ils ne sont qu'une chair, ne se gonflent pas, mais se putréfient jusqu'à ce qu'ils sortent.
- 2. (Différentes remarques sur l'enfant et le chorion, pour l'accouchement.) La femme chez qui l'enfant sort du chorion dans la matrice, avant de commencer à sortir au dehors, a un accouchement plus laborieux, dangereux même, si la présentation n'est pas par la tête. La femme chez qui l'enfant sort avec le chorion, et, s'avançant à l'orifice, rompant les membranes, vient au dehors, accouche plus heureusement. L'enfant vient au-dehors; mais le chorion est retenu, se rétracte et demeure en place.

Cornar., Lind., Mack. — ⁹ ήν (ή C) τινι δὲ τη (εῖη J; ήν, D al. manu τη, FHIK, Ald.; χωρέει C) ἔξω vulg. – ήν est pour ἄν, par une faute qui n'est pas rare; et la comparaison avec la phrase précédente montre qu'il faut lire: τη τινι δὲ ἄν χωρέη ἐξω κτλ. – χωρίω vulg. – χωρείω Κ. – χορίω J. – προχωρήσαν C. – προσχωρήσαν vulg. – πρὸς vulg. – ἐς C. – ἐνδύει ἐν τοῦ C. — ¹⁰ παιδίου J. – χωρίου vulg. – χωρείου Κ. – χορίου CD. – εὐτοκέη vulg. – εὐτοκέι CDFHJL, Lind., Mack. — ¹¹ καὶ ἡν τὸ παιδίον Cornar. – ήν τε καὶ τὸ μὲν pro καὶ τὸ μὲν Lind. – θήρυφι J. – οὐρύμφα (sic) pro θύρ. C. – οὐρίμφα Vatic Codd. – χωρίον vulg. – χόριον C, Ald.

- 3. 'Οκόταν¹ [οὐ] γόνιμον γένηται τὸ παιδίον, τουτέου ἡ σὰρξ΄ ὑπερέχει τῶν ὀνύχων, οἱ δὲ ὄνυχες ἐλλείπουσι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν.
- 4. 'Οκόταν γονίμου γενομένου τοῦ παιδίου χεὶρ ὑπερέχη, πρῶτον ἀνωθέειν ὁπίσω ²μέχρις ἄν ἀπώσης · καὶ ἢν ἀμφότεραι, ἀμφοτέρας ἀνῶσαι · καὶ ἢν τὸ σκέλος ὑπερέχη, ἀνωθεῖν καὶ τοῦτο · δκόταν δὲ ἀνφότερα τὰ σκέλος ὑπερέχη, ἀνωθεῖν καὶ τοῦτο · δκόταν δὲ ἀμφότερα τὰ σκέλεα προφανέντα μείνη καὶ μηδετέρωσε προχωρέη, πυριήματι δέον χρῆσθαι, ἀπὸ τεῦ δγροτάτη ἔσται ἡ ὑστέρη · δομὴν δὲ ἐχέτω τὸ πυριημα. Καὶ ὁκόταν ἡ μὲν κεφαλὴ προφανῆ, τὸ ³δ' ἄλλο σῶμα ἐνῆ, καὶ ὅδοε πυριῆν · καὶ δκόταν τὸ μὲν ἐν τῆσι μήτρησι τοῦ καὶ μείνη, καὶ οὐτως πυριῆν · καὶ δκόταν τὸ μὲν ἐν τῆς πυριήσιος ἀπομοκίνη, · εὶ δὲ μὴ, περιαλείψας τὸ στόμα τῆς μήτρης ἐλατηρίω ταχεῖ, διεὶς ΰδατι, ὅκως ἀδῖνα ἐμποιήση · καὶ ἀπὸ τῶν ποτῶν καὶ τὰ αἰδοῖα αὐτὰ ἀλείφειν κηρωτῆ, ἤν σοι δοκέη δξηροτέρη εἶναι τοῦ καιροῦ.
- 5. Ολόταν ⁶τοῦ παιδίου τῆς κεφαλῆς προφανείσης ἐκ τοῦ στομάχου μηκέτι ἐθέλη τὸ ἄλλο σῶμα προχωρεῖν, ⁷τὸ δὲ παιδίον τεθνήκη, τοὺς δακτύλους βρέξας ὕδατι, μεταξὺ τοῦ στομάχου καὶ τῆς κεφαλῆς ⁸παραθύσας τὸν δάκτυλον, ἐν κύκλῳ περιάγειν · εἴθ' ⁹ὑποβάλλων τὸν δάκτυλον ὑπὸ τὸ γένειον, διαθύσας ἐς τὸ στόμα, ἔξω ελκειν.
- 6. 40 Όκόταν δὲ τὸ μὲν ἄλλο σῶμα θύρησι ἢ τῶν αἰδοίων, ἡ δὲ κεφαλὴ εἴσω, ἐπὶ πόδας φερομένου τοῦ ἔμβρύου, ἔπὴν περιάγης τὸν δάκτυλον ἐν κύκλω, ἀμφοτέρας τὰς Χεῖρας παρεὶς μεταξὸ τοῦ στομάγου καὶ τῆς κεφαλῆς, βρέξας ὕδατι, ἔξελκύσαι. Ἦν δὲ τοῦ στομάγου
- 1 Οὐ Cornar., Foes, Lind., Mack. οὐ om. vulg. -τò om. C. 2 μέχρι ἢν C. μήθ' ἐτέρωσε DFGHIJK, Ald., Frob., Lind., Mack. ∂έον om. C. ἀπότεν vulg. ὁπότε C. ἀπό τεν Mack. ὀσμὴν DJ. 3 δ' om. C. 4 ἢ C, Vatic. Codd. ἢ om. vulg. οἰδέει ναὶ μένει vulg. οἰδέη ναὶ μείνη DFHIJK. πυριήσεως C. ἀποχωρήσει vulg. ἀποχωρήση CDFGHIK, Ald. περιάψας DFGIJKLP'Q'. ἐλαστηρίω C. παλαιῷ pro παχεῖ. conj. Bodæus a Stapel in not. ad Theophr., p. 1128 αὖεις (sic) pro διείς C. Αnte ωδ. addit δύνα C. 5 ξηγότερα Foes in not. τοῦ ναιροῦ om. C. 6 τοῦ om. CFG HIK, Ald. παιδίον pro τοῦ π. DQ. ἐθελει L. 7 τὸ π. δὲ C. τεθνήχει L. 8 παραμύσας C. 9 ὑπολαβών C. τὸ om. C. διαβήσας Foes in not., Mack. διαμύσας C. εἰς C. ἐς om. J. ἕλκε L. 10 δκ. δὲ τὸ μ. ἄ. om.

- 3. (Enfant non viable; signe.) Quand l'enfant naît non viable, la chair dépasse les ongles, qui manquent aux pieds et aux mains:
- 4. (Présentation par le bras, par les pieds; corps restant engagé, bien que la tête soit sortie. Moyen pour provoquer des douleurs, Comp. des Maladies des Femmes, p. 69.) Quand, l'enfant naissant viable, le bras fait saillie au dehors, le repousser d'abord jusqu'à ce qu'il rentre; si ce sont les deux bras, les repousser tous deux; si c'est la jambe, la repousser aussi. Quand les deux jambes, étant sorties, restent sans avancer d'aucun côté, il faut se servir d'une fumigation qui rende la matrice aussi humide que possible; cette fumigation sera odorante. Quand, la tête étant sortie, le reste du corps reste fixé, employer la même fumigation. Quand, une partie du corps étant dans la matrice et une autre dans le vagin, la partie hors de la vulve se tuméfie et demeure fixée, employer la même fumigation. Si la fumigation amène la délivrance, c'est bien; sinon, enduire l'orifice utérin avec du suc épais d'élatérion, délayé dans de l'eau, afin de provoquer une douleur utérine; provoquer aussi une douleur par les boissons et les aliments; oindre la vulve même avec du cérat, si la patiente vous paraît trop sèche.
- 5. (La tête seule est dégagée; l'enfant est mort; extraction à l'aide des mains.) Si, la tête de l'enfant étant hors de l'orifice utérin, le reste du corps ne chemine pas, et que l'enfant soit mort, on s'humecte la main avec de l'eau, on enfonce le doigt entre l'orifice et la tête, et on le passe en rond; puis, mettant le doigt sous le menton et l'enfonçant dans la bouche, on tire à soi.
- 6. (La tête reste engagée; extraction à l'aide des mains.) Quand le corps est hors des parties génitales et que la tête est en dedans, la présentation étant par les pieds, passer le doigt.

G. – θήφυρι Ι. – θύριφι F. – θυρηφορίη pro θ. $\frac{\pi}{4}$ G. – εὶ pro $\frac{\pi}{4}$ G. – ἐμβρίου CF. – ἐλκύσαι G.

έξω ¹ἢ, τῶν δὲ αἰδοίων εἴσω, παρεὶς τὰς χεῖρας, περιλαδών τὴν κεφαλὴν, ἐξέλκειν.

7. *Μν δὲ τὸ ἔμβρυον ἔνδον μένη τετελευτηκὸς καὶ μὴ δύνηται μήτε αὐτόματον μήτε διὰ φαρμάκων ἐκπεσεῖν κατὰ φύσιν, χρίσας τὴν χεῖρα κηρωτῆ, ἤτις όλισθητική μάλιστα, ἔπειτα ἐνείρας ἐς τὴν μήτρην, διελεῖν τοὺς ὤμους ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἐπερείσαντα τῷ μεγάλῳ ὁακτύλῳ τῷ μεγάλῳ · *καὶ διελόντα ἔξενεγκεῖν τὰς χεῖρας, ἔπειτα πάλιν ἐσείραντα τὴν κοιλίην ἀνασχίσαι, καὶ ἀνασχίσαντα ἡσυχῆ ἔξελεῖν τὰ ἐντοσθίδια, ἔπειτα ἔξελοντα συντρῖψαι τὰ πλευρία, ὅκως οχτῶδες ἐόν.

8. Τὸ δὲ τχόριον ἢν μὴ βηϊδίως ἐκπίπτη, μάλιστα μὲν ἐἄν πρὸς τὸ ἔμιθρυον προσκρέμασθαι, καὶ τὴν λεχὼ ⁸προσκαθῆσθαι ὥσπερ ἐπὶ λασάνου· ἔστω δὲ κατεσκευασμένον ὑψηλόν τι, ἴνα τὸ ἔμιθρυον ἐκκρεμάμενον συνεπισπᾶται τῷ βάρει ἔξω· ἡσυχῆ δὲ τοῦτο ποιέειν, μὴ πρὸς βίην, ὅκως μὴ ἀποσπασθέν ⁹ τι παρὰ φύσιν φλεγμονὴν ἐμποιήση · ὑποκεῖσθαι οὖν ὸεῖ τῷ ἐμιθρύω εἴρια ὡς ὀγκωδέστατα νεόζαντα, ἵνα κατὰ μικρὸν ¹⁰ἐνδιδοίη ἀσκία δύο ἔζευγμένα ὕδατος μεστά · ἐπάνω ὸὲ τῶν ¹¹ἀσκίων εἴρια · ἐπάνω ὸὲ τοῦν τὸ ἔμιθρυον · ἔπειτα τρυπῆσαι ἐκάτερον τῶν ἀσκίων ϸαρίω, ὅκως βυῆ κατὰ σμικρὸν τὸ ὕδωρ · ἐκρέοντος οὲ τοῦ ὕδατος ἐνδιδόασιν οἱ ἀσκοί · ἐνδιδόντων δὲ ἐπισπᾶται τὸ ἔμιθρυον τὸν ὀμφαλὸν, ὁ δὲ ἀμφαλὸς ¹²ἐφέλκει τὸ Χόριον. ^{*}Ην δὲ μὴ δύνηται καθῆσθαι ἐπὶ τοῦ λασάνου,

' "Η C. - δὲ οm. C. — ² μ. αὐτ. om. C, Lind. – ὡς αἰσθητικὴ pro ὁλισθ. C. – ὁλισθετικὴ Ald. – ἐνείρξας vulg. – Je lis ἐνείρας; voy. plus bas, l. 9. — ³ ἔχειν.... μεγάλω om. J. – ἐπὶ τῶ μεγάλω δακτύλω DH. – ἐπὶ τοῦ μεγάλου δακτύλου C. — ⁴ διελόντα δὲ sine καὶ C. – ἐγείραντα vulg. – ἐνείρξαντα Cornar., Lind., Mack. – ἐσείραντα C. – ἐσείρειν n'est pas dans les Lexiques. — ⁵ σ. vulg. – ξ. FH, Ald., Frob. — ⁵ ἔξει ἢ μὴ C. — ² χωρίον vulg. – χόριον CF. – ῥηίδιον C. – προσκρεμᾶσθαι vulg. – προσκρέμασθαι C. — ⁵ προστίθεσθαι vulg. – προσκρεμᾶσθαι C. — ὁ προστίθεσθαι vulg. – προσκρέμασθαι C. — ὁ προστίθεσθαι vulg. – προσκρέμασθαι C. — ὁ προστίθεσθαι vulg. – ἀνακθήσθαι C. Vatic. Codd., Lind. – κατασκευασμένον (sic.) F, Frob. — ² τι C, Vatic. Codd. – τι οm. vulg. – δεῖ οῦν FH. – εἰρία vulg. – ἔρια C. – ἀνεώξαντα C. — ¹⁰ ἐνδίδοι (ἐνδιδοῖ Lind.; ἐν αἰδοίη C) · ἢ (ἢ οm. C.) ἀσκίαν vulg. – μετὰ pro μεστὰ Lind., Mack. — ¹¹ ἀσκέων C. – τρυπῆσθαι C. – ἔκατερα J. – γραφίω vulg. – ράφείω C. – μικρὸν vulg. – σμικρὸν C. — ¹² ἔρ. οm. C. – χωρίον vulg. – χόριον CF, Ald. – ἀνακλήτου vulg. – ἀνακλητοῦ Ald., Frob. – ἀνακλιτοῦ F. – ἀνακλίτου CDHJK, Lind., Mack.

en rond, glisser les deux mains humectées d'eau entre l'orifice utérin et la tête, et tirer. Si l'enfant est hors de l'orifice, mais en dedans des parties génitales, introduire les mains, embrasser la tête, et tirer.

- 7. (Fætus mort; excision. Ferrement dont on arme le pouce. Comp. des Maladies des Femmes, § 70, et des Femmes stériles, § 249.) Si le fætus mort reste au dedans et ne peut sortir naturellement ni de soi-même ni par les médicaments, oindre la main avec du cérat aussi onctueux que possible, l'introduire dans la matrice, et séparer les épaules du cou en appuyant avec le pouce. Le pouce est, pour ce besoin, armé d'un ferrement. L'amputation faite, on extrait les bras. Puis, rentrant, on fend le ventre, et, l'ayant fendu, on retire doucement les entrailles. Cela fait, on broie les côtes, afin que le petit corps, s'affaissant, devienne plus maniable et sorte plus facilement, en raison de cette diminution de volume.
- 8. (Chorion retenu; moyen de l'extraire à l'aide du poids de l'enfant, qui repose sur des outres pleines d'eau; on perce les outres; et l'écoulement graduel de l'eau produit une traction graduelle aussi. Autres dispositions pour le même cas.) Si le chorion ne sort pas facilement, autant que possible on n'en séparera pas l'enfant, la femme s'assoira comme si elle était sur un pot de nuit; on disposera quelque chose d'élevé, afin que l'enfant, suspendu, tire par son poids le chorion en dehors; on fera cela doucement, sans violence, de manière que rien d'arraché contre nature ne cause de l'inflammation; à cet effet, de la laine nouvellement cardée, et faisant un gros volume, sera sous l'enfant, avec deux outres liées ensemble, pleines d'eau, qui s'affaisseront peu à peu; la laine sera par-dessus les outres, et l'enfant par-dessus la laine; on percera les deux outres avec un poincon, asin que l'eau s'écoule lentement; l'eau s'écoulant, les outres s'affaissent; s'affaissant, l'enfant tire le cordon ombilical; et le cordon tire le chorion. Si la femme ne peut pas demeurer assise sur le pot de nuit, elle sera assise sur un siège à dos et percé. Si elle est trop faible pour se

επ' ἀνακλίτου δίφρου ¹τετρυπημένου καθήσθω. Ἡν δὲ ἀσθενέη τὸ σύνολον καθῆσθαι, τὴν κλίνην ὡς ὀρθοτάτην ἀπὸ τῶν πρὸς τῆς κεφαλῆς μερῶν ἀεἰραντας, ἵνα κάτω βέπη ὡς μάλιστα ²καὶ ζυνεπισπᾶται τὸ κάτω βάρος, ὑπὸ τὰς μασχάλας ὅῆσαι τὴν λεχὼ ἔζωθεν τῶν ἵματίων πρὸς τῆ ³κλίνη ἢ κηρίη ἢ ἵμάντι πλατεῖ καὶ μαλθακῷ, ὅκως μὴ ὀρθῆς ἐούσης τῆς κλίνης κάτω τὸ σῶμα φέρηται. Τὸν αὐτὸν ⁴ὸὲ τρόπον κὴν ἀπορραγῷ ὁ ὁμφαλὸς, κὴν ἀποτάμη τις πρὸ τοῦ καιροῦ, βάρεα βξύμμετρα ἐκκρεμανῦντα, τὴν ἔζαγωγὴν τοῦ χορίου ποιέεσθαι βελτίστη γὰρ αὕτη ⁶ἡ θεραπείη τῶν τοιῶνδε γίνεται καὶ ἤκιστα βλάπτει.

- 9. Ἡν δέ τινι ἐναποθάνη τὸ παιδίον ἐν τῆ μήτρη καὶ μὴ ἐξέλθη, ὑγρῆς ἐούσης Ἦτης μήτρης καὶ μὴ ἐχούσης ἔτι τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ ἔηρανθῆ ἡ μήτρη, πρῶτον μὲν οἰδίσκεται αὐτό ἔπειτα ⁸ τήκεται καὶ σήπεται τὰς σάρκας, καὶ ῥέει θύρηρι ὑστατα δὲ τὰ ὀστέα Νωρέει καὶ ῥόος ἐνίστε λαμβάνει, ἢν μὴ πρότερον ἀποθάνη.
- 10. Όκόταν τὸ παιδίον ⁹ἐντεθνήκη, καὶ τοῖς ἄλλοισι τεκμαίρεσθαι σημηίοις, καὶ κελεύειν τοτὲ μὲν ἐπὶ δεξιὰ κεῖσθαι, τοτὲ δὲ ἐπ' ἀριστερὰ μεταβάλλειν · μεταπίπτει γὰρ ἐν τῆ μήτρη τὸ παιδίον ὁποτέρωθι ἄν καὶ ή γυνὰ, ὤσπερ λίθος ἢ ἄλλο τι, ἢν τεθνήκη, καὶ τὸ ἢτρον ψυχρὸν ¹⁰ἔχει · ἢν δὲ ζώη, ¹¹ τό τε ἦτρον θερμὸν ἔχει, καὶ ἡ μὲν γαστὴρ ὅλη μεταπίπτει τεταμένη μετὰ τοῦ ἄλλου σώματος, ¹²ἔν αὐτέη δὲ οὐδὲν μεταπίπτει χωρὰς τοῦ ἄλλου σώματος.
 - 11. 13 Η τινι αν ώδινούση πρό τοῦ παιδίου ροὸς πολλός αίματώδης

¹ Πεποιημένου J. – πρὸς om. C. – ἄραντες vulg. – ἀείραντας C. — ² καὶ G, Vatic. Codd. – καὶ om. vulg. – τὸ om. C. - ὑπὸ δὲ τὰς vulg. – Le δὲ doit être supprimé. – τὴν δὲ λεχὰ C, Vatic. Codd. – ἱμαντίων vulg. – ἱματίων DHJKL, Lind., Mack. — ³ κλίνη τῆ ταινίη (κηρίη C) ἢ ἱμάντι (ἱμᾶντι F) vulg. – Je lis ἢ au lieu de τῆ. – στόμα ρτο σῶμα C. — ¹δὲ om. J. – ἀποταμῆ (ἀποτάμη Lind.) τι (τις DFHIJK, Ald., Frob., Lind., Mack) vulg. – βαρέα C. — ³ σ. vulg. – ξ. C. – ἐκκρεμαννῦντα C. – χωρίου vulg. – χορίου C, Ald. — ͼ ἢ om. vulg. – J'ai ajouté ἡ sans mss. — ² Ante τῆς addit ἔτι D. – ἔτι (ἔτι om. B) τὸ ὑγρὸν (ὑποκείμενον pro ὑγρὸν C) vulg. – ὑγρὸν fait contresens; ὑποκείμενον est obscur; mais, pouvant s'entendre, je le prends. J'avais songé, par conjecture, à : καὶ μεθιείσης ἔτι τὸ ὑγρὸν. — ³ σήπεται καὶ τήκεται C. – Αnte τὰς addit καὶ C. – θύριφι FK. – ἢν μὴ πρ. ἀπ. om. J. — ³ τεθγήκη vulg. – ἐτεθνήκει Κ. – ἐτεθνήκη D, Ald., Frob., Lind. – ἐντεθνήκη CJ, Mack. – ἐκτενμαίρεσθα: DIν. – συντεκμαίρεσθαι Η. – ἐντεκμαίρεσθαι vulg. – La leçon de H

tenir assise en aucune façon, on redressera autant que possible le lit du côté de la tête, afin que le poids inférieur se porte en bas et exerce une traction; l'accouchée sera liée par-dessous les aisselles au lit, en dehors des couvertures, à l'aide d'une bande ou d'un lien large et souple, de manière que, le lit étant redressé, le corps ne descende pas. De la même façon, si le cordon se rompt, ou si on le coupe avant le temps, vous procurerez, à l'aide de poids convenables que vous suspendrez, la sortie du chorion; c'est là le meilleur traitement de ces cas et le moins nuisible.

- 9. (Accidents qui surviennent quand l'enfant mort séjourne dans la matrice.) L'enfant meurt dans la matrice et ne sort pas pendant qu'elle est humide et qu'elle a encore ce qui la soutient; elle se sèche; en cet état, d'abord l'enfant se gonfle, puis les chairs se dissolvent et se corrompent, et il sort; les os sortent les derniers. Quelquefois il survient un flux, si la femme ne succombe pas auparavant.
- 40. (Mort de l'enfant; signes.) Quand l'enfant est mort, on s'en assurera tant par les autres signes qu'en ordonnant à la femme de se coucher tantôt sur le côté droit et tantôt sur le gauche; en effet, l'enfant, quand il est mort, tombe dans la matrice du côté où se tourne la femme, comme une pierre ou tout autre corps; l'hypogastre est froid. Au lieu que, quand l'enfant vit, l'hypogastre est chaud, le ventre tendu tombe avec le reste du corps, et dans son propre sein rien ne tombe qu'avec le reste du corps.
- 11. (Écoulement de sang pendant le travail; cela annonce que l'enfant est non viable. Comp. des Maladies des Femmes, § 28.) Quand, chez une femme en travail, un écoulement sanguin abondant survient avant l'enfant, sans douleur,

montre qu'il faut lire, non pas ἄλλοις ἐντεκμαίρεσθαι, mais ἀλλοις τεκμαίρεσθαι. σημηίοις C. – σημείοις vulg. – τότε (bis) CF, Ald., Frob. — 10 ἔχη CJ. — 11 καὶ τὸ ἢτρον C. – μὲν om. J. — 12 ἔν.... σώματος om. (D, restit. al. manu) FGIJK. – αὐτέη C. – αὐτῆ vulg. — 13 ἤν τινι vulg. – 7 τινι C. – αἰματώδης γέν. πολλὸς C. – ἀνωδύνως J. – τὸ παιδίον om. C.

γένηται ανώδυνος, κίνδυνος το παιδίον τεθνηκός απολυθήναι, ¹ ή οδ βιώσιμον γενέσθαι.

- 12. Κυουσέων τῶν γυναικῶν ὁ στόμάχος τῶν πλείστων ἐγγὺς τυγγάνει ἐὼν πρὸ τοῦ τόκου.
- Κυέουσα ² ή γυνή, ἢν μὴ λαγνεύηται, ῥηΐτερον ἀπολυθήσεται τοῦ τόκου.
- Ή τὰ δίδυμα ³ κυέουσα τίκτει τῆ αὐτῆ ὡς καὶ συνέλαθεν · ἔχει δὲ ἐνὶ γορίω τὰ παιδία ἀμφότερα.
- 13. ⁴ Γυναικὶ δυστοκεούση, ἢν τὸ παιδίον ἐν τἢσι γονἢσιν ἐνέχηται καὶ μὴ εὐπόρως εξέλθη, ἀλλὰ ξὺν πόνφ καὶ μηχανἢσιν ἰητροῦ, ταῦτα τὰ παιδία ἀρτίζωα. Τουτέων οὐ χρὴ τὸν διμφαλὸν ἀποτάμνειν, πρὶν δὰν οὐρήση, ἢ πτάρη, ἢ φωνήση, ἀλλὰ έἄν, προσχωρῆσαι δὲ τὴν γυναῖκα ὡς ἐγγυτάτω τοῦ παιδίου, καὶ ἢν διψἢ, πινέτω μελίκρητον. Καὶ ἢν ὁ ὀμφαλὸς ἐμφυσῆται ὅσπερ ⁶στόμαχος, κινηθήσεται, ἢ πταρεῖ τε τὸ παιδίον καὶ φωνὴν ῥήζει, καὶ τότε ἀποτάμνειν ἀναπνέοντος τοῦ παιδίου. ^{*}Ην δὲ μὴ φυσῆται ὁ ὀμφαλὸς μηδὲ [†]κινῆται, χρόνου ἐγγενομένου, οὐ βιώσεται.
- 16. Κυέουσαν γυναϊκα, ⁸ ἢν μὴ άλλως γινώσκης, άλλ' οἱ ὀψθαλμοὶ εἰλκυσμένοι καὶ κοιλότεροι γίνονται, καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀψθαλμῶν οὐκ ἔγει τὴν φύσιν τῆς λευκότητος, ἀλλὰ πελιδνότερα.
- 17. Ἡν τις ἐπίτοκος ἐοῦσα ο κοιλοιδιὰ τοὺς δαθαλμοὺς, καὶ ὑποιδέη τὸ πρόσωπον καὶ ὅλη αὐτὴ, ¹ο καὶ τοὺς πόδας οἰδέη, καὶ ιώσπερ ὑπὸ φλέγματος λευκοῦ ἐχομένη φαίνηται, καὶ τὰ ὧτα λευκὰ

¹ Καὶ pro ἢ GJ, Ald. – γεν. om. C. — ² ἡ om. C. — ³ κύουσα vulg. – κυέουσα C. – οὐ (οὐ om. Foes in not., Lind., Mack.) τίκτει vulg. – ἄσπερ (ὡς καὶ C) συνδιαθεν (ὢσπερ σ. om. K) vulg. – χωρίω vulg. – χορίω CF, Ald. — ⁴ γυναιξί δυστοκεούσησι C. – ἔχηται vulg. – ἐνέχηται C, Codd. ap. Foes. – εὐπορῶς (sic) Ald. – σὺν vulg. – ξὸν C. – Gal. Gloss. : ἀρτίζωα, ὀλιγοχρόνια. — ⁵ὰν om. C. – οὐρήσει C. — ⁶ στ. καὶ κινηθήσηται (κινῆται Lind. ; κινηθήσεται CHJ, Mack.) ἢ πταρῆται (πτάρη J; πταρεῖται C) τὸ π. ἢ (καὶ pro ἢ C, φ. ἐήξη ἑήξει C, vulg. – Νε pouvant lire κινηθήσηται, je prends les indicatifs de C, et, ven conséquence, supprime le καὶ devant κιν. — † κινεται C. – οὺ C, Calvus. – οὺ om. vulg. — ° ἐὰν C. – ὰλλ' om. C. – ἐλκυσμένοι vulg. – εἰλκυσμένοι CFJ, Ald. – κυκλότεροι C. – τάγν. C. – πελιδνοτέρον G. – πελιδνότεροι, restit. al. manu D. — ἢ κοίλη (κοίλους G; κοιλιὰ sic C) δὲ τοὺς vulg. – Le δὲ de vulg. n'est pas admissible; la fausse leçon de C m'a mis sur la voie: lisez κοιλοιδιὰ. – ὑποιδέει C. – αὐτή C. – αὐτή Lind. — ¹θ καὶ οἱ πόδες οἰδέουσιν, ὧσπερ vulg. – καὶ τοὺς πόδας οἰδέη, καὶ ὧσπερ C.

il y a danger qu'elle se délivre d'un enfant mort ou non viable.

- 12. (Chez les femmes enceintes, le col utérin s'abaisse.) Chez la plupart des femmes enceintes, l'orifice utérin, avant l'accouchement, est bas.
- 13. (Inconvenient du coit chez une femme enceinte.) Une femme enceinte, si elle n'use pas du coit, accouchera plus facilement.
- 14. (Accouchement de juneaux.) Une femme enceinte de jumeaux les met au monde en même temps, comme elle les a conçus; les deux enfants sont dans un seul chorion.
- 13. (Précautions à prendre pour l'enfant dans un accouchement taborieux.) Dans un accouchement laborieux, quand l'enfant, retenu dans la matrice, sort non pas facilement, mais avec travail et par les manœuvres du médecin, de tels enfants ont peu de chances de survivre. Il ne faut pas leur couper le cordon ombilical avant qu'ils aient uriné, ou éternué, ou crié; on n'y touchera pas; la mère se rapprochera autant que possible de l'enfant, et, si elle a soif, elle boira de l'hydromel. Si le cordon devient emphysémateux comme le col, l'enfant se meut, ou éternue et pousse des cris, c'est le moment de couper le cordon, l'enfant respirant. Mais si le cordon ne devient pas emphysémateux, et si l'enfant ne se meut pas au bout d'un certain temps, il ne vivra pas.
- 46. (Signes de grossesse. Des Femmes stériles, § 213.) Une femme enceinte, à défaut d'autres signes, se reconnaît à ce que les yeux sont rétractés et plus enfoncés; le blanc n'a pas sa blancheur naturelle, mais est plus livide.
- 17. (Ce qu'indique l'état ædémateux chez une femme près d'accoucher.) Si une femme près d'accoucher a le dessous des yeux gonflé, le visage ædémateux ainsi que tout le corps, et les pieds enflés, et comme s'il y avait leucophlegmasie, les

⁻ φαίνεται vulg. -Lisez φαίνηται. - καὶ τὴν ότνα ἄκρην λευκὴν vulg. -Le nominatif est exigé par la construction. - καὶ ταχίλεα (sic) C.

καὶ ἡ βὶς ἀκρὴ λευκή καὶ τὰ χείλεα ¹πελιδνὰ αὐτέŋ ἦ, τεθνηκότα τίκτουσιν, ἢ ζῶντα πονηρὰ καὶ οὐ ²βιώσιμα καὶ ἀναιμα ώς νοσηλεύοντα, ἢ προέτεκον οὐ γόνιμα. Ταύτησι τὸ αἶμα ἐξυδατώθη ° δεῖ ³οὖν αὐτῆσι μετὰ τὸν τόκον τὰ εὐώδεα προστιθέναι, καὶ πίνειν τὰ εὐώδεα, καὶ σιτίσισιν ἀνατρέφειν. Καὶ πρῶτον τοῦ προσώπου ἡ ρὶς *ἔνσημος γίνεται ἄκρη, καὶ χρῶμα λαμβάνει.

- 18. ⁵ Ην τις χυϊσχομένη γῆν ἐπιθυμέη ἐσθίειν ἢ ἄνθρακας καὶ ἐσθίη, ἐπὶ τῆς κεραλῆς τοῦ παιδίου φαίνεται, δκόταν τεχθῆ, σημεῖον ἀπὸ τῶν τοιούτων.
- 19. [©]Γυναικὶ χρή εἰδέναι τῶν μαζῶν ὁκότερός ἐστιν αὐτέη μέζων, κεῖθι γὰρ τὸ ἔμβρυον · ὁμοίως οὲ καὶ τὸν ὀρθαλμόν · ἔσται γὰρ μέζων καὶ λαμπρότερος τὸ πᾶν εἴσω τοῦ βλεφάρου, ὁκοτέρωθι καὶ μαζὸς μέζων.
- 20. 77 Η τινι αν από προσθέτων μη λίην ζοχυρών δούναι ές τὰ άρθρα αρικνέωνται καὶ βρυγμός έχη, καὶ σκοροινέηται, καὶ χασμαται, έλπὶς ταύτην κυῆσαι μαλλον η 8 ή τις αν τουτέων μηδὲν πάσχη.
 - 21. Γυνή ήτις 9 παγέα παρά φύτιν εγένετο καὶ πίειρα καὶ φλέγμα-

1 Πελιδνά, αὐτέη (αὖτα ή pro αὐτέη C) τεθνηκότα φέρει ἃ τίκτει (τέξει Cornar.) (τίκτουσιν pro φέρει α τίκτει C; vulg. - Après αὐτέη, que je lis αὐτέχ, j'ajoute ζ, et du reste je suis C. — 2 βούσιμα (sic) C. - καὶ ἄναιμα om. C - ώσπερ νόθα όντα pro ως νοσ. C. - νοσηλέοντα DGHIJK, Ald.προέτεχεν Cornar., Mack. - ταύτη Cornar., Mack. - η γοῦν J. - τῆ τοιαύτη vulg. - αὐτῆσι C. - προστιθέναι, καὶ ἐσθίειν (καὶ ἐσθ. om. C) καὶ πίνειν (addit τὰ C, εὐώδεα (εὐόδεα sic C) vulg. - καὶ σιτίοισιν ἀνατρέφειν Vatic. Codd. ap. Mercur., Mack. - κ. σ. άν. om. vulg. - ' ἔνσιμος CFGHIJ, Ald., Frob., Mack. - Les traducteurs adoptent evous; mais le sens ne le permet pas; c'est everyos qu'il faut. A la vérité, ce mot ne figure pas dans les dictionnaires, mais il est donné par les mss. D et K, et d'ailleurs régulièrement formé comme διάσημος et ἐπίσημος. — 5 ήν τισι κυίσκουσι (τινι κυϊσκούση Lind., Mack; τις κυϊσκομένη C) γην (γη DIV, Mack) επιθυμήτοι (επιθυμέη C) εσθίεσθαι (έσθίειν C, Lind.) ή άνθρακας (άνθρακες DHKP', Mack) καὶ δοθίονται (δοθίωνται DFHJ; δοθίη C) vulg. - γένηται pro τεχθή C. - τῶν om. C. - 6 γυναικών C. - γινώσκειν C. - τὸν μαζὸν vulg. - τῶν μαζῶν CJ. - ἐστινom. C. - μείζων αθτέη C. - αθτή vulg. - αθτή F. - μείζων Η. - των δοβαλμών C. - 6notegos & 6 (6 om. FG, Ald.; nai pro 6 CDHJ) naços vulg. - Je lis δκοτέρωθ: au lieu de δκότερος η, et prends και de plusieurs mss. — την (η C) τινι καὶ (τη pro καὶ restit. al. manu D; μη pro καὶ FGJK; ην pro καὶ Η; ήν C) ἀπὸ vulg. - Il faut lire η τινι et, au lieu de καὶ, prendre ην, c'est-à-dire αν; ην étant mis plus d'une fois par erreur pour αν. - αφικέωνται vulg. - άφικνέωνται C. - βριγμός vulg. - βρυγμός CDHJKL, Lind., Mack.

oreilles et le bout du nez pâles, les lèvres livides, elle met au monde un enfant mort, ou, s'il vit, en mauvais état, non viable et exsangue, vu qu'il est malade; ou bien elle a accouché prématurément d'un enfant non viable. Chez ces femmes, le sang est devenu aqueux. Il faut donc, après l'accouchement, appliquer les aromatiques, les faire prendre en boisson, et prescrire une alimentation restaurante. Dans le visage, c'est le bout du nez qui, le premier, fournit un signe: il se colore.

- 18. (Signes chez l'enfant, provenant d'envies de la mère.) Si une femme enceinte a envie de manger de la terre ou des charbons, et en mange, l'enfant qui est mis au monde porte sur la tête un signe provenant de ces choses.
- 49. (Signes tirés de la mamelle et de l'æil, indiquant de quel côté est le fætus.) Il faut remarquer chez une femme laquelle des deux mamelles est la plus grosse; car c'est de ce côté qu'est le fætus; de même pour les yeux; l'æil sera plus grand, et tout ce qui est en dedans de la paupière plus brillant, du côté aussi où la mamelle est plus grosse.
- 20. (Douleurs survenant après l'application de pessaires médicamenteux; elles indiquent, chez la femme, de l'aptitude à devenir enceinte.) Quand, chez une femme, à la suite de l'application de pessaires qui ne sont pas très-actifs, il survient des douleurs aux articulations, du grincement de dents, des pandiculations et des bâillements, il y a plus de chance pour qu'elle devienne enceinte que chez celle qui n'éprouve rien de pareil.
- 21. (Une semme qui engraisse ne devient pas enceinte durant ce temps. Comp. des Maladies des Femmes, § 17.) Une semme qui a pris un embonpoint excessif, de la graisse et est devenue

⁻ έχει L. - σκοτοδίνεται (sic) Codd. ap. Foes. - σκοτοδινίη L. - σκοτοδίνη, restit. al. manu D. - σκοτοδίνετ P'Q'. - καὶ χασμ. om. C. - * εἴ τις (τι DFG HIKP', Mack) vulg. - Lisez ἢ τις, -τῶν τοιουτέων C. - πάσχει C. - * παχεῖα vulg. - παχέα (D, ponit post φύσιν) FJK. - πιειρὰ Ald., Frob. - πιηρὰ H. - πίηρα DFJK. - πνεύματος pro φλ. J, Calvus. - τούτου τοῦ χρόνου C. - τούτω τῷ χρόνω vulg.

τος ἐπλήσθη, οὐ χυΐσκεται τούτου τοῦ χρόνου ' ήτις 'δὲ φύσει τοιαύτη ἐστὶ, κυΐσκεται τουτέων ἕνεκεν, ἢν μή τι ἄλλο κωλύη αὐτήν.

- 22. Τῶν γυναιχῶν τῆσι πλείστησιν 2 ὅταν τὰ ἐπιμήνια μέλλη φαίνεσθαι, δ στόμαχος 3 αὐτὸς ἑωυτὸν ἀνέσπαχε μᾶλλον 3 ἄλλοτε.
- 23. Γυνή ήτις αλρικύμων εούσα πέπαυται κυϊσκομένη, φλεβοτομείσθω δὶς τοῦ ενιαυτοῦ ἀπὸ τῶν χειρέων καὶ τῶν σκελέων.
- 24. ⁵⁷Η τινι όδύναι ἐν ἰσχίω ἢ ἐν κεφαλῆ ἢ ἐν χερσὶν, ἢ ⁶ἄλλοθί που τοῦ σώματος, ὅταν δὲ κύῃ, ἐκλείπουσιν, ὁκόταν δ' ἀπολυθῆ ἀπὸ τῶν μητρέων, ἔνεισι, ξυμφέρει τὰ εὐώδεα καὶ πίνειν καὶ προστίθεσθαι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης.
- ούτ' άλλως · οὐδ' ἢν ¹⁵ χυέουσα προσθῆ, οὐδ' οὕτως δζέσει · ἤτις δὲ στὸς ἀλλως · οὐδ' ἢν ¹⁵ χυέουσα προσθῆ, οὐδ' οὕτως δζέσει · ἤτις δὲ στοι ἀκοροσθῆνος · ἀκοροσθῆνο

¹ Δὲ οπ. C. – εἴνεκεν C. – κωλύει J. — ² ὁκόταν C. — ³ αὐτῶν 'Vatic. Codd. ap. Merc. – ἀνέσπασε D. — ¹ ἀρεικύμων DFIK. – φλεβοτομεῖσθαι C. – χειρῶν vulg. – χειρέων C. — ⁵ ἤν (ῆ C; ἢ Codd. ap. Foes) τινι vulg. – τῷ (τῷ οπ. C) ἰτχ. vulg. – τῷ (τῷ οπ. C) ἰτχ. vulg. – τῷ (τῷ οπ. C) ἰτχ. vulg. – τῷ (τῷ οπ. C) κεφ. vulg. — ὁ που άλλοθι C. – ἐκλείπωσιν J. – δ' οπ. FHJK. – ἔνεισι οπ. (D, restit. al manu) GJK. – σμφ. C. — ¹ κυήσηος C. – εἴνεια C. – ἔχειν L. – σμησάσθω (sic) C. – καὶ μἢ ἀλειψάσθω C. Codd. ap. Foes. – δὲ οπ. C. — ὁ πεπαυμένον C. — ∘ πεπαυμένω C. – ὑπο θεῖσα L. — ¹⁰ ἐς (πρὸς C) πῦρ καὶ μὴ εἰς τὸν (εἰς τὸν οπ. C) ἢλιον vulg. — ¹¹ τὸ L. – τὴν αὐτῆς (αὐτῆς DF, Ald., Frob., Mack) (τὴν αύτῆς οπ. C) νulg. — ¹² καὶ δζέσει γι καλῶς ἔχη τῆς καθάροιος, εὶ δὲ μὴ οὐν δζέσει pro καλ... κακῶς C. – ἢν δὲ μὴ, οὐν δζέσει κακῶς Codd. ap. Foes. — ¹⁵ μὴ τεκοῦσα (τέκνουσα sic H; τίκτουσα Lind., Mack) (εὕτεκνος καὶ κύουσα pro μὴ τεκοῦσα, D restit. al. manu, FGIJK) ἢ νulg. – Lisez τεκνοῦσα — ⁴ οὐδέποτε καὶ καθαιρομένη δζέσει αὐτῆς ἡ κορύψη pro οὐδέποτε... ἄλλο δὲ οὐδὲν (Đ,

pleine de pituite, ne conçoit pas durant tout ce temps. Mais celle qui est telle naturellement, conçoit en raison de ces circonstances, si rien autre n'y fait empêchement.

- 27. (Rétraction du col utérin à l'approche des règles.) Chez la plupart des femmes, quand les règles vont paraître, le col utérin se rétracte plus qu'à un autre moment.
- 23. (Saigner une femme qui cesse de concevoir.) Si une femme qui concevait cesse de concevoir, on la saignera deux fois dans l'année, des bras et des jambes.
- 24. (Douleurs cessant pendant l'état de grossesse et reparaissant ensuite; traitement.) Quand une femme éprouve des douleurs à la hanche, à la tête, aux bras ou ailleurs, douleurs cessant quand elle est enceinte et reparaissant après l'accouchement, il importe d'employer les aromatiques en boisson, et de les appliquer au col de la matrice.
- 23. (Épreuve pour reconnaître si une femme est en état de concecoir. Des Femmes stériles, § 219.) Traitant une femme pour qu'elle conçoive, faites-lui, quand elle paraît être mondisiée et avoir le col utérin en bon état, prendre un bain et se nettover la tête, sans employer aucune onction parfumée; puis elle mettra autour de ses cheveux un linge lavé et sans odeur, qu'elle fixera avec un réseau lavé ou n'ayant aucune odeur; cela fait, elle se tiendra tranquille, après avoir appliqué à l'orifice utérin du galbanum chauffé et amolli au feu, non au soleil; le lendemain, ôtant le réseau avec le linge, elle fait flairer à quelqu'un le sommet de sa tête; si la tête est odorante, la mondification a été bonne; sinon, elle a été mauvaise. Cela se fait à jeun. Si elle n'est pas en état de concevoir, aucune odeur ne sera sensible, ni après purgation ni autrement; aucune ne le sera non plus si l'application de la substance odorante est pratiquée chez une femme enceinte. Mais celle qui devient fréquemment enceinte, qui est féconde

restit, al. manu) FGIJK. — ¹⁸ χνοούση vulg. - χυέρυσα C. - ούτως καλώς (κ. om. C) δζ. vulg.

¹χυίσκεται θαμέως καὶ ἀριχύμων ἐστὶ καὶ ὑγιαίνει, ἢν προσθῆς μηδὲ καθῆρας, οζέσει αὐτῆς ἡ κορυωή, ἄλλο δὲ οὐδέν.

- 26. "Οταν εθέμμιγέσθω μέχρις αν συλλάδη.

 δο παλιν ξυμμιγέσθω μέχρις αν συλλάδη.
- 27. Γυνή την κυίσκηται μέν, διαφθείρη δε δίμηνα τὰ παιδία ἀκριδῶς ες τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ μήτε η πρότερον μήθ' ἴστερον, καὶ τοῦτο πάθη δὶς ἢ τρὶς κατὰ ταὐτὰ, καὶ πλέονα ἤν τε τρίμηνα τοῦτο πάθη οὶς ἢ τρὶς κατὰ ταὐτὰ, καὶ πλέονα ἤν τε τρίμηνα τοῦ αὐτὸν τοῦτον τρόπον, το πανδίονα χρόνον γεγονότα διαφθείρη κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον, το πανδίου αὐξανομένου καὶ τοῦ ὑπερβάλλοντος ἐκ τοῦ διμήνου ἢ τριμήνου ἢ ὁπηλίκου δήποτ' οὖν αλλὰ τὸ μὲν αὐξάνεται, αἱ δὲ μῆτραι οὐκέτι εἰσὶν ίκαναὶ, ἀλλὰ κατὰ τοῦτο διαφθείρεται ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον. Ταύτη τοῦ καναὶς τὸν μήτρην, καὶ φυσῆσαι ὡς μάλιστα προσθέτοισι φαρμάκοις τοῦτοδε τῆς σικύης τὴν ἐντεριώνην

¹ Κυήσεται vulg. - πυίσκεται C. - Matthiæ, dans sa liste des verbes irréguliers, cite χυήσεται comme un futur donné par Hippocrate; mais ce futur (le futur d'ailleurs ne convient pas ici) est annulé par un bon manuscrit. - ην (κην Cornar.) μη (μη om. C, Foes in not.) προσθής vulg. - Voy. des Mal. des Femmes, § 76. - οζέση C. - 2 δè om. C. - δοχέει vulg. - δοχέη CD FHIJK, Mack. - ἔχειν πάντα (π. om. C) καὶ vulg. - ἰέναι C. - ἀθώρικτος CD. - 3 εύωχημένος στα σύμφορα pro καί.... ξυμφ. C.- σιτευθείς (D, restit. al. manu) ΗJΚ. - συλλ. C. - πρώτου CDHIJK. - πρώτου om. vulg. - 'δέ.... ξηρότητος om., restit. al. manu D. - άγνοεῖ vulg. - άγνοῆ CJ. - 5 δὲ om., restit. al. manu D. - ἀποδιδοῖ vulg. - ἀποδοίη C. - Lisez ἀποδῷ. - 6 αδθις C. - μισγέσθω C. - ήν pro αν C. - ήτις vulg. - Lisez ήν, comme dans le passage parallèle du livre des Femmes stériles, § 238. - κυίσκεται vulg. - Il faut le subjonctif. - διαφθείρει vulg. - διαφθείρη Κ. - καὶ τὰ παιδία D. s πρώτον μήτε C. — 9 τρίς καὶ ταύτα καὶ πλέονα ήν τε τρίμηνα C. - τρίς, άλλα καὶ ἢν τρίμηνα vulg. - Prenez la leçon de C en lisant κατά ταὐτά. - δίμηνα pro τρίμηνα (D, restit. al. manu) J. — 10 η (ην τε pro η C) τετρ. vulg. - "εἴ τε DFGHIK. - ἡ καὶ J. - πλείονα CF. - τρόπον τοῦτον C. - 12 ταύταις C. - οθα έτι διδόασιν (ἐπιδιδόασιν CDFHIJK) ἐπὶ (addunt τὸ CDFGHIJK) μέζον vulg. — 13 δπ. τοῦ (τοῦ om. J; τὸ Coray, Mus. oxon. Consp. p. 11) έκ vulg. - όπηλίκου · ήν ποτε αν (ήν pro αν CH) (όπηλίκου δήποτ' οὖν

et en bonne santé, celle-là, même sans purgation antécédente, aura, si on lui fait l'application, le sommet de la tête odorant, et rien autre.

26. (Précautions à prendre pour que la conception ait lieu. Des Femmes stériles, § 220.) Quand elle paraît être en bon état, et qu'elle doit aller auprès de son mari, la femme sera à jeun, et l'homme ne sera pas ivre, il aura pris un bain froid et les aliments convenables. Si elle connaît qu'elle a reçu la semence, elle n'ira pas dans les premiers moments auprès de son mari, mais elle se tiendra tranquille. Or, elle le connaîtra, si, l'homme disant avoir éjaculé, la femme ne s'en aperçoit pas à cause que les parties sont sèches; mais, si la matrice laisse ressortir la semence et que les parties deviennent humides, la femme s'unira de nouveau à son mari jusqu'à ce que la semence soit reçue.

27. (Acortement recenant à peu près à la même époque; traitement. Des Femmes stériles, § 238.) Une femme conçoit, à la verité, mais avorte à deux mois, éprouvant cet accident deux ou trois fois de la même façon, juste à la même époque, ni plus tôt ni plus tard; ou même l'avortement se fait semblablement à trois mois, à quatre mois ou à un âge plus avancé du fœtus; en ce cas, la matrice ne se développe pas à mesure que se développe le fœtus, croissant à partir de deux mois, de trois mois ou de tout autre âge; mais, tandis que le fœtus grandit, la matrice ne peut le suivre, et c'est pourquoi l'avortement survient à une même époque. On fera des injections de la matrice et on l'insufflera autant que possible avec les pessaires que voici: prendre le dedans d'une courge,

Coray, ib.) αλλοτε (αλλά τὸ C, Coray, ib.) μὲν αὐξ. (αὐξάνηται J) vulg. δτιν pro εἰσιν J.— "χοὴ σικύην (ἐψῆσαι σια. pro σια. Codd. ap. Foes; σιανῆσαι DFHIK, Ald.; ανῆσαι C; σιαύας J) ἐμποιῆσαι (ποιῆσαι CDFHJK, Ald. ἐς ἰξς om. C τὴν μήτρην δεῖ οὐν (γοῦν J) ἀποποιῆσαι (ἀποπιῆσαι Η) καὶ ἐνσῆσαι δεῖ οὖν ἀπ. καὶ ἐνσῆσαι om. C) ὡς vulg. – Dans ce texte trèsaltéré, il n'y a d'autre parti à prendre que de suivre celui du passage pacallèle des Femmes stériles. — "τ. om. C. – τοῖσι δὲ FH, Ald. – ἐντεριόνην Η. – διανοῆσαι C. – ἐρθῷ om. DFHIJKP'. – ἐψῆσαι pro μίξαι C. – ὄντι om. C. κόψαντα διασήσαι ' έπειτα εν μέλιτι έφθῷ μίζαι δλίγην πλείονι ὄντι τῷ μέλιτι καὶ σιλφίου δλίγον ' τὸ δὲ μέλι ' κάθεφθον ἔστω ' τοῦτο τῷ μέλιτι καὶ σιλφίου δλίγον ' τὸ δὲ μέλι ' κάθεφθον ἔστω ' τοῦτο στόμαχος ' προστιθέναι ' δὲ πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης καὶ ὧσαι ὅκως ἀν περήση ἐς τὸ εἴσω τῆς μήτρης ' ὅταν ' 3δὲ ἀποτακῆ τὸ φάρμακον, εξελεῖν τὴν μήλην. Καὶ τὸ ἐλατήριον ὧδε ποιέων προστιθέναι, καὶ τῆς κολοκυνθίδος τῆς ἀγρίης ὡσαύτως. Καὶ ἐσθιέτω τοῦτον τὸν χρόνον σκόροδὰ ὡς πλεῖστα καὶ καυλὸν σιλφίου καὶ ὅτι φῦσαν ἐμποιέει ἐν τῆ κοιλίη. Προστιθέσθω δὲ ' τὸ προσθετὸν διὰ τρίτης ἡμέρης, ἔως ὰν δοκέη καλῶς ἔγειν, καὶ πλῆθος ' ὅκόσον προσίεται ' τὰς δὲ μεταξὺ μαλθακτηρίοισι χρῆσθαι. ' Ἐπειδὰν δὲ καταστῆ τοῖσι ⁶ μαλθακτηρίοισι τὸ στόμα τῆς μήτρης, μετὰ τὸ ἐπιφανῆναι ἐπιμείνασαν, ὁκόταν ἤδη ἔηρὴ ἢ, μίγνυσθαι.

28. ΤΕΙ τινι αν ή μήτρη εμπυος γένηται η μετά τόχον η έχ ειαφθορης η άλλως πως, και μη εν τεύχει ετέρω και χιτώνι το πύον ώσπερ επι φύματος η εξυμφέρει ταύτη μήλην υπαλειπτρίδα καθιέναι ες το στόμα της μήτρης. ήσσον γάρ δεήσεται κλύσιος, εί χωρήσειε πρὸς την μήλην. έπειτα κάμπας τὰς ἀπὸ 10 της τιθυμαλίδος ευλλέξας, αι δη κέντρα έχουσιν, 11 αυτάς ἀποτάμνειν ήσυχη, όχως αν ή φορθή μη έκρυη. έπειτα ζηραίνειν αυτάς εν ηλίω και τρίδειν. και τους σχώληχας δε τους χοπρίνους ωσαύτως ξηραίνειν εν τῷ ηλίω, έπειτα 12 τρίδειν. και της μεν κάμπης δύο δβολούς σταθμῷ αιγιναίους, τῶν δε σχωλήχων διπλάσιον, και ἀννήσου δλίγον παραμίξαι, ή τῶν

¹ Κάτερθον C. —περὶ τὴν μήλην C. —παραδέχεται vulg. —παραδέξεται C. — ²δὶ καὶ πρὸς vulg.—Ce καὶ est nuisible au sens, et je l'ai supprimé. —ἢν pro ἄν C. — εἰς C. — ³δ' C. — ⁴τὸ.... τρίτης οπ. C. —τρίτης τῆς ἡμέρης vulg. — Je supprime τῆς; voy. le passage parallèle. —ἢν pro ἄν C. — ³ ὅκως ἢν pro ὅκόσον C. — Ροει όκ. addunt ἄν Codd. ap. Foes. —προσίηται vulg. —προσίεται Η. —κεχρῆσθαι C. — ° Post μ. addit χρῆσθαι C. — ἐπιμείνασα Μακλ. — ἐπιμήνια pro ἐπιμείνασα Cornar., Lind. — όκόταν δὲ ξηρἢν (ἔηρὴ ΗΚ; ἔηρὴ ἢ C, Foes in not., Lind., Μακλ) μίγνυσθαι vulg. — Lisez ἢδη au lieu de δέ. — †ἢν (ἢ C; ἢ Codd. ap. Foes) τινι ἄν (ἢν C) ἢ vulg. —μετὰ τὸν τόκον CFHK. —πῶς C. — * ἐντεύχει (ἐντεῦθεν C; ἐν τεύχει Ald., Frob., Lind., Mack) ἐτέρως (ἐτέρω C, Cornar.) vulg. — ἄσπερ ἐ. φ. ἢ om. J. — ³σ. C. —ταύτην vulg. — ταύτη Μακλ. —μύλην (bis) Η. — ὑπαλλιπτρίδα, Ald. — ὑπαλλιπτρίδα C. —ὑπαλληπτρίδα F. — δεήσεται vulg. — δοκέει C. — δονέ γ, Vatic. ap. Foes, Ald. — δοκόι DHIJK. Θεήσεται P', Mack. — καύσιος vulg. — καύσης C. — καῦσες, al. manu καύσιος D. — ελύσιος Codd. ap. Foes. — ¹ τῆς om. Κ. —

piler, tamiser; en mèler un peu avec beaucoup de miel et un peu de silphion; le miel sera très-cuit; on arrange une part de ce mélange autour d'une sonde, ayant soin que la grosseur soit telle que l'orifice uterin l'admette; on la porte à l'orifice utérin, et on pousse, de manière qu'elle pénètre dans l'intérieur de la matrice. Quand le médicament s'est fondu. on retire la sonde. On applique de la même facon l'élatérion et le concombre sauvage. Pendant ce temps, la femme mangera tant qu'elle pourra de l'ail, de la tige de silphion et de tout ce qui produit du vent dans le ventre. Le pessaire sera appliqué tous les trois jours, jusqu'à ce que les choses paraissent en bon état, et à la dose qui sera supportée. Dans les jours intermédiaires, elle emploiera les émollients. Quand l'orifice utérin est remis à l'aide des émollients, la femme attend après que les règles ont paru, et va auprès de son mari quand elle est tout à fait sèche.

28. (Suppuration dans l'intérieur de la matrice; introduction d'une sonde; potion singulière. Comp. des Femmes stériles, \$222, et des Maladies des Femmes, \$2.) Quand la matrice suppure après un accouchement ou un avortement, ou de toute autre façon, le pus n'étant pas dans une poche spéciale ou une tunique comme cela est dans un abcès, il convient d'enfoncer dans l'orifice utérin une sonde introductrice; car les injections seront moins nécessaires si le pus s'écoule à l'aide de la sonde. Puis recueillir les chenilles du tithymalle, lesquelles ont un aiguillon, l'exciser doucement de manière que la matière alimentaire ne s'écoule pas; les faire sécher au soleil et les broyer; de même prendre des vers de fumier, les sécher au soleil et les piler; il y aura : de chenilles deux oboles d'Égine, de vers le double; on mêlera un peu d'anis

συλλ. C. – ώσπερ (ἄνπερ J; ὅσαι pro ώσπερ Codd. ap. Foes, Vatic. Codd. ap. Foes) δὲ (δὴ J) κέντρα vulg. – Je lis αῖ au lieu de ώσπερ. — " αὐτὰ Foes in not., Mack. – ἔπειτα δὲ ταύτας pro αὐτὰς C. – ὅπως C. – καὶ τρίθειν om. C. – κοπρίωνας vulg. – κοπρίνους C. — '² λειοτριθέειν (sic) C, Codd. ap. Foes. – σταθμούς J. – σκολίκων (sic) C. – ἀνίσου CDHJ, Mack.

τοιουτοτρόπων τινός · κακῶδες γὰρ γίνεται · ¹ταῦτα δὲ τρίψας λεῖα, δίες οἴνω λευκῷ εὐώδει · καὶ ἐπὴν πίη, βάρος ἐπιγίνεται καὶ νάρκη ἐμπίπτει ἐν τἢ γαστρί · ἢν ²οὖν ἐπιγένηται, μελίκρητον ἐπιπινέτω ὀλίγον.

29. 3 Κυήσιος δέ καὶ παιδοποιίης ήτις δείται καὶ ἄτεκνος ἐοῦσα καὶ ήδη κυήσασα, 4 ἐοῦσα δὲ τεκνοῦσα, ὅταν ὁ στόμαγος σκληρὸς ἢ, άκρος ή όλος, ή εξυμμεμύκη, και μή δρθός ή, άλλά πρός το ισγίον απεστραμμένος τὸ έτερον, η ές τὸν ἀρχὸν 6 κεκύφη η ἀνεσπάκη έωυτον, 7 ή το γείλος επιθάλλη τοῦ στομάγου ἐφ' έωυτο, δκόθεν οὖν ή τρηγύς καὶ πεπωρωμένος ή, σκληρός δὲ γίνεται καὶ ἀπὸ 8 συμμύσιος καὶ ἀπὸ πωρώσιος, ταύτησι τὰ ἐπιμήνια οὐ φαίνεται, ἡ ο ελάσσονα τοῦ δέοντος, καὶ διὰ 10 πλέονος χρόνου ἐπιφαίνεται. *Εστι δὲ ἐν ἦσι τὰ ἐπιμήνια κατὰ ὑγιείην τοῦ σώματος καὶ τῶν μητρέων την έξοδον ευρίσκεται · καὶ κατά γε τὸ 11 ξύμφυτον καὶ δίκαιον, καὶ ύπο θερμότητος καὶ υγρότητος τῶν 12 ἐπιμηνίων τοῦ στομάγου μὴ κάρτα βεβλαμμένου την δὲ γονήν διὰ τοῦτο οὐ δέγεται κατά την βλάβην, 13 ήτις αν κωλύη ἀπὸ τοῦ στομάγου μη καλῶς ἔγοντος τοῦ δέγεσθαι. 14 Ταύτη γρή, πυριήσαντα τὸ σῶμα όλον, δοῦναι πιεῖν φάρμακον, καὶ καθαρήν ποιήσασθαι τοῦ σώματος πρῶτον, ἤν τε ἄνω καὶ κάτω δέηται, ήν τε 15 ἄνω μοῦνον · καὶ ήν μὲν ἄνω διδῶς τὸ φάρμακον, μή πυριήν πρότερον της καθάρσιος • 16 πυριήσας δε μεταπίσαι

1 Τούτο D. - δε λεῖα τρίψας C. - διείς (δίες εν C) οἴνω vulg. - ἐπιγίγν. C. - 2 οδν om. FJ. - επιγίνηται C. - 3 κυήσηος δε καὶ παιδοποιήσηος C. - τις pro ήτις C. - ατέκνουσα pro ατεκνος ἐοῦσα L. - ' οδσα D. - ατεκνοῦσα DQ'. - τέχνουσα vulg. - τεχνούσα Mack. - τεχούσα C. - ή (ή om. DFHIJKP') ὅταν vulg. - ξηρός ή (ή pro ή CFII) ἀκρόπαθος (ἀκρόπλοος C, Codd. ap. Foes) vulg. - Lisez σκληρὸς η, ἄκρος η ὅλος, comme dans le passage parallèle des Femmes stériles, § 217. ἀκρόπλοος de C contient, en parties, les éléments de la bonne leçon. — 5 σ. C. - δρθώς vulg. - δρθός CFH, Lind. — 6 κεκρύση (κεκύση L; κεκύσει C) ἢ ἀν. (ἀνεσπάκει C) vulg. — ⁷ ἢ τ. χ. ἐ. τ. σ. om. J. - ἐπιβάλλει vulg. - ἐπιβάλλη Κ, Mack. - τοῦ στομάχου, ὁκόθεν οὖν ἐφ' (ἐπ' CFH, Ald.) έωυτὸν (έωυτὸ Mack) ἢ τρηγύς vulg. - Lisez, comme on lit dans le passage parallèle des Femmes stériles, § 217, et comme le conseille Foes : ἐζ' έωυτὸ, ὁχόθεν οὖν ἢ τρηχύς. — 8 συμμίξιος \mathbf{D} . – συμμύέιος Η. - συμμύσηος C. - πωρώσηος C. - 9 Post έλ. addunt ή (καί C) πλέονα CDFGHIJKP' (Q', π) ειόνως). — 10 π λείονος C. - φαίνεται J.-δ' C. - έπιμ. καὶ κατά vulg. - Je supprime ce καὶ d'après le passage parallèle, § 217. - ὑγείην vulg. - δγιείην C. - μητρέων om. C. - εδρίσκεσθα: DFGHJK. — "σ. C. -12 ἐπιμ. καὶ τοῦ vulg. - Je supprime ce καὶ nuisible au sens et introduit à tort par les copistes à cause du voisinage des autres καί. — 13 ην (ην Η; η

ou quelque chose de semblable, car cette préparation prend une mauvaise odeur. On pile bien, et on délaye avec du vin blanc de bonne odeur. Quand la femme a bu, elle éprouve de la pesanteur et de l'engourdissement dans le ventre. Si cela arrive, elle boira un peu d'hydromel par-dessus.

29. (Traitements pour rendre féconde une femme qui ne concoit pas, Ils sont réglés d'après les causes de la stérilité. On y remarquera celui qui consiste à redresser le col dévié; des succès sont, en effet, obtenus par ce moyen. Des Femmes stériles, \$ 217.) Pour une femme qui désire devenir enceinte et avoir des enfants, soit n'ayant pas concu, soit ayant concu. mais étant en état de concevoir : quand l'orifice utérin est dur, en totalité ou à son extrémité, qu'il est fermé, qu'il n'est pas droit, mais dévié vers l'une ou l'autre hanche, qu'il se recourbe vers l'anus ou se rétracte, ou qu'une des lèvres empiète sur l'autre, de quelque façon qu'il soit raboteux ou plein de callosités (il durcit, en effet, et par la contraction qui le ferme et par les callosités qui s'y forment); dans ces cas, les règles ne viennent pas ou viennent en moindre quantité qu'il ne faut et à de plus longs intervalles. Il en est chez qui les règles trouvent leur chemin au dehors en raison de la santé du corps et de la matrice, conformément du moins à la condition originaire et régulière, et parce que la chaleur et l'humidité des règles n'ont pas lésé notablement le col. Mais le sperme n'est pas recu à cause de la lésion qui, altérant le bon état du col, le met hors d'état de recevoir. En ce cas, après avoir donné une fumigation de tout le corps, il faut faire boire un évacuant et provoquer d'abord des évacuations genérales, soit par haut et bas à la fois, soit par haut seulement. Si vous évacuez par le haut, vous n'administrerez pas

Cornar., Lind., Mack) τις ζιν (ἐν GHIJK, Lind., Mack) κωλ. vulg. — το ταύτον νυlg. – ταύτη C. – πιεϊν δού να: C. – Απιε πρώτον addunt ταύτην DHIP'Q'. — το κάτω J. – καὶ ζιν τε (μὲν pro τε C) ἄ. διδοῖς vulg. – Lisez διδῷς. – πυριῆν (addunt πρότερον C, Codd. ap. Foes, Mack; πρό Lind.) τῆς vulg. — το πυριῆσεις δὲ μεταπένας κάτω vulg. – πυριῆσας δε μεταπείσαι (sie) κάτω C. δοκέει Lind.

κάτω • ήν δε μή δοκέη δεϊσθαι άνωτερικού, προπυριήσας, κάτω 1 πίσαι. "Όταν δε δοκέη καλώς έγειν καθάρσιος το σώμα, 2 μετά τοῦτο πυριήν τὰς μήτρας, ἐγκαθίζοντα αὐτὰς πυκνὰ ἐν ὅτω αν δοκέη ξυμφέρειν· επιβάλλειν δε ες το πυρίημα χυπαρίσσου δινήματα 3 καί δάφνης φύλλα κόψας * καὶ λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. 40 Οταν δὲ νεόλουτος ή καὶ νεοπυρίητος, ἀνευρύνειν τὸ στόμα της μήτρης τη μήλη τη κασσιτερίνη, καὶ ἀνορθοῦν ὅπη ἀν δέηται, ἢ μολιβδίνη, ἀρξάμενος ἐκ λεπτής, είτα παγυτέρη, ήν παραδέγηται, 5 εως αν δοκέη καλως έγειν βάπτειν δε τὰς μήλας ἐν ένὶ τῶν μαλθακτηρίων διειμένω 66 τι αν δοχέη ζυμφέρειν, ύγρον ποιήσας * τὰς δὲ μήλας ποιέειν ὅπισθεν χοίλας, εἶτα περὶ ζύλοισι μακροτέροισιν άρμόσαι, καὶ οὕτω γρῆσθαι. Τὸν δὲ γρόνον τοῦτον πινέτω, καθεψοῦσα ἐν 8οἴνω εὐώδει λευκῷ καὶ ως ήδίστω γλυκεί, δαίδα ώς πιοτάτην κατασγίσασα λεπτά, καὶ σελίνου καρπὸν 9 κόψασα καὶ κυμίνου αἰθιοπικοῦ καρπὸν καὶ λιβανωτὸν ως κάλλιστον· τουτέου πινέτω νηστις 10 δκόσον αν δοκέη μέτριον είναι πληθος, ημέρας δκόσας 11 αν δοκέη άλις έγειν· και εσθιέτω σκυλάκια έφθα καὶ πουλύποδα ἐν οἴνω έφθὸν ἢ γλυκεῖ καὶ τοῦ ζῶμοῦ πινέτω. 12 καὶ κράμδην έφθην, καὶ οἶνον λευκόν ἐπιπινέτω, καὶ μὴ διψήτω. 13 καὶ λουέσθω θερμώ δὶς τῆς ἡμέρης · σιτίων δὲ ἀπεγέσθω τοῦτον τὸν γρόνον. Μετά 14 δε τοῦτο, ἢν μεν γωρέη κατά τὸν στόμαγον καὶ φαίνηταί τι έζω καθάρσιος, πίνειν τε έτι τοῦ πόματος ἡμέρην μίην καὶ δύο, καὶ τησι μήλησι παύεσθαι γρεομένους, καὶ πειρησθαι καθαίρειν τὰς μήτρας προσθέτοισι φαρμάχοισιν. ΕΙΤινί 15 δέ τοῦ στομάγου όρθοῦ καὶ μαλ-

la fumigation avant l'évacuation, et, à la suite de la fumigation, vous ferez une contre-purgation par le bas. Si au contraire vous croyez ne pas devoir évacuer par le haut, administrez, après une fumigation préalable, un purgatif. Quand le corps paraît bien nettoyé, fomenter fréquemment la matrice en donnant des bains de siège où entreront les ingrédients jugés convenables : par exemple les copeaux de cyprès, les feuilles pilées de laurier; on lave le corps avec beaucoup d'eau chaude. Quand la malade vient de prendre un bain et une sumigation, ouvrir l'orifice utérin et le redresser de la façon que besoin est, avec une sonde d'étain ou de plomb, d'abord petite, puis plus grosse, si elle est reçue, jusqu'à ce que les choses paraissent en bon état; tremper les sondes dans quelque préparation émolliente qui sera jugée convenable et qu'on rendra liquide en la délayant. Les sondes seront creuses en arrière, on les enmanchera dans des bâtonnets longs, et on s'en servira ainsi. Pendant tout ce temps, la femme, faisant cuire des branches de pin très-grasses coupées en petits morceaux dans du vin blanc doux très-agréable, boira cette décoction, ainsi que de la graine d'ache, de cumin d'Éthiopie et de l'encens de première qualité, le tout pilé ensemble, dont elle boira, à jeun, une quantité convenable pendant le nombre de jours qui paraîtra suffisant. Elle mangera de petits chiens bouillis, un poulpe bouilli dans du vin ou du moût, boira de ce bouillon, du chou cuit, boira du vin blanc pardessus, ne se laissera pas avoir soif, et se baignera deux fois par jour à l'eau chaude. Elle s'abstiendra d'aliments pendant tout ce temps. Ensuite, s'il se fait quelque progrès du côté du col et que quelque purgation se montre au dehors, la malade prendra de sa boisson pendant un jour ou deux encore; on cessera l'usage des sondes, et on essayera de purger la

^{-- 18} καί om. C. -- 14 δὲ om. C. - τοῦτον vulg. - Lisez τοῦτο. - χωρέει Ald., Frob. - κατ' αὐτὸν τὸν στ. C. - καὶ μὴ φαίνηταὶ τι D. - καθάρσησς C. -- 15 δὲ om. C. - μεγάλου (μαλθακοῦ C, Codd. ap. Foes) vulg. - ἐόντος om. C. - φαίνηται vulg. - φαίνεται C.

θακού καὶ δγιέος ἐόντος καὶ καλῶς ἔγοντος καὶ ἐν τῷ δέοντι κειμένου τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνεται πάμπαν ἢ ἐλάσσονα καὶ διὰ πλείονος γρόνου καὶ μὴ ύγιεινὰ, τὴν νοῦσον ἀνευρών ἥν τινα ἔγουσιν αί μῆτραι, ἤν τε καὶ τὸ σῶμα ¹ ζυμβάλληταί τι, εξευρών τὸ αἴτιον ἀρ' οδπερ ²οὐ κυΐσκεται · καὶ ότε ούτως έγει, τὴν ἴησιν ποιέεσθαι προσφέρων 3 ἡν δέγεται θεραπηίην, άργόμενος εξ Ισγυρών, όκως αν δοκέη καιρός είναι, τελευτᾶν δὲ ἐς μαλθακώτερα, εξως αν δοκέη καλῶς ἔγειν καθάρσιος ή μήτρη καλ δ στόμαγος καθεστηκέναι δρθώς έγων καλ έν τῷ έξαρκέοντι κείμενος. Ήν δὲ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ 5 καὶ φαρμάκου μή προγωρήση, μηδε πινούσης γρόνον 6 τον μέτριον, τουτέου μή παύεσθαι τοῦ πόματος · όταν δὲ καλῶς ἔχη τοῦ ἀπὸ τῶν μηλέων ἔργου, μαλθάζαι τὸ στόμα τοῦ στομάγου, καὶ ποιῆσαι ὅκως ἀναγανεῖται ἐς ὁδὸν τῷ προσθέτω, από θυμιητών τε φαρμάκων καὶ μαλθακτηρίων. "Όταν δὲ δοκέη καλώς έγειν εμαλθάζιος καὶ θυμιήσιος, προστιθείς φάρμακον, κάθαρσιν ποιέεσθαι της μήτρης ώς αν δοκέη καλώς έγειν, αργόμενος εκ μαλθακών επί θίσγυρότερα, τελευτών δε αύθις ες μαλθακά εὐωβεα · τῶν γὰρ ἐσγυρῶν φαρμάχων 10 τὰ πλεῖστα έλχοῖ τὸν στόμαγον καὶ δάκνει · ἔπειτα τόν τε στόμαγον καθιστᾶν 11 ἐς ὀρθὸν καὶ ὑγιέα καὶ καλῶς ἔγοντα πρὸς τὴν δέξιν τῆς γονῆς, καὶ τὴν μήτρην ξηρὴν ποιέειν και σύσαν έμποιέειν. *Ην γυνή δοκέη ύπο πιμελής τας μήτρας βεδλάφθαι ες την κύησιν, λεπτύνειν ώς μάλιστα καὶ ζογναίνειν πρὸς τοῖσιν άλλοισιν.

30. Δρη 12 οὲ ἐαρινή ἀρίστη χυήσιος ὁ οὲ ἀνήρ μή μεθυσχέσθω,

^{&#}x27;Σ. C. - ξυμβάληται Η. - μὴ ξυμβάλληται D. - ἀςότευ C. — *οὐ οm. J. - καὶ ταῦτα οῦτως ἔχη (ἔχει C) vulg. - Επ place de ταῦτα, lisez ὅτε, comme dans le passage parallèle des Femmes stériles. — *ὴν δέχηται vulg. - Lisez ἡν δέχεται. - θεραπείην vulg. - θεραπηίην C. - μαλθακώτερον Κ. — 'ώς C. - καθάρσηος C. - ἀρρόως pro ὀρθῶς C. — * καὶ τοῦ (τοῦ οm. C) τ. C. - προσκωρήτη vulg. - Lisez προχωρήτη, comme dans le passage parallèle. — * το Ε. - τουτέου δὲ (δὴ Vatic. Codd. ap. Foes, Mack) οὺ (οῦ οm. C) π. vulg. - Lisez μὴ au lieu de δὲ ου δὴ, et supprimez οὺ. — * ποιέειν C. - ἀναχάνηται νulg. - Lisez ἀναχανείται - τῶν προστεθῶν C. - ἀπό τε θυμιημάτων (ἐμέτων C; θυμιητῶν DFHJK, Ald.) καὶ φαρμ. vulg. - Lisez ἀπὸ θυμιητῶν τε φαρμάνων; νοῦ, le passage parallèle. — * μαλθάξησς καὶ θυμιήσηος C - ἀπὸ pro ἐκ C. — * ἰσχυρότερον J. - τελευτῶν C. - εἰς (ἐς C, Mack) μ. καὶ (καὶ οm. C) εὐ. vulg. — ¹⁰ ἐλκοῖ τὰ πλεῖστα J. — ¹¹ εἰς C. - Pour cette fin, le passage arallèle a de notables différences. - καὶ τι ἐμπ. οm. C, Codd. ap. Foes. —

matrice à l'aide de médicaments appliqués en pessaire. Quand, l'orifice utérin étant droit, souple, sain, en bon état, en situation convenable, les règles ne paraissent pas du tout, ou sont moindres, venant à de plus grands intervalles, de mauvaise qualité, il faut découvrir de quelle maladie la matrice est afsectée, et si le corps entier y concourt pour quelque chose, déterminant la cause qui empêche la conception; la chose étant ainsi, on règle le traitement, administrant ce qui est requis par le cas, commencant, selon l'opportunité, par les movens énergiques, et finissant par les movens plus doux, jusqu'à ce que la matrice paraisse bien mondifiée et le col remis en bon état et en position suffisante. Si le médicament et le breuvage n'amènent pas quelque progrès, même quand la malade a bu pendant le temps convenable, on ne cesse pas pour cela le breuvage; mais, quand l'œuvre des sondes a bien agi, on assouplit l'orifice du col, et l'on fait de manière qu'il s'entr'ouvre, pour laisser pénétrer le pessaire, à l'aide et des substances aromatiques et des substances émollientes. Quand l'emploi des movens émollients et aromatiques paraît avoir atteint l'objet, on met en pessaire un médicament, et l'on opère la purgation de la matrice, jusqu'à ce que les choses semblent en bon état, commencant par ce qui est doux et allant à ce qui est plus fort, pour finir de rechef par les émollients aromatiques. En effet la plupart des moyens énergiques ulcèrent le col et l'irritent. Puis on remet le col droit, sain, en bon état pour recevoir le sperme, on dessèche la matrice et on y produit du vent. Si c'est la graisse qui paraît être la lésion empéchant la conception, on atténue la femme autant qu'on peut, et, outre les autres movens, on la rend maigre.

30. (Saison la plus favorable pour la conception. Précautions à prendre du côté de l'homme. Des Femmes stériles, § 218.) La saison la plus efficace pour la conception est le

tote allows C. — 12 d' C. – àristh min nuesush nunsies Codd. ap. Foes. – min nuesush dè àvir pro n. d dè àvir C. – mequantem L.

¹μηδέ οἶνον λευκόν πινέτω, άλλ' ὅστις ἰσχυρότατος καὶ ἀκρητέστατος · καὶ ²σιτία ὡς ἰσχυρότατα · καὶ μὴ θερμολουτείτω · ἰσχυέτω πρήγματι.

- 31. Θταν βούληται άρσεν φυτεύειν, τῶν ἐπιμηνίων ἀποληγόντων ἡ ἐκλελοιπότων ἡμίγνυσθαι· καὶ ὁθέειν ὡς μάλιστα ἔως αν ἐκμιαίνηται· ὅταν ἐὲ θῆλυ βούληται γενέσθαι, ὅταν πλεῖστα ἐπιμήνια ἔκη τῆ γυναικὶ, καὶ ἔτι δ' ἐόντων, τὸν δὲ ὅρχιν τὸν δεξιὸν ἀποδῆσαι ὡς αν μάλιστα καὶ ἀνέχεσθαι δύνηται· ἐπὴν δὲ ἄρσεν βρούληται φυτεύειν, τὸν ἀριστερὸν ἀποδῆσαι.
- 32. Στόμαχος μήτρης "ἀπὸ μὲν θυμιημάτων ξυμμεμικώς ἀνακάσκει ἀπὸ δὲ τῶν μαλθακτηρίων μαλθάσσεται. Θυμιῆν δὲ λωτοῦ
 κόλο, σπέρμα δάφνης καὶ φύλλα καὶ θάννησον κόψας ἢ στέαρ
 καὶ κηρὸν καὶ θεῖον καὶ κυπαρίσσου σπέρμα, πευκεδάνου ρίζαν,
 μυρσίνης φύλλα χλωρὰ κεκομμένα, κάστορος ὅρχιν, δνίδας ἄρσενος
 δνου, σκόροδα, στύρακα, δὸς στέαρ 'θ κὰν ἀπεστραμμένον ἢ τὸ
 στόμα, τουτέοισι θυμιῆν ἀναγάσκει μὲν οὖν οὖτως καὶ στρώσεται.
 Μαλθάσσειν '' δὲ ἀπὸ τουτέων τὸ στόμα τῆς μήτρης σανδαράκην,
 στέαρ αἰγὸς, ὁπὸν '² συκέης, ὁπὸν σιλφίου, κυκλαμίνου χυλὸν,
 θαψίην, ὁπὸν τιθυμάλου, 'α καρδάμου καρπὸν, 'τ ποίην ἢ καλεῖται πέκλος, κάστορος ὅρχιν, λίνου καρπὸν, 'τ ποίην ἢ καλεῖται πέἀγρίην, ὁπὸν τιθυμάλου, 'λου καρπὸν, 'τ ποίην ἢ καλεῖται πέἐκ τοῦ μέσου.
- 33. Φάρμακα μαλθακτήρια, καὶ πρὸς τὸ ἰσγυρὴν κάθαρσιν γενέσθαι ἀνακινῆσαι· θαψίης ¹⁷ρίζαν, μυελὸν βοὸς, χήνειον στέαρ,

^{&#}x27; Μηδ' C. – ἀχριτέστατος C. — ἀχιτείσθω L, Mack. — αδὲ οπ. C. — ι μέσγεσθαι C. – ώς οπ. D. – ἐχιμαίνηται CDFGHJK, Ald., Frob., Lind. – Gal. Gl. : ἐχιμαίνεται, ἀποκρίνει τὸ σπέρμα. — αεῖη (ἐπὶ pro εῖη C) vulg. – Lisez ἔη. – ἔτι δεόντων (διιόντων L) vulg. – ἔτι δὲ ὄντων C, Codd. ap. Foes, Mack. — αβούλοιτο J. — τόπὸ D. – μὲν οπ. FIJK. – ξυμμεμυκὸς D. — αρλοιοῦ C. – καὶ οπ. C. – φύλλα τῆς αὐτῆς (ἀκτῆς Codd. ap. Foes) (τῆς αὐτῆς οπ. C) χλωρὰ vulg. – Post χλωρὰ addit μᾶλλον C. – ἀρτεμησίης F. – ἡ φύλλα οπ. C. — ανισον CDHJ, Mack. – πευκεδανοῦ vulg. – πευκεδάνου H. – μυρσίνης κόψας φύλλα χλωρὰ, κάστορος C. – σορόα C. — ιο κῆν Μαck. – τουτέοις C. – οῦ μίην pro θυμιῆν C. – οῦν οπ. DGHIJK. — ιι τε pro δὲ C. – τουτέου C. — 12 σικύης vulg. – σικέης HK. – συκέης C. – συκῆς interpretes,

printemps; l'homme ne sera pas en état d'ivresse; il aura bu non pas du vin blanc, mais du vin pur très-fort; il aura mangé des aliments très-substantiels; il n'aura pas pris de bain chaud; il sera en bonne force, en bonne santé; et il se sera abstenu des aliments qui ne sont pas convenables à l'objet.

- 31. (Meyen pour engendrer à volonté garçon ou fille.) Si l'homme veut engendrer un garçon, il a des rapports avec sa femme à la fin des règles ou quand elles viennent de cesser; il enfonce autant qu'il peut, jusqu'à l'éjaculation; si une fille, il a des rapports au plus fort des règles ou du moins coulant encore; il se liera le testicule droit autant qu'il pourra le supporter. Pour un garçon, il se liera le testicule gauche.
- 32. (Fumigation pour ouvrir ou redresser l'orifice utérin.) L'orifice utérin fermé s'ouvre par les fumigations aromatiques, il s'assouplit par les émollients. Fumigation : écorce de lotus, baies de laurier, feuilles de laurier pilées vertes, encens, myrrhe, graine ou feuilles d'armoise, anis brové, graisse, cire, soufre, baies de cyprès, racine de peucedanum, feuilles de myrte broyées vertes, castoréum, crottin d'âne mâle, ail, styrax, graisse de porc. Si l'orifice est dévié, c'est avec ces ingrédients qu'il faut fumiger; il s'entr'ouvre sous leur action et se redresse. C'est avec les suivants qu'on assouplira le col utérin : sandaraque, graisse de chèvre, suc de figuier, suc de silphion, jus de cyclamen, thapsie, suc de tithymalle, graine de cardame (erucaria aleppica), l'herbe appelée peplos (euphorbia retusa), castoréum, graine de lin, nitre, racine d'arum, staphisaigre, feuilles vertes de calaminthe (melissa altissima), la graine de saponaire, l'intérieur de la scille.
- 33. (Différentes formules de pessaires.) Médicaments émollients et déterminant une abondante menstruation : racine de thapsie, moelle de bœuf, graisse d'oie, huile de rose, broyer,

Mack. — 15 χαρδαμώμου vulg. – χαρδάμου C, Codd. ap. Foes, Lind., Mack. — 15 ποίην.... καρπόν ponit post ρίζαν D. – Απιε λίνου addunt κράδην όξος C, Codd. ap. Foes. — 15 νίτρον D. – σταρξς άγρίης C. — 16 χαρπός CHI. — 17 ρίζας C. – τρίψας sine καὶ C. – πίνουσα pro καὶ πινέτω Κ.

βόδινον · ταῦτα τρίθασα καὶ ἀναζέσασα προστιθέσθω ἡμέρας τέσσαρας · καὶ πινέτω 1 πράσου γυλόν, καὶ οἶνον γλυκύν λευκόν · καὶ έντίνην, καὶ ἔλαιον γλιεοὸν, καὶ κύμινον, ελίτρον, μέλι ἐν δυπαρῶ εἰρίω γρήσθω ήμέρας τέσσαρας, πίνουσα σελίνου χαρπὸν, καὶ λιβανωτοῦ πυρίνας πέντε, καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν ἐν οἴνω λευκῷ ἀκρήτω γλυκεί · καὶ λουέσθω δὶς τῆς ἡμέρης. Σμύρνα, λίθανος, βοὸς 3γολή, ρητίνη περεθινθίνη ή νέτωπον * τουπέων ἴσον έκάστου μίζασα προστιθέσθω ἐν εἰρίω καθαρῶ ἡ ράκει λεπτῷ • βάθασα δὲ τὸ ράκος ἐν μύρω λευχῷ αἰγυπτίω εὐώδει καὶ ἀποδήσασα λίνω, λουσαμένη, προστιθέσθω. Καὶ επώλυπον φλάσασα εσθιέτω, καὶ πινέτω σελίνου καρπόν καὶ ἀσπαράγου, καὶ οἶνον λευκὸν τρὶς τῆς ἡμέρης νῆστις ἐοῦσα. Σιώρνα, εκασίη, λιβανωτός, κιννάμωμον, νέτωπον τουτέων έκάστου ίσον εν ειρίω ή βαλάνους ποιέουσα προστιθέσθω. 7 Αλλο · κολοκύνθης άγρίης το ένδον, κύμινον πεφρυγμένον, άνήθου καρπόν, κυπαρίσσου ρίζαν, ταῦτα τρίψας λεῖα, μέλιτι έφθῷ φυρήσας, βαλάνους ποιέων, δίδου προστιθέναι και πινέτω γλυχυσίδης βίζαν, σελίνου καρπόν, δπόν σιλφίου, οἶνον. 8 Τὸ βόλθιον δὲ καὶ αὐτὸ καθαίρει προστιθέμενον. Καὶ σμύρναν πρώτην, άνθος δλίγον ἐν οἴνω λευκῷ εὐιόδει προστίθει. 9 Φάρμανα προσθετά εἰς τὸ μήτρην καθήραι ἐπιτηδειότατα · λαδών ἄνθος γαλκοῦ καὶ λίτρου τρίτον μέρος, μέλιτι έφθῷ φυρήσας, βαλάνους ποιῆσαι, δκόσαι ¹⁰αν δοκέωσι μέτριαι είναι μέγεθος καὶ 11 πάγος, ούτω προστίθει πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. ήν δὲ βούλη ἐσγυρότερον εἶναι, ἐλατήριον παραμιζαι καὶ τὸ ἄνθος μούνον, και 12 ούτω ποιέων δίδου προστίθεσθαι και κράδης παραμιγνύναι φλοιὸν 13 ξύων καὶ τρίδων λεΐον, όταν τὸ στόμα δοκέη ξηρό-

^{&#}x27; Πρασίου Calvus. -πράσου.... καρπόν em. K. -χλιαρόν vulg. -χλιηρόν H. -χλιερόν C. - 2 λ. (νίτρον D), ρητίνην (5. om. C), μέλι vulg. -πυρήνας vulg. - πυρήνας CH, Lind., Mack. - Gal. Gl. : πυρίνας, τοὺς χόνδρους : εἴρηται δὲ ἐπὶ λιδανωτοῦ. - 4 χολήν F. - 4 βάψας CGHIJ. - καὶ αἰγυπτίω DP'Q'. - 5 πόλυπον H. - τὸ λοιπόν pro π. C. -φλεύσασα (sic) C. -πιέτω J. - 6 κασσίη CH, Mack. - τὸ (τὸ om. C) του vulg. - 7 άλλο HQ', Mack. - άλλο om. vulg. - τὸ ἔνδον addunt interpretes. - τὸ ἔνδον om. vulg. - ἀνίθου HJ. - ρίζας H. - ποιῆσαι ὁχόσαι αν δοχέωτι μέτριαι εἶναι pro ποιέων J. - προστίθεσθαι D. - προστίθεσθαι C. - αλλά (τὸλλά om. C) (addunt καὶ DFGHIJKP'; τε C' τὸ Bόλθιον (addit C)ς καὶ vulg. - 8 φ... ἐπιτηδειότατα om. K. - εἰς τὸ om. C. - ἐπιτηδειότατα om. K. - εἰς τὸ om. C. - ἐπιτηδειότατα om. K. - εἰς τὸ om. C. - ἐπιτηδειότατα C. Ald. - - Θη C.

faire bouillir, et appliquer en pessaire pendant quatre jours; la femme boira de l'eau de poireaux et du vin blanc doux. Résine, huile tiède, cumin, nitre, miel, s'en servir dans une laine grasse pendant quatre jours, buyant une infusion de graine d'ache, de cinq grains d'encens et de cumin d'Éthiopie dans du vin blanc doux pur, et se baignant deux fois par jour. Myrrhe, encens, bile de bouf, térébenthine ou nétopon, de chaque partie égale, mêler et appliquer dans de la laine propre ou un chiffon fin; le chiffon sera trempé dans du parfum blanc égyptien de bonne qualité et attaché avec un fil; le pessaire sera placé après un bain; la femme mangera un poulpe écrasé, boira une infusion de graine d'ache et d'asperge dans du vin blanc, trois fois par jour, à jeun. Myrrhe, cassia, encens, cinnamome, nétopon, de chaque partie égale, mettre dans de la laine ou faire des glands et appliquer. Autre : concombre sauvage, le dedans, cumin grillé, graine d'aneth, racine de cyprès, bien piler, pétrir avec du miel cuit, faire des glands et donner à mettre en pessaire; la femme boira une infusion de racine de pivoine, de graine d'ache et de suc de silphion dans du vin. Le petit bulbe aussi, mis en pessaire, est emménagogue. Myrrhe de première qualité, un peu de sleur de cuivre, dans du vin blanc de bonne odeur, appliquez. Pessaires les plus convenables pour purger la matrice : sleur de cuivre, nitre un tiers, pétrir dans du miel cuit, faire des glands de la longueur et grosseur qui paraîtront convenables, et appliquer à l'orifice utérin. Si vous voulez que ce soit plus fort, mèlez seulement de l'élatérion et de la fleur de cuivre, préparez ainsi et donnez à mettre en pessaire. Mèlez-y semblablement, si l'orifice utérin paraît trop sec, une demi-portion d'écorce de figuier raclée et bien pilce. Autre : broyer élatérion et fleur de cuivre, deux par-

⁻ ¹¹ πλάτος D, Godd. ap. Foes. - οῦτως vulg. - οῦτω CJ. - βούλει H. - ¹² οῦτως vulg. - οῦτως C. - Απιε φλοιὸν addunt ἕτερον GJ, Ald.; προσθετ δ C. - ¹³ ξύλων C. - λεῖον τρίδων C.

τερον είναι της μήτοης, τὸ ήμισυ ωσαύτως. "Αλλο τρίψας έλατήριον καὶ ἄνθος γαλκοῦ λεῖα, δύο μοίρας ἄνθους, ἐλατηρίου δὲ μίαν, ταῦτα δίεσθαι · χυχλαμίνου τρίψας, ταύτη ἀναμίξαι, ὅχως αν δοχέη καιρὸς εἶναι· καὶ ποιησαμένην ²προσθετὰ προστίθεσθαι ἐν εἰρίω. 3 Προσθετόν λευκά καθαίζον· άρτεμισίην την ποίην, λίτρον, κυκλάμινον ημίζηρον, χύμινον. 40 Ετερον, τὰ αὐτὰ καθαίρει ο ἀρτεμισίην ποίην γλωρήν τρίψας δχαὶ σμύρνης τρίτον μέρος, οίνου αναμίζας εὐώδεος, εἰρίω λευχῷ περιελίξας αὐτὸ, ἐν οἴνω τε βρέξας, δὸς προστίθεσθαι 60 Οταν δέ γαλώσιν αί μήτραι, λίτρον, σικύης έντεριώνην, χυχλάμινον ημίξηρον εν εἰρίω προστίθει. ⁷Προσθετά παντοΐα καθαίρειν δυνάμενα · σταφίδα άγρίην τρίψας χλωρήν, περιπλάσας, άρτεμισίης ποίης τρίψας τὰ φύλλα, εν μέλιτι έφθῷ πλάσας, καὶ ξηρήνας έν σκιή, ἀπὸ τουτέου ποιέει προσθετά, καὶ δίδου τη γυναικὶ προστίθεσθαι. 8 Αλλο · άνθος μιγνύς γαλχοῦ ή στυπτηρίην αίγυπτίην, διείς τη χυκλαμίνω, ώσπερ τὰ πρότερα ἐν μέλιτι έφθῷ πλάσας, 9 ἡ ἐν λογάδι ποιήσας, καὶ σμύρνην δλίγην. 10 Άλλο την κυκλάμινον τρίψας, λευχῶ οἴνω εὐωὸει παραμίζας, ἐν ῥάχει δήσας ὡς ¹¹ λεπτοτάτω καθαρώ, δίδου προστίθεσθαι. 12 "Αλλο" κυκλάμινον ήμίζηρον, λίτρον, χανθαρίδας, στέαρ, σανδαράκην.

34. 13 Περὶ παρθένου παρθένο όκόταν, τὰ ὡραῖα μὴ γένηται, χολῷ καὶ πυρεταίνει καὶ ὀδυνᾶται, 15 διψῆ καὶ πεινῆ, καὶ ἐξεμεῖ, καὶ μαίνεται καὶ πάλιν σωφρονέει, κινέονται αί μῆτραι, καὶ ὁκόταν 15 μὲν πρὸς τὰ σπλάγχνα τράπωνται, ἐξεμεῖν καὶ πυρέσσειν καὶ πα-

 $^{^{1}}$ Έτερον ΗΙΙΚ. –προσθετὸν ἔτερον C. – λεῖον C. – ἐλατήριον J. – δὲ om. CDH. – διέσθαι FH, Mack. – ἤν pro ἄν C. — 2 προσθέντα C. — 3 προσθετὰ λευκὰ (ἄλλο pro πρ. λ. DP'; πρ. λ. in marg. IK) καθαρὸν (κάθαρον F; καθαίροντα interpretes, Mack) vulg. – προσθετὸν λευκὰ καθαῖρον C. – ἀρτεμισίην ποιεῖν αίτρον (sic) κυκλ. C. – νίτρον D. — 4 άλλο P'. – ἔτερον om. DH. – τὰ αὐτὰ καθαίρει C. – τὰ α. κ. om. vulg. — 5 καὶ om. DP'. – περιελλίξας C. — 6 Ante ὅταν addunt περὶ χαλάσεως μήτρας πρόσθετα παντοῖα καθαίρειν δυνάμενα DP'. – δὲ οm. C. – χάνωσιν legit Cornar. – νίτρον χυκλάμινον ἡμίξηρον χύμινον ἀρτεμισήην ποίην σικύης ἐντεριώνην ἐν εἰρίω D. – σικυήση I. – ἐντεριώνην Η. – ἐντεριώνης C. – προστίθει οm. C. — 2 π. π. κ. δ. om. DP'. – προσθετὸν π. κ. δυνάμενον Η. – προσθετὸν παντοῖα καθαῖρον sine δυν. C. – Ante στ. addunt ἢ D; ἀρτεμισίην ποίην ἡ Q'. – φυλλὰ, φλοιῶ τε πλάσας (φλοισπλάσας sic C, H in marg.) vulg. – Les traducteurs, au lieu de φλοιῷ τε, lisent ἐν μέλιτι ἑφθῷ; avec raison; voyez

ties de fleur et une d'élatérion, délayer, y mèler du cyclamen broyé, suivant qu'on en jugera l'opportunité, faire des pessaires, et appliquer dans de la laine. Pessaire amenant une purgation blanche: armoise, nitre, cyclamen à demi sec, cumin. Autre, purgeant de même : armoise fraîche pilée, myrrhe un tiers, mêler du vin odorant, enrouler dans de la laine blanche, tremper dans du vin et donner à appliquer. Quand la matrice est relâchée, nitre, dedans d'une courge, cyclamen à demi sec, appliquer dans de la laine. Pessaires bons pour toute purgation : staphisaigre fraîche pilée, former une masse, feuilles d'armoise pilées, pétrir avec du miel cuit, sécher à l'ombre, faites des pessaires, et donnez à la femme pour qu'elle les applique. Autre : mêler de la fleur de cuivre ou de l'alun d'Égypte, délaver avec de l'eau de cyclamen, former, comme les précédents, dans du miel cuit ou dans une figue sèche, et ajouter un peu de myrrhe. Autre : piler du cyclamen, mêler du vin blanc de bonne odeur, attacher dans un linge propre très-fin, et donner à appliquer. Autre: cyclamen à demi sec, nitre, cantharides, graisse, sandaraque.

34. (Menstruation ne s'établissant pas chez une jeune fille. Accidents.) Des jeunes filles : quand chez une jeune fille la menstruation ne s'établit pas, elle souffre de la bile, a la fièvre, des douleurs, soif, faim, des vomissements, du délire et puis des retours de raison. La matrice se déplace; quand

ραφρονείν αὐτῆ ἔρχεται ' ὅταν ¹ οὰ ἀπολίπωσιν, πεινῆ καὶ διψῆ, καὶ ἡπίαλος πυρετὸς ἔχει. Χρὴ ² ταύτησιν ἀρνακίδας προστιθέναι θερμάς πρὸς τὴν γαστέρα, καὶ ὑποκαπνίζειν ἐς αὐτὰ τὰ αἰδοῖα ὅτι μάλιστα ἐπ' ἀμφορέως αὐχένι καθίσας σμύρνης ὅσον κύαμον, ³ λι- ⑥ανωτὸν δὶς ὅσον, τοῦτο μίξας καὶ ζέας ἔρηριγμένας, ὁμοῦ θυμιῆν, καὶ ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπιβάλλων, νῆστις ὡς μάλιστα, καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ.

- 35. ⁶ Προσθετόν αλγυπτίην στυπτηρίην μαλθαχῷ εἰρίῳ περιειλήσασα προστιθέσθω. ⁶ Άλλο αρτεμισίην τρίψας ἐν οἴνω τε λευχῷ δεύσας δίδου προστιθέναι.
- 36. Νεοτόχω ⁶ γυναιχί · βόδινον, σμύρναν, χηρὸν μίξαντα ἐν εἰρίω δοῦναι προστίθεσθαι · ὅταν δέ οἱ προσπέσωσιν αἱ μῆτραι, τὰ ξηρὰ καὶ στρυφνὰ προσφέρειν καὶ πίνειν καὶ προσέχειν.
- 37. Σῦχον μέλαν, σχόροδον, λίτρον, χύμινον, ταῦτα πάντα τρίψας λεῖα, ἐν εἰρίῳ δοῦναι προστίθεσθαι. ^{8 σ}Ετερον σηπίης ὅστρακον χόψας λεῖον, ἐς οἶνον δεύσας, ἐν λαγωοῦ θριζί καὶ εἰρίῳ προστίθεσθαι.
- 38. *Ην 9 δὲ μετὰ τόχον τὰς ὑστέρας ἀλγέη, πτισάνην 10 καὶ πράσα καὶ στέαρ αἴγειον εψήσασα, ροφείτω τούτου ὡς δλίγιστον.
- 39. 11 Προσθετόν · λίτρον, κύμινον, σύχου τὸ ἔσον. 12 Καθαρτήριον προσθετὸν καὶ μαλθακτήριον · νέτωπον, ρόδινον μύρον, χηνὸς ἄλειφαρ, ες δθόνια λεπτά:

elle se tourne vers les viscères, alors surviennent les vomissements, la fièvre, le délire; et, quand elle revient à sa place, il y a faim, soif et fièvre épiale. Dans ce cas il faut prescrire des peaux de mouton chaudes sur le ventre, et des fumigations autant que possible dans les parties génitales, faisant asseoir la femme sur le col d'une amphore : myrrhe gros comme une fève, encens deux fois autant, épeautre moulu, mèler ensemble, et administrer en fumigation; on jette ces ingrédients sur le feu; la femme sera à jeun autant que possible; puis elle se lavera à l'eau chaude.

- 35. (Pessaire.) Pessaire : alun d'Égypte, enrouler dans de la laine molle, appliquer. Autre : armoise pilée, mouiller avec du vin et appliquer.
- 36. (Pour une nouvelle accouchée. Chute de la matrice.) Pour une nouvelle accouchée: huile de rose, myrrhe, cire, mèler, et donner à appliquer en pessaire dans de la laine; quand, chez elle, la matrice tombe, administrer les choses sèches et astringentes en boissons et en pessaires.
- 37. (*Pessaires*.) Figue noire, ail, nitre, cumin, bien broyer le tout, et donner à appliquer en pessaire dans de la laine. Autre : os de sèche pulvérisé, mouiller avec du vin, appliquer avec du poil de lièvre et de la laine.
- 38. (Matrice douloureuse après l'accouchement; remède.) Si après l'accouchement la matrice est douloureuse, la femme fera cuire de l'orge mondé, des poireaux et de la graisse de chèvre, et boira de ce potage en petite quantité.
- 39. (*Pessaire*) Pessaire: nitre, cumin, et autant en figue. Pessaire purgatif et émollient: nétopon, huile de rose, graisse d'oie, dans des linges fins.

⁽èν C) λ. vulg. — 9 δὲ om. C. – μ. τὸν τόκον P'. – τὰς om. C. – πτισσ. FH, Ald., Frob., Lind., Mack. — 19 καὶ om. DFGHIJKP'. – αῖγιον C. – ροφήτω D. – τοῦτο C. — 11 πρ. om. J. – πρ. ἄλλο D. – προσθετὰ H. – νίτρον DJ. – ν. κ. σ. τὸ ἴ. om. G. – καὶ σύκου ἐξ ἴσου DFHIKP'. — 12 προσθετὸν καθαρτικόν D. – πρ. καθαρτήριον FH. – μετωπον J. – άλειφα CFGHIJK. – ἐς om. C.

- 40. Ήν τὰ ἐπιμήνια πολλὰ ¹ γένηται, γλυχυσίδης χόχχους τοὺς μέλανας δὶς ἐπτὰ πίνειν ἐν οἴνω δυσὶ χυάθοις.
- 41. "Ην " δὲ ἐξέρχωνται αἱ μῆτραι πυχνὰ, βρέξας ὕδατι χλιερῷ τὰς μήτρας, ὑπτίην ἀναχλίνας, μίξας σίδιον, χηχίδα, βοῦν τὴν ἔρυθρὴν, ἐν οἴνῳ λευχῷ διατρίψας, τούτῳ χρίσας, ἐντιθέναι ἔπειτα πῖσαι δάφνης φύλλα ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ.
- 42. "Όταν γυνή χύουσα ³ προσρέηται, δνίδα ξηρήν καὶ μίλτον καὶ οστρακον σηπίης τρίψασα λεῖα, ἐν βάκει ἀποδήσασα, προστιθέναι.
- 43. Ἡν δὲ μὴ καθαρθῆ, ἐλατήριον ἐν οἴνῷ λευκῷ ὅσον κυάθῷ τρίψας ὀδολὸν ἀττικὸν, διδόναι πίνειν, 6 καὶ καθαριεῖται.

¹ Γίγνηται C. – οὐ γένηται Calvus. – γίνεται HF, Ald. – γίνηται IJK. – οἴνου pro ἐν οἴν ω C. — ² δὲ οm. C. – ἐξέρχονται vulg. – ἐξέρχωνται H. – ἐξίωσιν C. – πυχναὶ vulg. – πυχνὰ CDFHIJK. – ἔν ΰδατι J. – χλιαρῷ vulg. – χλιερῷ DFH. – κικίδας DFHJK. – κικίδα C, Ald. – λευκὴν pro ἔρυθρὴν J. – πίσσα pro πῖσαι C. — ³ ῥέηται C. – σιπίης C. – σιπύης FK, Ald. – ταῦτα (τ. om. DFHIJKP') τρίψασα vulg. – ἀποδήσασα om. C. – Post προστιθέναι addit τὸ ὄστρακον C. — ⁴ δὲ om. C. – καθαρθῆ τὸ ὕστερον (τὸ ὕστ. om. C), λεᾶναι (ἐλατήριον pro λεᾶναι Cornar., Foes in not.) ἐν οἵν ω ν vulg. – λευχ ω om. Mack. – χυάθω C. – χυάθου vulg. — ⁵ χαὶ (χαὶ om. C) τρίψας vulg. — ⁶ χαὶ κ. om. G. – χαθαίρεται Vulg. – καθαριεῖται C. – C'est le futer de καθαρίζειν.

- 40. (Pour l'abondance des règles. Des Femmes stériles, § 245.) Si les règles deviennent abondantes, graines noires de pivoine deux fois sept, boire dans du vin à la dose de deux cyathes.
- 41. (Chute de matrice; traitement.) Si la matrice sort souvent, l'humecter avec de l'eau tiède, faire coucher la femme sur le dos, mèler écorce sèche de grenade, noix de galle, sumac rouge, broyer dans du vin blanc, oindre avec cette préparation, et remettre en place la matrice; puis faire boire une infusion de feuilles de laurier dans du vin astringent.
- 42. (Pertes chez une femme grosse. Des Femmes stériles, § 245.) Quand une femme grosse a des pertes, crottin sec d'ane, rubrique, os de sèche, broyer, lier dans un chiffon, appliquer en pessaire.
- 43. (Absence de purgation chez une femme.) Si la femme ne se purge pas, élatérion pilé à la dose d'une obole attique dans un cyathe de vin blanc, donner à boire, et elle se purgera.

FIN DU LIVRE DE LA SUPERFÉTATION.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΑΤΑΤΟΜΗΣ ΕΜΒΡΥΟΥ.

DE L'EXCISION DU FOETUS.

ARGUMENT.

Cet opuscule ne contient rien qui ne soit déjà dans le livre des Maladies des Femmes. Cependant, en comparant les passages parallèles, on y trouve des différences, soit pour l'extraction du fœtus, soit pour la succussion de la femme en couche, pratique qui amena des accidents mortels chez une malade mentionnée, Épid., V, 103 et VII, 49, soit enfin pour l'opération tentée afin d'obtenir la cure de la chute de matrice (voy. p. 522 et 534). Ces différences font l'intérêt essentiel de l'opuscule; car elles montrent des remaniements, des essais variés de redaction, nous font assister aux efforts de ces anciens auteurs, et aident aussi, par la comparaison, à comprendre plus complétement ce qu'ils décrivent.

BIBLIOGRAPHIE.

MANUSCRITS.

2146 = C, 2254 = D, 2144 = F, 2141 = G, 2142 = H 2140 = I, 2143 = J, 2145 = K, Cod. Sever. ap. Foes = L, 2332 = X, Cod. Fevr. ap. Foes = Q'. Nota. Dans les manuscrits D, F, G, H, I, J et K, le Περὶ ἐγκατατομῆς ἐμβρύου est deux fois; j'ai noté par D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis et K bis, le second texte de ces manuscrits.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΑΤΑΤΟΜΗΣ ΕΜΒΡΥΟΥ'.

1. 2Περί δε τῶν μή κατὰ τρόπον κυϊσκομένων, ἀλλ' ἐγκατατεμνομένων ούτως πρώτον μέν επί την γυναϊκα σινδόνα επιδαλών, 3κατάζωσον ανωτέρω τῶν μαζῶν, καὶ την κεφαλήν κατακαλύψαι γρη τῆ σινδόνι, όχως μή όρωσα φορήται ό τι αν ποιήσης. Ήν οδν εξίσγη την γείρα 4 το έμβρυον πλάγιον παραπεσόν, της γειρός ἐπιλαβόμενος προάγειν έξω ἐπιγείρει ώς μάλιστα, 5 παραδείραι δὲ τὸν βραγίονα, καὶ ἀποψιλώσας τὸ ὀστέον, ὶγθύην 6 περίδησον περὶ τοὺς δακτύλους της γειρός ⁷τους ούο, όκως μή ἀπολισθάνοι ή σάρξ · μετά δέ ταῦτα τὸν ὧμον περισάρκισον καὶ ἄφελε 8 κατὰ τὸ ἄρθρον· ἔπειτα την κεφαλήν κατά φύσιν παρώσας, ύπεζάγειν έζω την κεφαλήν τοῦ εμβρύου· ⁹ τῷ δὲ δακτύλω τὸ ἔμβρυον εἴσω ἀπῶσαι· ἢ μαγαιρίω διὰ τῶν πλευρέων ἢ διὰ τῆς κληΐδος, ὄκως τὴν 10 φῦσαν ἀψῆ καὶ ξυμπέση τὸ ἔμιθρυον καὶ ἡ ἔξοδος αὐτέψ εὐπετεστέρη ἦ · 11 τὴν δὲ κεφαλὴν, ην μεν δύνησαι κατά φύσιν εξω ώσαι · 12 ην δε μη, ζυμφλάσαι, καὶ ούτως υπεζαγαγείν έξω το έμθρυον. 13 Επειτα θερμώ πολλώ καταγέας καὶ αλείψας έλαίω, κατακεῖσθαι κελεύειν ἐπαλλάξασαν τὼ πόδε.

Le mot d'excision a été pris en ce sens dans le Dict. des Sciences médicales, t. XIX, p. 538. — 2 εγκατατομήν παιδίου ποιήσεις ούτως pro περί.... ούτως D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, (J bis, ούτω) K bis (Q', ποίησον). έγκατατομή παιδίου pro πεοί.... ούτως C. - ούτω J. - πρώτα D bis, F bis, G bis, I bis, J bis, K bis. — 3 ἀνάζωσον (D, restit. al. manu) Q'. - ἀνώτερον C. - τοῦ μαζοῦ CDFGHIJK, Ald. - κατακαλεῖψαι C. - σινδόνη Η. - ὅπως C. φωθήτα: C. - ποιέης D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis. - ποιής C. - 'τὸ ἔ. (τὸ ἔ. om. C) παραπλάγιον (πλάγιον C, H bis) παραπέσον (παράπεσον GIJ, J bis, K; παραπεσόν D bis, F bis, G bis, I bis, K bis, Lind.) καί (καί om. C, F bis, G bis, H, H bis) τῆς χ. ἐπ. (ἐπιλαμβανόμενος τῆς χ. C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis) (λαμβανόμενος Codd. Regg. ap. Foes; λαβόμενος J) vulg. - ἐπιχείρει om. C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis. - 3 π. δὲ καὶ (καὶ om. DIK) τὸν (καὶ παραδειρόμενος δὲ τὸν C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis, βρ. καὶ ἀποψ. αὐτοῦ (αὐτοῦ om. C; τῶν σαρχών pro αὐτοῦ D, D bis, F bis, G bis, H, H bis, I bis, J bis, K, K bis) τὸ vulg. - Gal. Gl. : Ιχθύην, ρίνης θαλαττίας δέρμα ξηρόν · δύναται δὲ καὶ τὸν σιδηρούν όνυχα δηλούν, φπερ είς τὰς ἐμβρυουλχίας χαὶ ἐμβρυοτομίας γρώμεθα, διά την πρός τὰς λεπίθας τῶν ἰχθύων δμοιότητα. - Pour la seconde

DE L'EXCISION DU FOETUS.

1. (Embryotomie. Comp. des Mal. des Femmes, § 70, et de la Superfétation, § 7.) Voici ce qu'il faut faire dans le cas où la conception n'a pas été régulière, mais où l'excision doit être pratiquée. D'abord mettez un linge autour de la femme, nouez-le au-dessus des mamelles, et jetez-le par dessus la tète de la patiente, asin qu'elle ne s'effraye pas, voyant ce que vous allez faire. Si le fœtus, se présentant de côté, sort le bras, saisissez ce bras, tirez-le au dehors autant que vous pourrez, dépouillez-le de ses chairs, mettez l'os à nu et attachez autour de deux doigts de la main une peau de chien de mer afin que la chair ne glisse pas; cela fait, dépouillez de chair l'épaule et désarticulez-la; puis, repoussant la tête du fœtus dans la position naturelle, amenez-la au dehors; avec le doigt on repousse le fœtus en dedans; sinon, on pratique avec le bistouri aux côtes ou à la clavicule un pertuis asin que l'air s'échappe, que l'enfant s'affaisse et que l'issue en soit plus facile. Quant à la tête, si vous pouvez la faire sortir naturellement, c'est bien; sinon, vous l'écraserez, et vous amènerez ainsi le fœtus. Ensuite vous ferez des affusions abondantes d'eau

explication donnée par Galien , voy. ὄνυχα dans le passage parallèle du livre de la Superfétation. – Érot. p. 186 : ἰχθύην, βίνημα ἢ πρίσμα. – Ce texte d'Érot. est altéré; il faut lire : ἰχθύην, βίνης δέρμα. — ⁶ περιδήσας C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis, Q'. – παρὰ DHK. – περὶ τοὺς δύο δακτύλους, sine τῆς χειρὸς D bis, F bis, G bis, I bis, J bis, K bis. – τοὺς δακτύλους τοὺς δύο τῆς χειρὸς C. — ⁷ τῆς pro τοὺς J. – ἀπολισθαίνοι DHK. – ἀπολισθάνη G bis, J bis, K bis. — * περὶ D bis, H bis, I bis, J bis, K bis, Q'. – ὑπάγειν vulg. – ὑπεξάγειν D bis. – παιδίου D bis. — ⁹ τὸ pro τῷ H bis. - δὲ οm. D bis. — ¹⁰ φύσσαν J bis. – In mang. φύσαν οἰμαι λέγει τὴν νήδυν H. — ¹¹ ἢν pro τὴν C. – δύνασαι vulg. – δύνησαι C. – ἔξελε pro ἔξω δύσα, FHLQ'. — ¹⁰ εῖ C, J bis. – ἐυμφλάσσαν H. – ξύμρλασε DK. – ξύνδι ασαε FGIJ. — ¹⁰ εῖ C, Johs γ τὸ om. D bis, F bis, G bis, H bis, J bis, K bis; τῶ C, Lind.) Θερμῷ vulg. – ἀλείψασα D bis, F bis, H bis, I bis, J bis, K bis; τῶ C, Lind.) Θερμῷ vulg. – ἀλείψασα D bis, F bis, II bis, I bis. - ἐλαιον DFGIJK. – ἐπαλλάξαντα CDFGHJK. – ἐπαλλάξαντα CDHGHJK. – ἐπαλ

καὶ ¹ μεταπίσαι οἶνον γλυκὺν καὶ λευκὸν κεράσας εὐζωρότερον, καὶ ² ἡητίνην, μέλιτι διατρίψας, μίξας τῷ οἴνῳ, διδόναι πιεῖν · τὰ δ' ἄλλα θεραπεύειν ὤσπερ λεγὼ, κατὰ τὰ εἶρημένα.

- 2. "Οταν δὲ τῆ τιχτούση γυναικὶ πλάγιον παραπέση τὸ ἔμβρυον,
 ⁸γίνεται δὲ όχόταν στρέφηται τοιόνδε, ⁴ ὁ ὀμφαλὸς περὶ τὸν τράχηλον περιελίσσεται καὶ ἐπίσχει τὴν ἔξοδον τοῦ ἐμβρύου, καὶ ἐς τὸ
 ἰσχίον ⁵ ἐπεμβάλλει τὴν κεφαλὴν, καὶ ἡ χεὶρ ὡς ἐπιτοπουλὸ ἔξω γίνεται. ^{*}Ην μὲν οὖν ἤδη τεθνηκὸς ἔξω ⁶ γένηται, τοῦτο προσημαίνει ^{*}
 ἤσι δὲ μὴ ἔξω ἡ χεὶρ τοῦ ἐμβρύου, ὡς ἐπιτοπουλὸ ζῆ τὸ ἔμβρυον ^{*}
 χίνουνος ⁷ δὲ καὶ οὕτως.
- 3. Ένιαι δὲ καὶ τὰ λόχια πρὸ τοῦ ἐμδρύου ⁸ ἀφιᾶσιν, ὅστε ἀναγκαῖον τὴν ὦοῖνα ξηρὰν εἶναι καὶ ἐπίπονον · ⁹ ὅσαι δὲ τὰ λόχια μὴ προκαθαίρονται, ῥᾶον ἀπαλλάττουσιν ἐν τῷ τόκῳ.
- 4. 'Ανασείειν δὲ 10 δεῖ ὧδε · σίνδονα ὑποστορέσαντα, ἀνακλῖναι τὴν γυναῖκα, καὶ 11 ἐτέρην ἐπιδαλεῖν ὅκως ἀν τὸ αἰδοῖον κεκρυμμένον ἢ, καὶ περικαλύψαι 12 περὶ ἐκάτερον τὸ σκέλος τὴν σίνδονα καὶ περὶ ἐκάτερον τὸ γυῖον · γυναῖκας 13 δὲ δύο λαδέσθαι τοῦ σκέλεος ἐκα-

¹ Μεταπείσαι C.-γλυκύν κεράσας εύζωρότερον (εύζωρότατον L) καί λευκὸν (καὶ λευκὸν περάσας εὐζωρότερον D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis) άλλα μην (άλλα μην om. C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis) καὶ vulg. — 2 ριτ. FGI, Ald. - καὶ μίξας F bis, G bis, I bis, J bis, K bis. - δουναι C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis. - Ante πιείν addunt αὐτη D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis. - δè C .ώσπερ (ώς D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis) (addunt νῦν FGJ) λέγω vulg. - Lisez λεχώ au lieu de λέγω; voy. le passage qui justifie cette correction, des Mal. des Femmes, t. VIII, p. 340, l. 1. - προειρημένα J. - 3 συμβαίνει δὲ τοῦτο γίνεσθαι pro γίνεται δὲ DFGHIJKLQ'. - δπόταν C.στρέφηται τὸ (τὸ om. C, D bis, F bis, G bis, I bis, J bis, K bis) τοιόνδε (τὸ τοιόνδε om. DFGHIJKLQ') vulg. — 4 καὶ (καὶ om. CD, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J, J bis, K bis, LQ', Ald.) δ vulg. - περιελίσσηται vulg. -περιελίσσεται C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis, Q'. - ἐπίσχη vulg. - ἐπίσχει C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis. - ἐμερίου F. — 5 ἐπεμβάλλη vulg. - ἐπεμβάλη DGHIJK. - ἐπεμβάλλει C, D bis, F bis, G bis, H bis, J bis, K bis, - ἐπεμβάλει (sic) I bis. - ἐπιτοπολύ vulg. - ἐπιτοπουλύ CD, D bis, H bis, J bis. - 6 γίνηται D, D bis, F, F bis, G, G bis, H bis, I, I bis, J, J bis, K bis, Ald. - προσημαίνειν C, D bis, F bis, H bis, I, I bis, K bis. - εμβρίου F. - επιτοπολύ vulg. - επιτοπουλύ CD, D bis, H bis, I bis, K bis. — ⁷ δè om. C, D bis, G bis, I bis, K bis. - οὖτος D bis. ούτω J.-λογία (bis) H.-λογεῖα (bis) F bis, G bis, H bis, I bis, K bis.πρό.... λόχια om. J bis. — 8 ἀφ. (ἀφιᾶσιν om. C, D restit. al. manu, FGHI

chaude, vous oindrez avec de l'huile, et vous prescrirez à la femme de demeurer couchée avec les jambes croisées et de prendre une potion composée de vin blanc doux pur et de résine concassée dans du miel. Du reste on la traite comme une femme en couche, suivant ce qui a été dit.

- 2. (La sortie de la main est souvent un signe de mort de l'enfant.) Quand, chez une femme en couche, l'enfant se présente de côté, cela arrive quand il se tourne; le cordon s'enroule autour du cou et gène l'issue du fœtus, qui jette sa tête contre la hanche; et, en général, le bras vient au dehors. La main qui sort, l'enfant étant déjà mort, est un signe de cette mort; au contraire, quand la main ne sort pas, en général l'enfant est vivant; cependant il y a danger dans ce cas aussi.
- 3. (Écoulement des caux prématuré.) Chez quelques femmes les eaux s'écoulent avant l'accouchement; de la sorte, nécessairement, les douleurs sont sèches et laborieuses. Celles au contraire dont les eaux ne sortent pas prématurément accouchent plus facilement.
 - 4. (Succussion d'une femme en couche, dans le cas d'un accouchement laborieux. Comp. Mal. des Femmes, § 68.) On pratiquera la succussion ainsi : on étendra un linge par-dessous la femme couchée sur le dos, et on jettera un autre linge pour cacher la vulve; chaque jambe et chaque bras seront enveloppés d'un linge. Deux femmes saisiront les jambes, et

JK) (addunt ὅστε D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, K bis) ἀναγασίον δὲ (δὲ om. F bis, G bis; οῦν pro δὲ C, Vatic. Codd. ap. Foes) γινώσκειν (γινώσκειν H bis; γινώσκειν om. C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, K bis, Vatic. Codd. ap. Foes) εἶναι τὴν ώδινα ξηράν (τὴν ἀδῖνα ξηράν ἀνιέναι pro ε. τ. ἀ. ξ. C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, K bis, Vatic. Codd. ap. Foes) καὶ ἐπίπονον vulg. — " ὅσαις F. – καθαίρονται C, D bis, F bis, H bis, I bis, J bis. – καθαίρωνται K bis. – ἀπαλλάστουσιν vulg. – ἀπαλλάστουσιν J bis. — "" ὅεῖ om. CJ. – ὑποστορέσασαν vulg. – ὑποστορέσαν C. – Lisez ὑποστορέσαντα. — " ἔτέραν J bis. – ἐπιδάλλουσαν J bis. – ἐπιδάλλειν C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, K bis. – Απιε ὅκως addunt σινδόνα F bis, H bis, J bis. – ἀν αὐτῆς (αὐτῆς om. C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, K bis. – τὰν αὐτῆς (αὐτῆς om. C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, K bis. – ἀν αὐτῆς (κουτῆς om. C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, K bis. – ἐκατέ - ρης pro ἐκατέρου F, F bis, G, G bis, I, I bis (J, ἐκατέρας) K, K bis.

τέρου, καὶ τῆς χειρὸς έκατέρης ¹ έτέρας γυναϊκας δύο · ἔπειτα διαμνον κρητικὸν, μεταπῖσαι δός · εἰ δὲ μὴ, κάστορος ἐνεψῆσαι τῷ
οἴνψ χίψ.

5. *Ην 8 δὲ αἱ ὑστέραι ἔζω χωρέωσι, 9 ἤν τε ἐχ πόνου, ἤν τε ἐχ τόχου, ἢν μὲν 10 οὖν παραλάδης νεωστὶ παθούσας, ἄξιον ἐπιχειρεῖν * εἰ δὲ μὴ, ἔῆν. 11 Ποιέειν δὲ χρὴ ὧδε ἐπιταμὼν τὸν ὑμένα τῆς ὑστέρης κατὰ φύσιν καὶ κατὰ πλάγιον, τρὶψαι ὀθονίῳ ὡς φλεγμαίνη, 12 κἆτα ἀλείψας φώκης ἐλαίῳ ἢ πίσση, 13 καταπλάσας ἄμα κυτίνοισι, καὶ 14 μαλθακοὺς σπόγγους οἴνῳ ῥήνας, προσθεὶς, ἀναδῆσαι ἐκ τῶν

¹ Έτέρας om. C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis. - δύο γυναΐκας D. - έγκρατῶς vulg. - έγκρατέως C, H bis. - εὐκρατέως J bis. - άκρατέως D bis, F bis, G bis, I bis, K bis, Q'. - 2 δè om. D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis. - κεφαλής D bis, K bis. - 3 δè om. D. - έχει FG. -πάσας om. D bis, F bis, G bis, H bis, J bis, K bis. - σχελοῖν CD, D bis, F, F bis, G, G bis (H al. manu σκελέοιν) H bis, I, I bis, J, J bis, K, K bis. - ἀφείσας.... αλίνην om. J bis. — 'δὲ C, F bis, G bis, H bis, I bis, K bis. - δε om. vulg. - δε est ici pour δή. - 5 σείειν πολλάκις καὶ ποιεῖν ἀναβολὰς ἐπὶ τὴν αλίνην Q'. - Ισχυρώς pro πολλάκις ποιέειν (D, restit. al. manu) FG HI, I bis, JK, K bis, LQ'. - πολλάκις ποιέειν om. C, D bis, F bis, G bis, H bis, K bis. - Post ώμους addunt πολλάκις C, D bis, F bis, G bis, H bis, K bis. — ε καὶ (καὶ om, K bis) ποιεῖν (καὶ ποιεῖν om, C, D restit, al. manu, FGHIJK) ἀναβολάς vulg. - Post ἀναβολάς addit πολλάκις al. manu H. - κατά pro ἐπὶ D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, K bis. — 7 δίκταμον D, D bis. H, H bis, K, K bis, L.-μεταπείσαι C.-δός om. C, D bis, F bis, G bis. H bis, I bis, J bis, K bis. - κάστορας vulg. - κάστορος C, D, D bis, F bis, G bis, H, H bis, I bis, J bis, K, K bis, Q'. - συνεψησαι DFGHIJKL, - εγξύσαι Cornar. - Ισοχόω pro οίνω γίω (D, restit. al. manu) D bis, F, F bis, G, G bis, HIJ, J bis, KL, Vatic. Codd. ap. Foes, Ald. - looyiw C, H bis, I bis, K bis. — 8 δὲ καὶ αί D. — 9 ἐάν τε (bis) vulg. - κἄν τε (bis) DFGHIJK, Ald., Frob., Lind. - τ'ν τε (bis) C, F bis, G bis, H bis, I bis, K bis, Q'. - τ'ν τε έκ πόνου ήν τε καὶ έκ τόκου D bis. - ήν τε έκ τόκου ήν τε έκ πόνου J bis. - 10 ouv om. J, J bis. - av pro ouv C, D bis, F bis, G bis, I bis K bis, Q'.-παραλάδοις FG, Ald., Frob.-νέας (νεωστὶ παθούσας pro νέας

deux autres femmes saisiront les bras; alors, tenant fermement, elles ne donneront pas moins de dix secousses. Puis elles mettront la femme sur le lit, la tête en bas, les jambes en haut; et, laissant les bras, elles saisiront toutes les quatre les jambes et donneront plusieurs secousses sur les épaules, en rejetant la patiente sur le lit, afin que, ainsi secoué, le fœtus se replace dans l'espace large et puisse cheminer régulièrement. Si vous avez du dictame de Crète, faites-en boire sub-séquemment une potion; sinon, faites bouillir du castoréum dans du vin de Chios.

5. (Chute de la matrice. La racler pour y produire une in-flammation, puis la réduire. Comp. des Mal. des Femmes, § 144, et 248; voyez aussi p. 522 et p. 534.) Quand la matrice vient au dehors à la suite soit de fatigue soit d'un accouchement, si le cas qui vous échoit est récent, cela vaut la peine d'essayer; sinon, ne tentez rien. Voici comment on s'y prendra: inciser la membrane de la matrice suivant la conformation et obliquement, la frotter avec un linge pour y déterminer de l'inflammation, puis oindre avec de l'huile de phoque ou de la poix, mettre un cataplasme de fleurs de grenadier (voy. note 7); humecter de vin des éponges molles qu'on appliquera et qu'on maintiendra par un bandage se fixant aux épaules; la femme restera couchée sur le dos, ayant les

D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis, Q') vulg. $- \hat{\epsilon} \tilde{\alpha} \nu$ vulg. $- \hat{\epsilon} \tilde{\alpha} \nu$ C, D bis, F bis, G bis, H, I bis, J bis, K bis. — $\Pi^* \hat{\epsilon} \pi \iota \chi \epsilon \iota \rho \epsilon \tilde{\tau} \nu$ vulg. $- \pi o \iota \hat{\epsilon} \epsilon \iota \nu$ C, D bis, F bis, G bis, H bis, J bis, K bis. — Ante τὸν addit δὴ J bis. $- \pi \lambda \alpha - \gamma \iota \gamma \nu$ D bis, F bis, G bis, I bis, J bis, K bis, Q'. $- \varphi \lambda \epsilon \gamma \iota \mu \gamma \nu$ D HK. $- \varphi \lambda \epsilon \epsilon \gamma \iota \mu \alpha \iota$ (καὶ om. CDF, F bis, GH, H bis, I, I, bis, J, J bis, K, K bis, Ald.) καταλείψας (κατα sic ἀλείψας H bis, K bis, κᾶτα ἀλείψας D bis, F bis, G bis, I bis) vulg. $- \Pi^3 \kappa \alpha \tau$. (καταπλάσσας H) ἢ (ἄμα pro ἢ, D restit. al. manu, FGHIJK, Codd. ap. Foes) κυτίνοισι (κυνείοισι, D restit. al. manu, FGHIJK; κινέοισι sic L; κινῆσαι Codd. ap. Foes) vulg. — II paraît manquer iquelque chose qui indique que la matrice a été remise en sa place. Voyez le passage parallèle. — $\Pi^4 \mu \alpha \lambda \alpha \kappa \rho \nu$ (ἐν om. C, D bis, F bis, G bis, I bis, J bis, K bis) οἶνφ vulg. $- \mathring{\rho} \mathring{\alpha} \nu \alpha \varsigma$ D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis) οἶνφ vulg. $- \mathring{\rho} \mathring{\alpha} \nu \alpha \varsigma$ D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis) οἶνφ vulg. $- \mathring{\rho} \mathring{\alpha} \nu \alpha \varsigma$ D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis) οἶνφ vulg. $- \mathring{\rho} \mathring{\alpha} \nu \alpha \varsigma$ D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis) οῖνφ vulg. $- \mathring{\rho} \mathring{\alpha} \nu \alpha \varsigma$ D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis) οῖνφ vulg. $- \mathring{\rho} \mathring{\alpha} \nu \alpha \varsigma$ D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis) οῖνφ vulg. $- \mathring{\rho} \mathring{\alpha} \nu \alpha \varsigma$ D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, J bis, K bis) οῖνφ vulg. $- \mathring{\rho} \mathring{\alpha} \nu \alpha \varsigma$

όμων καὶ ¹ ἀνακείσθω ὡς ἀνωτάτω τὰ σκέλεα ἔχουσα, ἐσθιέτω δὲ σιτία μέτρια.

' Άνακεῖσθαι C (D, restit. al. manu) FGIJK. - ἀνώτατα J. - ἔχουσα τὰ σκέλεα C, D bis, F bis, G bis, H bis, I bis, K bis.

NOTE SUPPLÉMENTAIRE.

1º Sur κύειν ou κυείν. L'usage entre κύω et κυέω est difficile à établir, dit Buttmann dans sa liste des verbes irréguliers, parce qu'entre les formes qui se présentent le plus souvent il n'y a qu'une différence d'accent, comme χύει χυεί, χύουσα χυούσα. Pour Matthiæ, χύειν est actif et se dit de celui qui féconde; xusiv est passif et se dit de celle qui est fécondée. Voici ce que j'ai noté à cet égard dans les livres hippocratiques relatifs aux maladies des femmes : le futur et les temps qui en dérivent sont κυήσει, ἐκύησε, κυήση, κυήσασα. Puis on rencontre (Maladies des Femmes) χύουσα, t. VIII, p. 74, l. 17 et l. 19; χυούσης, p. 150, l. 1; χυούση, p. 166, l. 6; κύουσα, p. 172, l. 4, variante κυούσα C; κύουσαι, p. 282, 1. 1; χύειν, p. 350, l. 15, j'ai imprimé χυεῖν sans mss.; χυήσει, p. 414, 1. 18, var. κύει, κύοι, κύη; κύουσαν, p. 416, l. 7; κύει bis, p. 416, l. 15; κύουσιν, p. 416, l. 18 et 19; κύει, p. 416, l. 19, 22 et 23; κυήσασα C, κύουσα vulg., p. 418, l. 2; αυούση, p. 424, l. 10; αυούσης, des Femmes stér., p. 446, 1.9; κύουσα, p. 454, l. 3; κυούση, p. 458, l. 18; κυουσέων, de la Superf., p. 484, l. 3; κυέουσα C, κύουσα vulg., p. 484, l. 5; κυέουσαν, p. 484, 1. 18; κύη, p. 488, l. 9; κύουσα, p. 508, l. 7; κυούση, de la Nat. de la femme, t. VII, p. 330, l. 1. Dans tout cela il ne se trouve que trois exemples de la forme χυέουσα. Toutefois, si l'on considère que χύειν était devenu prédominant chez les auteurs des âges postérieurs, et que par conséquent les copistes ont dû tendre à l'introduire partout, surtout quand il ne s'agissait que de changer un accent, on sera porté à admettre qu'il reste dans les livres hippocratiques assez de vestiges de la forme xueiv pour qu'on puisse la rétablir dans tous les cas particuliers. Matthiæ donne, d'après les livres hippocratiques, χυήσεται comme un futur de χυείν, des Maladies des femmes, p. 170, l. 8, et de la Superfétation, p. 490, l. 1. Mais dans les deux cas il faut lire xuíonerai, la première fois d'après l'autorité de C et 9, la seconde d'après l'autorité de C. Buttmann cite comme exemple de χυίσκειν pris dans le sens passif le passage de la Superfétation, p. 486, l. 7: mais il faut y lire κυϊσκομένη d'après C. — 2° Sur 6ούς. 'Poûς est du masculin et fait au génitif écos. Cependant Théophraste, H. Pl., 3, 18, 3, a dit ະກຸເ ຂ່ວວ. Il s'en faut de beaucoup que la déclinaison en soit fixe dans les livres hippocratiques. Voici les passage : ρόον ἐπιπάσσων τον ἐρυθρὸν, des Maladies des Femmes, p. 74, l. ant.-pén.; τοῦ ροῦ τα φύλλα d'après les manuscrits, βόου vulg., p. 174, l. 5; βόω βυρσοδεψική, p. 192, l. 14; βόω τῆ βυρσοδεψικῆ, p. 200, l. 13, var. ρω C, la variante de C, à cause de l'iota pris pour un iota souscrit, pourrait avoir été originairement éci; écon tris jambes aussi élevées que possible; elle mangera modérément.

έρυθρὴν, c'est une conjecture de ma part, vulg. a ροιὰν, C et H ont ρόον, p. 240, l. dern.; ρόον, p. 252, l. avant-dern.; ρόος ἐρυθρῆς, p. 364, l. 6, ρόᾶς vulg., ροιᾶς J; ρόῦν, p. 374, l. 17, en variantes ρόδον et ρόον; ρόον τὴν ἐρυθρὴν, p. 376, l. avant-dern.; ρόον, p. 378, l. 1; ρόον, p. 380, l. 15; ρόῦν τὴν ἐρυθρὴν, de la Superf., p. 508, l. 4; τοῦ ρόῦ τὰ φύλλα καὶ τὸν καρπὸν, de la Nat. de la Femme, t. VII, p. 354, l. 13; ρόῦν τὴν ἐρυθρὴν, p. 354, l. avant-dern.; ρόῦν, p. 364, l. ant.-pénult., et l. dern.; ρόῦ φύλλοις, p. 366, l. 13; τοῦ ρόῦ τὰ φύλλα, p. 374, l. 23; ρόῦν τὴν ἐρυθρὴν, p. 416, l. dern.; ρόῦ φύλλα, p. 418, l. 2; ρόῦ φύλλα, p. 418, l. 8; ρόῦ τὸν καρπὸν, p. 428, l. 13. D'après ces exemples, il semble que ρόῦς ait été décliné: 1° au féminin, génit. ρόος, acc. ρόον; 2° au féminin, datif ρόφ, acc. ρόον; 3° au masculin, génit. ρόῦ, accusat. ρόῦν.

RIN DU LIVRE SUR L'EXCISION DU FOETUS.

REMARQUES DÉTACHÉES

SUR LES LIVRES RELATIFS AUX MALADIES DES FEMMES.

I. En parcourant les sommaires que j'ai mis en tête des paragraphes, on passera très-rapidement en revue toutes les affections utérines que l'auteur a notées. Il met en usage un grand nombre de médicaments et de moyens thérapeutiques, parmi lesquels je ne veux signaler ici que les pessaires, les fumigations et les injections.

Les pessaires ne sont nullement ce que nous entendons par pessaire présentement : un instrument de formes diverses destiné à maintenir la matrice qui se déplace. Le pessaire de ce temps-là, appele πρόσθετον (on ne trouve πεσσός que dans le Serment et deux ou trois fois ailleurs), est fait avec un sachet de linge, ou avec de la laine enroulée, où l'on met le médicament et qu'on introduit le plus souvent à l'aide d'une plume. On peut voir, \$ 74, \$ 75, et \$ 205, une longue série de formules. Quelques-unes sont très-actives, contenant par exemple des préparations de cuivre, de l'élatérion ou suc de concombre sauvage et des cantharides. Il n'était pas rare que l'emploi en fût suivi de douleur, d'inflammation et de strangurie. En général, l'auteur paraît songer uniquement à traiter la matrice déplacée, les granulations, la phlegmasie, la dysménorrhée, les écoulements, comptant que, s'il obtient un bon résultat, le déplacement se trouvera guéri; mais il ne s'occupe guère de la maintenir mécaniquement. Seulement dans le § 149, il est question d'un moyen contentif assez grossier : on prend une grenade d'une forme appropriée, on la perce par l'ombilic de part en part, on l'échausse dans du vin tiède, et, si rien ne s'y oppose, on l'enfonce, aussi avant que possible, dans le vagin; puis on serre avec une écharpe large qui la reprend en-dessous, afin qu'elle ne glisse pas, mais que, restant

nemarques détachées sur les maladies des femmes. 521 en place, elle fasse son office. Il est aussi parlé d'éponges destinées à contenir la matrice, § 144 et § 248.

Les fumigations sont employées pour le même but que les pessaires; se composant de substances diverses, et souvent aussi très-actives; se prolongeant quelquesois beaucoup, au point de faire tomber la malade en faiblesse, soit par leur durée, soit par leur activité. L'auteur décrit plusieurs appareils, à l'aide desquels on administre ces fumigations (voy. § 133 et § 206). Elles doivent généralement être données, de manière à aller jusqu'à la matrice, à l'aide de tuyaux qu'on place dans le vagin.

Les injections et les infusions, qui ne paraissent guère différer des injections que par la consistance, concourent au même objet, à savoir porter jusqu'à la matrice des substances médicamenteuses. La quantité des injections est fixée, au maximum, à deux cotyles, c'est-à-dire environ un demi-litre.

En général, ce médecin, dont nous avons le traité, est occupé à agir directement sur la matrice par les médicaments disposés en pessaires, à l'oindre de graisses médicamenteuses, à y diriger des fumigations, et à y faire arriver des injections. Il déploie pour tout cela beaucoup de ressources et d'activité. Le traitement chôme peu entre ses mains. Mais la contention mécanique ne lui est aucunement familière; et il ne paraît pas avoir un arsenal tout prêt pour la mettre en œuvre.

Dans les cas d'aménorrhée (voy., par exemple, § 133, où l'aménorrhée est le produit d'une déviation latérale), il entreprend un traitement régulier qui s'étend d'une époque menstruelle à l'autre. Ce traitement, qui consiste en bains, fumigations, pessaires, nourriture appropriée, etc., se signale par une particularité: c'est l'emploi de bâtonnets. Ces bâtonnets sont de bois de pin, longs de six doigts, au nombre de cinq ou six, de forme conique et un peu plus gros les uns que les autres; le plus gros est comme le doigt indicateur, de même forme que ce doigt, plus mince par le bout, grossissant en allant vers l'autre extrémité; ils sont parfaitement lisses. On place d'abord le plus petit, on n'enfonce au commencement que le bout,

puis on l'engage de plus en plus. Quand le premier bâtonnet a été reçu, on met successivement les autres. On a, en outre, une tente en plomb, creuse à l'intérieur, et du reste façonnée comme les bâtonnets; on l'emplit de graisse de mouton broyée, et on la met après le bâtonnet. Il faut toujours qu'il y ait quelque chose en place; pendant le jour, le bâtonnet vaut mieux, le plomb pendant la nuit. Ce moyen avait pour but d'ouvrir l'orifice utérin.

II. Il est parlé quatre fois de la chute de la matrice, dans des paragraphes qui se répètent: §§ 144 et 248; de la Nature de la femme, § 5; de l'Excision du fœtus, § 5.

Les quatre fois, l'auteur prescrit de racler les bords de la matrice. Il serait difficile de se faire une idée du motif qui avait dicté une pareille pratique, si, dans le quatrième paragraphe, une addition n'indiquait le but de l'opération. L'intention était d'obtenir une phlegmasie : on incise la membrane de l'utérus selon sa conformation et obliquement, puis on la frotte avec un linge afin qu'il v ait inflammation, et l'on réduit. Quelles étaient les parties que l'opérateur scarifiait ainsi légèrement? Dans le premier paragraphe, elles sont désignées par λέγνα, mot auquel Galien, dans son Glossaire, donne le sens de bords de l'orifice utérin. Dans le second et le troisième, elles le sont par ἄχρας τὰς μήτρας, ce qui signifie le bord, l'extrémité de la matrice; et, comme dans la procidence, l'utérus descend enveloppé à l'extérieur par le vagin, cette expression ne peut encore vouloir dire que les bords de l'orifice. Enfin, dans le quatrième, les termes sont beaucoup plus vagues : inciser la membrane de l'utérus ; cependant, par la même raison que tout à l'heure, il n'y a rien de visible, dans la chute de la matrice, que son orifice; et dès lors la membrane à scarifier ne peut être que celle qui revêt le col; néanmoins une telle désignation reste toujours étrange. Maintenant, quel a été le but de la scarification? Le seul que j'apercoive, puisque l'auteur pratique cela afin d'enflammer, c'est de provoquer aux environs du col de l'utérus une inflammation

adhésive, et d'y produire quelques cicatrices qui soutiennent la matrice dans sa position régulière.

L'auteur employait concurremment le repos, les applications astringentes, une éponge maintenue à l'aide d'un bandage, et des ventouses sèches sur la hanche. Ce dernier moyen se retrouve dans Bartholin, qui certainement l'avait pris ici. Il rapporte ainsi (Cent. 4, obs. 2) le traitement qu'il employa chez la femme d'un sculpteur, affectée de chute d'utérus : « J'appliquai sur le périnée un emplâtre matrical; je fis poser une grande ventouse sèche au-dessus de l'ombilic, et deux sur les régions iliaques; et je fis approcher des narines des substances odorantes. » Les substances odorantes font aussi partie du traitement recommandé par l'auteur grec.

Les médecins dont les œuvres figurent dans la Collection hippocratique employaient non rarement, comme moyen révulsif et attractif, de grandes ventouses qu'on ne scarifiait pas et qu'on laissait longtemps en place.

III. Dans la leucorrhée rebelle, § 118, l'auteur recommande une cure par le lait. La femme boit pendant quarante jours du lait chaud sortant du pis de la vache. La quantité de lait est de six cotyles attiques; la cotyle vaut 0^{lare}, 27; cela fait donc un peu plus d'un litre et demi; on commence par deux, et on ajoute une cotyle chaque jour jusqu'à six, puis de là peu à peu jusqu'à la dose du début.

Le deuxième Livre des Maladies, § 51, offre aussi une cure de quarante jours par le lait.

IV. Dans tout le cours de ces livres sur les maladies des femmes, on ne rencontre rien qu'on puisse décidément et sans contestation attribuer à la syphilis. En ceci, ils ne diffèrent pas des autres renseignements provenant de l'antiquité. Aucune trace positive de l'affection syphilitique ne s'y fait voir; mais une foule d'affections des organes génitaux y sont notées; et, si l'on veut, c'est-à-dire si l'on suppose l'existence, dans l'antiquité, de cette affection, on en trouvera, dans les descriptions transmises, des vestiges suffisants. Si, au contraire,

on part de l'hypothèse opposée, les mêmes descriptions ne seront rien de plus que des lésions générales portant sur les organes génitaux, et sans aucune spécificité. Ici, nous avons des ulcérations aiguës de la matrice, \$ 90; différents écoulements, § 115-119; des phlyctènes à l'orifice utérin, § 173; des aphthes aux parties génitales, § 90; des aphthes et de la strangurie, § 133; des végétations, § 212. Pour acquérir la certitude que ces affections, ou quelques-unes de ces affections, sont syphilitiques, il faudrait que l'on sût qu'elles provenaient d'un coît impur, et qu'elles donnaient naissance à des accidents consécutifs. Pour le premier point, il n'y a rien dans nos livres qui l'établisse; mais, en puisant à d'autres sources, on reconnaît que la liaison d'accidents pareils avec des contacts vénériens n'avait aucunement échappé à l'antiquité 1. Un passage de Cicéron sussit pour montrer qu'une intempérance plus honteuse que la gourmandise, c'est-à-dire l'incontinence, donnait la dysurie, comme l'autre donnait la dysenterie2. Quant au second point, c'est-à-dire la connexion que les accidents consécutifs ont avec les accidents primitifs, elle paraît avoir complétement échappé aux médecins anciens ; du moins nous ne trouvons dans leurs écrits rien qui la signale et la mette en lumière. Je crois avoir rencontré le plus ancien indice, jusqu'à présent connu, de cette connexion, chez un médecin du moyen âge, Gérart du Berry, qui appartient au commencement du xiiie siècle 3. Il énonce expressément qu'à la suite de maux survenus aux parties génitales, parfois le corps entier est infecté. Peut-on conclure de ce fait à l'antiquité entière? ce serait aller trop loin; toutesois, comme aucune épidémie de nature vénérienne n'est signalée dans le moyen âge, on ne

¹ Voy. Rosenbaum, die Lustseuche im Alterthume, p. 380, jusqu'à la fin du volume. — ² Ego autem, quum omnes morbos reformido, tum quo Epicurum tuum Stoici male accipiunt, quia dicat δυσουρικά καὶ δυσεντερικά πάθη sibi molesta esse, quorum alterum morbum edacitatis esse putant, alterum etiam turpioris intemperantiæ. Ad Fam., VII, 6. — ³ Voyez Histoire littéraire de la France, t. XXI, p. 406, et mon mémoire dans Janus, I, p. 585, et dans Gaz. médicale de Paris, p. 928. 1846.

voit pas à quel moment les accidents vénériens auraient pris la propriété de créer des lésions consécutives, si cette propriété ne leur avait pas appartenu déjà depuis longtemps. On a pu croire que la grande épidémie qui sévit à la fin du xv° siècle et au commencement du xvr, et qui fut regardée comme une importation d'Amérique en Europe, avait été la modification aggravante qui, donnant une virulence plus complète, introduisit d'une manière fixe les phénomènes consécutifs. Mais si ces phénomènes sont déjà notés dans des temps antérieurs, cette explication doit être abandonnée. Au reste, il peut être curieux de comparer avec l'épidémie du xv° siècle celle que Hippocrate décrit sous le nom d'érysipèle, et qui, gangréneuse de sa nature, attaquait souvent les parties génitales et le pubis. (Épid. III, § 4.)

V. L'auteur, tout en divisant et décrivant les maladies à la manière Cnidienne différente de la manière hippocratique (comparez le Pronostic avec un livre Cuidien, le traité des Affections internes, par exemple), a cependant donné quelques faits de sa pratique. C'est, il est vrai, avec une parcimonie singulière. Le premier se trouve § 40 : il s'agit de l'adhérence des parties génitales, suite d'ulcérations survenues dans l'accouchement. Ces ulcérations, qui doivent être traitées comme en tout autre lieu, affectèrent une malade de l'auteur; on la soigna convenablement, les lochies firent éruption, et les parties restèrent dans l'état naturel. Le second fait, § 232, est relatif à une jeune femme qui était tourmentée par un écoulement rouge; cet écoulement paraissait être la cause qui l'empêchait de concevoir; on la guérit du flux qui la fatiguait, et, peu après, elle devint enceinte. Sortant des livres même des Maladies des femmes, nous rencontrons une troisième observation; c'est la chute de la muqueuse utérine (De la Nature de l'enfant, § 13, et Argument, t. VII, p. 463). Une courtisane, craignant d'avoir concu et se croyant au sixième jour de la conception, le dit à sa maîtresse. Celle-ci informa du fait notre auteur, qui conseilla à la courtisane de sauter, de manière que les talons touchassent les fesses. Au septième saut, la semence tomba à terre, en faisant du bruit. Elle ressemblait à un œuf cru dont on aurait ôté la coquille extérieure, et dont le liquide intérieur serait transparent dans la membrane interne. Elle était rouge et arrondie; dans la membrane se voyaient des fibres blanches et épaisses, enchevêtrées dans une humeur épaisse et rouge; autour de la membrane, en dehors, étaient des caillots de sang: au milieu de la membrane se détachait quelque chose de mince qui parut être l'ombilic; à partir de là s'étendait la membrane, enveloppant entièrement la semence. Ces trois faits nous montrent, non plus l'auteur qui rédige un traité, mais le médecin qui voit des malades. Le dernier surtout est très-remarquable. L'observateur, il est vrai, a cru qu'il avait sous les yeux un produit de la conception, et les recherches modernes ont montré que c'est la muqueuse utérine qui était tombée. Mais il n'en a pas moins le mérite d'avoir consigné, avec un soin tout particulier, un phénomène qui, longtemps négligé, n'a été reconnu que dans ces derniers temps, quand les fonctions de l'utérus ont été éclairées d'un nouveau jour.

Que dirons-nous maintenant du conseil donné pour provoquer l'expulsion de ce qui était regardé comme un germe? et comment le concilierons-nous avec la prescription du Serment de ne remettre à aucune femme un pessaire abortif (t. IV, p. 631)? Remarquous d'abord que nous ne savons aucunement si le Serment est d'une date plus reculée que les livres dont il s'agit ici; nous ne savons pas davantage s'il s'étendait au delà des limites de Cos, et s'il était valable pour toutes les écoles. Mais quand même il en serait ainsi, nous trouverions la conciliation cherchée dans l'opinion que même les moralistes se faisaient de l'avortement. Pour eux, pour Aristote du moins, le crime ou l'innocence de l'avortement dépendait uniquement d'une circonstance : il était criminel si l'embryon avait déjà reçu le sentiment et la vie, innocent s'il ne les avait pas encore reçus (Politique, liv. VII, IV, de Barthélemy Saint-Hilaire, chap. xiv)¹. Avec une opinion aussi fausse, qui était sans doute celle de notre auteur, on devait n'avoir aucun scrupule à conseiller à une femme grosse de quelques jours des pratiques propres à la faire avorter.

VI. Le fragment des Maladics des jeunes filles commence par ces mots: ἀρχή μοι τῆς ξυνθέσιος τῶν αἰειγενέων ἰητρικῆς, que Foes traduit par: Initium mihi ducendum in hac tractatione medica ab iis quæ perpetuo fiunt. Mais ἰητρικῆς ne peut être un adjectif, se rapportant à ξυνθέσιος; et, pour trouver un sens approchant de celui-là, il faut traduire comme s'il y avait ἀπὸ devant τῆς, et dire: Initium mihi ducendum artis medicæ a compositione corum quæ perpetuo fiunt; le commencement de l'art médical est pour moi dans la constitution des choses éternelles. Cette construction, où l'on sous-entend ἀπό, est dure; mais, dans toute hypothèse, il n'y a pas moyen de mieux faire, à moins de changer notablement le texte.

Un manuscrit, C, porte une variante digne d'attention : νεηγενέων, au lieu de αἰειγενέων. Elle pourrait même sembler préférable au sens ordinaire, soit que l'on dise que cette mention
des êtres nouveau-nés est plus naturelle que la mention des
choses éternelles, au début d'un livre qui traite des maladies
des jeunes filles, et qui ira jusqu'aux maladies des femmes,
soit que, l'auteur ajoutant qu'on ne peut connaître la nature
des maladies si on ne l'étudie pas dans le point indivis, dans
le début d'où se suit le développement, ceci paraisse indiquer
plutôt la constitution des corps vivants nouvellement formés
que la constitution des choses éternelles.

Mais une considération, prise en dehors du texte même, me décide pour la leçon ordinaire. Le livre de la Nature de la femme n'est qu'un extrait des livres des Maladies féminines; on n'y remarque rien qui soit tiré de celui des Maladies des jeunes filles, sauf une phrase que je crois en provenir. Le début de la Nature de la femme est: «Voici ce que je dis touchant

Voy. aussi t. IV, p. 621, de mon Hippocrate.

la nature de la femme et de ses maladies : le divin est chez les humains la principale cause : puis viennent les constitutions des femmes et leurs couleurs. Les unes sont trop blanches, plus humides et plus sujettes aux flux; les autres sont noires, plus sèches et plus serrées; les autres sont châtain, et tiennent un certain milieu entre les précédentes. Il en est de même de l'influence des âges : les jeunes sont généralement plus humides, et ont le sang abondant; les âgées sont plus sèches et ont peu de sang ; les intermédiaires tiennent le milieu. Celui qui manœuvre habilement doit commencer d'abord par les choses divines, puis reconnaître les constitutions des femmes, les âges, les saisons et les lieux. Des lieux, les uns sont froids et disposent aux flux; les autres sont chauds, secs et resserrants 1. » Si l'on cherche le passage parallèle d'où celui-ci est emprunté, on le trouve dans le livre IIe des Maladies des femmes 2: « Il importe aussi d'examiner la constitution des femmes, leur coloration, leur âge, les saisons, les lieux et les vents. Les unes sont froides, humides et sujettes aux flux; les autres, chaudes, plus sèches et plus serrées. Les femmes très-

¹ Περί δὲ τῆς γυναιχείης φύσιος τάδε λέγω μάλιστα μέν τὸ θεῖον ἐν τοῖσιν άνθρώποισιν αίτιον είναι * έπειτα αί φύσιες τῶν γυναιχῶν καὶ γροιαί * αί μεν γαρ υπέρλευκοι, υγρότεραί τε και ροωδέστεραι, αι δε μέλαιναι σκληρότεραί τε καὶ στρυφνότεραι, αἱ δὲ οἰνωπαὶ μέσον τι ἀμφοτέρων ἔγουσιν. Οὕτω δὲ καὶ περὶ τῶν ἡλικιῶν ξυμβαίνει • αἱ μὲν νέαι ὑγρότεραι καὶ πολύαιμοι ὡς έπιτοπουλύ, αί δὲ πρεσθυτίδες ξηρότεραι καὶ δλίγαιμοι, αί δὲ μέσαι μέσον τι άμφοτέρων ἔχουσιν. Δεῖ δὲ τὸν ὀρθῶς ταῦτα γειρίζοντα πρῶτον μὲν ἐχ τῶν θείων άρχεσθαι, έπειτα διαγινώσκειν τάς τε φύσιας των γυναικών καὶ τὰς ήλικίας καὶ τὰς ώρας καὶ τοὺς τόπους οὖ ἄν ἢ οἱ μὲν γὰρ τῶν τόπων ψυγροί, ροώδεες, οί δὲ θερμοί, ξηροί καὶ στάσιμοί είσιν. Τ. VII, De la Nat. de la Femme, § 1. — 2 Σκεπτέον δὲ καὶ τὰς φύσιας τῶν γυναικῶν καὶ τὰς γρόας καὶ τὰς ἡλικίας καὶ τὰς ώρας καὶ τοὺς τόπους καὶ τὰ πνεύματα. Αἰ μέν γάρ ψυγραί ύγραί και ροώδεες, αί δὲ θερμαί ξηρότεραί τε και στάσιμοί είσιν αί μεν γάρ υπέρλευκοι υγρότεραί τε και φοωδέστεραι, αί δε μέλαινα ξηρότεραί τε καὶ στρυφνότεραι αί δε οίνωποὶ μεσηγύ τι άμφοῖν ἔγουσιν. Καὶ ἀμοὶ τῶν ἡλικιῶν ὡσαύτως ξυμβαίνει ο αί μὲν γὰρ νέαι ὑγρότεραι καὶ πολύαιμοι ώς ἐπὶ τὸ πουλύ · αἱ δὲ πρεσδύτεραι ξηρότεραι καὶ ὀλίγαιμοι · αἱ δὲ μέσαι μέσον τι άμποιν έγουσιν, Ισενύουσαι. Δει δὲ τὸν ὀρθῶς ταῦτα διαχειριούμενον διαγινώσκειν έκάστοτε τὰς φύσιας τῶν γυναικῶν καὶ τοὺς καιρούς καὶ τὰς ἡλικίας καὶ τὰς ώρας καὶ τούς τόπους καὶ τὰ πνεύματα, § 111.

blanches sont plus humides et plus sujettes aux flux; les femmes noires sont plus sèches et compactes; les femmes brunes tiennent le milieu. Il en est de même pour l'âge: les jeunes sont plus humides et ont beaucoup de sang; les âgées, plus sèches et ont peu de sang; les intermédiaires tiennent le milieu, par l'action moyenne de leur âge. Celui qui veut bien conduire le traitement chez les femmes doit reconnaître en chaque cas leur constitution, les opportunités, les âges, les saisons, les lieux et les vents. »

En comparant ces deux passages, on voit que l'un est la fidèle reproduction de l'autre, sauf pour un passage : L'original ne dit rien du divin, Octov, qui est le point recommandé d'abord par l'auteur de l'extrait. Remarquez que cet auteur, quel qu'il soit, est allé faire son préambule d'une remarque énoncée dans le courant de l'ouvrage original et à propos d'une maladie particulière. Ayant opéré ainsi pour une portion du préambule, on ne peut guère croire qu'il ait opéré autrement pour le divin. A la vérité, le divin ne se trouve pas dans les Maladies des semmes; il n'est pas non plus exprimé dans les Maladies des jeunes filles; mais c'est là que je crois le retrouver, bien que sous une autre forme. La constitution des choses éternelles, ή ξύνθεσις τῶν αἰειγενέων, me paraît être ce que le compilateur a rendu par τὸ θεῖον, τὰ θεῖα. De la sorte, on a l'explication de cette phrase remarquable, et on est obligé de conserver αἰειγενέων, laissant de côté la variante νεηγενέων.

On remarquera combien ce début, un peu emphatique, et qui consiste en une phrase unique sans aucune suite, est analogue au commencement du livre sur la Génération: νόμος μὲν πάντα χρατύνει, la loi gouverne tout (t. VII, p. 470).

Si, admettant les raisons que j'ai fait valoir, on conserve le texte vulgaire, on aura une pensée tendant à signifier qu'il faut étudier l'ensemble des choses. Une pensée analogue se trouve dans le livre de l'Ancienne médecine, § 20, et dans le traité du Régime, § 2; de sorte qu'il y aurait dans la Collec-

tion hippocratique trois expressions, plus ou moins explicites, plus ou moins concordantes, de cette idée, que Platon attribue expressément à Hippocrate. J'ai discuté, t. I, p. 295, la question qui se trouve soulevée par le dire du philosophe athénien.

VII. Cette rencontre me porte à soumettre à un nouvel examen l'expression τὸ θεῖον, qui n'est pas une des moins obscures de la Collection hippocratique. Dans l'Argument du Pronostic, t. II, p. 99, je me suis montré enclin à croire que θεῖον désignait une infliction divine¹, ajoutant que, comme cela était en contradiction avec le livre des Airs, des Eaux et des Lieux, peut-être Hippocrate avait, dans l'intervalle de la composition des deux livres, changé d'avis.

Le passage du livre des Airs, des Eaux et des Lieux est ainsi: « Pour moi, je pense que cette maladie (l'impuissance des Scythes) est divine comme toutes les inaladies, qu'aucune n'est plus divine que l'autre, mais que toutes sont semblables et toutes sont divines. Chaque maladie a, comme celle-là, une cause naturelle, et sans cause naturelle aucune ne se produit².» Et un peu plus bas: « Ainsi que je l'ai dit, tout cela est divin comme le reste; chaque chose est produite conformément aux lois naturelles, et la maladie dont je parle naît, chez les Scythes, de la cause que j'ai indiquée ³. » Un texte tout à fait semblable se lit dans le livre de la Maladie sacrée: « Cette maladie (l'épilepsie) ne me paraît pas plus divine que le reste; mais elle a la nature qu'ont les autres maladies et la cause dont chacune dérive. Cela (la nature et la cause) est le divin d'où

^{&#}x27;En même temps discerner s'il y a quelque chose de divin dans les maladies; car c'est encore un pronostic à apprendre. 'Αμα δὲ καὶ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν τἢσι νούσοισι, καὶ τουτέου τὴν πρόνοιαν ἐκμανθάνειν, Pron., § 1. — 2 Ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτέῳ δοκέει ταὐτα τὰ πάθεα θεῖα εἴναι καὶ τάλλα πάντα, καὶ οὐδὲν ἔτερον ἐτέρου θειότερον οὐδὲ ἀνθρωπινώτερον, ἀλλὰ πάντα ὅμοια καὶ πάντα θεῖα 'ἕκαστον δὲ ἔχει φύσιν τῶν τοιουτέων, καὶ οὐδὲν ἄνευ φύσιος γίγνεται, § 22. — 3 ᾿Αλλὰ γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον ἔλεξα, θεῖα μὲν καὶ ταὕτά ἐστιν όμοίως τοῖσιν ἄλλοισιν ' γίγνεται δὲ κατὰ φύσιν ἕκαστα ' καὶ ἡ τοιαύτη νοῦσος ἀπὸ τοιαύτης προφάσιος τοῖσι Σκύθησι γίγνεται οἴην εἰρηκα, ib.

provient tout le reste¹. » Ces passages excluent complétement l'idée d'une infliction divine comme cause de maladie, et rangent toutes les affections pathologiques dans la classe d'effets provenant de causes naturelles. A la vérité, on pourrait dire que le livre de la Maladie sacrée n'est sans doute pas d'Hippocrate; mais il n'en est pas de même de celui des Airs, des Eaux et des Lieux et du Pronostic; ils sont, suivant la vraisemblance, d'Hippocrate lui-même, et rien n'autorise la critique à les disjoindre, parce qu'ils renferment une contradiction apparente et une expression de difficile interprétation,

Il y a plus : un examen attentif du texte du Pronostic ne permet pas d'attacher à θεῖον le sens de punition divine ; car Ilippocrate recommande d'apprendre à faire entrer cette condition dans le pronostic, καὶ τουτέου τὴν πρόνοιαν ἐκμανθάνειν. S'il s'était agi de la colère divine, il n'y aurait eu à consulter que les devins, les victimes, les oracles ; eux seuls auraient pu donner des renseignements sur la colère ou l'apaisement des dieux. Mais ce serait certainement aller contre la plus certaine direction de l'école de Cos que de la faire consulter ce genre d'autorités pour la prévoyance dans les maladies ; sa prévoyance, à elle, émanait de l'étude des signes, dont le Pronostic est un très-remarquable échantillon.

Ici vient à souhait notre passage du livre de la Nature de la femme. Si le divin 2 représente la phrase de l'opuscule sur les Jeunes filles, ή ξύνθεσις τῶν αἰειγενέων, la constitution des choses éternelles, on voit ce que ce mot a pu signifier pour Hippocrate lui-même dans son Pronostic. Ce sont les influences mystérieuses qui émanent du ciel et de la terre, du feu et des eaux, des choses éternelles en un mot, influences qui donnent parfois un cachet particulier aux maladies.

^{&#}x27;Τὸ δὲ νούσημα τοῦτο οὐδέν τί μοι δοχέει θειότερον εἶναι τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει ἢν καὶ τὰ ἄλλα νουσήματα καὶ πρόφασιν ὅθεν ἔχαστα γίνεται ' φύσιν δὲ τοῦτο καὶ πρόφασιν ἀπὸ ταυτοῦ τὸ θεῖον γίνεσθαι, ἀφ' ὅτου καὶ τἄλλα πάντα, § 2. — ² Voy. plus haut, p. 529.

Il reste toujours quelque peu étonnant qu'Hippocrate, sans autre explication, ait employé le mot de divin qui pouvait prêter à des méprises. Mais il ne faut pas serrer de trop près les expressions du vieil auteur, ni lui demander une rigueur parfaite pour des choses où son esprit ne s'était sans doute pas émancipé complétement. Quoiqu'il rejetât sans hésiter l'opinion de ceux qui attribuaient les maladies au courroux céleste, elles n'en restaient pas moins divines pour lui en un certain sens, et il conservait une expression qui, devenue vague et amphibolologique pour nous, représentait pourtant avec exactitude l'idée mixte qu'il se faisait.

VIII. Quelques mots sur l'arrangement de ces livres. On peut croire que le traité complet commençait par le livre sur les Maladies des jeunes filles, plus étendu, il est vrai, et que le début de cet opuscule : Le commencement de la médecine est pour moi la constitution des choses éternelles, était le début de l'ouvrage entier. Après les maladies des jeunes filles, venaient les deux livres sur les Maladies des femmes, et enfin le livre sur les Femmes stériles. Cependant des paragraphes répétés en différents lieux témoignent que ce livre a souffert, lui aussi, dans sa transmission, et que, quand il est arrivé aux bibliothèques Alexandrines, pour ne plus subir aucun changement, des pages avaient déjà été ou disloquées ou rajustées un peu au hasard.

C'est par ce travail de dislocation qu'on s'explique la présence de fragments qui y tiennent évidemment, par exemple l'opuscule de la Superfétation et celui de l'Excision du fœtus, qui, tout en étant en grande partie composés de morceaux pris aux livres des Maladies des femmes, présentent cependant quelques particularités propres.

Ce grand ouvrage fut jugé digne (et en effet il le mérite) d'être abrégé. L'abrégé a eu pour but, comme le Mochlique par rapport aux livres des Fractures et des Articulations, de mettre, sous une forme plus commode pour la mémoire, des notions importantes. Toutefois il est moins bien fait que le

Mochlique, en ce sens du moins qu'on ne voit pas l'ordre que l'abbréviateur a entendu suivre. Il est remarquable qu'il ait employé le mot θεῖον, divin (voy. p. 528), dont l'auteur original ne s'est pas servi. Ce mot aurait-il été plus familier aux Hippocratiques qu'aux Cnidiens? Et notre abbréviateur serait-il un Hippocratique qui aurait résumé le livre Cnidien pour son usage personnel?

IX. Il est un passage difficile sur lequel une explication supplémentaire ne me paraît pas inutile. C'est, p. 346, ligne 2: καὶ κούφη ἐστὶ καὶ ἄτονος, καὶ πρόσω γωρέει, τὰ δὲ κράτεα γαλαται. Il s'agit de déterminer le sens de ces trois membres de phrase. Remarquons que le contexte n'indique pas quel est le sujet de ¿στὶ, et qu'il faut y arriver par l'interprétation meme. Foes met : Levis est et invalida, et ultra procedit; vires exsolvuntur. Dans cette traduction, comme rien ne précède à quoi puisse se rapporter invalida, on est obligé de croire que Foes a sous-entendu mulier, la malade. Pourtant, avant lui, Cornarius avait été plus décisif, et, je crois, avec raison, traduisant : Et levis est ac debilis uterus, et ulterius procedit, et vires laxantur. Tous deux s'accordent dans la manière de rendre le second membre : καὶ πρόσω γωρέει; mais il s'en faut beaucoup que leur traduction soit claire, et que le lecteur sache ce qu'ils entendent. Enfin pour le troisième membre aussi : 7à δὲ κράτεα χαλᾶται, ils s'accordent, mais cet accord ne garantit pas leur interprétation, et Schneider, dans son Dictionnaire, au mot κράτος, s'est contenté de dire, en citant notre passage, sans rien affirmer: « On le traduit par vires exsolvuntur, »

Ce qui m'a mis sur la voie, c'est un passage parallèle. Les passages parallèles sont presque toujours une lumière pour la critique des textes. On lit en effet, \$ 204 : ἢν δὲ προΐσχωσιν ἔξω, τὰ δὲ νεῦρα τὰ καλεόμενα ὅσχοι χαλᾶται.... Si la matrice fait saillie au dehors et que les nerfs appelés rameaux soient reláchés.... La présence de χαλᾶται des deux côtés indique le parallélisme des deux passages. De plus, nous savons que πρόσω χωρέειν est employé par l'auteur pour désigner l'abaissement

de l'utérus; c'est ainsi que nous lisons, § 147 : ἢν έλχωθέωσιν αί μήτραι καί πρόσω γωρήσωσιν έξωτάτω.... Quand la matrice est ulcérée et fait saillie au dehors Καλ πρόσω γωρέει signisie donc : la matrice s'abaisse; et Cornarius a eu raison de supposer qu'elle était aussi le sujet de κούρη ἐστὶ καὶ ἀτονος. Reste τὰ δὲ κράτεα γαλᾶται; il est évident par le parallélisme que cela exprime non la résolution des forces, mais le relâchement des ligaments, soit que l'on donne au pluriel de xoxros le sens de liens, soit que l'on suppose que la leçon, ce qui est possible, est altérée. Si l'on pouvait compter avec plus de consiance (voy. les variantes dans les notes) sur la lecture de osyon, rameaux, on verrait ici un exemple de plus de ces noms singuliers que les Cnidiens employaient dans leur langage médical (Comp., t. VII, p. 309). En tout cas, ces deux passages indiquent une certaine connaissance des ligaments larges de l'utérus.

X. En corrigeant ces feuilles, je lis dans le Mémoire de M. Desgranges sur le Traitement de la chute de l'utérus par le pincement du vagin (Gaz. méd., 1853, p. 390), un passage qui peut jeter quelque lumière sur la pratique des Hippocratiques, signalée plus haut, S II, relativement à la chute de la matrice. « Il me paraît infiniment probable, dit cet auteur en expliquant comment le pincement du vagin procure la guérison de la chute de l'utérus, que tout, dans la cure, ne se passe pas au vagin, et que le rétrécissement de cet organe ne doit v figurer qu'à titre secondaire. La véritable raison du succès, je la vois dans un certain degré d'inflammation qui, du point mécaniquement irrité, se propage au delà du vagin, en provoquant autour de ce conduit un travail organoplastique assez faible pour ne point occasionner d'accidents, assez fort pour rendre la tonicité perdue aux ligaments utéro-sacrés et au tissu cellulaire extra-vaginal. Les ligaments utéro-sacrés, on le sait depuis la description qu'en ont donnée Dugès et Mme Boivin, concourent pour une bonne part à maintenir l'utérus à la hauteur normale. Est-il déraisonnable de supposer

qu'en agissant près de ces ligaments, par l'application des pinces très-haut dans le vagin, on v provoque un certain degré de congestion, un dépôt plastique, dont finalement l'organisation les renforce et les sait rétracter? Le même travail doit nécessairement se produire dans une partie trop négligée, suivant moi, par ceux qui font l'histoire des connexions de l'uterus : je veux dire le tissu cellulaire qui double le vagin. Sous l'influence d'un agent mécanique qui attaque dans un point limité toute l'épaisseur du vagin, il s'éveille une inflammation légère, dont l'action se propage à l'aide des applications successives, et dont le résultat est la densification du tissu cellulaire. » Ces réflexions de M. Desgranges s'appliquent, jusqu'à un certain point, au procédé hippocratique. Celui-ci, il est vrai, avait bien moins de chance de produire l'effet ici indiqué; mais il a dù être inspiré par quelque vague apercu sur la nature contentive de l'inflammation, et conseillé consécutivement d'après quelque succès obtenu.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΟΜΗΣ.

DE L'ANATOMIE.

ARGUMENT.

Ce petit morceau ne contient qu'une énumération des parties internes ensermées dans le tronc. Toutefois on y remarquera la mention des portes du foie; celle du conduit allant de la bouche à l'estomac et nommé œsophage à partir de la langue, estomac au point où il s'unit avec le ventricule; enfin celle de la cavité septique pour signifier l'estomac proprement dit, expression où le mot septique indique déjà une des hypothèses faites jadis sur la digestion.

BIBLIOGRAPHIE.

MANUSCRITS.

2146 = C, 2255 = E, Cod. Serv. ap. Foes = L, Cod. Fevr. ap. Foes = Q'.

ÉDITIONS ET COMMENTAIRES.

Hic liber prodiit Jo. Reuchlino interpret. Tubing., 1512, in-4°. — Cum libro de ossibus, quocum commixtum eum reperit et de glandulis, titulo: De Anatome, eum edidit Jo. Caius. — Ἱπποκράτους νόμος, ἀφορισμοί, ἀνατομὴ, ἐπιστολὴ πρὸς Θεσσαλὸν υίόν. Δημοκρίτου πρὸς Ἱπποκράτην ἐπιστολὴ περὶ φύσιος ἀνθρώπου. Παύλου Μαγνόλου τοῦ Βουρνέως ἔκδοσις, καὶ εἰς λατῖνον

αντίφρασις μετὰ διαφόρων ἀντιγράφων καὶ χωρίων Γαληνοῦ εἰς ᾿Αφορισμοὺς, καὶ περιοχῶν, καὶ εὐρετικοῦ. ἡ τῶν Ἐνετῶν βουλὴ εἰψηφίσατο Ἐνετίησι παρὰ τοῖς Νικολίνοις ἐκ Σαβίου 1542. — Græce et latine edidit hunc librum cum commentario uberrimo D. W. Trillerus in commentatione de nova hippocratis editione adornanda, qua speciminis loco libellum de anatome recensuit, emendavit et commentario medico-critico perpetuo illustravit. Lugd. Batav. 1728 in-4°, et in Opusc. vol. 2, p. 238. — Ad orationem qua munus professionis anatomes et chirurgiæ extra ordinem sibi clementissime demandatæ auspicabitur ea qua decet observantia et humanitate invitat et simul in Hippocratis libellum de dissectione aliqua commentatur D. Justus Godofredus Gunzius. Lipsiæ 1738 in-4°.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΟΜΗΣ.

1. Άρτηρίη εξ έχατέρου φαρυγγέθρου την έχουσιν ποιευμένη ες άκρον πνεύμονος τελευτά, κρίκοις ξυγκειμένη 1 δμορυσμοῖς, τῶν περιηγέων άπτομένη κατ' ἐπίπεδον ἀλλήλων. Αὐτὸς δὲ δ πνεύμων συνεξαναπληροί την γέλυν, ² τετραμμένος ές τὰ ἀριστερὰ, πέντε 3 ύπερχορυφώσιας έγων, ας δή χαλέουσι λοδούς, τεφρίνης γροιής τυγών, στίγμασιν δφρυόεσι κεκεντημένος, φύσει έκων τενθρηνιώδης. Μέσω δ' αὐτέω ή καρδίη έγκαθίδρυται, στρογγυλωτέρη *καθεστεώσα πάντων ζώων. 'Από δὲ 6 τῆς καρδίης ἐς ἦπαρ βρογγίη πολλή καθήκει, καὶ μετὰ βρογχίης φλέψ μεγάλη καλευμένη, δι' ῆς ούλον τὸ σχηνος τρέφεται. Τὸ δὲ ἦπαρ όμορυσμίην μὲν ἔχει τοῖς ἄλλοις τάπασιν, αξμοβρωθέστερον θέ έστι των άλλων, ύπερχορυφώσιας έγον δύο, ας καλέουσι πύλας, εν δεξιοίς τόποις κειμένας από δε τουτέου σκαλήνη φλέψ επὶ τὰ κάτω 8νεφρῶν ἀποτείνουσα. Νεφροί δέ δμοιορυσμοί, την χροιήν δέ 9 έναλίγκιοι μήλοισιν · άπό δέ τουτέων όχετοί σκαληνοειδέες άκρην κορυφήν κύστιος κείνται. Κύστις δέ νευρώδης ούλη καὶ μεγάλη • 10 ἔκαθεν δὲ κύστιος μετογή, εἰς δ πέφυκε. Καὶ τὰ μὲν ἐξ ανά μέσον έντος φύσις 11 έχοσμήθη. Οἰσοφάγος δὲ ἀπὸ γλώσσης την άργην ποιεύμενος ές χοιλίην τελευτά, δν δη χαὶ 12 ἐπὶ σηπτικής χοι-

¹ 'Ομορισμοῖς Ε. - ὁμοιορυσμοῖς Trillerus. - ² τετρημένος ἔς [τε τὰ δεξιὰ καὶ] τὰ ἀριστερὰ Lind. - Triller propose de lire εἰς τὰ ἀμφότερα, ou ἀμφίστερνα, ου ἄμφω τὰ στέρνα. - Il serait trop hazardeux de vouloir corriger, sans appui dans les manuscrits ou dans les passages parallèles, ces anciens textes d'anatomie où les erreurs matérielles et les fausses opinions peuvent tenir tant de place. — 3 ύποκορυσώσιας C. Ald. - στύγμασιν Ε. - στίμασιν Ald. - οφροναγέσι vulg. - ἀφρώδεσι Lind. - ὀφφνώδεσι Foes in not., Trillerus. - όφροναγής n'est pas grec; mais, dans un passage où l'on sait aussi peu ce que l'auteur a voulu exprimer, je présère me tenir le plus près possible des manuscrits, lisant ὀφρυόεσι. Pour donner ce sens à δορυόεις, je puis m'appuyer sur Marcellus Sidites, 62, disant δορυόεσσαι σύναι, en parlant de verrues. — έων τε θρηνιώδης C. - έων τε θρηνιώδης F. - τεθρηνιώδης vulg. - τενθρηνιώδης Foes in not., Trill. - 5 καθεστώσα C. — 6 της Ε. – της om. vulg. – ές τὸ πᾶν pro ές ήπαρ conjicit B. Gunzius, Programma, p. 21. - βρυχίη καθήκει φλέψ pro βρογχίη.... φλέψ Casp. Hoffmannus, I, de Thorace, cap. 7, ex conjectura, Lind. - βρογχίη pro βρο-

DE L'ANATOMIE.

La trachée-artére, prenant origine des deux côtés de la gorge, se termine au haut du poumon, étant composée d'anneaux semblables, recourbés, s'adaptant de champ les uns aux autres. Le poumon même emplit la poitrine, tourné à gauche, avant cinq éminences qu'on nomme lobes, étant de couleur cendrée, marqué de points en saillie, et naturellement percé de pertuis. Dans le milieu du poumon est fixé le cœur, plus rond qu'en aucun autre animal. Du cœur se rendent au foie beaucoup de tuyaux, et, avec ces tuyaux, une veine appelée grande, par laquelle le corps entier est nourri. Le foie est, à la vérité, semblable à tout le reste, mais il est plus sanguin, avant deux éminences qu'on nomme portes, situées dans la région droite; du foie une veine oblique va aux parties inférieures des reins. Les reins sont de même forme, la couleur en est semblable à celle des pommes; de chaque rein part un conduit oblique qui se rend au sommet de la vessie. La vessie est toute nerveuse et grande; et de loin vient la participation de la vessie pour l'office qu'elle remplit. Telles sont les six parties que la nature a disposées intérieurement au milieu. L'œsophage, commençant à la langue, finit au ventre; on l'ap-

γχίης C. — ' ήπασιν Trillerus. — * νεφούν C. — ° ἐναλίγγιοι C, Ald. - ἐς ἄνρην Lind. - κείανται (sic) C. — ' ὁκάσταθε (ἐκάθε, sic, C ; ἐκάστοτε Foes in not., Lind.) δὲ κύστιος μετοχή (μεσοχή C) εἴσω πέφυκε vulg. - ἐκάσταθε ni ἐκάθε n'étant grecs, on a essayé diverses conjectures. Έκάστοτε en est une. Foes a aussi proposé ἐκαστάτω, ce qu'il traduisait par : longissime distenta vesica. Triller, lisant ἔγκας δὲ κύστιος et donnant à μετοχή le sens de constriction, trouve dans ce passage la mention du sphincter de la vessie, traduisant : in ima autem vesicæ parte sive cervice, orbiculus quidam sive orbicularis et ambiens quidam musculus a natura formatus est. Pour moi, aussi embarrassé ici que mes prédécesseurs, je propose ἔκαθεν, et εἰς δ au lieu de εἴσω; ce qui est très-près des manuscrits et, bien qu'obscur, donne un sens. — "ἐκόσμεν (sic, C. — ' ἐπισήμως pro ἐπίσηπανικ, Cornar. - ἐπισημαντικώς L. - La leçon de L n'est pas autre chose que la conjecture de Cornarius, laquelle, du reste, est inutile

λίης στόμαχον καλέουσιν. Πρὸς δὲ ἀκάνθης ὅπισθεν ἤπατος φρένες πεφύκασιν. Έκ δὲ πλευρῆς νόθης, λέγω δὲ ἀριστερῆς, σπλὴν ἀρξάμενος ἐκτέταται ¹όμοιορυσμὸς ἔχνει ποδός. Κοιλίη δὲ ἤπατι παρακειμένη κατ' εὐώνυμον μέρος ²οὐλομελής ἐστι νευρώδης. ἀπὸ δὲ κοιλίης πέφυκεν ἔντερον ὁμοιορυσμὸν, ³ μικρὸν, πηχέων οὐκ ἔλασσον δώδεκα, ἔλικηδὸν ἐν κόλποις ἐνειλούμενον, δ καλέουσιν ἔνιοι κῶλον, δι' οὖ ἡ παραφορὰ τῆς τροφῆς γίνεται. ἀπὸ δὲ ⁴ κώλου πέφυκεν ἀργὸς λοίσθιος, σάρκα ⁵ περιπληθέα ἔχων, ἐς ἄκρον δακτυλίου τελευτῶν. Τὰ δὲ ἄλλα ἡ φύσις διετάξατο.

¹ 'Ομοιορυσμῶ C.- ἴσχνει C, Ald. — ² οὐλομένη vulg. – οὐλομελίη Lind. – οὐλομένης C. – La fausse leçon de C met sur la voie de la bonne; c'est οὐλομελής qu'il faut lire. — ³ μακρὸν L. – ἐς κόλπους Lind. – κόλον C, Lind. — γίγνεται Lind. — ⁴ κόλου C, Lind. — ⁵ πολυπληθέα Lind., Trillerus. – [καὶ] ὲς ἄκρον Lind.

pelle aussi estomac (στόμαχος, qui tient à un orifice), à sa terminaison au ventre doué de la vertu septique (estomac proprement dit). A l'épine, en arrière du foie, sont les phrènes (diaphragme). Aux fausses côtes, je dis celles de gauche, commence la rate, qui s'étend en la forme de la plante du pied. Le ventre (estomac), juxtaposé au foie du côté gauche, est tout nerveux. Du ventre part l'intestin, d'une même conformation, petit, n'ayant pas moins de douze coudées, roulé en circonvolutions, appelé par quelques-uns colon; c'est par là que s'opère la transmission des aliments. Du colon part le dernier intestin, ayant une chair abondante, et se terminant à l'anus. Le reste a été disposé en ordre par la nature.

FIN DU LIVRE DE L'ANATOMIE.

ΠΕΡΙ ΟΔΟΝΤΟΦΥΙΗΣ.

DE LA DENTITION.

ARGUMENT.

Cet opuscule est rédigé dans la forme aphoristique, et, tout court qu'il est, il témoigne que l'auteur avait étudié, non sans fruit, l'état des enfants à la mamelle et leurs maladies.

J'y remarque la proposition 7, relative à l'influence de la fièvre pour prévenir les convulsions. Les Hippocratiques ont en divers endroits consigné des propositions analogues; et il faut rapprocher du passage actuel l'aphorisme IV, 57: « La fièvre qui survient dans le spasme et le tétanos dissipe la maladie, » et le texte: « Chez une femme prise de spasme après l'accouchement, il est bon que la fièvre survienne (premier Livre des Maladies, § 7). »

Il est parlé d'ulcère aux amygdales, sans fièvre, avec fièvre et toux, empêchant la déglutition, rongeant les parties (νομαὶ, νεμόμενα), présentant une toile d'araignée, causant du danger, changeant la voix quand elles se portent à la luette et que le malade guérit; d'ulcérations à la gorge (φαρύγξ), plus graves, plus aiguës, et produisant la dyspnée. Que sont ces ulcérations? faut-il y voir des angines pseudo-membraneuses, qui, si longtemps, ont été prises pour des angines gangreneuses?

BIBLIOGRAPHIE.

MANUSCRITS.

2146 = C, 2255 = E, Cod. Serv. ap. Foes = L, Cod. Fevr. ap. Foes = Q'.

ΠΕΡΙ ΟΔΟΝΤΟΦΥΙΗΣ.

- 1. Τὰ φύσει εὔτροφα τῶν παιδίων οὐκ ἀνάλογον τῆς ¹ σαρκώσεως καὶ τὸ γάλα θηλάζει.
 - 2. Τὰ βορὰ καὶ 2 πολύ έλκοντα γάλα οὐ πρὸς λόγον σαρκοῦται.
 - 3. Τὰ πουλὺ διουρέοντα τῶν θηλαζόντων ἥκιστα ³ ἐπιναύσια.
- 4. 'Οχόσοισι πολλή φέρεται ή χοιλίη καὶ εὐπεπτοῦσιν, ὑγιεινότερα: ὁχόσοισιν * ὀλίγη, βοροῖσιν ἐοῦσι καὶ μὴ ἀνάλογον τρεφομένοισιν, ἐπίνοσα.
- 5. ⁵ Οχόσοισι δέ πουλύ γαλακτῶδες ἀπεμεῖται, κοιλίη ξυνίσταται.
- 6. 6 Οκόσοισιν ἐν ὀδοντοφυίη ή κοιλίη πλείω ὑπάγει, ἦσσον σπᾶται ἢ 7 ὅτῳ ὀλιγάκις.
- 7. * Οχόσοισιν ἐπὶ ὀδοντοφυίη πυρετὸς ὀξὸς ἐπιγίγνεται, ὀλιγάκις σπῶνται.
- 8. 9 Όχοσα όδοντοφυεῦντα εὐτροφα μένει καταφορικὰ ἐόντα, κίνδυνος σπασμὸν ἐπιλαδεῖν.
- 9. Τὰ ἐν χειμῶνι ὀδοντοφυεῦντα , τῶν ἄλλων δμοίων ἐόντων, βέλτιον ἀπαλλάσσει.
- 10. Οὐ πάντα τὰ ἐπὶ οδοῦσι σπασθέντα τελευτῷ· πολλὰ δὲ καὶ διασώζεται.
- 11. Τὰ μετὰ βηχὸς δδοντοφυεῦντα ¹⁰ χρονίζει· ἐν δὲ τῆ διακεντήσει, ἰσγναίνεται μᾶλλον.
- 12. 11 Όχοσα εν τῷ οδοντοφυέειν 12 χειμῶνας ἔχει, ταῦτα καὶ προσεχόντως ἦγμένα ῥᾶον φέρει οδοντοφυίαν.
- Τὰ διουρεῦντα πλέον ἢ διαχωρεῦντα πρὸς λόγον ¹⁸ εὐτροφώτερα.
- ¹ Σαρχώσιος Mack. ² πουλὸ Mack. ³ ἐγιαύσια vulg. ἐπιναύσια C. οΙσι C. ὑγιεινότερα.... τρεφομένοισιν om. Ald. ὁπόσοισιν C. ⁴ ὁλιγοβόροισιν pro ὀλίγη, βοροῖσιν Lind. ἐᾶσι (sic) pro ἐοῦσι C. ⁵ ὁπ. C. ⁶ ὁπ. C. ² οὕτως (ὅτω C; οῖσιν interpretes) ὁλιγάχις vulg. ³ όπ. C. ໑ ὁπ. C. σαασμὸς C. ¹ ὁχρονίζειν C. ¹¹ ὁπ. C. ¹² Foes traduit : quibus dentientibus hiems supervenit. Je crois que χειμών, au pluriel, signifie ici des orages, une dentition orageuse. ¹³ εὐτροφότερα E, Frob.

DE LA DENTITION.

- 1. Les enfants ayant naturellement de l'embonpoint ne tettent pas, en proportion de cet embonpoint.
- 2. Les enfants voraces et tirant beaucoup de lait ne prennent pas de l'embonpoint en proportion.
- 3. Les ensants à la mamelle qui urinent beaucoup sont le moins sujets aux vomissements.
- 4. Ceux qui ont d'abondantes évacuations alvines et digèrent bien, jouissent d'une meilleure santé; ceux qui ont peu d'évacuations alvines, tout en étant voraces sans prendre de l'embonpoint en proportion, sont maladifs.
- 5. Chez ceux qui revomissent beaucoup de matière laiteuse, le ventre se resserre.
- 6. Ceux qui dans la dentition vont souvent du ventre, sont moins sujets aux convulsions que ceux qui vont peu.
- 7. Ceux chez qui dans la dentition survient une fièvre aiguë ont rarement des convulsions.
- 8. Pour ceux qui dans la dentition gardent de l'embonpoint, tout en étant somnolents, il y a danger d'être pris de convulsions.
- 9. Les enfants qui font leurs dents en hiver, tout étant égal d'ailleurs, s'en tirent mieux.
- 10. Tous les enfants pris de convulsions dans la dentition ne succombent pas; beaucoup aussi réchappent.
- 11. Chez les enfants qui font leurs dents avec de la toux, le travail se prolonge; ils maigrissent davantage au moment où la pointe perce.
- 12. Ceux chez qui la dentition est orageuse, conduits d'une manière convenable, supportent plus facilement le travail des dents.
- 13. Les enfants qui, en proportion, urinent plus qu'ils n'évacuent, ont plus d'embonpoint.

33

رر

- 14. ¹ Όχοσοισιν οὐρεῖται μὴ πρὸς λόγον, κοιλίη δὲ πυχνῶς ὁμὸν ἐχ παιδίων παρηθεῖ, ἐπίνοσα.
- 45. Τὰ εὔυπνα καὶ εὔτροφα πουλὸ ² ἀναλαμβάνειν καὶ παράκειται οὐχ Γκανῶς διωκημένον.
 - 16. Τὰ παρεσθίοντα ἐν τῷ θηλάζειν ρᾶον φέρει ἀπογαλακτισμόν.
- 17. Τὰ πολλάκις ³ παρηθεῦντα δίαιμον καὶ ἄπεπτον κατὰ κοιλίην, πλεῖστα τῶν ἐν πυρετῷ ὑπνώδεα.
- 18. Τὰ ἐν παρισθμίοις έλχεα ἄνευ πυρετών γιγνόμενα ἀσφαλέστερα.
- 19. 4 Οχόσοισιν εν τῷ θηλάζειν τῶν νηπίων βήξ προσίσταται, σταφυλὴν εἴωθε μείζονα ἔχειν.
- 20.5 Όχοσοισι ταχέως ἐν παρισθμίοις νομαὶ ἐφίστανται, τῶν πυρετῶν μενόντων καὶ βηχίων, κίνδυνος πάλιν 6 γενέσθαι ἕλκεα.
- 21. Τὰ παλινδρομήσαντα ἐν ἐσθμίοις ἕλκεα τοῖσιν δμοίοισι κινδυνώδη.
 - 22. Τοῖσι παιδίοισιν ἀξιολόγοις ἕλχεσιν ἐν παρισθμίοισι, ⁸χαταπινομένων, σωτηρίας ἐστὶν, ὁχόσα δὴ μᾶλλον τῶν πρότερον μὴ δυναμένων χαταπίνειν.
 - 23. Ἐν παρισθμίοισεν ἕλκεσε, πουλὸ τὸ χολῶδες ⁹ ἀνεμεῖσθαι ἡ κατὰ κοιλίαν ἔρχεσθαι, κινδυνῶδες.
 - 1 'Oπ. C. παρηθή vulg. Lisez παρηθεί. 2 αναλαμβάνειν C, Ald. άναλαμβάνει vulg. - Je crois qu'il faut, même sans les dictionnaires, donner à παράκειται, le sens de πάρεστι, il est permis. - διωκειμένον vulg. - διακείμενον vel διακείμενα Calvus. - διωκημένον C, Mack. — 3 παρυθεύντα C. - παριθεύντα Ε, Ald., Frob. - παρηθεύντα est une correction due à Foes. — 4 δπ. C. — 5 δπ. C. - υφίστανται Cornar. — 6 γενέσθαι έλκεα τὰ παλινδρομήσαντα εν Ισθμίοις. "Ελκεα vulg. - γενέσθαι έλκεα. Τα παλινδρομήσαντα έν Ισθμίοις έλχεα Calvus. - γενέσθαι έλχεα τὰ παλινδρομήσαντα. Έν Ισθμίοις ελκεα Cornar., Mack. - Je suis la ponctuation de Calvus. - 1 τοῖς C. - διιοίοισι, eadem manu δμοίωσι (sic) C. - ώμοζσι Calvus. - νηπίοισι Cornar. - Cette correction de Cornarius est ingénieuse; mais je crois qu'on peut entendre τοίσιν όμοίοισιν sans le changer. - 8 καταπίγειν δυναμένων Lind. - σωτηρίας εστίν. 'Οκόσα δή μαλλον των πρότερον μή δυναμένων καταπίνειν εν παρισθμίοισεν (παρισθμίοις C) έλκεσε, πολύ (πουλύ E, Mack) τὸ γολώδες vulg. - Foes traduit : Pueri qui effatu digna habent tonsillarum ulcera, si deglutiant, salutis signum est. Qui vero in tonsillarum ulceribus magis quam priores devorare non possunt, iis bilem vomitione refundere Je ponctue autrement , mettant une virgule seulement après ἐστὶν,

- 14. Les entants qui n'urinent pas en proportion, mais dont le ventre rend, dès l'origine, fréquemment des matières crues, sont maladifs.
- 15. Aux enfants qui dorment bien et ont de l'embonpoint il est possible de prendre beaucoup de nourriture, même qui n'est pas suffisamment digérée.
- 16. Les enfants qui mangent pendant l'allaitement supportent plus facilement le sevrage.
- 47. Les enfants qui rendent souvent des selles sanguinolentes et crues, sont la plupart du temps assoupis dans la fièvre.
- 18. Des ulcérations aux amygdales, survenues sans fièvre, causent moins d'inquiétudes.
- 19. Les enfants qui sont pris de toux en tetant ont d'ordinaire la luette trop grande.
- 20. Chez les enfants chez qui il se forme promptement des ulcérations rongeantes, avec persistance de la fièvre et de la toux, il est à craindre que les ulcères ne se reproduisent.
- 21. Les ulcères qui récidivent aux amygdales, avec les mèmes caractères, sont dangereux.
- 22. Chez les enfants qui ont des ulcérations considérables aux amygdales, s'ils avalent, c'est signe de salut, pour ceux surtout chez qui précédemment la déglutition était impossible.
- 23. Dans les ulcérations aux amygdales, rejeter par le vomissement ou évacuer par les selles beaucoup de matières bilieuses est dangereux.

et un point après καταπίνειν. D'abord il est évident que èν παρισθμίοιστν ελκεσι... κινδυνώδες forme une phrase complète en soi et à laquelle il ne faut rien adjoindre. Reste όκόσα δή μάλλον των πρότερον μή δυναμένων καταπίνειν; ceci est fort obscur; cependant je crois y voir le sens que pouvoir avaler est surtout un signe de salut quand l'enfant qui ne pouvait pas avaler reprend la faculté de déglutition. Tout en admettant ce sens, je ne touche pas au texte, la restitution me paraissant trop hasardeuse. — 9 ἀνεμεϊσθατ.... ἀραχνιώδες om. Ald. – κοιλίην Mack.

- 24. Έν τοϊσιν εν παρισθμίσισιν έλκεσιν, 1 άραχνιῶδές τι εὸν οὺχ άγαθόν.
- 25. ² Έν τοῖσιν εν παρισθμίοισιν έλκεσι μετὰ τοὺς πρώτους χρόνους διαρρείν φλέγμα διὰ τοῦ στόματος, πρότερον οὐκ δν, χρήσιμον, ὅμως ἀνακτέον · ἢν δὲ ⁸ ἄρξηται ξυνδιδόναι, πάντως ἀσμενιστέον · τὸ δὲ μὴ οὕτως διαρρέον εὐλαδητέον.
- 26. 'Ρευματιζομένοις παρίσθμια κοιλίη κατενεχθείσα πλείω λύει τὰς ξηρὰς βῆγας · παιδίοισιν ἀνενεχθέν τι πεπεμμένον πλείω λύει.
- 27. Τὰ *πουλὺν χρόνον ἐν παρισθμίοις ἕλκεα ἀναυξῆ μένοντα ἀκίνδυνα πρὸ τῶν πέντε ἢ ἔξ ἡμερέων.
- 28. Τὰ πουλὸ γάλα τῶν θηλαζόντων ἀναλαμβάνοντα, δώς το πουλὸ ὁπνώδη.
 - 29. Τὰ μὴ 6 εὐτροφέα τῶν θηλαζόντων ἄτροφα καὶ δυσανάληπτα.
- 30. Ελκεα ἐν θέρει γιγνόμενα ἐν παρισθμίοις, ⁷χείρονα τῶν ἐν τῆσιν ἄλλησιν ὥρησιν· τάχιον γὰρ νέμεται.
- 31. Τὰ περὶ σταφυλήν νεμόμενα έλκεα ἐν ⁸ παρισθμίσισιν, σωζομένοισι τήν φωνήν ἀλλοιοῖ.
- 32. Τὰ περὶ φάρυγγα νεμόμενα ἕλκεα χαλεπώτερα καὶ ὀζύτερα, ώς ⁹ ἐπιπολὸ οὐσπνοιαν ἐπιφέρει.
- 1 Άραχνώδες C. ² ἐν τοῖσι παρισθμίοισιν ἕλκεσι vulg. ἐν τοισιν ἐν παρισθμίοις ἕλκεσι C. Απιε μετά addit ἀραχνιώδες κακόν Ald. διαρρέειν Mack. ³ ἄρξηται ξυνδιδῷ vulg. ἄρξηται [καί] ξυνδιδῷ Mack. Je lis ξυνδιδόναι. ⁴ πολύν vulg. πουλύν Ē, Mack. Phrase fort obscure. Comment l'auteur, après avoir dit que ces ulcérations restent longtemps sans s'accroître, compte-t-il les jours? entend-il qu'elles sont sans danger dès avant le cinquième ou le sixième jour. ⁵ ώστε pro ὡς τὸ C, Ald. πουλὸ Ε, Mack. πολὸ vulg. ⁶ εὐτροφῆς π'est pas dans les lexiques; on n'y trouve que εὐτραφῆς. Aussi Lobeck doute beaucoup de la correction de cette lecture, Paralip., p. 333. † χειρώνα, Ε, Frob. ⁶ παρισθμίοις C. Ante σωζομ. addit γῆν C. ⁶ ἐπιτοπολὸ Ε. ἐπιπουλὸ Mack.

- 24. Dans les ulcérations aux amygdales, la présence de quelque chose de semblable à une toile d'araignée n'est pas bonne.
- 25. Dans les ulcérations aux amygdales, l'écoulement, après les premiers temps, de phlegme par la bouche, écoulement qui n'existait pas d'abord, est utile; pourtant il faut le faire aller; si la rémission commence en même temps, c'est ce qu'il y a de plus favorable; mais, quand il n'y a point d'écoulement de ce genre, il faut craindre.
- 26. Dans les fluxions sur les amygdales, des selles abondantes résolvent les toux sèches; l'évacuation, par le haut, de quelque matière cuite, résout encore mieux.
- 27. Les ulcérations aux amygdales, restant longtemps sans accroissement, sont sans péril avant les cinq ou six jours (voy. note 4).
- 28. Les enfants à la mamelle qui prennent beaucoup de lait sont généralement assoupis.
- 29. Les enfants à la mamelle qui n'ont pas d'embonpoint sont atrophiques et reprennent difficilement.
- 30. Les ulcérations survenant aux amygdales en été sont pires que dans les autres saisons; car elles serpentent plus promptement.
- 31. Les vlcérations aux amygdales qui s'étendent à la luette, changent la voix chez ceux qui réchappent.
- 32. Les ulcérations qui serpentent vers la gorge sont plus pénibles et plus aiguës; elles causent la plupart du temps de la dyspnée.

ΠΕΡΙ ΑΔΕΝΩΝ.

DES GLANDES.

ARGUMENT.

Voici les glandes que l'auteur mentionne, confondant du reste et les véritables glandes et les ganglions lymphatiques sous un même nom : les amygdales, les ganglions du cou, des aisselles, et des aines, les ganglions mésentériques, les reins, les mamelles. Il omet complétement les glandes salivaires, le foie, le pancréas, les testicules et les ovaires. En revanche, il compte le cerveau parmi les glandes, ou du moins il l'assimile à ces organes.

Avec des éléments aussi mal déterminés, il était impossible que l'auteur arrivât à aucune notion un peu positive sur la fonction. L'idée qu'il s'en fait est que les glandes, telles qu'il les conçoit, ont pour usage d'absorber le liquide qui surabonde dans le corps. Par leur intervention, tout superflu en ce genre est éliminé, et le corps est maintenu dans l'état régulier.

La fonction du cerveau n'est pas autre. Il pompe le l'quide dans toutes les parties du corps, et le renvoie à toutes les parties; c'est le va-et-vient de la pituite ou phlegme, important aussi à la conservation de la santé. Si cette prétendue fonction ne s'exécute pas régulièrement, il en naît deux sortes d'affections, les unes sur le cerveau, les autres sur le reste du corps. Dans le même sens, le cerveau, d'après le livre des *Chairs*, est la métropole du froid et du visqueux ². Du cerveau partent sept catarrhes qui causent de graves maladies. Là figure le catarrhe sur le poumon, d'où naît la phthisie. Ailleurs aussi,

^{&#}x27; Μητρόπολις του ψυχρού καὶ του κολλώδεος.

dans la Collection hippocratique, il est parlé de cette sorte de phthisie, et nous lisons dans les *Prénotions Coaques*: « Les phthisies les plus dangereuses sont celles qui proviennent de la rupture de grosses veines ou d'un catarrhe de la tête⁴. »

C'est surtout dans les livres proprement cnidiens que cette ·théorie des catarrhes venant de la tête règne sans partage. Le Deuxième Livre des Maladies attribue, comme notre auteur, l'inflammation de la gorge, des amygdales, de la luctte, au phlegme qui, mis en mouvement dans la tête, coule en bas avec abondance (\$ 9, 10 et 11). De la même façon que dans le livre des Glandes, l'apoplexie est rattachée à ce phlegme attiré dans la tête. Dans le livre des Affections internes, § 10, on lit : « Quand la tête remplie de phlegme devient malade, et que de la chaleur se développe, le phlegme se corrompt dans la tête, attendu qu'il ne peut être mu de manière à cheminer; puis, quand il est épaissi et corrompu et que les veines sont remplies outre mesure, il se fait une fluxion sur le poumon; et le poumon, l'ayant recu, s'affecte aussitôt, étant irrité par le phlegme, qui est salé et putride. » C'est exactement ce qui est dit dans le livre des Glandes.

Je n'omets jamais, autant du moins que la mémoire ne me fait pas défaut, de rapprocher des passages obscurs qui ont entre eux de l'analogie. Il est rare qu'il n'en résulte pas quelque lumière, sinon sur le sens même, du moins sur les idées que les auteurs se faisaient. Dans le § 14 de l'opuscule sur les Glandes, il est parlé d'un flux qui va par les veines à la moelle épinière : « Là , la fluxion se jette sur le sacrum, la moelle épinière conduisant la fluxion, et elle se fixe sur les cavités des hanches. Si les hanches viennent à consomption, le patient tombe, de cette façon aussi, dans le marasme, et il ne veut pas vivre; car bientôt il souffre dans la côte; les pieds et les cuisses suivent, et s'atrophient toujours complétement en un

^{&#}x27; Φθίσιες ἐπικινδυνόταται αΐ τε ἀπὸ ῥήξιος φλεθῶν τῶν παχειῶν, καὶ ἀπὸ κατάρؤου τοῦ ἀπὸ κεφαλῆς, 430.

long temps au milieu des soins du traitement; de la sorte le malade s'affaiblit, et il meurt. » On a un passage parallèle dans le livre des Affections internes, \$ 18 : « A la suite de la néphritide vient la grande maladie des veines creuses qui se rendent de la tête le long du cou par le rachis à la malléole externe du pied et à l'entre-deux du gros orteil. Cette maladie naît du phlegme et de la bile s'écoulant dans les veines; ces veines sont pleines de sang; si donc quelque chose d'étranger v pénètre, elles deviennent malades. Voici les accidents : si l'affection est à droite, la veine commence par causer de la douleur dans la cavité de la hanche; plus le temps dure et le mal se prolonge, plus la douleur devient aiguë; et elle descend plus bas; quand elle a gagné la malléole et l'entre-deux du gros orteil, elle gagne en sens inverse la tête. Arrivée là, elle devient très-accablante; il semble au malade qu'on lui fende la tête. Ses yeux s'emplissent de pituite ainsi que tout le corps. »

Ces deux passages sont parallèles : la fluxion se fait par les veines; elle aboutit aux hanches; elle gagne jusqu'aux pieds; si, dans celui des Affections internes, il n'est pas parlé de la tête, il est du moins dit que les veines viennent de la tête, et cela implique que la fluxion en vient aussi. On comprend, à l'aide de celui-ci, comment celui-là dit : le malade ne veut pas vivre; c'est que la maladie porte sur le cerveau. On comprend encore comment il a été parlé des côtes, la maladie n'étant nullement bornée aux parties inférieures.

Ces rapprochements porteraient à croire que le traité des Glandes provient d'une main cnidienne, toutefois il faut comparer le livre des Lieux dans l'homme; là aussi on trouve sept catarrhes; ils se rendent de la tête aux narines, aux oreilles, aux yeux, à la poitrine, à la moelle épinière, aux vertèbres et aux hanches (\$\sigma 10-22\)). Cela prouve que la théorie des catarrhes venant de la tête¹ était fort répandue; mais les connexions paraissent assez intimes avec le livre des Affections

¹ Elle est aussi dans le traité des Chairs, voy. § 16.

internes, dans le passage que j'ai cité. En tout cas, le livre des Lieux dans l'homme n'est, jusqu'à présent du moins, rattache à aucune catégorie spéciale; car, bien qu'il y soit question de pessaires écrits, c'est-à-dire consignés dans un livre (§ 47, p. 347), on fait une conjecture quand on suppose qu'il s'agit ici de la liste des nombreuses formules de pessaires que donne le traité des Maladies des femmes.

L'auteur de l'opuscule des Glandes prétend que les poils abondent là où il v a le plus de glandes, aux aisselles, aux aines, à la tête (dans son idée le cerveau est une glande). On peut mettre en regard le passage suivant d'un auteur moderne1 : « Plus d'un anatomiste s'est déjà préoccupé de déterminer la raison pour laquelle le système pileux prédomine dans telle ou telle partie du corps. Selon M. Haworth, on voit, en général, les poils plus abondants partout où existent, à peu de profondeur au-dessous du tégument, un os, un tendon, un fascia ou un cartilage. Et de fait, certaines dispositions, bizarres en apparence, sembleraient se rapporter à cette loi et en confirmer la réalité. Ainsi, sans parler des mâchoires et du sternum, sur lesquels règnent des touffes aussi constantes que bien fournies et exactement limitées, il est remarquable que sur la ligne médiane, de l'ombilic au pubis, là où la structure fibreuse est si prononcée, une ligne de poils se retrouve chez tous les individus. Il en est de même de la saillie acromiale, dont une épaulette de poils plus ou moins nombreux indique toujours le siège.

« Quant au motif de cette disposition, M. Haworth le trouve dans le besoin de défendre contre le froid des parties qui, vu leur peu de profondeur, vu surtout leur circulation sanguine insuffisante, avaient plus que d'autres à craindre que leur température ne se mît en équilibre avec l'air ambiant. Quelques rares exceptions fortifient la règle. Le genou est presque glabre malgré la situation sous-cutanée des parties osseuses qui le

^{&#}x27; Gazet. Méd. de Paris, 1844, p. 627, extrait de : Lond. Med. Cazet., janvier, février et mars 1844.

constituent. Aussi M. Brodie explique-t-il par là la fréquence relative des maladies qui attaquent cette articulation.

« Toute naturelle et simple que paraisse cette explication, une objection non moins aisée à prévoir s'élève contre elle. Fourquoi les femmes, dont la structure, dont les besoins sont les mêmes, n'ont-elles pas une protection semblable? Pourquoi les poils chez elles ne sont-ils pas aussi abondants, et n'occupent-ils pas les mêmes lieux? c'est, répond l'auteur, que la femme est créée spécialement pour des occupations sédentaires; sa faiblesse l'éloigne des rudes travaux; ses devoirs de mère la confinent sous le toit domestique. Aussi n'avait-elle pas, autant que l'homme, à se défendre contre l'influence des variations atmosphériques. »

On voit, § 9, que, suivant l'auteur, les intestins sont sujets à peu de maladies, et cela en vertu de son opinion sur les glandes chargées d'enlever le liquide, et s'acquittant de cet office, ici, à l'intestin, d'une manière d'autant plus égale et plus régulière qu'elles sont plus nombreuses. La vérité est que le canal intestinal, loin d'être plus exempt que d'autres organes, est exposé à une foule de lésions fort diverses; l'auteur explique un fait erroné par une théorie non moins erronée. On trouvera, dans le quatrième Livre des Maladies, § 38, un point de vue exactement analogue. Là, on suppose que le cœur est à l'abri des souffrances; et on justifie cette assertion si fausse aux yeux de la pathologie moderne, en alléguant que du cœur partent de grosses veines où passe promptement l'humeur sanguine si elle est trop abondante; de la sorte, le cœur, toujours débarrassé à point, ne devient pas malade. Le simple rapprochement montre que les deux théories sont semblables. Plus on étudie les monuments hippocratiques, plus on reconnaît qu'ils offrent tous un niveau de connaissance à peu près le même, et des conceptions très-voisines les unes des autres sur le corps vivant et ses maladies.

BIBLIOGRAPHIE.

MANUSCRITS.

2146 = C, 2255 = E, Cod. Serv. ap. Foes = L, Imp. Samb. ap. Mack = P', Cod. Fevr. ap. Foes = Q'.

ÉDITIONS, TRADUCTIONS ET COMMENTAIRES.

Saxe, diss. observat. medicæ, Utrecht, 1782, p. 3. — Reimer's Untersuchungen über die Rheumarten der Alten, dans Pfaff's Mittheilungen, Jahrg. 6, Heft 9.

ΠΕΡΙ ΑΔΕΝΩΝ.

- 1. Περὶ δὲ ἀδένων οὐλομελίης ὧδε ἔχει. Φύσις μὲν ¹ αὐτέησι σπογγώδης, ἀραιαὶ μὲν ² καὶ πίονες, καὶ ἔστιν οὕτε σαρκία ἴκελα τῷ ἀλλφ σώματι, οὕτε ἄλλο τι ὅμοιον τῷ σώματι, ἀλλὰ ψαφαρὰ καὶ φλέδας ἔχει συγνάς εἰ δὲ διατάμοις, αἰμοβραγίη λάβρος τὸ εἶδος ³ λευκαὶ καὶ οἶον φλέγμα, ἐπαφομένῳ δὲ οἶον εἴρια ⁴ κἢν ἐργάση τοῖς δακτύλοις ἐπιπουλὸ βιησάμενος, ἡ ἀδὴν ὑγρὸν ἀφίησιν ἐλαιῶδες, καὶ ⁵ αὐτὴ θρύπτεται πολλὰ καὶ ἔζαπόλλυται.
- 2. Πονέουσι δὲ οὐ κάρτα, ἀλλὰ τῷ ἄλλῳ ⁶ σώματι, ἔπὴν πονέωσι δὲ, ἢ δι' ἰδίην νοῦσον· παῦρα δὲ καὶ τῷ σώματι ξυμπονέουσιν. Αἱ νοῦσοι φύματα γίνονται, καὶ χοιράδες ἀναπηδῶσι, καὶ πῦρ ἔχει τὸ σῷμα· πάσχουσι δὲ ταῦτα, ἐπὴν ὑγρασίης πληρωθῶσι τῆς ἐπὶ τοῦ ἄλλου σώματος ⁷ ἐπιβρεούσης εἰς αὐτάς· ἐπιβρέει δὲ ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος οἰὰ τῶν φλεδῶν, αὶ δι' αὐτῶν τέτανται πολλαὶ καὶ κοῖλαι, ώστε ἀκολουθεῖν τὸ ὑγρὸν ὅ τι ἀν ἕλκωσιν εὐπετέως ἐς αὐτάς· κὴν ⁸ πουλὸ ἔη καὶ νοσῶδες ἡ ροὴ, ξυντείνουσιν αὶ ἀδένες ἐπὶ σφᾶς τὸ ἄλλο σῶμα· οὕτω πυρετὸς ἐξάπτεται, καὶ ἀείρονται καὶ φλογῶσιν αἱ ἀδένες.
- 3. ᾿Αδένες δὲ ὕπεισιν ἐν τῷ σώματι πλείους ἢ μείζους ἐν τοῖσι κοίλοισιν αὐτέου 9 καὶ ἐν τοῖσιν ἄρθροισι, καὶ δκόσα ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν

¹Αὐτέοισιν (αὐτέησιν Zwing., Lind., Mack) ἢ σπογγῶδες vulg. – D'abord il faut lire αὐτέησιν, puisque partout, dans ce traité, ἀδὴν est du féminin. Puis, comme ἢ ni σπογγῶδες ne peuvent se construire, je supprime ἢ né sans doute de la finale αὐτέησι par iotacisme, et je lis σπογγῶδης. – ἀρεαὶ C. — ²αἰ pro καὶ C. – ὅτε pro οὕτε C. – ὅκελα C. — ³ λευκὴ vulg. – λευκὰ C, Zwing. in Marg. — ⁴κἢ (sic) Ε. – ἀφήσιν (sic), al. manu ἀφτήσιν (sic) Ε. — ὁ αὐτὸ vulg. – αὐτὴ P', Zwing. in marg., Lind., Mack. – Cette correction est très-bonne. — ⁶ σώματι ἐπὴν πονέουσι δὲ ἢ (ἢ om. Lind., Mack) δι' ἰδίην νοῦσον, παῦρα δὲ καὶ vulg. – Foes traduit: Neque vero admodum ægrotant, verum cum reliquo corpore. Cum autem vel proprio morbo laborant, parum nan:que etiam cum corpore affectionem communicant. Je ponctue autrement, gardant ἢ que Lind. et Mack suppriment à tort, et mettant entre deux virgules ἐπὴν πονέουσι δὲ, que je lis πονέωσι et οῦ je prends δὲ pour δὴ. — ² ἐπιὸδ.... σώματος om. C, Ald. – ἐς Lind. – αἴ om.

DES GLANDES.

- 1. (Description générale des glandes.) Voici ce qui en est touchant la constitution entière des glandes. Elles sont de nature spongieuse, lâches et grasses; ce ne sont ni des chairs semblables au reste du corps ni rien autre qui ressemble au corps. Mais elles sont de peu de consistance et ont des veines nombreuses. Si vous les incisez, l'écoulement de sang est abondant. D'apparence blanche et comme du phlegme, elles sont, au toucher, comme de la laine; si vous les malaxez avec les doigts en employant beaucoup de force, la glande rend un liquide huileux, et elle même se broye et se dissout.
- 2. (Maladies des glandes. Mode de production de ces maladies.) Elles ont peu de maladies, et, quand elles en ont, c'est par l'affection du reste du corps ou idiopathiquement; elles participent peu aux souffrances du corps. Leurs maladies sont des abcès; des scrofules font éruption; et la fièvre s'empare du corps; elles sont prises de la sorte quand elles sont emplies par l'humidité du reste du corps qui afflue en elles. Cet afflux arrive du reste du corps par les veines qui, nombreuses et creuses, les traversent, de sorte que le liquide qu'elles attirent fait facilement son chemin dans leur intérieur. Si le flux est abondant et morbide, les veines contractent sur elles-mêmes le reste du corps. Ainsi la fièvre s'allume, et les glandes se gonflent et s'enflamment.
- 3. (Distribution des glandes. Office qu'elles remplissent : etles absorbent la surabondance des humidités produites dans le corps.) Des glandes gisent dans le corps, plus nombreuses ou plus grosses, en ses cavités, aux articulations, et partout ailleurs où il y a de l'humidité, ainsi que dans les régions san-

C. — * παλύ C. – εἴη vulg. – Lisez ἔη, – αί pro αί (bis) C, Ald. – σῶμα καὶ (καὶ om. CE, Ald., Frob., Zwing. — 9 ἢ vulg. – Lisez καί.

¹ διχεηδόν, καὶ κατὰ τὰ αἰματώδεα χωρία· αἱ μὲν ὡς τὸ ἐπιβρέον ἄνωθεν ἐς τὰ κοῖλα ἐπιδεχόμεναι ἐπὶ σφέας ἔλκωσιν, αἱ δὲ ὥστε τὴν αὖθις γινομένην ὑπὸ τῶν πόνων ² ὑγρασίην ἐκδεχόμεναι, ἔξαρύωσι τὴν πληθόν, ἤντινα μεθίησι τὰ ἄρθρα. ³ Οὕτω πλάδος οὐκ ἔνι ἐν τῷ σώματι · εἰ γάρ τι καὶ ⁴ γίνοιτο παραυτίκα, οὐκ ἄν ἐπιγίνοιτο πλάδος δπίσω · καταναισιμοῦται γὰρ καὶ τὸ πουλὸ καὶ τὸ δλίγον ἐς τὰς ἄδένας.

4. Καὶ ὅ οὕτω τὴν πλεονεζίην τοῦ ἄλλου σώματος αὶ ἀδένες κέρδος ποιεύμεναι, τροφὴ ξύντροφος αὐτέησίν ἐστιν ΄ ὥστε ὅκου τελματώδεα, ἐκεῖ καὶ ἀδένες ΄ σημεῖον, ὅκου ⁶ ἀδὴν, ἐκεῖ καὶ τρίχες ΄ ἡ γὰρ
φύσις ποιέει ἀδένας καὶ τρίχας, ἄμφω χρέος τωὐτὸ λαμβάνουσιν,
' αἱ μὲν ἐς τὸ ἐπιρρέον, ὡς καὶ ἔμπροσθεν εἴρηται ΄ αἱ δὲ τρίχες τὴν
ἀπὸ τῶν ἀδένων ἐπικαιρίην ἔγουσαι ⁸ φύονταί τε καὶ αὕζονται, ἀναλεγόμεναι τό τε περισσὸν καὶ ἐκβρασσόμενον ἐπὶ τὰς ἐσχατιάς.
'Όκου δὲ αὖον ἐὸν τὸ σῶμα, οὐτε ἀδὴν οὕτε θρίζ ΄ τὰ δὲ ἀπαλὰ καὶ
πονεύμενα καὶ κάθυγρα, ἀδὴν ὧδε καὶ θτρίχες ἀδένες δὲ καὶ κατὰ
τοὶν οὐάτοιν ¹⁰ ἔνθα καὶ ἔνθα ἐκατέρωθεν κατὰ τὰς σφαγὰς τοῦ τραΧήλου, τρίχες τε ἐνταῦθα ἑκατέρωθεν ' ἐπὶ ταῖς μασχάλησιν ἀδένες
καὶ τρίχες ' βουδῶνες καὶ ¹¹ ἐπίσειον ἰκέλως μασχάλησιν, ἀδὴν καὶ
τρίχες . Ταῦτα μὲν κοῖλα τῶν ἐν τῷ σώματι καὶ ρηίδια ἐς περιουσίην

^{&#}x27;Yyondov n'est pas dans les dictionnaires; cependant il est régulièrement formé, et même s'accommode moins mal que ὑγρηδών, par lequel Foes a voulu le remplacer. - 2 ἐργασίην vulg. - ὑγρασίην Zwing., Foes in not., Lind., Mack. - Très-bonne correction. - ἐκδεχόμεναι, ἐν τοῖσιν ἄρfloorow την vulg. - Dans cette phrase il manque un verbe. Il m'a semblé que le verbe manquant était caché dans en τοίτιν άρθροισιν, en place de quoi je lis έξαρύωσιν ou toute autre correction de même sens. A la vérité, on aurait pu laisser subsister έν τοῖσιν ἄρθροισιν, et ajouter simplement έξαρύωσιν; mais, d'abord, έξαρύειν έν ne serait pas une bonne construction, et d'autre part ἄρθρα se trouverait deux fois dans la phrase. Zwinger a pris une autre voie, mettant une virgule après ἄρθρα, et lisant ἐνῆ, au lieu de žvi; de sorte qu'on a une phrase anacoluthe telle quelle. Mais une considération empêche cet expédient; c'est qu'évidemment ούτω πλάδος ούκ ένι se rapporte aux deux cas : αί μέν, αί δὲ, et, étant un résumé, ne peut appartenir seulement au second cas. - 3καὶ οῦτω Lind., Mack. πλάδον (bis) Ald. - ἐνῆ Zwing, Lind., Mack. - Αγίνοιντο C. - κατανασιμούται vulg. - καταναισιμούται Zwing., Foes in not., Lind., Mack. - 5 ούτως vulg. - ούτω Ε. -- ε άδενες C. - άμφω [δε] Lind., Mack. - ώς pro τωθτό

guines; les unes, afin que, recevant l'afflux qui vient d'en haut dans les cavités, elles l'attirent à soi; les autres, afin que, recueillant l'humeur qui se reproduit par le fait de l'exercice, elles pompent la surabondance qu'envoient les articulations. De cette façon il n'y a point de débordement dans le corps; car, s'il se fait soudainement quelque afflux, il n'en résulte pas un débordement consécutif; peu ou beaucoup, cela se consume dans les glandes.

4. (L'humidité ainsi recueillie est la nourriture des glandes; et la preuve qu'il y a des glandes là où il y a de l'humide, c'est qu'il y a des poils là où il y a des glandes. L'office des poils est analogue à celui des glandes : ils recueillent le superflu bouillonnant à la superficie.) Ainsi, les glandes faisant profit de l'humeur surabondante du reste du corps, y trouvent une nourriture qui leur est conforme. Et, de fait, là où sont des parties marécageuses dans le corps, là sont des glandes; et la preuve, c'est que là où sont des glandes, là sont aussi des poils. La nature fait des glandes et des poils; glandes et poils ont même utilité, les unes, pour l'humeur affluente comme il a été dit; les autres, ayant à point ce que fournissent les glandes, poussent et croissent, recueillant le superflu qui bouillonne vers les extrémités. Mais là où le corps est sec, il n'y a ni glande ni poil; au lieu qu'avec des parties molles qui fatiguent et qui abondent en humidité, on a les conditions pour glandes et poils. Des glandes sont dans le voisinage des oreilles, de cà et de là, de chaque côté des veines jugulaires du cou, et aussi y a-t-il des poils des deux côtés. Aux aisselles, des glandes et des poils. Les aines et le pubis, comme les aisselles : glandes et poils. Ce sont, dans le corps, des par-

Ald. — ² αί μὲν (addunt ἐς Ε, Zwing., Frob.; ὡς C, Ald., Mack) ἐκδεχόμεναι (ἐκδεχ. om. CE, Ald., Frob., Zwing.) ὡς ααὶ τυἰg. – ἐκδεχόμεναι n'est ni dans mes deux manuscrits ni dans les anciennes éditions; c'est une addition due à Foes. It doit donc être supprimé puisqu'on peut s'en passer. — ⁸ φύενται C. — ⁹ τρίχας C. – ἀδένας Ald. — ¹⁰ καὶ ἔνθα καὶ ἔνθα C. — ¹⁰ ἐπίσιον C, Ald. – ἀδένας καὶ τρίχας τυἰg. – ἀδὴν καὶ τρίχες C.

ογρού· καὶ γάρ πονέει ταῦτα καὶ κινέεται μάλιστα τῶν ἐν τῷ σώ-

- 5. Τὰ δ' ἄλλα ὁχόσα ἀδένας ἔχει μοῦνον, οἶον ἔντερα, ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα ἀδένας ἐς τὸ ¹ ἐπίπλοον μείζονας, τρίχας οὐκ ἔχει. Καὶ γὰρ ἐν τοῖσι τέλμασι τῆς γῆς καὶ καθύγροισιν οὐ φύεται τὸ σπέρμα οὕτ' ἐθέλει ἀναθαίνειν ² τῆς γῆς ἄνω, ἀλλ' ἀποσήπεται καὶ ἀποπνίγεται τῆ πλεονεξίη · βιῆται γὰρ τὸ σπέρμα. Βιῆται δὲ καὶ ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν ἡ πληθύς καὶ τὸ ὑγρὸν πουλύ, καὶ οὐκ ³ ἄν φύσαι τρίχας. Αὶ δὲ ἀδένες μείζονες ἡ κου ἄλλοθι τοῦ σώματος · καὶ νέμονται αὶ ἀδένες ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν ἡ ἐκπιεζόμεναι τὸν πλάδον, τὰ δὲ ἔντερα ἐκ τῶν τευχέων ἐς τὰ ἐπίπλοα ἐκδέχεται καὶ καθίησι τὴν ὑγρασίην · τὸ δὲ ἕπίπλοον διαδιδοῖ τῆσιν ἀδένεσιν.
- 6. *Εχουσι 6 δὶ καὶ οί νεφροὶ ἀδένας καὶ γὰρ οὖτοι κορίσκονται πολλῆς ὑγρασίης : μείζους δὲ αἱ ἀδένες ⁷ ταύτη ἢ αἱ ἄλλαι ἀδένες ἐοῦσαι · οὐ γὰρ ἐμπίνεται τοῖσι νεφροῖσι τὸ ὑγρὸν τὸ ἐπιβρέον, ἀλλὰ ὸιαβρέει ἐπὶ κύστιν κάτω, εωστε ε τι αν ἀποκερδάνωσιν ἀπὸ τῶν διετῶν, τοῦτο ἕλκουσι πρὸς σφέας.
- 7. Καὶ ἄλλαι ὸἐ εἰσιν ἐν τῷ σώματι ἀὸἐνες σμικραὶ καὶ πάνυ, ἀλλ' οἱ βούλομαι ἀποπλανᾶν ⁹ τὸν λόγον ^{*} ἐς γὰρ τὰς ἐπικαίρους ἡ γραφή. Νῦν δὲ ἀναβήσομαι τῷ λόγῳ, καὶ ἐρέω περὶ ἀδένων οὐλομελίης τραγήλου ^{*} τράχηλος ¹⁰ τὰ μέρεα αὐτοῦ ἑκάτερα ἔνθα καὶ ἔνθα ἀδένας ἔχει, καὶ παρίσθμια καλέονται αἱ ἀδένες αὖται ^{*} ¹¹ Χρείη τοιήδε ^{*} ἡ κεψαλὴ ὑπέρκειται ἄνω κοίλη ἐοῦσα ¹² καὶ περιφερής καὶ πλήρης τῆς περὶ

¹ Ἐπίπλοιον C. - ἐπίπλον Ald. - τρίχας [δὲ] οὐα Lind., Mack. — ²ἐς pro τῆς γῆς Zwing. - γῆς om. Ε, Ald., Frob. — ³ἔα pro ἀν Zwing., Foes in not. cum interpretibus, Lind., Mack. - La correction est ingénieuse, mais elle ne me paraît pas nécessaire, φύσαι pouvant être à l'optatif. — ⁴ἐππεζόμεναι C. - ἐππεζούμεναι vulg. - ἐππιζεύμεναι Lind., Mack. - ἐπίπλοιον C. - ἐνδέχεται par une faute d'impression dans Kühn. — ³ἐπίπλοιον C. - διαδίδοι CE, Frob., Zwing. - τῆσιδε (τῆσι δὲ C; τῆσιν Zwing.; τοῖσί δε Mack) ἀδένεσιν (ἀδένησιν CE, Frob., Zwing.; ἀδέσιν Lind.) vulg. — ⁰ δὲ ρm. C, Ald. — ¹ ταῦτα C. - ἐμπιέεται C. - ἐμπνέεται Ald. — διαστε ότιοῦν (ἤν pro ότιοῦν C; δ τι ἀν pro ότιοῦν legendum esse censet Struve, Lectiones Lucianese in Miscell. maximam parlem critic., t. II, p. 227) ἀποκερδ. vulg. - Je prends la correction proposée par Struve. — ³ τὸν repetitur C. — ¹θ Ante τὰ addunt κατὰ Zwing., Lind, Mack. — ¹' χροιῆ (χριῆ C; χρείη Zwing., Foes in not., Lind., Mack) (addit ἐὲ Lind.) τοιῆδε (τοιήδε C, Lind.) vulg. — □ ακὶ περιφερής καὶ τῆς περὶ αὐ-

ties creuses et toutes prêtes pour l'excès de l'humide, etant de celles qui fatiguent le plus et se meuvent le plus.

- 8. (Exception pour les intestins, qui ont beaucoup de glandes et pas de poils. Explication illusoire pour rendre raison de cette exception. Ces glandes absorbent l'humeur qui est dans les intestins.) Le reste a des glandes seulement; tels sont les intestins; ils ont en effet aussi de grosses glandes dans l'épiploon, mais ils n'ont pas de poils. Et en effet, dans les marécages et les lieux très-humides de la terre, la graine ne germe pas et ne pousse pas au-dessus du sol, pourrissant et étouffée par l'excès, qui la comprime. Dans les intestins aussi l'excès et le liquide abondant compriment, de manière que des poils ne sont pas produits. Les glandes y sont plus grosses que partout ailleurs dans le corps; elles absorbent, par expression, l'humeur dans les intestins; ceux-ci la reçoivent des vaisseaux et la transmettent à l'épiploon, qui la distribue aux glandes.
- 6. (Reins. Les reins sont considérés non comme étant des glandes, mais comme avant des glandes.) Les reins aussi ont des glandes; car ils se saturent d'une humidité abondante. La les glandes sont plus grosses que les autres; en effet, le liquide affluant n'est pas absorbé par les reins, mais il s'écoule à la vessie en bas, de sorte qu'ils attirent à soi tout ce qu'ils se procurent par les conduits.
- 7. (Amygdales. Flux qui s'y fait venant de la tête. S'il est acre et abondant, inflammation des amygdales, qui s'étend aux oreilles; s'il est inerte et abondant, serofules.) Il y a encore bien d'autres glandes toutes petites dans le corps; mais je ne veux pas faire de digressions, cet écrit n'étant que sur les plus importantes. Je reprends donc le fil du discours, et je vais parler de la constitution des glandes de la gorge. La gorge a, de cà et de là, à ses deux còtes, des glandes qu'on nomme amygdales. En voici l'usage: la tête est placee au sommet,

τήν άπό του αλλου vuig. καὶ περιφερής καὶ πλήρης τῆς περὶ αὐτήν ἀπό το κ αλλου Zwing. in marg., Mack. - καὶ περιφερής καὶ περιφόρηδής ἀπό τῆς -ου άλλου Lind. - Je prends la correction proposée par Zwinger..

στασιίπον ξον ρλόρν, Νοιδασες ξλλίνονται. « αρται Νείδοπε αι κοπασι τραχψίγου.

αραμίν αμό τος αγγος αρίπατος ρλόσαινει ναι γείδοπε αι κοπασι το και ποπίρο και αρλόν ψ ξοψ παντοίοπε αναι πορίρε ες την κεφαγμη πολείν τε μα και ξρίπετρον και ξλεκατεθον . ψι εξε εκατεθον αναι ξυκτεται και κογνωσες . Εκατεθον τος ξλεκατεθον και κογνωσες . Εκατεθον αναι ξλεκατεθον και κογνωσες . Εκατεθον τος ξλεκατεθον και εξε εκατεθον και ξλεκατεθον και ξλεκατεθον και ξλεκατεθον και ξλεκατεθον και εξε εκατεθον και ξλεκατεθον και ξλεκατεθον και ξλεκατεθον και ξλεκατεθον και ξλεκατεθον . ψι εξε εκατεθον παι ξλεκατεθον με εξε εκατεθον παι ξλεκατεθον . Εκατεθον εξε εκατε

- 8. Μασγάλησι δὲ ξυβρέει μὲν καὶ ἐνταῦθα, ἀλλ' ὅταν πλῆθος ἦ, δριμεῖς ἰγῶρες, καὶ ὧδε γίνονται φύματα. Κατὰ ⁹ ταὐτὰ καὶ ἐν τοῖσι βουδῶσιν ἔλκει τὴν ἀπὸ τῶν ὑπερκειμένων ὑγρασίην ἡ ἀδήν · ἄλλως εἰ πλῆθος λάβοι, βουδωνοῦται καὶ διαπυίσκεται καὶ ¹⁰ φλεγμαίνει ἰκέλως μασγάλησί τε καὶ τραγήλω · τὰ δ' ¹¹ αὐτά οἱ δοκέει παρέχειν ἀγαθὰ καὶ κακά. Καὶ ταῦτα μὲν ἀμφὶ τῶνδε.
 - 9. Τὰ δὲ ἔντερα ἔχει κόρον 12 πουλύν ἀπό τε σιτίων καὶ ποτῶν:

¹ Γὰρ pro ἄμα Lind. — 2 ἐνθάδε Ε. - τότε οὐκ ἀνίησιν om. C. - τότε [γὰρ] οὐκ Lind., Mack. - ἄν ἢ pro ἀνἢ Ald. - ϶ ἡ ἀδένες om. Ald. - ἐοιἡ Lind. - 4 ἐῶσιν CE, Frob., Zwing. - 5 μένη vulg. - Lisez en deux mots μὲν η χολώδες vulg. - κολλῶδες CE, Ald., Frob. (Zwing., in marg. χολῶδες). -Quoique χολῶδες puisse aller, il n'y a aucune raison de changer le texte des manuscrits et des anciennes éditions. - ούτως C. - ούς (sic) C. - 6 ές om. C. - έκάτερον om. C. - ροή C. - ροιή Lind. - 18ή pro 8è Lind. - 8è est en effet pour δή; mais il n'est pas nécessaire de le changer. — 9 αὖται [δὲ] Lind. - χρειήεις, eadem manu χρειήρις (sic) pro γείρους C. - χρειήρι (sic) Ald. - γρείησις quidd. Codd. ap. Foes in not. - γοίρων Zwing. in marg. -On peut, à la rigueur, entendre yaipous de vulg., et je le conserve. Cependant yaisous n'est pas tellement satisfaisant qu'on ne songe à tenir compte de la leçon de C, tout altérée qu'elle est, et à essayer de la restaurer; car C est un bon manuscrit. Pour cela on a un guide dans un passage qui me semble parallèle; c'est l. 18 le membre : τὰ δ' αὐτά οἱ δοκέει παρέχειν άγαθά και κακά; et, p. 574, l. 1: άγαθά δὲ ἔγουσιν τοῖσιν ἔμπροσθεν ὅμοια. On aura un sens analogue en lisant : αὖται αί χρεῖαι καὶ νοῦσοι τραχήλου; et on ne s'éloignera pas beaucoup du texte de C. On traduirait donc : tels sont les usages et les maladies du cou. J'avoue que, si cela était

creuse, ronde et pleine, tout autour, de l'humide qui provient du reste du corps; en même temps le corps envoie dans la tête des vapeurs de toute espèce, que la tête renvoie à fur et mesure; car ce qui afflue n'v peut rester, n'avant pas où se fixer, à moins que la tête ne soit malade; alors l'humeur n'est pas renvoyée, et elle prend prédominance. Mais lorsque ce qui a eté attiré est renvoyé dans les glandes, le flux s'opère, et il ne cause aucune souffrance tant qu'il est peu abondant, proportionné, et que les glandes en sont maîtresses. Mais, l'afflux etant abondant et acre, s'il est acre et visqueux, la gorge s'enflamme, se tuméfie et se tend, et de la sorte le mal gagne l'oreille; si les deux côtés sont pris, les deux oreilles, et une si un côté seulement est pris. Quand, au contraire, le flux est une matière pituiteuse, abondante et inerte, il y a encore de l'inflammation; et cette inflammation, vu que l'humeur est stationnaire, devient scrofules; ces maladies du cou sont pires.

- 8. (Mêmes fluxions sur les glandes de l'aisselle et de l'aine, et accidents analogues.) Aux aisselles aussi il se fait un afflux qui, quand il est abondant et composé d'humeurs âcres, y engendre des abcès. De la même façon, aux aines, la glande attire l'humidité provenant des parties supérieures; et, si elle en prend une surabondance, il se forme un bubon qui suppure; inflammation semblable à celle des aisselles et de la gorge. Là aussi les glandes paraissent rendre les mêmes services et causer les mêmes maux. Voilà ce que j'ai à dire làdessus.
- 9. (Les intestins reçoivent les aliments et les boissons, plus l'humidité qui est sous la peau. Mais peu de maladies s'y en-

mieux appuyé, je m'y laisserais aller sans hésitation. - μασχάλοισι (bis) E, Ald., Frob. - ξυβρέουσι Lind. - ην pro ή C. — "ταύτα vulg. - ταύτα Lind. - η pro ή C. — " φλεγμαίνεται ΕΩ', Mack. - ικένως C. — " αύτα καί (οί pro καί C) δοκέει vulg. — " πολύν vulg. - πουλύν Ε. Lind., Mack. - αύτη [δεν Lind. - ἀπανασιμούται vulg. - ἀπανασιμούται C, Zwing . Lind. Mack. - ἐκέλη C. - τοῖς pro τῆς C. - νόσους Ε, - ποιέει Mack.

έχει δὲ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δέρματος ὑγρασίην ' αὐτη πᾶσα ἀπαναισιμοῦται ἰκέλη τῆς πρόσθεν ' νούσους δὲ οὺ ποιεῖ τὰ πολλὰ , ὅκως περ καὶ ἐν τοῖσιν ἄρθροισι γίνεται ' συχναὶ γάρ τοι ἀδένες καὶ ἀναπετέες, καὶ οὐ κοῖλαι, καὶ οὐ ¹ πουλὸ πλῆθος ἐπαυρισκόμεναι ἡ ἐτέρη τῆς ἑτέρης, ² ἐπεὶ μᾶλλον πλεονεκτεῖν ἐθέλουσα οὐδὲ μίη τότε πλῆθος ἔχειν δύναται, ἀλλ' ὀλίγον ἐκάστη ζυρρέον ἐς τὸ ἄρθρον ἐς πολλὰ διαιρεόμενον ' ἰσότης ἐστὶν αὐτέησιν.

- 10. Ἡ κεφαλή καὶ αὕτη τὰς ἀδένας ἔχει, τὸν ἐγκέφαλον ³ἴκελον ἀδένι · ἐγκέφαλος γὰρ καὶ λευκὸς καὶ ψαφαρὸς, ὅκως περ καὶ ἀδένες, καὶ ⁴ταὐτὰ ἀγαθὰ τῆσιν ἀδέσι ποιεῖ τὴν κεφαλὴν ἐοῦσαν, διὰ τὰ εἰρημένα μοι, τιμωρέων ὁ ἐγκέφαλος δ ἀποστερέει τὴν ὑγρασίην, καὶ ἐπὶ τὰς ἐσγατιὰς ἔζω ἀποστέλλει τὸ πλέον ἀπὸ τῶν ροῶν. ⁶ Μείζων ὁ' ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἄλλων ἀδένων, καὶ αῖ τρίγες μείζους ἡ αῖ ἄλλαι τρίγες · μείζων τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος καὶ ἐν εὐρυχωρίη κέεται τῆ κεφαλῆ.
- 11. Ποιέει δὲ νούσους καὶ ἤσσονας καὶ μείζονας ἢ αἱ ἄλλαι ἀδένες ποιέει δὲ, ὁκόταν ἐς τὰ κάτω τοῦ σώματος τὴν σφετέρην πλεονεξίην ἀποστείλη. 'Ρόοι δὲ ἀπὸ κεφαλῆς τέως ἀποκρίσιος, δι' ὅτων κατὰ φύσιν, δι' ὀφθαλμῶν, διὰ ρινῶν τρεῖς οδτοι καὶ ἄλλοι δι' ὑπερώης ἐς δ φάρυγγα, ἐς στόμαχον άλλοι διὰ φλεδῶν ἐπὶ νωτιαῖον, εἰς τὰ ἰσχία, οἱ πάντες ἐπτά.
 - 12. Οδτοι τοῦ τε εγκεφάλου 10 λύματά είσιν απιόντες · καί εί μή

¹ Πολύ vulg. - πουλύ CE, Lind., Mack. - ² ἐπὶ μάλλον πλεονεκτεῖν ἐθέλουσαν οὐδὲ μὶ (sic) τότε πλίην (sic) ἔγον δύναται C. - οὐδεμίην Ald. - τό τε Lind. - αλλ' ες ολίγον εκάστης vulg. - Ce texte me paraît impossible à construire. La marche de la phrase conduit à lire : ἀλλ' δλίγον ἐκάστη, sous-entendant έγειν δύναται. - ξυρρέοντες pro ξυβρέον ές C. - 3 ἵκελα δέ pro ἴκελον C. - 4 ταθτα C. - ποιέει Mack. - 5 καὶ ἀποστερέει Æm. Portus. - ροών C. - ρόων vulg. - 6 Ante μείζων addit μείζων C. - 7 ώς L, Lind., Mack. - ἀποκρίσιες L. - ἀπὸ κρίσιος quidd. Codd. ap. Foes in not., Lind. - 8 λάρυγγα C. - 9 ές τὸ αίμα vulg. - Cette mention du sang paraît ici singulière, et on ne s'attend aucunement à la trouver. Mais ce serait un simple soupcon qui ne pourrait pas aller plus loin, si nous n'avions pas un contrôle dans la reprise en détail que fait l'auteur de chacune de ces sept fluxions. Or, nous les retrouvons toutes, excepté ceile sur le sang. En place, nous avons une fluxion sur les hanches, § 14. C'est donc hanches qu'il faut lire ici : ἐς τὰ ἰσχία. — 10 Erot. p. 244 : λύματα, καθάρματα. - ούτως C.

gendrent, à cause de la facilité avec laquelle les glandes, nombreuses et de volume à peu près égal, enlèvent les liquides.) Les intestins ont pleine saturation par les aliments et les boissons, recevant aussi l'humidité qui est sous la peau; toute cette humidité est consumée de la même façon que la précédente; mais, là, elle ne produit guère de maladies, à la différence de ce qui arrive dans les articulations; car les glandes sont nombreuses, ouvertes, et non creuses. L'une n'absorbe pas beaucoup plus que l'autre, vu qu'il n'y en a pas une qui, voulant en avoir davantage, puisse dès lors avoir un excès; chacune est bornée au peu qui afflue dans un organe divisé en beaucoup de parties; de là, égalité pour toutes.

- 40. (Le cerveau est semblable à une glande par son apparence et par son office qui est de pomper dans le reste du corps les humidités et de les répartir dans le reste du corps.) La tête aussi a les glandes, le cerveau semblable à une glande; en effet le cerveau est blanc, friable comme les glandes; il rend à la tête les mêmes services qu'elles rendent de leur côté; venant, pour les raisons que j'ai expliquées, au secours, il la dépouille de l'humidité, et renvoie aux extrémités en dehors le surplus provenant des flux. Le cerveau est plus gros que les autres glandes; les cheveux sont plus longs que les autres poils, le cerveau étant plus gros et gisant dans un large espace qui est la tête.
- 11. (Maladies qu'il produit. Sept catarrhes qu'il envoie sur les parties inférieures.) Il produit des maladies et moindres et plus graves que les autres glandes; et il les produit quand il envoie aux parties inférieures du corps sa surabondance. Les fluxions venant de la tête jusqu'à excrétion se font naturellement par les oreilles, par les yeux, par les narines, en voilà trois. D'autres arrivent par le palais au larynx, au pharynx; d'autres, par les veines, à la moelle épinière, aux hanches. En tout sept.
- 12. (Ces fluxions purgent le cerveau et le reste du corps'. Mais, si elles sont retenues, elles sont un mal pour le cerveau et

απίοιεν, νοῦσος αὐτέφ. Οὔτω δὲ καὶ τῷ ἄλλφ σώματι, ¹ την ἐς τὰ ἔνδον ἀπίωσι καὶ μη ἔξω, ² καὶ αὐτοῖς ὅχλος πουλὺς, κἀνδόθεν ἑλκοῖ,
καὶ δριμὸ μὲν εἰ πρόοιτο δ ἐγκέφαλος ρεῦμα, τὰς ἐπιβροὰς ἐσθίει καὶ
ελκοῖ· καὶ τὸ μὲν ἐπιὸν ἢν ἢ πλῆθος κατιὸν ἄλις, οὐκ ἀνέχει ὁ ρόος,
εστ' ἀν ἐσαρύηται τὴν πληθὺν τοῦ κατιόντος· καὶ τὸ μὲν ἐπιβρέον
αποπέμπων ἔξω, ἔτερον δὲ ἐσδεχόμενος, ἐς τὸ ὅμοιον αἰεὶ καθιστάμενος· τὰ τε ὕγρὰ ' ἔλκει καὶ ποιέει νούσους. ' Αμφω δὲ ἐν ἀκηδίη
καταγυιοῖ τὴν φύσιν· καὶ ἢν πάθη, 5 δυ' ἐστὸν κακία· τὰ μὲν γὰρ
πάθη τῆς ⁶φύσεως, οἱ προειρημένοι ρόοι δυσφορέουσι τὸ πλῆθος, καὶ
δὸάξονται τὸ ἄλογον καὶ οὐ ξύνηθες ὄν· ὁ δὲ ἐγκέφαλος πῆμα ἴσχει
καὶ αὐτὸς οὺχ ὑγιαίνων ' ἀλλ' εἰ μὲν δάκνοιτο, τάραχον πουλὺν ἴσχει,
καὶ ὁ νόος ⁷ ἀφραίνει, καὶ ὁ ἐγκέφαλος σπᾶται καὶ ἕλκει τὸν ὅλον
ἄνθρωπον, ⁸ἐνίστε δ' οὐ φωνέει καὶ πνίγεται, ἀποπληξίη τῷ πάθει
τοῦνομα. ⁹ Αλλοτε δὲ δριμὸ μὲν οὐ ποιέει αὐτὸ τὸ ρεῦμα, πλῆθος δ'

1 "Hy &' (&' om. E, Zwing., Frob.) ές (τινες pro ην δ' ές C, Vatic. Codd. ap. Foes in not., Ald.) τὰ ἔνδον vulg. - 2 καὶ αὐτοῖς ὅχλος πολύς (πουλὺς CE, Ald., Lind.) γανδόθεν (ἔνδοθεν pro γ. Lind.) έλκει (έλκοι Ε, Ald., Zwing.; έλκειο sic, et eadem manu or supra er C) καὶ άδριμὸ (δριμὸ C. Zwing. in marg., Lind.) μένει (μεν εί Zwing. in marg.) (ἢν χανδόθεν έλη καὶ δριμό μένη legendum censet Æm. Portus), (addit εἰ Lind.) πρόοιτο δ έγκέφαλος δεύμα, ο (ο om. C) τὰς ἐπιβροὰς ἐσθίει καὶ ἐλκοῖ · καὶ τὸ (τὰ Ε, Ald.) ἐπιὸν ἢν ἢ πληθος κατιὸν, τέλος (άλος sic pro τέλος Ε, Ald, Zwing., Frob.; άλις C) ούν αν έχοι (έγη C) ὁ βόος, ἔστ' αν εἰς ἀρία τε (ἐς ἀρια τε sic C; έξαρύαται Zwing.; εἰσαρύηται Lind.) τὴν πληθὺν τοῦ κατιόντος vulg. - καὶ αὖθις ὄχλος πολύς χάνδοθεν έλκει, καὶ δριμύ μὲν εἰ πρόοιτο ὁ ἐγκέφαλος δεύμα, ο τὰς ἐπιροοὰς ἐσθίει καὶ ἔλκει καὶ τὸ μὲν ἐπιὸν ἢν ἢ πλῆθος, κατιών τέλος οὐκ ἄν ἔχοι ὁ ῥόος, ἔστ' ἄν ἐξαρύηται (εἰσαρύηται Mack) την πληθύν τοῦ κατιόντος legunt Foes in not., Mack. - Revenons sur ce texte, qui est altéré. D'abord, au lieu de γανδόθεν, que Schneider dans son Dict. note avec raison comme douteux, je lis κάνδόθεν, modifiant un peu la correction de Lind., et éluo? au lieu de Elus. Puis doind, avec C, au lieu de abound, et men et, au lieu de ménet, avec Zwinger. Le sens de ce membre de phrase est assuré par la comparaison avec le passage parallèle: άλλοτε δὲ δριμό μὲν οὐ ποιέει αὐτὸ τὸ ρεύμα, l. dern. Avec C encore, je supprime 6, ce qui me permet de construire la phrase; mais, pour avoir un sens, j'entends emissous comme signifiant les voies de fluxions. Τέλος, qui est dans vulg., n'est donné ni par les manuscrits ni par les anciennes éditions; c'est une conjecture de Foes, fort ingénieuse sans doute; néanmoins on ne peut s'empêcher de restituer en place la leçon αλις; dès lors je lis dyéget en un seul mot, avec le sens de cesser, s'arrêter, au lieu de αν έχοι. Enfin, pour εἰς ἀρία τε, il faut sans doute prendre la correcle reste du corps. En ce cas, indépendamment des sept catarrhes dont il va être question, le cerveau lui-même est exposé à deux affections : si la matière retenue est dere, il est frappé d'apoplexie; si la matière retenue n'est pas dere, la raison se dérange, et il y a délire et hallucination.) Ces fluxions, en s'en allant, sont des purgations pour le cerveau; si elles ne s'en allaient pas, ce seraient des maladies pour lui. De même pour le reste du corps; si ces flux vont dans les parties intérieures et non au dehors, il en résulte beaucoup de trouble pour ces parties; ils ulcèrent le dedans; et, si le cerveau envoie une fluxion âcre, elle corrode et ulcère les voies. L'afflux est-il abondant et descendant avec force, la fluxion ne s'arrête pas jusqu'à ce qu'elle ait épuisé la plénitude qui descend. Le cerveau, renvoyant au dehors et recevant en place, se trouve toujours dans le même état; il attire les liquides et fait des maladies. Ce double état, négligé, affaiblit la nature; et, si elle souffre, il y aura deux dommages. Les souffrances de la nature seront telles : d'une part, les flux susdits supportent mal la plénitude, et irritent les parties par leurs propriétés hétérogènes et inhabituelles ; d'autre part, le cerveau a du mal, et lui-même n'est pas sain; et, s'il est irrité, il a beaucoup de trouble, l'intelligence se dérange, le cerveau est pris de spasme et convulse le corps tout entier, parsois le patient ne parle pas, il étousse; cette affection se nomme apoplexie. D'autres fois, le cerveau ne fait pas la fluxion âcre; mais, arrivant en excès, elle y cause

tion indiquée par Zwinger et Foes. — ἀποπέμπον C. Ald. – εἰσδεχόμενος vulg. – ἐσδεχόμενος C. — ά ἕλκη C. – νόσους Ε. – ἀκιδίη Ε. Ald., Frob., Zwing. – καταγυῆ vulg. – καταγνύει L. – καταγυοῖ C. Zwing. – καταγυιοῖ Foes in not., Lind., Mack. — ὁ δύεστον (διέστων Zwing.; δίεστον Foes in not.; δύσοιστος L; δύσοιστον Lind., Mack) κακία vulg. – Je lis δυ' ἐστὸν pour δύο ἐστὸν, et prends κακία au duel. — α φύσιος Lind. – οδάζονται (sic) Lind. – οὐ est omis dans κῶιn par une faute d'impression. — γ ἀρρονεῖ vulg. – ἀφρενεῖ (sic) G, Ald. – Lisez ἀφραίνει. — κὰν ἐν ἐνυτῷ δ' οὐ φωνέει vulg. – Αu lieu d'èν ἐωυτῷ δὲ, Dietz lit (De Morb. καετο, p. 126): ἐνίστε δὲ οὐ, et Coray: ἐνεός τε καὶ οὐ. La correction de Dietz me paraît se rapprocher le plus du texte donné. – φρονέει pro φωνέει L. — α ἀλλ' ὅτε δὲ vulg. – Lisez ἄλλοτε. – ποιέει αὐτῷ τὸ vulg. – Lisez αὐτό.

ον τὸ ἐμπεσὸν, πονέει τοῦτο, καὶ ἡ γνώμη ταράττεται, καὶ ¹ περίειστιν ἀλλοῖα φρονῶν καὶ ἀλλοῖα ὁρέων ° φέρων τὸ ἦθος τῆς νούσου ² σεσηρόσι μειδιήμασι καὶ ἀλλοκότοισι φαντάσμασιν.

- 13. Άλλος ρόος ἐπ' ³ ὀφθαλμοὺς, ὀφθαλμίαι, καὶ οἰδέουσιν αἱ οὐεις. Εἰ δὲ ἐπὶ ⁴ρῖνας ὁ κατάρρους, ὀδάζονται μυκτῆρας, καὶ ἄλλο οὐδὲν δεινόν αἴ τε γὰρ ὁδοὶ τουτέων εὐρέες καὶ ἰκαναὶ τιμωρέειν σφίσιν πρὸς δὲ καὶ ἀσύστροφον τὸ ἀπιὸν αὐτέησι. Τὰ δὲ οὕατα σκολιὸς μὲν πόρος καὶ ὅ στεινός ὁ δ' ἐγκέφαλος πλησίον αὐτέου αὐτοῖσιν ἐμπιέζεται * 6 νοσέων δὲ τὴν νοῦσον ταύτην, τὰ πολλὰ πάποκρίνει κατὰ τὸ οὖς ἀπὸ τῆς πυκινῆς ροῆς ἀνὰ χρόνον, δἔρισταί τε, καὶ ρέει ὸυσῶδες πῦον. Οὐτως ἐς τὰ ἔξω οῦῆλοι τῷ ὀφθαλμῷ ρόοι καὶ οὐ πάμπαν θανατώδεες.
- 14. *Ην δὲ 10 δπίσω τὸ ρεῦμα ἢ δι' ὑπερώης, τὸ ἀφικόμενον φλέγμα ἐς τὴν κοιλίην, ρέουσι μὲν καὶ αὶ κοιλίαι τούτων, 11 νοσέουσι δὲ οὔ ἀναμένοντος κάτω τοῦ φλέγματος, εἶλεοί. Τὰ πάθη χρόνια, ἄλλοις δι' ὑπερώης ἐπὶ φάρυγγα, ἢν πουλὸ ρυῆ καὶ ἐπὶ πουλὸ, αὶ νοῦσοι 12 φθινάδες κορίσκονται γὰρ τοῦ φλέγματος οἱ πνεύμονες, καὶ γίνεται

^{&#}x27; Παρίησιν vulg. - περίησιν C. - Lisez περίεισιν. - καὶ άλλοῖα ὁρέων om. EP'. - 2 έσηρόσει (sic) C, Ald. - μηδιήμασι vulg. - μειδιήμασι Zwing., Foes in not., Lind., Mack. - 3 οφθαλμούς est omis dans Kühn par une faute d'impression. - ὀσθαλμία vulg. - ἐσθαλμίαι C. - ' ρίνας CE, Ald., Frob., Lind., Mack. - μυκτήσες vulg. - μυκτήσας CE, Ald., Frob., Zwing. - μυκτήρες est une correction de Foes, mais elle est inutile. - ἀσίστροφον C. στενός Zwing. - ενοσέω C, Ald. - τ ἀποκρίνει καὶ τὸ οὖς vulg. - Je lis κατά au lieu de καί; la confusion n'est pas rare. - έόης vulg. - Lisez έοῆς. - δ ωρυκται Foes in not. ex conjectura, Mack. - δρίνεται sine τε Lind. ωρισται vulg. - ωρισται n'a point de sens ici; mais on aura la véritable leçon et un sens satisfaisant, à l'aide d'un très-léger changement : en mettant ώρισται au lieu de ώρισται. "Ωρισται ου ώρβισται ainsi écrit vient de òpizem on öggizem filtrer, de òpòs on òggòs petit lait. A la vérité, on ne trouve pas doigety dans les lexiques; mais, dans les textes, on trouve des composés qui justifient suffisamment le simple. Ainsi Aristote, H. A. 3, 14, 5, a : ίγως εστίν άπεπτον αξμα ή τῷ μήπω πεπέσθαι ή τῷ διωβέῶσθαι. Le manuscrit de Venise, avec deux autres bons manuscrits, a διωρίσθαι. Schneider, qui me fournit cet exemple dans le Suppl. à son Dict., ajoute διοδόίζειν τὸ αίνα donné par d'anciens lexiques, et εξοβόίζειν τὸ γάλα cité par Hésychius. La forme doizer ou dedizer est donc établie, tant par ces citations que par la convenance parfaite avec laquelle elle s'applique à notre passage, et elle doit être désormais recue dans les dictionnaires. Il

de la souffrance; l'intelligence se trouble, et le patient va et vient, pensant et voyant autre chose que la réalité, et portant le caractère de la maladie dans des sourires moqueurs et des visions étranges.

- 13. (1º Catarrhe sur les yeux; 2º catarrhe sur les narines; 3º catarrhe sur les orcilles.) Un autre flux est sur les yeux; de là les ophthalmies; les yeux se gonflent. Si le catarrhe va sur le nez, il irrite les narines, sans rien autre de fâcheux; car les voies sont larges, et suffisantes pour se débarrasser ellesmèmes; de plus, ce qui y va n'est pas disposé à former un engorgement. Au contraire les oreilles offrent un conduit oblique et étroit, et le cerveau, qui en est près, pèse sur elles; quand il est ainsi affecté, il verse généralement sur l'oreille, avec le temps, une sécrétion provenant du flux abondant; elle se filtre, et il coule un pus fétide. De cette sorte, les flux sont manifestes à l'œil dans les parties extérieures, et ils ne causent pas absolument la mort.
- 14. (4° Catarrhe sur le ventre et iléus; 5° catarrhe sur la gorge et le poumon, phthisie; 6° catarrhe sur la moelle épinière; et 7° catarrhe sur les hanches.) Si la fluxion se fait en arrière par le palais, la pituite arrivant dans le ventre, il y a, à la vérité, diarrhée, mais non maladie; mais, si la pituite demeure en bas, il se forme des iléus. Voici des affections chroniques: chez d'autres, la fluxion, par le palais, va à la gorge; si elle est abondante et de longue durée, naissent les affections

êtait à peu près impossible que des copistes ne changeassent pas ὅρισται inconnu en ικρίσται très-connu. — ο δηλοί CE. – ρίδοι (sic) C. — ιο τὸ ὁπίσω τὸ C) vulg. – τὸ ἀρικόμενον φλέγμα est un nominatif absolu. — υνουσέουσι Mack. – Ante κάτω addunt δὲ Zwing. in marg., Foes in not., Lind., Mack. – είλεοὶ (είλέοι sic C) τὰ πάθη χρόνια. "Αλλοις δι' δ' C) vulg. – Il est si difficile d'admettre qu'un médecin ait rangé les iléus parmi les affections chroniques, que j'ai changé la ponctuation, et, mettant le point après είλεοὶ, rapporté τὰ πάθη χρόνια à ce qui suit. Là, en effet, il s'agit de phthisies, maladies essentiellement chroniques. En tout cas, le style de ce petit écrit est tel que ce changement de ponctuation ne fait aucune violence à la construction. — ια θεινάδες vulg. – αθινάδες C.

¹ τὸ πῦον τοῦτο διεσθίει τοὺς πνεύμονας, καὶ οἱ νοσέοντες οὐ ²ράϊον περιγίνονται καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἰητροῦ, καὶ ἢν ἀγαθὸς καὶ πὰν ἀγχίνος, ⁴ τὰ πολλ ἀξυνετέει τῆς προφάσιος. ὅ Ἡλλη νοῦσος διὰ φλεκῶν ἐπὶ νωτιαῖον ἀπὸ κατάβρου κεφαλῆς ἀἰσσει ὁ δὲ ἐνταῦθα ἐπὶ ἱερὸν ὀστέον, ἄγων τὴν ἐπιβροὴν ὁ νωτιαῖος, καὶ ἐναπέθετο τῆσι κοτύλησι τῶν ἰσχίων τὴ ἐσχία καὶ ἢν ποιέη φθίσιν, ὁ καὶ μαραίνεται ὁ ἄνθρωπος ο ὅδε καὶ ἄδε, καὶ ζώειν οὐκ ἐθέλει ταχὸ γὰρ πονέει τὴν σπάθην, καὶ ¹ο ἄμα τὸ πόδε καὶ μηρὸ παρέπονται, καὶ αἰεὶ τελέως ὅλλυνται χρόνφ πολλῷ μελεδαινόμενοι, ¹¹ καὶ οὕτως ἀπηύδηκε καὶ θνήσκει. Ταῦτά μοι ¹² περὶ ρόων ἀπὸ κεφαλῆς εἴρηται.

15. Καὶ πάθεα ἐγκεφάλου καὶ ἄλλαι νοῦσοι, παραφροσύναι καὶ μανίαι, καὶ πάντα ἐπικίνδυνα, καὶ πονέει ὁ ἐγκέφαλος καὶ αξ ἄλλαι ἀδένες · ¹³ ἔχει γὰρ καὶ τόνον καὶ ἄλλη ζύνοδος ἐνταῦθα πάλιν τοῦ σώματος.

16. Αλλά καὶ άδένες εν τοῖσι στήθεσι μαζοί καλέονται, καὶ

1 Ante to addunt & C. Ald. - Post tooto addunt & Zwing, in marg., Lind. - ő τι legunt exemplaria manu scripta ap. Foes in not. - νουσέοντες Mack. - 2 έατον vulg. - έατον Mack. - Lisez ou, comme Mack, έατον, ou έατον. -³ ην Ε. — ⁴τὰ πολλὰ ξυνετέει vulg. - La forme de la phrase : καὶ ην ἀγαθὸς ααὶ ἢν ἀγγίνοος, qu'on traduit en français par : même habile et sagace. semble exiger une négation; c'est ce qui m'a décidé à lire τὰ πολλ' άξυνετέει. Une autre remarque rend cette correction sûre; c'est ce qu'on lit à la fin du § 13 : ούτως ες τὰ εξω δηλοι τῶ ὀυθαλμῶ ρόοι. Ceux là, sur les yeux, sur les narines, sur les oreilles, sont visibles; les autres, qui se font par derrière le palais, sur le poumon, sur les intestins, etc., ne sont pas visibles; de là la méprise (à zuveréei) que peut commettre le médecin, même habile. Le verbe συνετέειν paraît, dans les dictionnaires, n'être appuyé que sur ce texte: ce qui le rend très-peu sûr. — 5 άλλ' ή vulg. - άλλη Zwing., Foes in not., Lind., Mack. - οδ' Ε. - ἐνταῦθ' dans Kühn seulement. - άγων την επιέξοην ο νωτιαίος est un nominatif absolu. — 7 ίσχία C, Ald. - ἐσχία om. vulg. - φθῖσιν Ε, Frob., Lind. - 8 καὶ om. Lind. -9 ωδε (όδε Zwing, in marg., Lind.) καὶ ωδε vulg. - J'accepte cette leçon de la marge de Zwing. - Les traducteurs donnent ici à σπάθην le sens d'omoplate; mais ce sens n'est pas dans les lexiques, qui n'indiquent que celui de côte. — ο άνισω pro άνια C. - ἀεὶ Ε. - Il ne me paraît pas possible de donner à δίλονται le sens habituel de périr; car cela ferait une tautologie peu supportable avec θνήσκει. Je pense donc qu'il faut assigner à ce verbe pour sujet πόδε καὶ μησώ, et le traduire par dépérir, s'atrophier. Ce qui peut aider à admettre cette interprétation, c'est que l'auteur de cet opuscule n'a pas un style franc et net. — " καὶ οὖτε 'οὖτως pro οὖτε L, Cornar.,

consomptives; en effet les poumons se gorgent du phlegme, et le pus se forme; il ronge les poumons, et les malades ne guérissent pas facilement; souvent le médecin, même habile et d'un esprit pénétrant, ne saisit pas la cause. Une autre maladie provenant du catarrhe de la tête se produit, par la voie des veines, sur la moelle épinière; là elle se jette sur le sacrum, la moelle épinière conduisant la fluxion, et elle se fixe sur les cavités des hanches. Si les hanches viennent à consomption, le patient tombe, de cette façon aussi, dans le marasme, et il ne veut pas vivre; car bientôt il souffre dans la côte; les pieds et les cuisses suivent, et s'atrophient toujours complètement en un long temps au milieu des soins du traitement; de la sorte le malade s'affaiblit, et il meurt. Voilà ce que j'avais à dire sur les flux venant de la tête.

15. (Autres maladies du cerveau.) Les affections de l'encéphale produisent aussi d'autres maladies, des délires, des transports, tout cela fort dangereux; il souffre et les autres glandes aussi; en effet, il a un tonos (cordon? tension? voy. note 13); et c'est là de rechef un autre point synodique du corps.

16. (Mamelles. C'est de la matrice que leur vient le lait par l'intermédiaire de l'épiploon. Comparaison entre le corps de l'homme et celui de la femme.) Les glandes à la poitrine sont

Zwing. in marg., Lind.) ἀπηύδημε (ἀπήνδημε Ald.; ἀπήνδημε L, Cornar., Zwing. in marg.) vulg.—Ce passage est fort obscur. ἀπαυδάν a deux acceptions. D'abord il signifie perdre la parole. On ne voit pas trop comment cette signification trouverait place ici. La conservation de la faculté de parler n'a rien qui caractérise une affection des membres inférieurs et de la moelle épinière comme celle dont il est ici question. La seconde acception est perdre ses forces; quoiqu'elle ne soit pas dans les dictionnaires, elle est suffisamment autorisée par Aph., I, 9. Elle va très-bien ici mais alors il faut recevoir l'ingénieuse correction de Cornarius, οῦτος.— το περί οπ. CE, Ald.— το ἔχει... ἀδένες οπ. C.—πόνον pro τόνον Cornar., Zwing. in marg.—Je ne puis me décider à effacer τόνον en ce passage. Il me paraît tenir à cette ancienne signification du mot τόνος qui contenait une idée vague et obscure des véritables nerfs, tandis que νεῦρον ne s'appliquait qu'aux tendons et aux ligaments. Voy. t. I, p. 233.

1 διαίρονται γάλα ποιέουσιν οίς δε ού ποιέουσι γάλα, ού ποιέουσι μέν αί γυναϊκες, οί δε άνδρες οὺ ποιέουσι. Τῆσι ²μέν γυναιζίν ἀραιή τε ή φύσις κατά τῶν ἀδένων, ὥσπερ ³ τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ τὴν τροφήν, ήν τινα έλχουσιν έπὶ σφάς, άλλοιοῦσιν ές τὸ γάλα * καὶ ἀπὸ τῆς μήτρης παραγίνεται έπὶ τοὺς μαζοὺς ές τὴν μετὰ τὸν τόκον τῷ παιδίω τοουήν, ήν τινα * αποπιέζει καὶ ύπερδάλλει τὸ ἐπίπλοον ἐς τὰ άνω, στενογωρούμενον ύπο τοῦ εμβρύου. Τοῖσι δὲ άδρεσι καὶ ή στενογωρίη καὶ ή πυκνότης τοῦ σώματος 5 μέγα συμβάλλεται μη εἶναι μεγάλας τὰς ἀδένας. τὸ γὰρ ἄβρεν 6ναστόν ἐστι καὶ οξον εξμα πυκνὸν καὶ δρέοντι καὶ ἐπαφομένω • τὸ δὲ θῆλυ Τ ἀραιὸν καὶ γαῦνον καὶ οἶον εἴριον δρέοντι καὶ ἐπαφομένω · ώστε τὴν ὑγρασίην οὐ μεθίησι τὸ ἀραιὸν καὶ μαλθακόν το δε άρσεν ουκ άν τι προσδέξαιτο, πυκνόν τε εόν καί 8 ἀστεργές, καὶ ὁ πόνος κρατύνει αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὥστε οὐκ ἔγει δι' οδ λήψεται τὸ τῶν * περισσῶν. Οὐτως ἀναγκάζει όδε ὁ λόγος καὶ στήθεα καὶ μαζούς καὶ τὸ ἄλλο σῶμα 10 τῆσι γυναιξὶ γαῦνα καὶ μαλακὰ είναι και διά την άργίην και διά τὰ προειρημένα τοῖσι δὲ ἀνδράσι דמ בעמעדנמ.

17. 11 Ποιέουσι καὶ μαζοὶ φύματα, φλεγμονὰς, τὸ γάλα ἀποσή-

1 Διείρονται (ἀείρονται L; διαείρονται Zwing. in marg.; δή ἀείρονται Zwing. in marg., Lind., Mack) καὶ (καὶ om. C) γάλα ποιέουσιν οίς δὲ οὐ ποιέουσιν γάλα, ποιέουσι μέν vulg. - Cette phrase est altérée; mais heureusement la restitution n'est pas difficile, surtout à l'aide de C, qui, en supprimant xa?, met sur la voie. Pour avoir la leçon et le sens, il faut lire oξς δε ού ποιέουσι γάλα, ού, ajoutant ainsi une négation qui complète le sens, et montre en même temps qu'au lieu de διείρονται, il faut lire διαίρονται — 2 μέν [γάρ] Lind. - φύσις καὶ κατά (καὶ κατά onι. Zwing. in marg.; κάρτα pro καὶ κατὰ Zwing. in marg., Lind.) τῶν vtilg.-Je pense qu'il suffit de supprimer xai, qui a pu naître de la confusion de xai et κατά. - 3 Ante τὸ addunt καὶ Zwing. in marg., Lind. - σφὰς C. - 4 ἀποπιέζει εἰ (η pro εἰ Zwing., Mack) καὶ (εἴπερ pro εἰ καὶ Lind.; εἴτε καὶ L) δπερθάλλει (δπερθάλλοι C) vulg. - εί me paraît à supprimer, provenant de la répétition de la dernière syllabe de ἀποπιέζει. - ἐπίπλοιον C. Ald. στενωχωρούμενον · C. - 5 μετασυμβάλλεται vulg. - μέγα συμβάλλεται Zwing. in marg., Foes in not., Lind. - Très-bonne correction. - 6 àoròv C, Ald. - 7 appéar C. - olovei péar (play C) opéarte vulg. - Lisez olov elploy. C a conservé la véritable lecon, coupant seulement mal les mots. Voy. plus haut, p. 556, l. 5, επαφομένω δε οίον είρια. - 8 άστεγες Cornar., Zwing. in marg. - ἄστεγον Foes in not., Mack. - Je ne crois pas qu'il soit nécessaire de changer dotepyée. Il signific ennemi, qui n'accueille pas, et

appelées mamelles; elles se développent chez qui donne du lait, et ne se développent pas chez qui n'en donne pas; les femmes en donnent, et les hommes n'en donnent point. Chez les femmes, la constitution est lâche dans les glandes, comme dans le reste du corps; et les mamelles changent en lait la nourriture qu'elles attirent à soi. C'est de la matrice que se fait le transport aux mamelles pour l'alimentation de l'enfant après l'accouchement; aliment que l'épiploon, comprimé par le fœtus, exprime et fait passer aux parties supérieures. Mais, chez les mâles, la coarctation et la densité du corps concourent grandement à empêcher que les glandes ne soient grosses. En effet, le mâle est compacte et comme une étoffe serrée soit à l'œil soit au toucher; le corps femelle est lâche, spongieux et comme une laine soit à l'œil soit au toucher; de la sorte, ce qui est lâche et mou ne laisse pas aller l'humidité; au lieu que le mâle ne la recoit même pas, étant dense et inhospitalier; de plus la fatigue lui endurcit le corps, si bien qu'il n'a pas par où prendre quoi que ce soit de superflu. Ce raisonnement montre que nécessairement la poitrine, les mamelles et le reste du corps sont spongieux et mous chez les femmes et en raison de l'oisiveté et en raison de ce qui a été dit, tandis que c'est le contraire chez les hommes.

17. (Maladies des mamelles. Service que les mamelles rendent, qui est d'absorber le superflu du reste du corps; preuve qui s'en voit quand une femme perd une mamelle; comparez la description des accidents généraux qui proviennent quand des tumeurs squirrheuses commencent à se former dans le sein, Maladies des Femmes, § 133, p. 283.) Les mamelles sont sujettes

peut, dans un style qui n'est pas sans quelque recherche comparez πορέπονται, p. 568, l. dern., et σεσηρόσι μειδιήμασι, p. 568, l. 3 être entendu comme signifiant qui repousse, qui ne reçoit pas l'humide. – Post λήψεται addit τόπον Zwing. in marg. — η περισσῶν οῦτως. Αναγκαζει vulg. –περισσῶν. Οῦτως (addit δὲ Lind.) ἀναγκαζει Foes in not., Lind., Mack. – Βοπια correction. – δ δὲ (δδε Ε, Lind., Mack) λόγος vulg. - Lisez δδε ό λογος. — η τοῖσι Ε, Ald., Frob. – ἀργείην vulg. – ἀργίην C. – προφημένα Ald. — η ποιέουσι [δὲ] καὶ Lind. – καὶ μαζολ.... τοῖσιν om. C.

ποντες · ἀγαθὰ δὲ ἔχουσι τοῖσιν ἔμπροσθεν ὅμοια · ἀποστερίζουσι τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος. Μαρτύριον τῆσι γυναιζὶν, ῆσιν ἀφαιρεῖται ¹ νούσῳ ἢ ἄλλη τινὶ ἔυμφορὰ μαζός · ²καὶ ἡ φωνὴ θρασεῖα, καὶ ὑγρὰ εἰς στόμαχον, καὶ πτυελίζουσι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσι, καὶ ἀπὸ τῶνδε νοσέουσιν · ἰὸν γὰρ ἀπὸ τῆς ³μήτρης καὶ ἐπιρρέον τὸ γάλα, ὥσπερ μεθίει καὶ ἔμπροσθεν ἐς τὰ ἄνω τεύχεα, τὰ οἰκεῖα οὐκ ' ἔχον τεύχεα, συντυγχάνει τοῖσι κυρίοις τοῦ σώματος, καρδίη, πνεύμονι, καὶ ἀποπνίγονται.

¹ Νοῦσος ἢ ἄλλη τις ξυμφορὰ C, Ald. — ² καὶ [γὰρ] ἢ Lind. – τραχεῖα Cornar., Zwing. in marg., Lind. – ἐς Mack. – νουσέουσιν Mack. — ὁ μητρὸς vulg. – μήτρης Zwing., Lind., Mack. – Correction très-juste. – μεθίη vulg. – Lisez μεθίει à l'imparfait. — ⁴ ἔχων vulg. – Lisez ἔχον. – κυρίοισι Mack.

aux abcès, aux inflammations, par la corruption du lait; mais elles rendent les mêmes services que les glandes dont il a été question précédemment, enlevant le superflu au reste du corps. La preuve en est chez les femmes qui perdent une mamelle par maladie ou par quelque autre accident : la voix devient hardie, les humidités abondent à l'arrière-gorge; la femme a du ptyalisme, de la céphalalgie, et est malade par ce dérangement : en effet, le lait, venant de la matrice et envoyé, comme précédemment, par elle en affluence dans les vaisseaux supérieurs, mais n'ayant plus de vaisseaux à lui propres, se porte aux parties essentielles du corps, le cœur, le poumon, et les femmes succombent suffoquées.

FIN DU LIVRE DES GLANDES,

ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΩΝ.

DES CHAIRS.

ARGUMENT.

L'auteur de ce traité a vu des gens qui, s'étant coupé la gorge, et la plaie pénétrant dans le larynx, ne pouvaient plus parler, et à qui on rendait la parole en réunissant les bords de la lésion.

Il a été témoin de ruptures de l'œil et a constaté que l'humeur qui s'en écoule se coagule par le refroidissement. M. Andreæ, en commentant ce passage¹, regarde comme certain que cette humeur glutineuse qui sort d'un œil crevé et qui, se coagulant par le refroidissement, ressemble à de l'encens, est le cristallin. Suivant lui, ce passage est une preuve sure qu'à cette époque l'extraction de la cataracte n'était pas connue; autrement, l'auteur ne se serait pas borné à invoquer la rupture plus rare de l'œil au sujet du cristallin.

Il a examiné l'os maxillaire inférieur et reconnu le pertuis qui donne entrée aux vaisseaux nourriciers; mais il a cru que c'était le seul os qui reçût ainsi une veine; fondant là-dessus une théorie pour expliquer comment cet os, seul entre les autres, produisait les dents.

Il a remarqué que le sang tiré du corps, abandonné à luimême, se coagulait, mais que, si on le battait et agitait, il ne se coagulait plus.

Il a observé une pellicule qui se forme sur le sang laissé en repos et qui se reproduit quand on la détache.

Voulant distinguer les parties tendineuses des autres, il a

Die Augenheilkunde des Hippocrates, p. 58, Magdeburg, 1843.

eu recours à l'ébullition, notant que les parties tendineuses se cuisent plus difficilement que les autres, et entamant ainsi des recherches qui n'ont été reprises que bien plus tard, à savoir la recherche des caractères spécifiques des tissus.

Il sait que la moëlle épinière n'est une moëlle que de nom: elle a des membranes, ce que n'ont pas les véritables moëlles, et il la fait provenir du cerveau.

De telles observations témoignent que notre auteur est non pas un philosophe, quoique son ouvrage ait rapport à des spéculations communes parmi les auciens sages, mais bien un médecin essayant de traiter, lui aussi, des questions dont s'étaient occupés Empédocle, Parménide et d'autres.

Il est difficile d'aller plus loin dans la détermination de sa personne. A la vérité, rapportant qu'il a appris des femmes elles-mêmes beaucoup de choses touchant la conception et la grossesse, et renvoyant aux accoucheuses (axestotice:) pour appuyer ses dires, on pourrait être tenté de le rapprocher de l'auteur qui a écrit sur les maladies des femmes Mais cela est bien trop vague. Ajoutons une particularité qui ne s'explique pas facilement: l'auteur du livre des Maladies des femmes, qui est aussi celui de la Nature de l'enfant, a consigné un fait singulier qui n'a pu être interprété que dans ces derniers temps; il a signale chez une femme la chute, au sixième jour après des rapports avec un homme, d'un corps qu'il a cru être le produit de la conception, mais qui est la membrane utérine 1. Cette observation est parfaitement réelle comme le montre l'interprétation qui en a été donnée ; elle est très-curieuse puisqu'elle est le premier fait de ce genre consigné dans les livres, et elle est présentée par l'auteur comme un cas singulier dont il n'a vu qu'un exemple. Ici, dans le traité des Chairs, est rapportée une observation semblable en plusieurs traits, mais défigurée en d'autres, et qui excite des doutes : les filles publiques αί έτατραι αί δημότιαι) savent quand elles concoivent:

De la Nat. de l'enf., § 13. Voy. aussi l'Argument, t. VII, p. 463-TOM. VIII.

c'est comme dans l'autre observation où l'hétère sut quand elle devint enceinte. Elles se font avorter : dans l'autre c'est le médecin qui donne un conseil amenant l'avortement. Il tombe alors une espèce de chair; dans l'autre, ce qui tombe est appele semence, your. C'est au bout de sept jours; dans l'autre, c'est au bout de six. La masse offre toutes les parties du corps, les membres, les veux, les organes génitaux; dans l'autre, l'observateur n'apercoit qu'une membrane, des fibres, une humeur. Ceci est représenté comme fréquent; dans l'autre, c'est un cas singulier. Remarquez de plus que dans le livre des Chairs il y a une erreur certaine : sept jours après la conception, l'ovule est tout au plus arrivé dans la matrice, et il n'est pas encore dessine dans toutes les parties comme le suppose l'auteur. Ce qu'on peut croire, c'est qu'en effet il a vu des embryons venus par avortement, mais certainement ils étaient plus âgés qu'il ne dit; et il a accommodé leur âge à son système. En tout cas, quelque idée qu'on se fasse d'une telle observation fautive en des points essentiels et dès lors mal assurée, il me paraît constant qu'on a là un écho de l'observation, bien autrement réelle, qui est dans le livre de la Nature de l'enfant. On ne peut, suivant moi, en expliquer autrement les analogies frappantes, soit que l'auteur ait imaginé le tout d'après ce texte, soit plutôt qu'il y ait conformé des faits dont il avait été véritablement témoin. Les cas de chute de muqueuse utérine ne sont pas très-fréquents; ceux d'avortement le sont beaucoup plus, ils l'étaient surtout dans les mœurs antiques; et sans doute c'est sans fausseté qu'il a dit en avoir vu beaucoup, tout en se trompant sur l'âge de l'embryon, tout en modifiant son récit d'après le récit antérieur. Car, à mes yeux, par tout cela il est établi que le livre des Chairs est postérieur au livre de la Nature de l'enfant,

L'auteur, qui attache une grande importance à la division septénaire de la vie humaine, connue d'écrivains plus anciens que lui, Solon, par exemple, désigne ainsi cette subordination au nombre sept : « L'âge de l'homme est de sept

jours¹. » Et, expliquant sa pensée, il apporte en preuve qu'en sept jours le fœtus est tout formé dans la matrice; que sept jours d'abstinence amènent la mort; qu'à sept mois ou à neuf mois le fœtus est viable, ayant un nombre exact de semaines de jours; que les périodes des maladies sont réglées par semaines, ou fractions de semaines, ou multiples de semaines; enfin, qu'en sept ans l'enfant a toutes ses dents, sept ans faisant trois cent soixante-cinq semaines. On voit qu'en disant que l'àge de l'homme est de sept jours, il entend que le nombre de sept jours se retrouve dans plusieurs des plus essentiels phénomènes de la vie et de son développement; et il n'attribue pas au mot jour un sens plus général, plus indéterminé que celui qu'il a d'ordinaire.

Connaissant que la nutrition se fait par un fluide commun qui, puisé dans le canal intestinal, se rend à tous les organes, il connaît aussi que chaque organe a la vertu de transformer en substance similaire à soi ce liquide, qui ne possède qu'en puissance les divers éléments du corps. C'est avec cela que l'os fait de l'os, que le foie fait du foie, et ainsi de suite, chaque partie produisant l'accroissement qui lui est semblable.

Pour les plus anciens esprits qui spéculèrent sur la formation des tissus vivants, il paraît que la première idée qui se présenta, c'est que ces tissus doivent leur formation à l'action des milieux ambiants. Ainsi notre auteur, à l'exemple d'autres qui l'avaient précédé, attribue la formation de la peau et sa texture résistante au froid et au choc de l'air dans lequel l'homme est placé. Cette idée, plusieurs fois reprise par la biologie moderne, s'est résolue en celle-ci plus générale: qu'il y a un rapport nécessaire entre l'organe et le milieu.

L'objet du livre des Chairs est une espèce de physiologie générale. La cause intelligente et universelle est le chaud, qui, répandu dans le haut des régions célestes, mais incorporé à des portions de matières plus grossières, façonne les

^{&#}x27; Ο δὲ αἰών ἐστι τοῦ ἀνθρώπου ἐπταήμερος.

organes. Cette formation toute d'imagination occupe une grande part du livre. On y voit, en passant, que, suivant l'auteur, le cœur, qui est la partie la plus chaude, attire l'air extérieur, le distribuant à tout le reste et entretenant ainsi la chalcur et le mouvement; opinion très-ancienne qui a persisté si longtemps, et qui est un des fondements de cette physiologie rudimentaire. Puis il explique l'audition, l'olfaction, la vision et la parole. Il suppose, et c'est l'avis de la plupart des médecins de ce temps-là¹, que le cerveau est le siège de l'humidité et la source de catarrhes qui s'épanchent sur les autres parties du corps; cela, qui est capital aussi, doit toujours être devant notre esprit, quand nous voulons nous figurer comment les anciens se représentaient l'organisme humain. Ensin il termine par des remarques sur le nombre sept, qui, suivant lui, est une loi du développement vital.

Voici donc une idée très-sommaire de l'antique physiologie des Hippocratiques, ou, pour ne pas donner un nom trop ambitieux à des notions tellement rudimentaires et hypothétiques, des vues qui étaient courantes parmi eux au sujet des fonctions du corps humain. Les veines partaient de la tête, et allaient se distribuant dans le corps entier jusqu'aux doigts des pieds. L'air, attiré dans la trachée-artère, les bronches et les poumons, passait dans le cœur et les artères, qui prenaient de là leur nom et portaient, de cette facon, l'esprit de vie et de mouvement dans toutes les parties. Le cerveau était considére comme l'organe qui recevait l'humide et en faisait la répartition; c'était même là qu'ils avaient placé une certaine circulation : l'humeur y assluait de toutes les régions du corps comme à un receptacle; et, à son tour, ce receptacle renvoyait l'humeur à toutes les régions. Les glandes, d'ailleurs fort incomplètement énumérées, avaient pour usage de débarrasser le corps des liquides superflus. La digestion était concue comme une cuisson des aliments, d'où résultait un fluide qui

Voy, entr'autres l'opuscule Des Glandes.

allait, par les glandes et par les veines, nourrir les diffèrentes parties; mais toutes les opérations intermédiaires entre la digestion stomacale et le passage du fluide nourricier dans l'économie, demeuraient ignorées. A quatre humeurs était attribué le rôle capital d'opérer dans le corps toutes les mutations essentielles : ces humeurs étaient le sang, la pituite, la bile et la bile noire; quelques-uns, en place de la bile noire, mettaient l'eau. Ce qui frappe surtout en ceci, c'est qu'il n'est question nulle part du système nerveux et de son influence prépondérante dans les organismes qui occupent le haut de l'échelle animale. Qu'on se figure par ce seul fait la difficulté qu'il y eut pour les anciens hommes d'aborder les questions biologiques. Les Hippocratiques, malgré leurs connaissances médicales, malgré leur habileté dans la pratique, et quoiqu'ils fussent placés dans le siècle si brillant de Périclès, ne savaient pas qu'il y eût des nerfs, ou que ces nerfs servissent à quelque chose. Toutefois, il ne faut pas oublier qu'il s'agit ici seulement des Hippocratiques et de leur temps. Leurs successeurs n'en restèrent pas là, et l'école d'Alexandrie, qui rendit tant de services aux sciences mathématique et astronomique, agrandit notablement aussi les rudiments d'anatomie et de physiologie, tels que les comportait un âge où l'on manquait des sciences intermédiaires, chimie et physique.

Ici s'offre une occasion de montrer, à un point de vue général, l'état de la science antique; ce qui nous permettra de mieux la comprendre historiquement. Aujourd'hui toute biologie s'appuie d'abord et essentiellement sur la chimie, puis sur la physique; les notions astronomiques, mécaniques, géométriques, numériques n'interviennent que très-peu; ce n'est qu'à l'aide de cet échafaudage devenu nécessaire qu'elle peut établir les théories qui lui sont le plus particulières et qui la constituent le mieux science indépendante. Au contraire voyez comment se présente l'essai antique que nous avons ici sous les yeux: pas un mot de chimie ou de physique, par l'excellente raison que ni chimie ni physique n'existaient alors;

l'auteur passe aussitôt à la notion d'un éther occupant les régions célestes, notion qui tient plus à l'astronomie qu'à toute autre chose. Il y a donc ici une lacune inévitable qui frappe de stérilité tous ces essais. A leur insu, ces penseurs réunissaient des choses qui avaient des intermédiaires et qui pourtant leur semblaient n'en pas avoir, de sorte qu'en place d'un lien reel et objectif ils ne saisissaient qu'un lien fictif et subjectif. Rien n'est plus honorable pour l'esprit ancien que sa perpétuelle tendance à généraliser et à former des systèmes d'idées qui le satisfissent. Et ils le satisfaisaient en effet; mais c'est une satisfaction qui n'avait rien de permanent, qui passait sans peine de doctrine en doctrine, et que la postérité surtout ne pouvait pas ratifier. On voit en quelle condition défavorable il generalisait, et en même temps on voit quelles sont les conditions à remplir pour généraliser avec sureté. La biologie, considérée en soi, est le couronnement d'une série de notions qui ont pour base la chimie, laquelle a pour base la physique, laquelle a pour base l'astronomie, laquelle a pour base la mathématique; et, à un autre point de vue, la biologie devient, à son tour, échelon, conduisant à une science encore plus élevée, à savoir l'histoire ou doctrine de l'évolution sociale, ou connaissance de l'homme collectif, qui ne peut être instituée sans la connaissance de l'homme individuel et des organismes vivants.

BIBLIOGRAPHIE.

MANUSCRITS.

2146 = C, 2255 = E, Cod. Serv. ap. Foes = L, Imp. Cornar. ap. Mack = K', Imp. Samb. ap. Mack = P'.

EDITIONS, TRADUCTIONS ET COMMENTAIRES.

Hic liber prodiit in opusculorum Rhasis Coll. veneta 1497.
— Sylvii commentarius in hunc librum prodiit Venet. 1543 in-8°. Paris. 1561 in-8°. — Galeni de elementis lib. 2, interprete Vict. Trincavelio; access. Hippocr. liber de elementis cum comment. Jac. Sylvii, Lugd. 1550 in-12. — Lallamantius; vide t. VII, p. 435. — Comment. Joh. Heurnii, Lugd. Bat. 1603 in-4° et in Operibus omnibus.

ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΩΝ.

- 1. Έγι 1 τὰ μέχρι τοῦ λόγου τούτου χοινῆσι γνώμησι χρέομαι ἐτέρων τε τῶν ἔμπροσθεν, ἀτὰρ καὶ ἔμεωυτοῦ ἀναγκαίως γὰρ ἔχει κοινὴν ἀρχὴν ὑποθέσθαι τῆσι γνώμησι βουλόμενον ²ξυνθεῖναι τὸν λόγον τόνδε περὶ τῆς τέχνης τῆς ἰητρικῆς. Περὶ δὲ τῶν μετεώρων οὐδὲ δέομαι λέγειν, ἢν μὴ τοσοῦτον ἐς ἄνθρωπον ἀποδείζω καὶ ³ τὰ ἄλλα ζῶα, δχόσα ἔφυ καὶ ἐγένετο, καὶ ὅ τι ψυχή ἐστιν, καὶ ὅ τι τὸ ὑγιαίνειν, καὶ ὅ τι τὸ κάμνειν, καὶ ὅ τι τὸ ἐν ἀνθρωπφ κακὸν καὶ ἀγαθὸν, καὶ ὅθεν ἀποθνήσκει. Νῦν δὲ ἀποφαίνομαι αὐτὸς ἐμεωυτοῦ γνώμας.
- 2. Δοκέει δέ μοι ¹ δ καλέομεν θερμὸν, ἀθάνατόν τε εἶναι καὶ νοέειν πάντα ⁵ καὶ δρῆν καὶ ἀκούειν καὶ εἰδέναι πάντα ἐόντα τε καὶ ἐσόμενα τοῦτο οὖν τὸ πλεῖστον, ὅτε ἐταράχθη ⁶πάντα, ἐξεχώρησεν εἰς τὴν ἀνωτάτω περιφορήν ⁷ καὶ ὀνομῆναί μοι αὐτὸ ὀοκέουσιν οἱ παλαιοὶ αἰθέρα. ⁶ Η δευτέρα μοῖρα ⁸ κάτωθεν, αὐτὴ καλέεται μὲν γῆ, ψυχρὸν καὶ ἔγρὸν καὶ πουλὸ κινοῦν · καὶ ἐν τουτέω ⁹ ἔνι δὴ πουλὸ τοῦ θερμοῦ. ⁶ Η δὲ τρίτη ¹⁰ μοῖρα ἡ τοῦ ἠέρος μέσον χωρίον εἴληφε θερμόν τι δν καὶ ὑγρόν. ⁶ Η δὲ τετάρτη ¹¹ ἡ τοῦ ἐγγυτάτω πρὸς τῆ ¹ γῆ ὑγρότατόν τε καὶ παχύτατον.
 - 3. Κυκλεομένων δὲ τουτέων, 12 ὅτε συνεταράχθη, ἀπελείφθη τοῦ

¹ Les traducteurs mettent : Cornarius : Ego ad hunc usque sermonem ; Foes: Equidem adhuc usque. Mais, si tel était le sens, il n'y aurait pas τά. J'entends: pour ce qui s'étend jusqu'à ce traité, c'est-à-dire les préliminaires. - 2 σ. Mack. - 3 τ' αλλα Mack. - στι (quater) vulg. - σ τι (quater) Mack. - 4 ο θερμόν ήμιν προσαγορεύεται ΕΡ'. - τε om. C. - νοείν πάντα vulg. - πάντα νοέειν Ε. - 5 όρῆν τε καὶ ἀκούειν Ε. - πάντα εἰδέναι Ε. - καὶ τὰ όντα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι vulg. (ἐσόμενα pro μέλλ. ἔσεσθαι P', Lind.) - ἐόντα τε καὶ ἐσόμενα Ε. -- 6 ἄπαντα ΕΡ'. - ἐξεχώρησε post ἀνωτάτω Ε. - ταυτό μοι δοκέει αιθέρα τοῖς παλαιοῖς (τοῖσι παλαιοῖσιν Ρ') εἰρῆσθαι pro καί... αίθερα EP'. - και δνομασθήναι μοι αύτό δοκέουσιν οί παλαιοί αίθέρα, καὶ ἐν τουτέω εἶναι πολύ τοῦ θερμοῦ, ἡ δευτέρα μοίρα κάτωθεν αὐτῆ, καλέεται μέν γη ψυχρόν και ξηρόν και ποιύ κινούν ή δε τρίτη legendum censet Mercur. ap. Mack. - ὀνομασθήναι Ald. - Άναξαγόρας δὲ κατακέχρηται τῷ ὀνόματι οὐ καλῶς ' ὀνομάζει γάρ αἰθέρα ἀντὶ πυρός Arist , de Cælo, I, t. I, p. 435. — 8 Ante κάτ. addit ή Lind. - κάτωθεν εν αὐτῆ κλονέεται μεν γη Zwing, in marg. - αὐτη vulg. - αὐτη Zwing, in marg., Foes in not.,

DES CHAIRS.

- 1. (Préambule.) J'emploie, pour les préliminaires de ce traité, les opinions communes d'autres qui ont été avant moi; puis les miennes propres; car il faut donner un principe commun aux opinions, voulant composer ce traité touchant l'art médical. Je n'ai besoin de parler des choses célestes qu'autant qu'il faut pour montrer, quant à l'homme et au reste des animaux, quelles parties sont nées et se sont formées, ce qu'est l'âme, ce qu'est la santé et la maladie, ce qu'est le mal et le bien dans l'homme, et par quelle cause il meurt. Présentement j'expose mes propres opinions.
- 2. (Idée de l'auteur sur la constitution de l'univers. Le chaud est la substance immortelle qui a la vie et l'intelligence. Chaos primitif. Quatre éléments, le chaud ou l'éther, la terre, l'air et l'eau.) Ce que nous appelons le chaud est, à mon avis, immortel, a l'intelligence de tout, voit, entend, connaît tout, le présent comme l'avenir. Quand toutes choses se confondirent, la plus grande partie du chaud gagna la circonférence supérieure; c'est ce que les anciens me paraissent avoir nommé éther. Le second élément, placé inférieurement, s'appelle la terre, froid, sec et plein de mouvements; et, de fait, il a une grande quantité de chaud. Le troisième élément, qui est l'air, occupe, étant un peu chaud et humide, l'espace intermédiaire; le quatrième, qui est le plus près de la terre, est le plus humide et le plus épais.
- 3. (La formation des êtres vivants et de leurs organes est expliquée, en supposant qu'à des portions de terre se joignirent des portions de chaud, qui, suivant les proportions de glutineux,

Mack. — ⁹ ἐνῆ vulg. – Lisez ἔνι. — ¹⁰ μοῦρα (addit ἡ Lind.) καὶ τοῦ vulg. – Au lieu de καὶ, lisez ἡ. – μέσον... τετάρτη om. C, Ald. – ἐὸν Lind. – καὶ ὑγρὸν Calvus, Cornar., Lind. – καὶ ὑγρὸν om. vulg. – καὶ ὑγρὸν étant donné par Calvus, on peut le considérer comme donné par un manuscrit. — ¹¹ ἡ Lind. – ἡ om. vulg. — ¹² ὅτε οὖν ἐταράχθη vulg. – ὅτε συνεταράχθη C. - ἀπεκλείσθη Cornar., (Zwing. in marg., vel ἀπελήτθη), Lind., Mack.

θερμού πουλύ έν τη 1γη άλλοθι και άλλοθι, τὰ μέν μεγάλα, τὰ δὲ ελάσσω, τὰ δὲ καὶ πάνυ σμικρὰ, ἐπλῆθος πολλά. Καὶ τῷ γρόνο ύπο του θερμού ξηραινομένης της γης, ταύτα καταληφθέντα περί αὐτὰ σηπεδόνας ποιέει ³οἶόν περ γιτῶνας. Καὶ πολλῶ γρόνω θερμαινόμενον, δχόσον μέν ετύγχανεν έχ της γαίης σηπεζόνος λιπαρόν τε ἐὸν καὶ δλίγιστον τοῦ ὑγροῦ ⁴ἔγον, τάγιστα ἔξεκαύθη καὶ εγένετο δστέα. Όχόσα δε ετύγγανε κολλωδέστερα εόντα και τοῦ ψυγρού μετέγοντα, ταύτα 5 εξ θερμαινόμενα οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυθῆναι, 6 οδοξέ μήν του ύγρου γενέσθαι. διά τουτο είδεην άλλοιοτέρην έλαβε των άλλων καὶ ἐγένετο νεῦρα στερεά οὐδὲ γὰρ ἐνῆν πολύ τοῦ ψυγροῦ αὐτῷ. Αί δὲ φλέδες τοῦ ψυγροῦ εἶγον πουλύ καὶ τούτου τοῦ ψυγροῦ τὸ μὲν πέριξ ὅσον κολλωδέστατον ἦν, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἐξοπτηθέν, εμήνιγξ εγένετο, τὸ δὲ ψυγρὸν εὸν χρατηθέν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διελύθη καὶ ἐγένετο ύγρὸν διὰ τοῦτο. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ φάρυγξ καὶ δ στόμαγος καὶ ἡ γαστήρ καὶ τὰ ἔντερα ἐς τὸν ἀργὸν κοῖλα εγένοντο· τοῦ γὰρ ψυγροῦ θαὶεὶ θερμαινομένου τὸ μὲν πέριξ έζωπτήθη όσον αὐτο κολλῶδες ἦν, καὶ ἐγένετο γιτών ὁ περὶ αὐτὸν 10 μήνιγξ, τὸ δὲ ἐντὸς τοῦ 11 ψυχροῦ, οὐ γὰρ ἔην ἐν αὐτῷ οὔτε λιπαρὸν ούτε χολλωδες πουλύ, διετάχη καὶ έγένετο ύγρόν. Κατά δέ 12 τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ κύστις, πουλύ ψυγρὸν ἀπολειφθέν, 13 τὸ πέριξ αὐτοῦ ύπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον διελύθη καὶ ἐγένετο ὑγρόν οὐ γάρ

^{&#}x27;Γη άλλοθι, τὰ vulg.-Lisez άλλοθι καὶ άλλοθι; ce genre d'omission n'est pas rare dans la locution άλλοτε καὶ άλλοτε, qui revient fréquemment. — 2 Ante πλ. addunt τὸ δὲ Cornar.; τὰ δὲ Lind. — 3 οἴον περί χ. vulg. - οδόν περ χ. Κ', Cornar. - 4 έχοντα Ε. - 5 δή Lind., Mack. - θερμαινόμενα είδεην άλλοιοτέρην έλαβε των άλλων και εγίνετο νεύρα στερεά ούκ ήδύνατο γάρ έκκαυθηναι, οὐδὲ ξηρά γενέσθαι· οὐ γάρ ην τὸ λιπαρόν· οὐδὲ μήν (μεν Mack) ύγρα γενέσθαι· ούδε γαρ ένην του ψυχρού αὐτῷ Lind., Mack. - La phrase est fort bien refaite; mais il me semble qu'elle peut se passer d'une refonte aussi complète. — 6 οὐδὰ ξηρὰ γενέσθαι · οὐ γὰρ ῆν τὸ λιπαρόν ως έχχαυθήναι Zwing. in marg. - ύγρα pro του ύγρου Cornar., Zwing. in marg., Foes in not. - ψυχοοῦ pro ὑγροῦ C. - Pourquoi ne laisserait-on pas τοῦ ύγροῦ, voyant en cela l'équivalent de καὶ ἐγένετο ὑγρὸν, 1. 14? - άλλοιωτέσην Frob., Zwing. - πολύ Calvus, Foes in not. - πολύ om. vulg. - L'addition de πολύ, que Calvus avait sans doute trouvé dans un de ses manuscrits, me paraît remédier à ce que le texte de vulg. laissait à désirer. - αὐτὸ pro αὐτῷ C. - εμῆνιγξ CE, Frob., Zwing., Lind. - ἐνεὸν Zwing. in marg. — 9 ἀεὶ Ε. — 10 μῆνιγξ CE, Frob., Zwing., Lind. —

de gras, d'humide, etc., ont déterminé les dissérents tissus et organes. Si aujourd'hui on essayait une pareille hypothèse, chose fort inutile, puisque la formation primordiale des êtres organisés est en dehors de l'expérience et de toute explication positive, on dirait des choses très-semblables substituant seulement au chaud de notre auteur la force vitale, cause inconnue de la vie.) Tout cela roulant ensemble, quand la confusion s'y mit, la terre retint beaucoup de chaud, cà et là, ici de grands amas, là de moindres, ailleurs de très-petits, mais en très-grand nombre. Avec le temps, le chaud séchant la terre, ce qui en avait été retenu produisit des putréfactions tout autour comme des membranes. Avec une chaleur longtemps prolongée, tout ce qui, né de la putréfaction de la terre, se trouva gras et privé presque d'humidite, fut bientôt consumé et transforme en os. Mais tout ce qui se trouva glutineux et tenant du froid, n'ayant pu sans doute être consumé par la chaleur ni passer à l'humide, prit une forme différente de tout le reste et devint nerf solide; car ces choses n'avaient pas beaucoup du froid. Au contraire, les veines en avaient beaucoup; et, de ce froid, tout ce qui, à la circonférence, était le plus glutineux, rôti par le chaud, devint membrane; mais la partie froide, vaincue par le chaud, fut dissoute et se transforma en liquide. De la même façon, la gorge, l'œsophage, l'estomac et les intestins jusqu'au rectum devinrent creux; car le froid s'échauffant sans cesse, tout ce qu'il y avait de glutineux à la circonférence se rôtit, et la membrane intérieure devint une tunique; mais ce qu'il y avait de froid à l'intérieur, ne contenant pas beaucoup de gras et de visqueux, se fondit et devint humide. Il en fut de même pour la vessie; beaucoup de froid y fut laissé; l'intérieur, échauffé par le chaud, fut

¹¹ δγροῦ vulg. - ψυγροῦ Cornar., Zwing., Foes in not., Lind., Mack. - Cette correction est indispensable - οῦτε ἐν αὐτῷ Kühn, par une faute d'impression. - ἐαυτῷ C. - οῦτε λιπαρὸν om. Zwing. - ἐιεστάχη C. - ¹² τὸν om. Kühn par une faute d'impression. - ἀποκλεισθέν Lind., Mack. - ¹¹ τὸ πέριξ om. Codd. quidam ap. Foes in not. - τῆς pro αὐτοῦ C. - ὅσα vulg. - ὅσον C.

ἔνα ἐν αὐτῷ οὕτε τοῦ λιπαροῦ οὕτε τοῦ χολλώδεος σσον δὲ περιῆν χιτὼν ἐγένετο. ἀτὰρ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσα χοῖλα, τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον ὅχου μὲν ἦν τοῦ χολλώδεος πλέον ἢ τοῦ λιπαροῦ, ¹χιτὼν μήνιγξ ἐγένετο ὅχου δὲ τοῦ λιπαροῦ πλέον ἢ τοῦ κολλώδεος, ὀστέα εγένετο. ²Ωὐτὸς δὲ λόγος καὶ τῶν ὀστέων ὅχου μὲν μὴ ἐνῆν τοῦ κολλώδεος, τοῦ δὲ λιπαροῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, ἐζεκαίετο θᾶσσον διὰ τὸ λιπαρὸν, καὶ ταῦτα τῶν ὀστέων καὶ σκληρότατα καὶ ³στριφνότατα . ὅχου δὲ λιπαρὸν καὶ κολλῶδες παραπλήσια, ταῦτα δὲ τῶν ὀστέων σηραγγώδεα. Περὶ μὲν τουτέων ⁴οὕτως τὸ μὲν ψυχρὸν πήγνυσιν τὸ δὲ θερμὸν διαχέει, ⁵ ἐν δὲ τῷ πολλῷ καὶ ξηραίνει χρόνῳ ὅχου δὲ δαν τοῦ λιπαροῦ ξυνίῃ τι, τουτέοισι θᾶσσον ἐχκαίει καὶ ξηραίνει λοιο δὲ ἀν τοῦ λιπαροῦ ξυνίῃ τι, τουτέοισι θᾶσσον ἐχκαίει καὶ ξηραίνει λοιο δὲ ἀν τὸ ³κολλὰ τῷ χρόνῳ θερμαινόμενον πήγνυται.

4. Ο δὲ ἐγκέφαλός ἐστι μητρόπολις τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ κολλώδεος, τὸ δὲ θερμὸν τοῦ λιπαροῦ μητρόπολις θερμαινόμενον γὰρ, τὸ
πρῶτον πάντων διαχεόμενον λιπαρὸν ⁸γίνεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐγκέφαλος ὅτι ὀλίγιστον ἔχει τοῦ λιπαροῦ, τοῦ δὲ κολλώδεος πλεῖστον,
οὐ δύναται ἐκκαυθῆναι ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ χιτῶνα
μήνιγγα παχείην ἔλαδε περὶ δὲ τὴν μήνιγγα ὀστέα δκόσον τὸ θερμὸν ἐκράτησε, καὶ ἐν ὅσοισι τοῦ λιπαροῦ ἐνῆν. Καὶ ὁ μυελὸς ⁹ ὁ καλεόμενος νωτιαῖος καθήκει ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ οὐκ ἐστὶν ἐν
¹⁰ αὐτῷ τοῦ λιπαροῦ ἢ τοῦ κολλώδεος πουλὸ, ὥσπερ καὶ τῷ ἐγκεφάλῳ
διὰ τοῦτο οὐκ ὰν δικαίως καὶ ¹¹ αὐτῷ εἰη μυελὸς οὔνομα οὐ γὰρ
¹² ὅμοιος τῷ ἄλλιο μυελῷ, ὡς ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν ὀστοῖσιν ¹³ἔνι · μοῦνος γὰρ μήνιγγας ἔχει , ὁ δὲ ἄλλος οὐκ ἔχει. Τεκμήρια δὲ τουτέων

¹ Χετών [ἢ] Lind. - μῆνιγξ CE, Frod., Zwing., Lind. — ² ὢυτὸς CE, Ald., Frod., Foes, Zwing. - ὢυτὸς Lind., Kühn. - ὢυτὸς est une correction de Linden suivie par Kühn. Mais les grammairiens remarquent que les Ioniens écrivent ωὐτὸς par un esprit doux (voy. Buttm., Gr. Sprachl., § 29, Anm. 12); à la vérité Buttmann fait observer que ce changement d'accent reste chose encore douteuse. Raison de plus pour ne pas l'effacer sans autorité dans notre passage. — ³ στρυφνότατα Ε, Mack. — ⁴ οὕτω Ε. — ² οὐδὲ pro ἐν δὲ Ald. — ° ἄν om. vulg. – J'ai ajouté ἄν, même sans manuscrits; mais îl est donné par le parallélisme du membre de phrase suivant; ξυνίχις est au subjonctif du verhe ξύνειμι, je vais avec. — ² χολώδες, mutatum in χολῶδες (sic) C. — ³ γίγνεται Lind. — ° ὁ om. Lind. - νοτιαῖος (sic) C. — ¹ο ὧυτῷ vulg. - ἑωυτῷ C. - Lisez αὐτῷ comme partout. — ¹ι αὐτὸ C.

dissous et devint liquide; car il n'y avait là ni gras ni glutineux; et ce qui resta de trop devint tunique. Les choses s'étant passées ainsi pour tout ce qui est creux, là où il y avait plus de parties glutineuses que de parties grasses, la membrane est devenue tunique, et là où il y avait plus de parties grasses que de glutineuses, il s'est formé des os. Disons-en autant des os : Ceux qui n'avaient point de glutineux, mais qui étaient pourvus de parties grasses et froides, ont été brûlés plus promptement à cause de ces parties grasses, et ils sont devenus les plus durs et les plus solides des os. Là où le gras et le glutineux se correspondent, les os sont fistuleux. Voici comment : le froid condense ; le chaud raréfie, et, à la longue, dessèche; quand il se trouve des parties grasses, il brûle et dessèche plus promptement; au lieu que, si le glutineux est uni au froid sans le gras, il ne peut être brûlé; mais, échauffé, il se condense avec le temps.

4. (Le cerveau, formé de même. Il est la métropole du froid. La moëlle épinière en émane. Distinction de la moëlle épinière d'avec la moelle des os. L'auteur soumet à la cuisson certains tissus pour les distinguer des autres. C'est un essai pour en reconnaître les caractères.) Le cerveau est la métropole du froid et du glutineux. Le chaud est la métropole du gras; car ce qui se fond tout d'abord par la chaleur, devient gras. Ainsi le cerveau, avant très-peu de gras et beaucoup de glutineux, ne peut être brûlé par la chaleur, mais, avec le temps, il a formé autour de soi une membrane qui lui sert de tunique; et autour de cette membrane, ce qui a été vaincu par le chaud et contenait des parties grasses, est devenu os. La moëlle appelée dorsale provient du cerveau; et il n'y a en elle ni beaucoup de parties grasses ni beaucoup de parties glutineuses, non autrement qu'au cerveau. C'est donc à tort qu'on lui donne le nom de moëlle. Elle n'est pas semblable à la moëlle des os.

⁻ ε ὁμοίως vulg. - Lisez ὅμοιος, se rapportant à μυελός. - ε ἐνῆ vulg. - C'est ἔνι qu'il saut lire. L'iotacisme est cause de la confusion fréquente entre ἐνῆ et ἔνι.

σαφέα, εἴ τις ἐθέλοι ὀπτᾶν νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα, καὶ τὰ ἄλλα ¹ δέ · τὰ μὲν ἄλλα ταχὸ ἀπτᾶται, τὰ δὲ νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα οὐκ ἐθέλει ὀπτᾶσθαι · ἔλάχιστον γὰρ ἔγει τοῦ λιπαροῦ · τὸ δὲ ²πιότατον καὶ λιπαρὸν τάχιστα ὁπτᾶται.

5. Τὰ δὲ σπλάγγνα ὧδέ μοι 3 δοχέει ξυστηναι περί μεν οὖν τῶν φλεδών εἴρηταί μοι πρότερον· ή δε καροίη * πουλύ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ ψυγροῦ ἔγει καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον, κρέας ἐγένετο σκληρὸν καὶ γλίσγρον, καὶ "μήνιγξ περὶ αὐτὴν, καὶ ἐκοιλώθη ⁶οὐγ ώσπερ φλέβες, καί έστιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς φλεβὸς τῆς κοιλοτάτης. Δύο γάο είσι κοῖλαι φλέβες ἀπὸ τῆς καοδίης τῆ μέν ούνομα τάρτηρίη τη δε χοίλη φλέψ, πρὸς ή ή χαρδίη ἐστίν καὶ πλεϊστον έγει τοῦ θερμοῦ ή ⁸καρδίη, ἢ ή κοίλη ψλέψ, καὶ ταμιεύει τὸ πνεῦμα. Πρός δέ θτούτοιν τοῖν φλεβοῖν ἄλλαι κατά τὸ σῶμα· ή δὲ κοιλοτάτη φλέψ, πρὸς ή ή 10 καρδίη, διὰ τῆς κοιλίης ἀπάσης διήκει καὶ διὰ τῶν φρενών, καὶ σγίζεται ἐς 11 ἐκάτερον τῶν νεφοῶν καὶ ἐπὶ τῆ ὀσφυὶ σγίζεται, καὶ ἀΐσσει ἐπί τε τὰ ἄλλα καὶ ἐς ἐκάτερον σκέλος, ἀτὰρ καὶ άνωθεν της καρδίης πρὸς τῶ αὐγένι, τὰ μέν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δ' ἐπ' άριστερά καὶ τότε ἐπὶ τὴν κεφαλὴν άγει καὶ ἐν τοῖς κροτάφοισι σχίζεται έκατέρη. "Εστι δέ καὶ ἀριθμῷ εἰπεῖν τὰς φλέδας τὰς μεγίστας. ένὶ δὲ λόγω ἀπὸ τῆς κοίλης φλεδος καὶ ἀπὸ τῆς ἀρτηρίης 1º αί ἄλλαι ολέδες έσγισμέναι εἰσὶ κατά πᾶν τὸ σῶμα· κοιλόταται 13 δὲ αί πρὸς τη καρδίη και τῷ αὐγένι και ἐν τῆ κεφαλῆ και κάτωθεν τῆς καρδίης μέχρι των ζσχίων.

¹ Καὶ pro δὲ Zwing., Lind. - δὲ om. Mack. — ² πιώτατον CE, Frob., Zwing., Lind., Mack. – παχύτατον legisse videtur Calvus. — ³ δοκέοι C. — ⁴ πολὸ C. — ⁵ μῆνιγξ vulg. – μήνιγξ Mack. — ˚ [άλλ'] οὸχ Lind. — ˆ ἀρτήρία Lind. – ἡ om. dans Kühn, par une faute d'impression. — δ καρδίη C. - ἀρτηρίη pro καρδίη vulg. - C'est καρδίη qu'il faut lire. L'auteur dit plus bas que le cœur, ainsi que les veines, ont, de toutes les parties du corps humain, le plus de chaleur. – ἡ vulg. – Je lis ἢ. La même raison qui me fait prendre καρδίη au lieu de ἀρτηρίη, me fait aussi lire ἢ au lieu de ἡ. – οἱ pro ἡ C. — ² ταὐταιν ταῖν Lind. (Mack, τούταιν sic). - C'est un duel masculin avec un féminin : faut-il l'effacer avec Lind. ? Dans le fait le féminin est p. 604, l. 22. — □ καρδίη, καὶ διὰ τῶν φρενῶν καὶ διὰ τῆς κοιλίης ἀπάσης διήκει Mack. – La phrase est ainsi mieux arrangée, puisque la veine, avant de traverser le ventre entier, traverse le diaphragme; mais on n'est pas pour cela autorisé à déranger les mots de leur place dans le

Seule, elle a des membranes; l'autre moëlle n'en a pas. On se convaincra de tout cela en faisant cuire des parties tendineuses et glutineuses et d'autres parties; les autres parties cuisent promptement; mais les parties tendineuses et glutineuses ne cuisent pas, car elles ont trop peu de gras. Or ce sont les choses grasses et onctueuses qui cuisent le plus vite.

5. (Formation semblable du cœur. Deux veines partent du cœur, l'une appelée artère, l'autre veine cave. Distribution des veines dans le corps. Le cœur est le viscère le plus chaud; il attire l'air et le distribue aux autres parties.) Voici, selon moi, l'origine des viscères (j'ai déjà parlé des veines) : Le cœur contient beaucoup de glutineux et de froid; échauffé par la chaleur, il est devenu une chaire dure et visqueuse; autour de lui s'est formée une membrane, et il a été creusé non comme les veines. Il est placé à l'origine de la veine la plus creuse. Deux veines caves sortent du cœur; l'une est appelée artère, l'autre veine cave, à laquelle le cœur est appliqué. Le cœur a le plus de chaleur là où est la veine cave, et il distribue l'air. Outre ces deux veines, il y en a d'autres dans le corps. Celle qui est la plus cave et à laquelle tient le cœur, traverse tout l'abdomen et les phrénes (diaphragme), et se partage à l'un et à l'autre rein. Aux lombes, elle se divise et se rend aux autres parties et aux deux membres inférieurs. De même, audessus du cœur, dans le col, les unes vont à droite, les autres à gauche. Elles se rendent à la tête etse partagent l'une et l'autre dans les tempes. Il est facile d'énumérer les plus grandes veines; et on peut dire en un seul mot que toutes les veines distribuées dans tout le corps proviennent de la veine cave et de l'artère. Les plus grosses sont près du cœur, au col et à la tête, et, au-dessous du cœur, jusqu'aux hanches.

texte. — 11 έκάτερον τούτου τῶν νεφρῶν C. - ὀσφύῖ Ε. — 12 αξ C. - αξ οιι. vulg. - ἐσχισμέναι C, Ald., Frob. - ἐσχισμέναι vulg. — 13 δὲ CE, Ald., Frob., Zwing. - γὰρ vulg. - γὰρ a été introduit par Foes; mais ce ne peut être que par inadvertance; car les manuscrits et les anciennes éditions ont toutes δέ. - ἐν C. - ἐν om. vulg.

6. Καὶ τὸ θερμὸν πλεῖστον 1 ἔνι τῆσι φλεψὶ καὶ τῆ καρδίη, καὶ διὰ τοῦτο πνεθμα ή καρδίη έγει θερμή ἐρθσα μάλιστα τῶν ἐν τῶ ανθρώπω. 'Ριίδιον δε τοῦτο καταμαθεῖν, ότι ²τοέφον ἐστὶ τὸ πνεῦμα: ή καρδίη καὶ αί κοϊλαι φλέβες κινέονται αἰεὶ, ³καὶ τὸ θερμότατον πλεϊστον εν τῆσι φλεψίν · καὶ διὰ τοῦτο πνεῦμα ή καρδίη έλκει θερμή έουσα μάλιστα των έν τω άνθρωπω. Έστι δε και άλλως γνώναι. πῦς εἴ τις θέλει καίειν ἐν οἰκήματι δκόταν ἄνεμος μὴ εἰσπνέη, ολόζ χινέεται τοτέ μέν μαλλον, τοτέ δέ ήσσον· καὶ 5λυγνός καιόμενος τὸν αὐτὸν τρόπον κινέεται, τοτὲ μὲν μᾶλλον, τοτὲ δὲ ἦσσον, ανέμου οδδενός χινέοντος, δν τινα καὶ ήμεῖς οξοί τέ ἐσμεν γινώσκειν πνέοντα καὶ τροφή ἐστι τῷ θερμῷ τὸ ψυγρόν. Τὸ δὲ παιδίον ἐν τῆ γαστρί 6 συνέγον τὰ γείλεα μύζει ἐκ τῶν μητρέων τῆς μητρός καὶ έλχει τήν τε τροφήν καὶ τὸ πνεῦμα τῆ καρδίη εἴσω. Τοῦτο γὰρ θερμότατόν έστιν εν τῷ παιδίω, ὅταν περ ἡ μήτηρ ἀναπνέη · 8 τούτω δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι τὴν κίνησιν παρέγει τὸ θερμόν καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν. Εὶ δέ τις θέρωτοίη πῶς τοῦτο οἶδέ τις, ὅτι ἐν τῆ μήτρη τὸ παιδίον έλκει καὶ 10 μύζει, τάδε αὐτῷ ἔστιν ἀποκρίνασθαι · κόπρον 11 έγον

^{&#}x27; 'Evn (evn om. Lind., Mack) (addunt ev C, Ald., Zwing., Lind., Mack) τησι vulg. - Lisez ένι comme plus haut. - 2 θερμόν vulg. - θερμόν ne me paraît avoir ici aucun sens. De ce que le cœur, qui est chaud, a de l'air, comment s'ensuivrait-il, comment connaîtrait-on par là que l'air est chaud? tout au plus, pourrait-on dire que l'air s'y échausse. Mais le contexte indique autre chose. Voici la suite du raisonnement : Le cœur et les veines se meuvent toujours, et elles ont le plus de chaleur; c'est pour cela que le cœur attire l'air; ainsi le cœur attire, en vertu de sa chaleur, l'air, qui doit avoir une propriété convenable, nutritive, par exemple, et non pas chaude, comme le dit le texte de vulg. En second lieu, l'auteur emploie une comparaison : une flamme se meut constamment, bien qu'il n'y ait pas un souffle d'air; cela prouve que l'air, même sans que nous le voyons, y afflue et la nourrit; car, dit-il, le froid est l'aliment du chaud. Ainsi, d'après l'auteur, la flamme et le cœur comme la flamme sont alimentés, en tant que chauds, par l'air. Je lis donc τρέτον au lieu de θερμόν. Et il ne faut pas croire qu'il y ait contradiction avec τοῦτο (τὸ πνευμα) θερμότατόν έστιν έν τῷ παιδίω, l. 13; car l'addition ὅταν περ ή μήτηρ ἀναπνέη, indique qu'il s'agit d'air échaussé dans le cœur de la mère. - 3 καί.... ἀνθρώπω om. Lind. - πλεΐστον ἔνι (ἔνι om. C) ἐν vulg. - έχει pro έλχει, quod fuit rescriptum eadem manu C. - πνέη pro μή είσπνέη C. - ἔστιν pro είσπνέη Ald. - 5 αὐχμὸς C, Ald. - 6 συνέχοντα pro συνέχον τὰ C, Ald. – μυζεῖ C. – τε om. C. — 7 τὸ pro τοῦτο C. — 8 τούτω

6. (Le cœur et les veines se meuvent continuellement et attirent l'air. Comparaison du cœur avec un feu allumé ou une flamme, qui attirent le souffle, même sans qu'aucun vent se fasse sentir. L'enfant, dans la matrice, attire l'air qui lui vient des vaisseaux de la mère. Ce qui prouve que l'enfant suce dans la matrice, c'est qu'il naît avec des excréments dans les intestins; puis, ajoute l'auteur, comment saurait-il teter et prendrait-il aussitôt après la naissance le mamelon, s'il n'avait pas dans la matrice fait apprentissage de la succion? Cette dernière raison, qui avait été donnée aussi par Démocrite, est au moins singulière.) La plus grande chaleur est dans les veines et dans le cœur; c'est pourquoi le cœur, qui est la partie la plus chaude de l'homme, a de l'air. On se convainc facilement que l'air est ce qui l'alimente : Le cœur et les veines caves se meuvent continuellement, et ces veines contiennent le plus de chaleur; voilà la raison pour laquelle le cœur, qui est la partie la plus chaude dans l'homme, attire l'air. En voici encore une autre preuve : qu'on allume du feu dans une maison où nul vent ne se fait sentir, la flamme se meut tantôt plus tantôt moins; une lampe allumée se meut de la même façon, tantôt plus, tantôt moins, sans qu'elle soit agitée par aucun vent dont nous soyons capables de percevoir le souffle. Ajoutez que le froid sert d'aliment au chaud. L'enfant, dans le ventre maternel, avant les lèvres continuellement rapprochées, suce la matrice et tire l'aliment et l'air dans le dedans du cœur, car cet air est très-chaud chez l'enfant, autant du moins que respire la mère; or, le chaud donne le mouvement à l'air et au corps, ainsi qu'à tout le reste. Si l'on demande comment l'on s'est convaincu que l'enfant dans la matrice suce et attire, on répondra ceci : l'enfant naît avant des matières excrémen-

C. - τούτο vulg. — ⁹ ἐρωτώη Kühn. - Les manuscrits et toutes les éditions ont ἐρωτόη; et Kühn a eu tort de le corriger en ἐρωτώη; car c'est effacer un ionisme, les Ioniens disant aussi ἐρωτέω; voy. Matthiæ, Gramm., § 10, 1, et § 167, 4. — ¹⁰ μυζεῖ C. - αὐτὸν C, Ald. — ¹¹ ἔχοντα vulg. - Il faut évidenment lire ἔχον. - γίγνεται Lind.

εν τοῖσιν ἐντέροισι γίνεται, καὶ ἀποπατέει ἐπειδὰν γένηται τάχιστα, καὶ οἱ ἀνθρωποι καὶ τὰ πρόδατα καίτοι οὐκ ἂν εἶγε 'κόπρον, εἰ μὴ ἐν τῆσι μήτρησιν ἔμυζεν, οὐδ' ἂν θηλάζειν τὸν μασθὸν ἐἢπίστατο γεννώμενον αὐτίκα, εἰ μὴ καὶ ἐν τῆ μήτρη ἔμυζε. Καὶ περὶ μὲν τῆς κινήσιος τῆς καρδίης καὶ τῶν φλεδῶν οὕτως ἔχει.

7. 'Ο δὲ πνεύμων πρὸς τῆ καρδίη ἐγένετο ὧδε τοῦ ὑγροῦ ὁκόσον ἦν κολλωδέστατον, ἡ καρδίη θερμαίνουσα ταχὸ ἐξήρανεν ὅκως περ ἀφρὸν, καὶ ἐποίησε σηραγγῶδες, καὶ φλέδια πολλὰ ἐν αὐτέῳ. Διὰ δὲ τοῦτο ἐποίησε τὰ φλέδια ὁκόσον ἐν τῷ κολλώδει ἐνῆν ψυχρὸν, τοῦτο μὲν ³ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διετάκη καὶ ἐγένετο ὑγρόν τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ κολλώδεος αὐτὸς ὁ χιτών.

8. Τὸ δὲ ἦπαρ ὧὸε ζυνέστη * *ξὸν τῷ θερμῷ πουλὸ τοῦ ὑγροῦ ἀποληφθὲν ἀνευ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ λιπαροῦ , ἐκράτησε τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ, καὶ ἐπάγη. ὅΤεκμήριον δέ μοι τόδε * ὁκόταν σφάξη τις ἱερεῖον, τέως μὲν ἀν θερμὸν ἢ, ὑγρόν ἐστι τὸ αἷμα * ἐπειδὰν δὲ ψυχρῆ, ἐπάγη * ἦν δέ τις αὐτὸ ⁶τινάσση, οὐ πήγνυται * αἱ γὰρ ἶνές εἰσι ψυχραὶ καὶ κολλώδεες.

9. 'Ο δὲ σπλὴν τσυνέστη ὧδε · σὺν τῷ θερμῷ καὶ κολλώδει καὶ τοῦ θερμοῦ πλεῖστον, τοῦ δὲ ψυχροῦ ἐλάχιστον, τοσοῦτον μόνον δκόσον πῆξαι τὸ κολλῶδες αὐτὸ, ὅ εἰσιν αί ἔνες αί ἐνοῦσαι ἐν τῷ σπληνί · καὶ διὰ τὰς ⁸ ἔνας ταύτας μαλακός ἐστιν ὁ σπλὴν καὶ ἰνώδης. Οἱ δὲ νεφροὶ ⁹ξυνέστησαν ὧδε · δλίγον τοῦ κολλώδεος, τοῦ θερμοῦ ¹⁰δλίγον,

¹ Κόπρου Ald. - Cette leçon serait très-admissible. - 2 ἡπίστατο Ε, Frob. - γενόμενον C. - εἰ om. Ald. - εἰ δὲ μὴ C. - Δημόχριτος, τὸ ἔμβρυον ἐν τη μήτρα διά τοῦ στόματος τρέφεσθαι. ὅθεν εὐθέως γεννηθέν ἐπὶ τὸν μαστὸν φέρεται τῷ στόματι * εἶναι γὰρ ἐν τῆ μήτρα θηλάς τινας καὶ στόματα, δι ' ών τρέφονται Plut. de Plac. phil. V, 16. - Μαρτύριον δε του και εν μήτρα διὰ στόματος τὴν τρορὴγ λαμδάνειν, τὸ ἄμα τῷ τεχθῆναι τὴν ὁρμὴν πρὸς τὸν μαστὸν ἔχειν · οὐ γὰρ μὴ προεθισθέν χρῆσθαι τῆ ὁδῷ.... Gal., an Anim. quod in utero, Cap. 3, t. 19, p. 167. - 3 ἀπὸ Ald. - 4 σὸν Mack. - ἀπολεισθέν, erat prius ὑπολεισθέν C.-ἀποκλεισθέν Lind., Mack. — 5 τεμήριον (sic) Ald. — 6 τινάσσει vulg. - Lisez τινάσση. On peut dire que la règle, dans la Collection hippocratique, c'est nu avec le subjonctif, tant les exceptions sont rares. Et ici, avec deux manuscrits seulement, l'exception ne peut être admise. - ἴνες CE, Ald., Frob., Lind. - ² ξυνέστη Lind., Mack. - ξύν Lind. - τὸ θερμὸν pro τοῦ θερμοῦ C. - Ce qui empêche de recevoir cette leçon, d'ailleurs correcte, c'est le parallélisme avec τοῦ δὲ ψυχροῦ ἐλάχιστον. - τοσούτο C. - ίνες al om. dans Kühn, par une faute d'impression. -

tielles dans l'intestin, et il les rend aussitôt qu'il vient au monde, les hommes comme les animaux; or, il n'aurait pas de matières excrémentielles s'il n'avait sucé dans la matrice, et, à la naissance, il ne saurait prendre tout d'abord le mamelon, si, dans l'utérus, il n'avait usé de la succion. Voilà ce qui en est du mouvement du cœur et des veines.

- 7. (Formation du poumon.) Le poumon s'est formé à côté du cœur de cette façon: le cœur, échauffant la partie de l'humeur qui était la plus glutineuse, l'eut bientôt desséchée en forme d'écume, la fit spongieuse et la remplit de petites veines. Ces veines furent produites par ceci: tout ce qu'il y avait de froid dans le glutineux fut dissous et devint liquide; quant au glutineux même, il devint tunique.
- 8. (Formation du foie. L'auteur avait observé que, si on bat te sang sorti du corps, il ne se coagule pas.) Le foie s'est formé ainsi: beaucoup d'humide ayant été intercepté avec le chaud sans le glutineux et le gras, le froid triompha du chaud, et l'organe se consolida. En voici une preuve: lorsqu'on tue une victime, le sang, tant qu'il est chaud, est fluide, et il se coagule quand il se refroidit. Si on l'agite, il ne se coagule pas; car les fibres sont froides et glutineuses.
- 9. (Formation de la rate, des reins et des chairs. Le froid a la vertu de coaguler. L'auteur remarque que le sang, tant qu'il est chaud, ne se prend pas, mais que, dès qu'il se refroidit, une pellicule se forme. Il en conclut que la peau même du corps a été formée par l'action de l'air ambiant et des vents. On reconnaît là en germe la doctrine de physiologistes qui sont bien postérieurs.) La rate s'est formée ainsi avec le chaud et le glutineux, beaucoup de chaud, mais très-peu de froid, seulement ce qu'il en fallait pour coaguler le glutineux même, qui constitue les fibres de la rate. Ce sont ces fibres qui rendent la rate molle et filamenteuse. Les reins se sont formés ainsi : peu de

τνες CE, Ald., Frob., Lind., Mack. – ἐνεούσαι Zwing., Lind., Mack. – ε τνας CE, Ald., Frob., Zwing.. Lind., Mack. — ε τνάστησεν Ald. – το πλείστον pro δλίγον C. – πολύ C.

τοῦ ψυγροῦ πλεῖστον, καὶ ἐπάγη ὑπὸ τούτου, καὶ ἐγένετο σκληρότατον τὸ σπλάγγνον καὶ Κκιστα ἐρυθρὸν, ὅτι οὐ πουλὸ τοῦ θερμοῦ ζυνέστη. Ὁ ὸὲ ¹ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν σαρκῶν · τὸ μέν ψυγρὸν ἔστησε καὶ ζυνέπηζε καὶ ἐποίησε σάσκα, τὸ δὲ κολλῶδες τρῶγλαι ἐγένοντο. έν δὲ τῆσι ²τρώγλησι ταύτησι τὸ ύγρὸν, ὥσπερ καὶ ἐν τῆσι φλεψὶ τῆσι μεγάλητιν. Το δε θερμόν εν παντί τῷ σώματι, 3πλεῖστον δε τοῦ ύγροῦ ἐν τῷ σώματι, ⁴καὶ τοῦ ψυγροῦ πουλύ ἐν τῷ ύγρῷ • τοσοῦτο δέ έστι τοῦ ψυχροῦ όκόσον δύναται πῆξαι τὸ ύγρόν · άλλά νενίκηται, ώστε διακέγυται ύπο τοῦ θερμοῦ. Ἡ δὲ ἀπόδειζις τοῦ ύγροῦ ⁵ ὅτι θεομόν έστιν, εἴ τις έθέλοι τάμνειν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ σώματος, ὅκου ¿θέλοι· βεύσει τε αξιια θερμόν, καὶ τέως μέν αν θερμόν ή, ύγρὸν έσται · επειοάν δε ψυγθή ύπό τε τοῦ ἐνεόντος ψυγροῦ καὶ τοῦ ἐκτὸς, εγένετο δέρμα καὶ ύμην, καὶ εἴ 6 τις ἀφελών τοῦτο τὸ δέρμα ἐάσειεν δλίγου γρόνου, όψεται άλλο δέρμα γινόμενον εὶ δέ τις τοῦτο Ταὶεὶ άφαιρεί, άλλο δέρμα γίνοιτ' αν πρός τοῦ ψυγροῦ. Τούτου δὲ εξνεκα πλείω έλεζα, τέως αποδείζω ότι τὸ έσγατον τοῦ σώματος ποὸς τοῦ ήξοος αναγκαίως έγει δέρμα γενέσθαι ύπο του Δυγοού καὶ τῶν πνευμάτων προσδαλλόντων.

40. Τὰ δὲ ἄρθρα ὧδε ἐγένετο · ὅτε τὰ δστέα ξυνίστατο, ὁκόσα μὲν αὐτέων λιπαρὰ ἦν, τάχιστα ἐξεκαύθη, ιδοπερ πρόσθεν λέλεκται ἔν τῷ ⁸ προτέρω λόγω · ὁκόσον δ' αὐτέων κολλῶδες ἦν, τοῦτο ⁹δὲ οὐκ ἢδύνατο ἐκκαυθῆναι, ἀλλὰ μεταξὸ ἀποληφθέν τοῦ καιομένου ¹⁰ καὶ ξηραινομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ νεῦρα καὶ σίαλον ἐγένετο · ¹¹ τὸ δὲ σία-

¹ 'Ωυτὸς vulg. - ὁυτὸς Lind. - ἑωυτὸς (sic) C. - Les grammairiens disent que ωὐτὸς pour le simple ἀὐτὸς n'est pas une forme véritablement ionienne. A la vérité ici un de nos deux manuscrits et les anciennes éditions ont ώυτός; mais ce n'est pas assez d'autorité peur défendre ωὐτός; d'autant plus que ce mot se trouve, p. 588, l. 5, bien employé; ce qui a pu favoriser ici l'erreur des copistes. Je crois done qu'il faut rétablir simplement αὐτός. On peut d'autant moins songer à une forme récente d'un faux ionisme que dans ce traité δὲ est presque constamment employé pour δή; ce qui est propre aux anciens. - ὑνχρὸν δ' ἔστησε Μακλ. - συνέπηξε Ε. - ὑτρώγλοιοι vulg. - τρώγλησι C. Zwing., Lind., Mack. - - ὑπλεῖστον δὲ καὶ τοῦ ὑγροῦ ἐν τῷ σώματι Zwing. in marg., Lind., Mack. - Catte addition de τοῦ ὑγροῦ ἐν τῷ σώματι Zwing. in marg., Lind., Mack. - Catte addition de τοῦ ὑγροῦ ἐν τὸς τοῦ εκαὶτοῦ ὑγροῦ ἐν τὸς σώματι Zwing. in marg., Lind., Mack. - Catte addition de τοῦ ὑγροῦ ἐν est nécessaire. D'ailleurs on peut regarder Calvus comme équivalent presque à un manuscrit. - ὑχρῷ om. Calvus. - τοῦτο

glutineux, peu de chaud et beaucoup de froid, ce qui produisit la coagulation; et ce viscère est devenu le plus dur et le moins rouge, à cause que beaucoup de chaud ne s'est pas réuni à sa composition. Il faut en dire autant des chairs : le froid a dressé et coagulé, faisant ainsi la chair; le glutineux est devenu des canaux, et dans ces canaux est le liquide comme dans les grandes veines. Le chaud est répandu par tout le corps, mais dans le corps il v a le plus d'humide, et dans l'humide beaucoup de froid; il v en a autant qu'il en faut pour coaguler l'humide; mais il est vaincu, de sorte que le chaud le dissout. On montrera que l'humide est chaud en rappelant que, si on incise le corps de l'homme où que ce soit, il en coulera du sang chaud, qui sera fluide tant qu'il conservera sa chaleur; mais, quand le froid, tant celui qu'il posséde que celui qui vient du dehors, aura agi, il se formera une peau, une membrane. Si, enlevant cette peau, vous le laissez en repos quelque temps, vous en verrez une autre se produire; et autant de fois vous l'enlèverez, autant de fois il en naîtra une autre par l'effet du froid. Je me suis étendu sur ce sujet afin de montrer que l'extérieur du corps exposé à l'air, a dù nécessairement devenir peau par l'effet du froid et des vents qui l'assaillent.

10. (Formation des articulations. Synovie.) Les articulations se sont formées ainsi : quand les os se réunirent, les parties grasses qu'ils contenaient furent promptement consumées, comme il a été dit plus haut, mais les parties glutineuses ne purent pas l'être, et, interceptées au milieu de ce qui était brûlé et desséché, elles furent transformées par le chaud en

pro τοσούτο C. - Ante δύναται addit οὐ Zwing, in Marg. — ὁ ὅ τι Mack. - ὅ pro εἰ C. — ϐ τι Zwing — · ἀεὶ dans Kühn, par une faute d'impression. — ϐ περὶ φύσιος παιδίου pro προτέρω λόγω ΕΡ'. — ϐ δὴ Lind., Mack. - ἀπολειφθέν C. - ἀποκλεισθέν Lind., Mack. — το καὶ Interpp., Zwing. in marg., Lind., Mack. - καὶ οπι vulg. - Ce καὶ est évidemment nécessaire. — το δὶ σίαλον om. Lind. - La suppression faite par Lind. est inutile. Il faut regarder τὸ δὲ σίαλον comme un nominatif absolu; genre de construction dont il y a plus d'un exemple dans ce traité. - ὁχόσον δὲ τοῦ Lind.

λον, δκόσον τοῦ κολλώδεος ύγρότατον ἦν, ¹τόδε θερμαινόμενον παχύτερον ἐγένετο ύγρὸν ἐόν· καὶ ἀπὸ τούτου σίαλον ἐγένετο.

41. Οἱ δὲ ὄνυχες ἀπὸ τουτέου εγένοντο τοῦ κολλώδεος ἀπὸ γὰρ τῶν ὀστέων καὶ τῶν ἄρθρων αἰεὶ τὸ ὑγρότατον ² αὐτέου ἀπιὸν κολλώδες γίνεται, ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ἔγιραινόμενον καὶ ἐξαυαινόμενον, ³θυραζε ὄνυχες.

12. Οἱ ἐἐ ἐδόντες ὕστερον γίνονται διὰ τόδε ἀπὸ τῶν ὀστέων τῶν ἐν τῆ κεφαλῆ καὶ ⁴τοῖν γνάθοιν ἡ αὕξησις γίνεται τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ λιπαροῦ τὸ ἐνεὸν ὁπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον ἐκκαίεται, καὶ ⁶ γίνονται ὀδόντες σκληρότεροι τῶν ἄλλων ὀστέων, ὅτι οὐκ ἔνεστι τοῦ ψυχροῦ. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ὀδόντες φύονται ἀπὸ τῆς διαίτης ⁷τῆς ἐν τῆ μήτρη, καὶ, ἐπὴν γένηται, ἀπὸ τοῦ γάλακτος θηλάζοντι τῷ παι-δίω ἐπειὸὰν ὸὲ οὖτοι ⁸ ἐκπέσωσιν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, ἐκπίπτουσι ὸὲ ⁹ἐπειὸὰν ἑπτὰ ἔτεα ἔη τῆς πρώτης τροφῆς, ἔστι ὁὲ καὶ οἶς πρότερον, ¹⁰ ἢν ἀπὸ νοσερῆς τροφῆς φυῶσιν ¹¹τοῖσι δὲ πλείστοισιν, ἐπειὸὰν ἑπτὰ ἔτεα γένηται οἱ ὸὲ μεταφυέοντες συγκαταγηράσκουσιν, ἢν μὴ ὑπὸ ¹² νόσου διαφθαρῶσι.

13. Διὰ δὲ τοῦτο φύονται οἱ δδόντες ὕστερον τῶν ἄλλων ἐν τῆ

¹Τό γε Lind. — ² αὐτέων Cornar. — ³ θύραζε, εἰς ὄνυγας vulg. – θύραζε ὄνυχες C, Ald. - Dans le texte de vulg., τὸ ὑγρότατον est le sujet, et πολλώδες est l'attribut se construisant avec γίνεται; au contraire, dans le texte de C et d'Alde, que je suis, l'attribut se construisant avec γίνεται est ονυχες, et dès lors κολλώδες appartient au sujet; ce qui permet de repousser la correction de Cornarius (αὐτέων) et de garder αὐτέου : ce qu'il y a de plus humide dans le glutineux. Αὐτέου ainsi employé est une locution connue. - 4 ταῖν Zwing.-Encore un article masculin au duel construit avec un substantif féminin. Voy. plus haut p. 590, l. 13. - 5 xat Calvus, Zwing. in marg., Lind., Mack. - καί om. vulg. - Ce καί peut être ajouté, même sans manuscrits. Cornarius et Foes rapportent τοῦ κολλώδεος à αύξησις et τοῦ λιπαροῦ à τὸ ἐνεὸν, mettant un point après κολλώδεος. Pour moi, je rapporte τοῦ πολλώδεος παὶ τοῦ λιπαροῦ à τὸ ἐνεὸν, mettant un point après γίνεται. De cette façon, αύξησις désigne non la croissance du glutineux, mais la croissance des dents. - εγίνεται Ald. ἔστι vulg. - ἔνεστι C. - ⁷ τῆς C. - τῆς om. vulg. - Coray avait indiqué, Mus. Oxon. Consp. p. 5, cette correction, qui est justifiée par C. - 8 ἐπέσωσιν (sic, E. - 9 ἐπειδὰν ἐπὶ τὰ ἔτεα vulg. - Coray, ib. p. 5, propose de lire έπτὰ au lieu de ἐπὶ τὰ. Cette correction paraît de toute justesse. - εἴη vulg. - ἐπειδὰν gouvernant le subjonctif dans la Collection hippocratique, je lis En au lieu de ein. Rien n'a été plus fréquent, dans cette Collection, que nerfs (*ligaments*) et en synovie. Quant à la synovie, la partie la plus liquide du glutineux, échauffée, devint plus épaisse, tout en restant liquide, et de là provint la synovie.

- 11. (Formation des ongles.) Les ongles ont aussi été produits par ce glutineux, car ce qu'il y a de plus humide dans le glutineux s'écoulant sans cesse des os et des articulations, va, desséché et torréfié par le chaud, former les ongles au dehors.
- 12. (Formation des dents.) Les dents naissent les dernières pour ceci: la croissance s'en fait par les os de la tête et les mâchoires. Ce que ces os contiennent de glutineux et de gras, séché par le chaud, se consume, et les dents deviennent plus dures que les autres os parce qu'elles ne contiennent pas de froid. Les premières dents se forment par l'alimentation du fœtus dans la matrice et par l'allaitement de l'enfant après sa naissance. Le changement de la nourriture et des boissons les fait tomber; la chute s'en opère lorsque sept années de la première alimentation se sont écoulées; quelquefois même auparavant, quand elles proviennent d'une mauvaise nourriture; pour la plupart, c'est à l'âge de sept ans; celles qui leur succèdent vieillissent avec l'homme, à moins que quelque maladie ne les détruise.
 - 13. (Raison pour laquelle les dents naissent en dernier. L'au-

la confusion entre έη et είη. - 10 ην C, Ald. - φύσωσιν vulg. - φύσωσιν, aoriste actif, a la signification transitive et ne peut rester ici, à côté de σύονται, l. 11. Il faut lire συώσιν aor. 2º subj., comme dans Platon, Resp. 10, p. 597, C; voy. Matthiæ, liste des verbes irréguliers, au mot φύω. Φυώσι peu connu a dû s'altérer presque nécessairement en φύσωτι. — " τοῖς vulg. -τοΐσι C. - μεταφύοντες vulg. - μεταφυέοντες C. - Schneider, dans son Dict., cite ustavier au sens intransitif avec la seule autorité de ce passage, et il doute de la correction de la lecon; mais, dans son Suppl., il la condamne absolument, proposant de lire μεταρύντες. Cette lecture est facile. Cependant faut-il la prendre en sacrifiant μεταφυέοντες, qui, lui, a un sens intransitif? C'est déjà beaucoup que d'avoir ici un sens intransitif; de plus je remarque que C est un manuscrit important; et, comme il y a des exemples d'un συέω en composition (roy. δδοντοφυέειν, de la Dent. §§ 8, 9, 11 et 12), et qu'une telle forme a pu se développer, sans barbarisme, d'un adjectif en συής, εὐφυής, ἐμφυής, etc., ainsi que εὐτραφέειν de εὐτραφής, cela me détermine à prendre μεταφυέοντες. - 12 νούσου Lind. - διαρθρώσι Ald.

γνάθω φλέβες εἰσὶ 1 τῆ κάτω κοῖλαι, καὶ μούνοισι τῶν ὀστέων αδται την τροφήν παρέγουσι τῷ δστέω · τὰ δὲ δστέα τοιαύτην αύξησιν δποῖά πέρ έστι, καὶ τὰ ἄλλα δὲ πάντα τοιαύτην ἀποδίδωσιν αὔξησιν, ὁποῖα αὐτά ἐστιν · καὶ γὰρ αἱ φλέβες αἱ ἐκ τῆς νηδύος ² καὶ τῶν ἐντέρων, είς α συλλέγεται τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ, ἐπειδὰν θερμανθῆ ταῦτα, έλχουσι τὸ λεπτότατον καὶ τὸ ύγρότατον τὸ δὲ παγύτατον αὐτέου ακαταλείπεται, καὶ γίνεται κόπρος ἐν τοῖσιν ἐντέροισι τοῖσι κάτω: τὸ ὸἐ λεπτότατον αξ φλέβες έλχουσιν ἐχ τῆς νηδύος χαὶ τῶν ἐντέρων τῶν ἐάνωθεν τῆς νήστιος, θερμαινομένων τῶν σιτίων ἐπὴν δὲ περήση την νηστιν, ες τὰ κάτω έντερα ξυνεστράφη, καὶ κόπρος εγένετο: ή δε τροφή επειδάν αφίκηται εξς έκαστον, τοιαύτην απέδωκε την εξδέην έκάστου δκοία περ ήν αρδόμενα γάρ υπό της τροφής αύζεται έκαστα, τὸ θερμόν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ κολλῶδες καὶ τὸ λιπάρὸν καὶ τὸ γλυκὸ καὶ τὸ πικρὸν καὶ τὰ ὀστέα καὶ τὰ ἄλλα ξύμπαντα δκόσα εν τῷ ἀνθρώπῳ εἐνι. Διὰ τοῦτο ὕστερον οἱ δδόντες φύονται · εξρηται δέ μοι καὶ πρότερον ότι μούναι τῶν ὀστέων αὶ γνάθοι φλέ-

1 Καὶ ἐν τῆ κάτω κοιλίη (ἐκ τῆς κάτω κοιλίης Cornar., Mack) μούνοισι vulg.-Cette correction de Cornarius n'est pas suffisante; et, puisqu'il en faut une, on doit essayer de la rendre complète. Cornarius fait dire au passage que ces os sont les seuls qui reçoivent leur nourriture par une veine venant du ventre. Or, ce n'est pas cela que l'auteur entend ; il entend expressément que ces os sont les seuls qui aient des veines en euxmêmes : εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον ὅτι μοῦναι τῶν ὀστέων αί γνάθοι φλέδας εγουσιν αύται εν εωυταίσι, l. dernière. Il faut donc lire: τῆ κάτω. Il est facile d'expliquer comment l'erreur s'est produite : τῆ κάτω, mal compris, a changé κοτλαι en κοιλίη; cela fait, quelque correcteur a ajouté έν, déplaçant ou ajoutant un καί. La mâchoire inférieure reçoit en effet un vaisseau considérable; cela est vrai, mais ce qui ne l'est pas, c'est que ce soit le seul os qui en reçoive. — 2 xal L, Cornar., Zwing. in marg., Foes in not., Lind., Mack. - xat om. vulg. - Correction manifeste; voy. 1. 8. - ξυλλέγεται Lind., Mack. - 3 κατασήπεται Cornar. - 4 ανωθεν [μαλλον] τῆς νήστιος Lind. — seς C.-eς om. vulg. — sevη vulg.- Lisez ένι. - Les traducteurs traduisent διὰ τοῦτο ὕστερον οἱ ὁδόντες φύονται, comme si c'était une formule de clôture, indiquant que l'explication qui montre pourquoi les dents poussent en dernier est terminée. Mais il n'en est rien; cette explication n'est pas finie; on n'a, pour s'en convaincre, qu'à lire le morceau. Il faut considérer la phrase comme une reprise : l'auteur commence par exposer comment la nourriture, absorbée par les veines dans les intestins, va s'approprier à chaque partie; mais, comme cela s'est un peu étendu et qu'il a perdu de vue son objet principal, il

teur a vu que l'os de la máchoire reçoit des vaisseaux; mais il croit que c'est le seul os qui en reçoive. L'aliment puisé dans les intestins par les veines est apporté à chaque organe; et chaque organe, se l'appropriant, croft par un accroissement qui lui est homogène; en d'autres termes, dans l'os il se fait du tissu osseux, dans le muscle du tissu musculaire, etc. L'os de la machoire, pourvu d'une veine, produit quelque chose de plus que les autres os; et cela est les dents. Cet accroissement en plus se continue tant que l'homme croît; de là les dents de lait, les dents de sept ans, les dents de douze, les dents de sagesse.) Voici pourquoi les dents naissent postérieurement à tous les autres os : dans la mâchoire inférieure il y a des veines creuses; ce sont les seuls os qui recoivent par des veines l'aliment; or les os croissent par un accroissement qui leur est semblable; et, de fait, toutes les autres parties du corps croissent par un accroissement qui leur est semblable. Les veines provenant du ventre et des intestins où se rassemblent les aliments et les boissons, y puisent, quand cela est échausié, ce qu'il y a de plus ténu et de plus liquide; tandis que ce qu'il y a de plus épais reste et se transforme en excrément dans les intestins inférieurs. Les veines absorbent, dans le ventre et dans les intestins au-dessus du jéjunum, la partie la plus ténue des aliments échauffés qui, traversant le jéjunum, se rassemblent dans les intestins inférieurs et deviennent excrément. L'aliment, arrivé à chaque partie, y produit la forme de cette partie telle qu'elle était; car chaque chose, arrosce par l'aliment, s'accroît, le chaud, le froid, le glutineux, le gras, le doux, l'amer, les os, tout en un mot ce qui est dans le corps de l'homme. Je reviens à la raison pour laquelle les dents naissent en dernier : j'ai dit plus haut que les mâchoires, seules entre les os, renferment des veines dans leur intérieur;

indique qu'il y revient. Les mâchoires, ayant, seules entre tous les os, une veine, produisent aussi, tant que l'homme croit, quelque chose en plus, qui est les dents; et, comme l'homme croit jusqu'à sept, quatorze et vingt et un ans, les dents sont ce qui vient en dernier.

δας ἔχουσιν ¹αὐταὶ ἐν εωυταῖσι · καὶ διὰ τοῦτο τροφή ἔλκεται πλέον ἢ ἐς τὰ ἄλλα δστέα. Καὶ πλέονα τὴν τροφὴν ἔχοντα καὶ ἀθροωτέρην τὴν ἐπιβροὴν, ἀποτίκτει αὕζησιν αὐτὰ ἀφ² ² ἑαυτέων τοιαύτην οἷά πέρ ἐστιν αὐτὰ, τέως ἄν περ καὶ ἄνθρωπος οῦλος αὐξάνηται. Αὐξάνεται δὲ ἐπὴν γένηται ἐπίδηλος · ἐπίδηλος δὲ μάλιστα γίνεται ἀπὸ ἐπταετέος μέχρι ³τεσσαρεσκαιδεκαετέος, καὶ ἐν τουτέω τῷ χρόνω οῖ τε μέγιστοι τῶν δδόντων φύονται καὶ ἄλλοι πάντες, ἐπὴν ἐκπέσωσιν οῦ ἔγένοντο ἀπὸ ⁴τῆς τροφῆς τῆς ἐν τῆ μήτρη. Αὐξάνεται δὲ καὶ ἐς τὴν τρίτην ἑβδομάδω, ἐν ἢ νεηνίσκος γίνεται, μέχρι τεσσάρων καὶ πέντε ἑβδομάδων · καὶ ἐν τῆ τετάρτη δὲ ἑβδομάδι ὁδόντες φύονται δύο τοῖσι πολλοῖσι τῶν ἀνθρώπων, οὖτοι καλέονται ³σωφρονιστῆρες.

14. Αί δὲ τρίχες φύονται ὧδε · δστέα εἰσὶ καὶ ἐγκέφαλος, ἀφ' ὧν ή τοιαύτη αυζησις, ὅτι τοῦ πέριξ κολλώδεος, ὅπως περ τοῖσι νεύροισι, καὶ τοῦ λιπαροῦ οὐκ ἔνεστιν · εἰ γὰρ ἐνῆν τοῦ λιπαροῦ, ἐξεκαίετο ἀν ἔκ τοῦ θερμοῦ. Τάχα δὲ θαυμάσειεν ἀν τις ὅτι καὶ ἐν τῆσι μασχάλησι καὶ ἐν τῷ σἔπισείῳ τρίχες πολλαὶ καὶ ἐν τῷ σώματι παντί τεἰσιν ωὐτὸς λόγος περὶ τουτέου · ὅπου 8 τυγχάνει τοῦ σώματος τὸ κολλῶδες ἀν, ἐνταῦθα αῖ τρίχες γίνονται ῦπὸ τοῦ θερμοῦ.

15. 1 Αχούει δὲ διὰ τόδε · τὰ τρήματα τῶν οὐάτων προσήκει πρὸς δστέον σκληρόν τε καὶ ξηρὸν ὅμοιον λίθω 9 τοῦτο δὲ , πέφυκε πρὸς 10 δστέον κοίλωσις σηραγγώδης · οἱ δὲ ψόφοι ἀπερείδονται πρὸς 11 τὸ σκληρόν · τὸ δὲ όστέον τὸ κοίλον ἔπηχεῖ διὰ τοῦ σκληροῦ · τὸ 12 δὲ δέρμα τὸ πρὸς τῆ ἀχοῆ πρὸς τῷ δστέ $_{0}$ τῷ σκληρῷ λεπτόν ἐστιν ὥσπερ ἀράχνιον, ξηρότατον τοῦ ἄλλου δέρματος. Τεκμήρια δὲ πολλὰ

¹ Αὐται vulg. - Lisez αὐταί. - ἐωυτέσι (sic) C. - ἐωυτήσι Lind., Mack. — ² ἐωυτέων Zwing., Lind., Mack. — ³ τεσσαρεσκαιδεκάταιος (sic) C. - τεσσαρεσκαιδεκατέος L, Lind., Mack. - τεσσαρεσκαιδεκάταιος vulg. — ⁴ τῆς οπ. C. — ⁵ σωφρονηστῆρες Ε, Ald., Frob. — ˚ ἐπισχίω (sic) C, Ald. — ˚ εἰσιν ˙ οἴσιν (οἴσιν οπ. Ald) οὐτος (ὁ addit Ε) λόγος vulg. - Ald. nous fournit une bonne correction, supprimant οἴσιν, qui embarrasse la phrase et qui est né évidemment de la répétition, par iotacisme, de εἰσιν. Cela fait, le sens est clair; il faut, en place de οὖτος, lire ωὐτὸς, ου, ioniquement, ωὐτός; voy. p. 588, note 2. L'addition de ὁ dans Ε a été suggérée par la fausse leçon οὖτος, le correcteur ayant voulu suivre la syntaxe; c'est ainsi que les textes vont quelquefois jusqu'à se dénaturer singulièrement. — ⁵ τυγχάνοι C. - γίγνονται Lind. — ⁵τοῦτο signifie ici de plus. Cette construction est fréquente dans le traité des Articulations; voy. par exemple τοῦτο

c'est pourquoi elles attirent plus de nourriture que les autres os. Ayant plus de nourriture et un afflux plus abondant, elles engendrent par elles-mêmes un accroissement qui est comme elles sont; et elles l'engendrent jusqu'à ce que l'homme ait crû tout entier. Il croît quand il est devenu formé, et il devient surtout formé de sept ans à quatorze; c'est dans cet intervalle que naissent les plus grosses dents et toutes celles qui remplacent les dents de la nourriture dans la matrice. Il croît aussi jusqu'à la troisième semaine où il devient jeune homme, et jusqu'à la quatrième et à la cinquième. Dans la quatrième semaine naissent chez la plupart des hommes deux dents dites de sagesse.

44. (Formation des cheveux. L'explication est différente de celle qui est donnée dans l'opuscule des Glandes, § 4.) Les cheveux poussent ainsi : ce sont les os et le cerveau qui les produisent, attendu qu'il n'y a pas, comme dans les nerfs, du glutineux placé à l'extérieur et du gras; car, s'il y avait des parties grasses, elles seraient consumées par le chaud. Mais peut-être on s'étonnera qu'il naisse des poils abondants aux aisselles, au pubis et sur tout le corps. Le raisonnement est le même : là où le corps renferme du glutineux, le chaud fait germer des poils.

45. (Audition. On trouve rapportée l'opinion d'auteurs qui avaient écrit sur la nature et qui pensaient que c'était le cerveau qui, dans l'audition, résonnait.) L'homme entend de cette façon : les conduits auditifs sont attenants à un os dur et sec comme la pierre; en outre, l'os est creusé d'une cavité fistuleuse. Les sons viennent se heurter contre ce corps dur; et l'os, qui est creux, retentit par sa dureté même. Dans le conduit auditif est fixée à l'os dur une membrane, ténue comme une toile d'araignée, la plus sèche de toutes les membranes. Il est beaucoup de preuves que les corps les plus durs

μέν..., τοϋτο δὲ, § 10. — 10 ὀστέου Ald. — 11 τὸ om. Lind. – ἐπιχεῖ (sic) C, Ald. — 12 δὲ Ε. – δὲ om, vulg. – Ante ξηρότατον addunt καὶ Lind., Mack.

δτι ξηρότατον ήχει μάλιστα · όταν δὲ μέγιστον ¹ ήχήση, τότε μάλιστα ἀχούομεν. Καί εἰσί τινες οἱ ἔλεξαν φύσιν ξυγγράφοντες ὅτι ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ ἡχέων · τοῦτο δὲ οὐκ ἀν γένηται · αὐτός τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρός ἐστι, καὶ ² μῆνιγξ περὶ αὐτόν ἐστιν ὑγρὴ καὶ παχείη, καὶ περὶ τὴν μήνιγγα ἀστέα · ³οὐδὲν οὖν τῶν ὑγρῶν ἦχει, ἀλλὰ ξηρά · τὰ δὲ ἡγέοντα ἀκοὴν ποιει.

- 16. 'Οσφραίνεται 'δ' δ έγκέφαλος ύγρὸς ἐων αὐτὸς τῶν ξηρῶν, ἔλκων τὴν δὸμὴν ξὺν τῷ ἠέρι διὰ τῶν βρογχίων ⁵ ξηρῶν ἐόντων · προήκει γὰρ δ ἐγκέφαλος τῆς ρινὸς ἐς τὰ κοῖλα · καὶ ταύτη αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐπίπροσθεν ⁶ ὀστέον οὐδὲν, ἀλλὰ χόνδριον μαλακὸν ὅκως περ σπόγγος, οὐτε κρέας οὐτε ὀστέον. Καὶ ὅταν μὲν ξηρὰ ἢ τὰ κοῖλα τῆς ρινὸς, ὀσμᾶσθαι τῶν ⁷ξηροτέρων αὐτὸς ἑωυτοῦ ἀκριδέστερός ἐστιν · ὕὸατος γὰρ οὐκ ὀὸμᾶται · ὑγρότερον γάρ ἐστι τοῦ ἐγκεφάλου, ἐὰν μὴ σαπἢ · σηπόμενον γὰρ τὸ ὕὸωρ παχύτερον ⁸γίνεται καὶ τὰ ἄλλα πάντα · ὁκόταν ὀὲ ὑγρανθέωσιν αἱ ρῖνες, οὐ ⁹ δύναται ὀσφραίνεσθαι · οὐ γὰρ τὸν ἠέρα ἔλκει αὐτὸς πρὸς έωυτον . Ταύτη ὸὲ καὶ ὅταν ¹⁰ ἀποτήκη ὁ ἐγκέφαλος πλεῖστον αὐτὸς ἀφ² ἔωυτοῦ ἐς τὴν ὑπερώην καὶ τὴν φάρυγγα καὶ τὸν πνεύμονα καὶ ἐς τὴν ἄλλην κοιλίην, γινώσκουσιν οἱ ἀνθρωποι καὶ φασὶ καταβρέειν ἐκ τῆς κεφαλῆς · καταβρέει ὸὲ καὶ ἐς τὸ άλλο σῶμα · ¹¹ καί ἐστι τροπὴ τῷ θερμῷ.
- 17. 'Ορῆ δὲ διὰ τοῦτο · ἀπὸ τοῦ ¹² ἐγκεφάλου τῆς μήνιγγος φλὲψ καθήκει ἐς τὸν ὀφθαλμὸν διὰ τοῦ ὀστέου ¹³ ἔκάτερον· διὰ ταύταιν ταῖν φλεβοῖν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διηθέεται τὸ λεπτότατον τοῦ κολλω-δεστάτου· καὶ διὰ τοῦτο ¹⁴ αὐτὸ περὶ αὐτὸν δέρμα ποιέει τοιοῦτον

¹ Ἡχήσητο μάλιστα ἀκούωμεν vulg.-ἡχήση, τότε μάλιστα ἀκούωμεν Κühn.- Cette correction est excellente. — ² μήνιγξ Mack. — ³ οὐδὲ Κühn, par une faute d'impression. – ποιέει Mack. — 4 δὲ Mack. – τῶν ἔηρῶν αὐτὸς C, Ald. – σῦν Mack. — ὁ ἔηρῶν ἐόντων om. Cornar. – προσήκει Codd. quidd. ap. Foes in not. — ὁ δοτέων C, Ald. — ὁ ἔηρωτέρων Zwing. — ὁ γίγνεται Lind. – τᾶλλα Ε. — ὁ δύνανται Foes in not., Lind. — ἱο ἀποτίκτη CE. – ἀποτήκτη ald., Frob. – ἀποτήκη est une correction de Foes; il l'a introduite dans son texte; ce qu'il fait bien rarement. Elle parait tout à fait sûre. — ἱ καὶ ἔστι τροπῷ (τρόπος Zwing.; τροπὴ C, Zwing. in marg., Lind.) τῷ θερμῷ vulg. – καὶ ἔστι τῷ τρόπῳ θερμὸς Cornar. – τροπὴ est la véritable leçon. — ἐ ἔγγεφάλου (sie) C. — ἱδ ἐκατέρου Calvus. — ἱ αὐτὸ περὶ αὐτὸ (αὐτὸν Cornar., Lind., Mack) (περὶ αὐτὸ om. Codd. quidd. ap. Foes in not.) δέρμα vulg. – La correction de Cornarius paraît bonne; elle est

résonnent le mieux; or, plus les sons ont de force, mieux nous entendons. Quelques-uns qui ont écrit sur la nature ont prétendu que c'était le cerveau lui-même qui résonnait, ce qui est impossible; car le cerveau est humide et entouré d'une membrane humide et épaisse, et autour de la membrane sont des os. Les corps liquides ne résonnent pas; il n'y a que les corps secs; or ce qui résonne est ce qui produit l'audition.

16. (Olfaction, C'est par les voies nasales que le cerveau envoie les catarrhes sur les parties inférieures; même théorie que dans l'opuscule des Glandes; voy. § 11.) Le cerveau, étant humide lui-même, sent les substances sèches, attirant l'odeur avec l'air à travers des tuyaux qui sont secs. Car il s'étend dans les cavités des narines; de ce côté, aucun os ne lui oppose une barrière; et il n'est borné que par un cartilage mou comme une éponge, et qui n'est ni chair ni os. C'est quand les cavités des narines sont sèches qu'il perçoit avec le plus d'exactitude l'odeur des substances sèches. Il ne sent pas l'eau. car elle est plus humide que le cerveau lui-même, à moins qu'elle ne soit putrésiée; car l'eau, ainsi que tous les autres corps, s'épaissit en se corrompant. Mais quand les narines deviennent humides, elles perdent la faculté de sentir, le cerveau n'attirant plus l'air à lui. C'est par cette voie aussi que le cerveau, par lui-même, flue abondamment sur le palais. sur la gorge, sur le poumon et sur le ventre; alors on reconnaît et on dit qu'il se fait un catarrhe de la tête; il s'en fait aussi sur le reste du corps, et c'est une conversion pour le chaud.

47. (Vision. L'auteur a vu souvent les humeurs de l'œil après la rupture de cet organe.) La vision est ainsi : une veine partie de la membrane du cerveau se rend à chaque œil au travers de l'os. Par ces deux veines, ce qu'il y a de plus ténu dans le glutineux est filtré hors du cerveau, et, de cette façon, forme

très-plausible, les copistes ayant pu très-facilement se brouiller entre ces αὐτό et ces neutres.

1 οξόν πέρ αὐτό έστι τὸ διαφανές τοῦ ὀφθαλμοῦ 2 τὸ πρὸς τοῦ ἡέρος, πρὸς δ προσβάλλει τὰ πνεύματα, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ώσπερ περὶ τοῦ ἄλλου δέρματος έλεζα. Πολλά δὲ ταῦτ' ἐστὶ τὰ δέρματα πρὸ τοῦ δρέοντος ³ διαφανέα, δκοϊόν περ αὐτό ἐστιν· τούτω γὰρ τῷ διαφανεῖ ἀνταυγέει τὸ φῶς καὶ τὰ λαμπρὰ πάντα τουτέω οὖν δοῆ τῷ ἀνταυγέοντι . *8 τι δε μή λαμπρόν έστι μηδε άνταυγεῖ, τουτέω ούγ δοῆ · τὸ δε άλλο τὸ περί τοὺς ἐρθαλμοὺς λευκὸν κρέας ἐστίν. Ἡ δὲ κόρη καλεομένη τοῦ δοθαλμοῦ εμέλαν φαίνεται διὰ τοῦτο, ότι ἐν βάθει ἐστὶ καί γιτώνες περί 6 αὐτὸ εἰσί μέλανες. γιτώνα δὲ καλέομεν τὸ ἐνεὸν ώσπερ δέρμα· έστι δε ου τ μέλαν όψει, άλλα λευκόν διαφανές. 8Τδ δὲ ύγρὸν κολλῶδες: πολλάκις γὰρ ὀπώπαμεν ἐπὶ συββαγέντος ὀφθαλμοῦ έξιον ύγρον κολλώδες. κήν μέν ή έτι θερμόν, ύγρον έστιν. ἐπειδάν δὲ ψυγθή, εγένετο ξηρόν ώσπερ λιβανωτός διαφανής, καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ των θηρίων δμοιόν έστι. Τον δέ δοθαλμον θάνια παν δ τι αν έμπέση, καὶ τὰ πνεύματα προσδάλλοντα, καὶ τὰ άλλα όσα λαμπρότερα 10 ἢ κατ' αὐτόν ἐστι, 11 καὶ εἴ τις ἐγγρίσει, διὰ τόδε, ὅτι δμόγροια ἔνυγρός έστιν, ώσπερ τὸ στόμα καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ἄλλη κοιλίη ἔνυγρά ἐστιν. 18. Διαλέγεται 12 δε διά τὸ πνεύμα έλκων έσω ες παν τὸ σώμα,

1 Οξόν περ (περ om. Mack) περί (περί om. Zwing. in marg.) αὐτὸ vulg.-Zwinger a indiqué à sa marge comment il faut corriger ce texte : περί doit être supprimé, ayant été introduit par les copistes à cause du voisinage de mao; genre de faute qui n'est pas rare. Voyez d'ailleurs un peu plus bas όποῖόν περ αὐτό. — 2 τῶ C. — 3 διαφανέος vulg. – διαφανέως P'. – διασανέα C, Ald. - αὐτῶ pro αὐτὸ C. - 4 ὅτι vulg. - ὅ τι Lind. - ἀνταυγῆ vulg. - άνταυγει Focs in not. - άνταυγέει Lind., Mack. - La correction de Foes est évidente. - Au lieu de κρέας, Wallroth, Syntagma, p. 54, conjecture κέσας, substance cornée. - 5 μέλαινα L, Mack. - 6 αὐτὴν L. -7 μέλαιναν Mack. — 8 ἔστι pro τὸ Lind. - ἐπισυρραγέντος Ε. - δεξιὸν pro έξιὸν Ald. - M. Andreæ, die Augenheilkunde des Hippocrates, p. 58, regarde comme certain que cette humeur glutineuse qui se coagule et qui ressemble à de l'encens, est le cristallin. Cette opinion me paraît certaine, à moi aussi. - 9 àvà pro àviã C. - 10 7 E. - 11 xal ñy (el C) tic ey xpígei (ຂ່ານຄູ່ເຮຍ pro ຂໍາ ນອເຮຍ Lind.; ຂຶ້ນນອເຮຍ Codd. ap. Foes in not., Mack; ຂໍρພτήτη legisse videtur Cornar.; ἐρωτήσει Zwing, in marg.) διὰ τόδε, ὅτι ὁμόγροια (addit ένυγρος Lind.) έστιν ώσπερ vulg. - Cornarius traduit : Et si quis interroget, respondere licet, propterea quod consimilis coloris existunt. La traduction de Zwinger est semblable. Foes a : Idque quis ideo fieri judicet, quod unius et ejusdem sint coloris. Cette phrase est très-altérée; et les efforts de restitution et de traduction n'ont pas été heureux. D'abord on s'est mépris sur le sens de ὁμόχροια, qui, dans la Collection

autour de l'œil une peau telle qu'est ce ténu même, c'est-àdire forme le diaphane de l'œil, ce qui est exposé à l'air, ce qui recoit le choc des vents, de la même manière que j'ai exposée pour les autres peaux. Ces tuniques, placées devant la portion voyante, sont multiples, diaphanes comme elle. Or, c'est dans ce diaphane que la lumière et toutes les choses brillantes se réfléchissent; et la vision s'opère par cette réflexion. Par ce qui n'est pas brillant et ne réfléchit pas, il n'est pas de vision. Le restant autour de l'œil est une chair blanche. La partie de l'œil dite pupille paraît noire parce qu'elle est située au fond et entourée de tuniques noires. Nous appelons tunique ce qui est dans l'œil comme une peau. Elle n'est pas noire à la vue, mais elle est incolore et diaphane. Le liquide de l'œil est glutineux, car souvent nous avons vu sortir un liquide glutineux hors d'un œil rompu; tant qu'il est chaud, il reste fluide; mais il devient, en se refroidissant, sec comme un morceau d'encens transparent (le cristallin, voy. note 8). Il est semblable chez les hommes et les animaux. L'œil souffre par tout ce qui entre dedans, par le vent qui le frappe, par ce qui est trop brillant pour lui, par les onctions qu'on y pratique; la raison, c'est que la surface en est humide, comme le sont la bouche, la langue et le reste du ventre.

18. (Voix et parole. C'est l'air qui produit le son. L'auteur

hippocratique, signifie, non pas similitude de couleur, mais surface, peau. Toutefois il faut distinguer Linden, qui a apporté un élément important de correction en introduisant ἔνυγρος; restitution qui paraît tout à fait sûre à cause du parallélisme : ὅσπερ.... ἔνυγρό ἐστιν. Je crois compléter cette excellente indication, en lisant, par un changement très-léger, ἐγχρίσει au lieu de ἐν κρίσει. Dès lors ce membre de phrase se lie avec ce qui précède, la construction devient possible, et cela signifie que toutes ces souffrances de l'œil, par les contacts quelconques, proviennent de ce que la surface en est humide; tandis que, si elle était sèche, comme l'est par exemple celle de la peau, ces contacts ne seraient pas douloureux. — ¹² Post δὲ addit καὶ C.-ἔλκον Zwing.-ἔλκεν Zwing. in marg., Lind., Mack.-εἴσω πᾶν vulg.-Οn a changé ἔλκων en ἔλκον pour l'accorder avec σῶμα; mais je pense qu'on doit lire, au lieu de εἴσω πᾶν de vulg., ἔσω ἐς πᾶν, comme plus bas, p. 608, l. 20, ἔσω ὲς τὰ κοῖλα, et dès lors il n'y a rien à changer.

τὸ πλείστον δὲ ἐς τὰ κοῖλα ¹ αὐτὸς έωυτῶ · αὐτὸ δὲ θύραζε ώθεόμενον διὰ 2 το κενὸν ψόσον ποιέει ' ή κεφαλή γὰρ ἐπηγεῖ. 'Η δὲ γλῶσσα αςθροί προσβάλλουσα. ⁸ έν τῷ φάρυγγι ἀποφράσσουσα καὶ προσβάλλουσα πρός την ύπερώην και πρός τους δδόντας ποιέει σαφηνίζειν ήν δε ωή ή γλώσση ἀρθροῖ προσθάλλουσα έκάστοτε, οὐκ ᾶν σαψέως διαλέγοιτο, άλλ' 4 ή έκαστα φύσει τὰ μονόφωνα. Τεκμήριον δέ έστι τουτέω, οί κωφοί οί έκ γενεῆς 5 οὐκ ἐπίστανται διαλέγεσθαι, ἀλλά τὰ μονόφωνα μούνον φωνέουσιν, οὐος εἴ τις τὸ πνεύμα ἐκπνεύσας πειρῷτο διαλέγεσθαι. Δήλον δὲ τόδε · οἱ ἄνθρωποι δκόταν βούλωνται μέγα φωνησαι, έλκοντες το πνεύμα το έζω ωθέουσι θύραζε καὶ φθέγγονται μέγα ως 6 αντηγή το πνευμα, έπειτα δε καταμαραίνεται το οθέγμα. καὶ οἱ κιθαρωδοὶ, ὁκόταν δέη αὐτοῖς μακροφωνέειν, ἐπ' ἄκρον έλκύσαντες τὸ πνεῦμα ἔσω πουλύ ἐκτείνουσι τὴν ἐκφορὰν καὶ φωνοῦσι καὶ σθέγγονται μέγα ως ⁷ άντηγωσι τῷ πνεύματι, ἐπὴν δὲ τὸ πνεῦμα έπιλίπη, καταπαύονται ' τουτέοισι δήλον ότι τὸ πνευμά έστι τὸ φθεγγόμενον. Είδον δε ήδη οθ, 8σφάξαντες εωυτούς, απέταμον τον φάρυγγα παντάπασιν · οδτοι ζώσι μέν, φθέγγονται δε οδόλν, εί μή τις οσυλλάδη τον φάρυγγα · οδτοι δέ φθέγγονται · δηλον δέ καὶ 10 τούτω, ότι τὸ πνευμα οὐ δύναται, διατετμημένου τοῦ λάρυγγος, έλκειν έσω ές τὰ κοΐλα, ἀλλὰ κατὰ τὸ διατετμημένον ἐκπνέει. Οὔτως ἔγει περὶ φωνής ίσως καὶ 11 διαλέξιος.

19. 12 Ο δὲ αἰών ἐστι τοῦ ἀνθρώπου ἐπταήμερος. Πρῶτον μὲν

¹ Αύτὸ Mack. - έωυτοῦ ΕΡ'. - τὸ θεώμενον pro ώθεόμενον C, Ald. - - τὸν C, Ald. - ἐπήχει (sic) C. - 3 ἔν [τε] τῷ Lind., Mack. - λάρυγγι Mack. - προδάλλουσα C. — 4 $\tilde{\eta}$ vulg. – $\tilde{\eta}$ G. – Je lis $\tilde{\eta}$. — 5 οῦ γὰρ pro οὖκ Lind. — 6 ἀντηχή Calv., Lind. - ἀντέχη vulg. - † ἀντέχωσι vulg. - ἀντηχῶσι Calv., Lind. - Calvus n'a point imaginé cette leçon, et il l'a trouvée dans ses manuscrits. L'autorité en étant sinsi établie, quel est le meilleur, ἀντέχειν ου ἀντηγεῖν? Pour que ἀντέχειν valût mieux, il faudrait qu'il y cût non pas ως, mais έως. Ανες ώς, αντηχείν me paraît mériter la préférence. - τὸ pro τῷ C. -* συάγξαντες (sic) Ald. - λάρυγγα Zwing., Mack. - * ξυλλάδη Lind. - λάρυγγα C, Lind. — 10 τούτο vulg. - Je lis τούτω; voy. plus hant, l. 6 : τεκμήριον δέ έστι τουτέφ. - έλκεσθαι Lind. - En trouvant ici λάρυγγος sans variante dans nos deux manuscrits, en remarquant que C a λάρυγγα dans un cas, on serait tenté de faire comme Linden, et de mettre partout λάρυγξ. Mais le langage hippocratique ne distingue pas exactement ces deux termes (voy. Foes, OEcon. au mot φάρυγξ); et je serais plutôt tenté de mettre φέρυγγος au lieu de λάρυγγος, que vice versa; car plus d'un correcteur aura

apporte différentes preuves, entre autres qu'il a vu des gens qui, s'étant coupé la gorge, ne pouvaient plus parler, et reprenaient la parole quand on réunissait la plaie du larynx.) L'homme parle par l'air qu'il attire dans tout son corps, mais surtout dans les cavités. Poussé au dehors à travers le vide, l'air produit un son, car la tête résonne. La langue articule par ses chocs; interceptant dans la gorge et heurtant contre le palais et les dents, elle rend les sons distincts. Si, à chaque fois, la langue n'articulait pas en heurtant, l'homme ne parlerait pas distinctement, et il n'émettrait que chacun des sons simples naturels. La preuve en est dans les sourds de naissance, qui, ne sachant pas parler, n'émettent que les sons simples. On ne réussira pas non plus si on veut parler après une expiration. En effet, un homme qui veut faire entendre une grande voix, attire l'air extérieur, le chasse au dehors et crie fort afin que l'air résonne à l'encontre ; ensuite le son va en s'affaiblissant. Les musiciens, quand il leur faut porter la voix au loin, faisant une inspiration profonde, prolongent l'expiration et chantent fort afin que l'air résonne à l'encontre; le son cesse quand l'air fait défaut. Tout cela montre que c'est l'air qui bruit. J'ai vu des gens qui, voulant se tuer, s'étaient coupé la gorge tout à fait; ils vivent, il est vrai, mais ne parlent pas, à moins qu'on ne réunisse la plaie; alors ils parlent. Cela encore prouve que l'air ne peut plus être attiré dans les cavités, le larynx étant coupé; mais il passe à travers la plaie. Telle est sans doute l'explication de la voix et de la parole.

19. (L'áge de l'homme est de sept jours, c'est-à-dire marche par septénaires, Preuve : en sept jours le produit de la concep-

été tenté, comme Linden, de substituer, dans ce passage, λάρυγξ à φάρυγξ. De là les variations. — "διαλέξεως vulg. - διαλέξεος C. — " Lalamantius a publié à part cette fin du livre des Chairs sous le titre de Περὶ αἰωνος τοῦ ἀνθρώπου, la rapprochant des opuscules sur la Naissance à sept mois et sur la Naissance à huit mois, à cause de la similitude du sujet. Lincen, qui n'avait pas ce motif, n'en a pas moins séparé ce même fragment du reste de l'ouvrage et en a fait un opuscule isolé.

έπλν ες τὰς 1 μήτρας έλθη δ γόνος, εν έπτὰ ἡμέρησιν έγει δκόσα περ έστιν έγειν τοῦ σώματος τοῦτο δέ τις αν θαυμάσειεν όχως εγώ οίδα • πολλά δὲ είδον τρόπω τοιδίδε • αί έταϊραι αί δημόσιαι, αίτινες αὐτέων πεπείσηνται πολλάκις, ὁκόταν παρὰ ἀνδρα ἔλθη, γινώσκουσιν όκόταν λάβωσιν έν γαστρί· κάπειτ' ένδιαφθείρουσιν · έπειδάν δέ ήδη διαφθαρή, έκπίπτει ώσπερ σάρξ ταύτην την σάρκα ές ύδωρ έμβαλών, σκεπτόμενος εν τῷ ύδατι, εδρήσεις ²έγειν πάντα μέλεα καὶ τῶν ὀσθαλμῶν τὰς γώρας καὶ τὰ οὔατα καὶ τὰ γυῖα καὶ τῶν χειρῶν οἱ δάκτυλοι καὶ τὰ σκέλεα καὶ οἱ πόδες καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδων, καὶ τὸ αἰδοῖον καὶ τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα δῆλον. Εὐδηλον δέ καὶ όταν λάδη ες γαστέρα ³τῆσιν ἐπισταμένησιν, αὐτίκα ἔφριξε, καὶ θέρμη καὶ βρυγμὸς καὶ σπασμὸς ἔγει, καὶ τὸ τάρθρον καὶ τὸ σῶμα πᾶν καὶ τὴν ὑστέρην ὄκνος * καὶ ὅόκόσαι καθαραί εἰσι καὶ μὴ ὑγραὶ, τοῦτο πάσγουσιν · όκόσαι 6 δε παγεΐαι και βλεννώδεις, οὐ γινώσκουσι τουτέων τῶν γυναικῶν πολλαί ' ἢ δέ μοι ἔδειξαν, κατὰ τοῦτο δή καὶ ἐπίσταμαι είδεναι. Δηλον δε τκαι τώδε, ότι έπτημερος δ αίων, εί τις έθέλει 8 έπτὰ ἡμέρας φαγέειν ἢ πιέειν μηθέν, οἱ μέν πολλοὶ ἀποθνήσκουσιν εν αθτήσιν · εἰσὶ δέ τινες καὶ οὶ ὑπερβάλλουσιν, ἀποθνήσκουσι δ' όμως εἰσὶ δέ τινες οθ καὶ ἐπείσθησαν ώστε μή ἀποκαρτερῆσαι, άλλά φαγέειν τε καὶ πιέειν · άλλ' ή κοιλίη οὐκέτι καταδέγεται · ή γάρ νηστις συνεφύη έν ταύτησι 9 τησιν ήμερησιν . άλλά θνήσκουσι

^{1 &#}x27;Huέρας Ald., Zwing, in marg. - ὑστέρας C. - ² ἔχον C. - 3 Cornarius et Foes ont traduit comme s'il y avait τοῖσιν ἐπισταμένοισιν. Cette correction est très-facile, vu l'iotacisme, et elle donne un sens qui est satisfaisant aussi. Mais ce qui m'empêche de la recevoir, c'est qu'un peu plus bas l'auteur attribue cette connaissance aux femmes mêmes, en disant où yuνώσχουσι πολλαί. — 4 Cornarius rend ἄρθρον par articulos. Foes, dans son OEcon., fait observer qu'ici ce mot a un sens plus restreint et qu'il signisse les articulations de la hanche et du bassin. Je me range à l'opinion de Foes. — 5 όκόσα καθαρά Ald., Lalamantius. - καὶ μὴ ύγραὶ C, Zwing. in marg. - καὶ μὴ ὑγραὶ om. vulg. - 6 δὲ πάσγουσι παχεῖαι vulg. -πάσχουσ: est à retrancher, ayant été introduit par les copistes en raison du précédent πάσγουσι. - Kühn a imprimé καὶ τὸ βλεννώδεις, par une faute d'impression. - βληνώδεις C, Ald. - βλενώδεις Lalamantius. - i καὶ C. - καὶ om. vulg. - τόδε vulg. - Lisez τῷδε. - ἐπταήμερος Zwing., Mack. - εθελο: C. - 8 έπτ' ήμέρας C. - πινέειν (bis) Lalamantius. - 9 τῆσιν om. E.

tion a toutes ses parties essentielles; l'auteur s'en est assuré plus d'une fois en examinant des embryons rejetés à cette époque par des filles publiques qui se font avorter; comp. un dire parcil dans le traité de la Nat. de l'enfant, § 13; suivant l'auteur, beaucoup de femmes savent le moment de la conception. Autre preuve : ceux qui restent sept jours sans manger succombent, quand même ils se mettraient à manger après ce terme. Autre preuve : l'enfant né à sept mois ou à neuf mois et dix jours est viable; mais l'enfant né à huit mois n'est pas viable; cela dépend de ce que dans l'un des cas le nombre des semaines est exact, et dans l'autre il ne l'est pas ; l'auteur dit qu'il a vu plusieurs fois des enfants nés à sept mois, ajoutant que, toutes ses informations, il les a gagnées auprès des femmes et des accoucheuses. Autre preuve : les maladies se jugent suivant les semaines ou les fractions de semaines. Autre preuve : les enfants changent de dents à sept ans, et dans sept ans il y a un nombre exact de semaines. L'auteur promet d'expliquer la nécessité naturelle de ces périodes septénaires dans un autre traité, qui n'est peut-être pas le traité des Semaines.) L'âge de l'homme est de sept jours. D'abord, dès que le produit de la conception est dans la matrice, il a en sept jours toutes les parties que le corps doit avoir. On se demande peut-être comment je le sais. Je l'ai vu plusieurs fois de cette façon : Les filles publiques, qui se sont souvent exposées, allant avec un homme, connaissent quand elles ont conçu; puis elles font mourir en elles le produit de la conception; ce produit étant mort, ce qui tombe est comme une chair. Jetez cette chair dans de l'eau, examinez-la dans l'eau, et vous verrez qu'elle a toutes les parties, l'emplacement des yeux, les oreilles, les membres; les doigts des mains, les jambes, les pieds et les doigts de pieds, les parties génitales, enfin tout le corps est visible. Une semme qui a de l'expérience connaît aussi quand elle a conçu; elle éprouve aussitôt du frisson, de la chaleur, des grincements de dents, des spasmes; un engourdissement à l'articulation (le bassin), à tout le corps et à l'utérus. Les femmes qui sont pures, c'est-à-dire qui ne

καὶ οὖτοι. Ἦστι δὲ καὶ ¹τῷδε τεκμήρασθαι· τὸ παιδίον ἐπτάμηνος γόνος γενόμενον, λόγφ γεγένηται, καὶ ζῆ, καὶ λόγον ἔχει τοιοῦτον καὶ ἀριθμὸν ἀτρεκέα ²ἐς τὰς ἑβοομάδας ὁ ἀκτάμηνον δὲ γενόμενον, οὐδὲν βιοὶ πώποτε · ἐννέα δὲ μηνῶν καὶ δέκα ἡμερέων γόνος γίγνεται, καὶ ζῆ, καὶ ³ἔχει τὸν ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβοομάδας · τέσσαρες δεκάδες ἑβορμάδων ἡμέραι εἰσὶ διηκόσιαι ⁴δγδοήκοντα · ἐς δὲ τὴν δεκάδα τῶν ἑβοομάδων ἐβοομήκοντα ἡμέραι. Ἦχει δὲ καὶ τὸ ἐπτάμηνον γενόμενον τρεῖς δεκάδας ἑβοομάδων, ἐς δὲ τὴν δεκάδα ἐκάστην ἑβοομήκοντα ἡμέραι, τρεῖς δεκάδες δὲ ἑβοομάδων αὶ σύμπασαι δέκα καὶ διηκόσιαι. Καὶ αὶ νοῦσοι σὕτω ὅτοῖς ἀνθρώποις δζύταται ͼγίνονται, ἡμερέων παρελθουσέων ἐν τῆσιν ἀνακρίνονται καὶ ἀπέθανον ἡ ὑγιέες ἐγένοντο, [τεσσάρων, ἡμισυ ἑβδομάδος · καὶ δευτεραῖαι ἐν ὑγιές ἐγένοντο, [τεσσάρων, ἡμισυ ἑβδομάδος · καὶ δευτεραῖαι ἐν ὑμισο ἑβδομάδος · καὶ τεταρταῖαι ἐν δυσὶν ἑβδομάσιν · καὶ αἱ πεμ-

1 Τόδο vulg. - Lisez τῶδο encore ici. - ἐπτάμηνον γόνον vulg. - γόνον neutre n'est pas grec, et il n'y a que γόνος; voyez deux lignes plus bas δέκα ήμερέων γόνος. Il faut donc lire έπτάμηνος γόνος. Du reste l'on concoit très-bien comment l'altération a pu se faire : παιδίον a entraîné le changement de έπτάμηνος en έπτάμηνον à cause du solécisme apparent, et des lors γόνος a suivi. - 2 είς Mack. - γίγνεται Lind. - 3 έγε (sic) Ald. διάκοσια Ε. — 4 έβδομήκοντα C, Ald., Lalamantius, Zwing. in marg. — 5 τοῖσιν ἀνθρώποισιν Lind., Mack. - ὀξύτατοι C. - 6 γίνονται (γίγνονται Lind.) ήμερέων παρελθουσέων (addit τὸ ήμισυ έβδομάδος ή μιᾶς Cornar.) έν τησιν άνακρίνονται καὶ ἀπέθανον ἡ ὑγιέες ἐγένοντο * καὶ τριταῖοι (τριταῖα: Ε, Ald., Zwing.) (addit ἐν Mack) ενδεκα ἡμέρησιν ἐν (ἡ pro ἐν Lind., Mack) μια έδδομάδι και ήμισυ έδδομάδος και τεταρταίοι (τεταρταίαι CE, Ald., Frob., Zwing,) εν δυσίν (ενδεκα pro εν δυσίν Calvus) εδδομάσων καὶ αί πεμπταΐαι (οί πεμπταΐοι Lind.) έν δυοίν δέουσαι (δεούσησιν P', Foes in not., Lind., Mack) είκοσιν (είκος C) ήμέρησιν vulg. - Ce texte est très-altéré; mais, heureusement, un passage parallèle, qui est dans le Pronostic, § 20, nous en donne le sens et par conséquent la restitution : of te γάο εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων βεδῶτες τεταρταίοι παύρνται ή πρόσθεν, οί τε κακοηθέστατοι καὶ ἐπὶ σημείων δεινοτάτων γιγνόμενοι τεταρταίοι κτείνουσιν ή πρόσθεν • ή μέν ούν πρώτη έφοδος αὐτέων οὕτω τελευτᾶ : ή δὲ δευτέρη ἐς τὴν ἐβδόμην περιάγεται · ή δὲ τρίτη ες την ενδεκάτην • ή δε τετάρτη ες την τεσσαρεσκαιδεκάτην • ή δε πέμπτη ες την επτακαιδεκάτην ή δε έκτη ες την είκοστην. Ce passage est pleinement parallèle; la seule dissidence, c'est que, pour la cinquième période, il fixe le dix-septième jour, et, non comme dans le livre des Chairs le dix-huitième. D'abord il nous apprend qu'il faut lire τριταΐαι, τεταρταΐαι, πεμπταΐαι, et non τριταΐοι, τεταρταΐοι, πεμπταΐοι, et qu'il s'agit de

sont pas humides, éprouvent ces phénomènes; mais celles qui sont épaisses et pituiteuses, pour la plupart n'y connaissent rien. Au reste, je ne sais là-dessus que ce que les femmes m'ont appris. Voici encore qui montre que l'âge de l'homme est de sept jours; restant sept jours sans manger ni boire, la plupart meurent dans ce temps; quelques-uns le dépassent, mais ils n'en meurent pas moins; chez d'autres, à qui on persuada de ne pas se laisser mourir de faim, mais de manger et de boire. le ventre n'a plus voulu rien recevoir, le jéjunum s'était fermé durant ces sept jours, et ils succombèrent également. Autre preuve : l'enfant né au bout de sept mois naît suivant la raison des choses et vit, ayant une telle raison et un nombre exact par rapport aux semaines; mais, des enfants nés à huit mois, aucun ne vit jamais, au lieu qu'à neuf mois et dix jours l'enfant vit et a le nombre exact pour les semaines : quatre dixaines de semaines font deux cent quatre-vingts jours; une dixaine de semaines fait soixante-dix jours. De son côté, l'enfant né à sept mois a trois dixaines de semaines, chaque dixaine de semaines a soixante-dix jours: ainsi trois dixaines de semaines font en tout deux cent dix jours. Semblablement, chez les hommes, les maladies les plus aiguës se jugent, rétablissement ou mort, en quatre jours, une demi-semaine; celles qui viennent en second lieu pour l'acuité, en une semaine; en troisième lieu, dans onze jours, une semaine et une demi-

périodes ternaires, quaternaires, quintenaires, et non, comme l'ont cru Lalamantius et Foes, de sièvres tierces, quartes et quintanes. C'est ce que Cornarius avait très-bien vu; ses successeurs ont eu tort de ne pas le suivre; et il se réglait certainement sur le passage du *Pronostic*, quand il faisait sa judicieuse addition, τὸ ἢμισυ ἐδδομάδος ἢ μιᾶς: Une demisemaine ou une semaine; ce qui renserme en este les deux premiers cas qui figurent dans le *Pronostic* et qui manquent dans le livre des Chairs. Il faut les restituer; je ne crois pas qu'ils y aient été sous la forme que ra donnée Cornarius, et je présère prendre celle qui est tonte indiquée. J'ajoute donc entre crochets: τεσσάμον ἢμισυ ἑδδομάδος: καὶ δευτεραῖαι ἐν μιᾳ ἑδδομάδι. - On remarquera ἐν τῆσυν pour ἐν ἦσυν; cette forme se trouve quelquesois dans la Collection hippocratique, bien que rarement. Voy. par exemple, de la Génération, § 7.

πταΐαι εν δυοίν δέουσησιν είχοσιν ήμέρησι, δυοίν τε έβδομάδοιν καλ ημισυ έβδομάδος. Αί δὲ άλλαι νοῦσοι οὐκ ἔγουσι ¹διὰ γνώμην ἐν όχόσω ύγιέες έσονται ἀποφαίνεσθαι. Ούτω δὲ ² έγουσι καὶ τὰ έλκεα τὰ μεγάλα τὰ ἐν τἢ κεφαλῆ καὶ τὰ ἐν τῷ ἄλλω σώματι, τεταρταΐα φλεγμαίνειν άργεται, έν έπτὰ δὲ καθίστανται φλεγμήναντα καὶ ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ³[καὶ ἐν εἴκοσι] δυοῖν δεούσησιν. *Ην δέ τις ⁴ἀνακῶς θεραπεύη καὶ μή καταστή ἐν τουτέω τῷ γρόνω τὰ ἐν τῆσι κεφαλήσι μεγάλα έλκεα, ἀποθνήσκουσιν οἱ ἄνθρωποι. Θαυμάσειε δ' ἄν τις καὶ τοῦτο όστις ἀπειρος η, εἰ ἐπτάμηνον εγίνεται παιδίον εἰγὸ μέν οὖν αὐτὸς όπωπα καὶ συγνά εἰ δέ τις βούλεται καὶ τοῦτο ἐλέγζαι, δηίδιον· πρός τὰς ἀχεστρίδας αξ πάρεισι τῆσι ⁶τιχτούσησιν έλθών πυ-. θέσθω. "Εστι δε και άλλο τεκμήριον τους δδόντας οι παΐδες έπτα έτέων διελθόντων πληρούσι · καὶ ἐν έπτὰ ἔτεσίν ἐστι ⁷ δὲ λόγω καὶ αριθμῷ ἀτρεκέως 8 δεκάδες έβδομάδων [εξ καὶ τριήκοντα καὶ ήμισυ δεκάδος, έβδομάδες πέντε καὶ] έξήκοντα καὶ τριηκόσιαι. Τῆς δὲ φύσιος την ανάγκην, διότι έν έπτα τούτεων έκαστα διοικείται, έγω φράσω εν άλλοισιν.

¹ Διαγνώμην Lalamantius. - Ante èv conjicit ώστε Lalamantius in marg. - 2 ἔγουσι C. - ἔγουσι om. vulg. - 3 καὶ ἐν εἴκοσι Lalamantius in marg., Zwing. in marg., Foes in not., Lind., Mack.-Lalamantius et Foes approuvent cette addition, qui est en effet indispensable. - 4 Erot. p. 66 : άνακῶς, ἐπιμελῶς καὶ καταπεφυλαγμένως. ἔστι δὲ ἡ λέξις δωρική. - θεραπεύει Ε, Ald., Lalamantius, Lind. - 5 γίγνεται Lind. - αὐτὸ vulg. - αὐτὸς C. - ὅπωπα Ε, Frob., Lalamantius, Lind. - 6 τίκτουσι (τίκτ. om. Zwing.) vulg. - τίντησι (sic) ΕΡ'. - τίντισιν (sic) Lalamantius. - τικτούσησιν Lalamantius in marg., Lind., Mack. - Correction évidente. - 7 87 Lalamantius. - 8 δεκάδες έβδομάδων έξήκοντα (έβδομάδες πεντήκοντα pro δεκ. έβδ. έξήκ. Zwing.) καὶ τριήκοσιαι (έβδομάδες πέντε καὶ τριήκοντα pro δεκ. έβδ. έξ. καὶ τριγκόσιαι Mack) vulg. - Ce texte est visiblement altéré; car sent années ou 2555 jours (en négligeant le quart de jour) ne font pas 360 dizaines de semaines. Lalamantius a conseillé de corriger ainsi : δεκάδες έβδομάδων πέντε καὶ τριήκοντα, έβδομάδες πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι: 35 dizaines de semaines, ou 350 semaines. Mais, pour cela, Lalamantius suppose que l'auteur compte à l'année, non pas 52 semaines, mais 50 seulement; ce qui fait une année de 350 jours. Dans l'opuscule de la Naissance à sept mois, l'année est de 365 jours un quart; comment croire qu'elle soit ici de 350? A la vérité, Lalamantius dit que l'auteur prend un compte rond, 50 pour 52; mais un tel arbitraire doit-il être supposé, quand il s'agit de corriger un texte corrompu? Sept années à 365 jours

semaine; en quatrième lieu, dans deux semaines; en cinquième lieu, dans dix-huit jours, deux semaines et une demisemaine. Les autres maladies n'ont pas de signe qui permette de juger en combien de temps elles guériront. De même les grandes plaies de la tête et du reste du corps commencent à s'enflammer le quatrième jour; et l'inflammation tombe le septième, le quatorzième, le dix-huitième. Si, le traitement étant bien dirigé, l'inflammation des grandes plaies de tête ne tombe pas dans cet intervalle, le patient succombe. Quiconque est peu au courant de ces choses s'étonnera que l'enfant vienne à sept mois; pour moi, j'en ai été bien des fois témoin; et, si l'on veut s'en convaincre, cela est facile; on peut s'en informer auprès des guérisseuses qui assistent les femmes en couche. Une autre preuve, c'est que les ensants prennent leurs dents à sept ans accomplis; et, dans sept ans, il v a juste, en raison et en nombre, trente-six dixaines de semaines et une demi-dixaine, ou trois cent soixante-cinq semaines. La nécessité naturelle pour laquelle chacune de ces choses est réglée par septénaires, je l'expliquerai ailleurs.

font 2555 jours, nombre qui, divisé par 7, donne 365 semaines; or, 365 semaines font juste 36 dizaines de semaines, plus une demi-dizaine. Il n'y a pas de doute que c'est sur ce calcul qu'il faut refaire le texte, lisant δεκάδες έδδομάδων εξ καὶ τριήκοντα καὶ ήμισυ δεκάδος, έδδομάδες πέντε καὶ ξξήκοντα καὶ τριηκόσιαι.

FIN DU LIVRE DES CHAIRS.

ΠΕΡΙ ΕΒΔΟΜΑΔΩΝ

н

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΠΕΡΙ ΝΟΥΣΩΝ ΤΟ ΜΙΚΡΟΤΕΡΟΝ.

DES SEMAINES

OU

LE PREMIER LIVRE DES MALADIES LE PETIT'.

ARGUMENT.

On sait que le texte grec du livre des Semaines est perdu, et qu'il n'en reste qu'une vieille traduction latine ². Je publie ici cette traduction. Le texte en est horriblement barbare et souvent inintelligible. Cependant, je n'ai voulu le changer en aucune façon; je me souviens trop bien de n'avoir pu faire

On verra plus loin dans l'Argument, p. 629, pourquoi j'attribue ce second. titre au livre des Semaines. - 2 Voy. t. I, p. 384. Comme on a traduit en latin, probablement à l'époque où plusieurs traductions des livres grecs se firent, dans les siècles qui suivirent immédiatement la chute de l'empire romain, le traité des Semaines, comme aussi on en a extrait des morceaux qui figurent dans la compilation intitulée des Jours critiques et sous le nom d'Aphorismes ajoutés, il est certain que le texte a subsisté au moins jusque vers les commencements du moyen âge. Mais le fait est qu'il n'a disparu que tout récemment. Le ms. y-I,-16 de l'Escurial contient le catalogue des mss. de cette bibliothèque avant l'incendie de 1671; ce catalogue a été rédigé par Nicolas de la Torre (Voy. Catal. des mss. grees de l'Escurial, par Miller, Paris, 1848, in-40, p. 332); dans ce catalogue, sous la rubrique, Ιστορία, in-quarto, nº 122: περὶ ἐβδομάδων, d'Hippocrate (p. 340 du cat. de M. Miller); manuscrit perdu, sans doute dans l'incendie de l'Escurial. Le ms. y-III-16-4° (p. 289 du même catal.) contient au folio 1, verso : Sur les sept âges de l'homme par Hippocrate ; ce ms. existe encore; c'est peut-être le περί 'Εδδομάδων, peut-être aussi un simple fragment du περί Σαρχών, voy, p. 608, § 19.

aucun usage de l'édition donnée par Guinther du Commentaire latin sur les Aphorismes, attribué à Oribase¹, pour me laisser aller à la même tentation. Cet éditeur, avant affaire à un texte aussi mauvais que le mien, prit le parti de le mettre en bon latin; mais, dans cette transformation, qui est en maint endroit toute conjecturale, on ne sait plus ce qui est du vieil auteur ou de Guinther, et tout est frappé de suspicion. A la vérité, j'aurais pu, donnant d'une part, sans changement, le texte latin, en donner d'autre part une traduction. Je l'aurais fait sans doute, si ce texte avait été dans de moins mauvaises conditions; mais, tel qu'il est, une traduction serait trop souvent une divination arbitraire pour avoir une véritable utilité. Je me suis contenté d'en présenter, dans cet Argument, une analyse qui est fidèle, du moins comme indication des matières qui y sont traitées. Si quelqu'un voulait jeter les yeux sur ce texte et essayer de le déchiffrer davantage pour son propre compte, je l'avertis qu'il ne faut faire aucune attention aux désinences. Le traducteur latin ou plutôt le copiste n'a plus le sens des terminaisons qui, dans la syntaxe latine, désignaient le rapport des mots; ces mots sont pour lui comme ils sont dans notre langue moderne, sans inflexion pour les cas; et, dès lors, il emploie un nominatif pour un accusatif, un génitif pour un datif, etc. En un mot, le cas ne paraît pas exister pour lui. Cette remarque aide un peu à la lecture. J'ai ponctué, toutes les fois du moins que j'ai compris; et cela est aussi une facilité.

Voici l'analyse du livre.

« Telle est la constitution du monde et des parties qui y sont contenues, que toute chose est réglée par le nombre sept. » Après ce début, l'auteur du traité passe en revue tous les phénomènes bien ou mal observés où le nombre sept paraît prédominer; les phases de la lune; sept vents; sept saisons; sept âges dans la vie humaine; sept parties principales

¹ Voy. t. IV, p. 442.

dans le corps; sept secours qui servent à l'existence : l'inspiration du froid, l'exhalation du chaud par tout le corps, le jugement de la vue, l'ouie, les narines qui respirent les odeurs, la déglutition de l'eau et des aliments, enfin, la langue, sens du goût; l'articulation des sept voyelles. L'auteur va jusqu'à dire que la terre elle-même a sept parties : la tête, qui est le Péloponèse, séjour des grandes âmes; le cou et la poitrine qui répondent à deux pays dont les noms ont été sautés par le copiste; les cuisses qui sont l'Hellespont; les pieds, le Bosphore, de Thrace; le long intestin et la partie inférieure du ventre, un nom estropié que je lis Bosphore Cimmérien, et les Palus Méotides.

Après avoir ainsi établi la prépondérance du nombre sept, et avoir remarqué que la connaissance générale du monde importe à la connaissance particulière des maladies, il explique son opinion sur l'essence de l'âme, qui, suivant lui, est un mélange du chaud et du froid élémentaires. Vient ensuite une comparaison du corps de l'animal avec le monde. La chaleur innée représente le soleil; les liquides du corps, l'eau; le froid inné répond à l'air, et les parties osseuses et charnues à la terre.

Le corps est comme l'année qui dans sa révolution revient sur elle-même; il a un commencement où il croît, un milieu où il parvient à sa maturité, et un terme où il finit. Nécessairement, il subit les influences de l'année elle-même et se modifie à mesure qu'elle passe par ses périodes. Quand l'hiver amène le froid, il fait tomber les feuilles des arbres et force les animaux à se réfugier dans leurs retraites. La chaleur du corps, fuyant le froid, rentre en elle-même et se cache. Cette chaleur agit sur les humeurs, ou plutôt l'humeur, car, suivant l'auteur, il n'y a qu'une humeur qui a reçu des hommes beaucoup de noms mal appliqués; il n'y a qu'une humeur dans le corps comme il n'y en a qu'une dans le monde; tous ces liquides appelés bile, pituite, urine, etc., sont produits par les mutations du chaud en froid et du froid en chaud, comme tous

les liquides de la terre, vin, vinaigre, moût, lait, miel, rosée, neige et grêle, dérivent d'un seul, qui est l'eau. L'auteur, ayant ainsi représenté la chaleur innée dans un état de concentration, en fait dériver les maladies et les fièvres. Il ajoute cependant que cette chaleur, quand elle s'exerce d'une manière salutaire, guérit les maladies, de sorte qu'elle entretient et corrompt le corps, qu'elle guérit et produit les fièvres.

Mais elles naissent de la chaleur d'une autre manière, quand le monde est rendu à une température plus douce. La saison des fleurs et des fruits fait sortir les animaux de leurs retraites, et ramène de l'Égypte ceux que le froid avait forcés de s'y réfugier. Le soleil met en mouvement les humeurs, qui, à leur tour, allument les sièvres, à moins que des évacuations ne soient provoquées ou ne surviennent spontanément, ou qu'une nourriture rafraîchissante ne combatte l'influence de la saison. Au solstice d'été viennent les fièvres ardentes, les ulcérations, et les éruptions de boutons; car, à cette époque, les humeurs du corps sont enflammées, actives et vénéneuses. Plus tard, naissent les fièvres tierces, quartes et quotidiennes. Il faut donc que le médecin non-seulement connaisse les sièvres, mais encore qu'il sache jusqu'à quel point le corps obéit à l'influence du monde; le médecin ne commettra aucune faute, s'il y oppose une influence contraire.

Tant que le chaud et le froid de l'âme se maintiennent en équilibre, la santé persiste, mais la fièvre commence quand cet équilibre est rompu. Si la fièvre débute par le froid, l'excès de ce froid amène, par une réaction, la chaleur et la sueur. Si la fièvre commence par la chaleur, le froid et les frissons viendront après. Le frisson et la sueur, se manifestant dans un jour critique, terminent la maladie; se manifestant dans un jour non critique, ils doivent se reproduire nécessairement. L'auteur cherche à expliquer le mécanisme de ces crises par la chaleur qui produit des attractions du dedans au dehors ou du dehors au dedans. Si l'on ôte au malade le régime qui lui convient, les chairs attirent les humeurs, et il se développe

des sièvres ardentes. A ces accidents, les médecins donnent à tort les noms divers de phrénésies, de léthargies, de péripneumonies, d'hépatites, etc.

Les fièvres se jugent le septième jour, ou le neuvième, le onzième, le quatorzième dans la seconde semaine, le vingt-et-unième dans la troisième, le vingt-huitième dans la quatrième, le trente-cinquième dans la cinquième semaine comme dans le cinquième jour, le quarante-deuxième dans la sixième semaine, le quarante-neuvième dans la septième semaine comme dans le septième jour, le cinquante-sixième dans la huitième semaine, ou le soixante-troisième dans la neuvième semaine comme dans le neuvième jour. La maladie qui dépasse ce terme devient chronique. Les fièvres quotidiennes, tierces, quartes, peuvent avoir une crise au cinquième mois, au septième mois, au neuvième mois, au quatorzième mois, comme les autres fièvres au cinquième jour, au septième, au neuvième, au quatorzième.

Les humeurs attirées par la chaleur de l'âme dans les viscères et dans les veines restent pendant un certain temps sans coction. Quand la coction est complète, la crise s'opère au jour critique. Les humeurs pituiteuses sont d'une plus lente coction; les humeurs bilieuses, d'une plus prompte. L'observation montre combien petite est souvent l'évacuation qui procure la crise des maladies.

L'auteur explique la pathogénie de la fièvre ardente, de la pleurésie, de la péripneumonie, de la fièvre quarte; et c'est là que se trouve le passage cité par Aétius au sujet de cette dernière fièvre. Voici le traitement qu'il conseille pour la fièvre quarte: d'abord, on fera éternuer fréquemment le malade; on frottera les membres inférieurs jusqu'au milieu des cuisses, les membres supérieurs jusqu'à l'épaule, de manière à les rendre rouges et chauds; on oindra le corps et la tête avec un mélange fait de laurier, de myrrhe, de castoréum, de casse, de nitre, de romarin et de poivre. Le sang ainsi échauffé, on couvrira le malade de vêtements propres, moelleux et chauffés préalablement; on mettra auprès de lui des vases remplis

d'eau chaude, et on le laissera jusqu'à ce que le sommeil survienne. Tout cela doit être fait avant l'accès.

L'auteur entre dans l'examen du traitement de quelques autres fièvres, et j'y remarque cette observation qui est d'un bon praticien, c'est que, dans le cours des fièvres ou lorsqu'elles se rallument, il faut bien prendre garde aux inflammations qui peuvent s'établir. « Elles sont d'autant plus dangereuses alors, dit-il, que la maladie a usé la chaleur vitale, et que le moindre souffle peut achever de l'éteindre. » L'explication importe peu, la remarque subsiste.

L'auteur expose avec d'assez longs détails le traitement de la fièvre causode ou ardente, sorte de fièvre qui joue un grand rôle dans la Collection hippocratique et dans les écrits des médecins grecs, et qui est une forme particulière de la fièvre bilieuse des pays chauds. Le fondement principal du traitement indiqué par l'auteur du livre des Semaines pour la fièvre ardente, est de rafraîchir; de légers diurétiques, des médicaments rafraîchissants, un lit où la tête soit élevée, un appartement où l'éclat du soleil ne parvienne pas, le silence, le calme, des frictions sur les membres inférieurs et supérieurs, jusqu'au milieu, avec de l'huile chaude, des sternutatoires qui, suivant l'auteur, ont la propriété de diminuer la chaleur morbide, des cataplasmes sur la région précordiale gonflée, telles sont les principales prescriptions dont la fièvre ardente est l'objet.

Sa pathologie repose sur deux bases principales: la première, que le nombre sept, qui prédomine dans la nature, qui règle le cours des principaux astres, et qui préside au développement de la vie humaine, détermine aussi la marche des maladies, et en fixe les périodes; la seconde, que l'âme, le principe vital, est un mélange de chaud élémentaire et de froid élémentaire, et que les maladies dérivent des inégalités qui surviennent dans les proportions de ces éléments. Il n'est besoin d'aucune remarque pour faire sentir le vide de pareilles conceptions: le seul point instructif qu'elles nous offrent est, non pas qu'elles fournissent un avertissement contre l'abus des

théories (car aujourd'hui ce serait vraiment un lieu commun), mais qu'elles nous montrent comment a procédé l'antiquité dans toutes les questions scientifiques. Au lieu de demander aux faits la solution des questions supérieures, elle résout hypothétiquement ces questions, et y ramène de gré ou de force les faits qu'elle a observés. Cela se retrouve partout dans la physique comme dans la médecine antiques. C'est un fait historique qu'il n'est pas inutile d'observer dans le développement de l'esprit humain.

Les signes des maladies dont l'auteur traite ne sont pas énumérés; mais, s'il oublie de donner des détails qui nous paraissent aujourd'hui essentiels et qui le sont réellement, il ne néglige pas de rattacher l'origine de ces affections à la composition du principe vital qu'il a imaginée. Il est deux points sur lesquels il a mieux compris les obligations d'un traité médical, ce sont le traitement et le pronostic. Dans les livres de la médecine hippocratique, des trois choses, diagnostic, pronostic et traitement, la première est toujours sacrifiée aux deux autres. Tandis que les signes différentiels des maladies sont exposés d'une manière incomplète et confuse, tandis gu'ils ne sont l'objet d'aucune recherche profonde, d'aucune déduction scientifique, tandis que l'auteur ne paraît accorder que la moindre importance à cette étude, il développe avec soin les diverses parties du traitement, et s'applique avec non moins d'attention à signaler ce qui, dans les maladies, peut indiquer, non leur siège et leur nature, mais leurs crises et leur issue. Il faut voir en cela la preuve qu'ils avaient beaucoup plus étudié les moyens thérapeutiques et les éléments du pronostic, que la nosologie elle-même. Cette prédominance du pronostic sur le diagnostic est un caractère de la médecine hippocratique.

L'auteur du livre des Semaines en a consacré un quart à l'exposition des signes qui donnent des présages sur l'issue des maladies. Ces présages, qui sont relatifs aux fièvres, à la fièvre ardente et aux maladies aiguës, sont tirés de la couleur de

tout le corps et de ses parties, de la langue, des yeux, des songes, de l'urine, des évacuations alvines, de la voix et de la respiration. En voyant ces propositions pronostiques qui se suivent et qui constituent la fin du livre, on comprend comment un compilateur a été tenté d'en extraire une partie et de les adjoindre aux *Aphorismes* sous forme de huitième section.

L'auteur termine en disant qu'il a mieux aimé se servir des choses dites avant lui que d'en écrire de nouvelles qui seraient fausses, et déclare qu'il a parlé de toutes les fièvres et qu'il va parler des autres affections : « De febribus quidem omnibus; « de cæteris autem jam dicam. »

Une formule pareille se trouve au début du Livre troisième des Maladies, t. VII, p. 418 : « Περί μεν οὖν πυρετών ἀπάντων « εἴρηταί μοι, ἀμφὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἐρέω ἤδη. » J'ai parlé de toutes les sièvres; je vais maintenant parler du reste. La ressemblance est complète et singulière. A présent, si l'on fait attention que le troisième Livre des Maladies n'est pas la suite du deuxième Livre des Maladies, que ce troisième livre s'occupe, en effet, de plusieurs maladies différentes qui ne sont pas des fièvres, ensin que le livre des Semaines est justement un traité des fièvres précédé seulement d'une partie spéculative sur le nombre sept, la conjecture s'offre aussitôt à l'esprit que la présence d'une formule identique à la fin de celui-ci et au commencement de celui-là est une attache entre les deux. En un mot, il serait possible que le troisième Livre des Maladies fût la suite du traité des Semaines. Ajoutons que ce troisième Livre des Maladies a porté le titre de deuxième Livre des Maladies le petit, Τὸ δεύτερον περὶ νούσων τὸ μικρότερον (voy. t. I, p. 361); ajoutons que le traité des Semaines (voy. plus loin, p. 629) a eu aussi, comme autre titre, celui de premier Livre des Maladies le petit, Το πρώτον περί νούσων το μικρότερον. Il est évident que des critiques anciens ont, comme moi, vu cette connexion des deux livres, laquelle me paraît digne d'attention. Il en résulte une confirmation de plus, s'il en était encore besoin, pour l'attribution du titre de premier Livre des Maladies le petit au traité des Semaines.

On comprend maintenant ce que voulait dire cette division que faisaient les anciens critiques des livres des Maladies, en grand et petit, premier et second. Le premier Livre des Maladies le petit était le traité des Semaines; le deuxième Livre des Maladies le petit était notre troisième Livre des Maladies; ils regardaient ces deux ouvrages comme la suite l'un de l'autre, et ils pouvaient avoir raison. Leur premier Livre des Maladies le grand était notre deuxième Livre des Maladies; leur deuxième Livre des Maladies le grand était notre traité Des affections internes. Naturellement ils regardaient aussi ces deux ouvrages comme se suivant l'un l'autre; y étaient-ils aussi autorisés que pour le cas précédent, c'est ce que je ne puis examiner ici (voy. Préf., p. xxxvi). En tout cas, on voit que ces dénominations n'avaient pas été données au hasard et sans des motifs critiques.

Je suis parvenu à diviser, d'une manière suffisante, en chapitres le texte latin, et à mettre en tête de chaque chapitre le sujet qui y est exposé. Ceux qui parcourront ces paragraphes prendront une idée succincte mais nette des matières et même de leur enchaînement. De plus, j'ai intercalé les morceaux grecs qui nous ont été conservés de ce traité, donnant la traduction, et imprimant en italique les portions latines correspondant aux portions grecques. De la sorte, on a dans leur encadrement les fragments grecs, et, en les comparant avec le latin, on obtient quelques facilités pour pénétrer dans cette traduction si barbare. Il fallait les conserver soigneusement et les mettre dans leur vraie lumière; car ils appartiennent à un texte fort ancien et qui a joui, dans l'antiquité, d'une assez grande faveur.

D'après l'auteur, le nombril est le point de partage entre les parties supérieures et les parties inférieures du corps. Cette indication servira à déterminer exactement ce que les anciens Hippocratiques entendaient par haut et bas dans le corps humain. Dans ce traité, l'âme est supposée un mélange de chaud et de froid; et dans le courant il est souvent question du chaud de l'âme, anima calidum, par exemple § 32. Le chaud de l'âme, τὸ τῆς ψοχῆς θερμὸν, se trouve aussi ailleurs dans la Collection hippocratique : du Régime, II, 38.

L'auteur parle de fièvres quintanes et nonanes; il en est question aussi Épid., I, 11. Il y a ajouté, § 26, des fièvres septanes et quarto-décimanes, dont il n'est pas parlé ailleurs dans la Collection.

Je signale une observation de praticien, c'est quand il dit que par l'inspection de la langue on juge de l'état des viscères interieurs, dont elle est pour ainsi dire le sommet et la tête, § 42. Une observation non moins importante est celle où il recommande de bien prendre garde aux inflammations qui se développent dans le cours des fièvres, § 32, et qui aggravent grandement le pronostic.

Il est dit dans ce traité, § 37, que la moelle et le cerveau sont unis; dans le deuxième Livre des Maladies, § 5, que la moelle provient du cerveau. Cette dernière opinion se trouve dans le livre attribué à Timée de Locres : « Le cerveau est l'origine du corps et la racine de la moelle; c'est dans lui qu'est la principauté¹. » Au contraire, Praxagore et Philotime, médecins célèbres de l'âge suivant, ont une opinion opposée : suivant eux, le cerveau est une excrescence, une efflorescence de la moelle épinière ².

Le nombre sept est le pivot sur lequel tournent toutes les idées de ce livre dans son préambule spéculatif. Voici quelques remarques à ce sujet.

On lit dans Platon : « Quand les enfants des rois de Perse ont atteint sept ans, on les mène aux chevaux et à ceux qui enseignent à monter à cheval, et ils commencent à aller à la

¹ Τῶ δὲ σώματος ἀρχὰν μὲν καὶ βίζαν μυελῶ εἰμεν ἐγκέραλον, ἐν ῷ ἄ ήγεμονία, 1, 5, êd. Batteux. — ² Ὑπεραυξημά τι καὶ βλάστημα τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, Gal. t. I, p. 460.

chasse. Arrivé à deux fois sept ans, l'enfant est pris par ceux qu'on nomme là précepteurs royaux 1. » Ces mots donnent à penser que l'éducation des fils des rois de Perse était régulièrement divisée en périodes de sept années. Il est vrai qu'Hérodote (I, 136) et Xénophon (Cyropédie, I, 2) fixent autrement la durée des divers exercices et des différentes classes par où passaient les Perses depuis l'enfance jusqu'à la vieillesse; mais Platon ne parle ici que des enfants de la race royale qui pouvaient être élevés d'après des règles particulières; et ces époques septénaires sont d'ailleurs en rapport avec les idées de toute l'antiquité sur l'importance et les propriétés mystérieuses du nombre sept. On connaît le fragment de Solon (le quatorzième dans les Gnomici græci de M. Boissonade) sur les dix semaines de la vie humaine.

« Les Grecs ont, dans le développement de la vie humaine comme dans le cours des maladies, attaché une grande importance au nombre sept. Bien que, par les progrès de la civilisation et par l'éloignement qui n'en résulte que trop souvent de l'état de nature, ce cycle septénaire ne se manifeste plus d'une manière aussi frappante dans le développement de l'homme et dans le cours de ses maladies qu'il peut s'être manifesté au temps d'Hippocrate, il n'en conserve pas moins une prépondérance non méconnaissable dans toute la durée de la vie. L'ovule paraît descendre dans l'utérus sept jours après la fécondation; l'embryon est viable au bout du septième mois; le nourrisson prend vers la fin du septième mois ses premières dents et arrive dès lors à l'âge d'enfant; l'enfant change ses dents vers la fin de la septième année et entre dans l'âge de la seconde enfance. Après deux fois sept ans commence l'évolution sexuelle, et avec elle, à proprement parler, la fleur de la vie humaine, l'âge du jeune homme et de la jeune fille. Après

^{&#}x27; Ἐπειδὰν δὲ ἐπτέτεις γένωνται οἱ παῖδες, ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τοὺς τούτων διδασκάλους φοιτῶσι, καὶ ἐπὶ τὰς θήρας ἄρχονται ἰέναι ὁἰς ἐπτα δὲ γενόμενον ἐτῶν τὸν παῖδα παραλαμβάνουσιν οῦς ἐκεῖνοι βασιλείους παιδαγωγούς ὀνομάζουσιν. Alcib. primus, XVII.

trois fois sept ans le jeune homme entre dans le commencement de l'âge viril. Après sept fois sept ans s'éteint la fécondité de la femme; la vie de l'espèce s'efface. Après dix fois sept ans s'établit la vieillesse. » (Eisenmann die vegetativen Krankheiten, p. 113. Erlangen, 1835.)

Ce traité des Semaines, très-souvent cité dans l'antiquité, paraît aussi l'être dans le livre d'Origène nouvellement découvert et publié par M. Miller. On lit dans ce livre : « Il est écrit dans l'Évangile qui porte le nom de Thomas : Celui qui cherche me trouvera parmi les enfants de sept ans ; en esset, là , dans l'âge de quatorze ans, caché, je me manifeste. Cela est, non pas de Christ, mais d'Hippocrate disant : L'enfant de sept ans est la moitié de son père 1. » Cependant cette phrase ne se retrouve pas dans notre traduction latine, ni non plus, que je sache, dans le reste de la Collection hippocratique; il serait possible qu'elle s'ût dans cette traduction, mais méconnaissable; il serait possible aussi qu'Origène, qui ne dit pas à quel livre il emprunte, eût cité de mémoire et à saux, attribuant à Hippocrate une pensée qui est à un autre.

J'ai dit (t. I, p. 407) que le traité des Semaines tenait de près au traité des Chairs et était sans doute du même auteur. Ce qui parle en faveur de cette opinion, c'est : 1° les derniers mots du livre des Chairs, où l'auteur promet d'exposer ailleurs la nécessité naturelle en vertu de laquelle chacune de ces choses (c'est-à-dire les phénomènes septénaires de la vie humaine) est réglée par sept; 2° l'endroit où il dit, § 13, que la jeunesse est à la troisième semaine de la vie, ce qui se trouve dans les Semaines, § 5; 3° le passage où il dit que la semence, tombant dans la matrice, a en sept jours toutes les

¹ Έν τῷ κατὰ Θωμᾶν ἐπιγραφομένω Εὐαγγελίω παραδιδόασι λέγοντες οὕτως α ἐμὲ ὁ ζητῶν εὑρήσει ἐν παιδίοις ἀπὸ ἐτῶν ἐπτά * ἐκεῖ γὰρ ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτω αἰῶνι κουθόμενος φανεροϋμαι. » Τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι Χριστοῦ, ἀλλὰ Ἱπποκράτους λέγοντος * ἐπτὰ ἐτῶν παῖς πατρὸς ἤμισυ. (trigenis Philosophumena sive amnium hæresium refutatio, e codice parisino nunc primum edidit Emm. Miller, Oxonii, 1851, p. 101.

parties du corps, § 19; ce qui répond, jusqu'à un certain point, à la phrase latine, § 1: « Necesse est septenario quidem haberi « species et definitiones septem dierum in coagulationem se- « minis humani et inde formationem naturæ hominis. » Malgré ces points de rapport, je suis moins disposé qu'autrefois à soutenir que ces deux livres sont du même auteur. Ce qui me fait douter, c'est que le traité des Semaines est bien plutôt un livre de pathologie qu'un traité expliquant les propriétés du nombre sept dans leur application au corps vivant, sans parler de quelques différences secondaires; voyez, par exemple, sur les jours critiques, des Chairs, § 19, et des Semaines, § 26. Dans tous les cas, une comparaison rigoureuse est difficile, attendu que la traduction latine est trop barbare pour fournir des éléments suffisants.

Si, de ce côté, le livre des Semaines perd quelques points d'appui dans la Collection hippocratique, il en gagne un autre, à la fois inattendu et inébranlable. En effet, cinq prénotions Coaques s'y trouvent textuellement : trois, les 208°, 225° et 213°, dans le § 46; et deux, les 224° et 355°, dans le § 51. J'ai dit, t. I, p. 351, que les Prénotions de Cos étaient antérieures au Pronostic et avaient fourni des éléments qui étaient entrés dans la composition de ce dernier ouvrage. Maintenant je regarde, grâce à mes réflexions consécutives et surtout aux objections de M. Daremberg 1, que les Prénotions de Cos sont, dans la Collection hippocratique, un livre trèspostérieur. En effet, on y trouve des sentences du Premier Prorrhètique et des Aphorismes, des fragments considérables du Pronostic, des sentences prises au deuxième Liere des Épidémies, des passages du premier Livre des Maladies, et du livre des Plaies de tête, et de longs morceaux du troisième Livre des Maladies. Voici maintenant le traité des Semaines qui augmente la liste des livres qui ont des propositions notables en commun avec les Prénotions de Cos. Ce seul rap-

¹ Voy. Journal des Sarants, mai 1853, p. 308.

prochement suffit pour montrer en quel sens se sont faits les emprunts. Les *Prénotions de Cos* n'ont pas fourni des propositions détachées à des livres si divers; mais ces livres si divers ont fourni au compilateur des *Prénotions de Cos* les éléments de son travail. Il en résulte que non-seulement le traité des Semaines est rattaché à la Collection hippocratique, mais encore qu'il est plus ancien que les *Prénotions de Cos*, donnant ainsi pour lui, comme pour tous les ouvrages qui ont été mis à contribution en faveur des Coaques, une date relative.

Tandis que le traité des Semaines est ainsi démontré appartenir au cycle hippocratique et à la haute antiquité médicale, une autre identification singulière et inattenduc se présente : Ce traité n'est pas autre chose que le Premier livre des Maladies le petit (τὸ πρώτον περί νούσων τὸ μικρότερον). Galien cite dans son Glossaire sous ce titre un livre que j'ai considéré comme perdu (vov. Introduction, t. I, p. 425, et aussi p. 360 et 361), et sur lequel, du reste, les critiques modernes n'ont rien dit. La première citation est : « Άναφέρειν signifie parfois aussi sangloter en respirant, comme dans le premier Livre des Maladies le petit : et s'entrecouper en respirant comme font les enfants à qui on impose le silence, pleurant et retirant leur respiration dans les narines. C'est la même chose que : respiration embarrassée dans l'ascension de l'air1, ou bien que la respiration² entrecoupée de ceux qui font une double inspiration³, n Maintenant, ce que Galien dit appartenir au premier Livre des

^{&#}x27; C'est une expression hippocratique: καὶ πνεῦμα προσπαῖον ἐν τῷ ἀνω φορῷ, du Régime dans les Maladies aiguës, § 11, t. II, p. 314. —

² C'est encore une expression hippocratique: διπλῷ ἔσω ἐπανάκλησις, οἴον ἐπεισπνέουσιν, Épid., II, 3, 7, et Prén. Coaque, 255.—

³ Αναφέρειν, δηλοῦ ποτε καὶ τὸ ὑποῦὐζειν ἀναπνέοντα, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ νούσων τῷ μικροτέρῳ καὶ ἀναφέρειν ὥσπερ τὰ παιδία τὰ πεπαυμένα, κλοίοντά τε καὶ εἰς τὰς ῥῖνας ἀνέλκοντα τὸ πνεῦμα τοῦτο ταὐτόν ἐστι τὸ (lisez τῷ) πνεῦμα προσπίπτειν ἐν τῷ ἔξω φορῷ, ἔμπαλιν τῷ διπλῷ εἴσω ἐπανακλήσει. Les traducteurs n'ont pas compris la fin de cette glose, parce qu'ils n'ont pas reconnu les deux phrases hippocratiques que Galien donne comme synonymes de ἀναφέρειν avec ce sens particulier.

Maladies le petit se trouve dans notre texte latin des Semaines. On y lit, § 51 : « Et anelant spissum paulatim ab ipsis pecto« ribus sufferuntur, sicuti pueri plorantes et (au lieu de et, li« sez in) nares trahentes spiritum. » Il n'y a pas à se méprendre sur l'identité des deux passages.

Galien a encore la glose: « Καύσωμα, inflammation, dans le premier Livre des Maladies le petit¹. » Καύσωμα ne peut pas être retrouvé dans notre texte latin; mais il était naturel d'attendre un pareil mot dans un livre qui est, en grande partie, consacré à l'exposition du causus.

La troisième et dernière citation de Galien est : « Μηλιάδα, dans le premier livre des Maladies le petit, la terre qui vient de l'île de Mélos 2. » Ce mot n'est pas dans notre texte latin; du moins, je n'y ai rien rencontré qui pût y être rapporté. Mais on comprend combien facilement il a été exposé ou à disparaître ou à devenir méconnaissable dans une pareille traduction.

Reste d'ailleurs inébranlable la citation que le Glossaire de Galien attribue au Premier livre des Maladies le petit, et qui est dans le traité des Semaines. Cette phrase n'a rien de banal qui puisse se rencontrer dans des traités différents; et elle établit l'identité de nos deux livres. D'ailleurs, cela est corroboré par la phrase d'attache qui se trouve entre le traité des Semaines et le troisième Livre des Maladies, et par l'opinion des anciens critiques qui les ont réunis. Mais comment se fait-il que le traité des Semaines eût aussi le titre de premier Livre des Maladies le petit? D'abord, j'avais songé à l'hypothèse que nous avions là, dans la traduction latine, deux traités juxtaposés par quelque erreur de copiste : l'un, des Semaines, traitant spéculativement du nombre septénaire; l'autre, le premier livre des Maladies le petit, traitant médicalement des fièvres,

¹ Καύσωμα, την πύρωσιν, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νούσων σμικροτέρῳ.—² Μηλιάδα, ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ νούσων τῷ σμικροτέρῳ, τῷ μηλιάδι (quelques mss. lisent τῷ κιμωλία, ce qui parait la vrale leçon), τῷ ἀπὸ Μήλου τῆς νήσου. Dans la deuxième glose avant celle-là, on lit: μηλίας (sic), ἡ ἀπὸ Μήλης (sic) τῆς νήσου.

et en particulier du causus; mais cette hypothèse est mise à néant par la citation d'Aétius; cette citation, qui est attribuée au traité des Semaines, porte sur la partie essentiellement médicale du livre, § 28. D'un autre côté, il n'est pas sans exemple qu'un livre de la Collection hippocratique ait porté plusieurs titres; sans parler du livre du Régime dans les Maladies aiguës, et pour rester dans ces dénominations de grand et de petit, le livre des Affections internes, περί τῶν ἐνθὸς παθῶν, se nommait aussi le grand Livre des Affections, το μέγαλον περί παθων, le deuxième Livre des Maladies le grand, τὸ δεύτερον περί νούσων το μείζον (voy. t. I, p. 358, 359). Il n'y a donc rien d'extraordinaire à voir un double titre, et de cette nature, à notre traité des Semaines. En outre, le sujet comportait fort bien la seconde appellation; car, à part ce préambule spéculatif sur le nombre sept, il est tout à fait médical, consacré aux fièvres aiguës, à leur traitement et à leur pronostic. Rien ne s'oppose donc à admettre le double titre.

D'ailleurs, d'après ce qui a été dit p. 623, ce double titre s'explique très-bien; il était dû à des critiques qui unissaient le traité des Semaines et notre troisième Livre des maladies. On peut dire que, pour le compilateur aussi des Prénotions de Cos, ces deux livres avaient des connexions étroites; car il a puisé à l'un et à l'autre, de la même façon, prenant au premier des propositions d'un pronostic général, et à l'autre des propositions regardant spécialement le pronostic de la pleurésie et de la péripneumonie.

Grâce à cette trouvaille du texte latin des Semaines, et aux facilités qu'il a données pour rattacher les uns aux autres des dires de la critique ancienne qui paraissaient sans connexion, un livre de la Collection hippocratique qui passait pour perdu, le deuxième livre des Maladies le petit, est retrouvé; et définitivement, il ne nous manque plus qu'un de tous ceux qui étaient dans le canon alexandrin, à savoir le traité des Blessures dangereuses, ou des Traits et Blessures (voy. t. I, p. 421-425).

En énumérant les diverses conditions du malade qui fournissent des signes pronostiques, l'auteur conseille de consulter les veines, § 40. Il est impossible de ne pas voir là un de ces rudiments de physiologie, sur lesquels j'ai appelé l'attention dans mon *Introduction*, t. I, p. 225-230.

Pour appuyer ses idées septénaires sur la constitution du monde, il trouve, § 11, que la terre a sept parties. De ces sept parties, la quatrième est l'Hellespont; la cinquième, le Bosphore de Thrace; la dernière, le Pont et les Palus Méotides. On sait (voy. t. V, p. 12 et 13) que l'activité médicale des Hippocratiques s'était exercée dans la Thrace et jusque sur les bords du Pont et dans la Scythie. Ici encore, on peut croire que, dans cette singulière division de la terre, où les régions du nord tiennent une telle place, on a une trace des habitudes des médecins de cette famille ou de cette école.

C'est dans ce même § qu'il désigne le Péloponèse comme le séjour des grandes âmes. Il ne peut avoir en vue que Sparte et ses vaillants citoyens. Probablement, cette phrase a été écrite quand la ville bâtie sur le bord de l'Eurotas avait encore la suprématie dans la Hellade. Probablement aussi, la réflexion provient d'un homme qui, entre les deux grands partis divisant la Grèce, le parti lacédémonien et le parti athénien, inclinait pour le premier.

BIBLIOGRAPHIE.

MANUSCRITS.

Ms. 7027, fonds latin; voy. t. I. Pour le fragment pris à l'opuscule des Jours critiques : 2255 = E, 2144 = F, 2141 = G, 2142 = H, 2140 = I, 2143 = J, 2145 = K, 2332 = X, 2148 = Z, cod. Fevr. ap. Foes = Q'.

Pour la huitième section des Aphorismes: 2146 = C, 446 Suppl. = C'

COMMENTAIRE.

Recherches sur une traduction inédite du traité des Semaines, livre attribué à Hippocrate dans l'antiquité, et dont le texte grec est perdu, par É. Littré. Paris, 1837. — Et Gazette médicale, même année.

Nota. J'ajoute ici un texte du fragment sur les âges, § 5, texte qui se trouve dans le Cod. Phil. MDXXIX des manuscrits du baronet Thomas Philipps à Middlehill, et qu'on peut comparer avec celui que j'ai imprimé : Έπτά εἰσιν ὤραίας ἡλικίας καλοῦσι (lisez ὧραι, ᾶς ἡλικίας καλοῦσι) παιδίον, παῖς, μειράκιον, νεανίσκος, ἀνὴρ, πρεσδύτης, γέρων. Παιδίον μέν ἐστιν ἄγρι ἐπτὰ ἐτῶν ὀδόντων ἐκδολῆς ' παῖς ὁ' ἄγρι γονῆς ἐκσύσεως, ἐς τὰ δἰς ἑπτά ' μειράκιον ὁ' ἄγρι γενείου λαγνώσεως, ἐς τὰ τρὶς ἐπτά ' νεανίσκος ὁ' ἄγρις αὐζήσεως ὅλου τοῦ σώματος, ἐς τὰ τειράκις ἐπτά ἀνὴρ ὁ' ἄγρι πεντήκοντα ἔξ ἐς τὰ ἔπτάκις ὀκτώ τὸ δὲ ἐντεῦθεν γῆρας κὰν ὰτυχῆ τὰ τοῦ τέλους. (Daremberg, Notices et extraits des manuscrits médicaux grecs, latins et français des principales bibliothèques de l'Europe, Ire partie, p. 144, Paris, 1853.) Ce morceau se trouve aussi dans le nº 396, p. 707, fonds grec, Bibl. imp. de Paris,

INCIPIT YPOCRATIS DE SEPTEMMADIS.

- 1. (Constitution septénaire du monde.) Mundi forma sic omnis ornata est eorumque insunt singulorum : necesse est septenario quidem haberi species et definitiones septem dierum in coagulationem seminis humani et inde formationem naturæ hominis et inde terminationis egritudinum et quæcumque deputriunt in corpore corum. Quæ in omne et cetera omnia septinaria naturales habentem speciem : insuper et profectionem et perpatris propter hoc numerositas. Numerositas mundi si constituta est : septenario habent in se ipsa omnes speciem et ordinem uniuscujusque partium in se ipsa septinarium: unum quidem ordinem in se parvulis mundi transitus habentes estatis hiemis; secundum ordinem astrorum et splendorem et laxationem et raritatem naturæ et splendidum. Tertius solis transitus calorem habentem : quartum lune crescentes et minuentes augmentum et defectionem. Quinta pars aeris constitutio mundi habens pluvias et coruscationes et tonitrua et nives et grandines et cetera sic. Sexta aeris humor pars et fluminum et lacorum et fontium et stagnorum et adunatum cum his calorem quiducatio et irrigatio humoris. Septimum ipsa terra in qua animalias et nascentia adest omnem victum et aquam constitutum. Sic omnium mundi septinarium habent ordinem.
- 2. (La terre; la lune; le soleil; constellations dont les levers fixent des époques; les planètes.) Equales numeros et similes formas qui sub terras circuli his qui super terras ejusdem numeri gyrum habent circuitus et itineris terram circuitu terræ facientes. Propter hoc terra et olympus mundus habent naturam et stabilem. Ceteræ autem iter habent cicueundi. Medio autem mundi terra posita et habentes in se ipsa et super ipsa humoris in aere posita taliter sub celo: ita inferioribus superiora deorsum sit. Sursum autem esse habere et quæ dextra autem habere et sinistram et circa omnem terram sic habet.

At quidem terra media constituta olimpidius mundus summitatem tenens immobiles sunt. Luna vero in medio constituta copulat ista cetera omnia invicem viventia et per¹ se transcuntia hec eadem et per mundi partes transcuntia facile semper moventur ergo signa celestis septem constituta ordinem habentem temporum tandem dorum divisum istum dum mundum quidem. Sol soli autem luna sequitur, arctos autem arcturo sequentia habent secutionem, sicut soli luna, pliades vero yadibus; urioni autem canis. Hec autem signa sequentia habenti invicem et contraria etatem ad expectationem temporum et immutationem. Pergunt autem ita ut non unam stationem habeant discurrentia signa.

- 3. (Les vents sont septénaires.) Ventorum rursus regiones septem respirationes habent tempus circuitum facientes : et mox vegetatem et roris respiramen flatus et virtutes facientes : principium autem ventorum unde nascuntur venti : a calido subsolanis, sequens africanus, deinde septentrio, ex hoc favonius, post hunc qui appellatur ² lypy, postea auster, consequens vero eurus, respirationis circuitu faciens et motum his septem respirationes sunt temporalem.
- 4. (Division septénaire de l'année.) Tempora autem annuales ³ septima etherien partem habentes: sunt autem hec semen-

¹ Αὐτόδρομον, αὐτοκίνητον ὁς ἐν τῷ Περὶ Ἑβδομάδων Gal. Gloss. — ² Λίψ.— ³ Καὶ ὅσοι τὸν ἐνιαυτὸν εἰς ἔπτὰ τέμνουσιν ιρας, ἄχρι μὲν ἐπιτολῆς τοῦ κυνὸς ἐκτείνουσι τὸ θέρος, ἐντεῦθεν δὲ μέχοις ἀρκτούρου τὴν ὁπώραν οἱ δ' αὐτοὶ καὶ τὸν χειμῶνα τριχῆ τέμνουσι, μέσον μὲν αὐτοῦ ποιοῦντες τὸν περὶ τὰς τροπὰς χρόνον τοὺς δ' ἔκατέρωθεν τοῦθε, σπορὴ τὸν μὲν πρόσθεν, φυταλιὰν δὲ τὸν ἔτερον ἀὐτοὶ γὰρ οῦτας ὀνομάζουσι. Καὶ μέν τοι κὰν τῷ Περὶ Ἑβδομάδων Ἱπποκράτους ἐπιγραφομένω βιδλίω διηρος ἀτμήτων πεφυλαγμένων, τετμημένων δὲ τοῦ μὲν χθινοπώρου καὶ τοῦ ῆρος ἀτμήτων πεφυλαγμένων, τετμημένων δὲ τοῦ μὲν χειμῶνος εἰς τρία μέρη, τοῦ δὲ θέρους εἰς δύο. Gal., t. V, p. 347. Dans le texte de Galien, les éditions ont σπορήτὸν, au lieu de σπορὴ τὸν, que j'ai imprimé; σπορὴ ionien pour σπορά; la correction est évidente; je n'ai pas besoin d'y insister. – Nec tempus in suas quatuor partes distinxit, quemadmodum ii fecerunt, qui veri æstatem annecti, huic frugiferum tempus, quod est autumnus (au lieu de : quod est autumnus, lisez : huic autumnum), at hunc hiemem subsequi voluere.

tatio, hiemps, plantatio, 1 vera estas autumnum post autumnum.

Texte grec: Σπορή, χειμών, ἦρ, θέρος, ὀπώρα, φθινόπωρον.

Traduction: Ensemencement, hiver, plantation, printemps, été, fructification, automne.

Hec invicem a se different propterea: sementatio partes ea instate non valde generant nec plantatio nec floritio in hieme est autumnum fructificatio in estate nec maturitas in hieme.

5. (Division septénaire de la vie humaine.) Sic autem et in hominis natura septem tempora-sunt, etates appellantur; puerulus puer adolescens juvenis vir junior senex; hec sunt sic: puerulus usque ad septem annos in dentium immutationem. Puer autem usque ad seminis emissionem quatuordecim annorum ad bis septinos. Adulescens autem usque ad barbas unum et viginti annorum ad ter septimum usque ad crementum corporis. Juvenis autem consummatus in XXXV annorum quinque septenos, Virautem usque ad XLet VIIII ad septie et septem; junior vero LX et III et in VIIII ebdomadis. Exinde senex in quatuordecim ebdomadas.

Τεπτε gree: Έν ἀνθρώπου φύσει έπτα εἰσιν ῷραι, ας ἡλικίας καλέουσι, παιδίον, παῖς, μειράκιον, νεανίσκος, ἀνὴρ, πρεσθύτης, γέρων. Καὶ παιδίον μέν ἐστιν ἄχρις ἑπτὰ ἐτῶν, ὀδόντων ἐκδολῆς· παῖς δ'ἄχρι γονῆς ἐκφύσιος, ἐπτὰ (lisez ἐς τὰ), δὶς ἑπτά· μειράκιον δ'ἄχρι γενείου λαχνώσιος, ἐς τὰ τρὶς ἐπτά· νεανίσκος δ'ἄχρις αὐξήσιος ὅλου τοῦ σώματος, ἐς τὰ τετράκις ἐπτά· ἀνὴρ δ'ἄχρις ἐνὸς δέοντος πεντήκοντα, ἐς τὰ ἑπτάκις ἐπτά· πρεσδύτης δ'ἄχρι πεντήκοντα ἔξ, ἐς τὰ ἐπτάκις δκτώ. Τὸ δ'ἐντεῦθεν γέρων. (Philon, Περὶ Κοσμοποιίας, p. 17.)

Traduction: Dans la nature humaine, il y a sept saisons

Hiemem insuper in tres diviserunt partes, primam nimirum sementem; postremam inserendi tempus, et medium inter hæc duo constituentes, quod jure hiemem appellant. In libro quoque de Septimanis, qui Hippocratis nomen præfert, in septem partes annum divisum invenies; arbitror autem hanc divisionem, ceu sui temporis Asiaticis hominibus notam, Hippocratem dimisisse, quum regio nostra Asia totius orbis regio temperatissima censeatur. Fragments du comment. de Galien sur le traité des Airs, des Eaux, etc., Comm. III, cap. vi, t. VI, éd. de Chartier, p. 202.— Lisez ver, æstas, autumnus (c'est à-dire ὁπώρα, la fructification), post autumnus.

que l'on appelle âges : le petit enfant, l'enfant, l'adolescent, le jeune homme, l'homme fait, l'homme âgé, le vieillard. L'âge du petit enfant est jusqu'à sept ans, époque de la dentition; de l'enfant, jusqu'à la production de la liqueur spermatique, deux fois sept ans; de l'adolescent, jusqu'à la naissance de la barbe, trois fois sept; du jeune homme, jusqu'à l'accroissement de tout le corps, quatre fois sept; de l'homme fait, jusqu'à quarante neuf ans, sept fois sept; de l'homme âgé, jusqu'à cinquante-six, sept fois huit. A partir de là commence la vieillesse.

6. (Comparaison du macrocosme avec le microcosme: la chair est la terre; l'eau est le sang, etc.) Quæ autem in terra sunt corpora et arbores natura similem habent mundo que minima et que magna : nccesse est enim mundi partes cum sint omnia similem compati mundo; ex equalibus enim partibus et similibus mundo constituti sunt; terra quidem stabilis inmoles media quidem lapidiosa imitationem abens : impassibiles inmobiles naturam. Que autem circa ea est hominum caro terra solvules : quod autem in terra calidum humidum medullæ et cerebrum hominis semen : aqua autem fluminum imitationem et quod in venis est sanguis. Stagna autem vissice et longe intestinus natus : maria vero qui in visceribus humor hominis. Aer vero spiritus qui est in hominem : lune locus sensus sensus apparitio dictum hominis quomodo in mundo in duobus locis est. Et quidem quidum ex solis splendoribus et congregatum terre hoc quod in visceribus hominis et quod in venis calidum est, quod autem in superioribus partibus est mundi : quod stelle et sol quod sub cute est. Hominis calidum circa carnem quod per celeritatem splendens mutat colorem : sicut et illic ægiocum inveniens esse ero. Hos autem fervores in omnem operationem que e sole nutrita: 1 inseparabiles autem s titas que mundum contenet omnem cutis coagulatio frigida.

^{&#}x27; Άχριτον πάγος, τὸ οἰον ἀδιάχριτον : εξρηται δὲ ἐν τῷ Περὶ Έδδο μάδος ἐπὶ τοῦ μετὰ τὸν κόσμον, ἥτοι ἀπείρου, ἢ οἴον ἀδιατυπωτοῦ κενοῦ. Gal. Gloss.

Constituta ergo omnia constitutio uniuscujusque formarum sic contenetur.

- 7. (Chaque partie est divisée en sept: tête, mains, viscères, membre viril avec deux fonctions, urine et sperme, intestins, jambes.) Unius cujusque partes speciarum VII: capud una pars; manum operum ministrationes secunda; interiora viscera et præcordiorum definitio tertia; veretri duæ partes una quidem orine profusio quarta, alia¹ similis natura quinta; ²longa intestinus majus cibis sediminis exitus sexta; crura ambulationes septima.
- 8. (La tête a sept fonctions: inspiration du froid, exhalation du chaud; vue; ouïe; olfaction; déglutition; goût.) Capud ergo ipsud septinarium habet auxilium ad vitam: frigidi introitus per quem ubique partet una hec; secunda fervoris exlationem ex omni corpore; tertia visus judicium; quarta auris auditum; quinta nares respirantes odorum intellectus; sexta ³ humeris bibitionis et ciborum transmissio, ⁴ astheria et sthomacum; septima lingua ⁵ guttis sextus.
- 9. (Sept voyelles.) Et ipsius quidem vocis septe vocalium inarticulatio 6 vocalium litterarum.
- 10. (Sept éléments dans le corps: le chaud; le froid; les humeurs; le sang; la bile noire; les choses douces; les choses salées. Le mélange tempéré de tous ces éléments fait la santé.) Animam itaque septinarium habet calidum septe forme septenarium constitutum. Et indeficiens facillime eis septem dies quod in aere et quod in animalibus. Secundo inærium frigus utiles.

¹ Lisez seminis. — ² Lisez longao, nom barbare du rectum. — ³ Lisez humoris. — ⁴ Lisez arteria. — ⁵ Gustus sensus. — Chalcidius (Comm. sur le Timée de Platon, p. 111 et 112, ed. Meursius, Lugd. Bat. 1617): « Hippocrate, qui traite de ces faits (l'influence du nombre sept) dans la plupart de ses livres, compte, dans celui qu'il a particulièrement consacré aux semaines, sept ouvertures des sens placées dans la tête, les yeux, les oreilles, les narines et la bouche. » Notre passage diffère de la citation de Chalcidius. — ˚ Chalcidius, ib.: « On compte autant de voyelles qui adoucissent la rudesse des consonnes. » — ² Lisez, je crois, animans, τὸ ζῶον.

Tertio humorum per totum constitutum corpus. Quartum terra sanguinem cibo indigente. Quintum coleras amaras egritudinum dolores multitudinum his septem dierum. Sextum cibum dulcem omne quod est locum sanguinis innascens. Septimum omne salsum delectationum imminutiones. Natura autem hec septem partes anime; que cum consilio quide sine dolore consistunt. Cetera si recte agunt begeti unam vitam et fortitudinem habent et 'bibunt sufficienter: male autem incomposite curantes peccatis biolentum dolorum et jactationum incurrunt. Moriuntur autem advenientibus illis per suas culpas ipsi bibere dolore causa constitutis.

- 11. (La terre aussi a sept parties: la téte, c'est le Péloponèse, séjour des grandes àmes. Dans le reste, je ne puis reconnaître que le Bosphore de Thrace, le Pont et le Palus Méotide.)

 Terra autem omnis septem partes habet: caput et faciem pelopontium magnarum animarum habitationum. Secundum immo medullam cervix; tertia pars inter viscera et præcordia tome; quarta ² cruarellis pontum; quinta pedes vosporus transitus trachius et onchyme mertus sextum cum ventur inferior et longao intestinus exumus pontus et palus meothis.
- 12. (Rapport des maladies avec l'ensemble des choses.) De autem totum mundo et naturam hominis secundum naturam et rationem dixerim quia tale ego ipse ostendo visum est'; cum sit ergo talis ejusmodi mundus ostendam et in egritudinis hec pati totum mundum et aliorum omnium corpora : necesse est enim propter eos qui nesciunt mundi totius omnium natura ostendevit scientes magi adsequi possent quæ nunc dicuntur manifeste quidem qualia sunt hec ratio talis est docet, hec autem ratio : que secundum naturam continent ipsas febres et alias causas et quidem acutas egritudines quomodo faciunt docet et que facta est quomodo oportet cohibere aut nunc fieri et nascentes : quomodo debeam curare recte considerare : recte oportet secundum hanc rationem omnia.

¹ Vivunt. — ² Crura, Hellespontus.

13. (Définition de l'ame : elle est un mélange de chaud et de froid, L'auteur distingue le chaud originaire du chaud acquis, et le froid originaire du froid acquis.) Ubi dico hominis anima illic dicere 1 originalem calidum frigidum contritum. Originalem autem dico calidum quod manevit de patre et matre : quando convenerant adinvicem ad infantum generationem calidum et frigidum. Quando consisterunt adinvicem in matrice quam meo quod vocatus seminam parentibus manente cecidit in matrice et ubi dixero animam calore non omne, Animam hominis hoc dico originaliter calidum; cetera calida omnia aut de temporibus factam dicam et gule aut exse quibus manducamus et bibimus aut ex poculis multa habentium vocabula aut decem unius contrariorum civorum ad salutem : et quando dicam aerum frigidum aut aerum spiritumn on originalem. Aut ipsius anime ipsius hominis frigidum dico sed totius mundi anime; et quando ab his que eduntur et bibuntur dico frigidum aut ex utrique que in superius dicta sunt frigidum dico et non oportet extimare multum frigidum dicere. Et in locis in quibus constitutum frigidum divisum est hactenus differri arbitror.

44. (Passage presque inintelligible sur l'action du chaud originaire.) Et quando corpus aut speciem dico hominis aut alias ventres et concabas venas ab hominis cognata natura plus introierit alicujus, mors necesse est predictorum inruere alicui moto anime calore et congregato in interioribus ventribus et ad viscera calidi ipsius et humoris simul calido trahentia ad se calidum humore et ad victum sibi : est autem humorem colericus inustu et habentes sucorum diversorum humoris. Origo autem est causoades febrium; status autem et medietas que in eodem jam causo tabescunt quando tavifecerant quod in corporis humoris est causo et calidum se tractatus fiet omnium que ab eodem fervore et retentorum humorem in cor-

^{&#}x27;Galien: « Si l'on trouvait dans quelqu'un des véritables écrits d'Hippocrate une explication sur l'essence de l'ame, ainsi que l'auteur du traité des Semaines en a donné une..., » Comment. Ep. VI, 5, 2.

pore. Tunc enim prevalet maxime fervor; quando sic fuerit et fecerit medium, hoc ergo erit causodum febrium, consummatio autem est arum febrium que quidem et vite est consummatio et quidem anime dimissio aut itaque dicitur ex corporibus ad mortem egritudinum dimissio ad salutem consummato est et vitaliter: quando anime calor relaxaverit que ad se est convocationem liquoris humidam et frigidam tunc vita dissolutio anime. Et animalium et nascentium et egritudinum quidem dimissio. Quando in egritudinem adtractionem qui adest calor demiserit morbidi humoris et temporum quidem motio quando in mundo calor talia operatur quecumque quidem circa corpus fiunt sic habet.

- 13. (Le monde est constitué comme le corps vivant : le soleil représente le chaud originaire ; l'eau, les humeurs ; etc.) Qui autem mundus tradet corporibus actenus habent quum animalia et que nascuntur, omnia terra habent. Calidum quidem solis parte ; liquore autem omnem aque ; quod autem frigidum flatum erit ; quod autem ossosum et carnosum terre. Est autem terra mundi nutris , adstatio animalibus , et que nascuntur ex liquore aque vero nutrimentum et vas calidum. Quod autem solis calor est terre crementum est ortus omnibus. Quod autem aeraes frigidum inrigatio et quagulat liquore simul et terram est facient aliquid fieri speciem et corpus.
- 16. (De l'année.) Annus autem in quo omnia curcuant habet in se ipso omnia. Habent enim initium in se ipso in quo crescunt que in eo sunt; habent medium in quo maturantur et que in eo sunt omnia et consummationem in qua iterum finiuntur omnia ergo que insumunt: necesse est extimari et similia pati que ipso anno fiunt anni passiones et consequi que in eodem anno omnia que necessitas sic habet.
- 17. (De l'hiver. Il chasse la chaleur. Les petits animaux se réfugient dans les trous.) Hiemps quando adduxerit frigora, celum terra et que sunt in ea et animalibus coget secedere intro quod singulis corum calorum est, propter quod et arboris

41

quidem folia demit, tunc intro secedente calore et quod in his est gelatum humorem de frigidi virtutem; et que modice sunt et inbecilles 1 abes, sed pisces fugiunt ad cubiles. Ubi enim calor secedentem intro calore qui in eis constitutus est et refugientis frigus quod in mundo toto et non potest sustinere, quemadmodum que magna corpora et multi calores habentes. Et animalium et nascentium haugere frigide virtute in hieme ergo 2 obscultator calor ad se ipsum adsumens. Humore similiter et quod arboribus et quod in terra et quod in animalibus qui cubant calor fugiens frigoris virtutem. Quibus enim et ipse calor qui in corporibus est animalium. Quando hiemale tempus prevaluerit, quod inbecillius est hiemale glacie, sicut haves et modice pisces, ad cubiles fugiunt propter inbecillitatem que in ipsis est calidi. Sic autem et ipsud calidum cavantium animalium quod in omnibus corporibus cave in animalibus refugiens intro frigidi virtutem que in alicujus tunc humorem et siccitatem dico sic cum quidem et quod terre pars est.

18. (Il n'y a dans l'homme, comme dans le monde, qu'un seul liquide dont tous les autres ne sont que des modifications dues au chaud et au froid.) Humorem autem omnem varie habent ubique quod in mundo aque est; quod autem frigidius in humorem et quo terrenum est simul in corpori formam constitutum est exinde quum quidem ex codem humorem quando dico ejus que in cor hominis constituti multa autem habentes ab hominibus multa nomina non recta. Unius enim est humore constitutus in homines sicut et in mundo; de calido autem multas species habent quod vocatur pir tole multi nominis et fleumata sicut si quidem reuma et in quod in mundo humor et qui in partibus mundi propter caloris operationem; demulat species ita ut vocatur mare, aqua, sales, nitrum, uve, vinum et acetum, mustum, lac, serus, mel, ros, nivis, grandinex: quando ergo musti calorem cholericos et sic habet vitium humoris de fervore dico his omnibus utor choleribus et flamma-

¹ Aves. - 2 Occultatur.

tibus urinis et aliis humoribus interpretationibus causam ad inperitos veritatis ignaros.

- 19. (Le chaud de l'âme, mis en mouvement d'une manière anomale par un excès de travail, de boissons, d'aliments, etc. produit le chaud et la sièvre. Ceci, pendant le règne de l'hiver; c'est l'explication des sièvres hibernales.) Calidum autem sic de frigido et humidum et frigum de calidum patiente et hec faciente in constitutionibus morborum febris erigit. Quando autem anime calidum movetur a solito ex lavore aut fervore aut de solem aut de ciborum fortior natura ante confectionem: necesse est 1 ad tractationem colerum aut flecmatum facere calidum anime ad se ipsum ex quibus 2 actractis incenditur ipse calor in febris. Quod enim natura animi calidum est in societate ipse adsumsit quod et sole calidum aut et his que oblata sunt vel que facta sunt aut ad febres corpora deducat. Si ergo in febres et alia culpa obveniat, 3 non mundo constituto corpore, actenus exustio calidi insurrectione calidi inforte febrium in corpore faciens; si ipse febres inmunditias maturantes per respiramina superiores vel inferiores canales de ventribus erumpant ad medicaminibus moderate que seducat inmunditias. Ex enim amaris et calidis constitutis 5 munditiis nutritis calor violentium incendit febres aut facilius obtinens quod in corpore est frigidum occidit : itaque calidum quegne ra bile corpora quando 6 etcusserit quod in corpore est proprium humorem et nullum calores restrincxerint : ut de vita quidem hoc auget corpora calidum siuibene apte habeat ad cetera que in corpore sunt partes sunt sanat calidam egritudines si adducat ad se humorem discemet frigidum et salubrem et non calidum non amarum.
- 20. (Le chaud tue le corps et le fait croître. Les médecins, par ignorance, commettent des erreurs contre l'action naturelle

¹ Attractionem, au lieu de ad tractationem. — ² Attractis. — ³ Immundo. — ⁴ Fortes febres faciens. — ⁵ Immunditiis. — ⁶ Exusserit.

du chaud inné, de même que les gens du monde qui, se traitant sans médecin, prennent des aliments qui les tuent.) Sic itaque calidum 1 auget corpore et corrumpi faciet.

Texte gree : Καὶ ἀποκτείνει ήμᾶς τὸ θερμὸν ὅπερ ἔφυσε τὰ σώματα.

Traduction : Le chaud qui a produit le corps est aussi celui qui nous tue.

Curat morbos et febres facit, corporibus mortis causa est, medicorum autem imperitia totius modi et ex quibus natum est corpus et quatenus et quomodo et que nunc matura est et quis in cibis est in febrium morbis expediat et ex quibus qui se ipsos sine ratione extra medicum nutriunt; quibus quidem ipsorum necessitas simperitias cogens. Hunc necessitas extringuere igne et si humidis et frigidis cibis hii quidem salutari sunt: ipse in se marcidantes calorem et consummantes contraria estivorum autem quicumque horum contraria adhibentes cibos fecerus hulatuerunt per imperitias se ipsos interficientes; ita humane egritudines de calore sunt facte, in initio ergo causodum dum febrium sitise febres sunt.

21. (Arrivée de l'été. Les animaux qui s'étaient enfuis en Égypte en reviennent.) Nata et aliter quando in hiscibus et in corde et in toto mundo est; emergente autem calido quod in toto mundo est dicuntur humores: rursum quidam ad fructificationem et ad floritionem que in terra de labore quod in mundo est et serpentes et ²habes et pisces qui cubaverunt iterum de cavationem ³procidunt et de calidis quidem Egyptum refugiunt, item habes et pisces in calido tempore item; in Egyptum enim habuerunt fugientes frigus provocare in calidis locis et in cor-

^{&#}x27;Ιπποκράτης εἶπε' καὶ ἀποκτείνει τοίνυν ἡμᾶς τὸ θερμὸν ὅπερ ἔφυσε τὰ σώματα. Πρῶτον μὲν δὴ φήσωμεν, ὡ βέλτιστοι, τῶν γνησίων οὐκ ἐστὶν Ἱπποκράτους βιθλίων, ἐν ῷ τοῦτο λέγεται. Δεύτερον δὲ, εὶ καὶ δόγμα ἐστὶν Ἱπποκράτους, ἐχρὴν ἐξηγεῖσθαι αὐτὸ ὅπως εἰρηται, καί τινα φέρειν ἀπόδειξιν... οὐ γὰρ ὡς ἡ φλὸξ τὰ ξύλα, ταύτη καὶ τὸ σύμφυτον θερμὸν τῶν ζώων ἀναλίσκει τὰ σώματα' τουτὶ μὲν γὰρ ἴσως οἰκεῖόν ἐστι τοῖς ὑπὸ τῶν πυρετῶν διαφθειρομένοις παράδειγμα' καὶ τὸ γε παρ' Ἱπποκράτους λεγόμενον ἐν τῷ προγεγραφυία ῥήσει τοιοῦτόν τι δηλοῦν ἔοικε. Gal. Περὶ μαρασμοῦ, t. ΠΙ, p. 374. — ² Ανες. — ³ Procedunt.

poribus ergo humoris est mederetur hunc iam admoribus a calore mundi certantes quia auxilium dant item mundi calore eos qui in omnibus est calido deficiente quidem ¹ nascentis et in animalibus estatu et fortitudinem ejus præbet.

- 22. (Automne, Il dissout et relâche; en effet, dit l'auteur, tout ce qui est à l'état de bonté est humide et mou ; ce qui le dépasse, est sec, amer et visqueux; ce qui vicillit est mou, froid et faible. Le corps étant constitué comme le monde, ces influences y ont leur action correspondante.) Autumnus autem maturans et iterum infricdans jam dissolvit estatum eorum sicut enim ipsius anni tempora habuerunt necesse est dolores ne ossistentibus humoribus de calido in corporibus esse hominum crescentibus et statu aspicientibus cum calido et iterum dissolvit dolores miscere marcidantes calore qui in mundo est et qui in corporibus. Succidit enim illi frigidum hoc ipsum faciunt et corpora animalium et arborum et fructuum. In bonitate enim humida et mollia eibetalla sunt; mediata autem statui sicca et amara et viscida; rursum senascentia humida et mollia et frigida et invecilla sit. Hec ratio coget et consequi omnia que insunt in calidi operationem et in ceteris et in mundo.
- 23. (Division de l'année suivant le lever des constellations; maladies qui répondent à chacune de ces époques. Aussi importe-t-il que le médecin, non-sculement sache traiter les maladies en soi, mais sache aussi en quel rapport elles sont avec les phases du monde; et il ne se trompera en rien, combattant directement les influences cosmiques.) In anno autem initio acutorum morborum est hoc quod de estati est initium. Est autem plyadus ortus estatis initium et morborum actenus quoad sole est calidum aply ortum valde iam calefaciens corpora et certantes anime hominis calidus commovet humorem immunditia in corpore. Hec autem commote febres insecedere faciunt, nisi

^{&#}x27;Il y a ici deux lignes d'effacées; je ne sais si elles l'ont été à dessein; on n'y distingue plus que estas.

si quis educat eas purgationem aut cibi auxilium, ferventi frigidis infridat aut spontanee erumpentes sursum vel deorsum secedant. Post hec ad Solstitio estibo in morbis 1 causis fiunt et ² vulnera et pustularum ebullitiones : propter hoc immunditia humoris qui homine de estivo fervorem iam nimie inuste violentie carnibus quidem hominum exala intentio constitutum humores facit et calore : quod autem in carnibus humorum diffusa est : de sole vulnere et pustulas foris in corpora in superficie. Causi vero propter hoc maxime fiunt a solstitio estivo, quia quo intus in corpo hominum humores est munditie inustum et inbulliens in venis et in visceribus urentem cibum ³ preventem calori animam. Post hec autem a canis ortum usque ad arcturis ortum 4 causa letales fiunt : maxime propter hoc in corporibus anime calorem exiguum humorem et fricdorem habet hoc tempore : quod autem est in homine humoris ignitum maxime violentum est et venenosum et de calores qui in mundo est vaporem corporum ita ut anime calidum hominum quando sic constitutum est humorem traet ad se et aerium flat non subministret anime, calido exuruntur quod ex corporem est humoris ex calido. Prolongari autem incipiunt febres a medio canis et arcturi ortum ortuminisset extrahatur in munditias de corporibus humores aut ipse rumpens aut per medicamina; propter hoc enim calor inbecilliores id quod aut sole est aut advenienti frigido quod in mundo; post autem arcturi ortum tertiane et quartane et cotidiane maxime nascuntur febres. Propter hoc immutantes jam totius mundi infricdorem calidum frigido pugnans anime, ⁵ errantes febres facit; et sub hoc tempore maxime febres statum habent ex acutis; hec autem fiunt. Propter hoc ante arcturi ortum humor in corporibus calescens prevalet. Ab autem arcturi ortum statim frigido convalente jam corpus extrinsecus infricdatum est, spiritum quod inspiramus frigidius constitutum recidere facit. Calidum intro quod

 $^{^{1}}$ Καύσοι, — 2 °Ελχεα, — 3 Præbentem. — 4 Καύσοι, — 5 Πλανήται πυρετοί.

est in corpore et pugnant frigidum calidum ita ut de auctis incipiant febres maxime et hanc translationes post hec caphiadis occasum incipiunt morbi adsistere propter hoc aer calefactus a plyadis ortum sic superius denique fori sunt corporis calefit et diffundit et movet humores quod est in homine et morbos nasci facit et infricdatus iterum de plyadum occasum item aeri iterum ingelationem constitutum humorem quod in mundo et quod in corporibus et calidum in cuuilem refugiat : ut ita desinant morbis secuntur quod in corporibus frigidum et calidum anni frigido et calido : propter quod oportet medicum non solum ipsum per se ipsum curare febres scire sed et vivere quatenus compatiantur mundo corpora, ut ad hec curas adibeat; sed in nullo delinquet contraria mundo contendens et qui non solum morbos optinet sed et medico. Unde ergo et quatenus febres nascuntur diximus.

24. (Quand le mélange exact du chaud et du froid de l'âme est troublé, il y a maladie; le froid suit nécessairement le chaud; il en est de même de la sueur. Remarques pronostiques sur les sueurs: importance des jours critiques. Censure des médecins qui croient avoir affaire à des phrénitis, à des léthargies, à des péripneumonies, à des hépatites. L'auteur, si je le comprends, range toutes ces affections sous le nom de causus ou hèvre ardente.) Anime autem partes, calidum et frigidum quamdiu quidem 'equales sunt sibi, incolomis et homo.

Texte gree: "Όταν μετρίως έχη τὸ θερμόν καὶ τὸ ψυγρὸν τῆς πρὸς ἄλληλα κράσεως, δγιαίνει ὁ ἄνθρωπος.

[&]quot;Ότι μὲν γὰρ ἐπειδὰν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ὅροις μένη τῆς κράσεως, ὑγιαίνει τὸ ζῶον, οὐ δεῖται λόγου, τουτέστιν ὅταν, ὡς Ἱπποκράτης ἔλεγε, μετρίως ἔχη τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν τῆς πρὸς ἄλληλα κράσεως. Ἡν δὲ τὸ ἔτερον τοὺ ἐτέρου κρατήση, νοσεῖν ἀνάγκη τὸ ζῶον εἰδος νοσήματος ἐοικὸς τῆ φύσει τοῦ κρατήσαντος αἰσίου " ͽλεγμοναί μὲν οὐν καὶ ἐρυσιπέλατα καὶ ἔρπητες καὶ ἄνθροκες καὶ τὰ καυσώθη καὶ φλογώθη καὶ πάντα τὰ πυρετώθη πάθη, ὅταν ἡ τοῦ θερμοῦ δύναμις ἐπικρατῆ " σπασμοὶ δ' αῦ πάλιν καὶ τέτανοι καὶ παλμοὶ, καὶ νόρκαι, καὶ παραλύσεις, ἐπιληψίαι τε καὶ παραπληγίαι, τοῦ ψυχροῦ κρατοῦντος πάθη. Gal. Περὶ τρόμου καὶ πάλμου καὶ σπασμῶν καὶ δίγους. Gap. VI. — ² Est.

Traduction: Quand le chaud et le froid sont dans un juste tempérament l'un avec l'autre, l'homme est en santé.

Si autem precesserit calidum frigidi equalitatem, tunc quidem inflammati frigidum quantum magis concaluerit frigidum, tanto magis egrotat corpus homines causoades et acutis febribus calidum et frigidum et humidum utraque alie efficiuntur et patiuntur. Si quidem primum frigus adprehendat necesse est calorem anime in febres transire et de excessum frigidi et iterum de febre ad frigus transiret et sudores manationem ex omni corpore sic et in mundo que tropea vocantur de calido in frigidum et de frigidum in calidum transeunt si autem primo calor accipiat, necesse est in rigore transire et iterum rigores febres. Si ergo iterum in horrorem et rigorem transierit sudores et manationes ex omni corpore faciad, consummata est egritudo, si in gonimo dice fiat; sim minus, iterare necesse est : si autem in febribus supervenerit rigor et sudor calidus extenens, celerius febris desinet; si autem frigidus consistens manaverit deinde. Si nivix vel terra habundantius sicut in mundo ex nubibus imbre diuturnos calor ustionis fuerit mortalem: humor enim fleumatis et colerum foris procedit per carnes humidus constitutus medicaminibus oportet purgari propter hoc quod in carnibus est calidum exsequi ad se ipsum et adstructionem adducit ex interiore carnibus quidem calidioribus effectis eius qui in precordiis est in visceribus calore relaxantes adstrectionem quem ad eum hex carne humoris. Vocat autem ad se ipsum quod in carnibus est calidum sudore et in corpus consumens et detrahens humorem hominis : propter hoc commanavit de calido humor quod de carnibus colerum et fleumatum manavit ad sinus. Hic ergo humor adtrahitur ab eo qui in carnibus est calido propter hoc inanem. Est humor exterior pars corporis ab eo quod in precordiis est febrium humorem intro ad carnes adtrahentes in omnes concavitates et ad viscera. Siccata ergo carnis humores extrahunt

^{&#}x27; Έν γονίμω ήμέρα, dans un jour critique.

ad se ipsa rursum: si autem victum detrahat febricitanti quod aptum et sorbitionibus et propter febres non sumat ipse egrotus totum, necesse est adtrahere ad se ex carne pinguem humorem; quando hoc fuerit, febres sunt causodis quem si habentem victum a pingui humore quod in homine est consummans consumit hominem adducens febres terrenum et frigidum in se quod est conmodum ad victum hominis et prevalet in hominibus: quando autem casus consistit, morborum nomina sibi medici multa et falsa ponunt freneticas et latargos et peripleumonias et epacitas et alias egritudines.

25. (Remarques sur la terminaison du causus, qui est pour l'auteur une sièvre produite par la bile. Fièvre épiale; c'est le causus modifié par le phlegme. Fièvre où il y a des sueurs abondantes, plus longue et moins grave.) Hec autem fiunt sic: causos calidi et humidi cum calido deveniet transiens in hac partes corporis. Congregato autem calido necesse est calorem in eodem ita ut ipse congregetur adtrahere ad se humorem ex alio corpore optento circa alio corpore calore congregatio: ut enim congregatum plus alibi circa aliud corpus calorem et humorem et calido privatur adsiduum omne corpus congregato: in his ergo mouis non oportet contra vehente certari egritudines superius enim semper omnem nimium a meliore sed tempore cura tum medicaminibus cum providentiam et secundum naturam equitatem conspicienti deducere humorem que ignis ustio solverit et amaricaverit quod vocetur cholera : quicumque febrium ex nubibus fleumatodes in epialum hic transit adhuc autem copiose ¹ adiuite in corpore autem ignisior quidem constituta febres igni continue sunt et sudore non advenit nec obripilatio hec quidem celerius solvens dimittit aut occidit propter hoc et atherius purus est et non est infuscatus humore fleumatis frigidum deterius autem dico propter germanos geneseos si cum enim sol in mundo in calidis temporibus purum quidem constitutus continue et non innubilatus : nec pluens ex nubibus

¹ Adhibita

autem mediis pluviis non uret que ex terra nascuntur, sie autem et febres singulares constituta talis est: quando autem febris minuitur et sudores infundantur sicut in mundo nubibus aque et venti nascantur frigidi sic ergo febris diuturna quidem et tarta fit mortalis autem minimo aparui: propter hoc non pura est ignis et fleumatis humore et frigore sicut nubilum fundens calorem anime homini quod eum prohibet et non continue incenderem febrem neque celerius urentem solverem ad salutem aut ad mortem.

26. (Jours auxquels arrive la solution des sièvres. Comp. Épid., I, 12.) Solvunt autem febres septima, aut nona et undecima aut quarta decima in secunda ebdomada, aut una et vicesima in tertia ebdomada, aut duas minus a tricesima in quarta ebdomada: sicut enim febres in bis septenos et quatuordecim dies sunt duo ebdomada de crisis fiunt quatuor decim dierum aut quinta et tricesima in quinta ebdomada ut in quinta die aut in quadragecima et secunda in VI ebdomada aut non minus a quinquaginta in septima ebdomada sicut in septimo die ut sexta et quinquagesima in octava ebdomada aut tertia et sexagesima in nona ebdomada sic in nono die : si quis autem numeros istos transierit, diuturna jam fiet constitutio et presentatio febris diu. Cotidiane aut tertiana et quartane aut lypirie; aut quinque mensuum sicut in 2 quinque dierum febres aut septem mensuum sicut in septem 3 dierum febres aut septem mensuum sicut septem dierum aut novem mensuum sicut in 'novem dierum febres aut quattuordecim mensuum sicuti ⁵ quattuor decim dierum. Omnis autem crisis in supra dictis temporibus determinant. Alie autem non sunt certe terminationes; sicuti enim alique egritudines in crissibus significande mutantium de calido in frigido sudoribus protectionibus aut sanguines fluxus aut alio quolibet evenienti in terminationibus temporum que dicuntur et occasibus et ortum

¹ Tarda. — ² Fièvre quintane: crise au bout de cinq mois. — ³ Fièvre septane: crise au bout de sept mois. — ⁴ Fièvre nonane: crise au bout de neuf mois. — ⁵ Fièvre quarto-décimane: crise au bout de quatorze mois

signorum ostendit pluviarum aut nivium aut tonitruus recte in calidi et frigidi ad invicem transitum.

27. (Cause pour laquelle il y a de telles périodes dans les sièvres. C'est la maturation, la coction des humeurs qui l'exige.) Determinationibus autem quum in his numeris fiunt causa hec est : quando anime calor ad viscera et venas adtraxerit colera aut flegmata, diu quidem 1 inmatura sunt que de calore adtractant humida et frigida non removet illa calor ad se ipso; cum autem matura fuerint, tunc removet 2 sic nomida die si autem inagon aut agonos removerit ignomia iterum necesse est egritudinem iterare maturantur aut est que flegmatica sunt et multa et frigida humorum tardet : que autem pauca et colerica et calida celerius manifestum est et expurgationibus peripleumonie et pleuriditis languide fuerit pleuritidi recedit septima aut nona die : si autem fortis sit in bis septinos dies enim in dies istos qui in pleuritidi humores flegma et cholera maturata de calore nutriunt et maturantur et quid in aliam partem corporis humor quod eo motus est a calore his maturatis teneatur et febres educitur et morbus terminatur est manifestum et clarum quantulum est quod crisin facit morbis; quecumque febres demittunt septima vel nona die aut quattuor decim his quidem habundantia humidi et calidi prevalet que impleuriticos et inequalibus diebus marcidantur calidum et humidum extenuat et foris exiet morbum et terminatum : quibus autem quattuordeciem dies transgrediuntur febres eos quidem necesse est similiter pleripleumonie et terminari : peripleumonia vero termina in bis septenos que longior : si vero non sic terminetur, necesse est 3 saniem fieri ex peripleumonia sicut et febres nisi sicut ergo demiserim pretendito i partet illas prolongentur in autem dies istos terminationum qui in plumo est; tumor in peripleumonia putrefit de calido. Quod autem circa

^{&#}x27; Άπεπτα. — 2 Si in gonimo die; si autem in agono removerit, iterum necesse est ægritudinem iterare. Γόνιμος, critique; ἄγονος non critique. — 3 Un empyême, ἐμπύημα. — 4 Oportet..

aliam partem plus calidum marcescit humor autem tenuatur sicut et pleuritica passio tempus transgreditur longissimum superat sic febrium continuo qualitas necesse est ergo terminari in quibus et peripleumonie si vero as transierit annunc necesse est errantes et lipriodes fieri febres.

28. (De la sièvre quarte. Suivant l'auteur, elle n'attaque qu'une fois, et elle n'attaque qu'à l'âge adulte. Théorie des sièvres intermittentes.) De quartanis autem adhuc reliquum dicendum est febribus quemadmodum fiunt: Primum quidem quartane febres bis idem neque exaquitatus est nec de cetero exagitavit, si semel salvus fuerit. Propter hoc secundum unius cujusque hominum nature etates necessario et stabilitam naturam hominis in hoc tempore quartano tenuerit transeunte autem statum absolvet quartane compréhensio.

Texte grec: ¹ Πρῶτον μὲν τῷ τεταρταίῳ πυρετῷ δὶς ² ωῦτὸς ἄνθρωπος ³ οὖτε άλίσκεται, οὔτε ⁴ ἔάλωκέ που, οὔτε άλώσεται τοῦ λοιποῦ, ἢν ἄπαξ ῦγιὴς γένηται: ⁵ διὰ τοῦτο δὲ κατὰ τὴν ἱδίαν ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων φύσιν καὶ τὴν ἡλικίαν τὴν ἀκμαστικὴν γίνεται: ⁶ ἀνάγκη γὰρ ἀκμάζουσαν τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πεταρταίῳ ⁷ άλίσκεσθαι πυρετῷ, παρελθούσης δὲ τῆς ἀκμῆς ἀπολελύσθαι καὶ τοῦ ⁸ τεταρταίου τῆς λήψιος.

Traduction: D'abord la fièvre quarte n'attaque pas, n'a jamais attaqué, et n'attaquera pas le même sujet, une fois guéri; c'est pour cela qu'elle survient suivant la nature propre de chaque homme et suivant l'âge, qui est l'âge adulte; en

' Citation prise à Aétius, qui dit, Sermo V, Cap. 93: ὁ ἀκριδής τεταρταίος πυρετός πάσαν μὲν ἡλικίαν καταλαμδάνει, μάλιστα δὲ τὴν παρακμαστικήν. Ίπποκράτης δὲ ἐν τῷ Περὶ Ἑβδομάδων τὴν ἀκμαστικήν φησι δοκεῖ δὲ ἀὐτῷ μὴ παραπίπτειν τὸν αὐτὸν ἀνθρωπον δὶς τῷ τεταρταίῳ πυρετῷ λέγει δὲ οὕτως.... — ² ὁ αὐτὸς ms 2193, Bibl. Imp. — ὁ ωὐτὸς Ald. — Lisoz ωὑτὸς. — ³ οὕτε ἀλίσκεται manque dans le latin; ce qui est peut-être mieux. — ⁴ ἑαλωκέει Ald. — ⁵ Les mss. et l'éd. d'Ald.font cesser la citation au dernier mot avant διὰ τοῦτο. Mais par le latin on voit que διὰ τοῦτο... λήψιος est aussi du livre des Semaines. — ⁶ ἀνάγκη ὁ ἀκμάζουσαν γὰρ est le texte d'Alde; mais il faut déplacer γὰρ, comme l'indiquent l'acc., et l'inf. ἀπολελώσθαι — † ἀλίσκεται Ald. — L'acc. τὴν φύσιν montre qu'il faut l'infinitif. — Է τεταρταίου καὶ τῆς Ald. — Ce καὶ me paraît devoir être supprimé.

effet, il est nécessaire que ce soit la nature humaine adulte qui soit attaquée de la fièvre quarte à cette époque, mais que, passé cet âge, elle soit exempte de ses atteintes.

Fit autem propter hic quartane aliquando anime calor hominis in visceribus et in venis fuerit plus quam in his congregati calide humorem quod in superficiem corporis humidum et frigidum colligens corpore ad se ipsum intro epyalum facit exteriori corporis inanito calido cum humidi liquore intro quo constituti. In his autem temporibus et colera multa trahit ex adipibus ex quibus febres et sitis increscunt. Fiunt autem per hec inmutationibus autem desinunt propter ejus qui est animi calor a violentia et certamine interni eis calidum per carnes exsiccans respirant pergit humor quod adduxit calor respirat autem per narcs aut per os plus quam sanus quotiensque solet serrare ita ut actenus infricdet omnem corpus per medios autem dies iterum similiter colligit licores fiunt autem ¹ si quartane et cetere febres que iterant et acute egritudines.

29. (Remarques générales sur le traitement des siècres et des maladies aiguës : saigner et purger.) Quemadmodum curare oportet nunc quartana febres deinde et alias et acutos morbos : precipio ergo fortibus constitutis epiliali ex interiori qui in visceribus calore vocant quod interiorem partem corporis humeros accuintis interiores venas incidere sanguinem detrahere. Propter hoc homines quando epyle tenuerint ex superioribus partibus corporis extra natura pergit sanguis in visceribus et venis morbum facit simul quidem etherio spiritum quod ad statu que anime habent et respirant naribus trahentes se de colera de adipibus quas febres calefacientes per partes corporis solvent maxime autem de sub cute cavitate sinepyales autem ipsi sanguinis in viscerum cabant trahitur. Quorum ergo causa oportet de visceribus sanguinem detrahere propter hec ventribus et visce colera multi temporibus purgare et fleumam habundantem longo 2 tepore.

¹ Sic. - 2 Tempore.

30. (Traitement de la sièvre quarte : sternutatoires, affusions chaudes sur les membres; onctions aromatiques sur la tête; donner les médicaments appropriés à la sièvre quarte; et, après la cessation de la sièvre, saigner et purger. L'auteur note qu'il se fait parfois une crise par un flux de ventre avec grande agitation.) Febres quartanas oportet curare sic : primo quidem sternutare sacere frequentem et crura usque ad femora media et manus usque ad humeros 1 perurguere multo et calido aliquod defricaret manibus quousque febricitantia reddas que febricantur deinde autem calefacere hec ut maxime : et caput et corpus autem unguere tundens laurum et murtam et castoreum et cassia et mirram et nitrum et rosmarinum et piper et egyptium, his calidum sanguinum calefac vestimentis mundis et mollibus et teneris et ante calefactis aut lanis aut 2 lentis fictiles cum aqua calida adplicare corporis et altibia aut alia miscis aures adlectare : hec autem faciens demitte quousque somnus superveniet et fac autem hec ante accessionem : et 3 que quartane sunt dare medicinam; si autem his qui quartane medicaminibus sanam fecerim, ne sanguis et cholerum et fleumatis extretationem post modum oportet purgare corpora et sanguinem detrahere ut non humor qui in corpore lanxit eum minime ex febre consumptus est congregatur ad aliquam partem corporis malum oportet majus a quartana febre quartanas ergo sic oportet curare : facit autem aliquando crisin illis febrium et ventris fluxus cum jactatione acerrima fortiter spontanea.

31. (Traitement des fièvres continues et ardentes.) Diuturnas autem elippiperdas febres : purgari oportet incipientes a capite et ventrem utroque exequente invicem habundantiam detractionis humoris et cetera que in corpora sunt tumida et equante

¹ Perunguere. — ² Il y avait dans le texte φακοῖς δοτρακίνοις, des vases de forme de lentille, en terre. — ³ Donner les remèdes qui conviennent à la fièvre quarte. L'auteur ne les indique pas. — ⁴ Je pense qu'il y avait dans le grec συνέχοντας καὶ καυσώδεας πυρετούς, des fièvres continues et ardentes. Du moins le contexte de ce qui suit, autant que je le saisis, conduit à cette lecture.

cholera invicem et fleumata : mulicribus autem et menstruorum colera purgari diversos. Hoc enim salutis equari ad vicem bene apte omnia que causodes neque sitientes neque exponentes colero venenosa superiorem aut inferiorem ventrem sudantes obripilantes longiores trium ebdomadarum crisin in hos autem oportet et medicaminibus aquatis purgari extra parte corporis colera insistunt cum febribus residente egritudines; purgare autem et uinsmodi febres propter eam sequentia colera et fleumate anime coloris compatiuntur exequere oportet et superiorem ventrem in fervori et cum vel maxime purgare et que in corpore vel maxime ad invicem : mulieribus autem per matrices diversos colores educere et venientibus menstruis et convenientibus ergo magis post autem farmacia lacte et aqua lactis coetis ¹coluere ventris : posterioribus autem seminum sucis decoctis et aquatis omnibus et quas frigidioribus quoadusque tractor et frigiscat febres deinde cibis adplicare et paulatim adidaqua non deputet et carnibus non hellioribus agninis et pisces aspratiles nobellos : certor enim cibus et de mediis et actibus seminam autem que vescuntur quod siue terrariora sunt cocta autem omnia pane accipiant dare frigida et calida quassatas in minus qui nihil olet. Calet enim sudor vetusta omnia recentioribus meliora febritanti et ex febribus. Constitutos excepta aqua autem recentior, ideo et jam frigidior et viscida autem et salsa et calida et bene olentia et vetera et recentia adhibere sic habenti neque cibos neque odores; propter hoc febricitanti et ex ipsis constitutis calidum erigitur statim; fleuma vini autem sine odore et non vetera neque pingues neque multum ferventes refriscentes et aquatis sole autem et laborem e rigore et dispotationem hoc humidorum et alium prohibere sic habentem: 2levare autem multum calidum secundum vires incommodi in febribus aut non lavare ante labracum autem et labacrum et in posterum unguere oleo commolandi gratiam inlabacro autem defricare melle admiscente aleum Post

Colluere. - 2 Lavare.

labacrum autem infrictionem observare calefaciens quousque salus ¹ procidat. Si autem non relaxaverit, rursum eadem facere, quod ad usque determinare febres recedant. Hec autem facere oportet sub ipsis grossis quotiens que predicta sunt ut simul secundum naturam terminas morbos cum autem ad uiuis et non sicut superius rationi naturali inpugnans mali aliquid facias.

32. (Il faut bien prendre garde aux inflammations qui peuvent se développer dans le cours des sièvres. La flamme de la vic, affaiblie, serait éteinte comme l'est une petite flamme par le vent qui redouble. Le chaud de l'âme est dit médecin des maladies.) Observare autem oportet nimis et ut non sine febricitanti inflammationes neque ei quia febris resurrexit. Propter hoc eis quidem qui non sunt et qui non convalescunt et multum humores habent et calidum in corpore commutationem: et aliud facit spiritus de inflammationem caloris sicut in carbonibus incenditur quando quis sufflaverit : humor autem in corporibus et exagitatur de vento, sic autem et non potest manet uno quoque in sua sede, invicem ergo miscetur sicut et mare de ventis turbatus et fluctuatur : sic et egrotantium qui egrotaverunt medicum habent anime calorem in corpore consumptum in egritudinem : cum autem humor et alia operantur ventositates conluctantes anime frigori et optinentes calidum extincxerunt calidum; sicut forinsecus flammas modicas quidem extinguet per indigentiam ventositas autem eregit et incendit : hoc idem autem et in corporibus facit : propter quod oportet inflammationes maxime observare.

33. (Tel est le traitement des sièvres ardentes, avec douleur en un point. Ne pas administrer de vapeurs sèches.) Causodeas vero actenus oportet curari sic et ubi dolor in corpore insedit de calido congregato et felle secum conducentes hec autem de temporibus humidis forinsecus

 $^{^{1}}$ Procedat. — 2 In corpore insedit de calido a été répété à tort par le copiste.

adhibentes desolvere : siccos vero vapores non adhibeat febricitanti.

34. (Administrer des diurétiques et des sternutatoires qui n'échauffent pas. En général il faut employer les réfrigérants. C'est ainsi que, si dans de l'eau bouillante on verse de l'eau froide, on arrête l'ébullition.) Oportet autem et urinam provocanti bene olentia et non violenter adhibere et sternutatorii et initians et medians et consumans curam, et refrigerare calidum quod est anime medicamine autem purgationem et non cogere hujusmodi febres propter hoc quia medicaminis fervor anime calori concertans 1 superiorem facit et febricitantes neque per venas violentam liquationem : sed in carnibus maturans humorem inmarcedari in evaporatione et exsolutionem calido dolores sic corpus circumfluxum aerem emitans, sicut circa cramentum super ignem bullientem si auferas operculum, refrigeris et infundis aquam frigidam aut frigidissimam prohibens bullitionem super labia vasculi tolli. Hec autem et causodis periclitantes faciens certissime jubabit medicamina infricdantia adhibens.

34 bis. (Tenir au malade la tête haute; car plus les parties supérieures se prennent, plus il y a danger.) Et supradictis lectum altiorem faceret ad capud; propter hoc minus ad precordia superioribus partibus sanguis conlocabitur calido non constituto ² in mortalibus locis; quantum enim forte plus ad pulmonem et cor et cerebrum pervenerit febres, tanto mortificatorie fiunt egritudines quam que inferiori.

35. (Empécher la lumière de pénétrer dans le logis du mulade; ne pas encombrer sa chambre; ne pas parler; le tenir dans le repos le plus complet; le couvrir mollement.) Oportet quidem et domos in quibus forte incommodantur non ad splendorem solis adtendere, sed umbrosam, et circa habita-

¹ Une main aucienne a changé superiorem en deteriorem, qui est sans doute la vraie leçon. — ² Eν τοῖσι θανατώδεσι τόποισι, comme plus loin, p. 672, l. 26.

les et non ventos inspirare tenebrosas inter non superiori ut commoveantur, nec multos adonate introire, neque ¹ famulari, etenim voces calefiunt aerem quod anhelamus, et ventrem turbant. Neque deambulare oportet et ut tranquillitatem habeatur qui in domo est et tacere egrotantem et silere ² reguilantem quam maxime, nisi ad secessum, et urinas urguere ad sternorum motus, et non nudari ut non obripilans corpus motum calefacient plus febricitat; et vestimenta et straturia mollia et munda sint, ut non laborans calescat multum se regirans et non labore omnino.

- 36. (Onctions avec l'huile sur les chairs; affusions sur les membres avec l'eau chaude; onctions avec le cérat; envelopper de couvertures molles. L'eau chaude diminue la fièvre; et les humeurs vont là où la chaleur abonde.) Carnes autem oleo bene olenti unguere; crura autem et pedes ac manus usque ad medium bracchium fovere multo calido, cerotarie unguere, involvere mollibus et calidis plagulis propterea non faciens hec homo omnis induratur et infrigdat et in superiores partes corporis veniens ab articulis calidum fortiorem facit magis causon hoc autem fit odet ubique enim exigui calidum minuitur habundanti calido. Minoratu autem et ad tractum sequitur humor susum ubi est plurimus calor.
- 37. (Soulager le cerveau par des sternutatoires qui n'agissent pas violemment; il importe de procurer au corps une respiration et une exhalation égales toujours et partous les moyens qui y concourent.) Oportet autem et occidenti tempore ³ caput relevare respirationem dante non ee medullo et celebro, connexi sunt enim sibi. Medicaminibus ergo bene olentibus et sternutatoriis revelare et fleumam deducere non violentum. Non enim convenit nimium aliquid aliter taliter et febricitanti excepto potum

¹ Lisez fabulari, parler. — ² Reclinantem, couché. — ³ Je pense que cela signifie : soulager la tête, en donnant de la respiration à la moelle et au cerveau, car ils sont unis. Or, dans cette ancienne médecine, on soulage le cerveau par des sternutatoires.

multum et frigido et de pulmone calido spirationem oportet fieri, perungui ¹biscidas bene olentibus, simul defricare linguam aspera et duram constituta; et quidem criseos sunt signa defricata lingua hec cura facis sed ex aliis signis non peccavis quis est sciens latitudinem enim tartereis et venis per vessicam facere cum humorem calidum educens urinam facientibus mollibus et civorum de ventribus secessu oportet facere de sucis boni odoris et deductoribus aut colliriis educentibus aut ² licmatibus mollibus. Undique enim oportet corpori equalem respirationem et exalationem calidi facere et initians et medians et consumans curam exalat cadum de visceribus.

- 38. (Utilité des sternutatoires.) Sternutamina autem juvant propter hoc sternutationibus spiritum respirante quod de civo est eo qui cognatus est calori inflammationis inustionis demittit sternutatio per hos et per nares educens quod prevaleat calorem visceribus exiens autem item facit tranquillare calorem et infundant corpus et animam calorem manere in locum facit sternutatio. Statim enim multum juvat relevans et demittit bullitionem caloris, quomodo si quis eorum que de igne bulliunt corpotariam offerat et refricdat : rectius autem infricdat demittat calorem foris ire sibi si sit sternutatio corporis facit et iterum avertit aut non congregatum calidum dolorem innectat fleu....s cholerum conductionem facientem et ventositatem minime innascuntur et que insunt celerius desinunt de sternutationibus.
- 39. (Cataplasmes de graine de lin sur la région précordiale.)
 Oportet autem et precordia cataplasmare tumentia lini semine
 levi ut permanens calor in hec colligat sanguinem secum et
 spassos faciens occidit curare autem sic oportet omnes febres.
- 40. (Entrée dans l'énumération des signes pronostiques. Le chaud de l'âme communique aux humeurs et aux parties, comme fait le soleil à la terre, des modifications qui permettent de ju-

[·] Viscidis. — 2 εχλείγμασι, des éclegmes.

ser de l'état du malade.) Judicare oportet hujusmodi signis quale quid eveniet et ex febribus et ex causo et acutis morbis et ex aliis extigationibus primo quidem de 1 coleribus totius corporis et partium ejus, ex lingua, et ex oculis, et ex ea que in somnis videntur, et ex urinis, 2 et ex officio, et ex voce, et ³ ex ventositatem quemadmodum anelante, et ex venis, et ex aliis signis que continuo manifestabo. Hec autem omnia manifestum judicium habent propter increscit humor eorum quidem que nascuntur super terram et ex calore quod quidem de solem est sicut uitu et ceterorum fructum. Quod autem in animalibus est humoris et ex eo quod in anima est calido propter ca hominis anima ferventior constituta uitionex commiscet humorem quod est in corporibus ita ut tale quid fuerit quod in anima est humoris talem et colorem in oculos et in lingua et in cute et in urinis et in secessus et interiora ad exteriora dare animam significat, ita ut per hec sic videre et considerare anime vonam balitudinem et malam, et defectionem egrotantis, et virtutem, humoris puritatem de ventriculis morbos omnes manifeste enim ostendunt hec per ea que propter dicta sunt.

- 41. (De l'œil, comme fournissant des signes pronostiques.) Judicare autem oportet ex oculorum animam quemadmodum habet propter hec ad vitus humidiores cum sint corpori prespicuus est ita ut anime habitatio naturam et virtutem indiget et imbecillitatem: manifestat et morborum innoxietates et pericula et carnium humores qui ex candido solute sunt que in sunt. Consequenter enim quod invisum est humoris omnibus causis et fortitudinis et imbellicitati anima et corporis ita ut agnoscere manifeste sit ex oculos per hec.
- 42. (Le la langue comme pronostic. La langue est la tête et la sommité des viscères internes et des veines.) Que autem in lingua sunt signa judicant per ista; internorum enim viscerum

 $^{^{1}}$ Coloribus. — 2 Lisez : et ex ventris officio , comme p. 661 , l. 25. — 3 Ceci vent dire : la manière dont le malade respire.

et venarum et lingua veluti summitas aut capud est; ita ut animas qualescumque humores habuerit, tales necesse est per se ipsa producere ex quibus lingua colores habet ex corpore concritos similiter quidem interioribus choleribus flavam quidem et pinguiori humorem alantem sicut exassit et pinguibus carnibus nidos et de piscibus hoc enim inustum mutet coleres sic itaque et lingua nigrum vero colorem ejus qui est anime receptorium id est sanguinis ustionem et vaporem et ruptionem sanguinis ostendens, eam vero que ¹ iodesem ex omni corporis humorem commixta simul que autem matitides est et cacumina etenim causos ex eo quod est anime caloris prevalentia sui facientes et deducentes ex corpore tractione habentes calidis in estate egrotanti hec sunt per linguam prespicuam hec autem propter que anime hominis equalis habent rationem muldi.

- 43. (A l'aide de ces moyens, on voit le corps comme à travers un verre.) Corporis autem hominis ex humorem quagulati conspectionem habet et spectionem eorum que in eo sunt sicuti per cristallum maxime aut per oculos aut per linguam propter hoc meris pars humoris per omnia que est cristallo et lapidibus qui igne solvuntur sicut per vitri inspectionem et laudatio per hec fit sic et per corpora de humore constituta efficitur providere et contemplare eis qui noverunt contemplare hominem.
- 44. Des urines, des selles, des vomissements, des ongles, comme pronostic.) Judicari autem et per urinas et per ventris officia ² caloribus post enim potus et sorbitiones qui ex venis ad que ex visceribus humores similia colores corporis tamen equalia emittit anima ita et per urinas ventris secessus apparere morbos : similiter autem et per vomitus contemplari autem et per ungues : manifestos enim habet ³ calores et judicium innoxietatis et periculorum propter hoc densus et purus constitutus non potest in se ipsum humoris desuda-

¹ Il y avait probablement dans le grec ἰώδης, érugineux. — ² Coloribus. — ² Colores.

tione que colore sit nisi violenta sit : propter quod manifeste ostendit egritudines et conspectionem habet sicut per vitrium :

45. (Des songes comme pronostic.) Judicare autem oportet et de his que in somno videntur egritudines propter anima quando in somnum convenerit quodcumque patitur ejus calore ex humores victu talia somnia recogitat quando ergo similem quidem quibus somnia fecerint aut patitur dicat aut audeat vidivit exsurgens eadem vere que meminit salvam animam et corpus ostendit propter incalescens animam inmunditiis aut cibo calido conturbat exilit calefit enim dormiens magis quam exvigilans et morbi enim maxime in somno prevalent qua quando exsurgens anima infricdaverit. Somnia vero ostendunt morborum manifeste quidem que magna sunt et que futura sunt conturbat enim corpora : ostendat autem et minimas et futuras et que sunt et que inmutantur et solutas et desinentes ex quibus quidem oportet contemplari prescientia et quatenus dictum est.

46. (Après ce préambule sur les sources du pronostic, l'auteur passe à l'examen des signes qui annoncent le salut ou la mort.
— Signes qui annoncent le salut.) Hec autem jam dicam in quibus signis consideratis judicare morbos quando demittant et , quomodo et si modo et si moriuntur egroti et quatenus moriuntur, et si vivituri sunt et quibus vel qualibus signis obvenientibus vibant. Maximum uutem signum egrotantium qui evasuri sunt et si secundum natura fuerint causa; sed aliis quidem morbis similiter, nihil enim molestum secundum naturam nascentibus malis neque mortiferam; secundo autem si non tempus ipsud ipse egritudinis conluctentur; plerumque enim non optinet naturam hominis mundi virtutem. Deinde si que sunt circa faciem extenuatur et 1 bene que in manibus et in angulis oculorum superciliis tranquillitatem habeat, 2 inperteritum non tranquille.

¹ Venæ. - ² In præterito.

Hee autem et inbecillior et lenior facta et anclitum remollitum et intenuis factum ad supervenientem diem ad solutionem egritudinis. Hee ergo oportet contemplari ad crisin circa summam linguam veluti saliva alba linitur et in summa lingue hoc idem fit, minus quidem si tenue hee fuerint, in tertium solutio egritudinis; si adhuc grossiora fuerint, crastino; si adhuc grossior, upsa die. Hoc autem oculorum alvida in initio egritudinis necesse est nigrescere "valitudinem in morbo; hee autem mundam factam sanitatem ostendit, mediocriter quidem tardiorem; fortius autem, et celerius.

Τεκε gree: *Μέγιστον τοίνον σημεῖον τοῖσι μέλλουσι τῶν καμνόντων βιώσασθαι, ἐὰν μὴ παρὰ φύσιν ἢ ὁ καῦσος καὶ τάλλα δὲ
*νουσήματα ὡσαύτως οὐδὲν γὰρ δεινὸν τῶν κατὰ φύσιν γίνεται οὐδὲ
θανατῶδες δεύτερον δὲ, ἐὰν ἡ μὴ αὐτή γε ἡ ιρη τῷ νουσήματι ξυμμαγήση ως γὰρ ἐπὶ τὸ πουλὸ οὐ νικὰ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις τὴν τοῦ
δλου δύναμιν. Ἐπειτα δὲ, ἢν τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ἰσγναίνηται, καὶ
αἱ φλέδες αἱ ἐν τῆσι γερσὶ καὶ ἐν τοῖσι κανθοῖσι καὶ ἐπὶ τῆσιν
δ ὀφρύησιν ἡσυχίην ἔγωσι, πρότερον μὴ ἡσυχάζουσαι. Τοῦτο δὲ, ἢν ἡ
φωνὴ ἢ ἀσθενεστέρη καὶ λειοτέρη γίνηται, καὶ τὸ πνεῦμα μανότερον καὶ δλεπτότερον, ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἄνεσις τῆς νούσου ταῦτα

¹ Si invaluerit morbus. - 2 Ce morceau fait partie de la compilation intitulée περί πρισίμων ήμέρων. - έν (έν om. EFHIJK) μέλλουσι vulg. - βιώσεσθα: ΕΗΙΙΚ. - ' νοσ., al. manu νουσ. Η. - γίγνεται ΗΚ. - γίνεσθαι FGJ. - 4 μη (H, erasum al. manu), Vatic. Codd. ap. Foes, Ald. - μη om. vulg. - αὐτῆ τε τῆ ώρη FGJ, Ald. - Je lis γε au lieu de τε. - ή om., restit. al. manu H. - νος. ΕΗΚ. - συμμ. Mack. - πουλό ΕΕGΗΙΚ. - πολό vulg. - 5 δρουσιν vulg. - δρούσεν Lind. - δρούσεν Mack. - δρούησεν EFGHIJK. - Quoique ορρύα soit rarement employé pour όφρυς, cependant l'unanimité de nos manuscrits me décide à le recevoir. — 6 τούτφ vulg. - τούτο EHI J, al. manu) K. - 70570 est fréquemment employé comme adverbe dans la Collection Hippocratique — γίνεται vulg. - γίνηται F. - γίγνηται ΕΗΚ. - λειότερον Calvus. - ήμέραν GI. - ἄνεσιν Ε (Η, al. manu; erat prius άνεσις). - Ceci est la Coaque 208 : πρόσωπον έχ μετεώρου ταπεινούμενον, καὶ σωνή λειοτέρη καὶ ἀσθενεστέρη γενομένη, καὶ πνεδμα μανότερον καὶ λεπτότερον, άνεσιν ες την επιούσαν σημαίνει. Le compilateur y a joint ce qui est un peu plus haut, rendant ην τὰ περί τὸ πρόσωπον ίσχναίνηται par πρόσωπον έχ μετεώρου ταπεινούμενον.

οῦν χρὴ σκοπεῖν πρὸς τὰς κρίσιας, καὶ ¹εὶ τὸ παρὰ δικροῦν τῆς γλώσσης δισπερ σιάλιφ λευκῷ ἐπαλείφεται καὶ ἐν ἄκρη τῆ ² γλώσση ταὐτὸ τοῦτο γεγένηται, ἦσσον δέ εἰ ³ μὲν οῦν σμικρὰ ταῦτα εἴη, ἐς τὴν τρίτην ἄνεσις τῆς νούσου · ἢν ⁴ δ' ἔτι παχύτερον, αὐριον · ἢν ⁵ δ' ἔτι παχύτερον, αὐθημερόν. Τοῦτο ⁶ δὲ, τῶν ὸφθαλιμῶν τὰ λευκὰ ¹ ἐν ἀρχῆ μὲν τῆς νούσου ἀνάγκη μελαίνεσθαι, ἐὰν ἰσχύη ἡ νοῦσος ταῦτα οῦν καθαρὰ β γινόμενα τελείην ὑγείην δηλοῖ · ἄτρεμα μὲν, βραδύτερον · σφόδρα δὲ γινόμενον, θᾶσσον.

Traduction: Le signe qui indique le mieux les malades qui doivent réchapper, c'est quand le causus n'est pas contre nature; il en est de même des autres maladies; car rien de funeste ni de mortel ne survient dans les choses conformes à la nature. En second lieu, c'est quand la saison elle-même n'est pas l'auxiliaire de la maladie; car, en général, la nature de l'homme ne triomphe pas de la force de l'ensemble des choses. En troisième lieu, c'est quand la face cesse d'être vultueuse, et que les veines des bras, des coins des yeux et des sourcils,

¹ ες (εί EFGHIJK) τὸ παραδικρούν (τῶ παραδίκω οὖν J) (παραδίκοουν ΕΗΚ; παραδικό cum vacuo spatio aliquot litterarum FG; παρά τὸ δικρούν Foes in not.) της γλώττης (γλώσσης ΕΗΚ) vulg. - έναλείφεται ΕΓΗΙΙΚΟ'. -Il faut lire, comme le dit Foes, παρά τὸ διαροῦν, donné d'ailleurs par la Coaque 225, tirée de ce traité, et dont voici le texte : γλώσσης παρά τὸ διπρούν ώσπερ σιάλω λευκῷ καταλείσεσθαι, σημεῖον ἀνέσεως πυρετού παχέος μεν εόντος τοῦ ἐπιγεννήματος, αὐθημερόν * λεπτοτέρου δέ, ἐς τὴν ύστες αίην * έτι λεπτοτέρου, τριταίην * τὰ δὲ αὐτὰ σημαίνει καὶ ἐπ' ἄκρην την γλώσσαν γινόμενα, ήσσον δέ. On voit là comment le compilateur des l'rénotions Coaques, détachant d'un discours suivi un passage isolé, l'a modifié pour l'accommoder à son usage, tout en respectant scrupuleusement le sens, et, jusqu'à un certain point, les mots. - 2 γλώττη vulg.γλώσση ΕΗΚ. - γένηται ΕΗΚ. - 3 ωή (μέν pro μέν ΕΗΙΚΟ', Calvus, Cornar., Foes in not., Lind., Mack) obv vulg. - vosov J. - 4 dé ti vulg. - Lisez d' ěti. - παγύτερα ΕΗΚ. - 5 δέ τι vulg. - αθθημερινόν vulg. - αθθημερόν ΕΗΚ. ε δε, όπόταν των vulg. - La comparaison avec le texte latin fait voir qu'il faut supprimer όκόταν, qui empêche toute construction. Ceci a été aussi transporté dans les Prén. Coaques : οσθαλμών καθασότης καὶ τὰ λευκὰ αὐτέων έχ μελάνων η πελίων καθαρά γίνεσθαι, κρίσιμον • ταχέως μέν οὖν καθαιρομένων, ταχεΐαν σημαίνει κρίσιν, βραδέως δὲ, βραδύτερον C. 213. ε έναρχόμενος pro έν ά. μέν J.- άρχόμενος pro άρχη μέν FG. — «γιγνόμενα HK. - δγείαν FG. - Ante δηλος addit τελείην H. - γιγνόμενον ΕΗΚ.

qui n'étaient pas dans le repos, le gardent dès-lors. En outre, si la voix devient plus faible et plus unie, et la respiration plus rare et plus ténue, il y aura amélioration de la maladie pour le lendemain. Voilà ce qu'il faut considérer à l'approche des crises, et aussi, si la langue, à la bifurcation, est enduite d'une espèce de salive blanche; cela aussi se fait au bout de la langue, mais à un moindre degré; si cet enduit est petit, la maladie cédera le troisième jour; si plus épais, le lendemain; si encore plus épais, le jour même. Ceci encore : nécessairement, au début de la maladie, le blane des yeux noircit, si la maladie est intense; aussi, devenant nets, ils annoncent une guérison complète; si peu à peu, plus lente; si tout à fait, plus prompte.

Et urinam limpidior est et boni colores, et minus turbatio in initio egritudinis, et venter mundior et minime turbata secedens proximam sanitatem ostendit necesse est demittente a se igneum humoris vocationem constitutis febribus quod adduxit ignis sudoris solutionem crisin facere.

47 (Crises qui se remplacent. Quand il n'y a pas sueur, il faut attendre hémorrhagic, ou flux d'urine, ou flux de ventre, etc. Quand rien de tel n'arrive, il faut craindre des abcès, des douleurs qui se fixent en un point, etc.) Si autem non sudor manaverit, sanguinis fluxum aut urinam multum manaverit; similiter aut solutionem ventris fortem; similiter aut rejactationem multam similiter; et mulieribus quidem menstrua similiter; hec venientia crisin faciunt ora enim quid fuerit signorum sive extenioribus partibus corporis humore quid liquatur in crisin egritudinum quando horum aliquid evenerit signorum. Sin vero horum nihil obvenerit, demiserit autem febris, necesse est talem per 'incrisin fierit 2 fimata magna, dolorem fortes emergere in aliquo loco corpori in quocumque cesset humor stabes que de causa facta est rejactationes quidem et sanguinis fluxum precidere oportet quibus superiores partes

^{&#}x27;Azρισίη, absence de crise. — 2 Φύματα, des abcès.

corporis que circa venas magis vegeta sunt quam inferiores. In egritudinis autem solutiones ventris futuro urine predicare oportet quibus forte superiora tenuatur priusque fuerint foris autem non respondeat ventres ex se ipsam humorem.

- 48. (L'ombilic est la limite entre les parties supérieures et les parties inférieures.) Definitio autem superiora partium et in inferiora corporum umbilicus.
- 49. (Si les évacuations arrivent un jour critique, tout est fini; sinon, il y a récidive.) Omnis crisin considerare, si in die in ¹gomino et competentes venerit, consummata sunt egritudines; sin minus, iterabunt. Consummate sunt autem nisi aliquid qui videntur esse medici faciunt et revera contraria ut si et ipse egrotans inaquore liquerit. Si autem in ² agomima die recesserit egritudo sive non gomima est autem in agono anime manifeste, scire oportet, iteratur egritudinem. Minus autem malum, si in agono recesserit. Plurimum enim humoris egrotans in se habebit magis ad iterationem morborum. Crisin autem et demissio eorum quidem qui non fortem ostalibus morbum signia causa designant exemplum longior eorum qui forte sunt celerius humor quod in corpore est quidam consumitur de flamma coloris alumortis aut salutis.
- 30. (Signes de mort. C'est la contre-partie des signes du salut. Les retours de maladies sont aussi considérés comme des circonstances très-fâcheuses; s'il s'agit d'une sièvre ardente, c'est comme quand, dans le monde, la sécheresse s'ajoute à la sécheresse; s'il s'agit d'une hydropisie, c'est comme quand la pluie s'ajoute à la pluie.) Mortalibus autem constitutis morbum hec signa sunt. Primum quidem et maxime non secundum naturam constitutam egritudo egroti omnia enim que non secundum naturam mala pessima: deinde autem tempori non similis constitute mundi cause et etatis egrotantis pessima quidem actenus et malefacta que nascuntur.

¹ Γονίμω, jour critique. — ² Ἐν ἀγόνω ἡμέρα, dans un jour non critique.

Trute gree: ¹Τὰ δὲ παρὰ φύσιν γιγνόμενα κατὰ καῦσον, πάντα μὲν ἐσχυρὰ, τὰ δὲ καὶ θανατώδεα · δεύτερον δὲ, ἢν αὐτὴ ἡ ϐρη ξυμμαχῆ τῆ νούσφ, οἶον καύσφ θέρος, ὑδρωπικῷ χειμών · ὑπερνικῷ γὰρ τὸ φυσικόν · φοβερώτερον δὲ σπληνί.

Traduction: En ce qui arrive contre nature dans le causus, tout est violent, et une partie même est mortelle. En second lieu, il y a péril, si la saison est l'auxiliaire de la maladie, comme l'été du causus, l'hiver de l'hydropisie; en effet, l'ensemble de la nature l'emporte; cela est encore plus redoutable pour la rate.

Secundo autem, si ex iterationem habeat morbos; que enim iterantur egritudinum, necesse est habent mortales. Propter hoc in prima infirmitatem antequam iteraret egritudo necessario ante devilitate fuisse corpora et humorem inustum de primam egritudinem; non possunt ergo homines supervenientes egritudineis sustinere. Sic autem in toto mundo siccitas super siccitatem venientem que sunt perdet quidem, et alia nasci prohibebit. Hoc idem in quibuscumque morbis humor parva ignis sicut et hydropis qui vocantur; exterminant enim eorum morborum similiter iterationis magis quam priores labores

' Τὰ δὲ κατά φύσιν γιγνόμενα κατά φθίσιν, πάντα μὲν ἰσχυρά, τὰ δὲ καὶ θανατώδεα · δεύτερον (δευτέρων C') δέ, ην μέν (ην μέν om. C') έν τη ώρη νουσέη (νουσέη... ώρη om. C'; νοσέη Lind.), αὐτή ή ώρη ξυμμαχεί (συμμ. \mathbf{C}') τη νούσω, οἰον καύσω θέιχις, ὑδροπικῷ (ὑδρωπικῶ $\mathbf{C}\mathbf{C}'$) χειμών $^{\circ}$ ύπερνικά γάρ τὸ φυσικόν (τῶ φυσικώ, in marg. τὸ φύσικον C), φοδερώτερον δὲ σπληνί (ἀεὶ ἐστίν pro σπλ. C') vulg. - Ceci est la seconde proposition de la 8e section des Aph. (voy. la note 3, à la fin des Aph., t. IV, p. 608); et, comme tous ceux qui suivent dans cette prétendue huitième section, il est emprunté au traité des Semaines (voy. t I, p. 401). Ce texte est très-altéré; mais il est possible de le restaurer soit avec le texte latin, soit surtout avec le passage parallèle, p. 663, l. 11. En effet, il en est la contrepartie, indiquant pour les mauvais signes ce que l'autre indique pour les hons, à savoir que la maladie qui est contre nature est dangereuse; et que danger aussi il y a, si la saison en est l'auxiliaire. Lisez donc d'abord: τὰ δὲ πασὰ σύσιν γιγνόμενα κατὰ καῦσον, πάντα μὲν κτλ.; ce qui a produit le changement de xavsov en sbisiv, c'est que, dans la prétendue huitième section, la proposition qui précède immédiatement est relative à la phthisie. Quant à δεύτερον.... ξυμμαγεί, je pense qu'il faut lire simplement: δεύτερον δὲ, ἢν αὐτὴ ἡ ώρη ξυμμαγῆ.

propter priores imbecillitatem ejus qui in homine est calori similiter; sicut et in toto mundo si imbres super imbres fuerint.

51. (Énumération des mauvais signes fournis par les yeux, le visage, les veines battant dans le coin des yeux, la langue, le testicule, les ongles, les doigts, l'état mental, l'absence d'effet des sternutatoires ; détail particulier pour le tétanos et l'opisthotonos.) Hoc autem oportet contemplari colores egrotantes totius, et qui in oculis; alva nicriscentia enim et livida tam que alba erunt oculorum mortales si extra natura fuerint egrotantes quando quod sanus habuit. Hoc autem et que circa faciem vegeta, et quod sunt supercelia pulcantia solida, et que in angulis oculorum et que incuuitis bene similiter. Hec autem urine nigre, et sanguinulente, et libida, et turbatam emittens, et constitutam in ea que dicta sunt velut lenticule aut ceteris frustra, valde mortale. Pro hoc originales constitutionis corporis et anime que ad invicem fortem motum et dissolutionem ostendit odor. Hoc autem lingua circa initia condensatum corpus habens qua prius adcidenti tempore asperata et libidata post modum vel nigrescens et divisa ac exusta valde et mortalis. In principio quidem nigrescens lingua et celeris crisin significat: post modum vero tardiores si valde nigre fuerint longe ad quartum decimum crisin; pessima quidem nigra et pallidas; quid enim horum signorum devilitatem egritudinem indicat, Hec quidem in febribus et in acutis morbum ostendit mortem et vitam.

Texte grec: ¹Γλώσσα κατ' ἀρχάς μὲν πεφρικυῖα, τῷ δὲ χρώματι διαμένουσα, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τρηχυνομένη, καὶ πελαινομένη, καὶ ἡηγνυμένη, θανάσιμον · σφόδρα δὲ μελαινομένη, ἐν τῆ τεσσαρεσκαιδεκάτη κρίσιν γενέσθαι δηλοῖ · χαλεπωτάτη δέ ἐστιν ἡ μέλαινα καὶ χλωρή · ² ὅ τι ἄν τουτέων ἀπῆ τῶν σημείων, καὶ τὸ πάθος ἀσθε-

[:] Ceci est la Coaque 224, qui remplace le texte perdu. — ² Γλώσσα μέλαινα καὶ αἰματώδης, εἰ τι τῶν τοιούτων σημείων ἄπεστι, μὴ σχόδρα κακόν δηλοῖ γὰρ νοῦσον σμικροτέρην vulg.—ἡ (ἡ om. C, Merc.) γλῶσσα μελαινομένη (μέλαινα Mercur.) καὶ πελίη ικαὶ πελίη οm. Mercur.) καὶ αἰμα-

νέστερον δηλοί. ' ταΰτα μέν οὖν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι ² τοῖσιν ὀξέσι σημειοῦσθαι χρὴ, ὁπότε μέλλει ἀποθνήσκειν καὶ ὁπότε σωθήσεσθαι.

Traduction: La langue, âpre au commencement, tout en conservant sa coloration, mais devenant avec le temps rude, livide, fendillée, est un signe funeste; fortement noircie, elle indique une crise au quatorzième jour; la plus mauvaise de toutes est la langue noire et jaune; quand il manque quelqu'un de ces signes, cela indique que l'affection est moindre d'autant. Voilà les signes qu'il faut considérer dans les fièvres aiguës, quand le malade doit succomber ou quand il doit échapper.

Que autem in his laboribus et in aliis morbis que oportet considerare ut scias quid facias. Hoc quidem testem destrum infriedatum intro mortale et dexter quidem minus. Ambo autem propinquante.

Texte gree: 3 Ορχις δεξιός ψυχρός καὶ ανασπώμενος, θανατώδες.

Traduction: Le testicule droit, froid et retracté, est signe de mort.

Hoc autem supercilia frigidum etsilicus et bene in omni corpore silente protinus et demergentes. Secundum hoc ungues curbati et lividi facti aut nigri aut russaci valde mortale. Et digiti frigidi et nigri facti et curbati valde maxime morte ostendunt. Et manus nigrescentes et pedes aut utraque proxime constitutam mortem nuntiant esse. Hoc autem labia frigida et pendentia propinquant mori.

τώδης (καὶ πελίη καὶ αίμ. om. C), ὅ τι ἀν (ὅταν pro ὅ τι ἀν C) τουτέων ἀπῆ τῶν σημείων, καὶ τὸ πάθος ἀσθενέστερον δηλοῖ CC', Mercur. - Ceci est la quatrième proposition de la huitième section des Aphorismes. Il est évident par le texte latin et par le sens qu'il y faut supprimer γλῶσσα μέλαινα καὶ αίματώδης, ου l'équivalent dans nos deux manuscrits; ces mots ayant été ajoutés d'après ce qui précède par le compilateur pour avoir un sens complet. — ¹ Ταῦτα... σωθήσεσθαι, c'est la cinquième proposition de la huitième section des Aphorismes. - οὖν οπ. C. - πυρετοῖσοῖς (sic) C'. — ² τοῖσιν Mercur. - τοῖσιν οπ. vulg. — ³ Ceci est la sixième proposition de la huitième section des Aphorismes. - ὁ ὄρχης ὁ δεξιὸς C'. - ψυχόμενός τε καὶ C'. - σπασμώδης vulg. - ἀνασπώμενος C, Mercur. - ἀνασπόμενος (sic) C'. - θανατώδης C', Mercur.

Texte gree: * *Ονυχες μελαινόμενοι, καὶ δάκτυλοι ποδῶν ψυχροὶ καὶ μέλανες καὶ ἐγκύπτοντες ἐγγὺς τὸν θάνατον δηλοῦσιν * ² καὶ τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων πελιδνὰ, ³ καὶ χείλη πελιδνὰ, ἀπολελυμένα καὶ ἔξεστραμμένα καὶ ψυχρὰ θαγατώδεα.

Traduction: Les ongles noirs, et les orteils froids, noirs et retractés annoncent une mort prochaine; il en est de même pour le bout des doigts devenu livide. Les lèvres livides, pendantes, distordues et froides sont signes de mort.

Hoc autem vultus terribilis et molestus, oculi torti et nigri oculorum absconditur albu maiori adparente extra natura, et visus siccus et non splendens, statim valde mortem nuntiant. Hoc autem quod tenebras adpetunt et homines adversatos et non patientium sustinens sed silentium adpetens et vigilans lavore multo et gravide possessus sine spe solide.

Texte grec : *Καὶ σχοτοδινιῶν, καὶ ἀνθρώπους ἀποστρεφόμενος, τἢ τε ἡρεμία ἡδόμενος, καὶ ὕπνῳ καὶ καύματι πολλῷ κατεχόμενος, ἀνέλπιστος.

Traduction: Le malade qui a des vertiges, qui se détourne des gens, qui se plaît à être seul, qui est en proie au sommeil et à une grande chaleur, est sans espérance.

In hoc autem spumam de pulmonem emittens per ore viduo vel triduo priusquam animam demittat, et sunt nutantes si oculos clauserit, alia vel tertia die periet eadem ora quam

¹ Ceci est la septième proposition de la huitième section des Aphorismes. – ὄνυχες μέλανες καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν ψυχροὶ , ξυνεσταλμένοι ἢ καθειμένοι, ἐγγὺς τὸν θάνατον δηλοῦσιν vulg. – ὄνυχες μελαινόμενοι (μεὶ αινόμεναι C) καὶ δάκτυλοι ποδῶν ψυχροὶ καὶ μέλανες (addit καὶ σκληροῖ sic C') καὶ ἐγκύπτοντες (ἐκκύπτοντες Mercur.; ἐκκρύπτοντες C) ἔγγὺς τὸν θάνατον δηλοῦσιν CC', Mercur. — ²(Addunt σημαίνουσι C , Mercur.) καὶ τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων πελιδνὰ (C , sine πελιδνὰ) C', Mercur. – καὶ ... πελιδνὰ οπ. vulg. — ³ Ceci est la huitième proposition de la huitième proposition des Aphorismes. – (Addunt καὶ CC', Mercur.) τὰ (τὰ οπ. CC', Mercur.) κείνη vulg. — πέλια C'. — ἢ καὶ (ἢ καὶ οπ. C') ἀπολελυμένα (ὑπολελυμμένα sic C') vulg. – ἔξηστραμμένα (sic) C'. – καὶ ψυχρὴ οπ. C'. — ⁴ Ceci est la neuvième proposition de la huitième section des Aphorismes. – ἀνθρώπους C'. – ἀνθρώπους οπ. vulg. – τῆ τε ἡρεμία ἡδόμενος CC'. – τῆ τε ἡρ. ἡδ. οπ. vulg.

quidem ceperit stertere. Et subclutire quidem leviter frequentius valde mortale est. Hoc autem non agnoscens neque audiens neque intellegens valde mortale est.

Texte gree: ¹Καὶ ὑπολυσσέων ἄτρεμα, καὶ ἀγνοέων, καὶ μὴ ἀκούων, μηδὲ ζυνιεὶς, θανατώδης.

Traduction: Le malade qui a une sorte de rage sans s'agiter, qui ne reconnaît pas, qui n'entend pas, qui ne comprend pas, est en danger de mort.

Et extenuatio de medicamine sternutatorio non factum; vel tarde et languide sternutans mortale, refriguisse enim ostendit cerebrum. Hoc autem collirium dianon non dissolutum mortale est, infriedasse enim ostendit sanguinem. Hoc autem in epistotonicis et tetanicis multum solutum manifestam et celerrimam ostendit mortem; et sudor in epistotones spontaneus mortalis; et corpus solutum et molle factum mortalem; et reiciens per nares potum aut cibum sequenti die mors et sine voces constitutus ab initio opistotono repente clamet aut deliret aut utraque in crastinum mors. Moriturus autem omnibus hec manifesta fiunt omnia et ventres dissolvuntur distenditur et inflantur.

Texte gree: 3 Έν τοῖσι τετάνοισι καὶ δπισθοτόνοισι γένυες λυόμεναι, θανάσιμον θανάσιμον δὲ καὶ ίδροῦν ἐν ὁπισθοτόνω, καὶ τὸ σῶμα διαλύεσθαι, καὶ ἀνεμεῖν ὁπισθοτόνω διὰ ρινῶν, ἢ ἐξ ἀρχῆς ἄφωνον ἐόντα βοᾶν ἢ φλυηρεῖν : ἐς γὰρ τὴν ὑστεραίην θάνατον σημαίνει. 4 Μέλλουσι δὲ ἀποθνήσκειν ταῦτα σαφέστερα γίγνεται, καὶ αἱ κοιλίαι ἐπαίρονται καὶ φυσῶνται.

Traduction: Dans les tétanos et les opisthotonos la résolution des mâchoires est un signe mortel; ce sont encore des

¹ Ceci est la dixième proposition de la huitième section des Aphorismes. - λυσσάων vulg. - ὑπολυσσέων C, Mercur. - ὑπολυσσῶν C'. - ὑπολυσσῶν n'est pas dans les lexiques. - ἀτρεμε sic C'. - ἀγνοῶν C'. - καὶ μηθὲ (μη C') ἀκούων vulg. - συνιεὶς Mercur. - θανατῶθες C'. - Post θαν. addit καὶ ἀνεμέων διὰ ῥινῶν ὅταν πίνειν θανατῶθες C'. - ² Deliret. - ³ Ceci est la Coaque 355, empruntée au traité des Semaines. - ¹ Ceci est la onzième proposition de la huitième section des Aphorismes. - δὲ (τε C, Mercur.; δὲ om. vulg. ' C'. - γίνεται C'. - Post γί· addit εὐθέως C'.

signes mortels dans l'opisthotonos que la sueur, la résolution du corps, le reflux des boissons par les narines, les cris ou la loquacité, quand, dès le début, le malade avait perdu la parole; c'est en effet l'annonce de la mort pour le lendemain. Chez les malades qui vont mourir ces signes deviennent plus manifestes; et le ventre se distend et se remplit d'air.

Et anelant spissum paulatim ab ipsis pectoribus sufferuntur sicuti pueri plorantes et nares trahentes simul spiritum. Hec cum fuerint, exiens non revertitur.

Texte grec : ¹ ἀναρέρουσιν ὥσπερ τὰ παιδία τὰ πεπαυμένα κλαίοντά τε καὶ εἰς τὰς ρῖνας ἀνέλκοντα τὸ πνεῦμα.

Traduction: Ils s'entrecoupent en respirant, comme font les enfants à qui on impose silence, pleurant et retirant leur respiration dans les narines.

52. (Définition de la mort.) Definitio autem mortis hec est : cum enim calor anime undique ex corpore adducens humorem ascenderit ad superiora toracis et inscrit cor et sanguinis quodne humoris constitutum est : cum enim aliud corpus infriedat et plurimo et cor humorem consumpserit : de vapore autem infusione factam mortalibus locis exalat colores spiritus et pergit illuc unde constitit in aere aliud quid per carnes aliud per ea que in capite sunt respiramina, actenus devita que vocantur amutatur.

Texte gree : 2° Oρος 3 δὲ θανάτου, ἐὰν τὸ τῆς ψυχῆς θερμὸν ἐπανἐλθη ὑπὲρ τοῦ ὀμφαλοῦ εἰς ⁴ τὸν ἀνω τῶν φρενῶν τόπον, καὶ συγκαυθῆ τὸ ὑγρὸν ἀπαν : ἐπειδὰν ὁ πλεύμων καὶ ἡ καρδία τὴν ἰκμάδα δ ἀποθάλωσι, τοῦ θερμοῦ ἀθροῦντος ἐν τοῖσι θανατώδεσι τόποις, ἀποπνέει ⁶ ἀθρόον τὸ πνεῦμα τοῦ θερμοῦ, ὅθεν περ ξυνέστη τὸ ὅλον, εἰς τὸ ὅλον πάλιν, τὸ μὲν διὰ τῶν σαρκῶν, τὸ δὲ διὰ τῶν ἐν κεφαλῆ ἀναπνοῶν, ὅθεν τὸ ζῆν ⁷ καλοῦμεν : ἀπολείπουσα δὲ ἡ ψυχὴ τὸ τοῦ

⁴ Pris au Gl. de Gal.; voy. Argument, p. 629. \rightarrow 2 Ceci est la 12° proposition de la 8° section des Aph. \rightarrow 3 δε τοῦ (τοῦ om. C') vulg. \rightarrow έπάν C, Mercur. \rightarrow έπειδὰν C'. \rightarrow 4 τὰ (C'. \rightarrow φραινῶν C'. \rightarrow τόπον om. C'. \rightarrow πνεύμων CC'. \rightarrow δποδάλλωσι vulg. \rightarrow ἀποδέπωσε C, Mercur. \rightarrow ἀποδάλωσιν C'. \rightarrow δθρόως δντὸ; pro ἀθροοῦντος C'. \rightarrow τοῦς C'. \rightarrow ἀποπνεῖ C'. \rightarrow 6 ἀθοῦν pro ἀθρόον C'. \rightarrow συνέστη CC', Mercur. \rightarrow ἐν τῆ κεφαλῆ C'. \rightarrow \uparrow λαλοῦμεν C'. \rightarrow δὲ C'. \rightarrow δὲ om. vulg.

σώματος ¹ σχήνος, τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ θνητὸν εἴδωλον ² ἄμα καὶ χολῆ καὶ αἴματι καὶ φλέγματι καὶ σαρκὶ παρέδωκεν.

Traduction. La limite mortelle est quand le chaud de l'âme est monté au-dessus de l'ombilie dans le lieu supérieur aux phrènes (diaphragme) et que tout l'humide est consumé. Le poumon et le cœur ayant rejeté l'humeur, et le chaud s'accumulant dans les lieux mortels, la respiration exhale abondamment le chaud, qui a formé le tout du corps, dans le tout des choses de rechef, en partie par les chairs, en partie par les ouvertures qui sont dans la tête et qui font ce que nous appelons vivre. L'âme, abandonnant la tente du corps, livre ce simulacre froid et mortel à la bile, au sang, au phlegme et à la chair.

53. (Conclusion. L'auteur dit, qu'ayant parlé des fièrres, il parlera des autres maladies.) Superest mihi per singulas egritudines oportet curari ex una que veniat, egoque qui ante me fuerunt media recte scierunt his non ab eo quod contra eam credens melius esse recte intellegens ante priora quam nova et falsa dicere. De febribus quidem omnibus de ceteris autem jam dicam.

¹ Σκήγος καὶ (καὶ om. C') τὸ vulg, — ²αἴμα καὶ χολήν καὶ τλέγμα καὶ σάρκας sine παρέδωκεν C', – παραδέδωκε Merc.

FIN DU TRAITÉ DES SEMAINES ET DU HUITIÈME VOLUME.

ERRATA.

- T. V, p. 320, notes, l. 8, au lieu de bouche, lisez goutte.
- T. VI, p. 14, note 10, avant EGHIKO, ajoutez A.
 - p. 14, notes, l. 12, au lieu de O lisez A.
 - p. 17, l. 10, au lieu de dont le siège est apparent, lisez dont le siège n'est pas apparent.
 - p. 22, ligne 1, dans une note communiquée à M. Daremberg M. Dübner propose, au lieu de ἐπεὶ ἔοικε, qui est une conjecture de ma part, ἐπεί τι γίνεται* οὐ λαμβανόμενοι γὰρ κτλ.
 - p. 23, note 11, au lieu de je crois y lire όμοίοις σχημασίαι πλεϊσται,
 mettez on y lit όμοίοις χυμασίαι πλεϊσται.
 - p. 24, notes, l. 3, au lieu de βραδυτήτι, lisez βραχυτήτι (changé par une autre main en βραδυτήτι).
 - p. 361, l. 21, au lieu de s'il grince des dents, lisez s'il rugit.

TABLE DU HUITIÈME VOLUME.

Préface P.	I
DES MALADIES DES FEMMES, LIVRE PREMIER ET DEUXIÈME.	
— Des femmes stériles	1
Argument	1
DES MALADIES DES FEMMES, LIVRE PREMIER	10
LIVRE DEUXIÈME	234
Des femmes stériles, ou livre troisième	408
DES MALADIES DES JEUNES FILLES	464
Argument	464
DES MALADIES DES JEUNES FILLES	466
DE LA SUPERFÉTATION	472
Argument	472
DE LA SUPERFÉTATION	476
DE L'EXCISION DU FOETUS	510
Argument	510
DE L'EXCISION DU FOETUS	512
Remarques détachées sur les livres relatifs aux ma-	
LADIES DES FEMMES	520
DE L'ANATOMIE	536
Argument,	536
DE L'ANATOMIE	538
DE LA DENTITION	542
Argument	542
DE LA DENTITION	544
DES GLANDES	550
Argument	550
DES GLANDES	556
Drs' chairs	576

676

TABLE.

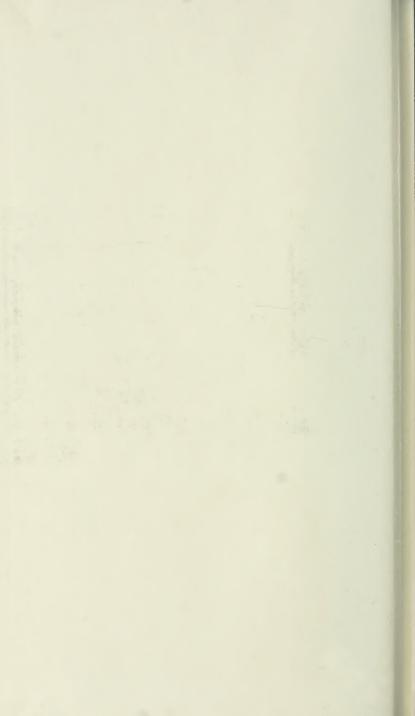
Argument	576
DES CHAIRS	584
DES SEMAINES	616
Argument	616
DES SEMAINES	634

FIN DE LA TABLE DU HUITIÈME VOLUME.

PLEASE DO NOT REMOVE CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

R 126 H4 1839 t.8 Hippocrates oeuvres complètes

BioMed

